ΑΘΗΝΑ

ΣΥΓΓΡΑΜΜΑ ΠΕΡΙΟΔΙΚΟΝ

ΤΗΣ

ΕΝ ΑΘΗΝΑΙΣ

ΕΠΙΣΤΗΜΟΝΙΚΗΣ ΕΤΑΙΡΕΙΑΣ

ΤΟΜΟΣ ΕΝΑΤΟΣ

ΤΕΥΧΟΣ ΠΡΩΤΟΝ ΚΑΙ ΔΕΥΤΕΡΟΝ

ΑΘΗΝΗΣΙΝ

ΕΚ ΤΟΥ ΤΥΠΟΓΡΑΦΕΙΟΥ ΤΩΝ ΑΔΕΛΦΩΝ ΠΕΡΡΗ

1897

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

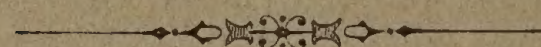

ΑΘΗΝΑ

ΣΥΓΓΡΑΜΜΑ ΠΕΡΙΟΔΙΚΟΝ

ΤΗΣ

ΕΝ ΑΘΗΝΑΙΣ

ΕΠΙΣΤΗΜΟΝΙΚΗΣ ΕΤΑΙΡΕΙΑΣ

ΤΟΜΟΣ ΕΝΑΤΟΣ

ΑΘΗΝΗΣΙΝ

ΕΚ ΤΟΥ ΤΥΠΟΓΡΑΦΕΙΟΥ ΤΩΝ ΑΔΕΛΦΩΝ ΠΕΡΡΗ

1897

ΚΡΙΤΙΚΑΙ ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΕΙΣ

ΕΙΣ ΞΕΝΟΦΩΝΤΑ ΕΦΕΣΙΟΝ

("Εκδ. Hercher, 1858)

Σελ. 329, 2. Τούτῳ τῷ Λυκομήδει ἐκ γυναικὸς ἐπιχωρίου Θεμιστοῦς γίνεται παῖς Ἁβροκόμης, μέγα τι χρῆμα κάλλους οὔτε ἐν Ἰωνίᾳ οὔτε ἐν ἄλλῃ γῇ πρότερον γενομένου.

Τῶν λέξεων μέγα τι χρῆμα κάλλους ἀποτελουσῶν, ὡς γνωστόν, περίφρασιν, ἡ μετοχὴ γενομένου πρέπει νὰ συμφωνῇ κατὰ τὴν πτῶσιν πρὸς τὸ τὴν κυρίαν ἔννοιαν γραμματικῶς δηλοῦν οὐσιαστικόν, ἐξ οὗ ἡ γενικὴ ἐξαρτᾶται· διὸ γραπτέον, νομίζω, καὶ ἐνταῦθα γενόμενον ἀντὶ τοῦ συνήθως φερομένου γενομένου. Πρβ. Kühner, διεξδκ. Γραμματκ. Ἑλληνκ. γλώσσης[2], σελ. 52, 5 καὶ Matthiae, διεξδκ. Γραμματκ. Ἑλληνκ. γλώσσης[3], σελ. 977, σημ. καὶ § 285, σελ. 736. Ἀλλὰ καὶ διὰ τὸν νοῦν, οἶμαι, τοῦ χωρίου προτιμητέα ἡ ἡμετέρα γραφή· ὁ λόγος, δι' ὃν τὸ τοῦ Ἁβροκόμου κάλλος οὐ πρότερον ἐγένετό που, ἦτο τὸ ἔκτακτον αὐτοῦ (μέγα τι χρῆμα)· τοῦτο δ' ἀκριβῶς αὐτοῦ ἦτο ὃ καὶ οὐκ ἐγένετο πρότερον, οὐχὶ δ' ἁπλῶς τὸ κάλλος τοῦ Ἁβροκόμου, καὶ οὐ πάνυ μέγα ὄν, διότι τοσοῦτό τι κάλλος τῶν συνήθως γινομένων ἔστιν. Ἀλλ' ἵνα τοῦτο δηλῶται ἐν τῷ χωρίῳ ἡμῶν, ὅτι ἀκριβῶς τὸ ἔκτακτον τῆς Ἁβροκόμου ὡραιότητος ἦτο, ὃ πρότερον δὲν ἐγένετο, βεβαίως πρέπει νὰ γραφῇ γενόμενον.

Τῆς περιφράσεως χρῆμα κάλλους παράδειγμα ἀπαντᾷ καὶ παρὰ Ἀχιλλεῖ Τατίῳ σελ. 158, 5, ἔνθα λέγεται «κόρην ἐωνησάμην, ὦ δέσποτα, χρῆμά τι κάλλους ἄπιστον.» Τὸ χωρίον τοῦτο ἴσως καὶ ἐπιμαρτυρεῖ τῇ ὑφ' ἡμῶν ἀνωτέρω προταθείσῃ διορθώσει, πάντως δ' ὅμως μετὰ τοῦ προκειμένου χωρίου τοῦ Ξενοφῶντος οὐχὶ ὀρθὸν ἀποδείκνυσι, κατά γε τοὺς ἐρωτικῶν λόγων συγγραφεῖς καὶ τὴν προκει-

μένην νῦν ἡμῖν περίφρασιν, τὸν τοῦ Κοβήτου διϊσχυρισμὸν ἐν Μνημοσύνης τόμῳ 8, σελ. 286 λέγοντος «neminen dixisse umquam μέγα τι χρῆμα κάλλους aut σοφίας aut alius cuiusdam rei *abstractae* quam appellant.» Πρὸς ὑποστήριξιν τῆς διορθώσεως ἡμῶν παραβλητέον ἴσως καὶ τὸ ἐν Πλάτωνος πολιτείᾳ (567, Ε) «Ἦ μακάριον, ἦν δ' ἐγώ, λέγεις τυράννου χρῆμα, εἰ τοιούτοις φίλοις τε καὶ πιστοῖς ἀνδράσι χρῆται, τοὺς προτέρους ἐκείνους ἀπολέσας.»

Σελ. 329, 15. Ἐφρόνει δὲ τὸ μειράκιον ἐφ' ἑαυτῷ μέγα καὶ ἠγάλλετο μὲν καὶ τοῖς τῆς ψυχῆς κατορθώμασι κλπ.

Ὀρθῶς ὁ Hercher ἐνέκρινε τὴν τοῦ Cobet διόρθωσιν μέγα ἀντὶ τοῦ μεγάλα, διότι καὶ αὐτὸς ὁ Ξενοφῶν λέγει (σελ. 361, 1) «ἐπὶ πλούτῳ καὶ περιουσίᾳ μέγα φρονῶν»

Σελ. 329, 20. Καὶ εἴ τινα ἢ παῖδα καλὸν ἀκούσαι ἢ παρθένον εὔμορφον, κατεγέλα τῶν λεγόντων ὡς οὐκ εἰδότων ὅτι εἴη εἷς καλὸς αὐτός.

Ὁ Hirschig εἰκάζει (σελ. XIV τῆς διδωτείου ἐκδόσεως) ὅτι πρέπει νὰ γραφῇ «ὅτι ἓν καλὸν αὐτός». Τὴν εἰκασίαν ταύτην, ἣ καὶ ἡμῖν ἐπῆλθε, πιθανὴν νομίζομεν, διότι καὶ τῶν παραδεδομένων αὕτη ἐγγύτερον κεῖται καὶ μᾶλλον ἁρμόζει τῇ ἐπὶ τῷ αὐτοῦ κάλλει ὑπερηφανίᾳ τοῦ Ἁβροκόμου· οὗτος, ὡς λέγει ὁ Ξενοφῶν, οὐ μόνον τῶν ἀνθρώπων (ἐφήβων καὶ παρθένων) πάντων ἑαυτὸν κάλλιστον ἐνόμιζεν (στχ. 21-1), ἀλλὰ καὶ πάντων, ὅσα δὴ ἐλέγετο καλὰ (στχ. 18-20)· καὶ αὐτοῦ δὲ τοῦ Ἔρωτος καλλίονα αὐτὸν ἡγεῖτο (σελ. 330, 4). Μετὰ ταῦτα δὲν ἠδύνατο ὁ Ξενοφῶν νὰ παραστήσῃ τὸν Ἁβροκόμην ἄλλως λέγοντα ἢ ὧδε, «ἓν καλὸν αὐτός». Ἡ συνήθης γραφὴ παριστᾷ τὸν Ἁβροκόμην λέγοντα ἑαυτὸν κάλλιστον μόνον τῶν ἀνθρώπων, ἐν ᾧ ἀνωτέρω λέγεται «πάντων δὲ τῶν ἄλλων, ὅσα δὴ ἐλέγετο καλά, ὡς ἐλαττόνων κατεφρόνει κλπ.»

Σελ. 329, 23. Ἔρωτά γε μὴν οὐδὲ ἐνόμιζεν εἶναι θεόν, ἀλλὰ πάντῃ ἐξέβαλεν οὐδὲν ἡγούμενος, λέγων ὡς οὐκ ἄν ποτέ τις ἐρασθείη οὐδὲ ὑποταγείη τῷ θεῷ μὴ θέλων.

Ὁ Hemsterhusius πλὴν ἄλλων καὶ τάδε σημειοῦται, καθὰ διδα-

σκόμεθα ἐκ τῶν ἐκδόσεων τοῦ Locella καὶ Peerklamp, περὶ τοῦ χωρίου, « vel enim ἐξέβαλλεν legendum duplicato λ, ut ἐνόμιζεν; vel ἐξέβαλεν est intelligendum ea virtute, quam aoristis inesse docuit I. G. Graevius Lect. Hesiod. c. V»· νοητέος δῆλα δὴ ὡς γνωμικὸς ὁ ἀόριστος. Ἀλλὰ γνωμικὸς ἀόριστος ἐν τῷ προκειμένῳ ἡμῖν χωρίῳ οὐδένα, οἶμαι, δύναται νὰ ἔχῃ τόπον· τοῦτο δεικνύει σύγκρισις τοῦ ἡμετέρου χωρίου πρὸς ἄλλα, ἐν οἷς ὄντως ὁ ἀόριστος γνωμικὸς εἶνε· ὡσαύτως δὲ καὶ τὸ ὅτι ὁ ἀόριστος ἐν τῷ χωρίῳ ἡμῶν δὲν ἀνέχεται τὴν εἰς ἐνεστῶτα μετατροπήν, ὃ συμβαίνει ἐπὶ πάντων τῶν γνωμικῶν ἀορίστων, ἄνευ τινὸς τοῦ νοῦ τοῦ χωρίου διαφθορᾶς. Τούτων οὕτως ἐχόντων, οὐχὶ ὀρθῶς, φρονοῦμεν, ὁ Hercher ἐτήρησε τὸν ἀόριστον· διότι καὶ ἐν τῇ συνήθει αὐτοῦ σημασίᾳ δὲν εὐαρμοστεῖ οὗτος τῷ χωρίῳ, διότι οὐχὶ ἅπαξ ἐξέβαλεν ὁ Ἁβροκόμης τὸν Ἔρωτα, ἀλλὰ πολλάκις, ὁσάκις δὴ ἔλεγεν ὅτι τούτῳ οὐκ ἄν ποτέ τις μὴ θέλων ὑποταγείη οὐδὲ ἐρασθείη· διότι οὐκ ἄλλῳ τινὶ τρόπῳ ἢ ταῦτα λέγων Ἁβροκόμης ἐξέβαλλε τὸν Ἔρωτα· διὰ τῶν αὐτῶν δὲ καὶ ἐδικαιολόγει τὴν γνώμην αὐτοῦ ταύτην· ἀλλὰ ταῦτα πολλάκις ἔλεγεν (λέγων οὐχὶ εἰπών), διὸ καὶ πολλάκις ἐξέβαλλεν. Οὕτω λοιπὸν κατὰ παρατατικὸν γραπτέον, δι' οὗ καὶ μεταφράζει (sed omnino rejiciebat) ὀρθῶς ὁ Hirschig, καίπερ γράφων κατ' ἀόριστον, ὑπακούσας καὶ ἄκων, ὡς εἰπεῖν, τῷ νῷ τοῦ χωρίου, ᾧ μόνον ὁ παρατατικὸς εὐαρμοστεῖ.

Σελ. 330, 3. Εἰ δέ που ἱερὸν ἢ ἄγαλμα Ἔρωτος εἶδε, κατεγέλα, ἀπέφαινέ τε ἑαυτὸν Ἔρωτος παντὸς καλλίονα. Καὶ εἶχεν οὕτως· ὅπου γὰρ Ἁβροκόμης ὀφθείη, οὔτε ἄγαλμα καλὸν ἐφαίνετο οὔτε εἰκὼν ἐπῃνεῖτο.

Ὁ Ξενοφῶν, ὡς ἔχει νῦν τὸ χωρίον, λέγει ὅτι ὁ Ἁβροκόμης, ὁσάκις ἔβλεπε ναὸν ἢ ἄγαλμα τοῦ Ἔρωτος, ἀπέφαινεν ἑαυτὸν καλλίονα τοῦ Ἔρωτος. Τοῦτο βεβαίως φύσει δὲν ἠδύνατο ἄλλως ὁ Ἁβροκόμης νὰ πράττῃ ἢ σύγκρισίν τινα ποιούμενος ἑαυτοῦ πρὸς τὸ ἑκάστοτε ὁρώμενον καὶ παρέχον ἀφορμὴν πρὸς τοιαύτην σύγκρισιν καὶ ἀπόφανσιν· τοιαύτην δέ τινα σύγκρισιν ὑπεμφαίνουσι καὶ τὰ λεγόμενα περαιτέρω « ὅπου γὰρ Ἁβροκόμης ὀφθείη, οὔτε ἄγαλμα καλὸν ἐφαίνετο οὔτε εἰκὼν ἐπῃνεῖτο. » Ἀλλ' ὅπως ποτὲ τοιαύτη σύγκρισις

δυνατὴ ἦτο μεταξὺ τοῦ Ἁβροκόμου καὶ ναοῦ τινος τοῦ Ἔρωτος, ἀκατανόητον προδήλως· διὸ ἰσχυρά με ὑπόνοια κατέχει ὅτι τὸ χωρίον οὐχ ὑγιαίνει καὶ ὅτι τὸ ἱερὸν δὲν δύναται ἐνταῦθα νὰ εἶνε τὸ δεύτερον ἀντικείμενον τοῦ εἶδε· ὁποῖόν τι τοῦτο πρέπει νὰ εἶνε, δηλοῖ ἡμῖν αὐτὸς ὁ Ξενοφῶν ἐν οἷς ἄρτι ἀνεγράψαγεν περαιτέρω λεγομένοις ὑπ' αὐτοῦ. Ἐκ τούτων πρόδηλον γίνεται ὅτι τὸ εἰκὼν εἶνε τὸ ἕτερον ἀντικείμενον τοῦ εἶδε. Ἐξέπεσε δὲ ἴσως, φρονοῦμεν, τὸ εἰκόνα μετὰ τὸ εἶδε, διὰ ποιάν τινα παλαιογραφικὴν ὁμοιότητα τούτου πρὸς τὴν ταχυγραφικὴν παράστασιν τῶν ἄλλων πτώσεων τῆς λέξεως εἰκὼν (πρβ. Bast ἐν τῇ ὑπὸ Schäfer ἐκδόσει Γρηγορίου τοῦ Κορινθίου, σελ. 806). Ἐκπεσόντος δὲ τοῦ εἰκόνα, δι' ὃν ἄρτι εἴπομεν λόγον, παρελείφθη καὶ τὸ πρὸ αὐτοῦ πάντως ὑπάρχον ἤ· ἀλλ' οὕτως ἔμεινεν ὁ πρῶτος ἢ ἄνευ διαζεύξεως, διὸ καὶ προσετέθη ἀτόπως ἡ λέξις ἱερὸν ἤ, ὅπερ ἔμοιγε πιθανώτερον, μετεγράφη οὕτως τὸ πρότερον γεγραμμένον ἐν ἱερῷ· ὥσθ' ἅπαν τὸ χωρίον ἐγράφετο καθ' ἡμᾶς γε ὧδε· «εἰ δέ που ἐν ἱερῷ ἢ ἄγαλμα Ἔρωτος εἶδεν ἢ εἰκόνα, κατεγέλα». Ἡ θέσις δ' αὕτη τοῦ εἰκόνα συμφωνεῖ τῇ ἐν τοῖς ἑπομένοις θέσει τῆς αὐτῆς λέξεως, ἔνθα λέγεται «οὔτε ἄγαλμα καλὸν ἐφαίνετο οὔτε εἰκὼν ἐπῃνεῖτο.»

Ἐν τέλει τοῦ προκειμένου νῦν ἡμῖν χωρίου λέγεται Ἔρωτος παντός, ἀλλ' ὁ θεὸς Ἔρως εἷς· ὥστε τὸ Ἔρωτος παντὸς δὲν δύναται ἄλλως πως νὰ ἐκληφθῇ ἢ ὡς σημαῖνον τὰ διάφορα τοῦ Ἔρωτος ἀγάλματα καὶ εἰκόνας. Ἀπαντᾷ τοιαύτη χρῆσις τοῦ ὀνόματος τοῦ Ἔρωτος καὶ τῶν θεῶν καθόλου ἢ γραπτέον πάντῃ, ὃ νὰ συναφθῇ πρὸς τὸ καλλίονα; Οὐχ αὕτη ἡ γραφὴ μᾶλλον σύμφωνος τῷ καὶ ἄρτι μνημονευθέντι ἤθει τοῦ Ἁβροκόμου;

Σελ. 330, 18. Πολὺ δὲ πλῆθος ἐπὶ τὴν θέαν, πολὺ μὲν ἐγχώριον, πολὺ δὲ ξενικόν.

Ὁ Peerklanp νοεῖ ὡς ρῆμα τῆς προτάσεως τὸ συνῆλθε, παραβάλλων τόδε τὸ χωρίον τοῦ Χαρίτωνος (σελ. 70, 16) «συνῆλθε δὲ εἰς ἐκείνην οὐ μόνον τὸ Μιλησίων πλῆθος. κτλ.»· ἀλλ' ἐν τούτῳ τὸ ῥῆμα συνῆλθε δὲν παραλείπεται. καὶ ὁ Ξενοφῶν δὲ δὲν παραλείπει ἐν ὁμοίᾳ περιπτώσει ὅμοιον κινήσεως σημαντικὸν ῥῆμα, οὕτω ἐν σελ. 397, 6 λέγει «Συνέρρει δὲ ἅπαν τὸ πλῆθος τῶν Ῥοδίων», καὶ ἐν

σελ. 341, 15 «συνήνεσαν δὲ πάντες οἱ Ῥόδιοι»· διὸ ἡμεῖς προτιμῶμεν νὰ τρέψωμεν εἰς παρῆν τὸ πρῶτον πολύ, οὐ ἀπαρέσκει ἡμῖν ἐνταῦθα ἡ τριπλῆ ἐπανάληψις, ἡ δ' ἔννοια αὐτοῦ ἱκανῶς δηλοῦται διὰ τῶν δύο ἑπομένων πολύ. Χρῆται δὲ Ξενοφῶν τῷ ῥήματι τούτῳ πολλάκις· οὕτω ἐν ὁμοιοτάτῳ τῷ προκειμένῳ χωρίῳ (σελ. 395, 15), ἔνθα περὶ πομπῆς ὡσαύτως ὁ λόγος λέγει, «Ἐνταῦθα παρῆσαν ὁ Λεύκων καὶ ἡ Ῥόδη»· ἐπίσης δὲ καὶ ἐν σελ. 339, 12 λέγεται «πᾶν μὲν τὸ Ἐφεσίων (πλῆθος) παρῆν», πρβ. καὶ σελ. 397, 7, καὶ Χαρίτωνα, σελ. 70, 18.

Σελ. 330, 22. Παρῄεσαν δὲ κατὰ στίχον οἱ πομπεύοντες. πρῶτα μὲν τὰ ἱερὰ καὶ δᾷδες καὶ κανᾶ καὶ θυμιάματα· ἐπὶ τούτοις ἵπποι καὶ κύνες καὶ σκεύη κυνηγετικὰ ** ὧδε πολεμικά, τὰ δὲ πλεῖστα εἰρηνικά· ἑκάστη δὲ αὐτῶν οὕτως ὡς πρὸς ἐραστὴν ἐκεκόσμητο.

Ἄν τις τῷ Locella πείθηται λέγοντι ἐν τῇ εἰς τὸ προκείμενον χωρίον σημειώσει (σελ. 134) ὅτι θυσίαι ζῴων ἐν τῇ πομπῇ ταύτῃ δὲν ἐγένοντο, δὲν θὰ διστάσῃ ἑρμηνεύων τὸ ἱερά, ὡς ὁ Locella, διὰ τοῦ «quae ad sacra pertinebant», νὰ ἀφαιρέσῃ τὸν καί, τὸν μεταξὺ τοῦ ἱερὰ καὶ τοῦ δᾷδες, ἁπλῶς δὲ κομμάτι νὰ στίξῃ μετὰ τὸ ἱερά, ὥστε τὰ ἑπόμενα τρία οὐσιαστικὰ νὰ εἶνε διασάφησις τοῦ ἱερά. Οὕτως ἄνευ τοῦ καὶ πρὸ τοῦ πρώτου οὐσιαστικοῦ λέγεται καὶ ἐν τοῖς ἀμέσως ἑπομένοις «ἵπποι καὶ κύνες καὶ σκεύη κυνηγετικά.» Ἡμεῖς ἑπόμεθα τῇ γνώμῃ τοῦ Peerclamp ἐν νῷ μάλιστα ἔχοντες τὴν μεγίστην ὁμοιότητα τῆς ὑπὸ τοῦ Ξενοφῶντος περιγραφῆς τῆς πομπῆς πρὸς τὴν ὑπὸ τοῦ Ἡλιοδώρου ἐν σελ. 78 (πρβ. καὶ Schnepf, de imitationis ratione, quae intercedit inter Heliodorum et Xenophontem Ephesium, σελ. 11-2), ἐν ᾗ ὡσαύτως προηγοῦνται ἱερεῖα, ἕπονται δὲ κανᾶ πεμμάτων καὶ θυμιαμάτων (πρβλ. καὶ Ξενοφ. Κ. Π., VIII. 3, 11)· προσκόπτομεν δ' ὅμως τῷ ἄρθρῳ τὰ πρὸ τοῦ ἱερά, διότι τοῦτο ἐλλείπει παρ' ἅπασι τοῖς ἑπομένοις οὐσιαστικοῖς, καὶ προτιμῶμεν τὴν μετατροπὴν τοῦ ἱερὰ εἰς ἱερεῖα, ᾧ ὀνόματι μόνῳ χρῆται Ξενοφῶν πρὸς δήλωσιν τῶν θυσιασθησομένων ζῴων (πρβλ. σελ. 334, 30· 336, 17· 358, 2· 363, 26· 398, 7), ἐν ᾧ οὐδαμοῦ παρ' αὐτῷ τὸ ἱερὸν καὶ ἱερὰ ἔχουσι

ταύτην τὴν σημασίαν, ἀλλ' ἀεὶ ἴσα δύνανται τῷ ναὸς καὶ ναοὶ (πρβλ. σελ. 348, 24· 332, 3· 334, 8· 341, 23· 376, 12· 384, 26· 385, 2· 393, 23· 395, 18· 396, 7, 15).

Ἐν τοῖς ἑπομένοις δὲν νοῶ ὅ,τι ποτ' ἔστιν ὅ τινες γράφουσι «καὶ σκεύη κυνηγετικὰ τὰ μὲν πολεμικά, τὰ δὲ εἰρηνικά». Ὁ Peerclamp (σελ. 91 τῆς αὐτοῦ ἐκδόσεως) λέγει μὲν ἅτινα νομίζει σκεύη κυνηγετικὰ πολεμικά, σιγᾷ δ' ὅμως περὶ τῶν εἰρηνικῶν τοιούτων· διὸ ὀρθῶς, νομίζω, ὅ τε Hirschig καὶ Hercher χάσμα σημειοῦνται ἐν ταῖς αὑτῶν ἐκδόσεσι· τοῦτο δὲ ἡμεῖς συμπληροῦμεν, οὐκ ἴσμεν ὅσον πιθανῶς, ὧδε, «εἶτα δὲ ὀχήματα (ἢ ἴσως ἅρματα) τὰ μὲν πολεμικά, τὰ δὲ πλεῖστα εἰρηνικά». Διαφθορὰν λοιπὸν τοῦ εἶτα δὲ νομίζω τὸ ἐν τῷ κώδικι φερόμενον ὧδε, τὴν δὲ προσθήκην τοῦ τὰ μέν, ὃ αἱ ἐκδόσεις ἔχουσιν, ἀναγκαίαν καθίστησι τὸ ἑπόμενον τὰ δέ. Ὅτι ἅμαξαι παρηκολούθουν πομπήν, περὶ τούτου τάδε λέγει ὁ Dorville ἐν ταῖς εἰς Χαρίτωνα σημειώσεσι (σέλ. 470), «et sane πομπεύοντι ἅμαξα sive ἅρμα non ineptum», παρατίθησι δὲ καὶ χωρίον ἐκ τοῦ Ἀριστοφάνους Πλούτου 1013, ἐν ᾧ τάδε λέγονται «μυστηρίοις δὲ τοῖς μεγάλοις ὀχουμένην ἐπὶ τῆς ἁμάξης ὅτι προσέβλεψέ μέ τις». Καὶ ὁ Ξενοφῶν δ' ὁ Ἀθηναῖος ἐν τῇ ὑπὸ Κύρου γενομένῃ ἐξελάσει μνημονεύει ἅρματα (Κ. Π. VIII. 4,12-19),

Ὀρθῶς χάσμα οἱ αὐτοὶ σημειοῦνται καὶ ἐν τοῖς ἑπομένοις, ὑφηγησαμένου τοῦ Ἑμστερουσίου, ὃς καὶ τάδε προστίθησιν «non enim habent ἑκάστη αὐτῶν quo referantur». Τὸ χάσμα τοῦτο ὁ μὲν Peerclamp συνεπλήρου, πρὶν ἤ, οὐχὶ ὀρθῶς, νομίσῃ ὑγιαίνειν τὸ χωρίον (πρβ. σελ. 91 τῆς ἐκδόσεώς του) διὰ τοῦ «εἶτα παρθένοι» ἡμεῖς δὲ συμπληροῦμεν ὧδε, «ἐπὶ πᾶσι δὲ τούτοις ἡ τῶν παρθένων τάξις», στίζοντες ἅμα τελείᾳ στιγμῇ μετὰ τὸ εἰρηνικά, ἄνω δὲ στιγμῇ ἢ καὶ μόνον κόμματι μετὰ τὸ προστιθέμενον τάξις. Τὴν συμπλήρωσιν ταύτην προτιμῶμεν, διότι διὰ ταύτης ἐξαίρεται ὥς τι οὐσιῶδες ἡ πάροδος τῆς τῶν παρθένων τάξεως· καὶ ἔδει τοιοῦτό τι γενέσθαι, διότι ἐν ταῖς παρθένοις καὶ ἡ Ἄνθεια ἦν, τὸ ἓν τῶν δύο κυρίων προσώπων τοῦ ὅλου μυθιστορήματος, εἶτα δὲ καὶ διότι ἐν τοῖς ἑπομένοις λέγει ὁ Ξενοφῶν «ἦρχε δὲ τῆς τῶν παρθένων τάξεως».

Σελ. 331, 10. Καὶ τότ' οὖν ὀφθείσης ἀνεβόησε τὸ πλῆ-

θος, καὶ ἦσαν ποικίλαι παρὰ τῶν θεωμένων φωναί, τῶν μὲν ὑπ' ἐκπλήξεως τὴν θεὸν εἶναι λεγόντων, τῶν δὲ ἄλλην τινὰ ὑπὸ τῆς θεοῦ περιποιημένην.

Ὀρθότατα περὶ τοῦ προκειμένου χωρίου ὁ Hercher (σελ. L τοῦ προλόγου) σημειοῦται «περιπεποιημένην» ita Hemsterh: cuius invento nihil proficitur: codex corrupte πιριποιημένην». Τὰ δ' ὑπὸ τοῦ ἀοιδίμου Κοραῆ (σημειώσ. εἰς Ἡλιόδωρον, σελ. 6) λεγόμενα οὐδένα πείθουσι, διότι οὔτε οὕτω βαρβαρίζοντα δύναταί τις εὐκόλως καὶ τὸν Ξενοφῶντα ν' ἀποδέξηται, οὔτε ἡ παθητικὴ σημασία τοῦ περιποιοῦμαι σύνηθές τι οὕτω τῇ καθ' ἡμᾶς φωνῇ εἶνε, ὥστε νὰ ὑπεισέλθῃ καὶ εἰς τὴν ἀρχαίαν τοῦ Ξενοφῶντος γλῶσσαν. Ἀνάγκη λοιπὸν εἰκασίας· ταῖς πολλαῖς δὲ τοι αὐταις (περιποθουμένην, περιεπομένην, παρωμοιωμένην, παραπεποιημένην) ἐπιτραπήτω καὶ ἡμῖν ἡμετέραν νὰ προσθέσωμεν, ἀφοῦ πρότερον ἐκθέσωμεν οἷός τις καθ' ἡμᾶς γε εἶνε ὁ τοῦ χωρίου νοῦς. Τὸ μέγα τῆς Ἀνθείας κάλλος, ὃ πολὺ ηὔξανεν καὶ ὁ τοῦ σχήματος κόσμος, οὕτω τινας τῶν θεωμένων, ἴσως τοὺς ἀγροικότερον ἔχοντας ἢ τὸ πρῶτον αὐτὴν ὁρῶντας (σελ. 348, 1 καὶ Ἡλιόδωρ. σελ. 4, 21 καὶ 9, 24) ἐξέπληξεν, ὥστε τὴν θεὰν εἶναι ἔλεγον (τῶν μὲν ὑπ' ἐκπλήξεως τὴν θεὸν εἶναι λεγόντων)· ἄλλοι δ' ὅμως οὐχ οὕτως ἔχοντες, τοῦτο μὲν δὲν ἐδέχοντο, ἀλλὰ θνητὴν αὐτὴν ἐνόμιζον· μὴ δυνάμενοι δ' ἄλλως νὰ ἑρμηνεύσωσι τὸ ἔκτακτον τῆς Ἀνθείας κάλλος, εἰς τὴν θεὰν αὐτὸ ἀνῆγον, ὡς ὑπὸ ταύτης αὐτῇ δοθέν. Τούτων οὕτως ἐχόντων, νομίζομεν ὅτι ἀντὶ τοῦ περιποιημένην πρέπει νὰ γράψωμεν κεκοσμημένην, ὃ ν' ἀναφέρηται εἰς τὸ κάλλος αὐτό. Ὁ Ἀρισταίνετος λέγει (ἐπιστολ. 15) «κόρη φύσει τε καὶ κάλλει ἐκ τῆς Ἀφροδίτης ἐπισημότερον κοσμηθεῖσα». Τὸ δὲ περιποιημένη τότε θὰ εἶνε γλώσσημα τοῦ κεκοσμημένη, μετατεθὲν εἰς τὸ ἔδαφος ἐκ τοῦ μετωπίου καὶ ἐκβαλὸν τὸ ὑπὸ τούτου ἑρμηνευόμενον. (Πρβ. Κόντον, Ἀθηνᾶς τόμ. Α'., σελ. 630).

Σημειωτέον δ' ὅμως ὅτι τὸ περιποιημένη ἐνταῦθα ὅλως ἀκριβὲς γλώσσημα τοῦ κεκοσμημένη ἐν τῇ νῦν αὐτοῦ σημασίᾳ δὲν εἶνε, καθόσον τοῦ περιποιημένη ἄγνωστος ἐν τῇ κοινῇ ἡμῶν γλώσσῃ εἶνε ἡ παθητικὴ σημασία, συνήθης δὲ μόνον ἡ μέση· ἔπειτα δὲ συχνοτάτη εἶνε ἡ χρῆσις τῆς μετοχῆς περιποιημένη ἐν τῇ νῦν ἡμῶν

γλώσση μόνον ἐπὶ τεχνητοῦ κόσμου, οὐχὶ δὲ καὶ ἐπὶ κάλλους, ἐφ' οὗ ἐνταῦθα κατὰ τὴν διόρθωσιν ἡμῶν κεῖται τὸ κεκοσμημένη· οὕτω συχνότατα λέγομεν «ἡ νέα αὕτη δὲν εἶνε σήμερον περιποιημένη» ἀντὶ τοῦ «οὐ κεκόσμηκεν ἑαυτὴν» ἀλλὰ ἀτημέλητός ἐστιν. Ὡς πιστὴ δ' ὅμως κατὰ λέξιν ἢ μᾶλλον κατὰ τὸν τύπον ἑρμηνεία τοῦ κεκοσμημένη ἔχει ἡ μετοχὴ περιποιημένη ὀρθῶς, διὸ καὶ ἐχρήσατο ταύτῃ ὁ ἑρμηνευτής, ἵνα ὁπωσδήποτε ἑρμηνεύσῃ τὸ κεκοσμημένη (1).

Σελ. 331, 16. Ὡς δὲ παρῆλθε τὸ τῶν παρθένων πλῆθος, οὐδεὶς ἄλλο τι ἢ Ἄνθειαν ἔλεγεν· ὡς δ' Ἁβροκόμης μετὰ τῶν ἐφήβων ἐπέστη, τοὐνθένδε, καίτοι καλοῦ ὄντος τοῦ κατὰ τὰς παρθένους θεάματος, πάντες ἰδόντες Ἁβροκόμην ἐκείνων ἐπελάθοντο, ἔτρεψαν δὲ τὰς ὄψεις ἐπ' αὐτὸν βοῶντες ὑπὸ τῆς θέας ἐκπεπληγμένοι «καλὸς Ἁβροκόμης» λέγοντες, «καὶ οἷος οὐδὲ εἷς καλοῦ μίμημα θεοῦ».

Ὅτι τὸ χωρίον οὐχ ὑγιαίνει, πάντες ᾔσθοντο οἱ ἐκδόται (πρβ. Hercher, σελ. L τοῦ προλόγου, Locella σελ. 137, Peerclamp, σελ. 100). Ἀλλ' οὔτε διὰ τοῦ ὡς μὲν τοῦ Locella οὔτε διὰ τοῦ καὶ ὡς μὲν τοῦ Hercher θεραπεύεται, τῆς νόσου κειμένης οὐχὶ τοσοῦτον ἐν τῷ δέ, ὅσον ἐν τῷ ὡς. Ὅτι τοῦτο οὕτως ἔχει, δηλώσει ἡμῖν αὐτὸς ὁ νοῦς τοῦ χωρίου. Παρῄει καὶ ἡ τῶν παρθένων τάξις,

(1) Εἴχομεν γράψει τὰ ἀνωτέρω, ὅτε ἐν συναντήσει μετὰ τοῦ σοφοῦ καθηγητοῦ κ. Κ. Κόντου ἐμάθομεν παρ' αὐτοῦ, λόγου ἡμῖν γενομένου περί τε τοῦ προκειμένου καὶ ἄλλων χωρίων, ὅτι καὶ ὁ ἀγαστὸς οὗτος ἀνήρ, οὔτε τῇ συνήθει γραφῇ οὔτε τῇ ταύτης ἑρμηνείᾳ τοῦ Κοραῆ οὔτε ταῖς πολλαῖς εἰκασίαις ἀρεσκόμενος, ᾔκασεν ὅτι πρέπει νὰ γραφῇ «*ὑπὸ τῆς θεοῦ περιττῶς τετιμημένην*». Ἡ εἰκασία αὕτη καὶ παλαιογραφικῶς εἶνε δεδικαιολογημένη καὶ τὸν αὐτὸν παρέχει νοῦν τῷ χωρίῳ, ὃν καὶ ἡ ἡμετέρα διόρθωσις. Ὃ δ' ὅμως ἡμῖν ἀμφίβολον καθίστησιν τὴν ὀρθότητα τῆς εἰκασίας ταύτης εἶνε τὸ ὅτι *θεοῦ* λέγων ὁ Ξενοφῶν νοεῖ, ὡς ἐκ τῶν ἡγουμένων συνάγεται, οὐχὶ τὴν τοῦ κάλλους θεάν, τὴν Ἀφροδίτην, ὑφ' ἧς ὁ περιττῶς τιμηθεὶς ἔξοχος εἰς κάλλος γίγνεται, ἀλλὰ τὴν Ἀρτέμιδα· ἐὰν δὲ δὲν ἀπατῶμαι, ὡς ποιητικὸν αἴτιον τῆς φράσεως *περιττῶς τιμᾶσθαι* ἐπὶ τῆς νῦν ἡμῖν προκειμένης σημασίας αὐτῆς τίθεται τὸ ὄνομα τοῦ θεοῦ ἐκείνου, ᾧ προσιδιάζει ἡ ἰδιότης, ἣν λέγεται ὅτι ἔχει τὸ πρόσωπον, ὃ ὑποκείμενον τῆς φράσεως *περιττῶς τιμᾶσθαι* εἶνε· οὕτω περιττῶς τετιμημένος ὑπὸ τοῦ Ἀπόλλωνος ἢ τῶν Μουσῶν εἶνε ὁ ἔξοχος ποιητὴς ἢ ἀοιδός· καὶ κατ' ἀκολουθίαν ἔξοχος εἰς κάλλος εἶνε ὁ ὑπὸ τῆς Ἀφροδίτης τετιμημένος, ᾗ προσιδιάζει τὸ κάλλος, καὶ οὐχὶ ὑπὸ τῆς Ἀρτέμιδος, ἥτις ἐνταῦθα νοεῖται ὑπὸ τοῦ Ξενοφῶντος λέγοντος *θεοῦ*, ὡς καὶ ἄρτι εἴπομεν.

ἧς ἦρχεν Ἄνθεια (σελ. 330, 25-28). Αὕτη ὀφθεῖσα διαβόητος ἦν πᾶσι τοῖς θεωμένοις ἐκπεπληγμένοις διὰ τὸ κάλλος, οὐδεὶς δ' ἄλλο τι ἢ αὐτὴν ἔλεγεν (σελ. 331, 10-16)· τοῦτο ἐξηκολούθησε βεβαίως γινόμενον καθ' ἅπαντα τὸν χρόνον, καθ' ὃν παρήρχετο ἡ τῶν παρθένων τάξις, ἐπεὶ πολὺ τὰς ἄλλας ὑπερεβάλλετο παρθένους τὸ Ἀνθείας κάλλος. Ἐν τῇ τάξει τῶν πομπευόντων εἵπετο τῷ τῶν παρθένων πλήθει ἡ τῶν ἐφήβων τάξις, ὧν δὴ ἦρχεν ὁ Ἁβροκόμης· διό, ἐκείνου παρελθόντος, ἐπέστη αὕτη καὶ πρῶτος αὐτῆς ὤφθη Ἁβροκόμης· τότε δὴ πάντες, ἰδόντες Ἁβροκόμην, ἐπελάθοντο μὲν τῶν παρθένων, ἐπὶ τὸν Ἁβροκόμην δὲ τὰς ὄψεις ἔτρεψαν, ὅτε καὶ οὐκέτι οἷόν τ' ἦν περὶ ἐκείνης λέγειν, ἀλλὰ πάντες νῦν περὶ Ἁβροκόμου ἔλεγον. Ὥστε οἱ θεώμενοι περὶ Ἀνθείας μόνης καὶ οὐ περὶ ἄλλου τινὸς ἠδύναντο νὰ λέγωσι μόνον μέχρις οὗ παρῆλθεν ἅπαν τὸ τῶν παρθένων πλῆθος, ὅτε γὰρ τοῦτο παρῆλθεν, εὐθὺς ἐπέστη Ἁβροκόμης καὶ νῦν περὶ τούτου μόνον ἔλεγον καὶ ἠδύναντο νὰ λέγωσι. Γραπτέον λοιπὸν ἕως ἀντὶ τοῦ ὡς. Ὁμοίαν χρῆσιν τοῦ ἕως μετ' ἀορίστου (πρβ. Kühner, Γραμμ. τ. Ἑλλνκ. γλώσσης, σελ. 950, § 567, 1) παρὰ τῷ ἡμετέρῳ Ξενοφῶντι βλέπε ἐν σελ. 360, 26 «καὶ χρόνῳ συνῆμεν πολλῷ . . . . ἕως δαίμων τις ἡμῖν ἐνεμέσησεν», πρβλ. καὶ σελ. 362, 20. Ὅμοιον λέγει ἡμῖν καὶ ὁ Ἡλιόδωρος ἐν τῇ αὐτοῦ περιγραφῇ τῆς πομπῆς (σελ. 79, 22-32), ἔνθα (στ. 30) τὸ μέρος περὶ τῆς ἐμφανίσεως τῶν ἐφήβων ἔχει ὧδε, «ἕως κατόπιν ἐφήβων ἱππικὸν καὶ ὁ τούτων ἵππαρχος ἐκλάμψας ἀκοῆς κρείττονα πάσης τὴν τῶν καλῶν θέαν ἀπέδειξεν».

Ἀντὶ τοῦ δὲ μετὰ τὸ ἕως προτιμῶ νὰ γράψω δὴ (= λοιπόν), διότι ὁ νοῦς τῆς ὅλης μέχρι τοῦ ἔλεγε περιόδου ἐπέρχεται ὥς τι ἐπακολούθημα τῶν ἀμέσως ἡγουμένων (ἦν δὲ—ἡ καλή)· διὸ καὶ ὁ σύνδεσμος δὲ δὲν ἔχει τόπον ἐνταῦθα, διότι διὰ τῆς ἡμετέρας νῦν περιόδου ἡ διήγησις τῆς πομπῆς δὲν προάγεται κατά τι, νέου τινὸς ταύτης σημείου προστιθεμένου. Καὶ ὁ προτεινόμενος δὲ ὑπ' ἄλλων μὲν δὲν ἔχει θέσιν, γραφομένου μάλιστα ἕως ἀντὶ τοῦ ὡς, διότι ἀμφότεροι οἱ σύνδεσμοι (ἕως μὲν) ἀναφέρονται εἰς τὰ ἑπόμενα, καὶ οὕτω ὁ λόγος μένει ἀσύνδετος πρὸς τὰ ἡγούμενα. Τοῦτο, οἶμαι, καὶ ὁ Hercher αἰσθόμενος λέγει (ἔ. ἀ), «malim καὶ ὡς μέν».

Ἐν τοῖς ἑπομένοις ἔπρεπεν ὁ Hercher ν' ἀποδέξηται τὴν τοῦ

Tresling εἰκασίαν, ὅς προστίθησι τὸν καί, διότι τὸ ἀσύνδετον ἐνταῦθα οὐκ ἀνεκτόν, ὁ δὲ καὶ εὐκόλως ἠδύνατο νὰ ἐκπέσῃ πρὸ τοῦ καλός.

Σελ. 332, 6 . . . . καὶ ἁλίσκεται Ἄνθεια ὑπὸ τοῦ Ἁβροκόμου, ἡττᾶται δὲ ὑπὸ [τοῦ] Ἔρωτος Ἁβροκόμης.

Περιττή, νομίζω, ἡ τοῦ ἄρθρου τοῦ προσθήκη μὴ ὑπάρχοντος ἐν τῷ χειρογράφῳ, διότι πολλάκις ὁ Ξενοφῶν καὶ ἀνάρθρῳ χρῆται τῷ ὀνόματι. Πρβλ. σελ. 330, 3, 4, σελ. 332, 31, σελ. 333, 1, 4, καὶ ἀλλαχοῦ πολλαχοῦ.

Σελ. 333, 4. Καλὴ παρθένος· τί δέ; τοῖς σοῖς ὀφθαλμοῖς, Ἁβροκόμη, εὔμορφος Ἄνθεια, ἀλλ' ἐὰν θέλῃς, οὐχὶ σοί. Δεδόχθω ταῦτα· οὐκ ἂν Ἔρως ποτέ μου κρατήσειε».

Γραπτέον διὰ τὴν τοῦ Ἁβροκόμου ὑπερηφανίαν «οὐκ ἂν Ἔρως ποτ' ἐμοῦ κρατήσειε».

Σελ. 333, 10 . . . . . . «νενίκηκας», εἶπεν, «Ἔρως, μέγα σοι τρόπαιον ἐγήγερται καθ' Ἁβροκόμου τοῦ σώφρονος· ἱκέτην ἔχεις. [Σὺ δέ] σῶσον τὸν ἐπὶ σὲ καταπεφευγότα τὸν πάντων δεσπότην.

Ὁ Hercher ὤφειλε νὰ ἐγκρίνῃ τὴν τοῦ Jacobs εἰκασίαν «Ἀλλὰ σῶσον κλπ.», διότι αὕτη πρῶτον παλαιογραφικῶς ἐγγυτέρα τῷ παραδεδομένῳ ἄσωτον, εἶτα δὲ τὸ σὺ ὅλως περιττόν, διότι οὐδὲν ἕτερον πρόσωπον ὑπάρχει πρὸς ὃ νὰ ἀντιτιθῆται ἐνταῦθα ὁ Ἔρως· ἀντίθεσις ὑπάρχει μόνον τῶν μέχρι τοῦδε ὑπὸ τοῦ Ἔρωτος κατὰ τοῦ Ἁβροκόμου γεγενημένων κακῶν πρὸς τοῦτο δι' ὃ νῦν παρακαλεῖ τὸν Ἔρωτα ὁ Ἁβροκόμης, τὴν σωτηρίαν δῆλα δὴ καὶ ἀπαλλαγὴν αὐτοῦ ἀπὸ τῶν κακῶν ἐκείνων· αὕτη δ' ἡ ἀντίθεσις ὀρθῶς δηλοῦται διὰ τοῦ ἀλλά· ὧδε γὰρ ὁ νοῦς, «ἐνίκησας, (λέγει ὁ Ἁβροκόμης), τὸν σώφρονα Ἁβροκόμην καὶ ἰδοὺ ἱκέτην αὐτὸν ἔχεις· ἀλλά, ἱκανὴν τὴν μέχρι τοῦδε τιμωρίαν νομίσας, σῶσον νῦν αὐτὸν ἐπὶ σὲ καταπεφευγότα». Διὸ δὴ καὶ ἀντὶ τοῦ ἐν τῷ κώδικι σὸν, ὃ μεταγράφεται εἰς τόν, προτιμῶ νὰ γράψω νῦν. Τῇ ἐλλείψει τοῦ ἀντικειμένου τοῦ σῶσον οὐδεὶς προσκρούσει, εὐνοήτου ὄντος ἐκ τῶν ἡγουμένων. Λέ-

γεται δὲ καὶ ἀμέσως ἀνωτέρω ἄνευ ἀντικειμένου «ἱκέτην ἔχεις» ἔνθα νοεῖται ὡς τοιοῦτο τὸ «αὐτόν», δῆλα δὴ τὸν Ἁβροκόμην.

Σελ. 335, 12. Ἐνταῦθα οἱ παρ' ἑκατέρων ἀφικόμενοι δέονται τοῦ θεοῦ ἀληθῆ μαντεύεσθαι· ἐληλύθεσαν δὴ κατὰ ταὐτά. Χρᾷ δὲ ὁ θεὸς κοινὰ ἀμφοτέροις τὰ μαντεύματα ἐμμέτρως.

Ἡ ῥῆσις «ἐληλύθεσαν δὴ κατὰ ταὐτὰ» ἣν πάντες ἑρμηνεύουσι «εἶχον ἔλθει διὰ τὰς αὐτὰς αἰτίας», δὲν βλέπομεν ἡμεῖς τοὐλάχιστον κατὰ τὶ προάγει ἢ διασαφεῖ τὴν διήγησιν, ἐπαναλαμβανομένη ἐνταῦθα ἐκ τῶν στίχων 7-9, ὡς ἐπίσης δὲν νοοῦμεν ἥν τινα δύναμιν ἔχει ὁ σύνδεσμος δή. Ταῦτα ἴσως αἰσθόμενος καὶ ὁ Mitscherlich ἐνόμιζεν ὅτι ἡ ῥῆσις πρέπει παρενθέσει ἐγκλεισθεῖσα νὰ τεθῇ μετὰ τὴν λέξιν κοινά. Ἀλλὰ καὶ ἐνταῦθα, φρονοῦμεν, δὲν ἔχει τινὰ τόπον, διότι ἵνα κοινὰ τὰ μαντεύματα χρήσῃ ὁ θεός, πρὸς τοῦτο δὲν ἤρκει τὸ νὰ ἔχωσιν ἔλθει διὰ τὴν αὐτὴν αἰτίαν, ἀλλ' ἀναγκαῖον ἦτο καὶ νὰ ἔχωσιν ἔλθει συγχρόνως· τὸ δὲ δὴ καὶ ἐνταῦθα δὲν ἑρμηνεύεται. Καθ' ἡμᾶς γε ἀναγκαῖον ἐνταῦθα εἶνε, ἵνα ὁ νοῦς τοῦ ὅλου χωρίου γένηται σαφὴς καὶ χάσμα ἐν αὐτῷ μὴ ὑπολανθάνῃ, νὰ δηλωθῇ ἡ ἔννοια τῆς συγχρόνου εἰς τὸ μαντεῖον ἀφίξεως τῶν παρ' ἑκατέρων ἀφικομένων, ἀφοῦ ἐν τοῖς ἡγουμένοις ἐδηλώθη (σχ. 7—9), ὃ καὶ οἴκοθεν ἐκ τῆς ὅλης διηγήσεως ἐννοεῖται, ὅτι διὰ τοὺς αὐτοὺς σκοποὺς ἐξεπέμφθησαν. Τοιαύτην ἔννοιαν ἡ ὑπὸ κρίσιν ῥῆσις παρέξει, ἂν γράψωμεν κατὰ ταὐτό. Τῆς χρήσεως κατὰ ταὐτὸ ἐπὶ τοῦ συγχρόνως παράδειγμα παρέχει ὁ Τάτιος σελ. 92, 18 λέγων «Κατὰ ταὐτὸ καὶ ἡμῖν ἐπεφέρετο τὸ κῦμα»· πρβλ. καὶ Pape ἐν λεξικῷ ὑ.τ.λ. αὐτὸς σελ. 362, στλ. β'. καὶ Passow ἐν λεξικῷ ὑ.τ.λ. αὐτός, σελ. 454, στλ. α'. Ἀλλὰ καὶ θέσιν πρέπει νὰ μεταβάλῃ ἡ ῥῆσις, νὰ τεθῇ δῆλα δὴ μετὰ τὸ ἀφικόμενοι, ἐγκλεισθεῖσα παρενθέσει. Ἐνταῦθα τιθεμένη διασαφεῖ τὴν πρότασιν ἐν ᾗ κεῖται, ἀκριβέστερον προσδιορίζουσα τὴν ἔννοιαν τοῦ ἀφικέσθαι διὰ τῆς ἐννοίας τοῦ ἅμα, δι' ἧς καὶ μόνης ἑρμηνεύεται ἡμῖν τὸ περιεχόμενον τῆς προτάσεως «ἐνταῦθα—μαντεύεσθαι», ἐν ᾗ ὑπολανθάνει ἡ ἔννοια τοῦ ὅτι τὸ δεῖσθαι ἐγένετο κατὰ τὸν αὐτὸν χρόνον. Πρβλ. σελ. 334, 13 «εἰ δέ ποτε ἄλλας παρθένους ἢ γυναῖκας ἴδοι βλεπούσας εἰς ἐκεῖνον (ἑώρων δ'

ἅπασαι εἰς Ἁβροκόμην) δήλη ἦν λυπουμένη», ἔνθα ἡ ἔννοια τοῦ βλέπειν εἰς ἐκεῖνον προσδιορίζεται ἀκριβέστερον διὰ τοῦ ἅπασαι, δι' οὗ καὶ διασαφεῖται, ὅπως ποτὲ ἠδύνατο ἡ Ἄνθεια νὰ βλέπῃ ὅτι ἄλλαι γυναῖκες ἢ παρθένοι ἔβλεπον εἰς τὸν Ἁβρακόμην καὶ δὲν ἐλάνθανεν αὐτὴν τοῦτο γινόμενον· πλεῖσται (ἅπασαι) γὰρ ἦσαν αἱ τοῦτο ποιοῦσαι γυναῖκες καὶ παρθένοι. Νῦν ἐν τέλει τό τε ἄρτι μνημονευθὲν χωρίον καὶ τάδε, σελ. 336, 25, σελ. 385, 27, σελ. 387, 16, ἅμα δὲ καὶ ὁ νοῦς, διότι διὰ τῆς παρενθέσεως προστίθεται νέον τι γνώρισμα (τὸ τοῦ συγχρόνως) εἰς τὸ ἄρτι μνημονευθὲν σημεῖον τῆς διηγήσεως (τὴν ἄφιξιν), δῆλον ποιοῦσιν ὅτι ἀντὶ τοῦ δὴ πρέπει νὰ γράψωμεν δέ. Γραπτέον λοιπὸν ἅπαν τὸ χωρίον ὧδε, «Ἐνταῦθα οἱ παρ' ἑκατέρων ἀφικόμενοι (ἐληλύθεσαν δὲ κατὰ ταὐτὸ) δέονται τοῦ θεοῦ ἀληθῆ μαντεύεσθαι. Χρᾷ δὲ ὁ θεὸς κοινὰ κτλ.»

Σελ. 336, 11. Κατὰ ταὐτὰ δὲ καὶ ἡ Ἄνθεια ᾔδετο μὲν ὅτι Ἁβροκόμην ἕξει· τίς δὲ ἡ φυγὴ καὶ τίνες αἱ συμφοραὶ κατεφρόνει, πάντων τῶν ἐσομένων κακῶν Ἁβροκόμην ἔχουσα παραμυθίαν.

Ἀλλ' οὔπω Ἄνθεια εἶχεν, ἀλλ' ἔμελλεν ἕξειν Ἁβροκόμην παραμυθίαν πάντων τῶν ἐσομένων κακῶν· γραπτέον λοιπὸν ἕξουσα ἀντὶ τοῦ ἔχουσα, προσθετέον δ' ἅμα, οἶμαι, καὶ τὸν σύνδεσμον ὡς πρὸ τοῦ πάντων· διότι ψιλὴ γνώμη τοῦτο τῆς Ἀνθείας ἦτο (=ἐπεί, ὡς Ἄνθεια ᾤετο, ἔμελλεν αὕτη ἕξειν Ἁβροκόμην), οὐδαμῶς δὲ πραγματοποιεῖται ἐν τοῖς ἑπομένοις· βλέπε ὁμοιότατον χωρίον ἐν σελ. 373, 1 «Καὶ νυκτὸς γενομένης ἡ μὲν ὡς ἄνδρα ἕξουσα τὸν Ἁβροκόμην τὸν Ἄραξον ἀποκτιννύει κλπ.» πρβλ. καὶ σελ. 342, 20, σελ. 361, 1, σελ. 387, 11.

Σελ. 336, 16. Ὡς οὖν ἐφέστηκεν ὁ τῶν γάμων καιρός, καὶ παννυχίδες ἤγοντο καὶ ἱερεῖα πολλὰ ἐθύετο τῇ θεῷ.

Μετὰ παρακειμένου οὐδέποτε παρὰ Ξενοφῶντι συντάσσεται τὸ χρονικὸν ὡς, ἀλλὰ συνηθέστατα μὲν ἀορίστῳ, σπανιώτερον δε ὑπερσυντελίκῳ καὶ παρατατικῷ· διὸ δὴ καὶ ἐνταῦθα, ὡς καὶ ὁ νοῦς τοῦ χωρίου ἀπαιτεῖ, γραπτέον καθ' ὑπερσυντέλικον ἐφειστήκει· πρβλ. ὁμοιότατον τῷ προκειμένῳ χωρίον ἐν σελ. 364, 21 «ὡς οὖν πάντα τὰ

περὶ τὸν γάμον ἐξετετέλεστο τῷ Περιλάῳ, ἐφειστήκει δὲ ἡ ἡμέρα, δεῖπον μὲν πολυτελὲς ἡτοίμαστο...»

Σελ. 337, 15. Ὦ φωτὸς ἡδίων ἐμοὶ κόρη καὶ τῶν πώποτε λαλουμένων εὐτυχεστέρα· τὸν ἐραστὴν ἔχεις ἄνδρα, μεθ' οὗ ζῆν καὶ ἀποθανεῖν ὑπάρξει γυναικὶ σώφρονι».

Ὤφειλεν ὁ Hercher νὰ τηρήσῃ τὴν γραφὴν ὑπάρξαι, ν' ἀποδέξηται δ' αὐτὴν εὐκτικήν, ὡς ὅ τε Peerclamp καὶ ὁ Hirschig πράττουσι, διότι βέβαιος ὁ Ἁβροκόμης δὲν ἠδύνατο νὰ εἶνε περὶ τῆς πραγματοποιήσεως τοῦ περιεχομένου τῆς προτάσεως, μόνον δ' εὐχὴν ἠδύνατο νὰ ἐκφράσῃ· ὅμοιον δὲ πράττει καὶ ἡ Ἄνθεια ἐν σελ. 338, 12, λέγουσα «ἡμεῖς δὲ ἀεὶ βλέποιτε ταῦτα».

Σελ. 339, 1. Παρεσκευάζετο δὴ πάντα αὐτοῖς πρὸς τὴν ἔξοδον, ... , καὶ τὰ ἐπιτήδεια ἐνεβάλλετο, πολλὴ μὲν ἐσθὴς καὶ ποικίλη, πολὺς δὲ ἄργυρος καὶ χρυσός, ἥ τε τῶν σιτίων ὑπερβάλλουσα ἀφθονία.

Ὁ Hercher (σελ. LI τοῦ προλόγου) σημειοῦται τάδε περὶ τοῦ χωρίου, «Exspectes πολλὴ δὲ ἡ τῶν σιτίων ἀφθονία (v. pg. 363, 27) vel ὑπερβάλλουσα δὲ ἡ τῶν σιτίων ἀφθονία». Ἀλλὰ τὸ «τῶν σιτίων . . . . ἀφθονία» εἶνε καὶ αὐτό, ὡς καὶ τὰ προηγούμενα ἐσθής, ἄργυρος, χρυσός, ἐπεξήγησις τοῦ «τὰ ἐπιτήδεια»· διὸ δὴ καὶ παρέλκει τὸ ἄρθρον, ὃ ἐλλείπει καὶ ἐν τοῖς προηγουμένοις οὐσιαστικοῖς, παρὰ τῷ ἀφθονία· γραπτέον δή, οἶμαι, ἔτι δὲ τῶν σιτίων ἀντὶ τοῦ ἥ τε τῶν σιτίων ἢ ἁπλῶς τῶν τε σιτίων.

Σελ. 339, 9. Ὡς δ' ἦλθεν ἡ τῆς ἀναγωγῆς ἡμέρα, πολλοὶ μὲν οἰκέται, πολλαὶ δὲ θεράπαιναι . . . . . μελλούσης δὲ τῆς νεὼς ἐπανάξεσθαι, πᾶν μὲν τὸ Ἐφεσίων [πλῆθος] παρῆν παραπέμπον, πολλαὶ δὲ καὶ τῶν . , ... μετὰ λαμπάδων καὶ θυσιῶν.

Τὸ μετὰ τὸ θεράπαιναι χάσμα συμπληρωτέον, οἶμαι, διὰ τοῦ ἐνεβιβάζοντο, μεθ' ὃ καὶ στικτέον ἄνω στιγμῇ. Τῷ ῥήματι ἐν ὁμοίᾳ περιστάσει χρῆται ὁ Ξενοφῶν ἐν σελ, 353, 27 «Καὶ δὴ τὴν μὲν Ῥόδην εὐθύς . . . . κελεύει ἐμβιβάσαντάς τινας πλοίῳ» καὶ ἐν σελ.

386, 4. Πρόκειται δὲ καὶ ἐν τοῖς τρισὶ χωρίοις περὶ προσώπων ἃ οὐχὶ οἰκείᾳ, ἀλλ' ἀλλοτρίᾳ βουλήσει εἰς τὴν ναῦν εἰσήρχοντο. Τῇ παραλείψει ἐνταῦθα τοῦ νηὶ οὐδείς, φρονῶ, προσκρούει, διότι εὐκόλως μὲν ἐνταῦθα ἡ ἔννοια αὕτη νοεῖται ἐκ τῶν συμφραζομένων, λέγει δὲ καὶ ἀνωτέρω (στχ. 3) ὁ Ξενοφῶν «καὶ τὰ ἐπιτήδεια ἐνεβάλλετο» ὡσαύτως ἄνευ τοῦ νηΐ.

Τὸ ἕτερον χάσμα τὸ μετὰ τὸ «πολλαὶ δὲ καὶ τῶν» ἄλλοι μὲν ἀναπληροῦσι διὰ τοῦ «τῶν ἱερειῶν» ἢ «ἱερῶν παρθένων» ἢ καὶ μόνον «παρθένων» διότι μιᾷ μόνον λέξει χῶρος ἐν τῷ κώδικι λείπεται κενός. Ὁ δὲ Cobet ἀναπληροῖ διὰ τοῦ ξένων, ἀλλ' ἄπορον μὲν ὅτι μόνον ξέναι, οὐχὶ δὲ καὶ ξένοι λέγονται ὅτι παρῆσαν, ὡσαύτως δὲ καὶ ὅτι οὐ μνημονεύονται παροῦσαι Ἐφέσιαι γυναῖκες, ἐν ᾧ ξέναι κατὰ τὴν συμπλήρωσιν τοῦ Cobet μνημονεύονται· διὰ ταῦτα νομίζω ὅτι πρέπει ν' ἀναπληρωθῇ τὸ χάσμα διὰ τοῦ γυναικῶν, διότι καὶ Ἄνθεια ἤδη γυνὴ ἦτο, καὶ οὐκέτι παρθένος, διὸ καὶ δὲν ἐγκρίνω τὴν τοῦ Locella συμπλήρωσιν διὰ τοῦ παρθένων. Ὅτι πρόκειται περὶ Ἐφεσίων γυναικῶν, δῆλον ἐκ τῶν συμφραζομένων εὐκόλως, προηγησαμένου τοῦ «Ἐφεσίων πλῆθος». Τὴν συμπλήρωσίν μου, νομίζω, ὑποστηρίζει τὸ ὅτι καὶ παρὰ Χαρίτωνι (σελ. 15, 14) τὴν ἐκκομιδὴν τῆς Καλλιρρόης, γυναικὸς ἤδη καὶ ταύτης οὔσης, παρακολουθοῦσι γυναῖκες. Ὅτι δὲ πρότερον λέγεται «πᾶν τὸ Ἐφεσίων πλῆθος», τοῦτο δὲν δύναται νὰ εἶνε κατὰ τῆς ἐμῆς συμπληρώσεως, διότι καὶ παρὰ Χαρίτωνι αἱ γυναῖκες μνημονεύονται, μνημονευθέντος πρότερον τοῦ δήμου (σελ. 15, 11).

Σελ. 340, 2. Εἰ δὲ ἄλλο [τι] συμβαίη, τοῦτο μὲν ἴστε οὐδὲ ἡμᾶς ἔτι ζησομένους· προΐεμεν δὲ ὑμᾶς ὁδὸν μὲν δυστυχῆ, ἀλλ' ἀναγκαίαν.

Ἀντὶ τοῦ μέν, οὗ τὴν ἀντίθεσιν πρὸς τὸν δὲ τοῦ προΐεμεν οὐ νοῶ, γραπτέον, οἶμαι, μήν· τοῦτο δὲ συνηθέστατον ἐπὶ ὅρκου, ᾧ ὁμοία ἡ τῶν γονέων ἐνταῦθα διαβεβαίωσις ὅτι οὐ ζήσονται, τῶν τέκνων κακόν τι παθόντων.

Σελ. 340, 15. Κἀνταῦθα θύσαντες καὶ δειπνοποιησάμενοι, πολλὰ εὐξάμενοι τῆς νυκτὸς ἐπιγινομένης ἐπανήγοντο.

Γραπτέον ἐπιγενομένης, ὡς λέγει ὁ Ξενοφῶν σελ. 368, 21 καὶ 383, 20. πρβλ. καὶ σελ. 356, 25, ἔνθα περὶ ἀπόπλου ὡσαύτως λέγεται «οἱ δὲ ἔμποροι λαβόντες τὴν Ἄνθειαν εἰς τὸ πλοῖον ἦγον καὶ νυκτὸς ἐπελθούσης ᾔεσαν τὴν ἐπὶ Κιλικίας».

Σελ. 340, 17. Καὶ ἦν ὁ πλοῦς αὐτοῖς οὔριος· λόγοι δὲ ἐν αὐτοῖς πολλοὶ πρὸς ἀλλήλους «ἆρα ἡμῖν ὑπάρξει συγκαταβιῶναι μετ' ἀλλήλων;»

Ταὐτολογία περιττὴ φαίνεταί μοι τὸ ἐν αὐτοῖς καὶ τὸ πρὸς ἀλλήλους· διὸ καὶ τὸ πρῶτον νομίζω ἐφθαρμένον, εἰκάζω δ' ὅτι πρέπει νὰ γραφῇ ἐν τούτοις, τούτων δῆλα δὴ γιγνομένων. Τοῦ ἐν τούτοις παραδείγματα ἀπαντῶσι παρὰ Ξενοφῶντι ἐν σελ. 357, 4 καὶ ἐν σελ. 347, 18· ταῦτα δ' ὅμως ὁ Hercher καὶ ὁ Cobet μετέγραψαν εἰς τὸ ἐν τούτῳ, κακῶς, ὡς ἡμῖν δοκεῖ, διότι καὶ παρὰ Πλάτωνι ὑπάρχουσι παραδείγματα ἐν Συμποσ. σ. 220, B καὶ Τιμαίῳ σ. 42, C· εἶτα δὲ καὶ κοινότατον τὸ ἐν τούτοις τῇ συνήθει ἡμῶν λαλιᾷ, ἀφ' ἧς τοῦτο ὁ ἡμέτερος Ξενοφῶν καὶ ἐν τῇ αὐτοῦ ἀρχαίᾳ ἠδύνατο νὰ τηρήσῃ.

Σελ. 340, 31. Ὡς ὀμνύω γέ σοι τὴν πάτριον ἡμῖν θεόν, τὴν μεγάλην Ἐφεσίων Ἄρτεμιν, ... ὡς ἐγὼ καὶ βραχύ τι ἀποσπασθεῖσα σοῦ οὔτε ζήσομαι οὔτε τὸν ἥλιον ὄψομαι.»

Τὸ ὡς ὁ Locella, ἐγκρίναντος εἶτα καὶ τοῦ Peerclamp, ἑρμηνεύει διὰ τοῦ itaque, quare· ἀλλ' ἡ τοιαύτη χρῆσις τοῦ ὡς σπανία εἶνε, καὶ ἴσως μόνον παρ' Ὁμήρῳ ἀπαντᾷ, διὸ καὶ νομίζω ὅτι πρέπει νὰ γράψωμεν ὥς=οὕτως τούτων ἐχόντων, διὰ τοῦτο. Τῆς χρήσεως τοῦ ὥς παρὰ συγγραφεῦσιν ὁμοίοις Ξενοφῶντι παραδείγματα σημειούμεθα ἐνταῦθα ἐκ τοῦ Λόγγου σελ. 302, 7 καὶ ἐκ διορθώσεως τοῦ Seiler παρὰ τῷ αὐτῷ σελ. 251, 20.

Σελ. 340, 27. Ἀκούσασα δὲ Ἄνθεια μέγα ἀνωλόλυξε καὶ «τί τοῦτο» ἔφησεν «Ἁβροκόμη, πεπίστευκας ὅτι ἐὰν ἀπαλλαγῶ σοῦ, περὶ ἀνδρὸς ἔτι καὶ γάμου σκέψομαι . . . ;

Τηρητέον, νομίζω, τὴν γραφὴν τοῦ κώδικος ταῦτα, στικτέον δὲ ἐρωτηματικῷ σημείῳ καὶ μετὰ τὸ Ἁβροκόμη, ὅτε τὸ τί καὶ τὸ ταῦτα ἀποτελοῦσιν ἰδίαν πρότασιν, ἧς ὁ νοῦς ὧδε, «τί εἶνε αὐτά;»

ἃ δῆλα δὴ λέγεις. Οὕτω γραφομένου τοῦ χωρίου, περιέχεται ἐν τοῖς «τί ταῦτα» ποιά τις τῆς Ἀνθείας κατὰ τοῦ Ἁβροκόμου ἐπιτίμησις καὶ θαυμασμός, διότι ἐξήνεγκεν οὗτος διὰ τῶν ἄρτι ὑπ' αὐτοῦ λεχθέντων ἀμφιβολίαν τινὰ περὶ τῆς διαρκοῦς πρὸς αὐτὸν πίστεως καὶ ἀγάπης τῆς Ἀνθείας. Τοιοῦτό τι δὲ καὶ ἀπαιτεῖται ψυχολογικῶς ὑπὸ τοῦ νοῦ τοῦ ὅλου χωρίου. Τῆς συντάξεως «τί ταῦτα» παραδείγματα βλέπε παρὰ Passow ἐν λέξει τίς, σελ. 1909, στλ. α'.

Σελ. 341, 13. Κατήγετο δὴ ἡ ναῦς εἰς Ῥόδον καὶ ἐξέβαινον οἱ ναῦται, ἐξῄει δὲ ὁ Ἁβροκόμης ἔχων μετὰ χεῖρα τὴν Ἄνθειαν.

Νομίζω ὅτι πρὸ τοῦ «ὁ Ἁβροκόμης» πρέπει νὰ προστεθῇ ὁ σύνδεσμος καί, δι' οὗ νὰ ἐξαίρηται ἡ τῶν κυρίων προσώπων ἐκ τῆς νεὼς ἔξοδος· τὴν ἀνάγκην τοῦ καὶ φαίνεται ὅτι ᾔσθετο ὅ τε Peerclamp καὶ ὁ Hirschig, διὸ καὶ μεταφράζει ὁ μὲν πρῶτος «atque egreditur etiam Habrocomes», ὁ δὲ δεύτερος «exit et Habrocomes» Καὶ ἐν τοῖς ἡγουμένοις δὲ ποθῶ τὸν μὲν μετὰ τὸ ἐξέβαινον, ὃν ὁ Ξενοφῶν ἐπὶ τῆς ἐπαναφορᾶς δὲν παραλείπει, πρβλ. 334, 2, σελ. 339, 4, 10, σ. 368, 7, 22, σ. 376, 9, σ. 381, 21, σ. 384, 24, σ. 390, 22, σ. 393, 18. Ἐκπεπτωκότα ἐν ὁμοίᾳ περιστάσει μὲν ἀποκατέστησεν ὁ Hercher ἐν σ. 366, 12, σ. 368, 2, σελ. 390, 9. Τὸ αὐτὸ ἁμάρτημα πρέπει νὰ διορθωθῇ καὶ ἐν σελ. 379, 18 «εἰ δὲ ἤδη τέθνηκας, μάτην ἐγὼ φιλοτιμοῦμαι ζῆν, μάτην δὲ οὗτος, . . . , ἐλεεῖ με τὴν δυστυχῆ», ἔνθα προσθετέος ὁ σύνδεσμος μὲν μετὰ τὸ πρῶτον μάτην. Ἄλλα παραδείγματα ἐκπτώσεως τοῦ μὲν βλέπε παρὰ Κοβήτῳ ἐν Μνημοσύνης τόμ. 8ῳ σελ. 253.

Σελ. 341, 15. Συνῄεσαν δὲ πάντες οἱ Ῥόδιοι, τὸ κάλλος τῶν παίδων καταπεπληγότες, καὶ οὐκ ἔστιν ὅστις τῶν ἰδόντων παρῆλθε σιωπῶν· ἀλλ' οἱ μὲν ἔλεγον ἐπιδημίαν θεῶν, οἱ δὲ προσεκύνουν καὶ προσεποιοῦντο.

Ἐν τῷ κώδικι φέρεται ἐπιδημίαν ἐκ τῶν θεῶν, ἀλλ' ἡ πρόθεσις ἐκ οὐδένα ἔχει νοῦν ἐνταῦθα. Ἃ ὁ Locella παρατίθησι χωρία πρὸς ὑποστήριξιν τῆς ἐκ «ἡ ἐκ τοῦ θεοῦ βοήθεια» (σελ. 335, 30), «τὴν ἐκ θεῶν καλουμένην νόσον» (σελ. 338, 12), ταῦτα οὐδὲν τὸ

κοινὸν ἔχουσι τῷ ἡμετέρῳ, διότι ἐν ἐκείνοις διὰ τῆς ἐκ οἱ θεοὶ παρίστανται ὡς πηγὴ ἀγαθοῦ τινος ἢ κακοῦ, ἐν ᾧ ἐν τῷ παρόντι χωρίῳ οὐδεὶς περὶ τοιούτου τινὸς λόγος δύναται νὰ γίνηται. Ὃ δὲ ὁ Peerklamp λέγει, «Hic etiam ἐπιδημίαν ἐκ θεῶν duos quosdam ex numero Deorum indicat», τοῦτο ἐξεζητημένον ὅλως εἶνε ἢ μᾶλλον εἶνε ἑρμηνεία, ἥτις οὐδαμῶς ἐκ τοῦ κειμένου δύναται νὰ ἐξαχθῇ. Δὲν δύναμαι δ' ὅμως καὶ νὰ συνταχθῶ τῷ Hercher ἁπλῶς οὕτως ὀβελίζοντι τήν τε πρόθεσιν ἐκ καὶ τὸ ἄρθρον τῶν· νομίζω δ' ὅτι τὸ ἐκ εἶνε κακὴ ἀνάγνωσις τοῦ ταχυγραφικοῦ σημείου τοῦ εἶναι (πρβλ. Bast, Comment. palaeog. σ. 810), διὸ καὶ τοῦτο νομίζω ὅτι πρέπει νὰ ἀποκατασταθῇ ἐν τῷ κειμένῳ. (1)

Ἐν τοῖς ἑπομένοις ἀντὶ τοῦ προσεποιοῦντο ὁ Elsner προτείνει προσεπιτνοῦντο, ὃ παλαιογραφικῶς μὲν δὲν εἶνε ἀποῤῥιπτέον, ἀλλὰ ποιητικὸν μόνον, ὡς ὀρθῶς παρατηρεῖ ὁ Locella, εἶνε τὸ ῥῆμα τοῦτο, διὸ καὶ οὐχὶ πιθανὸν ὅτι αὐτῷ ὁ ἡμέτερος Ξενοφῶν ἐχρήσατο. Ὁ Hemsterhusius προτείνει προσηύχοντο, ὃ ὑποστηρίζεται ὑπὸ ὁμοιοτάτου χωρίου αὐτοῦ τοῦ Ξενοφῶντος (σελ. 329, 13), «Προσεῖχον δὲ ὡς θεῷ τῷ μειρακίῳ· καὶ εἰσιν ἤδη τινὲς οἳ καὶ προσεκύνησαν ἰδόντες καὶ προσηύξαντο»· ἀλλὰ παλαιογραφικῶς πόρρω τοῦ παραδεδομένου ἀφίσταται, διὸ καὶ προτιμῶμεν νὰ γράψωμεν ἀντ' αὐτοῦ προσέπιπτον, ἢ μᾶλλον προσέπιπτον αὐτοῖς· τὸ ῥῆμα τοῦτο καὶ παλαιογραφικῶς ἐγγύτερον τοῦ παραδεδομένου κεῖται καὶ ἀπαντᾷ παρὰ τῷ Ξενοφῶντι ἐν σελ. 385, 7· συχνότατα δ' ὅμως χρῆται αὐτῷ ὁ Ξενοφῶν μετὰ τοῦ γόνασι, σελ. 351, 16· 352, 7· 354, 4, 17· 365, 10· 386, 15· πρβλ. καὶ 397, 29. Νῦν ἐν τέλει νομίζομεν ὅτι καὶ ἕτερόν τι ψεγάδιον ὑπολείπεται ἐν τῷ χωρίῳ· ἀνωτέρω λέγει ὁ Ξενοφῶν «οὐκ ἔστιν ὅστις τῶν ἰδόντων παρῆλθε σιωπῶν» ἤτοι πάντες ἔλεγον· ἀλλ' ἐν τοῖς ἑπομένοις, ὡς ἔχει νῦν τὸ χωρίον, λέγεται ὅτι οἱ μὲν ἔλεγον, οἱ δὲ προσεκύνουν, ἤτοι ὅτι οὐχὶ πάντες

(1) Καὶ τὸ *τῶν* δὲν εὐαρμοστεῖ, διότι οὔτε ὅτι πάντες οἱ θεοὶ ἐπεδήμησαν ἠδύναντο οἱ Ῥόδιοι νὰ λέγωσι, δύο μόνον ὁρῶντες, οὔτε ὅτι ὡρισμένοι θεοὶ καὶ γνωστοὶ αὐτοῖς. Ὃ οὗτοι ἠδύναντο νὰ λέγωσιν εἶνε ὅτι θεοί τινες ἐπεδήμησαν, τοῦτο δ' ὅμως δὲν λέγεται ἐν τῷ κειμένῳ, τηρουμένου τοῦ ἄρθρου. Ἡ τροπὴ αὐτοῦ εἰς *αὐτῶν* παλαιογραφικῶς δὲν εἶνε ἀδύνατος (πρβλ. Κόντον ἐν Ἀθηνᾶς τόμ. 7ῳ, σελ. 599), ἀλλ' ὁ συνδυασμὸς ***αὐτῶν θεῶν*** δὲν ἔχει καλῶς. Ἰδέτωσαν καὶ ἄλλοι.

ἔλεγον. Τῆς ἀντιφάσεως ταύτης ἀπαλλάσσομεν τὸν Ξενοφῶντα προστιθέντες πρὸ τοῦ προσεκύνουν τὸν σύνδεσμον καί, ὅστις καὶ ἐν τῷ προμνημονευθέντι ὁμοίῳ χωρίῳ ὑπάρχει. Νῦν ὁ Ξενοφῶν ὀρθῶς λέγει «καὶ οὐδεὶς τῶν ἰδόντων παρῆλθε σιωπῶν, ἀλλ' οἱ μὲν μόνον ἔλεγον ἐπιδημίαν εἶνε θεῶν, οἱ δὲ (οὐ μόνον τοῦτο ἔλεγον, ἀλλὰ) καὶ προσεκύνουν» ὅτε δὴ πάντες ἔλεγον, ὡς ἀπαιτεῖ τὸ «οὐδεὶς παρῆλθε σιωπῶν».

Σελ. 342, 3. Τῇ δὲ δευτέρᾳ ἐπέπαυτο μὲν ὁ ἄνεμος, γαλήνη δὲ [ἦν] καὶ πλοῦς βραδὺς καὶ ναυτῶν ῥᾳθυμία καὶ πότος καὶ μέθη καὶ ἀρχὴ τῶν μεμαντευμένων. Τῷ δὲ Ἀβροκόμῃ ἐν τούτῳ ἐφίσταται γυνὴ ὀφθῆναι φοβερά, το μέγεθος ὑπὲρ ἄνθρωπον, ἐσθῆτα ἔχουσα φοινικῆν.

Δὲν ἀποδέχομαι τὴν ὑπὸ τοῦ Hercher γενομένην μετάθεσιν τοῦ ἐν τούτῳ, διότι καὶ οὕτω τὸ χωρίον δὲν θεραπεύεται. Νομίζω ὅτι πρέπει νὰ γραφῇ ἐν ταὐτῷ ἢ μᾶλλον ἐκ τούτου = ἕνεκα τούτου, τῆς τῶν ναυτῶν ῥᾳθυμίας. Ἄπορόν μοι φαίνεται ὅτι ὁ Hercher δὲν παρέλαβεν ἐν τοῖς ἑπομένοις τὴν εἰκασίαν τοῦ Peerklamp, ὃς προστίθησι τὴν λέξιν ὄναρ πρὸ τοῦ ἐφίσταται. Αὕτη ἐπικυροῦται καὶ ὑπὸ τοῦ ἐν τοῖς ἑπομένοις λεγομένου «προσεδόκα τι δεινὸν ἐκ τοῦ ὀνείρατος» καὶ ὑπὸ τοῦ ἐδόκει ὃ ἐπὶ ὀνείρων λέγεται, ἔτι δὲ καὶ ὑπὸ ἄλλων ὁμοίων χωρίων αὐτοῦ τοῦ Ξενοφῶντος, ἐν οἷς τὸ ἐφίσταται συνάπτεται τῷ ὄναρ, οὕτω ἐν σελ. 353, 14 λέγεται «καὶ αὐτῷ ὄναρ ἐφίσταται», ἐν σελ. 389, 27 «τῇ Ἀνθείᾳ ὄναρ ἐπέστη».

Σελ. 342, 16. Οὗτοι καταμεμαθήκεσαν . . . . . τῇ νηὶ ὅτι χρυσὸς καὶ ἄργυρος καὶ ἀνδράποδα πολλὰ καὶ τίμια.

Ὤφειλε καὶ ἐνταῦθα ὁ Hercher νὰ ἐγκρίνῃ τὴν τοῦ Hemsterhusii συμπλήρωσιν διὰ τοῦ ἐν, διότι ἄλλως χάσκει ὁ λόγος· ἡ τοῦ Cobet συμπλήρωσις «παρὰ τῶν ἐν» ἀπαρέσκει ἡμῖν, διότι νομίζομεν ὅτι οἱ πειραταὶ δὲν ἠδύναντο προσελθόντες νὰ ἐρωτῶσι τοὺς ἐν τῇ νηὶ περὶ τοῦ ἐν αὐτῇ πλούτου· οὗτοι δέ, καὶ ἐκείνου γενομένου, δὲν ἦτο δυνατὸν τὸν πολὺν πλοῦτον νὰ λέγωσιν ἀνθρώποις ἀκριβῶς διαπυνθανομένοις (κατεμεμαθήκεσαν) τὰ κατὰ τὴν ναῦν, καὶ οἳ διὰ τοῦτο ἔδει νὰ παράσχωσιν αὐτοῖς ὑπονοίας· τὸ πιθανώτερον εἶνε ὅτι οἱ πει-

ραταὶ ἐκεῖνα ἠδυνήθησαν νὰ μάθωσιν ἄλλοθεν, παρὰ πολιτῶν Ἐφεσίων, λανθάνοντες βεβαίως τοὺς ἐν τῇ νηΐ, καὶ δὴ εὐκόλως, ἀφοῦ, ὡς λέγει ὁ Ξενοφῶν ἀνωτέρω (σελ. 341, 19), «ταχὺ δι' ὅλης τῆς πόλεως διεπεφοιτήκει τοὔνομα Ἁβροκόμου καὶ Ἀνθείας», ὡς καλλίστων δὴ καὶ πλουσιωτάτων.

Σελ. 345, 3. «Δυνησόμεθα δὲ αὐτούς», ἔλεγεν «ἐξαιρέτους παρὰ Ἀψύρτου λαβεῖν δωρεάν».

Τὸ δωρεὰν φαίνεταί μοι ὅτι παρέλκει, διότι ἐν τῷ ἐξαιρέτους περιέχεται ἡ ἔννοια τοῦ δωρεάν· τοῦτο κατὰ ταῦτα εἶνε γλώσσημα εἰς τὸ ἐξαιρέτους, παρεισφθαρὲν εἰς τὸ ἔδαφος, ὅθεν καὶ ἐκβλητέον. Ἐν ὁμοίᾳ περιπτώσει (σελ. 377, 18) ὁ Ξενοφῶν λέγει «καὶ παρὰ Ἱπποθόου δῶρον αἰτήσειν» μιᾷ χρώμενος λέξει πρὸς δήλωσιν τῆς ἐννοίας, περὶ ἧς νῦν πρόκειται.

Σελ. 346, 10. Ὑπέσχετο δὲ πολλὰ καὶ γάμον νόμιμον καὶ χρήματα πεισθείσῃ καὶ περιουσίαν.

Ὁ Hercher νομίζει (σελ. LIII τοῦ προλόγου) τὸ πολλὰ χρήματα γλώσσημα τοῦ περιουσίαν· ἡμεῖς μᾶλλον κλίνομεν εἰς τὸ νὰ γράψωμεν «καὶ χρημάτων πεισθείσῃ περιουσίαν». Γνωστότατον δ' ὅτι συχνὰ παρὰ Θουκυδίδῃ ἡ ῥῆσις αὕτη ἀπαντᾷ. Ὁ πρὸ τοῦ περιουσίαν σύνδεσμος καὶ προσετέθη, ὅτε, μεταγραφέντος κακῶς τοῦ χρημάτων εἰς χρήματα, ἔμεινε τὸ περιουσίαν ἀσύνδετον πρὸς τὰ ἡγούμενα.

Σελ. 346, 21. Τελευταῖον δὲ ἀνενεγκὼν ὁ Ἁβροκόμης «ὦ κακοδαίμονες» ἔφησεν «ἡμεῖς, τί ἄρα πεισόμεθα ἐν γῇ βαρβάρῳ, πειρατῶν ὕβρει παραδοθέντες»;

Τὸ ἄρα οὐδένα χῶρον ἔχει ἐνταῦθα, γραπτέον δὲ ἆρα, ᾧ καὶ ἀλλαχοῦ ἐν ἐρωτήσεσι χρῆται ὁ Ξενοφῶν πολλάκις, π.χ. σελ. 339, 24 καὶ 25, σελ. 340, 19.

Σελ. 347, 5. Ἀλλ' οὐ μὰ τὴν μέχρις ἄρτι σωφροσύνην ἐκ παιδός μοι σύντροφον, οὐκ ἂν ἐμαυτὸν ὑποθείην Κορύμβῳ· τεθνήξομαι δὲ πρότερον καὶ φανοῦμαι νεκρὸς σώφρων».

Γραπτέον, νομίζω, καὶ φανοῦμαι, καὶ νεκρός, σώφρων» διότι καὶ ζῶν ἦτο τοιοῦτος, ἐκ παιδὸς μέχρις ἄρτι σύντροφον ἔχων τὴν σωφροσύνην (στχ. 5-6). Οὕτω μεταφράζει τὸ χωρίον καὶ ὁ Hirschig μεταφράζων αὐτὸ ὧδε, «et castus vel mortuus apparebo»· εὐκόλως δ' ἠδύνατο ὁ καὶ νὰ ἐκπέσῃ μετὰ τὸ μαι τοῦ φανοῦμαι. Πρβλ. σελ. 370, 31 «Τίς ἄρα λῃστὴς οὕτως ἐρωτικός, ἵνα καὶ νεκρᾶς ἐπιθυμήσῃ σου;»

Σελ. 349, 17. Ἐλθὼν δὲ παρ' αὐτοὺς «τί ποιοῦμεν, σύντροφοι;» «Τί δὲ βουλευόμεθα, οἰκέται;» «Δοκεῖς τινι τῶν δεσποτῶν, Ἀβροκόμη, καλός.

Ἐν πρώτοις ὁ Hercher ἔπρεπεν, ἑπόμενος τῇ συνηθείᾳ καὶ τοῦ Ξενοφῶντος, νὰ προσθέσῃ, ὡς ἤδη ὁ Locella ἔκαμεν, τὸ ἔφη, οὗ ἄνευ ἡ μετοχὴ ἐλθὼν μένει ἄνευ ῥήματος· προσθετέον δ' ὅμως αὐτὸ μετὰ τὸ σύντροφοι, ὅθεν εὐκολώτερον ἠδύνατο νὰ ἐκπέσῃ. Εἶτα δ' ἄτοπον θεωρῶ ὁ ὄντως καὶ πρότερον καὶ νῦν οἰκέτης [ὁ] Λεύκων τὸν Ἀβροκόμην καὶ τὴν Ἄνθειαν τύχῃ τοιούτους νῦν γενομένους νὰ καλῇ ἁπλῶς οἰκέτας· διὸ νομίζω ὅτι πρέπει νὰ γράψωμεν συνοικέται· ὑπὲρ τούτου δ' οἶμαι, καὶ τὸ σύντροφοι συνηγορεῖ καὶ τὰ πράγματα, ὁμόδουλοι γὰρ ὄντως νῦν ἦσαν Ἀβροκόμης καὶ Ἄνθεια τῷ Λεύκωνι καὶ τῇ Ῥόδῃ. Καὶ συντρόφους δ' αὐτοὺς διὰ τὰ αὐτὰ καλεῖ ὡς τῇ αὐτῇ [τῇ] χρωμένους νῦν τύχῃ [,] καὶ οὐχὶ διάφορον αὐτοῦ θέσιν ἔχοντας.

Σελ. 350, 8 καὶ 11. «Ἀλλὰ δέομαι σοῦ, τῆς ψυχῆς τῆς ἐμῆς δέσποτα», καὶ «Τοσοῦτον σοῦ δεήσομαι».

Μικρᾷ μεταβολῇ διορθωτέα ἀμφότερα τὰ χωρία· γραπτέον δῆλα δὴ «δέομαί σου» καὶ «τοσοῦτόν σου δέομαι», ὡς πράττει ὀρθῶς ὁ Hirschig, διότι οὐδεμία τοῦ Ἀβροκόμου πρός τινα ἄλλον ἀντίθεσις ἐνταῦθα ὑπάρχει, ὥστε νὰ εἶνε ἀνάγκη τῶν ὀρθοτονουμένων τύπων.

Σελ. 350, 21. Μαντὼ ἐρῶ σου, μηκέτι φέρειν δυναμένη· ἀπρεπὲς μὲν ἴσως παρθένῳ, ἀναγκαῖον δὲ φιλούσῃ· δέομαι, μή με περιίδῃς μηδὲ ὑβρίσῃς τὴν τὰ σὰ ᾑρημένην.

Ἀρέσκει μοι μᾶλλον νὰ στίξω τὸ χωρίον ὧδε, προστιθεὶς ἅμα τὸν

σύνδεσμον δὲ μετὰ τὸ μηκέτι, «Μαντὼ ἐρῶ σου· μηκέτι δὲ φέρειν δυναμένη, ἀπρεπὲς μὲν ἴσως παρθένῳ, ἀναγκαῖον δὲ φιλούσῃ, δέομαι κτλ.»· νοῶ δὲ τὴν μετοχὴν «δυναμένη» αἰτιολογικήν. Πρβλ. σελ. 357, 9 «ταύτην συνεχῶς ἐν τῷ χωρίῳ θεώμενος ὁ καλὸς Μοῖρις ἐρᾷ· μηκέτι δὲ φέρειν δυναμένη μετεπεμψάμην τὸν αἰπόλον . . . . »

Σελ. 351, 31. Εἰπὼν οὐκέτι ἀνασχόμενος οὐδὲ λόγου ἀκοῦσαι ἐκέλευσε περιρρῆξαι τὴν ἐσθῆτα αὐτοῦ τοῖς οἰκέταις καὶ φέρειν πῦρ καί μάστιγας καὶ παίειν τὸ μειράκιον. Ἦν δὲ τὸ θέαμα ἐλεεινόν· αἵ τε γάρ . . . . . τὸ σῶμα πᾶν ἠφάνιζον βασάνων ἄηθες ὂν οἰκετικῶν, τό τε αἷμα κατέρρει καὶ τὸ κάλλος ἐμαραίνετο. Προσῆγεν αὐτῷ καὶ δεσμὰ φοβερὰ καὶ πῦρ καὶ μάλιστα ἐχρῆτο ταῖς βασάνοις κατ' αὐτοῦ, τῷ νυμφίῳ τῆς θυγατρὸς ἐνδεικνύμενος ὅτι σώφρονα παρπαρθένον ἄξεται.

Ἐπειδὴ τοὺς οἰκέτας ἐκέλευσεν οὐ μόνον μάστιγας, ἀλλὰ καὶ πῦρ φέρειν, νομίζω ὅτι ἐν τοῖς ἐπομένοις ἐξέπεσον αἱ λέξεις καὶ κάειν, ὃ παλαιογραφικῶς εὐκολώτατον διὰ τὸ προηγησάμενον καὶ παίειν, ὅτε τὸ χωρίον γραπτέον ὧδε· «καὶ παίειν τε τὸ μειράκιον καὶ κάειν». Παράδειγμα ὁμοίας χρήσεως τοῦ καίειν βλέπε, si tanti est, παρὰ Χαρίτων, σελ. 11, 20. Οὕτω τοῦ χωρίου γραφομένου, μᾶλλον, οἶμαι, εὐεξήγητα τὰ κατωτέρω μνημονευόμενα δεινότατα ἐπακολουθήματα τῶν βασάνων.

Περὶ τοῦ ἐν τοῖς ἐπομένοις χάσματος ὁ Hercher τάδε σημειοῦται (σελ. LIII τοῦ προλόγου) «in F. spatium quattuor litterarum; sec. manus inseruit βάσανοι idemque in margine adscriptum; [πληγαὶ] Cobet». Τὸ βάσανοι δὲν δύναται νὰ εἶνε τοῦ Ξενοφῶντος, διότι εὐθὺς ἀμέσως ἐπαναλαμβάνεται ἡ λέξις· οὐχ οὕτω δὲ ἀπειρόκαλος καὶ ὁ Ξενοφῶν. Τὸ πληγαὶ τοῦ Κοβήτου φαίνεταί μοι ἔννοιαν παρέχον στενωτέραν τῶν προηγησαμένων, ἐν οἷς καὶ πῦρ μνημονεύεται ὡς μέσον τῶν βασάνων, οὐχὶ δὲ μόνον ἡ μάστιξ· διὸ δὴ καὶ νομίζω ὅτι πρέπει νὰ γράψωμεν αἰκίαι· τοῦτο καὶ τὴν διὰ τοῦ πυρὸς κακοποίησιν τοῦ Ἀβροκόμου δηλοῖ, καὶ ἀνωτέρω δὲ λέγεται ὑπὸ τοῦ Ξενοφῶντος ἐν σελ. 351, 30.

Ἐν τοῖς ἀμέσως ἑπομένοις ἂν τὸ ἕτερον τῶν δύο πᾶν πρέπει νὰ

ἐκβληθῇ, ἐκβλητέον τὸ πρῶτον, διότι τὸ μετὰ τὸ κατέρρει ἀναγκαῖον εἶνε, ἵνα τὸ μέγεθος τῶν βασάνων δηλῶται, δηλουμένου τοῦ πολλοῦ ποσοῦ τοῦ ἐκ τούτων καταρρέοντος αἵματος· τὸ πρὸ τοῦ ἠφάνιζον δ' ὅμως δύναται νὰ λείπῃ, διότι δῆλον ὅτι ὅπου τὸ σῶμα ᾐκίζετο ἐκεῖ καὶ ἠφανίζετο. Ὁ ἡμῖν ἐν τῷ προκειμένῳ χωρίῳ φαίνεται παρέλκον εἶνε τὸ καὶ πῦρ, διότι τοῦτο ἤδη ἀνωτέρω (σελ. 351, 33) ἐμνημονεύθη.

Σελ. 353, 10. Ἡ μὲν οἴχεται πόρρω ποι τῆς γῆς αἰχμάλωτος, ἐγὼ δὲ καὶ τὸ μόνον ἀφῄρημαι παραμύθιον, καὶ τεθνήξομαι [ὁ] δυστυχὴς ἐν δεσμωτηρίῳ μόνος.

Νομίζω ὅτι μετὰ τὸ γῆς ἐξέπεσε τὸ ταύτης, ὅτε ἡ γενικὴ ἔσται ἡ τῆς ἀπομακρύνσεως καλουμένη (genit. Ablat)· οὕτως ἀκριβῶς λέγει ὁ Ξενοφῶν ἐν σελ. 356, 16 «βούλομαί σε μᾶλλον πωλῆσαι πόρρω ποι τῆς γῆς ταύτης» καὶ ἐν σελ. 353, 28 «ὡς πορρωτάτω τῆς Σύρων ἀποδόσθαι γῆς».

Σελ. 353, 18. Αὑτὸν δ' ἵππον γενόμενον ἐπὶ πολλὴν φέρεσθαι γῆν διώκοντα ἵππον ἄλλην θήλειαν, καὶ τέλος εὑρεῖν τὴν ἵππον καὶ ἄνθρωπον γενέσθαι.

Μὴ γραπτέον ἑλεῖν ἀντὶ τοῦ εὑρεῖν; διότι ὁ διώκων τὸ φεῦγον αἱρεῖ (Ξενοφ. Κ. Π. IV, 3, 17), εἶτα δὲ καὶ δὲν ἐπιτρέπει ἡμῖν ὁ τοῦ ὅλου χωρίου νοῦς νὰ φαντασθῶμεν ὅτι ἡ ἵππος που ἐκρύπτετο, ὥστε ταύτην εὑρεῖν τὸν Ἁβροκόμην ἵππον γενόμενον, ὡς τοῦτο αὐτῷ ἐν ὕπνοις ἐδόκει.

Σελ. 353, 29 . . . Τὴν δὲ Ἄνθειαν οἰκέτῃ συνουσιάζειν ἐνενόει καὶ ταῦτα τῶν ἀτιμοτάτων, αἰπόλῳ τινὶ ἀγροίκῳ, ἡγουμένη διὰ τούτου τιμωρήσεσθαι αὐτήν.

Δὲν εἶδον τὰ ὑπὸ τοῦ Lobeck λεγόμενα, εἰς ὃν ὁ Hercher παραπέμπει ἐν σελ. LIV τοῦ προλόγου πρὸς ὑποστήριξιν τῆς γραφῆς συνουσιάζειν, εἰκάζω δ' ὅμως ὅτι πρέπει νὰ προτιμήσωμεν νὰ γράψωμεν συνοικίζειν, διότι καὶ ἀλλαχοῦ χρῆται τῷ ῥήματι Ξενοφῶν, ἐν σελ. 350, 24. Πρβλ. καὶ Λιβερᾶλιν σελ. 1, 16 (ἔκδ. Martini). Ὁ δὲ

νῦν φέρεται παρὰ Ξενοφῶντι συνουσιάζειν, τοῦτο ἑρμήνευμα νομίζω τοῦ συνοικίζειν, ἐκβαλὸν τὸ ὑπ' αὐτοῦ ἑρμηνευόμενον.

Σελ. 355, 25. Τότε μὲν οὖν τὴν ἡσυχίαν ἤγαγεν· ἀποδημήσαντος δὲ τοῦ Μοίριδος μεταπέμπεται τὸν αἰπόλον.

Τὸ ἄρθρον τήν, περὶ οὗ ἤδη ὁ Abresch ἔγραψεν ὅτι abesse poterat, ὀρθῶς ὁ Hirschig περιέβαλεν ἀγκύλαις· διότι δὲν δύναται ἄλλο τι νὰ σημαίνῃ ἢ ὅτι ἡ Μαντὼ τὴν συνήθη αὐτῇ, τὴν προτέραν, ἀνέλαβεν ἡσυχίαν, ἀλλὰ τοῦτο ἀδύνατον ἦν αὐτῇ· ἀλλὰ καὶ τὸ ἄνευ ἄρθρου ἡσυχίαν ἤγαγεν, ὃ λέγει Ξενοφῶν ἐν σελ. 391, 27, καὶ τοῦτο δὲν φαίνεταί μοι ἁρμόζον τῷ προκειμένῳ χωρίῳ διὰ τὸν αὐτὸν λόγον, διότι οὐχὶ ὄντως, οὐδ' ὅλως ἠδύνατο ἡ Μαντὼ νὰ ἡσυχάσῃ, πρὶν ἢ ἐκποδὼν ποιήσηται τὴν Ἄνθειαν· διὸ γραπτέον, οἶμαι, « τότε μὲν οὖν τινα ἡσυχίαν ἤγαγεν », ἡσύχασε δῆλα δή πως ἡ Μαντὼ καὶ κατ' ἐπίφασιν μόνον, ἵνα μὴ ὁ ἀνὴρ αὐτῆς ἐννοήσῃ τι τούτων, ἃ αὐτὴ ἐβουλεύετο περὶ Ἀνθείας.

Σελ. 356, 3. Ἀλλὰ δέομαι σοῦ, Λάμπων αἰπόλε, ὃς μέχρι νῦν εὐσέβησας . . . . . .

Καὶ ἐνταῦθα ἔπρεπε νὰ γράψῃ ὁ Hercher δέομαί σου, ὡς πράττει ὁ Hirschig, δι' ὃν λόγον καὶ ἀνωτέρω, σελ. 350, 7 καὶ 11.

Σελ. 357, 24. Ὁ δὲ αὐτὸν ὅστις ἦν οὐ λέγει, ἕωθεν δὲ ἀναστὰς ἤλαυνε τὴν ἐπὶ Κιλικίας ἐλπίζων Ἄνθειαν εὑρήσειν ἐκεῖ.

Ἀντὶ τοῦ αὐτὸν πρέπει νὰ γράψωμεν αὑτόν, ἐν δὲ τοῖς ἐπομένοις προσθετέον, φρονῶ, τὸν σύνδεσμον μὲν μετὰ τὸ ὅστις· πρβλ. σελ. 392, 5 καὶ Παρθένιον, σελ. 40, 6 (ἔκδ. Sakolowski).

Σελ. 358, 7. Ὡς δὲ πάντα ἕτοιμα ἦν καὶ κρεμᾶν τὴν κόρην ἤθελον, ψόφος τῆς ὕλης ἠκούετο καὶ ἀνθρώπων κτύπος.

Ὁ νοῦς τοῦ χωρίου ἀπαιτεῖ νὰ γράψωμεν « ἀκούεται », πρβλ. ὁμοιότατον τῷ προκειμένῳ χωρίον ἐν σελ. 332, 3, « ὡς οὖν ἐτετέλεστο ἡ πομπή, ... ᾔεσαν δὲ εἰς ταὐτὸν ἄνδρες καὶ γυναῖκες, ἐνταῦθα ὁρῶσιν ἀλλήλους καὶ ἁλίσκεται . . . .»

Σελ. 358, 28 . . . . . ἱκετεύει δὲ αὐτὸν ἀναμεῖναι χρόνον ὀλίγον ὅσον ἡμερῶν τριάκοντα, καὶ ἄχραντον τηρῆσαι· καὶ σκήπτεται . . . . ὁ δὲ Περίλαος πείθεται καὶ ἐπόμνυται τηρήσειν αὐτὴν γάμων ἁγνὴν εἰς ὅσον ἂν ὁ χρόνος διέλθῃ.

Καὶ ἔμοιγε ἐπῆλθε νὰ γράψω «σκήπτεταί τι», τὸ δὲ τι ἐνόμισα ὅτι ἐξέπεσε δι' ὃν λόγον καὶ ὁ Hemsterhusius. Ἡ προσθήκη τοῦ Locella «μὲν ἡ Ἄνθεια» οὐ μόνον τολμηρά, ὡς λέγει ὁ Peerklamp, ἀλλὰ καὶ περιττή, ἂν μάλιστα στίξωμεν μετὰ τὸ τηρῆσαι κόμματι μόνον, ὃ καὶ προτιμῶμεν. Μετὰ δὲ τὸ τι στικτέον ἄνω ἢ καὶ τελείᾳ στιγμῇ.

Σελ. 359, 10. Ἴωμεν οὖν Κιλικίαν μὲν ἀφέντες ἐπὶ Καππαδοκίαν καὶ τὸν ἐκεῖ Πόντον· λέγονται γὰρ οἰκεῖν ἄνδρες εὐδαίμονες».

Νομίζω ὅτι περιαιρετέος ὁ μέν, διότι δὲν ἔχει τὸν εἰς ὃν ν' ἀναφέρηται δέ. Ἐν τοῖς ἐπομένοις ἔγωγ' ἂν ἑλοίμην γράψαι «. . . . . . . καὶ τὸν ἐκεῖ Πόντον· λέγονται γὰρ οἰκεῖν αὐτοῦ ἄνδρες εὐδαίμονες»· διότι τὸ ἐκεῖ παρὰ τὸ Πόντον ἀναγκαῖος αὐτοῦ ἐνταῦθα προσδιορισμὸς εἶνε, καὶ ἐν τῷ κώδικι δὲ ἐν τούτῳ τῷ τόπῳ κεῖται· ἀλλὰ καὶ ἐν τοῖς ἐπομένοις δὲν δύναται νὰ ἐλλείπῃ τὸ τοπικὸν ἐπίρρημα, ἀλλ' ἀπαιτεῖται ὑπὸ τοῦ νοῦ τοῦ χωρίου· τοιοῦτόν τι δύναται νὰ προστεθῇ καὶ τὸ ἐκεῖ, τιθέμενον μετὰ τὸ οἰκεῖν, ἀλλ' ἀπαρέσκει ἡμῖν ἡ ἐν οὕτως ὀλίγῳ ἐπανάληψις τοῦ ἐκεῖ καὶ παρὰ Ξενοφῶντι τῷ Ἐφεσίῳ· διὸ δὴ καὶ προτιμῶμεν νὰ προσθέσωμεν τὸ αὐτοῦ, ὃ συντετμημένως γραφόμενον αὖ ἠδύνατο νὰ ἐκπέσῃ πρὸ τῆς ἀρχῆς τῆς ἐπομένης λέξεως ἀνδ, ἀναγνωσθὲν μάλιστα κακῶς ἂν (πρβλ. Βάστιον ἔ. ά, σελ. 929). Ὅμοιον τῷ προκειμένῳ χωρίον εἶνε τὸ παρὰ Θουκυδίδῃ (7, 64, 5) «τούς τε ἐνθάδε πολεμίους εὐθὺς ἐπ' ἐκεῖνα πλευσουμένους καὶ τοὺς ἐκεῖ ὑπολοίπους ἡμῶν ἀδυνάτους ἐσομένους τούς τε αὐτοῦ καὶ τοὺς ἐπελθόντας ἀμύνασθαι», ἔνθα τὸ αὐτοῦ κεῖται ἀναφερόμενον εἰς τόπον πρότερον δηλωθέντα διὰ τοῦ ἐκεῖ, ἐκεῖνα.

Σελ. 361, 6. Ἐρασθεὶς δὲ οὐκέτι μετρίως κατεῖχε τὸν ἔρωτα, ἀλλὰ τὰ μὲν πρῶτα τῷ μειρακίῳ . . . . . . προσέπεμπεν· ὡς δ' ἀδύνατον ἦν αὐτῷ (ὁ γὰρ Ὑπεράνθης διὰ τὴν

πρὸς ἐμὲ εὔνοιαν οὐδένα προσίετο), πείθει τὸν πατέρα αὐτοῦ, πονηρὸν ἄνδρα καὶ ἐλάττονα χρημάτων.

Τὸ «οὐκέτι μετρίως κατεῖχε τὸν ἔρωτα» δὲν φαίνεταί μοι ὀρθόν, διότι ἤ τις κατέχει τὸν ἔρωτα ἢ οὐ κατέχει αὐτόν, αὐτὸς τότε ὑπὸ τούτου κατεχόμενος· πρβλ. σελ. 332, 26 «καὶ ὁ ἔρως ἐν ἑκατέροις ἦν ἀκατάσχετος», σελ. 348, 14 «Αὕτη ἡ Μαντὼ ἁλίσκεται καὶ ἀκατασχέτως εἶχε» σελ. 360, 19 «καὶ οὐκ ἐκαρτέρησα» καὶ σελ. 372, 24 «Αὕτη ἡ Κυνὼ ἐρᾷ τοῦ Ἁβροκόμου καὶ οὐκέτι κατεῖχε»· ὁ ἔρως δ' ὅμως αὐτὸς δύναται νὰ εἶνε μέτριος ἢ ὑπερβολικός, ὁπότε καὶ δύναται νὰ ἔχῃ ἐπακολουθήματα, οἷον τὸ ἐν τῷ προκειμένῳ χωρίῳ μνημονευόμενον. Νομίζω λοιπὸν ὅτι πρέπει νὰ γραφῇ «Ἐρασθεὶς δὲ οὐκέτι μετρίως, οὐ κατεῖχε τὸν ἔρωτα». Νῦν ὀρθὸν νοῦν τοῦ χωρίου ἔχομεν τόνδε «ἐπεὶ πλέον οὐχὶ μέτριος ἦν ἐν αὐτῷ ὁ ἔρως, δὲν ἠδύνατο νὰ κρατήσῃ αὐτόν», ἀλλὰ προέβη εἰς πράξεις ὑπαγορευομένας αὐτῷ ὑπὸ τοῦ ἔρωτος, δεσπόζοντος νῦν αὐτοῦ.

Ἐν τοῖς ἑπομένοις χάσμα μὲν ἐν τῷ κώδικι δὲν ὑπάρχει, τοιοῦτο δ' ἐδέξαντο ὁ Hemsterhusius καὶ ὁ Peerklamp, ὧν ὁ μὲν πρῶτος ἀναπληροῖ διὰ τοῦ δῶρα, ὁ δὲ δεύτερος διὰ τοῦ λόγους· ἀλλὰ οὐδέτερον δύναται ἐνταῦθα νὰ εἶνε ἀντικείμενον τοῦ προσέπεμπε, διότι ἐν τοῖς ἑπομένοις λέγεται «οὐδένα προσίετο», ὃ μόνον εἰς πρόσωπα δύναται ν' ἀναφέρηται. Νοητέον δ' ὡς ἀντικείμενον τοῦ προσέπεμπε τὸ τινάς, οὗ ἡ παράλειψις δὲν εἶνέ τι ἀσύνηθες· πρβλ. Hemsterh: παρὰ Peerklamp (σελ. 263) καὶ ἰδίᾳ Abresch: αὐτόθι (σ. 264). Ἃ ὁ Locella λέγει περὶ τῆς συντάξεως τοῦ προσπέμπειν, ταῦτα ἐλέγχονται ἀναλήθη ὑπὸ παραδειγμάτων μνημονευομένων ὑπὸ τοῦ Passow ἐν λέξει προσπέμπω, σελ. 1215, στλ. β'. τοῦ λεξικοῦ. Ἀντὶ τοῦ αὐτῷ γραπτέον αὐτό, ὅ, ἐν ἀντιθέσει πρὸς τὸ τὸν πατέρα, ἐκληπτέον ὡς ἀντικείμενον τοῦ ἐκ τοῦ πείθει εὐκόλως νοουμένου πεῖσαι. Ἡ γραφὴ τοῦ Peerklamp «ὡς δ' ἀδύνατον αὐτῷ πεῖσαι» στερεῖται τῆς πρὸς τὸ πατέρα ἀντιθέσεως, ἣ δὲν δύναται νὰ ἐλλείπῃ· διὸ ὑπὸ τὴν ἔποψιν ταύτην ὀρθὴ ἡ τοῦ Palairet γραφὴ «αὐτὸν πεῖσαι»· ἀλλ' ἀντὶ τοῦ αὐτὸν ἡμεῖς προτιμῶμεν τὸ αὐτό, διότι ἀμέσως πρότερον κεῖται τῷ μειρακείῳ, εἰς ὃ ἡ ἀντωνυμία ἀναφέρεται.

Σελ. 363, 25. Καὶ παρεσκευάζετο τῷ Περιλάῳ τὰ περὶ τὸν γάμον, καὶ ἱερεῖα κατήγετο ἐκ τῶν χωρίων, πολλὴ δὲ ἡ τῶν ἄλλων ἀφθονία.

Ὡς νῦν γράφεται τὸ χωρίον οὐδὲν ἕτερον δύναται νὰ λέγῃ ἢ ὅτι πολλὴ ἦτο μόνον ἡ τῶν ἄλλων ἀφθονία, οὐχὶ δὲ ὅτι καὶ τὰ ἱερεῖα πολλὰ ἦσαν, ἤτοι ὅτι ταῦτα ὀλίγα ἦσαν. Ἀλλὰ τοιαύτη ἔννοια προδήλως ἄτοπος· διὸ νομίζω ὅτι πρέπει νὰ προστεθῇ μετὰ τὸ χωρίων τὸ πολλά· πρβλ. ἕτερον περὶ γάμου χωρίον (σελ. 336, 16), ἔνθα λέγεται «ὡς οὖν ἐφέστηκεν ὁ τῶν γάμων καιρός, καὶ παννυχίδες ἤγοντο καὶ ἱερεῖα πολλὰ ἐθύετο» καὶ σελ. 368, 6. Ὅτι τὸ πολλὰ ἠδύνατο νὰ ἐκπέσῃ, ἑπομένου ἀμέσως τοῦ πολλή, δῆλον· ἀλλὰ καὶ ἑτέρα τις, νομίζομεν, ἐξέπεσε λέξις, τὸ καὶ μετὰ τὸ δέ. Ὁ σύνδεσμος καὶ ἀναγκαῖος, προλεχθέντος ἱερεῖα πολλά, ἐξέπεσε δὲ διὰ τὴν παλαιογραφικὴν αὐτοῦ ὁμοιότητα πρός τε τὸ δὲ καὶ πρὸς τὸ ἡ (Bast, ἔ. ἀ. σελ. 7 καὶ 384).

Σελ. 364, 1. Ἐν δὲ τῷ χρόνῳ ὃν Ἄνθεια ληφθεῖσα ἐκ τοῦ λῃστηρίου ἦλθεν εἰς τὴν Ταρσὸν πρεσβύτης Ἐφέσιος ἰατρὸς τὴν τέχνην, Εὔδοξος τοὔνομα.

Ἐν τῷ χωρίῳ τούτῳ ἐπῆλθε καὶ ἐμοὶ ἡ τοῦ Locella εἰκασία, προσθεῖναι τὸ ἦν· προσθέτω δ' ὅμως τοῦτο ἐγὼ μεταξὺ τοῦ ὃν καὶ ἡ, διότι ἡ ἔκπτωσις αὐτοῦ ἐντεῦθεν παλαιογραφικῶς μᾶλλον εὐεξήγητος. Παραδείγματα περιφράσεως τοῦ ῥήματος διὰ τῆς μετοχῆς καὶ τοῦ εἰμὶ παρέχει ἡμῖν ὁ Ξενοφῶν ἐν σελ. 347, 20, ἐν σελ. 378, 32 καὶ ἐν σελ. 372, 9.

Σελ. 365, 4. Ἀλλ' ὦ φιλτάτη μου πασῶν Ἁβροκόμου ψυχή, μηδέν τι ὑπὲρ ἐμοῦ λυπηθῇς, οὐ γὰρ [ἂν] ποτε ἑκοῦσα ἀδικήσαιμί σε· ἐλεύσομαι, καὶ μέχρι θανάτου μείνασα νύμφη σή».

Μετὰ τὸ ἐλεύσομαι στίζουσι πάντες οἱ ἐκδόται· ἀλλ' οὕτως οὐδένα νοῦν, νομίζω, παρέχει τὸ ἐλεύσομαι, ἄνευ τινὸς προσδιορισμοῦ ὄν (πρβλ. σελ. 368, 19). Μεταφράζουσι δ' αὐτὸ διὰ τοῦ *adero tibi* ἢ *adibo te*, ἀλλὰ τοιοῦτό τι δὲν λέγεται ἐν τῷ κειμένῳ. Διὸ ἀνάγκη μεταβολῆς τινος αὐτοῦ, ἣν αὐτὸς ὁ Ξενοφῶν ἡμῖν

δηλώσει· εἰσάγει δῆλα δὴ οὗτος τὴν Ἄνθειαν ἐν σελ. 353, 1 λέγουσαν «ἀλλ' ὀμνύω σοι τὸν ἀμφοτέρων δαίμονα, ὡς ἐγὼ μενῶ σὴ καὶ ζῶσα κἂν ἀποθανεῖν δεήσῃ», ἐν δὲ σελ. 377, 22 «Ἁβροκόμου μόνου γυνὴ μενῶ, κἂν ἀποθανεῖν δέῃ, κἂν ὧν πέπονθα χείρω παθεῖν». Ἐν ἀμφοτέροις λοιπὸν τοῖς χωρίοις ἡ Ἄνθεια λέγει ὅτι θὰ φθάσῃ καὶ μέχρι θανάτου, καὶ τοῦτον δῆλα δὴ προθύμως θὰ ὑποστῇ, ἵνα μείνῃ τοῦ Ἁβροκόμου· τοιοῦτόν τινα νοῦν παρέξει τὸ ἡμέτερον χωρίον, ἂν μόνον ἀφελόντες τὴν ἐπὶ τῷ ἐλεύσομαι στίξιν στίξωμεν μετὰ τὸ θανάτου.

Σελ. 365. 25. Ἔσται δὲ ἀντὶ τούτων σοι πολλὰ μὲν καὶ παρὰ θεῶν, οἷς ἐπεύξομαι καὶ πρὸ τοῦ θανάτου πολλάκις ὑπὲρ σοῦ, αὐτὴ δέ σοι καὶ ἀργύριον δώσω καὶ τὴν παραπομπὴν ἐπισκευάσω.

Ἀλλὰ πότε ἄλλοτε Ἄνθεια ἔμελλεν ἢ ἠδύνατο ἐπεύξασθαι ὑπὲρ Εὐδόξου, καὶ μάλιστα πολλάκις, ἀφοῦ ὁ Εὔδοξος ὀλίγον διαλιπὼν (σελ. 366, 15) κομίζει τὸ φάρμακον, ἡ δὲ Ἄνθεια κατὰ τὴν νύκτα τῆς αὐτῆς ἡμέρας πίνει αὐτό; (σελ. 366, 21 καὶ 367, 16). Διὰ ταῦτα ὀρθῶς ὁ Palairet νομίζει ὅτι τὸ καὶ παρέλκει, γεννηθὲν ἐκ τῆς καταλήξεως τοῦ ἐπεύξομαι. Καὶ τὸ ἐπισκευάσω δὲ δὲν ἔχει ὑγιῶς, ἀλλὰ γραπτέον παρασκευάσω, ᾧ ῥήματι Ξενοφῶν πολλάκις χρῆται ἐπὶ ὁμοίων περιπτώσεων· πρβλ. ἃ λέγει ἐν σελ. 276, 4 «καὶ πάντα πρὸς τὴν ὁδοιπορίαν παρεσκευάζετο» καὶ ἐν σελ. 339, 1 «Παρεσκευάζετο δὴ πάντα αὐτοῖς πρὸς τὴν ἔξοδον», πρβλ. καὶ σελ. 352, 22. 366, 23.

Σελ. 366, 23. Καὶ ἤδη μὲν νὺξ ἦν, παρεσκευάζετο δὲ ὁ θάλαμος, καὶ ἧκον οἱ ἐπὶ τούτῳ τεταγμένοι τὴν Ἄνθειαν ἐξάξοντες.

Ἀντὶ τοῦ παρατατικοῦ παρεσκευάζετο γραπτέον, οἶμαι, καθ' ὑπερσυντέλικον παρεσκεύαστο, διότι δὲν ἦτο δυνατὸν τότε νὰ παρεσκευάζετο ὁ θάλαμος, ὅτε, νυκτὸς γενομένης, ἔμελλον εἰς αὐτὸν νὰ εἰσαγάγωσι τὴν Ἄνθειαν, ἀλλὰ βεβαίως ἤδη πρότερον θὰ εἶχε παρασκευασθῇ· πρβλ. ὅμοιον χωρίον ἐν σελ. 336, 22, «Ἦν δ' αὐτοῖς ὁ θάλαμος οὕτω πεποιημένος· κλίνη χρυσῆ ἔστρωτο κλπ.»

Σελ. 367, 16. Εἰποῦσα ἔπιε τὸ φάρμακον, καὶ εὐθὺς ὕπνος τε αὐτὴν κατεῖχε καὶ ἔπιπτεν εἰς τὴν γῆν.

Μὴ ἀντὶ τοῦ κατεῖχε γραπτέον κατέσχε; Τὸ εὐθύς, νομίζω, συνηγορεῖ τῇ μεταβολῇ ταύτῃ.

Σελ. 368, 1. Ἐκόσμει δὲ αὐτὴν πολλὴν [μὲν] ἐσθῆτα ἐνδύων, πολὺν δὲ περιθεὶς χρυσόν.

Γραπτέον περιτιθείς, ὡς λέγεται ἐνδύων κατ' ἐνεστῶτα.

Σελ. 368, 3. Καὶ οὐκέτι φέρων τὴν θέαν, ἡμέρας γενομένης, ἐνθέμενος κλίνῃ τὴν Ἄνθειαν (ἡ δὲ ἔκειτο ἀναισθητοῦσα) ἦγεν εἰς τοὺς πλησίον τῆς πόλεως τάφους.

Τὰ ἐν τῇ παρενθέσει κείμενα «ἡ δὲ ἔκειτο ἀναισθητοῦσα» φαίνονταί μοι, ὡς νῦν τὸ χωρίον γράφεται, ὅτι παρέλκουσι, διότι ἡ ἀναισθησία τῆς Ἀνθείας πρότερον ἤδη ἐμνημονεύθη ὑπὸ τοῦ Ξενοφῶντος ἐν σελ. 367, 16 καὶ 20, οὐδαμῶς δ' ἀνάγκη ἦτο, φρονοῦμεν, ἁπλῶς οὕτω νὰ ἐπαναληφθῇ καὶ ἐνταῦθα ἡ ταύτης μνεία· ὃ ἀνάγκη ἦτο νὰ δηλωθῇ ἐνταῦθα εἶνε ἡ καὶ τῇ ὑστεραίᾳ τῆς λήψεως τοῦ φαρμάκου διάρκεια τῆς ἀναισθησίας, διότι καὶ γενομένης ταύτης ἅπαξ, μὴ διαρκούσης δ' ἔτι καὶ τῇ ἑπομένῃ, δὲν θὰ ἦγε τὴν Ἄνθειαν ὁ Περίλαος εἰς τοὺς τάφους. Διὰ ταῦτα νομίζομεν ὅτι πρέπει νὰ γραφῇ «ἡ δὲ ἔκειτο ἔτι ἀναισθητοῦσα».

Σελ. 368. 13 . . . . . «ὦ ψευσάμενόν με» φησίν, «ὦ κωλῦσαν ὁδεῦσαι πρὸς τὸν Ἁβροκόμην ὁδὸν εὐτυχῆ· ἐσφάλην ἄρα (πάντα καινὰ) καὶ τῆς ἐπιθυμίας τοῦ θανάτου.

Πρόδηλον, ὅτι ἡ Ἄνθεια λέγει ὅτι αὐτῇ μόνῃ πάντα καινὰ ἐγένοντο, καὶ ἐπὶ τούτῳ αὐτὴν θρηνεῖ, ὡς πάντων αὐτῇ μόνῃ κατὰ περισσὴν ἀτυχίαν παρὰ προσδοκίαν καὶ τὸ εἰωθὸς γιγνομένων· διὸ καὶ γραπτέον «πάντα μοι καινά»· πρβλ. ὁμοιότατον χωρίον παρὰ Τατίῳ σελ. 153, 27, «κατ' ἐμοῦ γὰρ πάντα καινά· ἀναβιοῦσι καὶ νεκροί».

Σελ. 368,28. Ἡ δὲ τῶν ποδῶν αὐτῶν προκυλιομένη πολλὰ ἐδεῖτο «ἄνδρες, οἵτινές ποτ' ἐστὲ» λέγουσα, «τὸν μὲν κό-

σμον τοῦτον ἅπαντα ὅστις ἐστὶ καὶ ἅπαντα τὰ συνταφέντα λαβόντες κομίζετε.

Μὴ ἀντὶ τοῦ ὅστις γραπτέον ὅσος; διότι, νομίζω, ἡ Ἄνθεια τοῦτο λέγει, «τὸν κόσμον τοῦτον ἅπαντα, ὁσοσδήποτε εἶνε, κομίζετε».

Σελ. 370, 15. Ὁ δὲ Ἁβροκόμης ἤκουε μὲν τοῦ διηγήματος, παρεῖτο δὲ ὑπὸ ἀθυμίας· ὀψὲ δέ . . . . καὶ ἀναθορὼν ἐκ τῆς τοῦ Ἱπποθόου φωνῆς, «ἀλλὰ νῦν μὲν σαφῶς τέθνηκεν Ἄνθεια καὶ τάφος ἴσως αὐτῆς ἐστιν ἐνθάδε καὶ τὸ σῶμα σῴζεται».

Τὸ χάσμα ὁ Peerklamp συμπληροῖ διὰ τοῦ μόλις, ὃ θέτει μετὰ τὸν καί, ἵνα οὕτω συνδέῃ ὁ καὶ τὰ δύο ἐπιρρήματα. Ἀλλὰ τὸ χάσμα ὁ Hercher σημειοῦται ὂν πρὸ τοῦ καί· διὸ προτιμῶμεν νὰ συμπληρώσωμεν αὐτὸ διὰ τοῦ ποτέ. Τοῦ συνδυασμοῦ τούτου τῶν μορίων παράδειγμα παρέχει ὁ Ἡλιόδωρος, λέγων ἐν σελ. 162,3, «ἀλλ' ὀψέ ποτε αὐτοὺς ὁ Ναυσικλῆς ἀνελάμβανε». Ὅτι μετὰ τὸ σαφῶς, ὅθεν ἠδύνατο εὐκόλως νὰ ἐκπέσῃ, προσθετέον τὸ ἔφη, τοῦτο εἶπε μὲν ἤδη ὁ Locella, ἀπαιτεῖ δὲ ἡ διαρκὴς τοῦ Ξενοφῶντος χρῆσις.

Σελ. 370, 25 . . . ἀνορύξαντες τὸν τάφον τόν τε κόσμον ἀνείλοντο καὶ τὸ σῶμα ἀφανὲς ἐποίησαν· ἐφ' οἷς πολλὴ καὶ μεγάλη ζήτησις ὑπὸ Περιλάου γίνεται».

Μῶν γραπτέον ἐφ' ᾧ; διότι ἡ ὑπὸ τοῦ Περιλάου ζήτησις εἰς τὸ σῶμα μόνον ἠδύνατο νὰ ἀποβλέπῃ, οὐδ' εἰκὸς ἦν, τοῦ τῆς Ἀνθείας σώματος ἀφανοῦς γενομένου, καὶ τὸν κόσμον ἐν νῷ νὰ ἔχῃ καὶ τοῦτον νὰ ζητῇ πρὸς τῷ σώματι. Πρὸς ὑποστήριξιν τῆς γνώμης ἡμῶν ταύτης ἴσως συμβάλλονται ἃ ὁ Ξενοφῶν λέγει ἐν σελ. 369, 22, «ὁ δὲ Περίλαος μαθὼν τὴν τοῦ τάφου διορυγὴν καὶ τὴν τοῦ σώματος ἀπώλειαν ἐν πολλῇ καὶ ἀκατασχέτῳ λύπῃ ἦν»· ἐν τῷ χωρίῳ τούτῳ ὁ Ξενοφῶν δὲν λέγει ὅτι Περίλαος ἐλυπεῖτο καὶ ἐπὶ τῇ διαρπαγῇ τοῦ κόσμου, ὃν οὐδὲ μνημονεύει ἐνταῦθα.

Σελ. 370, 31. «Τίς ἄρα λῃστὴς οὕτως ἐρωτικός, ἵνα καὶ νεκρᾶς ἐπιθυμήσῃ σου; ἵνα καὶ τὸ σῶμα ἀφέληται;

Γραπτέον, οἶμαι, ἆρα. Ἡ δὲ παράλειψις τοῦ λεκτικοῦ ῥήματος

οὐδένα, φρονῶ, ἐνταῦθα δυσαρεστήσει, οὐδ' ἀναιρεῖ ὃ ἄρτι εἴπομεν, διότι προηγεῖται τὸ ἀνωδύρετο.

Σελ. 371, 2. Ἀποθανεῖν [μὲν] οὖν ἔγνωσται πάντως· ἀλλὰ τὰ πρῶτα καρτερήσω, μέχρις οὗ τὸ σῶμα εὕρω τὸ σὸν καὶ περιβαλὼν ἐμαυτὸν ἐκείνῳ συγκαταθάψω».

Οὐδαμῶς περιαιρετέος ὁ μέν, διότι συνήθης ὁ συνδυασμὸς «μὲν οὖν —ἀλλά», εὐαρμοστεῖ δὲ καὶ τῷ προκειμένῳ χωρίῳ (=Ν' ἀποθάνω μέν, τούτων οὕτως ἐχόντων, πάντως ἔχω ἀποφασίσῃ· ἀλλὰ πρῶτον θὰ ὑπομείνω, μέχρι κ.τ.λ.) πρβλ. σελ. 362, 32.

Ὡς νῦν ἐν τοῖς ἑπομένοις στίζεται τὸ χωρίον, τὸ συγκαταθάψω νοεῖται ὑποτακτικὴ ἐξαρτωμένη ἐκ τοῦ μέχρις οὗ· ἀλλ' οὕτω ἡμῖν γε ὁ λόγος φαίνεται χάσκων πως καὶ λογικῶς οὐ τελείως ἀκριβής· τοῦτο σαφές, οἶμαι, γίνεται, ἂν ἀντὶ τοῦ «ἐμαυτὸν ἐκείνῳ συγκαταθάψω» θέσωμεν τὸ «μέχρι οὗ ἀποθάνω», ὃ κατὰ τὸν νοῦν ἐνέχεται ἐν ἐκείνῳ. Διὰ τοῦτο νομίζω ὅτι πρέπει νὰ στίξωμεν μετὰ τὸ σόν, ὥστε μόνον τὸ εὕρω νὰ ᾖ ὑποτακτικὴ ἐκ τοῦ μέχρις οὗ ἐξαρτωμένη· ἐν δὲ τοῖς ἑπομένοις, νοουμένου τοῦ συγκαταθάψω χρόνου μέλλοντος, πρέπει νὰ γράψωμεν εἶτα ἀντὶ τοῦ καί, ὅτε ἔχομεν τὸ πρὸς τὸ τὰ πρῶτα ἀντιτιθέμενον. Καὶ ἡ στίξις δέ πως πρέπει νὰ μεταβληθῇ, κόμματι μὲν στικτέον μετὰ τὸ πάντως, ἄνω δὲ τελείᾳ μετὰ τὸ σόν.

Σελ. 371, 12. Καὶ ἐπιτυγχάνει νεὼς εἰς Ἀλεξάνδρειαν ἀναγομένης καὶ ἐπιβὰς ἀνάγεται [ἐλπίζων] δὴ τοὺς λῃστὰς τοὺς συλήσαντας πάντα ἐν Αἰγύπτῳ καταλήψεσθαι.

Τὸ πάντα ὡς ἀντικείμενον τοῦ συλήσαντες οὐδὲν ἐνταῦθα τῇ διηγήσει προσθέτει, νομίζω· διὸ εἰκάζω ἀντ' αὐτοῦ πάντως.

Σελ. 372, 1. Οὐ θέλουσα δὲ τὰ μὲν πρῶτα ἀντέλεγε, τελευταῖον δὲ σκήπτεται πρὸς τὸν Ψάμμιν . . . . ὅτι αὐτὴν ὁ πατὴρ γεννωμένην ἀναθείη τῇ Ἴσιδι μέχρι ὥρας γάμων καὶ ἔλεγεν ἔτι τὸν χρόνον ἐνιαυτῷ τίθεσθαι.

Ὁ Hercher (σελ. LVII τοῦ προλόγου) γράφει «Fortasse ἔτι χρόνον ἐνιαυτοῦ λείπεσθαι»· ἐγὼ νομίζω ὅτι πρέπει νὰ γραφῇ

«ἔλεγΕΝ ΕΝΑ ἔτι τὸν χρόνον ἐνιαυτὸν τίθεσθαι», νοητέον δὲ τὸ τίθεσθαι = τῷ ὑπολογίζεσθαι, ὅτε ὁ νοῦς εἶνε «ἔλεγεν ὅτι τὸν χρόνον (καθ' ὃν αὕτη ἱερὰ Ἴσιδος ἔτι ἦτο, ἤτοι τὸν μέχρις ὥρας γάμων) ὑπελόγιζεν ἓν ἀκόμη ἔτος». Ὁμοίαν χρῆσιν τοῦ ὀνόματος χρόνου μετὰ τοῦ ἄρθρου βλέπε ἐν σελ. 358, 32. Ἡ ἡμετέρα εἰκασία παλαιογραφικῶς, νομίζω, ἐγγύτερον τοῦ παραδεδομένου κεῖται.

Σελ. 372, 7. Πείθεται Ψάμμις καὶ τὴν θεὰν προσεκύνει καὶ Ἀνθείας ἀπέχεται.

Εἰ καὶ κατωτέρω ἐν στίχ. 27-8 ἐπιφέρεται μετὰ δύο ἱστορικοὺς ἐνεστῶτας παρατατικός, ὡσαύτως δὲ καὶ ἐν σελ. 377, 2-4, ἐνταῦθα ὅμως διὰ τὸ τὸν παρατατικὸν κεῖσθαι μεταξὺ τῶν ἐνεστώτων προτιμῶ νὰ μεταγράψω καὶ αὐτὸν εἰς ἐνεστῶτα προσκυνεῖ.

Σελ. 373, 18. Καὶ οὕτως ἀπελθόντες εἰς Λαοδίκειαν τῆς Συρίας ἔρχονται κἀνταῦθα ἐπεδήμουν οὐκέτι ὡς λῃσταί, ἀλλ' ὡς κατὰ θέαν τῆς πόλεως ἥκοντες.

Τὸ οὕτως ἀπελθόντες οὐδένα νοῦν ἔχει ἐνταῦθα, διότι ἀνωτέρω δὲν ἀναπτύσσεται διὰ πολλῶν ὁ τρόπος τῆς ἀναχωρήσεως, ὃς νῦν διὰ τοῦ οὕτως ἀπελθόντες ἐν ὀλίγοις ν' ἀναλαμβάνηται, πρὶν ἢ ἡ διήγησις περαιτέρω χωρήσῃ. Ὁ ἀνωτέρω περιγράφεται διὰ πολλῶν εἶνε ὁ τρόπος, καθ' ὃν οὗτοι ᾔεσαν τὴν ἐπὶ Συρίας ὁδὸν ἀπὸ Ταρσοῦ κινήσαντες. Οὗτος νῦν ἐνθάδε δι' ὀλίγων ἐπαναλαμβάνεται, διὸ νομίζω ὅτι πρέπει νὰ γραφῇ διελθόντες ἀντὶ τοῦ ἀπελθόντες ἢ καὶ προελθόντες, ὅ, ὡς κατόπιν εἶδον, ᾔκασε καὶ ὁ Locella. Διελθόντες λέγει αὐτὸς ὁ Ξενοφῶν προϊὼν ἐν σελ. 374, 6· ἀλλ' ἐνταῦθα συνάπτεται τῷ ταῦτα, ὃ ὁ Hemsterhusius, ἐπιδοκιμάσαντος εἶτα καὶ τοῦ Locella, μετέβαλεν εἰς Ταῦα· ἀλλ' ἡ διόρθωσις αὕτη, ὡς ὀρθῶς ὁ Hercher παρατηρεῖ (σελ. LVII τοῦ προλόγου), δὲν δύναται νὰ εἶνε ὀρθὴ διὰ τὰ μόρια μὲν δή, διὸ καὶ τηρεῖ οὗτος τὸ ταῦτα τοῦ κώδικος· ἀλλὰ καὶ τοῦτο, φρονοῦμεν, δὲν δύναται νὰ εἶνε ὀρθόν, διότι καὶ ἐνταῦθα ἐν τοῖς ἀνωτέρω, σελ. 373, 25-374, 5, οὐ μόνον οἱ τόποι ἁπλῶς λέγονται, δι' ὧν ἦλθον, ἀλλὰ ἰδίως καὶ ὁ τρόπος καθ' ὃν διὰ τούτων ἦλθον· διὸ εἰκάζω ὅτι πρέπει νὰ γραφῇ καὶ ἐν τῷ χωρίῳ τούτῳ οὕτως.

Σελ. 374, 15. Ὁ δὲ Ἁβροκόμης ὡς ἧκε παρὰ τὸν ἄρχοντα τῆς Αἰγύπτου (ἐπεστάλκεσαν δὲ οἱ Πηλουσιῶται τὰ γενόμενα αὐτῷ καὶ τὸν τοῦ Ἁβροκόμου φόνον καὶ ὅτι οἰκέτης ὢν τοιαῦτα ἐτόλμησε) μαθὼν οὖν ἕκαστα, οὐκέτι οὐδὲ πυθόμενος τὰ γενόμενα κελεύει τὸν Ἁβροκόμην ἀγαγόντας προσαρτῆσαι σταυρῷ.

Ὁ νοῦς τοῦ προκειμένου χωρίου δὲν δύναται ἄλλος τις νὰ εἶνε, ὡς δηλοῖ καὶ τὸ ὅμοιον χωρίον σελ. 351, 24 κἑξ., ἢ ὅτι ὁ τῆς Αἰγύπτου ἄρχων μαθὼν τὰ καθ' ἕκαστα τοῦ φόνου παρ' ὧν αὐτῷ ἐπεστάλκεσαν οἱ Πηλουσιῶται καὶ τούτοις πεισθείς, τὸν Ἁβροκόμην αὐτόν, ὡς ἔδει, οὐκ ἤρετό τι, ἀλλ' εὐθὺς τὴν κατ' αὐτοῦ ἐξήνεγκεν ἀπόφασιν καὶ διέταξε τὴν ταύτης ἐκτέλεσιν. Τούτων οὕτως ἐχόντων, νομίζω ὅτι τὸ χωρίον πρέπει ὧδε νὰ γραφῇ «μαθὼν οὖν ἕκαστα, οὐκέτι οὐδὲ πυθόμενος τὰ γενόμενα αὐτοῦ (ἢ καὶ ἁπλῶς τοῦ) Ἁβροκόμου, κελεύει ἀγαγόντας προσαρτῆσαι τῷ σταυρῷ). Τῆς συντάξεως πυνθάνομαί τι τινος παραδείγματα ἱκανὰ ἀναφέρει ὁ Pape ἐν τῷ λεξικῷ ἔκ τε ποιητῶν καὶ τοῦ Πλάτωνος· καὶ αὐτὸς δ' ὁ Ξενοφῶν λέγει ἐν σελ. 384, 10 «καὶ ἐλθούσης ἀνεπυνθάνετο ἥτις εἴη καὶ πόθεν», ὃ ὀρθῶς ὁ Hirschig μεταφράζει «accedentem interrogat», καὶ ἐν σελ. 376, 29 «Ὁπότε δ' αὐτῆς πύθοιτο ἥτις τε εἴη καὶ πόθεν, τὸ μὲν ἀληθὲς οὐκ ἔλεγεν . . . . .» Πρβλ. καὶ Kühner, Διεξοδικ. γραμμ. Ἑλλν. γλώσσης, σελ. 310, 9, § 417. Ἵνα δὲ ἐν τοῖς ἑπομένοις μή τις προσκρούσῃ τῇ παραλείψει τοῦ ἀντικειμένου, παραβαλέτω ἃ αὐτὸς ὁ Ξενοφῶν λέγει ὀλίγῳ προϊὼν (στχ. 25) «καὶ ἀναστήσαντες τὸν σταυρὸν προσαρτῶσι».

Σελ. 375, 2. Εἰ δὲ ὑπὸ γυναικὸς προδέδομαι πονηρᾶς, μήτε τὸ Νείλου ῥεῦμα μιανθείη ποτὲ ἀδίκως ἀπολομένου σώματος, μήτε σὺ τοιοῦτον ἴδοις θέαμα . . . .

Γραπτέον πάντως «ἀπολομένῳ σώματι» ὡς ὁ Peerklamp ἤκασε καὶ ἔμοιγ' ἐπῆλθεν ἀγνοοῦντι ἔτι τὴν τοῦ Peerklamp εἰκασίαν.

Σελ. 377, 13. Οὗτος ὁ Ἀγχίαλος ἦν μὲν τῶν ἀπὸ Συρίας Ἱπποθόῳ συνεληλυθότων, Λαοδικεὺς τὸ γένος, ἐτιμᾶτο δὲ

παρὰ τῷ Ἱπποθόῳ νεανικός τε καὶ μεγάλα ἐν τῷ ληστηρίῳ δυνάμενος.

Ὁ Hercher ἐρωτᾷ (σελ. LVIII τοῦ προλόγου), ἂν πρέπει νὰ γραφῇ «νεανικός τε ὢν καὶ μεγάλα κλπ.». Τῆς προσθήκης τῆς μετοχῆς ὢν οὐδεμία ἀνάγκη, διότι εἰώθασιν οἱ μεταγενέστεροι ταύτην παραλείπειν. Πρβλ. Herwerden, ἐν «Ἀθηνᾷ», τόμ. Δ'. σελ. 371.

Σελ. 377, 16. Ἐρασθεὶς δὲ αὐτῆς τὰ μὲν πρῶτα λόγους προσέφερεν ὡς πείσων καὶ ἔφασκε λόγῳ λήψεσθαι καὶ παρὰ Ἱπποθόου δῶρον αἰτήσειν.

Τὸ ἔφασκε μόνον διὰ τοῦ ἔλεγε δύναται ἐνταῦθα νὰ ἑρμηνευθῇ, διότι εἴτε μετὰ τοῦ Palairet διὰ τοῦ *existimabat* ἑρμηνεύσωμεν εἴτε μετὰ τοῦ Peerklamp διὰ τοῦ *sperabat*, οὐδετέρα τῶν σημασιῶν ἁρμόζει τῷ δευτέρῳ ἀπαρεμφάτῳ «δῶρον αἰτήσειν·» ἀλλὰ καὶ τὸ ἔφασκε λόγῳ λήψεσθαι οὐδὲν λέγει, τοῦ ἔφασκε ἑρμηνευομένου διὰ τοῦ ἔλεγε· τὴν δὲ διόρθωσιν δόλῳ οὐχὶ ὀρθὴν νομίζομεν, διότι, τοῦ ἔφασκε μὲν νοουμένου ἴσα τῷ *sperabat*, λέγει τι ἡ ὅλη πρότασις «ἔφασκε δόλῳ λήψεσθαι», ἀλλ' εἴδομεν ὅτι ἡ τοιαύτη σημασία τοῦ ἔφασκε ἐνταῦθα δὲν ἔχει ὀρθῶς, ἅτε μὴ ἁρμόζουσα τῇ ἑπομένῃ ἀπαρεμφάτῳ· ἂν δὲ τὸ ἔφασκε νοήσωμεν ἴσον τῷ ἔλεγε, δὲν εἶνε ὀρθὴ ἡ διόρθωσις, διότι δὲν ἠδύνατό ποτε τοιοῦτό τι νὰ εἴπῃ ὁ Ἱππόθοος τῇ Ἀνθείᾳ, ἀφοῦ νῦν γε λόγους προσέφερεν ὡς πείσων· διότι τοιοῦτό τι λεγόμενον ἐλάχιστα νὰ πείσῃ ἠδύνατο τὴν Ἄνθειαν. Διὰ ταῦτα νομίζω ὅτι πρέπει να παραλάβωμεν τὴν εἰκασίαν τοῦ Hemstr. γάμῳ· τοῦτο βεβαίως δύναται νὰ πείσῃ γυναῖκα, ἵνα ἀποδέξηται τὰς προτάσεις ἀνδρός· πρβλ. σελ 346, 10.

Σελ. 378, 2. Ὁ μὲν γὰρ περιληψόμενος καὶ φιλήσων ὅλος ἐνενεύκει πρὸς αὐτήν, ἡ δὲ κατενεγκοῦσα τὸ ξίφος κατὰ τῶν στέρνων ἔπληξε.

Προσθετέον, οἶμαι, τὸ ὡς πρὸ τοῦ περιληψόμενος.

Σελ. 378, 24. Καὶ δὴ κελεύει τάφρον ὀρύξαντας μεγάλην καὶ βαθεῖαν ἐμβάλλειν τὴν Ἄνθειαν καὶ κύνας μετ' αὐτῆς

δύο, ἵνα ἐκ τούτου μεγάλην δίκην ὑπόσχῃ τῶν τετολμημένων.

Ἐν τούτῳ ἔχει ὁ κῶδιξ, ἀνθ' οὗ ὁ Hercher γράφει ἐκ τούτου, παραβάλλων σελ. 379, 8, ἔνθα κεῖται ὡσαύτως «ἐκ τούτου·» ἀλλ' ἐν πρώτοις καὶ τὸ χωρίον τοῦτο corruptelae suspicionem movet, ὡς λέγει ὁ Hemsterhusius (παρὰ Locella, σελ. 256), εἶτα δέ, καὶ ἂν ὑποτεθῇ ὅτι ὑγιῶς αὐτὸ ἔχει, δὲν ἔχει ὅμως ὁμοιότητα πρὸς τὸ νῦν ἡμῖν προκείμενον· διότι ἐν τούτῳ μὲν τὸ ἐκ τούτου νοητέον χρονικῶς ἢ ἴσως καὶ αἰτίαν σημαῖνον, ἐν ἐκείνῳ δὲ τὸ ὄργανον ἢ μᾶλλον τὸ ποιητικὸν αἴτιον δηλοῖ. Ἡμεῖς γ' ἐν τῷ πρώτῳ χωρίῳ νομίζομεν ὅτι πρέπει νὰ γραφῇ ἐκ τούτων, δῆλα δὴ «τῶν κυνῶν», διότι οὗτοι ἔμελλον νὰ τιμωρήσωσι τὴν Ἄνθειαν, σπαράσσοντες αὐτὴν (πρβλ. σελ. 379, 9—10)· ἡ τάφρος καὶ τὸ εἰς ταύτην ἐμβληθῆναι τὴν Ἄνθειαν παρασκευὴ ἦν πρὸς τοῦτο, ᾗ καὶ ἄλλῳ τῳ τρόπῳ ἠδύνατο νὰ γένηται. Περὶ τῆς ἐκ πρὸς δήλωσιν ποιητικοῦ αἰτίου τιθεμένης πρβ. Παρθένιον, σελ. 9, 19 «λέγεται δὲ ἔκ του φεῶν κατεχομένην θεσπίζειν».

Ἐν τῷ δευτέρῳ χωρίῳ (σ. 379, 8) τὸ hac de causa, propterea δὲν φαίνεταί μοι ὅτι ἁρμόζει αὐτῷ· ἁρμόζουσά πως φαίνεται ἡ χρονικὴ σημασία tum, deinde (= μετὰ τοῦτο)· ἀλλ' ἡμεῖς προτιμῶμεν νὰ γράψωμεν ἐν τούτῳ, ὁπότε ὁ νοῦς ἔχει ὀρθῶς = «καὶ ἐν ᾧ ταῦτα ἔπραττε (ἀφαιρῶν ἐνέβαλλε καὶ παρεῖχε), παρεκάλει κτλ.» ἢ «ἅμα ταῦτα πράττων παρεκάλει» κλπ.

Σελ. 381, 6. Ἡμεῖς δὲ ἐνταῦθα διήγομεν ἀπορίᾳ μὲν τῶν ἐπιτηδείων, ἡδόμενοι δὲ καὶ πάντων ἀπολαύειν δοκοῦντες, ὅτι ἦμεν μετ' ἀλλήλων.

Καὶ ἐλλείπουσαν τὴν πρόθεσιν ἐν ἔδει ὁ Hercher νὰ προσθέσῃ· ἃ πρὸς ὑποστήριξιν τῆς γραφῆς αὐτοῦ παραβάλλει χωρία (σ. 389, 8 καὶ 393, 19), ταῦτα οὐδὲν τὸ κοινὸν ἔχουσι τῷ προκειμένῳ, διότι ἐν τούτοις ὀρθῶς τίθεται ἡ δοτικὴ πρὸς δήλωσιν τοῦ αἰτίου, ἐν ᾧ ἐν τῷ προκειμένῳ ἡμῖν χωρίῳ ἀνάγκη προσδιορισμοῦ δηλοῦντος τὴν κατάστασιν ἐν ᾗ ἦσαν· διὸ καὶ ἀνάγκη τῆς προθέσεως ἐν. Αὕτη κεῖται ἐν ὁμοιοτάτῳ τῷ προκειμένῳ χωρίῳ ἐν σελ. 355, 9, ἔνθα λέγεται «διῆγον δὲ ἐν ἀφθονοις μὲν πᾶσιν κτλ.».

Σελ. 381, 9. Καὶ τέθνηκεν ἐνταῦθα οὐ πρὸ πολλοῦ Θελξινόη καὶ τὸ σῶμα οὐ τέθαπται, ἀλλ' ἔχω γὰρ μετ' ἐμαυτοῦ καὶ ἀεὶ φιλῶ καὶ σύνειμι.»

Ὁμολογῶ ὅτι δὲν δύναμαι νὰ νοήσω τὴν δύναμιν τοῦ γὰρ ἐν τῷ προκειμένῳ χωρίῳ, ἀλλ' ἀπορῶ καὶ πιθανῆς διορθώσεως· μῶν τρεπτέον εἰς ἀεί; Ἡ ἐπανάληψις τοῦ ἀεὶ οὐ φαίνεται ἡμῖν γε ἄτοπος ἐνταῦθα, τοῦτο γὰρ ἦν ὃ μάλιστα πάντων ἐπόθει Αἰγιαλεύς, ἀεὶ αὐτῷ συνεῖναι τὴν Θελξινόην, διὸ ὀρθῶς ψυχολογικῶς ἔχει τὸ ὅτι δὶς ἐν ὀλίγῳ λέγει τὴν ἔννοιαν τοῦ ἀεὶ ἥ, ὡς εἰπεῖν, τὴν ψυχὴν αὐτοῦ ὅλως ἐπλήρου καὶ ταύτης ἐκράτει.

Σελ. 381, 11. Καὶ ἅμα λέγων εἰσάγει τὸν Ἁβροκόμην εἰς τὸ ἐνδότερον δωμάτιον καὶ δεικνύει τὴν Θελξινόην, γυναῖκα πρεσβῦτιν μὲν ἤδη, καλὴν δὲ γενομένην ἔτι Αἰγιαλεῖ κόρην.

Προσκρούω τῇ μετ' ἀορίστου συντάξει τοῦ μορίου ἔτι· ἀλλὰ καὶ ἄλλως τὸ χωρίον δὲν εὐχαριστεῖ, διότι τὸ «καλὴν δὲ γενομένην ἔτι Αἰγιαλεῖ κόρην,» δὲν δύναται νὰ εἶνε ὀρθὴ ἀντίθεσις πρὸς τὸ «γυναῖκα πρεσβῦτιν ἤδη». Ἡ μετάφρασις τοῦ Peerklamp καὶ τοῦ Locella «at formosam etiam dum Aegialeo puellam visam» ἐκ τοῦ κειμένου δὲν δύναται νὰ ἐξαχθῇ· αὕτη σύμφωνος τῷ κειμένῳ θὰ ἦτο, ἂν ἐν αὐτῷ εἴχομεν δοκοῦσαν ἀντὶ τοῦ γενομένην· ἀλλὰ τοιαύτην τινὰ τροπὴν δὲν πιστεύω τις νὰ ἐγκρίνῃ, διότι καὶ παλαιογραφικῶς δὲν δικαιολογεῖται καὶ τῷ νῷ τοῦ χωρίου τελείως δὲν στοιχεῖ, διότι ἐνταῦθα ὁ λόγος περὶ τῆς Θελξινόης, οἵα νῦν ὄντως ἦτο καὶ οἵα τῷ Ἁβροκόμῃ ὡρᾶτο, οὐχὶ δὲ οἵα τῷ Αἰγιαλεῖ ἐφαίνετο· περὶ τοῦ τελευταίου τούτου λέγει προϊὼν αὐτὸς ὁ Αἰγιαλεὺς (στχ. 20 - 3). Πασῶν τῶν δυσχερειῶν τούτων ἀπαλλαττόμεθα μικρᾷ μεταβολῇ γράφοντες ποτὲ ἀντὶ τοῦ ἔτι· οὕτω ἔχομεν λαμπρὰν πρὸς τὸ πρεσβῦτιν μὲν ἤδη ἀντίθεσιν, «ἡ Θελξινόη ἤδη μὲν ἦτο γυνὴ πρεσβῦτις, ἀλλά ποτε ὑπῆρξε τῷ Αἰγιαλεῖ καλὴ κόρη»

Τοῦτο δὲ τὸ τελευταῖον ἐξῆν τινι τεκμήρασθαι ἐκ τῶν ἔτι καὶ νῦν σῳζομένων καλῶν αὐτῆς, καὶ πρεσβύτιδος καὶ τεθνεώσης, χαρακτηριστικῶν· οὕτω σφόδρα ποτὲ αὕτη καλὴ ἐγένετο, ὥστε καὶ νῦν ἔτι σῴζεσθαι ἴχνη τοῦ κάλλους· τοῦτο οἶμαι, καὶ τὸ ὄνομα Θελξινόη

δηλοῖ. Ἡ θέσις τοῦ ποτὲ στοιχεῖ ὅλως τῇ τοῦ ἤδη, διὸ καὶ οὐδείς, οἶμαι, προσκρούσει ταύτῃ.

Σελ. 382, 10. Καὶ ὁ μὲν παραλαβὼν τοὺς σὺν αὐτῷ.... Αἰθιοπίαν μὲν κατέλιπεν, ᾔει δὲ ἐπ' Αἴγυπτον καὶ Ἀλεξάνδρειαν καὶ ἐνενόει Φοινίκην καὶ Συρίαν πάλιν.

Ὁ Hirschig μεταφράζει τὸ χωρίον «iterumque Phoeniciam et Syriam in animo habebat» ἀλλὰ οὐχὶ ὀρθῶς, ὡς τὰ συμφραζόμενα δηλοῦσιν· ὀρθῶς μεταφράζει αὐτὸ ὁ Locella καὶ Peerklamp διὰ τῶν «rursum que Phoenicem et Syriam adire meditabat»· ἀλλ' ἐν τοιαύτῃ περιπτώσει γραπτέον, οἶμαι, «καὶ ἐνενόει ἐπὶ (ἢ εἰς) Φοινίκην καὶ Συρίαν πάλιν ἐλθεῖν»· πρβλ. σελ. 384, 4 «ἐνενόει μέχρις Αἰθιοπίας ἐλθεῖν».

Σελ. 382, 22. Νυκτὸς δὲ γενομένης οἱ περὶ τὸν Ἱππόθοον ἐπὶ κώμην ἐληλύθεσαν τῆς Αἰγύπτου Ἀρείαν καλουμένην, πορθῆσαι θέλοντες· ὁ δὲ Ἀμφίνομος ἀνορύσσει τὴν τάφρον καὶ ἐξάγει τὴν Ἄνθειαν καὶ θαρρεῖν παρεκάλει.

Γραπτέον «οἱ μὲν περὶ τὸν Ἱππόθεον» διὰ τὴν ἰσχυρὰν τῆς πράξεως τούτων πρὸς τὴν τοῦ Ἀμφινόμου ἀντίθεσιν, διότι ἐκεῖνοι μὲν ἀπῆλθον, οὗτος δὲ ἀπελείφθη.

Σελ. 382, 29. Πείθεται τοῖς ὅρκοις Ἀμφινόμου Ἄνθεια καὶ ἕπεται αὐτῷ· οὐκ ἀπελείποντο δὲ οἱ κύνες, ἀλλ' ἔστεργον συνήθεις γενόμενοι.

Ποθῶ μετὰ τὸ οὐκ ἀπελείποντο δέ» τὸν σύνδεσμον καί, διότι τὸ μὲν οὐκ ἀπελείποντο = τῷ εἵποντο, προηγεῖται δὲ τὸ ἕπεται αὐτῷ.

Σελ. 384, 25. Πρόσεισι δὲ τῷ ἱερῷ μόνος καὶ ὄμνυσι μήποτε βιάσασθαι τὴν Ἄνθειαν μηδὲ ὑβρίσαι τι εἰς αὐτήν, ἀλλὰ τηρῆσαι ἁγνὴν εἰς ὅσον αὐτὴ θελήσει.

Περὶ μελλούσης προκειμένου πράξεως ὁ ἀόριστος τῶν ἀπὸ τοῦ ὄμνυσι ἐξαρτωμένων ἀπαρεμφάτων δὲν δύναται νὰ ἔχῃ ὀρθῶς. Ἐν τοιαύτῃ περιπτώσει γενικῶς ἐν χρήσει εἶνε ὁ μέλλων (πρβλ. Cobet ἐν

Μνημοσύνης τόμ. 8ῳ, 1859, σελ. 263)· καὶ ὁ Ξενοφῶν δὲ τῇ χρήσει ταύτῃ ἀκολουθῶν τὰ ὅρκου σημαντικὰ ῥήματα, περὶ μελλούσης προκειμένου πράξεως, συντάσσει ἀπαρεμφάτῳ μέλλοντος ἤ, σπανιώτερον, εἰδικῷ λόγῳ διὰ τοῦ ὡς μετὰ μέλλοντος ἐκφερομένῳ· πρβλ. 340, 25· 341, 2· 345, 11· 353, 1· 354, 8·, 358, 31· 359, 14· 395, 12, 15. 380, 23· 382, 27. Ἀλλ' ὅμως διστάζω νὰ διορθώσω τὸ προκείμενον χωρίον τῇ τροπῇ τῶν ἀορίστων εἰς μέλλοντας, διότι δυσχερής πως φαίνεται ἡμῖν ἡ διαφθορὰ τριῶν ἀπαρεμφάτων· διὰ ταῦτα τὸ χωρίον, οἶμαι, παραμυθητέον τῇ προσθήκῃ τοῦ ἂν μετὰ τὸ μήποτε, ὅτε γραπτέον «μήποτ' ἂν βιάσασθαι κτλ.», τοῦ ἂν νοουμένου καὶ ἐν ταῖς δυσὶν ἄλλαις ἀπαρεμφάτοις. Τῇ εἰκασίᾳ ἡμῖν ταύτῃ ἐπιμαρτυρεῖ τὸ ἐν σελ. 340, 25 χωρίον, ἐν ᾧ μετὰ τὸν μέλλοντα ἀκολουθεῖ εὐκτικὴ μετὰ τοῦ ἄν.

Σελ. 386, 14. 'Ἀλλ' ὦ δέσποτα,» προσπεσοῦσα ἔλεγε τοῖς γόνασι τοῦ Κλυτοῦ «μή με ἐπ' ἐκείνην τὴν τιμωρίαν [ἅμα] προαγάγῃς, ἀλλ' ἀποκτεινόν με αὐτός· οὐκ οἴσω πορνοβοσκὸν δεσπότην· σωφρονεῖν, πίστευσον, εἰθίσμεθα.»

Περὶ τοῦ ἅμα ἀπορῶ τινος πιθανοῦ. Κλίνω δ' ὅμως τῇ γνώμῃ, ὅτι πρέπει, τηροῦντες τὸ ἅμα, νὰ προσθέσωμεν τὸν καὶ πρὸ τοῦ ἐπ', γράφοντες κατὰ κρᾶσιν κἀπ', ὅτε τὸ καί.... ἅμα ἴσα δύναται τῷ καί.... προσέτι. Ὅτι ἡ διὰ τῶν καί.... ἅμα ἐκφραζομένη ἔννοια τῆς προσθήκης ὀρθῶς ἔχει, δηλοῖ τὸ ὅμοιον τῷ προκειμένῳ χωρίον σελ. 387, 31 «οὐχ ἱκαναὶ γὰρ αἱ πρότερον συμφοραί, τὰ δεσμά, τὰ λῃστήρια, ἀλλ' ἔτι καὶ πορνεύειν ἀναγκάζομαι;» Ἐν τοῖς ἑπομένοις λέγεται «ἀλλ' ἀπόκτεινόν με αὐτός»· ἀλλὰ τίς ἄλλος ἠδύνατο τὴν Ἄνθειαν νὰ φονεύσῃ, οὐδενὸς ἑτέρου παρόντος ἐκεῖ; διὸ νομίζω ὅτι πρέπει νὰ γραφῇ αὐτοῦ ἀντὶ τοῦ αὐτός, ὅτε ἔχομεν καὶ λαμπρὰν ἀντίθεσιν πρὸς τὸ ἐπ' ἐκείνην τὴν τιμωρίαν, τὴν ἐκεῖ μακράν, ἐν Ἰταλίᾳ, γενησομένην· διότι τοπικὴν μόνον σημασίαν (πρβλ. 391, 15) δύναται τὸ ἐκείνη ἐνταῦθα νὰ ἔχῃ, οὐχὶ δὲ λογικήν, καθόσον ἡ νέα τιμωρία ἄρτι ἐμνημονεύθη (σελ. 12-14), οὐδὲν δ' ἕτερον μεταξὺ ἐμνημονεύθη, ὥστε νὰ ἔχῃ ὀρθῶς ἡ λογικὴ σημασία τῆς ἐκεῖνος, δηλούσης τι οὐχὶ ἄρτι, ἀλλὰ πρότερον, μνημονευθέν.

Σελ. 387, 19. Ἐνθέμενοι δὲ πάντα τὰ αὐτῶν νηὶ ἀνήγοντο εἰς Ἔφεσον.

Γραπτέον, ὡς ἤδη ὁ Abreschius προέτεινεν, ἐνθέμενοι δή (= λοιπόν)· ἐπειδὴ ἃ νῦν λέγονται εἶνε ἐπακολούθημα τοῦ διέγνωσαν εἰς Ἔφεσον πλεῖν· πρβλ. σελ. 395, 2-6, «Ὁ δὲ Ἱππόθοος διέγνω τὴν Ἄνθειαν ἀγαγεῖν ἀπὸ Ἰταλίας εἰς Ἔφεσον, ... καὶ δὴ ἐμβαλὼν πάντα τὰ αὑτοῦ εἰς ναῦν.... μετὰ τῆς Ἀνθείας ἀνήγετο. Πρβλ. σελ. 382, 32, σελ. 339, 1.

Σελ. 392, 21. Αὐτὸς δὲ πάντα ἀνηρεύνα, εἴ που τὸν Ἁβροκόμην ἀνεύροι.

Γραπτέον ἴσως πάντῃ, ὃ μᾶλλον στοιχεῖ τῷ ἑπομένῳ που.

Σελ. 393, 2. Ἐπενέγκας δὲ αὐτῷ χοὰς καὶ πολλὰ καταδακρύσας, ἀναχθεὶς πάλιν καὶ Κρήτην παρελθών, ἐν Κύπρῳ γενόμενος, ἡμέρας διατρίψας ὀλίγας καὶ εὐξάμενος τῇ πατρίῳ Κυπρίων θεῷ ἀνήγετο καὶ ἧκεν εἰς Ῥόδον.

Στικτέον κόμματι καὶ ἐπὶ τῷ καὶ τῷ πρὸ τοῦ Κρήτην, ἐπειδὴ ὁ καὶ συνδέει τὰς μετοχὰς ἀναχθεὶς καὶ γενόμενος, ἐν ᾧ ἡ μετοχὴ παρελθὼν προσδιορίζει τὴν μετοχὴν γενόμενος.

Σελ. 393, 14. Ἀλλὰ καρτέρησον, Ἁβροκόμη, καὶ γενόμενος ἐν Ἐφέσῳ τοσοῦτον ἐπιβέωσον χρόνον· τάφον ἔγειρον Ἀνθείᾳ καὶ θρήνησον αὐτὴν καὶ χοὰς ἐπένεγκον καὶ σαυτὸν ἤδη παρ' αὐτὴν ἄγε.».

Τὸ τοσοῦτον ἐπιβίωσον χρόνον διασαφεῖται προδήλως μόνον διὰ τῶν τριῶν προστακτικῶν ἔγειρον, θρήνησον, καὶ ἐπένεγκον, ἅτε τῆς τετάρτης (ἄγε) μετὰ τῶν συμφραζομένων αὐτῇ ἐνεχούσης τὴν ἔννοιαν τοῦ θανεῖν, ἣ βεβαίως δὲν δύναται νὰ χρησιμεύσῃ πρὸς διασάφησιν τῆς ἐννοίας τοῦ ἐπιβιοῦν· διὸ δὴ καὶ στικτέον κόμματι ἐπὶ τῷ ἐπένεγκον ἢ καὶ ἄνω στιγμῇ, ὡσαύτως δ' εἰς κόμμα μεταβλητέον τὴν μετὰ τὸ χρόνον ἄνω στιγμήν· ἴσως δὲ καὶ γραπτέον εἶτα ἀντὶ τοῦ καί, ὅτε πάντως στικτέον πρὸ ἐκείνου ἄνω στιγμῇ.

Σελ. 394, 4. Εἰ δὲ αὕτη ἡ στήλη τῶν συντρόφων τῶν

ἡμετέρων ὑπὲρ ἀμφοτέρων τὸ ἀνάθημα, τίς οὖν γένωμαι μόνος; ποῦ δὲ τοὺς φιλτάτους ἀνεύρω;»

Περιαιρετέον, οἶμαι, τὸ ἄρθρον τό, ἐπειδὴ κατηγορούμενον μὲν εἶνε τὸ ἀνάθημα, οὐδεὶς δὲ τῶν λόγων οἳ ἀπαιτοῦσι τὴν σύναρθρον ἐκφορὰν τοῦ κατηγορουμένου ἔχει ἐνταῦθα ἰσχύν.

Σελ. 394, 8. Ταῦτα ἐθρήνει λέγων· καὶ ἐν τούτῳ ἐφίστανται ὁ Λεύκων καὶ ἡ Ῥόδη συνήθως εὐχόμενοι τῷ θεῷ καὶ θεωροῦσι τὸν Ἁβροκόμην τῇ στήλῃ παρακαθεζόμενον.

Ἀντὶ τοῦ ἐφίστανται..... συνήθως εὐχόμενοι προτιμῶ νὰ γράψω «ἐφίστανται....., ὡς συνήθως, εὐξόμενοι» διὰ τὴν συνήθη τοιαύτην σύνταξιν τῶν κινήσεως σημαντικῶν ῥημάτων.

Σελ. 394, 28. ..... καὶ τὰ κτήματα αὐτῶν παραδιδόασι καὶ ἐπεμελοῦντο καὶ ἐθεραπεύοντο καὶ θαρρεῖν παρεκάλουν.

Οὐδαμῶς ἔπρεπεν ὁ Hercher νὰ τηρήσῃ τὸ ἐθεραπεύοντο, διότι πανταχοῦ (σελ. 336, 25· 358, 22· 360, 4· 388, 14, 17) ὁ Ξενοφῶν χρῆται τῷ ἐνεργητικῷ τύπῳ· δύο δὲ τῶν χωρίων, ἐν οἷς κεῖται τὸ θεραπεύω, εἶνε ὁμοιότατα τῷ προκειμένῳ, σελ. 344, 22 «τὰ μὲν πρῶτα ἐθεράπευε τὸν Ἁβρακόμην καὶ θαρρεῖν παρεκάλει» καὶ σελ. 369, 9, «ἐν δὲ τῷ πλῷ ἐθεράπευον αὐτὴν καὶ θαρρεῖν παρεκάλουν. Ἅπαξ μόνον λέγει ὁ Ξενοφῶν ἐθεραπεύετο (σελ. 389, 6), ἀλλ' ἐνταῦθα κεῖται παθητικῶς, οὐχὶ δὲ μέσως. Προῆλθε δὲ τὸ το ἐν τῷ ἡμετέρῳ χωρίῳ ἐξ ἐπαναλήψεως τοῦ τό τοῦ ἐπεμελοῦντο. Βλέπε ἁμάρτημα ὁμοίαν ἔχον τὴν ἀρχὴν παρὰ Χαρίτωνι (σελ. 137 3), ὃ διόρθωσεν ἤδη ὁ Κόβητος ἐν Μνημοσύνης τόμ. 8ῳ σελ. 299. ἑπόμενος τῇ σταθερᾷ καὶ τοῦ Χαρίτωνος χρήσει.

Σελ. 395, 18. Ἡ δὲ ἀπιδοῦσα εἰς τὰ ἀναθήματα.... «ὦ τὰ πάντων» ἔφησεν «ἀνθρώπων ἐφορῶν Ἥλιε, μόνην ἐμὲ τὴν δυστυχῆ παρελθών, πρότερον μὲν ἐν Ῥόδῳ γενομένη εὐτυχῶς τέ σε προσεκύνουν καὶ θυσίας ἔθυον....

Τοῦ ἀσυνδέτου τῶν μετοχῶν ἐφορῶν καὶ παρελθὼν λόγος οὐδείς, οἶμαι· διὸ γραπτέον μόνην δ' ἐμέ· τὸν δέ ἀπαιτεῖ, φρονῶ, καὶ ἡ ἰσχυρὰ τῶν δύο μετοχικῶν προτάσεων ἀντίθεσις πρὸς ἀλλήλας

Σελ. 396, 18. Τῇ δὲ ἑξῆς ἧκεν ἡ Ἄνθεια καὶ πάλιν εἰς τὸ ἱερὸν μετὰ τοῦ Ἱπποθόου, οὐκ ὄντος αὐτοῖς πλοός, προσκαθίσασα δὲ τοῖς ἀναθήμασιν ἐδάκρυέ τε καὶ ἀνέστενεν.

Γραπτέον παρακαθίσασα, ὡς λέγει αὐτὸς ὁ Ξενοφῶν ὀλίγῳ ἀνωτέρω τρίς, σελ. 393, 31 παρακαθεσθεὶς τῇ στήλῃ, 394, 10 τῇ στήλῃ παρακαθεζόμενον, σελ. 394, 14 ἀναθήμασι παρακαθεζόμενος.

Σελ. 397, 9. Καὶ ἦν τὰ μὲν ἄλλα ἐν αὐτοῖς ἐπιτηδείως, τὸ δέ . . . ὅτι μηδέπω Ἁβροκόμης ταῦτα ἐπίσταται.

Νομίζω ὅτι τὸ ἐν κατὰ τὴν κοινὴν χρῆσιν παρέλκει, διὸ καὶ γραπτέον ἁπλῶς αὐτοῖς. Ἐν δὲ τοῖς ἑπομένοις μὴ γραπτέον «τὸ δ' οὔπω» δῆλα δὴ ἐπιτηδείως αὐτοῖς ἦν; Ὁμολογῶ δ' ὅμως ὅτι ταράττει πως ἡ ἄμεσος σχεδὸν ἐπιφορὰ τοῦ οὔπω καὶ μηδέπω.

Σελ. 397, 21. Ὁ δὲ δῆμος ὁ Ῥοδίων ἀνευφήμησέ τε καὶ ἀνωλόλυξε, μεγάλην θεὸν ἀνακαλοῦντες τὴν Ἶσιν. «πάλιν» λέγοντες «ὁρῶμεν Ἁβροκόμην καὶ Ἄνθειαν τοὺς καλούς.

Οὐδεὶς καὶ ἐνταῦθα λόγος τοῦ ἀσυνδέτου τῶν μετοχῶν ἀνακαλοῦντες καὶ λέγοντες, διὸ προσθετέον τὸν σύνδεσμον καὶ πρὸ τοῦ πάλιν.

Ἐν Λαμίᾳ τῇ 18 Σεπτεμβρίου 1876

Δ. Κ. ΖΑΓΓΟΓΙΑΝΝΗΣ

ΖΗΤΗΜΑΤΑ ΡΩΜΑΪΚΑ

ΙΘ΄.

(ΥΠΑΤΙΚΗ ΕΝΣΤΑΣΙΣ)

Ἐν τῇ περὶ τῆς τῶν Ρωμαίων συγκλήτου συγγραφῇ αὐτοῦ (1) ὁ Willems ἰσχυρίζεται ὅτι ὁ ὕπατος μέχρι τέλους τῆς ἐλευθέρας πολιτείας εἶχε καὶ ἐχείριζε τὸ δίκαιον τοῦ ἐνίστασθαι πρὸς τοὺς ἐν τῇ Συγκλήτῳ χρηματισμοὺς τοῦ συνάρχοντος. Στηρίζει δὲ τὸν ἰσχυρισμὸν τοῦτον ὁ εἰρημένος ἀνὴρ ἐπί τε ἄλλων τεκμηρίων καὶ ἐπὶ τῶν ὑπὸ Καίσαρος (b. c. I, 6) λεγομένων ὅτι τῇ Συγκλήτῳ ἀναφορᾶς γενομένης ὅπως ὁ Ἰόβας προςαγορευθῇ socius etque amicus Μάρκελλος ὁ ἕτερος τῶν ὑπάτων passurum in praesentia negat. Τὴν φράσιν ταύτην νοεῖ ὁ Willems ὡς ἰσοδύναμον τῷ intercedit. Ἀλλ' ὁ Mommsen (Str. I³, 282 σ. 7) ἀποκρούει τὴν ἐκδοχὴν ταύτην λέγων ὅτι ἡ φράσις passurum esse negat οὐδὲν ἄλλο νοεῖ ἢ πολιτικὴν διαφωνίαν. Ἀλλ' ὅμως ὑπάρχουσι χωρία, ἐξ ὧν γίνεται καταφανὲς ὅτι ἡ φράσις passurum se esse aliquis negat εἶναι ὅλως ἰσοδύναμος τῷ intercedere. Οὕτω παρὰ Λιουΐῳ XXXIX, 38 κεῖται: utraque causa tribunum plebis utraque consulem habebat; hi se **intercessuros** Scto, si deportandos censerent exercitus, denutiabant, illi, si haec intercessio fieret, nullam rem aliam **se** decerni **passuros**. Αὐτ. XXXVIII, 60: Ti. Gracchus ita decrevit; quo minus ex bonis L. Scipionis quod iudicatum sit redigatur, se **non intercedere** praetori; L. Scipionem **non passurum** in carcere et in vinculis esse. Καὶ ἀλλαχοῦ δὲ ἡ φράσις non passurum esse δὲν δύναται ἄλλως νὰ νοηθῇ ἢ περὶ τῆς ἐνστάσεως, οἷον: XXX, 40 (consul) **negare**

(1) Τόμ. II σελ. 200.

itaque prius **quicquam agi passurum** quam sibi provincia Africa decreta esset.

Κατὰ ταῦτα φανερὸν εἶναι ὅτι ἡ φράσις aliquid fieri non pati ἦτο τυπικὴ φράσις τὴν ἔνστασιν δηλοῦσα.

Κατὰ ταῦτα ὁ τοῦ Willems ἰσχυρισμὸς φαίνεται ἐκ τοῦ χωρίου ἐκείνου τοῦ Καίσαρος ἱκανῶς ἀποδεδειγμένος, ὅπερ δὲ πρὸς τὸν ἰσχυρισμὸν τοῦτον ἀντιτάττεται ὅτι ὁ Βίβλος καίπερ ἀποδοκιμάζων τοὺς ἐν τῇ Συγκλήτῳ τοῦ Καίσαρος χρηματισμοὺς δὲν ἐνίστατο πρὸς αὐτούς, ὀρθῶς ἀνασκευάζει ὁ Willems λέγων ὅτι ὁ Βίβλος δὲν μετέβαινεν εἰς τὴν Σύγκλητον. Πρὸς τοῦτο ἀντιλέγει μὲν ὁ Mommsen ὅτι ὁ Βίβλος δὲν ἤρχετο εἰς τὴν Σύγκλητον, διότι δὲν ἠδύνατο νὰ ἐνστῇ πρὸς τοὺς ἐν τῇ Συγκλήτῳ χρηματισμούς, ἀλλὰ τῆς ἀδυναμίας ταύτης αἰτία ἦτο οὐχὶ ὅτι δὲν ἐδικαιοῦτο, ἀλλ' ὅτι δὲν ἐτόλμα νὰ ἐνστῇ δυσωπούμενος τὴν περὶ τὸν Καίσαρα στάσιν, ἥτις πρὸς αὐτὸν ἐναντιούμενον τῷ Καίσαρι ἐν τῇ Συγκλήτῳ θὰ προσεφέρετο, ὡς προσηνέχθη, ὅτε ὁ Βίβλος «πρὸς τὸ Διοσκούρειον, ἀφ' οὗπερ ἐκεῖνος (ὁ Καῖσαρ) ἐδημηγόρει, διέπεσε . . . καὶ ἀντιλέγειν ἐπειρᾶτο». (1)

Κ'.

Ὥςπερ παρ' ἡμῖν οἱ νόμοι λαμβάνουσι τὸ κῦρος αὐτῶν ἅμα καταχωρισθέντες εἰς τὴν Ἐφημερίδα τῆς Κυβερνήσεως, οὕτω παρὰ τοῖς Ρωμαίοις κύριος ἦτο ὁ νόμος, ἐὰν ἦτο εἰσηγμένος εἰς τὸ δημόσιον ταμιεῖον, ἐν ᾧ ἀπέκειτο ἐν δέλτῳ χαλκῇ ἐγκεχαραγμένος. Τοῦτο μαρτυρεῖ σαφῶς τόδε τὸ τοῦ Κικέρωνος χωρίον (Phil. I § 26): Quid tum? quod **ita** erit gestum (τ. ἔ. τοῦ χρηματισμοῦ παρὰ πάντας τοὺς ἐκκλησιαστικοὺς τύπους διεξαχθέντος) **id lex erit?** et in aes incidi inbebitis, credo, illa legitima: «onsules populum jure rogarunt, populusque iure scivit»? παραβαλλόμενον πρὸς τὸ τοῦ Σουητωνίου d. Jul. 28: acciderat autem ut is **legem** de iure magistratuum **ferens**... ne Caesarem quidem exciperet per oblivionem; ac **mox** *lege iam incisa et in aerarium condita* corrigeret errorem, ἐξ ὧν συνάγομεν ὅτι ἡ εἰς τὴν χαλκῆν δέλτον ἀναγραφὴ ἐγένετο **μετὰ** τὴν κύρωσιν τοῦ νόμου (Κικ.: quod ita **gestum erit** Σουητ.: **mox**), οὕτω δὲ ἀναγεγραμμένος ὁ νόμος

(1) Δ. Κ. ΛΗ', 7.

εἰσήγετο εἰς τὸ ταμιεῖον. Κατὰ ταῦτα ὅπερ ἀναγράφουσι τὰ εἰς Κικέρωνα Scholia Bobiensia (σ. 30) ὅτι: lex Iunia et Licinia (62 π. Χ.) cavebat ne clam aerario legem ferri liceret δὲν δύναται νὰ νοηθῇ, ὡς ὁ Mommsen νοεῖ, καθ' ὃν ὁ νόμος οὗτος ἐκέλευεν ὅπως οἱ νόμοι εἰσάγωνται εἰς τὸ ταμιεῖον **πρὶν εἰςενεχθῶσιν** εἰς τὸν δῆμον, διότι πρῶτον μὲν ἡ ἔκφρασις clam aerario ἀντὶ τοῦ ante quam aerario coudita esset θὰ ἦτο λίαν παράδοξον· ἔπειτα δὲν εἶναι πιθανὸν ὅτι τὸ τῷ 62 π.Χ. νομοθετηθὲν ἤδη πρὸ τοῦ 52 π.Χ. (εἰς ὃν χρόνον ἀναφέρεται ἡ τοῦ Σουητωνίου μαρτυρία), τ. ἔ. οὔπω 10 ἐτῶν διαγενομένων, διὰ νόμου ἀγνώστου ἡμῖν μετεβλήθη εἰς ὃ ὅτε Σουητώνιος καὶ ὁ Κικέρων μαρτυροῦσιν. Ἀνάγκη ἄρα τὸ ἐν τοῖς εἰρημένοις σχολίοις παραδεδομένον νὰ παρέχῃ τὸν αὐτὸν νοῦν, ὅνπερ καὶ τὰ προειρημένα τοῦ τε Σουητωνίου καὶ τοῦ Κικέρωνος χωρία. Πρὸς τοῦτο δὲ ἀνάγκη νὰ ἀναγνωσθῇ τὸ τοῦ σχολιαστοῦ χωρίον ὀρθότερον ὧδε: ne clam aerario legem **in**ferri liceret, καθ' ἣν ἀνάγνωσιν ὁ Λικίνιος Ἰούνιος νόμος ἀπηγόρευεν ὅπως μὴ τῶν κυρωθέντων νόμων τὰ χαλκογραφήματα εἰςάγωνται κρύφα (clam), τ. ἔ. ἄνευ μαρτύρων, **εἰς** τὸ ταμιεῖον (aerario=in aerarium). Τοῦτο δὲ ἐνομοθέτησαν οἱ δύο ἐκεῖνοι ὕπατοι, (Ἰούνιος ὁ Σιλανὸς καὶ Λικίνιος ὁ Μουρήνας), ἵνα διὰ τῶν μαρτύρων τούτων βεβαιῶται ὅτι ἐν τῷ χαλκογραφήματι ἦτο πιστῶς καὶ ἀκριβῶς ἀναγεγραμμένος ὁ ὑπὸ τοῦ δήμου κυρωθεὶς νόμος. Τοῦτ' αὐτὸ ἄνευ νόμου ἠξίου ὕστερον καὶ παρὰ τῶν Συγκλητικὰ δόγματα εἰς τὸ ταμιεῖον εἰςαγόντων ἀρχόντων ὁ νεώτερος Κάτων ταμιεύων, καθ' ἃ ὁ Πλούταρχος ἐν τῷ τούτου βίῳ κ. 17 ἱστορεῖ λέγων ὅτι «περὶ ἑνὸς δόγματος ἐνδοιάσας, εἰ κύριον γέγονε, πολλῶν μαρτυρούντων, οὐκ ἐπίστευσεν, οὐδὲ κατέταξε πρότερον ἢ τοὺς ὑπάτους ἐπομόσαι παραγενομένους» ὅθεν ἔστιν εἰκάσαι ὅτι ἄλλα δόγματα παρεδέχετο μὲν ἄνευ τῆς τοῦ εἰσάγοντος ὁρκωμοσίας, ἀλλὰ πολλῶν μαρτυρούντων.(1) Τῇ ἡμετέρᾳ ἐκδοχῇ τοῦ Ἰουνίου καὶ Λικινίου νόμου συμμαρτυροῦσιν αὐτὰ τὰ Scholia Bobiensia, ἐν οἷς ἐπιφέρουσι: quoniam **leges** (οὐχὶ **rogationes**) in aerarium condebantur.

Μηδεὶς δὲ ἀντείπῃ ὅτι ὁ Κικ. Mil. 87 λέγει περὶ τῶν ὑπὸ τοῦ

(1) Διὰ τῶν *πολλῶν μαρτυριῶν* δὲν νοεῖ βεβαίως ὁ Πλούταρχος τοὺς περὶ ὧν ἐν τῷ ΣΔ. ἐλέγετο ὅτι «*γραφομένῳ παρῆσαν*», ἀλλὰ τοὺς προφορικῶς μαρτυροῦντας.

Κλωδίου παρασκευαζομένων νόμων: **iam** domi leges incidebantur, quae nos servis nostris addicerent, διότι τὸ **iam** δεικνύει ὅτι ἡ ἀναγραφὴ αὕτη ἡ πρὸ τῆς κυρώσεως τῶν νόμων γινομένη ἦτο **πρόωρος**. Αὐτὴ δὲ αὕτη ἡ πρόωρος ἀναγραφὴ τῶν οὔπω εἰσενηνεγμένων εἰς τὸν δῆμον νόμων δεικνύει τὴν ὕβριν τοῦ Κλωδίου, ὅςτις ὄργανον αὑτοῦ θεωρῶν τὸν δῆμον τῶν Ρωμαίων οὐδαμῶς ἀμφέβαλλεν ὅτι οἱ νόμοι οὓς, ἐσκόπει νὰ εἰσενέγκῃ εἰς τὴν ἐκκλησίαν, πάντως ἔμελλον νὰ κυρωθῶσι, διὰ τοῦτο δὲ καὶ ἀπὸ τοῦδε ἀνέγραφεν αὐτοὺς εἰς τὰς χαλκᾶς δέλτους ὡς **ἤδη** κεκυρωμένους.

ΚΑ΄.

Παρὰ Κικέρωνι pro Murena § 18 κεῖται: Sed quaestura utriusque prope modum pari momento sortis fuit. Habuit hic lege Titia provinciam tacitam et quietam, tu illam cui cum quaestores sortiuntur, etiam **acclamari** solet. Πρὸς ταῦτα παραβάλλοντες τὸ παρὰ τῷ αὐτῷ συγγραφεῖ Vatin § 12: Quaesturam petisti . . . in eo magistratu, cum tibi **magno clamore** aquaria provincia sorte optigisset, συνάγομεν ἀσφαλῶς ὅτι ἡ quaestura aquaria καὶ ἡ quaestura Ostiensis δὲν ἔχουσι τοῦτο μόνον τὸ κοινὸν ὅτι ἡ Ostia εἶναι παρὰ τὴν θάλασσαν, ὡς ὁ Mommsen νομίζει, (1) ἀλλὰ καὶ ὅτι ἀμφοτέραις acclamari solet, ἐξ οὗ πιθανὸν γίνεται ὅτι ἀμφότερα τὰ ὀνόματα μίαν καὶ τὴν αὐτὴν δηλοῦσι ταμιείαν, ἀπίθανος δ' ἀποδείκνυται ἡ τοῦ Mommsen γνώμη, καθ' ἣν ἡ quaestura aquaria ἦτο ἐπιστασία τῶν ὑδραγωγείων τῆς Ρώμης.— Καὶ τὰ Bobiensia σχόλια εἰς τὸ δεύτερον τῶν μνημονευθέντων χωρίων συνάπτουσι τοῦτο τῷ προτέρῳ.

Σ. ΒΑΣΗΣ.

---

(1) Str. I^3, 573.

ΣΥΜΜΙΚΤΑ ΚΡΙΤΙΚΑ

Α'. Livius.

XXI, 6: miror ambigi quanam Alpis transierit (ὑπακ. Hanibbal) et vulgo credere Poenino – atque inde nomen ei iugo inditum — **transgressum** etc.

Ταῦτα μὲν ὁ Λιούϊος θαυμάζει. Ἐγὼ δὲ θαυμάζω διὰ τί ὁ Λιούϊος ἐζήλωσεν **ἄνευ οὐδεμιᾶς ἀνάγκης** τοιαύτην συντάξεως τραχύτητα, οἵα ἡ ἀνωτέρω, ἥτις ἔτι καταφανεστέρα γίνεται μεταβαλλομένου τοῦ πλαγίου λόγου εἰς εὐθὺν (: Poenino — atque inde nomen . . . . inditum est — trangressus est). Εἶπον **ἄνευ οὐδεμιᾶς ἀνάγκης**, διότι ἠδύνατο κάλλιστα νὰ γράψῃ σαφέστατα καὶ ὁμαλώτατα ὧδε: vulgo credere Poenino (ὑπακ. ἐκ τῶν εἰρημένων transisse), atque inde nomen inditum παραλείπων ὅλως τὸ περιττὸν transgressum. Πέποιθα δὲ ὅτι οὕτως ἔγραψεν ὁ Λιούϊος, τὸ δὲ transgressum εἶναι ἡμιμαθοῦς τινος παρέμβλημα οὐδαμῶς νοήσαντος ὅτι τὸ Poenino κρέμαται ἐκ τοῦ εὐκόλως ἐξυπακουομένου **transisse**.

Β'. Excerpta Suetoniana.

Ἐν τῇ τῷ Σουητωνίῳ συνεκδιδομένῃ συλλογῇ συνωνύμων, ἥτις ἐπιγράφεται differentiae sermonum Remmi Palaemonis ex libro Suetoni tranquilli qui inscribitur Pratum, σελ. 309 στ. 25 τῆς ἐκδόσεως τοῦ Roth κεῖται:

Ambis si dixerimus ambigua est locutio *duis* aeque aliud significat, quod est **de situ,** fugiendum est nobis hoc vitium ambiguitatis.

Γραπτέον: quod est **des. ita** (ἢ *itaque*) fugiendum κτέ.

Σελ. 315, 6: foedus in perpetuum aut in annorum certum numerum **fertur.**

Γρ.: **feritur.** Πρβλ. τὸ γνωριμώτατον ἐκεῖνο foedusque feri bene firmum.

Σελ. 317, 25: *palam* omnium **praesentium nota,** *coram* personam accipere desiderat.

Γρ.: omnium praesenti**am** nota**t**.

Γ'. Ἱστορικῶν ἀποσπάσματα.

(ἔκδ. L. Dindorf.)

Ἐν τῷ ἐν σελ. 459 ἐκ τοῦ Ὀλυμπιοδώρου 24ῳ ἀποσπ., καθ' ἃ ὀρθῶς παρετηρήθη ἐν σελ. 76 τοῦ Η' τόμου τῆς Ἀθηνᾶς, κακῶς φέρεται:

«φέροντος ἑκάστου δύο μεγίστ**ων** δίσκ**ων**.»

Ἡ φθορὰ προῆλθεν ἐκ παρανοήσεως τῆς ὀρθῆς γραφῆς, ἥτις εἶναι: δύο μεγίστ**ω** δίσκ**ω**.

Δ'. Πλουτάρχου Ἠθικά.

P. 776 C: «(ὁ τῆς φιλοσοφίας λόγος) ἐντίθησι κρίσεις ἀγωγοὺς ἐπὶ τὰ ὠφέλιμα καὶ προαιρέσεις φιλοκάλους καὶ φρόνημα καὶ μέγεθος κτλ.» Γρ. καὶ φρονή**ματος** μέγεθος.

777 E: «ἂν πολιτείαις καὶ πράξεσιν ἀναστρέφηται» Ὁ Κοραῆς ἔγραψεν: ἂν **ἐν** πολιτείαις κ.τ.λ.

Γραπτέον μᾶλλον: «ἂν πολιτείαις καὶ πράξεσιν **συν**αναστρέφηται».

781 C: «ἡ δέ γε παρθένος ἐστί, καθ' Ἡσίοδον, ἀδιάφθορος, αἰδοῦς καὶ σωφροσύνης καὶ ὠφελείας σύνοικος. Γρ. ἀφελείας.

790 A. B: «Ἀλλὰ μὴν ἥγε βασιλεία τελεωτάτη πασῶν οὖσα καὶ μεγίστη τῶν πολιτειῶν πλείστας φροντίδας ἔχει καὶ πόνους καὶ ἀσχολίας (τὸν γοῦν Σέλευκον . . . . ὀφείλομεν ζῆν)· **ὥρα τοίνυν** καὶ βασιλεῖ παραινε**ῖν** πρεσβύτῃ γενομένῳ τὸ μὲν διάδημα καταθέσθαι . . .

μὴ δοκῇ . . . ἄωρα πράττειν ἐν πολιαῖς βασιλεύων. Εἰ δ' οὐκ ἄξιον ταῦτα λέγειν κ.τ.λ.» Γρ. **ἆρα τοίνυν** (=ἆρ' οὖν) καὶ βασιλεῖ παραινεῖς...; Ἡ ἀπόκρισις εἶναι **οὐχί**, ὡς δεικνύει τὸ «εἰ δ' οὐκ ἄξιον κτέ.».

801 E: «τὴν Καλλιόπην παρεκάλουν
ἣ δὴ βασιλεῦσιν ἅμ' αἰδοίοισιν ὀπηδεῖ»
πραΰνουσα πειθοῖ καὶ **καταιδοῦσα** τῶν δήμων τὸ αὔθαδες καὶ βίαιον».

Οὕτω τἀντίγραφα. Οἱ δ' ἐκδόται ἀντὶ τοῦ καταιδοῦσα γράφουσι καταδέουσα ἢ καταδοῦσα· Ἀλλ' ὁ Πλούταρχος ἔγραψε ΚΑΤΑΙΔΟΥΣΑ τ.ἔ. κατᾴδουσα. Πρβλ. κατωτέρω 819 D: «κατᾳδόμενοι καὶ φαρμακευόμενοι» καὶ Διον. Ἁλικ. Ρωμ. Ἀρχ. Δ' XXXIX: «γυνή σοι σύνεστι, ... ἥ σε κηλοῦσα καὶ κατᾴδουσα μαλθακὸν ἀποδέδωκε», ἔνθα ὁ κῶδιξ *B* ἔχει ὡσαύτως καταιδοῦσα, ἐν τοῖς ἄλλοις δ' ὅμως ἀντιγράφοις εἶναι ὀρθῶς μεταγεγραμμένον κατᾴδουσα τὸ ἐν τῷ ἀρχετύπῳ κείμενον ΚΑΤΑΙΔΟΥΣΑ.

920 C: «ἄτοπος ὁ λέγων . . . . οὐ συνορῶν ὅτι . . . . ἔπειτα λόγον ἀποδιδούς». Ὁ νοῦς ἀπαιτεῖ: λόγον **οὐκ** ἀποδιδούς. Οὕτω δ' ἔγραψεν ὁ Ἐμπέριος. Ἀλλ' ἡμεῖς νομίζομεν ὅτι οὐδὲν ἐξέπεσεν, ἀλλὰ γράψαντος τοῦ Πλουτάρχου «ἔπειτ' οὐ λόγον ἀποδιδοὺς» τὸ ΕΠΕΙΤΟΥ μετεγράφη κακῶς ὕστερον ἔπειτα. Τοιαύτη σύγχυσις τοῦ ού καὶ τοῦ α δὲν εἶναι ἀήθης ἐν τοῖς παλαιοῖς κειμένοις. Οὕτω παρὰ Διονυσίῳ τῷ Ἁλικαρνασεῖ Ρ. Ἀρχ. Ε' LXV, 4 ἐν τῷ ἀρίστῳ κώδικι *B* κεῖται: «πρᾶγμα ὑπερήφανον ποιοῦσιν αἰτοῦντες μὲν παρ' ἐκείνων τὰ σώματα, χαριζόμενοι δ' αὐτοῖς τὰ χρήματα» ἀντὶ τοῦ μόνου ὀρθοῦ «αἰτοῦντες . . . τὰ σώματ' **οὐ** χαριζόμενοι δ' αὐτοῖς τὰ χρήματα».

922 C: «πῶς οὐκ οἴχεται (ὁ ἀὴρ) . . . . ἀλλὰ σῴζεται καὶ συνοικεῖ πυρὶ τοσοῦτον χρόνον . . . .; ἀραιῷ μὲν γὰρ ὄντι . . . μὴ μένειν, ἀλλὰ **σφάλλεσθαι** προσήκει.» Τὸ **σφάλλεσθαι** οὐδένα, νομίζω, ἐνταῦθα λόγον οὐδὲ νοῦν ἔχει. Γραπτέον δὲ: ΑΛΛΑΦΑΛΛΕΣΘΑΙ (=ἀλλ' ἀφάλλεσθαι) ἀντὶ τοῦ ΑΛΛΑΣΦΑΛΛΕΣΘΑΙ. Πρβλ.

929 E: «αἱ πληγαὶ τῶν ἀφαλλομένων βελῶν». Τὸ ἀφάλλεσθαι ἀντίκειται τῷ συνοικεῖν τοσοῦτον χρόνον, ἰσοδυναμεῖ δὲ τῷ οἴχεσθαι.

Ἐν Σελ. 671 τοῦ Ζ' τόμου τῆς Ἀθηνᾶς (1895) ᾔκασα ὅτι ἐν Πλουτάρχου Ἠθικῶν 471 D γραπτέον: «οὐδὲ τῷ γρίφοις... ἐλάφους μὴ λαμβάνοντι μηδὲ **σῦς**» ἀντὶ τοῦ ἐν τοῖς ἀντιγράφοις οἷς ἢ εἷς. Νῦν ἐκ τῶν ἐν τῇ Μνημοσύνῃ (ἔτ. 1896 σ. 378) λεγομένων μανθάνω ὅτι ἐν ἀρίστῳ κώδικι κεῖται **ὗς**. οὗ ἐγὼ προέκρινα τὸ σῦς, ὡς αἶρον τὴν χασμῳδίαν

Ἐν σελ. 165 τοῦ Β' τόμου τῆς Ἀθηνᾶς (1890) παρετήρουν εἰς 73 A τῶν Πλουτάρχου Ἠθικῶν ὅτι «τὸ **δειλῶν** παρενεβλήθη ὑπό τινος ἀγνοοῦντος ὅτι τὸ εἰς πολλὰ καὶ μικρὰ κρέμαται ἐκ τοῦ κατακεχρημένος». Ἐν τῷ VII τόμῳ τῆς Βερναρδακείου ἐκδόσεως (1886) σελ. XLIX λέγεται ὅτι τὸ **δειλῶν**, ὅπερ ἐγὼ ἠθέτησα, **δὲν ὑπάρχει ἐν τοῖς ἀντιγράφοις.**

Ἐν σελ. 275 τοῦ Γ' τόμου τῆς Ἀθηνᾶς παρετήρουν εἰς Πλουτάρχου Ἠθικῶν 138 F; «τίς θὰ πιστεύσῃ μὴ ἰδὼν ὅτι ὁ ἐκδότης ἔγραψε παρεῖχεν ἀντὶ τοῦ παρέχειν τῶν ἀντιγράφων». Νῦν ὁ ἐκδότης ἐν τόμῳ VII σελ. L σημειοῦται «scr. παρέχειν quod ego quoque cur tentaverim nescio».

Αὐτ. 414: εἰς 334 E παρετήρουν ὅτι γραπτέον ἀπολωλεκέναι ἀντὶ τοῦ ἀπολωλέναι. Τοῦτο νῦν ἀποδέχεται καὶ ὁ ἐκδότης ἔ. ἀ.

Ἐν σελ. 284 τοῦ Ζ' τόμου τῆς Ἀθηνᾶς ἔδειξα ὅτι τὸ ἐν 396 F παραδεδομένον «οὐ καλῶς... ἀλλὰ» ἔχει ὀρθότατα οὐδ' ἔπρεπε νὰ μεταβληθῇ εἰς τὸ «εὖ καὶ καλῶς... ἀλλά». Νῦν συμφωνεῖ ὁ ἐκδότης ἔ. ἀ. σ. LI.

Σελ. 286 τοῦ αὐτοῦ τόμου ᾔκασα ὅτι ἐν 413 F γραπτέον ὥσπερ εἰ. Οὕτω νῦν ὁ ἐκδότης ἔ. ἀ.

Σ. ΒΑΣΗΣ.

ΠΡΟΣΘΗΚΗ

Τῶν ἐν σελλ. 47. 48 **εἰς Σουητώνιον** διορθώσεων ἡ β' καὶ γ' κεῖνται ἤδη παρὰ Reifferscheid (Suetoni reliquiae σελ. 276, 14 καὶ 286, 5).

ΓΡΑΜΜΑΤΙΚΑ

Α'.

DUM ΜΕΘ' ΟΡΙΣΤΙΚΗΣ ΕΝΕΣΤΩΤΟΣ

Ἐν Κικ. de Oratore I, 191 κεῖται καθ' ἅπαντα τἀντίγραφα:

Atque interea tamen, **dum** haec coguntur, vel passim licet carpentem et colligentem undique replere iustam iuris civilis scientiam.

Ἐπειδή, ὡς ἐκ τῶν συμφραζομένων συνάγεται, τὸ dum coguntur ἐνταῦθα δὲν δύναται νὰ σημαίνῃ «ἐν ᾧ ταῦτα συνάγονται» τ.ἔ. ἐν ᾧ χρόνῳ τὸ πολιτικὸν δίκαιον ἄγεται εἰς σύστημα, διότι οὐδαμῶς ἐν τοῖς ἀνωτέρω ὑποδηλοῦται ὅτι ἤρξατο ἤδη ἡ τοιαύτη περὶ τὸ δίκαιον πραγματεία, ἀλλὰ «μέχρις οὗ συνταχθῇ τοῦ Ρ. δικαίου σύστημα», ὁ Ernesti ὑπέλαβεν ὅτι ἡ ὁριστ. τοῦ ἐνεστῶτος ἔχει κακῶς καὶ δὴ τὸ coguntur μεταβλητέον εἰς cogantur. Τῷ Ernesti ἠκολούθησαν ἐν χορῷ ἅπαντες οἱ ὕστερον ἐκδόται μέχρι τοῦ Harnecker, ὅςτις ἀποκατέστησε τὴν γραφὴν coguntur, ἣν καὶ ὁ Friedrich ὁ μετὰ τοῦτον ἐκδοὺς τὸ de Oratore ἐνέκρινεν. Ἀλλ' ἐπειδὴ τοῦτο μὲν ὑπάρχουσιν ἔτι οἱ τὴν γραφὴν coguntur ἀποδοκιμάζοντες(1), καὶ αὐτοὶ δὲ οἱ ἐγκρίνοντες αὐτὴν ἑρμηνεύουσι τὸ *dum* οὐχὶ μέχρις οὗ, ὥςπερ ἡ συνάφεια ἀπαιτεῖ, ἀλλὰ ἐν ᾧ(2), νομίζοντες, φαίνεται, ὅτι

(1) Οὕτω Sorof Berl. Phil. Woch. 1887 σ. 650 τὴν γραφὴν cogantur καλεῖ richtige (!) Emendation.

(2) Ὁ Harnecker ἐν κριτ. παραρτήματι εἰς I § 191 ἰσχυρίζεται ὅτι τὸ coguntur δηλοῖ ὅτι ἤδη ὁ Crassus ἠσχολεῖτο περὶ τὴν τοιαύτην πραγματείαν. Πρὸς ἀπόδειξιν δὲ τούτου παραπέμπει εἰς II, 142 κ.ἑ., ἔνθα ὅμως οὐδὲν τοιοῦτον λέγεται, ἀλλ' ὅτι ὁ Κράσσος est pollicitus ius civile . . . ad artem facilem redact**urum**, κατωτέρω δὲ ista . . tum a Crasso discemus, cum se . . . in otium, ut cogitat, soliumque contulerit, ὅθεν οὐδαμῶς συνάγεται ὅτι ἤδη τότε ὁ Κράσσος περὶ ταῦτα ἠσχολεῖτο, ἀλλὰ μᾶλλον τοὐναντίον.

τὸ **dum** μεθ' Ὁριστικῆς ἐνεστῶτος μόνον τὸ σύγχρονον δύναται νὰ σημαίνῃ, οὐχὶ δὲ καὶ τὸ ἐπιγενησόμενον, ἀναγκαῖον νομίζω διὰ πλειόνων παραδειγμάτων ἔκ τε τοῦ ποιητικοῦ καὶ ἐκ τοῦ πεζοῦ τῶν Ρωμαίων λόγου εἰλημμένων νὰ βεβαιώσω ἥνπερ πρὸ πολλῶν ἤδη ἐτῶν εἰς τὰ ἐν τοῖς Λεξικοῖς κατειλεγμένα παραδείγματα παραπέμπων ἀπεφηνάμην γνώμην, ὅτι τὸ dum μεθ' ὁρ. ἐνεστῶτος δύναται νὰ ἀναφέρηται εἰς τὸ μέλλον, τ. ἔ. νὰ δηλοῖ πρᾶξιν οὔπω ἀρξαμένην καθ' ὃν χρόνον συμβαίνει τὸ ὑπὸ τῆς κυρίας προτάσεως δηλούμενον. Τοιαῦτα χωρία εἰσὶ τάδε:

Plaut. Capt. 233 Fl.: Quod volunt, **dum** *impetrant* sibi, boni sunt; sed, *ubi iam* penes sese *habent*, ex bonis pessumi... fiunt. Ἐπειδὴ πρὸς τὸ *dum* . . . *impetrant* ἀντίκειται τὸ *ubi iam habent*, εἶναι φανερὸν ὅτι τὸ dum δηλοῖ ἐνταῦθα τὸ οὔπω συμβαῖνον.

Mil. 583: aliquo aufugiam et me occultabo . . . **dum** *haec consilescunt* turbae. Ἂν αἱ turbae ἦσαν ἤδη ἐν τῷ παύεσθαι, δὲν θὰ ἐμελέτα ὁ λέγων νὰ ἀποκρύψῃ ἑαυτόν.

Αὐτ. 1334: ne interveneris quaeso, **dum** *resipiscit*. Ἡ περὶ ἧς ἐνταῦθα ὁ λόγος ἦτο ἔτι (ἢ μᾶλλον προσεποιεῖτο εἶναι) ἐντελῶς λιπόθυμος.

Rud. 879: Manete, **dum** ego *redeo*. Equidem suadeo ut ad nos abeant potius, **dum** te *recipis*. Ἂν ἐνταῦθα τὸ dum ληφθῇ ἰσοδύναμον τῷ ἐν ᾧ, ὁ νοῦς ἔσται: Μείνατε, καθ' ὃν χρόνον ἐγὼ ἐπανέρχομαι καὶ: νὰ ἀπέλθωσι, καθ' ὃν χρόνον σὺ ἐπιστρέφεις, ἥπερ ἔννοια ὅλως ἄτοπος, διότι καθ' ἣν ὥραν ταῦτα ἐλέγοντο, ὁ πρὸς ὃν ταῦτα ἐλέγοντο οὐ μόνον δὲν ἐπανήρχετο, ἀλλ' οὐδ' εἶχεν ἀπέλθῃ.

Asin. 328: mansero tuo arbitratu vel *adeo usque* **dum** *peris*. Τὸ dum peris δὲν δύναται νὰ σημαίνῃ **ἐφ' ὅσον** ἀπόλλυσαι, ἀλλ' ἄχρις ἂν σὺ ἀπόλῃ.

Ter. Eun. 206: concedam intro atque *expectabo* **dum** *venit*. Ὁ ταῦτα λέγων οὐδαμῶς δηλοῖ ὅτι ἤδη ὁ προσδοκώμενος ἔρχεται. Ὥστε ἑρμηνευτέον ἕως ἂν ἔλθῃ.

Adelph. 196: Delibera hoc, dum ego redeo = ἕως ἂν ἐπανέλθω.

Cic. Att. V. 21, 3: vereor ne . . . **dum** hic nodus *expe-*

ditur, non putet senatus nos... oportere decedere. Ἐνταῦθα τὸ dum expeditur = antequam expeditur. Οὐχὶ ἐν ὅσῳ ὁ δεσμὸς ἐλύετο, ἀλλ' ἐν ὅσῳ ὁ δεσμὸς **ἦτο ἄλυτος**, τ. ἔ. μέχρις οὗ λυθῇ, δὲν ἦτο δυνατὴ ἡ τοῦ Κικέρωνος decessio.

Fam. III, 5, 4: perpaucos dies, **dum** pecunia *accipitur*, quae nihi . . . debetur, *commorabor* = ἕως ἂν παραληφθῶσι τὰ χρήματα.

Lentulus apud Cic. Fam. XII, 4: Quoniam consulibus decreta est Asia et permissum est iis, ut, *dum ipsi venirent*, darent negotium, qui Asiam obtineant, rogo te petas ab iis ut . . . mihi dent negotium, ut Asiam obtineam, **dum** ipsorum alteruter *venit* = ἄχρις ἂν ὁ ἕτερος αὐτῶν ἔλθῃ.

Cael. apud Cic. Fam. VIII, 16, 3: Quod si totum tibi persuadere non possum, saltem **dum**, quid de Hispaniis agamus, **scitur** expecta = μέχρις οὗ γνωσθῇ, μέχρις οὗ μάθωμεν,

Hor. Carm. III, 21, τέλ. Te Liber et . . Venus . . . vivae que producent lucernae, **dum** rediens **fugat** astra Phoebus. Ἡ ἐπάνοδος τοῦ Φοίβου καὶ ἡ φυγὴ τῶν ἄστρων ἔσται οὐχὶ σύγχρονος τῇ εὐωχίᾳ καὶ τῇ λυχνοκαΐᾳ (te producent lucernae), ἀλλὰ τὸ τέλος αὐτῆς (= ἄχρις οὗ ὁ Φοῖβος φυγαδεύσῃ τὰ ἄστρα).

Verg. Buc. IX, 23: Tityre, **dum** *redeo*, (brevis est via), pasce capellas. Τοῦτο λέγει ὁ λέγων οὐχὶ ἐπανερχόμενος, ἀλλὰ πρὶν ἀπέλθῃ. Ὥστε dum redeo = ἔςτ' ἂν ἐπανέλθω.

Ge. III, 296: stabulis . . in mollibus herbam carpere ovis **dum mox** . . . reducitur aestas. Τὸ mox δεικνύει σαφῶς ὅτι τὸ dum . . reducitur ἐπακολουθεῖ τῷ stabulis . . . carpere καὶ δὲν συγχρονεῖ αὐτῷ.

Ovid. Heroïd. VIII, 79: tempora parva peto, **dum** freta *mitescunt* et amor **dum** tempore et usu fortiter *ediseo* tristia posse pati. Ὅτι ταῦτα ἀναφέρονται εἰς τὸ μέλλον δεικνύουσι τἀνωτέρω (71):

Cum **dabit** aura viam, prebebis carbasa ventis.
Nunc levis eiectam continet alga ratem.

Varr. R.R. I, 2, 2: voltis igitur interea vetus proverbium..

usurpemus, **dum** ille *venit?*=**ἕως ἂν ἔλθῃ**, ὄχι ἐν ᾧ ἔρχεται, διότι ἦτο ἄγνωστον πότε ἔμελλε νὰ ἐπανέλθῃ.

Liv. VIII, 7, 7: visne igitur **dum** dies ista *venit*, qua magno conatu exercitus moveatis, *interea* tu ipse congredi mecum. Ὁ ταῦτα λέγων δὲν φαντάζεται τὸν χρόνον ὡς ἤδη ἐρχόμενον καὶ πλησιάζοντα, ἀλλὰ μᾶλλον ὑποδηλοῖ ὅτι δὲν θὰ ἔλθῃ ὁ χρόνος ἐκεῖνος.

Sid. Apoll. I, 9, 7: quae (charta) pro me interim, **dum** *venio*, diebus *pauculis* sermocinetur. Ὁ ἐνεστὼς ἐνταῦθα δὲν δηλοῖ ὅτι καθ' ἣν ὥραν ἀνεγινώσκετο ἡ ἐπιστολή, ἤρχετο ὁ ταύτην γράφων, ἀλλ' ὅτι **ἔμελλε** νὰ ἔλθῃ. Ὥστε καὶ ἐνταῦθα ἑρμηνευτέον ἄχρις ἂν ἔλθω.

Δὲν ἀρνούμεθα μὲν ὅτι τά τε ἀναγραφέντα χωρία, ἅπερ ἡμεῖς ἐξ ἰδίας τῶν συγγραφέων ἀναγνώσεως κατελέξαμεν, καὶ ἄλλα ἔτι δυνατὸν εἶναι νὰ εὕρῃ τις ἐν τοῖς εἰδικοῖς ἑκάστου συγγραφέως λεξικοῖς. Ἐπειδὴ δ' ὅμως τοιαύτη τις ζήτησις ὑπὸ τῶν ἐκδοτῶν τοῦ de Oratore μέχρι τοῦδε δὲν ἐγένετο, δὲν νομίζομεν ὅτι γλαῦκας εἰς Ἀθήνας ἐκομίσαμεν ἀναγράψαντες τὰ παραδείγματα ταῦτα, ἵνα μὴ καὶ ἐφεξῆς ἀγνοοῦντες τὴν περὶ ἧς ὁ λόγος χρῆσιν τοῦ dum οἱ μὲν ἀποδοκιμάζωσι τὴν παραδεδομένην τοῦ προκειμένου χωρίου γραφήν, οἱ δὲ ἀτόπως ἑρμηνεύωσιν αὐτήν.

Β'.

SCRIPTURUM FUISSE=SCRIBEREM

Ἐν σελ. 34 κ.ἑ. τοῦ ΙΕ' τόμου τῆς Revue de Philologie (1891) ὁ ἀοίδιμος O. Riemann, οὗτινος, dum litteras homines amabunt, semper honos nomenque laudesque manebunt, διαλαμβάνων περὶ τοῦ ὑπ' ἐμοῦ ἔν τε τῷ Πλάτωνι καὶ ἐν αὐτῇ τῇ Revue (τόμ. XI, σελ. 42) διατυπωθέντος κανόνος, καθ' ὃν ἡ ἀπόδοσις ὑποθέσεως ἀναλήθους scriberem εἰς ἀπαρέμφατον μεταβαλλομένη γίνε-

ται οὐχὶ scripturum esse ἀλλὰ scripturum fuisse, ἐπιχειρεῖ ν'ἀποδείξῃ τρία τινά:

1ον ὅτι ὁ παραδεδομένος κανὼν, ὃν ἐγὼ ψευδῆ ἀπεκάλεσα, καθ' ὃν τὸ scriberem γίνεται scripturum esse, στηρίζεται ἐπὶ λίαν σαθρῶν θεμελίων.

2ον ὅτι ὁ ὑπ' ἐμοῦ διατυπωθεὶς κανὼν στηρίζεται ἐπ' **ὀλίγων** μὲν, ἀλλ' ἀναμφισβητήτων χωρίων.

3ον ὅτι ὁ ἐμὸς κανὼν εἶναι ὁ ὑπὸ τῆς λογικῆς ἀπαιτούμενος.

Περὶ μὲν τῆς 1ης καὶ τῆς τρίτης τῶν θέσεων τούτων οὐδὲν ἔχω νὰ εἴπω, διότι τοῦτ' αὐτὸ καὶ ἐγὼ προϊσχυρισάμην, πλὴν ὅτι ἐγὼ νομίζω ὅτι ὁ παραδεδομένος κανὼν οὐχὶ ἐπὶ θεμελίων ἀσθενῶν, ἀλλ' ὅλως ἐπ' οὐδενὸς θεμελίου στηρίζεται. Ἀλλὰ περὶ τούτου ἄλλοτε. Νῦν δὲ ἐξεταστέα ἡ β' τῶν περὶ ὧν ὁ λόγος θέσεων, καθ' ἣν τὰ ὑπὲρ τοῦ ἐμοῦ κανόνος χωρία εἰσὶν **ὀλίγα** μὲν ἀλλ' ἀναμφισβήτητα. Πρὸς τὸν ἰσχυρισμὸν τοῦτον ἀντιπαρατηρῶ ὅτι πρὸς τοῖς ὑπ' ἐμοῦ ἤδη μνημονευθεῖσι καὶ τοῖς ὑπὸ τοῦ Riemann προστεθεῖσι χωρίοις δύνανται καὶ ἄλλα πολλὰ ἐπίσης βέβαια τοῦ ἐμοῦ κανόνος παραδείγματα νὰ καταλεχθῶσι. Τοιαῦτα εἶναι:

Liv. XXIV, 33: ad ea Epicydes: si qua ad se mandata haberent, responsum ait se **daturos fuisse.** Ὁ εὐθὺς λόγος εἶναι: Si ad nos mandata *haberetis*, *daremus* vobis responsum (sed nulla habetis, nihil igitur respondemus)

XXX, 15: ferre ad Sophonibam iubet ac simul nuntiare Masinissam libenter primam ei fidem **praestaturum fuisse** . . . quoniam eius arbitrium qui possint *adimant*, secundam fidem *praestare.* Ὁ εὐθὺς λόγος: libenter *praestarem* primam, sed quoniam . . . adimunt, secundam *praesto.*

Αὐτ: hoc tamen nuntia; melius me **morituram** *fuisse*, si non in funere meo nupsissem. Τὸ morituram fuisse = morerer, διότι ἂν ληφθῇ ἀντὶ τοῦ mortua essem, τότε ἡ Σοφονίβη λέγει ταῦτα **ἤδη τεθνηκυῖα!!**

XXXI, 30: urbis quoque suae similem deformitatem **futuram fuisse,** nisi Romani advenissent. Ὁ εὐθὺς λόγος: similis (nunc) deformitas esset etc.

XXXIV, 4: cur paupertas aliarum sub hac legis specie

latet, ut, quod habere non *possunt*, habiturae, si liceret, **fuisse** videantur? = quod habere uon possunt, **haberent**, si liceret.

ib c. 25: **responsurum se fuisse** iis dixit, nisi . . infensos omnes in eos videret . . . . . contentum itaque opinione ea, quae . . . esset, referre se dixit etc := responderem, nisi etc. nunc non respondeo, sed refero.

XXXV, 32: optimum fuisse . . ait, integris rebus Philippi potuisse intervenire Antiochum; sua quemque **habiturum fuisse**, neque omnia sub nutum ditionemque Romanam perventura = si Antiochus . . . intervenisset, sua quisque (nunc) **haberet**, nec omnia sub nutum R. (iam) *pervenissent*.

XXXVI, 13: mittunt . . qui monerent, ne vim ultimam experiri vellet; quibus ille satis ferociter respondit; vel Romanis, vel Thessalis se **crediturum fuisse**, in Philippi se potestatem *commissurum non esse* = vel R. vel Th. *crederem*, in Ph. potestatem me non *committam*. Τὸ παράδειγμα τοῦτο εἶναι διδακτικώτατον, διότι καταδεικνύει τὴν διαφορὰν τοῦ ἀπαρεμφάτου *urum fuisse* καὶ τοῦ *urum esse*.

XXXVII, 25: in eadem dignitate et Nabim **futurum fuisse**, nisi eum suus . . furor . . . absumpsisset = in eadem, qua Philippus, diguitate etiamnunc esset οὐχὶ fuisset, διότι ἐν τῷ παρελθόντι *fuit* ὄντως Nabis in eadem dignitate, qua Philippus, καθ' ἃ φαίνεται ἐκ τῶν μικρῶν πρόσθεν λεγομένων Philippum et Nabim... in regno relictos, νῦν δ' ὅμως non est, furore suo absumptus.

Αὐτ. 52: Si ab aliis sibi praemiorum optio deferretur, libenter . . . consilio amplissimi ordinis **usurum fuisse** . . . verum enim vero cum ipsi (τ. ἔ. Romani) daturi sint, multo magis munificentiam eorum . . . ipsorum arbitri debere esse. Καὶ ἐνταῦθα ὁ εὐθὺς λόγος θὰ ἦτο: si ab aliis optio deferretur, libenter **uterer** consilio vestro (: = p. conscriptorum); cum ipsi daturi sitis, multo magis κ.τ.λ. Οὐδεὶς λόγος ὑπάρχει, ἵνα νοηθῇ τὸ *usurum fusse* ὡς εἰς τὸ παρελθὸν ἀναφερόμενον.

Καὶ ἐν

XLIV, 44: elevat famam adversae pugnae, quae, si vera

foret, alium super alium recentes ex fuga *venturos fuisse* φαίνεταί μοι ἀναμφισβήτητον ὅτι τὸ venturos fuisse κεῖται ἀντὶ τοῦ venirent (=eos nunc alium super alium recentes ex fuga venire videretis) οὐχὶ ἀντὶ τοῦ venissent. Ἐπειδὴ ἡ περὶ τῆς νίκης φήμη ἦτο πρόσφατος, οἱ ἡττημένοι θὰ ἤρχοντο ἔτι τότε (venirent), δὲν θὰ ἦσαν ἤδη ἀφιγμένοι (venissent).

Curtius VIII, 1, 36: Philippi milites spernis oblitus, nisi hic . . senex iuniores . . . . revocasset, *adhuc* nos circa Halicarnassum haesuros **fuisse**. Τὸ adhuc δεικνύει σαφῶς ὅτι ὁ εὐθὺς λόγος θὰ ἦτο «nisi . . . revocasset, adhuc nos . . . **haereremus,** οὐχὶ haesissemus».

Ἐν ἐπιμέτρῳ παρατηρῶ ὅτι παρὰ μὲν Καίσ. b.g. V,29, ἔνθα κεῖται κατὰ τἀντίγραφα: neque aliter Carnutes . . consilium fuisse, capturos, neque Eburones si ille adesset, . . . ad castra venturos **esse**. Non hostem auctorem, sed rem spectare, τὸ χωρίον διορθοῦται, ἂν μεταγραφῇ venturos. *Sese* non hostem etc., ὡς ἐγὼ προέτεινα, πιθανώτερον ἤ, ἂν ἐκβάλωμεν σὺν τῷ Riemann τὸ *esse*, διότι ἡ αἰτιατικὴ *se* (ὑποκ. τοῦ venturos) δὲν δύναται ἐνταῦθα νὰ παραλειφθῇ, δι' ὃ καὶ ὁ Pluygers καίπερ οὐδαμῶς προσκρούσας τῷ esse ὅμως ἐνόμισεν ἀναγκαῖον νὰ ἐμβάλῃ τὸ *se* μετὰ τὸ hostem; παρὰ δὲ Κικ. Tusc. I § 50, ἡ τοῦ Riemann διόρθωσις possint ἀποδείκνυται ἀναμφισβήτητος, ἐὰν παρεξετασθῇ τὸ ἐν Acad. II, 50: quis enim tibi dederit aut omnia deum posse, aut ita facturum, si poss**it**?

Τέλος ἐξεταστέα δύο τοῦ Λιουΐου χωρία, περὶ ὧν ὁ Riemann λέγει: «deux textes de T. Live m'ont embarrassé». Εἰσὶ δὲ τάδε:

α΄ XXIII, 2, 5: Cum sibi defectionis ab Romanis consilium *placiturum* nullo modo, nisi necessarium fuisset, praefatus esset. Ἐνταῦθα πάντως τὸ placiturum κεῖται ἀντὶ τοῦ placiturum esse, οὐχὶ ἀντὶ τοῦ placiturum fuisse, διότι μόνον τὸ ἀπαρ. esse μετὰ μετοχῆς μέλλοντος δύναται ἐν τῷ δοκίμῳ λόγῳ νὰ παραλειφθῇ, οὐχὶ καὶ τὸ fuisse. Ἀλλ' ἡ ἐν τῷ χωρίῳ τούτῳ χρῆσις τοῦ placiturum esse δὲν ἀντίκειται πρὸς τὸν ἡμέτερον κανόνα. Διότι ὁ εὐθὺς λό-

γος θὰ εἶχεν ἐνταῦθα οὐχὶ ὧδε: defectionis consilium mihi non **placeret**, nisi necessarium **fuisset**, ἀλλ' ὧδε: defectionis consilium non **placebit** mihi nisi necessarium **fuerit**.

β' XXIII, 43, 12: si ambo consules cum suis exercitibus ad Nolam essent, tamen non magis pares Hannibales futuros *quam ad Cannas fuissent*.

Καὶ ἐνταῦθα, ἂν τὸ χωρίον εἶχεν ὀρθῶς, τὸ *futuros* θὰ ἔκειτο ἀντὶ τοῦ *futuros* **esse**, τοῦτο δὲ παρὰ τὸν ἡμέτερον κανόνα ἀντὶ τοῦ *essent*. Ἀλλὰ τὸ χωρίον τοῦτο δι' ἐλαχίστης μεταβολῆς δύναται νὰ μεθαρμοσθῇ πρὸς τὸν κανόνα, ἐὰν δηλ. ἀντὶ τοῦ *fuissent* γραφῇ fuisse, ὅτε ἡ σύνταξις ἔσται: non magis pares . . . futuros fuisse quam ad Cannas (ἐξυπακ. fuissent). Ἡ μεταβολὴ τοῦ fuisse εἰς fuissent εἶναι τῶν συνηθεστάτων σφαλμάτων τῶν ἀντιγραφέων, οἵτινες πολλάκις λέξιν παρακειμένην ἑτέρᾳ, ἀφ' ἧς συντακτικῶς ἀφίσταται, μετατυποῦσιν, ἵνα καὶ συντακτικῶς συνάπτηται ᾗ παράκειται λέξει.

Σ. ΒΑΣΗΣ.

ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΕΙΣ

ΕΙΣ ΤΙΝΑ ΧΩΡΙΑ ΤΟΥ «ΠΕΡΙ ΤΟΥ ΚΛΕΩΝΥΜΟΥ ΚΛΗΡΟΥ» ΛΟΓΟΥ ΤΟΥ ΙΣΑΙΟΥ

Ἐκδ. Carol. Scheibe, Λιψ. 1894.

1.

Ὑπόθεσις. Περὶ τὸ τέλος: «Ἡ στάσις ὅρος διπλοῦς κατὰ ἀμφισβήτησιν· οἱ μὲν γὰρ ἄλλοι ταῖς γενομέναις ἐξ ἀρχῆς διαθήκαις διισχυρίζονται, οἱ δέ, λέγοντες ὅτι μετε-

καλέσατο τὸν ἄρχοντα, ἵνα λύσῃ αὐτάς, τοῖς τελευταῖον παρὰ τοῦ Κλεωνύμου γενομένοις».

Ὁ Scheibe ἐν Praef. Crit. σημειοῦται: «τοῖς τελευταῖον Sauppius: καὶ τελευταῖον libri: καὶ τελευταῖον τοῖς Reiskius (Bk.)».

Ὅτι τὸ χωρίον τοῦτο, πρὸς τὸ τέλος, καὶ νῦν ἔτι ἔχει πλημμελῶς, φανερόν. Ἴσως δὲ ὀρθότερον ἀναγνωστέον ὧδε: «Ἡ στάσις ὅρος διπλοῦς κατ' ἀμφισβήτησιν· οἱ μὲν γὰρ ἄλλοι ταῖς γενομέναις ἐξ ἀρχῆς διαθήκαις διισχυρίζονται, οἱ δέ, λέγοντες ὅτι μετεκαλέσατο τὸν ἄρχοντα ἵνα λύσῃ αὐτάς, καὶ τελευταῖον (ὡς) παρα(φρο)νοῦ(ντος) — ἢ παρα(νο)οῦ(ντος) — Κλεωνύμου γενομέν(α)ς».

Ὁ λέγων, τὰς ὑπὸ τῶν ἀντιδίκων παρεχομένας καὶ γνησίας ὑπ' αὐτοῦ ὁμολογουμένας (§ 3 καὶ 11) διαθήκας ἀμφισβητῶν, δύο τινὰ ἰσχυρίζεται, πρώτιστα μέν, ὃ καὶ ἰδίως ὑποστηρίζει, ὅτι αἱ διαθῆκαι αὗται δέον εἶνε νὰ θεωρηθῶσιν ὡς ἀνακληθεῖσαι ὑπὸ τοῦ Κλεωνύμου, πέμψαντος, ὅτε τὴν τελευταίαν ἠσθένει ἀσθένειαν, ἐπὶ τούτῳ Ποσείδιππον ἐπὶ τὴν ἀρχὴν (§ 3, 14, 15)· εἶτα δέ, ἂν μὴ τοῦτο ἀποδεκτὸν γένηται, ἀλλὰ τὸ ὑπὸ τῶν ἐναντίων ἀντιτασσόμενον, «ὡς Κλεώνυμος μετεπέμπετο τὴν ἀρχὴν οὐ λῦσαι βουλόμενος αὐτάς, ἀλλ' ἐπανορθῶσαι καὶ βεβαιῶσαι» (§ 18), νὰ κηρυχθῶσιν ὑπὸ τοῦ δικαστηρίου ἄκυροι (ἀνέκαθεν δῆλα δὴ ἀνίσχυροι) ὡς ὑπὸ παρανοοῦντος ἢ παραφρονοῦντος ἢ μανιῶντος γενόμεναι (§ 19, 34, 50).

Λέγει δὲ καὶ ἐν § 21: «Εἰ μὲν γὰρ ἀνελεῖν τὰς διαθήκας βουλόμενος μετεπέμπετο τὴν ἀρχήν, ὥσπερ ἡμεῖς φαμέν, οὐδεὶς ἔνεστι τούτοις λόγος· εἰ δ' οὕτω παραφρονῶν ἔτυχεν ὥσθ' ἡμᾶς περὶ ἐλαχίστου ποιεῖσθαι κτλ. δικαίως ἂν δήπου τὰς τοιαύτας διαθήκας ἀκύρους ποιήσαιτε». Τοῦτο δὲ σημαίνει καὶ τὸ ἐν τῇ Ὑποθέσει «ὅρος διπλοῦς κατ' ἀμφισβήτησιν»: διττῶς ὁ λέγων τὸ κῦρος τῶν διαθηκῶν ἀμφισβητεῖ.

Τὰ δὲ παρανοῶν, παραφρονῶν, ὑπ' ἀνοίας πείθομαι κτλ. κτλ. συνηθέστατα παρ' Ἰσαίῳ.

2 καὶ 3.

Κείμ. § 10: «Ὅτι δ' οὖν ἐκ ταύτης τῆς ὀργῆς Κλεώνυμος ταύτας ποιεῖται τὰς διαθήκας, οὐχ ἡμῖν ἐγκαλῶν,

ὡς ὕστερον ἐσώθη ἔλεγεν, ὁρῶν δὲ ἡμᾶς ἐπιτροπευομένους ὑπὸ Δεινίου, καὶ δεδιὼς μὴ τελευτήσειεν αὐτὰς ἔτι παῖδας ἡμᾶς καταλιπὼν καὶ τῆς οὐσίας ἡμετέρας οὔσης γένοιτο κύριος Δεινίας· ἡγεῖτο γὰρ δεινὸν εἶναι τὸν ἔχθιστον τῶν οἰκείων ἐπίτροπον καὶ κύριον τῶν αὐτοῦ καταλιπεῖν, καὶ ποιεῖν αὐτῷ τὰ νομιζόμενα τοῦτον, ἕως ἡμεῖς ἡβήσαιμεν, ᾧ ζῶν διάφορος ἦν· ταῦτα διανοηθεὶς ἐκεῖνος, εἴτ' ὀρθῶς εἴτε μή, τὰς διαθήκας ταύτας διέθετο».

Ὁ δὲ ἐκδότης ἐνταῦθα σημειοῦται: «ὡς ὕστερον ἐσώθη ἔλεγεν Haec graviter corrupta esse manifestum est. Ego in hoc loco diu multumque versatus nihil certi eruere potui, conjeci tamen ὡς ὕστερον σωφρονισθεὶς (vel ὅτ' ἐσωφρονίσθη) ἔλεγεν (fuerat enim οὐκ ὀρθῶς βουλευόμενος). Schoemannus conj. ἐγκαλῶν ὡς ὕστερον ἔργῳ ἐδήλωσεν. Baiterus: ἐγκαλῶν, ὕστερον ἐδήλωσεν coll. § 13. Sauppius: ἐγκαλῶν, ὡς ὕστερον ἔσθ' ὅτε ἔλεγεν».

Ἀντὶ τῶν : «ὡς ὕστερον ἐσώθη ἔλεγεν», ἅπερ παρ' ἁπάντων μὲν ὡς προφανῶς ἐσφαλμένα καταδικάζονται, ἀνεπιτυχῶς δέ, τηρουμένου τοῦ **ἐσώθη**, διορθοῦνται, καί τοι φανερὸν ἐκ τοῦ λόγου γίγνεται, ὅτι ὁ Κλεώνυμος, οὔτε κινδυνεύων τὰς διαθήκας ἐκείνας διέθετο, οὔτ' ἐκ τῆς νόσου ἐξ ἧς αἴφνης ἀπέθανεν (§ 14) ἐσώθη, ἀσφαλῶς, νομίζω, δυνάμεθα ν' ἀποκαταστήσωμεν τὴν γνησίαν γραφὴν ὧδε γράφοντες: «ὡς ὕστερον **εὐθὺς** ἔλεγεν», ἵνα ἡ ἔννοια ᾖ, συμφωνότατα τοῖς συμφραζομένοις, ὅτι ὁ Κλεώνυμος, εὐθὺς ὡς ἐποιήσατο τὰς διαθήκας, ἔλεγεν ὅτι μίσει τοῦ ἐπιτρόπου Δεινίου παρέλιπε τοὺς ἀδελφιδοῦς κτλ. ἢ ὡς κοινότερον οἱ τὰ δικανικὰ νῦν ἀσκοῦντες ἐν τοῖς δικαστηρίοις ἂν ἐλέγομεν: εὐθὺς μετὰ τὴν σύνταξιν τῆς διαθήκης, ἔλεγε κτλ. Πῶς δὲ τὸ ΕΥΘΥϹ κατὰ πλημμελῆ ἀνάγνωσιν εἰς τὸ ЄϹѠΘΗ μετέπεσεν εὐνόητον.

Ἥ τε γραφὴ δὲ καὶ ἡ ἑρμηνεία αὕτη κυροῦνται διὰ τῶν εὐθὺς ἑπομένων: § 11. «Καὶ εὐθὺς ἐρωτῶντος τοῦ Δεινίου παραχρῆμα (τὸν Κλεών., μετὰ τὴν σύνταξιν τῆς διαθήκης) εἴ τι ἡμῖν ἢ τῷ πατρὶ ἐγκαλεῖ τῷ ἡμετέρῳ, ἀπεκρίνατο . . . . ὅτι οὐδὲν . . . . καὶ ἐμαρτύρησεν ὡς ὀργιζόμενος ἐκείνῳ . . . . ταῦτα διέθετο». Πρβλ. ἔτι κατωτέρω (§ 48) τὸ «οὐδὲ πώποτε ὕστερον» ἀντιτιθέμενον τῷ «ὕστε-

ρον εὐθύς». Περὶ δὲ τοῦ «εὐθὺς παραχρῆμα» ὅρ. Ἰσ. περὶ Πύρρ. κληρ. § 7 καὶ 48, ἔνθα πρωθυστέρως φέρεται: «παραχρῆμα εὐθύς».

4.

§ 11. «ἀπεκρίνατο (Κλεών.) πάντων τῶν πολιτῶν ἐναντίον, ὅτι κτλ.»

Ὁ Scheibe αὖθις γράφει: «§ 11. πολιτῶν] Comment crit. p. 20 sq. proposui φίλων. Dobraeus voluerat παρόντων».

Νοσεῖ δ' ὅμως μᾶλλον τὸ «πάντων τῶν» ἢ τὸ «πολιτῶν», ὅπερ φαίνεται κάλλιστα ἔχον. Τῷ ὄντι περὶ ἐκμαρτυρίας προκειμένου, ἥν, ὡς εἰπεῖν, τεχνηέντως καὶ ἐκ προνοίας ἐπεζήτησεν ἵνα προκατασκευάσῃ τοῖς ὀρφανοῖς ὁ ἐπίτροπος, πολῖται καὶ δὴ μάλιστα πολλοὶ ἢ καὶ πλεῖστοι ἔδει νὰ ὦσιν οἱ μάρτυρες (Πρβλ. περὶ τοῦ Πύρρ. κληρ. § 19-22) ἵν' ἐν καιρῷ, ἀποθανόντος τοῦ Κλεωνύμου, χρησιμεύσωσιν ἐν τῇ προσβολῇ τῆς διαθήκης αὐτοῦ, ὡς δὴ καὶ συνέβη. Διὸ ἴσως ἡ ἀληθὴς γραφὴ εἶνε: «ἀπεκρίνατο **πολλῶν** πολιτῶν ἐναντίον» τοῦ πρὸ τῆς λ. πολλῶν, τῶν, ἐπαναληφθέντος κατὰ παραδρομὴν τοῦ ἀντιγραφέως ἕνεκα τῆς τελευταίας συλλαβῆς τῆς κακῶς ἀναγνωσθείσης λ. πάντων.

5.

§ 12: «Πῶς γὰρ ἂν εὖ φρονῶν, ὦ ἄνδρες, κακῶς ποιεῖν ἡμᾶς ἐβουλήθη, τοὺς μηδὲν αὐτὸν ἠδικηκότας; Ὕστερον δὲ τούτων, ὃ μέγιστον ἡμῖν τεκμήριον ὅτι οὐδὲ ταῦτα ἔπραξεν ἡμᾶς βλάπτειν βουλόμενος κτλ.»

Σημειοῦται δ' ὁ Scheibe ἐνθ' ἀνωτ': «§ 12. ἡμῖν τεκμήριον libri (Turr.). ὑμῖν τεκμ. Bekk».

Πρόδηλον ὅμως τυγχάνει ὅτι γραπτέον κατὰ τὴν ἤδη προταθεῖσαν διόρθωσιν: «ὑμῖν τεκμήριον», ἀφ' οὗ τὸ μικρὸν προηγούμενον «ὦ ἄνδρες» σαφῶς διδάσκει ὅτι τὸ τεκμήριον πρὸς τοὺς δικαστάς. Ὀρθῶς δ' εἶνε ἀπωτέρω (§ 31) γεγραμμένον: «σημεῖα δ' ὑμῖν ἐρῶ μεγάλα, περὶ ὧν κτλ.»

6.

§ 13. «Καίτοι χρὴ θεωρεῖν αὐτοῦ (τοῦ Κλεων.) τὴν διάνοιαν ἐκ τούτων τῶν ἔργων μᾶλλον ἢ ἐκ τῶν διαθηκῶν, καὶ τεκμηρίοις χρῆσθαι μὴ τοῖς μετ' ὀργῆς πραχθεῖσιν, ἐν οἷς ἅπαντες πεφύκαμεν ἁμαρτάνειν, ἀλλ' ἀφ' ὧν ὕστερον φανερὰν τὴν αὐτοῦ διάνοιαν ἐποίησεν.»

Ὁ Scheibe αὐτόθ. σημειοῦται: «§ 13, αὐτοῦ τὴν διάνοιαν scripsi e conjectura Bekkeri. αὐτοῦ τὴν ἔννοιαν libri (Bk.) praeter 2, qui τὴν αὐτοῦ ἔννοιαν (Turr.)».

Ὡς ἐκ παντὸς τοῦ λόγου τούτου (πρβλ. δ' ἰδίως § 12, 27-29) δῆλον γίγνεται, ὁ λέγων τοῦτο μάλιστα διὰ παντοίων γεγονότων καὶ τεκμηρίων καὶ σημείων πειρᾶται ν' ἀποδείξῃ, ὅτι ζῶν ὁ Κλεώνυμος ἀείποτε διετέλεσεν εὐνούστατα διακείμενος πρὸς τοὺς νῦν τοῦ κλήρου αὐτοῦ κατὰ γένος ἀμφισβητοῦντας, διότι καὶ οἴκοι παρέλαβεν αὐτούς, ὀρφανοὺς ὄντας, καὶ ἐπαίδευσε, καὶ ὁμοίως τῶν ἐκείνων καὶ τῶν ἑαυτοῦ ἐπεμελεῖτο κτλ. κτλ. τελευταῖον δ' ἰσχυρίζεται ὅτι τὴν πρὸς αὐτοὺς διάθεσιν Κλεωνύμου «χρὴ θεωρεῖν . . . ἐκ τούτων τῶν ἔργων μᾶλλον (ἃ εὐθὺς ἀνωτέρω κατέλεξεν) ἢ ἐκ τῶν διαθηκῶν κτλ.»

Ἐντεῦθεν, καὶ διότι τὸ εὔνοιαν εὔκολον ἦν νὰ μεταπέσῃ εἰς τὸ ἔννοιαν, ὅπερ πάντως ἄτοπον, τὸ χωρίον τοῦτο δέον εἶνε ν' ἀποκατασταθῇ ὡς ἑξῆς: «Καίτοι χρὴ θεωρεῖν αὐτοῦ τὴν **εὔνοιαν** ἐκ τούτων τῶν ἔργων μᾶλλον ἢ κτλ.»

Λέγει δ' ὁ Ἰσαῖος καὶ ἐν τῷ περὶ τοῦ Μενεκλ. κλήρ. § 20: «Ἀλλ', ὦ ἄνδρες, οὐχ ὑπ' ἐκείνης πεισθεὶς ἐμὲ ἐποιήσατο υἱόν, ἀλλὰ κτλ. καὶ διὰ τὴν εὔνοιαν τὴν ὑπάρχουσαν πρὸς τὸν πατέρα τὸν ἐμὸν κτλ.»

7.

§ 15: «Πρὸς δὲ τούτοις ὡς Ποσείδιππον ἔπεμψεν ἐπὶ τὸν ἀστυνόμον, οὗτος δ' οὐ μόνον αὐτὸς οὐκ εἰσεκάλεσεν, ἀλλὰ καὶ ἐλθόντα ἐπὶ τὴν θύραν Ἀρχωνίδην ἀπέπεμψεν.»

Ὁ Scheibe αὐτ. γράφει: «§ 15. αὐτὸς οὐκ libri (Turr.) excepto Q, qui habet αὐτὸν οὐκ (Bk.). V. Klotz. Quaest. crit. I, p. 24. || Ἀρχωνίδην Ald. (Bk. Turr.). Libri Ἀρχονίδην. Minus suspectum nomen videtur, si illud αὐτὸς pro αὐτὸν probaveris».

Ὅτι μὲν ὁ ἀστυνόμος ἥκιστα ἦν ἁρμοδία ἀρχὴ πρὸς παραλαβὴν καὶ φύλαξιν ἢ ἀναίρεσιν διαθηκῶν, ἤδη μάλιστα παρὰ προσηκούσῃ τινὶ Ἀρχῇ, ὡς αἱ τοῦ Κλεων. (§ 25), κατατεθειμένων, καὶ ἄλλοι εἴκασαν καὶ ὁ Ἀριστοτέλης δι' ὧν ἐν Ἀθην. Πολιτείᾳ (Κεφ. L. ἔκδ. Blass) περὶ καθηκόντων τῶν Ἀθήνησιν ἀστυνόμων, λέγει, φανερὸν ποιεῖ. Τοῦτο δὲ μόνον ἐνταῦθα βέβαιον φαίνεται, ὅτι ὁ Κλεώνυμος προσέταξε Ποσειδίππῳ νὰ εἰσαγάγῃ παρ' αὐτῷ τινα τῶν ἀστυνόμων, οὐχ ἵνα δι' αὐτοῦ συντάξῃ νέαν διαθήκην ἢ μεταβάλῃ τὴν παλαιάν, ἀλλ' ὅπως δι' αὐτοῦ προσκαλέσῃ τὸν ἁρμόδιον ἄρχοντα, πρὸς ὃν νὰ δηλώσῃ ὅτι, ἀνακαλῶν τὴν ὑπάρχουσαν διαθήκην, βούλεται ν' ἀναλάβῃ αὐτὴν παρὰ τῆς Ἀρχῆς. Ἤρκει δὲ τοῦτο ἵν', οὐκέτι ὑπαρχούσης διαθήκης, ἀντὶ τῶν γεγραμμένων κληρονόμων κληθῶσι κατὰ τὸν νόμον, εἰς τὴν κληρονομίαν οἱ ἐξ ἀδιαθέτου, ἤτοι οἱ νῦν κατὰ γένος ἀμφισβητοῦντες. Διότι ἄλλως, τί κοινὸν μεταξὺ διαθηκῶν καὶ ἀστυνόμων, ἔργον κύριον ἐχόντων ἐπιτηρεῖν τὰς αὐλητρίδας καὶ ψαλτρίας καὶ κιθαριστρίας καὶ τοὺς κοπρολόγους καὶ ἀναιρεῖν τοὺς ἐν ταῖς ὁδοῖς ἀπογιγνομένους; Ὅτι δ' ὄντως ἡ ἑρμηνεία αὕτη ἡ πιθανωτάτη τυγχάνει καὶ ἄλλοθεν μὲν ἀλλὰ καὶ ἐκ τῶν ἑξῆς ἀποδείκνυται: «Ἔτι δὲ καὶ εἴ τι προσγράψαι (ὁ Κλεών.) τούτοις ἐβούλετο, διὰ τί οὐκ ἐν ἑτέρῳ γράψας αὐτὰ γραμματείῳ κατέλιπεν, ἐπειδὴ τὰ γράμματα (τὰς διαθήκας) παρὰ τῶν ἀρχόντων οὐκ ἐδυνήθη λαβεῖν; Ἀνελεῖν γάρ, ὦ ἄνδρες, οὐχ οἷός τ' ἦν ἄλλο γραμματεῖον ἢ τὸ παρὰ τῇ ἀρχῇ κείμενον»

Τὸ δὲ Ἀρχωνίδην, ὄνομα δῆθεν τῶν ἀστυνόμων τινός, πιθανώτατα διορθωτέον: ΑΡΧΟΝΤΑ (ΑΡΧΩΝΙΔΗΝ—ΑΡΧΟΝΙΔ(ΗΝ)—ΑΡΧΟΝΤΑ). Τὸ δὲ ὅλον γραπτέον ὧδε: Πρὸς δὲ τούτοις κτλ. ἀλλὰ καὶ (τὸν) ἐλθόντα ἐπὶ τὴν θύραν ἄρχοντα ἀπέπεμψεν».

Φέρεται δὲ αὐταῖς σχεδὸν λέξεσιν ἐν μὲν § 14: «ἀλλὰ καὶ τὸν ἐλθόντα τῶν ἀρχόντων ἐπὶ τὴν θύραν ἀπέπεμψεν», ἐν δὲ § 22: «οὐκ ἐτόλμησαν εἰσαγαγεῖν, ἀλλὰ καὶ τὸν ἐλθόντα τῶν ἀρχόντων ἐπὶ τὴν θύραν ἀπέπεμψαν».

Ὥστε καὶ τὰ ἐν Ind. nom. et rer. memorab. τῆς προκειμένης ἐκδόσεως ὑπὸ στοιχ. Α γεγραμμένα: «Ἀρχωνίδης unus ex astynomorum collegio or. I. § 15» καὶ «Ἀστυνόμοι: in eorum collegio testamentum Cleonymi depositum or. I. § (14) 15» θεωρητέον ὡς ὅλως ἀβέβαια.

8.

§ 24: «τοῖς γὰρ ἄλλοις οὗτος ὅρος ἐστίν, ὦ ἄνδρες, τῶν δωρεῶν».

Τίσιν ἄλλοις; Ὡς ἐξ ἄλλων χωρίων αὐτοῦ τοῦ Ἰσαίου, καὶ δὴ τῷ παρόντι λόγῳ περὶ τοῦ Κλεωνύμου κλήρου προσηκόντων φανερὸν καθίσταται, ἡ διὰ διαθήκης δόσις τῆς κληρονομίας (παρὰ τὴν περὶ τούτων ὀρθοτάτην καὶ ὄντως ἐπιστημονικὴν θεωρίαν τῶν Ῥωμαίων) ἐν Ἀθήναις κοινῶς θεωρεῖται ὥς τις δωρεά. Οὕτως ἐν § 22 φέρεται: «Ἔτι τοίνυν ἐνθυμεῖσθε ὅτι φάσκοντες καλεῖν τὴν ἀρχὴν Κλεώνυμον, ἵνα βεβαιώσῃ τὴν αὐτῶν δωρεὰν κτλ. οὐκ ἐτόλμησαν . . . . καὶ . . . . τὴν ἀπέχθειαν εἵλοντο μᾶλλον ταύτης τῆς δωρεᾶς». Εἶτα ἐν § 44: «καὶ ἡμεῖς κτλ. ἠξιώσαμεν ταύτης τῆς δωρεᾶς». Προσέτι ἐν § 48: «καὶ νῦν μὲν ἐβούλετο κτλ. σφίσι δ' αὐτοῖς βεβαιῶσαι τὴν δωρεάν».

Διὰ ταῦτα μᾶλλον ἴσως ἀναγνωστέον: «ταῖς γὰρ ἄλλαις οὗτος ὅρος ἐστίν, ὦ ἄνδρες, τῶν δωρεῶν», ἐπανορθοῦν δῆλα δή, μᾶλλον δὲ βεβαιοῦν αὐτάς, ἐξυπακουομένου ἔξωθεν: οὐχὶ δὲ ταῖς διὰ διαθήκης δωρεαῖς, ἐν ἀντιθέσει πρὸς τὰ ἄλλα εἴδη δωρεῶν μεταξὺ ζώντων (inter vivos), αἵτινες οὐδαμῶς δέονται βεβαιώσεως.

Π. Σ. ΦΩΤΙΑΔΗΣ

ΦΙΛΟΛΟΓΙΚΑΙ ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΕΙΣ

ΣΥΓΚΕΙΜΕΝΑΙ ΕΚ ΜΕΡΩΝ ΔΥΟ ΚΑΙ ΕΙΚΟΣΙ

ΜΕΡΟΣ Ι΄.

("Ιδε Τόμ. Ϛ΄, σελ. 177-374 καὶ σελ. 393-425).

Ὁ λέμβος δόκιμον καὶ σύνηθες, **ἡ λέμβος** ἀδοκιμώτατον καὶ σπάνιον. **Ἡρακλείδης ὁ Λέμβος. Λέμβιον** καὶ **Κερκούριον. Λέμβαρχος. Ἐφόλκιον** καὶ **ἐφολκίς. Ἡ ἄκατος,** οὐχὶ **ὁ ἄκατος.**

Ὑπὸ τοῦ Κούμα εἶνε γεγραμμένον ἐν τῷ Λεξικῷ Τόμ. Α΄, σελ. 646 (1826) «Λεμβάδιον, τό, ὑποκ. τοῦ Λέμβος, ἡ—μικρὸν πλοιάριον βάρκα ἁλιευτική, Θεόκρ.». Παράδοξον ἡμῖν φαίνεται ὅτι νομίζει μὲν ἐν τῷ Λεξικῷ ὁ Κούμας θηλυκὸν τὸ ὄνομα λέμβος, ποιεῖται δὲ χρῆσιν αὐτοῦ ἐν ταῖς μετὰ τὸ Λεξικὸν ἐκδοθείσαις Ἱστορίαις τῶν Ἀνθρωπίνων Πράξεων οὐ μόνον κατὰ θηλυκὸν γένος Τόμ. Ι΄, σελ. 258 «τὰ στολισμένα ἐμπορικὰ πλοῖα καὶ τὰς παλαιὰς λέμβους» καὶ Τόμ. ΙΒ΄, σελ. 633 «πηδᾷ εἰς μίαν λέμβον» καὶ «βυθίζει τὴν λέμβον του» ἀλλὰ καὶ κατ᾽ ἀρσενικὸν Τόμ. ΙΑ΄, σελ. 223 «ἐπρόσμεναν τοὺς λέμβους νὰ τοὺς ἐπάρωσιν».

Ἐν τῷ τοῦ Ἀνθίμου Γαζῆ Ἑλληνικῷ Λεξικῷ φέρεται Τόμ. Β΄, σελ. 313 ἐκδ. β΄ (1836) «Λέμβος, ἡ. Μικρά τις ναῦς, σχεδὸν ἡ τῶν Γερμανῶν Kutter λεγομένη, ἢ ὡς ἡ σαλοῦπα καὶ ἁλιευτ. πλοῖον καὶ Barca—παρὰ τοῖς μεταγενεστέροις γράφεται ἔσθ᾽ ὅτε καὶ οὐδετέρως τὸ λέμβος. Παρ᾽ Ἀθηναίῳ ς΄ καλεῖται λέμβος καί τις παράσιτος».

Πᾶς τις βλέπει ὅτι ἔν τε τῷ Λεξικῷ τοῦ Κούμα καὶ ἐν τῷ τοῦ Γαζῆ μόνης τῆς κατὰ θηλυκὸν γένος ἐκφορᾶς τοῦ περὶ οὗ ὁ λόγος ὀνόματος μνεία γίνεται.

Σκαρλᾶτος ὁ Βυζάντιος ἐν μὲν τῷ Λεξικῷ τῆς καθ' ἡμᾶς Ἑλληνικῆς Διαλέκτου λέγει σελ. 376 ἐκδ. β' «Φελοῦκα. Ἐφολκίς, ἐφόλκιον, λέμβος (ἡ), ὑπηρετικὸν (πλοῖον)», ἐν δὲ τῷ τῆς Ἑλληνικῆς Γλώσσης σελ. 788 ἐκδ. στερ. (1852) «Λέμβος (ἡ καὶ μεταγεν. τὸ· εἰς δὲ τὸν κατὰ Λεωκράτους λόγον τοῦ Λυκούργου φέρεται κατ' ἀρσενικὸν τύπον)—κότερον, σαλοῦπα, φελοῦκα». Πρβ. καὶ σελ. 464 «Ἐπακτρίς —, ίδος (ἡ). (ἐνϑ. λέμβος), 'ψαροκάϊκον». Ἐδόξαζε πάντως ὁ Βυζάντιος ὅτι νενομισμένον παρὰ τοῖς Ἕλλησι ἦτο νὰ λέγηται ἡ λέμβος· ὅθεν σημειώσεως ἀξία αὐτῷ ἐφάνη ἡ παρὰ τῷ Λυκούργῳ χρῆσις ἐξενεγκόντι τὸ προκείμενον ὄνομα κατ' ἀρσενικὸν γένος.

Ἐν τῷ λόγῳ τοῦ Λυκούργου κατὰ Λεωκράτους κεῖται § 17, σελ. 148 «συσκευασάμενος ἃ εἶχε χρήματα μετὰ τῶν οἰκετῶν ἐπὶ τὸν λέμβον κατεκόμισε». Ἐρρήθη δὲ καὶ ὑπὸ τοῦ Δημοσθένους σελ. 883, 6 «διαμαρτὼν δὲ τοῦ λέμβου διὰ τὸ νύκτα εἶναι ἀπεπνίγη» καὶ σελ. 884, 7 «ἔπειθε τὸν πρῳρέα καὶ τοὺς ναύτας εἰς τὸν λέμβον ἐκβαίνειν καὶ ἐκλιπεῖν τὴν ναῦν τὴν ταχίστην» καὶ σελ. 910, 10 «καὶ αὐτὸς μὲν ἀπεσώθη ἐν τῷ λέμβῳ μετὰ τῶν ἄλλων παίδων τῶν Δίωνος». Παρὰ τῷ Ἁρποκρατίωνι φέρεται σελ. 191, 1 Δινδ. «Λέμβος: Δημοσθένης ἐν τῷ πρὸς Ζηνόθεμιν. Εἶδος νεὼς ὁ λέμβος· πολλάκις δὲ εἴρηται ἐν τῇ κωμῳδίᾳ». Ἀναγνωστέον δ' ἴσως «ἐπὶ κόλακος δὲ εἴρηται ἐν τῇ κωμῳδίᾳ». Εἶπε δ' ὁ Ἀναξανδρίδης Ἀποσπ. 34, 7 Κοκκ. «ὄπισθεν ἀκολουθεῖ κόλαξ τῳ, λέμβος ἐπικέκληται». Ὡς δὲ παρελαμβάνετο τὸ λέμβος ἐπὶ κόλακος, οὕτω τὸ ἀκάτια ἐπὶ τῶν μικρῶν τὰ σώματα, καθὰ διδάσκει ὁ Φρύνιχος λέγων ἐν τῇ Σοφιστικῇ Προπαρασκευῇ σελ. 19, 12 «Ταύτῃ ἄρα καὶ τοὺς μικροὺς τὰ σώματα ἀκάτια λέγουσιν»

Ἀπαντᾷ δὲ καὶ παρὰ τῷ Θεοκρίτῳ Εἰδ. ΚΑ', 12 «μήρινθοι κώπα τε γέρων τ' ἐπ' ἐρείσμασι λέμβος». Ὁ Κούμας εἶπεν ἐν τῷ Λεξικῷ «Λεμβάδιον, τό, ὑποκ. τοῦ Λέμβος, ἡ—Θεόκρ.». Ἅπαξ εὑρέθη τὸ ὄνομα λέμβος παρὰ τῷ Θεοκρίτῳ, εἶνε δ' ἀρσενικῶς προενηνεγμένον, γέρων λέμβος.

Πολλὰ παραδείγματα τῆς κατ' ἀρσενικὸν γένος ἐκφορᾶς τοῦ περὶ οὗ διαλαμβάνομεν ὀνόματος παρέχει ἡμῖν ὁ Πολύβιος, οἷον

Α', κ', 13: οὐδὲ λέμβος οὐδὲ εἷς.

Α', νγ', 9: οἱ προπλεῖν εἰθισμένοι λέμβοι.

Β΄, γ΄, 8: διακομίσαντες τὴν ἀποσκευὴν—ἐπὶ τοὺς λέμβους εὐθέως ἀνήγοντο.

Β΄, δ΄, 6: ἐπεὶ κατέπλευσαν οἱ λέμβοι.

Β΄, ϛ΄, 6: ἀναλαβόντες εἰς τοὺς λέμβους.

Β΄, η΄, 4: καταπλευσάντων—τῶν ἐκ τῆς Ἠπείρου λέμβων.

Β΄, ι΄, 3: ζεύξαντες τοὺς παρ' αὐτῶν λέμβους.

Β΄, ια΄, 14: τῶν λέμβων εἴκοσι τῶν ἀποκομιζόντων τὴν ἐκ τῆς χώρας ὠφέλειαν.

Β΄, ιβ΄, 3: δυσὶ λέμβοις—καὶ τούτοις ἀνόπλοις.

Γ΄, ιθ΄, 8: ἔχων ἑτοίμους λέμβους—ἔν τισι τόποις ἐρήμοις ὑφορμοῦντας, ἐπὶ τούτους ἐποιήσατο τὴν ἀναχώρησιν· εἰς οὓς ἐμβὰς—ἀπέπλευσε.

Γ΄, μβ΄, 2: τά τε μονόξυλα πλοῖα πάντα καὶ τοὺς λέμβους ὄντας ἱκανοὺς τῷ πλήθει.

Γ΄, μγ΄, 2: τοὺς μὲν λέμβους πεπληρωκὼς τῶν πελτοφόρων ἱππέων.

Γ΄, μγ΄, 3: εἶχον δὲ τὴν μὲν ἐξ ὑπερδεξίου—τάξιν οἱ λέμβοι.

Γ΄, μϛ΄, 5: ἔμελλον οἱ λέμβοι ῥυμουλκοῦντες οὐκ ἐάσειν κτέ.

Γ΄, μϛ΄, 8: τοῖς λέμβοις ἐπισπασάμενοι τὰ ῥύματα.

Δ΄, ιϛ΄, 8: ἔχων τοὺς πεντήκοντα τῶν λέμβων.

Δ΄, ιθ΄, 7: διισθμίσαντα τοὺς λέμβους.

Δ΄, ξϛ΄, 4: παρῆν ἐφ' ἑνὸς λέμβου Δημήτριος ὁ Φάριος.

Ε΄, δ΄, 3: πεντεκαίδεκα μὲν ἧκον λέμβοι παρὰ Σκερδιλαΐδου· τοὺς γὰρ πλείστους ἐκωλύθη πέμψαι.

Ε΄, ϟε΄, 1: ἐξαπέστειλε λέμβους πεντεκαίδεκα—οἳ καὶ κατέπλευσαν εἰς Λευκάδα.

Ε΄, ρα΄, 1: τοὺς Σκερδιλαΐδου λέμβους.

Ε΄, ρθ΄, 3: ἑκατὸν ἐπεβάλετο λέμβους κατασκευάζειν—καταρτίσας δὲ τούτους συνῆγε τὰς δυνάμεις.

Ε΄, ρι΄, 2: τῶν γὰρ ἐπὶ τῆς οὐραγίας πλεόντων τινὲς λέμβοι καθορμισθέντες εἰς τὴν νῆσον κτέ.

ΙϚ΄, δ΄, 2: ἐπλεόναζον οἱ παρὰ τοῦ Φιλίππου λέμβοι.

ΙϚ΄, δ΄, 8: ἔταξαν οἱ Μακεδόνες τοὺς λέμβους.

ΙϚ΄, δ΄, 10: ἐμπιπτόντων αὐτοῖς τῶν λέμβων.

ΙϚ΄, ε΄, 5: περιχυθέντων αὐτῷ λέμβων πλειόνων.

ΙϚ΄, ϛ΄, 4: παραλαβὼν—τῶν λέμβων τοὺς ἐγγὺς ὄντας.

ΙϚʹ, ϛʹ, 7: συνάψαντες ἐν τοῖς λέμβοις.

Καὶ ἄλλοι δὲ μεταγενέστεροι οὐκ ὀλίγοι ἐκφέρουσι τὸ προκείμενον ἡμῖν ἐν τῷ λόγῳ ὄνομα κατ' ἀρσενικὸν γένος.

Στράβ. σελ. 99 «κατασκευάσασθαι πλοῖον μέγα καὶ ἐφόλκια δύο λέμβοις λῃστρικοῖς ὅμοια» καὶ «ἐξ ὧν τρίτον λέμβον συμπηξάμενον πεντηκοντόρῳ πάρισον πλεῖν» καὶ σελ. 100 «διαθέμενον τοὺς λέμβους πεζῇ κομισθῆναι πρὸς τὸν Βύγον» καὶ σελ. 101 «πῶς μὲν ἐναυπηγήσατο τρίτον λέμβον ἐν τῇ ἐρήμῳ;». Ὀρθῶς νῦν ἐν σελ. 152 εἶνε ἐκδεδομένον κατὰ τοὺς κώδικας «τοὺς ἀνάπλους εὐπετεῖς μέχρι μὲν πολλοῦ καὶ μεγάλοις σκάφεσι, τὸ δὲ λοιπὸν τοῖς ποταμίοις» ἀντὶ τοῦ τοῖς ποταμίοις λέμβοις.

Διόδ. Σικελ. Κʹ, πεʹ, 3 «ἀθροίσας τοὺς ἁδροτάτους τῶν λέμβων».

Ἀππιαν. Λιβυκ. 13 «κέλητές τε καὶ λέμβοι πολλοὶ συνείποντο αὐτῷ» καὶ Ἰλλυρ. 7 «ἐπαναχθέντες Ἰλλυρικοὶ λέμβοι» καὶ «ἢν—μὴ παραπλέωσιν Ἰλλυρικοὶ λέμβοι δυοῖν πλείονες».

Ἀριστείδ. Τόμ. Αʹ, σελ. 468 «ὡς τὸν μὲν λέμβον ἀνατραπῆναι καὶ καταδῦναι» καὶ Τόμ. Βʹ, σελ. 458 «ἐπεθύμησα εἰς τὸν λέμβον ἐμβὰς πειραθῆναι τοῦ πλοῦ».

Ἀλκίφρ. Ἐπιστ. Αʹ, ηʹ, 2 «ὁ λέμβος οὖν οὗτος, ὃν ὁρᾷς, ὁ κωπήρης, τοῖς πολλοῖς ἐρέταις κατηρτυμένος, Κωρύκιόν ἐστι σκάφος».

Θεμίστ. σελ. 12 ϐʹ «τοῦτο γὰρ ἄμεινον, οἶμαι, ἢ λέμβῳ μικρῷ ἐπιπλέοντα κτέ.»

Ἀχιλλ. Τάτ. Βʹ, 17 «ἔνθα ὁ λέμβος ἐφήδρευε» καὶ Βʹ, 18 «ὁ δὲ λέμβος ἐξαίφνης προσέπλει» καὶ Ηʹ, 17 «τὴν θεωρίαν, τὸν λέμβον, τὴν ἁρπαγήν».

Προκόπ. Τόμ. Αʹ, σελ. 474, 15 «ἐς λέμβον νεὼς δή τινος ἐσεκόμιζον, ὃς δὴ ἐνταῦθα—παρεσκευασμένος ἐτύγχανεν» καὶ Τόμ. Βʹ, σελ. 28, 10 «τοὺς λέμβους τῶν νηῶν ἅπαντας τοξοτῶν ἐμπλησάμενος» καὶ σελ. 96, 21 «ταύταις τε λέμβους δύο παρ' ἀλλήλοις ξυνδήσας πόδας δύο ἀπ' ἀλλήλων διέχοντας—μύλας τε δύο ἐν λέμβῳ ἑκατέρῳ ἐνθέμενος ἐς τὸ μεταξὺ τὴν μηχανὴν ἀπεκρέμασεν» καὶ σελ. 173, 16 «τοὺς λέμβους νηῶν τῶν μειζόνων ἀπολεξάμενοι» καὶ σελ. 195, 3 «τοὺς λέμβους τῶν νηῶν ἐν ταῖς ἁμάξαις ἐνθέμενοι» καὶ σελ. 304, 17 «ὅσοι ἐς τῶν νεῶν τοὺς λέμβους ἐσπηδῆσαι ἴσχυσαν» καὶ σελ. 356, 8 «λέμβον τινὰ ἔθετο πίσσης τε καὶ θείου—αὐτὸν ἐμπλη-

σάμενος» καὶ σελ. 357, 19 «ἐκέλευε τὸν λέμβον—ῥίπτειν—ἐμπεσὼν δὲ τῷ πύργῳ ὁ λέμβος κτέ.» καὶ Τόμ. Γ', σελ. 330, 10 «ἐς λέμβους δὲ τὸν Αἰγύπτιον σῖτον ἐκ τῆς Χαιρέου μεταβιβάσαντες, οὕσπερ καλεῖν διαρήματα νενομίκασιν» καὶ σελ. 335, 8 «μόνοις δὲ τοῖς λέμβοις—οἷοί τέ εἰσι διασῴζεσθαι». Σημειωτέον δ' ὅτι ἀντὶ τοῦ διαρήματα ὁ μὲν Σνειδῆρος εἴκασε διάρματα καὶ διατρήματα, ὡς δηλοῦται καὶ ἐν τῷ Θησαυρῷ τοῦ Στεφάνου Τόμ. Β', σελ. 1295 α', ὁ δὲ Κοραῆς ἐν Ἀτάκτων Τόμ. Ε', σελ. 53 διαρύματα ἢ διαρῥύματα.

Νικηφόρ. Κωνσταντινουπόλ. σελ. 61, 3 «τοὺς ἐνεστηκότας λέμβους τῶν νηῶν εἰσβάντες».

Μιχ. Ἀτταλ. σελ. 63, 16 «ἐνὶ τῶν λέμβων σπουδαίως ἐντίθεται».

Εὐστάθ. Παρεκβ. εἰς Ὅμηρ. σελ. 667, 19 (Εὐδοκ. Ἰων. σελ. 711, 1 Τευβν.) «λέμβῳ γὰρ βραχυτάτῳ πιστεύσας αὐτοὺς οὐκ ἔσχεν ἀμφοτέρους περιποιήσασθαι» καὶ σελ. 1761, 49 «ἦν δὲ καὶ ἐπίθετον ἢ κύριον ἀνδρός τινος ὁ λέμβος» καὶ Παρεκβ. εἰς Διονύσ. σελ. 326, 6 Διδ. (Εὐδοκ. σελ. 342, 16) «ᾧ καὶ ὁ ληστρικὸς λέμβος ἔοικε παρηχεῖσθαι κατὰ παρονομασίαν τινά».

Ἰωάνν. Κίνναμ. σελ. 22, 18 «λέμβους ὡς πλείστους καὶ ἀκάτια ξυναγαγών» καὶ σελ. 94, 4 «τοὺς λέμβους ἀλλήλοις ξυνδήσας».

Νικηφ. Γρηγορ. Τόμ. Γ', σελ. 227, 18 «πειρατικοῖς τισι λέμβοις οἱ βάρβαροι ταύτην αἱροῦσιν ἀναιμωτί».

Ἰωάνν. Καντακουζ. Τόμ. Α', σελ. 360, 19 «ἐνὶ τῶν παρατυχόντων ἐνέβαλον λέμβῳ» καὶ Τόμ. Β', σελ. 482, 14 «πλείους ἐμπίπτοντες ἐν τοῖς λέμβοις ἢ ὅσους φέρειν ἦσαν δυνατοί».

Ἀπαντᾷ δὲ καὶ ἐν τοῖς εἰς Θουκυδίδην Σχολίοις Β', 83 «τά τε λεπτὰ πλοῖα: τοὺς λέμβους».

Μνημονεύεται καὶ λέμβος καλούμενος Σωτήριχος ἐν τῇ Παλατίνῃ Ἀνθολογίᾳ ΙΑ', 331 «εἶχε Φίλων λέμβον Σωτήριχον· ἀλλ' ἐν ἐκείνῳ σωθῆν' οὐδὲ Ζεὺς αὐτὸς ἴσως δύναται».

Ἡ κατὰ θηλυκὸν γένος ἐκφορὰ τοῦ ὀνόματος λέμβος οὔτ' ἐν τῷ Θησαυρῷ τοῦ Στεφάνου μνημονεύεται οὔτ' ἐν τῷ Λεξικῷ τοῦ Πασσοβίου οὔτ' ἐν τῷ τοῦ Παπίου οὔτ' ἐν τῷ τοῦ Λιδδέλλου καὶ Σκόττου. Ὁ Βάστιος γράφει ἐν τῇ Κριτικῇ Ἐπιστολῇ σελ. 79 «*Ernesti*, *Schneiderus* in utraque editione, aliique receperunt ἡ λέμβος,

lembus, parvum navigium. Henricus Stephanus correctius scripsit ὁ λέμβος; sed nihil est dubii, quin etiam dixerint veteres τὸ λέμβος, ους. Suidas (v. λέμβος) casum tertium habet τῷ λέμβει οὐδετέρως, et in Libanio Vol. IV. p. 525. ms. parisium optimae notae—genitivum τοῦ λέμβους edit».

Παρατηρητέον δ' ὅτι καὶ οἱ Λατῖνοι ποιούμενοι χρῆσιν τοῦ ὀνόματος *lembus* ἐκ τῆς Ἑλληνικῆς γλώσσης παραλαβόντες ἀρσενικῶς αὐτὸ ἐκφέρουσιν, οἷον *lembi piratici*, κτλ.

Κατὰ θηλυκὸν γένος εἴδομεν προενηνεγμένον τὸ προκείμενον ὄνομα ἐν τοῖς εἰς Ἀριστοφάνη Σχολίοις σελ. 142, 36 Διδ. «Ἐφολκὶς κυρίως λέγεται ἡ λέμβος ἤτοι ἡ μικρὰ ναῦς ἡ ὑφ' ἑτέρας νεὼς ἑλκομένη». Ἀλλ' ἐν σελ. 175, 12 (Σουίδ. σελ. 733 α' Βεκκ.) εἶνε γεγραμμένον «τοὺς νῦν λέμβους Ναξιουργεῖς ὠνόμαζον».

Εὕρομεν δὲ καὶ ἐν τοῖς Στεφάνου Σχολίοις εἰς τὴν Ῥητορικὴν Ἀριστοτέλους (Κραμ. Ἀν. Παρ. Τόμ. Α', σελ. 303, 20, Ὑπομν. εἰς Ἀριστοτ. Τόμ. ΚΑ', 6', σελ. 314, 21) «ὑποβρύχιος γέγονεν ἡ λέμβος ἡ τὴν σκηνὴν φοροῦσα (φέρουσα)» καὶ παρὰ τῷ Κεδρηνῷ «πρὶν δὲ φθάσαι εἰσελθεῖν αὐτὸν ἐν τῇ λέμβῳ» (Τόμ. Α', σελ. 624, 13) καὶ παρὰ Μιχαὴλ τῷ Ἀκομινάτῳ «ἐζεύγνυτο δὲ μικροῦ ταῖς τριήρεσι καὶ ταῖς λέμβοις ὁ τῆς Προποντίδος πορθμός» καὶ «τὰς αὐτόθεν δεῦρο πλεούσας ἄλλας ἐπ' ἄλλαις λέμβους» (Τόμ. Α', σελ. 164, 9 καὶ Τόμ. Β', σελ. 194, 28). Ἐλέχθη δ' ὅμως ὑπὸ τοῦ Ἀκομινάτου καὶ «περὶ τὰ δεξιὰ τοῦ λέμβου χαλῶσι» (Τόμ. Β', σελ. 405, 22).

Παρετέθη ἐν τοῖς ἔμπροσθεν ἐκ Νικηφόρου τοῦ Γρηγορᾶ τὸ «πειρατικοῖς τισι λέμβοις κτέ.». Κεῖται δὲ παρ' αὐτῷ καὶ «πλὴν ὅσαι διήρεις τε καὶ μονήρεις καὶ λέμβοι πλήθους ἕνεκα διαδρᾶσαι τὴν ἅλωσιν ὑπερόριοι τῶν κινδύνων ἐγένοντο» (Τόμ. Β', σελ. 863, 20). Οὐδαμῶς δ' εὔλογον εἶνε νὰ ὑποληφθῇ θηλυκὸν τὸ λέμβοι· διότι ἀναγκαίως ἔχει νὰ νοηθῇ ἡ ῥῆσις ὧδε· «πλὴν ὅσαι—διήρεις τε καὶ μονήρεις καὶ λέμβοι—πλήθους ἕνεκα διαδρᾶσαι κτέ.»

Οἱ θηλυκῶς ἐκφέροντες τὸ προκείμενον ὄνομα ἐν τῷ Βυζαντιακῷ ἑλληνισμῷ παρήχθησαν ἴσως ὑπὸ τοῦ ἄκατος, ἡ ἄκατος (Πρβ. καὶ ὁλκάς, ναῦς). Ἐν τῇ κοινῇ ἡμῶν λαλιᾷ ἀντὶ τοῦ λέμβος, πάλαι ἐκ τῆς Ἑλληνικῆς γλώσσης ἀφανισθέντος, γίνεται χρῆσις τοῦ βάρκα καὶ τοῦ φελούκα· ἀλλ' ὑπὸ τῶν χαριέντων τῶν ἀποστεργόν-

των τὰ ξενικὰ καὶ βάρβαρα εἰσήχθη εἰς τὸν ἀστεῖον λόγον τὸ καλὸν ὄνομα ἐκ τῆς παλαιᾶς παραληφθὲν φωνῆς καὶ ἐσχηματίσθησαν ἐξ αὐτοῦ διὰ συνθέσεως τὸ λεμβοῦχος καὶ τὸ λεμβοδρομία, ἃ καὶ ὑπὸ τῶν ἀμαθῶν γινώσκονται. Λέγεται δ' ὑπὸ τῶν νέων Ἑλλήνων κατὰ θηλυκὸν γένος ἡ λέμβος, τῆς λέμβου, κτλ., οὐχὶ διότι προέκριναν οὗτοι τὴν ἐν τῷ Βυζαντιακῷ ἑλληνισμῷ ἀπαντῶσαν ἐνίοτε τοιαύτην ἐκφοράν, πρᾶγμα παντελῶς αὐτοῖς ἄγνωστον, ἀλλὰ διότι ἠπατήθησαν ἐκ τῶν ἑλληνιστὶ συντεταγμένων λεξικῶν, διδασκόντων πλημμελῶς ὅτι θηλυκὸν ἦτο ἐν τῇ Ἑλληνικῇ γλώσσῃ τὸ ὄνομα λέμβος. Ἐπαινετὸς εἶνε ὁ Γρηγ. Χαντσερῆς ἀποφηνάμενος ἐν τῷ Στρατιωτικῷ Σκευολογίῳ σελ. 204 (καὶ 334) «Λέμβος, ἡ. μᾶλλον δὲ, κατὰ Πολύβιον, ὁ λέμβος». Τὸ βιβλίον τοῦτο ἠγνοοῦμεν καθ' ὃν χρόνον συνεγράφομεν τὰς Γλωσσικὰς Παρατηρήσεις. Ἀρσενικῶς προηνέχθη τὸ περὶ οὗ ὁ λόγος ὄνομα ὑπὸ τοῦ Βερναρδάκη ἐν τῇ μεταφράσει τῆς Ἱστορίας τοῦ Καραμζίνου Τόμ. Α', σελ. 138 «δισχίλιοι — ἐλαφροὶ λέμβοι, ὧν ἕκαστος ἔφερε τεσσαράκοντα μαχητάς» καὶ σελ. 139 «ἐῤῥυμούλκουν διὰ τῶν σκοπέλων τοὺς λέμβους». Ἐν τοῖς Κυψελίδαις εἶπεν ὁ Βερναρδάκης καὶ κατ' ἀρσενικὸν γένος σελ. 178 «μεθ' ὃ ἐκπλέουσιν οἱ ἐν τῷ λέμβῳ» καὶ κατὰ θηλυκὸν σελ. 180 «οἱ ναῦται μὲ τὴν λέμβον ἀνεχώρησαν». Σημειωτέον δ' ὅτι ἐρρήθη ὑπ' ἐνίων τῶν καθ' ἡμᾶς Ἑλλήνων καὶ ἡ ζυγός ἐπὶ τῆς ἐννοίας τοῦ ζυγαριά πλανηθέντων ἐκ τοῦ ἐν γραμματικαῖς φερομένου ἀναλήθους διδάγματος «ὁ ζυγός (ζυγός), ἡ ζυγὸς (ἡ ζυγαριά)». Εὕρομεν δὲ καὶ τὸ κάλως προενηνεγμένον θηλυκῶς ὑπ' ἀνθρώπου ἀκολουθήσαντος πάντως ἐκείναις τῶν Ἑλληνικῶν γραμματικῶν, ἐν αἷς κατὰ θηλυκὸν γένος γίνεται μνεία τοῦ ὀνόματος τούτου.

Ὁ Ζωναρᾶς καταλέγων ἐν τῷ Λεξικῷ σελ. 1297 ὀνόματα γένους οὐδετέρου μνημονεύει πρῶτον τὸ «Λέμβος: τὸ μικρὸν πλοιάριον». Γράφει δὲ καὶ ὁ Σουΐδας «Λέμβον: μικρὸν πλοῖον. Ἑτέρους δὲ ἐν χειμῶνι σφοδρῷ λέμβοις ἐξέπεμψαν· καὶ αὖθις· πλεῖν δὲ λέμβοις Λ' καὶ πολεμεῖν τοῖς Αἰτωλοῖς κατὰ θάλατταν. Ἡ δοτικὴ τῷ λέμβει [οὐδετέρως]». Δύναται δὲ τὸ οὐδέτερον καὶ περιττοσύλλαβον λέμβος-λέμβει νὰ παραβληθῇ τῷ σκάφος-σκάφει, πρὸς ὃ εἶνε πιθανώτατα μεθηρμοσμένον. Παρὰ τῷ Λιβανίῳ Τόμ. Δ', σελ. 525, 20 ἓν τῶν ἀντιγράφων ἀντὶ τοῦ «ἐμὲ μόνον ἐπιβάντα τοῦ λέμβου» ἔχει τοῦ λέμβους,

ὅπερ φαίνεται ὅτι ἐγκρίνει ὁ Βάστιος ἐν τῇ Κριτικῇ Ἐπιστολῇ σελ. 79. Νομίζει δ' ὁ ἐπιφανὴς ἀνὴρ ἐν τῇ Σχαιφηρείῳ ἐκδόσει Γρηγορίου τοῦ Κορίνθου σελ. 22 ὅτι ἐλέγετο ὑπὸ τῶν Ἑλλήνων ὁ καὶ τὸ λέμβος, ὡς ὁ καὶ τὸ ἔλεος, ὁ καὶ τὸ σκότος, κτλ. Ἡμεῖς ἄνευ τινὸς ἐνδοιασμοῦ ἀποφαινόμεθα ὅτι τοῦ ἀρσενικοῦ χρῆσιν ὁ Λιβάνιος ἐποιήσατο, ὡς ἐν τῇ ΣΠΔ' Ἐπιστολῇ (σελ. 139) «Παραινῶ δή σοι — τὸν σαυτοῦ λέμβον ἐξαρτῆσαι τῆς Ἀλεξάνδρου νεώς».

Ὁ Οἰκονόμος γράφει ἐν τῷ Δοκιμίῳ περὶ τῆς Πλησιεστάτης Συγγενείας κτέ. Τόμ. Β', σελ. 258 «καὶ λέμβος, λήμβων, ἐκ τοῦ λέπω (λάπω, γλάφω), λέβος, λήβων». Ἐν τῷ κώδικι τοῦ Ἡσυχίου κεῖται «Λήμβωνι: ἐν σκαφίδι ἢ ἐν πλοιαρίῳ». Μετετύπωσε δ' αὐτὸ εἰς τὸ λέμβῳ ἔνι ὁ Βάστιος ἐν τῇ Σχαιφηρείῳ ἐκδόσει Γρηγορίου τοῦ Κορίνθου σελ. 448.

Ἐν τῇ Βιβλιοθήκῃ τοῦ Φωτίου φέρεται σελ. 171, 9 «ὑπογραφέα δὲ καὶ ἀναγνώστην ὁ τοῦ λέμβου Ἡρακλείδης — παρέσχε γνωρίζεσθαι», ὃ μετέβαλεν ὁ Κασαύβων εἰς τὸ «ὁ Λέμβος Ἡρακλείδης». Πρβ. Ἀθήν. σελ. 98 ε' «ἱστορεῖ δὲ περὶ αὐτοῦ Ἡρακλείδης ὁ Λέμβος κτέ.» καὶ σελ. 333 α' «Ἡρακλείδης γοῦν ὁ Λέμβος — φησίν» καὶ σελ. 566 α' «Ἡρακλείδης δὲ ὁ Λέμβος ἱστορεῖ» καὶ σελ. 578 α' «Ἡρακλείδης δὲ ὁ Λέμβος — φησίν» καὶ Φῆστ. σελ. 269 Μυλλ. «Lembos qui appellatur Heraclides». Ὁ Σουίδας λέγει «Ἡρακλείδης Ὀξυρυγχίτης φιλόσοφος ὁ τοῦ Σαραπίωνος, ὃς ἐπεκλήθη Λέμβος», Διογένης δ' ὁ Λαέρτιος βιβλ. Ε', 94 «πέμπτος (Ἡρακλείδης) Καλλατιανὸς ἢ Ἀλεξανδρεύς, γεγραφὼς τὴν διαδοχὴν ἐν ἓξ βιβλίοις καὶ Λεμβευτικὸν λόγον, ὅθεν καὶ Λέμβος ἐκαλεῖτο» (Ἴδε Κ. Μυλλῆρον ἐν τῇ συναγωγῇ τῶν Ἀποσπασμάτων τῶν Ἑλλήνων Ἱστορικῶν Τόμ. Γ', σελ. 167). Ὁ Δίλσιος νομίζει ἐν τῇ συλλογῇ τῶν Ἑλλήνων Δοξογράφων σελ. 148 ὅτι καὶ ὁ πατὴρ τοῦ Ἡρακλείδου προσηγορεύετο Λέμβος τεκμαιρόμενος τοῦτο ἐκ τοῦ παρὰ τῷ Φωτίῳ εἰρημένου «ὁ τοῦ λέμβου (Λέμβου) Ἡρακλείδης». Φανερὸν δ' ἐντεῦθεν γίνεται ὅτι δὲν ἐγκρίνει ὁ ἐλλογιμώτατος ἀνὴρ τὴν μεταβολὴν ἣν ἐποιήσατο ὁ Κασαύβων.

Σημειωτέον δ' ὅτι ἑταίρα τις ὀνομάζεται Λέμβιον, ἄλλη δέ τις

Κερκούριον ἐν τῇ Παλατίνῃ Ἀνθολογίᾳ Ε΄, 44 «Λέμβιον, ἡ δ' ἑτέρα Κερκούριον, αἱ δύ' ἑταῖραι αἰὲν ἐφορμοῦσιν τῷ Σαμίων λιμένι». Εἶνε δὲ προπαροξυτόνως τὸ ὄνομα Λέμβιον προενηνεγμένον, ὡς τὸ Μόσχιον (ἡ Μόσχιον) καὶ ἄλλα τοιαῦτα. Ἀλλ' εὑρίσκομεν γεγραμμένον Χρυσίον (ἡ Χρυσίον) παροξυτόνως καὶ Φανίον μὲν ἐν τῇ Παλατίνῃ Ἀνθολογίᾳ ΙΒ΄, 53, 4 καὶ 82, 6, Φάνιον δ' ἐν τοῖς Δειπνοσοφισταῖς τοῦ Ἀθηναίου σελ. 567 γ΄ καὶ ἐν τῇ συλλογῇ τῶν Ἀττικῶν Ἐπιγραφῶν Β΄, 3097 (Τόμ. Β΄, γ΄, σελ. 249). Ὑπὸ τοῦ Λοβεκκίου ἐγράφησαν ἐν τοῖς Προλεγομένοις τάδε σελ. 75, σημ. 36 «Ut Μύρτιον hoc loco, sic Νάννιον Atth. XIII. 587. saepius proparoxytonon est contra quam Χρυσίον Alciphr. I. 39. et appellativa hujus mensurae». Ὁ Στέφανος λέγει ἐν τῷ Θησαυρῷ «Sed ut φανίον est Laternula, ita Φάνιον proparoxytone, Locus in quem purgamenta conjiciebantur». Ἀλλ' ἐν τῇ Διδωτείῳ ἐκδόσει τοῦ Θησαυροῦ Τόμ. Η΄, σελ. 627 α΄ ἐπιφέρεται «Hoc nemo tradidit praeter Etym. M. p. 787, 34, cui haec gl. communis est cum Photio p. 639, 1 (ubi Φανίον παροξυτόνως, et recte quidem, ut videtur) ac Suida». Ὁ Στέφανος ποιεῖται λόγον περὶ προπαροξυτονήσεως κυρίου ὀνόματος σημαίνοντος τόπον. Ἐγκρίνεται δὲ καὶ ἡ ἐκφορὰ Τείχιον παρὰ τῷ Θουκυδίδῃ βιβλ. Γ΄, 96 ὑπό τε τοῦ Πόππου καὶ ἄλλων. Ὁ Πόππος γράφει ἐν τῇ μεγάλῃ ἐκδόσει τοῦ Θουκυδίδου «Τείχιον, et fortasse in nomine proprio accentus retractus est» (Μέρ. Β΄, β΄, σελ. 378) καὶ ἐν τῇ μικρᾷ «Τείχιον— quem accentum in nomine proprio servandum videri docet Goettl. Doctr. accent. p. 232 et 420» (Τόμ. Β΄, α΄, σελ. 166). Πρβ. Λοβέκκιον ἐν Προλεγομ. σελ. 65, σημ. 17. Τὸ Κερκούριον παρήχθη ἐκ τοῦ κέρκουρος, περὶ οὗ εἶνε ἐν τῷ Λεξικῷ τοῦ Σουΐδα εἰρημένον «Κέρκουρος: νηὸς εἶδος. Κέρκουροι καὶ μυοπάρωνες καὶ λέμβοι εἴδη πλοίων» (Ἴδε Βαλέσιον εἰς Ἁρποκρατ. Τόμ. Β΄, σελ. 304 Δινδ. καὶ Βαίριον εἰς Ἡρόδ. Τόμ. Γ΄, σελ. 583 ἐκδ. β΄).

Ἐν τῷ Βυζαντιακῷ ἑλληνισμῷ γίνεται ἐνίοτε χρῆσις καὶ τοῦ ὑποκοριστικοῦ λεμβάδιον, ὡς θὰ παραστήσωμεν ἐν τῷ ἑπομένῳ Μέρει, ἐν ᾧ λαμβάνοντες ἐκ τοῦ ὀνόματος τούτου ἀφορμὴν θὰ διαλάβωμεν

περὶ τῶν διὰ τῆς καταλήξεως ΑΔΙΟΝ ἐσχηματισμένων οὐδετέρων ὀνομάτων.

Ἐκ τοῦ λέμβου ἄρχειν συνέστη τὸ ὄνομα λέμβαρχος, ὅπερ μνημονεύεται ὑπὸ τοῦ Φωτίου ἐν τῷ Λεξικῷ λέγοντος σελ. 214, 8 «Λέμβος: ἐφόλκιον. Καὶ λέμβαρχοι οἱ τοῖς ἐφολκίοις πλέοντες». Κεῖται δὲ καὶ ἐν τῷ Μεγάλῳ Ἐτυμολογικῷ σελ. 560, 55 «Λέμβος: τὸ ἐφόλκιον — Καὶ λέμβαρχοι οἱ ΕΝ ἐφολκίῳ πλέοντες» (Ἴδε καὶ Σμιδίτιον εἰς Ἡσύχ. Τόμ. Γ', σελ. 25, 41). Ἐσχηματίσθη δὲ καὶ ῥῆμα λεμβαρχῶ. Ἐν ἐπιγραφῇ εὑρέθη ἡ μετοχὴ λεμβαρχούντων, ὡς καὶ ἡ δικτυαρχούντων (Ἴδε Κουμανούδη Συναγωγὴν σελ. 202 καὶ 366).

Περὶ τῆς λέξεως ἐφόλκιον λέγει ὁ Εὐστάθιος ἐν ταῖς εἰς Ὅμηρον Παρεκβολαῖς σελ. 1324, 46 «Σημείωσαι δὲ ὅτι ἐκ τοῦ τοιούτου ἐφέλκεσθαι παράγεται καὶ τὸ τῆς φορτηγοῦ νηὸς ἐφόλκιον» καὶ σελ. 1761, 14 «Ἐφόλκιον μέντοι εἶδος πλοίου παρά τε τῷ γεωγράφῳ· φησὶ γάρ· ἐφόλκια δύο λέμβοις ληστρικοῖς ὅμοια καὶ πλοῖον μέγα· καὶ παρὰ Παυσανίᾳ εἰπόντι λέμβος καὶ ἐφόλκιον σκάφος ἢ πλοῖον. Τὸ δ' αὐτὸ ἐφόλκιον καὶ ἐφολκίδα λέγει ὁ τὰ ἐρωτικὰ παίξας Ἀλεξανδρεὺς ῥήτωρ πλεονάσας τῇ λέξει διὰ τὸ καίριον» καὶ σελ. 1761, 41 «Ἐκ δὲ τοῦ προειρημένου ἐφολκίου, ὃ παραλήγεται κατὰ μόνας τῷ ἰῶτα διχρόνῳ, καὶ τὸ σῶμα οἱ σοφοὶ συμβολικῶς παροιμίας λόγῳ ἐφόλκιόν φασιν ὡς μεγάλῃ τινὶ ἐφελκόμενον νηΐ, τῇ ψυχῇ» καὶ σελ. 1761, 46 «Παρὰ δέ γε τῷ δειπνοσοφιστῇ φέρεται καὶ ὅτι ἐφόλκια πλοιάρια διάφορα, ἐφελκόμενα δηλαδὴ μείζοσι ναυσί· φησὶ γάρ· ἐφόλκια δ' ἦσαν αὐτῇ, τῇ τοῦ Ἱέρωνος δηλονότι μεγίστῃ νηῒ τῇ Συρακουσίᾳ (παρ' Ἀθην. ΣυρακΟσίᾳ) κληθείσῃ τὸ πρῶτον, εἶτα Ἀλεξανδρίδι, κέρκουρος ἐπίκωπος ἁλιάδες τε καὶ σκάφαι πλείους. Τοῦ δὲ καὶ λέμβον τὸ ἐφόλκιον λέγεσθαι χρῆσις φέρεται Ἀναξανδρίδου παρὰ τῷ Ἀθηναίῳ. Ἦν δὲ καὶ ἐπίθετον ἢ κύριον ἀνδρός τινος ὁ λέμβος». Πρβ. καὶ σελ. 1642, 65 «Ἐν τούτοις δὲ ὅρα ὅτι λέμβος φαίνεται εἶναι τὸ μεγάλῃ νηῒ ἐφελκόμενον ἀκάτιον» καὶ Σχόλ. εἰς Ἀριστείδ. σελ. 130, 15 Δινδ. «Κατεχρήσατο ἐφολκίων εἰπὼν ἐπὶ γῆς· κυρίως γὰρ ἐφόλκια καλοῦνται τὰ μικρὰ σκαφίδια τὰ ἐφελκόμενα τοῖς μεγάλοις

πλοίοις» (Ἴδε καὶ Ναβῆρον ἐν Μνημοσ. 1896, σελ. 345-6). Ἐν τῷ Λεξικῷ τοῦ Ἡσυχίου καὶ τῷ τοῦ Φωτίου καὶ τῷ τοῦ Σουίδα βλέπει τις διττὴν ἐτυμολογίαν τοῦ περὶ οὗ ὁ λόγος ὀνόματος, οἷον «Ἐφόλκια: μικρὰ καράβια· παρὰ τὸ ἕλκεσθαι ὑπὸ τῶν κωπηλατῶν ἢ τῶν μεγάλων πλοίων». Ἡ πρώτη ἐτυμολογία εἶνε ἄτοπος (Πρβ. καὶ Σχουάβιον ἐν τῇ συναγωγῇ τῶν Αἰλίου Διονυσίου καὶ Παυσανίου Ἀποσπασμάτων σελ. 188, 245). Ὁ τὰ ἐρωτικὰ παίξας Ἀλεξανδρεὺς ῥήτωρ εἶνε ὁ καλούμενος Ἀχιλλεὺς Τάτιος, παρ' ᾧ ἀπαντᾷ βιβλ. Γ', 3 «εὐτρεπίζει ἤδη τὴν ἐφολκίδα» καὶ «ὃς συνέδει τὴν ἐφολκίδα τῷ σκάφει» καὶ «οἱ δὲ ἐκ τῆς ἐφολκίδος μεταβαίνειν οὐκ ἐπέτρεπον» καὶ «οἱ μὲν γὰρ ἐκ τῆς ἐφολκίδος—πελέκεσι καὶ μαχαίραις τοὺς ἐξαλλομένους ἔπαιον» καὶ «ἔνιοι δὲ καὶ ἐπιβαίνοντες τοῖς ἐπὶ τῆς ἐφολκίδος ἤδη διεπάλαιον» καὶ 4 «ἐφέλκεται τὴν ἐφολκίδα» καὶ «ταχὺ γὰρ τὴν ἐφολκίδα ἀπολύσαντες οἱ ναῦται—τὸν πλοῦν εἶχον» καὶ «οἱ δὲ ἐπὶ τῆς νεὼς ἐπηρῶντο καταδῦναι τὴν ἐφολκίδα». Πρβ. καὶ Θησ. Στεφ. Τόμ. Γ', σελ. 2585 β'. Τοῖς ἐν τῷ Θησαυρῷ δηλωθεῖσι μαρτυρίοις τοῦ ὀνόματος ἐφόλκιον προστίθεμεν τὸ ἐκ τῆς Ἐκκλησιακῆς Ἱστορίας τοῦ Σωζομενοῦ σελ. 572 Οὐσσ. «οἱ μὲν ναῦται πυρὶ τὸ σκάφος ὑφάψαντες—ὑπεχώρουν εἰς τὸ ἐφόλκιον μεταπηδήσαντες». Τῷ θηλυκῷ ἐφολκίς ὁμοίως ἐσχηματισμένον εἶνε τὸ ποθολκίς=προσολκίς. Ἡσύχ. «Ποθολκίς: ἡ ἡνία τῶν ὑποζυγίων». Ἐν ταῖς Ἐπιστολαῖς τοῦ Τζέτζου σελ. 79 Πρεσσ. ἀπαντᾷ «ἄπελθε πλοιαρίδιον καὶ ἐλθὲ ἐφολκίδιον». Σημειωτέον δ' ὅτι τοῦ ὀνόματος ἐφόλκιον ἐγένετο χρῆσις καὶ ἐν τοῖς καθ' ἡμᾶς χρόνοις. Ὁ Σπ. Τρικούπης λέγει ἐν τῇ Ἱστορίᾳ τῆς Ἑλληνικῆς Ἐπαναστάσεως Τόμ. Α', σελ. 357 ἐκδ. β' «τὸ δὲ ἐφόλκιον (ἐφόλκιον δὲ καλῶ ἐν τῷ συγγράμματι τούτῳ τὴν λέμβον τοῦ πυρπολικοῦ) ἐσύρετο πάντοτε ἐπὶ τῆς θαλάσσης».

Φανερὸν κατέστη ἐξ ὧν περὶ τοῦ λέμβος ἐγράψαμεν ὅτι κατὰ τὴν δόκιμον καὶ συνήθη χρῆσιν ἀρσενικὸν τὸ γένος αὐτοῦ εἶνε, ὁ λέμβος. Τοὐναντίον δὲ τὸ ὄνομα ἄκατος ἐξεφέρετο ὑπὸ τῶν Ἑλλήνων θηλυκῶς, ἡ ἄκατος, ἄκατος εἰναλία, ἄκατος θοά, κοινὴ ἄκατος, οἰκείη ἄκατος, κτλ., ἃ βλέπει τις ἐν τῷ Θησαυρῷ τοῦ Στεφάνου Τόμ. Α', α', σελ. 1177. Κεῖται δὲ καὶ παρὰ τῷ Θεμιστίῳ σελ. 7 α'

«ὀλίγης ἀκάτου» καὶ παρὰ τῷ Προκοπίῳ Τόμ. Α΄, σελ. 257, 14 «ταῖς ἀκάτοις ἐμβαλλόμενοι σωρηδόν» καὶ Τόμ. Β΄, σελ. 261, 5 «τὰς ἀκάτους ξὺν τοῖς φορτίοις ἅπασιν εἷλον» καὶ ἐν τῇ συλλογῇ τῶν Ἀττικῶν Ἐπιγραφῶν Τόμ. Β΄, β΄, 225 β΄ καὶ σελ. 235 β΄ καὶ σελ. 249 α΄ «ἐπὶ τὰς ἀκάτους τὰς δημοσίας». Ἐν τῷ τοῦ Γαζῆ Λεξικῷ τῆς Ἑλληνικῆς Γλώσσης Τόμ. Α΄, σελ. 58 λέγεται «Ἄκατος, ὁ, ποιητικῶς δὲ καὶ ἡ». Ἡμεῖς δοξάζομεν ὅτι ἄγνωστος τοῖς τε ποιηταῖς καὶ τοῖς συγγραφεῦσιν ὑπῆρχεν ἡ κατ' ἀρσενικὸν γένος ἐκφορὰ τοῦ προκειμένου ὀνόματος καὶ ἀδυνατοῦμεν νὰ πείσωμεν ἡμᾶς αὐτοὺς ὅτι ἐγένετο χρῆσις αὐτῆς ὑπὸ τοῦ Ἡροδότου, ὡς εἶνε γεγραμμένον ἐν τῷ Θησαυρῷ τοῦ Στεφάνου καὶ ἄλλοις βιβλίοις. Τὸ χωρίον τοῦ Ἡροδότου βιβλ. Ζ΄, 186 ἔχει ὧδε· «τοὺς ἐν τοῖσι σιταγωγοῖσι ἀκάτοισι ἐόντας». Ἀλλὰ φέρεται καὶ γραφὴ τῇισι ἤτοι τῇσι, ἣν ὀφείλομεν πάντως νὰ ἐγκρίνωμεν. Οὐδαμῶς δὲ παράδοξον ἂν ἐν ταῖς Ἐπιστολαῖς Μιχαὴλ τοῦ Ψελλοῦ ἀπαντᾷ «ἀλλ' ὅ τε ἄκατος ὅ τε γαυλὸς ἥ τε τριήρης ὅ τε μυοπάρων, πάντα βυθίζονται» (Μεσαιων. Βιβλιοθ. Σάθ. Τόμ. Ε΄, σελ. 262). Σημειωτέον δ' ἐν παρόδῳ ὅτι θηλυκὸν ὑπελήφθη τὸ ὄνομα μυοπάρων ὑπὸ τοῦ Ἑρρ. Στεφάνου πλανηθέντος ἐκ πλημμελοῦς γραφῆς χωρίου τοῦ Πλουτάρχου. Ὁ Κοραῆς λέγει ἐν τῇ ἐκδόσει τῶν Παραλλήλων Βίων τοῦ Πλουτάρχου Μέρ. Γ΄, σελ. 396 «Ἑλληνικοῖς μυοπάρωσι: Ἐξ ΗΔ τὸ Ἑλληνικοῖς, ΑΤ, Ἑλληνικαῖς. Ἀρσενικῶς γὰρ ἐσχημάτισται ὁ Μυοπάρων, ὥσπερ δῆλον καὶ ἐκ τοῦ κατωτέρω — Λῃστρικὸν μυοπάρωνα. Οὐκ ὀρθῶς οὖν ὁ Στέφανος (Θησαυρ. Δ, σελ. 1481) θηλυκοῦ γένους ὑπέλαβε τὸν Μυοπάρωνα ἐκ μόνου τούτου τοῦ Πλουταρχείου χωρίου συλλογισάμενος».

ΜΕΡΟΣ ΙΑ΄.

Λεμβάδιον. Ὀνόματα οὐδέτερα ἐσχηματισμένα διὰ τῆς καταλήξεως ΑΔΙΟΝ.

Ἐν τῷ Βυζαντιακῷ ἑλληνισμῷ εὑρίσκεται ἐνίοτε τὸ ἐκ τοῦ λέμβος παρηγμένον ὑποκοριστικὸν λεμβάδιον, οἷον παρ' Ἐφραιμίῳ στίχ. 7106 «σὺν θυγατράσι τ' ἐμβαλὼν λεμβαδίῳ» καὶ παρὰ Κων-

σταντίνῳ τῷ Μανασσῇ Συν. Χρον. στίχ. 3765 «καλύπτοντες τὰ νῶτα τῆς θαλάσσης τοῖς λεμβαδίοις τοῖς πυκνοῖς» καὶ παρ' Ἰωάννῃ τῷ Κιννάμῳ σελ. 80, 10 «λεμβάδιόν τι λυπρὸν—ἀναβάς» καὶ σελ. 93, 15 «ἔνθα λεμβαδίῳ περιτετυχηκὼς κτέ.» καὶ σελ. 94, 7 «οὐδαμῇ λεμβάδιον ἐνταῦθα διεφαίνετο» καὶ σελ. 114, 3 «λεμβάδιόν τι ἀναβάς, ὁποῖα πρὸς ταῖς ἀκταῖς ἐνταῦθα διασαλεύει αὐτόξυλα, κτέ.» καὶ σελ. 139, 8 «οἱ δὲ καὶ λεμβαδίοις ἐμβάντες» καὶ σελ. 240, 17 «λεμβαδίῳ ἐπιβὰς ἐπὶ τὴν ἀντιπέρας ἐφέρετο ὄχθην» καὶ παρὰ Νικήτᾳ τῷ Χωνιάτῃ σελ. 281, 4 «οὔπω καθαρῶς τῶν λεμβαδίων ἀπέβησαν» καὶ σελ. 496, 4 «παλίωξιν τῶν λεμβαδίων τιθέασι» καὶ σελ. 755, 17 «τὴν ταύτης θυγατέρα Εὐδοκίαν λεμβαδίῳ ἐνθέμενος». Σημειωτέον δ' ὅτι φέρεται καὶ γραφὴ «παλίωξιν τῶν ἀκατίων».

Περὶ τῶν διὰ τῆς καταλήξεως ΑΔΙΟΝ ἐσχηματισμένων οὐδετέρων ὀνομάτων ποιεῖται λόγον ὁ Λοβέκκιος ἐν τοῖς Προλεγομένοις σελ. 353. Γράφει δὲ τάδε· «Hinc ad illa transeam, quibus neque terminatio deminutiva ιδιον attexta, neque primitivum in ας exiens praetextum est; primum a neutris in α ducta: σήματος ὑποκοριστικὸν κοινότερόν ἐστι σημάτιον· σημάδιον ἀκολουθεῖ μὲν τῇ ἀναλογίᾳ τοῦ χειμάδιον, δοκεῖ δὲ ἰδιωτικώτερον Eust. 1675, 4. quod confirmant exempla Du Cangii; nec melioris notae sunt γαμμάδιον et συρμάδιον, quibus Salmasius utitur ad Vopisc. Aurel. XLV. 543. T. II. et ἀλφάδιον *norma* a similitudine literae, quod item ἀλφάριον dicitur. Tum ab aliis terminationibus κρόκη τὸ ἰδιωτικῶς λεγόμενον ὑφάδιον Schol. Eur. Hec. 463 ab ὕφος vel ὑφή. Ab ὄσφρη (ὄρφρησις) ὀσφράδιον Theodor. Hyrt. p. 23 in Anecd. Boisson. T. III. proseuche προσευχάδιον Du Cang. κόρη κοράδιον v. ad Phryn. 74. ἐρυθρός ἐρυθράδιον rubia. σειρά σειράδιον Eust. 1923, 54. nisi est ab antiquo σειράς, cui similia principia γεῤῥάς et δειράς habuisse videntur γεῤῥάδιον τὸ στρωτηρίδιον Hes. et δεῤῥάδιον quod Pollux a δέρμα ortum dicit. Quae vero neque hac ratione explicari neque novitate auctorum excusari possunt, ob alias causas suspectantur: βαθράδιον Poll. X. 47. in codd. praetermissum, πιλάδιον in loco obscuro X. 158. ψηττάδιον in Anaxandridis comici versu T. III. 172,

cui ψηττάριον substitui; nam syllaba brevi opus est, quae in deminutivis producitur ob hyphesin vocalis iota; Aristophaneum illud κρεκάδι' αὐλῆς adhuc intellectum nemini sed alpha brevc esse apparet. In Plat. Legg. XII. 955. B. ἐάν τις κλεμμάδιον ὁτιοῦν ὑποδέχηται Glossographi neutrum adjectivi accipiunt, cui nihil simile reperi praeter λῃσμαδία· αἰχμάλωτος Hes. nam ἀμοιβάδιος et cetera id genus quae ad Phryn. 555. attuli, ad adverbia in αδον exeuntia referuntur; et ab iisdem fontibus derivata sunt κρυφάδεια, διχάδεια etc. v. Parall. 134».

Ὁ Εὐστάθιος λέγει ἐν ταῖς εἰς Ὅμηρον Παρεκβολαῖς σελ. 632, 61 «Κάντεῦθεν καὶ ὁ ποιητὴς τὴν τοῦ Προίτου ἐπιστολὴν σήματά φησιν, ἤτοι σημάδιά τινα, ἐγκεκολαμμένα πίνακι πτυκτῷ κατὰ τὴν ἀρχαιοτάτην χρῆσιν» καὶ σελ. 1675, 45 «Ἰστέον δὲ ὅτι σήματος, ὅπερ ἐστὶ σημείου, ὑποκοριστικὸν κοινότερον εὕρηται σημάτιον κατὰ τὸ γράμμα γράμματος γραμμάτιον· σημάδιον δὲ εἰπεῖν ἀκολουθεῖ μὲν ἀναλογίᾳ τῇ χεῖμα χειμάδιον, κατὰ τὸ βασιλέων χειμάδιον, δοκεῖ δὲ ὅμως ἰδιωτικώτερον εἶναι» (Ἴδε καὶ Θησ. Στεφ. Τόμ. Ζ΄, σελ. 183 γ΄). Ἀπαντᾷ δὲ καὶ ἐν τοῖς Στρατηγικοῖς τοῦ Πολυαίνου βιβλ. ϛ΄, μ΄, 10 «ἔστησαν εἰς αὐτὰ Ῥωμαϊκὸν σημάδιον· ἰδόντες δὲ τὸ σημάδιον οἱ πολῖται ἐξῆλθον». Ἀλλὰ δὲν εἶνε αὕτη ἡ γνησία λέξις, ὀρθῶς δ' ὁ Οὐοιλφλῖνος ἐν τῇ ἐκδόσει τοῦ Πολυαίνου σελ. LXXI ἀπεφήνατο «σημάδιον: Pol. procul dubio scripsit σημεῖον». Συνωνυμεῖ δὲ τὸ οὐδέτερον σημεῖον τῷ θηλυκῷ σημαία (Πρβ. Καιλκῆρον ἐν Λιψιακ. Μελετ. Τόμ. Γ΄, σελ. 296). Φέρεται καὶ γραφὴ σημεία (σημείας, κτλ.) παρά τ' ἄλλοις καὶ τῷ Πολυβίῳ. Ὁ Κόβητος ἐν ταῖς εἰς Διονύσιον τὸν Ἁλικαρνασσέα Παρατηρήσεσι σελ. 167-8 καὶ σελ. 218 ἀποδοκιμάζει τὴν ἐκφορὰν ταύτην ὡς βάρβαρον (Πρβ. καὶ σελ. 190). Ἀλλὰ συνηγορεῖ αὐτῇ ὁ Διττεμβεργῆρος ἐν τῇ Συλλογῇ Ἐπιγραφῶν Ἑλληνικῶν σελ. 489 νομίζων ὅτι ἐκ σφάλματος προῆλθεν ὁ διὰ τῆς ΑΙ διφθόγγου προενηνεγμένος τύπος.

Ἐν τῷ Γλωσσαρίῳ τοῦ Δουκαγγίου σελ. 1358 βλέπει τις καὶ τὸ ὄνομα σημαδάριοι καὶ τὸ ῥῆμα σημαδεύω. Ὁ Κοραῆς γράφει ἐν Ἀτάκτ. Τόμ. Δ΄, σελ. 495 «**Σημάδι,** Σ. Δ. Σημάδιον, Δ. ὑποκορ. τοῦ Σῆμα, Ἑλλ. (signe). Ἀφίνω τὰς πολλὰς σημασίας τῆς

λέξεως, ἀρκούμενος εἰς τὰς ἑξῆς: Σημάδιον ἀντὶ τοῦ Οἰωνός, Ἑλλ. (augure), οἷον Καλὸν ἢ κακὸν σημάδιον. 2) Σημάδιον, Σ. συμφωνημένον σημεῖον (signal), χρήσιμον νὰ μᾶς μηνύσῃ τὸν καιρὸν τινὸς πράξεως 3) Σημάδιον, Σ. (but), συνών. τοῦ Σκοπός. 4) Σημάδιον, Σ. (gage). 5) Σημάδιον, συνών. τοῦ Παρακαταθήκη (dépôt)» καὶ «**Σημαδιακὸν** γράμμα, Σ. ἐπιθ. λέγεται τὸ γραμμένον διὰ σημείων, καὶ ὄχι ὁλοκλήρων λέξεων, Σ (écrit en chiffres). Σημαδιακὸν ἄνθρωπον (personne notable) λέγομεν, τὸν Ἐπίσημον, Ἑλλ.» καὶ «**Σημαδολόγος,** Σ. τὸ βαλλόμενον εἰς τὰ βιβλία σημεῖον ἀπὸ ταινίαν ἢ ἄλλο τι, εἰς μνήμην τόπου ὅπου τελειόνει, καὶ ἀπόπου μέλλει ν' ἀρχίσῃ ἡ ἀνάγνωσις (signet)». Πρβ. καὶ σελ. 385 «**Παραθηκάρης,** μὲ συνών. Παρακαταθηκάρης καὶ Σημαδοφυλακτής, Σ. Σημαδοφύλακας, Σ» καὶ Τόμ. Β', σελ. 36 «Πολλοὶ σήμερον μεταχειρίζονται καὶ νοοῦν τὴν λέξιν Ἐνέχυρον· ὀλίγοι τινὲς λέγουν ἀντ' αὐτοῦ Σημάδιον (signe), καὶ ὀλιγώτεροι, Ἀμάχιον» καὶ σελ. 325 «**Σημειογράφος,** ὁ κοινότερον Νοτάριος (notaire)—Ἐλέγετο καὶ Σημαδάριος (Δουκάγγ. σελ. 1358)».

Περὶ μουσικῶν σημαδίων ἴδε Σάθαν ἐν Ἱστορ. Δοκιμ. περὶ τοῦ Θεάτρ. κτέ. σελ. ρνϐ' κἑξ. Πρϐ. καὶ σελ. σι'.

Ὁμοίως τῷ ἐκ τοῦ σῆμα παραχθέντι σημάδιον ἐγένετο τὸ μνημάδιον ἐκ τοῦ μνῆμα. Ἐν τῇ Συναγωγῇ τοῦ Κουμανούδη κεῖται σελ. 218 «Μνημάδιον, τό. (ὑποκορ. τοῦ μνῆμα). ΕΠΙΓΡ. Μοψουεστίας. L. et W. 1499».

Περὶ τοῦ ἀλφάδιον ἴδε τὰ γεγραμμένα ἐν τῷ Θησαυρῷ τοῦ Στεφάνου Τόμ. Α', α', σελ. 1599 γ'. Ὁ Οἰκονόμος ἐν τῷ Δοκιμίῳ λέγει Τόμ. Α', σελ. 8 σημ. «οἷον Ἄλφα, τὸ ἀλφάδιον (συνήθ. ἀλφάδι, εἶδος στάθμης τεκτονικῆς)» καὶ ὁ Κοραῆς ἐν τῇ ἐκδόσει τῶν Πλουτάρχου Πολιτικῶν σελ. 144 «Τὸν δ' οὖν Γνώμονα, εἴθ' ὁ αὐτὸς εἴθ' ἕτερός ἐστι τῆς Γωνίας, Ἀλφάδιον ὀνομάζει ἡ παρ' ἡμῖν συνήθεια, διὰ τὴν αὐτὴν αἰτίαν· τῷ γὰρ Ἄλφα στοιχείῳ (συγκεκαμμένῳ γόνατι καὶ αὐτῷ παραπλησίῳ) ὁμοιόσχημόν πως ὑπάρχει» καὶ ἐν τοῖς Ἀτάκτοις Τόμ. Δ', σελ. 9 «**Ἀλφάδι** (niveau, aplomb, équerre), Σ. ἀπὸ τὸ Ἀλφάδιον ὑποκορ. τοῦ Ἄλφα, πρώτου ὀνόματος τοῦ στοιχείου, διὰ τὸ σχῆμά του παρόμοιον τοῦ Α. Κατωτέρω

ὀνομάζεται καὶ Στάφνη, Σ. κατὰ χυδ. ἀλλοίωσιν στοιχείων ἀπὸ τὸ Στάθμη, Ἑλλ. (cordeau). **Ἀλφαδιάζω** (niveler), Σ. **Ἀλφαδιαστής** (niveleur), Σ.» καὶ ἐν τοῖς μετὰ Θάν. Εὑρεθεῖσι Συγγραμματίοις Τόμ. Α΄, σελ. 234 «**Niveau**, εἶναι ἰσότης ὕψους—Ἀλφάδι, Σ. Χωροβάτης, Ἑλλ. (κατὰ τὸν Βιτρούβιον). Τὸ Ἀλφάδιον εὑρίσκεται καὶ εἰς τὸν Εὐστράτιον, ἐξηγητὴν τῶν Ἠθικῶν τοῦ Ἀριστοτέλους (Ἴδ. Λεξικ. Ἑλληνογερμ. Σνεϊδέρου), καὶ σημαίνει μᾶλλον τὸν Γνώμονα (équerre) οὕτως ὀνομασθέντα, διὰ τὸ παρόμοιον τοῦ σχήματος πρὸς τὸ Α στοιχεῖον».

Τὸ ὑφάδιον φέρεται καὶ ἐν τοῖς εἰς Αἰσχύλον Σχολίοις σελ. 394, 17 Δινδ. «κρόκος γὰρ τὸ ὑφάδιον» καὶ ἐν τοῖς εἰς Βατραχομαχίαν (Βατραχομυομαχίαν) σελ. 279, 24 Λουδ. «ἡ τὸ ὑφάδιον δανείσασα τοῖς θεοῖς» (Πρβ. καὶ σελ. 279, 29 καὶ σελ. 280, 4). Κακῶς δ' εἶνε γεγραμμένον «κρόκΟΣ γὰρ τὸ ὑφάδιον» ἀντὶ τοῦ κρόκΗ, ὡς καὶ ἐν τῷ κώδικι τοῦ Ἡσυχίου «Ῥαδάνη: κρόκΟΣ· ὁμοίως ῥοδάνη», ὃ ὀρθῶς ὁ Σαλμάσιος μετετύπωσεν εἰς τὸ κρόκΗ. Σύνηθες ὑπάρχει τοῖς Ἕλλησι τὸ ὄνομα κρόκη τιθέμενον ἐπὶ τοῦ ὑφάδιον καὶ πολλάκις εὑρίσκεται παρ' αὐτοῖς ἡ κρόκη ἀντιδιαιρουμένη τῷ στήμονι· ὠνομάζετο δ' αὕτη ἐν τῷ παρηκμακότι ἑλληνισμῷ καὶ ῥοδάνη (Ἴδε Εὐστάθιον σελ. 1328, 52 καὶ σελ. 1527, 61). Ὑπὸ τοῦ Πλάτωνος ἐρρήθη ἐν Νόμοις σελ. 734 ε΄ «τήν τε ἐφυφὴν καὶ τὸν στήμονα». Πρβ. καὶ Πολυδεύκ. Ζ΄, 30 «Πλάτων δὲ ἐφυφὴν καλεῖ τὴν κρόκην».

Τοῦ ὀνόματος ὑφάδιον-(ὑ)φάδι ἐμνήσθη ὁ Κοραῆς ἐν Ἀτάκτ. Τόμ. Β΄, σελ. 368 καὶ Τόμ. Δ΄, σελ. 324. Παρατιθέμεθα τὰ ὑπὸ τοῦ ἀοιδίμου ἀνδρὸς γεγραμμένα ἐν τῇ ἐκδόσει τῶν Ἀριστοτέλους Πολιτικῶν σελ. 273 «κρόκης: Ταύτην δ' Ὑφάδιον νῦν ὀνομάζομεν· ἀλλ' ἔστι καὶ τούτου συγγενὲς ἀρχαῖον ὄνομα ἡ Ἐφυφὴ συνώνυμον τῷ Κρόκη» καὶ τὰ ἐν τῇ ἐκδόσει τῶν Ἀρριανοῦ Ἐπικτήτου Διατριβῶν σελ. 301 «κρόκην: Ἴσον ἐνθάδε δύναται ἡ Κρόκη (ἢ καὶ Κροκὶς ἢ Κροκὺς λέγεται) τῇ ἐν τῇ συνηθείᾳ Κλωστῇ· ἀλλαχοῦ δέ, ἀντιδιῃρημένως πρὸς τὸν Στήμονα (κοινῶς Στημόνιον, chaîne), σημαίνει τὸ παρ' ἡμῖν Ὑφάδιον (χυδ. φάδι, trame). Ἡσύχιος ἐξηγεῖται, Κρόκη, πέμματος εἶδος, ἢ Ῥοδάνη—Τὴν δὲ Ῥοδά-

νην καὶ Ῥαδάννην ὁ Ἡσύχιος καλεῖ· Ῥαδάνη, κρόκος (γρ. κροκὺς)· ὁμοίως, Ῥοδάνη — Ἀλλαχοῦ δέ φησι· Τολύπη . . . ἀγαθίδιον στήμονος ἢ ῥοδάνης—Λέγει δὲ καὶ ἡ ἐν τῇ Βατραχομυομαχίᾳ (στίχ. 187) Ἀθηνᾶ περὶ τοῦ ἑαυτῆς πέπλου,

Ὃν ἐξύφηνα καμοῦσα
Ἐκ ῥοδάνης λεπτῆς, καὶ στήμονα λεπτὸν ἔνησα».

Πρβ. καὶ σελ. 433 «κρόκην: Τῆς δὲ κρόκης ἔσωσεν ἡ παρ' ἡμῖν συνήθεια, τὸ μήπω καταχωρισθὲν ἐν τοῖς κοινοῖς Λεξικοῖς Κροκίδιον (flocon)· ἧς ἕτερον ὑποκοριστικὸν, τὴν Κροκύδα, ἢ Κροκίδα, εὑρήσεις παρ' Ἡροδότῳ τε (III, 8) καὶ Θεοφράστῳ (Χαρακτ. β'). Κροκύδες, γνάφαλα φησὶν Ἡσύχιος» καὶ Ἀτάκτων Τόμ. Δ', σελ. 259. Ἡ ὑγιῶς ἔχουσα ἐκφορὰ εἶνε κροκύς, διὰ τοῦ Υ ψιλοῦ· ὅθεν κροκύδιον (μνημονευόμενον ἐν τοῖς Κανόσι τοῦ Θεογνώστου σελ. 125, 9), κροκυδίζω - κροκυδισμός καὶ κροκυδολογῶ (Ἴδε Σχαιφῆρον εἰς Γρηγόρ. Κορ. σελ. 541 καὶ Βάστιον σελ. 903). Δὲν ἐγκρίνομεν δ' ἡμεῖς τὴν τοῦ παρ' Ἡσυχίῳ φερομένου κρόκος μεταβολὴν εἰς τὸ κροκύς εὑρίσκοντες ὀρθὴν τὴν τοῦ Σαλμασίου ἀνάγνωσιν κρόκη. Σημειωτέον δ' ὅτι κεῖται παρὰ τῷ Ἡσυχίῳ «Συγκρου(σ)τά: ἱμάτια, ὧν ἡ κροκὶς ἀνατέτριπται». Ἀλλ' ἴσως γραπτέον «ὧν ἡ κρόκη κατακέκρουσται». Πρβ. «Σπάθημα: πύκνωμα, ἀπὸ τῶν ταῖς σπάθαις κατακρουόντων τὰ ὕφη».

Περὶ τοῦ ὀσφράδιον γίνεται λόγος ἐν τῷ Θησαυρῷ τοῦ Στεφάνου Τόμ. Ε', σελ. 2320-1. Παρὰ τῷ Εὐσταθίῳ ἀπαντᾷ Μικρ. Συγγρ. σελ. 78, 40 Ταφ. (1832) «μήτε ὄσφρΑΝ προπέμπειν δυσέντευκτον» καὶ σελ. 133, 43 «οὐ πρὸς ὄσφρΑΝ ἠσχολημένη», οὐχὶ ὄσφρΗΝ. Ἐρρήθη δὲ καὶ ὄσφραις ὑπ' Ἀχιλλέως τοῦ Τατίου Β', 38 «τὸ δὲ κάλλος τὸ παιδικὸν οὐκ ἀρδεύεται μύρων ὄσφραις», περὶ οὗ ὁ Ἰακώψιος ποιεῖται ἐν τῇ ἐκδόσει Ἀχιλλέως τοῦ Τατίου σελ. 607 (1821) τὴν παρατήρησιν τήνδε· «οὐκ ἀρδεύεται μύρων ὀσφραῖς. ὄσφραις Vat. ὀσφρὰ alibi non videtur occurrere, sed ὀσφρασία». Σημειωτέον δ' ὅτι ὁ Ναβῆρος ἐν τῇ Μνημοσύνῃ 1880, σελ. 46 μετέβαλε τὸ ἐν ἀποσπάσμασι τοῦ Ἀντιφάνους «ὀσμαῖσι χαίρει» εἰς τὸ «ὄσφραισι χαίρει».

Ἡ λέξις προσευχή, *proseucha*, σημαίνει καὶ τόπον προσευχῆς, ὡς διδάσκεταί τις ἐκ τῶν εἰς τὴν Ἐκκλησιαστικὴν Ἱστορίαν τοῦ Εὐσεβίου Σημειώσεων τῶν ὑπὸ τοῦ Γαισφόρδου ἐκδοθεισῶν σελ. 72 κἑξ. (Πρβ. καὶ Θησ. Στεφ. Τόμ. ϛ', σελ. 1915 β'). Ἐπὶ ταύτης δὲ τῆς ἐννοίας ἐσχηματίσθη ἐκ τοῦ προσευχή τὸ ὑποκοριστικὸν προσευχάδιον. Ἄξια παραθέσεως νομίζομεν τὰ ὑπὸ τοῦ Ῥεισκίου περὶ τῆς λέξεως ταύτης γεγραμμένα ἐν τῇ ἐκδόσει Κωνσταντίνου τοῦ Πορφυρογεννήτου Τόμ. Β', σελ. 215 «Videtur προσευχάδιον cellula fuisse, ligneis clathris munita, quales ad singulas Sanctorum imagines singulae erant, similes confessoriis, aut confessionibus, ubi sacerdotes confessiones audiunt, in nostratium et Romanensium ecclesiis. Vid. Du Cange Gloss. h. v. Quaedam tamen eorum, quae ibi citat, loca videntur docere, προσευχάδιον esse scabella humilia sub sanctorum imaginibus posita, ad quae infirmiores genua flectebant precantes. Talia sunt scabella nostratibus aris apposita, ad quae genua flectunt, qui communionem accipiunt». Πρβ. καὶ Κοραῆν ἐν Ἀτάκτων Τόμ. Δ', σελ. 463.

Περὶ τοῦ κοράδιον ἔγραψεν ὁ Λοβέκκιος ἐν τῇ ἐκδόσει τοῦ Φρυνίχου σελ. 74 τάδε· «Fuerunt etiam qui in Hesychio: Κόριον μικρόν, κοράδιον, reponi juberent κοράσιον, ignorantes, illam terminationem Graecitati in senium vergenti familiarem fuisse, πηγάδιον, σειράδιον». Ὁ κῶδιξ τοῦ Ἡσυχίου ἔχει «Κόριον: μικρὸν κοράσιον ἢ κορίΣιον (κορίΔιον)» καὶ «Κόρριον: μικρὸν κοράδιον»· ἐπάναγκες δ' ὁ Σοπίγγιος νομίζει ὅτι εἶνε ν' ἀναγνωσθῇ κορίδιον ἢ κοράσιον ἀντὶ τοῦ κοράδιον. Ὁ Σμιδίτιος ἐν τῇ ἐκδόσει τοῦ Ἡσυχίου ἀποκατέστησε τὸ κοράσιον.

Τὸ ἐρυθράδιον φυτοῦ ὄνομα ὂν εὑρέθη ἐν τοῖς εἰς Νίκανδρον Σχολίοις Θηρ. 74, σελ. 11, 3 Κειλ. «οἱ δὲ τὸ ἐρυθράδιόν φασιν, ἐπεὶ φοινίσσεται τὰ δέρματα τῶν γευομένων ζῴων».

Ἡ λέξις σειράδιον μνημονεύεται, ὡς ἐδηλώθη ἤδη καὶ ὑπ' ἄλλων, οὐ μόνον ἐν τῇ 1923ῃ σελίδι τῶν εἰς Ὅμηρον Παρεκβολῶν τοῦ

Εὐσταθίου, ἐν ᾗ φέρεται (στίχ. 53) «Σειραὶ τοίνυν ἐλέγοντό τινες πεπλεγμέναι διὰ σχοίνων, φυτῶν δηλαδή. Ἐντεῦθεν δὲ εἰλῆφθαι δοκεῖ καὶ ἡ ἰδιωτικῶς σέρα ἡ τὰς θύρας κλείουσα, πάλαι μὲν σχοῖνος οὖσα καὶ αὐτὸ εἰπεῖν σειρὰ πλεκτή, ὕστερον δὲ καὶ ἐπὶ ξυλίνων μοχλῶν τῶν ἐντὸς παρανοουμένη ἢ παραφθειρομένη, ἵνα ᾖ ὥσπερ δειρὰ δέρη, οὕτω καὶ σειρὰ σέρα τὸ ἰδιωτικόν. Καὶ τὸ κοινῶς δὲ λεγόμενον σειράδιον τῆς Ὁμηρικῆς ἐστι κόμμα τι σειρᾶς», ἀλλὰ καὶ ἐν τῇ 1291τῃ, ἔνθα λέγεται (στίχ. 32) «Σειραὶ δὲ πλέγματά τινα ἢ ἀπὸ σχοίνων ἢ σπάρτων ἢ καννάβεως ἢ ἄλλοθεν. Κεκοίνωται δὲ ἡ λέξις, ὡς δηλοῖ παρ' ἡμῖν τὰ σειράδια» (Πρβ. καὶ Θησ. Στεφ. λ. σαράδιον Τόμ. Ζ', σελ. 71 δ'). Ὁ Οἰκονόμος γράφει ἐν τῷ Δοκιμίῳ Τόμ. Γ', σελ. 85 «σειρὰ, σειράδιον, συνήθ. σειρήτιον, καὶ γαετάνιον». Περὶ τοῦ σέρα παρατηροῦμεν ὅτι οὐδὲν ἄλλο τοῦτο εἶνε ἢ τὸ Ῥωμαϊκὸν *sera*. Τὸ παρὰ τῷ Θεοφάνει Χρονογρ. σελ. 215, 15 ἀπαντῶν «τὸν δὲ ἐπίβουλον τῇ λεγομένῃ σειρᾷ ἀνεῖλεν» δὲν φαίνεται ἡμῖν εὔλογον οὔτε νὰ μεταβληθῇ εἰς τὸ σέρᾳ οὔτε νὰ νοηθῇ ἀντ' αὐτοῦ. Δὲν ὑπάρχει δὲ λέξις Ἑλληνικὴ σειράς-σειράδος, ὡς δοξάζει ὁ Λοβέκκιος, ἀλλὰ σειρίς-σειρίδος (Ἴδε Στούρζιον ἐν Λεξ. Ξενοφ. Τόμ. Δ', σελ. 23).

Τὸ ἐν τῷ λόγῳ τοῦ Λοβεκκίου κείμενον δεῤῥάδιον εἶνε ἴσως ἀβλέπτημα ἀντὶ τοῦ δειράδιον. Παρὰ τῷ Πολυδεύκει Β', 235 φέρεται κατὰ τὴν τοῦ Δινδορφίου ἔκδοσιν Τόμ. Α', σελ. 133-4 «ἀπὸ δὲ τοῦ δέρματος ὀνόματα δορά, δέρις, δειρή, δειράδια· τοῦτο, ὅτι καὶ ἐκεῖθεν τὰ ζῷα γυμνοῦται τῆς δορᾶς», ἀλλ' οἱ κώδικες παρέχουσι καὶ γραφὴν «δειρὴ καὶ δειρὰ διὰ τὸ ἐκεῖθεν τὰ ζῷα γυμνοῦσθαι τῆς δορᾶς», ἣν εὖ ποιῶν ἐνέκρινεν ὁ Βεκκῆρος ἐν τῇ ἐκδόσει τοῦ Πολυδεύκους σελ. 108. Οὕτω δ' ἠφανίσθη τὸ μόνον μνημονευόμενον μαρτύριον τοῦ ὑποκοριστικοῦ δειράδιον. Σημειωτέον δ' ὅτι καὶ ἐν τῷ Λεξικῷ τοῦ Φωτίου σελ. 606, 8 ἀνεγνώσθη κακῶς «Τροπάδια: ἀστραγάλων παιδιά» ἀντὶ τοῦ «Τρόπα: δι' ἀστραγάλων παιδιά», ὡς ἐπηνωρθώθη ὑπὸ τοῦ Ἀλβέρτου ἐν τῇ ἐκδόσει τοῦ Ἡσυχίου Τόμ. Β', σελ. 1424. Παράδοξον ἡμῖν φαίνεται ὅτι δὲν νομίζει ἀναγκαίαν τὴν διόρθωσιν ταύτην ὁ Λοβέκκιος ἐν Παραλειπομ. σελ. 154.

Ἔν τε τῷ Λεξικῷ τοῦ Ἡσυχίου καὶ τῷ τοῦ Σουΐδα φέρεται «Γερράδια: στρωτηρίδια», ὃ ἐν τῷ Γλωσσαρίῳ τοῦ Δουκαγγίου σελ. 1468 εἶνε παρατεθειμένον ἐκ τοῦ Λεξικοῦ τοῦ Κυρίλλου. Ἐν τῷ Μεγάλῳ Ἐτυμολογικῷ κεῖται σελ. 228, 48 «Λέγονται δέρρα (γέρρα) καὶ αἱ σκηναί, ἐν αἷς τὰ ὤνια ἐπιπράσκετο, καὶ τὰ στρωτήρια». Σημειωτέον δ' ἐν παρόδῳ ὅτι τῷ ὑποκοριστικῷ στρωτηρίδιον ὑπάρχουσιν ὅμοια τὸ ψυκτηρίδιον καὶ ξυστηρίδιον καὶ κλιντηρίδιον καὶ κρατηρίδιον καὶ λουτηρίδιον.

Περὶ τοῦ βαθράδιον ἐγένετο λόγος ὑπὸ τοῦ Λοβεκκίου καὶ ἐν Στοιχ. Τόμ. Α', σελ. 281. Παρὰ τῷ Πολυδεύκει εἶνε γεγραμμένον βιβλ. Ι', 47 «θρᾶνοι, θρανία, θρανίδια ἐν Νήσοις Ἀριστοφάνους· βάθρα, βαθράδια, ὡς ἐν Ταγηνισταῖς». Ὁ Βέργκιος νομίζει ἐν τῇ ἐκδόσει τῶν Ἀριστοφάνους Ἀποσπασμάτων (Ἀποσπ. Κωμ. Ἑλλ. Μειν. Τόμ. Β', σελ. 1156) ὅτι ἀμφότερα, τό τε βάθρα καὶ τὸ βαθράδια, ἐλέχθησαν ὑπὸ τοῦ κωμικοῦ. Ἀλλὰ πιθανώτερον φαίνεται ὅτι μόνου τοῦ ὑποκοριστικοῦ ἐποιήσατο οὗτος χρῆσιν κατὰ τὴν ὑγιῶς ἔχουσαν ἐκφορὰν βαθρίδια, ἣν ἀποκατέστησεν ὁ Ἑμστερρούσιος. Ὁ Φρίσχιος γράφει ἐν τῷ εἰς τοὺς Βατράχους τοῦ Ἀριστοφάνους Ὑπομνήματι σελ. 79 «Deinde pro βαθράδια dura admodum forma minimeque attica scribi debet βαθρίδια, quae est deminutio verbi βάθρον, non βάθρα eaque magis corrobatur deminutivo βαθρίον, quo usus est Hippocrates—Et hanc correctionem adjuvant codd. A, Salmasii et Jungermanni, a quibus verba ἐν Νήσοις—βαθράδια plane absunt, aberrantibus librariorum oculis a θρανίδια non ad βαθράδια, sed ad βαθρίδια scilicet propter homoeoteleuton». Πρβ. καὶ Βλαϋδέσιον ἐν τῇ συναγωγῇ τῶν Ἀριστοφάνους Ἀποσπασμάτων σελ. 262, 506. Παρατηρητέον δ' ὅτι ἐν τοῖς εἰς Ἀριστοφάνη Σχολίοις σελ. 278, 39 Δυβν. κεῖται «θρανΑΤια ταπεινά τινα διφρίδια καὶ ὑποπόδια λέγονται». Εἰκάζει δ' ἀντ' αὐτοῦ ὁ Βλαϋδέσιος ἐν τῇ ἐκδόσει τῶν Βατράχων σελ. 215 θρανίδια. Πρβ. καὶ Δυβνῆρον ἐν τῇ ἐκδόσει τῶν εἰς Ἀριστοφάνη Σχολίων σελ. 516.

Καὶ τὸ πιλάδιον δὲ τὸ φερόμενον παρὰ τῷ Πολυδεύκει βιβλ. Ι',

158 «πιλίον πῖλον πιλάδιον» μετετύπωσεν ὁ Ἑμστερρούσιος εἰς τὸ πιλίδιον, ὃ καὶ ὑπὸ τοῦ Βεκκήρου ἐγένετο ἀποδεκτὸν ἐν τῇ ἐκδόσει τοῦ Πολυδεύκους σελ. 442.

Ὀρθῶς τὸ ἐν ἀποσπάσματι τοῦ Ἀναξανδρίδου ψηττάδίοις μετεβλήθη ὑπὸ τοῦ Λοβεκκίου καὶ τοῦ Μεινεκίου εἰς τὸ ψητταρίοις. Ὁ Μεινέκιος λέγει ἐν τῇ ἐκδόσει τῶν Μενάνδρου καὶ Φιλήμονος Λειψάνων σελ. 181 «Vocem ψηττάριον restituendam esse conjicio Anaxandridis fragmento apud Athen. III, p 105. f.—Vulgo ψηττάδιον quae vox nihili est» καὶ ἐν τῇ συναγωγῇ τῶν Ἀποσπασμάτων τῶν Κωμικῶν Τόμ. Γ', σελ. 172 «ψητταρίοις, AVL ψιτταδίοις. P ψηττάδίοις. Correxit Lobeckius ad Phryn. p. 74. quod me fugiebat ad Menandrum p. 181». Ἐποιήσατο δὲ περὶ τοῦ πράγματος λόγον ὁ Λοβέκκιος καὶ ἐν Στοιχ. Τόμ. Α', σελ. 281. Εὑρέθη δὲ καὶ τονάΔιον γεγραμμένον ἀντὶ τοῦ τονάΡιον, ὡς μανθάνομεν ἐκ τοῦ Γλωσσαρίου τοῦ Δουκαγγίου σελ. 1746-7. Ὁ Κοραῆς λέγει ἐν Ἀτάκτ. Τόμ. Β', σελ. 236 «Τὸ ΜαννάΔιν τοῦ Δουκαγγίου εἶναι σφάλμα γραφικόν, ἀντὶ τοῦ ΜανάΡιν (Μανάριον ὑποκορ. τοῦ Μανάρα)». Παρατηροῦμεν δ' ἐν παρόδῳ ὅτι καὶ ἄλλων ὑποκοριστικῶν γίνεται μνεία ἐν τῷ ἀποσπάσματι τοῦ Ἀναξανδρίδου ὁμοίως τῷ ψηττάρια ἐσχηματισμένων, οἷον

καὶ συμπαίζει καριδαρίοις
μετὰ περκιδίων καὶ θραττιδίων
καὶ ψητταρίοις μετὰ κωθαρίων
καὶ σκινδαρίοις μετὰ κωβιδίων.

Πρβ. ὀρνιθάριον, στρουθάριον, νηττάριον, ἱππάριον, ὀνάριον, πωλάριον, κυνάριον, δουλάριον, ἀνδράριον, γυναικάριον, κτλ. Ἔτι δὲ σηπιδάριον, ζῳδάριον, βοιδάριον, κτλ.

Ἐν τοῖς Σφηξὶ τοῦ Ἀριστοφάνους στίχ. 1214 ἀπαντᾷ:

ἔπειτ' ἐπαίνεσόν τι τῶν χαλκωμάτων,
ὀροφὴν θέασαι, κρεκάδ' αὐλῆς θαύμασον.

Μνημονεύονται δ' οἱ στίχοι οὗτοι καὶ ὑπὸ τοῦ Ἀθηναίου σελ. 179 β'. Ἐν τοῖς εἰς Ἀριστοφάνη Σχολίοις σελ. 162, 34 λέγεται μόνον ὅτι «κρὲξ ὄρνεον παραπλήσιον γεράνῳ», οὐδὲν δ' ἄλλο ὑπ' οὐδενὸς τῶν

παλαιῶν εἶνε ἡμῖν παραδεδομένον περὶ τῆς ἅπαξ εὑρεθείσης λέξεως κρεκάδια. Λόγος περὶ αὐτῆς ἐγένετο ὑπὸ τοῦ Κασαύβωνος ἐν ταῖς εἰς τοὺς Ἀθηναίου Δειπνοσοφιστὰς Παρατηρήσεσι σελ. 323. Παρατιθέμεθα δ' ἐκ τοῦ λόγου τούτου μέρη τινά, τὸ «Quam tamen vocem neque comici scholiastes, neque ullus omnino veterum grammaticorum est interpretatus, ac ne retulit quidem in Graecarum vocum censum» καὶ τὸ «Fortasse etiam κρεκάδια leviter corrupta voce appellarunt τοὺς μικροὺς κρίκους, quasi κρικάδια, sicut κρεβάτιον dixerunt pro κραβάτιον» καὶ τὸ «sed illa forium munimenta, quae Lysias appellavit ἀμφιδέας, vulgus, nisi fallimur, κρικάδια aut κρεκάδια nuncupabat». Οὐδεμιᾶς πιθανότητος ἔχονται τὰ ὑπὸ τοῦ Κασαύβωνος περὶ τῆς γενέσεως τοῦ προκειμένου ὀνόματος ἐπινοηθέντα. Ὁρμηθεὶς ὁ ἐλλογιμώτατος ἀνὴρ ἐκ ψευδοῦς δόξης ὅτι τὸ κρεκάδια δηλοῖ τοὺς μικροὺς κρίκους ἠναγκάσθη νὰ ὑπολάβῃ αὐτὸ ἑτέραν ἐκφορὰν τοῦ κρικάδια κατὰ τροπὴν τοῦ φωνήεντος Ι εἰς τὸ Ε. Ἀλλὰ πεπλασμένον μὲν εἶνε τὸ ὑποκοριστικὸν κρικάδια, ὅλως δ' ἀπίθανος ἡμῖν φαίνεται ἡ ἐναλλαγὴ τῶν στοιχείων. Καὶ ἐξ ὧν δ' ἄλλοι περὶ τοῦ ὀνόματος κρεκάδια διέλαβον ἥκιστα τὸ πρᾶγμα διευκρινήθη (Ἴδε Θησ. Στεφ. Τόμ. Δ', σελ. 1940 β'-δ'. Πρβ. καὶ τὴν Βεκκήρειον ἔκδοσιν τοῦ Ἀριστοφάνους Τόμ. Γ', σελ. 606). Ὁ Βλαϋδέσιος γράφει ἐν τῇ ἐκδόσει τῶν Σφηκῶν σελ. 146 «Quum de voce κρεκάδιον altum sit apud grammaticos silentium, neque ea ipsa probabilitatis speciem prae se ferat, τρίγλυφ' corrigere ausus sum. Vel κεράμι', vel κεραμίκ'— Nisi significat κρεκάδι' (vel κροκάδι') *aulaea*—Confer voces κρέκειν, κρόκη, κερκίς—Quod si revera κρεκάδια ornamenta erant ad similitudinem avis κρεκὸς appellatae ficta, conferri potest Sophronis illud στρουθωτὰ ἑλίγματα, i.e. *vela passeribus pictis ornata*». Ἄστοχοι εἶνε αἱ τοῦ Βλαϋδεσίου εἰκασίαι. Ἂν δ' ἐκληφθῇ τὸ κρεκάδια ὑποκοριστικὸν τοῦ κρέξ, ἀναγκαίως ἔχει νὰ νομισθῇ ὅτι ὑπῆρχεν ἐν τῇ παλαιᾷ Ἑλληνικῇ γλώσσῃ ὑποκοριστικὴ κατάληξις ΑΔΙΟΝ. Ἐπειδὴ δὲ σφόδρα δύναται ν' ἀμφισβητηθῇ ἡ παρὰ τοῖς δοκίμοις χρῆσις ὀνόματος διὰ τοιαύτης προενηνεγμένου καταλήξεως, ὀφείλομεν νὰ ὁμολογήσωμεν τὴν περὶ τῆς λέξεως κρεκάδια ἡμετέραν ἄγνοιαν.

Ἐν τοῖς Νόμοις τοῦ Πλάτωνος σελ. 955 β' πρὸς τῇ γραφῇ «ἐάν τις κλεμμάδιον ὁτιοῦν ὑποδέχηται» φέρεται καὶ ἑτέρα ἔχουσα ὧδε· «ἐάν τις κλέμμα δι' ὁτιοῦν ὑποδέχηται»· κακῶς δ' αὕτη ἐνεκρίθη ὑπό τινων (Ἴδε Βάδαμον ἐν Μνημοσ. 1884, σελ. 179). Τὴν λέξιν κλεμμάδιον γινώσκει καὶ ὁ Ἡσύχιος καὶ ὁ Φώτιος. Ἡσύχ. «Κλεμμάδιον: κλοπαῖον». Φώτ. Λεξ. σελ. 168, 19 «Κλεμμάδιον: κλεψιμαῖον». Πρβ. καὶ Πολυδεύκ. Η', 33 «οἷον τὰ κλοπαῖα, ἃ καὶ κλέμματα καὶ κλοπιμαῖα καὶ φῶρια· παρὰ δὲ Πλάτωνι καὶ κλεμμάδια». Ὁ Στέφανος λέγει ἐν τῷ Θησαυρῷ «Κλεμμάδιον, τὸ, diminut. Parvum furtum». Ἀλλ' ἐν τῇ Διδωτείῳ τοῦ Θησαυροῦ ἐκδόσει Τόμ. Δ', σελ. 1616 γ' γίνεται ἡ παρατήρησις ἥδε· «Est potius adjectivum κλεμμάδιος, ία, ιον».

Ἐν τῷ Λεξικῷ τοῦ Ἡσυχίου κεῖται «Ληϊσμαδία: αἰχμάλωτος, λεληϊσμένη». Μετετυπώθη δ' ὑπὸ τοῦ Μεινεκίου καὶ τὸ «Λῆσμα: διαλελησμένη», ἀνθ' οὗ ὁ Μουσοῦρος ἔγραψε «Λησμένη: διαλελησμένη», εἰς τὸ «Λησμαδία: λελησμένη». Ὀνόματα εἰς ΑΔΙΟΣ μνημονεύονται ὑπὸ τοῦ Ἡρῳδιανοῦ ἐν τῷ περὶ Μονήρους Λέξεως σελ. 18, 9 «θνητάδιος, κρυπτάδιος — μουσάδιος, μιχθάδιος, ὑρράδιος, μολπάδιος, ὑσσάδιος, μινυνθάδιος». Τὸ μουσάδιος μετέβαλεν εἰς τὸ Μυσάδιος ὁ Λοβέκκιος ἐν Παραλειπομ. σελ. 77 καὶ τὸ μιχθάδιος εἰς τὸ διχθάδιος καὶ τὸ μολπάδιος εἰς τὸ Μολπάδιος ἐν Προλεγομ. σελ. 351, ἐν οἷς καὶ ἀντὶ τοῦ ὑσσάδιος εἴκασε σελ. 352 Ὑσσάδιος ἢ Ὀσσάδιος (Πρβ. καὶ Ἀρήνσιον ἐν τῷ περὶ Διαλ. Αἰολικ. σελ. 157). Περὶ τοῦ διχάδιος ἐκ τοῦ δίχα, κτλ., ὡς καὶ περὶ τοῦ κατωμάδιος ἐκ τοῦ κατωμΑΔόν, κτλ., ποιεῖται λόγον ὁ Λοβέκκιος ἐν Προλεγομ. σελ. 351 κέξ. Πρβ. καὶ Λέρσιον εἰς Ἡρῳδιαν. περὶ Μονήρ. Λέξ. σελ. 57 ἐκδ. β' καὶ Κούρτιον ἐν *Grundz. d. Griech. Etym.* σελ. 649 καὶ 651 ἐκδ. ε' καὶ Σχούλζιον ἐν *Quaest. Ep.* σελ. 256-7. Σημειωτέον δ' ὅτι εὑρέθη γεγραμμένον μοιρΑδία καὶ μοιρΑδίῳ ἀντὶ τοῦ μοιρΙδία καὶ μοιρΙδίῳ. Ἐπίθετον μοιράδιος δὲν ὑπῆρξεν ἐν τῇ Ἑλληνικῇ γλώσσῃ. Πρβ. Βλαϋδέσιον εἰς Σοφοκλ. Τόμ. Α', σελ. 246.

Τὸ πηγάδιον, οὗ ἐμνήσθη ὁ Λοβέκκιος ἐν τῇ ἐκδόσει τοῦ Φρυνίχου

σελ. 74, φέρεται παρὰ Νικηφόρῳ τῷ Βρυεννίῳ σελ. 156, 10 «περί τι χωρίον ἀπαγαγόντες (τὸν Βασιλάκην)—οὗπερ καὶ πηγὴ ἀναδίδοται διειδής, τοὺς ὀφθαλμοὺς αὐτοῦ διορύττουσι, καὶ ἡ πηγὴ ἔκτοτε Βασιλάκια (Βασιλακίου) πηγάδιον ὀνομάζεται» καὶ ἐν τοῖς Ἐπιμερισμοῖς τοῦ Ψευδηρῳδιανοῦ σελ. 143 Βοισσ. «φρέαρ, τὸ πηγάδιον» καὶ ἐν τοῖς εἰς Ἀριστοφάνη Σχολίοις σελ. 368, 27 «τὸ φρέαρ: τὸ πηγάδιον». Πρβ. καὶ σελ. 385, 8 «τὸ φρέαρ: τὸ πηγαδί (γρ. πηγάδι)» (Ἴδε καὶ Δουκάγγιον ἐν Γλωσσαρ. σελ. 1163). Βλέπει δέ τις τὸ ὄνομα τοῦτο καὶ ἐν κώδικι Νικήτα τοῦ Χωνιάτου ἐν λόγῳ ἰδιωτικώτερον προενηνεγμένῳ σελ. 228, 25 «σούδαν ἔξωθεν τοῦ τείχους ποιῆσαι καὶ πηγάδια ἐντὸς τοῦ κάστρου πολλά» καὶ σελ. 396, 32 «κατουροῦντες καὶ ἐν τοῖς πηγαδίοις». Ὁ Ἀσώπιος γράφει ἐν τῷ Ὀρθογραφικῷ σελ. 78, § 79 «Φαίνεται λοιπὸν ὅτι κυρίως πηγὴ εἶναι = ἀνάβρα, ὡς λέγομεν ἐν Ἠπείρῳ. Ὡς ὑποκοριστικὸν δὲ τοῦ πηγὴ εἶναι τὸ παρ' ἡμῖν πηγάδιον», ὁ δὲ Κοραῆς ἐν τοῖς Ἀτάκτοις Τόμ. Δ', σελ. 424 «**Πηγάδι,** Σ. Δ. Πηγάδιον (puits), Φρέαρ, Δ. Ἑλλ. Ὑποκ. τοῦ Πηγὴ (sourse). Κατὰ τὴν μαρτυρίαν τῶν περιηγητῶν (SPON. *Voag. de Grèc.* tom. II, pag. 254), Φρέαρ ἀκόμη ὀνομάζεται εἰς τινὰ μέρη τῆς Ἑλλάδος τὸ Πηγάδιον» (Πρβ. καὶ Τόμ. Ε', σελ. 274).

Ἐν τῇ κοινῇ ἡμῶν γλώσσῃ ὀνομάζεται πηγάδι τὸ φρέαρ καὶ πηγαδᾶς ὁ φρεωρύχος καὶ πηγαδήσιο νερὸ τὸ φρεατιαῖον ὕδωρ (Πρβ. νερὸ βρυσήσιο, στερνήσιο, ποταμήσιο). Λέγεται δὲ καὶ πηγαδόστομο καὶ μαγγανοπήγαδο καὶ ξεροπήγαδο (Ξεροπήγαδο, Ξεροπηγαδιώτης). Γίνεται δὲ χρῆσις καὶ τοῦ ἐπιθέτου πηγαδόστομος ἐπ' ἀνθρώπου, οὗ τὸ στόμα εἶνε λίαν μέγα καὶ οἱονεὶ πηγαδίῳ ἐμφερές. Ἐν τόπῳ ὑψηλῷ τῆς Ἀμφίσσης ὑπάρχουσι πολλαὶ ὁμοῦ κρῆναι, προσαγορεύονται δ' ὑπὸ τῶν Ἀμφισσέων πηγάδια (ἢ Πηγάδια) καλοῦσι δ' οὗτοι καὶ τὸ φρέαρ πηγάδι καὶ τὰ φρέατα πηγάδια.

Παρὰ τῷ Ἡσυχίῳ φέρεται «Φρέαρ: πηγή, λάκκος». Ἐν τῷ κατὰ Ἰωάννην Εὐαγγελίῳ κεφ. Δ', 6 ὀνομάζεται πηγὴ τὸ καλούμενον ἐν τοῖς ἔπειτα φρέαρ (Ἴδε καὶ Ὠριγέν. Τόμ. ΙΕ', σελ. 319). Ὁ Ἰδελῆρος γράφει ἐν τῇ ἐκδόσει τῶν Ἀριστοτέλους Μετεωρολογικῶν Τόμ. Α', σελ. 499 «τὰ πηγαῖα h. l. synonymum est vocabuli

φρεατιαῖα, ut πηγή vocabuli φρέαρ apud Plutarchum *Quaest. Sympos*. VI. 4. Tom. XI. p. 256 Hutten: ὅταν οὖν ὑποπλασθῇ ὑπὸ τῆς πηγῆς τὸ ὕδωρ ἐν τῷ ἀέρι προθερμανθέν, περιψύχεται ταχέως. cfr. Coray ad Hippocrat. *de aëre, aquis et locis* Tom. II, p. 118)». Ἀδιανόητον εἶνε τὸ «ὑποπλασθῇ ὑπὸ τῆς πηγῆς», ἐνέκρινε δ' ὁ Βυττεμβάχιος ἐν τῇ ἐκδόσει τῶν Ἠθικῶν τοῦ Πλουτάρχου Τόμ. Γ', σελ. 835 τὴν ἀνάγνωσιν «ἀποσπασθῇ ἀπὸ τῆς πηγῆς». Εἶπε δὲ καὶ ἀλλαχοῦ τῶν Ἠθικῶν ὁ Πλούταρχος σελ. 949 δ' «τὰ μὲν ἀποσπασθέντα τῆς πηγῆς ὕδατα μᾶλλον πήγνυται». Σημαίνει δ' ἐν ἀμφοτέροις τούτοις τοῖς χωρίοις ἡ λέξις πηγή οὐχὶ φρέαρ ἀλλὰ πηγὴν φρέατος. Πρβ. σελ. 690 β' «κρεμάσαντες τὸ ἀγγεῖον ἐν τῷ φρέατι τῆς πηγῆς μὴ ἁπτόμενον εἴασαν ἐπινυκτερεῦσαι» καὶ σελ. 690 ε' καὶ Γεωπονικ. σελ. 95, κτλ. Ὑπὸ τοῦ Ἀριστοτέλους ἐρρήθη ἐν τοῖς Μετεωρολογικοῖς βιβλ. Β', α', 6 «τῶν γὰρ περὶ τὴν γῆν ὑδάτων τὰ μὲν ῥυτὰ τυγχάνει ὄντα, τὰ δὲ στάσιμα. Τὰ μὲν οὖν ῥυτὰ πάντα πηγαῖα — Τῶν δὲ στασίμων τὰ μὲν συλλογιμαῖα καὶ ὑποστάσεις, οἷον τὰ τελματιαῖα καὶ ὅσα λιμνώδη — τὰ δὲ πηγαῖα· ταῦτα δὲ πάντα χειρόκμητα, λέγω δ' οἷον τὰ φρεατιαῖα καλούμενα· πάντων γὰρ ἀνωτέρω δεῖ τὴν πηγὴν εἶναι τῆς ῥύσεως. Διὸ τὰ μὲν αὐτόματα ῥεῖ, τὰ κρηναῖα καὶ ποταμιαῖα (ποτάμια), ταῦτα δὲ τέχνης δεῖ τῆς ἐργασομένης». Οὐχὶ ἀνάξια μνείας εἶνε τὰ γεγραμμένα ἐν τῷ ὑπὸ τοῦ Ἰδελήρου προσηρτημένῳ τοῖς Μετεωρολογικοῖς τοῦ Ἀριστοτέλους ἀπανθίσματι ἐκ τῶν εἰς αὐτὰ Ὑπομνημάτων Ἀλεξάνδρου καὶ ἄλλων Τόμ. Α', σελ. 272 «Τῶν δὲ ῥυτῶν τὰ μὲν ποταμοί εἰσι, τὰ δὲ κρῆναι· εἰ μὲν γὰρ πολὺ εἴη τὸ ῥυτὸν ὕδωρ, γίνεται ποταμός, εἰ δὲ ὀλίγον, κρήνη. Τῶν στασίμων δὲ τὰ μέν εἰσι πηγαῖα, τὰ δὲ συλλογιμαῖα· συλλογιμαῖα δὲ τὰ ἀπὸ ὑετῶν συναγόμενα. Αὐτὰ δὲ ταῦτα τὰ συλλογιμαῖα ἢ πολλά ἐστι καὶ γίνονται λίμναι ἢ ὀλίγα καὶ γίνονται τέλματα. Τῶν δὲ πηγαίων τὰ μέν εἰσι χειρόκμητα, τὰ δὲ αὐτόματα· αὐτόματα μὲν τὰ ἀπὸ χασμάτων ὑπὸ σεισμοῦ γινομένων (γρ. γενομένων) ἀναφανέντα φρέατα, χειρόκμητα δὲ οὐχ, ὡς ἄν τις οἰηθείη, τὰ διὰ μηχανῆς ἔχοντα τὸ ἀρύεσθαι τὸ ὕδωρ φρέατα, ἀλλὰ τὰ κατὰ ὑδροφαντικὴν τέχνην εὑρισκόμενα, ὡς ὅταν διά τινος μεθόδου οἱ ὑδροφάνται νοήσωσι τὸ ὑποκείμενον ὕδωρ κἀκεῖ ποιήσωσι φρέαρ».

Ὁ Οἰκονόμος λέγει ἐν τῷ Δοκιμίῳ Τόμ. Β', σελ. 183 «ὡς ἡ τῆς Συνηθ. βρύσις=πηγή· καὶ πηγάδιον=φρέαρ» καὶ σελ. 234 «τὸ δὲ κρήνη—παρὰ τὸ κάρα, κάρηνον· κάρα γάρ τις καὶ κεφαλὴ τοῦ βρύοντος ὕδατος (Σ. μάννα νεροῦ). ὅθεν καὶ λτ. caput aquae, καὶ Σ. κεφαλόβρυσον (ὄνομα κρουνῶν μεγάλων καὶ ἀλλαχῇ τῆς Ἑλλάδος, καὶ μάλιστα ἐν Θεσσαλίᾳ, ἐν ᾗ καὶ κώμη Κεφαλόβρυσον)». Πρβ. πηγὴ Βασιλακίου (Βασιλακίου πηγάδιον) καὶ βρύσις Βασιλακίου (Ἴδε Δουκάγγιον ἐν Γλωσσαρ. σελ. 230). Σκαρλᾶτος ὁ Βυζάντιος γράφει ἐν τῷ Λεξικῷ τῆς καθ' ἡμᾶς Ἑλλην. Διαλέκτου σελ. 188 ἐκδ. β' «Κρουνιά (ἡ βρύσι', ἡ ἄλλ. Μάννα τοῦ νεροῦ). Κρουνὸς, πηγή». Συνήθως λέγεται μάννα τοῦ νεροῦ ἡ πηγὴ καὶ βρύσις (βρύσι, βρύση) ἡ κρήνη, γίνεται δ' ἀντίθεσις τοῦ βρύσις πρὸς τὸ πηγάδιον (πηγάδι), ὡς παρὰ τοῖς παλαιοῖς τοῦ κρήνη πρὸς τὸ φρέαρ, οἷον Θουκυδ. Β', 48 «ὥστε καὶ ἐλέχθη ὑπ' αὐτῶν ὡς οἱ Πελοποννήσιοι φάρμακα ἐσβεβλήκοιεν ἐς τὰ φρέατα· κρῆναι γὰρ οὔπω ἦσαν αὐτόθι» καὶ Ἱπποκράτ. Τόμ. Β', σελ. 70 «τὸ δ' αὐτὸ τοῦτο καὶ τὴν γῆν ἐργάζεται καὶ τὴν θάλασσαν καὶ τοὺς ποταμοὺς καὶ τὰς κρήνας καὶ τὰ φρέατα» (Ἴδε I. Σμιδίτιον ἐν *Synonym. d. Griech. Sprach.* Τόμ. Α', σελ. 632). Ἀντιδιαστέλλεται δὲ παρὰ τῷ Θουκυδίδῃ ἡ κρήνη καὶ πρὸς τὰς πηγὰς βιβλ. Β', 15 «τῇ κρήνῃ τῇ νῦν μέν, τῶν τυράννων οὕτω σκευασάντων, Ἐννεακρούνῳ καλουμένῃ, τὸ πάλαι δέ, φανερῶν τῶν πηγῶν οὐσῶν, Καλλιρρόῃ ὠνομασμένῃ» (Ἴδε Σμιδίτιον ἐν τῷ ἀρτίως μνημονευθέντι βιβλίῳ σελ. 630). Ὁ Οὔγγῆρος λέγει ἐν Θηβ. Παραδ. Τόμ. Α', σελ. 114 «Namque haec duo verba, quae maxime paria esse nonnullis visa sunt, utique sic tum coniunguntur, ut ab Aristide Smyrn. p. 232, 9. κρῆναι δὲ καὶ πηγαί, Artemidoro II. 27. p. 190. πηγαὶ δὲ καὶ κρῆναι καὶ πίδακες, Himerio Or. I. 8, p. 336. ποταμοὶ καὶ λίμναι, ἔτι δὲ κρῆναι καὶ πηγαὶ καὶ φρέατα, tum separantur, ut πηγαὶ sint scaturigines, κρῆναι aquarum quaedam quasi collectiones et receptacula vel fontes arte facti, ut scientissime expedivit Siebelisius in Pausan. l. 14, 1. adnott. p. 44». Ἐπιφέρει δ' εὐθὺς παραδείγματα εἰς πίστωσιν τῆς ὁριζομένης διαφορᾶς τῶν πηγῶν καὶ τῶν κρηνῶν. Συνῆψε δὲ τὰς λέξεις ταύτας καὶ ὁ Στράβων σελ. 173 «ἃ κατ' ἄλλους μὲν πόρους ἔχει τὴν ἔκρυσιν

κατὰ φύσιν εἰς τὴν ἐπιφάνειαν, ὧν δὴ τὰ στόματα πηγὰς καὶ κρήνας καλοῦμεν, κατ' ἄλλους δὲ πόρους κτέ.». Παρατηρητέον δ' ὅτι τοῖς πηγαίοις ὕδασιν ἀντιδιαιροῦνται τὰ ὄμβρια καὶ τὰ ἀπὸ χιόνος ἐν τῷ περὶ Ἀέρων Ὑδάτων Τόπων συγγράμματι τοῦ Ἱπποκράτους κεφ. Ι' (Τόμ. Α', σελ. 254) «Καὶ περὶ μὲν τῶν πηγαίων ὑδάτων ὧδε ἔχει· περὶ δὲ τῶν ὀμβρίων καὶ ὁκόσα ἀπὸ χιόνος φράσω ὅκως ἔχει». Πρβ. καὶ κεφ. ΙΑ' (σελ. 257) «Περὶ μὲν οὖν ὀμβρίων ὑδάτων καὶ τῶν ἀπὸ χιόνος καὶ κρυστάλλων οὕτως ἔχει».

Ὑπὸ παλαιοῦ γραμματικοῦ ἐν Παραρτήματι προστεθειμένῳ ὑπὸ τοῦ Λουδουίχου τῷ δευτέρῳ τόμῳ τοῦ συγγράμματος αὐτοῦ *Aristarchs Homerische Textkritik* λέγεται σελ. 665, 10 «τὸ δὲ γῆ γήδιον, πηγὴ πηγήδιον διὰ τοῦ η γράφεται». Φέρεται δὲ καὶ ἐν τῷ Λεξικῷ τοῦ Σουίδα «Πηγήδιον: ἡ μικρὰ πηγή». Ἀλλὰ μετετυπώθη ὑπὸ τοῦ Γαισφόρδου εἰς τὸ πηγίδιον, ὃ βλέπει τις καὶ ἐν τῇ Βεκκηρείῳ ἐκδόσει τοῦ Σουίδα. Ἀποφαίνεται δὲ καὶ ὁ Λοβέκκιος ἐν Στοιχ. Τόμ. Α', σελ. 281 «Πηγήδιον ἡ μικρὰ πηγή Suid. pro πηγίδιον scriptum est errore manifesto» (Ἴδε καὶ Προλεγόμ. σελ. 522). Πρβ. πυγή-πυγίδιον, ἀρχή-ἀρχίδιον, δίκη-δικίδιον, κτλ. Ὅλως ἀσύστατος εἶνε ἡ ἐκφορὰ πηγήδιον, ὡς καὶ ἡ κλινήδιον καὶ ἡ πορνήδιον, αἳ μνημονεύονται ἐν τοῖς Κανόσι τοῦ Θεογνώστου Κραμ. Ἀν. Ὀξ. Τόμ. Β', σελ. 122, 3 (Ἡρῳδιαν. Τεχν. Λειψ. Τόμ. Α', σελ. 357, 8) «Τὰ διὰ τοῦ ΔΙΟΝ ὑποκοριστικά, ἔχοντα ἀπὸ πρωτοτύπου φωνῆς τὸ Η, διὰ τοῦ Η γράφει τὴν τρίτην ἀπὸ τέλους, οἷον γῆ γήδιον, κλίνη κλινήδιον, πόρνη πορνήδιον». Ὁ ὀρθὴ γραφὴ εἶνε κλινίδιον (Ἀριστοφ. Λυσ. 916 καὶ ἄλλ.) καὶ πορνίδιον (Ἀριστοφ. Νεφ. 997 καὶ ἄλλ. Ἴδε Βλαϋδέσίον εἰς Ἀριστοφ. Νεφ. σελ. 476 καὶ εἰς Βατρ. σελ. 156). Σημειωτέον δ' ὅτι ὁ Οὐγγῆρος ἐν Θηβ. Παραδ. Τόμ. Α', σελ. 112 τὸ παρὰ τῷ Ἀριστείδῃ Τόμ. Α', σελ. 799 Δινδ. «τὴν μὲν ἀκρόπολιν πεδίων καὶ ἀλσῶν μεστήν» μετέβαλεν εἰς τὸ πηγιδίων, ὅπερ ἥκιστ' ἀποδεκτόν.

Ὁ Λοβέκκιος γράφει ἐν τῇ ἐκδόσει τοῦ Φρυνίχου σελ. 74 «Dissimillima composuit Fischerus ad Well. II. 25. neque satis distincte Etym. M. p. 105. p. 700. οὐράδιον, κεφαλάδιον, τυ-

χάδιον (Eustath.) cum antiquis σπηλάδιον et ἐλάδιον Comici (Athen. VII. 40. 68. et 71.) confert, a quibus rursus distant ὑφάδιον, σημάδιον, χειμάδιον, γλυκάδιον (Zonar. p. 1457.), ὀσφράδιον, quae omnia cum verbis in αίνω cognata sunt; λεμβάδιον, Nicet. Ann. VIII. 6. 140. A. XIX. 3. 363. a λέμβος, ut φωκάδιον» καὶ ἐν τοῖς Στοιχείοις Τόμ. Α', σελ. 281 «nam hoc longum quidem alpha sicut ἐλάδιον sed aliam paragogem habet αδιον, quam sermo in senium vergens nominibus diverse terminatis affinxit κεφαλάδιον, πηγάδιον, ὀσφράδιον, σκηνάδιον, σημάδιον, ὑφάδιον et alia v. Proll. 353».

Τὸ φωκάδιον βλέπει τις ἐν τῷ Γλωσσαρίῳ τοῦ Δουκαγγίου σελ. 1713. Ὁ Κοραῆς λέγει ἐν τοῖς Ἀτάκτοις Τόμ. Δ', σελ. 663 «**Φωκᾶς**, μικρὸν πήλινον ἀγγεῖον, χρήσιμον νὰ δέχεται τὰ πτύσματα (crachoir). Ὁ Δ. φέρει ὑποκορ. Φωκάδιον, μὲ συνών. Ἀλάβαστρον, Μυροθήκη, Καννίον. Ὁ δὲ Σουίδας, γενικῶς, Φωκὸς . . . ἀγγεῖόν τι».

Περὶ τοῦ σκηνάδιον εἶνε γεγραμμένον ἐν τῷ Θησαυρῷ τοῦ Στεφάνου Τόμ. Ζ', σελ. 363 β' «Σκηνάδιον, τὸ, Tegumentum. Anon. in Maji Spicil. Rom. vol. 2, p. 322, bis; nisi mendum est pro σκηνίδιον». Οὐδαμῶς ἀδύνατον ἦτο νὰ ὑπάρχῃ ἐν τῷ παρῃκμακότι ἑλληνισμῷ καὶ τύπος σκηνάδιον.

Τὸ ὄνομα χειμάδιον ἀπαντᾷ παρὰ τῷ Δημοσθένει σελ. 49, 32 «ὑπάρχει δ' ὑμῖν χειμαδίῳ μὲν χρῆσθαι τῇ δυνάμει Λήμνῳ κτέ.». Ὁ Βαλκενάριος ἐν ταῖς εἰς Ἡρόδοτον Σημειώσεσι σελ. 1023 Γαισφ. ἐξήλειψε τὴν δοτικὴν τῇ δυνάμει· συνεφώνησε δὲ τῷ Βαλκεναρίῳ καὶ ὁ Γ. Δινδόρφιος ἐν τῷ Θησαυρῷ τοῦ Στεφάνου Τόμ. Η', σελ. 1374 δ'. Ἀλλ' ἄλλοι πολλοὶ ἐτήρησαν τὴν παραδεδομένην γραφήν. Παρὰ τῷ Ἡσυχίῳ ἀντὶ τοῦ «Χειμάδιον: εἰς τὸ χειμάζειν» γραπτέον ἴσως «ΧειμαΔΙΟΝ: (χωρίον ἐπιτήΔΕΙΟΝ) εἰς τὸ χειμάζειν». Οὐκ ὀλίγα μαρτύρια τοῦ περὶ οὗ ὁ λόγος ὀνόματος ἐκ μεταγενεστέρων συγγραφέων εἶνε κατειλεγμένα ἐν τῇ Διδωτείῳ ἐκδόσει τοῦ Θησαυροῦ τοῦ Στεφάνου. Πρβ. καὶ Λεξ. Πασσοβ. Τόμ. Β', σελ. 2427. Ἐρ-

ρήθη δὲ καὶ ὑπὸ τοῦ Ὠριγένους Τόμ. ΙΘ', σελ. 128 (Τόμ. ΚΕ', σελ. 144) «ὅπως—τὸ τῶν χειμαδίων προνοητικὸν καταρρίψῃ». Σῴζεται δ' ἡ λέξις καὶ ἐν τῇ καθ' ἡμᾶς γλώσσῃ ἐκφερομένη κοινῶς χειμαδιό. Ὁ Βασιάδης ἐν τῇ ἐκδόσει τῶν Δημοσθένους Φιλιππικῶν Τόμ. Α', σελ. 181 γράφει «Χειμάδιόν ἐστι τόπος, ἐφ' ᾧ ἄν τις δύναιτο χειμῶνος καθορμίσασθαι· ἡ δὲ λέξις καὶ παρ' ἡμῖν εὔχρηστος· χειμάδια γὰρ ἐν τῇ Ἠπείρῳ καλεῖται, ἔνθα οἱ ποιμένες τὸν χειμῶνα διαμένουσι» (Ἴδε καὶ Σκαρλ. Βυζαντίου Λεξικὸν τῆς καθ' ἡμᾶς Ἑλλ. Διαλέκτου σελ. 393 ἐκδ. β'). Ἄξια παραθέσεως εἶνε ἃ περὶ τῆς προκειμένης λέξεως εἶπεν ὁ Λοβέκκιος ἐν Προλεγομ. σελ. 352 «A nominibus, quibus Εἰκάδιον, Παλλάδιον etc. subnata sunt, notum est etiam neutra duci παλλάδιον, πεντάδιον, ὀγδοάδιον, ἐμβάδιον, λιβάδιον, χερμάδιον, παραφυάδιον, κατιάδιον. Neque lineas transiliunt quae in Etym. Gud. conjunguntur χειμάδια ὁ τόπος οὗ δεῖ χειμάσαι, χειμαδία δὲ ἡ ὥρα, quippe antecedente nomine χειμάς et verbo χειμαδεύω». Περὶ τοῦ χειμάς γίνεται λόγος ἐν σελ. 443 καὶ 444· τὸ δὲ ῥῆμα χειμαδεύω εὑρέθη ἐν μόνῳ τῷ παρηκμακότι ἑλληνισμῷ, ὡς καὶ τὸ χειμαδίζω. Ὁ Κοραῆς γράφει ἐν τῇ ἐκδόσει τοῦ Ὀνησάνδρου σελ. 160 «τοῖς χειμαδίοις: ΗΔ, ΑΤ, ταῖς χειμαδείαις. Τὰ χειμάδια (οὐδετέρως) ὑπονοούμενον ἔχουσι τὸ χωρία». Πρβ. Πολυδεύκ. Α', 62 «χειμάσαι καὶ ἐγχειμάσαι καὶ χωρία χειμάδια». Ὑπὸ τοῦ Εὐσεβίου ἐλέχθη χειμάδιος ὥρα, ὡς ἐδηλώθη ἐν τῷ Θησαυρῷ τοῦ Στεφάνου Τόμ. Η', σελ. 1375 α'.

Ἡ λέξις γλυκάδιον εἶνε τοῦ Βυζαντιακοῦ ἑλληνισμοῦ, κυκλεῖται δὲ καὶ παρ' ἡμῖν ἔχουσα κατὰ τὴν κοινὴν συνήθειαν τύπον τρισύλλαβον, γλυκάδι. Ἐρρήθη δὲ καὶ Γλυκάδιος, ὡς ἐμφαίνεται ἐκ τῆς ῥήσεως τοῦ Νείλου «Γλυκάδιος μὲν τὸ ὄνομα κέκλησαι, ὄξινος δὲ καὶ ἀηδὴς τὸν τρόπον καθέστηκας» (Ἴδε Θησ. Στεφ. Τόμ. Β', σελ. 650 β'). Νομίζει δ' ὁ Λοβέκκιος ἐν Προλεγομ. σελ. 353 ὅτι τὸ ὄνομα γλυκάδιον παρήχθη ἐκ τοῦ γλυκός. Ὁ λόγος τοῦ ἐνδόξου γραμματικοῦ ἔχει ὧδε· «Ab adjectivo γλυκός, quo nunc Graeci utuntur et Γλύκκα ἡ γλυκύτης, Γλυκκόν γλυκύ Hes. derivatum videtur γλυκάδιον et propria Γλύκας, Γλυκάδιος».

Ὁ Κοραῆς λέγει περὶ τοῦ γλυκάδιον ἐν τοῖς Ἀτάκτοις Τόμ.

Α΄, σελ. 147 «Γλυκάδιον ὀνομάζομεν σήμερον τὸ ὄξος, ὄχι κατὰ τὴν λεγομένην ἀντίφρασιν τῶν γραμματικῶν, ἀλλὰ διότι γλυκαίνει, ἤτοι ἡδύνει τὰ φαγητά. Διὰ τὴν ἥδυνσιν ταύτην τὸ ὠνόμαζαν καὶ οἱ Ἀττικοὶ Ἧδος, ἤγουν ἥδυσμα, ἄρτυμα. Ἧδος, ἡδονή, καὶ ὄφελος... καὶ ὄξος λέγει ὁ Ἡσύχιος» καὶ Τόμ. Δ΄, σελ. 112 «Ἔχομεν ὅμως συνώνυμον αὐτῆς τὸ Ἡδύσματα—σημαῖνον, ὅ,τι ἐσήμαινε καὶ εἰς τοὺς παλαιοὺς—οἱ ὁποῖοι καὶ ἓν ἀπ' αὐτὰ, ὡς πολύχρηστον, τὸ ὀξείδιον, τὸ ὠνόμαζαν καὶ Ἡδονὴν καὶ Ἧδος, ὡς πολλοὶ ἀπὸ ἡμᾶς σήμερον τὸ ὀνομάζουν Γλυκάδιον, Δ. Οἱ δὲ Κυρηναῖοι τὸ ὄξος ἧδός φασι, καὶ ἄλλοι Γλυκάδιον (Ἐτυμολ. σελ. 626)». Πρβ. καὶ Οἰκονόμον ἐν Δοκιμ. Τόμ. Γ΄, σελ. 427 «ὡς τὸ Σ. γλυκάδιον, γλυκὺ (ὄξος)=ἀρχ. ἇδος, (ἡδύ, ἡδύνον) (γρ. ἡδῦνον)». Περὶ τοῦ ἧδος-ἇδος διέλαβεν ὁ Κασαύβων ἐν ταῖς εἰς τοὺς Ἀθηναίου Δειπνοσοφιστὰς Παρατηρήσεσι σελ. 140 καὶ ὁ Βαρκῆρος ἐν τῇ Κριτικῇ Ἐπιστολῇ σελ. 245 κέξ. (Ἴδε καὶ Θησ. Στεφ. Τόμ. Α΄, α΄, σελ. 697 δ΄ καὶ Τόμ. Δ΄, σελ. 99 γ΄-δ΄. Ἔτι δὲ Κόκκιον ἐν τῇ συναγωγῇ τῶν Ἀποσπασμάτων τῶν Κωμικῶν Τόμ. Β΄, σελ. 66, 134 καὶ Σχουάβιον ἐν τῇ συλλογῇ τῶν Αἰλίου Διονυσίου καὶ Παυσανίου Λειψάνων σελ. 67-70 καὶ σελ. 167).

Ἐν τοῖς εἰς Νίκανδρον Σχολίοις Θηρ. 594 (σελ. 46, 35 Κειλ.) φέρεται «εὐώδεα δὲ κατ' εὐφημισμόν—ὡς τὴν χολὴν γλυκεῖαν καὶ τὸ ὄξος γλυκάδιον» καὶ ἐν τῷ περὶ Τρόπων τοῦ Χοιροβοσκοῦ κεφ. ΙΓ΄ (Ῥητ. Οὐαλζ. Τόμ. Η΄, σελ. 812, 11) «ἀντίφρασίς ἐστι λέξις δι' ἐναντίων τὸ ἐναντίον σημαίνουσα, ὡς ὅταν τις τὸν τυφλὸν πολυβλέποντα εἴποι ἢ τὸ ὄξος γλυκάδιον». Πρβ. καὶ Ἐπιφάν. Τόμ. Β΄, σελ. 539, 5 Δινδ. «ὥσπερ γὰρ—τοὺς μηδὲ ὅλως ὁρῶντας καλοῦσι πολυβλέποντας καὶ τὰς χολὰς γλυκείας φασὶ καὶ τὸ ὄξος μέλι τινὲς ἐπωνόμασαν καὶ τὰς Ἐρινύας Εὐμενίδας τινὲς ὠνόμασαν». Ἴδε Λοβέκκιον ἐν Ἀγλαοφ. σελ. 877 κέξ. Γράφει δ' ὁ ἐπιφανὴς οὗτος φιλόλογος ἐν *Act. Soc. Graec.* Τόμ. Β΄, σελ. 301 «Namque acetum μέλι dictum esse minus miramur reputantes Atticos idem ἦδος vocasse, nimirum quia condimentum ciborum est, ut ἅλες ἡδυντῆρες». Ἐπισυνάπτομεν τούτοις τὰ ὑπὸ τοῦ Κοραῆ εἰρημένα ἐν τῇ ἐκδόσει τῶν Ἀριστοτέλους Νικομαχείων Ἠθικῶν σελ. 327 «ἥδυσμα: τὸ ἅλας ἐξηγεῖται ὁ Εὐστράτιος, ἴσως οὐ κακῶς.

Ἡδυστῆρες οἱ ἅλες φησὶν Ἡσύχιος. Ἄμεινον δὲ γενικώτερον ἐπὶ παντὸς ἀρτύματος ἐκδέχεσθαι· καὶ γάρ, Ἧδος... ὄξος καὶ Ἡδύματα, ἀρτύματα λέγει πάλιν ὁ αὐτὸς Ἡσύχιος». Ὀρθῶς εἶνε παρὰ τῷ Ἡσυχίῳ γεγραμμένον ἡδυΝτῆρες καὶ ἡδύΣματα.

Ὁ ἀοίδιμος Κοραῆς ἀπεφήνατο ὅτι ὀνομάζεται γλυκάδιον τὸ ὄξος οὐχὶ κατ' ἀντίφρασιν, ἤγουν κατ' εὐφημισμόν, ἀλλὰ διότι γλυκαίνει, ἤτοι ἡδύνει τὰ φαγητά. Νομίζομεν δ' ὅμως ὅτι δύναται μὲν τὸ ὄξος νὰ ἡδύνῃ, οὐχὶ δὲ καὶ νὰ γλυκαίνῃ τὰ ἐδέσματα, ἐφ' ὧν χρῆσις αὐτοῦ γίνεται. Εὐλόγως δ' ἐκλήθη ὑπὸ τῶν παλαιῶν ἧδος, ὡς οἱ ἅλες ὠνομάσθησαν ἡδυντῆρες, οἵτινες ἀφαιροῦσι μὲν γλυκύτητα, παρέχουσι δ' ἡδύτητα. Πρβ. Θεόφρ. περὶ Φυτ. Αἰτ. ϛ', δ', 6 «τῶν δὲ καὶ ὅλως ὁ χυμὸς ἄτροφος ὢν ὡσπερεὶ ἥδυσμα τῆς τροφῆς ἐστιν, οἷον ὁ ἁλμυρὸς καὶ ὁ ὀξύς». Ἡμεῖς δοξάζομεν ὅτι κατ' ἀντίφρασιν ἤτοι κατ' εὐφημισμὸν λέγεται τὸ ὄξος γλυκάδιον-γλυκάδι, γινώσκομεν δ' ὅτι σφόδρ' οἱ δεισιδαίμονες δυσανασχετοῦσιν, ἂν κατὰ τὴν συγκομιδὴν τοῦ οἴνου προενεχθῇ ἡ λέξις ξίδι (=ὀξίδιον), δυσοιώνιστον αὐτὴν ὑπολαμβάνοντες.

Σκαρλᾶτος ὁ Βυζάντιος γράφει ἐν τῷ Λεξικῷ τῆς καθ' ἡμᾶς Ἑλλην. Διαλέκτου σελ. 71 ἐκδ. β' «Γλυκάδι (ὀνομάζουν εἰς πολλὰ μέρη τῆς Ἑλλάδος, καθὼς καὶ εἰς τὸν καιρὸν τοῦ σχολ. Νικάνδρου ὠνόμαζαν, τὸ Ξεῖδι—Γλυκάδια (εἰς τὸ πληθ., τὰ ποδάρια, ἡ φτεροῦγες, ὁ λαιμὸς κτλ. τῶν ὀρνίθων) Ἀκροκώλια (ὀρνίθων)».

Μνημονεύεται καὶ ὄνομα γλυκείδιον ὑπὸ τοῦ Χοιροβοσκοῦ καὶ ἄλλων. Χοιροβοσκ. Ὀρθογρ. σελ. 189, 27 (Κραμ. Ἀν. Ὀξ. Τόμ. Β') «Γλυκείδιον: διὰ τῆς ΕΙ διφθόγγου τὸ ΚΕΙ· ἀπὸ γὰρ τοῦ γλυκέος γενικῆς γίνεται γλυκείδιον, ὡς παρὰ τὸ πράξεως πραξείδιον καὶ λέξεως λεξείδιον». Ἐν τῷ Λεξικῷ τοῦ Σουίδα φέρεται «Γλυκίδιον: τὸ γλυκύ· καὶ γλύκιον: τὸ γλυκύτερον» (Ἴδε Θησ. Στεφ. Τόμ. Β', σελ. 650 β'). Ὁ Λοβέκκιος γράφει ἐν Προλεγομ. σελ. 393 «Namque Graeci recentioris memoriae μισάδιος receperunt pro μεσίδιος et μισαδιάζειν pro dimidiare, sed etiam deminutivis, quae antiquitus in ιδιον terminata sunt, alpha obrepsit, ὀσφράδιον—πηγάδιον, γλυκάδιον pro γλυκίδιον vel γλυκείδιον, nam utrumque reperitur sed posterius probat Etym. Gud. p. 126, 51. γλυκείδιον ἀπὸ τῆς γλυκέος γενικῆς ὡς πράξεως πραξείδιον, λέξεως

λεξείδιον, pro quibus rectius ὀξείδιον attulisset Suidae memoratum, quamquam id quoque iota simplici scribi convenit ut ξιφίδιον, quod ap. Suidam adversus legem EM. 147, 18. ξιφείδιον scribitur». Ἡ ὑγιῶς ἔχουσα ἐκφορὰ εἶνε ξιφίδιον. Ὁμοίως τούτῳ ἐσχηματίσθη τὸ κρανίδιον ἐκ τοῦ κράνος.

Ὑπάρχει καὶ ὑποκοριστικὸν παρηγμένον ἐκ τοῦ Νίκη διὰ τῆς καταλήξεως ΑΔΙΟΝ. Ἐν τῇ Συναγωγῇ τοῦ Κουμανούδη κεῖται σελ. 224 «νεικάδιον, τό· ἀγαλμάτιον μικρὸν Νίκης. ΕΠΙΓΡ. Παλαιστίνης. CIG 4558.—Οὐδὲ νικάδιον εὕρηται ἐν τῷ ΘΣ». Ἀλλ' ἐν τῷ Ἑλληνικῷ Λεξικῷ τοῦ Ε. Α. Σοφοκλέους σελ. 783 εἶνε γεγραμμένον «Νικάδιον, ου, τὸ, little Νίκη. Inscr. 4558». Ἐν τῇ Συλλογῇ τῶν Ἑλληνικῶν Ἐπιγραφῶν Τόμ. Γ', σελ. 249 φέρεται ἡ σημείωσις ἥδε· «Deminutivum νεικάδιον hoc est νικάδιον (victoriola) formatum est ut πηγάδιον, σειράδιον (conf. Lobeck. ad Phryn. p. 74)».

Παρὰ Κωνσταντίνῳ τῷ Πορφυρογεννήτῳ ἀπαντᾷ ὄνομα ἰχάδιον Τόμ. Α', σελ. 319, 2 καὶ σελ. 323, 14 καὶ σελ. 325, 9 καὶ 20. Εἶνε δὲ τοῦτο πάντως παράγωγον τοῦ ἦχος καὶ ἀναγκαίως ἔχει νὰ γραφῇ διὰ τοῦ Η, ἠχάδιον (Ἴδε Κουμανούδην ἐν τῇ Συναγωγῇ σελ. 148. Πρβ. καὶ Σάθαν ἐν Ἱστορ. Δοκιμ. περὶ τοῦ Θεάτρ. κτέ. σελ. ρνβ').

Φέρεται δὲ καὶ ὑποκοριστικὸν Ἑρμάδιον ἐν τῷ Χάρωνι τοῦ Λουκιανοῦ κεφ. 1 «ὦ φίλτατον Ἑρμάδιον», λέγει δὲ περὶ αὐτοῦ ὁ Φρίσχιος ἐν τῇ ἐκδόσει τοῦ Λουκιανοῦ Τόμ. Γ', β', σελ. 87 τάδε· «Ἑρμάδιον formam lingua graeca non agnoscit. Aristophanes Ἑρμίδιον dixit in Pace v. 382 et v. 924. hinc Solani conjecturam ὦ φ. Ἑρμίδιον plerique comprobarunt in his Hemsterhusius. qui si tum scire potuisset, in codd. ad unum omnibus ἑρμάδιον legi: aliter videtur sensurus fuisse. scripsisset, ut ego olim correxi ὦ φίλτατον Ἑρμάριον. neque vero haec forma ab dorico Ἑρμᾶς profluxit. immo graeci modo deminutiva κυνίδιον, λιθίδιον, κλινίδιον, ἱππίδιον modo κυνάριον, λιθάριον, κλινάριον, ἱππά-

ριον usurparunt, observante Phrynicho in Ecloga p. 180, qui bene judicat deminutiones in—άριον saepe esse altera recentiores. nostrum quidem deminutivum Ἑρμάριον diserto grammatici testimonio in Etym. M. p. 147, 4 (146, 56 ed. G.) confirmatur». Τὸ παρ' Ἀριστοφάνει Ἑρμίδιον, ὃ μακρὰν ἔχει τὴν τρίτην ἀπὸ τέλους συλλαβήν, μετετύπωσεν ὁ Λ. Δινδόρφιος ἐν τῷ Θησαυρῷ τοῦ Στεφάνου Τόμ. Γ', σελ. 2043 β' εἰς τὸ Ἑρμήδιον· ἀπεδέξατο δ' αὐτὸ καὶ ὁ Σχουάβειος ἐν τῷ περὶ Ὑποκορ. Ἑλλ. καὶ Λατ. σελ. 65· ἀλλὰ προσέθηκεν «accuratior scriptura, qua Graeci supercedebant, vocis Ἑρμήδιον esset Ἑρμῄδιον». Παρατιθέμεθα καὶ τὰ ὑπὸ τοῦ Ἑρουερδῆνος γεγραμμένα ἐν τῇ Μνημοσύνῃ 1879, σελ. 314 «Ἑρμάδιον cum libris edidit Iacobitzius. At neque hoc neque Ἑρμίδιον neque Ἑρμήδιον, quae alii praetulerant, ferri posse videtur. Analogia enim postulat Ἑρμῄδιον, ut γῄδιον, κλῃδίον, alia». Ἀλλὰ τὸ κλῃδίον εἶνε ἐσχηματισμένον διὰ τῆς καταλήξεως ΙΟΝ, κλῄς, κλῃδ-ός, κλῃδ-ίον, οὐχὶ διὰ τῆς ΙΔΙΟΝ. Ὁ Φρίσχιος ἐν τῇ ἐκδόσει τοῦ Λουκιανοῦ Τόμ. Γ', β', σελ. 88 ὑπερμαχεῖ τῆς ἐκφορᾶς Ἑρμίδιον· εἰπὼν δέ τινα περὶ τῆς ἐκτάσεως τῆς προπαραληγούσης ἐπιφέρει «errat igitur L. Dindorfius—qui in Pace bis Ἑρμήδιον coniciebat secutus fratrem, qui hoc Luciani loco Ἑρμήδιον edidit. nam etsi Ἑρμῆς, Ἑρμήδιον videri possunt eodem vinculo quo γῆ, γήδιον cohaerere: tamen formae Ἑρμήδιον nullus usquam testis est ne apud Lucianum quidem, ubi editiones tantum habent Ἑρμήδιον, codices omnino non habent». Ὁ Βλαϋδέσιος ἐν τῇ ἐκδόσει τῆς Ἀριστοφάνους Εἰρήνης σελ. 42 ἰσχυρίζεται ὅτι τὸ ὀρθῶς ἔχον εἶνε Ἑρμείδιον σχηματισθὲν ἐκ τοῦ Ἑρμέας (ἐξ οὗ διὰ συναλοιφῆς τὸ Ἑρμῆς) ἢ ἐκ τοῦ ἐπικοῦ τύπου Ἑρμείας, ὡς τὸ ἀμφορείδιον ἐκ τοῦ ἀμφορεύς, τὸ θυείδιον ἐκ τοῦ θυεία, κτλ. (Πρβ. καὶ σελ. 86 καὶ 180 καὶ 259 καὶ *Adversar. in Com. Gr. Fragm.* Μέρ. Α', σελ. 109).

Ἐν τῷ Λεξικῷ τοῦ Σουΐδα καὶ ἐν τῷ τοῦ Ζωναρᾶ κεῖται «Ἑρμάδιον: τὸ τοῦ Ἑρμοῦ». Ποιεῖται δ' ὁ Τιτμαννὸς ἐν τῇ ἐκδόσει τοῦ Λεξικοῦ τοῦ Ζωναρᾶ σελ. 870 τὴν παρατήρησιν τήνδε· «Ἑρμάδιον: Kusterus corrigit Ἑρμίδιον, uti apud Aristoph. Pac. 381. et 923.

legitur. Sed Ἑρμάδιον restituendum etiam Etymolog. p. 147, 3. pro Ἑρμάριον, nisi et h. l. legendum Ἑρμίδιον. Quamquam variasse videtur scriptura, ut apud Lucian. I. Contempl. 490. ὦ φίλτατον Ἑρμίδιον». Ἄτοπος εἶνε ἡ μεταβολὴ τοῦ ἐν τῷ Μεγάλῳ Ἐτυμολογικῷ «τούτους δὲ Ἑρμᾶς ἐκάλουν· οὗ ὑποκοριστικὸν τὸ ἑρμάΡιον» εἰς τὸ ἑρμάΔιον· διότι σκοπὸς τοῦ Ἐτυμολόγου ὑπάρχει νὰ παραστήσῃ ὅτι τὰ ἁρμάΡια ὀφείλουσι νὰ λέγωνται ἑρμάΡια. Οὐκ ἀγνοητέον δ' ὅτι τὸ παρὰ τῷ Ζωναρᾷ Ἑρμάδιον ὑπελήφθη ὑπὸ τοῦ Λοβεκκίου ἐν τῇ ἐκδόσει τοῦ Φρυνίχου σελ. 555 ἡμαρτημένη ἀνάγνωσις τοῦ Ἑρμαῖον. Ἐνεκρίθη δ' ἡ γνώμη τοῦ Λοβεκκίου καὶ ὑπὸ τοῦ Φρισχίου ἐν τῇ ἐκδόσει τοῦ Λουκιανοῦ Τόμ. Γ', β', σελ. 87-8.

Ὁ Δουκάγγιος ποιεῖται μνείαν ἐν τῷ Γλωσσαρίῳ σελ. 719 ὀνομάτων τὴν αὐτὴν ἐχόντων σημασίαν τοῦ κορυφάδιν καὶ τοῦ κορυφάριον. Λέγει δὲ καὶ ὁ Κοραῆς ἐν Ἀτάκτ. Τόμ. Δ', σελ. 244 «**Κορυφάδιν,** Δ. κορυφάριον, Δ. μέρος τοῦ χαλινοῦ τὸ περὶ τὴν κορυφὴν τοῦ ἵππου (têtière), Κορυφαία, Ἑλλ.». Δὲν φαίνεται ἡμῖν ἀναγκαῖον νὰ νομισθῇ τὸ κορυφάδιον παράγωγον τοῦ κορυφαία (κορυφαία-κορυφᾴδιον-κορυφάδιον).

Ὑποκοριστικὸν ἰχνάδιν (=ἰχνάδιον) ἀπαντᾷ ἐν τοῖς κατὰ Λύβιστρον καὶ Ῥοδάμνην στίχ. 848 ἐκδ. Οὐαγν. «εἶχ' ἐντροπῆς ἰχνάδιν». Πολλὰ δὲ βλέπει τις ἐν αὐτοῖς οὐδέτερα εἰς ΙΝ, οἷον σημάδιν (στίχ. 1558 καὶ ἀλλαχοῦ), πιττάκιν, τραχῆλιν, λιβάδιν, καλάμιν, κεφάλιν, στεφάνιν, φοινίκιν (φοινῖκιν), ἀμπέλιν, περιβόλιν, φαρμάκιν, κουβοῦκλιν, ταῖριν, λιθάριν, φεγγάριν, δοξάριν, χέριν, χαρτίν, κλαδίν, ῥαβδίν, βεργίν, κτλ.

Ὑπὸ τοῦ Κοραῆ μνημονεύεται ἐν τοῖς Ἀτάκτοις ὑποκοριστικὸν κορκάδι ἐκ τοῦ κρόκη κατὰ μετάθεσιν τοῦ Ρ γενόμενον Τόμ. Β', σελ. 316 «Πάσχει μετάθεσιν, ὡς τὸ—Κορκάδι (trame), ἀπὸ τὸ Κροκάδιον, ὑποκοριστικὸν τῆς Κρόκης» καὶ σελ. 415 «**Κορκάδι,** Κορκάδιον. Κατὰ μετάθεσιν τοῦ ρ, ἀντὶ τοῦ Κροκάδιον (ὑποκοριστικὸν τοῦ ἑλλην. Κρόκη). Ὁ Σομαυέρας τὸ ἐξηγεῖ stupa (étoupe)». Σκαρλᾶτος δ' ὁ Βυζάντιος λέγει ἐν τῷ Λεξικῷ τῆς καθ' ἡμᾶς Ἑλλην.

Διαλέκτου σελ. 188 ἐκδ. β' «Κροκάδι (τὸ κιτρινάδι τοῦ αὐγοῦ). Λέκι(κυ)θος (ὁ), τὸ ὠχρὸν (ὁ κρόκος, τὰ χρυσᾶ, τὰ πυῤῥὰ) τῶν ὠῶν» καὶ ἐν τῷ Λεξικῷ τῆς Ἑλληνικῆς Γλώσσης σελ. 788 «Λέκιθος (ἡ)—κροκάδι (κιτρινάδι) τοῦ αὐγοῦ». Καὶ ἡμεῖς δ' ἠκούσαμεν κροκάδι λεγόμενον τὸν κρόκον τοῦ ᾠοῦ. Ἄξιον δὲ παρατηρήσεως εἶνε ὅτι ἐν μὲν τῷ ἑτέρῳ Λεξικῷ θηλυκὸν νομίζεται ὑπὸ τοῦ Βυζαντίου τὸ ὄνομα λέκιθος, ἐν δὲ τῷ ἑτέρῳ ἀρσενικόν.

Σύνηθες ἐν τῇ κοινῇ ἡμῶν γλώσσῃ ὑπάρχει τὸ ὑποκοριστικὸν πετράδι δηλοῦν λίθον τιμαλφῆ· γίνεται δὲ χρῆσις καὶ τοῦ ἐξ αὐτοῦ παρηγμένου πετραδάκι, ὃ ὁμοίαν ἔννοιαν ἐμφαίνει τῷ λιθαράκι τῷ ἐκ τοῦ λιθάρι ἐσχηματισμένῳ. Ἐν τῷ ὑπὸ Σκαρλάτου τοῦ Βυζαντίου φιλοπονηθέντι Λεξικῷ τῆς καθ' ἡμᾶς Ἑλλην. Διαλέκτου λέγεται σελ. 284 ἐκδ. β' «Πετράδι. Λίθαξ (Λίθος) πολυτελής» καὶ «Πετραδάκι. Λίθαξ, λιθάριον, ψηφὶς (κυρ. τῶν ἀκρογιαλιῶν)». Πρβ. καὶ Βάμβα Τεχνολογικὸν τῆς Ἀρχ. Ἑλλ. Γλώσσης σελ. 70 ἐκδ. γ' «Ὁ λίθος, ἡ πέτρα· ἡ λίθος, τὸ πολύτιμον πετράδιον». Τὸ ὄνομα πετραδάκι μνημονεύεται ἐν τῷ Γλωσσαρίῳ τοῦ Δουκαγγίου σελ. 1160, τὸ δὲ πετράδι-πετράδια ἀπαντᾷ ἐν τοῖς ὑπὸ Λεγράνδου ἐκδοθεῖσι Δημώδεσιν Ἄσμασι σελ. 262, 58 «ὅτι εἶμαι λιθογνώστης καὶ γνωρίζω τὰ λιθάρια, τὰ πολύτιμα πετράδια, χάριν λόγου, σὰν διαμάντια, σὰν σμαράγδια, σὰν ζαφείρια» καὶ σελ. 270, 183 καὶ 200 «ἔφερεν ἕνα πετράδι, πολυτίμητο λιθάρι» καὶ σελ. 270, 192 «πῶς πουλεῖται στὸ παζάρι πολυτίμητο πετράδι» καὶ σελ. 284, 396 «διὰ κεῖνο τὸ πετράδι, τὸ πολύτιμον λιθάρι». Πρβ. καὶ Δουκάγγιον ἐν τῷ Γλωσσαρίῳ λ. λιθάρι (σελ. 812).

Ὁ Κοραῆς γράφει ἐν τῷ Προδρόμῳ σελ. 299 «οὓς ἡ συνήθεια Ψεγαδιαστὰς ὀνομάζει, παρὰ τὸ Ψεγάδιον. τοῦτο δὲ ὑποκοριστικὸν τῷ τύπῳ, ἀλλ' οὐ τῷ σημαινομένῳ, ἐστὶ τοῦ Ψέγος, οὐδετέρου, ὅπερ οὐχ εὕρηται παρὰ τοῖς ἀρχαίοις· ὡσαύτως γὰρ καὶ Ὑφάδιον φαμὲν παρὰ τὸ Ὕφος» καὶ σελ. 383 «αὐτοῦ δὲ τοῦ Σκὼρ τὸ ἄχρηστον ὑποκοριστικὸν, Σκωράδιον, παραλαβοῦσα ἡ συνήθεια, ἐσχημάτισεν ἀποβολῇ τοῦ σ (περὶ ἧς ἔπιθι τὰ εἰς τὸν Ἡλιόδωρον σελ. 184), τὸ Κωράδιον, καὶ Κουράδιον, καὶ Κουράδι, οὐδὲν ἕτερον ὄν, ἢ τὸ παρὰ

τοῖς Ἀρχαίοις Σκώρ» καὶ ἐν τοῖς Ἀτάκτοις Τόμ. Β', σελ. 328 «Ἀπὸ τούτου (τοῦ Σκὼρ) τὸ ὑποκοριστικὸν, Σκωράδιον, οἱ μετέπειτα ἀφαιρέσαντες τὸ σ (ὡς καὶ οἱ παλαιοὶ ἔλεγαν καὶ Σπέλεθος καὶ Πέλεθος), ἔπλασαν τὸ Κωράδιον, σήμερον Κουράδιον (étron), καὶ θηλυκῶς Κουράδα, ἀπ' ἄλλον τύπον, προγενέστερον Σκωρὰς, άδος». Λέγει δὲ καὶ ὁ Οἰκονόμος ἐν τῷ Δοκιμίῳ Τόμ. Γ', σελ. 58 «ὡς συνήθ. κωραδιάρης, κωράδιον, ἐκ τοῦ κὼρ, ἀντὶ σκώρ» καὶ Σκαρλᾶτος ὁ Βυζάντιος ἐν τῷ Λεξικῷ τῆς καθ' ἡμᾶς Ἑλλην. Διαλέκτου σελ. 183 ἐκδ. β' «Κουράδα(-δι), (ἀπὸ τοῦ) Σκωράδιον (Ἀριστοφ. Ἀχαρν. 1170). Πέλεθος καὶ σπέλεθος, σπέλληξ». Τὸ κουράδα ἐκ τοῦ κουράδι σχηματισθὲν εἶνε μεγεθυντικὸν αὐτοῦ. Πρβ. κεφάλα, κομμάτα, χουλιάρα, χτένα, κοφίνα, κλούβα, (κοκκάλα, ποκαμίσα), κτλ. Λέγεται δὲ καὶ κουραδᾶς-κουραδοῦ, κουραδάκι, κουραδοπνίχτης, κουραδόκαστρο, ποντικοκούραδο, ὃ καὶ ποντικόσκατο καλεῖται (Ἴδε Κοραῆν ἐν Ἀτάκτ. Τόμ. Δ', σελ. 448). Δὲν εἶπε δ' ὁ Ἀριστοφάνης ἐν τοῖς Ἀχαρνεῦσι σκωράδιον, ὡς γράφει ὁ Βυζάντιος, ἀλλὰ «πέλεθον ἀρτίως κεχεσμένον». Σκωράδιον ὑποκοριστικὸν τοῦ σκῶρ παρ' οὐδενὶ εὑρέθη.

Ὑπάρχει καὶ ἕτερον ὄνομα κουράδι-κουράδια, περὶ οὗ λέγει ὁ Κοραῆς ἐν τῇ ἐκδόσει τῶν Ἀρριανοῦ Ἐπικτήτου Διατριβῶν σελ. 357 «Ἔνθεν ὁρμηθεῖσα καὶ ἡ παρ' ἡμῖν συνήθεια, Κουράδια (παρὰ τὸ Κείρειν) καὶ Κοπάδια (παρὰ τὸ Κόπτειν) καλεῖ τῶν προβάτων τὰς ἀγέλας, ὥσπερ ἕκαστον αὐτῶν ἐν μέρει Σφακτὸν (παρὰ τὸ Σφάττειν)» καὶ ἐν τοῖς Ἀτάκτοις Τόμ. Δ', σελ. 241 «**Κοπάδι,** Δ. Κοπάδι μὲ συνών. Μάντρα, καὶ Μαντρὶ, Σ. Συνάθροισμα (troupeau) προβάτων, Ποίμνιον, Ἑλλ.—Αἰγιδίων, Αἰπόλιον, Ἑλλ.—Βωδίων, Ἀγέλη, Ἑλλ. Κοπάδιον, ἀπὸ τὸ Κόπτω, ἐπειδὴ κόπτονται εἰς τροφὴν ἀνθρώπου. Οὕτως ὀνομάζουν καὶ Σφακτὰ, Σ. τὰ σφαζόμενα κτήνη, καὶ Κουράδι, οὐσ. οὐδετ. ἑνικ. Σ. τὸ ποίμνιον τῶν προβάτων, διὰ τὸ κούρευμα τῶν μαλλίων. Αὐτὸ τὸ Κτῆνος Ἑλλ. καὶ κοιν. εἶναι τῆς αὐτῆς γενεᾶς λέξις μὲ τὸ Κτείνω». Γράφει δὲ καὶ ὁ Οἰκονόμος ἐν τῷ Δοκιμίῳ Τόμ. Β', σελ. 92 «Τὸ δὲ τῆς Συν. παρὰ Κρήταις (γρ. Κρησὶ) κουράδι (ποίμνιον) φαίνεται ἐκ τοῦ κουρίζω (=κείρω)=κουρίδιον, καὶ κουράδιον, (ὡς τὸ λτ. pecus, ἐκ

τοῦ peco, πέκω)» καὶ ὁ Ἀσώπιος ἐν τῇ Α΄ Περιόδῳ τοῦ Συντακτικοῦ σελ. η΄ ἐκδ. ζ΄ «Παρατηρήσας ὅτι λέγομεν σφακτά τὰ πρὸς τροφὴν σφαζόμενα ζῶα, τὰ πρόβατα μάλιστα, (κουράδια παρὰ Κρησὶν, οἷον κουρευόμενα), καὶ σφακτὸν ἓν ἕκαστον αὐτῶν, καὶ κοπάδια μὲν τὰ ποίμνια τῶν προβάτων, ἀλλ' οὐχὶ καὶ κοπάδιον ἓν ἕκαστον αὐτῶν, θέλει ἀμφιβάλει εἰ ἡ λέξις παρήχθη ἐκ τοῦ κοπή, οἷον εἰπεῖν τὰ εἰς κοπὴν ἤτοι σφαγὴν προσδιωρισμένα, ἢ ἀλλαχόθεν». Δὲν φαίνεται ἡμῖν εὐπαράδεκτος ἡ ὑπὸ τοῦ Κοραῆ γενομένη ἐτυμολογία τοῦ κουράδι-κουράδια. Σημειωτέον δ' ὅτι ἐν σελ. 261 τοῦ Δ΄ Τόμου τῶν Ἀτάκτων εἶπεν ὁ Κοραῆς «Ἐδείχθη ἀπὸ τοὺς νεωτέρους ἐτυμολογιστὰς, ὅτι — τὸ Κτάομαι — τὸ Κτεατίζω, τὸ Κταίνω ἢ Κτείνω, ἐβλάστησαν ἀπὸ τὴν αὐτὴν ῥίζαν τὸ Κτίω. Ἀπὸ τὸ Κτάομαι ἐγεννήθη τὸ Κτῆμα καὶ τὸ Κτῆνος». Ἐν τῷ Μεγάλῳ Ἐτυμολογικῷ φέρεται σελ. 542, 27 «Κτήνη κυρίως ἐπὶ τῶν σφαζομένων εἰς βρῶσιν· κτᾶσθαι γὰρ τὸ φονεύεσθαι· καταχρηστικῶς δὲ καὶ ἐπὶ τῶν ἄλλων» (Πρβ. Λεεμάνσιον εἰς Ὡραπόλλ. σελ. 269-70). Ἀλλ' ἡ γνώμη αὕτη εἶνε ἀτοπωτάτη. Παρατηροῦμεν δ' ἐν παρόδῳ περὶ τοῦ σφακτόν ἢ σφαχτό ὅτι σημαίνεται ὑπ' αὐτοῦ κυρίως τὸ δυνάμενον νὰ σφαγῇ (πρὸς τροφὴν τῶν ἀνθρώπων). Ἐλέχθη δὲ καὶ σφαχτάρι ἐν τοῖς ὑπὸ Λεγράνδου ἐκδεδομένοις Δημώδεσιν Ἄσμασι σελ. 82 (53, 13) «νὰ ψήσῃ τὸ σφαχτάρι του, κόκκιν' αὐγὰ νὰ φάγῃ». Σκαρλᾶτος ὁ Βυζάντιος λέγει ἐν τῷ Λεξικῷ τῆς καθ' ἡμᾶς Ἑλλην. Διαλέκτου σελ. 347 ἐκδ. β΄ «Σφακτὸν (ζῶον). Θῦμα, σφάγιον, ἱερεῖον, καλλιέρημα (κυρ. τὸ θυσιασμένον εἰς τὸν θεὸν, τὸ Τουρ. Κουρμπάνι). victime». Τὸ ἱερεῖον δηλοῦν κυρίως ζῷον θυόμενον λαμβάνεται πολλάκις καὶ ἐπὶ τῆς ἐννοίας τοῦ ζῴου καθόλου τοῦ σφαττομένου ἢ τοῦ μέλλοντος νὰ σφαγῇ, ὡς ἐν τοῖς τοῦ Θεοπόμπου παρὰ Λογγίνῳ περὶ Ὕψ. ΜΓ΄, 2 «ὑπερβάλλοντα δὲ τὸ πλῆθος ὑποζύγια καὶ πρὸς κατακοπὴν ἱερεῖα» καὶ «κρέα τεταριχευμένα παντοδαπῶν ἱερείων» (Ἴδε Κασαύβωνα ἐν Παρατηρ. εἰς Ἀθην. Δειπνοσ. σελ. 35 καὶ 277 καὶ Τούπιον εἰς Λογγῖν. σελ. 468 Οὐεισκ. καὶ Στούρζιον ἐν Λεξ. Ξενοφ. Τόμ. Β΄, σελ. 564). Ἀπαντᾷ δὲ καὶ παρ' Ὀρειβασίῳ Τόμ. Α΄, σελ. 180 «τὰ δὲ ἀπὸ μὲν τοῦ γάλακτος πεπαυμένα τῶν ἱερείων, μήπω δὲ ἐφικνούμενα τῆς ὀχείας, βελτίονα μέν ἐστι τὰ τῶν ὑῶν» καὶ μετ' ὀλίγα «τὰ δὲ ἄλλα γένη τῶν ἱερείων, ὅταν εἰς ταύτην ἀφι-

κηται τὴν τάξιν, τῶν μὲν γαλαθηνῶν ἐστι σκληρότερα καὶ δυσπεπτότερα κτέ.» καὶ μετ' οὐ πολλὰ «τῶν δὲ παλαιῶν ἱερείων ἀνάγκη φαυλοτέρας εἶναι τὰς ἐδωδὰς κτέ.». Πρβ. Γαλ. Τόμ. Ι', σελ. 489 «Τὸ μὲν πρῶτον ἱερείου νέου καί, εἰ χειμὼν εἴη, πρὸ μιᾶς ἡμέρας ἐσφαγμένου· τὸ γὰρ ἕωλον εὐπεπτότερόν ἐστι τοῦ προσφάτου. Θέρους δ' ἀρκεῖ ΤΕΘΥΣΘΑΙ μὲν ἕωθεν τὸ ἱερεῖον, ἐσθίεσθαι δὲ περὶ δυσμὰς ἡλίου».

Ἐν τῷ Γλωσσαρίῳ τοῦ Δουκαγγίου σελ. 712 μνημονεύεται τὸ κοπάδι· ἔτι δὲ τὸ κοπαδίσιμος (κοπαδήσιμος) καὶ τὸ κοπαδιαστά. Περὶ τοῦ κοπάδι λέγεται «**Κοπάδι,** *Frustum*, Κοπάδιον, τέμαχος» καὶ «Κοπάδι, *Grex*, *acies*, *manipulus militum*, σπεῖρα, ἀγέλη, σύστημα». Εἶνε δὲ παρετεθειμένη καὶ ἡ ῥῆσις ἥδε· «δὲν ξεύρεις ὅτι διώχνουν τον τὸν λύκ' ὀκ τὸ κοπάδι». Πιθανὸν ἡμῖν φαίνεται ὅτι διὰ τῆς λέξεως κοπή-κοπάδι(ον) ἐσημαίνετο κατ' ἀρχὰς μοῖρα μεγάλου πλήθους, μικρότερον αὕτη πλῆθος οὖσα. Ἔπειτα δέ, μόνης τῆς ἐννοίας τοῦ πλήθους σκοπουμένης, ἐγίνετο τῆς λέξεως ταύτης χρῆσις ἀπολύτως πρὸς δήλωσιν ἀθροίσματος καθόλου ἢ ὁμάδος ἢ ἀγέλης, κτλ. Σημειωτέον δ' ὅτι φέρεται ἐν τῇ Ἑλληνικῇ γλώσσῃ κόπαιον (ἰχθύος κόπαιον) συνωνυμοῦν τῷ τέμαχος. Φώτ. Λεξ. σελ. 505, 23 «Σελάχιον—Καλλίστρατος δὲ τὸ τοῦ ἰχθύος κόπαιον». Ἡσύχ. «Σελάχιον: κόμμα ἰχθύος» (Ἴδε Σειλῆρον εἰς Ἀλκίφρ. σελ. 317). Ὁ Λοβέκκιος γράφει ἐν Προλεγομ. σελ. 353 «τὰ οὐράδια τῶν ἰχθύων nihil diversum ab οὐραῖα ut et κοπάδιον dicitur pro κόπαιον a scriptoribus ejusdem sectae, etc.».

Φέρεται ἐν τῇ καθ' ἡμᾶς συνηθείᾳ καὶ ὄνομα σκοτάδι. Λέγεται δὲ καὶ σκοτίδι, ὃ διὰ διφθόγγου, σκοτΕΙδι, εἶνε προενηνεγμένον ἐν τοῖς Ἀτάκτοις τοῦ Κοραῆ Τόμ. Δ', σελ. 516. Ἡμεῖς προκρίνομεν τὴν γραφὴν σκοτίδι. Πρβ. ξιφίδιον καὶ κρανίδιον.

Γίνεται δὲ χρῆσις ἐν τῇ κοινῇ λαλιᾷ καὶ τῶν ὀνομάτων ἀσπράδι (ἀσπράδι τοῦ ματιοῦ, τοῦ αὐγοῦ), μαυράδι (μαυράδι τοῦ ματιοῦ, κτλ.), κιτρινάδι (κιτρινάδι τοῦ αὐγοῦ), κοκκινάδι, ξεράδι (ξεράδια), πικράδι (πικράδια), ῥημάδι (ὅθεν ῥημαδιακό). Ὁ Κοραῆς γράφει ἐν Ἀτάκτ. Τόμ. Β', σελ. 70 «Λέγεται Ἄσπρον τοῦ ὀμματίου—Τὸ ὀνομάζουν τινὲς καὶ Ἀσπράδι (ἀσπράδιον), ὡς ὀνομάζεται καὶ τὸ ἔσω τοῦ αὐγοῦ λευκὸν μυξῶδες ὑγρόν, τὸ ὁποῖον

περιέχει τὸν κορκὸν (Ἑλλην. κρόκον), καὶ ἑψενόμενον γίνεται ἔτι λευκότερον» καὶ Τόμ. Ε', σελ. 31 «Ἀπὸ ταύτην καὶ αἱ Ἑλληνίδες ἐσκεύαζαν τὸ κοινῶς ὀνομαζόμενον σήμερον Κοκκινάδιον, Δ. (le rouge)».

Ἐν τοῖς ὑπὸ τοῦ Πασσοβίου ἐκδεδομένοις Δημώδεσιν Ἄσμασιν ΡΠ', 11 (σελ. 134) κεῖται «αὐτὰ τὰ λιανοχάλικα (λειανοχάλικα) τὰ κάνω συγγενάδια».

ΜΕΡΟΣ ΙΒ'.

Κεφ. 1. **Ὁ πέπειρος, ἡ πέπειρος, τὸ πέπειρον.**

Ἐν τῷ μεταγενεστέρῳ ἑλληνισμῷ γίνεται χρῆσις τοῦ ἐπιθέτου πέπειρος-πέπειρον, συνωνυμοῦντος τῷ ὥριμος-ὥριμον· παραλαμβάνεται δὲ τὸ πέπειρος καὶ ἐπὶ θηλυκοῦ γένους, οἷον σταφυλὴ πέπειρος, κτλ.

Καταλέγομεν ἃ ἐκ τοῦ Διοσκορίδου συνηγάγομεν παραδείγματα τοῦ περὶ οὗ ὁ λόγος ἐπιθέτου οὐκ ὀλίγα ὄντα.

Τόμ. Α', σελ. 8 «τοὺς δὲ καρποὺς πεπείρους ὄντας». σελ. 54 «ἐκ τοῦ καρποῦ πεπείρου σκευασθέν». σελ. 127 «μέλαν μὲν ἐκ τοῦ πεπείρου καρποῦ». σελ. 133 «ἡ δὲ μέλαινα καὶ πέπειρος εὐδιάφθορος καὶ κακοστόμαχος». σελ. 150 «τὰ δὲ Περσικὰ μῆλα— εὐκοίλια τὰ πέπειρα». σελ. 153 «τὰ μηλίζοντα καὶ μήπω πέπειρα». σελ. 154 «ὁ τῶν ἀγριοκοκκυμήλων καρπὸς πέπειρος ξηρανθείς». σελ. 161 «σῦκα πέπειρα τὰ ἁπαλὰ κακοστόμαχα». σελ. 516 «τούτου ὁ καρπὸς πέπειρος συλλεγεὶς καὶ ξηρανθείς». σελ. 533 «τοῦ δὲ καρποῦ αὐτοῦ ὁ χυλὸς πεπείρου ὄντος τελείως εἰς τὰ στοματικὰ ἁρμόζει· ἵστησι δὲ καὶ κοιλίαν ὁ μέσως πέπειρος ἐσθιόμενος». σελ. 700 (Ὀρειβάσ. Τόμ. Α', σελ. 403, 1) «μήπω κατὰ πάντα πεπείρου τῆς σταφυλῆς οὔσης». σελ. 715 «μὴ λίαν δὲ ἔστωσαν οἱ ἄπιοι πέπειροι». σελ. 718 «λαβὼν φοίνικας τὰς χυδαίους πεπείρους κτέ.». σελ. 727 «τὴν πόαν σπέρματος πλήρη πεπείρου».

Τόμ. Β', σελ. 143 «ὁ ἐκ τοῦ πεπείρου αὐτῆς σπέρματος χυλός» καὶ «ὁ καρπὸς δὲ πέπειρος ἑψηθεὶς σὺν ἐλαίῳ». σελ. 153 «ἀμπέλου ἀγρίας καρπὸς πέπειρος». σελ. 253 «κυδωνίων πεπείρων χυλός». σελ. 261 «βάτου καρπὸς πέπειρος ἐσθιόμενος». σελ. 262 «μῆλα κυδώνια πέπειρα ἑφθὰ μετὰ μέλιτος». σελ. 273 «κυκλαμίνου τῆς κισσανθέμου καρποῦ λεανθέντος πεπείρου».

Ἐντυγχάνει δέ τις καὶ παρὰ τῷ Γαληνῷ πολλάκις τῷ δικαταλήκτῳ ἐπιθέτῳ πέπειρος-πέπειρον, οἷον

Τόμ. ϛ', σελ. 352 «πέπειρα σῦκα πρὸ τῆς ἄλλης ὀπώρας αἱρετέον ἐστίν». σελ. 565 «ὅταν ἀκριβῶς γένηται πέπειρος (ὁ βότρυς)» καὶ «οἵ τε ἄπιοι καὶ (αἱ) κολοκύνθαι καλοῦνται συνήθως πέπειροι». σελ. 571 «οὐ σμικρὰ δὲ ὑπεροχὴ τῶν πεπείρων ἐστὶ πρὸς τὰ μὴ τοιαῦτα» καὶ ('Ορειβάσ. Τόμ. Α', σελ. 49, 6 καὶ σελ. 232, 2) «τὸ γάρ τοι πέπειρον ἀκριβῶς σῦκον ἐγγὺς τοῦ μηδ' ὅλως βλάπτειν ἥκει». σελ. 573 ('Ορειβάσ. Τόμ. Α', σελ. 51, 7) «ἥκιστα κακόχυμα, καὶ μάλισθ' ὅταν ἀκριβῶς ᾖ πέπειρα». σελ. 574 «οὐκ ἐχόντων τοῦτο τῶν πεπείρων σύκων». σελ. 587 «καὶ μάλιστα ὅταν ᾖ μὴ πάνυ πέπειρα (τὰ συκάμινα)». σελ. 757 «πλὴν τῶν πεπείρων ἀκριβῶς σύκων τε καὶ σταφυλῶν». σελ. 792 «οὐ σμικρὰν δ' ἔχει τὴν διαφορὰν ἢ πέπειρον ἀκριβῶς εἶναι τὸν καρπὸν ἢ μηδέπω τοιοῦτον· ἐγγὺς γὰρ τῶν ἀβλαβῶν τὰ πέπειρα σῦκα καὶ μετὰ ταῦτα ἡ πέπειρος σταφυλή». Πρβ. καὶ 'Ορειβάσ. Τόμ. Α', σελ. 216, 9.

Τόμ. Ζ', σελ. 635 «ἦσαν δὲ οὐκ ἀκριβῶς αἵ γε πλείους αὐτῶν πέπειροι».

Τόμ. ΙΑ', σελ. 484 «ὅταν ἤτοι πέπειρος (ὁ καρπὸς) ἢ ὠμὸς ὑπάρχῃ». σελ. 848 ('Ορειβάσ. Τόμ. Β', σελ. 622, 3) «ὁ δὲ καρπὸς εἰ μὲν εἴη πέπειρος, κτέ.». σελ. 868 ('Ορειβάσ. Τόμ. Β', σελ. 628, 11) «ὁ δὲ καρπὸς ὁ μὲν ἀκριβῶς πέπειρος θερμὸς συμμέτρως ἐστίν» (Πρβ. καὶ 'Ορειβάσ. Τόμ. Β', σελ. 501, 9 καὶ 10).

Τόμ. ΙΒ', σελ. 22 «ὅσα μήπω πέπειρα». σελ. 78 «μορέας ὁ καρπὸς ὁ μὲν πέπειρος ὑπάγει γαστέρα». σελ. 97 ('Ορειβάσ. Τόμ. Β', σελ. 673, 3) «διὸ καὶ ὑγρότερον ὑπάρχει τοῦ πεπείρου». σελ. 388 «τό τε ἐκ μηδέπω πεπείρων ἀκριβῶς τῶν ἐλαιῶν». σελ. 509 «ἔστω δὲ μὴ λίαν πέπειρα (τὰ συκάμινα)». σελ. 513 «οἷόν ἐστι τὸ ἐκ πεπείρων ἐλαιῶν γινόμενον». σελ. 688 «κόπτειν οὖν αὐτὰς προσ-

φάτους καὶ πεπείρους». σελ. 919 «αὐτὰς μόνας τὰς πεπείρους ῥόας ὅλας κόπτων».

Τόμ. ΙΓ', σελ. 83 «μόρων ἐρυθρῶν μηδέπω πεπείρων». σελ. 143 «οὔων πεπείρων». σελ. 480 «τὸ δ' ἐκ πεπείρων τῶν ἐλαιῶν θερμότερον».

Ἄλλα παραδείγματα τοῦ προκειμένου ἐν τῷ λόγῳ ἐπιθέτου ἐκ τοῦ παρηκμακότος ἑλληνισμοῦ μνημονεύομεν τάδε.

Ἀνθολ. Παλατ. ΙΒ', 9 «ἄρτι καλὸς—καὶ φιλέουσι πέπειρος» καὶ 185 «ὥσπερ—σῦκα πέπειρα ἔσθουσιν γῦπες».

Βάβρ. ΙΘ', 5 «ἦν γὰρ πέπειρος κεὶς τρυγητὸν ἀκμαίη» καὶ 8 «ὄμφαξ ὁ βότρυς, οὐ πέπειρος, ὡς ᾤμην».

Πλούτ. Λυκ. ΙΕ', 3 «οὐ μικρὰς οὐδ' ἀώρους πρὸς γάμον ἀλλὰ καὶ ἀκμαζούσας καὶ πεπείρους» καὶ Συγκρ. Λυκ. καὶ Νομ. Δ', 1 «τοῦ μὲν Λυκούργου πεπείρους καὶ ὀργώσας νυμφεύοντος».

Λουκιαν. Κατάπλ. 5 «τακεροὶ πάντες καὶ πέπειροι καὶ καθ' ὥραν τετρυγημένοι» καὶ Ἀληθ. Ἱστορ. Β', 41 «σταφυλὴ μέλαινα οὔπω πέπειρος».

Μᾶρκ. Ἀντων. Α', 16 «ἀνὴρ πέπειρος» καὶ Δ', 48 «ὡς ἂν εἰ ἐλαία πέπειρος γενομένη ἔπιπτεν».

Ὠριγέν. Τόμ. Δ', σελ. 135 «δέον ὁδεῦσαι ἐπὶ τὸ πέπειρον».

Ὀρειβάσ. Τόμ. Β', σελ. 315, 7 «εἰ—τοὺς καρποὺς εὐθὺς ἐκφύσαι πεπείρους» καὶ Τόμ. Δ', σελ. 101, 7 «τὰς ἐκκρίσεις τὰς πεπείρους δέχεσθαι» καὶ Τόμ. Α', σελ. 200, 10 «σῦκα τὰ μὴ καλῶς πέπειρα—μῆλα τὰ μήπω πέπειρα» καὶ σελ. 204, 3 καὶ 8 καὶ σελ. 219, 11 «μῆλα τὰ μήπω πέπειρα». Πρβ. καὶ σελ. 238, 3.

Μῦθ. Αἰσώπ. σελ. 94, 156 Κορ. «βότρυας πεπείρους ἀλώπηξ κρεμαμένους ἰδοῦσα». Πρβ. καὶ Γένεσ. Μ', 10 «πέπειροι οἱ βότρυες σταφυλῆς».

Πορφύρ. Ζητ. Ὁμηρ. εἰς Ὀδύσσ. σελ. 67, 5 Σραδ. «τῶν γὰρ σταφυλῶν τὰς μὲν πεπείρους ἐπίσταται, τὰς δὲ ὄμφακας· εἶτα περὶ τῶν πεπείρων φησὶν ὡς αἱ μὲν ψύχονται, κτέ.».

Πολυδεύκ. Ϛ', 81 «τὰ δὲ οὔπω πέπειρα τῶν σύκων οἴδακες καλοῦνται παρὰ Λάκωσι».

Ἐρωτιαν. Λέξ. Ἱπποκρ. Συν. σελ. 105, 15 Κλ. «ὅταν ἐξ ὠμότητος πέπειροι οἱ καρποὶ γίνωνται».

Ἀπολλών. Σοφ. Λεξ. Ὁμηρ. σελ. 50, 11 Βεκκ. «ἐπεὶ λέγομεν τοὺς ὡρίμους καρποὺς πεπείρους».

Εὐστάθ. Παρεκϐ. εἰς Ὅμηρ. σελ. 1715, 20 «ἐκ μεταφορᾶς τῶν ἀώρων καὶ μὴ πεπόνων ἤτοι πεπείρων καρπῶν». Πρϐ. καὶ Ἐτυμ. Μέγ. σελ. 117, 12 καὶ Σχολ. Ὀδυσσ. σελ. 539, 1 Δινδ.

Ἡσύχ. Τόμ. Α΄, σελ. 348, 94 Σμιδ. «ὥριμοι γὰρ οἱ πέπειροι».

Σουΐδ. «Ὄμφαξ: σταφυλὴ δριμεῖα οὖσα καὶ οὐ πέπειρος».

Κύριλλ. (Θησ. Στεφ. Τόμ. Η΄, σελ. 2067 δ΄) «Ὥριμος: πέπειρος, ἑψημένος τῷ καιρῷ αὐτοῦ».

Σχολ. Ἀριστοφ. σελ. 13, 18 Διδ. (Σουΐδ. λ. ὀμφακίαν) «μεταφορικῶς ἀπὸ τῶν ὀμφάκων· οὕτως δὲ αἱ σταφυλαὶ δριμεῖαι οὖσαι καὶ οὔπω πέπειροι καλοῦνται».

Σχολ. Θεοκρ. σελ. 54, 12 Ἀρ. «σταφυλαῖς πυρναίαις, ἤγουν πυρσαῖς, ἤδη πεπείροις δηλονότι».

Σχολ. Νικάνδρ. σελ. 87, 34 Κειλ. «ἤτοι τὴν πεπανθεῖσαν καὶ πέπειρον» καὶ σελ. 88, 3 «ἃ δὴ ἐπινέμεται πεπείρους ὄντας τοὺς βότρυας».

Σχολ. Λυκόφρ. σελ. 141, 17 Τευϐν. «φήληκες δὲ καλοῦνται τὰ σῦκα τὰ ὠμὰ μὲν ὄντα, τῇ δὲ ἰδέᾳ πέπειρα». Πρϐ. καὶ Τζέτζ. Σχολ. εἰς Λυκόφρ. σελ. 780.

Ἐν τοῖς Ὀνειροκριτικοῖς τοῦ Ἀρτεμιδώρου βιϐλ. Β΄, 25 ἔχουσιν οἱ κώδικες διττὴν γραφήν, «καρπὸν — πέπειρον καὶ ὥριμον» καὶ «καρπὸν — πεπανὸν καὶ ὥριμον». Τὴν γραφὴν πεπανόν προέκρινεν ὁ Ἑρχῆρος ἐν τῇ ἐκδόσει τοῦ Ἀρτεμιδώρου σελ. 118, 23. Πρϐ. καὶ σελ. 65, 21 «μῆλα — γλυκέα καὶ πέπανα». Ἀπαντᾷ δὲ καὶ παρὰ τῷ Γαληνῷ Τόμ. ϛ΄, σελ. 565 «ἡ γάρ τοι πέπων φωνὴ τὸ οἷον πέπανον ἐνδείκνυται» καὶ παρὰ Κλήμεντι τῷ Ἀλεξανδρεῖ σελ. 940 «φρόνημα πεπανὸν καὶ πρεσϐύτερον τοῦ χρόνου» καὶ ἐν τοῖς εἰς Ἀριστοφάνη Σχολίοις σελ. 13, 19 Διδ. «ἐκ γὰρ τοῦ ἐναντίου πέπανον καὶ ἥμερον τὸ ἡδύ». Γίνεται τοῦ προκειμένου ἐπιθέτου μνεία καὶ ὑπὸ τοῦ Ἡσυχίου λέγοντος «Πεπανός: ὁ πολὺν χρόνον ἔχων παρὰ τὸ ὀπτηθῆναι». Πρϐ. καὶ «Ὡραίων: τῶν πεπανῶν». Εὑρέθη δὲ καὶ τὸ συγκριτικὸν αὐτοῦ ἐν τοῖς Βοιωτικοῖς τοῦ Παυσανίου κεφ. ΙΘ΄, 8 «τοῦ δὲ ἐν τῇ Ἰωνίᾳ τῶν φοινίκων καρποῦ

πεπανώτερον». Ἐν ταῖς Ἰατρικαῖς Συναγωγαῖς τοῦ Ὀρειβασίου βιβλ. Ε', 31 ἐξέδωκεν ὁ Δαρεμβέργης (Τόμ. Α', σελ. 427, 7) «τῶν κυδωνίων μήλων τὰ πεπανώτατα τέμνοντα ὡσαύτως ἀποβρέχειν»· εἶνε δ' ὑπ' αὐτοῦ γεγραμμένα ἐν ταῖς Σημειώσεσι τάδε· «πεπανώτατα ex em.; πεπανώ C; πεπανότα M; πεπωνοτα ABY; πέπονα *Syn.*». Ἡμεῖς ἀρεσκόμεθα μᾶλλον τῇ γραφῇ «κυδωνίων μήλων τὰ πέπονα». Πρβ. βιβλ. Γ', 4 (Τόμ. Α', σελ. 201, 10) «σῦκα τὰ πέπονα». Ὁ Κοραῆς γράφει ἐν Ἀτάκτων Τόμ. Α', σελ. 254 « **Πεπανή.** Λέξις τοῦ παρακμάζοντος ἑλληνισμοῦ· οἱ ἀρχαιότεροι ἔλεγαν Πέπειρος, ἡμεῖς σήμερον, Ὥριμος (mûr). Κακὰ προπαρωξύνθη ἡ λέξις εἰς πολλὰ Ἑλληνικὰ Λεξικά, Πέπανος. Κακὰ καὶ εἰς τὰ Ἀνάλεκτα τοῦ Βρύγκου (II, σελ. 305) ἐγράφη Πεπάνων βοτρύων, ἀντὶ τοῦ Πεπανῶν κ.τ.λ.». Ὀρθῶς ἀποφαίνεται ὁ Κοραῆς ὅτι ἡ ὑγιῶς ἔχουσα ἐκφορὰ εἶνε πεπανός. Πρβ. ἑψανός, ὀπτανός, κτλ. Ἴδε Λοβέκκιον ἐν Προλεγομ. σελ. 182 κἑξ. Λέγει δ' οὗτος ἐν σελ. 183 «pro ὄπτανος Athen. VII. 293. B. nunc oxytonon successit, pro πέπανος, quod Brunckius invexit Anth. Pal. IX. n. 261. πεπανός, neque aliter legitur Artemid. I. 73. unde Schneiderus barytonon affert; sed Πέπανον πλακούντιον Hes. fortasse substantivi accentum accepit ut etc.». Ἐν τῇ Παλατίνῃ Ἀνθολογίᾳ Θ', 261 ἡ παραδεδομένη γραφὴ εἶνε «τετανῶν βοτρύων», ἣν βλέπει τις καὶ ἐν τῇ Διδωτείῳ ἐκδόσει τῆς Ἀνθολογίας ταύτης Τόμ. Β', σελ. 52 (καὶ σελ. 192). Τὸ τετανῶν μετετύπωσεν εἰς τὸ πεπανῶν ὁ Βαλκενάριος ἐν ταῖς εἰς Ἀμμώνιον Παρατηρήσεσι σελ. 175-6 (Πρβ. καὶ Θησ. Στεφ. Τόμ. Ϛ', σελ. 744 δ'). Τὸ παρ' Ἡσυχίῳ «Πέπανα: πλακούντια» νομίζομεν πλημμελῆ ἀνάγνωσιν τοῦ «Πόπανα: πλακούντια», ὡς καὶ ἄλλοι ὑπέλαβον. Ἀναγκαῖον δ' ἡμῖν φαίνεται νὰ παρατηρηθῇ ἐνθάδε ὅτι μνημονεύεται μὲν ἐν τῷ Θησαυρῷ τοῦ Στεφάνου Τόμ. Δ', σελ. 167 δ' σύνθετον ἐπίθετον ἡμιπέπανος ἐκ τῶν τοῦ Ἡροδότου παρ' Ὀρειβασίῳ σελ. 81 Ματθ., ἀλλ' ἐν τῇ ὑπὸ τοῦ Δαρεμβέργου γενομένῃ ἐκδόσει τῶν Ἰατρικῶν Συναγωγῶν τοῦ Ὀρειβασίου Τόμ. Α', σελ. 428 βλέπει τις γεγραμμένον «βέλτιον δὲ τὸ ἀπὸ τῶν ἡμιπεπΟνων».

Παρὰ τῷ Μοίριδι κεῖται σελ. 120 «Δρυπέτης Ἀττικῶς, πέπει-

ρος Ἑλληνικῶς». Ἐφέρετο δ' ἄλλοτε καὶ ἐν τῷ Λεξικῷ τοῦ Σουίδα «ΔρυπέΤης: ὁ πέπειρος καρπὸς τῶν δένδρων, ἡ ἐπὶ τῶν δένδρων πεπανθεῖσα ἐλαία». Ἀλλ' ὁ Κουστῆρος ἀποκατέστησεν ἐξ ἀντιγράφου τὸ δρυπέΠης (Ἴδε καὶ Πιέρσωνα εἰς Μοῖρ. σελ. 121). Μετετυπώθη δ' ὑπό τινων καὶ τὸ παρὰ τῷ Μοίριδι δρυπέΤης εἰς τὸ δρυπέΠης (Ἴδε Θησ. Στεφ. Τόμ. Β', σελ. 1694 δ'.). Περὶ τοῦ εἰς ΠΗΣ λήγοντος ἐπιθέτου διδάσκει ὁ Εὐστάθιος ἐν ταῖς εἰς Ὅμηρον Παρεκβολαῖς ὅτι ἐξεφέρετο παροξυτόνως, δρυπέπης. Ὁ λόγος τοῦ Εὐσταθίου ἔχει ὧδε σελ. 1726, 6 «Λέγονται δ' ἐκ δρυὸς οὐ μόνον δρυπέπεις ἐλαῖαι βαρυτόνως κατὰ τοὺς παλαιοὺς αἱ ἐν τῷ δένδρῳ πεπαινόμεναι αἱ καὶ γεργέριμοι ἀλλὰ καὶ ἁπλῶς δρυπέπης καρπὸς ὁ ἐπὶ τοῦ δένδρου πεπανθείς. Ἐλέγοντο δὲ καὶ ἰσχάδες τινὲς δρυπέπεις, ὧν ἡ μέση ὀξεῖα κατὰ τοὺς παλαιούς, τουτέστιν αἳ παροξύνονται, οὐ μὴν προπαροξύνονται· οἳ καὶ δοτικὴν πληθυντικὴν αὐτῶν προφέρουσι προπαροξύτονον· δρυπέπεσι γάρ». Ἀλλ' ἐν σελ. 211, 18 εἶνε γεγραμμένον «Ἔτι δὲ καὶ ἡ δρυπεπὴς ποτὲ μὲν κατὰ μόνας ἁπλῶς προφερομένη, ποτὲ δὲ κατὰ παράθεσιν, οἷον δρυπεπὴς ἐλαία ἢ Ἀττικῶς ἐλάα» καὶ ἐν σελ. 1963, 54 «φάμενοι ὅτι τάς, ὡς ἀλλαχοῦ ἐγράφη, δρυπεπεῖς καὶ γεργερίμους ἐλάας καὶ ἰσχάδας οἱ παλαιοὶ ἔλεγον». Παραθέσεως ἄξια νομίζομεν καὶ τὰ κείμενα ἐν σελ. 664, 38 «καὶ τὰ δρύφακτα καὶ αἱ δρυπέτεις ἐλαῖαι, ὧν δὴ δύο λέξεων αἱ μὲν δρυπέτεις ἢ κατά τινας περισπωμένως δρυπετεῖς οὕτω λέγονται παρὰ τὸ ἐν δρυῒ πεπανθῆναι, ἤγουν ἐν φυτῷ ἐλαΐνῳ, αἵτινες ἐλαῖαι καὶ γεργέριμοι κατά τινας ἐλέγοντο». Ἐπειδὴ δ' ἀτοπώτατ' ἔχει τὸ «αἱ μὲν δρυπέΤεις ἢ — δρυπεΤεῖς οὕτω λέγονται παρὰ τὸ ἐν δρυῒ πεπανθῆναι», ἐπάναγκες εἶνε ν' ἀναγνωσθῇ παρὰ τῷ Εὐσταθίῳ «αἱ δρυπέΠεις ἐλαῖαι» καὶ «αἱ μὲν δρυπέΠεις ἢ κατά τινας περισπωμένως δρυπεΠεῖς οὕτω λέγονται παρὰ τὸ ἐν δρυῒ πεπανθῆναι». Δρυπεπεῖς εὑρίσκεται γεγραμμένον καὶ ἐν τοῖς Δειπνοσοφισταῖς τοῦ Ἀθηναίου, ὃς μνημονεύει αὐτοῦ παραδείγματα ἐν σελ. 56 α' καὶ γ'-δ' (Πρβ. καὶ σελ. 133 α'). Ἐν ἀντιγράφῳ τοῦ Ὀρειβασίου Τόμ. Β', σελ. 500, 10 φέρεται τὸ σχόλιον τόδε· «Δρυπεπεῖς ἐλαίας ἔλεγον τὰς ἐπὶ τῶν δένδρων πεπαινομένας». Περὶ τοῦ πράγματος ἐποιήσατο λόγον ὁ Λέρσιος ἐν *Quaest. Epic.* σελ. 162. Παρετήρησε δ' οὗτος ὅτι κακῶς φέρε-

ται παρὰ τῷ Εὐσταθίῳ σελ. 1726, 9 «τουτέστιν αἳ παροξύνονται, οὐ μὴν προπαροξύνονται» ἀντὶ τοῦ περισπῶνται. Περὶ τοῦ εἰς ΤΗΣ περατουμένου ἐπιθέτου λέγομεν ὅτι μόνον ὀξυτόνως δύναται κατὰ τὴν Ἑλληνικὴν γλῶσσαν νὰ προενεχθῇ, δρυπετής, ὁμοίως τῷ χαμαιπετής, κλινοπετής, κτλ. Περὶ τοῦ δρυπετής καὶ δρυπεπής (ἢ δρυπέπης) ἔγραψε καὶ ὁ Κόκκιος ἐν τῇ συναγωγῇ τῶν Ἀποσπασμάτων τῶν Ἑλλ. Κωμικῶν Τόμ. Α', σελ. 6 καὶ ὁ Βλαϋδέσιος ἐν τῇ ἐκδόσει τῆς Λυσιστράτης τοῦ Ἀριστοφάνους σελ. 74 καὶ 229 καὶ ἐν τῇ τῶν Ἀποσπασμάτων αὐτοῦ σελ. 67, 130 καὶ ἄλλοι. Πρβ. καὶ Γατακῆρον εἰς Μᾶρκ. Ἀντων. σελ. 64.

Ἐν τῷ Μεγάλῳ Ἐτυμολογικῷ σελ. 626, 18 λέγεται «ὡς πέπτω πέπειρος ὁ ἀκμαῖος βότρυς» (Πρβ. καὶ σελ. 28, 43). Ἐν τῷ Λεξικῷ τοῦ Ἡσυχίου γίνεται μνεία τοῦ τε ἑνικοῦ πέπειρον καὶ τοῦ πληθυντικοῦ πεπείρους. «Πέπειρον: πεπανθέν, ὥριμον, ὠπτημένον, ἀκμαῖον» καὶ «Πεπείρους: ἑψημένους, ἐπὶ ὀπώρας λαβεῖν ἤτοι σταφυλῆς». Ὁ Σμιδίτιος περιέγραψε τὸ ἀπαρέμφατον λαβεῖν ἐν τῇ ἐκδόσει τοῦ Ἡσυχίου. Ἐν παρόδῳ παρατηροῦμεν ὅτι τὸν παρακείμενον τοῦ ἕψομαι εὕρομεν ἄνευ αὐξήσεως προενηνεγμένον καὶ ἐν λ. ὀπτός «ἑψημένος πυρί». Ἀλλ' ἐν λ. ἀθήρα κεῖται τὸ αὔξησιν ἔχον ἡψημένον. Ἀντὶ τοῦ ἑψημένον (λ. σίραιον) καὶ τοῦ ἑψημένην (λ. πυάνιον), ἃ βλέπει τις ἐν τῇ Ἀλβερτείῳ ἐκδόσει τοῦ Ἡσυχίου, εἶνε γεγραμμένα ἡψημένον καὶ ἡψημένην ἐν τῇ ὑπὸ τοῦ Σμιδιτίου γενομένῃ ἐκδόσει αὐτοῦ.

Σημειωτέον δ' ὅτι ἐλέχθη καὶ συνθέτως ἀπέπειρος ἐν τῇ Παλατίνῃ Ἀνθολογίᾳ Θ', 78 «μὴ μέμψῃ μ' ἀπέπειρον ἀεὶ θάλλουσαν ὀπώρην ἀχράδα». Μετεβλήθη δ' ὑπὸ τοῦ Κοβήτου ἐν τῇ Μνημοσύνῃ (1876, σελ. 243 καὶ 1877, σελ. 438) καὶ τὸ ἐν τοῖς Ἀνεκδότοις τοῦ Βεκκήρου φερόμενον σελ. 97, 13 «Ἔνωμον: τὸ κατὰ ΠΑΝ πέπειρον» εἰς τὸ «τὸ κατά ΤΙ Ἀπέπειρον». Οὐκ ἀγνοητέον δ' ὅτι ὁ Μουσοῦρος ἔγραψεν ἐν τῷ Λεξικῷ τοῦ Ἡσυχίου «Βλήσσα(ς): βότρυν ἡμιπέπειρον» ἀντὶ τοῦ ἡμίπειρον.

Πολλὰ ἐκ τοῦ μεταγενεστέρου Ἑλληνισμοῦ παρεθέμεθα μαρτύρια

τοῦ δικαταλήκτου ἐπιθέτου πέπειρος-πέπειρον. Παρατηροῦμεν δὲ νῦν ὅτι καὶ ἐν συγγράμμασι τοῦ Ἱπποκράτους ἀπαντᾷ τοῦ θηλυκοῦ ἡ ἑνικὴ αἰτιατική, ἐν τῷ περὶ Διαίτης Ὀξέων κεφ. ΛΘ΄ (Τόμ. Α΄, σελ. 310 Ἑρμ.) «πρὶν ἢ πέπειρον γενέσθαι τὴν νοῦσον» καὶ κεφ. Μ΄ (Τόμ. Α΄, σελ. 311) «πρὶν πέπειρον τὴν νοῦσον γενέσθαι» καὶ ἐν τῷ περὶ τῶν ἐν Κεφαλῇ Τρωμάτων κεφ. ΙΔ΄ (Τόμ. Α΄, σελ. 381) «καὶ τὴν σάρκα ταῦτα φλᾷ τε καὶ πέπειρον ποιέει». Βλέπει δέ τις καὶ τὴν ὀνομαστικὴν τὴν ἑνικὴν τοῦ θηλυκοῦ ἐν τῷ Γυναικείων Πρώτῳ κεφ. ΡΕ΄ (Τόμ. Β΄, σελ. 649) «ὅταν ἡ σταφυλὴ ἡ λευκὴ πέπειρος ἰσχυρῶς καὶ ἰσχνὴ ἐπὶ τῇ ἀμπέλῳ ᾖ» καὶ τὴν πληθυντικὴν ἐν τῷ Περὶ Διαίτης κεφ. ΝΕ΄ «ἄπιοι πέπειροι θερμαίνουσι καὶ ὑγραίνουσι καὶ διαχωρέουσι, αἱ δὲ σκληραὶ στάσιμοι· ἀχράδες χειμέριοι πέπειροι διαχωρέουσι καὶ τῆς κοιλίης καθαρτικαί». Ὁ Ἑρμερίνσιος ἐν τῇ ἐκδόσει τῶν Ἱπποκράτους καὶ Ἄλλων Ἰατρῶν Παλαιῶν Λειψάνων Τόμ. Γ΄, σελ. 448 ἔγραψεν «ἄπια πέπειρα — τὰ δὲ σκληρὰ στάσιμα». Ἀτοπωτάτην τὴν μεταβολὴν ταύτην κρίνομεν καὶ ἰσχυρότατ' αὐτὴν ἀποδοκιμάζομεν.

Εὑρέθη δὲ καὶ συγκριτικὸν πεπειρότερον ἐν τῷ Δευτέρῳ τῶν Ἐπιδημιῶν Τμ. Γ΄, 4 (Τόμ. Α΄, σελ. 487) «καὶ τὸ πτύελον λαβρότερον ᾔει—καὶ πεπειρότερον». Φέρεται δὲ καὶ παρὰ τῷ Θεοφράστῳ περὶ Φυτ. Αἰτ. Γ΄, ς΄, 9 «τροφαί τε γὰρ ἐν τοῖς τοιούτοις βελτίους καὶ οἱ καρποὶ πεπειρότεροι» καὶ παρὰ Διονυσίῳ τῷ Ἁλικαρνασσεῖ Ῥωμ. Ἀρχ. σελ. 1875 «ὁρῶν δὲ τοὺς μὲν ἤδη πεπειροτέρους γεγονότας, κτέ.». Πρβ. καὶ Ὀρειβάσ. Τόμ. Α΄, σελ. 54, 2 «ὅταν σαρκώδεις τε ὦσιν αἱ σταφυλαὶ φύσει πεπειροτάτων τε αὐτῶν τις ἐσθίῃ συμμέτρως», ἀνθ' οὗ παρὰ τῷ Γαληνῷ εἶνε πλημμελῶς γεγραμμένον Τόμ. Ϛ΄, σελ. 579 «ὅταν σαρκώδεις ὦσιν αἱ σταφυλαὶ φύσει πέπειραί τε, τῶν δ' αὐτῶν τις ἐσθίῃ συμμέτρως».

Κεφ. 2. **Πέπειρα (ἡ).**

Τοῦ θηλυκοῦ πέπειρα ποιεῖται μνείαν ὁ Ἡσύχιος λέγων «Πέπειρα: γραῖα». Ἐγένετο δ' αὐτοῦ χρῆσις ὑπὸ τοῦ Ἀνακρέοντος καὶ τοῦ Σοφοκλέους καὶ τοῦ Ἀριστοφάνους.

Ἀνακρ. παρ' Εὐσταθ. σελ. 1746, 14 (Ποιητ. Λυρ. Βεργκ. Τόμ

Γ', σελ. 278, 87 ἐκδ. δ') «κνίζη τις ἤδη καὶ πέπειρα γίνομαι σὴν διὰ μαργοσύνην». Ἴδε καὶ Στούρζιον εἰς Ἐτυμ. Μέγ. σελ. 523, 8.

Σοφοκλ. Τραχ. 727 «ἀμφὶ τοῖς σφαλεῖσι μὴ 'ξ ἑκουσίας ὀργὴ πέπειρα, τῆς σε τυγχάνειν πρέπει». Κακῶς ὑπὸ τοῦ Βλαϋδεσίου ἐν τῇ ἐκδόσει τοῦ ποιήματος τούτου σελ. 159 ἀνεγνώσθη «ὀργὴ πέπειρΟΣ, ἧς σὲ τυγχάνειν πρέπει». Πρβ. καὶ σελ. 305. Σκαρλᾶτος ὁ Βυζάντιος γράφει ἐν τῷ Λεξικῷ τῆς Ἑλληνικῆς Γλώσσης σελ. 1039 «πέπειρος (ὁ, ἡ)—ὥριμος (μτνμ.) φθασμένος, εἰς τὸν καιρόν του· (μτφορ.) κατευνασμένος. Ὀργὴ—Σοφ.». Διδάσκει ὁ Ἕλλην λεξικογράφος ὅτι λέγεται ὁ πέπειρος καὶ ἡ πέπειρος, ἀλλὰ τοῦ θηλυκοῦ πέπειρα ὅλως ἐπιλανθάνεται.

Ἐν ταῖς Ἐκκλησιαζούσαις τοῦ Ἀριστοφάνους στίχ. 895 ἀντὶ τοῦ κοινῶς φερομένου «οὐ γὰρ ἐν νέαις τὸ σοφὸν ἔνεστιν ἀλλ' ἐν ταῖς πεπείρΟΙΣ», ὃ εἶνε καὶ παρὰ τῷ Σουΐδᾳ γεγραμμένον λ. πέπειρον, ὁ Μεινέκιος καὶ ἄλλοι ἐξέδωκαν κατὰ τὸ ἄριστον ἀντίγραφον «ἀλλ' ἐν ταῖς πεπείρΑΙΣ». Ὁ Βλαϋδέσιος ποιεῖται ἐν τῇ ἐκδόσει τῶν Ἐκκλησιαζουσῶν σελ. 80 τὴν παρατήρησιν τήνδε· «Praestat forsan πεπείραις. Sed Eupol. II. 439. πεπείρους ἀχράδας». Ἡ γνησία γραφὴ εἶνε πάντως «ἐν ταῖς πεπείρΑΙΣ», ὡς ἐδόξαζε καὶ ὁ ἀοίδιμος Κοραῆς λέγων (ἐν τοῖς μετὰ Θάν. Εὑρεθεῖσι Συγγραμματίοις Τόμ. Α', σελ. 232 Μάμ.) «Τὸ συνώνυμον ὅμως Πέπειρα ἐσήμαινε τὴν γραῖαν. Πέπειρα, γραῖα λέγει ὁ Ἡσύχιος, ἀπὸ τὸν Ἀριστοφάνην (Ἐκκλ. 895) ὡς φαίνεται·

Οὐ γὰρ ἐν νέαις τὸ σοφὸν ἔν-
εστιν, ἀλλ' ἐν ταῖσι πεπείροις.

(ἴσ. Πεπείραις)». Σημειωτέον δ' ὅτι, ὡς λαμβάνεται μεταφορικῶς τὸ πέπειρα, οὕτω καὶ τὸ δρυπεπής (ἢ δρυπετής) ἐν ἀποσπάσματι τοῦ Ἀριστοφάνους παρ' Ἀθην. σελ. 133 α' «ὦ πρεσβῦτα, πότερα φιλεῖς τὰς δρυπεπεῖς ἑταίρας ἢ σὺ τὰς ὑποπαρθένους ἁλμάδας ὡς ἐλάας στιφράς;» (Ἴδε Σαλλιῆρον εἰς Μοῖρ.σελ.120 Πιέρσ.).

Ἡ ῥῆσις τοῦ Εὐπόλιδος, ἐξ ἧς παρετέθη ὑπὸ τοῦ Βλαϋδεσίου τὸ πεπείρους ἀχράδας, κεῖται ἐν τοῖς Ἀνεκδότοις τοῦ Βεκκήρου σελ. 475, 13. Εἶνε δὲ κατὰ πλημμελῆ ἀνάγνωσιν ὧδε γεγραμμένη· «Ἀχράδας τὰς ἀχέρδους λέγουσιν. Εὔπολις Ἀστρατεύτοισιν· οἱ πεπείρους

ἀχράδας πρὸς τῇ συκιδι προσετως». Εἰκάζει δ' ὁ μὲν Μεινέκιος ἐν τῇ συναγωγῇ τῶν Ἀποσπασμάτων τῶν Κωμικῶν σελ. 164 ἐκδ. μικρ. «Εὔπολις Ἀστρατεύτοις· ἵν' ἂν πέπειρον ἀχράδα πρὸς τῇ συκίδι προσέχωσι», ὁ δὲ Κόκκιος ἐν τῇ συναγωγῇ τῶν Ἀποσπασμάτων τῶν Κωμικῶν Τόμ. Α', σελ. 265, ἔχων πρὸ ὀφθαλμῶν τὰ ὑπὸ τοῦ Οὐγγήρου εἰρημένα ἐν Θηϐ. Παραδ. Τόμ. Α', σελ. 457, ἀεὶ ἀχράδας πεπείρους τοῖς μύκησι προσφέρων. Δυσπαράδεκτον ἡμῖν φαίνεται ὅτι ἐρρήθη ὑπὸ τοῦ Εὐπόλιδος πέπειρΟΝ ἢ πεπείρΟΥΣ ἀντὶ τοῦ πέπειρΑΝ ἢ πεπείρΑΣ.

Ἀπαντᾷ δὲ τὸ θηλυκὸν πέπειρα καὶ ἐν τοῖς Ἠθικοῖς τοῦ Πλουτάρχου σελ. 640 δ' «τὰ δ' εἰρημένα δένδρα πίονα καὶ πέπειραν ἔχει τὴν φύσιν» καὶ παρὰ τῷ Διοσκορίδῃ Τόμ. Β', σελ. 261 «ἐλαῖαι πρόσφατοι πέπειραι».

Εὕρομεν δὲ καὶ τὴν γενικὴν πεπείρης (ἰων. ἀντὶ τοῦ πεπείρας) ἐν τῷ Δευτέρῳ τῶν Ἐπιδημιῶν Τμ. Γ'. 3, Ἱπποκρ. Τόμ. Α', σελ. 486 (Γαλην. Τόμ. ΙΖ', α', σελ. 403) «Ζωΐλῳ τῷ παρὰ τὸ τεῖχος ἐκ βηχὸς πεπείρης πυρετὸς ὀξὺς καὶ προσώπου ἔρευθος».

Σημειωτέον δ' ὅτι ἐν τῷ Γυναικείων Πρώτῳ κεφ. ΡΕ' (Τόμ. Β', σελ. 649) ἓν τῶν ἀντιγράφων ἀντὶ τοῦ «ὅταν ἡ σταφυλὴ ἡ λευκὴ πέπειρΟΣ ἰσχυρῶς—ᾖ» ἔχει πέπειρΑ. Ταύτην δὲ τὴν γραφὴν ὀφείλομεν νὰ ἐγκρίνωμεν ὡς γνησίαν οὖσαν. Πιθανώτατον δὲ φαίνεται ὅτι καὶ ἐν τοῖς χωρίοις τοῖσδε τοῦ Ἱπποκράτους «πέπειρΟΝ γενέσθαι τὴν νοῦσον» καὶ «πέπειρΟΝ τὴν νοῦσον γενέσθαι» καὶ «τὴν σάρκα—πέπειρΟΝ ποιέει», ἃ βλέπει τις ἐν τοῖς ἄνω παρατεθειμένα (σελ. 110), ἡ ἀληθὴς ἐκφορὰ εἶνε πέπειρΑΝ, εἰ καὶ παρὰ τῷ Γαληνῷ ἀπαντᾷ Τόμ. ΙΕ', σελ. 589 «πρὶν ἢ πέπειρον γενέσθαι τὴν νοῦσον» καὶ σελ. 590 «πρὶν ἢ πέπειρον γενέσθαι τὴν νόσον (νοῦσον)· εὔδηλον δ' ὅτι πέπειρον ὀνομάζει τὴν πεπεμμένην» καὶ σελ. 591 «πρὶν πέπειρον γενέσθαι τὴν νοῦσον». Ἴσως δὲ καὶ τὸ «ἄπιοι πέπειρΟΙ» καὶ τὸ «ἀχράδες χειμέριοι πέπειρΟΙ» (Ἱπποκρ. Τόμ. Γ', σελ. 448) μετατυπωτέον εἰς τὸ πέπειρΑΙ. Ἴδε καὶ τὴν ὑπὸ τοῦ Βλασσίου γενομένην ἔκδοσιν τῆς τοῦ Κυννήρου Διεξοδικῆς Γραμματικῆς τῆς Ἑλληνικῆς Γλώσσης Μέρ. Α', Τόμ. α', σελ. 544.

Ἀλλὰ τὸ συγκριτικὸν πεπειρότερον, ἐνδέχεται νὰ ῥηθῇ ὑπό τινος, τὸ κείμενον ἐν τῷ Δευτέρῳ τῶν Ἐπιδημιῶν δὲν δύναται νὰ

ἔχῃ ἄλλο ἀπόλυτον ἢ τὸ πέπειρος. Τὴν γραφὴν πεπειρότερον βλέπομεν καὶ παρὰ τῷ Γαληνῷ ἐν τοῖς εἰς τὸ Δεύτερον τῶν Ἐπιδημιῶν Ὑπομνήμασι Τόμ. ΙΖ', α', σελ. 404 «ἀτὰρ καὶ τὸ πτύελον λαυρότερον εἴη (γρ. λαβρότερον ᾖει)—καὶ πεπειρότερον». Νομίζομεν δ' ὅμως ὅτι οὐχὶ μετὰ μεγάλης δυσκολίας θὰ πεισθῇ τις ὅτι ἦτο κατ' ἀρχὰς γεγραμμένον πεπαίτερον, ἐνθυμούμενος μάλιστα ὅτι διεφθάρη ὑπὸ τῶν βιβλιογράφων ὁ παλαιὸς καὶ δόκιμος τύπος καὶ ἐν τῷ περὶ Διαίτης κεφ. ΝΒ' (Τόμ. Γ', σελ. 444), ἔνθα πρὸς τῇ κοινῇ γραφῇ «οἱ δὲ νέοι τῶν οἴνων μᾶλλον διαχωρέουσι—καὶ οἱ ὄζοντες τῶν ἀνόδμων τῆς αὐτῆς ἡλικίας, διότι εὐπεπτέστεροί εἰσι, καὶ οἱ παχέες τῶν λεπτῶν» ἐν ἑνὶ μὲν τῶν κωδίκων φέρεται πεπειρότεροι, ἐν ἄλλῳ δ' ὑπὸ πρώτης χειρὸς γεγραμμένον πεπέτεροι, ὃ πλημμελὴς ἐκφορὰ τοῦ γνησίου πεπαίτεροι. Οὐκ ἀγνοητέον δ' ὅτι ἀλλότρια τοῦ Ἱπποκράτους νομίζονται ὑπό τινων τό τε περὶ Διαίτης σύγγραμμα καὶ τὸ ἕτερον, ἐν ᾧ εὑρίσκεται τὸ οὐδέτερον συγκριτικὸν πεπειρότερον. Πιθανὸν δ' ἡμῖν φαίνεται ὅτι δὲν εἶπεν ὁ Θεόφραστος ἐν τῷ περὶ Φυτῶν Αἰτίων βιβλ. Γ', ς', 9 «οἱ καρποὶ πεπειρότεροι» ἀλλὰ «οἱ καρποὶ πεπαίτεροι», ὡς ἐν τῇ περὶ Φυτῶν Ἱστορίᾳ βιβλ. Γ', β', 1 «ταῦτα γὰρ δή φασι πεπαίτερα καὶ ἡδύτερα τὰ ἄγρια τῶν ἡμέρων εἶναι». Εἶνε δὲ τὸ πεπαίτερος συγκριτικὸν τοῦ παλαιοῦ ἐπιθέτου πέπων καὶ ἐλέχθη ὑπὸ τοῦ Αἰσχύλου «ἀνὴρ δ' ἐκεῖνος ἦν πεπαίτερος μόρων» (Ἀποσπ. 264 Ναυκ.) καὶ «πεπαιτέρα γὰρ μοῖρα τῆς τυραννίδος» (Ἀγαμ. 1365) καὶ ὑπὸ τοῦ κωμικοῦ Ξενάρχου «νέᾳ, παλαιᾷ, μεσοκόπῳ, πεπαιτέρᾳ» (Ἀποσπ. 4, 9 Κοκκ.) καὶ ὑπὸ τοῦ Θεοκρίτου «καὶ δὴ μὰν ἀπίοιο πεπαίτερος» (Εἰδ. Ζ', 120). Ἐγένετο δὲ χρῆσις καὶ τοῦ ὑπερθετικοῦ ὑπὸ τοῦ Ἀλέξιδος «τῶν ἐπινεουσῶν τὴν πεπαιτάτην» (Ἀποσπ. 33, 5). Ἴδε Θησ. Στεφ. Τόμ. Ϛ', σελ. 752 α'.

Τὸ πέπειρα ὑπελάμβανεν ὁ Ἡρῳδιανὸς θηλυκὸν τοῦ πέπειρος λῆγον παρὰ κανόνα εἰς Α βραχύ. Ἐν τοῖς ἐκ τῶν Ἡρῳδιανοῦ περὶ Διχρόνων εἶνε τάδε γεγραμμένα σελ. 290, 22 «Τὰ εἰς ΟΣ λήγοντα, ὁπότε ἔχει θηλυκὸν εἰς Α λῆγον, πάντα ἔχει ἐκτεταμένον τὸ Α· Ῥόδιος Ῥοδία, Κνίδιος Κνιδία. Σημειῶδες ἄρα κατὰ χρόνον τὸ δῖα γυναικῶν, ὁμοίως δὲ καὶ τὸ ἴα—ὅπερ λέγεται καὶ μία, καὶ τὸ πέ-

πειρα» (Πρβ. καὶ Δράκ. Στρατον. σελ. 79, 14). Λέγεται δὲ καὶ ἐν τοῖς τοῦ Χοιροβοσκοῦ σελ. 220, 17 «Δεῖ προσθεῖναι ἐν τῷ κανόνι χωρὶς τοῦ πέπειρος πεπείρου πέπειρα καὶ τοῦ δῖος δίου δῖα— ἴος ἴου ἴα, σημαίνει δὲ τὴν μίαν—καὶ τοῦ μίος μίου μία. Δύναται δὲ τὸ μία καὶ ἀπὸ τοῦ ἴα εἶναι κατὰ πλεονασμὸν τοῦ Μ». Ὁ Λέρσιος ἐν τῇ Β' ἐκδόσει τριῶν τοῦ Ἡρῳδιανοῦ συγγραμμάτων σελ. 358 γράφει «Πέπειρα explicatum putes per synecdromen cum πίειρα, Κάειρα». Πρβ. Λέντζιον ἐν τῇ συναγωγῇ τῶν τοῦ Ἡρῳδιανοῦ Λειψάνων Τόμ. Α', σελ. 250, 21.

Ἐπειδὴ τοῦ ἀρσενικοῦ πέπειρος οὐδὲν ἐν τῇ δοκίμῳ τῶν Ἑλλήνων γλώσσῃ εὑρέθη μαρτύριον, εὐλόγως δὲ δύναται ν' ἀμφιβάλληται ἡ παρὰ τοῖς ἀρχαίοις τοῦ θηλυκοῦ πέπειρος χρῆσις, ἀναμφισβητήτως δ' ἀποδείκνυται ὑπάρχουσα παρ' αὐτοῖς ἡ ἐκφορὰ πέπειρα, ἀναγκαίως ἔχει νὰ δοξάζωμεν ὅτι ἐκ τοῦ φερομένου ἐν τῷ παλαιῷ ἑλληνισμῷ θηλυκοῦ πέπειρα, ὃ ἔχει πρὸς τὸ πέπων ὡς τὸ πίειρα πρὸς τὸ πίων, ἐσχηματίσθη ἐν τοῖς ἔπειτα χρόνοις τὸ ἐπίθετον πέπειρος. Σημειωτέον δ' ὅτι ὑπῆρξε καὶ θηλυκὸν πρέσβειρα καὶ ἱλάειρα. Περὶ τοῦ πίειρα γράφει ὁ Εὐστάθιος ἐν ταῖς εἰς Ὅμηρον Παρεκβολαῖς σελ. 1178, 65 «Ἰστέον δὲ ὅτι τοῦ πιείρῃ προϋπάρχει ἀρσενικὸν πίηρ πίερος, οὗ θηλυκὸν ἀναγκαίως πίειρα. Ἄχρηστον δὲ τῇ συνηθείᾳ ὁ πίηρ, ὥσπερ καὶ ὁ πῖος, ἐξ οὗ πιότατος· χρηστότερον δὲ τούτων ὁ πίων τοῦ πίονος». Ὁ Ἰακώψιος ἀναφέρει εἰς ἀρσενικὸν πίειρος τὸ θηλυκὸν πίειρα περατούμενον παρὰ κανόνα εἰς Α βραχύ (Ἴδε Λοβέκκιον ἐν Προλεγομ. σελ. 39). Οὔτε πίηρ-πίερος ἐλέχθη ποτὲ ἐν τῇ Ἑλληνικῇ γλώσσῃ οὔτε πίειρος· παρακεκομμένον δ' εἶνε τὸ ἐπίρρημα πιείρως τὸ ἀπαντῶν ἐν τοῖς εἰς Πίνδαρον Σχολίοις σελ. 429 «τὴν Σικελίαν πιείρως καὶ λιπαρῶς ἀνορθώσειν». Περὶ τοῦ πίειρα ἐποιήσατο λόγον ὁ Κυννῆρος ἐν τῇ Διεξοδικῇ Γραμματικῇ τῆς Ἑλληνικῆς Γλώσσης Τόμ. Α', σελ. 418 ἐκδ. β' καὶ ὁ Μόρρος ἐν τῇ Ὁμηρικῇ Γραμματικῇ σελ. 106 ἐκδ. β' καὶ ὁ Λεουβὴν ἐν τῷ Ἐγχειριδίῳ τῆς Ἐπικῆς Λέξεως σελ. 40 καὶ 216 καὶ ἄλλοι. Πρβ. καὶ Λεξ. Ὁμηρ. Ἐβελ. Τόμ. Β', σελ. 187.

Ἀλλότριον τοῦ ἀρχαίου Ἑλληνισμοῦ νομίζει τὸν τύπον πέπειρος καὶ ὁ Ναύκιος λέγων ἐν τοῖς Εὐριπιδείοις Μελετήμασι Μέρ. Α', σελ.

132 «Selbst στεῖρα und πέπειρα dürfen streng genommen nicht angeführt werden. Das Masculinum πέπειρος ist eine spätere bildung aus der Zeit des beginnenden Verfalles der Graecität, während ursprünglich πέπων und πέπειρα sich entsprach wie πίων und πίειρα, Νέων und Νέαιρα. Noch schlechter verbürgt ist die Form στεῖρος: denn bei Euripides Andr. 711 ist zu lesen ἢ στερρὸς οὖσα μόσχος οὐκ ἀνέξεται τίκτοντας ἄλλους, nach den Handschriften Aab».

Γράφει δὲ καὶ ὁ Μελλόρνιος ἐν τῇ Ἑλληνικῇ Γραμματικῇ σελ. 194 «Die Lexika setzen jetzs πέπειρος als Masc. dazu, allein die Stelle Arist. Eccl. 876. ταῖς πεπείροις ist zu unzuverlässig, als dass man darauf ein adjectiv πέπειρος älterer Zeit gründen könnte. Auch müsste ja das α im Fem. lang sein, was zwar nicht Soph. Trach. 727, aber der feste Accent verbietet. Die späteren Dichter der Anthologie haben sich freilich ein πέπειρος gemacht. Lob. Path. p. 39. und Parall. 211. giebt schweigend unsere Ansicht».

Εἰπόντες ἐν τοῖς ἄνω ὅτι ἐκ τοῦ θηλυκοῦ πέπειρα ἐσχηματίσθη τὸ ἐπίθετον πέπειρος ἐξηνέγκομεν γνώμην, ἣν καὶ ἄλλοι πρὸ ἡμῶν φιλόλογοι ἀπεφήναντο.

Ὑπὸ τοῦ Δοιδερλίνου εἶνε γεγραμμένον ἐν τῷ Ὁμηρικῷ Γλωσσαρίῳ § 2240 (Τόμ. Γ΄, σελ. 202) «Aus πιερίη wird πίειρα wie μάκαιρα aus μακαρία, und dient als Feminin zu πίων, wie πέπειρα zu πέπων. Il. XVIII, 541. πίειραν ἄρουραν, und XIX, 180. δαιτὶ πιείρῃ. Es sind unvermählte Feminina, wie ἀμφιέλισσαι; denn πίειρος kömmt gar nicht vor, und πέπειρος erst spät, ist erst nach πέπειρα geformt».

Ἔγραψε δὲ καὶ ὁ Κυννῆρος ἐν τῇ Διεξοδικῇ Γραμματικῇ τῆς Ἑλληνικῆς Γλώσσης Τόμ. Α΄, σελ. 418-9 ἐκδ. β΄ «Der Form πίειρα entspricht die Femininform πέπειρα Soph. Tr. 728 ὀργὴ πέπειρα zu πέπων, ον, G. πέπον-ος; hieraus ist die Nbf. ὁ ἡ πέπειρος, τὸ πέπειρον hervorgegangen, die öfter von Späteren, aber auch schon von Aristoph. Eccl. 896 gebraucht wird». Ἀλλ᾽, ὡς παρετηρήσαμεν ἐν τοῖς ἔμπροσθεν, ἡ γνησία παρὰ τῷ Ἀριστοφάνει

γραφὴ εἶνε «ἐν ταῖς πεπείρΑΙΣ» (Ἴδε καὶ τὴν ὑπὸ τοῦ Βλασσίου φιλοπονηθεῖσαν ἔκδοσιν τῆς Γραμματικῆς τοῦ Κυννήρου Μέρ. Α', Τόμ. α', σελ. 543).

Παρατιθέμεθα καὶ τὰ ὑπὸ τοῦ Βρουγμανοῦ εἰρημένα ἐν *Morphol. Untersuch.* Μέρ. Β', σελ. 243 «Diess masc. ist jedesfalls erst im anschluss an die femininform aufgekommen, wie πέπειρος neben πέπειρα, Λέαινος neben Λέαινα, μύραινος· μύραινα, ἀρσενικῶς Hesych, ἰδυῖοι neben ἰδυῖα».

Περὶ σχηματισμοῦ ἀρσενικῶν ὀνομάτων ἐκ θηλυκῶν ἐποιησάμεθα λόγον ἐν Ἀθηνᾶς τόμῳ Ε', σελ. 116-7. Πρβ. καὶ Χοιροβοσκ. σελ. 457, 25 κἑξ.

Ἐν τῷ πεντηκοστῷ τρίτῳ τῶν Ἀνακρεοντείων στίχ. 2 ἀντὶ τοῦ «ῥόδον τερινόν» ἔγραψεν ὁ Σαλμάσιος τέρεινον, ὃ ἐγκρίνει καὶ ὁ Βέργκιος ἐν τῇ συλλογῇ τῶν Λυρικῶν Ποιητῶν Τόμ. Γ', σελ. 329 ἐκδ. δ' λέγων «quam formam τερεινότερος satis tuetur». Πρβ. καὶ Θησ. Στεφ. Τόμ. Ζ', σελ. 2033 α', ἔνθα γίνεται ἡ παρατήρησις ἥδε· «Ubi tamen etiam ῥόδον τὸ τερπνὸν locum habet». Ἂν ἡ ἀληθὴς γραφὴ εἶνε «ῥόδον τέρεινον», ἔχομεν καὶ ἐπίθετον τέρεινος ἐκ τοῦ θηλυκοῦ τέρεινα ἐσχηματισμένον. Περὶ τοῦ συγκριτικοῦ, ὃ ἀπαντᾷ ἐν τῇ Παλατίνῃ Ἀνθολογίᾳ Ε', 121, 2 «μνοῦ χρῶτα τερεινοτέρη», ὑπάρχει γνώμη ὅτι ἐγένετο ἐκ τοῦ θηλυκοῦ τέρεινα, ὡς ἐκ τοῦ μέλαινα τὸ «ἃς σὺ μελαινοτάτας ἐξ ἀγορᾶς ἐπρίω», ὃ καὶ αὐτὸ φέρεται ἐν τῇ μνημονευθείσῃ Ἀνθολογίᾳ ΙΑ', 68, 2.

Ἐρρήθη δὲ καὶ «λυγμοὶ ἀνέρα καρδιόωντα θαμειότεροι κλονέουσι» ὑπὸ τοῦ Νικάνδρου ἐν τοῖς Ἀλεξιφαρμάκοις στίχ. 581. Καὶ γράφει μὲν ὁ Εὐστάθιος ἐν ταῖς εἰς Ὅμηρον Παρεκβολαῖς σελ. 43, 34 «Προϋπόκειται δὲ τοῦ θαμειαί ἀρσενικὸν ὄνομα θαμός ὁ πυκνός, ὃ πλεονασμῷ τῆς ΕΙ διφθόγγου γέγονε θαμειός, ὥσπερ φατός φατειός, κτέ.» (Πρβ. καὶ Λοβέκκιον ἐν Παραλειπ. σελ. 322 κἑξ. Ἔτι δὲ Λεξ. Ὁμηρικ. Ἐβελ. Τόμ. Α', σελ. 554). Ἀλλ' οὐδὲν παρ' οὐδενὶ τῶν παλαιῶν παράδειγμα τοῦ ἀρσενικοῦ θαμειός εὑρέθη. Παρ' Ὁμήρῳ λέγεται ἀρσενικῶς μὲν θαμέες καὶ θαμέας καὶ θαμέσι, θηλυκῶς δὲ θαμειαί καὶ θαμειάς. Πρβ. καὶ Ἀγαθοκλ.

παρ' Ἀθην. σελ. 649 ς' «ἀκρεμόνας δ' ἔχει θαμέας καὶ δολιχούς». Εἶνε δ' ἡμῖν παραδεδομένον ὑπὸ τοῦ Ἡρῳδιανοῦ ὅτι ὁ μὲν Ἀρίσταρχος ἀνεγίνωσκε θαμειαί, ὡς καὶ ταρφειαί-ταρφειάς, ὁ δὲ Πάμφιλος θαμεῖαι καὶ ὁμοίως τούτῳ ὁ Θρᾷξ Διονύσιος ταρφείας. Γράφει ὁ τεχνικὸς ἐν τῇ Ἰλιακῇ Προσῳδίᾳ «Θαμειαί: Πάμφιλος θαμεῖαι λέγει ὡς ὀξεῖαι. Ἀρίσταρχος δὲ ὡς πυκιναί. Ὁμοίως δὲ καὶ τὸ ταρφειαί» (εἰς Α, 52) καὶ «Ταρφειάς: Ἀρίσταρχος ὀξύνει ὡς πυκνάς. Ὁ δὲ Θρᾷξ Διονύσιος ὁμοίως προεφέρετο τῷ ταχείας παρὰ τὸ ταρφύς ἀρσενικόν, οὗ πολλαὶ ἦσαν χρήσεις παρὰ τοῖς παλαιοῖς καὶ παρ' Ὁμήρῳ. Καὶ δῆλον ὅτι ἀναλόγως μὲν ἀναγινώσκει ὁ Θρᾷξ, ἐπεκράτησε δὲ ἡ Ἀριστάρχου» (εἰς Μ, 158) καὶ «Ταρφειαί: Ἀρίσταρχος ἀνέγνω ὡς πυκναί. Οὕτως δὲ καὶ ὁ Ἀσκαλωνίτης καὶ ἐπείσθη ἡ παράδοσις» (εἰς Τ, 355). Ἴδε Λαρόχην ἐν *Homer. Textkr.* σελ. 279 καὶ 360 καὶ Ἀμείσιον ἐν *Anh. zu Hom. Il.* Μέρ. Α', σελ. 35-6 Ἐντζ. Πρβ. καὶ Λεξ. Ὁμηρ. Ἐβελ. Τόμ. Α', σελ. 554 καὶ Τόμ. Β', σελ. 313. Ὁ Ναύκιος ἐν τῇ ἐκδόσει τῆς Ὀδυσσείας Τόμ. Α', σελ. Χ ὑπερμαχεῖ τῆς ἐκφορᾶς ταρφεῖαι-ταρφείας καὶ θαμεῖαι-θαμείας, σφόδρα δὲ καθάπτεται τοῦ Ἀριστάρχου ἀναγινώσκοντος ταρφειαί-ταρφειάς καὶ θαμειαί (-θαμειάς) νομίζων ὅτι ἐσχημάτιζε ταῦτα ὁ Ἀρίσταρχος ἐξ ἐπιθέτων ταρφειός καὶ θαμειός. Καὶ ὁ Βέργκιος δ' ἐν ἀποσπάσματι τοῦ Ἀρχιλόχου γράφει «οὐδὲ θαμεῖαι σφενδόναι» λέγων (Ποιητ. Λυρ. Τόμ. Β', σελ. 384 ἐκδ. δ') «θαμεῖαι, vulgo θαμειαί, quemadmodum Aristarcho et Ascalonitae placuit, sed iure Pamphilus tenorem θαμεῖαι praeoptavit, vid. sch. Il. A 52». Παρατιθέμεθα καὶ τὰ ὑπὸ τοῦ Leeuwen εἰρημένα ἐν *Enchir. Diction. Epic.* σελ. 229 «Singularis θαμύς non reperitur, sed plurale θαμέες satis est vulgatum; femininum autem θαμεῖαι-ᾶς A 52 etc. quin ad hoc pertineat adiectivum et perperam igitur θαμειαί θαμειάς fuerit scriptum ab Aristarcho aliisque grammaticis, quasi a nominativo θαμειός ductum (cf. Lehrs Arist [2] p. 259), dubium non videtur. Idem est statuendum de feminino ταρφεῖαι-ᾶς M 158 etc., a masculino (ταρφύς) ταρφέες». Πρὸς τὰ ὑπὸ τοῦ Ναυκίου ἐν τῇ ἐκδόσει τῆς Ὀδυσσείας εἰρημένα ἀντιτάσσεται ἰσχυρῶς ὁ Λουδούϊχος ἐν τῷ *Arist. Homer. Textkr.* Τόμ. Β', σελ. 166-7. Ὁ

Μόρρος ἀποφαίνεται ἐν τῇ Ὁμηρικῇ Γραμματικῇ σελ. 97 ἐκδ. β' ὅτι θηλυκά τινα ἔχοντα ἑνικὴν ὀνομαστικὴν περατουμένην εἰς Α βραχὺ τονοῦνται ἐν τῇ ληγούσῃ κατ' ἐκείνας τὰς πτώσεις, ὧν ἡ τελευταία συλλαβὴ εἶνε μακρά, οἷον μία-μιῆς, ἴα-ἰῇ, ταρφύς ταρφεῖα-ταρφειαί ταρφειάς, ἄγυια-ἀγυιῆς ἀγυιαί ἀγυιάς. Οὕτω, λέγει, τὸ θαμειαί θαμειάς ἀναφέρεται εἰς ἑνικὴν ὀνομαστικὴν θαμεῖα, ἀρσεν. ΘΑΜΥΣ (πρβ. θαμέ-ες, θαμέας), καὶ τὸ καυστειρῆς (Ἰλ. Δ, 342, κτλ.) εἶνε γενικὴ τοῦ καύστειρα. Ἡμεῖς συγκατατιθέμεθα τοῖς γράφουσι παροξυτόνως καυστείρης. Γελοιοτάτη δ' εἶνε ἡ γνώμη τῶν γραμματικῶν τῶν δοξαζόντων ὅτι ὑπῆρξεν ἐπίθετον καυστειρός γενόμενον ἐκ τοῦ καυστηρός κατὰ Βοιωτικὴν τροπὴν τοῦ Η εἰς τὴν δίφθογγον ΕΙ (Ἴδε Θησ. Στεφ. Τόμ. Δ', σελ. 1385 δ'. Πρβ. καὶ Λεξ. Ὁμηρ. Ἐβελ. Τόμ. Α', σελ. 690. Ἔτι δὲ Ὄθ. Σνειδῆρον εἰς Νίκανδρ. σελ. 270-1). Ὁ Χοιροβοσκὸς λέγει σελ. 405, 27 «Ἐπὶ τῶν εἰς Α βραχυκαταλήκτων εἰώθασιν οἱ Ἴωνες βαρυτονεῖν τὰς λέξεις, ὡς καὶ ἡμεῖς, οἷον ἄγυια, ἅρπυια, Πλάταια· ὅταν δὲ γένηται ἡ τελευταία συλλαβὴ μακρά, Ἰωνικῷ ἔθει καταβιβάζεται ὁ τόνος, οἷον ὀργυιᾶς, ἀγυιᾶς, Θεσπιᾶς, Πλαταιᾶς— Ἐπειδὴ οὖν τὸ ἴα καὶ μία ἐν τῇ γενικῇ καὶ δοτικῇ μακροκαταληκτοῦσι, τούτου χάριν Ἰωνικῷ ἔθει κατεβίβασαν τὸν τόνον καὶ περιεσπάσθησαν, οἷον ἰᾶς καὶ μιᾶς, ἰᾷ καὶ μιᾷ» (Πρβ. καὶ σελ. 419, 14).

Ἐν τῷ Ὁμηρικῷ Λεξικῷ τῷ μεταφρασθέντι καὶ διασκευασθέντι ὑπὸ τοῦ Πανταζίδου φέρεται σελ. 613 «Ταρφέες, οἱ, Ταρφέα, τά—ἐπικ. ἐλλειπτ. ἐπίθ. μόνον κατὰ πληθ. εὔχρηστον, εἰς ὃ ὑπάγεται καὶ τὸ θηλυκὸν ταρφεῖαι (ὅπως ἐτόνισαν ὁ Βούττμαν. καὶ Βέκκερ. ἐν τῇ Β', ἀντὶ τοῦ συνήθους: ταρφειαί)» καὶ σελ. 295 «Θαμέες—δοτ. θαμέσι, αἰτ. θαμέας, ἐπικ. ἐπίθ. μόνον κατὰ πληθ. καὶ ἀρσεν. (θηλ. δὲ εἶνε μόνον ε 252)—Προϋποθέτει ἑνικὸν τὸ ἄχρηστον θαμύς ἢ θαμής» καὶ «Θαμειός—ή, όν—μόνον ἐν τῇ ὀνομ. καὶ αἰτ. πληθ. τοῦ θηλυκοῦ». Ἐν Ὀδυσσείας Ε, 252 κεῖται «ἀραρὼν θαμέσι σταμίνεσσιν», γράφει δ' ὁ Πανταζίδης ἐν τῷ Ὁμηρικῷ Λεξικῷ σελ. 593 «Σταμίν-ῖνος, **ὁ**—ε 252». Ἀδυνατοῦμεν ἡμεῖς νὰ νοήσωμεν πῶς ἐν τῷ θαμέσι σταμίνεσσιν τὸ μὲν σταμίνεσσιν εἶνε ἀρσενικόν, τὸ δ' ἐπίθετον αὐτοῦ θαμέσι θηλυκόν.

Σημειωτέον δ' ὅτι κατὰ τὸν Ἀπολλώνιον ἐν τῷ περὶ Ἐπιρρημ. σελ. 563, 8 τὸ θαμέες ἐγένετο ἀπὸ τοῦ θαμύς.

Κεφ. 3. **Ὁ πέπειρος-ἡ πέπειρος, ὡς ὁ ἥμερος-ἡ ἥμερος.**

Πολλὰ ἐν τῷ πρώτῳ κεφαλαίῳ παρετέθησαν τοῦ ἐπιθέτου πέπειρος μαρτύρια ἐκ τοῦ παρηκμακότος ἑλληνισμοῦ. Ἐξεφέρετο δὲ τὸ ἐπίθετον τοῦτο, ὃ ἐκ τοῦ παρὰ τοῖς παλαιοῖς Ἕλλησιν ἀπαντῶντος θηλυκοῦ πέπειρα πιθανώτατα σχηματισθὲν σύνηθες παρὰ τοῖς μεταγενεστέροις ἀπέβη, κατὰ τὸν αὐτὸν τύπον ἐπί τε τοῦ ἀρσενικοῦ καὶ τοῦ θηλυκοῦ, οἷον καρπὸς πέπειρος, κτλ., σταφυλὴ πέπειρος, κτλ. Ὑπάρχουσι δ' ἐν τῇ Ἑλληνικῇ καθόλου γλώσσῃ οὐκ ὀλίγα ἁπλᾶ εἰς ΟΣ ἐπίθετα ἔχοντα τὴν αὐτὴν κατάληξιν ἔν τε τῷ ἀρσενικῷ καὶ τῷ θηλυκῷ, οἷον ἥμερος, νύκτερος, πέρπερος, βάρβαρος, κάρχαρος, λάληθρος, λάβρος, λοίδορος, ψίθυρος, φορός, λάλος, σπάταλος (σπαταλός), ἔκηλος, βέβηλος, κίβδηλος, (θάργηλος, θάργηλος χύτρα), ἕωλος, φειδωλός, (μάχλος), δαῦλος, κόλος (κόλος μάχη), ἵλαος, κολοβός, ἀμοιβός, ἀγωγός, ἐδωδός, ὁλκός, (σόλοικος), ἤρεμος, ἔτυμος, ἐτήτυμος, ἐθελημός, βάσκανος, δάπανος, κάρβανος, πλάνος, γεγωνός, θάρσυνος, τιθασός, χέρσος; λίχνος, ἥσυχος. Πρβ. καὶ στυφλός (στυφλὸς γῆ, κτλ.) καὶ τηρός (τηρὸν ἱεροῦ ῥάβδον). Τῶν καταλεχθέντων ἐπιθέτων ἔνια ἔχουσι καὶ ἴδιον τύπον ἐν τῷ θηλυκῷ, οἷον ἡμέρα, ἰων. ἡμέρη, ἐτύμη, φειδωλή, κτλ. Πρβ. ἑτοίμη-ἕτοιμος, χαύνη-χαῦνος, φαύλη-φαῦλος, νόθη-νόθος, αὔη-αὖος (αὔη-αὖος), γαληνή-γαληνός, μάργη-μάργος, μελέα-μέλεος, κτλ. Εἶνε δ' ἐν τῷ ποιητικῷ λόγῳ ἐπὶ θηλυκοῦ παρειλημμένα καὶ τὸ δῆλος, στερρός, ἱερός, θερμός, κοινός, πτωχός, κτλ. Εὕρομεν δὲ καὶ παρ' Ἀπολλωνίῳ τῷ Ἀλεξανδρεῖ «ἡ γνῶσις τῶν κυρίων ὀνομάτων οὐ δῆλος ἅπασιν» καὶ «δῆλος ἡ ἀπὸ τοῦ ἐκεῖνος καὶ τῶν ὁμοίων κλίσις» (περὶ Ἀντων. σελ. 30 γ' καὶ σελ. 123 α'). Ἀλλὰ σκοπὸς ἡμῶν νῦν δὲν ὑπάρχει νὰ ἐξετάσωμεν πῶς μὲν ἔχει ἡ παρὰ τοῖς πεζολόγοις, πῶς δ' ἡ παρὰ τοῖς ποιηταῖς χρῆσις, οὐδὲ τίνες τῶν μνημονευθεισῶν ἐκφορῶν εἶνε ἀλλότριαι τοῦ δοκίμου ἑλληνισμοῦ. Οὐδεὶς δὲ τῶν Ἑλληνικῆς παιδείας γευσαμένων ἀγνοεῖ τὰ κατὰ τὸ θηλυκὸν τοῦ ἔρημος, ἡ ἔρημος-ἡ ἐρήμη.

ΜΕΡΟΣ ΙΓ΄.

Κεφ. 1. **Πότνια, πότνιαν.**

Ὁ Ἀσώπιος γράφει ἐν τοῖς Σουτσείοις σελ. 23-4 «λη΄. τὴν δὲ ποτνίαν. Ἐν ᾧ τὰ εἰς α θηλυκὰ τῶν εἰς ος τριτοκλίτων ἐπιθέτων ἔχουσι τὸ τελικὸν φωνῆεν ὁμόχρονον τῇ ληγούσῃ τῆς γενικῆς τοῦ ἀρσενικοῦ, δίκαιος, δικαίου, δικαία, ἅγιος, ἁγίου, ἁγία, ποῖος, ποίου, ποία, τὸ δῖα καὶ πότνια ἐξαιροῦνται· οὕτω πότνιαν καὶ οὐχὶ ποτνίαν ἔχει ὁ ὁμηρικὸς ὕμνος εἰς Ἀφροδίτην (στίχ. 24) καὶ ὁ Θεόκριτος (ΙΕ΄, 14). Τοῦτο γνωρίζουσι καὶ οἱ τὰ πρῶτα στοιχεῖα τῆς ὀρθογραφίας μαθόντες».

Κεῖται δὲ καὶ ἐν τῷ ὑπὸ τοῦ Βάμβα συνταχθέντι Τεχνολογικῷ τῆς Ἀρχαίας Ἑλληνικῆς Γλώσσης σελ. 21 ἐκδ. γ΄ «Τὰ εἰς ια θηλυκὰ ἐπίθετα τῶν εἰς ιος ἀρσενικῶν, ἔχουσι τὸν τόνον εἰς τὴν αὐτὴν συλλαβὴν μὲ τὴν γενικὴν τοῦ ἀρσενικοῦ, ὡς, ἀξία ἐκ τοῦ ἄξιος ἀξίου· ἁγία ἐκ τοῦ ἅγιος ἁγίου, πλὴν τοῦ πότνια».

Μνημονεύομεν καὶ τὰ ὑπὸ τοῦ Κούμα εἰρημένα ἐν τῇ Γραμματικῇ σελ. 546, § 645 β΄ «Μακρὸν ἔχουσι τὸ α αἱ καταλήξεις τῶν δευτεροκλίτων ὀνομάτων χωρὶς ἐξαίρεσιν, αα, εα, οα, υα καὶ ωα — καὶ ὅλα τὰ εἰς α καθαρὸν καὶ εἰς ρα λήγοντα. Ἐξαιροῦνται τὰ κανονισμένα — καὶ τὰ ἐπίθετα δῖᾰ, μίᾰ, ὄμπνιᾰ, πότνιᾰ».

Μεγάλως σφάλλεταί τις, ἂν νομίζῃ ὅτι τὸ πότνια θηλυκὸν ὂν τοῦ πότνιος καὶ ὀφεῖλον κατὰ κανόνα νὰ ἔχῃ μακρὸν τὸ Α ἐκφέρεται κατ᾽ ἐξαίρεσιν διὰ βραχείας τῆς ληγούσης. Ἀρσενικὸν πότνιος οὐδέποτε ὑπῆρξεν ἐν τῇ Ἑλληνικῇ γλώσσῃ. Ὁ Βουτμαννὸς γράφει ἐν τῇ Διεξοδικῇ Ἑλληνικῇ Γραμματικῇ Τόμ. Α΄, σελ. 239 ἐκδ. β΄ «Das Fem. auf α hat diese Endung immer *lang*, ausser in δῖος, δῖα, δῖον (göttlich); denn πότνια und μία können wir nicht hieher rechnen, da von diesen kein Masc. auf ος existirt» (Ἴδε καὶ τὴν ὑπὸ τοῦ Βλασσίου φιλοπονηθεῖσαν ἔκδοσιν τῆς τοῦ Κυννήρου Διεξοδ. Γραμματικῆς τῆς Ἑλληνικῆς Γλώσσης Μέρ. Α΄, Τόμ. α΄, σελ.

524). Λέγεται μὲν ὑπό τινων ὅτι ἐγένετο ἐν τοῖς Ὀρφικοῖς Ὕμνοις χρῆσις τοῦ πότνιε δαῖμον, ἀλλ' ἡ γραφὴ αὕτη εἶνε τοῦ Ἑρμαννοῦ, ὅστις ἐξέδωκεν ἐν Ὕμν. Ι', 20 «μάκαιρα, πολύσπορος, ὡριάς — πλάστειρα, πολύκτιτε, πότνιε δαῖμον» ἀντὶ τοῦ πότνιΑ δαῖμον, ὅπερ ὀρθότατον, ἅτε θηλυκοῦ τοῦ δαῖμον ὄντος, καὶ ἐν Ὕμν. ΙΖ', 8 «κύμασι τερπόμενος θηρσίν θ' ἅμα, πότνιε δαῖμον» ἀντὶ τοῦ ὑγιέστατ' ἔχοντος πόΝΤιε δαῖμον, ὃ καὶ ὑπ' ἄλλων ἐρρήθη ἐπὶ τοῦ Ποσειδῶνος. Ἴδε Βλαϋδέσιον ἐν τῇ ἐκδόσει τῶν Βατράχων τοῦ Ἀριστοφάνους σελ. 474 καὶ ἐν τῇ τοῦ Πλούτου σελ. 351 καὶ ἐν τῇ τῶν Σφηκῶν σελ. 465.

Ἐν τῷ περὶ Τόνων τοῦ Ἀρκαδίου σελ. 95, 14 (Ἐπιτ. τῆς Καθολ. Προσῳδ. Ἡρῳδ. σελ. 109, 4 Σμιδ.) κεῖται «Τὰ ἔχοντα τὸ Α βραχὺ διὰ τοῦ ΤΡΙΑ προπαροξύνεται· αὐλήτρια, ψάλτρια. Τὸ δὲ μετρία καὶ ἀλλοτρία τὸ Α μακρὸν ἔχουσι. Καὶ τὸ πότνια καὶ ὄμπνια προπαροξύνεται». Πρβ. καὶ Χοιροβ. σελ. 323, 17.

Ἐν δὲ τοῖς ἐκ τῶν Ἡρῳδιανοῦ περὶ Διχρόνων φέρεται σελ. 289, 4 «Τὰ εἰς Α λήγοντα καθαρὸν συνεσταλμένον, ὁπότε ἐστὶν ὑπὲρ δύο συλλαβάς, τὴν πρὸ τέλους ἔχει φύσει μακράν· Μήδεια, Θάλεια, Πηνελόπεια, εὔνοια, εὔχροια· ὑπεσταλμένων τῶν πρὸ τέλους ἐχόντων τὴν ΤΡΙ συλλαβήν, οἷον ποιήτρια, μεσήτρια, ὁδηγήτρια, ὀρχήστρια, αὐλήστρια, μαθήτρια. Παράλογος οὖν ὁ πρὸ τέλους χρόνος τοῦ πότνια, ὄμπνια, Πολύμνια, Ἴμνια, Λάμνια· ὅσα δὲ ἔχει πρὸ τέλους τὸ Ι ὑπὲρ δύο συλλαβὰς ὄντα οὐκ ἐν συστολῇ ἔχει τὸ Α, ἀλλ' ἐκτάσει· κακία, φιλία, κοπία, ἐσχατιά. Τοῦ οὖν πότνια καὶ ὄμπνια καὶ τῶν τοιούτων καὶ ἡ πρὸ τέλους ἠλάττωται καὶ ἡ ἐπὶ τέλους». Πρβ. καὶ Δράκ. Στρατον. σελ. 20, 14 κἑξ. καὶ Θεόγνωστ. Καν. (Κραμ. Ὀξ. Ἀν.) σελ. 98, 28 κἑξ.

Ὀρθῶς ἀντὶ τοῦ κοπία εἶνε σκοπιά γεγραμμένον παρὰ τῷ Δράκοντι σελ. 20, 23 «οὐκ ἐν συστολῇ ἔχει τὸ Α, ἀλλ' ἘΝ ἐκτάσει· κακία, φιλία, σκοπιά, ἐσχατιά».

Τὸν τύπον αὐλήΣτρια βλέπει τις καὶ παρὰ τῷ Δράκοντι σελ. 20, 14 καὶ 19. Ἀλλὰ παρὰ τῷ Ἀρκαδίῳ σελ. 95, 15 καὶ ἐν Κραμ. Ὀξ. Ἀνεκδ. Τόμ. Β', σελ. 98, 26 εἶνε τὸ θηλυκὸν τοῦτο ὄνομα ἄνευ τοῦ Σ προενηνεγμένον· ταύτην δὲ τὴν ἐκφορὰν ὑπολαμβάνομεν εὔλογον· διότι, ὡς ἐκ τοῦ ποιητής, μαθητής, κτλ. σχηματίζονται τὰ

θηλυκὰ ποιήτρια, μαθήτρια, κτλ., οὕτω καὶ ἐκ τοῦ αὐλητής τὸ αὐλήτρια (Ἴδε καὶ Βάστιον εἰς Γρηγόρ. Κορ. σελ. 260 Σχ.). Παρὰ Διογένει τῷ Λαερτίῳ ἁπαντᾷ βιβλ. Ζ΄, 62 «οἷον αὐλητρὶς πέπτωκε· δηλοῦνται γὰρ δι' αὐτῆς τὸ μὲν τοιοῦτον, οἰκία τρὶς πέπτωκε, τὸ δὲ τοιοῦτον, αὐλήτρια πέπτωκε». Σημειωτέον δ' ὅτι ἐν τῷ δοκίμῳ ἑλληνισμῷ ἐγίνετο χρῆσις τοῦ αὐλητρίς, ὡς καὶ τοῦ ὀρχηστρίς (Πρβ. καὶ Γλωσσ. Παρατηρ. σελ. 194). Ὡς δ' ἐγράφη πλημμελῶς αὐλήΣτρια, οὕτω καὶ αὐληΣτρίς παρὰ τῷ Ἀρκαδίῳ σελ. 33, 22. Ὁ Λοβέκκιος λέγει ἐν τοῖς Παραλειπομένοις σελ. 451 «Arcadius p. 33, 22. τὰ εἰς ρις ἔχοντα πρὸ τοῦ ρ ἕν τι τῶν ψιλῶν ὀξύνεται, παλαιστρίς, αὐληστρίς, cui proximum αὐλήστρια bis legitur ap. Draconem p. 20, 14. et 19. neque suspectum mihi, etsi in Regula Prosod. quam Bastius edidit ad Greg. p. 260. vulgatior forma αὐλήτρια obtinet». Ἄνευ τινὸς ὄκνου ἐκβάλλομεν ἡμεῖς ἐκ τῆς Ἑλληνικῆς γλώσσης τοὺς τύπους αὐλήΣτρια καὶ αὐληΣτρίς ὡς βαρβάρους. Οὐδαμῶς δ' ἐγκρίνομεν τὴν μεταβολὴν τοῦ αὐληστρίς εἰς τὸ αὐλιστρίς, ἣν ἐποιήσατο ὁ Μεινέκιος ἐν τῇ ἐκδόσει Στεφάνου τοῦ Βυζαντίου σελ. 146, 10.

Ἐν τοῖς Παρισιακοῖς Ἀνεκδότοις τοῦ Κραμήρου ἀπαντᾷ Τόμ. Γ΄, σελ. 137, 2 «χωρὶς τοῦ πότνια, Πολύμνια, Λάμια, Ἰάμια, Ὄμπνια (σημαίνει τὴν Δήμητραν)» καὶ σελ. 351, 2 «χωρὶς τοῦ πότνια, Πολύμνια, Λάμια, Ἰάμνια, Ὄ(μ)πνια (σημαίνει ΔΕ τὴν Δήμητραν)». Ὅθεν ἀναγνωστέον καὶ ἐν τοῖς ἐκ τῶν Ἡρῳδιανοῦ περὶ Διχρόνων «Πολύμνια, Ἰάμνια, Λάμια». Βλέπει δέ τις τὸ Λάμια καὶ ἐν Κραμ. Ὀξ. Ἀν. Τόμ. Β΄, σελ. 98, 31. Ἴδε Λέρσιον ἐν τῇ Β΄ ἐκδόσει τριῶν τοῦ Ἡρῳδιανοῦ συγγραμμάτων σελ. 354. Πρβ. καὶ Μεινέκιον ἐν τῇ ἐκδόσει Στεφάνου τοῦ Βυζαντίου σελ. 321, 20.

Ἐκ τῶν τριῶν κωδίκων, ἐν οἷς φέρονται τὰ ἐκ τῶν Ἡρῳδιανοῦ περὶ Διχρόνων, εἷς μόνος ἔχει τὰ ὀνόματα μεσήτρια καὶ ὁδηγήτρια· οὐδεμία δὲ δύναται νὰ ὑπάρχῃ ἀμφιβολία ὅτι ὑπὸ νεωτέρας ταῦτα χειρὸς προσετέθησαν (Πρβ. καὶ Λέρσιον ἐν τῷ μνημονευθέντι βιβλίῳ σελ. 353-4). Ἔχει δὲ πλημμελῶς ἡ διὰ τοῦ Η ἐκφορὰ μεσήτρια, ἣν βλέπομεν καὶ παρὰ τῷ Ἡσυχίῳ λ. πότνα. Ἐν τῷ παρηκμακότι ἑλληνισμῷ ἐσχηματίσθη ὄνομα μεσίτης, οὗ τὸ θηλυκὸν εἶνε μεσῖτις καὶ κατὰ τύπον παράσημον μεσίτρια.

Ἔγραψε δ' ὁ Λέρσιος καὶ «ὅσα ΓΑΡ ἔχει πρὸ τέλους τὸ Ι ὑπὲρ δύο συλλαβὰς ὄντα ΜΗ ΔΙΑ ΤΟΥ ΤΡΙΑ οὐκ ἐν συστολῇ κτέ.» καὶ «Ἡ ἡ πρὸ τέλους ἠλάττωται Ἡ ἡ ἐπὶ τέλους».

Ἄξια παραθέσεως νομίζομεν τὰ ὑπὸ τοῦ Γοιτλιγγίου εἰρημένα ἐν Allgem. Lehr. vom Accent σελ. 292 «Zu bemerken ist, dass das Fem. auf α von Masculinis auf ος stets langes α hat: ἀναγκαῖος, ἀναγκαία, und dass nur einige dichterische Formen, wie πότνια, δῖα, ἀντιπέραια, εὐπατέρεια, ἀργυρόπεζα, ἡδυέπεια u. a., welche (δῖα ausgenommen) ohne Masculinum sind, das α kurz haben. Δία als geographischer Name hat langes α».

Περὶ τοῦ ὀνόματος ὄμπνια-Ὄμπνια παρατηροῦμεν ὅτι εὑρίσκεται καὶ παροξυτόνως προενηνεγμένον ἐν τοῖς εἰς Νίκανδρον Σχολίοις σελ. 77, 35 Κειλ. «ἀφ' οὗ καὶ ἡ Δημήτηρ ὀμπνία» καὶ ἐν τῷ Λεξικῷ τοῦ Σουίδα «Ὄμπνιος λειμών: ὁ σῖτος καὶ οἱ Δημητριακοὶ καρποί, ἐπεὶ ὀμπνία ἡ Δημήτηρ λέγεται» (Πρβ. καὶ Παροιμιογρ. Ἑλλ. Τόμ. Α', σελ. 439, 4). Ἀπαντᾷ δὲ καὶ παρὰ τῷ Λυκόφρονι στίχ. 1264 (Τζέτζ. Σχολ. εἰς Λυκόφρ. σελ. 983) «κτῆσιν ἄλλην ὀμπνίαν κειμηλίων».

Ἐν τῷ Λεξικῷ τοῦ Φωτίου κεῖται σελ. 342, 13 «Ὄπνιος λειμών: ὁ σῖτος καὶ οἱ Δημητριακοὶ καρποί, ἐπεὶ Ὀπνία ἡ Δημήτηρ λέγεται» ἀντὶ τοῦ Ὄμπνιος καὶ Ὀμπνία. Ἀλλ' ἐν σελ. 335, 6 εἶνε γεγραμμένον «ὅθεν καὶ ἡ Δημήτηρ Ὄμπνια». Καὶ τοῦτο δ' ὅμως μετεβλήθη εἰς τὸ Ὀμπνία ὑπὸ τοῦ Ναβήρου ἐν τῇ ἐκδόσει τοῦ Λεξικοῦ τοῦ Φωτίου Τόμ. Β', σελ. 17.

Παρὰ τῷ Ἡσυχίῳ κατὰ μὲν τὴν Ἀλβέρτειον ἔκδοσιν φέρεται «Ὀμπνία: καρποφόρος, τροφή, ἄφθονος, ἀγαθή, νόστιμος, ἡ τὸ ἀναπνεῖν ἡμῖν διδοῦσα» καὶ «Ὄμπνειος λειμών: ὁ τῶν πυρίνων καὶ Δημητρίων καρπός, ἐπεὶ Ὀμπνία ἡ Δημήτηρ», κατὰ δὲ τὴν τοῦ Σμιδιτίου «ὄμπνια: καρποφόρος κτέ.» καὶ «ἐπεὶ Ὄμπνια ἡ Δημήτηρ». Δηλοῦμεν δ' ἐν παρόδῳ ὅτι ὀρθῶς μετετυπώθη τὸ τροφή εἰς τὸ τρόφιμος ὑπὸ τοῦ Κυννίου (Ἴδε τὴν ὑπὸ τοῦ Δινδορφίου γενομένην ἔκδοσιν τοῦ Πολυδεύκους Τόμ. Δ', σελ. 43-4).

Ὁ Φρ. Οὐαγνῆρος ἐν τῇ συναγωγῇ τῶν Ἀποσπασμάτων τῶν Τραγικῶν Τόμ. Γ', σελ. 158 μόνην τὴν προπαροξύτονον ἐκφορὰν Ὄμπνια ἐγκρίνων ἐπανορθοῖ ὡς ἡμαρτημένην τὴν παροξύτονον Ὀμπνία.

Ἐν τῷ Θησαυρῷ τοῦ Στεφάνου Τόμ. Ε', σελ. 1998 α' Διδ. εἶνε παρατεθειμένα ἐκ μεταγενεστέρων ποιητῶν τὸ «Καίσαρος ἰφθίμοιο παρόψεται ὄμπνια μήτηρ» καὶ τὸ «ὄμπνια Ῥώμη». Ἐν ταῖς εἰς Ὅμηρον Παρεκβολαῖς τοῦ Εὐσταθίου σελ. 1012, 4 ἀπαντᾷ «ἀφ' ὧν τὸ ζῆν καὶ τὸ ἀναπνεῖν, οὗ ἐμφαντικὴ καὶ ἡ ὄμπνΟΙα Δημήτηρ», ὃ πλημμελὴς γραφὴ τοῦ ὄμπνια ἢ Ὄμπνια.

Μνημονεύεται καὶ θηλυκὸν ὄμπνιος παρὰ τῷ Σουίδᾳ «Ὄμπνιον νέφος—καὶ ὄμπνιος χεὶρ ἡ πλουσία» καὶ «Ὄμπνιος ἡ Δημήτηρ αἰτία οὖσα τοῦ ἀναπνεῖν». Πρβ. καὶ Φώτ. Λεξ. σελ. 342, 10 καὶ Παροιμιογρ. Ἑλλ. Τόμ. Α', σελ. 286. Παρὰ τῷ Ἡσυχίῳ γίνεται τοῦ συνθέτου ἐπιθέτου ὀμπνιόχειρ μνεία, «Ὀμπν[ε]ιόχειρ: πλουσιόχειρ, πλούσιος».

Κατ' οὐδέτερον γένος ἐλέχθη ὑπὸ τοῦ Σοφοκλέους ὀμπνίου νέφους (Ἀποσπ. 225 Ναυκ.) καὶ ὑπὸ τοῦ Καλλιμάχου ὄμπνιον ἔργον (Ἀποσπ. 183). Πρβ. καὶ Σουίδ. «Ὄμπνιον ὕδωρ: τὸ τρόφιμον καὶ πολύ. Λέγεται καὶ ὀμπνιηρὸν (ὀμπνηρὸν) ὕδωρ τὸ τρόφιμον». Ἴδε Ὀθ. Σνειδῆρον ἐν τῇ ἐκδόσει τῶν Καλλιμαχείων Τόμ. Β', σελ. 440 καὶ 714.

Τοῦ ἀρσενικοῦ γένους ἔχομεν παραδείγματα τὸ τοῦ Μοσχίωνος καρποῦ ὀμπνίου (Ἀποσπ. 6, 10 Ναυκ.) καὶ τὸ τοῦ Ἐρατοσθένους ὄμπνιον καρπόν (σελ. 144 Βερν.) καὶ τὸ τοῦ Λυκόφρονος ὄμπνιον στάχυν (στίχ. 621) καὶ τὸ Ἀπολλωνίου τοῦ Ῥοδίου στάχυν ὄμπνιον (Δ', 989). Πρβ. καὶ ὄμπνιος λειμών, ὃ μνημονεύεται ὑπὸ τοῦ Ἡσυχίου καὶ ἄλλων λεξικογράφων. Ἐν τοῖς εἰς Ἀπολλώνιον τὸν Ῥόδιον Σχολίοις εἶνε γεγραμμένον σελ. 512, 33 Κειλ. «Στάχυν ὄμπνιον: πολύν, δαψιλῆ. Φιλητᾶς ἐν Ἀτάκτοις Γλώσσαις ἀπέδωκεν ὄμπνιον στάχυν τὸν εὔχυλον καὶ τρόφιμον. Κυρηναίων δέ τινες τὸν πλούσιον καὶ εὐδαίμονα ὄμπνιον καλοῦσιν. Ἄμεινον δὲ τὸν φερέσβιον εἰπεῖν, οἱονεὶ ἔμπνοόν τινα ὄντα καὶ ὄμπνιον». Ἴδε καὶ Φρ. Οὐαγνῆρον ἐν τῇ συναγωγῇ τῶν Ἀποσπασμάτων τῶν Τραγικῶν Τόμ. Γ', σελ. 158 καὶ Ὀθ. Σνειδῆρον ἐν τῇ ἐκδόσει τῶν Καλλιμαχείων Τόμ. Β', σελ. 393.

Κεφ. 2. **Χῖος, Χία-Χίαν.**

Ἐν τῇ Γραμματικῇ τῆς Ἑλληνικῆς Γλώσσης τῇ ὑπὸ τοῦ ἀοιδί-

μου Γενναδίου συνταχθείση κεῖται σελ. 25, 152 ἐκδ. στερ. «Ἐκ τῶν εἰς α θηλυκῶν ἔχουσι τὸ ληκτικὸν α τῆς ἑνικῆς ὀνομαστικῆς μακρόν. α΄.) Τὰ ἐπίθετα, ὅσων τὸ ἀρσενικὸν εἶνε δευτερόκλιτον· οἷον, ἅγιος-ἁγίᾱ· ἐξαιροῦνται τὸ πέπειρος-πέπειρα καὶ τὰ πάσχοντα κυρίαν συναίρεσιν ἐν τῇ παραληγούσῃ· οἷον, δῖϊος-δῖος-δῖᾰ, Χίϊος-Χῖος-Χῖᾰ». Τὰ αὐτὰ φέρονται καὶ ἐν τῇ ὑπὸ τοῦ Παπασλιώτου διασκευασθείσῃ Γραμματικῇ τοῦ Γενναδίου σελ. 92, 283.

Γράφει δὲ καὶ ὁ Παμπούκης ἐν τῇ Γραμματικῇ τῆς Ἀρχαίας Ἑλληνικῆς Γλώσσης σελ. 53, § 145 ἐκδ. β΄ «Ἰδίως δὲ ἐκ τῶν θηλυκῶν ἔχουσι μακρὸν τὸ α· α΄. Ὅλα τὰ θηλ. Ἐπίθετα, ὧν τὸ ἀρσ. πρωτόκλιτον οἷον, ἅγιος-ἁγία· πλὴν τοῦ, πέπειρα, καὶ τῶν πασχόντων κυρίαν συναίρεσιν, οἷον, δίϊος-δῖος, δῖα, Χίϊος-Χῖος-ῖα, καὶ ἄλλων».

Τῷ διδάγματι τούτῳ πεισθέντες καὶ ἡμεῖς ἀβασανίστως (ἐφ' ᾧ σφόδρα νῦν ξενιζόμεθα) ἐδοξάζομεν ἄλλοτε ὅτι εἰς Α βραχὺ ἐπερατοῦτο τὸ θηλυκὸν τοῦ Χῖος, πλημμελῆ δ' ὑπελαμβάνομεν τὴν ἐκφορὰν Χία-Χίαν.

Ὀρθῶς εἶνε γεγραμμένον παρὰ τῷ Θουκυδίδῃ βιβλ. Η΄, 23 «Χίαν ναῦν μίαν» καὶ παρὰ τῷ Ἀππιανῷ σελ. 465, 3 Τευβν. «Χία συμμαχίς» καὶ παρὰ τῷ Διοσκορίδῃ Τόμ. Β΄, σελ. 148, 2 καὶ 14 καὶ 18 «γῆ Χία» καὶ παρὰ τῷ Γαληνῷ Τόμ. Ι΄, σελ. 500 «μαστίχην Χίαν» καὶ Τόμ. ΙΒ΄, σελ. 68 «μαστίχη ἡ λευκὴ καὶ Χία» καὶ σελ. 180 «Σελινουσία τε γῆ καὶ Χία» καὶ σελ. 181 «ἥ τε Σελινουσία καὶ ἡ Χία γῆ» καὶ σελ. 182 «ἥ γε μὴν Χία καὶ ἡ Σελινουσία γῆ» καὶ σελ. 187 «ἡ Χία τε καὶ Σαμία καὶ Σελινουσία» καὶ Τόμ. ΙΔ΄, σελ. 78 «ὑπερέχει πασῶν ἡ Χία» καὶ παρὰ τῷ Ὀρειβασίῳ Τόμ. Β΄, σελ. 501, 3 καὶ σελ. 563, 3 «Σελινουσία γῆ καὶ Χία» καὶ σελ. 507, 1 καὶ σελ. 521, 6 καὶ σελ. 541, 4 καὶ σελ. 584, 5 «μαστίχη Χία» καὶ σελ. 661, 10 «μαστίχη ἡ μὲν λευκὴ καὶ Χία στύφει» καὶ σελ. 704, 4 «ἡ Σελινουσία τε γῆ καὶ Χία» καὶ σελ. 705, 3 «ἡ Σαμία τε καὶ ἡ Χία» καὶ ἐν τοῖς εἰς Ἰλιάδα Σχολίοις Τόμ. Β΄, σελ. 56, 3 Δινδ. «ἡ δὲ Μασσαλιωτικὴ καὶ ἡ Χία» καὶ σελ. 279, 28 «οὕτως καὶ ἡ Χία».

Ἐντυγχάνει δέ τις τῷ περὶ οὗ ὁ λόγος θηλυκῷ ὀνόματι καὶ ἐν τῇ συναγωγῇ τῶν Ἀττικῶν Ἐπιγραφῶν Β΄, 3410 «Ἀθηναῒς Χία» καὶ

3411 «᾿Ασπασία Μητροδώρου Χία» (Τόμ. Β΄, γ΄, σελ. 275). Ἐν τῇ ὑπὸ τοῦ Καιβελίου γενομένῃ συλλογῇ τῶν ἐν Σικελίᾳ καὶ Ἰταλίᾳ Ἑλληνικῶν Ἐπιγραφῶν εὕρομεν γεγραμμένον σελ. 692 «Χεῖα Λικινία, χρηστὴ χαῖρε» ἀντὶ τοῦ Χεία (Πρβ. σελ. 728).

Ὅτι τὸ θηλυκὸν τοῦ Χῖος ἐξεφέρετο ὑπὸ τῶν Ἑλλήνων ἐκτεταμένως κατὰ τὴν λήγουσαν δηλοῦται σαφῶς ἐκ τῆς ῥήσεως τοῦ Ἑρμίππου (Ἀποσπ. 55 Κοκκ.):

Χία δὲ κύλιξ ὑψοῦ κρέμαται
περὶ πασσαλόφιν.

Σημειωτέον δ' ὅτι ἐν τοῖς Στοιχείοις τῆς Ἑλληνικῆς Γραμματικῆς τοῖς ἐρανισθεῖσιν ὑπὸ Λεοντίου Μ. Ἀναστασιάδου, ἃ γέμουσι δεινῶν σφαλμάτων, κεῖται ἡ ὑγιῶς ἔχουσα ἐκφορὰ σελ. 85 ἐκδ. ε΄ «Τὰ εἰς ια θηλυκά, οὐσιαστικὰ μὲν βραχυπαραληκτοῦσι· καρδία· ἐπίθετα δὲ ὁμοχρονοῦσι τοῖς ἀρσενικοῖς· ἅγιος, ἁγία· χῖος, χία».

Περὶ τοῦ δῖα παρατηρεῖ ὁ Ἡρῳδιανὸς ὅτι περατοῦται εἰς Α βραχὺ παρὰ τὸν κανόνα, καθ' ὃν τὰ εἰς Α θηλυκὰ τὰ ἔχοντα ἀρσενικὸν εἰς ΟΣ εἶνε μακροκατάληκτα. Ἔχει δ' ὧδε ὁ λόγος τοῦ Ἡρῳδιανοῦ· «Τὰ εἰς ΟΣ λήγοντα, ὁπότε ἔχει θηλυκὸν εἰς Α λῆγον, πάντα ἔχει ἐκτεταμένον τὸ Α· Ῥόδιος Ῥοδία, Κνίδιος Κνιδία. Σημειῶδες ἄρα κατὰ χρόνον τὸ δῖα γυναικῶν· ὁμοίως δὲ καὶ τὸ ἴα —ὅπερ λέγεται καὶ μία, καὶ τὸ πέπειρα» (περὶ Διχρόν. σελ. 290, 22. Πρβ. καὶ Δράκ. Στρατον. σελ. 79, 14 καὶ Κραμ. Ἀν. Ὀξ. Τόμ. Γ΄, σελ. 267, 28). Φέρεται δὲ καὶ ἐν τῷ περὶ Τόνων τοῦ Ἀρκαδίου σελ. 194, 22 (Ἐπιτ. τῆς Καθολ. Προσῳδ. τοῦ Ἡρῳδ. σελ. 219, 22) «Τὰ εἰς Α λήγοντα θηλυκὰ παρεσχηματισμένα ἀρσενικῷ ὁμόχρονον ἔχει τῷ τέλει τῆς γενικῆς τοῦ ἀρσενικοῦ τὸ Α· ὀξέος ὀξεῖα — Ῥόδιος δὲ Ῥοδία καὶ Σάμιος Σαμία — Σεσημείωται τὸ μία καὶ τὸ δῖα γυναικῶν, τὸ ἴα ἀπὸ τοῦ ἴος ἴου». Πρβ. καὶ Χοιροβοσκ. σελ. 220, 17.

Ἐν τοῖς εἰς Ἰλιάδα Σχολίοις λέγεται Τόμ. Γ΄, σελ. 100, 6 Δινδ. «Τὸ δὲ δῖαν Δωρικῶς συνέστειλεν». Ἐν Ἰλιάδος Ζ, 160 ἀπαντᾷ «τῷ δὲ γυνὴ Προίτου ἐπεμήνατο, δῖ' Ἄντεια, κρυπταδίῃ φιλότητι μιγήμεναι», περὶ οὗ γράφει ὁ Εὐστάθιος σελ. 631, 58 «Τὸ δὲ δῖ' Ἄντεια σκληρά ἐστι συναλοιφή, ὡς καὶ ἐν Ὀδυσσείᾳ τὸ δῖ' Εὔμαιε ἤγουν ἐνδοξότατε». Ἀλλ' εἶπεν ὁ Ὅμηρος καὶ δῖ' Ἀφροδίτη καὶ

ἄλλα τούτῳ ὅμοια καὶ ὁ Ἡσίοδος δῖ' Ἀταλάντη. Σημειωτέον δ' ὅτι ἀνεγινώσκετο ὑπό τινων Διάντεια ἀντὶ τοῦ δῖ' Ἄντεια, ὡς μανθάνομεν ἐκ τῶν εἰς Ἰλιάδα Σχολίων Τόμ. Γ', σελ. 288, 8 «Τινὲς δὲ Διάντεια ὁμοῦ ἀναγινώσκουσι, κακῶς, ἀγνοοῦντες ὅτι τὸ δῖα πολλαχῶς παρ' Ὁμήρῳ νοεῖται». Πρβ. καὶ Τόμ. Α', σελ. 234, 29 «Προπερισπαστέον τὸ δῖα καὶ τὸ Ἄντεια προενεκτέον ὡς Κράτεια. Ἔνιοι δὲ ὑπονοήσαντες ἀτόπως ἔχειν τὸ δῖα, κατὰ κόσμον ποιητικὸν προσέρριπται, ὡς καὶ ἐπὶ τοῦ δῖα Κλυταιμήστρη». Ἡ ῥῆσις αὕτη εἶνε προφανῶς πεπηρωμένη· ἵνα δὲ καταστήσῃ αὐτὴν ἀρτίαν ὁ Λέρσιος, ἔγραψεν «ὑπονοήσαντες ἀτόπως ἔχειν τὸ δῖα (Διάντεια ὑφ' ἓν ἀνεγίνωσκον, κακῶς). τὸ δῖα κατὰ κόσμον κτέ.». Ἀλλὰ κάλλιον ἔχει ἡ ὑπὸ τοῦ Κοβήτου γενομένη ἀναπλήρωσις «ὑπονοήσαντες ἀτόπως ἔχειν τὸ δῖα (γράφουσι Διάντεια, κακῶς· ἀγνοοῦσι γὰρ ὅτι) τὸ δῖα κατὰ κόσμον κτέ.» (Ἴδε Δινδόρφιον ἐν τῇ ἐκδόσει τῶν εἰς Ἰλιάδα Σχολίων Τόμ. Α', σελ. 235).

Παρὰ τῷ Ἡσιόδῳ ἀπαντᾷ Θεογον. 260 «δίη τε Μενίππη» καὶ ἐν ῥήσει μνημονευομένῃ ἐν τοῖς εἰς Πίνδαρον Σχολίοις σελ. 437, ἥτις ὑπὸ πολλῶν Ἡσιόδειος ὑπολαμβάνεται, «δίη τε Κελαινώ». Ὑπάρχει δὲ γνώμη, καθ' ἣν ὁ Ἡσίοδος ἀγνοῶν τελέως τὴν ἐκ τοῦ δίFια γένεσιν τοῦ θηλυκοῦ δῖα ἔπλασε τὸν τύπον δίη, ἵνα τῷ ἀρσενικῷ δῖος συζυγῇ τὸ κανονικῶς ἐσχηματισμένον θηλυκὸν δίη, ὡς τῷ θεῖος τὸ θείη (Ἴδε Ῥιζάχιον ἐν τῷ περὶ Διαλέκτου τοῦ Ἡσιόδου σελ. 396. Πρβ. καὶ Γ. Μευῆρον ἐν τῇ Ἑλλην. Γραμματικῇ σελ. 57 καὶ Σίτλιον ἐν τῇ ἐκδόσει τοῦ Ἡσιόδου σελ. 433).

Ἐν τῷ Ῥήσῳ τοῦ Εὐριπίδου ἢ Ψευδευριπίδου φέρεται ὁ μακρὰν τὴν λήγουσαν ἔχων τύπος δία στίχ. 226 «Ἄπολλον, ὦ δία κεφαλά, μόλε τοξήρης». Καὶ ἐγένοντο μὲν μεταβολαὶ ὑπὸ κριτικῶν τοῦ ὦ δία, ἃς βλέπει τις ἐν τῇ Βατηρείῳ ἐκδόσει τοῦ Ῥήσου σελ. 132, ἀλλ' ἰσχυρῶς τῇ παραδεδομένῃ γραφῇ συνηγορεῖ ὁ Δινδόρφιος νομίζων ὅτι καὶ ἐν τῇ Ἰφιγενείᾳ τῇ ἐν Ταύροις στίχ. 402 ἐρρήθη ὑπὸ τοῦ Εὐριπίδου «ἔνθα κούρα δία τέγγει βωμούς» (Ἴδε τὴν ὑπὸ τοῦ Δινδορφίου φιλοπονηθεῖσαν ἔκδοσιν τοῦ Εὐριπίδου Τόμ. Γ', σελ. 516 καὶ 596-7). Παρατηρητέον δ' ὅτι ἔκειτο παρὰ τῷ Εὐριπίδῃ «ἔνθα κούρα διατέγγει βωμούς», ἀνεγνώσθη δ' ὑπὸ τοῦ Ἐλμσληίου «ἔνθα κούρᾳ δίᾳ τέγγει βωμούς», ὃ ἀπεδοκιμάσθη μὲν ὑπὸ τοῦ Δινδορφίου ὑπολαμβάνοντος

ὀρθὸν τὸ κατ' ὀνομαστικὴν προενηνεγμένον «κούρα δία τέγγει», ἀλλ' ἐνεκρίθη ὑπό τε τοῦ Ναυκίου καὶ ἄλλων (Πρβ. καὶ Κλότζιον εἰς Εὐριπ. Ἰφιγ. Τ. σελ. 69).

Ὁ Γοιτλίγγιος ἀποφαίνεται ὅτι μακροκατάληκτον εἶνε τὸ Δία ὡς γεωγραφικὸν ὄνομα (Ἴδε καὶ Θησ. Στεφ. Τόμ. Β', σελ. 1107 β'). Ἀλλὰ παρὰ Στεφάνῳ τῷ Βυζαντίῳ κατὰ τὴν ἔκδοσιν τοῦ Μεινεκίου σελ. 229, 1 φέρεται τὸ προπερισπώμενον Δῖα. Ἐν παρόδῳ παρατηροῦμεν ὅτι ὁ Κόβητος ποιούμενος λόγον περὶ ῥήσεως τοῦ Ἀριστοδήμου ἐν Μνημοσ. 1878, σελ. 234 γράφει «Pag. 356, 8. scribendum arbitror: Ἡ δεξιὰ δὲ ἄκρα τοῦ Πειραιῶς ἥ ἐστιν ἔτι νῦν Δία καλεῖται, pro ΤΑ δεξιά». Ὁ κῶδιξ ἔχει «πετινετινυνδια καλεῖται», οὗ ἡ ὀρθὴ ἀνάγνωσις εἶνε «Ἠετιώνεια καλεῖται» (Ἴδε Ἀποσπ. Ἱστορ. Ἑλλ. Τόμ. Ε', σελ. 9 Μυλλ.).

Κεφ. 3. **Οἷα** ἀντὶ τοῦ **οἵα, ποῖα** ἀντὶ τοῦ **ποία,** κτλ.

Ἐν τῷ ἐμμέτρῳ λόγῳ τοῦ παρηκμακότος ἑλληνισμοῦ εὑρίσκονται θηλυκὰ τελευτῶντα εἰς Α, ἅτινα, καίπερ ἀρσενικοῖς εἰς ΟΣ περατουμένοις συζυγοῦντα, ἔχουσι τὴν λήγουσαν βραχεῖαν, οἷον Παλατ. Ἀνθολ. Η', 89, 3 «τίς νόμος; οἷα δίκη» καὶ 85, 4 καὶ 221, 2 «ποῖα δίκη;» καὶ 43, 4 «τοῖαν ἐμοὶ ζωὴν—ἀντιάσαι». Χριστ. Πάσχ. 1784 «ἀκτῖνα τὴν τριταῖαν» καὶ 1958 «ἀνδρῷαν εἰσφέρουσα τὴν τολμηρίαν». Ἐν τοῖς Σιβυλλιακοῖς Χρησμοῖς εἶνε συνεσταλμένη ἡ λήγουσα τοῦ Ἐρυθραία Λόγ. Θ', 34. Προηνέχθη δὲ βραχέως καὶ τοῦ θηλυκοῦ μικρά τὸ Α ἐν ἐπιγράμματι παρὰ Καιβελίῳ 1118 (σελ. 504) «μικρὰ μὲν ἡ λίθος ἐστίν» (Ἴδε Ῥ. Οὐαγνῆρον ἐν *Quaest. Epigr.* σελ. 48).

Ἄλλα παραδείγματα μνημονεύει ὁ Μεινέκιος ἐν *Del. Poet. Anth. Gr.* σελ. 212 γράφων «Neque offensioni esse potest correptio ultimae syllabae. Poeta inc. Anth. Pal. IX, 32 ὁλκάδα τὰν δείλαιαν ἀεὶ κλόνος. Philodemus V, 132 εἰ δ' ὀπικὴ καὶ χλωρὰ καὶ οὐκ ᾄδουσα τὰ Σαπφοῦς [Palladas X, 97 λίτραν ἐτῶν ζήσας μετὰ γραμματικῆς βαρυμόχθου. Idem XI, 340 πολλῶν γὰρ μωρῶν ἔχθραν ἐπεσπασάμην]. Maximus περὶ κατ. vs. 213 οὐ γάρ τι φέροι λαιψηρὰν ὑγείην. Consulto omisi Antiphilum Anth. Pal.

IX, 551, 2, de quo dixi p. 216 et Platonem Anth. Plan. IV, 160 ἀλλ' ὁ σίδηρος ἔξεσεν, οἵαν Ἄρης ἤθελε τὴν Παφίην, ubi legendum οἷ' ἄν [et Callimach. ed. Blomf. Epigr. II, 4 ἀλλὰ σὺ μέν που, ξεῖν' Ἁλικαρνησσεῦ, τέφρα πάλαι σποδίη, ubi revocanda optima cod. lectio τετράπαλαι σποδιή, a Blomfieldo demum corrupta]».

Παρατιθέμεθα καὶ ἃ λέγει ὁ Ὄθ. Σνειδῆρος ἐν τῇ ἐκδόσει τῶν Καλλιμαχείων Τόμ. Β', σελ. 707 «debebat certe Αἰγεῖα vel Αἴγεια scribere vocali ultima α generis feminini correpta, quod etsi Hecker. Com. crit. in Anthol. I p. 52 negat fieri posse, multis tamen exemplis probavit Meinek. Delect. poet. Anthol. p. 212 seq., cui adde de adiectivis in ειος Buttm. Gram. graec. II 407 (ed. I), δίκραιρα Apoll. Rhod. IV 1613 (cf. Merkel.), ἀντιπέραια Dionys. Perieg. 962 (cf. Bernhardy). nec aliter Ptolemaeo in Hom. Od. XI 597 κραταί' ἴς commendare licuit».

Τὸ ἐπίγραμμα, ἐν ᾧ εἶνε τὸ οἵαν διὰ βραχείας τῆς ληγούσης προενηνεγμένον, ἀναφέρεται μὲν εἰς τὸν Πλάτωνα, ἐποιήθη δ' ὅμως ἐν χρόνοις πολλῷ αὐτοῦ νεωτέροις. Ἀνέγνω δ' ἐν αὐτῷ ὁ Στέφανος «ἀλλ' ὁ σίδηρος ἔξεσ', Ἄρης οἵαν ἤθελε τὴν Παφίην», ὃ καὶ ὁ Βέργκιος ἀπεδέξατο ἐν τῇ συναγωγῇ τῶν Λυρικῶν Ποιητῶν Τόμ. Β', σελ. 308 ἐκδ. δ'. Ἀλλ' οὔτε τοῦτο ἐγκρίνει ὁ Ναύκιος ἐν τοῖς Εὐριπιδείοις Μελετήμασι Τόμ. Α', σελ. 131-2 οὔτε τὸ ὑπὸ τοῦ Μεινεκίου γραφὲν «ἔξεσεν οἷ' ἂν Ἄρης κτέ.». Ὁ Στερνοβάχιος ὑπερμαχεῖ ἐν τοῖς Ἑλληνικοῖς Μελετήμασι τῆς ἐκφορᾶς οἷαν ἀποφαινόμενος ὧδε Μέρ. Α', σελ. 74-5 «Sed cum mediocris ingenii sit foetus, nihil offendo in οἵαν, quo accentu α correptum indicatur, praesertim cum ipsa mensura neque analogiis apud vetustiores careat neque in recentiorum carminibus exempla similia desint vel adeo simillima». Ἐπιφέρει δ' εὐθὺς τὰς ῥήσεις, ἐν αἷς κεῖνται τὸ οἷα δίκη καὶ τὸ ποῖα δίκη καὶ τὸ τοῖαν ζωήν. Σημειωτέον δ' ὅτι παρὰ τῷ Μόσχῳ Εἰδ. Γ', 16 ὁ Ἀρήνσιος ἀκολουθήσας ἀντιγράφοις ἔχουσιν «οἵαν ἐν ὑμετέροις κτέ.» ἐξέδωκε (Βουκολ. Ἑλλ. Τόμ. Α', σελ. 214) «οἷαν ἐν ὑμετέροις ποτὲ κήδεσι γῆρυς ἄειδεν» ἀντὶ τοῦ κοινῶς φερομένου «οἷαν ὑμετέροις ποτὲ χείλεσι γῆρυν ἄειδεν», ὃ καὶ ὑπὸ τοῦ Μεινεκίου εἶνε ἐγκεκριμένον (Θεοκρ. Βί. Μόσχ. σελ.

159 ἐκδ. γ') τεθὲν μετὰ τὸν εἰκοστὸν στίχον. Τὴν μετάθεσιν ταύτην ἐποιήσατο πρὸ τοῦ Μεινεκίου ὁ Ἑρμαννὸς ἐν τῇ ἐκδόσει τοῦ Βίωνος καὶ τοῦ Μόσχου (σελ. 25), ἀλλ' ἀνέγνω «οἷά οἱ ἱμερτοῖς ποτὲ χείλεσι γῆρυς ἄειδεν» (Πρβ. καὶ σελ. 72).

Ὑπὸ Στεφάνου τοῦ Βυζαντίου μνημονεύεται χρησμὸς σελ. 8, 7 Μειν., ἐν ᾧ κεῖται «στείχετε μαιόμενοι Σικελῶν Σατουρνίαν αἶαν». Γράφει δ' ὁ Μεινέκιος τὴν σημείωσιν τήνδε· «Σατουρνιαίαν R, Σατορνίαν Dionysius, ubi cod. Vatic. Σατυρνίαν, Macrobii cod. vet. Σατόρνιον. aut hoc probandum aut Σατορνίδα vel Σατουρνίδα et γαῖαν». Παρὰ Διονυσίῳ τῷ Ἁλικαρνασσεῖ Ῥωμ. Ἀρχ. σελ. 51 ἐξέδωκεν ὁ Συλβούργιος «Σατόρνιον αἶαν», ὃ καὶ ἄλλοις ἀποδεκτὸν ἐγένετο. Πρβ. πυρὰ Τραχίνιος, Κιθαιρώνιος ἠχώ, κορυφὰν Ἴσθμιον, κτλ.

Ἐν τῇ Θεογονίᾳ τοῦ Ἡσιόδου στίχ. 31 ἀπαντᾷ

ἐνέπνευσαν δέ μοι αὐδὴν
θείην, ἵνα κλείοιμι τά τε ἐσσόμενα πρό τ' ἐόντα.

Εἶνε δ' ὁ στίχος «θείην, ἵνα κλείοιμι κτέ.» πλημμελὴς κατὰ τὸ μέτρον. Ὅθεν ὁ μὲν Στέφανος ἔγραψε «θείην, ὡς κλείοιμι κτέ.», ὁ δὲ Γοιτλίγγιος ἐν μὲν τῇ Α' ἐκδόσει τοῦ Ἡσιόδου «δῖαν, ἵνα κλείοιμι», ἐν δὲ τῇ Β' «θέσπιν, ἵνα κλείοιμι». Ἐπειδὴ δὲ λέγεται ὑπὸ τοῦ Ἀριστείδου Τόμ. Β', σελ. 498 «Καὶ—ἐξεπίτηδες προστίθησιν ἐνέπνευσαν δέ μοι αὐδήν. Καὶ τοῦ μὲν ἔπους ἐτελεύτησε, τοῦ δ' ἐγκωμίου οὐδὲν μᾶλλον, ἀλλὰ καὶ θεσπεσίην πάλιν αὖ προσέθηκε καὶ τό γ' ἔτι κάλλιον—ἵνα κλείοιμι τά τε ἐσσόμενα πρό τε ἐόντα» καὶ ὑπὸ τοῦ Λουκιανοῦ Διαλ. πρὸς Ἡσίοδ. 1 «ἐκεῖνο δὲ ἀπορῆσαι ἄξιον, τί δήποτε προειπὼν ὑπὲρ σαυτοῦ ὡς διὰ τοῦτο λάβοις τὴν θεσπέσιον ἐκείνην ἀοιδὴν παρὰ τῶν θεῶν, ὅπως κλείοις καὶ ὑμνοίης τὰ παρεληλυθότα καὶ θεσπίζοις τὰ ἐσόμενα, θάτερον μὲν καὶ πάνυ ἐντελῶς ἐξενήνοχας κτέ.», ὑπέλαβεν ὁ Μυτζέλιος ἐν τῷ περὶ Διορθώσεως τῆς Ἡσιοδείου Θεογονίας σελ. 377-8 ὅτι ἐγένετο ὑπὸ τοῦ Ἡσιόδου χρῆσις τοῦ ἐπιθέτου θεσπεσίην, μετέγραψε δὲ τὴν ῥῆσιν αὐτοῦ ὧδε·

ἐνέπνευσαν δέ μοι αὐδὴν
θεσπεσίην κλείειν ἅμα τ' ἐσσόμενα πρό τ' ἐόντα.

Ἥκιστ' ἀποδεκτὴ εἶνε ἡ ἀνάγνωσις αὕτη, πιθανὸν δὲ φαίνεται ὅτι ὁ Ἀριστείδης καὶ ὁ Λουκιανὸς εἶχον πρὸ ὀφθαλμῶν τὴν γραφὴν θέσπιν. Ἴδε καὶ Σίτλιον ἐν τῇ ἐκδόσει τοῦ Ἡσιόδου σελ. 64 καὶ 409. Σφόδρα δ' ἀποδοκιμάζομεν τὰ ὑπὸ τοῦ Λεννεπίου γεγραμμένα ἐν τῇ ἐκδόσει τῆς Ἡσιόδου Θεογονίας σελ. 6 «Quod in omnibus Edd. est θείην, exstat item in Florentinis meis omnibus—sed est θεῖαν in Parisinis reliquis—*et hoc postulat sequens* ἵνα; *cumque* ἰθεῖαν *dixerit Hesiodus* Ἔργ. 224, *potest etiam h. l. dixisse* θεῖαν». Ἀτοπώτατα τὸ θηλυκὸν τοῦ θεῖος παραβάλλεται πρὸς τὸ τοῦ ἰθύς· ὅλως δ' ἀδύνατον ἦτο νὰ προενεχθῇ ὑπὸ παλαιοῦ ποιητοῦ τὸ θηλυκὸν τοῦ θεῖος διὰ βραχείας τῆς ληγούσης. Εὑρέθη ἐν ἐπιγράμματι τῶν μεταγενεστέρων χρόνων (Ἀνθολ. Παλατ. Τόμ. Γ', κεφ. Δ', 104, 14, σελ. 419) «εἰκόνα θεῖαν ὁδόου (ὁδεύοις)», περὶ οὗ γράφει ὁ Ἑρουερδὴν ἐν *Stud. Crit. in Epigr. Gr.* σελ. 81 «Notandum θεῖαν dictum pro θείην, ut δῖαν, quod substituere non ausim». Ἐν τῷ Μεγάλῳ Ἐτυμολογικῷ σελ. 449, 15 φέρεται «Θεῖα: σημαίνει τὴν μητέρα τῆς Σελήνης καὶ τοῦ Ἡλίου. Παρὰ τὴν θέαν γέγονε θέεια καὶ κατὰ συναίρεσιν θεῖα». Ποιεῖται δ' ὁ Συλβούργιος τὴν παρατήρησιν τήνδε· «Θεῖα: Eam formationis rationem habet quam δῖα supra 278, 17». Ἡ ἐκφορὰ Θεῖα εἶνε πλημμελής, ὡς παρετηρήθη καὶ ἐν τῷ Θησαυρῷ τοῦ Στεφάνου Τόμ. Δ', σελ. 273 α'. Τὸν τύπον Θεία δ' ἐγκρίνει ὁ Μυτζέλιος ἀποδοκιμάζων τὸν Θείη ἐν τῷ περὶ Διορθ. τῆς Ἡσιοδ. Θεογον. σελ. 140 κἑξ. καὶ σελ. 408.

Παρὰ τῷ Αἰσχύλῳ Ἑπτ. ἐπὶ Θήβ. 695 ἔχουσι τἀντίγραφα «φίλου γὰρ ἐχθρά μοι πατρὸς τελεία ἀρὰ ξηροῖς—ὄμμασι προσιζάνει» καὶ τελεῖ ἀρά καὶ τελεῖ' ἀρά, κτλ. Κατ' οὐδένα τρόπον ἠδύνατο ὁ Αἰσχύλος νὰ εἴπῃ τελεί' ἀρά ἐκθλίψει τοῦ μακροῦ Α. Ὑπὸ τοῦ Στεφάνου ἀνεγνώσθη τέλει' ἀρά, ὃ βλέπει τις καὶ ἐν τῇ ὑπὸ τοῦ Παληίου γενομένῃ ἐκδόσει τῶν Τραγῳδιῶν τοῦ Αἰσχύλου σελ. 291. Ἀποδέχεται δ' αὐτὸ καὶ ὁ Βουτμαννὸς λέγων ἐν τῇ Διεξοδικῇ Ἑλληνικῇ Γραμματικῇ Τόμ. Α', σελ. 239 ἐκδ. 6' «Die proparoxytona auf ειος haben gedoch wenn sie dreier Endungen sind das femininum besonders bei Dichtern von gleichem Ton und

Quantität, z. B. Aeschyl. Sept. τέλει' ἀρά, Eur. Rhes. 762. Ἑκτόρεια χείρ, Pind. Ol. 10,20 (11,15. Boe.) Κύκνεια μάχα, Etym. M. p. 451, 50. 461, 45. βασίλεια χείρ u. a.». Παρατιθέμεθα καὶ τὰ κείμενα ἐν τῇ τοῦ Δινδορφίου ἐκδόσει τοῦ Αἰσχύλου Τόμ. Β', σελ. 199 «τελεῖν Turnebi est interpolatio ex Aldina lectione τελεῖ ducta. τέλεια fortasse erunt qui pro τελεία dictum defendant, ut Διομήδεια, Ἑκτόρεια et alia hujusmodi retracto accentu dicuntur, de quo exposui ad Eurip. Rhes. 762. τάλαιν' corrigit Wordsworthus in *the philol. Museum* vol. I. p. 222. collato Eurip. Hipp. 1236. ὦ πατρὸς τάλαιν' ἀρά». Ὁ Βλομφίελδος ἐν τῇ ἐκδόσει τῶν Ἑπτὰ ἐπὶ Θήβας σελ. 65 ἀρέσκεται τῇ ἀναγνώσει τελεῖν ἀρά γράφων «Recipiendum puto τελεῖν, ut sit constructio προσιζάνει τελεῖν. Eum. 674. 730. μένω δ' ἀκοῦσαι. Sophocl. Oed. C. 12. μανθάνειν ἥκομεν. Homer. Iliad. I. 442. Τούνεκά με προέηκε, διδασκέμεναι τάδε πάντα». Ἡμεῖς εἴμεθα τελέως πεπεισμένοι ὅτι οὔτε ὑπὸ τοῦ Αἰσχύλου οὔτε ὑπ' ἄλλου παλαιοῦ Ἕλληνος ἦτο δυνατὸν νὰ προενεχθῇ τὸ θηλυκὸν τοῦ ἐπιθέτου τέλειος διὰ συνεσταλμένου τοῦ Α. Οὐδαμῶς δ' εὔλογον φαίνεται ἐκ τῆς χρήσεως τοῦ Ἑκτόρεια χείρ, Πολυδεύκεια χείρ, Κύκνεια μάχα, Διομήδεια ἀνάγκη, Ἱπποδάμεια ἀγορά, κτλ. νὰ τεκμαίρηταί τις ὅτι ἠδύνατο νὰ ῥηθῇ καὶ τέλεια ἀρά, ἤτοι κατὰ συναλοιφὴν τέλει' ἀρά. Ἐν τῇ Τευβνηρείῳ ἐκδόσει τοῦ Αἰσχύλου παρέλαβεν ὁ Δινδόρφιος τὴν κατ' εἰκασίαν γραφὴν τάλαιν' ἀρά. Ὁ Οὐεκλῖνος ἐγκρίνει τὴν ὑφ' ἑτέρου κριτικοῦ γενομένην ἀνάγνωσιν ἐν τῇ ἐκδόσει τοῦ Αἰσχύλου Τόμ. Α', σελ. 430 «πατρὸς μέλαιν' Ἀρά» λέγων ἐν σελ. 520 «μέλαιν' ἀντὶ τελεῖ (τελεία ὀψιαιτέρα χείρ) κατὰ στίχ. 817 ὁ Weil, ὁ δὲ Wordsworth τάλαιν'».

Ὑπάρχει ἐν τῇ Ἑλληνικῇ γλώσσῃ ἐπίθετον ποιητικὸν ἀγρότερος, οὗ τὸ θηλυκὸν εἶνε ἀγροτέρα, Ἰων. ἀγροτέρη (Ἴδε Βλαϋδέσιον εἰς Σοφοκλ. Φιλοκτ. σελ. 86 καὶ εἰς Ἀριστοφ. Λυσιστρ. σελ. 310). Ἐπίθετο δὲ τὸ θηλυκὸν ἰδίως ἐπὶ τῆς Ἀρτέμιδος, ἥτις καὶ ἁπλῶς Ἀγροτέρα ἐκαλεῖτο, ὡς ἐν τοῖς Ἑλληνικοῖς τοῦ Ξενοφῶντος βιβλ. Δ', 6', 20 «σφαγιασάμενοι οἱ Λακεδαιμόνιοι τῇ Ἀγροτέρᾳ—τὴν χίμαιραν». Ὁ Εὐστάθιος γράφει ἐν ταῖς εἰς Ὅμηρον

Παρεκβολαῖς σελ. 1821, 23 «Ἡ δὲ Ἀττικὴ ἱστορία καὶ Ἄρτεμιν ἀγροτέραν παραδίδωσιν, ὡς καὶ ἡ κωμῳδία δεδήλωκε» καὶ σελ. 1247, 10 «Ὅτι δὲ καὶ ἀπολύτως Ἀγροτέρα λέγεται ἡ Ἄρτεμις ἐπιθετικῶς παρ' Ἀττικοῖς δηλοῦσιν ἄλλοι τε καὶ ὁ κωμικὸς ἐν οἷς λέγει κατὰ χιλίων τῇ Ἀγροτέρᾳ εὔξασθαι» (Ἴδε Ἀριστοφ. Ἱππ. 660). Ἐλέγετο δ' ἀείποτε ἀγροτέρα ἢ Ἀγροτέρα ἐκτεταμένως τῆς τελευταίας συλλαβῆς ἐκφωνουμένης. Ἐν τῇ Λυσιστράτῃ τοῦ Ἀριστοφάνους στίχ. 1262 φέρεται διττὴ γραφή, «ἀγροτέρ' Ἄρτεμι (Ἄρταμι) σηροκτόνε» κτὲ «ἀγρότερ' Ἄρτεμι (Ἄρταμι) σηροκτόνε», τουτέστιν ἀγρότερα. Ἀλλ' οὔτε τὸ ἀγροτέρ' ἔχει ὑγιῶς, ἀδυνάτου οὔσης τῆς ἐκθλίψεως τοῦ μακροῦ Α, οὔτε τὸ ἀγρότερ' ἤτοι ἀγρότερα, ἀνελληνίστου ὑπαρχούσης τῆς κατὰ συστολὴν τοῦ Α ἐκφορᾶς. Ὁ Μεινέκιος νομίζει ἐντελῆ τοῦ ἀγρότερ' τύπον τὸ ἀγρότερε. Μνημονεύομεν τὰ ὑπὸ τοῦ ἐπιφανοῦς φιλολόγου γεγραμμένα ἐν *Vindic. Aristoph.* σελ. 141 «In iis quae statim sequuntur vs. 1262. ἀγρότερ' Ἄρταμι σηροκτόνε, non ferendum esse ἀγρότερε Ἄρταμι. Constanter Graeci eam ἀγροτέραν dicebant, idemque Aristophani reddidi sic, ut ἀγροτέρα Ἄρταμι crasi coalescat; nisi forte ἀγρότειρ' Ἄρταμι scribendum est». Ὁ Βλαϋδέσιος λέγει ἐν τῇ ἐκδόσει τῆς Λυσιστράτης σελ. 149 «Certe non ferendum ἀγρότερ' Ἄρταμι, neque elidi potest ultima in ἀγροτέρα. Glossema mihi videtur Ἄρταμι, et reponendum suspicor ἀγροτέρα σηροκτόνε. Et ita Dind. Confer tamen Th. 115. ἀείσατ' Ἄρτεμιν ἀγροτέραν» καὶ «Quum vero elisionem non patiatur vox ἀγροτέρα (sic enim scribendum, non ἀγρότερα), Ἄρταμι deleverim, ut dimeter evadat troch. catal.—Nisi transponendum potius sic, Ἀγροτέρα σηροκτόν' Ἄρταμι». Περὶ τοῦ Ἄρτεμις ἀγροτέρα, ἡ Ἄρτεμις ἡ ἀγροτέρα, ἀγροτέρα Ἄρτεμις ποιεῖται λόγον ὁ Βλαϋδέσιος ἐν τῇ ἐκδόσει τῶν Ἀριστοφάνους Ἱππέων σελ. 334. Ἀπαντᾷ δὲ καὶ ἐν Ἀττικῇ ἐπιγραφῇ «ἐπόμπευσάν τε τῇ Ἀρτέμιδι τῇ ἀγροτέρᾳ ἐν ὅπλοις» (Ἐπιγρ. Ἀττ. Β', 467, 8, Τόμ. Β', α', σελ. 249) καὶ ἐν τῇ Ἀριστοτέλους Ἀθηναίων Πολιτείᾳ «ὁ δὲ πολέμαρχος θύει μὲν θυσίας τήν τε τῇ Ἀρτέμιδι τῇ ἀγροτέρᾳ κτέ.» (κεφ. 58), ἀνθ' οὗ παρὰ τῷ Πολυδεύκει φέρεται «ὁ δὲ πολέμαρχος θύει μὲν Ἀρτέμιδι ἀγροτέρᾳ» ἄνευ ἄρθρου

(βιβλ. Η', 91). Πρβ. καὶ Ἀρτάμιδος ἀγροτέρας (Ἐπιγρ. Μεγαρ. Ὠρωπ. Βοιωτ. Διττεμβ. 3564, σελ. 660) Ἴδε καὶ τὰ ὑφ' ἡμῶν γεγραμμένα ἐν Ἀθηνᾶς Τόμ. Δ', σελ. 170-1.

ΜΕΡΟΣ ΙΔ'.

Βασιλίσκους — βασιλικούς.

Ἐν ταῖς εἰς Ὅμηρον Παρεκβολαῖς τοῦ Εὐσταθίου φέρεται σελ. 1375, 7 « Ἐθαυμάζετο δέ, φασί, καὶ κατὰ Σπάρτην μᾶλλον ὁ κάλλιστος καὶ ἡ καλλίστη· πολλῶν δὲ τοιούτων ὁ τόπος εὐφόρει. Διὸ καὶ Ἀρχίδαμος ὁ βασιλεὺς ἐζημιώθη πρὸς τῶν ἐφόρων, οἷα καλῆς γυναικὸς αἰσχρὰν πλουσίαν ἀλλαξάμενος, ἐπεὶ βασιλικοὺς ἀντὶ βαλέων τῇ Σπάρτῃ γεννᾶν προαιρεῖται ».

Εἰλημμένα εἶνε ταῦτα ἐκ τῶν Δειπνοσοφιστῶν τοῦ Ἀθηναίου, ἐν οἷς κεῖται σελ. 566 α' « Ἡρακλείδης δὲ ὁ Λέμβος ἱστορεῖ ὅτι κατὰ τὴν Σπάρτην θαυμάζεται μᾶλλον ὁ κάλλιστος καὶ γυνὴ ἡ καλλίστη, καλλίστας γεννώσης τῆς Σπάρτης τὰς γυναῖκας. Διὸ καί φασι περὶ Ἀρχιδάμου βασιλέως, γυναικὸς αὐτῷ καλῆς φαινομένης, ἑτέρας δὲ αἰσχρᾶς καὶ πλουσίας, ὡς ἀπέκλινεν ἐπὶ τὴν πλουσίαν, ζημιῶσαι τοὺς ἐφόρους αὐτὸν ἐπιλέγοντας ὅτι βασιλίσκους ἀντὶ βασιλέων τοῖς Σπαρτιάταις γεννᾶν προαιρεῖται ».

Ἐν τοῖς κώδιξι τοῦ Ἀθηναίου εὑρίσκεται γεγραμμένον καὶ βασιλικούς, ἀλλὰ πᾶς τις εὐκολώτατα κατανοεῖ ὅτι ὅλως τῆς προκειμένης ῥήσεως ἀπᾴδει τὸ ἐπίθετον τοῦτο, μόνον δὲ τὸ ὑποκοριστικὸν αὐτῇ ἁρμόζει ὄνομα, ὅπερ ἐπάναγκες εἶνε ν' ἀποκαταστήσωμεν καὶ παρὰ τῷ Εὐσταθίῳ. Σημειωτέον δ' ὅτι τῶν ἀντιγράφων τοῦ Ἀθηναίου ἄλλα μὲν ἔχουσι τοῖς Σπαρτιάταις, ἄλλα δὲ ταῖς Σπάρταις, ἐξ οὗ πορίζόμεθα τὴν γνησίαν γραφὴν ΤΑΙ ΣΠΑΡΤΑΙ· « βασιλίσκους ἀντὶ βασιλέων τᾷ Σπάρτᾳ γεννᾶν προαιρεῖται » (Ἴδε Μεινέκιον ἐν Ἀναλ. Κριτ. εἰς Ἀθην. Δειπνοσ. σελ. 264). Ὁ Εὐστάθιος τρέψας τὸν Δωρικὸν τύπον εἰς κοινὸν εἶπε « βασιλίσκους ἀντὶ βασιλέων τῇ Σπάρτῃ γεννᾶν προαιρεῖται ». Εὔδηλον δὲ παντὶ ἀποβαίνει ὅτι κάλλιστα μὲν ἔχει ὁ ἐνεστὼς προαιρεῖται ἐν τοῖς Δειπνοσοφισταῖς τοῦ Ἀθηναίου, ἥκιστα δὲ συνᾴδει τῷ τοῦ Εὐσταθίου λόγῳ, ὅστις ἀπαλλάτ-

τεται, νομίζομεν, τῆς ἀτοπίας ἐκφερόμενος ὧδε· «ἐζημιώθη πρὸς τῶν ἐφόρων, οἷα καλῆς γυναικὸς αἰσχρὰν πλουσίαν ἀλλαξάμενος, ἐΠΙ(λεγόντων ὅΤΙ) βασιλίσκους ἀντὶ βασιλέων τῇ Σπάρτῃ γεννᾶν προαιρεῖται». Οὐδαμῶς συμφωνοῦμεν τῷ Βαλκεναρίῳ μεταβάλλοντι ἐν ταῖς εἰς τὰς Ἀδωνιαζούσαις Σημειώσεσι σελ. 288 γ' τὸ παρὰ τῷ Ἀθηναίῳ ἐπιλέγοντας εἰς τὸ αἰτίαν λέγοντας. Οὐκ ἀγνοητέον δ' ὅτι ἀντὶ τοῦ «θαυμάζεται μᾶλλον ὁ κάλλιστος καὶ γυνὴ ἡ καλλίστη», τοῦ φερομένου ἐν τῇ ῥήσει Ἡρακλείδου τοῦ Λέμβου, ὁ μὲν Μεινέκιος ἀνέγνω ἐν τοῖς εἰς τοὺς Ἀθηναίου Δειπνοσοφιστὰς Κριτικοῖς Ἀναλέκτοις σελ. 264 «θαυμάζεται μᾶλλον ὁ κάλλιστος (ἀνὴρ) καὶ γυνὴ ἡ καλλίστη», ὁ δὲ Καιβέλιος ἐν τῇ ἐκδόσει τοῦ Ἀθηναίου Τόμ. Γ', σελ. 247 «θαυμάζεται μᾶλλον (πάντων ἀνὴρ) ὁ κάλλιστος καὶ γυνὴ ἡ καλλίστη».

Εὐκολώτατον ἦτο νὰ μεταπέσῃ τὸ βασιλίΣκους εἰς τὸ βασιλικούς. Συνεχύθησαν δὲ καὶ ἐπ' ἄλλων ὀνομάτων αἱ καταλήξεις ΙΣΚΟΣ καὶ ΙΚΟΣ, οἷον νεανίσκος-νεανικός, νεανικός-νεανίσκος, κτλ.

Ὁ Κόβητος γράφει ἐν *Var. Lect.* σελ. 260 «In § 16. Κρῆτα νεανίσκον Cod. A. νεανικόν et saepissime alibi -ίσκος et -ικός confunduntur, ut 5, 54. σωφρονικός et σωφρονίσκος, 45, 20. κυνικός et κυνίσκος. Admoneo Xenophontis gratia, in cuius *Hellenicis* III. iii. 4. perperam legitur οὗτος δ' ἦν καὶ τὸ εἶδος νεανίσκος καὶ τὴν ψυχὴν εὔρωστος, ubi certa emendatione rescribo νεανικός. Cinadon erat corpore robusto et vasto, ut de eo per vim prehendendo diligentissime Ephori caverint et νεανίσκος ad aetatem refertur (τὴν ἡλικίαν), non ad formam corporis (τὸ εἶδος). Idem vitium in Bekkeri *Anecd.* I. p. 365, 8. ἀκμαῖος: νεανίσκος, σφριγῶν: dubitasne νεανικός reponere?». Πρὸ τοῦ Κοβήτου μετετύπωσε τὸ παρὰ τῷ Ξενοφῶντι νεανίσκος εἰς τὸ νεανικός ὁ Ναβῆρος (Ἴδε Δινδόρφιον εἰς Ξενοφ. Ἑλλην. σελ. 160). Καὶ τὸ ἐν τῷ κατὰ Μειδίου λόγῳ τοῦ Δημοσθένους ἁπαντῶν § 71, σελ. 537 «ἀλλ' ἴσασιν ἅπαντες, εἰ δὲ μή, πολλοί γε, Εὔθυνον τὸν παλαίσαντά ποτ' ἐκεῖνον, τὸν νεανίσκον, κτέ.» μετεβλήθη ὑπὸ τοῦ Βαλκεναρίου εἰς τὸ νεανικόν, ὃ ἐνέκρινε καὶ ὁ Κόβητος ἐν Μνημοσ. 1859, σελ. 22.

Ἐν τῷ κώδικι τοῦ Ἡσυχίου φέρεται «Ὀρθαγόρικος: χοιρίδιον μικρόν» ἀντὶ τοῦ ὀρθαγορίΣκος. Πρβ. «ΒορθαγορίΣκια: χοίρεα κρέα. Καὶ μικροὶ χοῖροι βαρθάκεοι. Λάκωνες», ἀνθ' οὗ ὁ Σμιδίτιος ἀκολουθήσας τῷ Σαλμασίῳ ἐξέδωκε «Βορθαγορίσκεα: χοίρεια κρέα. Καὶ μικροὶ χοῖροι βορθαγορίσκοι. Λάκωνες» (Ἴδε Ἄλβερτον εἰς Ἡσύχ. Τόμ. Α', σελ. 742. Πρβ. καὶ Ἀάσιον εἰς Ξενοφ. Λακεδαιμ. Πολιτ. σελ. 255-6 καὶ Ἀρήνσιον ἐν τῷ περὶ Διαλ. Δωρ. σελ. 48 καὶ Τουδεῆρον ἐν τῷ Περὶ Διαλ. Ἑλλ. Δίγ. σελ. 30). Εὔλογον δ' ἡμεῖς νομίζομεν ν' ἀναγνωσθῇ «Καὶ (οἱ) μικροὶ χοῖροι κτέ.».

Βλέπει δέ τις ἐν τῷ Λεξικῷ τοῦ Ἡσυχίου καὶ

Κενταυρίσκος: ἀγροῖκος, ἄγριος.

Κενταυρικῶς: ἀγροίκως, ἀγρίως.

Πιθανώτατον δὲ φαίνεται ὅτι τὰ ἐν τῷ πρώτῳ στίχῳ οὐδὲν ἄλλο εἶνε ἡ ἐπανάληψις πλημμελῶς γενομένη τῶν ἐν τῷ δευτέρῳ, ἃ μόνα ἔγραψεν ὁ Ἡσύχιος ἐξηγούμενος τὸ ἐπίρρημα κενταυρικῶς, οὗ χρῆσιν ἐποιήσατο ὁ Ἀριστοφάνης ἐν τοῖς Βατράχοις στίχ. 38 (Ἴδε Θησ. Στεφ. Τόμ. Δ', σελ. 1436 δ').

Ἐν Ἐπιδημιῶν Δ', 53 εἶνε γεγραμμένον «πρὸς ὃν κυνικὸς εἰσήγαγέ με» ἀντὶ τοῦ Κυνίσκος, ὃ ἔμεινεν ἀδιάφθορον ἐν Ἐπιδημιῶν ς', ζ', 10 «πρὸς ὃν ὁ Κυνίσκος ἤγαγέ με». Ἐπηνωρθώθη δὲ τὸ κυνικός μετατυπωθὲν εἰς τὸ Κυνίσκος ὑπὸ τοῦ Λιτραίου (Ἴδε Ἑρμερίνσιον εἰς Ἱπποκρ. Τόμ. Α', σελ. 551).

Τὸ ἐν ἀποσπάσματι τοῦ κωμικοῦ Πλάτωνος παρ' Ἀθην. σελ. 343 δ' «οἶδ', ᾧ φίλος Μυννίσκος ἔσθ' ὁ Χαλκιδεύς» ἀνεγνώσθη καὶ πλημμελῶς Μύννικος. Σημειωτέον δ' ὅτι ἡ ὑγιῶς ἔχουσα ἐκφορὰ εἶνε ΜυΝΝίσκος οὐχὶ ΜυΝίσκος (Ἴδε Κείλιον ἐν Ἀναλ. Ἐπιγρ. σελ. 210. Πρβ. καὶ Κόκκιον ἐν τῇ συναγωγῇ τῶν Ἀποσπασμάτων τῶν Κωμικῶν Τόμ. Α', σελ. 642 καὶ Ἑρουερδῆνα ἐν τοῖς Λίθων περὶ τῆς Ἀττικῆς Διαλέκτου Μαρτυρίοις σελ. 30).

Τὸ κείμενον ἄλλοτε παρὰ τῷ Διοσκορίδῃ περὶ Ὕλ. Ἰατρ. Γ', 134 (144) «οἱ δὲ ἐντατικόν, οἱ δὲ πριαπικὸν ἢ μόριον» μετεβλήθη ἐξ ἀντιγράφου εἰς τὸ πριαπίσκον (Ἴδε Θησ. Στεφ. Τόμ. ς', σελ. 1597 α').

Ἀτόπως εἶνε ἐν τῇ Ξενοφῶντος Λακεδαιμονίων Πολιτείᾳ κεφ. Γ',

5 γεγραμμένον «καὶ τῶν μὲν αὖ παιδικῶν οὕτως ἐπεμελήθη» ἀντὶ τοῦ παιδίσκων. Λέγει δ' ὁ Ξενοφῶν παιδίσκους τοὺς μεταξὺ ὄντας τῶν παίδων καὶ τῶν ἡβώντων, ὡς δηλοῦται ἐκ τῆς ἐν τοῖς Ἑλληνικοῖς βιβλ. Ε', δ', 32 ῥήσεως αὐτοῦ «ὅστις μέντοι παῖς τε ὢν καὶ παιδίσκος καὶ ἡβῶν πάντα τὰ καλὰ ποιῶν διετέλεσε». Πρβ. καὶ Ἡσύχ. «Παιδίσκοι: οἱ ἐκ παίδων εἰς ἄνδρας μεταβαίνοντες» (Ἴδε καὶ Στούρζιον ἐν Λεξ. Ξενοφ. Τόμ. Γ', σελ. 390). Ἀποκατέστησε δὲ τὴν γνησίαν γραφὴν παρὰ τῷ Ξενοφῶντι ὁ Ἀάσιος ἐν τῇ ἐκδόσει τῆς Λακεδαιμονίων Πολιτείας σελ. 102.

Ἐν τῷ Λεξικῷ τοῦ Φωτίου καὶ τῷ τοῦ Σουΐδα φέρεται «Ἰσχυρίσκος: ἀντὶ τοῦ ἰσχυρός. Οὕτως Ἄλεξις». Κεῖται δὲ καὶ ἐν τοῖς Βεκκήρου Ἀνεκδότοις σελ. 100, 13 «Ἰσχυρίσκος: ἀντὶ τοῦ ἰσχυρός. Ἄλεξις Προσκεδαννυμένῳ». Ὀρθῶς ὁ Μεινέκιος ἀπεφήνατο ἐν τῇ συναγωγῇ τῶν Ἀποσπασμάτων τῶν Κωμικῶν Τόμ. Γ', σελ. 473 ὅτι ἀναγκαίως ἔχει ν' ἀναγνωσθῇ ἰσχυρικός. Ἐλέχθη δὲ καὶ ὑπὸ τοῦ Πλάτωνος ἐν Θεαιτήτῳ σελ. 169 β' «ἰσχυρικώτερος μέντοι ἐγὼ ἐκείνων». Πρβ. Βεκκ. Ἀν. σελ. 100, 14 «Ἰσχυρικώτερον: Πλάτων Θεαιτήτῳ» καὶ Φώτ. Λεξ. σελ. 117, 9 «Ἰσχυρικοί: ἰσχυροί» (Ἴδε Κόβητον ἐν Μνημοσ. 1859, σελ. 22. Ἔτι δὲ Δάμιον ἐν *Observat. in Lex. Seguer* σελ. 36).

Παρὰ τῷ Λόγγῳ Ποιμεν. Α', 10 ἐγένετο πρὸ πολλοῦ ἀποδεκτὸν τὸ «ἡ μὲν ἀνθερίκους ἀνελομένη ποθὲν ἐξ ἕλους ἀκριδοθήραν ἔπλεκε» ἀντὶ τοῦ ἀνθερίσκους. Εὑρέθη δὲ καὶ ἐν ἀντιγράφῳ ἀνθερι-
ας
κοὺς, ὡς ἐδήλωσεν ὁ Κόβητος ἐν *Var. Lect.* σελ. 178. Ὁ Σειλῆρος λέγει ἐν τῇ ἐκδόσει τοῦ Λόγγου σελ. 175 «Scripturam ἀνθερίσκος non prorsus esse damnandam demonstrat Grammaticus apud Bekk. Anecdd. p. 403, 15. «Ἀνθερίσκος ὁ καυλὸς τοῦ ἀσφοδελοῦ» (Ἴδε καὶ Ἀρήνσιον ἐν τῇ ἐκδόσει τῶν Βουκολικῶν Ποιητῶν Τόμ. Β', σελ. 470).

Παρὰ τῷ Γαληνῷ Τόμ. ΙΗ', α', σελ. 777 εἶνε γεγραμμένον «αἱ δέ εἰσιν ἐπιδέσεις ἅμα καὶ βρόχοι, ὡς λαγωὸς μετ' ὤτων καὶ βουκολίσκος καὶ οἱ τούτοις ὅμοιοι». Τὸ ἀληθὲς ὄνομα τοῦ βρόχου βλέπομεν παρὰ τῷ Ὀρειβασίῳ Τόμ. Δ', σελ. 257, 10 «ὁ βουκολικὸς βρόχος καλούμενος εἴρηται ὑπό τινων καὶ σανδάλιος» (Ἴδε Θησ.

Στεφ. Τόμ. Β', Προσθ. καὶ Διορθ. λ. βουκολίσκος. Πρβ. καὶ λ. σανδάλιος Τόμ. Ζ', σελ. 57 γ').

Παρατηρητέον δ' ὅτι κατὰ μὲν Ἡρακλείδην τὸν Λέμβον ἐζημιώθη ὁ Ἀρχίδαμος ὑπὸ τῶν ἐφόρων αἰσχρὰν ἤτοι δύσμορφον λαβὼν γυναῖκα, κατὰ δὲ τὸν Θεόφραστον ἐζημίωσαν αὐτὸν οἱ ἔφοροι μικρὰν γυναῖκα γήμαντα. Ὑπὸ τοῦ Πλουτάρχου εἶνε ἡμῖν παραδεδομένα τάδε ἐν τῷ Ἀγησιλάῳ κεφ. Β', 3 «Ὡς δὲ Θεόφραστος ἱστορεῖ, τὸν Ἀρχίδαμον ἐζημίωσαν οἱ ἔφοροι γήμαντα γυναῖκα μικράν· οὐ γὰρ βασιλεῖς, ἔφασαν, ἅμμιν ἀλλὰ βασιλείδια γεννάσει». Ὁ Κόβητος ἐν *Var. Lect.* σελ. 18 μετετύπωσε τὸ ἅμμιν εἰς τὸ ἀμῖν καὶ τὸ γεννάσει εἰς τὸ γεννασεῖ (Πρβ. καὶ *Mnemos*. 1873, σελ. 365 καὶ *Collect. Crit.* σελ. 570).

Κεῖται δ' ἐν τῇ ὑπὸ Πλουτάρχου μνημονευομένῃ ῥήσει τὸ οὐδέτερον ὑποκοριστικὸν βασιλείδιον, ὅπερ παρήχθη ἐκ τοῦ βασιλεύς διὰ τῆς καταλήξεως ΙΔΙΟΝ· βασιλεύς-βασιλέως-βασιλεΐδιον-βασιλείδιον.

Κακῶς ἐν τῷ περὶ Παίδων Ἀγωγῆς συγγράμματι τοῦ Ψευδοπλουτάρχου σελ. 1 δ' ἐξεδόθη ὑπὸ τοῦ Δυβνήρου «Πάνυ δὲ ἄξιον ἐπαινεῖν καὶ Λακεδαιμονίους τῆς μεγαλοφροσύνης· οἵτινες Ἀρχίδαμον τὸν βασιλέα ἑαυτῶν ἐζημίωσαν χρήμασιν, ὅτι μικρὰν τὸ μέγεθος γυναῖκα γάμῳ λαβεῖν ὑπέμεινεν, ὑπειπόντες ὡς οὐ βασιλέας, ἀλλὰ βασιλείδας παρασχεῖν αὐτοῖς διανοοῖτο».

Ὁ Δυβνῆρος οὔτ' ἀσύνετος ἦτο οὔτ' ἀτριβὴς τῶν Ἑλληνικῶν γραμμάτων· ὅθεν λίαν ἡμεῖς θαυμάζομεν πῶς δὲν κατέστη αὐτῷ αἰσθητὴ ἡ πλημμέλεια ἢ ἡ ἀναρμοστία τῆς λέξεως βασιλείδας. Ἡ γνησία γραφὴ εἶνε βασιλείδΙΑ, ἥτις ἐσώθη ἀβλαβὴς ἐν τῇ ῥήσει τῇ ὑπὸ τοῦ Πλουτάρχου ἐν τῷ Ἀγησιλάῳ παρατεθείσῃ.

Ἐν τῷ Θησαυρῷ τοῦ Στεφάνου γράφει ὁ Λ. Δινδόρφιος Τόμ. Β', σελ. 163 α' «Plut. Mor. p. 1, D: Ἀρχίδαμον τὸν βασιλέα ἑαυτῶν ἐζημίωσαν χρήμασιν, ὅτι μικρὰν τὸ μέγεθος γυναῖκα γάμῳ λαβεῖν ὑπέμεινεν, ὑπειπόντες ὡς οὐ βασιλέας, ἀλλὰ βασιλείδια παρασχεῖν αὐτοῖς διανοοῖτο, aliquot libri praebent βασιλείδας vel βασιλίδας, quod tamen ab eo loco alienum» καὶ σελ. 163 γ' «Re-

petuntur haec in scripti De puer. educ. loco s. βασιλείδης notato, ubi nullius auctoritatis scripturam βασιλίσκους, fortasse ex Athen. 13, p. 566, A ab Stephano illatam, reliquit Wyttenbachius». Σημειωτέον δ' ὅτι ἀνεγνώσθη ὑπό τινος 'ΕΠειπόντες ἀντὶ τοῦ 'ΥΠειπόντες.

Τοῦ ὀνόματος βασιλείδης ποιεῖται μνείαν ὁ Σουίδας λέγων «Βασιλείδης: ὁ τοῦ βασιλέως». 'Αποκατέστησαν δ' οἱ ἐκδόται τοῦ Πλάτωνος ἐν τῷ Κριτίᾳ σελ. 116 γ' τὸ «ἐν ᾧ κατ' ἀρχὰς ἐφίτυσαν καὶ ἐγέννησαν τὸ τῶν δέκα βασιλειδῶν γένος» ἀντὶ τοῦ βασιλίδων ("Ιδε Σταλβαύμιον εἰς Πλάτ. Τόμ. Ζ', σελ. 413 καὶ Βερνάρδυν εἰς Σουΐδ. Τόμ. Α', α', σελ. 957). Ὁ Κόβητος ἐν τῇ Μνημοσύνῃ 1875, σελ. 205 ἐξήλειψε τὸ καὶ ἐγέννησαν ὡς παρεμβεβλημένον. Ὑπάρχει ἐν τῇ Ἑλληνικῇ γλώσσῃ καὶ κύριον ὄνομα Βασιλείδης καὶ ἰωνιστὶ Βασιληΐδης. Ὁ Εὐστάθιος γράφει ἐν ταῖς εἰς Ὅμηρον Παρεκβολαῖς σελ. 1498, 65 «Προφέρεται δὲ ἡ τούτου (τοῦ Φιλομηλείδης) παραλήγουσα διὰ διφθόγγου, ἴσως ἀπὸ τοῦ Φιλομηλεύς, ὡς καὶ τὸ 'Αριστείδης κύριον καὶ τὸ Βασιλείδης ἐκ τοῦ ἀριστεύς καὶ βασιλεύς». Ὁ Λ. Δινδόρφιος νομίζει ἐν τῷ Θησαυρῷ τοῦ Στεφάνου Τόμ. Β', σελ. 163 β' ὅτι ὀφείλει νὰ γραφῇ παρὰ τῷ Εὐσταθίῳ 'Αριστεύς καὶ Βασιλεύς. Οὐκ ἀγνοητέον δ' ὅτι Βασιλείδης τις ἐγένετο ἀρχηγὸς αἱρέσεως, τῶν ἀπ' αὐτοῦ κληθέντων Βασιλειδιανῶν, περὶ ὧν ποιεῖται λόγον ὁ 'Επιφάνιος Τόμ. Β', σελ. 22 κέξ. Δινδ. Ὑπὸ Κλήμεντος τοῦ 'Αλεξανδρέως λέγονται οἱ Βασιλειδιανοὶ καὶ οἱ ἀμφὶ τὸν Βασιλείδην καὶ οἱ ἀπὸ Βασιλείδου ("Ιδε τὰ ὑφ' ἡμῶν γεγραμμένα ἐν τῷ 'Αθηναίῳ Τόμ. Ζ', σελ. 351).

Τὸ ἀρσενικὸν ὑποκοριστικὸν βασιλίσκος ἀπαντᾷ καὶ παρὰ τῷ Πολυβίῳ βιβλ. Γ', μδ', 5 «αὐτὸς δὲ συναγαγὼν τὰς δυνάμεις εἰσήγαγε τοὺς βασιλίσκους τοὺς περὶ Μάγιλον». "Ιδε καὶ Βοίκκιον ἐν τῇ συλλογῇ τῶν Ἑλληνικῶν 'Επιγραφῶν Τόμ. Β', σελ. 998. Πρβ. καὶ Τόμ. Γ', σελ. 487.

'Εκαλεῖτο δὲ βασιλίσκος καὶ ὀρνίθιόν τι, ὡς μανθάνομεν ἐκ τῶν 'Ηθικῶν τοῦ Πλουτάρχου σελ. 806 ε' «μή, καθάπερ ὁ Αἰσώπου βασιλίσκος ἐπὶ τῶν ὤμων τοῦ ἀετοῦ κομισθεὶς αἰφνίδιον ἐξέπτη καὶ προέφθασεν, οὕτω κτέ.» καὶ ἐκ τῶν 'Ονειροκριτικῶν τοῦ 'Αρτεμιδώρου

σελ. 234, 21 «τὰ δὲ μουσικὰ καὶ ἡδύφωνα φιλολόγους καὶ μουσικοὺς καὶ εὐφώνους, ὡς χελιδὼν καὶ ἀηδὼν καὶ βασιλίσκος καὶ τὰ ὅμοια». Πρβ. καὶ Βλαϋδέσιον εἰς Ἀριστοφ. Ὄρν. σελ. 100.

Εἶχε δὲ καὶ ἰχθὺς τὸ ὄνομα τοῦτο, ὡς δηλοῖ ὁ Ὀππιανὸς λέγων ἐν τοῖς Ἁλιευτικοῖς βιβλ. Α΄, στίχ. 129 «ἅς κίρρις τε σύαινά τε καὶ βασιλίσκοι, ἐν δὲ μύλοι τρίγλης τε ῥοδόχροα φῦλα νέμονται».

Ὠνομάζετο προσέτι βασιλίσκος καὶ ὄφις τις, περὶ οὗ γράφει ὁ Γαληνὸς Τόμ. ΙΒ΄, σελ. 250 «Βασιλίσκον μὲν γὰρ τὸ θηρίον οὐδὲ εἶδον οὐδέποτε· καί, εἰ ἀληθῆ τὰ λεγόμενα περὶ αὐτοῦ, κινδυνῶδές ἐστι καὶ τὸ πλησίον ἀφικέσθαι τῷ ζῴῳ τούτῳ» καὶ Τόμ. ΙΔ΄, σελ. 233 «Ὁ μὲν γὰρ βασιλίσκος· ἔστι γὰρ τὸ θηρίον ὑπόξανθον καὶ ἐπὶ τῇ κεφαλῇ τρεῖς ὑπεροχὰς ἔχον, ὥς φασιν· ὅτι καὶ ὁραθεὶς μόνον καὶ συρίττων ἀκουσθεὶς ἀναιρεῖ τοὺς ἀκούσαντας καὶ τοὺς ἰδόντας αὐτὸν καὶ ὅτι τῶν ἄλλων ζῴων, εἴ τι καὶ ἅψαιτο τοῦ ζῴου ἀνῃρημένου, καὶ αὐτὸ τελευτᾷ εὐθέως καὶ διὰ τοῦτο πᾶν αὐτοῦ τὸ γένος τῶν ἄλλων θηρίων ἐγγὺς εἶναι φυλάττεται». Παρὰ τῷ Διοσκορίδῃ Τόμ. Β΄, σελ. 74 φέρεται «Ἐρασίστρατος—περὶ τοῦ καλουμένου βασιλίσκου ῥητῶς οὕτω φησίν· ὅταν δὲ ὁ βασιλίσκος δάκῃ, πληγὴ ὑπόχρυσος γίνεται». Ἴδε Λεεμάνσιον εἰς Ὡραπόλλ. σελ. 119. Πρβ. καὶ Θησ. Στεφ. Τόμ. Β΄, σελ. 173 α΄.

Ὑπῆρξε καὶ κύριον ὄνομα Βασιλίσκος. Πρβ. Γναφίσκος, Λεοντίσκος, Λυκίσκος, Ταυρίσκος, κτλ. Ὁ Ἡρόδοτος λέγει ἐν βιβλ. Ϛ΄, 71 «καί οἱ γίνεται παῖς Ζευξίδημος, τὸν δὲ Κυνίσκον μετεξέτεροι Σπαρτιητέων ἐκάλεον». Πρβ. Κυνίσκα, Λυκίσκα, κτλ.

Ὡς δ' ἐκ τοῦ ὀνόματος βασιλεύς ἐγένοντο δύο ὑποκοριστικά, τὸ ἀρσενικὸν βασιλίσκος καὶ τὸ οὐδέτερον βασιλείδιον, οὕτω καὶ ἐκ τοῦ ἀμφορεύς τὸ ἀμφορίσκος καὶ τὸ ἀμφορείδιον.

Δημοσθ. σελ. 617, 76 «οὐκ ἀμφορίσκοι δύο οὐδὲ χρυσίδες τέτταρες ἢ τρεῖς». Ἐπιγρ. Ἀττ. Β΄, 678 β΄, 10 (Τόμ. Β΄, β΄, σελ. 40) «ἀμφορίσκος· κάδοι δύο». Εὑρέθη τὸ ὄνομα τοῦτο καὶ παρά τισι τῶν μεταγενεστέρων· γίνεται δ' αὐτοῦ μνεία καὶ ὑπὸ τοῦ Πολυδεύκους βιβλ. Α΄, 28 καὶ Ϛ΄, 14 καὶ Ι΄, 70.

Ἀριστοφ. Ἐκκλ. 1119 «τὰ Θάσι' ἀμφορείδια» καὶ Εἰρ. 202 «χυτρίδια καὶ σανίδια κἀμφορείδια». Πλημμελῶς ὁ Πολυδεύκης

γράφει βιβλ. Ι', 72 «οὐ μόνον ἐπὶ τοῦ Χίου τὸν στάμνον εἴρηκεν, ἀλλὰ καὶ ἐπὶ τοῦ Θασίου ἐν τοῖς Ἀχαρνεῦσι τὰ Θάσι' ἀμφορείδια». Μνημονεύει δ' ἀμφότερα τὰ ὑποκοριστικὰ ἐν βιβλ. Ι', 30 «ἀμφορέα, ἀμφορίσκον, ἀμφορείδιον».

Φέρεται ἐν τοῖς ἀντιγράφοις καὶ γραφὴ ἀμφορίδιον (Ζωναρ. Λεξ. σελ. 157) -ἀμφορίδια. Ὁ Κύννιος ποιεῖται εἰς Πολυδ. Ι', 30 τὴν παρατήρησιν τήνδε· «ἀμφορίδιον: C. A. ἀμφορείδιον, ut mox ἀγγείδιον». Ἀλλὰ δὲν εἶνε ὁμοίως ἐσχηματισμένα τὸ ἀμφορείδιον καὶ τὸ ἀγγείδιον (Ἴδε καὶ Λοβέκκιον ἐν Προλεγομ. σελ. 394). Ὁ Βερνάρδυς λέγει ἐν τῇ ἐκδόσει τοῦ Σουίδα Τόμ. Α', α', σελ. 311 «Vulg. ἀμφορίδια correxit Gaisf. cum. A. Idem ex A. reposuimus in v. 14». Πρβ. λ. μεμύρωμαι (Τόμ. Β', α', σελ. 778) «Ἀριστοφάνης —πολὺ δ' ὑπερπέπαικεν αὐτῶν τὰ Θάσια ἀμφορείδια· Ἀμφορείδια τὰ κεράμια» (Ἴδε καὶ Βλαϋδέσιον εἰς Ἀριστοφ. Βατρ. σελ. 159). Μόνος δ' ὁ διὰ τοῦ Ι ἐν τῇ προπαραληγούσῃ προενηνεγμένος τύπος ὑπελήφθη ὑπό τινων ὀρθός (Πρβ. τὴν ὑπὸ τοῦ Διδορφίου γενομένην ἔκδοσιν τοῦ Πολυδεύκους Τόμ. Ε', σελ. 1353). Παρατιθέμεθα τὰ ὑπὸ τοῦ Ἰ. Ῥιχτήρου γεγραμμένα ἐν τῇ ἐκδόσει τῆς Ἀριστοφάνους Εἰρήνης σελ. 126 «Ad κἀμφορίδια cf. Lob. Pathol. p. 394, Kidd. ad Daw. p. 396. Idem est Eccl. 1111, utroque loco scribendum ἀμφορίδια, ι longo, ut δικαστηρίδιον, Βοιωτίδιον, ἀργυρίδιον Lys. 1051, δακτυλίδιον Lys. 416, θαἰματίδια Lys. 401. 470, σηπίδια Phot. s. v. ὀσμύλια, οὐσίδιον Nicomach. ap. Ath. II. p. 58 a etc., ubique contractae sunt duae vocales ι; tum Ὠρμίδιον ab Ἑρμῆς Pac. 382 et ἀμφορίδιον ab ἀμφορεύς, unde colligas substantiva contracta vel in — εύς exeuntia eandem habere deminutivi formam». Ἀλλὰ τὸ ὑποκοριστικὸν τοῦ βασιλεύς γράφεται βασιλΕΙδιον πλημμελῶς δ' ἔχει ἡ ἐκφορὰ βασιλΙδια, ἣν μνημονεύει ὁ Βυττεμβάχιος ἐν τῇ ἐκδόσει τῶν Ἠθικῶν τοῦ Πλουτάρχου Τόμ. Α', σελ. 3. Διὰ διφθόγγου δ' ὀφείλει νὰ ἐκφέρηται καὶ τὸ ἐκ τοῦ ἀμφορεύς παρηγμένον (Ἴδε Βλαϋδέσιον εἰς Ἀριστοφ. Ἐκκλ. σελ. 99 καὶ εἰς Εἰρήν. σελ. 25 καὶ 42 καὶ εἰς Πλοῦτ. σελ. 178).

Ἐσχηματίσθη δ' ὅμως ἐν τῷ παρηκμακότι ἑλληνισμῷ ἐκ τοῦ βωρεύς ὑποκοριστικὸν βωρίδιον, περὶ οὗ ποιεῖται λόγον ὁ Κοραῆς ἐν

τῇ ἐκδόσει τῶν Ξενοκράτους καὶ Γαληνοῦ περὶ τῆς ἀπὸ τῶν Ἐνύδρων Τροφῆς σελ. 180' γράφει δὲ τάδε· «Βωρίδια: οἱ μικροὶ βωρεῖς, περὶ ὧν εἴρηται ἀνωτέρω, — ὡς ἐνδέχεται τοὺς αὐτοὺς εἶναι τοῖς παρ' ἡμῖν καλουμένοις Βούροις· διὰ διφθόγγου γὰρ εὕρηται καὶ παρὰ τῷ Τραλλιανῷ Ἀλεξάνδρῳ (Βιβλ. ιβ', κεφ. 8), ἐν οἷς Τὰ Ἀλεξανδρέων βουρίδια παραγγέλλει προσφέρεσθαι τοῖς γλίσχρων χυμῶν πλήρη τὸν στόμαχον ἔχουσι». Ἐν τῇ Συναγωγῇ τοῦ Κουμανούδη κεῖται σελ. 351 «Ὑπαγωγίδιον, τό· ὑποκορ. τοῦ ὑπαγωγεύς. Μουσικ. Πραγματ. ἐν Notices et Extr. etc. XVI, σ. 481».

Ἐν τῷ σχηματισμῷ τῶν ὀνομάτων ἀμφορείδιον καὶ βασιλείδιον τὸ Ε τῶν πρωτοτύπων ἀμφορέ-ως καὶ βασιλέ-ως δὲν ἐξεβλήθη, προσκολληθείσης αὐτοῖς τῆς καταλήξεως ΙΔΙΟΝ, ἀλλὰ συναλειφθὲν μετὰ τοῦ Ι ἀπετέλεσε τὴν δίφθογγον ΕΙ. Ὁμοία συναίρεσις ἐγένετο καὶ ἐπὶ τοῦ ὑποκοριστικοῦ τοῦ παραχθέντος διὰ τῆς αὐτῆς καταλήξεως ἐκ τοῦ ἀμφιδέαι ἢ ἀμφίδεα, οἷον ἀμφιδείδιον-ἀμφιδείδιον. Ἐπιγρ. Ἀττ. Β', 698 β', 25 (Τόμ. Β', β', σελ. 52) «σὺν τῷ ἀμφιδειδίῳ».

Κακῶς λέγεται ἐν τῷ Γουδιανῷ Ἐτυμολογικῷ σελ. 503, 7 «σκαφείδιον δὲ διὰ διφθόγγου ἐκ τοῦ σκαφεύς σκαφέως σκαφείδιον» καὶ ἐν τοῖς Ἐπιμερισμοῖς τοῦ Ψευδηρῳδιανοῦ σελ. 239 «σὺν τούτοις καὶ ἀγγείδιον ἀπὸ τοῦ ἀγγεῖον καὶ σκαφείδιον, ἡ δίκελλα, ἀπὸ τοῦ σκαφεύς σκαφέως». Τὸ σκαφείδιον δὲν δύναται νὰ εἶνε ἄλλοθεν παρηγμένον ἢ ἐκ τοῦ σκαφεῖον, ὡς τὸ ἀγγείδιον ἐκ τοῦ ἀγγεῖον καὶ τὸ γραμματείδιον ἐκ τοῦ γραμματεῖον καὶ τὸ γραφείδιον ἐκ τοῦ γραφεῖον. Πρβ. καὶ Σουΐδ. «Ταμιεῖον: κοιτῶνα· καὶ ταμιείδιον ὑποκοριστικῶς». Πλημμελῶς φέρεται ἐν τοῖς ὑπὸ τοῦ Οὐαλζίου ἐκδεδομένοις Ῥήτορσι γραφΙδίου ἀντὶ τοῦ γραφΕΙδίου Τόμ. Α', σελ. 209, 3 «πινακιδίου καὶ νοῦ καὶ γραφιδίου καὶ νοῦ» καὶ σελ. 209, 5 «πινακίδος καινῆς καὶ καινοῦ γραφιδίου» καὶ Τόμ. Β', σελ. 18, 20 «γραφιδίου—καὶ νοῦ καὶ πινακιδίου καὶ νοῦ» καὶ σελ. 18, 22 «γραφιδίου καὶ φρενὸς καὶ πινακιδίου καὶ φρενός» καὶ σελ. 258, 27 «γραφιδίου—καινοῦ καὶ πινακιδίου καινοῦ» καὶ σελ. 258, 29 «πινακίδος καινῆς καὶ γραφιδίου καινοῦ» καὶ σελ. 259, 1 «πινακίδος τε καὶ φρενὸς καὶ γραφιδίου τε καὶ φρενός». Ἐν Τόμ. Θ', σελ. 727 γράφει ὁ Οὐάλζιος «P. 209. v. 3. Med.

Par. Rom. γραφειδίου, quod restituit F.». Τὴν ὀρθὴν ἐκφορὰν βλέπει τις ἐν τῷ Λεξικῷ τοῦ Σουΐδα σελ. 249 α' Βεκκ. καὶ ἐν τῷ Μεγάλῳ Ἐτυμολογικῷ σελ. 147, 20 καὶ σελ. 240, 16 καὶ σελ. 241, 10 (Ἴδε καὶ Θησ. Στεφ. Τόμ. Β', σελ. 772 α').

Εἴδομεν ὅτι ἐσχηματίσθησαν ὑποκοριστικὰ ἐκ τοῦ βασιλΕΥΣ καὶ ἐκ τοῦ ἀμφορΕΥΣ διὰ τῆς καταλήξεως ΙΣΚΟΣ. Μνημονεύεται δὲ καὶ ὄνομα γραμματΙΣΚΟΣ ἐκ τοῦ γραμματΕΥΣ παρηγμένον ἐν τοῖς Ἀνεκδότοις τοῦ Βεκκήρου σελ. 857, 2 «Ὁ δὲ πέμπτος εἰς ΚΟΣ (γρ. εἰς ΙΣΚΟΣ), ὡς γραμματίσκος ὁ γραμματεὺς καὶ πυργίσκος ὁ πύργος».

Παρὰ Γεωργίῳ τῷ Κεδρηνῷ Τόμ. Α', σελ. 532, 18 καὶ παρὰ τῷ Θεοφάνει Χρονογρ. σελ. 71, 19 ἀπαντᾷ «ὁμοίως καὶ μαγείρους (ἐδίωξε) διὰ τὸ λιτὸν τῆς διαίτης καὶ κουρίσκους διὰ τὸ ἕνα πολλοῖς ἀρκεῖν, ὡς ἔλεγε». Μεθερμηνεύεται δὲ ῥωμαϊστὶ ἐν μὲν τῇ ἐκδόσει τοῦ Κεδρηνοῦ «et *puerulos*, quod unus multis sufficere diceret», ἐν δὲ τῇ τοῦ Θεοφάνους «ac *tonsores* demum, quod pluribus unus sufficeret, ut aiebat». Λέγει δὲ καὶ ὁ Δουκάγγιος ἐν τῷ Γλωσσαρίῳ σελ. 738 «Κουρίσκος, *Tonsor* Theophanes an. I. etc.». Φέρεται δὲ καὶ παροιμία ἔχουσα ὧδε· «εἰς σαλοῦ κεφαλὴν (κεφαλὴ) πολλοὶ κουρίσκοι». Ἐκ τῆς παροιμίας ταύτης διδασκόμεθα σαφῶς ὅτι τὸ κουρίσκος εἶνε παράγωγον τοῦ κουρεύς (Ἴδε Κρουμβαχῆρον ἐν *Mittelgriech. Sprichwört.* σελ. 214-5). Ἐν τῷ Μεγάλῳ Ἐτυμολογικῷ κεῖται σελ. 43, 8 «καὶ κόρσων κόρσος ὁ κυρίσκος». Ποιεῖται δ' ὁ Συλβούργιος τὴν παρατήρησιν τήνδε· «Pro κυρίσκος praecedentia requirunt potius κουρίσκος».

ΜΕΡΟΣ ΙΕ'.

Πλιχάδα - διχάλαν.

Γαλην. Τόμ. ΙΔ', σελ. 707 «Ἐντεῦθεν δὲ ἡνωμένον τὸ σῶμα διχοφυὲς γίνεται· διαμερίζεται γὰρ εἰς δύο, ἃ καλεῖται σκέλη, ὧν τὴν διασχίδα διχάλαν οἱ παλαιοὶ λέγουσιν».

Ἐπειδὴ ὄνομα διχάλα οὐδέποτε ὑπῆρξεν ἐν τῇ Ἑλληνικῇ γλώσσῃ, τὴν δὲ περὶ ἧς ὁ λόγος διασχίδα πλιχάδα ὠνόμαζον οἱ παλαιοί, οὐδαμῶς ὀκνοῦμεν νὰ γράψωμεν παρὰ τῷ Γαληνῷ «ὧν τὴν διασχίδα πλιχάδα οἱ παλαιοὶ λέγουσιν», ὡς κεῖται ἐν Τόμ. ΙΗ΄, α΄, σελ. 741 «Πλιχάδα μὲν ὀνομάζειν εἴωθεν ἅπαν τὸ μεταξὺ τῶν βουβώνων ἑκατέρου σκέλους· ἐν ταύτῃ δὲ τῇ πλιχάδι τὸ μέσον (γρ. ἴσ.: ἐνταῦθα δὲ τῆς πλιχάδος τὸ μέσον) προσαγορεύει περίνεων, ὅπερ ἀπὸ τῆς ἐκφύσεως τοῦ αἰδοίου καθήκει πρὸς τὴν ἕδραν, ἐν αὐτῷ δὲ καὶ τῆς κύστεως ὁ τράχηλος τέτακται· μεταξὺ δὲ τούτου τε κατὰ μῆκος ἐν τῇ πλιχάδι μέσῃ καὶ τῆς τοῦ μηροῦ κεφαλῆς ἀξιοῖ θέντα τὸν πῆχυν κτέ.». Λέγεται δὲ καὶ κατὰ πληθυντικὸν ἀριθμὸν πλιχάδες, οἷον Ῥοῦφ. Ἐφέσ. σελ. 147, 4 «Τὰ δὲ μεταξὺ ὀσχέου καὶ ὑποστήματος καὶ μηροῦ πλιχάδες». Πρβ. καὶ Ὀρειβασ. Τόμ. Γ΄, σελ. 391, 6 «Βουβῶνες δὲ αἱ ἀρχαὶ τῶν μηρῶν, τῶν δὲ μηρῶν τὰ μὲν εἴσω μέρη παραμήρια, τὰ δὲ μεταξὺ τούτων τὰ πρὸς τὸν περίνεων πλιχάδες» καὶ Πολυδεύκ. Β΄, 172 «Τὰ μέντοι μεταξὺ ὑποστήματος καὶ ὀσχέου καὶ μηροῦ πλιχάδες καλοῦνται» (Ἴδε καὶ Θησ. Στεφ. Τόμ. ϛ΄, σελ. 1230 β΄).

Παρήχθη δὲ τὸ ὄνομα πλιχάς ἐκ τοῦ ῥήματος πλίσσω - πλίσσομαι, τουτέστι διΐστημι ἢ ἀνοίγω τὰ σκέλη (βαδίζω διιστὰς ἢ ἀνοίγων τὰ σκέλη, κτλ. κοινῶς ἀδρασκελῶ ἢ ἀδρασκελάω), ὅπερ ἀείποτε σχεδὸν κατὰ σύνθεσιν ἐξεφέρετο, οἷον διαπλίσσω - διαπέπλιχα καὶ διαπλίσσομαι - διαπέπλιγμαι, ἀποπλίσσομαι - ἀπεπλιξάμην, ἐκπλίσσομαι - ἐκπέπλιγμαι, καταπλίσσομαι - καταπλιγήσομαι, περιπλίσσομαι - περιπέπλιγμαι. Ὑπῆρχε δὲ καὶ ὄνομα πλίγμα καὶ ἐπιρρήματα ἀμφιπλίξ καὶ περιπλίξ καὶ περιπλίγδην. Ἀλλ' ἐν τοῖς κώδιξι φέρεται ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ κατὰ πλημμελῆ τῶν βιβλιογράφων ἀνάγνωσιν ἡ διὰ τοῦ Η γραφή, οἷον πληχάς, πλῆγμα, πλήσσοντο, διαπεπληχός, κτλ. καὶ ἀμφιπλήξ, περιπλήξ. Εὑρέθη δὲ καὶ πλέγμα γεγραμμένον ἀντὶ τοῦ πλίγμα καὶ περιπλέγδην ἀντὶ τοῦ περιπλίγδην, ὡς καὶ διαπεπλεγμένα ἀντὶ τοῦ διαπεπλιγμένα, κτλ. Ἀνεγνώσθη δὲ καὶ διαπεπλῆσθαι καὶ ἐκπεπλῆσθαι ἀντὶ τοῦ διαπεπλίχθαι καὶ ἐκπεπλίχθαι· προσέτι δὲ καὶ διαπεπηγμένον ἀντὶ τοῦ διαπεπλιγμένον καὶ ἐκπεπιεσμένον ἀντὶ τοῦ ἐκπεπλιγμένον.

Ἐν τοῖς Ἱπποκρατείοις Τόμ. Γ΄, σελ. 120 παρέχουσί τινα τῶν ἀντιγράφων τὸν ἀδιάφθορον τύπον «ἔσωθεν δὲ ὁ μηρὸς παρὰ τὴν πλΙχάδα καλεομένην κυλλότερος καὶ ἀσαρκότερος φαίνεται». Πρβ. καὶ σελ. 28 «ὅκως ἂν οἱ βουβῶνες καὶ τὸ ἄρθρον τὸ κατὰ τὴν πλιχάδα καλεομένην προσεπιδέηται», ἀνθ' οὗ παρὰ τῷ Γαληνῷ Τόμ. ΙΗ΄, β΄, σελ. 519 εἶνε γεγραμμένον πλημμελῶς πλΗχάδα, ὡς καὶ παρὰ τῷ Ἀρεταίῳ σελ. 56, 12 «καὶ ἔντασις βουβώνων καὶ πλΗχάδος» καὶ σελ. 234, 1 «τά τε αἰδοῖα καὶ τὰς ἰξύας καὶ τὴν πλΗχάδα καὶ τοὺς ὄρχιας» καὶ σελ. 234, 7 «τὰ αἰδοῖα καὶ τὴν πλΗχάδα καὶ τὰ ἰσχία». Πρβ. καὶ σελ. 229, 11, ἔνθα κατὰ τοὺς κώδικας κεῖται «τάμνειν τὴν τριχάδα καὶ τὸν τῆς κύστιος τράχηλον» ἀντὶ τοῦ πλιχάδα. Τὸ πλΗχάς βλέπει τις καὶ ἐν τῷ Γλωσσαρίῳ τοῦ Δουκαγγίου σελ. 1182.

Παρὰ τῷ Γαληνῷ φέρεται Τόμ. ΙΗ΄, β΄, σελ. 521 «ΠλΗχάδα δὲ τινὲς μὲν διὰ τοῦ Γ γράφουσι πλιγάδα, τινὲς δὲ διὰ τοῦ Χ πλΗχάδα· δηλοῖ δὲ τοὔνομα τὸ μεταξὺ τῶν δύο σκελῶν χωρίον· ἐντεῦθεν καὶ τὸ ἐκπεπλῆσθαι καὶ διαπεπλῆσθαι παρ' αὐτῷ γέγραπται· καὶ παρὰ τῷ ποιητῇ τοὶ δ' ἐπλήσσοντο πόδεσσι» καὶ Τόμ. ΙΘ΄, σελ. 92 «ΔιαπεπλΗγμένα: τὰ ἐπὶ πολὺ κατὰ τὴν πλΗχάδα διεστῶτα· πλΗχὰς δὲ τὸ μεταξὺ τῆς τῶν σκελῶν ἐκφύσεως». Μόνον τὸ διὰ τοῦ Ι καὶ τοῦ Χ προενηνεγμένον πλΙχάδα καὶ πλΙχάς ἔχει ὀρθῶς. Δὲν εἶπε δ' ὁ Ὅμηρος τοὶ δ' ἐπλΗσσοντο πόδεσσι, ἀλλὰ (Ὀδ. Ζ, 318):

αἱ δ' εὖ μὲν τρώχων, εὖ δὲ πλΙσσοντο πόδεσσιν.

Παρεφθαρμένον δ' εἶνε καὶ τὸ διαπεπλΗγμένα, ὅπερ μεταβλητέον εἰς τὸ διαπεπλΙγμένα. Ἀλλὰ χεῖρον διάκεινται τὸ ἐκπεπλΗΣθαι καὶ τὸ διαπεπλΗΣθαι, ἅτινα ἀποκαθίστανται ὑγιῆ, ἂν μεταβληθῇ τὸ ΗΣ εἰς τὸ ΙΧ, οἷον ἐκπεπλΙΧθαι καὶ διαπεπλΙΧθαι. Ἐν Τόμ. ΙΘ΄, σελ. 96 τὰ μὲν ἄλλα ἀντίγραφα ἔχουσιν «Ἐκπεπλημένον: ἐκτετραμμένον», ἓν δὲ ἐκπεπληΓμένον, ὃ κεῖται καὶ ἐν σελ. 137 «Σερηρός: τὸ ἐκτετραμμένον καὶ διεστηκὸς ἐπὶ πλεῖστον τοῖς χείλεσιν, ὅπερ καὶ ἐκπεπληγμένον ὀνομάζεται» καὶ παρ' Ἐρωτιανῷ Λεξ. Ἱπποκρ. Συναγ. σελ. 70, 14 «Ἐκπεπληγμένον: ἐξεπτυγμένον». Ἴδε καὶ Κόβητον ἐν Μνημοσ. 1859, σελ. 56-7. Ὁ Βαχμαννὸς ἐν τῇ ἐκδόσει τοῦ Λυκόφρονος σελ. 191 παραθέμενος τὸ χωρίον

τοῦ Γαληνοῦ Τόμ. ΙΘ΄, σελ. 137 οὐδεμίαν περὶ τῆς γραφῆς ἐκπεπληγμένον παρατήρησιν ἐποιήσατο.

Ἐν τῷ κώδικι τοῦ Ἡσυχίου κεῖται

Πλήσσων: ῥηγνύων, σχίζων, κτέ.
Πλήσσοντο: διέβαινον.

καὶ

Πλίνθος: μέρος τι τῆς κεφαλῆς τοῦ κίονος, κτέ.
Πλήξαντα: διαναβάντα καὶ ἀναστάντα καὶ διαβάντα.
Πλήσσοντο: διέβαινον.

Πρβ. καὶ Ἀπολλών. Σοφ. Ὁμηρ. Λεξ. σελ. 132, 16 «Πλήσσοντο: διέβαινον. Εὖ δὲ πλήσσοντο πόδεσσιν. Τῶν ἅπαξ εἰρημένων», ἀλλὰ σελ. 75, 4 «Ἐπλίσσοντο: διέβαινον, ἀπὸ τῆς πλιχάδος. Εὖ δ' ἐπλίσσοντο πόδεσσιν. Τῶν δ' ἅπαξ εἰρημένων». Τὴν διὰ τοῦ Ι ἐκφορὰν εὑρίσκομεν καὶ ἐν τοῖς εἰς Ῥοῦφον Σχολίοις σελ. 240, 17 «Πλιχάδες: ὁ αὐτός φησι καὶ τὸ διαβαίνειν διαπλίσσειν. Ὅμηρος εἶπεν εὖ δὲ πλίσσοντο πόδεσσιν» καὶ ἐν τοῖς εἰς Ἀριστοφάνη Ἀχαρν. 217 «Ἀπεπλίξατο: ἀπεσείσατο, ἀπέφυγεν· πλίξ γὰρ τὸ βῆμα καὶ πλίγματα τὰ πηδήματα· ἔνθεν καὶ τὸ περιβάδην ἀμφιπλίξ παρὰ τῷ Σοφοκλεῖ ἐν Τριπτολέμῳ. Καὶ Ὅμηρος.

αἱ δ' εὖ μὲν τρώχων, αἱ δ' (εὖ δ') ἐπλίσσοντο πόδεσσιν.

Ἔλεγον δὲ πλίξ καὶ τὸ ἀπὸ τῆς χειρὸς εἰς τὸν λιχανὸν δάκτυλον διάστημα καὶ τὸ μεταξὺ τῶν μηρῶν ὀστοῦν» καὶ παρὰ Γρηγορίῳ τῷ Κορίνθου σελ. 548 καὶ παρὰ τῷ Σουίδᾳ λ. πλίξ (Ἴδε καὶ Ἀλβ. Μυλλῆρον εἰς Ἀριστοφ. Ἀχαρν. σελ. 45). Σημειωτέον δ' ὅτι παρὰ τῷ Σουίδᾳ φέρεται «Ἔλεγον δὲ πλίξΙΝ καὶ τὸ ἀπὸ ΤΟΥ ἈΝΤΙχειρος εἰς τὸν λιχανὸν δάκτυλον διάστημα». Ἐν τῇ Διδωτείῳ ἐκδόσει τοῦ Θησαυροῦ τοῦ Στεφάνου Τόμ. Ϛ΄, σελ. 1230 α΄ ἀποκαθίσταται τὸ «ἀπὸ τοῦ ἀντίχειρος» καὶ ἐν τοῖς εἰς Ἀριστοφάνη Σχολίοις, νομίζεται δὲ πλημμελὲς τὸ παρὰ τῷ Σουίδᾳ πλίξΙΝ ἀντὶ τοῦ πλίξ. Εἴκασε δὲ καὶ ὁ Λοβέκκιος ἐν Παραλειπομ. σελ. 103 «ἀπὸ τοῦ ἀντίχειρος» ἀντὶ τοῦ «ἀπὸ τῆς χειρός». Ὑπὸ τοῦ συγγραφέως τοῦ Μεγάλου Ἐτυμολογικοῦ λέγεται σελ. 395, 11 «Εὖ πλίσσοντο: καλῶς ἐβάδιζον καὶ διέβαινον· πλίσσεσθαι γὰρ τὸ βάδην διαβαίνειν καὶ πλίγμα τὸ διάστημα τῶν ποδῶν. Σοφοκλῆς Τριπτολέμῳ·

δράκοντε θαιρὸν ἀμφιπλὶξ εἰληφότε.

περιβάδην. Ἀριστοφάνης ἀπεπλίξατο Ἀχαρνεῦσιν». Εἶνε δὲ καὶ τὸ ἀπεπλίξατο διὰ τοῦ Η προενηνεγμένον ἐν τῷ ἀρίστῳ ἀντιγράφῳ τοῦ Ἀριστοφάνους. Ὁ Εὐστάθιος γράφει ἐν ταῖς εἰς Ὅμηρον Παρεκβολαῖς σελ. 1065, 13 «Τὸ δὲ τανύοντο ἵπποι ἀντὶ τοῦ συντεταμένως ἔτρεχον καὶ οὐχ ἁπλῶς ἐβηματιζον, ὃ καὶ πλίσσεσθαι ἐν Ὀδυσσείᾳ **Αἰολικῶς** λέγεται, οἷον εὖ μὲν τρώχων, εὖ δὲ πλίσσοντο πόδεσσι» καὶ σελ. 1564, 48 «Τὸ δὲ πλίσσοντο λέξις μέν ἐστιν **Ἰωνική,** κατὰ δὲ τοὺς πλείονας **Δωρική·** δηλοῖ δὲ τὸ βηματίζειν καὶ μεταφέρειν σκέλος παρὰ σκέλος».

Παρατηρητέον δ' ὅτι τοῦ ἁπλοῦ πλίσσομαι οὐδὲν ἄλλο παράδειγμα γινώσκεται πλὴν τοῦ Ὁμηρικοῦ. Τὸν ἐνεργητικὸν αὐτοῦ τύπον ἀποκατέστησαν πολλοὶ τῶν κριτικῶν ἐν τῷ εἰς Ἄρτεμιν Ὕμνῳ τοῦ Καλλιμάχου στίχ. 243: ὑπήεισαν δὲ λίγειαι

λεπταλέον σύριγγες, ἵνα πλίσσωσιν ὁμαρτῇ.

ἀντὶ τοῦ πλήσσωσιν (ἢ πλήσωσιν). Συνεφώνησε δ' αὐτοῖς καὶ ὁ Κόβητος (ἐν Μνημοσ. 1861, σελ. 436), ἀλλ' ἀποφηνάμενος ὅτι ὑπὸ τῶν παλαιῶν πλίσσομαι, οὐχὶ πλίσσω, ἐλέχθη, ἐπήνεγκεν ὅτι ὁ Καλλίμαχος ἐν τῷ παρόντι, ὡς πολλάκις ἄλλοτε, ἀμελὴς ὑπῆρξε. Τῷ Κοβήτῳ ἀντεῖπεν ὁ Ὄθ. Σνειδῆρος (ἐν τῇ ἐκδόσει τῶν Καλλιμαχείων Τόμ. Α', σελ. 248), ὅστις φιλοτιμούμενος ἐσφαλμένην τὴν γνώμην αὐτοῦ ν' ἀποδείξῃ ἐπηγάγετο μάρτυρα τὸν Ἡσύχιον λέγοντα οὐ μόνον «Πλίσσοντο: διέβαινον» ἀλλὰ καὶ «Πλίξαντα:—διαβάντα». Πόθεν δ' ὅμως γίνεται δῆλον ὅτι τὸ παρ' Ἡσυχίῳ κείμενον πλίξαντα εἶνε εἰλημμένον ἐκ τῆς γλώσσης τῶν παλαιῶν καὶ ἐνδόξων Ἑλλήνων; Ὁ Ἰακώψιος ὑπέλαβεν ὅτι τὸ παρ' Ἀντων. Λιβερ. κεφ. 31 «Ταῖς δὲ νύμφαις πᾶν ὅσον ἢ πλεῖστον ἐπέδωκεν εἰς κάλλος» εἶνε πλημμελὴς γραφὴ τῆς ποιητικῆς λέξεως ἔπλισσον ἢ ἐπλίσσοντο, ἐξηγήσατο δὲ τὸ χωρίον κατὰ τὴν ὑπ' αὐτοῦ ἐπινοηθεῖσαν γραφὴν διὰ τοῦ: πάντα (τὰ) τῶν νυμφῶν βήματα καὶ κινήματα (Ἴδε Βάστιον ἐν Ἐπιστ. Κριτ. σελ. 185). Ἀλλ' ἥκιστα εὔλογος ἡ εἰκασία αὕτη ἡμῖν φαίνεται. Ἀποδοκιμάζομεν δὲ καὶ τὴν γενομένην ὑπό τινων μεταβολὴν τοῦ πλέξαντες εἰς τὸ πλίξαντες ἐν ἀποσπάσματι τοῦ Ἀνακρέοντος μνημονευομένῳ ὑπὸ τοῦ Ἡσυχίου «Γυναῖκες εἰλίποδες: διὰ τὴν δέσιν τῶν σκελῶν καὶ πλοκὴν τὴν κατὰ τὴν συνουσίαν. Καὶ Ἀνακρέων·

πλέξαντες μηροῖσι περὶ μηρούς».

Πρβ. Εὐστάθ. σελ. 1394, 41 «Παυσανίας δὲ λέγει καὶ γυναῖκας εἰλίποδας διὰ τὴν ἔνδεσιν τῶν μηρῶν» καὶ Λοβέκκιον ἐν τῷ Ῥηματικῷ σελ. 161 καὶ ἐν τοῖς Στοιχείοις Τόμ. Α', σελ. 123, 44 καὶ Κόκκιον ἐν τῇ συναγωγῇ τῶν ἀποσπασμάτων τῶν Κωμικῶν Τόμ. Α', σελ. 303 καὶ Σχουάβιον ἐν τῇ συλλογῇ τῶν Αἰλίου Διονυσίου καὶ Παυσανίου Ἀποσπασμάτων σελ. 153, 154. Ὁ Βέργκιος (ἐν τῇ συλλογῇ τῶν Λυρικῶν Ποιητῶν Τόμ. Γ', σελ. 294 ἐκδ. δ') νομίζει ὅτι πρέπει νὰ γραφῇ:

πλέξαντες μηροῖς πέρι μηρούς,**

τουτέστι πλέξαντες περὶ μηροῖς μηρούς, ἤτοι περιπλέξαντες μηροῖς μηρούς.

Ὡς δ' ἀνεγνώσθη πλΗσσοντο ἀντὶ τοῦ πλΙσσοντο καὶ πλΗσσωσιν ἀντὶ τοῦ πλΙσσωσιν, οὕτω καὶ ἐκπλΗσσοιτο ἀντὶ τοῦ ἐκπλΙσσοιτο ἐν τοῖς Ἱπποκρατείοις Τόμ. Γ', σελ. 70 «ἧσσον μὲν γὰρ ἂν διαψύχοιτο, ἧσσον δ' ἂν ἐκπλήσσοιτο» (Πρβ. Ἡσύχ. «Ἐκπλήσσοιτο: διάγοιτο»). Ἀλλ' οἱ νέοι ἐκδόται ἀποκατέστησαν τὸ ὑγιῶς ἔχον, καθάπερ ἐν σελ. 384 τὸ «μήτε ξυμμεμυκέτω μήτ' ἐκπεπλίχθω» ἀντὶ τοῦ ἐκπεπλΗχθω καὶ ἐν σελ. 385 τὸ «ἢ γὰρ ἀνεσπασμένον ἐστὶ ἢ ἐκπεπλιγμένον» ἀντὶ τοῦ ἐκπεπλΗγμένον. Πρβ. καὶ σελ. 44 «ὅκως ἥκιστα σερηρὸς καὶ ἐκπεπλιγμένον ἔσται παρὰ τὴν ἐπίδεσιν», ἀνθ' οὗ παρὰ τῷ Γαληνῷ Τόμ. ΙΗ', β', σελ. 596 φέρεται ἐκπεπλΗγμένον, ὡς καὶ ἐν τοῖς γεγραμμένοις ὑπ' αὐτοῦ πρὸς ἐξήγησιν τῶν ἐν τῇ Ἱπποκρατείῳ ῥήσει μετοχῶν σελ. 597 «Κατὰ μεταφορὰν ἀμφοτέροις κέχρηται τοῖς ὀνόμασι, τὸ μὲν σεσηρός ἀπὸ τῶν χειλῶν τοῦ σώματος (Γρ. στόματος) ὅλως προσαγορεύσας, τὸ δ' ἐκπεπληγμένον ἀπὸ τῶν πολὺ διεστώτων σκελῶν· ἡ γὰρ ἐκείνων διάστασις ὀνομάζεται πλῆκτα, ὥσπερ καὶ σεσηρέναι λέγομεν τοὺς διιστάντας ἀπ' ἀλλήλων (τὰ χείλη) χωρὶς τοῦ (τὸ) τῆς γένυος ὀστοῦν κινῆσαι». (Πρβ. καὶ Ἐρωτιαν. Λέξ. Ἱπποκρ. Συναγ. σελ. 70, 14). Εἶνε δὲ τὸ πλῆκτα ἡμαρτημένη γραφὴ τοῦ πλῆγμα, τουτέστι πλίγμα. Πρβ. Φώτ. Λεξ. σελ. 433, 20 «Πλῆγμα: βῆμα». Ἐπειδὴ δ' ἀδιανόητον ὑπάρχει τὸ «ἀπὸ τῶν χειλῶν τοῦ στόματος ὅλως προσαγορεύσας», δύναταί τις νὰ εἰκάσῃ «ἀπὸ ΤΗΣ τῶν

χειλῶν τοῦ στόματος (διαστ)ολΗς. Σημειωτέον δ' ὅτι καὶ τὸ παρ' Ἡσυχίῳ «Ἐκπλήσσοιτο: διάγοιτο» μετεβλήθη ὑπὸ τοῦ Βοσσίου εἰς τὸ ἐκπλίσσοιτο. Τοῦ ἐνεργητικοῦ ἐκπλίσσω οὐδὲν παράδειγμα εὑρέθη, οὐδαμῶς δ' ἀποδεκτὴ ἡμῖν φαίνεται ἡ ὑπὸ τοῦ Σκαλιγήρου γενομένη μετατύπωσις τοῦ ἐν τῷ Ἴωνι τοῦ Εὐριπίδου στίχ. 1108 «πανταχῇ γὰρ ἄστεως ζητῶν νιν ἐξέπλησα» εἰς τὸ ἐξέπλιξα, εἰ καὶ ἐνέκρινεν αὐτὴν ὁ Βαλκενάριος ἐν τῇ ἐκδόσει τῶν Εὐριπίδου Φοινισσῶν Τόμ. Α', σελ. 291 Λιψ. Πρβ. καὶ Ἑρουερδῆνα εἰς Εὐριπ. Ἴων. σελ. 202-3.

Ἐγένετο δὲ καὶ τριττὴ ἀνάγνωσις τῆς μετοχῆς ἐκπεπλιγμένον ἐν τοῖς Ἱπποκρατείοις Τόμ. Γ', σελ. 32 «ἄχροον μὲν καὶ ἐκπεπληγμένον» καὶ ἐκπεπιεσμένον καὶ ἐκπεπλιεχμένον. Πρβ. Γαλην. Τόμ. Ε', σελ. 769 «ἀναγκαίως οὖν ἔχει ἄχροον μὲν καὶ ἐκπεπιεσμένον εἶναι τὸ ἕλκος» καὶ Τόμ. ΙΗ', β', σελ. 544.

Πλημμελῶς ἐφέρετο ἄλλοτ' ἐν τοῖς Ἱπποκρατείοις Τόμ. Β', σελ. 758 «τὸ στόμα εὑρήσεις διαπεπληχός» ἀντὶ τοῦ διαπεπλΙχός, ὅπερ ἐσώθη ἀβλαβὲς ἔν τινι τῶν κωδίκων. Πρβ. Ἡσύχ. «Διαπέπλιχε: διαβέβηκε· πλίγματα γὰρ βήματα» καὶ «Διαπεπλιχώς: διεστώς, κεχηνώς» (Ἴδε Φοέσιον ἐν Οἰκον. Ἱπποκρ. σελ. 95 καὶ Ἄλβερτον εἰς Ἡσύχ. Τόμ. Α', σελ. 958). Τοῦ ἐνεστῶτος διαπλίσσω οὐδὲν ὑπάρχει παράδειγμα. Κακῶς ἐγράφετο ὑπό τινων ἐν Ἰλιάδος Ψ, 120 «τὰς μὲν ἔπειτα διαπλίσσοντες Ἀχαιοὶ ἔκδεον ἡμιόνων» ἀντὶ τοῦ διαπλΗσσοντες. Σχολ. Ἰλ. Τόμ. Β', σελ. 252, 13 «διαπλήσσοντες: Οὕτως διαπλήσσοντες διὰ τοῦ Η αἱ Ἀριστάρχου ἀντὶ τοῦ διακόπτοντες· ἄλλοι δὲ διαπλίσσοντες διὰ τοῦ Ι. Παρασημειώσαιτο δ' ἄν τις τοῦτο πρὸς τὸ ἐν τῇ Ὀδυσσείᾳ τῷ οἱ ἀποπλήξας κεφαλὴν ἀντὶ τοῦ ἀποκόψας» καὶ Τόμ. Δ', σελ. 309, 29 «Διαπλήσσοντες: διακόπτοντες πρὸς τὴν συμμετρίαν· τὸ δὲ διαπλίσσοντες ἀντὶ τοῦ τοῖς ποσὶ διαβάντες» καὶ Σχολ. Ὀδυσσ. σελ. 396, 26 «διατμῆξαι: Ἀρίσταρχος διαπλῆξαι, ὡς ἀλλαχοῦ τὰς μὲν ἔπειτα διαπλήσσοντες Ἀχαιοί» καὶ Ἀπολλών. Σοφ. Ὁμηρ. Λεξ. σελ. 58, 18 «Διαπλήσσοντες: διασχίζοντες· ἐὰν δὲ σὺν τῷ Ι γράφηται, ἔσται διαβαίνοντες». Πρβ. καὶ Εὐστάθ. σελ. 1291, 52 «Διαπλήσσειν δὲ τὸ εἰς μικρὰ τέμνειν φησίν, ὅπερ ὁ Παυσανίας κατακορμίσαι λέγει· ἕτεροι δὲ ἀντὶ τοῦ διαπλήσσοντες διαρρήσσον-

τες γράφουσιν». Σημειωτέον δ' ὅτι προηνέχθη ὑπό τινων γνώμη, καθ' ἣν ἐν τῷ κειμένῳ παρ' Ἡσυχίῳ «Διαπλήσσειν: διέλκειν, διαπλέκειν» ἡ διὰ τοῦ διαπλέκειν ἐξήγησις ἀναφέρεται εἰς τὴν γραφὴν διαπλίσσειν. Πρβ. Τούπιον ἐν *Emend.* Τόμ. Γ', σελ. 223. Κακῶς δὲ μετατυποῦται αὐτόθι τὸ παρ' Ἡσυχίῳ «ΔιαπλΗσσοντες: διασχίζοντες» εἰς τὸ διαπλΙσσοντες.

Τὴν ἀνάγνωσιν διαπεπηγμένον ἀντὶ τοῦ διαπεπλιγμένον εὑρίσκομεν παρὰ τῷ Γαληνῷ Τόμ. ΙΗ', α', σελ. 605 «Δηλοῦται δὲ τοῦτο κἀξ ὧν Ἀρχίλοχος εἶπεν· οὐ φιλέω μέγαν στρατηγὸν οὐδὲ διαπεπηγμένον ἀλλ' ὅς μοι, φησί, μικρὸς εἴη καὶ περὶ κνήμας ἰδεῖν ῥοικός» (Πρβ. Κόβητον ἐν Μνημοσ. 1859, σελ. 56 καὶ 1885, σελ. 249). Τὰ τοῦ Ἀρχιλόχου εἶνε παρατεθειμένα καὶ ἐν τῷ Πρώτῳ Ταρσικῷ Δίωνος τοῦ Χρυσοστόμου «οὐ φιλέω μέγαν στρατηγὸν διαπεπλΗγμένον κτέ.». Γίνεται δ' ὑπὸ τοῦ Βεργκίου ἐν τῇ συλλογῇ τῶν Λυρικῶν Ποιητῶν Τόμ. Β', σελ. 398 ἐκδ. δ' ἡ παρατήρησις ἥδε· «διαπεπλιγμένον Hemsterhuys, Dio διαπεπληγμένον (sed codd. διαπεπλεγμένον), Galen. διαπεπηγμένον». Γέλωτα κινοῦσι τὰ ὑπὸ τοῦ Ῥεισκίου γεγραμμένα ἐν τῇ ἐκδόσει τοῦ Δίωνος Τόμ. Β', σελ. 8 «lege διαπεπλεγμένον, a verbo πλέκω. cui sint capilli perplexi artificiose, h. e. contorti, cincinnati, et lemniscis sericis implicati». Δοξάζει δ' ὁ Μεινέκιος ἐν *Vind. Aristoph.* σελ. 131 ὅτι καὶ ὑπὸ τοῦ Ἀριστοφάνους ἐλέχθη ἐν τῇ Λυσιστράτῃ στίχ. 831 «ἄνδρ' ἄνδρ' ὁρῶ προσιόντα διαπεπλιγμένον» ἀντὶ τοῦ παραδεδομένου παραπεπληγμένον (Ἴδε καὶ Βλαϋδέσιον ἐν τῇ ἐκδόσει τῆς Λυσιστράτης σελ. 102). Ἡμεῖς νομίζομεν ὅτι κάλλιστ' ἔχει τὸ παραπεπληγμένον καὶ οὐδεὶς λόγος τὴν μεταβολὴν αὐτοῦ ὑπαγορεύει.

Τὴν μετάπτωσιν δὲ τοῦ διαπεπλΙγμένα εἰς τὸ διαπεπλΕγμένα βλέπει τις ἐν τοῖς Ἱπποκρατείοις Τόμ. Α', σελ. 100 καὶ σελ. 131 «καὶ τὰ σκέλεα ὑπτίου κειμένου ξυγκεκαμμένα εἶναι ἰσχυρῶς καὶ διαπεπλεγμένα». Πρβ. καὶ Γαλην. Τόμ. ΙΖ', α', σελ. 894 «Θανατῶδες δὲ τὸ κεχηνότα καθεύδειν καὶ τὰ σκέλεα ὑπτίου κειμένου συγκεκαμμένα εἶναι καὶ διαπεπλεγμένα, ὅπερ σημαίνει τὰ διεστῶτα μέχρι πλείονος» καὶ Τόμ. ΙΗ', β', σελ. 63 «Γράφεται γὰρ ἑκατέρως διὰ τοῦ Γ καὶ διὰ τοῦ Χ· σημαίνει δὲ τὰ διεστῶτα μέχρι πλεί-

στου. Καὶ εἴη ἂν ἄτοπος ἡ τοιαύτη κατάκλισις, ὡς παραφροσύνην ἐμφαίνειν, οὐδενός γε οὕτως εἰθισμένου κοιμᾶσθαι, ὥσπερ καὶ εἰ περιπεπλεγμένα γράφοιτο· καὶ γὰρ οὕτως ἀλλόκοτος ἡ κατάκλισις, ἐὰν ὕπτιός τις κείμενος ἔχῃ τὰ σκέλη σεγκεκαμμένα τε καὶ ἀλλήλοις περιπεπλεγμένα». Παρ' Ἀρεταίῳ σελ. 4 ἐξέδωκε μὲν ὁ Ἑρμερίνσιος «σκέλεα οὐ διαπεπλιγμένα μοῦνον», ἀλλ' ἀπεδοκίμασεν ἐν τῷ Προλόγῳ τὴν μεταβολὴν ταύτην, ἣν ἡμεῖς εὐλογωτάτην εὑρίσκομεν. Πρβ. Εὐστάθ. σελ. 1564, 48 «Τὸ δὲ πλίσσοντο λέξις μέν ἐστιν Ἰωνική, κατὰ δὲ τοὺς πλείονας Δωρική· δηλοῖ δὲ τὸ βηματίζειν καὶ μεταφέρειν σκέλος παρὰ σκέλος· ὅθεν καὶ πλὶξ τὸ βῆμα, τὸ δ' αὐτὸ καὶ πλίγμα, καὶ πλίξας ὁ βηματίσας καὶ περιπεπλιγμένον τὸ περιβεβηκὸς καὶ ἀπεπλίξατο τὸ ἀπέβη παρὰ τῷ κωμικῷ ἐν Ἀχαρνεῦσι. Καὶ Ἱπποκράτης δέ, φασί, πλίγμα λέγει τὸ μεταξὺ τῶν μηρῶν διάστημα· ὅθεν διαπεπλίχθαι τὸ περιπλέκειν τοὺς πόδας» καὶ Σχολ. Ὀδυσσ. σελ. 319, 12 «Πλίσσειν ἐστὶ τὸ μεταφέρειν σκέλος παρὰ σκέλος· οἱ Δωριεῖς δὲ τὰ βήματα πλίκας καλοῦσιν, Ἱπποκράτης δὲ πλίγμα τὸ μεταξὺ τῶν μηρῶν διάστημα· ὅθεν καὶ διαπεπλίχθαι, φασί, τὸ περιπλέκειν τοὺς πόδας» καὶ σελ. 319, 19 «Πλίσσοντο: διέβαινον· πλίχος γὰρ τὸ ὑπὸ τὰ αἰδοῖα δέρμα, ὃ δεῖται διαβαινόντων· πλίσσεσθαι γὰρ τὸ βάδην διαβαίνειν καὶ πλίγμα τὸ διάστημα τῶν ποδῶν» καὶ σελ. 319, 24 «Τὸ δὲ πλίσσειν πόδεσσι τὸ βηματίζειν δηλοῖ ἀπὸ τοῦ πλήσσειν τὴν γῆν· οἱ μέντοι Ἴωνες τὸ ἐκτρέχειν τὰ σκέλη· σκέλος γὰρ παρὰ σκέλος θέντα (γρ. ἴσ. τὸ ἐκτρέχειν σκέλος παρὰ σκέλος τιθέντα) πλίσσειν λέγουσι. Δωριεῖς δὲ καὶ τὰ βήματα πλίχας καλοῦσιν» (Πρβ. καὶ Σραδῆρον ἐν τῷ Ἑρμῇ 1887, σελ. 343 καὶ 362 καὶ 363 καὶ ἐν τῇ συλλογῇ τῶν εἰς Ὀδύσσειαν Ζητημάτων τοῦ Πορφυρίου σελ. 161). Περὶ τοῦ μονοσυλλάβου ὀνόματος πλίξ, οὗ ἡ πληθυντικὴ αἰτιατικὴ διττῶς εἶνε ἐν τοῖς εἰς Ὀδύσσειαν Σχολίοις προενηνεγμένη, πλίκας καὶ πλίχας, ἴδε Λοβέκκιον ἐν τοῖς Παραλειπομένοις σελ. 103 (Πρβ. καὶ Θησ. Στεφ. Τόμ. Ϛ', σελ. 1229 δ'). Ἀντὶ δὲ τοῦ «ὃ δεῖται διαβαινόντων» ἔγραψε τείνεται ὁ Ἄλβερτος ἐν τῇ ἐκδόσει τοῦ Ἡσυχίου Τόμ. Β', σελ. 981.

Ἐν τῷ κώδικι τοῦ Ἡσυχίου φέρεται «Διαπεπλίχθαι: διηλλάχθαι τὰ σκέλη καὶ ἀντιβαίνειν» καὶ «Περιπεπλιγμένα: πε-

ριπεπλεγμένα τοῖς μέλεσιν (σκέλεσιν)· οἱ γὰρ ἀλεῖπται τὸ βῆμα πλέγμα λέγουσιν» καὶ «Περιπεπλῆχθαι: διηλλαχέναι τὰ σκέλη ἀσχημόνως» καὶ «Πλῆγμα: βῆμα ἀπὸ τῶν κυλιομένων καὶ παλαιόντων, ὅταν παραβάντες (περιβάντες) τοῖς σκέλεσι κατέχωσιν»· ἀλλὰ τοῦ στοιχείου Η τῆς λέξεως πλῆγμα ὑπέρκειται τὸ Ι πρὸς ἐπανόρθωσιν τῆς πλημμελοῦς γραφῆς. Ὁ Σμιδίτιος ἐκδοὺς παρὰ τῷ Ἡσυχίῳ Τόμ. Γ΄, σελ. 346 «ὅταν περιβάντες τοῖς σκέλεσι κατ(ατρ)έχωσιν» ἔγραψεν ἐν ταῖς σημειώσεσι «παραβάντες—κατέχωσιν cod., em. Cobet. orat. p. 152 καὶ Heinsius». Ὁ Εἴνσιος ἀντὶ τοῦ κατέχωσιν ἀνέγνω κατατρέχωσιν, ὃ ἐνεκρίθη καὶ ἐν τῇ Διδωτείῳ ἐκδόσει τοῦ Θησαυροῦ τοῦ Στεφάνου Τόμ. ϛ΄, σελ. 1230 α΄. Ὁ δὲ Κόβητος ἐν τῷ μνημονευθέντι ὑπὸ τοῦ Σμιδιτίου βιβλίῳ μόνον τὸ παραβάντες μετετύπωσεν εἰς τὸ περιβάντες, ἀποκατέστησε δ' ἐν ἑτέρῳ χωρίῳ τοῦ Ἡσυχίου (λ. καταπληγκμήσει ἤτοι καταπλιγήσει) τὸ «ποσὶ κατεχόντων» ἀντὶ τοῦ κατατρεχόντων. Παρατιθέμεθα τὰ ὑπὸ τοῦ μεγάλου κριτικοῦ γεγραμμένα ἐν *Var. Lect.* σελ. 135 «et Hesychio καταπλιγήσει: τὸ βῆμα πλίγμα λέγουσι. τὸ οὖν καταπλίξαι μετάγοντες ἀπὸ τῶν κυλιομένων καὶ τοῖς ποσὶ κατατρεχόντων οὕτω φασίν, nisi quod κατεχόντων debebat reponere pro κατατρεχόντων, collato Hesychio v. πλίγμα: ἀπὸ τῶν κυλιομένων καὶ παλαιόντων, ὅταν περιβάντες τοῖς σκέλεσι κατέχωσιν, ubi περιβάντες de meo dedi pro παραβάντες». Ἀποδοκιμάζει δ' ὁ Κόβητος τὴν γραφὴν κατατρέχωσιν ἐν τῇ Μνημοσύνῃ 1885, σελ. 256 λέγων «Apud Hesychium v. Πλίγμα reponendum est ἀπὸ τῶν κυλιομένων—ὅταν περιβάντες τοῖς σκέλεσι κατΕΧωσιν pro κατατρέχωσιν, difficile est enim si quis adversarium humi prostratum *cruribus constringit* eum κατατρέχειν». Ὅτι κάλλιστα μὲν ἔχει παρὰ τῷ Ἡσυχίῳ τὸ κατέχωσιν, κακῶς δ' εἶνε παρ' αὐτῷ γεγραμμένον κατΑΤΡεχόντων ἀντὶ τοῦ κατεχόντων φαίνεται ἡμῖν ἀναμφίλεκτον. Πολλάκις δ' ἐν τοῖς ἀντιγράφοις, δύο ἢ πλειόνων στοιχείων προστιθεμένων, ἀποβαίνουσιν αἱ λέξεις μιᾷ συλλαβῇ ἢ καὶ δυσὶ μείζονες, οἷον καθείς - καταθείς, μεθείς - μεταθείς, παρεῶσθαι - παρεωρᾶσθαι, Ἀγκαῖος - ἀναγκαῖος, κτλ., ἄνθεμα - ἀναθέματα, Σαμίων - Σαλαμινίων, κτλ. (Ἴδε Ἀθηνᾶν Τόμ. Α΄, σελ. 335-6).

Ὡς δὲ τὸ πλίγμα μετεβλήθη παρ' Ἡσυχίῳ εἰς τὸ πλέγμα καὶ τὸ περιπεπλίχθαι εἰς τὸ περιπεπλῆχθαι, οὕτω καὶ τὸ περιπλίγδην εἰς τὸ περιπλέγδην καὶ τὸ περιπλίξ εἰς τὸ περιπλήξ, οἷον «Περιπλη..: περιπλέγδην, περιβάδην» καὶ «Περιπλήξ: περιειληφώς». Ὀρθῶς ὁ Δινδόρφιος μετέγραψε «Περιπλίγδην: περιβάδην» καὶ «Περιπλίξ: περιειληφώς» (Πρβ. καὶ Κόβητον ἐν Μνημοσ. 1859, σελ. 55). Ὁ Τούπιος γράφει ἐν *Emendat*. Τόμ. Γ', σελ. 235 «ΠΕΡΙΠΛΗΞ: περιειληφώς. Lege Περιπλέξ. Gorrigendus Schol. ad Sophoclis Oedip. Col 1606. ubi πτύξας, περιπλήξας. Legendum περιπλέξας». Ἀλλ' ἐν τῇ ὑπὸ τοῦ Ἐλμσληίου γενομένῃ ἐκδόσει τῶν εἰς Σοφοκλέα Σχολίων σελ. 92 κεῖται μὲν «πτύξας: περιπλέξας», δὲν μνημονεύεται δὲ γραφὴ περιπλήξας. Οὐδεμία δύναται νὰ ὑπάρχῃ ἀμφιβολία ὅτι ὑπὸ τοῦ Ἡσυχίου ἐγράφη περιπλίξ, ὃ συνωνυμεῖ τῷ ὑπὸ τοῦ Σοφοκλέους ἐν τῷ Τριπτολέμῳ ῥηθέντι ἀμφιπλίξ. Ἐν τῷ Λεξικῷ τοῦ Σουΐδα λέγεται «Πλίξ: ἔνθεν καὶ τὸ περιβάδην ἀμφιπλίξ παρὰ Σοφοκλεῖ ἐν Τριπτολέμῳ» καὶ ἐν τοῖς εἰς Ῥοῦφον Σχολίοις σελ. 240, 26 «Πλιχάδες: Καὶ τὸ διαβαίνειν διαπλίσσειν καὶ τὸ περιβάδην ἀμφιπλίξ. Σοφοκλῆς δὲ καὶ ἐπὶ δρακόντων ἐποίησεν· δράκοντε θαιρὸν ἀμφιπλὶξ εἰληφότε· ὥσπερ ἂν εἰ ἔφη περιβεβληκότε τὸν θαιρόν» (Πρβ. καὶ Κοίνιον εἰς Γρηγόρ. Κορ. σελ. 548-9 Σχαιφ.). Ὑπὸ τοῦ Ναυκίου ἐν τῇ συλλογῇ τῶν Ἀποσπασμάτων τῶν Τραγικῶν σελ. 262, 539 ἐκδ. β' μετετυπώθη τὸ περιβεβλnκότε εἰς τὸ περιβεβnκότε, ὃ καὶ ἡμεῖς ἐγκρίνομεν. Ἐμφερῆ τῷ περιπλίγδην ὑπάρχουσι τὸ μίγδην - συμμίγδην - ἀμμίγδην, λίγδην - ἐπιλίγδην, ἑλίγδην, ἀΐγδην, κτλ., ἐμπλήγδην, κτλ., πλέγδην, κτλ., φύγδην, λάγδην, ῥάγδην, κτλ. (Ἴδε τὰ ὑπὸ τοῦ Κουρτίου ἐκδεδομένα Μελετήματα εἰς τὴν Ἑλλην. καὶ Λατιν. Γραμματικὴν Τόμ. Α', α', σελ. 107 κἑξ.). Ὁμοίως δὲ τῷ ἀμφιπλίξ καὶ περιπλίξ εἶνε ἐσχηματισμένα τὸ ἀναμίξ καὶ ἐπιμίξ καὶ παραμίξ. Ὁ Ἡσύχιος μνημονεύει καὶ ἐπίρρημα μεταμίξ. Πρβ. καὶ ἐναλλάξ-ἐπαλλάξ-παραλλάξ-ἀμφαλλάξ, κτλ. Ἐν τοῖς ἐκ τοῦ Ἑλλαδίου παρὰ Φωτίῳ Βιβλιοθ. σελ. 532, 36 φέρεται «Ὅτι τὸ ἐπιτάξ παρὰ Καλλιμάχῳ καὶ Ἀράτῳ κείμενον ἀπὸ τοῦ ὁριστικοῦ μέλλοντος γέγονε κατὰ ἀποβολὴν τῆς ἐπὶ τέλει μακρᾶς συλλαβῆς, ὥσπερ καὶ τὸ χωρίς τοῦ χωρίσω καὶ τὸ πέλας τοῦ πελάσω καὶ τὸ

μίξ ἀπὸ τοῦ μίξω, ὅθεν καὶ τὸ ἐπιμίξ παρ' Ὁμήρῳ, καὶ τὸ δάξ ἀπὸ τοῦ δάξω· καὶ γὰρ οἱ Ἴωνες ἀπὸ τοῦ δάκνω τὸ δάξω ἐκφέρουσιν· ἐκ δὲ τοῦ δάξ τὸ ὀδάξ. Καὶ ἀπὸ τοῦ πτύξω δὲ πτύξ καὶ ἀποβολῇ τοῦ Τ πύξ. Οὕτως οὖν καὶ ἀπὸ τοῦ οὐδίσω οὐδίς καὶ ἀμφουδίς· ἀμύξω ἀμύξ παρὰ Νικάνδρῳ **πλήξω πλήξ** καὶ **ἀμφιπλήξ** καὶ ἀγκάσω ἀγκάς καὶ τύψω τύψ προτύψ. Ὡσαύτως καὶ ὀκλάσω ὀκλάς καὶ ὀκλάξ, πρίσω πρίς πρίξ καὶ ἀπρίξ. Οὕτως οὖν καὶ ἐκ τοῦ ἐπιτάξω ἐπιτάξ, ὃ κατ' ἐπίταγμα καὶ κέλευσιν πράττεται» (Πρβ. Ὄθ. Σνειδῆρον ἐν τῇ ἐκδόσει τῶν Καλλιμαχείων Τόμ. Β', σελ. 540-1). Τὸ ἁπλοῦν μίξ εὑρέθη παρὰ τῷ Νικάνδρῳ (Ἴδε Θησ. Στεφ. Τόμ. Ε', σελ. 1079 δ'). Μνημονεύεται δὲ καὶ ἀλλάξ ὑπὸ τοῦ Ἡσυχίου «Ἀλλάξ: ἐνηλλαγμένως» (Ἴδε Λοβέκκιον εἰς Σοφοκλ. Αἴ. σελ. 438 ἐκδ. β'). Πρβ. καὶ λάξ, διαμπάξ, γνύξ, ἐπιβλύξ, κτλ. Τρία ἐπιρρήματα εἰς ΙΞ μνημονεύει ὁ Εὐστάθιος ἐν ταῖς εἰς Ὅμηρον Παρεκβολαῖς σελ. 1924, 10, τὸ κουρίξ, τὸ ἀπρίξ καὶ τὸ ἀμφορίξ, τρία δ' εἰς ΑΞ Ἀπολλώνιος ὁ Ἀλεξανδρεὺς ἐν τῷ περὶ Συντάξεως σελ. 343, 7, τὸ ὀδάξ, τὸ ὑποδράξ καὶ τὸ ὀκλάξ. Ἐρρήθη δὲ καὶ αὐτοδάξ, ἔτι δὲ ὑπαντάξ, περὶ ὧν ποιεῖται λόγον ὁ Εὐστάθιος ἐν ταῖς εἰς Ὅμηρον Παρεκβολαῖς σελ. 1424, 52 καὶ σελ. 1442, 3 (Ἴδε καὶ Βλαϋδέσιον ἐν τῇ ἐκδόσει τῶν Ἀριστοφάνους Ὀρνίθων σελ. 385). Ἐν σελ. 1718, 9 λέγει ὁ Εὐστάθιος «καὶ παρὰ τῷ κωμικῷ δὲ βομβάξ παικτικὸν ἐπίρρημα καθ' ὁμοιότητα τοῦ βαβαί· ὡσαύτως καὶ βομβαλοβομβάξ». Ὁ Κοραῆς γράφει ἐν Ἀτάκτ. Τόμ. Δ', σελ. 326 «Ὅτι δὲ ἐλέγετο καὶ τοιοῦτος μέλλων (Μονάξω δηλ.) ποῦ ποτε τῆς Ἑλλάδος, τὸ μαρτυρεῖ τὸ ἐξ αὐτοῦ Ὁμηρικὸν ἐπίρρημα Μονὰξ (Ὀδυσσ. θ', 371), Μουνὰξ ὀρχήσασθαι, ἐπεί σφιν οὔτις ἔριζεν, ὡς ἀπὸ τὸ Ἀλλάξω τὸ Ἀλλὰξ (καὶ Ἐναλλὰξ), ἀπὸ τὸ Πατάξω τὸ Πατὰξ, καὶ ἄλλα τοιαῦτα». Τὸ πατάξ ἀπαντᾷ ἐν τοῖς Ὄρνισι τοῦ Ἀριστοφάνους στίχ. 1258 «οὐκ ἀποσοβήσεις; οὐ ταχέως; εὐρὰξ πατάξ»· εἶνε δ' ἐν τοῖς Σχολίοις γεγραμμένον (σελ. 237, 25) «Ἔπλασεν ἐπίφθεγμα παρὰ τὸ εὐρέως σοι μιγήσομαι καὶ τὸ πατάξαι». Ἴδε Βλαϋδέσιον εἰς Ἀριστοφ. Ὄρν. σελ. 385. Εἴκασε δ' οὗτος ἐν σελ. 132 ἀρὰξ πατάξ ἢ ὑρὰξ πατάξ. Τοῦ εὐράξ ἐγένετο μνεία ὑπὸ τοῦ Ἡρῳδιανοῦ ἐν τῷ περὶ Μονήρους Λέξεως σελ. 25, 6 «Τὰ εἰς ΑΞ λήγοντα ἐπιρρήματα ὀξύνεσθαι θέλει· ὀκλάξ,

ὀδάξ, ἐναλλάξ, εὐράξ, αὐτοδάξ, ἐπιτάξ». Ἐν τῷ κώδικι φέρεται εὔΘράξ ἀντὶ τοῦ εὔράξ καὶ ἐπιΔάξ ἀντὶ τοῦ ἐπιΤάξ. Ἐν τῷ Λεξικῷ τοῦ Ἡσυχίου εἶνε γεγραμμένον «ἘπιΠάξ: συντόμως, κτέ.» καὶ «ἘπιΖάξ: —καὶ ἐπίτηδες — ἢ συντόμως. Ἀθηναῖοι» (Πρβ. καὶ Κόβητον ἐν *Nov. Lect.* σελ. 176). Μετετύπωσε δ' ὁ Βόσσιος τὸ ἐν τῷ Λεξικῷ τούτῳ κείμενον «Ἐξεπίταξεν: ἐξεπίτηδες» εἰς τὸ ἐξεπιτάξ, ὃ ἀποκατέστησε παρὰ τῷ Ἡσυχίῳ ὁ Σμιδίτιος. Ἐν τῇ ὑπὸ τοῦ Βλασσίου γενομένῃ ἐκδόσει τῆς τοῦ Κυννήρου Διεξοδικῆς Γραμματικῆς τῆς Ἑλληνικῆς Γλώσσης Μέρ. Α', Τόμ. β', σελ. 302 μνημονεύεται καὶ ἐπίρρημα περιαμπάξ, γίνεται δὲ λόγος καὶ περὶ τοῦ παροξυτόνως προενηνεγμένου ἀπόπαξ, περὶ οὗ ὁ Κιρχόφιος ποιεῖται ἐν τῇ συλλογῇ τῶν Ἀττικῶν Ἐπιγραφῶν Τόμ. Α', σελ. 155 τὴν παρατήρησιν τήνδε· «in quibus notanda forma adverbialis ἀπόπαξ, ad quam inlustrandam nihil habeo quod adferam praeter solitarium illud Hesychii 1, 253: ἀπόπαξ· ξυμπαν, ἢ σύμπαν». Βλέπει δέ τις παρὰ τῷ Ἡσυχίῳ καὶ τὸ «Ἄνταξ: ἐν μέρει», ὃ εἶνε γεγραμμένον ἀντάξ ὑπὸ τοῦ Λοβεκκίου ἐν Παραλειπομέν. σελ. 123 «ostendunt ἀντάξ ἐν μέρει Hesych. (nisi ἀνταλλάξ scripsit) ὑπαντάξ».

Τῆς μετοχῆς περιπεπλιγμένα ἐποιήσατο χρῆσιν ὁ κωμικὸς Στράττις, ὡς διδασκόμεθα ὑπὸ τοῦ Πολυδεύκους γράφοντος βιβλ. Β', 172 «Τὰ μέντοι μεταξὺ ὑποστήματος καὶ ὀσχέου καὶ μηροῦ πλιχάδες καλοῦνται· ὅθεν καὶ τὸ διαβαίνειν οἱ ποιηταὶ ἀμφιπλίσσειν λέγουσι καὶ τὸ περιβάδην ἀμφιπλίξ, ὡς καὶ ὁ Σοφοκλῆς κατεχρήσατο ἐπὶ δρακόντων εἰπὼν θαιρὸν ἀμφιπλὶξ εἰληφότε, οἷον περιβεβηκότε. Καὶ Στράττις

τὰ θυγάτρια
περὶ τὴν λεκάνην ἅπαντα περιπεπλιγμένα.

τουτέστι διηχότα τὰ σκέλη. Καὶ Ὅμηρος δ' ἐπὶ τοῦ διέβαινον εὖ δ' ἐπλίσσοντο πόδεσσιν». Ἀλλ' ἐν τοῖς κώδιξιν εἶνε κακῶς γεγραμμένον περιπεπλΕγμένα καὶ περιπεπλΗγμένα. Εὑρίσκεται δ' ἐν αὐτοῖς καὶ τὸ ὄνομα πλιχάδες διὰ τοῦ Η προενηνεγμένον καὶ τὸ ἐπίρρημα ἀμφιπλίξ καὶ τὰ ῥήματα ἀμφιπλίσσειν καὶ (ἐ)πλίσσοντο (πλῆσσον). Σημειωτέον δ' ὅτι ὁ Κόκκιος ἐν τῇ συναγωγῇ τῶν Ἀποσπασμάτων τῶν Κωμικῶν Τόμ. Α', σελ. 729, 63 εἴκασε «τουτέστι

περιηχότα τὰ σκέλη» ἀντὶ τοῦ διηχότα. Τοῦ ἐνεργητικοῦ τύπου περιπλίσσω οὐδεὶς χρόνος εὑρέθη. Ἠθέλησε μὲν ὁ πολὺς Κόβητος (ἐν *Var. Lect.* σελ. 135) ν' ἀποκαταστήσῃ τὸν ἀόριστον περιπλίξας καὶ περιπλίξητε ἐν τῷ Ἀναχάρσιδι τοῦ Λουκιανοῦ § 1 «τέλος δὲ ἤδη περιπλέξας αὐτῷ τὰ σκέλη κατὰ τὴν γαστέρα—ἄγχει τὸν ἄθλιον» καὶ § 31 «δεδιότες—μὴ περιπλέξητε αὐτοῖς τὰ σκέλη περὶ τὴν γαστέρα»· ἀλλ' ἡμεῖς λίαν ὀκνοῦμεν νὰ κινήσωμεν τὴν παραδεδομένην γραφήν. Ἀμφίβολον δ' εἶνε τὸ ἐπίθετον περίπλικτος. Παρὰ τῷ Θεοκρίτῳ ΙΗ', 8 πρὸς τῇ γραφῇ ποσσὶ περιπλέκτοις φέρεται καὶ ἡ περιπλίκτοις, ἥτις ἐνεκρίθη ὑπὸ τοῦ Βαλκεναρίου καὶ ἄλλων (Ἴδε Κισλίγγιον εἰς Θεόκρ. σελ. 505. Πρβ. καὶ Βλαϋδέσιον εἰς Ἀριστοφ. Βατρ. σελ. 263 καὶ 276 καὶ εἰς Ἀχαρν. σελ. 249 καὶ ἐν *Advers. in Comic. Gr. Fr.* Τόμ. Α', σελ. 215). Ἀλλ' ἀνάρμοστος φαίνεται ἡ διὰ τοῦ Ι ἐκφορά, καθὰ παρετηρήθη καὶ ὑπὸ τοῦ Μεινεκίου (Θεοκρ. Βί. Μόσχ. σελ. 321 ἐκδ. γ'). Ὁ Ἀρήνσιος ἐξέδωκε ποσσί περ εἱλικτοῖς.

Ἀντὶ τοῦ κατὰ τὴν συνήθη χρῆσιν ἀναδιπλασιασμὸν ἔχοντος περιΠΕπλιγμένα κεῖται ἐν Ἀττικῇ ἐπιγραφῇ περιΕπλιγμένα. Ἐπιγρ. Ἀττ. Β', 735, 30 (Τόμ. Β', β', σελ. 93) «(πε)ρὶ τὸν ἧλον πε-ρ(ι)επλι(γμένα)» (Ἴδε Μειστεράνσιον ἐν *Grammat. d. Att. Inschr.* σελ. 138 ἐκδ. β'). Πρβ. ΠΕπληγμαι, ΠΕπλησμαι, ΠΕπλασμαι, ΠΕπλάνημαι κτλ. Ἐν τοῖς εἰς Ἀριστοτέλη Ὑπομνήμασι Τόμ. ΚΓ', β', σελ. 65, 36 εὕρομεν γεγραμμένον «τὰ μὲν ὤρθωται, τὰ δὲ ἐπλαγίασται» ἀντὶ τοῦ ΠΕπλαγίασται (Ἴδε Ἀθηνᾶν Τόμ. Β', σελ. 128).

Δεινῶς παρεφθαρμένον εἶνε τὸ ἐν τῷ κώδικι τοῦ Ἡσυχίου κείμενον «Καταπληγκμήσει: τὸ βῆμα καταπλῆγμα λέγουσι Τὸ οὖν καταθῆσαι μετάγοντες ἀπὸ τῶν κυλιομένων καὶ τοῖς ποσὶ κατατρεχόντων

ς

οὕτως φασὶν κατακρατηθει». Ὁ Ἡσύχιος ἔγραψε «Καταπλιγήσει: κατακρατηθήσει· τὸ βῆμα γὰρ πλίγμα λέγουσι. Τὸ οὖν κατακρατῆσαι μετάγοντες ἀπὸ τῶν κυλιομένων καὶ τοῖς ποσὶ κατεχόντων οὕτως φασίν». Ἐγένετο δὲ χρῆσις τοῦ καταπλιγήσει ὑπὸ τοῦ Ἀριστοφάνους ἐν τοῖς Δαιταλεῦσιν, οἷον·

Α. Ἦ μὴν ἴσως σὺ καταπλιγήσει τῷ χρόνῳ.

Β. Τὸ καταπλιγήσει τοῦτο παρὰ τῶν ῥητόρων.

Ἀλλ' εἶνε κακῶς γεγραμμένον καταπλΗγήσῃ (Ἴδε Κόβητον ἐν *Orat.* σελ. 152 καὶ ἐν *Var. Lect.* σελ. 135 καὶ ἐν *Nov. Lect.* σελ. 180 καὶ ἐν Μνημοσ. 1859, σελ. 55. Πρβ. καὶ *Brieven van Cobet aan Geel* σελ. 571). Ἄλλοι ἔγραψαν καταπλίξαι ἀντὶ τοῦ καταθῆσαι, ὁ δὲ Βλαϋδέσιος ἐν τῇ ἐκδόσει τῶν Ἀριστοφάνους Ἀποσπασμάτων σελ. 112 εἴκασε καταπλιγήσει ἀντὶ τοῦ ὑφ' ἑτέρων γεγραμμένου καταπλίξαι καὶ κατακρατήσει ἀντὶ τοῦ κατακρατηθήσῃ (κατακρατηθήσει).

Ἱκανῶς, νομίζομεν, ἐκ τῶν διειλημμένων δηλοῦται ὅτι ἀείποτε σχεδὸν κατὰ σύνθεσιν παραλαμβάνεται ὑπὸ τῶν Ἑλλήνων τὸ ῥῆμα πλίσσομαι καὶ ὅτι σπανίως ὁ ἐνεστὼς αὐτοῦ καὶ παρατατικὸς καὶ ὁ ἀόριστος ἀπαντῶσι καὶ ὅτι ὁ ἐνεργητικὸς τύπος πλίσσω οὔτε ἁπλοῦς οὔτε σύνθετος φέρεται ἐν τῇ γλώσσῃ τῶν παλαιῶν ἴδιος ὢν τοῦ μεταγενεστέρου ἑλληνισμοῦ, ἐξ οὗ δύο μόνα προηνέχθησαν παραδείγματα, τὸ τοῦ Καλλιμάχου πλίσσωσιν καὶ τὸ τοῦ Ψευδιπποκράτους διαπεπλιχός· γίνεται δὲ μνεία καὶ τοῦ διαπέπλιχε καὶ πλίξαντα ἐν τῷ Λεξικῷ τοῦ Ἡσυχίου καὶ τοῦ πλίξας ἐν ταῖς εἰς Ὅμηρον Παρεκβολαῖς τοῦ Εὐσταθίου καὶ τοῦ ἀμφιπλίσσειν ἐν τῷ Ὀνομαστικῷ τοῦ Πολυδεύκους. Παρακείμενον διαπεπλιΓώς ἔπλασεν ὁ Βλαϋδέσιος ἐν *Adversar. in Comic. Graec. Fr.* Τόμ. Α', σελ. 54 δοξάζων ὅτι ἐλέχθη ὑπὸ τοῦ κωμικοῦ Ἀρχίππου διαπεπλιγώς ἀντὶ τοῦ διακεχλιδώς. Ὑπέλαβε δ' ὁ Βλαϋδέσιος καὶ τὸ ἐν τοῖς εἰς Ἀριστοφάνη Σχολίοις σελ. 316, 26 διαπηξαμένη πλημμελῆ ἀνάγνωσιν τοῦ διαπλιξαμένη ἐν τῇ ἐκδόσει τῶν Ἀριστοφάνους Ἐκκλησιαζουσῶν σελ. 123. Ἥκιστα πιθανὸν κατὰ τὴν ἡμετέραν γνώμην εἶνε ὅτι θὰ τύχῃ παρά τινι ἀποδοχῆς τὸ διαπεπλιΓώς ἢ τὸ διαπλιξαμένη. Ἐν τῷ κώδικι τοῦ Ἡσυχίου φέρεται «Ἀπεπ...μην: ἀπεχώρησα, ἀπεπήδησα»· νομίζει δ' ὁ Σμιδίτιος ὅτι ἐγράφη ὑπὸ τοῦ Ἡσυχίου ἀπεπ(λιξ)άμην. Πολλὴ εἶνε ἡ χρῆσις τοῦ παθητικοῦ παρακειμένου διαπέπλιγμαι, ἐκπέπλιγμαι, κτλ. Ὁ Κόβητος ἐν *Var. Lect.* σελ. 135 μνημονεύει καὶ παρακείμενον ἐμπεπλιγμένος· ἀλλὰ δὲν φαίνεται ἡ γραφὴ ἀνύποπτος (Πρβ. Θησ. Στεφ.

Τόμ. Γ', σελ. 892 α'). Ὁ παθητικὸς μέλλων μετὰ τῆς προθέσεως ΚΑΤΑ συντεθειμένος καταπλιγήσει εὑρίσκεται ἐν ἀποσπάσματι τοῦ Ἀριστοφάνους ἐκ τῶν Δαιταλέων, ἀλλ' ἴσως ἔγραψεν ὁ Ἀριστοφάνης καταπλιΧήσει, ὅπερ οἱ βιβλιογράφοι μέλλοντα τοῦ καταπλήττομαι ἐκλαβόντες ἐξήνεγκον διὰ τοῦ Γ, καταπληΓήσῃ. Λέγεται μὲν ἐν τῇ Ἑλληνικῇ γλώσσῃ πτύσσομαι (πτύξ-πτυχός, πτυχή) ἐπτύγην (ἀνεπτύγην) καὶ ψύχομαι-ἐψύγην, ἀλλ' οἱ δόκιμοι τύποι εἶνε ἐπτύχθην (ἀνεπτύχθην, κτλ.) καὶ ἐψύχθην ἢ ἐψύχην. Πρβ. καὶ κατορυΧησόμεθα (Ἴδε τὰ ὑφ' ἡμῶν γεγραμμένα ἐν Ἀθηνᾶς Τόμ. Β', σελ. 315). Φρονοῦμεν δ' ὅτι οὐδεὶς τῶν παλαιῶν εἶπε πλιγάς, οἱ δ' ἀναγινώσκοντες οὕτως ἐν τοῖς Ἱπποκρατείοις παρήγοντο ὑπὸ τοῦ πληγή (πληγάς, Πληγάδες), Συμπληγάδες. Πρβ. καὶ πλίχος καὶ πλίξ-πλιχός, οὗ ἡ πληθυντικὴ αἰτιατικὴ μνημονεύεται ἐν τοῖς εἰς Ὀδύσσειαν Σχολίοις καὶ κατ' ὀρθὴν ἐκφορὰν πλίΧας καὶ καθ' ἡμαρτημένην πλίΚας. Ὁ Ἀσώπιος γράφει ἐν τῷ Ὀρθογραφικῷ σελ. 49, § 7 «Ὡς δὲ κατὰ ἀναλογίαν πρέπει νὰ δεχθῶμεν πλὶξ πλικός, ἐξ οὗ τὸ Ἰταλικὸν *plico*, οὕτω καὶ ἴβυξ ἴβυκος, ἐξ οὗ τὸ κύριον Ἴβυκος». Τοῦ ὀνόματος πλίξ γίνεται μνεία καὶ ἐν τοῖς Κανόσι τοῦ Θεογνώστου σελ. 132, 14. Παρ' Ἐρωτιανῷ σελ. 58, 6 κεῖται «Βλιχῶδες: οἱ δὲ γλισχρῶδες. Ἐπικλῆς μέν φησι τὸ λελιπασμένον μετὰ γλοιώδους ὑγρασίας ἀκαθάρτου, Εὐφορίων δὲ τὸ ἐκπεπιεσμένον καὶ κατάξηρον. Βακχεῖος δὲ καὶ Λυσίμαχος διὰ τοῦ Π γράφουσι πλιχῶδες σημᾶναι θέλοντες τὸ ἐξεπτυγμένον» (Πρβ. Δαρεμβέργην εἰς Ὀρειβάσ. Τόμ. Δ', σελ. 534). Φέρεται δὲ παρὰ τῷ Ἐρωτιανῷ καὶ (σελ. 109, 12) «Πηχέδεον: τὸν ταῦρον, οἱ δὲ τὸ περίνεον, Βακχεῖος δὲ διάβασίν τινα» (Πρβ. Φοέσιον ἐν Οἰκον. Ἱπποκρ. σελ. 305). Ἀλλα τὸ πηχέδεον εἶνε τερατῶδες καὶ ἀλλόκοτον, εἴκασε δ' ἀντ' αὐτοῦ πλιχάδα ὁ Ἑρμερίνσιος, ὅστις καὶ τὸ διάβασίν τινα μετέβαλεν εἰς τὸ τὴν διάβασιν.

Εἴδομεν ὅτι ἐν τῷ κώδικι τοῦ Ἡσυχίου φέρεται μὲν πλῆγμα, εἶνε δὲ Ι ὑπὲρ τὸ Η τεθειμένον πρὸς ἐπανόρθωσιν τῆς πλημμελείας. Ὁ Μουσοῦρος ἔγραψεν ὀρθῶς πλίγμα, διέφθειρε δ' αὐτὸ ὁ πολὺς Σαλμάσιος μεταβαλὼν εἰς τὸ πλῆγμα. Ὁ Τούπιος γράφει ἐν *Emendat.* Τόμ. Γ', σελ. 321 «ΠΛΙΓΜΑ. Βῆμα, ἀπὸ τῶν κυλιομένων

καὶ παλαιόντων, ὅταν παραβάντες τοῖς σκέλεσι κατέχωσι. Male corrigit Salmas. πλῆγμα. Vide D'Arnaud ad Hesych. p. 40. Sed et legendum, puto, ΔΙΑΒΑΝΤΕΣ τοῖς σκέλεσι. Et sic Lambertus Bos». Τὸ ΠΑΡΑβάντες δὲν εἶνε ἐσφαλμένη γραφὴ τοῦ ΔΙΑβάντες, ἀλλὰ τοῦ ΠΕΡΙβάντες, ὃ ἀποκατέστησεν ὁ Κόβητος. Πρβ. Πολυδεύκ. Β', 172 «καὶ τὸ περιβάδην ἀμφιπλίξ, ὡς καὶ ὁ Σοφοκλῆς κατεχρήσατο εἰπὼν θαιρὸν ἀμφιπλὶξ εἰληφότε, οἷον περιβεβηκότε» καὶ Εὐστάθ. σελ. 1564, 50 «καὶ περιπεπλιγμένον τὸ περιβεβηκός» καὶ Αἰλιαν. Ποικ. Ἱστορ. ΙΒ', 15 «Ἀγησίλαος δὲ κάλαμον περιβὰς ἵππευε μετὰ τοῦ υἱοῦ παιδὸς ὄντος», κτλ. καὶ Ἡσύχ. «Περιπλίγδην: περιβάδην» καὶ «Ἱππαστὶ καθίζειν: ὅταν οἱ παῖδες ἐπὶ τῶν ὤμων περιβάδην καθέζωνται», κτλ. Περὶ τοῦ περιβαίνειν ἵππον ἴδε Βυττεμβάχιον ἐν τῇ ἐκδόσει τῶν Ἠθικῶν τοῦ Πλουτάρχου Τόμ. ϛ', σελ. 1156. Πρβ. καὶ Τούπιον ἐν *Emendat.* Τόμ. Β', σελ. 221, ἔνθα γίνεται καὶ μνεία ῥήσεως, ἐν ᾗ κεῖται «ἱππηδὸν περιβεβηκότα», καὶ Ἰακώψιον εἰς Ἀχιλλ. Τάτ. σελ. 963. Παντὶ δὲ περὶ τὰ Ἑλληνικὰ γράμματα ἀσχολουμένῳ γνωστὸν ὑπάρχει ὅτι συχνάκις ἐν τοῖς ἀντιγράφοις μεταπίπτουσιν εἰς ἀλλήλας αἱ προθέσεις ΠΕΡΙ καὶ ΠΑΡΑ. Ἴδε Ἀθηνᾶν Τόμ. ϛ', σελ. 218 καὶ Τόμ. Ζ', σελ. 13 καὶ 15.

Σημειωτέον δ' ὅτι τὸ ἐν ῥήσει ἐκ τοῦ Ὀλυμπικοῦ τοῦ Γοργίου κείμενον «σοφίας δὲ τὸ αἴνιγμα γνῶναι» μετετύπωσεν ὁ Δίλσιος, ἀνὴρ ἐλλογιμώτατος, εἰς τὸ «σοφίας δὲ τὸ πλίγμα γνῶναι» ἐν τῷ Ἑρμῇ 1888, σελ. 284. Ἡ ῥῆσις ἔχει ὧδε· «Τὸ ἀγώνισμα διττῶν (δισσῶν) δὴ ἀρετῶν δεῖται, τόλμης καὶ σοφίας, τόλμης μὲν τὸν κίνδυνον ὑπομεῖναι, σοφίας δὲ τὸ αἴνιγμα γνῶναι· τὸ γὰρ κήρυγμα καλεῖ μὲν τὸν βουλόμενον, στεφανοῖ δὲ τὸν δυνάμενον». Μνημονεύσας ὁ Δίλσιος τὴν ὑπὸ τοῦ Βερναϋσίου γενομένην ἀνάγνωσιν «σοφίας δὲ τὰ αἴσιμα γνῶναι» ἐπιφέρει «versari vides oratorem in certaminis olympici similitudine, quam si continuatam velis, repone τὸ πλίγμα i. e. *luctatoris status.* rhetoris artem ut explicaret, omnino ait animo et doctrina opus esse certantibus. tum more suo adumbratas notiones oppositi artificio illustrans: *animi est,*

inquit, *subire periculum, doctrinae autem statum modumque luctandi didicisse*».

Ἐν τῷ ὑπὸ Σκαρλάτου τοῦ Βυζαντίου συντεθέντι Λεξικῷ τῆς Ἑλληνικῆς Γλώσσης σελ. 683 (1852) φέρεται «Καταπλιγμέω-ῶ (κατὰ, πλίγμα), Μ. ήσω. Μετακινῶ τὸν ἀντίπαλόν μου ἀπὸ τὴν θέσιν του καὶ οὕτω τὸν καταβάλλω». Πρβ. καὶ Λεξ. Κούμα Τόμ. Α', σελ. 560 (1826) καὶ Λεξ. Ἑλλην. Γαζῆ Τόμ. Β', σελ. 162 (1836). Τὸ ῥῆμα καταπλιγμέω ἐπλάσθη ἐκ τοῦ παρὰ τῷ Ἡσυχίῳ κειμένου καταπλΗγμήσει (καταπληγΚμήσει)· ἀλλὰ πρὸ πολλοῦ ἐπηνωρθώθη τοῦτο ὑπὸ τοῦ Γ. Δινδορφίου μεταβληθὲν εἰς τὸ καταπλιγήσει. Ἴδε Βέργκιον ἐν τῇ συλλογῇ τῶν Ἀποσπασμάτων τοῦ Ἀριστοφάνους (Ἀποσπ. Κωμ. Ἑλλ. Μειν. Τόμ. Β') σελ. 1035 (1839).

Παρατηροῦμεν δ' ὅτι εἶνε ἐν τῷ μνημονευθέντι Λεξικῷ τοῦ Βυζαντίου καὶ τάδε γεγραμμένα.

σελ. 293 «Διαπλίσσομαι, Μ. πλίξομαι. Στέκω ἢ Περιπατῶ μὲ ἀνοικτὰ τὰ σκέλη—Τὸ στόμα διαπεπλιχὼς, Ἱπποκρ., κεχηνώς».

σελ. 392 «Ἐκπλίσσομαι, Μ. πλίξομαι ξεδιπλόνομαι (ἐπομ.) ἁπλόνω, ἀνοίγω. Ὅκως ἥκιστα σεσηρὸς καὶ ἐκπεπλΗγμένον ἔσται (τὸ ἕλκος), Ἱπποκρ.».

σελ. 1058 «Περιπλέγδην, ἐπίῤ. Περιπλεκτὰ, ἀγκαλιαστά· ἐν εἴδει περιπλοκάδος, (συγχ. τῷ ΠεριπλΗγδην)».

Κακῶς εἶνε γεγραμμένον ἐκπεπλΗγμένον ἀντὶ τοῦ ἐκπεπλΙγμένον καὶ περιπλΗγδην ἀντὶ τοῦ περιπλΙγδην. Παραδόξως δὲ τοῦ παθητικοῦ τύπου διαπλίσσομαι φέρεται μαρτύριον τὸ κατὰ τὴν ἐνεργητικὴν φωνὴν ἐσχηματισμένον διαπεπλιχώς, οὗ ἐνεστὼς δὲν μνημονεύεται. Διττὸς ὑπάρχει παρακείμενος διαπεπλιχώς καὶ διαπεπλιγμένος, ὡς βλέπει τις ἐν τοῖς ὑφ' ἡμῶν γεγραμμένοις (σελ. 149 κἑξ.). Δὲν ἐλέχθη δ' ὑπὸ τοῦ Ἱπποκράτους «τὸ στόμα διαπεπλιχΩς», ἀλλὰ «τὸ στόμα εὑρήσεις διαπεπλιχΟς».

Ἐν Ἀθήναις τῇ 25 Μαρτίου 1897

ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ Σ. ΚΟΝΤΟΣ

ΑΠΟΚΡΙΣΙΣ ΠΡΟΣ ΤΟΝ κ. Γ. ΧΑΤΖΙΔΑΚΗΝ

Ὁ κ. Γ. Χατζιδάκης ἐν τῷ προηγουμένῳ τεύχει τῆς «Ἀθηνᾶς» (Τόμ. Η', τεῦχ. Δ' 1896) τὸν λόγον ποιούμενος «περὶ φαινομένων τινῶν φθογγικῶν ἀνωμαλιῶν» (σελ. 458-468), ἠξίωσε νὰ μνησθῇ καὶ τῆς ἐμῆς ἑρμηνείας τῶν φαινομένων τούτων, τῆς περιεχομένης ἐν τῇ ὑπ' ἐμοῦ κατὰ τὸ ἔτος 1889 ἐκδοθείσῃ «Βασάνῳ τῶν περὶ τῆς Ἑλληνικῆς προφορᾶς Ἐρασμικῶν ἀποδείξεων». Ἐπὶ τούτῳ ὀφείλω νὰ ἐκφράσω ἅμα μὲν τὰς εὐχαριστίας μου πρὸς τὸν κ. Χατζιδάκην, ἅμα δὲ καὶ τὴν λύπην μου ὅτι δὲν δύναμαι νὰ ἀποδεχθῶ τὰς γνώμας αὐτοῦ, καὶ ὅτι καὶ νῦν μετὰ τὰ ὑπ' αὐτοῦ γραφέντα διατελῶ ἔχων περὶ τῶν φαινομένων τούτων τὴν αὐτὴν γνώμην, ἣν καὶ ἐξ ἀρχῆς, οὐχὶ ἐκ φιλονικίας ἢ ἰσχυρογνωμοσύνης, ὅπερ νομίζω μικρόνου καὶ μικροφιλοτίμου ἀνθρώπου, ἀλλὰ χάριν αὐτῆς τῆς ἀληθείας.

Ὁ κ. Χατζιδάκης νομίζει ὅτι αἱ ἐκ Στύρων τῆς Εὐβοίας γραφαὶ Ἀριστοκλίδης, Νεοκλίδης, Εὐκλίδης, Θεοκλίδης, Ξενοκλίδης παρὰ τὰς ὀρθὰς Ἀριστοκλείδης, Νεοκλείδης κτλ., αἱ ἐν τοῖς φορολογικοῖς καταλόγοις τῶν Ἑλληνοταμιῶν Μαρωνῖται καὶ Ποτειδεᾶται ἀντὶ τῶν γνωστῶν Μαρωνεῖται καὶ Ποτειδαιᾶται, ἔτι δὲ αἱ γραφαὶ Ἡράκλια, Προμήθια, Ἀνάκιον, εὐηθία, γεγονεῖα καὶ αἱ ὅμοιαι ταύταις δὲν εἶνε ἀποτελέσματα τῆς ἐνεργείας τῶν φωνητικῶν νόμων, ὡς ἡμεῖς εἴπομεν, ἀλλὰ φαινόμενα ἁπλῆς ἀναλογίας καὶ μεταπλασμοῦ.

Ἰδοὺ τί αὐτολεξεὶ λέγει ὁ κ. Χατζιδάκης (σελ. 459-60).

«Εἰς ἑρμηνείαν τῶν ἀνωμαλιῶν τούτων ἄλλοι ἄλλας προβάλλουσι γνώμας· οὕτω λ. χ. ἐλέχθη ὅτι τὰ εἰς -κλίδης παράγονται ἀπὸ τῶν συγκεκομμένων εἰς -κλος (Smyth, der Diphtong EI σελ. 58 καὶ Rechtel, Ἰωνικαῖς ἐπιγραφαῖς σελ. 36-37 καὶ Kretschmer, Vaseninschr. σελ. 36) ἤτοι Χάρικλος Χαρικλίδης, Πάτροκλος Πατροκλίδης. Ἀλλ' ὀρθῶς ἀντιπαρατηρεῖ ὁ κ. Θ. Παπαδημητρα-

κόπουλλος, Βασάνῳ σελ. 201 ὅτι ἐν τοῖς ἐκ Στύρων ἐλάσμασι τούτοις οὔτε Δήμοκλος οὔτε Ἀρίστοκλος οὔτε Νέοκλος οὔτε Ξένοκλος ἀναγινώσκεται. Φαίνεται δὲ ἀληθῶς καὶ ὀλίγον παράδοξος ἡ προϋπόθεσις ὀνόματός τινος, οἷον Ἥρακλος (ἀντὶ Ἡρακλῆς) κατὰ τὸν Ε΄ αἰῶνα π. Χ. ὅθεν τὸ Ἡρακλίδης. Ἄλλοι, ἐν οἷς καὶ ὁ κ. Θεόδ. Παπαδημητρακόπουλλος, παραδέχονται ὅτι, καθ' οὓς τὰ ὀνόματα ταῦτα ἐγράφοντο χρόνους, ἡ δίφθογγος ει ἐξεφωνεῖτο ὡς ι, ὅτι δὲ ἐκ συγχύσεως τῆς περὶ τὴν προφορὰν προέκυψε καὶ ἡ περὶ τὴν γραφὴν σύγχυσις».

Πρὶν χωρήσωμεν ἐπὶ τὴν ἐξέτασιν τῶν λεχθέντων ὑπὸ τοῦ κ. Χατζιδάκη, ὀφείλομεν νὰ παρατηρήσωμεν αὐτῷ ὅτι, τί μὲν εἶπον ἄλλοι, δὲν ἐξετάζομεν, γινώσκομεν δὲ ἀκριβῶς ὅτι ἡμεῖς δὲν εἴπομεν, ὡς ἰσχυρίζεται ὁ κ. Χ. ὅτι αἱ γραφαὶ Ἀριστοκλίδης, Νεοκλίδης κλ. προέκυψαν ἐκ συγχύσεως τῆς ει καὶ τοῦ βραχέος ι, ἀλλὰ λέγομεν ὅτι προῆλθον ἐκ τοῦ Ἀριστοκλείδης, Νεοκλείδης κλ. συστολῇ τῆς ει εἰς ι βραχύ, ἀφοῦ αὕτη πρῶτον ἐγένετο διὰ τῆς ἐνεργείας τῶν φωνητικῶν νόμων ἰσοδύναμος τῇ νόθῳ καὶ ἁπλῇ ε, τῇ συγχεομένῃ καὶ ὑπ' αὐτῶν τῶν Ἑλληνοταμιῶν πρὸς τὸ μακρὸν ι, ὡς δεικνύει ἡ γραφὴ Καμερῆς ἤτοι Καμειρῆς παρὰ τὴν ὀρθὴν Καμῑρῆς. Τὴν φωνητικὴν σύγχυσιν τῆς ει καὶ τοῦ βραχέος ι δὲν διδάσκομεν ἡμεῖς, ἀλλ' αὐτὸς ὁ κ. Χατζιδάκης, ὡς γίνεται δῆλον ἐκ τῆς παραθέσεως τῶν ἰδίων αὐτοῦ λόγων (σελ. 461-2). «Ἀρκοῦσαν, λέγει, αἰτίαν, ὡς ἐγὼ πείθω ἐμαυτόν, πᾶσι τούτοις καὶ ἄλλοις πολλοῖς οὐκ ὠνομαμασμένοις ἀνευρίσκω ἐν τούτῳ ὅτι, ἐπειδὴ ἀρχαιόθεν τὰ ἐπιθήματα ταῦτα προσετίθεντο τοῖς ποικιλοτρόπως καταλήγουσι θέμασι καὶ συνεδέθησαν μετ' αὐτῶν εἰς μίαν λέξιν, τὰ πρότερον ἁπλᾶ καὶ ἑνιαῖα τὸν τύπον ἐπιθήματα ἐγένοντο πολύμορφα, οὕτω δὲ ἐπῆλθεν εἰς τὴν γλωσσικὴν συνείδησιν τῶν λαλούντων σύγχυσίς τις περὶ τοῦ ἀληθοῦς αὐτῶν τύπου, καὶ διὰ τοῦτο ἄλλοτε ἄλλην τούτων μορφὴν ἀδιαφόρως μετεχειρίζοντο. Οὕτω λ. χ. τὸ ἐπίθημα -ιδης προστεθὲν μὲν τῷ Πρίαμος, Ἀκέστωρ, Νέστωρ, Θέστωρ, Δίων, Σίμων, Ἀρίσταρχος, Φίλιππος, Κάλλιππος κτλ. κτλ. παρήγαγε τὸ Πριαμίδης, Ἀκεστορίδης, Νεστορίδης, Διωνίδης, Σιμωνίδης, Ἀρισταρχίδης, Φιλιππίδης, Φειδιππίδης, Καλλιππίδης κτλ., προστεθὲν δὲ τῷ Ἀτρεύς, Νηλεύς, Πηλεὺς καὶ λοιποῖς εἰς -εύς. ἢ τοῖς

Νικόλεως, Περίλεως καὶ λοιποῖς εἰς -λεως ἐγέννησε τὰ εἰς -είδης (παρ' Ὁμ. εϜίδης), Ἀτρεΐδης Ἀτρείδης, Πηλείδης, Νηλείδης, Καινείδης, Αἰγείδης, Νικολείδης, Περιλείδης κτλ. Καὶ ἐκ τῶν εἰς -κλεϜης γεν. κλεϜε(σ)-ος ἐγένοντο πατρωνυμικὰ εἰς -κλεϜε(σ)ιδᾱς -εειδᾱς. Ὅθεν τοῦτο μὲν εἰς -νίδας... τοῦτο δὲ εἰς -είδης, Ἡρακλείδης, Νεοκλείδης, Διοκλείδης, Ἀριστοκλείδης, Φιλοκλείδης, Χαρικλείδης κλπ. Σχηματισθεισῶν δ' οὕτω δύο καταλήξεων -ίδης καὶ -είδης ὅλως ἰσοδυνάμων οὐδὲν ἄπορον ὅτι οἱ λέγοντες ἔστιν ὅτε πλανώμενοι μετεχειρίζοντο τὴν βραχυτέραν -ίδης, ἔνθα μόνη ἡ πληρεστέρα -είδης ἐνεχώρει. Οὕτως ἐλέχθη Τυνδαρ-ίδαι ἀντὶ Τυνδαρεῖδαι ἐκ τοῦ Τυνδάρεως, Κυδίδης ἀντὶ Κυδε(σ)-ίδης καὶ Ἀριστίδης ἐκ τοῦ Ἀριστεύς, Ἡρακλίδης, Νεοκλίδης κττ. παρὰ τὸ Ἀριστείδης, Νεοκλείδης κλπ.»

Πρὸς ταῦτα πρῶτον παρατηροῦμεν τῷ κ. Χατζιδάκῃ ὅτι τὰ ἐν ἀρχῇ λεγόμενα, ὅτι τὰ ἐπιθήματα «προσετίθεντο τοῖς ποικιλοτρόπως καταλήγουσι θέμασιν» εἶνε μετά τινος ὑπερβολῆς εἰρημένα ἐν ζητήματι, ἐν ᾧ ἐξετάζονται μόνον θέματα λήγοντα εἰς σύμφωνον καὶ θέματα λήγοντα εἰς ε, ἓν δὲ μόνον θέμα λῆγον εἰς α ἐν τῇ λέξει Ποτείδαια· οὐχὶ δὲ ἀκριβῶς λέγεται ὅτι «τὰ πρότερον ἁπλᾶ καὶ ἑνιαῖα τὸν τύπον ἐγένοντο πολύμορφα», διότι δὲν ἐγένοντο, ὡς λέγει, πολύμορφα, ἀλλὰ δίμορφα μόνον, εἰς -είδης καὶ ίδης, -είτης καὶ -ίτης, -ειον καὶ -ιον, -εια καὶ -ια, καὶ ἐγένοντο δίμορφα, οὐχὶ διότι τὰ ἐπιθήματα συνεδέθησαν μετὰ τῶν τοιούτων θεμάτων εἰς μίαν λέξιν, ὡς λέγει, ἀλλὰ διότι τὸ φωνῆεν τῶν ἐπιθημάτων συνεκεράσθη διὰ τῆς ἐνεργείας τῶν φωνητικῶν νόμων μετὰ τοῦ προηγουμένου ε τοῦ θέματος εἰς μίαν συλλαβήν, Ἀτρεΐδης Ἀτρείδης. Ἔπειτα ἐρωτῶμεν τὸν κ. Χατζιδάκην, πόθεν γινώσκει ὅτι ἐν τῇ συνειδήσει τῶν Ἑλλήνων καὶ δὴ τῶν Στυρέων συνέβη σύγχυσις τῶν καταλήξεων -είδης καὶ -ίδης, ἢ μᾶλλον τῆς ει καὶ τοῦ βραχέος ι, ἀφοῦ ἡ διαφορὰ τούτου καὶ ἐκείνης ἦτο κατὰ τὸν κ. Χ. πολλῷ μείζων ἢ ὅσον ἡμεῖς λέγομεν, καὶ ἀφοῦ μάλιστα ἐν τοῖς ἐκ Στύρων μολυβδίνοις πινακίοις σταθερῶς ἀπαντᾷ ἡ πλήρης κατάληξις κλέης, ἐν οὐδενὶ δὲ αὐτῶν ἡ ἐκ συναιρέσεως προελθοῦσα κλῆς; Πῶς ἠδύνατο νὰ συμβῇ σύγχυσις τοῦ -κλείδης καὶ -κλίδης ἐν τῇ συνειδήσει λαοῦ σταθερῶς ἔτι φυλάττοντος ἐν τῇ αὐτοῦ διαλέκτῳ τὸν ἀσυνάλειπτον τύπον -κλέης,

καὶ πολὺ διαφόρως ἐκφωνοῦντος κατὰ τὸν κ. Χ. τὴν ει οὐ μόνον τοῦ βραχέος, ἀλλὰ καὶ τοῦ μακροῦ ι; Ἂν ἀληθῶς ἀπέβησαν «ὅλως ἰσοδύναμοι» αἱ καταλήξεις -είδης καὶ -ίδης καὶ ἐπῆλθε τελεία αὐτῶν σύγχυσις ἐν τῇ γλωσσικῇ τῶν Ἑλλήνων συνειδήσει καὶ ἦτο ὅλως «ἀδιάφορος», ὡς λέγει, ἡ χρῆσις τῆς ἑτέρας ἀντὶ τῆς ἑτέρας, τότε διατί οὐδαμοῦ τῆς Ἑλλάδος ἐλέχθη ἢ ἐγράφη Τολμείδης, Σιμωνείδης, Φιλημωνείδης, Φιλιστείδης, Λεωνείδης, Κλεϊππείδης, Λεωτυχείδης καὶ πάντα τὰ τοιαῦτα, ὅσα ἐξ ἀρχῆς ἀναμφισβητήτως ἔληγον εἰς -ίδης; Καὶ ὅμως πλειστάκις ἔπρεπε νὰ ἀπαντῶσι τοιαῦται γραφαί, ἂν ὄντως ἦτο «ὅλως ἀδιάφορον» κατὰ τὸν κ. Χ. νὰ λέγῃ τις καὶ νὰ γράφῃ -είδης ἢ -ίδης, -κλείδης ἢ κλίδης· ἔπρεπε δὲ καὶ ἐν ταῖς μετ' Εὐκλείδην πολυπληθεστάταις Ἀττικαῖς καὶ ταῖς ἄλλαις Ἑλληνικαῖς ἐπιγραφαῖς, οὐχὶ σπανιώτατα, ἀλλὰ συχνότατα νὰ ἀπαντᾷ ἡ γραφὴ -κλίδης ἀντὶ -κλείδης, ἂν ἦτο ἀληθὴς ἡ περὶ συγχύσεως θεωρία τοῦ κ. Χατζιδάκη. Περιπίπτει δὲ καὶ εἰς ἀντίφασιν ὁ κ. Χατζιδάκης, ὅταν ἀφ' ἑνὸς μὲν λέγῃ ὅτι «ὅπου ἀναλογικὴ μετάβασις ἀπὸ τάξεως εἰς τάξιν, οὐδεὶς λόγος δύναται νὰ γίνηται περὶ ταυτίσεως τῶν ἐκφωνουμένων φθόγγων» (σελ. 469 ἐν ἀρχῇ), ἀφ' ἑτέρου δὲ διδάσκῃ ὅτι αἱ καταλήξεις -είδης καὶ -ίδης κατήντησαν ὅλως ἰσοδύναμοι ἐν τῇ ἐθνικῇ συνειδήσει, ἤτοι συνεταυτίσθησαν ἐν αὐτῇ καὶ ὅλως συνεχύθησαν, ἀδιάκριτοι ἀπ' ἀλλήλων γενόμεναι παρὰ πᾶσαν τὴν διαχωρίζουσαν αὐτὰς διάφορον προφοράν. Θὰ ἠδύνατο, ἐρωτῶμεν τὸν κ. Χ. νὰ εἴπῃ τὸ αὐτὸ καὶ περὶ τῶν αὐτοδήλων καὶ βεβαίων ἀναλογιῶν καὶ μεταπλασμῶν Ἄϊδος καὶ Ἀΐδεω, μάρτυροι καὶ μάρτυρες, χρήμασι καὶ χρημάτοις, εὔνους (πληθ. ὀνομ.) καὶ εὖνοι, νῷ καὶ νοΐ, νοῦ καὶ νοός, ποθὴ καὶ πόθος κτλ. ὅτι αἱ καταλήξεις ος καὶ εω, οι καὶ ες, σι καὶ οις, οι καὶ ους, ω καὶ ι, ος καὶ ου, η καὶ ος συνεταυτίσθησαν ἐν τῇ ἐθνικῇ συνειδήσει καὶ ἀπέβησαν ὅλως ἰσοδύναμοι; ἢ θὰ ἔλεγεν ὅτι ἡ κατάληξις -οίδης ἐν τῷ Πανθοίδης, Περιθοίδης, Βοηθοίδης ἠδύνατο ὁμοίως νὰ συγχέηται πρὸς τὴν -ίδης τὴν ἐν τῷ Σιμωνίδης, Βακχυλίδης κττ. παρὰ πᾶσαν τὴν διάφορον αὐτῶν ἐκφώνησιν; Ἀποροῦμεν τῇ ἀληθείᾳ πῶς ὁ κ. Χ. ἠθέλησε νὰ συμπεριλάβῃ ὑπὸ τὴν αὐτὴν κατηγορίαν τῆς ἀναλογίας φαινόμενα διαφόρου καὶ κατ' αὐτὸν τὸν κ. Χ. φύσεως, ἀφοῦ ἀναγκάζεται ἄλλως νὰ ἑρμηνεύσῃ

τὰ φαινόμενα τῶν αὐτοδήλων καὶ βεβαίων ἀναλογιῶν καὶ ἄλλως τά φαινόμενα τῶν κατὰ τὴν καινὴν αὐτοῦ διδασκαλίαν νεοτεύκτων μεταπλασμῶν καὶ συνεκδρομῶν. Ἂν αἱ γραφαὶ Ἀριστοκλίδης καὶ Νεοκλίδης προῆλθον εἰς μέσον ἕνεκα συνεκδρομῆς καὶ μεταπλασμοῦ, οὐδεμία παρίστατο ἀνάγκη νὰ καταφύγῃ ὡς εἰς ὑπέρεισμα εἰς τὴν σύγχυσιν καὶ τὸ ἀδιάφορον καὶ τὸ ὅλως ἰσοδύναμον, ἀλλ' ὤφειλεν ἁπλῶς νὰ εἴπῃ ὅτι τὸ Ἀριστοκλίδης καὶ Νεοκλίδης συνεξέδραμον πρὸς τὸ Σιμωνίδης κττ. κατὰ τὸν αὐτὸν μεταπλασμόν, καθ' ὃν τὸ ἐν ἐπιγραφῇ βόοις συνεξέδραμε πρὸς τὸ ἐν τῇ αὐτῇ ἐπιγραφῇ ἵπποις, ἢ ὡς τὸ Θάλητος συνεξέδραμε πρὸς τὸ Πάχητος· ἤ, ἂν δὲν ἠδύνατο νὰ εἴπῃ τοῦτο, διότι ἐν ταῖς αὐτοδήλοις συνεκδρομαῖς μεταβάλλεται μόνον ἡ κατάληξις, ἐν δὲ ταῖς εἰρημέναις γραφαῖς ἀλλοιοῦται ἡ ῥίζα, μενούσης τῆς αὐτῆς καταλήξεως, ὤφειλεν, ἀφοῦ δὲν ἀποδέχεται τὴν ἑρμηνείαν τῶν Ἐρασμικῶν, νὰ συμφωνήσῃ μεθ' ἡμῶν, ὅτι τὸ Ἀριστοκλίδης καὶ Νεοκλίδης προῆλθεν ἐκ τοῦ Ἀριστοκλείδης καὶ Νεκλείδης, ἀφ' οὗ πρῶτον ἐν τούτοις τὸ ε τοῦ θέματος καὶ τὸ ι τῆς καταλήξεως συνεκεράσθησαν εἰς ἁπλοῦν φθόγγον διὰ τῆς ἐνεργείας τῶν φωνητικῶν νόμων καὶ ὁ ἁπλοῦς οὗτος φθόγγος συνεστάλη ὕστερον εἰς βραχὺ ι. Τοσούτῳ δὲ μᾶλλον ὤφειλε νὰ συμφωνήσῃ μεθ' ἡμῶν, ὅσῳ ἐν τοῖς αὐτοῖς ἐν Στύρων μολυβδίνοις πινακίοις ἀναγινώσκονται, ὡς εἴπομεν καὶ ἐν τῇ «Βασάνῳ (σελ. 201), καὶ αἱ γραφαὶ Ἀριστοκλέδης καὶ Νεοκλέδης, ἐν αἷς προφανῶς τὸ ε δηλοῖ τὸν ἁπλοῦν καὶ ἀσύνθετον φθόγγον τῆς νόθου διφθόγγου ε, τὸν προελθόντα ἐκ τῆς γνησίας ει διὰ τῆς ἐνεργείας τῶν φωνητικῶν νόμων, ὧν τὸ κράτος ζητεῖ νὰ καταργήσῃ διὰ τῶν νεοτεύκτων αὐτοῦ ἀναλογιῶν ὁ κ. Χατζιδάκης. Ὅτι δὲ ἡ συστολὴ τῆς ει εἰς βραχὺ ι καὶ πρὸ φωνήεντος καὶ πρὸ συμφώνου φανερῶς ἄρχεται συμβαίνουσα ἐν τῇ Ἑλληνικῇ γλώσσῃ ἤδη ἀπὸ τοῦ Ὁμήρου, διὰ τὴν καὶ κατ' ἐκείνους τοὺς χρόνους, ὡς φαίνεται, μικρὰν αὐτῆς καὶ τοῦ μακροῦ ι διαφοράν, λέγομεν περὶ τὸ τέλος τῆς παρούσης ἀποκρίσεως.

Πρὸς δὲ τούτοις ὤφειλεν ὁ κ. Χατζιδάκης νά δηλώσῃ καὶ τοῖς ἄλλοις, καὶ δὴ καὶ ἐμοί, διὰ τίνας ἰσχυροὺς λόγους ἀποδέχεται ὅτι ἡ σύγχυσις τῆς ει καὶ τοῦ μακροῦ ι συνέβη ἀπὸ τῆς γ΄ πρὸ Χριστοῦ ἑκατονταετηρίδος (ὡς λέγει ἐν σελίδι 458), οὐχὶ δὲ μετὰ ἑκατὸν ἢ

διακόσια ἔτη ὕστερον, ἢ πρὸ ἑκατὸν ἢ πλειόνων πρότερον, ἀπὸ Εὐκλείδου τοὐλάχιστον (403 π. Χ.), ἀφ' οὗ χρόνου πανταχοῦ τῆς Ἑλλάδος ἐπεκράτησε διὰ τὴν μείζονα αὐτοῦ τελειότητα ὁ Ἰωνικὸς ἀλφάβητος, καὶ εἶνέ πως ἀπίθανον ὅτι ἡ ει εἶχεν ἄλλην δύναμιν ἐν αὐτῷ πρὸ ἑκατὸν ἐτῶν καὶ ἄλλην μετὰ ἑκατὸν ἔτη, τοσούτῳ δὲ μᾶλλον ἀπίθανον, ὅσῳ πάντες οἱ διδασκόμενοι τὴν ἀνάγνωσιν καὶ γραφὴν κατὰ τὴν δύναμιν τῶν στοιχείων καὶ συλλαβῶν τοῦ ἀλφαβήτου τούτου ἀδιαλείπτως καὶ ἀκριβέστατα ἐδιδάσκοντο, οὐδαμόθεν δὲ γίνεται δῆλον ὅτι αὕτη ἠγνοήθη ἐντὸς τῶν ἑκατὸν τούτων ἐτῶν, ὡς συνάγεται ἐκ τῆς θεωρίας τοῦ κ. Χατζιδάκη. Καὶ ἄλλο δέ τι ὤφειλε νὰ καταστήσῃ γνωστὸν ὁ κ. Χ., τίνα προφορὰν τῆς ει ἀποδέχεται ὑπάρχουσαν πρὸ τῆς γ' ἑκατονταετηρίδος, τὴν ὑπὸ τοῦ Brugmann διδασκομένην ἁπλῆν καὶ στοιχειώδη, ἢ τὴν ὑπὸ τοῦ Blass σύνθετον, τὴν ἔχουσαν ἀμφότερα τὰ φωνήεντα ἐκφωνούμενα; Καὶ ἂν ἀποδέχεται τὴν ὑπὸ τοῦ Brugmann διδασκομένην, ὅτι ἡ σύνθετος καὶ γνησία δίφθογγος ει εἶχεν ἀποβῆ ταυτοδύναμος τῇ ἁπλῇ καὶ νόθῳ ε ἤδη ἀπὸ τῆς ἕκτης καὶ πέμπτης πρ. Χ. ἑκατονταετηρίδος, ὤφειλε νὰ δηλώσῃ πῶς ἑρμηνεύει τὴν γραφὴν Ἀ(φ)φιτρέτα ἀντὶ Ἀ(φ)φιτρίτα, ἥτις ἀπαντᾷ ἐν τοῖς αὐτοῖς ἐκ Κορίνθου κεραμίοις, ἐξ ὧν ὁ Brugmann συνάγει τὸ ταυτοδύναμον τῆς γνησίας καὶ νόθου ει, καὶ πῶς συμβαίνει κατὰ θαυμαστὴν ὄντως συντυχίαν, ὥστε καὶ ἐν Ἀττικῇ οἱ μὲν Ἑλληνοταμίαι νὰ γράφωσι Καμερῆς ἀντὶ Καμιρῆς, πρὸ δὲ τοῦ ἔτους 450 π. Χ. ἕτερος Ἀττικὸς νὰ γράφῃ δευρὲ ἀντὶ δευρί (1), ἐναλλάσσων καὶ οὐ-

(1) Ἰδὲ CIA IV σελ. 120 Nº 517 α, 1. Ἡ αὐτὴ γραφὴ δευρὲ (ἤγαγεν δευρὲ) ἀπαντᾷ καὶ ἐν ἑτέρᾳ προευκλειδείῳ Ἀττικῇ ἐπιγραφῇ τῶν χρόνων τῶν περὶ τὸ ἔτος 412 π. Χ. (Mittheilungen κτλ. XXI, 1896, σελ. 314 καὶ 318 στίχ. 7). Δὲν δυνάμεθα δὲ νὰ γράψωμεν ὡς ἄλλοι δεῦρε διὰ τοῦ βραχέος ε, ἐπειδὴ οὐδαμόθεν εἶνε γνωστὸν ὅτι παρ' Ἀττικοῖς καὶ καθόλου παρὰ τοῖς Ἕλλησι ὑπῆρξε καὶ τύπος δεῦρε, ὡς εἶνε βεβαιότατον καὶ γνωστότατον ὅτι ὑπῆρχε μόνον δεῦρο καὶ δευρί. Ὑπὲρ τῆς ἀναγνώσεως δευρὲ ἤτοι δευρεὶ μαρτυροῦσι σαφῶς καὶ αἱ ἐν τῷ δεκάτῳ στίχῳ τῆς ἐπιγραφῆς ἀναγεγραμμέναι λέξεις τὸ ἱερὸν τόδε. Τὸ τόδε τοῦτο σαφῶς μαρτυρεῖ ὅτι τὸ ἐν τῷ ἑβδόμῳ στίχῳ δευρὲ οὐδὲν ἄλλο εἶνε ἢ τὸ δευρί. Ἡ ἔννοια τοῦ δεικτικοῦ ι ἐμφανίζεται σαφῶς καὶ ἐν τῇ πρώτῃ ἐπιγραφῇ «Δευρὲ Παιανιῶν τριττὺς τελευτᾷ». Τότε μόνον θὰ ἠδυνάμεθα νὰ ἀποδεχθῶμεν ὅτι ὑπῆρξε καὶ τύπος δεῦρε ἐν τῇ Ἑλληνικῇ γλώσσῃ, ἂν ἡ γραφὴ αὕτη ἀπήντα καὶ ἐν ἐπιγραφῇ νεωτέρων χρόνων, καθ' οὓς ἀναντιλέκτως δὲν ἐγράφετο πλέον ἡ νόθος δίφθογγος ε οὔτε ἀντὶ τῆς γνησίας οὔτε ἀντὶ τοῦ μακροῦ ι.

τος τὸ μακρὸν ι πρὸς τὴν νόθον δίφθογγον ε, τὴν ταυτοδύναμον κατὰ Brugmann πρὸς τὴν γνησίαν. Ταῦτα πάντα ὤφειλε νὰ καταστήσῃ γνωστὰ ὁ κ. Χατζιδάκης, ὅπως καὶ οἱ ἄλλοι γινώσκωσι τοὺς λόγους, δι' οὓς ἡ ει ἀπέβη ταυτοδύναμος τῷ μακρῷ ι κατὰ τὴν γ' ἑκατονταετηρίδα, οὐχὶ δὲ πρότερον ἢ ὕστερον, δυνώμεθα δὲ νὰ κρίνωμεν καὶ ἡμεῖς κατὰ πόσον εἶνε ἰσχυροὶ οἱ λόγοι οὗτοι καὶ προθυμότερον ἀκολουθήσωμεν τῇ γνώμῃ αὐτοῦ. Ὡς δὲ νῦν ποιεῖ, παρεισάγει λεληθότως ὡς ἀποδεδειγμένον τὸ ἀποδεικτέον καὶ ἐμβάλλει εἰς ἀμηχανίαν καὶ αὐτὸν τὸν βουλόμενον νὰ πιστεύῃ εἰς τὸ ἀμετάθετον καὶ ἀδιάπτωτον τῶν πεποιθήσεων αὐτοῦ καὶ ἀρχῶν καὶ τῶν ἐκ τούτων συναγομένων πολλῶν καὶ ποικίλων συμπερασμάτων.

Ὀλίγον δὲ ὠφελεῖ τὸν κ. Χατζιδάκην ἡ ἤδη ἐν τοῖς Ὁμηρικοῖς Ὕμνοις ἀπαντῶσα γραφὴ Τυνδαρίδης, διότι αὕτη δὲν προῆλθεν, ὡς νομίζει ὁ κ. Χατζιδάκης ἐκ συγχύσεως τῶν καταλήξεων -είδης καὶ -ίδης, ἐπειδὴ οὐδεμία σύγχυσις ἠδύνατο νὰ συμβῇ κατὰ τοὺς Ὁμηρικοὺς χρόνους τοῦ -είδης ἢ μᾶλλον τοῦ -εϜίδης καὶ -ίδης, ἀλλ' ἕνεκα μετρικῆς ἀνάγκης, καθ' ὅσον ἄλλως θὰ ἀπέβαινεν ἄχρηστος τῷ τε Ὁμήρῳ καὶ ἄλλοις ποιηταῖς λέξις ἔχουσα τρία ἐφεξῆς βραχέα μετὰ ἓν μακρόν. Τὸ ὅτι δὲ οὐδέποτε ἄλλοτε ἐλέχθη ἢ ἐγράφη Τυνδαρείδης ἀντὶ Τυνδαρίδης εἶνε σημεῖον σαφὲς ὅτι ἐν τῇ ἐθνικῇ τῶν Ἑλλήνων συνειδήσει οὐδεμία ἠδύνατο νὰ συμβῇ σύγχυσις περὶ τὴν χρῆσιν τῶν καταλήξεων -είδης καὶ -ίδης. Ἂν ἦτο δυνατὴ τοιαύτη σύγχυσις, πολλάκις θὰ ἀπήντων καὶ αἱ ἐναντίαι γραφαὶ Τολμείδης, Φιλιστείδης κτλ. ἀφοῦ καὶ κατ' αὐτὸν τὸν κ. Χ. ἡ ἀναλογία προϋποτίθησιν ἀναγκαίως εὔκολον καὶ ἀμοιβαίαν τὴν ἐναλλαγὴν καὶ τῶν διαφορωτάτων καταλήξεων.

Συστολὴν τῆς ει εἰς βραχὺ ι ἐν τοῖς ἐκ Στύρων πινακίοις δεικνύουσι καὶ αἱ γραφαὶ Ἀστυχαρίδης, Κηδίδης, Κλεογενίδης (ὅρα Roehl N° 372 καὶ Βάσανον, σελ. 201). Φαίνεται δὲ ὅτι ἡ διὰ τοῦ βραχέος ι ἐκφορὰ τῶν ὀνομάτων τούτων καὶ ἄλλων ὁμοίων ἀπέβη σταθερὰ παρὰ τοῖς Ἕλλησιν, ὡς δεικνύουσι πρὸς τοῖς εἰρημένοις καὶ τὰ ὀνόματα Θουκυδίδης, Ἐπικυδίδας, Αὐτοχαρίδας (Θουκ. Ε' 12, 1), Καλλικρατίδας (παρὰ Ξενοφῶντι), Ἀντιφανίδης (CIA IV 318, 14), Καλλικρατίδης (πολλάκις ἐν ταῖς μετ' Εὐκλείδην Ἀττικαῖς ἐπιγραφαῖς ἀπὸ τοῦ ἔτους 352 μέχρι τοῦ 32 πρ. Χ.), Εὐγε-

νίδης (CIA II 758 A III, 7. 338 πρ. Χ. καὶ 962, 6 πρὸ τοῦ Λαμιακοῦ πολέμου), Ἀντιγενίδης κτλ. Ὡς λείψανα δὲ τῆς ἀρχαιοτάτης διὰ τῆς ει ἐκφορᾶς τῶν ὀνομάτων τούτων πρέπει νὰ θεωρηθῶσιν αἱ γραφαὶ Ἐπιμηδείδης (CIA II 1024, 1, πρὸ τοῦ ἔτους 307 πρ. Χ.), Λακρατείδης (παρ' Ἀριστοφάνει καὶ ἐν CIA II 955, 7, μετὰ τὸ ἔτος 150 π. Χ.) κτλ. Περὶ αὐτῶν ἰδὲ καὶ Gramm. Kühner-Blass II σελ. 283. Πᾶσαι αἱ διὰ τοῦ ι γραφαὶ τῶν εἰρημένων ὀνομάτων, παραγομένων ἐξ ἑτέρων οὐχὶ δευτεροκλίτων, ἀλλὰ τριτοκλίτων, φανερῶς ἀναιροῦσι τὴν γνώμην τοῦ Bechtel καὶ Kretschmer καὶ ἄλλων, ἰσχυριζομένων ὅτι οἱ τύποι Ἀριστοκλίδης, Νεοκλίδης κλ. δὲν προῆλθον ἐκ τοῦ Νεοκλέης, Ἀριστοκλέης, ἀλλ' ἐκ τῶν συγκεκομμένων Ἀρίστοκλος, Νέοκλος. Ἐξελέγχουσι δὲ καὶ τὴν διαβεβαίωσιν τοῦ κ. Χατζιδάκη περὶ ἐπελθούσης δῆθεν συγχύσεως τῶν καταλήξεων -είδης καὶ -ίδης ἕνεκα ἀγνοίας καὶ πλάνης τῶν χρωμένων τῇ ἑτέρᾳ ἀντὶ τῆς ἑτέρας, διότι εἶνε παντελῶς ἀπίθανον ὅτι ὁ Θουκυδίδης, ὁ Ξενοφῶν καὶ τοσοῦτοι ἄλλοι σύγχρονοι καὶ μεταγενέστεροι Ἕλληνες ἐποιοῦντο χρῆσιν τῆς συνεσταλμένης καταλήξεως ἀντὶ τῆς μακρᾶς ἕνεκα συνεχοῦς καὶ ἀδιαλείπτου ἀγνοίας τοῦ ὀρθοῦ τύπου· πολλῷ δὲ πιθανώτερον καὶ φανερώτερον εἶνε ὅτι ὁ βραχὺς τύπος προῆλθεν ἐκ τοῦ μακροῦ διὰ συστολῆς τῆς ει. Ἡμεῖς τοὐλάχιστον οὐδένα λόγον ἔχομεν νὰ πιστεύωμεν ὅτι, ἀφοῦ ἀπὸ τῶν Ὁμηρικῶν χρόνων μέχρι τοῦ Θουκυδίδου ἡ κατάληξις -εϜίδης ἐγένετο διὰ τῆς ἐνεργείας τῶν φωνητικῶν νόμων πρῶτον μὲν -είδης, κατόπιν -είδης, ὕστερον -ε̄δης (1), ἔπειτα δὲν ἠδύνατο διὰ περαιτέρω ἐνεργείας τῶν αὐτῶν νόμων νὰ ἐξομοιωθῇ πρὸς τὴν συνεσταλμένην -ίδης. Οὕτω φανερὰ εἶνε ἡ ἐνέργεια τῶν φωνητικῶν νόμων ἐν τῇ διαδοχικῇ μεταβάσει τοῦ πλήρους τύπου -εϜίδης εἰς τὸν συνεσταλμένον -ίδης, ὥστε μόνη ἡ διαβεβαίωσις τοῦ κ. Χατζιδάκη, ὅτι συνέβη σύγχυσις ἐν τῇ γλωσσικῇ συνειδήσει τῶν Ἑλλήνων περὶ τὴν χρῆσιν τοῦ ἐσφαλμένου τύπου ἀντὶ τοῦ ὀρθοῦ, δὲν εἶνε ἱκανή, οὐδὲ πολλοῦ δεῖ, νὰ ἀντικατα-

(1) Ὅτι καὶ ἐν Ἀττικῇ ἡ γνησία δίφθογγος ει, ἤρξατο νὰ λαμβάνῃ τὴν προφορὰν τῆς ἁπλῆς καὶ στοιχειώδους νόθου ἤδη ἀπὸ τῆς ἕκτης π. Χ. ἑκατονταετηρίδος ἔν τε ἄλλαις συλλαβαῖς καὶ ἐν τῇ καταλήξει -είδης ἀπεδείξαμεν ἤδη ἐν τῇ «Βασάνῳ» διὰ πλείστων παραδειγμάτων. Ἐκ τίνος δὲ χρόνου ἀκριβῶς ἤρξατο ἡ σύγχυσις τῆς γνησίας καὶ νόθου ει, δὲν δυνάμεθα νὰ γινώσκωμεν ἕνεκα ἐλλείψεως ἱκανῶν ἐπιγραφῶν ἀρχαιοτέρων τῆς ἕκτης ἑκατονταετηρίδος.

στήσῃ τὴν φανερὰν ταύτην ἐνέργειαν διὰ ψιλοῦ τῆς διανοίας ἐπινοήματος. Τότε μόνον θὰ ἠδύνατό πως νὰ ἔχῃ ἰσχύν τινα ἡ περὶ συγχύσεως διαβεβαίωσις αὐτοῦ, ἂν ὁ κ. Χ. ἠδύνατο νὰ προσαγάγῃ ἐξ ἐπιγραφῶν τέσσαρα τοὐλάχιστον ἢ πέντε παραδείγματα ἔχοντα τὴν κατάληξιν -ίδης διὰ τῆς ει γεγραμμένην ἐν ὀνόμασιν, ἐν οἷς ἐξ ἀρχῆς ἠκούετο ἀναμφισβητήτως οὐχὶ ἡ ει, ἀλλὰ τὸ ἰῶτα. Ἀλλὰ νομίζομεν ὅτι γραφάς, οἷαι θὰ ἦσαν ἡ Σιμωνείδης, Βακχυλείδης, Φιλιστείδης, Λεωνείδης, δυσκόλως θὰ εὕρῃ ὁ κ. Χ.

Ὡς δὲ ἀπροσέκτως ἔγραψε περὶ ἐμοῦ ὁ κ. Χ. ὅτι κατὰ τὴν ἐμὴν γνώμην αἱ γραφαὶ Ἀριστοκλίδης καὶ Νεοκλίδης προῆλθον ἐκ τῶν ὀρθῶν Ἀριστοκλείδης καὶ Νεοκλείδης ἕνεκα φωνητικῆς συγχύσεως τῆς ει καὶ τοῦ βραχέος ι, ὁμοίως ἀπροσέκτως γράφει (ἐν σελίδι 460 περὶ τὸ μέσον) ὅτι τὴν γραφὴν τῶν Ἑλληνοταμιῶν Ποτειδεᾶται ἀποδίδω εἰς τὴν τότε ἀρχομένην σύγχυσιν τῆς αι καὶ τοῦ βραχέος ε. Ἡμεῖς οὐδὲν τοιοῦτον οὔτε εἴπομεν, οὔτε ἠδυνάμεθα νὰ εἴπωμεν, εἴπομεν δὲ μόνον ὅτι τὸ Ποτειδεᾶται προῆλθεν ἐκ τοῦ Ποτειδαιᾶται· ἤτοι τοῦ Ποτειδêᾶται συστολῇ τῆς αι, ἤτοι τοῦ μακροῦ καὶ ἀνοικτοῦ ê, εἰς τὸ βραχὺ καὶ συνεσταλμένον ε (σελ. 376)· εἴπομεν δὲ καὶ τοῦτο, ὅτι καὶ τὸ φιλαθήναιος καὶ δείλαιος τοῦ Ἀριστοφάνους καὶ τὸ Ἀθηναίαις τοῦ Φερεκράτους, ποιητοῦ τῆς ἀρχαίας Ἀττικῆς κωμῳδίας (σελ. 351 καὶ 358 ὑποσημ. 2) καὶ ἄλλαι ὅμοιαι λέξεις ἔχουσαι συνεσταλμένην τὴν αι ἕνεκα μετρικῆς ἀνάγκης δὲν πρέπει νὰ ἐκφωνῶνται φιλοθήναjος ἢ φιλαθήναος, ὡς διδάσκουσιν οἱ νεώτεροι Ἐρασμικοί, ἀλλὰ φιλαθήνεος κτλ. ὡς ἐδίδασκεν ὁ πολὺς Βοίκχιος (ἰδὲ CIG Τόμ. I σελ. 450 B). Τὸ δὲ ἀτοπώτερον εἶνε ὅτι ὁ κ. Χατζιδάκης, ἐνῷ ἀπορρίπτει τὴν ἑρμηνείαν τῶν ἰσχυριζομένων ὅτι τὸ Ποτειδεᾶται προῆλθεν ἐκ τοῦ Ποτειδαιᾶται ἀποβολῇ τοῦ ι καὶ τροπῇ τοῦ α εἰς ε, καὶ ἀνασκευάζει αὐτὴν διὰ τῶν αὐτῶν ἐπιχειρημάτων, δι' ὧν καὶ ἡμεῖς ἐν τῇ «Βασάνῳ», ἔπειτα λεληθότως περιέρχεται εἰς σφάλμα μεῖζον τοῦ ἀτοπήματος, ὅπερ μέμφεται μὲν ἡμῖν, εἰς ὅπερ ὅμως ἡμεῖς δὲν περιεπέσαμεν. Δὲν ὤκνησε δηλαδὴ ἐν σελ. 463 νὰ ἰσχυρισθῇ ὅτι τὸ Ποτειδαιᾶται μετεσχηματίσθη εἰς τὸ Ποτειδεᾶται κατὰ τὰ ἄλλα εἰς -εᾶται, οἷον Αἰνεᾶται, Πελλεᾶται, Χαλκεᾶται, Καλαυρεᾶται, Γυθεᾶται, Ἐλεᾶται, Λεπρεᾶται, Τεγεᾶται, Ὑδρεᾶται, Γαθεᾶται κλπ. καὶ κατ' ἀκολουθίαν ὅτι ἡ

αι τῆς ῥίζης τοῦ Ποτειδαιᾶται, καίπερ Ἐρασμικῶς κατ' αὐτὸν ἐκφωνουμένη, καὶ πολὺ διαφόρως τοῦ ε τῆς ῥίζης τῶν ἄλλων ἐθνικῶν ὀνομάτων, καθ' ἃ μετεσχηματίσθη τὸ Ποτειδαιᾶται, ἦτο ὅμως τῶν εὐκολωτάτων εὐκολώτατον νὰ συγχυθῇ ἐν τῇ γλωσσικῇ συνειδήσει τῶν Ἑλληνοταμιῶν πρὸς τὸ ε τὸ ἐν τοῖς ἐθνικοῖς ὀνόμασιν Ὑδρέα, Τεγέα, ὅπερ ἡμεῖς οὔτε εἴπομεν οὔτε ἠδυνάμεθα νὰ εἴπωμεν. Τῆς αἰτιάσεως ταύτης κατ' οὐδένα τρόπον δύναται νὰ ἀπαλλάξῃ ἑαυτὸν ὁ κ. Χατζιδάκης, ἐφ' ὅσον αὐτὸς μὲν οὐδεμίαν ἀποδέχεται συστολὴν τῆς αι εἰς τὸ βραχὺ ε, οἱ δὲ Ἑλληνοταμίαι καὶ οἱ ἄλλοι Ἕλληνες οὐδέποτε εἰπόντες Ναξεᾶται, Κυδωνεᾶται, Ἀπολλωνεᾶται, Καρεᾶται κτλ. ἢ Ναξιεᾶται, Κυδωνιεᾶται κτλ. ἀλλὰ πάντοτε Ναξιᾶται (ἐκ τῆς πόλεως Ναξίας), Κυδωνιᾶται, Ἀπολλωνιᾶται, Καρυᾶται κτλ. σαφῶς καταδικάζουσι τὸν ἐξ ἀναλογίας μετασχηματισμὸν τοῦ Ποτειδεᾶται κατὰ τὸ Τεγεᾶται καὶ τὰ τοιαῦτα. Τὸ περὶ οὗ ὁ λόγος σφάλμα τοῦ κ. Χ. εἶνε τοσούτῳ μεῖζον, ὅσον ἡμεῖς λέγομεν ταῦτα καὶ ἐν τῇ «Βασάνῳ» (σελ. 376 ὑποσ. 1), προλαμβάνοντες πᾶσαν τοιαύτην ἐξ ἀναλογίας σύγχυσιν. Λίαν δὲ ἀσθενὲς εἶνε τὸ ἐπιχείρημα, ὅπερ ὁ κ. Χατζιδάκης προσεπάγεται ὡς ὑπέρεισμα τῆς ἐπισφαλοῦς αὐτοῦ θεωρίας ἐν τῇ ἑπομένῃ σελίδι 464 «ἐννοεῖται οἴκοθεν (;) ὅτι ὁ τοιοῦτος τῶν ἐθνικῶν ἢ τῶν κυρίων ὀνομάτων μεταπλασμός (;) δὲν ἦτο δύσκολος (;) προκειμένου περὶ λαῶν ἢ προσώπων οὐ πασιγνώστων καὶ δὴ οὐ πεπηγότων τῶν ὀνομάτων αὐτῶν ἐν τῇ ἐθνικῇ συνειδήσει καὶ χρήσει». Αἱ γενικώταται αὗται λέξεις οὐδαμῶς παρέχουσι τῷ κ. Χ. τὸ δικαίωμα νὰ ἰσχυρισθῇ ὅτι ἡ Ποτείδαια, ἡ συνταράξασα σύμπαν τὸ Ἑλληνικόν, ἦτο πόλις ὀλίγον γνωστὴ ἐν Ἑλλάδι, ἀφοῦ μάλιστα αὐτὸς ὁ κ. Χ. ἐν σελ. 460 διαρρήδην λέγει ὅτι «ἡ αι ἀδιαλείπτως ἐξεφωνεῖτο ἐν τῷ τοπωνυμικῷ Ποτείδαια», ὁμολογεῖ δηλαδὴ ὅτι ἦτο πόλις γνωστοτάτη καὶ οὐχ ἥκιστα τοῖς Ἑλληνοταμίαις, τοῖς λαμβάνουσι παρ' αὐτῆς ὡρισμένον τοῦ ἐνιαυτοῦ φόρον· ἦτο δὲ γνωστοτάτη καὶ τοῖς Λακεδαιμονίοις, τοῖς ἀναγράψασι εἰς τὸν ἐν Δελφοῖς Τρίποδα μεταξὺ τῶν ἄλλων πόλεων, τῶν μετασχουσῶν τῆς ἐν Πλαταιαῖς μάχης καὶ τὸ ὄνομα Ποτειδαιᾶται. Ἐνταῦθα δὲν πρέπει νὰ παρέλθωμεν ἐν σιγῇ ὅτι ἡ ἄρσις τοῦ πασιγνώστου δὲν συνεπάγεται τὴν θέσιν τοῦ τοῖς πᾶσιν ἀγνώστου, ὥστε τὸ ἄγνωστον νὰ χρησιμεύσῃ ὡς ἔρεισμα τῆς μετα-

πλαστικῆς θεωρίας τοῦ κ. Χ. Ἐὰν κατὰ τὸν κ. Χατζιδάκην ὁ μεταπλασμὸς ἴσχυε νὰ ἀλλοιώσῃ καὶ τὴν ῥίζαν, ἕνεκα μὴ ἀκριβοῦς γνώσεως τοῦ ὀνόματος, τότε ἐρωτῶμεν αὐτὸν τί τὸ κωλῦσαν τοὺς Ἀττικοὺς καὶ τοὺς ἄλλους Ἕλληνας νὰ εἴπωσι καὶ Ποτείδεια ὡς ἔλεγον καὶ Χάλκεια καὶ Καλαύρεια καὶ τὰ τοιαῦτα; Ὅτι δὲ καὶ τὸ Αὐλεᾶται τῶν αὐτῶν Ἑλληνοταμιῶν προῆλθεν ἐκ τοῦ Αὐλαιᾶται μαρτυρεῖ ἡ πόλις Αὐλαί. Διετηρήθη δὲ ἡ αι ἐν τῷ ἐθνικῷ ὀνόματι Αὐλαιᾶται ὡς ἡ αι τοῦ Ἁλαὶ ἐν τῷ δημοτικῷ Ἁλαιεύς. Τὸ δὲ Αὐλιᾶται προῆλθεν ἐκ τοῦ Αὐλεᾶται φωνητικῇ τροπῇ τοῦ ε εἰς ι πρὸ φωνήεντος, οὐχὶ δὲ ὡς νομίζει ὁ κ. Χ. Ἂν ἦτο τοσοῦτον εὔκολος ἡ ἐναλλαγὴ τῆς Ἐρασμικῆς αι πρὸς τὸ βραχὺ καὶ συνεσταλμένον ε καὶ μάλιστα ἐν τῇ ῥίζῃ καὶ τὸ Ποτείδαια ἠδύνατο νὰ λεχθῇ καὶ Ποτείδεα, ὡς λέγει ὁ κ. Χ. ἐν σελίδι 468 (πρὸς τῷ τέλει), ὅλως λησμονήσας τί εἶπεν ἐν σελίδι 460, ὅτι ἐν τῷ ὀνόματι τῆς πόλεως ταύτης ἀδιαλείπτως ἐξεφωνεῖτο ἡ αι, τότε εὐκολώτατον ἦτο νὰ εἴπωσι τὸ αὐτὸ καὶ ὁ Blass καὶ ὁ Cauer, καὶ οὐδεμία ἦτο ἀνάγκη νὰ ἐπινοῶσι διαφόρους φωνητικὰς μηχανάς, ὅπως δι᾽ αὐτῶν ἐξέλθωσιν ἐκ τῆς ἀμηχανίας, εἰς ἣν ἐμβάλλουσιν αὐτοὺς οἱ ποιηταὶ καὶ οἱ Ἑλληνοταμίαι.

Ἐκ τῶν μέχρι τοῦδε λεχθέντων συνάγεται ὅτι ὁ κ. Χατζιδάκης βιαίως ζητεῖ νὰ ἱδρύσῃ νέον εἶδος ἀναλογιῶν καὶ μεταπλασμῶν, καθ᾽ ὃ ἡ μὲν κατάληξις μένει ἡ αὐτή, πάσχει δὲ ἀλλοιώσεις ἡ ῥίζα, οὐχὶ ἕνεκα τῆς ἐνεργείας τῶν φωνητικῶν νόμων, ἀλλ᾽ ἕνεκα συγχύσεως, ἀγνοίας καὶ πλάνης ἐξ ἀρχαίων χρόνον συνταραξάσης τὴν γλωσσικὴν συνείδησιν τῶν Ἑλλήνων. Τὸ νέον τοῦτο εἶδος τῶν μεταπλασμῶν καὶ ἀναλογιῶν ἐπιτραπήτω ἡμῖν πρὸς διαστολὴν αὐτῶν ἀπὸ τῶν μέχρι τοῦδε γνωστῶν, καθ᾽ ἃς μεταβάλλεται μόνον ἡ κατάληξις, νὰ ὀνομάσωμεν ψευδαναλογίας καὶ ψευδομεταπλασμοὺς κατὰ τὸ Ψευδόσμερδις καὶ Ψευδοπλούταρχος καὶ τὰ τοιαῦτα. Εἴπομεν οὐχὶ ἕνεκα τῆς ἐνεργείας τῶν φωνητικῶν νόμων, διότι ὁ κ. Χατζιδάκης ἀπαγορεύει τὴν ἐνέργειαν ταύτην, παρέχων τοῖς φωνητικοῖς νόμοις δικαίωμα ἐνεργείας ἐφ᾽ ὅσον αὕτη δὲν παρακωλύει τὴν ἵδρυσιν τῆς καινῆς αὐτοῦ θεωρίας. Ἐνταῦθα λαμβάνομεν τὸ θάρρος νὰ ἐρωτήσωμεν τὸν κ. Χ. πῶς αἴφνης καὶ διὰ μιᾶς ἡ ει ἀπέβη ταυτόφωνος τῷ μακρῷ ι, κατὰ τὴν γ᾽ π. Χ. ἑκατονταετηρίδα ἄνευ τῆς ἐξ ἀρχαιοτέρων χρόνων ἐνερ-

γείας τῶν φωνητικῶν νόμων, καὶ τίς ἡ ἀπόδειξις ὅτι ἡ ἐν τοῖς φορολογικοῖς καταλόγοις τῶν Ἑλληνοταμιῶν γραφὴ Μαρωνῖται ἀντὶ Μαρωνεῖται δὲν εἶνε ἀποτέλεσμα τῆς ἐνεργείας τῶν νόμων τούτων, ἀλλὰ τῆς ἀγνοίας τῶν Ἑλληνοταμιῶν, ὡς ὁ κ. Χατζιδάκης ὑπαινίσσεται ἐν σελ. 464, στίχῳ 9; Πόθεν γινώσκει ὁ κ. Χ. ὅτι οἱ Ἑλληνοταμίαι ἠγνόουν τὴν ὀρθὴν γραφήν, ἐνῷ αὐτοὶ διὰ τῆς σταθερᾶς γραφῆς Μαρωνειῆς μαρτυροῦσιν ὑπὲρ τοῦ ἐναντίου; Πῶς δὲ συμβαίνει ἐναντίον πάλιν τῆς θεωρίας τοῦ κ. Χ. καὶ αὐτοὶ οἱ Μαρωνεῖται νὰ γράφωσιν ἀπὸ τοῦ ἔτους 450-350 π. Χ. ἐν τοῖς νομίσμασι τῆς ἑαυτῶν πόλεως Μαρωνείας οὐ μόνον Μαρωνειτῶν ἀλλὰ καὶ Μαρωνιτῶν (Head, Historia numorum, σελ. 216); Νὰ εἴπωμεν ὅτι καὶ οἱ Μαρωνεῖται ἠγνόουν τὸ ἑαυτῶν ὄνομα; Ὅτι δὲ οἱ Ἑλληνοταμίαι οὐδεμίαν ἐποιοῦντο διαστολὴν τῆς ει ἀπὸ τοῦ μακροῦ ι, εἴπομεν ἐν τοῖς ἔμπροσθεν. Νῦν δὲ προστιθέμεθα ὅτι ἡ διὰ τῆς διφθόγγου ει γραφὴ τοῦ ἐθνικοῦ Καμιρῆς, ἡ ἀναγινωσκομένη ἐν τοῖς φορολογικοῖς καταλόγοις τῶν Ἑλληνοταμιῶν παρὰ τὴν ὀρθὴν Καμιρῆς, ἀναγινώσκεται καὶ ἐν τοῖς Ὁμηρικοῖς ἔπεσιν, ἐν τῇ γραφῇ τοῦ ὀνόματος τῆς πόλεως (Ἰλ. Β, 656). Τοῦτο δὲ διδάσκει ὅτι ἡ σύγχυσις τῆς ει καὶ τοῦ μακροῦ ι ἐν τῷ Ἑλληνικῷ ἀλφαβήτῳ εἶνε ἀρχαιοτέρα τῶν Ἑλληνοταμιῶν, ὅπερ καὶ πολλαχόθεν ἄλλοθεν ἀποδεικνύεται. Ἡ γραφὴ λόγου χάριν φιλοτείμως, ἥτις ἀναγινώσκεται ἐν ψηφίσματι τῶν ἐν Ἀθήναις ὀργεώνων τοῦ Ἀσκληπιοῦ καὶ Ἀμύνου τοῦ ἔτους 313 ἢ καθ' ἡμᾶς μᾶλλον τοῦ 340 π. Χ. (Mittheilungen κτλ. XXI, 1896, σελ. 304, 4) καὶ πολλαὶ ἄλλαι ὅμοιαι σύγχρονοι καὶ ἀρχαιότεραι ἐκ διαφόρων χωρῶν τῆς Ἑλλάδος καὶ πορρωτάτω ἀλλήλων κειμένων, ἀποβαίνουσιν ὀρθογραφικῶς ἀνερμήνευτοι, ἂν μὴ ἀποδεχθῶμεν ὅτι πολὺ ἀρχαιότερον τῆς Δ' π. Χ. ἑκατονταετηρίδος ἡ δίφθογγος ει καὶ τὸ μακρὸν ι εἶχον λάβει τὴν αὐτὴν δύναμιν ἐν τῷ Ἑλληνικῷ ἀλφαβήτῳ. Διότι ἐν οὐδενὶ ἔθνει, παρ' ᾧ γραφὴ καὶ προφορὰ συμπίπτουσιν, εἶνε δυνατὸν νὰ εὑρεθῇ ἄνθρωπος γράφων δίφθογγον ἀντὶ ἁπλοῦ φωνήεντος, ὅσον ἄλλως ἀπαίδευτος καὶ ἂν ὑποτεθῇ οὗτος καὶ ἀνάσκητος περὶ τὴν ὀρθὴν τῶν λέξεων γραφήν, πλεῖστοι δὲ ἐν ἔθνεσιν, ἐν οἷς γραφὴ καὶ προφορὰ κατήντησαν διὰ τοῦ χρόνου ἐν πολλαῖς συλλαβαῖς δύο διακεκριμένα ἀπ' ἀλλήλων πράγματα. Περὶ

τούτου ἱκανῶς διελάβομεν ἐν τῇ «Βασάνῳ» καὶ εἶνε περιττὸν νὰ ἐπαναλάβωμεν τὰ αὐτὰ καὶ πάλιν ἐνταῦθα.

Μάτην δὲ ζητεῖ ὁ κ. Χ. ἐν σελίδι 467 νὰ προσλάβῃ σύμμαχον εἰς τὴν καινὴν αὐτοῦ θεωρίαν, τὴν θεμελιουμένην ἐπὶ τῆς ἀγνοίας τῶν γινωσκόντων καὶ ἐπὶ τῆς συγχύσεως τῶν ἀσυγχύτων, τὸ χωρίον τῶν παλαιῶν Γραμματικῶν «Βορυσθένης· ὁ πολίτης Βορυσθενίτης... ἔδει Βορυσθενείτης διὰ διφθόγγου.... τί οὖν ἐροῦμεν; ὅτι ἠκολούθησε τῷ πλείονι χαρακτῆρι διὰ τοῦ ι. Τὰ γὰρ διὰ διφθόγγου ὀλίγα». Ἐν τῷ χωρίῳ τούτῳ δὲν γίνεται λόγος περὶ τοῦ νέου καὶ ἀγνώστου εἴδους τῶν ἀναλογιῶν καὶ μεταπλασμῶν τοῦ κ. Χατζιδάκη, ἀλλὰ περὶ ὀρθογραφικῆς ἀναλογίας καὶ ἀκολουθίας τῶν διὰ τῆς ει γραφομένων κατὰ τὰ πλείονα, τὰ γραφόμενα διὰ τοῦ μακροῦ ι, τοῦ ταυτοδυνάμου τῇ διφθόγγῳ ει, ἤτοι γίνεται λόγος περὶ ἁπλοῦ μεταχαρακτηρισμοῦ. Καὶ ἀποροῦμεν πῶς ὁ κ. Χατζιδάκης δὲν παρετήρησε πρᾶγμα οὕτως ἁπλοῦν, ἀφοῦ μάλιστα οἱ παλαιοὶ Γραμματικοὶ ἔζων ἐν χρόνοις, ἐν οἷς καὶ κατ' αὐτὸν τὸν κ. Χ. οὐδεμία φωνητικὴ διαστολὴ ἐγίνετο τῆς ει ἀπὸ τοῦ μακροῦ ι. Ἂν ὁ κ. Χ. ἤθελε παρατηρήσει τοῦτο, οὐδ' ἡμᾶς ἤθελε μεμφθῇ (ἐν σελ. 463 ὑποσημ.), τὸ αὐτὸ εἰπόντας περὶ τῆς γραφῆς τῶν Ἑλληνοταμιῶν Μαρωνῖται ἀντὶ Μαρωνεῖται.

Τὸ ἐπισφαλὲς τῆς καινῆς αὐτοῦ θεωρίας συνορῶν, ὡς φαίνεται, καὶ αὐτὸς ὁ κ. Χατζιδάκης, ἀποφαίνεται ἐν σελίδι 462 ὅτι ἐν τῷ Δεκελεὺς καὶ τοῖς ὁμοίοις ἡ κατάληξις -εὺς προσετέθη οὐχὶ μετὰ τὸ ε ἢ μετὰ τὸ ει τῆς ῥίζης, ἀλλὰ μετὰ τὸ πρὸ αὐτῶν σύμφωνον. Ἀλλ' αἱ ἐπιγραφαὶ ἐξελέγχουσι τὴν ἀπόφανσιν αὐτοῦ, διδάσκουσαι ὅτι πρὸ τοῦ Δεκελεὺς καὶ Τρινεμεὺς καὶ τῶν τοιούτων ὑπῆρχε τὸ Δεκελεεὺς ἢ Δεκελειεύς, Τρινεμεεὺς κλπ. (ἰδὲ Meisterhans κλπ. σελ. 33 καὶ 35 καὶ CIA IV σελ. 15 nr. 51 f στίχ. 38, 418 π. Χ. Ἰδὲ καὶ Βάσανον σελ. 229-30, ἔτι δὲ καί CIA II nr, 1891 καὶ ἑξῆς), ἐκ δὲ τοῦ εευς ἐνεργείᾳ τῶν φωνητικῶν νόμων προῆλθε τὸ Δεκελεύς, Τρινεμεὺς κττ. ἐν πολλοῖς δὲ τῶν ὀνομάτων τούτων τὸ ε τῆς ῥίζης διεφυλάχθη πρὸ τῆς καταλήξεως μέχρι τέλους. Ἵνα εἶχε λόγον τινὰ ἡ ἀπόφανσις τοῦ κ. Χ. ἔπρεπε κατὰ ταύτην νὰ λέγηται καὶ Πειρεὺς καὶ Κυδαθηνεὺς καὶ Ἀνακεὺς καὶ Παιανεὺς καὶ Ἐρχεὺς καὶ Ἰκαρεὺς καὶ Λευκονεὺς ἀντὶ Λευκονοεὺς κττ. ὡς

δὲ ἐλέγετο κατ' αὐτὴν Ἀντιοχ-ίτης, νὰ λέγηται καὶ Ληνίτης (ἀγὼν) καὶ Φωκίτης (στατὴρ) καὶ τὰ τοιαῦτα, ἀντὶ Ληναΐτης καὶ Φωκαΐτης· τοσούτῳ δὲ μᾶλλον, ὅσῳ καὶ ἄλλως ὁ κ. Χατζιδάκης ἐν πάσῃ τῇ αὐτοῦ πραγματείᾳ διδάσκει ὅτι ἀναλογία καὶ προφορὰ εἶνε πράγματα ὅλως διάφορα, καὶ ἐν τῇ ἐμφανίσει τῆς ἀναλογίας οὐδεμία φειδὼ γίνεται οὔτε ῥιζῶν οὔτε καταλήξεων.

Ἀλλ' οὐδὲ τὸ αἰφνίδιος καὶ ὥριος καὶ ὥριμος παρὰ τὸ ὡραῖος, οὐδὲ τὸ ἀρχικὸς καὶ ἀρχεύω παρὰ τὸ ἀρχαῖος ὠφελοῦσι μᾶλλον τὴν θεωρίαν τοῦ κ. Χ. ὡς αὐτὸς ἀποφαίνεται ἐν τῇ αὐτῇ σελίδι 462· διότι ἐν μὲν τῷ αἰφνίδιος καὶ ὥριος καὶ ὥριμος καὶ ἀρχεύω καὶ ἀρχικὸς οὐδεμίαν ἀλλοίωσιν ἔπαθεν ἡ ῥίζα, ἐν δὲ τῷ ἀρχαῖος καὶ ὡραῖος οὐδ' αὐτὴ ἡ κατάληξις. Τὸ δὲ ἀΐδιος, ὅπερ τὸ πρῶτον ἀπαντᾷ ἐν τοῖς Ὁμηρικοῖς ὕμνοις, δὲν ἐσχηματίσθη, ὡς νομίζει ὁ κ. Χατζιδάκης, ἐκ τοῦ α τοῦ ἀεὶ καὶ τῆς καταλήξεως ίδιος, διότι οὐδεὶς δύναται νὰ πιστεύσῃ ὅτι ἐν ἑνὶ α ἡνωμένῳ μετὰ τῆς καταλήξεως -ίδιος ἠδύνατο νὰ περιέχηται ἡ ἔννοια τοῦ ἀεί, ἀλλ' ἐκ τοῦ ἀείδιος κατ' ἀντιμεταχώρησιν τοῦ μακροῦ καὶ βραχέος, ἐπειδὴ τὸ μὲν α τοῦ ἀεὶ παρ' Ὁμήρῳ εἶνε βραχύ, τὸ δὲ ἀΐδιος ἔχει τὸ α μακρόν. Ἀφοῦ δὲ οὕτως ἐσχηματίσθη ἅπαξ τὸ ἀΐδιος, ἔμεινε τοιοῦτον ἀναλλοίωτον καὶ ἀμετάβλητον μέχρι τέλους, ὡς τὸ Τυνδαρίδης, ἐναντίον τῆς τὰ πάντα ἀλλοιούσης θεωρίας τοῦ κ. Χατζιδάκη.

Περὶ δὲ τοῦ Μαντινικός, ἢ μᾶλλον Μαντινικὴ (γυνὴ) ὀρθῶς παρατηρεῖ ὁ κ. Χατζιδάκης ὅτι ἐγένετο ἐκ τοῦ Μαντινεὺς καὶ κατ' ἀκολουθίαν ὀρθῶς ἐγράφη ἐν Ἀττικῇ ἐπιγραφῇ τῆς Δ' π. Χ. ἑκατονταετηρίδος διὰ τοῦ ι, ἐπειδὴ πάντα τὰ εἰς -ικος ἐπίθετα, τὰ παραγόμενα ἐκ τῶν εἰς -ευς οὐσιαστικῶν γράφονται οὐχὶ διὰ τῆς ει, ἀλλὰ διὰ τοῦ ι, πλὴν τοῦ ὀρεικὸς ἐκ τοῦ ὀρεύς. Τοῦτο δὲ γράφεται διὰ τῆς ει ἴσως πρὸς σαφεστέραν δήλωσιν τοῦ ὀνόματος, ἐξ οὗ παρήχθη. Ὡσαύτως ὀρθῶς παρατηρεῖ ὁ κ. Χατζιδάκης ὅτι τὸ βοεικὸς ἐσχηματίσθη κατ' ἀναλογίαν πρὸς τὸ ὀρεικός. Ἀλλὰ καὶ τὸ μόνον τοῦτο παράδειγμα ἀναλογίας, ἐν ᾧ φανερῶς εἰς τὴν ῥίζαν προσετέθη ἡ κατάληξις -εικὸς ἀντὶ τῆς -ικός, δὲν ὠφελεῖ πολὺ τὸν κ. Χατζιδάκην, οὐ μόνον διότι ἓν παράδειγμα δὲν ἀρκεῖ εἰς ἵδρυσιν καινῆς θεωρίας, ἀλλὰ καὶ διότι ἦτο ἀληθῶς εὐκολώτατον κατὰ τὸ ὀρεικὸν ζεῦγος νὰ λεχθῇ καὶ βοεικὸν ζεῦγος, ἐπειδὴ ἀμφότερα ἀπο-

τελοῦσιν οὐσιῶδες στοιχεῖον τοῦ ἀγροτικοῦ βίου καὶ πολλάκις εἶνε ἀχώριστοι σύντροφοι τοῦ ἀγρότου.

Δὲν εἶνε δὲ ἱστορικῶς ἀληθές, ὅπερ ὁ κ. Χ. λέγει ἐν σελίδι 464, ὅτι τὰ εἰς -ιον συνεξέδραμον «τοῖς πολλῷ πολυπληθεστέροις εἰς -ειον». Τὰ ἑξῆς τοὐλάχιστον παραδείγματα, περὶ ὧν ἡμεῖς διελάβομεν ἐν τῇ «Βασάνῳ», πραγματευόμενοι τὰ περὶ τῆς συστολῆς τῆς ει εἰς βραχὺ ι, δὲν ἐπικυροῦσι τὴν γνώμην τοῦ κ. Χ. Διότι τὸ Ὁμηρικὸν Ποσιδήϊον, ἐξ οὗ προῆλθε τὸ Ποσίδειον, ὅπερ ἀναγινώσκεται ἐν Ἀττικῇ ἐπιγραφῇ τοῦ ἔτους 425 π. Χ. ἀναντιλέκτως εἶνε πολλῷ ἀρχαιότερον τοῦ Ποσείδιον, ὅπερ ἀναγινώσκεται ὡσαύτως ἐν Ἀττικῇ ἐπιγραφῇ τοῦ ἔτους 424 π. Χ. (Meisterhans κτλ. σελ. 42). Ἀναντιλέκτως καὶ τὸ Προμήθεια εἶνε ἀρχαιότερον τοῦ Προμήθια τοῦ ἀπαντῶντος ἐν Ἀττικῇ ἐπιγραφῇ τῶν ἐτῶν 440-432 π. Χ. καὶ ἐν ἑτέρᾳ τῶν εὐθὺς μετὰ τὸν Εὐκλείδην χρόνων (Meisterhans σελ. 43). Ἀναμφιβόλως ἀρχαιότερον εἶνε καὶ τὸ Ἡράκλεια τοῦ Ἡράκλια, ὅπερ ἀπαντᾷ ἐν Ἰωνικῇ ἐπιγραφῇ ἐκ Τέω τῶν περὶ τὸ ἔτος 470 π.Χ. χρόνων (Roehl IGA 497 B, 33). Τὸ δὲ Πατρόκλια, ὅπερ ἀναγινώσκεται ἐπὶ ἀρχαιοτάτου Ἀττικοῦ ἀγγείου εἶνε τοσοῦτον ἀρχαιότερον τοῦ Πατρόκλεια, ὡς νομίζει ὁ Kretschmer καὶ ὁ κ. Χατζιδάκης, ὅσον τὸ Ὁμήριος καὶ Ἡσιόδιος καὶ Θουκυδίδιος καὶ ἀνθρώπιος θὰ ἦσαν ἀρχαιότερα καὶ ὀρθότερα τοῦ Ὁμήρειος κτλ. (ἰδὲ καὶ Kirchhoff CIG Τόμ. IV σελ. IV B). Ἀλλ' οὐδὲ ἡ γραφὴ Ἀνάκιον, ἥτις ἀναγινώσκεται ἐν Ἀττικῇ ἐπιγραφῇ τοῦ ἔτους 390 π. Χ. (Meisterhans σελ. 42) εἶνε ἀρχαιοτέρα τῆς γραφῆς Ἀνάκειον, ὡς ἰσχυρίζεται ὁ κ. Χατζιδάκης, διότι τὸν ἰσχυρισμὸν αὐτοῦ ἐξελέγχει ἡ ἐξ Ἐλατείας προευκλείδειος ἀρχαϊκὴ γραφὴ Fανάκειον (Bullet. de corr. hellén. VIII 1884 σελ. 216), πρὸς ἣν συμφωνεῖ καὶ Ἀττικὴ γραφὴ τῶν χρόνων τῶν περὶ τὸ ἔτος 308 π. Χ. (CIA II Supplem. nº 421, fragm. d, 42). Ἐπειδὴ δὲ καὶ τὸ ὀπτάνιον, ὅπερ ἀπαντᾷ οὐ μόνον παρ' Ἀριστοφάνει, ἀλλὰ καὶ ἐν Ἀττικῇ ἐπιγραφῇ τῆς Δ′ π. Χ. ἑκατονταετηρίδος, ἔχει τὴν ἀρχὴν ἐκ τοῦ ὀπτανήϊον (ἰδὲ Lentz Herodiani κτλ. II 417, 10), εἶνε φανερῶς νεώτερον τοῦ ὀπτανεῖον, οὐχὶ δὲ ἀρχαιότερον, ὡς νομίζει ὁ κ. Χ. Ἐκ τῶν εἰρημένων συνάγεται τὸ ἐναντίον τῆς γνώμης τοῦ κ. Χ. ὅτι πολλὰ τῶν διὰ τοῦ ι γραφομένων προῆλθον ἐκ τῶν διὰ τῆς ει ἐκφερομένων

συστολῇ τῆς διφθόγγου εἰς βραχὺ ι, καὶ ὅτι ὁ ὑπερβιβασμὸς τοῦ τόνου ἔχει τὸν αὐτὸν λόγον ὃν καὶ ἐν τῷ Ποσιδήϊον Ποσίδειον, κηρυκήϊον κηρήκειον, βασιλήϊον βασίλειον κττ. Οὐδαμῶς δὲ παλαιότερον δύναται νὰ εἶνε τὸ σιτοπόμπιον, ὅπερ ἀπαντᾷ ἐν Ἀττικῇ ἐπιγραφῇ τοῦ ἔτους 325 πρὸ Χριστοῦ (CIA II 809 α, 220), τοῦ πομπεῖον τοῦ ἐν πολλαῖς Ἀττικαῖς ἐπιγραφαῖς ἀναγινωσκομένου τῶν τε πρὸ Εὐκλείδου καὶ τῶν μετ' Εὐκλείδην χρόνων. Κατὰ τὸ σιτοπόμπιον εἶνε, ὡς φαίνεται, ἐσχηματισμένον καὶ τὸ τοῦ Ἀριστοφάνους ἀρτοπώλιον καὶ ἄλλα σύνθετα. Ὅ,τι δὲ εἴπομεν περὶ τοῦ Ἀνάκειον καὶ Ἀνάκιον καὶ τῶν ὁμοίων, λέγομεν καὶ περὶ τοῦ Ἀμαζόνειον καὶ Ἀμαζόνιον καὶ τῶν τοιούτων. Οὐδὲν δὲ ἄπορον ἄν, ἀφοῦ τῇ ἐνεργείᾳ τῶν φωνητικῶν νόμων προῆλθον εἰς μέσον παρὰ τὰ ἐξ ἀρχῆς χαλκεῖον, πορθμεῖον, ὀπτανεῖον, πομπεῖον, Ἀνάκειον, ἐμπόριον, νεώριον κλπ. τὸ ὀπτάνιον, σιτοπόμπιον, Ἀνάκιον, οὐδὲν ἄπορον ἂν ἔπειτα ἦσαν ἐν χρήσει, καὶ ἰδίως ἐν τοῖς μεταγενεστέροις χρόνοις, ἐπί τινων λέξεων ἀμφότεροι οἱ τύποι ὅ,τε εἰς -ειον καὶ -ιον, οἷον ἐμπόριον καὶ ἐμπορεῖον, Μιδάειον καὶ Μιδάϊον κατὰ τὸ ὀπτάνιον καὶ ὀπτανεῖον Ἀνάκειον καὶ Ἀνάκιον. Ἡ ὕπαρξις τοιούτων γραφῶν οὐδαμῶς ἀναιρεῖ τὸ ὑφ' ἡμῶν ῥηθὲν ἐν τῇ «Βασάνῳ» ὅτι τὸ Προμήθια καὶ Ἡράκλια κττ. προῆλθον ἐκ τοῦ Προμήθεια κττ. συστολῇ τῆς ει εἰς βραχὺ ι· οὐδὲ εἶνε ἀνάγκη πρὸς ἑρμηνείαν τῶν γραφῶν τούτων νὰ καταφύγωμεν εἰς τὴν ἀναλογικὴν θεωρίαν τοῦ κ. Χατζιδάκη. Ἂν αἱ νεοτευχεῖς ἀναλογίαι τοῦ κ. Χ. ἦσαν ἱκαναὶ ἄνευ τῆς ἐνεργείας τῶν φωνητικῶν νόμων νὰ συστείλωσιν ἐν τοῖς εἰρημένοις ὀνόμασι τὴν ει εἰς τὸ βραχὺ ι, θὰ ἦσαν ἱκαναὶ νὰ ἐκτείνωσι καὶ τὸ βραχὺ ι εἰς τὴν ἐρασμικὴν ει, καὶ ἐν ταῖς Ἀττικαῖς καὶ ταῖς ἄλλαις Ἑλληνικαῖς ἐπιγραφαῖς δὶς ἢ τρὶς τοὐλάχιστον παρὰ τὸ Νέμεια, Θήσεια, Ἡράκλεια, Βασίλεια, Βενδίδεια, Αἰάντεια κττ. θὰ ἀπήντων καὶ Ὀλύμπεια καὶ Ἐλευθέρεια καὶ Πύθεια καὶ Ἴσθμεια, ἔτι δὲ καὶ Ἀμύκλιον ἀντὶ Ἀμύκλαιον καὶ Λήνια ἀντὶ Λήναια καὶ Ἑκατόμβια ἀντὶ Ἑκατόμβοια, ἀφοῦ κατὰ τὸ νέον εἶδος τῶν ἀναλογιῶν ἦτο εὐκολώτατον οὐ μόνον ἡ κατάληξις, ἀλλὰ καὶ ἡ ῥίζα νὰ μεταβληθῇ.

Ὡσαύτως οὐδεμία φανερὰ σύγχυσις ἐξ ἀναλογίας παρατηρεῖται τῆς καταλήξεως -εια καὶ -ια· διότι, ἂν ὑπῆρχε τοιαύτη σύγχυσις,

ὡς διδάσκει ὁ κ. Χατζιδάκης (σελ. 466), τότε ἔπρεπε νὰ λέγηται οὐ μόνον προμηθία ἀντὶ προμήθεια, εὐηθία ἀντὶ εὐήθεια κττ. ἀλλὰ καὶ ἀντιστρόφως εὐλόγεια, ὁμολόγεια, εὐτύχεια, σόφεια, πονήρεια, ἀφύεια κττ. ἀφοῦ καὶ κατὰ τὸν κ. Χ. ἡ ἀναλογία προϋποτίθησι πάντως ἀμοιβαίαν καὶ εὔκολον τὴν ἐναλλαγὴν τῶν καταλήξεων. Ὅτι δὲ ἡ ἀντιμεταχώρησις τοῦ μακροῦ καὶ βραχέος δὲν ἦτό τι ἄγνωστον ἐν τῇ Ἑλληνικῇ γλώσσῃ δεικνύουσι τὸ νεώς, Μενέλεως, Ἀτρεΐδεω, ἀΐδιος, γεωμόρος, γεωπόνος κλπ. ἅτινα κατὰ τοιαύτην ἀντιμεταχώρησιν προῆλθον ἐκ τοῦ νηός, Μενέλαος, Ἀτρεΐδαο, ἀείδιος, γηομόρος, γηοπόνος ἢ μᾶλλον ἐκ τοῦ γαιομόρος, γαιοπόνος κτλ.

Ὅσον δὲ καὶ ἂν ἀποδεχώμεθα τὴν γνώμην τοῦ Richard Meister καὶ August Fick καὶ τοῦ κ. Χατζιδάκη, ὅτι τὰ εἰς -είας, -έας καὶ -ίας κύρια ὀνόματα προῆλθον καθ' ὑποκορισμὸν ἐξ ἄλλων συνθέτων καὶ πληρεστέρων κυρίων (σελ. 465-6), ὅμως δὲν δυνάμεθα καὶ νὰ ἀρνηθῶμεν ὅτι τοῦ κυρίου ὀνόματος Αἰνείας ἡ ἀρχαιοτέρα καὶ ὀρθὴ γραφὴ εἶνε ἡ διὰ τῆς ει, ἡ παρ' Ὁμήρῳ ἀπαντῶσα, καὶ ὅτι ἡ παρ' Ἀττικοῖς Αἰνέας, ἥτις ἀπαντᾷ παρὰ τὴν ἀρχαιοτέραν Αἰνείας, βεβαίως προῆλθεν ἐκ ταύτης ἀποβολῇ τοῦ ι, τὸ δὲ Αἰνίας οὐδαμόθεν ἄλλοθεν ἠδύνατο νὰ προέλθῃ ἢ ἐκ τοῦ Αἰνείας συστολῇ τῆς ει εἰς βραχὺ ι ἢ ἐκ τοῦ Αἰνέας τροπῇ τοῦ ε εἰς ι. Τὸ αὐτὸ λέγομεν καὶ περὶ τοῦ Ἑρμείας, Ἑρμέας, Ἑρμίας. Πόθεν δὲ γινώσκει ὁ κ. Χ. ὅτι τὸ μακρὸν ε̄ τῆς γραφῆς Αἰνέᾳ, ἥτις ἀπαντᾷ ἐν προευκλειδείῳ Ἀττικῷ ἐπιγράμματι προῆλθε κατ' ἔκτασιν τοῦ βραχέος ε τοῦ Αἰνέας καὶ δὲν εἶνε μᾶλλον ἡ νόθος δίφθογγος ει ἡ τῇ ἐνεργείᾳ τῶν φωνητικῶν νόμων ἐξ ἀρχαιοτάτων χρόνων πανταχοῦ τῆς Ἑλλάδος προελθοῦσα ἐκ τῆς γνησίας, δὲν διεσάφησεν ὁ κ. Χ. Ἴσως ἐν τῇ ἑρμηνείᾳ αὐτοῦ ἠκολούθησε τῇ γνώμῃ τοῦ Blass, πιστεύσαντος ὅτι ὁ τύπος Αἰνείας δὲν ὑπῆρχε παρ' Ἀττικοῖς. Ἀλλ' ἐπιγραφαὶ ἐξ Ἀθηνῶν τῶν πρὸ Αὐγούστου καὶ τῶν μετὰ τὸν Αὔγουστον χρόνων δεικνύουσι τὸ ἐναντίον. Ὑπὲρ τῆς νόθου διφθόγγου μαρτυρεῖ καὶ ἡ γραφὴ Αἴνε̄ος ἀντὶ Αἴνειος, ἥτις ὡσαύτως ἀναγινώσκεται ἐν ἀρχαιοτάτῳ ἐπιγράμματι τῆς ϛ' π.Χ. ἑκατονταετηρίδος (CIA IV fasc. III 422 [14]).

Ἀσαφῆ δὲ καὶ σκοτεινὰ εἶνε ὅσα ὁ κ. Χ. λέγει ἐν σελίδι 468 περὶ τῆς ἐξ ἀρχαιοτάτων χρόνων συγχύσεως τῶν εἰς -εί καὶ -ί ληγόντων ἐπιρρημάτων ἄλλως τε καὶ ἐπειδὴ τὰ φαινόμενα τῆς μεταπτώσεως,

ἣν εἰσάγει πρὸς ἑρμηνείαν τῆς ἀρχαιοτάτης τῶν ἐπιρρημάτων τούτων συγχύσεως, δὲν φέρουσιν, ὡς ὕστερον διὰ πλειόνων πραγματευόμεθα, σύγχυσιν, ἀλλὰ τοὐναντίον ἀποχωρισμὸν καὶ διάκρισιν. Τούτου δὲ ἕνεκα τὰς παρ' Ἀριστοφάνει διὰ τοῦ συνεσταλμένου ι γραφὰς ἀστακτὶ καὶ ἀωρὶ τὰς παρὰ τὰς ὀρθὰς ἀστακτεὶ καὶ ἀωρεὶ ὡς καὶ τὴν παρ' Ἀρχιλόχῳ συνεσταλμένην γραφὴν ἀμισθὶ ἀντὶ τῆς ὀρθῆς ἀμισθεὶ ἀποδίδομεν εἰς τὴν ἐξ ἀρχαιοτάτων χρόνων ἀρξαμένην συστολὴν τῆς ει εἰς βραχὺ ι. Τοσούτῳ δὲ μᾶλλον δικαιούμεθα εἰς τοῦτο, ὅσῳ κατά τινας Γλωσσολόγους ἡ ἐξ ἀρχῆς ἐκφορὰ τῶν περὶ ὧν ὁ λόγος ἐπιρρημάτων ἦτο ἡ διὰ τῆς ει (ἰδ. Kühner — Blass II σελ. 303, Anmerk. 3 πρὸς τῷ τέλει).

Φανερῶς δὲ ἐσφαλμένα εἶνε ὅσα ὁ κ. Χατζιδάκης λέγει ἐν σελίδι 464 καὶ 465 περὶ τῆς καταλήξεως -εῖα, ἥτις ἀντὶ τῆς -υῖα ἢ μᾶλλον τῆς -ῦα τῆς θηλυκῆς μετοχῆς τοῦ ἐνεργητικοῦ παρακειμένου ἀπαντᾷ ἅπαξ μὲν ἐν τοῖς Ἡρακλεωτικοῖς πίναξι, δὶς δὲ ἢ τρὶς ἐν Ἀττικαῖς ἐπιγραφαῖς τῆς γ', β' καὶ α' π. Χ. ἑκατονταετηρίδος, ἀπαντᾷ δὲ καὶ ἐν ἐπιγραφῇ ἐξ Ὠρωποῦ τῆς β' πρὸ Χριστοῦ καὶ ἐν ἐπιγραφῇ ἐκ Θήρας τῶν αὐτῶν χρόνων. Ὁ κ. Χατζιδάκης νομίζει ὅτι αἱ γραφαὶ ἐρρηγεῖα, γεγονεῖα, διερρωγεῖα, ἑστακεῖα, συναγαγοχεῖα κλπ. προῆλθον ἐξ ἀναλογίας πρὸς τὰς γραφὰς τῶν θηλυκῶν ἐπιθέτων βραχεῖα, βραδεῖα, γλυκεῖα, δριμεῖα, ἡδεῖα, ταχεῖα κλπ. καὶ οὐχί, ὡς λέγομεν ἡμεῖς, ἐξ ἀπολεπτύνσεως τοῦ φθόγγου υ (ἤτοι τοῦ φθόγγου τοῦ Γαλλικοῦ *u* ἢ τοῦ Γερμανικοῦ *ü*) εἰς τὸν φθόγγον τῆς ει ἤτοι τοῦ μακροῦ ι. Εἰς ἀπόδειξιν δὲ τοῦ ὀρθοῦ τῆς ἑαυτοῦ γνώμης ἰσχυρίζεται ὅτι τὸ υ πρῶτον κατὰ τὴν δεκάτην μ. Χ. ἑκατονταετηρίδα ἤρξατο ἐκφωνούμενον ὡς ι. Ἀλλὰ ταῦτα λέγων ὁ κ. Χ. φανερῶς συγχέει δύο διακεκριμένα ἀπ' ἀλλήλων πράγματα, τὴν ἀρχὴν καὶ τὸ τέλος, συγχέει δηλαδὴ δύναμιν στοιχείου, ἣν τοῦτο λαμβάνει τελευταῖον ἐν ἀλφαβήτῳ τινί, πρὸς τὴν ἀρχὴν τῆς μεταβάσεως αὐτοῦ ἀπὸ τῆς προτέρας εἰς τὴν ὑστέραν προφοράν. Ἐλησμόνησεν, ὡς φαίνεται, ὁ κ. Χ. ὅτι τὸ υ, ἵνα λάβῃ κατὰ τὴν δεκάτην ἑκατονταετηρίδα τὴν δύναμιν τοῦ ι, ἔπρεπεν ἐκ πολλῷ ἀρχαιοτέρων χρόνων νὰ λαμβάνῃ ἑκάστοτε διὰ τῆς ἐνεργείας τῶν φωνητικῶν νόμων τὴν προφορὰν τοῦ ι, ὥστε ι καὶ υ νὰ ἀποβῶσι τελευταῖον παντελῶς ταυτοδύναμα καὶ ἀδιάκριτα. Ὅτι δὲ τὸ υ καὶ ἡ ταυτοδύναμος αὐτῷ δίφθογγος οι ἠδύναντο ἀπολεπτυνόμενα ἔν τισι συλλαβαῖς νὰ

λαμβάνωσι κατὰ φυσικὸν νόμον τὸν λεπτότερον φθόγγον τῆς ει ἤτοι τοῦ μακροῦ ι καὶ πρὸ τῆς δεκάτης ἑκατονταετηρίδος, οὐδεὶς ἄλλος διημφεσβήτησε μέχρι τοῦδε. Ὁ δεινός, λόγου χάριν, ἀρχαιολόγος καὶ ἐπιγραφικὸς Dittenberger παραβάλλει (ἐν Sylloge κτλ. ἀριθ. 347, στίχ. 12, ὑποσημ. 8) τὴν γραφὴν τοῖς λοιπεῖς, ἥτις ἀντὶ τῆς ὀρθῆς τοῖς λοιποῖς ἀναγινώσκεται ἐν Ἀττικῇ ἐπιγραφῇ τῶν ἀρχῶν τῆς Α´ π. Χ. ἑκατονταετηρίδος, πρὸς τὴν γραφὴν γεγονείας, ἥτις ἀναγινώσκεται ἐν τῇ αὐτῇ ἐπιγραφῇ (στίχ. 92). Τὴν αὐτὴν ἀπολέπτυνσιν τῆς οι εἰς τὸ μακρὸν ι δεικνύει καὶ ἡ γραφὴ λειπὸν ἀντὶ λοιπόν, ἥτις ἀναγινώσκεται ἐν ἐπιγραφῇ ἐκ Μαντινείας τῆς Α´ μ.Χ. ἑκατονταετηρίδος (Bullet. de corr. hellén. 1896 σελ. 127 στίχ. 52). Δι' οὐδενὸς δὲ σαφοῦς τεκμηρίου ἀποδεικνύεται ὅτι ἐν Λακεδαίμονι τὸ υ ἐξεφωνεῖτο ὡς ου, πολλῷ δὲ ὀλιγώτερον ὅτι τὴν προφορὰν ταύτην ἐφύλασσε τὸ υ ἐν τῇ πόρρω ἀπεχούσῃ τῆς Λακεδαίμονος ἀποικίᾳ αὐτῆς Ἡρακλείᾳ· τοσούτῳ μᾶλλον, ὅσῳ κατὰ τὸν κ. Χατζιδάκην τὸ ι τῆς δίφθόγγου υι δὲν ἀποβάλλεται ἐκεῖ ὅπου τὸ υ, ὡς ἐν Βοιωτίᾳ, ἐφύλαξε τὴν ἀρχαιοτάτην αὐτοῦ προφοράν, ἐν δὲ τοῖς Ἡρακλεωτικοῖς πίναξιν ἀναγινώσκεται παρὰ τὸ γυῖον (I, 183, 188) πενθημίγυον, τριγύων, τριημίγυον (II 21, 30, 38 κτλ.). Αἱρομένης δὲ οὕτω τῆς θεμελιώδους ἰσχυρίσεως τοῦ κ.Χ. ὅτι ὁ φθόγγος τοῦ υ καὶ τῆς οι δὲν ἠδύνατο νὰ ἀπολεπτυνθῇ εἰς ι πρὸ τῆς δεκάτης ἑκατονταετηρίδος, αἴρονται ἅμα καὶ τὰ ἐξ αὐτῆς συμπεράσματα καὶ δὴ καὶ ἡ ἄλλη αὐτοῦ ἰσχύρισις, ὅτι τὸ γεγονεῖα ἐλέχθη κατὰ τὸ γλυκεῖα, ἕνεκα τῆς ἐξ ἐκείνων τῶν χρόνων (;) ἀρξαμένης μεταβολῆς τῶν μετοχῶν εἰς ἐπίθετα. Τότε θὰ ἦτο ἀνεκτὴ ἡ ἰσχύρισις αὕτη τοῦ κ. Χ. ἂν ἠδύνατο νὰ ἀποδείξῃ ὅτι ἐπῆλθε καὶ φωνητικὴ σύγχυσις τῶν μετοχικῶν καὶ ἐπιθετικῶν καταλήξεων καὶ ἐλέχθη ποτὲ ἐν τῇ Ἑλληνικῇ γλώσσῃ καὶ γεγονὺς καὶ ἑστακὺς καὶ διερρωγὺς κατὰ τὸ βραδὺς καὶ βραχὺς καὶ ταχὺς καὶ γλυκὺς καὶ δριμύς. Ἄτοπος δὲ εἶνε καὶ ἡ ἐρώτησις αὐτοῦ, διὰ τί οἱ Ἕλληνες δὲν ἔγραψαν καὶ εἴπνος καὶ φρείγω καὶ βραχεὶς καὶ βραδείνω. Ἐλησμόνησεν ὁ κ. Χ. ὅτι τοιαῦται γραφαὶ εἶνε τερατώδη ὀρθογραφικὰ σφάλματα, οὐδὲ μετὰ τὴν δεκάτην ἀπὸ Χριστοῦ ἑκατονταετηρίδα συγχωρούμενα εἰς πάντας, ἀλλὰ μόνον εἰς ἀνθρώπους παντελῶς ἀπαιδεύτους καὶ ἀγραμμάτους καὶ μηδεμίαν εἴδησιν τῆς γραμματικῆς ἔχοντας. Δὲν ἔπρεπε τοιαύτη ἐρώτησις νὰ διαφύγῃ τὸν κ. Χ. ἀφοῦ καλῶς γινώσκει ὅτι καὶ

ἀπὸ τῆς γʹ ἑκατονταετηρίδος π. Χ. μέχρι τῆς ϐʹ μ. Χ. οὐδὲ τὸ ι ἐναλλάσσεται οὕτω συχνῶς καὶ εὐκόλως πρὸς τὴν ει ἐν ταῖς Ἑλληνικαῖς ἐπιγραφαῖς, εἰ καὶ οἱ φθόγγοι αὐτῶν εἶχον ἀποϐῆ ὅλως ἰσοδύναμοι ἐν ἐκείνοις τοῖς χρόνοις κατὰ τὴν ὁμολογίαν καὶ αὐτοῦ τοῦ κ. Χ.

Ὅ,τι εἴπομεν περὶ τῶν γραφῶν γεγονεῖα καὶ λειπὸς λέγομεν καὶ περὶ τῶν μεταγενεστέρων γραφῶν ἁλικὸς καὶ ἁλικὶς ἀντὶ τῶν ὀρθῶν ἁλυκὸς καὶ ἁλυκίς, ὅτι καὶ αὗται ἔχουσι τὴν ἀρχὴν ἐκ τῆς προφορᾶς τῶν πολλῶν, οὐδεμίαν δὲ σχέσιν πρὸς τὰς νεοτεύκτους ἀναλογίας. Ὁμοίως δὲ λέγομεν ὅτι καὶ τὸ ἀστυκὸς ἀντὶ τοῦ ἀστικὸς εἶνε ὀρθογραφικὸν σφάλμα τῶν ἀντιγραφέων καὶ βιϐλιογράφων. Ἡ γνῶσις τῶν ἀναλογιῶν καὶ συνεκδρομῶν καὶ μεταπλασμῶν βεϐαίως πολὺ ὠφελεῖ εἰς ἑρμηνείαν πολλῶν ἀνωμαλιῶν, ἀλλὰ δὲν δύναται νὰ χρησιμεύῃ καὶ ὡς πανάκεια εἰς θεραπείαν πάσης ἄλλης ἀνωμαλίας καὶ παντὸς ἀντιμαχομένου πρὸς τὰς ἰδίας ἡμῶν ἀρχὰς καὶ πεποιθήσεις. Αἱ ἀνωμαλίαι ἔχουσι καὶ ἄλλας αἰτίας, καὶ τότε μόνον πρέπει νὰ καταφεύγῃ τις εἰς τὰς ἀναλογίας, ὅταν αὗται εἶνε βέϐαιοι καὶ ἀναμφισϐήτητοι καὶ μηδεμία ἄλλη παρὰ ταύτας ἑρμηνεία ἐγχωρῇ. Ἀλλ' ἐπὶ τῶν ἀδήλων καὶ ἀμφισϐητουμένων ἡ ἀναλογία εἶνε πρᾶγμα ἐπισφαλέστατον, καὶ ἐπ' αὐτῶν πρέπει νὰ γίνηται, ἔνθα εἶνε ἐφικτόν, χρῆσις μόνης τῆς ἀποδείξεως, ἐπειδὴ μόνη ἡ ἀπόδειξις ἔχει τὴν δύναμιν νὰ φέρῃ εὐθὺ εἰς τὴν ἀποκάλυψιν τοῦ ἀγνώστου καὶ τὴν εὕρεσιν τῆς λανθανούσης ἀληθείας.

Ὁμοίως σπανιωτάτη καὶ μετὰ πολλῆς περισκέψεως καὶ εὐλαϐείας πρέπει νὰ γίνηται χρῆσις καὶ τῆς συγκριτικῆς γλωσσολογίας καὶ τῶν τεχνικῶν αὐτῆς ὅρων, ὑποκειμένου τοῦ λόγου περὶ ἀκριϐοῦς ὁρισμοῦ ἀγνώστου τινὸς γλωσσικοῦ ἢ ὀρθογραφικοῦ φαινομένου· διότι ἐν τοιαύτῃ ἐξετάσει ἀπαιτοῦνται σαφῆ καὶ ἀναμφισϐήτητα τεκμήρια, οὐχὶ δὲ ψιλαὶ καὶ ἐπισφαλεῖς εἰκασίαι καὶ εὐφυεῖς ἑρμηνεῖαι ἢ ἐτυμολογικαὶ ἀποδείξεις τούτου ἢ ἐκείνου τοῦ Γλωσσολόγου, πολλῷ δὲ ὀλιγώτερον φαινόμενα οὐδεμίαν ἔχοντα σχέσιν πρὸς τὸ ζητούμενον ἄγνωστον. Οὐδεμίαν σχέσιν παραδείγματος χάριν ἔχουσιν αἱ μεταπτώσεις λοιπὸς λείπω ἐλλιπής, εἶμι ἴμεν οἶμος, αἴθω ἰθαρός, οἶδα ἴδμεν εἰδὼς ᾔδειν, φεύγω φυγὴ φυγεῖν, εἶδος ἰδέα καὶ τὰ τοιαῦτα πρὸς τὰς παρ' Ὁμήρῳ συστολὰς ἀλλοϊδέα, Ποσιδήϊον, ἱππιοχαίτης, ἱππιοχάρρης, ἰκέλη, ἀϊκῶς, ἰδυῖα, ἃς ὁ κ. Χατζιδάκης παραϐάλλει καὶ ἐξομοιοῖ πρὸς ἀλλήλας (ἐν σελ. 461 ὑποσημ.)

πρὸς ἐνίσχυσιν τῆς αὐτοῦ θεωρίας. Διότι τὰ προϊόντα τῶν μεταπτώσεων οὐδέποτε συγχέονται πρὸς ἄλληλα, ὥστε νὰ παραβληθῶσι πρὸς τὰς εἰρημένας φανερὰς συστολάς, ἀλλὰ μένουσι κεχωρισμένα καὶ διακεκριμένα ἀπ' ἀλλήλων, οὐδεμίαν ἐπιτρέποντα ἔκτασιν ἢ συστολὴν τοῦ φωνήεντος τῆς ῥίζης, ὅπερ ἅπαξ ἔλαβεν διὰ τῆς μεταπτώσεως (Ablaut). Ἂν δὲ ἔπειτα ἡ ει καὶ τὸ ι ἐν τῷ λείπω καὶ ἐλλιπής, πολλῷ δὲ ὕστερον τὸ οι ἐν τῷ λοιπὸς ἀπέβησαν ταυτόφωνα, τοῦτο δὲν προῆλθεν ἐκ τῆς μεταπτώσεως, ὡς ἀποφαίνεται ὁ κ. Χατζιδάκης, ἀλλὰ φανερῶς ἐκ τῆς ἐνεργείας τῶν φωνητικῶν νόμων, οἵτινες μόνοι ἐν πάσαις ταῖς γλώσσαις ἔχουσι τὴν δύναμιν νὰ συγχέωσι τὰ πρότερον εὐδιάκριτα καὶ ἀσύγχυτα. Ἡ παραβολὴ καὶ ἐξομοίωσις τοῦ κ. Χ. θὰ ἦτο ἀκριβὴς καὶ ὀρθή, ἂν κατὰ τὴν ἀρχὴν τῆς μεταπτώσεως ἐλέγετο οὐ μόνον φεύγω καὶ φυγή, ἀλλὰ καὶ φύγω καὶ φευγή, οὐ μόνον λοιπὸς λείπω καὶ ἐλλιπής, ἀλλὰ καὶ λειπὸς καὶ λιπός, λοίπω καὶ λίπω, ἐλλοιπὴς καὶ ἐλλειπής, οὐ μόνον εἶδος καὶ ἰδέα, ἀλλὰ καὶ ἶδος καὶ εἰδέα κττ. Ἀλλ' ἐπειδὴ ταῦτα διέμειναν μέχρι τέλους ὁποῖα ἐξ ἀρχῆς ἐπλάσθησαν ἐν τῇ Ἑλληνικῇ κατὰ τοὺς χρόνους τῆς μορφώσεως αὐτῆς μετὰ τὸν ἀποχωρισμὸν ἀπὸ τῶν ἄλλων συγγενῶν γλωσσῶν, γίνεται πρόδηλον ὅτι τὸ ἐν Ὀδυσσείᾳ ἁπαντῶν ἀλλοϊδέα δὲν εἶνε φαινόμενον μεταπτώσεως, ὡς λέγει ὁ κ. Χατζιδάκης, ἀλλὰ φαινόμενον συστολῆς τῆς ει εἰς βραχὺ ι, δυνατῆς καὶ τότε ἐν τῇ γλώσσῃ παρὰ πᾶσαν τὴν ἐναντίαν διαβεβαίωσιν τῶν καθ' ἡμᾶς ἐρασμιζόντων Γλωσσολόγων. Λησμονοῦσιν, ὡς φαίνεται, καὶ οἱ Γλωσσολόγοι καὶ ὁ κ. Χ. ὅτι δὲν εἶνε αὐτοὶ οἱ νομοθετήσαντες τὰ τῆς γλώσσης οὐδὲ οἱ μορφώσαντες καὶ δημιουργήσαντες αὐτήν, καὶ ὅτι οὐδεὶς ἔχει σήμερον τὸ δικαίωμα νὰ ἀποκρούῃ πρᾶγμα, ὑπ' αὐτοῦ τοῦ νομοθέτου ἐπιτασσόμενον. Οὐδὲν δικαίωμα ἔχουσιν οἱ Γλωσσολόγοι νὰ ἰσχυρίζωνται ὅτι τὸ βραχὺ ι ἐν τῷ ἀλλοϊδέα δὲν προῆλθεν ἐκ συστολῆς τῆς ει, ἀφοῦ ἡ λέξις εἶδος καὶ τὰ ἐξ αὐτῆς σύνθετα ἐκφέρονται πάντοτε διὰ τῆς ει. Κατ' οὐδένα τρόπον δύναταί τις νὰ ἰσχυρισθῇ ὅτι ἐν τῷ ἀλλοϊδέα δὲν συνέβη συστολὴ τῆς ει, ἀφοῦ παρ' Ὁμήρῳ σταθερῶς λέγεται μόνον εἶδος, θεοειδής, ἠεροειδής, ἰοειδής, εἴδωλον, εἰδάλιμος, Εἰδοθέη. Καὶ ἐν Ἀττικῇ δὲ ἐπιγραφῇ τῶν ἐτῶν 378-366 π. Χ. κατὰ πολλὰς ἑκατονταετηρίδας νεωτέρᾳ τοῦ Ὁμήρου γράφεται λεοντοεδὴς ἤτοι λεοντοειδής, ὡς ἐξ ἀρχῆς ἐσχηματίσθη ἡ λέξις (ἰδὲ CIA II 678 B). Ἀναφέρομεν

τὴν ἐπιγραφὴν ταύτην, διότι ἐν αὐτῇ ἀναγινώσκονται καὶ αἱ γραφαὶ κλὲς ἀντὶ κλεὶς ἢ κλῄς καὶ κτεὶς ἀντὶ κτὲς καὶ διερέσματα ἀντὶ διερείσματα, αἵτινες οὐδεμίαν ἔχουσαι σχέσιν πρὸς τὴν ἀρχὴν τῆς μεταπτώσεως, μαρτυροῦσι πόσην ἰσχὺν καὶ πρὸ τῆς γ' ἑκατονταετηρίδος εἶχον οἱ φωνητικοὶ νόμοι, ὧν τὴν δύναμιν ζητεῖ νὰ καταργήσῃ διὰ τῶν θεωριῶν αὐτοῦ ὁ κ. Χ.

Ὅ,τι εἴπομεν περὶ τοῦ ἀλλοϊδής, λέγομεν καὶ περὶ τοῦ παρ' Ἡσιόδῳ ἀϊδὴς (ἀσπ. Ἡρακλ. 477) ἀντὶ τοῦ ἀειδής, λέγομεν δὲ καὶ περὶ τῶν Ὁμηρικῶν ἱππιοχαίτης καὶ ἱππιοχάρμης, ὧν τὸ πρῶτον συνθετικὸν εἶνε τὸ ἐπίθετον ἵππειος. ὅπερ σταθερῶς καὶ κανονικῶς ἐκφέρεται ἐν τοῖς Ὁμηρικοῖς ἔπεσι μόνον διὰ τῆς ει, οὐδέποτε δὲ διὰ τοῦ ι, ὡς οὐδὲ τὸ βόειος, αἴγειος, χοίρειος κττ. Οὐδεμία ἀμφιβολία ὅτι καὶ ἐν τοῖς ὀνόμασι τούτοις τὸ ι προῆλθεν ἐκ συστολῆς τῆς ει, διότι λέξεις ἱππειοχαίτης καὶ ἱππειοχάρμης ἔχουσαι ἓν βραχὺ μεταξὺ δύο μακρῶν ἑκατέρωθεν θὰ ἦσαν ἀδιάλλακτοι πρὸς τὸ δακτυλικὸν μέτρον. Ὁμοίως ἀπαντᾷ παρὰ Πινδάρῳ ἵππειον σθένος (Πύθ. 2, 11), ἱππείων ἀέθλων (Νέμ. 9, 9), ἱππειᾶν ἐσόδων (Πύθ. 6, 50) κτλ. μετὰ συνεσταλμένης τῆς ει χάριν τοῦ μέτρου, ὡς ἀπαντῶσι παρ' αὐτῷ καὶ αἱ λέξεις λατρείαν, δουλείας, εὐμενείᾳ, εὐσεβείας, μαντείων καὶ ἄλλαι. Συστολὴν τῆς ει εἰς τὸ βραχὺ ι δεικνύουσι καὶ αἱ γραφαὶ ἵππιος, ἱππία, ἵππιον, αἵτινες ἀπαντῶσιν ἐν ἐπιγραφαῖς τῆς Δ' π.Χ. ἑκατονταετηρίδος ἐξ Ἀττικῆς, Ἐπιδαύρου καὶ ἄλλων χωρῶν τῆς Ἑλλάδος.

Ὅ,τι εἴπομεν περὶ τῶν παρ' Ὁμήρῳ γραφῶν ἱππιοχαίτης καὶ ἱππιοχάρης λέγομεν καὶ περὶ τῆς παρ' αὐτῷ γραφῆς Ποσιδήϊον, ἐπειδὴ καὶ αὕτη φανερῶς προῆλθεν ἐκ τοῦ Ποσειδήϊον συστολῇ τῆς ει εἰς βραχὺ ι χάριν τοῦ δακτυλικοῦ μέτρου, ἀποκρούοντος δύο μακρὰ μεταξὺ δύο βραχέων. Δὲν δυνάμεθα δὲ νὰ εἴπωμεν, ὡς ὁ κ. Χατζιδάκης, ὅτι ὁ Ποσειδῶν ἢ ὁ Ποσειδάων ἐλέχθη ποτὲ καὶ Ποσιδῶν ἢ Ποσιδάων ἐν τῇ Ἀττικῇ καὶ Ἰωνικῇ διαλέκτῳ, ὥστε νὰ ἰσχυρισθῶμεν ὅτι τὸ βραχὺ ι ἐν τῷ Ποσιδήϊον Ποσιδεὼν καὶ τοῖς ἄλλοις, ἅτινα παράγονται ἀμέσως ἐκ τοῦ Ποσειδάων, δὲν προῆλθεν ἐκ τῆς ει κατὰ συστολὴν αὐτῆς, ἀφοῦ πρὸς τὴν διὰ τοῦ βραχέος ι ἐκφορὰν τοῦ θεοῦ ἐναντιοῦνται τὰ Ὁμηρικὰ ἔπη καὶ πᾶσαι αἱ μαρτυρίαι αἱ ἐκ τῶν ἄλλων μνημείων τῆς Ἰωνικῆς καὶ Ἀττικῆς διαλέκτου. Ἡ δὲ Δωρικὴ γραφὴ Ποτιδάν, ἥτις κατὰ τὸν Ahrens

ἔχει συνεσταλμένον τὸ ι, προῆλθε κατὰ συστολὴν τῆς ει τῆς γνησίας καὶ νόθου, ὡς σαφῶς μαρτυροῦσιν αἱ ἐπὶ κεραμίων ἐκ Κορίνθου γραφαὶ τῆς ἕκτης π. Χ. ἑκατονταετηρίδος Ποτειδὰν Ποτεδὰν Ποτιδάν. Οὐδὲν δὲ παράδοξον ἂν οἱ Λάκωνες ἔλεγον Ποhοιδὰν τροπῇ τοῦ σ εἰς τὸ δασὺ πνεῦμα καὶ οἱ Αἰολεῖς Ἀρκάδες Ποσοιδάν, διότι Αἰολικὴ λέξις εἶνε καὶ ὁ ὄνοιρος ἀντὶ ὄνειρος· καὶ φαίνεται ὅτι ἡ ῥίζα τῶν ὀνομάτων Ποσειδῶν καὶ ὄνειρος ἀρχῆθεν εἶχε τὴν οι, ἐκ δὲ ταύτης προῆλθεν ἡ ει ἤδη ἐκ χρόνων ἀρχαιοτέρων τοῦ Ὁμήρου φωνητικῇ τροπῇ τοῦ ο εἰς ε, ὅπερ οὐδὲν ἔχει κοινὸν πρὸς τὴν ἀρχὴν τῆς μεταπτώσεως. Ἀλλ' ὅπως καὶ ἂν ἔχῃ τὸ περὶ τούτου, τὸ βέβαιον εἶνε ὅτι ὁ Ποσειδάων ἐν οὐδεμιᾷ διαλέκτῳ ἐλέχθη ἐξ ἀρχῆς Ποσιδάων, ὥστε νὰ ἀποκρούσωμεν τὴν συστολὴν τῆς ει εἰς βραχὺ ι ἐν τοῖς ἐξ αὐτοῦ παραγομένοις ὀνόμασι. Τὸ αὐτὸ δὲ λέγομεν καὶ περὶ τῆς γραφῆς ἀΐκῶς, διότι τὸ ἀΐκῶς προῆλθεν ἐκ τοῦ ἀεικής, τοῦτο δὲ παρ' Ὁμήρῳ ἐκφέρεται πάντοτε διὰ τῆς ει, κατὰ δὲ τὰ εἰρημένα οὐδέποτε μετάπτωσις συμβαίνει περὶ τὴν αὐτὴν λέξιν καὶ τὰς ἐξ αὐτῆς παραγώγους. Ὅτι δὲ ἀρχαιότατα συνέβη ἡ συστολὴ τῆς ει περὶ τὰς λέξεις ἀεικής, ἀεικίζω, ἀεικίη, δεικνύουσι τὰ Ἀττικὰ αἰκίζω, αἰκία. Εἰς τὴν αὐτὴν συστολὴν τῆς ει καὶ διὰ τοὺς αὐτοὺς λόγους ἀποδίδομεν καὶ τὴν γραφὴν ἴκελος ἀντὶ εἴκελος καὶ ἰδυῖα ἀντὶ εἰδυῖα.

Εἰς ὁμοίαν συστολὴν τῆς ει πλὴν τῶν γραφῶν Ἀριστοκλίδης, Νεοκλίδης ἀποδίδομεν καὶ τὰς ὡσαύτως ἀρχαιοτάτας καὶ κοινοτάτας πᾶσι τοῖς Ἕλλησι γραφὰς Ἐπικυδίδης, Θουκυδίδης, Ἀντιφανίδης, Εὐγενίδης, Κλεογενίδης, Ἀστυχαρίδης, Αὐτοχαρίδης, Καλλικρατίδης, περὶ ὧν καὶ ἐν ἀρχῇ διελάβομεν, ἑρμηνεύσαντες καὶ τὰ αἴτια, τὰ κωλύοντα ἡμᾶς νὰ ἀσπασθῶμεν τὴν περὶ αὐτῶν γνώμην τοῦ κ. Χατζιδάκη.

Αἱ ἀπὸ τῶν Ὁμηρικῶν χρόνων ἀρξάμεναι συστολαὶ τῆς ει εἰς τὸ βραχὺ ι οὐ μόνον πρὸ φωνήεντος, ἀλλὰ καὶ πρὸ συμφώνου σαφῶς διδάσκουσιν ὅτι ἡ ει, ὅταν ὑπὸ τῶν ποιητῶν λαμβάνηται ὡς βραχεῖα συλλαβή, δὲν πρέπει νὰ ἐκφωνῆται ὡς ej, ὡς κελεύουσί τινες τῶν νεωτέρων Ἐρασμικῶν, ἢ ὡς ἁπλοῦν ε, ἀλλ' ὡς βραχὺ καὶ συνεσταλμένον ι. Κατὰ τὸν αὐτὸν δὲ τρόπον οὐδ' ἡ αι ἐν ὁμοίᾳ συστολῇ χάριν τοῦ μέτρου πρέπει νὰ ἐκφωνῆται ὡς aj ἢ ὡς α βραχύ, ὡς ἐδίδασκεν ὁ Γ. Κούρτιος, νῦν δὲ διδάσκει ὁ Blass, ἀλλ' ὡς ἐδίδασκεν ὁ Βοίκ-

χιος, διδάσκουσι δὲ καὶ οἱ Ἑλληνοταμίαι διὰ τῶν γραφῶν Ποτειδεᾶται καὶ Αὐλεᾶται.

Ἐν τέλει παρατηροῦμεν τῷ κ. Χατζιδάκῃ ὅτι τὸ συμπέρασμα, ὅπερ ἐν σελίδι 460-1 συμπεραίνει ἐκ τῶν ἐμῶν λόγων, ὡς δῆθεν ὑποδηλούντων σύγχυσιν τῶν ἀσυγχύτων, εἶνε ἐπινόημα τῆς ἰδίας αὐτοῦ φαντασίας καί, ὡς ἐκ τῶν μέχρι τοῦδε εἰρημένων συνάγεται, δύναται νὰ θεωρηθῇ μετὰ παντὸς τοῦ δικαίου ἀναγκαῖον καὶ ἀναμφισβήτητον παρακολούθημα τῆς μεταπλαστικῆς καὶ μεταπτωτικῆς αὐτοῦ θεωρίας. Ἡμεῖς περὶ μόνης τῆς ει εἴπομεν ὅτι ἐξ ἀρχαιοτάτων χρόνων ἀπέβη ταυτοδύναμος τῷ μακρῷ ι ἐν τῷ Ἑλληνικῷ ἀλφαβήτῳ καὶ διὰ τοῦτο οἱ Ἕλληνες δὲν ἠδύναντο πάντοτε νὰ ἀποφύγωσι τὴν διὰ τοῦ ι γραφὴν τῆς ει ἢ τὴν τοῦ μακροῦ ι, σπανιώτατα δὲ τοῦ βραχέος διὰ τῆς ει, οὐδαμοῦ δὲ εἴπομεν ὅτι ἡ σύγχυσις τῶν μακρῶν καὶ βραχέων καὶ δὴ τοῦ ω καὶ τοῦ ο, τῆς αι καὶ τοῦ ε, τῆς οι καὶ τοῦ βραχέος υ ἐπῆλθε τελεία καὶ πλήρης ἐν τῇ κυρίως Ἑλλάδι πρὸ τῆς β´ μετὰ Χριστὸν ἑκατονταετηρίδος παρὰ πᾶσαν τὴν συστολὴν τῶν μακρῶν φωνηέντων καὶ διφθόγγων εἰς βραχεῖς φθόγγους, τὴν ἐξ ἀρχαιοτάτων χρόνων ἐμφανιζομένην ἔν τε τοῖς μέτροις τῶν ποιητῶν καὶ τοῖς ἐπὶ λίθου ἢ χάρτου ἐπιγράμμασιν. Ὅτι ὀρθογραφία καὶ προφορὰ εἶνε δύο διακεκριμένα ἀπ' ἀλλήλων πράγματα οὐ μόνον σήμερον ἐν τῇ Ἀγγλικῇ καὶ Γαλλικῇ γλώσσῃ, ἀλλὰ καὶ ἐν τῇ Ἑλληνικῇ ἀπὸ τῶν χρόνων τοὐλάχιστον τοῦ Ἀριστοφάνους καὶ Πλάτωνος, διὰ πολλῶν ἀπεδείξαμεν ἐν τῇ «Βασάνῳ», ἀνασκευάζοντες τὴν ἐναντίαν γνώμην τοῦ Blass καὶ τῶν ὁμοφρόνων αὐτῷ.

Ἐκ πάντων τῶν ἐξ ἀρχῆς μέχρι τέλους ῥηθέντων συνάγεται ὅτι ὁ κ. Χατζιδάκης ἐν τῇ πραγματείᾳ αὐτοῦ «περὶ φαινομένων τινῶν φθογγικῶν ἀνωμαλιῶν» ζητεῖ νὰ ἱδρύσῃ νέον εἶδος ἀναλογιῶν καὶ συνεκδρομῶν, οὐδεμίαν φανερὰν ἀπόδειξιν φέρων ὑπὲρ ὑπάρξεως τοῦ νέου τούτου εἴδους, ἀλλ' ἢ τὴν στερεὰν αὐτοῦ πεποίθησιν εἰς τὴν σύγχυσιν τῶν ἀσυγχύτων καὶ τὴν ἄγνοιαν τῶν γινωσκόντων, πρὸς δὲ τῇ στερεᾷ ταύτῃ πεποιθήσει καὶ τὴν ἄρνησιν τῆς συσταλτικῆς ἐνεργείας τῶν φωνητικῶν νόμων καὶ τὴν ἐσφαλμένην ἐφαρμογὴν τῆς μεταπτώσεως.

Οὗτοι εἶνε οἱ λόγοι, δι' οὓς καὶ θέλοντες δὲν δυνάμεθα νὰ ἀσπασθῶμεν τὴν περὶ νέων ἀναλογιῶν καὶ μεταπλασμῶν θεωρίαν τοῦ κ. Χατζιδάκη.

Περαίνων τὴν πρὸς τὸν κ. Χατζιδάκην ἀπόκρισίν μου, κρίνω ἀναγκαῖον νὰ ἀποτείνω μίαν ἔτι πρὸς αὐτὸν παρατήρησιν. Ἐὰν ἐπιθυμῇ, ὡς ὑπέδειξε, νὰ στηρίξῃ ἤδη καὶ δημοσίᾳ μετὰ ὀκτὼ ἐνιαυτοὺς τὴν γνώμην, ἣν ἰδίᾳ ἐξ ἀρχῆς ἀπεφαίνετο πρὸς ὁμοεθνεῖς τε καὶ ξένους, ὅτι εἶνε ἄστοχα τὰ ὑπ' ἐμοῦ περὶ τῆς Ἑλληνικῆς προφορᾶς γραφέντα, καθῆκον ἔχει, νομίζω, νὰ καθορίσῃ τὴν ἐπιστημονικὴν αὑτοῦ θέσιν ἐν τῷ ὅλῳ ζητήματι, ἵνα δύνωμαι καὶ ἐγὼ ἐν διαφωνίᾳ ἀκριβέστερον νὰ ὑποτυπῶ πρὸς αὐτὸν τὴν περὶ ἑκάστου ἐναντίαν ἢ διάφορον γνώμην μου. Ὀφείλει δηλαδὴ νὰ δηλώσῃ ὡρισμένως καὶ κατηγορικῶς: Εἶνε Ἐρασμικὸς ἢ οὔ; Πιστεύει εἰς τὸ κῦρος τῶν Ἑλλήνων Γραμματικῶν καὶ Τεχνογράφων, ἢ ἔχει ἰδίαν γνώμην καὶ τίνα; Ἐκ τίνων ἀρχῶν ὁρμᾶται εἰς τὰ ἑαυτοῦ συμπεράσματα καὶ τίνα νομίζει τὰ ἀσφαλέστερα κριτήρια τῆς ἀληθείας εἰς ὁριστικωτέραν λύσιν τοῦ ζητήματος καὶ διὰ τίνας ἰσχυροὺς λόγους προτιμᾷ ταῦτα μᾶλλον ἐκείνων; Τίνα ὁρίζει χρόνον μεταβάσεως τῶν στοιχείων καὶ συλλαβῶν τῆς Ἑλληνικῆς γλώσσης καὶ ἰδίᾳ τῶν συμφώνων ἀπὸ τῆς ἀρχαιοτέρας εἰς τὴν νεωτέραν προφορὰν καὶ διὰ τί οὐχὶ ἀρχαιότερον ἢ νεώτερον χρόνον, καὶ διὰ τί ἡ ἀρχαιοτέρα προφορὰ τῶν συμφώνων δὲν ἦτο διάφορος τῆς ὑπ' αὐτοῦ νομιζομένης; Ταῦτα καὶ τὰ τοιαῦτα ὀφείλει νὰ καθορίσῃ ἐκ τοῦ προτέρου ὁ κ. Χατζιδάκης, καθ' ὅσον οἱ πλεῖστοι τῶν ἐν Ἑλλάδι συνδρομητῶν καὶ ἀναγνωστῶν τῆς «Ἀθηνᾶς» ἀγνοοῦμεν τί ἀκριβῶς πρεσβεύει περὶ τούτων· καὶ ἡ συζήτησις, ὅσον ἄλλως καὶ ἂν συντελῇ διὰ τῆς συγκρούσεως τῶν ἐναντίων γνωμῶν εἰς σαφεστέραν ἐμφάνισιν τῆς ἀληθείας, ἄνευ τῆς ἀκριβοῦς γνώσεως τῶν ἑκατέρωθεν ἀρχῶν καὶ φρονημάτων ἀποβαίνει μάταιος καὶ ἀνωφελὴς λογομαχία, εἰς ἐμὲ δὲ ἐν τῷ περὶ τῆς Ἑλληνικῆς προφορᾶς ζητήματι ἄνευ τῆς ἀκριβοῦς γνώσεως τῶν ἀρχῶν καὶ σκέψεων τοῦ κ. Χατζιδάκη ἀποβαίνει καὶ ἄνισος ὁ τοιοῦτος ἀγών. Διότι ὁ μὲν κ. Χ. θὰ δύναται νὰ βάλλῃ ἐκ τοῦ ἀφανοῦς καὶ κατὰ σκοποῦ, ἐγὼ δὲ ἐκ τοῦ ἐμφανοῦς καὶ εἰς τὸ κενόν. Δίκαιον δὲ εἶνε καὶ ἀσυγκρίτως τῇ ἀληθείᾳ λυσιτελέστερον καὶ ἐν ταῖς ἐπιστημονικαῖς διαμάχαις οἱ διιστάμενοι ταῖς γνώμαις ἀπὸ τοῦ ἴσου νὰ ἀγωνίζωνται.

Ταῦτα ἐν τῷ παρόντι πρὸς τὸν κ. Χατζιδάκην.

ΘΕΟΔ. ΠΑΠΑΔΗΜΗΤΡΑΚΟΠΟΥΛΟΣ.

ΑΝΤΑΠΟΚΡΙΣΙΣ
ΠΡΟΣ ΤΟΝ κ. Θ. ΠΑΠΠΑΔΗΜΗΤΡΑΚΟΠΟΥΛΛΟΝ

Ὅτε ἔγραφον τὰς ἐν τῷ προηγουμένῳ τόμῳ τῆς «Ἀθηνᾶς» (σελ. 468 κέξ.) δημοσιευθείσας ὀλίγας παρατηρήσεις «Περὶ φαινομένων τινῶν φθογγικῶν ἀνωμαλιῶν», δὲν ἐφανταζόμην ὅτι ἔμελλον διὰ τούτων νὰ ἐνοχλήσω ἄνδρα προσφιλέστατον, τὸν κ. Παππαδημητρακόπουλλον, καὶ νὰ εἰσέλθω οὕτως εἰς τὸ πολυθρύλητον περὶ τῆς γνησίας προφορᾶς τῆς ἀρχαίας Ἑλληνικῆς ζήτημα. Εἶχον ἐπὶ τοσαῦτα ἔτη ἐπιμελῶς ἀποφύγει νὰ διαλάβω περὶ αὐτοῦ καὶ πάντοτε ἤλπιζον ὅτι θὰ ἠδυνάμην ν' ἀποφύγω αὐτὸ ἐπὶ βραχὺν ἔτι χρόνον, ὅτε ἐν τῇ Ἑλληνικῇ μου Γραμματικῇ ἐσκόπουν ἅμα μὲν νὰ εἴπω τὴν περὶ τούτου γνώμην μου, ἅμα δ' ἐν πλάτει διὰ τῶν ἐν αὐτῇ ῥηθησομένων νὰ αἰτιολογήσω αὐτήν. Πόσον ὁ ἀγαπητός μοι φίλος κ. Θεόδωρος Παππαδημητρακόπουλλος διὰ τῶν μακροχρονίων αὐτοῦ ἐργασιῶν συνεβάλετο εἰς διαλεύκανσιν τοῦ περὶ προφορᾶς τῆς Ἑλληνικῆς γλώσσης ζητήματος, ἐπίσταμαι καλῶς καὶ διὰ τοῦτο τιμῶ καὶ σέβομαι αὐτόν. Ἀλλ' ἀκριβῶς ἐπειδὴ πρὸς τὸν ἄνδρα οὕτω διάκειμαι, δὲν ἔκρινα περιττὸν νὰ προσέλθω αὐτῷ κατὰ τὸ ἐνὸν ἐπίκουρος ἀποκαθαίρων ὅσα παρ' αὐτῷ ἐφαίνοντό μοι ἄλλως ἔχοντα, ἵνα μὴ οἱ ἀντίπαλοι αὐτοῦ ἐξελέγχοντες ταῦτα καὶ διαφόρως ἑρμηνεύοντες συνεξελέγχωσι πάντα τὰ ὑπ' αὐτοῦ εὖ τε καὶ καλῶς εἰρημένα.

Δυστυχῶς, ὡς φαίνεται, διὰ τῶν παρατηρήσεων ἐκείνων ἠνώχλησα οὕτως ἄκων τὸν ἀγαπητὸν καὶ πολυτίμητον ἄνδρα, διὸ καὶ ἐπεχείρησε νὰ ἐλέγξῃ τὰ εἰρημένα ὑπ' ἐμοῦ, οὕτω δ' ἠνάγκασέ με ἄκοντα ὅλως νὰ εἰσέλθω εἰς τὸ πολύκροτον τοῦτο ζήτημα. Δὲν ἠδυνάμην δ' ἐλεγχόμενος οὕτω, νὰ σιγήσω, ὅπως ἐπεθύμουν, τὸ μὲν διότι, ὡς ἔπειθον ἐμαυτόν, ἡ ἀλήθεια ἐβλάπτετο, ἐγὼ δὲ χρέος ἱερὸν ἔχω νὰ μάχωμαι ὑπὲρ τῆς ἀληθείας πρὸς πάντας καὶ πρὸς αὐτοὺς τοὺς φιλτάτους, εἰς ὧν τὸν

ἀριθμὸν καταλέγω καὶ τὸν κ. Παππ., τὸ δὲ καὶ διότι, ἂν μὴ ἤθελον ν' ἀπολέσῃ τὸ κῦρος αὐτῆς ἡ ἐμὴ ἀπὸ τῆς ἕδρας τοῦ Πανεπιστημίου διδασκαλία, δὲν ἠδυνάμην νὰ ἐγκαταλίπω ἀμφιβαλλομένας ἀτόπως τὰς γλωσσικὰς ἀρχὰς καὶ καθόλου τὴν μέθοδον ἐμοῦ. Διότι, εἰρήσθω εὐθὺς ἀπὸ τοῦδε παρρησίᾳ, περὶ ἀρχῶν καὶ μεθόδου πρόκειται ὁ ἀγών. Θὰ ζητήσω δὲ ν' ἀπαντήσω εἰς τὰς αἰτιάσεις καὶ εἰς μόνας ταύτας, οὐδὲ θὰ προβῶ εἰς ἔλεγχον πραγμάτων, ἅτινα δὲν περιλαμβάνονται ἐν τῇ ἀνωτέρω Ἀποκρίσει τοῦ φίλου κ. Παππαδημητρακοπούλλου.

Σκοπὸς τῶν παρατηρήσεών μου ἐκείνων ἦν, ἵνα σώσω τὸ κῦρος φωνητικῶν τινων νόμων τῆς Ἑλληνικῆς γλώσσης, ἀποδεικνύων ὅτι ταῦτα ἅτινα κατ' ἄλλους ἦσαν ἀνώμαλα καὶ ἰδιότροπα ἀποτελέσματα τῆς ἐνεργείας τῶν φωνητικῶν νόμων τῆς Ἑλληνικῆς γλώσσης, οὐδὲν ἄλλο κατ' ἀλήθειαν ἦσαν ἢ φαινόμενα ἁπλῆς συνεκδρομῆς. Ἀπεδείκνυον δὲ τὸν δισχυρισμόν μου τοῦτον παρατηρῶν ὅτι, ἄν τις φιλοκρινῇ προσηκόντως τὰ ἀνώμαλα ταῦτα, τὰ προσαγόμενα ὡς τεκμήρια τῆς τοιαύτης ἢ τοιαύτης ἐκτάκτου προφορᾶς τοῦ ει ὡς ἴ, τοῦ αι ὡς ε, τοῦ υ ὡς ει κλπ., εὑρίσκει ὅτι ἡ σύγχυσις αὕτη δὲν ἀπαντᾷ ἐν πάσῃ ὁμοίως ἐχούσῃ συλλαβῇ ὁπουδήποτε τῆς λέξεως κειμένῃ, ἀλλ' ἀεὶ ἐν ταῖς καταλήξεσι (πλὴν τῶν μεταπτωτικῶς ἐχόντων, περὶ ὧν ἐφεξῆς). Ἐπειδὴ δέ, ὡς γνωστόν, ὅταν ἀληθὴς ταύτισις τῶν πρότερον διαφόρως ἐκφωνουμένων φθόγγων συντελεσθῇ, οἱ φθόγγοι οὗτοι ἐναλλάσσονται ἐν πάσῃ ὁμοίως ἐχούσῃ συλλαβῇ πάσης λέξεως, καὶ ἐπειδὴ ἀνωμαλίαι περιωρισμέναι ὁπωσδήποτε δὲν εἶναι ἀληθῶς ἀνωμαλίαι, ἀλλ' ὑπόκεινται νόμοις τισίν, δι' αὐτὰ ὑπώπτευσα ὅτι τὸ πρᾶγμα δὲν ἔχει ὅπως ἐδιδάσκετο, ἤτοι δὲν προῆλθεν ἐκ τῶν φωνητικῶν νόμων, διὸ καὶ ἐζήτησα νὰ ἑρμηνεύσω τὰ παράχορδα φαινόμενα ἐκεῖνα διὰ τῆς ἀρχῆς τῆς συνεκδρομῆς. Τὴν ἀρχὴν ταύτην ὁ φίλος κ. Παππαδημητρακόπουλλος ὀνομάζει «νεοτευχῆ, καινὴν θεωρίαν ἐμοῦ, νέον εἶδος ἀναλογιῶν καὶ μεταπλασμῶν ὃ βιαίως ζητῶ νὰ ἱδρύσω» κλπ., ἐνῷ κατ' ἀλήθειαν καὶ ἀρχαιοτάτη εἶναι, ἀφοῦ καὶ αὐτὸς ὁ Ἡρῳδιανὸς ἡρμήνευε κατ' αὐτὴν τὸ Βορυσθενίτης ἀντὶ Βορυσθενείτης λέγων ὅτι «ἠκολούθησε τῷ πλείονι χαρακτῆρι διὰ τοῦ ι· τὰ γὰρ διὰ διφθόγγου ὀλίγα. Καὶ ἐν Α 371 διδάσκει ὅτι «Φίκειον ὄρος Βοιωτίας· τοῦτο δὲ εὕρηται καὶ διὰ βραχέος τοῦ ι· ἴσως δὲ συνεξέδραμεν

τῷ 'Ρύτιον, Αἴγιον, Σούνιον», κλπ, καὶ οὐδαμῶς ἰδία ἐμοῦ θεωρία, ἀλλ' ἁπλούστατα ἀρχῆς γνωστῆς ἐφαρμογὴ ἐπὶ φαινόμενα ἀνώμαλα νομιζόμενα καὶ ἑρμηνεία αὐτῶν διὰ ταύτης, οὐδὲν δὲ ἄλλο. Ὅτι δὲ ἡ ἀρχὴ αὕτη δὲν εἶναι οὐδὲ κατὰ τὸν κ. Παππαδημητρακόπουλλον ὅλως ἀπόβλητος, δηλοῖ αὐτὸς οὗτος παραδεχόμενος τὴν ἑρμηνείαν, ἣν περὶ τοῦ Μαντινικὴ καὶ βοεικὸς (κατὰ τὸ ὀρεικὸς) ἐξήνεγκον. Ἡ μόνη διαφορὰ ἐν ἡμῖν εἶναι ὅτι τὴν γνωστὴν καὶ ἀληθῆ ἀρχὴν ταύτην ὁ μὲν ἐπὶ ἐλάχιστα ἐφαρμόζει, ἐγὼ δὲ ἐπὶ πάντα, ὅσα κατ' ἐμὴν γνώμην δι' αὐτῆς διαλευκαίνονται. Δὲν κρίνω δ' ἐγὼ τοὐλάχιστον ὅτι σφάλλεται μεθοδικῶς ὁ ἐφαρμόζων ἀρχήν τινα ἀληθῆ καὶ παραδεδεγμένην ἐπὶ πάντα ἐφ' ἃ κρίνει ὅτι αὕτη ἐξικνεῖται. Ὁ κ. Παππ. διδάσκει ὅτι «ἡ γνῶσις τῶν ἀναλογιῶν καὶ συνεκδρομῶν καὶ μεταπλασμῶν βεβαίως πολὺ ὠφελεῖ εἰς ἑρμηνείαν πολλῶν ἀνωμαλιῶν, ἀλλὰ δὲν δύναται νὰ χρησιμεύῃ καὶ ὡς πανάκεια πάσης ἀνωμαλίας καὶ παντὸς ἀντιμαχομένου πρὸς τὰς ἰδίας ἡμῶν ἀρχὰς καὶ πεποιθήσεις. Αἱ ἀνωμαλίαι ἔχουσι καὶ ἄλλας αἰτίας καὶ μόνον τότε πρέπει νὰ καταφεύγῃ τις εἰς τὰς ἀναλογίας, ὅταν αὗται εἶναι βέβαιοι καὶ ἀναμφισβήτητοι καὶ μηδεμία ἄλλη παρὰ ταύτας ἑρμηνεία ἐγχωρῇ. Ἀλλ' ἐπὶ τῶν ἀδήλων καὶ ἀμφισβητουμένων αἱ ἀναλογίαι εἶναι πρᾶγμα ἐπισφαλέστατον, καὶ ἐπ' αὐτὰ πρέπει νὰ γίνηται, ὅπου εἶναι δυνατόν, χρῆσις μόνης τῆς ἀποδείξεως» (ἀνωτ. σελ. 180). Ὁ κ. Παππ. φιλῶν τὴν δείνωσιν λέγει ὅτι ὡς πανάκειαν ἐγὼ μετεχειρίσθην ἢ προέτεινα νὰ μεταχειριζώμεθα τὴν ἀρχὴν τῆς ἀναλογίας εἰς ἑρμηνείαν πάσης ἀνωμαλίας, ὃ ἀλλότριον ἐμοῦ. Μὴ δὲν ἡρμήνευσά τινα διὰ τῆς μεταπτώσεως; Ἔπειτα παρατηρῶ ὅτι ἡ γενικῶς ἐκφρασθεῖσα διδασκαλία αὕτη τοῦ κ. Παππ., εἰ καὶ φαίνεται ἐκ πρώτης ὄψεως ἐξαίρετος, οὐχ ἧττον μικρὰν ἢ μᾶλλον οὐδεμίαν παρέχει ἡμῖν ὠφέλειαν ἐν τῇ πράξει· διότι εὐθὺς ἐν ἀρχῇ ἐρωτᾶται: τίνες εἶναι αἱ βέβαιοι καὶ ἀναμφισβήτητοι ἀναλογίαι καὶ τίνες αἱ ἐπισφαλεῖς; μέχρι τίνος σημείου ὀφείλομεν νὰ ἐκτείνωμεν τὴν χρῆσιν αὐτῶν καὶ ποῦ νὰ σταθῶμεν; Ὁ κ. Παππ. διατείνεται ὅτι, ὅταν αὗται εἶναι βέβαιοι καὶ ἀναμφισβήτητοι καὶ μηδεμία ἄλλη παρὰ ταύτας ἑρμηνεία ἐγχωρῇ, τότε πρέπει νὰ παραλαμβάνωμεν τὰς ἀναλογίας. Ἀλλὰ μήπως περὶ τοῦ πότε ἐγχωρεῖ ἄλλη παρὰ ταύτας ἑρμηνεία καὶ πότε οὐχί, συμφωνοῦσιν ἀεὶ οἱ ἐρευνηταί; Οὕτω λ.χ. ὁ κ. Παππ. διδάσκει, «Ὅτι ἡ συστολὴ τῆς ει εἰς βραχὺ ι καὶ

πρὸ φωνήεντος καὶ πρὸ συμφώνου φανερῶς ἄρχεται συμβαίνουσα ἐν τῇ Ἑλληνικῇ γλώσσῃ διὰ τὴν κατ' ἐκείνους τοὺς χρόνους (ἤτοι καθ' οὓς χρόνους ἐγράφησαν τὰ ἐν Στύροις τῆς Εὐβοίας εὑρεθέντα μολύβδινα πινάκια) ὡς φαίνεται μικρὰν αὐτῆς καὶ τοῦ μακροῦ ι διαφοράν». Καὶ ταῦτα προτείνει ὡς ἑρμηνείαν τῶν εἰς -κλίδης παρὰ τὰ εἰς -κλείδης. Ἀλλὰ τὴν ἑρμηνείαν ταύτην δὲν παραδέχομαι ἐγὼ (ἴδε κατωτέρω περὶ τούτων), καὶ δὴ κατ' ἐμὲ οὐδεμία ἄλλη παρὰ τὴν ἀναλογίαν ἐγχωρεῖ ἑρμηνεία εἰς διαλεύκανσιν τούτων. Ἕκαστος ἄρα βλέπει προφανῶς ὅτι διὰ τοιούτων συζητήσεων δὲν λύεται τὸ ζήτημα τῆς χρήσεως ἢ τῆς ἀποφυγῆς τῶν ἀναλογιῶν ἐν ἑκάστῃ περιστάσει.

Ἐν σελ. 165 ἐπιχειρεῖ ὁ κ. Παππ. νὰ διαστείλῃ τὰς αὐτοδήλους κατὰ τὴν γνώμην αὐτοῦ συνεκδρομὰς τῶν ἄλλων, λέγων ὅτι, «ἐν ταῖς αὐτοδήλοις συνεκδρομαῖς μεταβάλλεται μόνον ἡ κατάληξις, ἐν δὲ ταῖς εἰρημέναις γραφαῖς ἀλλοιοῦται ἡ ῥίζα». Ἀλλ' ἡ διάκρισις αὕτη εἶναι ὅλως πλημμελής, ὅπως κατωτέρω θέλει καταστῇ δῆλον.

Διὰ πάντα ταῦτα φρονῶ ὅτι ὁ βουλόμενος νὰ ἐργάζηται μεθοδικῶς ἀνάγκη νὰ μὴ ἐρωτᾷ, ἂν διὰ τῆς τεθείσης ἀρχῆς ἑρμηνεύωνται πολλὰ ἢ ὀλίγα φαινόμενα, μηδὲ νὰ ἐκπλήττηται ἂν πολλὰ δι' αὐτῆς διαλευκαίνωνται, ἀλλὰ τοὐναντίον νὰ χαίρῃ, ἀρκεῖ μόνον νὰ ἐξετάζῃ πάντοτε, ἂν διὰ τῆς ὁμαλῆς ἐφαρμογῆς τῆς μιᾶς ἀρχῆς ταύτης λύωνται πᾶσαι ἀνεξαιρέτως αἱ ποικιλόμορφοι ἀνωμαλίαι ἐν τοῖς ἐξεταζομένοις φαινομένοις. Ἀκριβῶς μάλιστα ἡ ἑρμηνεία πασῶν τῶν ἀνωμαλιῶν θεωρεῖται καὶ δικαίως ὡς τεκμήριον τῆς ὀρθότητος τῆς ἐφαρμοσθείσης ἀρχῆς. Ὅτε πρὸ πολλῶν ἐτῶν ἡρμήνευσα ἐγὼ ἐν τῷ Περιοδικῷ τοῦ Kuhn Τόμ. ΚΖ' σελ. 69 κέξ. τὰς ποικίλας ἀνωμαλίας τὰς ἐν τοῖς θέμασι τοῦ ἐνεστῶτος παρατηρουμένας, λ. χ. ἀλλάζω, κρατίζω, ψηφῶ, σκάβω, σκάφω, φεύω, ἀλείβω κττ., εἰπὼν ὅτι, ἐκ τῶν ὁμοίως ἐχόντων ἀορίστων τούτων ἐπῆλθεν ὁ κατ' ἀναλογίαν μεταπλασμὸς καὶ σύγχυσις αὕτη τῶν ῥημάτων, διὸ καὶ ὅσων ῥημάτων οἱ ἀόριστοι μὴ συνέπιπτον, τούτων τὰ ἐνεστωτικὰ θέματα διατελοῦσιν ἀσύγχυτα, οὐδεὶς τότε ἀντιπαρετήρησέ μοι ὅτι τὴν μίαν ἀρχὴν τῆς συνεκδρομῆς ταύτην ὡς πανάκειαν μετεχειρίσθην εἰς ἑρμηνείαν ἀπειροπληθῶν ἐν τούτοις ἀνωμαλιῶν. Ὅλως τοὐναντίον ἐγένετο, ἤτοι, ἐπειδὴ ἡ προταθεῖσα ἁπλῆ καὶ ἑνιαία ἑρμηνεία διελεύκαινε πάντα ἀνεξαιρέτως τὰ ἐν τούτοις παράχορδα, ἀπεδέξαντο αὐτὴν εὐγνωμόνως οἱ συνεργάται

καὶ εἰς ἑρμηνείαν ὁμοίων ἀνωμαλιῶν τῆς ἀρχαίας Ἑλληνικῆς ἐπεξέτειναν (πρβλ. Osthoff, Ἱστορίᾳ τοῦ Παρακειμένου σελ. 292 κἑξ.). Κατ' αὐτὰ ἄρα πρέπει νὰ ἐξετάσωμεν καὶ ἐν τῷ παρόντι ὧδέ πως: ἂν ὁμολογήσωμεν ὅτι διὰ τὴν ἰσοδύναμον βαθμηδὸν καταστᾶσαν σημασίαν τῶν καταλήξεων -ίδης καὶ -είδης, -ίτης καὶ -είτης -ικὸς καὶ -εικός, -ια καὶ -εια, -υια καὶ -εια, -ιον καὶ -ειον κττ. ἠδύναντο αὗται νὰ ἐναλλάσσωνται, ἐκλείπουσιν εὐθὺς ἅμα τῇ ὁμολογίᾳ ταύτῃ αἱ πολλαὶ καὶ ποικίλαι ἀνωμαλίαι αἱ ἀναγκάζουσαι ἡμᾶς νὰ παραδεχώμεθα σύγχυσιν τῶν φθόγγων τούτων ἐν τούτοις καὶ παραδόξως ἐν μόνοις τούτοις; Ἂν ἐκλείπωσιν, ὅπως ἀληθῶς ἐκλείπουσιν, τότε εἶναι, φρονῶ, πολὺ μεθοδικώτερον, καὶ δὴ ἐπιστημονικώτερον, νὰ ἐπεκτείνωμεν τὴν ἀρχὴν ταύτην ἐπὶ πάντα τὰ ἀνώμαλα ταῦτα, ἢ νὰ παραδεχώμεθα μετὰ τοῦ κ. Παππ. ὅτι «τὸ υ καὶ ἡ ταυτοδύναμος αὐτῷ οι ἠδύναντο ἀπολεπτυνόμενα ἔν τισι συλλαβαῖς νὰ λαμβάνωσι κατὰ φυσικὸν νόμον τὸν λεπτότερον φθόγγον τῆς ει ἤτοι τοῦ μακροῦ ι καὶ πρὸ τῆς δεκάτης ἑκατονταετηρίδος (τ. ἔ. κατὰ τὸν γ' π. Χ. αἰῶνα ἔν τισι μετοχαῖς εἰς -υια)», ἢ ὅτι «ἐν τούτοις (τοῖς εἰς -κλείδης) τὸ ε τοῦ θέματος καὶ τὸ ι τῆς καταλήξεως συνεκεράσθησαν εἰς ἁπλοῦν φθόγγον διὰ τῆς ἐνεργείας τῶν φωνητικῶν νόμων καὶ ὁ ἁπλοῦς οὗτος φθόγγος συνεστάλη ὕστερον εἰς βραχὺ ι»· ἢ ὅτι «τὸ Ποτειδεᾶται προῆλθεν ἐκ τοῦ Ποτειδαιᾶται ἤτοι τοῦ Ποτειδêᾶται συστολῇ τῆς αι ἤτοι τοῦ μακροῦ καὶ ἀνοικτοῦ ê, εἰς τὸ βραχὺ καὶ συνεσταλμένον ε». Διότι οὐδεὶς βλέπει πῶς ἦτο δυνατὸν κατὰ τὴν ἕκτην π. Χ. ἑκατονταετηρίδα νὰ τραπῇ ἐν ταῖς καταλήξεσι ταύταις καὶ ταῖς ὁμοίαις τὸ ει εἰς ῑ καὶ ἔπειτα εἰς ῐ, ἀφοῦ δὲν συνέβη τοῦτο καὶ ἐν πάσῃ ὁμοίως ἐχούσῃ χώρᾳ τῶν λέξεων, οὐδὲ πῶς ἦν δυνατὸν τὸ μὲν Ποτειδαιᾶται νὰ ἐκφωνῆται Ποτειδêᾶται κατὰ τὸν Ε' π.Χ. αἰῶνα, καὶ μετὰ ταῦτα νὰ συστέλληται καὶ νὰ γράφηται οὕτως, ε, τοὐναντίον δὲ πᾶν ἄλλο αι, καὶ ἐν αὐτῷ τῷ πρωτοτύπῳ Ποτείδαια καὶ ἐν πάσῃ ἄλλῃ λέξει νὰ γράφηται ἀείποτε οὕτως, αι, μηδὲ νὰ τρέπηται εἰς ε. Ἂν τὸ ει καὶ ῐ, τὸ αι καὶ ε ἦσαν τότε ἰσοδύναμα ἐν τούτοις, ὥστε καὶ ἐγράφετο τὸ ῐ καὶ ε ἀντὶ τοῦ ει καὶ αι, τότε διατί, ἐρωτᾷ ἕκαστος εὐλόγως, δὲν συνέβαινε τὸ αὐτὸ καὶ ἐν ἄλλοις λ. χ. γενναία,

κεφάλαιον, Ποτείδαια, ὡραία, σπουδαία, εὐκταῖος, ἢ μειδιῶ, ὄνειδος, γένει, ἠδεῖ, λαλεῖ, εἶμι, πείθω κλπ.;

Ἑρμηνεύων ὁ κ. Παππ. τὰ φαινόμενα ταῦτα οὐχὶ διὰ συνεκδρομῆς ἀλλὰ διὰ φωνητικῆς μεταβολῆς ἢ λεπτύνσεως, ὅπως λέγει, τοῦ ει εἰς ῐ καὶ τοῦ αι εἰς ε καὶ τοῦ υ(ι) εἰς ει ἤτοι ῑ καὶ παραδεχόμενος ἰδιαιτέραν, χάριν τούτων καὶ μόνων, ἀλλοίωσιν τῶν διφθόγγων ει, αι, υ(ι), οὐδεμιᾶς ἀναμφιβόλως θέλει τύχει πίστεως παρ' ἐκείνων ὅσοι ἐνθυμοῦνται ὅτι οἱ ἄνθρωποι οἱ λαλοῦντες γλῶσσαν ἢ διάλεκτόν τινα ἐκφωνοῦσιν ἐν τῷ αὐτῷ τόπῳ καὶ χρόνῳ καὶ ὑπὸ τὰς αὐτὰς περιστάσεις ἕκαστον φθόγγον καθ' ἕνα καὶ μόνον ἀεὶ τρόπον καὶ δὴ ὅμοιον ἑαυτῷ ἐν πάσαις ταῖς λέξεσιν, ἀδιάφορον δ' ὅλως εἶναι ἂν ἐν καταλήξει ἢ ἐν ῥίζῃ ἢ ἀλλαχοῦ κεῖται. Ἡμεῖς λ.χ. ἐκφωνοῦμεν τὸ κ πρὸ τοῦ ι ὁμοίως καὶ ἐν τῷ τέλει παιδάκι, βρακκί, ῥακή, κακή κτλ. καὶ ἐν τῷ μέσῳ ἐκεῖνος, καὶ ἐν τῇ ἀρχῇ κινῶ, κείτομαι κλπ. Ὡσαύτως τὸ χ πρὸ τοῦ ε ἀπαγγέλλομεν πανταχοῦ ὁμοίως, πρβλ. χέρι, μαχαίρι, μάχες κλπ. Καὶ ταῦτα πάντα κατ' ἀνάγκην οὕτω, διότι ταῦτα γίνονται κατὰ φυσιολογικοὺς καὶ δὴ ἀνεξαιρέτους καὶ ἀπαραβάτους νόμους, καθ' ὅσον εἶναι ἀξίωμα τῆς γλωσσικῆς σήμερον, ὅτι ἡμεῖς οὐχὶ τοῦ φθόγγου ἐν ἑκάστῃ λέξει χωρίς, ἀλλ' ἑκάστου φθόγγου ἐν πάσαις ταῖς λέξεσιν ὑπὸ τὰς αὐτὰς περιστάσεις ἐκφωνουμένου ἓν ἁπλοῦν ἔχομεν αἴσθημα. Κατ' αὐτὰ δῆλον ὅτι οἱ μεταβαλλόντες ἐν τῇ προφορᾷ αὐτῶν εἰς ει εἰς ῐ ἐν τῷ Νεοκλίδης κλπ. καὶ τὸ αι εἰς ε ἐν τῷ Ποτειδεᾶται ἔμελλον κατ' ἀνάγκην ἀμείλικτον νὰ μεταβάλωσιν αὐτὰ καὶ ἐν τῷ εἶδος, μειδιῶ, ὄνειρος, Ποτείδαια, λείπει, πειθώ, τριήρει, σκοταῖος, ὁδαῖος, τιμαί, τιμαῖς κλπ.

Ὁ διατεινόμενος ὅτι τὸ ει ἐν τοῖς εἰς -εια, -ειτης, -ειδης, -ειον, -εικος, τὸ υ(ι) ἐν ταῖς μετοχαῖς τοῦ παρακειμένου εἰς -υια, τὸ υ ἐν τῷ ἁλυκός, καὶ τὸ αι ἐν τῷ Ποτειδαιᾶται διετέθη ἄλλως ἢ ὅπως ἐν πάσῃ ἄλλῃ ὁμοίως ἐχούσῃ χώρᾳ τῶν ἄλλων λέξεων σφάλλεται ὁμοίως ὅπως θὰ ἐσφάλλετο ὁ διδάσκων ὅτι τὸ ι τῆς καταλήξεως -ινος, λ.χ. κρίθινος, μάλλινος, προφέρεται σήμερον, καὶ τοῦτο οὐχὶ ἐν πάσαις ταῖς οὕτω σχηματιζομέναις λέξεσιν ἀλλ' ἔν τισι, διαφόρως τοῦ ι τοῦ ἐν ταῖς ἄλλαις λέξεσιν, ἤτοι διαφόρως τοῦ ἐν τοῖς τύρινος, φυσικός, βασιλικός, Ἀράπικος κλπ., ἢ ὅτι τὸ ε ἐν τῷ βλαβερός,

νοπτερός, καρπερὸς κλπ. διαφόρως τοῦ ε ἐν τῷ δροσερός, σπερνός, ἐρχομὸς κλπ. ἢ ὅτι τὸ α ἐν τῷ ὄνομα, ὥρα, στόμα, σῶμα κλπ. διαφόρως τοῦ α ἐν τῷ ἀγαπῶ, λαλῶ, λαλιὰ κλπ. Καὶ ὅμως οὐδὲν διάφορον διδάσκει ὁ κ. Π. λέγων ὅτι ὀλίγα τινὰ εἰς -εια -ειτης -ειδης -ειον -εικος -υιος -υια -αιατης λήγοντα ἔπαθον, χωρὶς πάντων τῶν ἄλλων, τὴν τοιαύτην ἀλλοίωσιν οὐχὶ δὲ καὶ τἆλλα πάντα τὰ ὁμοίως ἔχοντα ἤτοι μετὰ τῶν διφθόγγων τούτων ἐκφωνούμενα.

Οὐδὲ δύναται νὰ προβάλῃ τὸν διισχυρισμὸν ὅτι διὰ τὴν ἱστορικὴν ὀρθογραφίαν ἐγράφοντο πάντα τἆλλα κατὰ τὸν ἀρχαῖον τρόπον, εἰ καὶ μετεβλήθησαν· πρῶτον μὲν διότι ἀπορεῖται τίνος ἕνεκα ἡ ἱστορικὴ αὕτη ὀρθογραφία δὲν προεφύλαξε καὶ τὰ περὶ ὧν ὁ λόγος Νεοκλίδης κλπ., Ποτειδεᾶται κλπ. Ἔπειτα παρατηρῶ ὅτι, ἂν ἠλήθευεν, ὅπερ ὁ κ. Παππ. διατείνεται, «αἱ ἀπὸ τῶν Ὁμηρικῶν χρόνων ἀρξάμεναι συστολαὶ τῆς ει εἰς τὸ τραχὺ ι, οὐ μόνον πρὸ φωνήεντος ἀλλὰ καὶ πρὸ συμφώνου» σελ. 183, ἄν, λέγω, τοῦτο ἠλήθευεν, ἔμελλον κατ' ἀνάγκην ἀπαραίτητον ἔκτοτε πολλαχῶς νὰ συγχέωνται ταῦτα, ἐπειδὴ κατὰ τοὺς Ὁμηρικοὺς χρόνους ἐκείνους βεβαίως οὐδεμία ἱστορικὴ ὀρθογραφία ἠδύνατο νὰ ὑπάρχῃ. (Οὐδὲ κατὰ τὸν Ε΄ π. Χ. αἰῶνα ἔτι ἦν σταθερὰ ἐν Ἀθήναις καὶ πεπηγυῖα ὅλως ἡ ὀρθογραφία τῶν λέξεων, ὅπως διδάσκει ἡ τότε γενομένη μεταρρύθμισις διὰ τοῦ Ἰωνικοῦ ἀλφαβήτου). Ἐπειδὴ δὲ ἡ συστολὴ τῆς ει εἰς ῐ καὶ ἡ σύγχυσις τούτων πρὸς ἄλληλα κατὰ τὰ ῥηθέντα δὲν ἠδύνατο νὰ περιορίζηται ἐν ὡρισμέναις τισὶ λέξεσιν ἀλλ' ἀναγκαίως θὰ ἐγίνετο ἐν πάσαις, ὤφειλεν ἀπὸ τῶν Ὁμηρικῶν χρόνων μήτε ὀρθογραφία σταθερὰ ν' ἀναπτυχθῇ μήτε χρῆσις ἐν τῷ ποιητικῷ λόγῳ ἀμετακίνητος νὰ παρατηρῆται. Ἂν δ' ὅμως καὶ ὀρθογραφία σταθερὰ ἱστορικὴ βραδύτερον κατεστάθη καὶ ἂν ἡ χρῆσις τῶν ποιητῶν σταθερὰ καὶ ἀσάλευτος διετέλει, δῆλον ὅτι τὸ ει καὶ ῐ οὔτε ἀπὸ τῶν Ὁμηρικῶν χρόνων οὔτε ἐν τοῖς δοκίμοις χρόνοις συνεχέοντο. Ὁ περιορισμὸς ἄρα τῶν ἀνωμαλιῶν τούτων ἐπὶ μόνων τῶν καταλήξεων, ἔλεγον, διδάσκει ὅτι αὗται δὲν εἶναι ἀληθεῖς φωνητικαὶ ἀλλοιώσεις, ἀλλ' ἄλλο τι λόγον ἔχον. Τοῦτον δὲ τὸν λόγον ἐζήτησα καὶ ἀνεῦρον ἐγὼ ἐν τῇ ἀρχῇ τοῦ κατὰ συνεκδρομὴν μετασχηματισμοῦ τῶν λέξεων διὰ διαφόρων ἰσοδυνάμων καταλήξεων.

Δὲν ἀρνοῦμαι ὅτι ἠδυνάμην ὡς ἄνθρωπος νὰ σφαλῶ κατὰ τὴν

ἑρμηνείαν τούτου ἢ ἐκείνου τοῦ φαινομένου, ἅτε κατ' ἄλλα πρότυπα, οὐχὶ κατὰ τὰ μνημονευθέντα ὑπ' ἐμοῦ, γενομένου ἢ καὶ ἄλλως ἑρμηνευομένου, ἀλλὰ διὰ τοῦτο δὲν πρέπει νὰ καταδικασθῇ ἡ κατὰ τὴν ἀρχὴν τῆς συνεκδρομῆς ἑρμηνεία τούτων, καὶ νὰ γένηται ἀποδεκτὴ ἡ πάντας τοὺς φωνητικοὺς ἢ καὶ ἄλλους ἔτι νόμους τῆς γλώσσης ἡμῶν ταράσσουσα τοῦ Παππ. Οὕτω λ. χ. ἡρμήνευσα ἐγὼ πρὸ πολλοῦ τὸ εὐκταῖος ὡς κατὰ παρέκτασιν ἐκ τοῦ εὐκτός κατὰ τὸ συγγενὲς ἀραῖος γενόμενον. Ὁ κ. Παππ. ἐπιμένει (πρβλ. Ἀθηνᾶς Τόμ. Ζ', σελ. 110) φρονῶν ὅτι ἐλέχθη ἀντὶ τοῦ εὐκτέος, δὲν παρετήρησε δ' ὅμως ὅτι ἡ διδασκαλία αὕτη καταπατεῖ θεμελιώδη νόμον τῆς Ἑλληνικῆς γλώσσης, καθ' ὃν ἐκ τῶν εἰς -τέος ῥηματικῶν οὐδὲν παραθετικὸν σχηματίζεται, καὶ δὴ τὸ εὐκταιότερος καὶ εὐκταιότατος εἶναι οὕτω παράλογα, νοοῦνται δ' εὐκόλως ἂν βάσις τεθῇ τὸ εὐκτός (πρβλ, αἱρετός αἱρετώτερος).

Ἀλλ' ὁ κ. Παππαδημητρακόπουλλος δὲν ἠθέλησε νὰ λάβῃ πρὸ ὀφθαλμῶν ἀλλ' ἀντιπαρῆλθε σιγῇ τὴν κυρίαν ἔνστασιν ἐμοῦ, ἤτοι: διατί αἱ ἀνωμαλίαι αὗται παρατηροῦνται ἐν μόναις ταῖς καταλήξεσιν, οὐχὶ δὲ καὶ ἐν πάσῃ τῶν λέξεων θέσει; Ἀφροντιστήσας δὲ τοῦ παραδόξου τούτου φαινομένου ἐπιμένει προκειμένου περὶ τῶν εἰς -ειδης, -ιδης κλπ. ἐν τῇ γνώμῃ αὐτοῦ καθ' ἣν ταῦτα οὐχὶ κατὰ συνεκδρομήν, ἀλλὰ κατὰ τοὺς φωνητικοὺς νόμους ἤτοι διὰ τὴν ἐν τούτοις φωνητικὴν τῶν φθόγγων σύμπτωσιν ἐγράφησαν οὕτως· ἀλλ' οἱ λόγοι οὓς ὑπὲρ τῆς γνώμης αὐτοῦ καὶ κατὰ τῆς ἀρχῆς τῆς συνεκδρομῆς ἐπάγεται, δὲν εἶναι ἰσχυροί. Διότι πρῶτον ἕκαστος θά μοι ὁμολογήσῃ, ἐλπίζω, ὅτι ἐφ' ὅσον τὰ προσαγόμενα ὑπ' αὐτοῦ τεκμήρια παρέχουσι τὴν σύμπτωσιν ταύτην ἐν μόναις ταῖς καταλήξεσιν, οὐχὶ δὲ καὶ ἐν πάσῃ συλλαβῇ τῶν λέξεων, εἶναι ὕποπτα καὶ δὴ ἀνίσχυρα. Ἔπειτα παρατηρῶ ὅτι οὐδὲν σημαίνουσιν ἀληθῶς αἱ ἀντιρρήσεις αὐτοῦ διαπορουμένου, διατί δὲν ἐλέχθη καὶ ἀντιστρόφως ἤτοι Τολμείδης καὶ Σιμωνείδης κττ. παρὰ τὸ Τολμίδης, Σιμωνίδης, ὅπως παρὰ τὰ εἰς -κλείδης ἐσχηματίσθησαν τὰ εἰς -κλίδης, ἢ «διατί δὲν ἐλέχθη Κυδωνεᾶται, Ναξεᾶται κλπ., ὅπως Ποτειδεᾶται κατὰ τὸ Λεπρεᾶται, Τεγεᾶται κλπ.» καὶ διατεινομένου ὅτι «ἂν μόναι αἱ νεοτευχεῖς ἀναλογίαι τοῦ κ. Χ. ἦσαν ἱκαναί, ἄνευ τῆς ἐνεργείας τῶν φωνητικῶν νόμων, νὰ συστείλωσιν ἐν τοῖς εἰρημέ-

νοις ὀνόμασι (τοῖς εἰς -ειον) τὴν ει εἰς τὸ βραχὺ ι, θὰ ἦσαν ἱκαναὶ καὶ νὰ ἐκτείνωσι καὶ τὸ βραχὺ ι εἰς τὴν Ἐρασμικὴν ει . . .»· καὶ «ἂν ὑπῆρχε τοιαύτη σύγχυσις, τότε ἔπρεπε νὰ λέγηται οὐ μόνον προμηθία ἀντὶ προμήθεια, εὐηθία ἀντὶ εὐήθεια κττ. ἀλλὰ καὶ ἀντιστρόφως εὐλόγεια, ὁμολόγεια, εὐτύχεια κλπ.»· καὶ «ἂν τὸ γεγονεῖα, ἐρρηγεῖα κττ. ἐλέχθησαν κατὰ τὰ θηλυκὰ ἐπίθετα εἰς -εῖα, βραχεῖα, βραδεῖα, ἔδει νὰ λεχθῇ καὶ γεγονύς, ἑστακύς, διερρηγὺς κττ. κατὰ τὰ ἀρσ. βραχύς, βραδύς κλπ.». Τὰς ἐρωτήσεις ταύτας δὲν θὰ προέβαλλεν ὁ κ. Παππ., ἂν ἐνεθυμεῖτο ὅτι αἱ συνεκδρομαὶ δὲν ἐκτελοῦνται κατὰ φυσιολογικοὺς ἁπλοῦς ἀπαραβάτους ἀλλὰ κατὰ ψυχολογικοὺς ποικίλους νόμους καὶ δὴ ὅτι οὔτε ἐπὶ ἑκάτερα πάντοτε καὶ κατ᾽ ἀνάγκην τρέπονται οὔτε ἀναγκαίως ἐπὶ πάντα ἐξικνοῦνται τὰ ἐφικτά. Τοῦτο ποιοῦσι κατ᾽ ἀνάγκην μόνοι οἱ φωνητικοὶ νόμοι, οὐχὶ αἱ συνεκδρομαί. Οὕτω λ. χ. ἠδύνατό τις νὰ ἐρωτήσῃ μετὰ τοῦ αὐτοῦ εὐλογοφανοῦς δικαίου, μεθ᾽ οὗ ὁ κ. Παππ., διατί, ἂν τὰ τριτόκλιτα τῆς ἀρχαίας Ἑλληνικῆς μετέβησαν εἰς τὴν πρώτην κλίσιν διὰ τὴν ἐν τῇ αἰτιατικῇ σύμπτωσιν αὐτῶν, ἤτοι ἂν διὰ τὸ πατέραν = ταμίαν, νεανίαν, θυγατέραν = ἑσπέραν, ἡμέραν, τὴν νύκταν = ὥραν, πόλιν = νίκην, ὄφιν = κλέπτην κτλ. ἐγένετο ὁ πατέρας διὰ τὸ ὁ ταμίας, ἡ θυγατέρα διὰ τὸ ἡ ἡμέρα, ἡ πόλι ἢ πόλη διὰ τὸ ἡ νίκη, ὁ ὄφις τοῦ ὄφι διὰ τὸ ὁ κλέπτης τοῦ κλέπτη, διατί δὲν μετέβησαν καί τινα πρωτόκλιτα εἰς τριτόκλιτα, ἤτοι δὲν ἐλέχθη καὶ νίξ, ἡ χάρ, τῆς νικός, τῆς χαρός κλπ.; Ἢ διατί, ἀφοῦ τὰ τριτόκλιτα μετεπλάσθησαν κατὰ τὰ πρωτόκλιτα, παρέμεινε μέχρι σήμερον τὸ εἷς κανεὶς παρὰ τὸ ἕνας κανένας; (1) Ἢ διατί, ἂν διὰ τὴν ἰσότητα ὀμνύω ὀμνύῃς κλπ. = λύω λύῃς κλπ. καὶ ὀμνύοιμι ὀμνύοις κλπ. = λύοιμι λύοις κλπ., ἐλέχθη κατὰ τὸν Δ΄ π. Χ. αἰῶνα καὶ ὁριστικὴ ὀμνύω καὶ ζευγνύω καὶ σβεννύω κατὰ τὸ λύω, ἰσχύω κλπ. κλπ., διατί δὲν ἐλέχθη καὶ τοὐναντίον λῦμι, ἴσχυμι, μήνυμι, δάκρυμι κλπ.; Ἡμεῖς ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ δὲν δυνάμεθα ν᾽ ἀπαν-

(1) Ἐν παρόδῳ σημειωτέον ὅτι ἐλέχθησαν ἀληθῶς καί τινα κατὰ τὸν ἕτερον τρόπον· καθ᾽ ὃν δηλ. τρόπον ὑπὸ τῶν μεσαιωνικῶν Ἑλλήνων ἐλέχθη ὁ διάκων, ὅθεν καὶ νῦν ἔτι ὁ διάκος, ὁ ἡμίων, ὁ κατήγωρ κλπ., οὕτως ἐλέχθη ὑπὸ τοῦ Σοφοκλέους αὐτὸ τοῦτο τὸ ὑπὸ τοῦ κ. Παππ. ὡς ἀνήκουστον ἀναγραφόμενον εὐτύχεια

τῶμεν εἰς τὰς τοιαύτας ἐρωτήσεις, Οὕτω π. χ. ἐγὼ ἠδυνάμην νὰ εἴπω ὅτι διὰ τὸν βραχύτερον αὐτῆς τύπον προετιμᾶτο ἡ κατάληξις -ιδης ἀντὶ τῆς -ειδης, διότι καὶ τὸ ὑπολειπόμενον, μετὰ τὴν ἀφαίρεσιν τοῦ ε, ἦν ἀρκούντως σαφές· ὅτι δὲ τοὐναντίον διὰ τὸ ἐκφραστικώτερον προετιμήθη τὸ -ειον ἀντὶ τοῦ -ιον· ὅτι διὰ τὸ συχνότερον τὸ -ικος τοῦ -ειкος (Μαντινικὸς) καὶ -υκος (ἁλικός), τὸ -εια τοῦ -υια κλπ. Ἀλλ' εἴτε αὗται εἴτε ἄλλαι τινὲς εἶναι αἱ ἀληθεῖς αἰτίαι τῆς προτιμήσεως ταύτης ἢ ἐκείνης τῆς καταλήξεως, μικρὸν ἡμῖν διαφέρει, ἀρκεῖ τὸ γεγονὸς ὅτι προετιμήθησαν, ἤτοι ὅτι κατέλαβον τὴν χώραν ἐκείνων.

Οὐδὲ περὶ τῶν φαινομένων ἀλλοϊδέα, ἀϊδής, ἀϊκῶς, Ποσιδήιον, ἴκελος, ἰδυῖα κττ. εἰς ὧν τὴν ἑρμηνείαν ἐμνημόνευσα τῆς γλωσσικῆς ἀρχῆς τῆς μεταπτώσεως, συμφωνεῖ μοι ὁ κ. Π. διατεινόμενος ὅτι «σπανιωτάτη καὶ μετὰ πολλῆς περισκέψεως καὶ εὐλαβείας πρέπει νὰ γίνηται χρῆσις καὶ τῆς συγκριτικῆς γλωσσολογίας καὶ τῶν τεχνικῶν αὐτῆς ὅρων, ὑποκειμένου τοῦ λόγου περὶ ἀκριβοῦς ὁρισμοῦ ἀγνώστου τινὸς γλωσσικοῦ ἢ ὀρθογραφικοῦ φαινομένου, διότι ἐν τοιαύτῃ ἐξετάσει ἀπαιτοῦνται σαφῆ καὶ ἀναμφισβήτητα τεκμήρια, οὐχὶ δὲ ψιλαὶ καὶ ἐπισφαλεῖς εἰκασίαι καὶ εὐφυεῖς ἑρμηνεῖαι ἢ ἐτυμολογικαὶ ἀποδείξεις τούτου ἢ ἐκείνου τοῦ γλωσσολόγου, πολλῷ δ' ὀλιγώτερον φαινόμενα οὐδεμίαν ἔχοντα σχέσιν πρὸς τὸ ζητούμενον ἄγνωστον».

Συμφωνῶ τῷ κ. Π. προθύμως ὅτι μετὰ πολλῆς περισκέψεως πρέπει νὰ γίνηται χρῆσις τῆς γλωσσικῆς ἐπιστήμης εἰς ἑρμηνείαν οἱουδήποτε γλωσσικοῦ φαινομένου, καθ' ὃν τρόπον μετὰ πολλῆς περισκέψεως πρέπει νὰ γίνηται χρῆσις καὶ πάσης ἄλλης ἐπιστημονικῆς ἀρχῆς εἰς ἑρμηνείαν τῶν ἀγνώστων φαινομένων τουτέστιν εἰς εὕρεσιν τῆς θείας ἀληθείας. Ἀλλ' οὐδαμῶς δύναμαι νὰ συμφωνήσω ὅτι καὶ σπανιωτάτη τῆς γλωσσικῆς χρῆσις ἀνάγκη νὰ γίνηται, οὐδ' ὅτι τὰ περὶ ὧν ὁ λόγος φαινόμενα οὐδεμίαν ἔχουσι σχέσιν πρὸς τὸ ζητούμενον ἄγνωστον. Τοῦτο φαίνεται τοσοῦτον ὀρθὸν ὡσεὶ προκειμένου περὶ καταμετρήσεως ἀποστάσεων διετείνετό τις ὅτι τῆς μαθηματικῆς ἐπιστήμης σπανία πρέπει νὰ γίνηται χρῆσις καὶ ὅτι αἱ καταμετρήσεις εἶνε ἀλλό-

(πρβ. Ἡρωδιανοῦ Β' 453, 22) καὶ εὐφύεια ὑπὸ τοῦ Ἀλέξιδος κατὰ τὸν αὐτὸν Ἡρωδιανὸν αὐτόθι.

τριον τῆς μαθηματικῆς ἔργον, ἢ προκειμένου περὶ θεραπείας ὅτι τῆς ἰατρικῆς μικρὰ μόνον κττ., ὅπως προκειμένου περὶ γλωσσικῶν πραγμάτων λέγεται ὅτι σπανία μόνον ἀνάγκη νὰ γίνηται τῆς γλωσσικῆς χρῆσις καὶ ὅτι γλωσσικὰ φαινόμενα εἶναι ἀλλότρια τῆς γλωσικῆς ἐπιστήμης! Διὰ τούτων φαίνεται ὡς νὰ ἐκφράζηται δυσπιστία τις κατὰ τῆς γλωσσικῆς, ὅλως ἀδικαιολόγητος. Ἐγὼ δὲν ἠξεύρω οὐδ' ἤκουσά ποτε παρ' ἄλλου τινὸς ὅτι τοσαύτη μέχρι τοῦδε τοὐλάχιστον κατάχρησις αὐτῆς ἐγένετο ὑπ' ἐμοῦ ὥστε ἀπέβαλε τὸ κῦρος αὐτῆς. Πῶς λοιπὸν λέγεται σήμερον ὅτι ἐπιβάλλεται ἡμῖν προσοχὴ καὶ προφύλαξις ἀπέναντι τῆς Σειρῆνος ταύτης; Ἢ μήπως αὕτη φέρει μόλυσμά τι καὶ εἶναι φόβος ἐπιδημίας ἐκ τῆς συχνῆς αὐτῆς χρήσεως; Ἂν εἶναι διδακτικὴ πλημμελῶν πραγμάτων, ἀνάγκη μηδεμία αὐτῆς νὰ γίνηται χρῆσις, ἂν δὲ τοὐναντίον εἶναι διδάσκαλος ἀληθῶν, οὐδεὶς λόγος εἰς περιορισμὸν αὐτῆς. Ἔπειτα παρατηρῶ ὅτι πᾶς ἀπροκατάληπτος ἀναγνώστης θά μοι ὁμολογήσῃ ὅτι τὸ -ιδὴς ἐν τῷ ἀλλο-ιδέα, ἀ-ιδὴς ἔχει πρὸς τὸ εἶδος ὅπως τὸ συζυγὴς πρὸς τὸ ζεύγης, ἀτυχής, εὐτυχής, πρὸς τὸ τεῦχος, ἀβαθὴς πρὸς τὸ βένθος κττ. Ὁμοίως ἐλέχθη καὶ τὸ ἀϊκὴς παρὰ τὸ εἴκω ἔοικα, τὸ *ἀ-Fικ-ς ὅθεν ἀ(F)ικῶς παρ' Ὁμ., πόθ-ικες, ἀ-Fικία-αἰκία αἰκίζομαι κ.τ.τ. Ὅτι δὲ τὸ αἰκής, αἰκία, αἰκίζομαι οὐχὶ ἐκ τοῦ αFεικ- παράγεται, διδάσκουσι μεγαλοφώνως οὐχὶ ψιλαὶ θεωρίαι καὶ εἰκασίαι, ἀλλ' αὐτοὶ οἱ φωνητικοὶ νόμοι τῆς Ἑλληνικῆς γλώσσης· διότι ὅπως τὸ αFει ἐγένετο αει-ᾳ ἐν τῷ ἀείδῳ-ᾄδω οὐχὶ αἴδω, ὅπως τὸ τιμάεις ἐγένετο τιμᾷς οὐχὶ τιμαῖς, οὕτως ἔμελλε καὶ τὸ ἀεικής . . . νὰ συναιρεθῇ εἰς ᾀκής, οὐχὶ εἰς αἰκής, καὶ ἡ ἀεικία εἰς ᾀκία κλπ.

Ὁμοίως ὁ ἐνθυμούμενος ὅτι τὸ μακρὸν φωνῆεν τοῦ παρακειμένου βραχύνεται μεταπτωτικῶς ἐν τῇ μετοχῇ τοῦ θηλυκοῦ γένους αὐτοῦ, πρβλ. ἄρηρα ἀρηρὼς ἀραρυῖα, FέFοικα Fε-Fικυῖα, λεληκὼς λελακυῖα, μεμηκὼς μεμακυῖα, τέθηλα τεθαλυῖα, σεσηρὼς σεσαρυῖα κλπ. θὰ προτιμήσῃ βεβαίως νὰ ἑρμηνεύσῃ οὕτω καὶ τὸ Fιδυῖα παρὰ τὸ οἶδα εἰδὼς ἢ νὰ ὁμολογήσῃ τῷ κ. Παππ. ὅτι τὸ ει ἐτράπη ἐπὶ Ὁμήρου εἰς ῐ. Ὁ δὲ ἔχων πρὸ ὀφθαλμῶν ὅτι τὸ ει ἐναλλάσσσεται μεταπτωτικῶς τῷ οι καὶ ι, ὅπως ἐν τῷ οἶδα εἰδὼς ἰδυῖα ἰδέα -ιδής, λείπω λέλοιπα λιπεῖν, εἶμι ἴμεν οἶμος κλπ.

καὶ τὸ ευ πρὸς τὸ ου καὶ υ, πρβλ. ἐλεύ(θ)-σομαι - ἐλήλουθα ἤλυθον, καὶ τὸ ε πρὸς τὸ ο καὶ πρὸς τὴν παντελῆ αὐτοῦ ἐξαφάνισιν, πρβλ. γένος γενέσθαι γέγονα νεο-γν-ός, ὁμό-γν-ιος κλπ., θὰ εὕρῃ, ἐλπίζω, μετ' ἐμοῦ ὀρθοτέραν τὴν διδασκαλίαν ὅτι καὶ ἐν τῷ ΠοσοιδάϜων Ποσειδῶν Ποτιδᾶν Ποσιδήιον, ὄνοιρον ὄνειρος ὄναρ μεταπτωτικὴ ὑπόκειται σχέσις ἢ τὸν δισχυρισμὸν τοῦ κ. Παππ. ὅτι ἡ «ῥίζα τῶν ὀνομάτων Ποσειδῶν καὶ ὄνειρος ἀρχῆθεν εἶχε τὴν οι, ἐκ δὲ ταύτης προῆλθεν ἡ ει ἐκ χρόνων ἀρχαιοτέρων τοῦ Ὁμήρου φωνητικῇ τροπῇ τοῦ ο εἰς ε, ὅπερ οὐδὲν ἔχει κοινὸν πρὸς τὴν ἀρχὴν τῆς μεταπτώσεως». Ἢ διατί δὲν ἐτράπη τὸ οι εἰς ει καὶ ἐν τῷ οἷος, οἰώθη, οἰωνός, ὁμοῖος, ἀλλοῖος, ποῖος κττ.; ἢ ἂν ἑρμηνεύηται οὕτω τὸ Ποσειδῶν, ὄνειρον πῶς ἑρμηνεύεται τὸ παρ' Ὁμ. Ποσιδήιον καὶ ὁ Ποσιδεών, ὄναρ; ἢ πρέπει νὰ προβῶμεν περαιτέρω καὶ δὴ ν' ἀποβάλωμεν καὶ τὸ ε τῆς ἀλλοιωθείσης ει; Ὁμοίως τούτοις ἔχει καὶ τὸ ἴκελος παρὰ τὸ εἴκελος καὶ τὸ ἰτέα παρὰ τὸ εἰτέα κλπ. Τοῦτο βεβαίως θὰ προτιμήσῃ ἕκαστος ἀπροκατάληπτος ἐρευνητής, καὶ ὅταν ἀκόμη μὴ δύνηται ν' ἀποδείξῃ τὴν μετάπτωσιν ταύτην διὰ μακρὰς σειρᾶς ὁμοίως ἐχόντων παραδειγμάτων, ἢ νὰ συμφωνήσῃ μετὰ τοῦ κ. Παππ. παραδεχομένου σύγχυσιν τοῦ ει καὶ ῐ ἐν τούτοις, καὶ ἐν μόνοις τούτοις οὐχὶ ἐν παντὶ ει καὶ ῐ, ἤδη πρὸ τοῦ Ὁμήρου.

Μετὰ τὰ γενικώτερα ταῦτα ἔρχομαι ἐπὶ τὰ καθ' ἕκαστα τοῦ κ. Παππ., εἰς ἃ ἀπαντῶ ὡς οἷόν τε συντόμως.

«Δὲν εἶπε, λέγει ὁ κ. Παππ., ὅτι αἱ γραφαὶ Ἀριστοκλίδης, Νεοκλίδης κλπ. προέκυψαν ἐκ συγχύσεως τοῦ ει καὶ τοῦ βραχέως ι, ἀλλ' ὅτι προῆλθον ἐκ τοῦ Ἀριστοκλείδης, Νεοκλείδης συστολῇ τῆς ει εἰς ι βραχύ, ἀφοῦ αὕτη πρῶτον ἐγένετο διὰ τῆς ἐνεργείας τῶν φωνητικῶν νόμων ἰσοδύναμος τῇ νόθῳ καὶ ἁπλῇ ε, τῇ συγχεομένῃ καὶ ὑπ' αὐτῶν τῶν Ἑλληνοταμιῶν πρὸς τὸ μακρὸν ῑ, ὡς δεικνύει ἡ γραφὴ Καμερῆς ἤτοι Καμειρῆς παρὰ τὴν ὀρθὴν Καμιρῆς». Ἀλλ' ἂν μὴ παντάπασι σφάλλωμαι, ὁ συλλογισμὸς χωλαίνει· διότι ὑποτεθείσθω ἀληθῶς ὅτι κατὰ τὸν Ε' π. Χ. αἰῶνα συνεχέετο τὸ ει πρὸς τὸ μακρὸν ῑ, ὅπως διατείνεται ὁ κ. Παππ., τί πρὸς ἡμᾶς ἐξετάζοντας τὰ εἰς -κλίδης ὀνόματα ἔχοντα τὸ ι βραχύ; Ἂν ὁ κ. Παππ. διετείνετο καὶ ἀπεδείκνυεν ὅτι τὸ ι τούτων εἶναι

μακρόν, θὰ ἦτο μὲν ψευδὴς ὁ δισχυρισμός, ἀφοῦ Ἀνδροκλῐ́δας ἀναγινώσκεται παρὰ Kaibel Epigr. 877 α, ἀλλὰ τοὐλάχιστον ὀρθὸς ὁ συλλογισμός· ἀλλ' ὁ δισχυρισμὸς ὅτι τὸ -κλείδης ἐγένετο -κλῐ́-δης, διότι ἡ γνησία δίφθογγος *ΕΙ* κατέστη κατὰ τὸν Ϛ' ἢ Ε' αἰῶνα ἰσοδύναμος τῇ νόθῳ ει καὶ πάλιν ἀμφότεραι ἰσοδύναμοι τῷ μακρῷ ῑ, ὁμολογῶ ὅτι ὁ δισχυρισμὸς οὗτος δέν μοι φαίνεται ὑγιής. Τὸ δὲ προσαγόμενον παράδειγμα Καμερῆς δὲν ἔχει τὸ ι βραχύ, ἀλλὰ μακρόν. Ἀλλ' οὐδ' ἀληθεύει ὅτι κατὰ τὸν Ε' αἰῶνα τὸ ει, γνήσιον ἢ νόθον, κατέστη ἰσοδύναμον τῷ μακρῷ ῑ, οὐδ' ἀποδείκνυται τοῦτο διὰ τοῦ Καμειρῆς παρὰ τὸ Καμιρῆς. Διότι ἂν ὑποτεθῇ ὅτι τὸ Κάμιρος δὲν εἶναι ξένη λέξις, τότε τὸ Κάμιρος πρὸς τὸ Κάμειρος ἔχει ὅπως τὸ μάγιρος πρὸς τὸ μάγειρος (μετὰ γνησίας διφθόγγου, ἀφοῦ καὶ ἐν Λακωνικῇ καὶ Ἠλείᾳ ἐπιγραφῇ ἀνεγνώσθη μετὰ *ΕΙ*, οὐχὶ *Η*), ἤτοι ἑκάτερον προῆλθε κατ' ἐπένθεσιν τὸ μὲν ἐκ τοῦ μαγερjος-μάγειρος, τὸ δὲ ἐκ τοῦ *μάγιρjος *μάγιιρος-μάγῑρος, ὅπως ὁ κ. Paul Kretschmer ἐν τῷ περιοδικῷ τοῦ Kuhn τόμ. ΛΑ', σελ. 377 διέλαβεν. Ὁ δὲ τύπος μαγερ-jος ἔχει πρὸς τὸν μάγιρjος ὅπως τὸ πέσυρες πρὸς τὸ πίσυρες, τὸ ἑστία πρὸς τὸ ἱστία κλπ., τὸ χθὲς πρὸς τὸ χθιζὸς κλπ., ἃ αὐτόθι συνέλεξεν ὁ κ. Kretschmer. Ὁ διατεινόμενος ἄρα ὅτι τὸ ει τοῦ μάγειρος Κάμειρος ἰσοῦτο κατὰ τὴν προφορὰν τῷ ῑ τούτων, ὀφείλει μετὰ τοῦ αὐτοῦ δικαίου ἢ μᾶλλον μετὰ τοῦ αὐτοῦ ἀδίκου νὰ ὁμολογήσῃ ὅτι καὶ τὸ ε τοῦ πέσυρες, ἑστία ἰσοῦτο πρὸς τὸ ι τοῦ πίσυρες, ἱστία (πρβλ. Hirt I. F. Ζ' 154).

Μόνον τότε ὁ κ. Παππ. θέλει πείσει πάντας ὅτι τὸ ει ἰσοῦτο ἐν τῇ Ἀττικῇ τῷ ῑ ἢ τῷ ῐ κατὰ τὸν Ε' αἰῶνα, ὅταν προσαγάγῃ τεκμήρια ἐναλλαγῆς καὶ συγχύσεως αὐτῶν ἐν πάσῃ λέξει καὶ ἐν οἱᾳδήποτε χώρᾳ αὐτῶν, οὐχὶ δὲ ἐν τύποις ἑρμηνευομένοις κατ' ἄλλον ἐπιστημονικώτερον τρόπον. Ἀλλὰ τοιαῦτα παραδείγματα μόνον ἀπὸ τοῦ Μεγάλου Ἀλεξάνδρου κέξ. ἀπαντῶσιν, οὐχὶ δὲ πρότερον, διὸ καὶ ἔκτοτε χρονολογεῖται ἀποδεδειγμένως ἡ ταύτισις καὶ σύγχυσις αὐτῶν, οὐχὶ πρότερον.

Ὁ κ. Παππ. διατείνεται λέγων ὅτι «οὐδένα λόγον ἔχει νὰ πιστεύῃ ὅτι ἀφοῦ ἀπὸ τῶν Ὁμηρικῶν χρόνων μέχρι τοῦ Θουκυδίδου ἡ κατάληξις -εϝίδης ἐγένετο διὰ τῆς ἐνεργείας τῶν φωνητικῶν νόμων πρῶτον μὲν -εΐδης, κατόπιν -είδης, ὕστερον δὲ -êδης, ἔπειτα δὲν

ἠδύνατο διὰ περαιτέρω ἐνεργείας τῶν αὐτῶν φωνητικῶν νόμων νὰ ἐξομοιωθῇ πρὸς τὴν συνεσταλμένην -ίδης». Ταῦτα οὕτω διὰ μιᾶς ἀναφερόμενα εἰς τὰ παθήματα τῆς Ἑλληνικῆς γλώσσης κατὰ τοὺς π. Χ. αἰῶνας εἶναι ἀνακριβῆ. Ἐγὼ τοὐλάχιστον ἐπεθύμουν νὰ ἐπιστήσω τὴν προσοχὴν τοῦ κ. Παππ. ἐπὶ τοὺς χρόνους καὶ ἐρωτήσω αὐτὸν ἐρώτημά τι βραχύ: Τὸ -είδης τοῦ Ὁμήρου ἐγένετο -ειδης καὶ τὸν ϛ′ π. Χ. αἰῶνα -ēδης καὶ ταῦτα πάντα φωνητικῶς. Πῶς ἦτο ὅμως δυνατὸν κατ' αὐτὸν τὸν ϛ′ π. Χ. αἰῶνα τὸ -ειδης νὰ ἔχῃ γίνει καὶ -ίδης; καὶ τοῦτο κατ' ἰδιαιτέραν χάριν, ἅτε πάντων τῶν εϝι-ει-ē μακρῶν διατηρουμένων ἐπὶ πολλοὺς ἔτι αἰῶνας; Εἶδέ τις ποτὲ ἠδῖ′=ἠδεῖ=ἠδέϊ=ἠδέϝι, ἢ ἐδῖ′το = ἐδεῖτο ἤ τι τοιοῦτον; Κατὰ ταῦτα οὐδαμῶς δύναμαι νὰ συμφωνήσω πρὸς τὸν κ. Παππ. διδάσκοντα ὅτι «οὕτω φανερὰ εἶναι ἡ ἐνέργεια τῶν φωνητικῶν νόμων ἐν τῇ διαδοχικῇ μεταβάσει τοῦ πλήρους τύπου εϝίδης εἰς τὸν συνεσταλμένον ιδης, ὥστε . . .»· διότι ἀπ' ἀληθείας οὐδαμῶς εἶναι φανερὰ ἡ τοιαύτη τούτων ἐν τούτοις ἐνέργεια, ἢ τοὐλάχιστον ἐγὼ δὲν βλέπω αὐτήν, ἀφοῦ ἐν μόνοις τούτοις οὐχὶ δὲ ἐν πάσῃ ὁμοίως ἐχούσῃ θέσει φαίνεται ὅτι ἐγένετο.

Ἀλλ' ὅτι αἱ λέξεις ἀλλοιοῦνται πολλαχῶς κατὰ συνεκδρομὴν ἄλλων, καὶ μεταβάλλονται καὶ αἱ καταλήξεις καὶ οἱ χαρακτῆρες καὶ αὐταὶ αἱ ῥίζαι, δύναμαι ν' ἀποδείξω καὶ διὰ παραδειγμάτων ἐκ τῆς νεωτέρας Ἑλληνικῆς εἰλημμένων. Ῥήματα εἰς -ευω ἔχομεν πολλά, εἰς -ιβω δὲ ὀλίγα, ἐντεῦθεν τὸ ἀνταμείβω μετεσχηματίσθη εἰς ἀντιμέβω (ἤδη παρὰ Ῥοβοὰμ 66 καὶ ἐν τοῖς Ῥοδ. Ἄισμ. 31, 4), ὁμοίως μετεσχηματίσθη τὸ ἀναπαύω εἰς ἀναπεύω κατὰ τὸ συνώνυμον θεραπεύω καὶ τὰ λοιπὰ εἰς -ευω. Τὸν αὐτὸν λόγον ἔχουσι καὶ τὰ (ἐ)ρεύομαι, φεύω, ζεύω, στρέβω καὶ ἀχτρέβω συγκρεύω ἐν Πόντῳ ἀντὶ ἐρεύγομαι, φεύγω, ζεύγω, στρέφω, ἐκστρέφω, συγκρύβω, καὶ τὸ παρὰ Simavera ἀρμέβω, καὶ τὸ ἀναθρέβω ἐν τοῖς Poêmes 295.

Ἡ ἐναντία συνεκδρομὴ ἐγένετο ἐν τῷ Κρητικῷ γνέφω ἀντὶ ἐκνεύω, ἐν τῷ ἀργέφω, ζέφω ἐν Λιβισίῳ ἀντὶ ἀργεύω, ζεύω, ἐν τῷ κοινῷ σήμερον γνάφω — γνάπτω, ἐν τῷ κλέφω τῶν μεσημβρινῶν Ἰταλιωτῶν, ἐν τῷ σκάφω ἐν Αἰγίνῃ, καὶ ἐν Τσακωνίᾳ ἐν τοῖς ἄλλοις ῥήμασιν ὅσα ἔληγον πρότερον εἰς -υω, -βω, -πτω, λ. χ. τρίφου,

κρούφου κττ. καὶ ἐν Θεσσαλίᾳ θαραπαύω κατὰ τὸ ἀναπαύω.

Ὅπως δὲ ἐν τούτοις οὕτω καὶ ἐν ἄλλοις ὁμοίως διὰ συνεκδρομὴν ἐγένετο· πρβλ. παύτω, καύτω = παύω, καίω, κατητῶ ἀντὶ κατατάσσω, ἀπὸ τῶν ἀορίστων ἔπαψα ἔκαψα κατήταξα, ξεφτῶ ἀντὶ ἐκπτύσσω (ἐν Πόντῳ ἀποφτύζω καὶ παρ' Αἰνείᾳ Τακτικοῖς 99 ἀποπτύσσω)· τὸ ῥῆμα ἵζω ἀπὸ τοῦ σι-σδ-ω (πρβλ. μι-μν-ω πί-πτ-ω) Λατ. sido ἀπὸ τοῦ si-sdo, συντεθὲν μετὰ τῆς προθέσεως κατά, καθίζω ἐξελήφθη κατὰ μικρὸν ὅμοιον τοῖς εἰς -ιζω παραγώγοις, διὸ ὅπως νομίζω νομιῶ, φροντιῶ, κομιῶ κττ. οὕτω καὶ καθιῶ· οὕτω δὲ τὸ -ιῶ, ἤτοι ἡ ῥίζα ὅλη ὡς κατάληξις ὑπελήφθη. Τὰς μεταβολὰς ταύτας καθ' ἃς τὰ ῥήματα μετασχηματίζονται ἀκολουθοῦντα «τῷ πλέονι χαρακτῆρι» καθ' Ἡρῳδιανόν, οὐδεὶς ἀνθρώπων θὰ θελήσῃ ποτὲ νὰ ἑρμηνεύσῃ ἄλλως ἢ ὅπως ἔπραξα ἐγὼ πρὸ πολλοῦ, ἤτοι δι' ἁπλῆς συνεκδρομῆς. Ἀλλ' ὅμως δυσκόλως, φρονῶ, θὰ δυνηθῇ ποτέ τις νὰ πείσῃ ἑαυτὸν καὶ τοὺς ἄλλους ὅτι ἡ συνεκδρομὴ αὕτη ἡ μεταβάλλουσα καὶ παραγωγικὰς καταλήξεις καὶ χαρακτῆρας καὶ ῥίζας, ἐν μὲν τοῖς ῥήμασιν εἶναι δυνατή, ἐν δὲ τοῖς ὀνόμασιν οὐχί, καὶ ταῦτα τοσοῦτον τῆς ἱστορίας τῶν φθόγγων ἀντιμαχομένης.

Ἀλλ' ἵνα μή τις ἀμφιβολία μηδενὶ ὑποληφθῇ, ἐπιθυμῶ καὶ ἐξ ἄλλης τάξεως λέξεων νὰ φέρω παραδείγματα. Γνωστὸν εἶναι ὅτι πολλαχοῦ τῆς Στερεᾶς Ἑλλάδος λέγεται ἐκειὸς ἀντὶ ἐκεῖνος, πάντως κατὰ τὸ ποιός. Δῆλον ἄρα ὅτι καὶ ἐν τούτῳ ἔπαθεν ἡ ῥίζα. Ἀλλὰ καὶ τἀναντία ἐγένοντο, πρβλ. αὐτηνοῦ, ἀλλουνοῦ, τουνοῦ, ποιανοῦ, μιανοῦ κτλ. παντα κατὰ τὸ πρότυπον ἐκείνου-ἐκεινοῦ. Οἱ Τσάκωνες λέγουσι στοῦμα ἀντὶ στόμα, αἰτία δὲ τούτου οὐδὲν ἄλλο εἶναι ἢ ὅτι τὸ -ομα τούτου ὂν ὅμοιον τῷ -ωμα (= Τσακων. -ουμα) πολλῶν ὀνομάτων λ. χ. σῶμα, δῶμα, ζῶμα, πλέρωμα, δόλωμα, στρῶμα κλπ. ἐν αἷς τὸ ω ἐτράπη ἐν τῇ Τσακωνικῇ διαλέκτῳ εἰς ου, ἐκανονίσθη κατ' αὐτά. Καὶ ὅμως τὸ -ομα τούτου εἶνε ῥιζικόν, τὸ δὲ ω τοῦ πλήρωμα, δόλωμα κττ. οὐχί, ἀκριβῶς ὅπως τὸ ῥιζικὸν στοιχεῖον ἐνέχον -ειδης ἐκανονίσθη κατὰ τὸ ἐπίθημα -ιδης (πρβλ. Περιοδικοῦ Kuhn Τόμ. ΛΔ', σελ. 90).

Καὶ ἄλλοθεν δ' εἶναι γνωστὴ ἡ ἐναλλαγὴ τῶν ὁπωσδήποτε ὁμοίων ἐπιθημάτων· θὰ προσαγάγω καὶ ἄλλο τεκμήριον τούτου ἐκ τῆς νεωτέ-

ρας Ἑλληνικῆς. Ὑπῆρχον ἐν τῇ ἀρχαίᾳ Ἑλληνικῇ δύο διάφορα ἐπιθήματα, λ. χ. -τρα, οἷον παλαίστρα, ὀρχήστρα, ξύστρα, κυλίστρα, μάκτρα κλπ. καὶ -τρια, λ.χ. ψάλτρια, χορεύτρια, κλέπτρια, θερίστρια κλπ. Φωνητικῶς τὰ ἐπιθήματα ταῦτα ἦτο ἀδύνατον νὰ συμπέσωσί ποτε· ἀλλ' ὅμως καθ' ἃ ἐν τῷ περὶ τοῦ Μυζηθρᾶ-Μυστρᾶ (Βυζαντιακῷ περιοδικῷ τῆς Πετρουπόλεως) ἀπέδειξα, συνέπεσον **συνεκδρομικῶς**· ἐντεῦθεν οἱ μὲν Χῖοι, οἱ Βελβενδηνοὶ καὶ ἄλλοι Ἕλληνες ἐν Σαράντα Ἐκκλησίαις μετέπλασαν πάντα τά τε εἰς -τρα καὶ -τρι̯α πρότερον λήγοντα εἰς -τρι̯α λ. χ. σφυλίστρι̯α, τλίχτρι̯α, ξύστρι̯α, πλύστρι̯α κττ. καθ' ἃ καὶ ὀδοντάγρι̯α καὶ γαλάγρι̯α καὶ κουπανόπετρι̯α καὶ ἄκρι̯α κλπ. (ἴδε Ἀρχείων Συλλόγου Κοραῆ Β' 62 σημ.), ἡμεῖς δὲ ἐτρέψαμεν πάντα εἰς -τρα, λ.χ. ῥάφτα, χορδοκοιλίστρα Προδρ., θερίστρα, κλέφτρα, βυζάστρα κλπ.

Δὲν νομίζω δὲ περιττὸν καὶ ἐκ τῶν Νεολατινῶν γλωσσῶν ν' ἀναγράψω ἐν τέλει ὀλίγα παραδείγματα, ἐν οἷς κατάληξίς τις σπανιωτέρα ἐκβάλλεται ὑπὸ ἄλλης συνηθεστέρας· οὕτω π.χ. διδάσκει ὁ καθηγητὴς κ. Meyer-Lübke ἐν τῇ Ῥωμανικῇ αὐτοῦ Γραμμ. Α' 119 § 116· «Ἡ σπανία παραγωγικὴ κατάληξις -enus ἐκβάλλεται πολλάκις ὑπὸ τῆς συνηθεστέρας -inus· πρβλ. Ἰσπαν. venin = venenum, Ἰταλ., Ἰσπαν. pergamino, Γαλλ. parchemin = pergamenum, Ἰταλ. pulcino = pullicenum, posolino = postilena. Ὁμοίως -imus ἀντὶ -emus, racimolo Ἰσπαν. racimo, Πορτογαλ. razimo Γαλλ. raisin = racemus. Ὁμοίως τὸ -ile ἐν τῷ mantile ἀντὶ τοῦ σχεδὸν ἀνυπάρκτου -ele, κλπ.».

Πολλῆς δ' ἀπορίας ἄξιον φαίνεταί μοι, πῶς ὁ κ. Παππ. ἐξέφρασε τὴν δοξασίαν ταύτην, ἀφοῦ πρὸ πολλοῦ χρόνου καὶ ἐν αὐτῇ τῇ «Ἀθηνᾷ» ἐπανειλημμένως ἐγένετο λόγος περὶ τῶν κατὰ συνεκδρομὴν καὶ σύμφυρσιν ἀλλοιουμένων λέξεων καὶ ἐν ταῖς ῥίζαις καὶ ἐν ταῖς καταλήξεσι (πρβλ. Τόμ. Α' 501, Ϛ', 143 καὶ Η' 131 κἑξ.), πρβλ. ἰδίως ἀρ-ὺς ἀντὶ ἀραιὸς κατὰ τὸ παχ-ύς, δασ-ὺς κττ., χαραυγὴ ἀντὶ χαραγὴ διὰ τὸ αὐγή, πρίτα ἀντὶ πρῶτα διὰ τὸ πρίν, εὐκεῖνος διὰ τὸ αὐτὸς αὐτῆνος, μάγερης διὰ τὸ μάστορης, κέτοιος ἐν Κύμῃ καὶ πίνος ἐν Κύθνῳ διὰ τὸ κεῖνος ποι̯ός· κυπάρι ἀντὶ τυπάρι ἐν Πάρῳ διὰ τὸ κερί, ὄφιος διὰ τὸ σκορ-

πιὸς καὶ ἐν Ἰκάρῳ τἀναντία σκόρπις διὰ τὸ ὄφις, γάλας διὰ τὸ κρέας, ἥσκιος διὰ τὸ ἥλιος, ἐν ᾧ καὶ τὸ γένος καὶ ὁ τόνος καὶ ἡ ῥίζα καὶ ἡ κατάληξις ἠλλοιώθησαν, καὶ ταῦτα πάντα κατ' ἀναλογίαν, ἥτις, ὡς ἀποδείκνυται ἡλίου φαεινότερον, οὔτε ῥιζῶν οὔτε καταλήξων φείδεται.

«Τὴν φωνητικὴν σύγχυσιν τῆς ει καὶ τοῦ βραχέος ι, ἐξακολουθεῖ ὁ κ. Παπ., διδάσκει αὐτὸς ὁ Χατζιδάκις κλπ.». Ἀλλ' οὐδὲν τούτου ἀνακριβέστερον. Οἱ ἐμοὶ λόγοι «προστιθεμένου τοῦ -ίδης εἰς τὰ φωνηεντόληκτα θέματα κλπ. ἐπῆλθεν εἰς τὴν γλωσσικὴν συνείδησιν σύγχυσις περὶ τοῦ ἀληθοῦς αὐτῶν τύπου καὶ διὰ τοῦτο ἄλλοτε ἄλλην τούτων μορφὴν ἀδιαφόρως μετεχειρίζοντο», οὐδαμῶς οὐδὲ πόρρωθεν σημαίνουσι ταύτισιν τοῦ ει καὶ ι· ἀπορῶ δὲ πῶς ἐξ αὐτῶν συνήχθη τοιοῦτο συμπέρασμα. Ὑπόθες ὅτι ἔλεγον ταὐτὰ καὶ περὶ τῶν καταλήξεων -είδης καὶ -ϊάδης (Πηλείδης καὶ Πηλϊάδης) ἢ περὶ τῶν καταλήξεων -ιδης καὶ -ιων (Κρονίδης Κρονίων) ἢ περὶ τῶν καταλήξεων -αω καὶ -άζω (ἀνιάω καὶ ἀνιάζω, ἀγαπάω καὶ ἀγαπάζω κττ.) ἢ περὶ τῶν καταλήξεων -ζω καὶ -σσω(ττω) (βράζω καὶ βράσσω, σφάζω καὶ σφάττω), θὰ ἠδύνατό τις νὰ συναγάγῃ ὅτι οὐ μόνον περὶ τῆς σημασίας ἀλλὰ καὶ περὶ τῶν φθόγγων αὐτῶν ἐδίδασκον τὴν ταύτισιν ταύτην; Καὶ ὅμως τοῦτο συνέβη προκειμένου περὶ τῶν καταλήξεων -είδης καὶ -ίδης, ἤτοι ἐκ τῆς ὁμοίας λειτουργίας συνήχθη τὸ συμπέρασμα περὶ τῆς ὁμοίας προφορᾶς, ὃ ἀπαράδεκτον.

Ἐγένοντο, λέγει ὁ κ. Παπ., τὰ ἐπιθήματα δίμορφα «οὐχὶ διότι τὰ ἐπιθήματα -ιδης, -ιτης, -ια, -ιον, κλπ. συνεδέθησαν μετὰ τῶν τοιούτων (φωνηεντολήκτων) θεμάτων εἰς μίαν λέξιν (ὅπως ἐδίδαξα ἐγώ), ἀλλὰ διότι τὸ φωνῆεν τῶν ἐπιθημάτων συνεκεράσθη διὰ τῆς ἐνεργείας τῶν φωνητικῶν νόμων μετὰ τοῦ προηγουμένου ε τοῦ θέματος εἰς μίαν συλλαβήν, Ἀτρεΐδης Ἀτρείδης». (ἀνωτ. σελ. 163, στ. 14 κατωθ.).

Πᾶς προσεκτικὸς ἀναγνώστης θά μοι ὁμολογήσῃ ὅτι ἀμφότεραι αἱ ἐκφράσεις τὸ αὐτὸ ἐκφράζουσι νόημα, ἡ δὲ μόνη διαφορὰ τούτων εἶναι ὅτι ἐγὼ παρέλιπον, ὡς αὐτόδηλον (διότι πῶς ἄλλως ἦτο δυνατὸν νὰ συνδεθῶσιν;), ὅτι διὰ τῆς ἐνεργείας τῶν φωνητικῶν νόμων ἐγένετο ἡ σύνδεσις τῶν ἐπιθημάτων μετὰ τῶν θεμάτων, ὁ δὲ κ. Παπ. ἀκρι-

βολογῶν εἶπε τοῦτο, ἀλλὰ περιέπεσεν ἅμα καὶ εἰς μικρὰν ἀνακρίβειαν, διότι καὶ μετὰ τοῦ α καὶ μετὰ τοῦ ο κλπ., οὐχὶ μετὰ μόνου τοῦ ε τῶν θεμάτων, ἠδύνατο νὰ συνδέηται τὸ ἐπίθημα -ιδης, -ιτης, -ια, -ιον κλπ., πρβλ. Περιθοῖδαι, Βοηθοίδης, Πανθοίδης, Ἀντοίδης, Φιλᾴδης, Μινῴδης, Ἡρῴδης, Βουτοίτης, Ὀροίτης, Λαοίτης, Φιλοίτης κλπ. (Ἡρῳδιαν. Α 77), εὔνοια, Ἥραιον, Ἀθήναιον, ἡρῷον, μητρῷον κλπ. Οὐδ' ἐσφάλην ἄρα ἐγὼ εἰπὼν ὅτι ταῦτα προσκολληθέντα εἰς τὰ ποικιλοτρόπως καταλήγοντα θέματα κατέστησαν πολύμορφα, ἀλλ' ὁ κ. Παπ. διατεινόμενος ὅτι εἰς μόνα τὰ εἰς ε λήγοντα προσετέθησαν καὶ δίμορφα οὐχὶ πολύμορφα ἐγένοντο τὰ ἐπιθήματα.

Ὅτι δὲ μόνον παραδείγματα εἰς -ειδης -ιδης, -ειτης -ιτης, -εια ια παρετέθησαν καὶ ἐξητάσθησαν ὑπ' ἐμοῦ, αἰτία τούτου εἶναι τὸ μὲν ὅτι περὶ τῆς συγχύσεως τοῦ ει καὶ ι προέκειτο, οὐχὶ δὲ περὶ τῶν ἄλλων, καὶ τούτων τὸ ει καὶ ι ἐταυτίζετο ὑπὸ τοῦ κ. Παπαδημητρακοπούλλου, τὸ δὲ ὅτι μάλιστα πάντων ἐν τούτοις παρατηρεῖται ἡ ἀντικατάστασις τῆς διφθόγγου ει διὰ τοῦ ι (πρβλ. δ' ὅμως κατωτέρω καὶ Ἀλκιθοΐδας-Ἀλκιθοίδας καὶ Ἁλκιτθίδας). Ἀλλ' ἐκ τῆς ἀντικαταστάσεως ταύτης οὐδεὶς δύναται νὰ συναγάγῃ τὸ συμπέρασμα ὅτι καὶ φωνητικῶς ἐταυτίζοντο, ὅπως οὐδὲ τὸ Πηλεΐδης πρὸς τὸ Πηληΐάδης, τὸ Βερενικίδης πρὸς τὸ Βερενικιάδης κλπ.

Πόθεν γινώσκει ὁ Χατζιδάκις, ἐρωτᾷ ὁ κ. Παππ., ὅτι ἐν τῇ συνειδήσει τῶν Ἑλλήνων καὶ δὴ τῶν Στυρίων συνέβη σύγχυσις τῶν καταλήξεων -ειδης καὶ -ιδης ἢ μᾶλλον τῆς ει καὶ τοῦ βραχέος ι, ἀφοῦ διαφόρως ἐξεφώνουν τὸ ει τοῦ ι καὶ ἀφοῦ τὰ ὀνόματα ταῦτα ἔληγον εἰς -κλέης ἐν Στύροις, καὶ διατί δὲν ἐλέχθη τότε καὶ Τολμείδης καὶ Σειμωνείδης κλπ.; (σελ. 163, 10 κατ.). Εἰς ταῦτα παρατηρῶ, ὅτι ἡ ἐπεξηγηματικῶς μετὰ τὸ -ειδης καὶ -ιδης, ἐπιφερομένη προσθήκη «ἢ μᾶλλον τῆς ει καὶ τοῦ βραχέος ι» εἶναι ὅλως ἀλλοτρία ἐμοῦ· σύγχυσιν ἐν τῇ γλωσσικῇ συνειδήσει τῶν Ἑλλήνων τῶν τύπων τῶν εἰς -ιδης καὶ -ειδης ὡς πρὸς τὴν χρῆσιν ὡμολόγησα ἐγώ, οὐχὶ τῶν φθόγγων ει καὶ ĭ. Ἔπειτα ἀπαντῶ ὅτι γινώσκω τὴν σύγχυσιν ταύτην ἐκ τῆς ὑπὸ τῶν Στυρίων καὶ τῶν ἄλλων Ἑλλήνων γενομένης πλημμελοῦς, ἤτοι παρὰ τὴν ἐτυμολογίαν, χρήσεως τῆς -ĭδης ἀντὶ τῆς -ειδης, ὃ δὲν ἦτο δυνατόν, ἂν μὴ ἦσαν τὰ στοιχεῖα ταῦτα

σημασιολογικῶς (οὐχὶ καὶ φωνητικῶς, τοῦτο οὐδαμῶς ἀναγκαῖον) ἰσοδύναμα, ὥστε καὶ ἀντ' ἀλλήλων νὰ παραλαμβάνωνται. Οὐδ' ἦν πρὸς τοῦτο κώλυμα ὁ ἐκτενέστερος τύπος εἰς -κλέης, καθ' ἃ φαίνεται φρονῶν ὁ κ. Παππ., ὅπως οὐδὲ ὁ τύπος εἰς -εως τοῦ Τυνδάρεως ἐκώλυσε τὸν σχηματισμὸν τοῦ Τινδαρίδαι, ἢ ὁ εἰς -ιων τοῦ Δευκαλίων τὸν τοῦ Δευκαλίδης, ἢ ὁ εἰς -ιος τοῦ Ἀσκληπιὸς τὸν τοῦ Ἀσκληπίδης ὅθεν Ἀσκληπίδεια, παρὰ τὸ Ἀσκληπιάδης κλπ. Διατὶ δὲν ἐλέχθη Τολμείδης Σιμωνείδης κλπ., ἤτοι διατὶ δὲν συνέβη καὶ ἡ ἀντίθετος συνεκδρομή, ἀπήντησα ἀνωτέρω, εἰπὼν ὅτι ἡ συνεκδρομὴ δὲν προβαίνει πάντοτε ἐφ' ἑκάτερα οὐδ' ἐπὶ πάντα τὰ δυνατά, ὅπως ποιοῦσιν ἀναγκαίως οἱ φθογγικοὶ νόμοι. Κατ' αὐτὰ ἠδυνάμην ἐγὼ πολὺ δικαιότερον νὰ ἐρωτήσω, διατί, ἂν διὰ φωνητικῆς ἀλλοιώσεως τὰ εἰς -κλείδης μετεβλήθησαν εἰς -κλίδης, τὸ Ἀριστείδης εἰς Ἀριστίδης κττ., ἤτοι ἂν τὸ ει συνέπεσεν ἔκτοτε τῷ ῑ καὶ ῐ, διατί δὲν ἐλέχθη καὶ ῖμι ἢ ἴμι ἀντὶ εἶμι ἢ εἶμεν ἀντὶ ἴμεν, ἢ αὐτὸ τοῦτο τὸ Τολμεΐδης Σιμωνεΐδης ἀντὶ Τολμίδης Σιμωνίδης, ὅπως ὄντως ἐν τοῖς μεταγενεστέροις χρόνοις συχνότατα συνέβαινεν; πρβλ. ἐστεὶν ἀντὶ ἐστίν, ὅτει, μείζονει, περεί, χάρειν, ἱερῖς, παραμινάτω καὶ ἀντιστρόφως Εἶρις, τειμὰς κλπ. (παρὰ Blass Προφορᾷ). Διατί οὐδεμία τοιαύτη ἐν τοῖς δοκίμοις χρόνοις πρὸ τοῦ Μεγάλου Ἀλεξάνδρου σύγχυσις; πάντως διότι κατὰ τοὺς χρόνους ἐκείνους οἱ φθόγγοι οὗτοι διεκρίνοντο ἀκριβῶς ἐν τῇ προφορᾷ ὑπὸ τῶν γνησίων Ἑλλήνων καὶ δὴ οὐδ' οἱ μάλιστα ἀπαίδευτοι ἠδύναντο γράφοντες νὰ παραλαμβάνωσιν ἄλλον ἀντ' ἄλλου.

Εἰς οὐδεμίαν δὲ περιπίπτω ἀντίφασιν, ὅπως φρονεῖ ὁ κ. Παππ., τοῦτο μὲν ἐκφράζων τὸ γλωσσικὸν ἀξίωμα, καθ' ὃ «ὅπου ἀναλογικὴ μετάβασις ἀπὸ τάξεως εἰς τάξιν, οὐδεὶς λόγος δύναται νὰ γίνηται περὶ ταυτίσεως τῶν ἐκφωνουμένων φθόγγων», τοῦτο δὲ διδάσκων ὅτι ἐν τῇ γλωσσικῇ τῶν Ἑλλήνων συνειδήσει αἱ καταλήξεις -ειδης καὶ -ιδης κατήντησαν ὅλως ἰσοδύναμοι, ἤτοι ἐταυτίσθησαν. Διότι ἡ ταύτισις ἀναφέρεται εἰς τὴν σημασίαν, οὐχὶ δὲ εἰς τὴν προφοράν. Ἂν ὁ κ. Παππ. προσέκρουσεν, ὅπως φαίνεται, εἰς τὴν χρῆσιν τοῦ ὅλως, τότε ὁμολογητέον ὅτι δὲν ἐπέστησε προσηκόντως τὸν νοῦν ἐπὶ τὸ πρᾶγμα, ἀφοῦ ἐκ τῆς ὅλης ἐκθέσεώς μου ἦτο τοῖς πᾶσι δῆλον ὅτι τὴν σημασιολογικὴν οὐχὶ τὴν φωνητικὴν ταυτότητα ἐξῆρον καὶ διαρρή-

δην εἶπον ὅτι ὅπου ἀναλογικὴ μετάβασις οὐδεὶς λόγος περὶ ταυτίσεως τῶν φθόγγων.

Βεβαίως θὰ ἠδυνάμην καὶ δύναμαι νὰ λέγω ὀρθῶς ὅτι παρὰ πᾶσαν αὐτῶν τὴν διάφορον ἐκφώνησιν εἶναι ἰσοδύναμοι αἱ καταλήξεις -σι καὶ -(τ)οις, χρήμασι καὶ χρημάτοις, ἀγῶσι καὶ ἀγώνοις, -οι καὶ -ες, εὖνοι καὶ εὔνους, -ου καὶ -ος, νοῦ καὶ νοός, -ειδης καὶ -ιδης, -οιδης καὶ -ιδης, -ηδης καὶ -ιδης, πρβλ. Λακρατείδης καὶ Καλλικρατίδας, Ἐχεφυλλείδας καὶ Φυλλίδας, Ἀλκιθοΐδης καὶ Ἀλκιτθίδας, Φιλομηλείδης (1) καὶ Θεομηλίδας, Θρασυμηλίδας (Fick und Bechtel, Griech. Personennamen σελ. 147, 207) Λυκομήδης καὶ Λυκομίδαι. Ἂν δὲ παρὰ πᾶσαν τὴν ὁμοίαν τούτων σημασίαν, μὴ ἐγένετο τούτων καὶ κατὰ τὸν αὐτὸν τρόπον καὶ ἐν τῷ αὐτῷ βαθμῷ συνεκδρομικὴ ἐναλλαγή, τοῦτο οὐδὲν σημαίνει, ἀφοῦ κατὰ τὰ λεχθέντα τοῦτο εἶναι χαρακτὴρ τῶν συνεκδρομῶν.

Δὲν ἠθέλησα δὲ νὰ εἴπω ὅτι διὰ μεταπλασμοῦ ἐγένετο τὸ Νεοκλίδης, Ἀριστίδης, καθ' ὃν τρόπον τὸ βούοις, Θάλητος, ὅπως λέγει ὁ κ. Παππ., διότι τοῦ ὅρου μεταπλασμοῦ γίνεται χρῆσις ἄλλη, ἤτοι ὅταν ἀπὸ κλίσεως ἢ καθόλου σχήματός τινος γραμματικοῦ μεταβαίνῃ φαινόμενόν τι εἰς ἄλλο, ὃ ἐν τούτοις δὲν παρατηρεῖται. Διὰ ταῦτα ὠνόμασα ἁπλῶς σύγχυσιν ὡς πρὸς τὴν χρῆσιν τῶν ἰσοδυνάμων καταλήξεων -ειδης καὶ -ιδης καὶ οὐδὲν πλέον.

Ὁ κ. Παππ. διατείνεται ὅτι «Ἀποροῦμεν τῇ ἀληθείᾳ πῶς ὁ κ. Χ. ἠθέλησε νὰ συμπεριλάβῃ ὑπὸ τὴν αὐτὴν κατηγορίαν τῆς ἀναλογίας φαινόμενα διαφόρου καὶ κατ' αὐτὸν τὸν κ. Χ. φύσεως, ἀφοῦ ἀναγκάζεται ἄλλως νὰ ἑρμηνεύσῃ τὰ φαινόμενα τῶν αὐτοδήλων καὶ βεβαίων ἀναλογιῶν καὶ ἄλλως τὰ φαινόμενα τῶν κατὰ τὴν καινὴν αὐτοῦ διδασκαλίαν νεοτεύκτων μεταπλασμῶν καὶ συνεκδρομῶν» σελ. 164-5. Ἀλλ' οὐδὲ ταῦτα ὑγιαίνουσιν. Οὔτε διάφορα φαινόμενα ὑπάγω ἐγὼ ὑπὸ τὴν αὐτὴν κατηγορίαν, οὔτε διαφόρους ἑρμηνείας ἀναγκάζομαι νὰ μεταχειρίζωμαι, ὅπως λέγει ὁ κ. Παππ., ὅπως ἕκαστος θά μοι ὁμολογήσῃ ἀναγινώσκων τὰ ὑπ' ἐμοῦ γεγραμμένα. Οὐδὲ

(1) Ἂν τὸ ὁμηρικὸν Φιλομηλείδης εἶναι πατρωνυμικὸν ἢ κύριον μετὰ πατρωνυμικοῦ τύπου περὶ οὗ οἱ ἀρχαῖοι συνεζήτουν, οὐδὲν ἡμῖν διαφέρει, ἀφοῦ οὐχὶ περὶ τῆς σημασίας ἀλλὰ περὶ τοῦ τύπου ὁ λόγος γίγνεται.

παρέθηκεν ὁ κ. Παππ. παραδείγματα, ἐφ᾽ ὧν ἐγὼ διάφορον ἐφήρμοσα ἑρμηνείαν, ὥστε μετὰ μείζονος δικαιώματος ὀφείλω ν᾽ ἀπορῶ ἐγὼ πῶς ἔγραψε ταῦτα ὁ κ. Παππ.

Ὅτι τὸ ε τοῦ θέματος καὶ τὸ ι τῆς καταλήξεως συνεκεράσθησαν εἰς ἁπλοῦν φθόγγον διὰ τῆς ἐνεργείας τῶν φωνητικῶν νόμων, καὶ ὁ προκύψας ἁπλοῦς οὗτος φθόγγος συνεστάλη ὕστερον εἰς βραχὺ ι εἶναι δισχυρισμὸς ἀναπόδεικτος. Διότι ἡ συναίρεσις τῶν ἐν δύο συλλαβαῖς πρότερον ἐκφωνουμένων ε+ι δὲν παρήγαγεν εὐθὺς ἁπλοῦν φθόγγον, ἀλλὰ δίφθογγον προφερομένην ὅπως περίπου τὸ ει ἐν τῷ ἡμετέρῳ λεϊμόνι, ἤτοι μετ᾽ ἀμφοτέρων μὲν τῶν φθόγγων, ἀλλ᾽ εἰς μίαν συλλαβὴν ἡνωμένων· βραδύτερον, κατὰ τὸν Ε΄, ἐνιαχοῦ καὶ Ϛ΄ αἰῶνα, ἡ δίφθογγος αὕτη ἠλλοιώθη ὥστε ἐγένετο, καθ᾽ ἃ ἀληθῶς ἐδίδαξεν ὁ διάσημος καθηγητὴς κ. Brugmann, ἁπλοῦς φθόγγος, ἤτοι κλειστὸν μακρὸν ē, καὶ μόνον ἀπὸ τῶν τελευταίων δεκαετηρίδων τοῦ Δ΄ καὶ ἰδίως ἀπὸ τοῦ Γ΄ αἰῶνος ἐταυτίσθη τῷ ῑ, οὐχὶ δ᾽ ὅμως καὶ τῷ ῐ, εἰ μὴ ὅτε ἡ γλῶσσα ἡμῶν ἀπώλεσεν ὅλως τὴν διαφορὰν τῶν μακρῶν καὶ βραχέων φωνηέντων, ἤτοι αἰῶνάς τινας μ. Χ. Ἡ ἐμφάνισις ἄρα τοῦ βραχέος ι κατὰ τὸν Ϛ΄ αἰῶνα ἐν τοῖς Ἀριστίδης, Ἡρακλίδης, εἶναι φωνητικῶς ὅλως ἀνερμήνευτος· ὁ δὲ κ. Παππ. οὐδὲν μαρτύριον τῆς ἐμφανίσεως τοῦ ῐ ἀντὶ τοῦ ει ἐν τοῖς χρόνοις τούτοις προσήγαγε, διότι ὁ δισχυρισμὸς αὐτοῦ, ὅτι τὸ ει τοῦτο συνεστάλη εἰς ῐ βραχὺ ὕστερον, (πότε; πάντως πρὸ τοῦ Ϛ΄ αἰῶνος, ὅτε ἐγράφη τὸ Νεοκλίδης κλπ.) οὐδὲν ἄλλο εἶναι ἢ ψιλὸς δισχυρισμός.

Αἱ γραφαὶ Νεοκλέδης Ἀριστοκλέδης ἐλέγχουσιν οὐδὲν ἄλλο ἢ ὅτι ἐν Στύροις ὅτε τὰ πινάκια ἐκεῖνα ἐγράφησαν, ἡ δίφθογγος ΕΙ εἶχε καταστῆ κατὰ τὸν κ. Brugmann ἁπλοῦς φθόγγος ē, οὐδαμῶς δὲ πολλοῦ γε καὶ τοῦ παντὸς δεῖ, μαρτυροῦσιν ὅτι ὁ ἁπλοῦς φθόγγος οὗτος ē εἶχε προχωρήσει μέχρι τοῦ ῐ.

Τοὺς λόγους τοὺς πείθοντάς με περὶ τῆς συγχύσεως τοῦ ει καὶ τοῦ ῑ ἀπὸ τῶν χρόνων τοῦ Μεγάλου Ἀλεξάνδρου καὶ ἑξῆς ἐξέθηκα ἤδη ἐν τοῖς ἀνωτέρω, εἰπὼν ὅτι ἀπὸ τῶν χρόνων τούτων εὑρίσκονται ἀναντίλεκτα τῆς συγχύσεως ταύτης τεκμήρια, πρότερον δὲ οὐχί. Δὲν εἶναι δὲ οὐδαμῶς ἀπίθανον ὅπως λέγει ὁ κ. Παππ. (εἶναί **πως** ἀπίθανον), ὅτι διάφορον εἶχεν ἐν Ἀττικῇ δύναμιν τὸ ει ὅτε προσελήφθη ὁ Ἰωνικὸς ἀλφάβητος, καὶ διάφορον μικρὸν μετὰ τὸν Μέγαν Ἀλέξανδρον,

ὅτε αἱ Ἑλληνικαὶ φυλαὶ συνανεμίχθησαν καὶ συνεταράχθησαν. Διότι ἀπὸ τῶν μέσων τοῦ Ε' αἰῶνος ἢ καὶ ἔτι παλαιότερον, ὅτε εἰσήχθη ὁ Ἰωνικὸς ἀλφάβητος εἰς τὴν Ἀττικήν, μέχρι τοῦ τέλους τοῦ Δ', ἦν χρόνος ἱκανός, ἵνα τελεσθῇ ἡ ἀλλοίωσις αὕτη. Οὐδ' ὅτι κατὰ τοὺς χρόνους ἐκείνους ἐδιδάσκοντο τὴν ἀνάγνωσιν καὶ γραφὴν ἀκριβέστατα, σημαίνει τι, διότι οὐδεμίαν αἴσθησιν τῶν τελουμένων βαθμηδὸν τούτων τῶν μεταβολῶν ἠδύναντο νὰ ἔχωσιν. Ἰδοὺ τί περὶ τούτου διδάσκει ὁ νομοθέτης, ὅπως ὀνομάζεται, τῆς γλωσσικῆς καθηγητὴς Ἑρμανὸς Paul ἐν τῷ δοκίμῳ βιβλίῳ αὐτοῦ Principien[2] σελ. 327 «Εἶναι ἁπλῶς φαντασία τὸ νὰ νομίζῃ τις ὅτι ἐν τῇ γραφῇ κεῖται ἔλεγχος τῶν φωνητικῶν ἀλλοιώσεων. Καθ' ὃν τρόπον ἐν διαφόροις τόποις δύνανται νὰ παριστῶνται φθόγγοι ἱκανῶς διάφοροι δι' ὁμοίων γραμμάτων, οὕτω καὶ ἔτι εὐκολώτερον δύναται τοῦτο νὰ γίνηται κατὰ διαφόρους χρόνους ἐν τῷ αὐτῷ τόπῳ. Διότι οὐδὲν γράμμα συνδέεται μεθ' ὡρισμένου φθόγγου διὰ πραγματικῆς τινος σχέσεως, ἥτις καθ' ἑαυτὴν θὰ ἠδύνατο νὰ σῴζῃ αὐτόν, ἀλλ' ἡ σχέσις καὶ σύναψις αὐτῶν στηρίζεται ἁπλούστατα ἐπὶ τοῦ συνειρμοῦ τῶν παραστάσεων. Συνδέομεν ἄρα μεθ' ἑκάστου στοιχείου τὴν παράστασιν ἐκείνην τοῦ φθόγγου ἥτις καθ' οὓς γράφομεν χρόνους εὐχρηστεῖ. Συμβαίνει δὲ κατὰ τὰς φυσικὰς φθογγικὰς μεταβολάς, ὥστε ἀντὶ τῆς παραστάσεως τοῦ φθόγγου τούτου ἢ ἐκείνου νὰ ὑποκαθιστᾶται ἀπαρατηρήτως ἄλλη μικρὸν διαφέρουσα, ἥτις ὅμως εἰς τὴν ἑπομένην γενεὰν παραδίδοται ὡσεὶ φύσει ἐκ τῶν προτέρων ἦν συνδεδεμένη μετὰ τοῦ στοιχείου τούτου. Ἡ μετὰ τοῦ στοιχείου ἄρα συνημμένη παράστασις ἑκάστου φθόγγου δὲν δύναται νὰ παρακωλύσῃ τὴν φθογγικὴν ἀλλοίωσιν, διότι καὶ ἡ παράστασις αὕτη συμμετεβλήθη μετὰ τοῦ φθόγγου· φυσικῶς δὲ μεταφέρεται ἡ συνήθης ἐν ἑκάστῳ χρόνῳ προφορὰ ἑκάστου φθόγγου καὶ ἐπὶ τὰ γραπτὰ μνημεῖα τοῦ παρελθόντος».

Ὁ κ. Παππ. εὑρίσκει παράδοξον ὅτι ἐγὼ χρονολογῶ τὴν τροπὴν τοῦ ει εἰς ῑ, ἀφ' οὗ χρόνου διὰ τῶν ἐπιγραφικῶν μαρτυρίων ἐλέγχεται ἡ ταύτισις καὶ σύγχυσις τούτων, «οὐχὶ δὲ μετὰ ἑκατὸν ἢ διακόσια ἔτη ὕστερον, ἢ πρὸ ἑκατὸν πρότερον, ἀπὸ Εὐκλείδου τοὐλάχιστον, ἀφ' οὗ χρόνου ἁπανταχοῦ τῆς Ἑλλάδος ἐπεκράτησε διὰ τὴν μείζονα αὐτοῦ τελειότητα ὁ Ἰωνικὸς ἀλφάβητος»· Ἀλλ' ἂν ἔπραττον τοῦτο, θὰ ἠδύνατο πολὺ δικαίως νά με μεμφθῇ ἐπὶ αὐθαιρε-

σίᾳ, καὶ ν' ἀπαιτήσῃ, ἵνα καθ' ὃν τρόπον μέχρις Εὐκλείδου οὕτω καὶ μέχρι Σόλωνος ἢ καὶ μέχρις Ὁμήρου ἀναβῶ. Ἔπειτα ἐρωτᾶται καὶ τόδε: ἂν ἐπὶ Εὐκλείδου ἥ τε γνησία καὶ νόθος ει ἐξεφωνεῖτο ὡς ῑ, διατί οἱ τότε μεταρρυθμισταὶ δὲν εἰσήγαγον τὴν ἁπλῆν ταύτην παράστασιν τοῦ καθ' ἕνα μόνον τρόπον ἐξαγγελλομένου φθόγγου τούτου ἀλλ' ὁμαλώτατα γράφουσι τὸ ῑ καὶ τὸ ει ὅπου ἑκάτερον ἐτυμολογικῶς ἐνεχώρει;

Περὶ τοῦ τύπου Τυνδαρίδης διδάσκει ὁ κ. Π. ὅτι ἐσχηματίσθη διὰ μετρικὴν ἀνάγκην οὕτως ἀντὶ Τυνδαρείδης, οὐχὶ δὲ ἐκ συγχύσεως τῶν καταλήξεων -ίδης καὶ -εϜίδης, καὶ ὅτι «τὸ ὅτι οὐδέποτε ἄλλοτε ἐλέχθη ἢ ἐγράφη Τυνδαρείδης ἀντὶ Τυνδαρίδης εἶναι σημεῖον σαφὲς ὅτι ἐν τῇ ἐθνικῇ τῶν Ἑλλήνων συνειδήσει οὐδεμία ἠδύνατο νὰ συμβῇ σύγχυσις τῶν καταλήξεων -ίδης καὶ -είδης» (σελ. 167). Ὅτι καὶ μετρικοὶ λόγοι ἠδύναντο νὰ συμβάλωνται εἰς δημιουργίαν τοῦ Τυνδαρίδης ἀντὶ Τυνδαρείδης, οὐδαμῶς ἐπιτρέπεται ν' ἀμφισβητήσῃ τις (πρβλ. ὅσα περὶ τούτου διέλαβεν ὁ κ. Wilh. Schulze ἐν Quaestiones Epicae σελ. 75 κἑξ.)· Ἀλλ' ὅμως τὸ ὑποκοριστικὸν Τυνδάριχος, τὸ παρ' Εὐριπίδῃ πρῶτον ἁπάντων Τυνδαρίς, τὸ Τυνδαρίων, Τυνδάριον πείθουσιν ὅτι ἡ δοξασία τοῦ κ. Παππ. οὐδεμίαν ἔχει πειθανάγκην. Οὐχ ἧττον ἡμῖν ἀρκεῖ ὅτι ἐλέχθη μετὰ τοῦ ι, διότι, ἐπειδὴ ἴσα ἴσα ἀντὶ τοῦ ὁμαλοῦ Τυνδαρε-ίδης οἱ ἀρχαῖοι εἶπον Τυνδαρίδης, τοῦτο σημαίνει ὅτι ἐν τῇ γλωσσικῇ (οὐχὶ τῇ ἐθνικῇ, ὅπως λέγει ὁ κ. Π.) αὐτῶν συνειδήσει τὸ -ιδης ἦν ἀρκετὸν νὰ δηλώσῃ καὶ ἐν τούτῳ τὴν πατρωνυμικὴν σχέσιν, ὅτι δὲ τοῦ θέματος ἡ σημασία ἐδηλοῦτο σαφῶς ἔτι ὑπὸ τῶν ὑπολειπομένων μετὰ τὴν ἀφαίρεσιν τοῦ ε φθόγγων Τυνδαρ-, τ. ἔ. ἐν ἄλλαις λέξεσιν σημαίνει ὅτι διὰ τὴν ὁμοίαν σημασίαν κάλλιστα ἠδύνατο νὰ παραλαμβάνηται τὸ -ιδης, καὶ ἐκεῖ ὅπου κατὰ τὸ ἀληθὲς ἔτυμον μόνον τὸ -είδης ἐνεχώρει, εἰ καὶ φωνητικῶς ταῦτα ἦσαν διάφορα, τοῦτο δ' εἶναι ὅπερ εἶπον ἐγὼ καὶ περὶ τοῦ Ἀριστίδης, Ἡρακλ-ίδης, Νεοκλ-ίδης κλπ. καὶ οὐδὲν ἄλλο. Ὅτι δὲ οὐδ' οἱ μετέπειτα εἶπον Τυνδαρείδης, δὲν ἀποδεικνύει οὐδαμῶς ὅτι ἐν τῇ γλωσσικῇ συνειδήσει τῶν Ἑλλήνων ἦν ἀδύνατος ἡ σύγχυσις ἤτοι ἡ χρῆσις τοῦ -ιδης ἀντὶ τοῦ -ειδης, ἀλλὰ ἁπλῶς καὶ μόνον ὅτι καθιερώθη ὁ ἐπικὸς τύπος καὶ ἐν τῇ μετὰ ταῦτα γλώσσῃ, ὃ σύνηθες.

Ἔπειτα μήπως ἐν τοσούτοις ἄλλοις ὀνόμασι δὲν συνέβη ἡ ἐναλλαγὴ τοῦ -ειδης καὶ -ιδης; Διότι καὶ ἐν αὐτοῖς τοῖς ὑπὸ τοῦ κ. Παππ. ἀναγραφομένοις παραδείγμασι παρατηρεῖται ἡλίου φαεινότερον ἡ κατ' ἀναλογίαν δημιουργία τῶν πατρωνυμικῶν ἢ κατὰ πατρωνυμικὸν τύπον ἐκφερομένων ὀνομάτων τούτων· ἕκαστος δηλονότι βλέπει ὅτι ἡ δημιουργία ὀνομάτων οἷον Θουκυδίδης, Ἐπικυδίδης, Κηδίδης, Ἀντιφανίδης, Ἀντιγενίδης, Εὐγενίδης, Καλλικρατίδας ἀποβαλλομένου τοῦ θεματικοῦ ε, παρὰ τὰ Ἐπιμηδείδης, Λακρατείδης, Ἀντιγενείδης δὲν δύναται νὰ νοηθῇ ἄλλως ἢ κατὰ συνεκδρομήν, ἤτοι κατ' ἐπέκτασιν τῆς καταλήξεως -ιδης καὶ ἐκεῖ ὅπου μόνη ἡ -ειδης ἔχει λόγον, τ.ἐ. ἀκριβῶς τοῦτο ὅπερ ἐδίδαξα ἐγὼ (πρβλ. καὶ Λυκομ-ίδαι ἐν Ἀθήναις παρὰ τὸ Λυκομήδης, τοῦ ὅλου -ιδαι ὡς ἐπιθήματος ἐκληφθέντος). Ὁ κ. Παππ. ἀποκρούων τὴν κατὰ συνεκδρομὴν δημιουργίαν αὐτῶν πρῶτον μὲν παραδέχεται ὅτι τὸ ΕΙ τούτων ἐγένετο οὐ μόνον ē ἀλλὰ καὶ ῑ, περὶ οὗ δὲν δύναμαι κατὰ τὰ εἰρημένα νὰ συμφωνήσω πρὸς αὐτόν. Ἔπειτα δὲ ἐπιφέρει ὅτι «ὡς λείψανα τῆς ἀρχαιοτέρας διὰ τῆς ει ἐκφορᾶς τῶν ὀνομάτων τούτων πρέπει νὰ θεωρηθῶσιν αἱ γραφαὶ Ἐπιμηδείδης, Λακρατείδης . . . καὶ ἐξελέγχουσι τὴν διαβεβαίωσιν τοῦ κ. Χατζιδάκη περὶ ἐπελθούσης δῆθεν συγχύσεως τῶν καταλήξεων -ειδης καὶ -ιδης ἕνεκα ἀγνοίας καὶ πλάνης . . .». Ὥστε καὶ κατὰ τὸν κ. Παππ. ὑπῆρχον ἀμφότεραι αἱ καταλήξεις -ειδης καὶ -ιδης, ἡ μὲν -ειδης ἀρχαιοτέρα, ἡ δὲ -ιδης νεωτέρα, καὶ ἀμφότεραι ἠδύναντο νὰ κεῖνται κατόπιν τῶν αὐτῶν θεμάτων, ἀλλὰ τοῦτο, λέγει, ἐγίνετο οὐχὶ διὰ τὸ ἰσοδύναμον τῆς σημασίας, ἀλλὰ διὰ τὴν φωνητικὴν αὐτῶν ταυτότητα, ἐν ἄλλαις λέξεσι λέγει ὅτι κατὰ 6ον π. Χ. αἰῶνα ἐν τούτοις τὸ ει = ῑ! Ἂν ὁ κ. Παππ. φρονῇ ὅτι διὰ τοιούτων διισχυρισμῶν θέλει μεταπείσει τοὺς ἐρασμικούς, ὀφείλω νὰ εἴπω πρὸς αὐτὸν παρρησίᾳ ὅτι μάτην πονεῖ.

Οὐδὲ τὸ ἐν σελ. 177 λεγόμενον ὅτι «ἡ νόθος δίφθογγος ει ἡ τῇ ἐνεργείᾳ τῶν φωνητικῶν νόμων ἐξ ἀρχαιοτάτων χρόνων πανταχοῦ τῆς Ἑλλάδος προελθοῦσα ἐκ τῆς γνησίας . . .», εἶναι ὀρθόν. Διότι ἡ νόθος λεγομένη δίφθογγος ει δὲν προῆλθεν οὔτε ἐν τοῖς ἀρχαιοτάτοις οὔτε ἐν τοῖς μετέπειτα χρόνοις ἐκ τῆς γνησίας, ἀλλ' ἐξ ἀντεκτάσεως τοῦ ε καὶ συναιρέσεως τοῦ εε (λ.χ. τιθὲνς - τιθεὶς τρεες - τρεῖς).

Ὅτι δὲ κατὰ τὸν ς′ καὶ Ε′ αἰῶνα π. Χ. συνέπεσον ὡς πρὸς τὴν προφοράν, διὸ καὶ παρεστάθησαν κατὰ τὸν αὐτὸν τρόπον, τοῦτο δὲν δικαιοῖ ἡμᾶς νὰ διδάσκωμεν πλημμελῶς ὅτι ἡ νόθος προῆλθεν ἐκ τῆς γνησίας.

Ἐκ τούτων γίνεται δῆλον ὅτι ἐν τῷ Αἰνε(ί)ας, Αἴνε(ι)ος δὲν δύναται νὰ κεῖται ἡ νόθος ει (ἀφοῦ οὔτε ἐκ συναιρέσεως τοῦ εε οὔτε ἐξ ἀντεκτάσεως τὸ ει ἐν τούτοις ἠδύνατο νὰ προέλθῃ), ὅπως διδάσκει ὁ κ. Παππ. ἐν σελ. 177. Οὐχ ἧττον δὲ παράδοξον εἶναι καὶ τὸ ἐν σελ. 183 λεγόμενον, ὅτι ἐν τῷ Ποτιδὰν τὸ ι «προῆλθε κατὰ συστολὴν τῆς ει τῆς γνησίας καὶ νόθου, ὡς σαφῶς μαρτυροῦσιν αἱ ἐπὶ κεραμίων ἐκ Κορίνθου γραφαὶ τῆς ἕκτης π. Χ. ἑκατονταετηρίδος Ποτειδὰν Ποτεδὰν Ποτιδάν». Λοιπὸν ἐν τῇ αὐτῇ λέξει ἐλέγετο καὶ ἡ γνησία καὶ ἡ νόθος ει; καὶ τοῦτο συνάγεται ἐκ τῶν γραφῶν Ποτειδὰν Ποτεδάν; Νὰ πιστεύσω ὅτι ὁ κ. Παππ. δὲν δύναται νὰ διακρίνῃ τὰ στοιχειώδη ταῦτα; ἢ πῶς νὰ νοήσω τοὺς παραδόξους λόγους τούτους; πρβλ. Brugmann Ἑλλ. Γραμμ. σ. 34.

Οἱ γλωσσολόγοι βεβαίως ἐπίστανται καλῶς, ὅτι δὲν εἶναι αὐτοὶ οἱ νομοθετήσαντες τὰ τῆς γλώσσης οὐδ᾽ οἱ μορφώσαντες καὶ δημιουργήσαντες αὐτὴν κλπ. καὶ ἀδίκως ψέγει τούτους ὁ κ. Παππ. Οὗτοι οὐδὲν ἄλλο ζητοῦσιν ἢ ν᾽ ἀνεύρωσι τοὺς γλωσσικοὺς νόμους τοὺς διέποντας πάντ᾽ ἀνεξαιρέτως τὰ γλωσσικὰ φαινόμενα, τοῦτο δὲ δὲν πράττουσιν ὅσοι αὐθαιρέτως ἀποφαίνονται παρὰ τὴν ἱστορίαν τοιαύτας πλημμελείας οἷον «ἡμεῖς περὶ μόνης τῆς ει εἴπομεν ὅτι ἐξ ἀρχαιοτάτων χρόνων ἀπέβη ταυτοδύναμος τῷ μακρῷ ι ἐν τῷ ἑλληνικῷ ἀλφαβήτῳ καὶ διὰ τοῦτο οἱ Ἕλληνες δὲν ἠδύναντο πάντοτε ν᾽ ἀποφύγωσι τὴν διὰ τοῦ ῑ γραφὴν τῆς ει, ἢ τὴν τοῦ μακροῦ ι, σπανιώτατα δὲ τοῦ βραχέος διὰ τῆς ει» (σελ. 184). Καὶ ταῦτα ἐνῷ ἀνωτέρω ὀλίγον σελ. 162 ἐλέχθη ὑπ᾽ αὐτοῦ ὅτι τὸ ει κατὰ τὸν Ε′ ἢ ς′ αἰῶνα ἐτράπη εἰς ē!

Ἀπροσέκτως, διατείνεται, ἔγραψα περὶ αὐτοῦ ὅτι κατὰ τὴν γνώμην του αἱ γραφαὶ Ἀριστοκλίδης καὶ Νεοκλίδης προῆλθον ἕνεκα φωνητικῆς συγχύσεως τῆς ει καὶ τοῦ βραχέος ι, καὶ ἀπροσέκτως ὅτι τὴν γραφὴν Ποτειδαιᾶται ἀποδίδει εἰς τὴν τότε ἀρχομένην σύγχυσιν τῆς αι καὶ τοῦ βραχέος ε, ὅπερ οὔτε εἶπεν οὔτε ἠδύνατο νὰ εἴπῃ. Ἀλλ᾽ ἂν μὴ παντάπασι σφάλλωμαι, δὲν ἔγραψα ἐγὼ ἀπροσέκτως

ταῦτα, ἀλλ' ἁπλῶς ἐθεώρησα κατ' ἀνάγκην ὡς καθολικὴν ἣν περὶ τούτων προέτεινε προφορὰν τοῦ ει καὶ αι, διότι κατὰ τὰ ἀνωτέρω σελ. 191 εἰρημένα δὲν δύναμαι νὰ νοήσω πῶς ἦτο δυνατὸν νὰ γένηται ἡ τροπὴ τούτων εἰς ĭ καὶ ε ἐν ὀλίγαις μόνον λέξεσι κατ' ἰδιαιτέραν χάριν, καὶ οὐχὶ ἐν πάσαις, ἐν αἷς οἱ φθόγγοι οὗτοι ει, αι εὑρίσκονται ἐν ὁμοίᾳ θέσει. Εἶπον ἄρα ὅτι ὁ παραδεχόμενος ὅτι «Αἱ ἀπὸ τῶν Ὁμηρικῶν χρόνων ἀρξάμεναι συστολαὶ τῆς ει εἰς τὸ βραχὺ ι οὐ μόνον πρὸ φωνήετος ἀλλὰ καὶ πρὸ συμφώνου...» (ἀνωτέρω σελ. 183) πάντως παραδέχεται πανταχοῦ καὶ ἐν πᾶσι τὴν ἐναλλαγὴν ἢ σύγχυσιν αὐτῶν. Ὁ κ. Παππ. διατείνεται ὅτι δὲν ὁμολογεῖ τὴν σύγχυσιν τοῦ ει καὶ ĭ τοῦ αι καὶ ε ἐν πάσαις, ἀλλὰ μόνον ἐν ὀλίγαις τισὶ λέξεσιν· αὐτόδηλον δ' ὅμως εἶναι ὅτι ἐγὼ οὔτε τότε ἠδυνάμην νὰ νοήσω τοιοῦτον ἐπιστημονικὸν σολοικισμὸν (ἐπιτραπήτω μοι νὰ εἴπω παρρησίᾳ τὸ πρᾶγμα ὅπως ἔχει) καὶ ν' ἀποδώσω αὐτὸν τῷ κ. Παππ., οὔτε νῦν δύναμαι νὰ ὁμολογήσω αὐτῷ προτείνοντι καὶ ὑποστηρίζοντι τοῦτον.

Τὸ Ποτειδεᾶται, λέγει ὁ κ. Π., προῆλθεν ἐκ τοῦ Ποτειδαιᾶται ἤτοι τοῦ Ποτειδêᾶται συστολῇ τοῦ αι ἤτοι τοῦ μακροῦ καὶ ἀνοικτοῦ ê εἰς τὸ βραχὺ καὶ συνεσταλμένον ε, τοῦτο, λέγει, εἶπεν, οὐχὶ δὲ ὅτι τότε ἤρχετο ἡ σύγχυσις τῶν αι καὶ ε ὅπως ἐγὼ ἀπροσέκτως ἔγραψα. Ἀλλὰ καὶ πάλιν ἐγὼ οὐδὲν ἄλλο ἔπραξα ἢ ὑπέλαβον, ὡς ἦτο δίκαιον, ὅτι ὁ κ. Π. ἐσκέπτετο ἐπιστημονικῶς. Δὲν ἠδυνάμην νὰ πιστεύσω ὅτι ὁ ἑρμηνεύων τὸ Ποτειδεᾶται διὰ φωνητικῆς τροπῆς τοῦ αι εἰς ê καὶ τούτου εἰς ε, θὰ ἐφαντάζετο ὅτι ἐν μόνῃ τῇ λέξει ταύτῃ ἐγένετο ἡ τροπὴ αὕτη καὶ οὐχὶ ἐν πάσαις ἐν αἷς ἡ δίφθογγος αι ἔκειτο ἐν ὁμοίᾳ θέσει· τούτου δ' ἕνεκα εἶπον ὅτι παραδεχόμενος ὁ κ. Π. τὴν φωνητικὴν ταύτην ἀλλοίωσιν παρεδέχετο ὅτι τότε ἤρχετο ἡ σύγχυσις τοῦ αι καὶ ε· τοῦτο, λέγει, δὲν εἶναι ἀληθές, ὥστε καὶ ἐδῶ ἰδιαιτέρα τις καὶ ἐξαίρετος χάρις, θεὸς ἀπὸ μηχανῆς, ἀπαιτεῖται εἰς λύσιν τοῦ ἀπορήματος. Εἶναι δὲ ἡ ἰδιαιτέρα αὕτη ἐξαίρετος ὑποτιθεμένη προφορὰ τοῦ αι ὡς ε ἐν τούτῳ καὶ τοῦ ει ὡς ĭ ἐν τοῖς μνημονευθεῖσι τοσούτῳ παραδοξοτέρα, ὅσῳ συχνότερον ὁ κ. Παππ. ἐπικαλεῖται τοὺς φωνητικοὺς νόμους, τὴν ἐνέργειαν τῶν φωνητικῶν νόμων, ὧν ἐγὼ καταργῶ, διατείνεται, τὸ κῦρος διὰ τῶν νεοτεύκτων ἐμοῦ ἀναλογιῶν! Ἀλλ' ἐγὼ ὁμολογῶ παρρησίᾳ ὅτι

δὲν ἐννοῶ τί εἴδους νόμοι εἶναι οὗτοι οἱ ἀναγκαζόμενοι ἑκάστοτε νὰ κοιμῶνται καὶ ἐπιτρέποντες νὰ διαφεύγῃ αὐτοὺς τοῦτο καὶ ἐκεῖνο. Καὶ ὅμως εἶναι, φρονῶ, καὶ τυφλῷ δῆλον, ὅτι μόνον ἂν ὑποτεθῇ ὅτι ἡ ει καὶ ἡ αι ἐξεφωνοῦντο ἑκατέρα καθ' ἕνα καὶ τὸν αὐτὸν τρόπον ἐν πάσῃ ὁμοίως ἐχούσῃ συλλαβῇ, ῥιζικῇ καὶ καταληκτικῇ, δύναται νὰ γίνηται λόγος περὶ φωνητικῶν νόμων, ἄλλως οὐχί. Λοιπὸν ἢ φωνητικοὶ νόμοι ὑπάρχουσι καὶ τότε ἐκλείπει πᾶσα ἀνομία καὶ δὴ καὶ πᾶσα προφορὰ τοῦ ει ὡς ῑ καὶ τοῦ αι ὡς ε ἐν οὕτως ἀρχαίοις χρόνοις, ἢ δὲν ὑπάρχουσι καὶ τότε τὰ πάντα εἶναι δυνατά.

Πρὸς δὲ τούτοις παρατηρῶ μετὰ λύπης μου ὅτι ὁ κ. Παππ. γράφων ὅτι τὸ αι ἐν τῷ Ποτειδαιᾶται ἐγένετο ê, δὲν λύει ἀλλὰ κόπτει βιαίως καὶ αὐθαιρέτως τὸ ζήτημα, διότι οὐδαμόθεν ἄλλοθεν εἶναι γνωστὸν καὶ ἀποδεδειγμένον ἀληθῶς ὅτι τὸ αι ἐξεφωνεῖτο κατὰ τὸν Ε' αἰῶνα ὡς ê ἐν Ἀθήναις. Ἢ τίνος ἕνεκα καὶ ἐν ἄλλαις λέξεσι δὲν συνέβη ἡ τροπὴ αὕτη; διατί οὐχὶ καὶ Ποτείδεα (1), ἀρχεότης, σπουδέα, κλπ.; ἀφοῦ ἀκριβῶς αἱ φωνητικαὶ μεταβολαὶ οὐδὲν ἔχουσιν ὅριον, ὅπως αἱ ἀναλογικαί;

Οὐδαμῶς εἶπον ἐγώ, ὅπως φρονεῖ ὁ κ. Παππ., ὅτι τὸ αι τοῦ Ποτειδαιᾶται καίπερ ἐρασμικῶς ἐκφωνούμενον ἦτο ταυτόφωνον τῷ ε τῆς ῥίζης τῶν ἄλλων ἐθνικῶν ὀνομάτων, καθ' ἃ μετεσχηματίσθη καὶ ὅτι ἡ ἐρασμικὴ αι οὐδὲν διαφέρει τοῦ ε τοῦ ἐν τοῖς ὀνόμασιν Ὑδρέα Τεγέα κλπ. Τὸ Ποτειδαιᾶται ἠδύνατο κάλλιστα νὰ ἐκφωνῆται ἐρασμικῶς καὶ ὅμως παρὰ πᾶσαν τὴν διαφορὰν τοῦ αι καὶ τοῦ ε νὰ ὑπεισέλθῃ ἡ κατάληξις -εᾶται ἀποβαλλομένου ὅλως τοῦ αια, ὅπως ἀπεβλήθη τὸ εως τοῦ Τυνδάρεως, τὸ ιων τοῦ Δευκαλίων κλπ.

(1) Ὁ κ. Παπ. μέμφεταί με σελ. 171 ὅτι «λησμονήσας ἐν σελ. 468 ὅσα εἶπον ἐν σ. 460 διδάσκω ὅτι ἠδύνατο νὰ λεχθῇ καὶ Ποτείδεα». Λυποῦμαι πολὺ ὅτι τυπογραφικὸν ἁμάρτημα παρήγαγε τὸν ἀγαπητὸν φίλον εἰς τοῦτο. Τὸ Ποτείδεα δηλ. μετὰ τοῦ ε κεῖται ἐν τῷ χωρίῳ τούτῳ κατὰ τυπογραφικὸν ἀβλέπτημα ἀντὶ τοῦ Ποτειδεᾶται· τοῦτο δὲ δύναται ἕκαστος εὐκόλως νὰ νοήσῃ παρατηρῶν ὅτι καὶ τὸ ἐρρηγεῖα καὶ τὸ Ποτείδεα ἔχοντα πρὸ αὐτῶν τὸ ὅπως παρατίθενται ὡς παραδείγματα ὁμολογουμένως μεταβληθέντων τύπων, περὶ ὧν ἐν τοῖς ἀνωτέρω ἐγένετο ὁ προσήκων λόγος. Καὶ ἀληθῶς περὶ τοῦ Ποτειδεᾶται διελήφθη ἐν σελ. 463, περὶ δὲ τοῦ Ποτείδαια ἐν σελ. 460 ἐλέχθη διαρρήδην ὅτι ἐν τούτῳ ἀείποτε τὸ αι ἐλέγετο. Δῆλον ἄρα ὅτι ἂν ἀληθῶς ἀνέγραφον ἐν σελ. 468 τὸ Ποτείδεα μετὰ τοῦ ε, οὐδὲν ἄλλο ἢ ὀρθογραφικὸν σφάλμα θὰ διέπραττον. Ἂν λοιπόν τις φρονῇ ὅτι ἠξεύρω ὀλίγην ὀρθογραφίαν, ἂς ἀποδώσῃ τὸ σφάλμα τυπογραφικῷ ἀβλεπτήματι.

Οὐδ' εἶναι ἀληθὲς τὸ λεγόμενον ὅτι κατάληξις -εᾶται δὲν ὑπάρχει ἐν τῇ Ἑλληνικῇ γλώσσῃ, δι' ὃ οὐδ' ἐλέχθη Ναξεᾶται Κυδωνεᾶται κλπ. Ὀνόματα ἐθνικὰ εἰς -εαται λήγοντα ὑπῆρχον ἱκανὰ καὶ κατ' αὐτὰ ἠδύνατο κάλλιστα καὶ τὸ Ποτειδ-εᾶται νὰ μετασχηματισθῇ, ὅπως καὶ τὸ Αὐλ-εᾶται ἐκ τοῦ Αὐλαί· ὅτι δὲ τὸ -εᾶται τοῦτο δὲν ἐπέδωκεν καθ' ὃν τρόπον τὸ -ιαται, τοῦτο οὐδαμῶς ἀποδεικνύει ὅτι δὲν ἠδύνατο νὰ λεχθῇ τὸ Ποτειδ-εᾶται, διότι εἶναι γνωστὸν ὅτι δὲν ἐπιδίδουσι πάντα τὰ ἐπιθήματα ἐξ ἴσου. Εἶναι τὸ αὐτὸ ὡσεί τις διετείνετο ὅτι, ἐπειδὴ δὲν ἐλέχθη Ἀτρηϊάδης Τυδηϊάδης δὲν ἠδύνατο νὰ λεχθῇ καὶ Πηληϊάδης, εἰ καὶ Πηλεὺς Ἀτρεὺς Τυδεὺς ἦσαν ὅμοια.

Πόσον δ' ὅμως εὔκολος ἦτο ἡ ἐναλλαγὴ τῶν ἰσοδυνάμων τούτων καταλήξεων ἐπιδιδουσῶν πάντοτε τῶν καὶ ἄλλοθι λεγομένων καὶ δὴ εὐχρηστοτέρων καὶ γνωστοτέρων, βλέπει τις καὶ ἐκ τῶν ἀκολούθων παραδειγμάτων· παρὰ τὸ Χάλκεια, Αἴνεια ἐσχηματίσθη ὁμαλῶς τὸ ἐθνικὸν Χαλκειᾶται, Αἰνειᾶται ὅθεν Χαλκεᾶται, Αἰνεᾶται· ταῦτα λήγοντα εἰς -εᾶται συνεξέδραμον τοῖς πολυπληθεστέροις εἰς -ιᾶται, διὸ Αἰν-ιᾶται Χαλκ-ιᾶται· ὁμοίως δὲ καὶ παρὰ τὸ Αὐλαὶ Αὐλ-εᾶται καὶ ἔπειτα Αὐλ-ιᾶται. Φωνητικὴν τροπὴν τοῦ ε εἰς ι πρὸ φωνήεντος ἀποδέχεται ὁ κ. Παππ., ἀλλὰ τοιαύτη τροπὴ εἶναι φωνητικῶς ἀδύνατος ἐν τῇ Ἀττικῇ διαλέκτῳ, ὤφειλε δ' ὁ κ. Παππ. νὰ μὴ ἀφήσῃ οὕτως ἀναπόδεικτον τὸν διισχυρισμὸν αὐτοῦ τοῦτον.

Οἱ Ποτειδαιᾶται καὶ ἡ Ποτείδαια δὲν ἦσαν, ὅπως λέγει ὁ κ. Παππ., οὐ φυλοκρινῶν τοὺς χρόνους, πασίγνωστοι ἐξ ἀρχῆς, ἀλλ' ἐγένοντο περὶ τὰς ἀρχὰς τοῦ Πελοποννησιακοῦ πολέμου, πρότερον δ' ἦσαν ἀσήμαντοι καὶ δὴ εὔκολος ἡ μεταβολὴ τοῦ ἐθνικοῦ καθ' ἃ εἶπον ἐγώ· οὐδ' ἐκώλυε τὴν ἀντικατάστασιν τοῦ αι διὰ τοῦ ε ἡ τοῦ τοπωνυμικοῦ χρῆσις ὅπως οὐδ' ἡ δίφθογγος τοῦ Αὐλαὶ τὸ Αὐλ-εᾶται, πρβλ. ἀναπεύγω παρὰ τὸ ἁπλοῦν παύγω. Διὰ τοῦτο οἱ Ἑλληνοταμίαι ἔγραφον τὸ ὄνομα διὰ τοῦ ε. Φαίνεται δ' ὅτι βραδύτερον ἀνὰ τὰ στόματα πάντων ἐν Ἀθήναις τῆς Ποτειδαίας φερομένης ἐπέδρασεν ἐπανορθωτικῶς τὸ τοπωνυμικὸν τοῦτο ἐπὶ τὸ ἐθνικόν, διὸ ὁ Θουκυδίδης γράφει Ποτειδαιᾶται. Ὀρθῶς ἄρα ἡρμήνευσα ἐγὼ εἰπὼν καθολικῶς περὶ πάντων ὅτι τὰ ἀγνωστότερα ἐθνικὰ ὑπέκειντο μᾶλλον ταῖς ἐξισωτικαῖς ταύταις ἀναλογίαις.

Διατί δὲν μετεβλήθη κατ' ἀναλογίαν καὶ τὸ Ποτείδαια εἰς Ποτείδειαν κατὰ τὸ Χάλκεια Καλαύρεια κλπ., ἐρωτᾷ ὁ κ. Παππ. λησμονῶν τὸ ῥηθὲν πολλάκις ἐν τοῖς ἀνωτέρω γλωσσικὸν ἀξίωμα ὅτι αἱ ἀναλογίαι δὲν ἐξικνοῦνται ἐπὶ πάντα τὰ ἐφικτά.

«Βιαίως ζητεῖ ὁ Χατζιδάκις, διατείνεται ὁ κ. Παππ., νὰ ἱδρύσῃ νέον εἶδος ἀναλογιῶν καὶ μεταπλασμῶν, καθ' ὃ ἡ μὲν κατάληξις μένει ἡ αὐτή, πάσχει δὲ ἀλλοιώσεις ἡ ῥίζα, οὐχὶ ἕνεκα τῆς ἐνεργείας τῶν φωνητικῶν νόμων, ἀλλ' ἕνεκα συγχύσεως, ἀγνοίας καὶ πλάνης ἐξ ἀρχαίων χρόνων συνταραξάσης τὴν ἐθνικὴν (γρ. γλωσσικὴν) συνείδησιν τῶν Ἑλλήνων». Οὐδὲν ἱδρύω νέον καὶ βίαιον, ἀλλά, καθ' ἃ ἐλέχθη ἐν τῇ ἀρχῇ τοῦ λόγου, ἐφαρμόζω ἀρχὴν καὶ ὑπ' αὐτοῦ τοῦ κ. Παππ. ἀνομολογουμένην. Οὐδὲ παραλογίζεται καὶ βιάζει τὰ πράγματα ὁ ἐπεκτείνων τὴν ἐφαρμογὴν τῶν τεθεισῶν ἀρχῶν καὶ συνάγων πάντα τὰ δυνατὰ συμπεράσματα, ἀλλὰ τοὐναντίον εἶναι ἀκόλουθος ἑαυτῷ καὶ προάγει τὴν ἐπιστήμην εἴτε ἐπιτυγχάνει κατὰ τὴν ἐφαρμογὴν ταύτην εἴτε μή· διότι τότε ἐν τῇ ἀποτυχίᾳ φαίνονται τὰ τῆς ἀρχῆς σφαλερὰ ἐπακόλουθα καὶ δὴ ἐφαρμόζεται ἐπιτυχέστερον ἄλλη ἀρχή.

Ὁ κ. Παππ. μέμφεταί με ὅτι κατὰ τὴν ἐμὴν διδασκαλίαν τὰς κατὰ συνεκδρομὴν ἀλλοιώσεις πάσχει οὐχὶ μόνη ἡ κατάληξις ἀλλὰ καὶ ἡ ῥίζα· πρβλ. σελ. 171 «ἐὰν ὁ μεταπλασμὸς ἴσχυε ν' ἀλλοιώσῃ καὶ τὴν ῥίζαν». Καὶ «ἡ μὲν κατάληξις μένει ἡ αὐτή, πάσχει δ' ἀλλοιώσεις ἡ ῥίζα, οὐχὶ ἕνεκα τῆς ἐνεργείας τῶν φωνητικῶν νόμων, ἀλλ' ἕνεκα συγχύσεως, ἀγνοίας καὶ πλάνης ἐξ ἀρχαίων χρόνων συνταραξάσης τὴν γλωσσικὴν συνείδησιν τῶν Ἑλλήνων». Καὶ σελ. 165 «ἐν ταῖς αὐτοδήλοις συνεκδρομαῖς μεταβάλλεται μόνον ἡ κατάληξις, ἐν δὲ ταῖς εἰρημέναις γραφαῖς ἀλλοιοῦται ἡ ῥίζα, μενούσης τῆς αὐτῆς καταλήξεως». Οὕτως ὁ κ. Παππ. διακρίνει πάθη λέξεων ἐν τῇ ῥίζῃ καὶ ἐν τῇ καταλήξει, φρονεῖ δέ, ὡς φαίνεται, ὅτι αἱ συνεκδρομαὶ εἶναι μὲν ἐπιτετραμμέναι ἐπὶ τῶν καταλήξεων οὐχὶ δὲ καὶ ἐπὶ τῶν ῥιζῶν.

Ἀλλ' ἐγὼ ἠξεύρω ὅτι οἱ ἄπειροι τῆς γραμματικῆς, λαλοῦντες οὐδεμίαν αἴσθησιν ἔχουσι τῶν ῥιζῶν καὶ τῶν καταλήξεων, καὶ δὴ ὅτι οὐδεμία διαφορὰ εἶναι εἴτε ἐπὶ τῆς καταλήξεως εἴτε ἐνδότερον ὀλίγον ἡ συνεκδρομὴ ἤθελεν ἐπιδράσει. Ἢ δὲν μετεβάλομεν ἡμεῖς τὴν ῥίζαν τοῦ κατατάσσω, ἀνταμείβω, ἀναπαύω, φεύγω, ἐκεῖνος κττ., ἢ οἱ ἀρχαῖοι τὴν τοῦ ἵζω ἐν τῷ καθίζω; Ἂν δέ τις ἤθελέ μοι παρατηρήσει

ὅτι ἐν τῷ ἀνταμείβω-ἀντιμ-έβω, ἀναπαύω-ἀναπ-εύω, καθίζω κττ. ἔπαθεν ἡ ῥίζα, ἐπειδὴ ὁμοιάζουσα ὀλίγον ἐν τέλει πρὸς γνωστὴν κατάληξιν ἐξωμοιώθη αὐτῇ, ἀπαντῶ ὅτι συμφωνῶ πληρέστατα, ἀντιπαρατηρῶ δὲ μόνον ὅτι καθ' ὅμοιον τρόπον καὶ τὰ εἰς -ειδης ὁμοιάζοντά πως πρὸς τὰ εἰς -ιδης ἐξωμοιώθησαν τούτοις. Πάντως δ' ὅμως εἶναι πρόδηλον ὅτι ἐν πᾶσι τούτοις ἔπαθον κατὰ συνεκδρομὴν καὶ αἱ ῥίζαι, ὃ ἠρνήθη ὁ κ. Παππαδημητρακόπουλλος, εἰ καὶ ἕκαστος θά μοι ὁμολογήσῃ, ἐλπίζω, ὅτι ἡ συνεκδρομὴ τοῦ ἀντιμέβω, κατητῶ, ἀναπεύω, ἐκειός, στούμα, καθιῶ κττ. εἶναι ἐξ ἴσου αὐτόδηλος ὅπως καὶ ἡ τοῦ Θάλης Θάλητος. Ἐπ' ἴσης ἠξεύρω καλῶς ὅτι αἱ κατ' ἀναλογίαν μεταβολαὶ καὶ μεταπλασμοὶ καὶ συγχύσεις καὶ δὴ καὶ αἱ ἄγνοιαι καὶ αἱ πλάναι κττ. ἄρχονται ἀπ' αὐτῶν τῶν πρώτων γλωσσογονικῶν χρόνων, καὶ ὅτι τὸ γλωσσικὸν αἴσθημα τῶν Ὁμηρικῶν ἡρώων οὐδαμῶς ἦν σαφέστερον τῶν νῦν ἀπαιδεύτων χωρικῶν τῶν λεγόντων τὸ κειός, κατητῶ, ἀναπεύω κλπ. Ταῦτα εἶναι σήμερον γλωσσικὰ ἀξιώματα. Οὐδαμῶς ἄρα εἶναι δικαία ἡ μομφὴ αὕτη, καθὼς οὐδ' ἡ ἑτέρα, καθ' ἣν ψευδοαναλογίας καὶ ψευδομεταπλασμοὺς ὠνόμασε τὰ φαινόμενα ταῦτα ὁ κ. Παππ., τοῦτο οὐδὲν ἄλλο ἀποδεικνύει, ἢ ὅτι οὗτος δὲν ἐξήτασε τὸ περὶ οὗ γράφει πρᾶγμα προσηκόντως.

«Πῶς, ἐρωτῶμαι, αἴφνης καὶ διὰ μιᾶς ἡ ει ἀπέβη ταυτόφωνος τῷ μακρῷ ι κατὰ τὴν Γ' π.Χ. ἑκατονταετηρίδα, ἄνευ τῆς ἐξ ἀρχαιοτέρων χρόνων ἐνεργείας τῶν φωνητικῶν νόμων;» (σελ. 171 ἐν τέλει), Ἀλλ' ἐγὼ οὐδέποτε οὐδαμοῦ εἶπον οὔτε ὅτι αἴφνης καὶ διὰ μιᾶς ἐγένετο τὸν Γ' αἰῶνα ἡ ει ἁπλοῦν ī, οὔτε ὅτι πρότερον δὲν ἐνήργουν ἐπὶ τῆς ει οἱ φωνητικοὶ νόμοι, ἀγνοῶ δ' ὅλως πόθεν συνήγαγε τὸ συμπέρασμα τοῦτο ὁ κ. Παππ., ἀφοῦ ἐγὼ τοσοῦτον μόνον εἶπον ὅτι τὸν Γ' αἰῶνα συνέπεσε τὸ ει πρὸς τὸ ī, τοῦτο δ' ὅμως δὲν σημαίνει, φρονῶ, οὔτε ὅτι αἴφνης καὶ διὰ μιᾶς ἐγένετο ἡ προσέγγισις οὔτε ὅτι πρότερον οἱ φωνητικοὶ νόμοι ἐκοιμῶντο. Βεβαίως τὸ ΕΙ καταστὰν ἐν τῇ Ἀττικῇ κατὰ τὸν Ϛ' ἢ Ε' αἰῶνα ē κλειστὸν καὶ συμπεσὸν τῷ ἐξ ἀντεκτάσεως ἢ συναιρέσεως προελθόντι ē ἤρξατο ἔκτοτε βαθμηδὸν ἀνεπαισθήτως ν' ἀλλοιῶται καὶ νὰ γίνηται κλειστότερον βαῖνον τὴν πρὸς τὸ ī ὁδόν. Ἀλλὰ τὴν ὁδὸν ταύτην δὲν συνετέλεσεν εἰμὴ μετὰ τὸν Μέγαν Ἀλέξανδρον· τοῦτο ὀφείλει νὰ ὁμολογήσῃ

πᾶς ἀμερόληπτος καὶ ἀπροκατάληπτος ἐρευνητής, ὅταν παρατηρήσῃ ὅτι μέχρι τῶν χρόνων ἐκείνων καθόλου εἰπεῖν τὸ ει καὶ τὸ ι δὲν συγχέονται ἐν ταῖς ἐπιγραφαῖς, ὅπως ἔκτοτε συχνότατα γίνεται.

Ἀκριβῶς διότι γράφουσιν οἱ Ἑλληνοταμίαι ἀδιαλείπτως Μαρώνεια καὶ Μαρωνειῆς διὰ τοῦ ει, ἀλλὰ Μαρωνῖται διὰ τοῦ ι, ἐλέγχεται ὅτι οὐχὶ φωνητικὴ ὁμοιότης τοῦ ει καὶ ī ἀλλ' ἀναλογία ἦν τὸ αἴτιον. Ἢ διατί δὲν ἔγραψαν καὶ Μαρώνια καὶ Μαρωνιῆς; Ἔγραψαν δὲ τὸ Μαρων-ῖται ἀπατηθέντες ὑπὸ τῶν πολλῶν εἰς -ῖται ἐθνικῶν. Τοῦτο ἐποίησαν καὶ οἱ Μαρωνῖται αὐτοί, μετὰ μόνης τῆς διαφορᾶς ὅτι οὗτοι βοηθούμενοι συχνότερον ὑπὸ τοῦ τοπωνυμικοῦ ἐπηνώρθουν, ὡς φαίνεται, τὸ πλημμελῶς, ἤτοι παρὰ τὴν ἐτυμολογίαν σχηματισθὲν Μαρων-ῖται εἰς Μαρωνε-ῖται.

Ὁ κ. Παππ. διατείνεται ὅτι μάτην ἐγὼ ἐπικαλοῦμαι τὴν μαρτυρίαν τοῦ Ἡρῳδιανοῦ ἑρμηνεύοντος ὁμοίως ἐμοὶ τὸ Βορυσθεν-ίτης ἀντὶ Βορυσθενε-ίτης «ὅτι ἠκολούθησε τῷ πλείονι χαρακτῆρι διὰ τοῦ ι». Ἐν τούτοις, λέγει, «πρόκειται περὶ ὀρθογραφικῆς ἀναλογίας καὶ ἀκολουθίας τῶν διὰ τῆς ει γραφομένων κατὰ τὰ πλείονα, τὰ γραφόμενα διὰ τοῦ ι, τοῦ ταυτοδυνάμου τῇ διφθόγγῳ ΕΙ, ἤτοι γίνεται λόγος περὶ μεταχαρακτηρισμοῦ». Θὰ παρετήρουν δέ, λέγει, τοῦτο, ἂν ἐλάμβανον πρὸ ὀφθαλμῶν ὅτι κατὰ τοὺς χρόνους τῶν παλαιῶν Γραμματικῶν οὐδεμία ἐγίνετο φωνητικὴ διαστολὴ τῆς ει καὶ τοῦ μακροῦ ι (σελ. 173, 2 ἀν.). Ἀλλ' ἂν μὴ ἀπατῶμαι, τὰ πράγματα ἔχουσιν ἄλλως καὶ οὐχὶ ὅπως διδάσκει ὁ κ. Παππ., ἤτοι δὲν πρόκειται ἀληθῶς περὶ ὀρθογραφικῆς ἀναλογίας καὶ ἀκολουθίας καὶ περὶ μεταχαρακτηρισμοῦ, ἀλλὰ πράγματι περὶ προφορᾶς· θά μοι πιστεύσῃ, ἐλπίζω, καὶ ὁ κ. Παππ. ὅτι οὐδ' ἐμὲ διαφεύγει τὸ ὅτι ἐπὶ τοῦ Ἡρῳδιανοῦ δὲν διεκρίνετο ἐν τῇ προφορᾷ τὸ ει τοῦ ī. Ἀλλ' ἐμὲ δὲν διαφεύγει καί τι ἄλλο, ὅπερ, ὡς φαίνεται, διέλαθεν αὐτόν, ὅτι δηλ. ὁ Ἡρῳδιανὸς προσέχων εἰς τὴν παλαιάν, τὴν γνησίαν παράδοσιν ἀπεφαίνετο ἑκάστοτε ὑπὲρ ταύτης ἢ ἐκείνης τῆς γραφῆς. Οὕτω π. χ διαστέλλων τίνα τῶν ἐθνικῶν γραπτέα διὰ τοῦ -ιτης καὶ τίνα διὰ τοῦ -ειτης (Β' 865-870), καὶ γράφων ἐν Β' 860 ὅτι Αἰγινητικός, Ἑλληνικός... ἀλλὰ Δεκελεικός, Κεραμεικός, βοεικός ... ἢ 857-8 Νεστορίδης ἀλλ' Ἡρακλείδης, Πηλείδης κλπ. ἢ παραγγέλλων ἀλλαχοῦ π. χ. ἐν Α 360, 9 Φρί-

κιον ὄρος... **καλεῖται** καὶ Φρίκειον» καὶ ἐν Α' 292, 7 «εὐσεβία ὃ καὶ εὐσέβεια, ἀμελία καὶ ἀμέλεια, συνηθία καὶ συνήθεια, κακοηθία καὶ κακοήθεια, αὐθαδία καὶ αὐθάδεια,.. τὸ δὲ ἀνδρεία διὰ τῆς ει γράφει **ἡ παράδοσις**». καὶ Α' 375, 7 «Ζέλεια.. παρὰ Ποσειδίππῳ δ' **εὕρηται** καὶ διὰ τοῦ ι Ζελίη» κττ. δὲν διαστέλλει βεβαίως τὴν χρῆσιν τῶν χρόνων αὐτοῦ, ἀφοῦ τότε πάντα ταῦτα ὁμοίως ἐξεφωνοῦντο καὶ ἡ διάκρισις οὐδένα θὰ εἶχε λόγον, ἀλλὰ τὴν χρῆσιν τῶν παλαιῶν, τῶν δοκίμων, καὶ εἰς τοῦτο ἡμεῖς ὀφείλομεν νὰ πιστεύωμεν ἀδιστάκτως αὐτῷ. Βοηθὸς ἄρα καὶ βοηθὸς γενναῖος ἢ ὀρθότερον εἰπεῖν ἀρχηγέτης τῆς κατὰ συνεκδρομὴν μεταδημιουργίας τῶν ὀνομάτων τούτων κατ' ἄλλα πρότυπα εἶναι ὁ Ἡρῳδιανός, οὐδὲ μάτην ἐκάλεσα ἐγὼ αὐτὸν εἰς στήριξιν τῶν ἑρμηνειῶν μου.

Τοῦ λόγου ὄντος περὶ τοῦ Μαντιν-ικός, βοϊκός, ἁλικός, ἀστικὸς καὶ θέλων νὰ δείξω ὅτι καὶ ὅλη ἡ κατάληξις -ευς δύναται νὰ ἐκβληθῇ πρὸ τῆς καταλήξεως -ικὸς ἀνέγραψα τὸ Μαντιν-ικός, βασιλ-ικός, Ἀντιοχ-ικός, Ὀρφ-ικός, Πειρα(ι)-ικός· θέλων δ' ἅμα νὰ δείξω ὅτι ἡ ἀποβολὴ αὕτη δὲν εἶναι πάντοτε ἀναγκαία παρέθηκα καὶ τὸ ὀρεύς, ὀρεϜ-ικός-ὀρεικός, καὶ τὸ Δεκέλεια Δεκελεὺς Δεκελε(ι)-ικός. Ὁ κ. Παππ. λέγει ὅτι ἐγὼ συνορῶν τὸ ἐπισφαλὲς τῆς ἐμῆς θεωρίας ἐδίδαξα ὅτι ἐν τῷ Δεκελεὺς τὸ -ευς προσετέθη οὐχὶ μετὰ τὸ ε ἢ μετὰ τὸ ει ἀλλὰ μετὰ τὸ πρὸ αὐτῶν σύμφωνον, ἐνῷ ἐλέχθη Δεκελειεὺς Δεκελεεὺς Δεκελεύς. Ἀλλ' ἐγὼ οὐδὲν εἶπον περὶ τούτων, οὐδ' ἠθέλησα νὰ στηρίξω τὴν θεωρίαν μου διὰ τοῦ Δεκελεύς, ἀλλὰ διὰ τοῦ Δεκελε(ι)-ικὸς τοῦ σῴζοντος τὸ ε(ι) τοῦ θέματος· οὐδὲ πίπτει ἡ ἐμὴ θεωρία διὰ τοῦ Δεκελε(ι)εύς, ἀφοῦ ἀπεδείχθη τὸ ἐκεῖ ζητούμενον, ὅτι δηλ. πρὸ τοῦ -ικὸς δύναται καὶ νὰ μείνῃ καὶ ν' ἀποβληθῇ τὸ ὑπάρχον φωνῆεν, ὅπως διδάσκει τὸ βασιλ-ικὸς παρὰ τὸ ὀρεικός, καὶ δὴ καὶ τὸ Μαντιν-ικὸς παρὰ τὸ Δεκελε(ι)-ικός. Τὴν ἐμὴν ἑρμηνείαν ταύτην τοῦ Μαντιν-ικὸς ἀποδέχεται καὶ ὁ κ. Παππ. παρὰ τὰ ἐν τῇ Βασάνῳ σελ. 273 εἰρημένα, ἀλλ' ἅμα διατείνεται ὅτι ἔδει κατὰ τὴν ἐμὴν θεωρίαν κατὰ τὸ Δεκελ-εὺς νὰ σχηματισθῇ καὶ Κυδαθην-εὺς καὶ Παιαν-εύς, κλπ. (ὡσεὶ ἐγὼ εἶχον διδάξει ὅτι πρὸ τοῦ -εὺς **ὀφείλει** πάντοτε ν' ἀποβάλληται ἡ ὑπάρχουσα συλλαβή), καὶ ὅτι ἔδει κατὰ τὸ Μα-

ρων-ίτης, Ἀντιοχ-ίτης νὰ λεχθῇ καὶ Λην-ίτης καὶ Φωκ-ίτης ἀντὶ Ληνα-ίτης Φωκα-ίτης. Ἀλλ' ἐγὼ οὐδὲν τούτων εἶπον οὐδὲ συνάγεται ἐκ τῶν λόγων μου· ἁπλῶς εἶπον ὅτι ἀναλογία καὶ προφορὰ εἶναι πράγματα ὅλως διάφορα καὶ διὰ τῶν παρατεθέντων παραδειγμάτων ἔδειξα ὅτι δύναται καὶ νὰ μείνῃ καὶ νὰ ἐκπέσῃ τὸ φωνῆεν τὸ εὑρισκόμενον πρὸ τῆς προστιθεμένης καταλήξεως. Ἂν δὲ τοῦτο ἀνῆκε τῇ ῥίζῃ ἢ τῇ καταλήξει, ὅλως ἀδιάφορον (ὀρε-ικός, Ὀρφ-ικός), ἀφοῦ οἱ πλάττοντες τὰς λέξεις ταύτας οὐδεμίαν εἶχον τῶν πραγμάτων τούτων ἔννοιαν. Τὴν ἐλευθερίαν δὲ ταύτην τὴν περὶ τὴν ἀποβολὴν ἢ μὴ τοῦ πρὸ τῆς καταλήξεως φωνήεντος ἠθέλησα νὰ δείξω καὶ διὰ τῆς παραθέσεως τοῦ ὥρ-ιος ὥρ-ιμος παρὰ τὸ ὡραῖος, τοῦ ἀρχ-ικὸς παρὰ τὸ ἀρχα-ῖος, τοῦ αἰφν-ίδιος (αἴφνη-ς), τοῦ ἀίδιος (αἰεί)· ὁ δὲ κ. Παππ. ἀντιλέγει μοι ὅτι ἐν μὲν τῷ ἀρχαῖος ὡραῖος οὐδὲν ἀπεβλήθη, ἐν δὲ τῷ ὥρ-ιος, αἰφν-ίδιος κττ. οὐδὲν ἔπαθεν ἡ ῥίζα (ὡσεὶ ἐγὼ εἶπον τοῦτο, ἢ ὡσεὶ ἠπίσταντο οἱ παλαιοὶ τὰς ῥίζας καὶ προσεῖχον νὰ μὴ βλάψωσιν αὐτάς), περὶ δὲ τοῦ ἀίδιος διατείνεται ὅτι δὲν προῆλθεν ἐκ τοῦ ἀεὶ καὶ τῆς καταλήξεως -ίδιος, ὅπως, λέγει, ἐγὼ νομίζω, «ἀλλ' ἐκ τοῦ ἀείδιος κατ' ἀντιμεταχώρησιν τοῦ μακροῦ καὶ βραχέος, ἐπειδὴ τὸ μὲν α τοῦ ἀεὶ παρ' Ὁμήρῳ εἶναι βραχύ, τὸ δὲ ἀίδιος ἔχει τὸ α μακρόν».

Ἐπιφέρει δ' ὅτι «ἀφοῦ ἅπαξ ἐσχηματίσθη τὸ ἀίδιος, ἔμεινε τοιοῦτον ἀναλλοίωτον καὶ ἀμετάβλητον μέχρι τέλους, ὡς τὸ Τυνδαρίδης, ἐναντίον τῆς τὰ πάντα ἀλλοιούσης θεωρίας τοῦ κ. Χατζιδάκη». Ἀλλ' ἀντιμεταχώρησιν τῆς ποσότητος τοιαύτην τοῦ ᾰεῖ εἰς ᾱῐ οὐδεὶς ἀνθρώπων εἶδεν, ὤφειλε δὲ ὁ κ. Παππ. νὰ μὴ ἐκφράσῃ οὕτω δογματικῶς τὴν ἑρμηνείαν ταύτην, ἀλλὰ νὰ ὑποστηρίξῃ αὐτὴν δι' ὁμοίων παραδειγμάτων. Οὐδέποτε ἡ ἀντιμεταχώρησις γίνεται ἐν τῷ αει, οὐδὲ μεταβιβάζεται ἡ μακρότης πρὸς τὰ ὀπίσω, ἀλλ' ἀεὶ πρὸς τὰ ἐμπρὸς ηο-εω, νᾰ-εᾱ. Τὸ ἀίδιος δύναται, φρονῶ, νὰ ἑρμηνευθῇ κατὰ τὸν ἑξῆς τρόπον: ἐκ τοῦ αἰεὶ ἐγένετο* αἰ-ίδιος, ἀποβολὴ τῆς διφθόγγου ει, ὅπως ἀπεβλήθη τὸ η ἐν τῷ αἰφν-ίδιος, τὸ ᾱ ἐν τῷ ὥρ-ιος, τὸ ε ἐν τῷ βασιλ-ικός κλπ. Ἐκ δὲ τοῦ *αἰίδιος ἐγένετο ἔπειτα τὸ ἀίδιος καθ' ὃν τρόπον ἐκ τοῦ Πλαται-ικὸς τὸ Πλατᾰικός, ἐκ τοῦ Ἀχαι-ικὸς τὸ Ἀχᾱικός, ἐκ τοῦ Θηβαι-ὶς τὸ Θηβαὶς κλπ. Οὕτως οὔτε μονήρους καὶ ἰδιορρύθμου ἀντιμεταχωρήσεως τοῦ ᾰει εἰς ᾱῐ οὔτε ἄλ-

λης τινὸς μηχανῆς ἐξαιρέτου πρὸς τοῦτο ἐπινοηθείσης χρείαν ἔχομεν, ἀρκοῦσι δὲ κάλλιστα τὰ καὶ ἐν πολλοῖς ἄλλοις ὅμοια φαινόμενα (περὶ τῆς λέξεως ταύτης ἴδε καὶ Wackernagel ἐν Περιοδικῷ Kuhn τόμ. ΚΖ' σελ. 279 καὶ W. Schulze Quaestiones Epicae σελ. 141 σημ. 3). Ἐπὶ τὸ ῥητορικώτερον δὲ ἤτοι ἀνακριβέστερον ἐλέχθη ἐπὶ μομφῇ καὶ δεινώσει ὅτι τὸ ἀΐδιος διέμεινεν ἀμετάβλητον μέχρι τέλους καὶ τοῦτο παρὰ τὰς ἐμὰς θεωρίας τὰς ἀλλοιούσας τὰ πάντα. Διότι αἱ ἐμαὶ θεωρίαι ἢ ὀρθότερον εἰπεῖν ἡ ἐφαρμογὴ τῆς ἀπ' αἰώνων δεδοκιμασμένης ἀρχῆς τῆς συνεκδρομῆς οὔτε ἀλλοιοῖ τὰ πάντα οὔτε διδάσκει ὅτι πάντα ἀνεξαιρέτως ἀλλοιοῦνται, ἀλλ' ἁπλῶς τὰ ἠλλοιωμένα, πολλὰ ἢ ὀλίγα ἀδιάφορον, ἑρμηνεύει. Ὅτι δὲ καὶ παραλαμβάνονταί τινα ἐκ τοῦ ποιητικοῦ λόγου εἰς τὸν καθ' ἡμέραν εἶναι πασίγνωστον οὐδ' ἔχρῃζον ἐγώ, φρονῶ, τῆς διδασκαλίας ταύτης, πρβλ. Ἀπατούρια, κουροτρόφος, Τειρεσίας παρὰ τὸ τέρας, τερατίας, Πειρίθους παρὰ τὸ Ἀττικὸν Περίθου, Περιθοῖδαι, Εὔξεινος Πόντος, δούρειος ἵππος κττ., πρβλ. ὅσα περὶ τούτων ἐξέθηκεν ἄριστα κατὰ τὸ ἔθος αὐτοῦ ὁ καθηγητὴς W. Schulze ἐν Quaestiones Epicae σελ. 79, σημ. 3, σελ. 140 κἑξ. καὶ 263, 275.

Τὴν ἐμφάνισιν τῆς καταλήξεως -ειον ἐν τοῖς τοπικοῖς οἷον Ἀνάκειον, Ἀμαζόνειον, οἰνοπωλεῖον, χειμαδεῖον, ἐμπορεῖον, ὀπτανεῖον κλπ. ἀντὶ τῶν ἀρχαιοτέρων Ἀνάκιον, Ἀμαζόνιον, οἰνοπώλιον, χειμάδιον, ἐμπόριον, ὀπτάνιον ἡρμήνευσα ἐγὼ εἰπὼν ὅτι «πολλὰ τῶν εἰς -ιον τοπικῶν συνεκδραμόντα τοῖς πολλῷ πολυπληθεστέροις εἰς -ειον μετεσχηματίσθησαν κατ' αὐτά». Εἰς ταῦτα ἀναφερόμενος ὁ κ. Παππ. πρῶτον μὲν διατείνεται ὅτι δὲν εἶναι ἱστορικῶς ἀληθὲς ὅτι ταῦτα συνεξέδραμον «τοῖς πολλῷ πολυπληθεστέροις εἰς -ειον», αἰτιολογεῖ δὲ τοῦτο λέγων ὅτι τὸ Ποσιδήϊον τοῦ Ὁμήρου καὶ τὸ ἐξ αὐτοῦ Ποσίδειον εἶναι παλαιότερον τοῦ Ποσείδιον, τὸ Προμήθια τοῦ Προμήθεια, τὸ Ϝανάκειον ὃ ἀνεγνώσθη ἐν ἐπιγραφῇ Ἐλατείας προευκλειδείων χρόνων, παλαιότερον τοῦ Ἀνάκιον τοῦ ἀναγνωσθέντος ἐν Ἀττικῇ ἐπιγραφῇ τοῦ 490 π. Χ., τὸ ὀπτανεῖον ἔχον τὴν ἀρχὴν ἐκ τοῦ ὀπτανήιον εἶναι παλαιότερον τοῦ ὀπτάνιον κλπ.· δεύτερον δὲ ἐπιφέρει εἰς ἑρμηνείαν τῶν διπλῶν τούτων τύπων ὅτι «οὐδεμία χρεία εἶναι νὰ προσθέσωμεν ὅτι πολλὰ τῶν διὰ τοῦ ι γραφομένων προῆλθον ἐκ τῶν διὰ

τῆς ει ἐκφερομένων συστολῇ τῆς διφθόγγου εἰς βραχὺ ι καὶ ὅτι ὑπερβιβασμὸς τοῦ τόνου ἔχει τὸν αὐτὸν λόγον ὃν καὶ ἐν . . .». Καὶ τρίτον διδάσκει ὅτι «ἀφοῦ τῇ ἐνεργείᾳ τῶν φωνητικῶν νόμων προῆλθον εἰς μέσον παρὰ τὰ ἐξ ἀρχῆς χαλκεῖον, πορθμεῖον κλπ. τὸ ὀπτάνιον, Ἀνάκιον . . ἔπειτα ἦσαν ἐν χρήσει καὶ ἰδίως ἐν τοῖς μεταγενεστέροις χρόνοις ἀμφότεροι οἱ τύποι ὅ τε εἰς -ειον καὶ -ιον . . . καὶ οὐδεμία ἀνάγκη νὰ καταφύγωμεν εἰς μόνην τὴν ἀναλογικὴν θεωρίαν τοῦ κ. Χατζιδάκη». Τέταρτον διισχυρίζεται, ὅτι ἂν μόναι αἱ ἀναλογίαι ἦσαν ἱκαναί, ἄνευ τῆς ἐνεργείας τῶν φωνητικῶν νόμων νὰ συστείλωσιν ἐν τοῖς εἰρημένοις ὀνόμασι τὴν ει εἰς τὸ βραχὺ ι, θὰ ἦσαν ἱκαναὶ καὶ νὰ ἐκτείνωσι καὶ τὸ βραχὺ ι εἰς τὴν ἐρασμικὴν ει, καὶ θ' ἀπήντων τύποι οἷον Ὀλύμπεια, Πύθεια κττ.

Εἰς ταῦτα ἀποκρινόμενος λέγω ὅτι ἐγὼ ἀποβλέπων εἰς τὴν ἐτυμολογικὴν γένεσιν τῶν ὀνομάτων τούτων ἐθεώρησα τοὺς τύπους τοὺς εἰς -ιον, ἐν οἷς ὀνόμασι τὸ ἐπίθημα τοῦτο προσετίθετο εἰς σύμφωνον, ἀρχαιοτέρους τῶν εἰς -ειον, ἤτοι Ἀμαζόν-ες Ἀμαζόν-ιον, Ἄνακ-ες Ἀνάκ-ιον, ἔμπορ-ος ἐμπόρ-ιον κλπ. Τὸ -ιον δὲ τοῦτο προστιθέμενον τοῖς λήγουσιν εἰς (η)ε θέμασιν ἐγένετο -ηιον - ειον, πρβλ. πορθμεὺς πορθμηϜ-ος πορθμήϜιον πορθμήιον πορθμεῖον, χαλκεὺς χαλκεῖον, πρυτανεὺς πρυτανεῖον, κεραμεὺς κεραμεῖον, δοχεὺς δοχεῖον, ἀριστεὺς ἀριστεῖον, γραφεὺς γραφεῖον κλπ. Κατ' αὐτὰ οὐδαμῶς ἠδυνάμην ἐγὼ νὰ ὑπολάβω ὅτι τὸ -ειον ἐγένετο διὰ φωνητικῶν ἀλλοιώσεων -ῖον, ὅπως διδάσκει ὁ κ. Παππ., διότι ἠπιστάμην ὅτι ὅλως τοὐναντίον ὁ πρῶτος τύπος τῆς καταλήξεως ταύτης εἶναι -ιον, τὸ δὲ -ηιον-ειον περιέχει καὶ στοιχεῖον θεμάτων. Ἡ ὑστερογενὴς δ' ὅμως κατάληξις αὕτη ὡς ἐκφραστικωτέρα κατέστη κατὰ μικρὸν συχνοτέρα καὶ ἐξέβαλε πολλαχόθεν, οὐχὶ πανταχόθεν, τὴν ἀρχαιοπρεπεστέραν -ιον, πρβλ. χειμάδ-ιον, συμπόσ-ιον, γυμνάσ-ιον, ὀπτάν-ιον, λαφυροπώλ-ιον κλπ. Εἰς τὴν ἐπικράτησιν τῆς -ειον συνεβάλετο, καθ' ἃ παρατηρεῖ ὁ Wilh. Schulze ἐν Quaestiones Epicae σελ. 29 σημ. 3 καὶ τοῦτο ὅτι τὸ -ειον τοῦτο ἔχον τὸ ε ἦλθεν εἰς σχέσιν καὶ πρὸς τὰ εἰς -ευω ῥήματα, οἷον ἀρχὴ ἀρχεύω ἀρχεῖον, μάντις μαντεύω μαντεῖον κλπ., καθ' ὃν τρόπον καὶ τὰ εἰς -εια ὀνόματα διὰ τὴν συσχέτισιν αὐτῶν πρὸς αὐτὰ ταῦτα τὰ εἰς -ευω ῥήματα ἐπέδωκαν, οἷον δου-

λεύω δουλεία, μαντεύω μαντεία κλπ.. Ἀλλ' εἴτε ταῦτα εἴτε ἄλλα ἦσαν τὰ βοηθήσαντα τὴν κατὰ συνεκδρομὴν ἐπίδοσιν τῶν εἰς -ειον, ἀρκεῖ ἡμῖν ὅτι τὸ -εῖον ἐξηπλώθη καὶ ἐξέβαλε πολλαχόθεν τὸ -ιον.

Ὅτι δὲ ὁ μετασχηματισμὸς οὗτος καὶ ἡ συνεκδρομὴ αὕτη, ὅπως καὶ ὁ Ἡρῳδιανὸς παρετήρησε περὶ τοῦ Φίκειον, δὲν ἐτελεῖτο ἐν πάσαις ταῖς χώραις τῆς Ἑλλάδος συγχρόνως καὶ ὅτι ἦτο δυνατὸν παρὰ τὸν παλαιότερον τύπον εἰς -ιον νὰ σχηματίζηται νεώτερος εἰς -ειον ἢ καὶ ἀντιστρόφως παρὰ τὸν εἰς -ειον ἕτερος εἰς -ιον, ἐν ταύτῃ τῇ χώρᾳ, ἐν δὲ τῇ ἄλλῃ οὐχί, τοῦτο ἐνόμιζον ἐγὼ αὐτόδηλον καὶ δὴ οὐδὲν περὶ τούτου εἶπον. Κατ' αὐτὰ ἄρα οὐδαμῶς ἄπορον, ἂν πρῶτον μὲν παρὰ τὸ παλαιὸν ΠοσιδήϜ-ιον Ποσίδειον (ἀπὸ τοῦ ΠοσιδᾶϜ-ωνος) ἐγένετο νεώτερον Ποσείδ-ιον ἀπὸ τοῦ συνῃρημένου Ποσειδῶνος, καὶ ταύτην τὴν νεωτέραν γένεσιν ἐλέγχει καὶ ἡ τοῦ θέματος διαφορά, Ποσεδήιον ἀλλὰ Ποσεέδ-ιον, διότι ἐν οἷς χρόνοις ἐπλάσθη τὸ Ποσείδιον τὸ ὄνομα Ποσειδῶν δὲν ἐκλίνετο πλέον μεταπτωτικῶς. Ὁμοίως τῷ Ποσείδιον ἔχει καὶ τὸ Προμήθ-ια κλπ. Ἔπειτα δὲ παρὰ τὸ ὀπτάν-ιον ἐμπόρ-ιον Ἀνάκ-ιον κλπ. ἐσχηματίσθησαν ἀλλαχοῦ ἄλλοτε νεωτερικώτερα ὀπτανήιον ὀπτανεῖον, ἐμπορεῖον κλπ.

Ἐκ τῶν εἰρημένων περὶ τούτων κατέστη σαφὲς ὅτι οὔτε ἡ φωνητικὴ ἑρμηνεία τοῦ κ. Παππ. «συστολῇ τῆς διφθόγγου ει εἰς ι βραχύ» εἶναι ὀρθὴ οὔτε ὁ δισχυρισμὸς αὐτοῦ «ὅτι ἔδει νὰ λέγωνται καὶ Ὀλύμπεια καὶ Πύθεια» κλπ. ἔχει ἐπιστημονικὴν ἰσχύν. Ἀλλ' οὐδὲ τὰ λεγόμενα περὶ ὑπερβιβασμοῦ τοῦ τόνου ἔχονται ἀληθείας· τἀληθὲς περὶ τούτων ἐδίδαξεν ὁ κ. Schulze ἔνθα ἀνωτέρω σελ. 29 σημ. 3 διακρίνας τρία γένη τῶν εἰς -ειος -ειον ὀνομάτων, ἤτοι 1) τὰ μετουσιασιαστικὰ λεγόμενα, χάλκ-ειος χάλκεος χαλκοῦς· 2) τὰ ἐκ κυρίων ὀνομάτων ἐπίθετα, Αἰάντ-ειος, Ὁμήρ-ειος· 3) τὰ ἐκ τῶν εἰς -ευς (ευω) παραγόμενα, ἱερεὺς ἱερηϜ-ος ἱερήιον-ἱερεῖον, χαλκεὺς χαλκεῖον κττ. ταῦτα δὲ μόνα καὶ τὰ κατ' αὐτὰ πλασθέντα ἢ συνεκδραμόντα ἐτονίζοντο ἐπὶ τῆς παραληγούσης.

Ὁ κ. Παππ. ἐρωτᾷ: ἂν διὰ συνεκδρομὴν ἐλέγετο τὸ προμηθία παρὰ τὸ προμήθεια, εὐηθία παρὰ τὸ εὐήθεια κλπ., διατί δὲν ἐλέχθη καὶ εὐτύχεια καὶ ἀφύεια καὶ σόφεια; Ἐν τούτοις ἐξακο-

λουθεῖ, οὐδὲν ἄλλο πρόκειται ἢ ἀντιμεταχώρησις τοῦ μακροῦ καὶ βραχέος, ἥτις καὶ ἐν τῷ νηός-νεώς, Ἀτρεΐδαο-Ἀτρεΐδεω κλπ. Ἀλλ' οὐδὲ ταῦτα εἶναι ἀληθῆ, οὐ μόνον διότι ἐλέχθη ἀληθῶς καθ' ἃ ἀνωτέρω σελ. 194 σημ. εἴπομεν, εὐτύχεια καὶ εὐφύεια ἀλλὰ καὶ διότι μένουσιν οὕτως ἀνερμήνευτα τὰ Ἰωνικὰ καὶ ἀρχαιότερα Ἀττικὰ ὀνόματα ἐν οἷς η ἢ μακρὸν α ἀλλ' οὐχὶ καὶ βράχυνσις τῆς πρὸ αὐτοῦ συλλαβῆς παρατηρεῖται, λ.χ. ἀναιδείη, ἀληθείη, μητρυιή, ὀργυιή, ὑγιείᾱ προνοία, μητρυιά, ὀργυιά (1) κλπ. καὶ τέλος διότι εἶναι σήμερον πασίγνωστον, ὅτι ὁ ὑπερβιβασμὸς τοῦ χρόνου, ὅπως οἱ παλαιοὶ τὸ πάθος ὠνόμασαν (πρβλ. Ἡρῳδιανοῦ Β' 381, 1 καὶ 625, 14) μόνον ἐν τοῖς συμπλέγμασιν ηο (ηω) ηᾰ γίνεται, πρβλ. τῆος τέως, ἧος ἕως, βασιλῆος βασιλέως, βασιλῆα βασιλέᾱ, νηὸς νεὼς νηῶν νεῶν κλπ. οὐδέποτε δὲ ἐν τοῖς συμπλέγμασιν ειο, ειᾰ· τοῦτο διέλαθεν, ὡς φαίνεται τὸν κ. Παππ., διὸ διέλαβε περὶ ἀντιμεταχωρήσεως τοῦ μακροῦ καὶ βραχέος, καὶ πρὸς τούτοις δὲν προσήγαγεν παραδείγματα ἐν οἷς τὸ ειᾰ νὰ τρέπηται εἰς ῐᾱ οὐ μόνον ἐν τοῖς περὶ ὧν ὁ λόγος ὀνόμασιν, ἀλλὰ καὶ ἐν πάσῃ ἄλλῃ χώρᾳ, καθ' ἅπερ ὁ ὑπερβιβασμὸς τοῦ χρόνου τοῦ ηο ηᾰ εἰς εω εᾱ πανταχοῦ καὶ ἐν ῥίζαις καὶ ἐν καταλήξεσι παρατηρεῖται· πρβλ. ἕως εὔγεως κλπ.

Ὁμοίως πλημμελῶς ἤτοι παρὰ τοὺς φθογγικοὺς τῆς Ἑλληνικῆς γλώσσης νόμους διδάσκει ὁ κ. Παππ., ὅτι ἐκ τῶν γαιοπόνος γαιομόρος προῆλθε τὸ γεωπόνος γεωμόρος· διότι τὸ αιο δὲν γίνεται εω· πρβλ. αἰόλος, Αἰολεύς, ἀρχαῖος, μάταιος, κραταιὸς κττ.

Ἀποδέχεται, λέγει ὁ κ. Παππ., τὴν ἑρμηνείαν τῶν ὑποκοριστικῶν τύπων τῶν κυρίων ὀνομάτων καὶ δὴ ὅτι καλῶς ἔχουσιν αἱ σειραὶ Πασείας Πασέας Πασίας, Ἀριστείας Ἀριστέας Ἀριστίας κλπ. Ἀλλὰ περὶ τῆς ὁμοιοτάτης σειρᾶς Αἰνείας Αἰνέας Αἰνίας προκειμένου μεταβάλλει γνώμην καὶ διδάσκει ὅτι «τὸ Αἰνίας οὐδαμόθεν ἄλλοθεν ἠδύνατο νὰ προέλθῃ ἢ ἐκ τοῦ Αἰνείας συστολῇ τῆς ει εἰς βραχὺ ι, ἢ ἐκ τοῦ Αἰνέας τροπῇ τοῦ ε εἰς ι». Πόθεν ἀρύεται τὸ οὐδαμόθεν ἄλλοθεν τοῦτο δὲν λέγει ὁ κ. Παππ. ἀρ-

(1) Τὸν λόγον τοῦτον καὶ τὰ παραδείγματα ταῦτα ἐκ τῆς Ἰωνικῆς καὶ ἀρχαιοτέρας Ἀττικῆς ἀνέγραψα καὶ ἐν Ἀθηνᾶς τόμ. Η' σελ. 466-7 ἀλλ' ὁ κ. Παππ. ἀντιπαρῆλθεν αὐτὰ ἐν σιγῇ.

κούμενος εἰς ψιλὸν δισχυρισμόν. Δὲν παρατηρεῖ δ' ὅτι διὰ τούτων καταπατεῖ δύο ὅλους φωνητικοὺς νόμους τῆς Ἀττικῆς διαλέκτου, ἐν ᾗ οὔτε τὸ ει ἐβραχύνετο εἰς ι οὔτε τὸ ε ἐτρέπετο εἰς ι, οὐδὲ θέλει νὰ ὁμολογήσῃ ὅτι ἡ τριὰς αὕτη Αἰνείας Αἰνέας Αἰνίας ἔχει ὁμοίως πρὸς τοσαύτας ἄλλας ὁμοίως ἐχούσας!

Καὶ ἂν πρὸς στιγμὴν ὑποτεθῇ ὅτι τὰ λεχθέντα περὶ τῶν τροπικῶν ἐπιρρημάτων εἰς -εί καὶ -ί εἶναι ἀσαφῆ καὶ σκοτεινά (1), ὅπως διατείνεται ὁ κ. Παππ., πάλιν δὲν ἐπιτρέπεται ἡμῖν νὰ ὑπολάβωμεν ὅτι ἤδη ἐπὶ Ὁμήρου ἐν τούτοις τὸ ει ἐτράπη εἰς ι καὶ δὴ ἐν τούτοις τὸ ει καὶ ι φωνητικῶς συνεχέοντο καὶ ἐνηλλάσσοντο, ἀφοῦ δὲν βλέπομεν τὴν σύμπτωσιν ταύτην ἐν πάσῃ ἄλλῃ χώρᾳ καὶ ἐν πάσαις ταῖς λέξεσιν.

Φανερῶς, λέγει ὁ κ, Παππ., ἐσφαλμένα ἐδίδαξα ἐγὼ εἰπὼν ὅτι αἱ μετοχαὶ τοῦ ἐνεργητικοῦ παρακειμένου εἰς -εῖα (ἀντὶ -υια) ἐγένοντο κατὰ τὰ ἐπίθετα δριμεῖα βραχεῖα κλπ. Ἀποδεικνύει δέ, ὡς λέγει, τὴν φανεράν μου ταύτην πλάνην λέγων 1) ὅτι «φανερῶς συγχέει ὁ Χ. δύο διακεκριμένα ἀπ' ἀλλήλων πράγματα, τὴν ἀρχὴν καὶ τὸ τέλος, συγχέει δηλ. δύναμιν στοιχείου, ἣν τοῦτο λαμβάνει τελευταῖον ἐν ἀλφαβήτῳ τινὶ πρὸς τὴν ἀρχὴν τῆς μεταβάσεως αὐτοῦ ἀπὸ τῆς προτέρας εἰς τὴν ὑστέραν προφοράν». Καὶ 2) ὅτι «ἐλησμόνησεν ὁ Χατζ. ὅτι τὸ υ ἵνα λάβῃ τὴν δύναμιν τοῦ ι κατὰ τὴν δεκάτην ἑκατονταετηρίδα, ἔπρεπε πρῶτον ἐν πάσαις ταῖς συλλαβαῖς, ἐν αἷς ἀπαντᾷ, νὰ λάβῃ διὰ τοῦ χρόνου καὶ τῆς ἐνεργείας τῶν φωνητικῶν νόμων τὴν προφορὰν τοῦ ι, ὥστε ι καὶ υ νὰ ἀποβῶσι παντελῶς ἰσοδύναμα». Καὶ 3) ὅτι οὐδεὶς ἄλλος πλὴν ἐμοῦ διημφισβήτησε μέχρι τοῦδε ὅτι τὸ υ καὶ ἡ ταυτοδύναμος αὐτῷ δίφθογγος οι ἠδύναντο ἀπολεπτυνόμενα ἔν τισι συλλαβαῖς νὰ λαμβάνωσι κατὰ φυσικὸν νόμον τὸν λεπτότερον φθόγγον ει ἤτοι τοῦ μακροῦ ι καὶ πρὸ τῆς δε-

(1) Ὁ κ. Παππ. παραπέμπει εἰς τὴν Γραμματικὴν τοῦ Kühner-Blass Β' 303 σημ. 3, ἔνθα λέγεται ὅτι ταῦτα ἔχουσι κατάληξιν τοπικῆς -ει, ἣν γνώμην ἀσπάζεται καὶ ὁ κ. Παππ., ὅπερ ἀπόβλητον· διότι ὅπως ὁ διάφορος τονισμὸς τῶν ἀληθῶς τοπικῶν, οἷον ἐκεῖ, Φαληρεῖ, ὁπεῖ, τηνεῖ κλπ. ἀπὸ τῶν τροπικῶν, ἀθεεί πανδημεί κλπ. διδάσκει, ταῦτα εἶναι διαφόρου γενέσεως, καὶ τὰ μὲν τοπικὰ ἔχουσι κατάληξιν ι συναιρουμένην μετὰ τοῦ θεματικοῦ φωνήεντος εἰς ει (οι), τὰ δὲ ἄλλα οὐδεμίαν κατάληξιν ἔχουσι, διὸ οὔτε συναιροῦνται οὔτε περισπῶνται, πρβλ. Hirt ἐν Indog. Forschungen Α', σελ. 3.

κάτης ἑκατονταετηρίδος. Καὶ 4) ὅτι ἄτοπος εἶναι ἡ ἐμὴ ἐρώτησις, διατί οἱ Ἕλληνες οἱ συγχέοντες τὸ υι, υ καὶ ει ἐν τῷ ἐρρηγῦ(ι)α ἐρρηγεῖα, γεγονυῖα γεγονεῖα κλπ., δὲν συνέχεον αὐτὰ καὶ ἐν τῷ φρύγω βραχὺς βραχύνω ὥστε νὰ γράφωσι καὶ φρείγω βραχεὶς βραχείνω, διότι, ὡς λέγει «τοιαῦται γραφαὶ εἶναι τερατώδη ὀρθογραφικὰ σφάλματα, οὐδὲ μετὰ τὴν δεκάτην ἑκατονταετηρίδα συγχωρούμενα εἰς πάντας, ἀλλὰ μόνον εἰς ἀνθρώπους παντελῶς ἀπαιδεύτους» κλπ.

Εἰς ταῦτα ἀποκρινόμενος λέγω πρῶτον ὅτι, ἂν μὴ παντάπασι παραλογίζωμαι, δὲν σφάλλομαι ἐγὼ οὐδὲ συγχέω τὴν ἀρχὴν καὶ τὸ τέλος τῆς προφορᾶς, ἀλλὰ τοὐναντίον διαστέλλω κάλλιστα λέγων ὅτι τὸ υ γραφόμενον καὶ ἐκφωνούμενον μέχρι τοῦ δεκάτου μ.Χ. αἰῶνος διαφόρως τοῦ ι καὶ τοῦ ει δὲν ἠδύνατο κατὰ τὸν Γ′ καὶ Β′ π.Χ. νὰ παρασταθῇ διὰ τῶν σημείων ει· τοὐναντίον δὲ φαίνεταί μοι ὅτι συγχέει οὐδὲ διακρίνει τὸ τέλος τῆς ἀναπτύξεως τῆς προφορᾶς ἀπὸ τῆς σφόδρα ἀπεχούσης ἀρχῆς ὁ κ. Παππ., ὅστις τὴν δύναμιν ἣν τὸ υ καὶ οι προσέλαβεν 900 περίπου μετὰ Χριστὸν ἔτη, ἀπονέμει αὐθαιρέτως καὶ ἀναποδείκτως τῷ υ πολὺ π.Χ., καὶ τοῦτο οὐχὶ πανταχοῦ, ἀλλ᾽ ἐν ἑνὶ καὶ μόνῳ τύπῳ τῷ τῶν μετοχῶν εἰς -ῦ(ι)α -εῖα. Διατί δὲν ἐλέχθησαν καὶ τὰ οὐσιαστικὰ μυῖα ὀργυιά κττ. μετὰ τοῦ ει;

Δεύτερον ὅτι δὲν ἐλησμόνησα βεβαίως ἐγὼ ὅτι μακρά, μακροτάτη ἦν ἡ ὁδός, ἣν ὁ φθόγγος υ ἀπὸ τῶν δοκίμων χρόνων ἐβάδισεν, ἵνα κατὰ τὴν δεκάτην ἑκατονταετηρίδα συμπέσῃ τῷ ι. Ἀλλ᾽ ἀφοῦ καλῶς ἠπιστάμην ὅτι οὐδὲ κατὰ τοὺς σκοτεινοὺς τοῦ μέσου αἰῶνος χρόνους πρὸ τῆς δεκάτης ἑκατονταετηρίδος ὑπὸ τῶν γνησίων Ἑλλήνων (περὶ τῶν βαρβάρων οὐδεὶς λόγος) συνεχέοντο οἱ φθόγγοι υ (οι) καὶ ει, ι, η, τ. ἕ. ὅτι ἡ πορεία τοῦ υ (ü) εἰς i δὲν εἶχεν ἔτι πρὸ τοῦ 900 μ. Χ. συντελεσθῇ, δὲν ἠδυνάμην βεβαίως νὰ ὑπολάβω ὅτι οἱ ἐν Ἡρακλείᾳ Ἕλληνες τὴν Γ′ ἢ Δ′ π. Χ. ἑκατονταετηρίδα (εἴτε ὡς u εἴτε ὡς ü ἐξεφώνουν τὸ υ), ἤτοι 1200 ἔτη πρότερον, καὶ οἱ Ἀθηναῖοι, οἱ καὶ σήμερον ἔτι διαστέλλοντες τὸ υ τοῦ ι, συνέχεον αὐτὰ δύο αἰῶνας π. Χ. Εἶναι τὸ αὐτὸ ὡσεί τις διετείνετο, ὅτι ἐπειδὴ τὸ η ἢ τὸ αι ἐν τοῖς χριστιανικοῖς χρόνοις συνέπεσον ἀναντιλέκτως τῷ ι ἢ τῷ ε, ἠδύνατο καὶ ὁ πρὸ 1000 ἐτῶν ἀκμάσας Ὅμηρος νὰ συγχέῃ αὐτά.

Τρίτον ὅτι δὲν εἶναι ἀληθὲς ὅτι οὐδεὶς ἄλλος διημφισβήτησε μέχρι τοῦδε, ὅτι τὸ υ (οι) ἠδύνατο ἔν τισι συλλαβαῖς νὰ γίνῃ ει ἤτοι ῐ· ὅλως τοὐναντίον, οὐδεὶς τῶν ἀξίων λόγου γλωσσικῶν ὡμολόγησεν αὐτό. Διὰ τοῦτο δὲ καὶ ἄλλην ἑρμηνείαν τοῦ -εια τοῦ ἐν ταῖς μετοχαῖς ταύταις ἀπαντῶντος ἐζήτησαν, ὅπως ἐν «Ἀθηνᾶς» τόμ. Η', σελ. 465, σημ. 1 ἐλέχθη, διέλαθε δὲ καὶ τοῦτο τὸν κ. Παππ.

Τέταρτον ὅτι βεβαίως εἶναι ὀρθογραφικὰ τερατώδη σφάλματα τὸ φρείγω, βραχεὶς βραχείνω καὶ μόνον ἀπαίδευτοι μετὰ τὸν δέκατον αἰῶνα ἠδύναντο νὰ περιπίπτωσιν εἰς ταῦτα· ἀλλ' ἐπεθύμουν νὰ μάθω πρῶτον, ἂν ὑπῆρχον καὶ κατὰ τοὺς Ἀλεξανδρίνους καὶ Βυζαντιακοὺς χρόνους, πρὸ τοῦ δεκάτου αἰῶνος, ἀμαθεῖς καὶ ἀπαίδευτοι ἢ μή· καὶ ἂν ὑπῆρχον, διατί δὲν ἐσφάλλοντο τοιαῦτα σφάλματα, καὶ τοῦτο ἀφοῦ μυρία ἄλλα διέπραττον γλωσσικὰ ἁμαρτήματα; Ἔπειτα κατὰ τί τάχα εἶναι τὸ φρείγω, βραχεὶς βραχείνω κττ. ὀρθογραφικὰ σφάλματα τερατωδέστερα μυρίων ἄλλων ἀναγινωσκομένων ἐν τοῖς Αἰγυπτιακοῖς παπύροις καὶ ἐν ταῖς μεταγενεστέραις Βυζαντιακαῖς ἐπιγραφαῖς καὶ λοιποῖς γλωσσικοῖς μνημείοις πρὸ τοῦ δεκάτου αἰῶνος; Ἐγὼ ὁμολογῶ παρρησίᾳ ὅτι δὲν εὑρίσκω τερατωδέστερον τὸ φρείγω, βραχεὶς βραχείνω τοῦ ἐστείν, ἀνέθικε. κυμιτίριον κλπ. Ἂν δέ τις κρίνῃ τὰ λάθη ταῦτα τερατωδέστερα, ἅτε ἐν τῇ ῥίζῃ συμβαίνοντα, δὲν δύναμαι νὰ συμφωνήσω αὐτῷ, ἀφοῦ καθ' ἃ ἀνωτέρω ἐρρήθη, καὶ τὴν διαφορὰν ῥιζῶν καὶ καταλήξεων ἠγνόουν οἱ ἀμαθεῖς καὶ τὰ ἄλλα λάθη τῆς ὀρθογραφίας ἐν πάσῃ συλλαβῇ παρατηροῦνται (ἀνέθικε).

Φωνητικὴν τροπὴν τοῦ υ εἰς ι παραδέχεται ὁ κ. Παππ. ἐν τῷ ἁλυκὸς-ἁλικὸς ἁλικίς. Καὶ ὅμως οὐδαμῶς, φρονῶ, ἦν δύσκολον καθ' ὃν τρόπον ἀρχαιόθεν ἀπὸ τοῦ Ἁλιεῖς ἐσχηματίσθη Ἁλικὸς (ἐν Ἐπιδαυρίαις ἐπιγραφαῖς παρὰ Καβαδίᾳ Α' 120, Β' 19, 70), οὕτω καὶ ἐκ τοῦ ἅλς ἁλὸς ἅλες κττ. νὰ σχηματισθῇ νεώτερον καὶ ὁμαλώτερον ἐπίθετον ἁλ-ικὸς διὰ τῆς γνωστῆς καταλήξεως -ικός· εἰς τὴν δημιουργίαν δ' αὐτοῦ ἠδύναντο νὰ συμβάλωνται καὶ τὰ ἀπὸ τοῦ ἁλι- σύνθετα λ.χ. ἁλιπόρφυρα, ἁλίπλαγκτος, ἁλίπεδον, ἁλιτρεφὴς κλπ. Καθ' ὅμοιον τρόπον ἡρμήνευσα ἐγὼ πρὸ πολλοῦ τὸ Ἁλί-σαρνα παρὰ τὸ Ἁλασάρνα, τὸ ἁλιδώνα παρὰ τὸ ἑλεδώνη, τὸ ἁλι-σάχνη παρὰ τὸ ἁλοσ-άχνη. Ὁμοίᾳ δὲ παρετυμο-

λογίᾳ ἡρμηνεύθη ὑπ' ἄλλων τὸ Ἁλί-αρτος παρὰ τὸ Ἀρίαρτος· ὅπου δὲ τὸ ἁλι- οὕτω γνωστὸν εἶναι καὶ τηλικαύτην λαμβάνει ἐπίδοσιν, οὔτε ἐπιστημονικὸν οὔτε δίκαιον εἶναι νὰ παραδεχώμεθα ἀντὶ τούτου φωνητικὴν ἀλλοίωσιν τοῦ υ εἰς ι (1).

Ὅτι τὸ υ ἐν τῇ Λακωνικῇ διαλέκτῳ ἐξεφωνεῖτο τὸ πάλαι ὡς u, εἶναι πρὸ πολλοῦ ἀποδεδειγμένον (πρβλ. Ahrens B' 124 καὶ M. Deffner ἐν Archiw 28, καὶ G. Meyer Ἑλληνικῇ Γραμμ.[3] σελ. 149). Ὅτι δὲ καθ' ὃν τρόπον ἐν τῇ Βοιωτικῇ διαλέκτῳ, οὕτω καὶ ἐν τῇ Λακωνικῇ τὸ υ δύο εἶχε προφορὰς ὡς u καὶ ὡς iu, τοῦτο ἐζήτησα ν' ἀποδείξω, καὶ ὡς ἐλπίζω, ἀπέδειξα πρὸ πολλοῦ ἐν τῷ Περιοδικῷ τοῦ Kuhn τόμ. ΛΔ' σελ. 81 κἑξ. Διὰ ταῦτα φαίνεταί μοι ὀχληρὰ σφόδρα ἡ ἀνάγκη νὰ ἐπαναλαμβάνω καὶ ν' ἀναμιμνήσκω πράγματα ἀπὸ μακροῦ χρόνου ὄντα κοινὸν τῆς ἐπιστήμης κτῆμα, καὶ ὅμως τοῦτο ἐπιβάλλει μοι ὁ κ. Παππ. διατεινόμενος ὅτι «δι' οὐδενὸς σαφοῦς τεκμηρίου ἀποδεικνύεται ὅτι ἐν Λακεδαίμονι τὸ υ ἐξεφωνεῖτο ὡς ου κλπ.».

«Οὐδεμίαν σχέσιν, διατείνεται ὁ κ. Παππ., ἔχουσιν αἱ μεταπτώσεις ἐν τῷ λοιπός, λείπω, ἐλλιπής, εἶμι ἴμεν οἶμος, αἴθω ἰθαρὸς κττ. πρὸς τὰς παρ' Ὁμήρῳ συστολὰς ἀλλοϊδέα, Ποσιδήιον, ἱππιοχαίτης, ἱππιοχάρμης, ἰκέλη, ἀϊκῶς, ἰδυῖα»· διότι λέγει «τὰ προϊόντα τῶν μεταπτώσεων οὐδέποτε συγχέονται πρὸς ἄλληλα, ἀλλὰ μένουσι κεχωρισμένα καὶ διακεκριμένα ἀπ' ἀλλήλων, οὐδεμίαν ἐπιτρέποντα ἔκτασιν ἢ συστολὴν τοῦ φωνήεντος τῆς ῥίζης ὅπερ ἅπαξ ἔλαβεν διὰ τῆς μεταπτώσεως» (σελ. 181, 1), καὶ «οὐδέποτε μετάπτωσις συμβαίνει περὶ τὴν αὐτὴν λέξιν καὶ τὰς ἐξ αὐτῆς συνθέτους» (σελ. 183, 16), καὶ «τὰ φαινόμενα τῆς μεταπτώσεως δὲν φέρουσιν σύγχυσιν, ἀλλὰ τοὐναντίον ἀποχωρισμὸν καὶ διάκρισιν» (σελ. 177, 1 κάτωθ.). «Ἂν δ' ἔπειτα, ἐπιφέρει ἡ ει καὶ τὸ ι ἐν τῷ λείπω καὶ ἐλλιπής, πολλῷ δ' ὕστερον καὶ ἐν τῷ λοιπὸς ἀπέβησαν

(1) Ὁμοίως διὰ συνεκδρομῆς ἡρμήνευσε τὸ Μούνιχος Μουνιχία-Μούνυχος Μουνυχία καὶ Ἁβρώνιχος-Ἁβρώνυχος ὁ πολυφίλητος καὶ σεβαστὸς ἡμῶν διδάσκαλος κ. Κ. Σ. Κόντος ἐν «Ἀθηνᾶς» Α', 96 εἰπὼν «Εἶνε δὲ ἡ ἐκφορὰ Μούνυχος Μουνυχία ἐρρυθμισμένη πρὸς τὸ μῶνυξ μώνυχος καὶ γαμψῶνυξ γαμψώνυχος κτλ. καὶ ἀκρῶνυξ ἀκρώνυχος ἀκρωνυχία». Παραδέχεται ἄρα καὶ ὁ κ. Κόντος τὴν κατὰ συνεκδρομὴν μεταρρύθμισιν τῶν λέξεων, καὶ δὴ οὐδαμῶς, ὅπως κρίνει κ. Π., ἐκαινοτόμησα ἐγὼ ὁ ἐπιχειρήσας νὰ ἑρμηνεύσω διὰ τῆς αὐτῆς ἀρχῆς ὅσα ἠνάγκαζον τὸν κ. Παππ. νὰ παραδέχηται βράχυνσιν τοῦ ει εἰς ι πρὸ τοῦ Ὁμήρου ἢ τροπὴν τοῦ υ εἰς ι πρὸ Χριστοῦ κττ.

ταυτόφωνα, τοῦτο δὲν προῆλθεν ἐκ τῆς μεταπτώσεως, ὡς ἀποφαίνεται ὁ κ. Χατζιδάκις, ἀλλὰ φανερῶς ἐκ τῆς ἐνεργείας τῶν φωνητικῶν νόμων κλπ.».

Τὸ τελευταῖον τοῦτο, ὅτι δηλ. τὸ λείπω ἐλλιπὴς λοιπὸς διὰ τὴν μετάπτωσιν ἐγένοντο ταυτόφωνα, οὐδέποτε οὐδαμοῦ εἶπον ἐγώ, καὶ ἀπορῶ σφόδρα πῶς ἀπέδωκέ μοι τοῦτο ὁ κ. Παππ. Νομίζω ὅτι πρῶτος πάντων ὥρισα ἐγὼ πρὸ πολλῶν ἐτῶν ἐν τῷ Ἀθηναίῳ τόμ. Ι' σελ. 427, ὅτι μέχρι τοῦ δεκάτου αἰῶνος τὸ υ καὶ οι διεκρίνετο ὑπὸ τῶν Ἑλλήνων κατὰ τὴν προφορὰν ἀπὸ τοῦ ι, ει, η. Πρὸς τούτοις οὐδέποτε εἶπον ὅτι τὸ λοιπὸς ἐγένετο λιπὸς ἢ τὸ λείπω λίπω ἢ ἀντιστρόφως. Λοιπὸν πῶς ἦτο δυνατὸν νὰ εἴπω ἐγὼ ὅτι διὰ τὴν μετάπτωσιν ἐγένοντο ταῦτα ταυτόφωνα; Ἀλλ' οὐδ' ὁ ἄλλος δισχυρισμὸς τοῦ κ. Παππ. εἶναι ἀκριβής, διότι ἀληθῶς καὶ περὶ τὴν αὐτὴν λέξιν συμβαίνει μετάπτωσις καὶ τὰ προϊόντα τῆς μεταπτώσεως πολλαχῶς συγχέονται, οὕτω π.χ. παρὰ τὰ ἀρχαῖα ἔοικα ἔϊγμεν ἐϊκυῖα, δέδοικα δέδιμεν, οἶδα ἴδμεν, κττ. ἐγένετο νεωτέρα σειρὰ ἔοικα ἐοίκαμεν ἐοικυῖα, δέδοικα δεδοίκαμεν, οἶδα οἴδαμεν· παρὰ τὰ ἀρχαῖα πείθω πέποιθα ἐπέπιθμεν πίστις πιστὸς ἐγένετο νέα καὶ ὁμαλωτέρα σειρὰ πείθω πέποιθα πεποίθαμεν πεῖσις, πειστὸς πειστέον· παρὰ τὸ φεύγω *πέφουγα ἔφυγον, φύξις φυκτὸς ἐλέχθη φεύγω πέφευγα, φεῦξις φευκτός· παρὰ τὸ ἐλεύ(θ)-σομαι ἐλήλουθα ἐλήλυθμεν ἤλυθον ἐπηλυσίη ἐλέχθη ἡ σειρὰ ἐλεύσομαι ἐλήλυθα ἐληλύθαμεν, ἤλυθον ἔλευσις· παρὰ τὸ τάμνω τεμέω ταμεῖν ἐγένετο τὸ τέμνω τεμῶ τεμεῖν ἐν τῇ Ἀττικῇ, παρὰ τὸ γέγονα γέγαμεν ἔστηκα ἔσταμεν ἐλέχθη γέγονα γεγόναμεν ἔστηκα ἐστήκαμεν· παρὰ τὸ κύων κύον *κύονα κυνὸς κυνὶ *κύονες κυνῶν κλπ. ἐλέχθη κύων κύον κύνα κυνὸς κύνες κλπ.· παρὰ τὸ πατὴρ πατέρα πατρὸς πατέρες πατρῶν ἐγένετο πατὴρ πατέρα πατρὸς πατέρες πατέρων· παρὰ τὰ ἀρχαῖα τέθηλα τεθηλὼς τεθᾰλυῖα, ἄρηρα ἀρηρὼς ἀρᾰρυῖα κλπ. ἐγένετο τέθηλα τεθηλυῖα ἄρηρα ἀρηρυῖα κλπ.

Ἐὰν ἄρα τις μὴ ὁμολογῇ μετάπτωσιν ἐν τῇ ἰδυῖα, ἐϊκυῖα, ἀλλοϊδέα ἀϊκῶς κττ., ἀλλ' ἤδη ἀπὸ τῶν Ὁμηρικῶν χρόνων τροπὴν καὶ βράχυνσιν τοῦ ει εἰς ῐ, ὀφείλει, ἵνα εἶναι τοὐλάχιστον ἀκόλουθος ἑαυτῷ, νὰ ὁμολογήσῃ ὅτι καὶ τὸ ευ καὶ ου ἔκτοτε ἐτρέπετο καὶ

ἐβραχύνετο εἰς υ (ἐπηλυσίη, ἐλήλυθμεν, τεῦχος, ἀτυχής, ζεῦγος, συζυγής), καὶ τὸ ε καὶ τὸ ο ἀπεβάλλετο (πατρῶν κύνα), καὶ τὸ η ἐτρέπετο καὶ ἐβραχύνετο εἰς ᾰ τέθηλα τεθηλὼς τεθαλυῖα κττ. Διότι προφανῶς πάντα ταῦτα ὁμοιότατα εἶναι καὶ ὁμοίως ἀνάγκη ἀπαραίτητος νὰ ἑρμηνευθῶσιν.

Ἂν δέ τις νομίζῃ ὅτι ἐπειδὴ πάντοτε ἐλέγετο διακεκριμένως καὶ ἀσυγχύτως λείπω, πείθω, φεύγω κττ. ἀλλὰ λέλοιπα, λοιπός, πέποιθα καὶ λιπεῖν, πιθεῖν, φυγεῖν, ἐλλιπής, φυγή, πεφυζότες κττ., διὰ τοῦτο δὲν εἶναι πιθανὸν ὅτι ἐν τῷ μεταπτωτικῷ Ϝιδυῖα Ϝειδώς, ἀϊκῶς, εἴκω ἀλλοϊδέα εἶδος ἐπῆλθεν ἔπειτα ἐξομαλισμός, ἐνθυμηθήτω ὅτι τὸ δείκνυμι ἐλέγετο πρότερον δίκνυμι (πρβλ. τὸ Κρητ. πιδίκνυτι), ἐκ δὲ τῶν ἄλλων χρονικῶν θεμάτων ἔδειξα δείξω ἐπηνωρθώθη ἡ ἐκ τῶν φωνητικῶν νόμων προκύψασα παλαιότατα ἀνωμαλία αὕτη. Ὁμοίως ἐλέγετο πάλαι τάμνω τεμέω ταμεῖν, ὅθεν ἔπειτα τέμνω τεμῶ τεμεῖν, ὁμοίως ἐλέγετό ποτε *ζύγνυμι ζεύξω ἔζευξα, ὅθεν ἔπειτα ζεύγνυμι, ἐνῷ ἡ Ἰνδικὴ σῴζει τὰς σχέσεις ταύτας ἔτι καθαράς, πρβλ. yunákti (ἤτοι yuj-na-ti) ἀλλὰ yōksyati ἤτοι yeuk-syeti), δέλλω μετὰ τοῦ ε παρὰ τὸ βάλλω κττ.

Δῆλον ἄρα ὅτι καὶ συγχέονται τὰ προϊόντα τῆς μεταπτώσεως καὶ περὶ τὴν αὐτὴν λέξιν καὶ περὶ τὰς ἐξ αὐτῆς συνθέτους (ἀτυχὴς συζυγὴς) γίνεται μετάπτωσις καὶ τὰ προϊόντα ταύτης πολλαχῶς, ἀλλ' οὐχὶ πάντοτε, ἐξαλείφονται ἐξομαλιζόμενα· ἀλλ' ὁμοίως εἶναι δῆλον ὅτι ἀκριβῶς διὰ τοὺς μετέπειτα ἐξομαλισμοὺς τούτους δὲν πρέπει ν' ἀπονέμηται πᾶσα ἐν τούτοις ἀλλοίωσις εἰς τὴν ἐπίδρασιν τῶν φωνητικῶν νόμων, διότι οὕτως ἀληθῶς καταργεῖται τὸ κῦρος αὐτῶν καὶ οὗτοι ἀνατρέπονται ἄρδην, ἀλλὰ νὰ ἐξετάζηται μὴ ὁ τύπος ἐν ᾧ τὸ συσταλὲν φωνῆεν περιέχεται, φιλεῖ καθόλου τὰ συνεσταλμένα φωνήεντα, καὶ μὴ τυχὸν σῴζεται ἐν ἄλλοις τύποις ἡ φωνητικὴ σειρὰ πληρεστέρα, διότι καὶ οὕτω διδασκόμεθα ὅτι μετάπτωσις ἐγένετο. Ὅταν ἄρα παρατηρῶμεν ὅτι αἱ θηλυκαὶ μετοχαὶ τοῦ παρακειμένου ἔχουσι βραχύτερον κατὰ ἕνα χρόνον φωνῆεν τοῦ ἀρσενικοῦ, ἴδε ἀνωτ. σελ. 196, τότε δὲν δυνάμεθα νὰ διστάζωμεν ὅτι καὶ ἐν τῷ Ϝιδυῖα παρὰ τὸ ἀρσ. Ϝειδὼς ἡ αὐτὴ μεταπτωτικὴ ἀπώλεια ἑνὸς χρόνου συνέβη, οὐχὶ δὲ βράχυνσις τοῦ ει εἰς ῐ ἐν τῇ ἀρχαίᾳ Ἑλληνικῇ. Τὸ αὐτὸ ῥητέον καὶ περὶ τοῦ Ϝεῖδος ἀλλο-Ϝιδέα κττ. περὶ ὧν ἴδε ἀνωτ. σ. 196.

Καθ' ὃν τρόπον ἐλέγετο Ἄπολλον Ἀπέλλων, Ἀπλοῦνι Θεσσ. (= Ἀπλῶνι) καὶ κατόπιν ἐξισώθη εἰς Ἀπέλλων Ἀπέλλωνος κττ. ἢ Ἀπόλλων Ἀπόλλωνος κλπ. (ἴδε Joh. Schmidt ἐν Περιοδικῷ Kuhn τόμ. ΛΒ' σελ. 327), οὕτως ἐλέγετο ΠότοιδαϜον, ΠοτείδαϜων Ποτιδανός, ὅθεν ἀνεπτύχθησαν οἱ γνωστοὶ τύποι· καὶ ἂν δὲ μὴ εἴχομεν τεκμήρια τῶν μεταπτωτικῶν σχέσεων τούτων, μόνη ἡ ἐναλλαγὴ τοῦ οι ει ἴ (ὅπως τοῦ ο, ε καὶ τοῦ μηδέν, πρβλ. φέρω φόρος δί-φρ-ος καὶ τοὺς τύπους τοῦ Ἀπόλλων) θὰ ἔπειθεν ἡμᾶς ὅτι μετάπτωσις ἐγένετο καὶ ἐν τῷ ὀνόματι τοῦ θεοῦ τῆς θαλάσσης, οὐχὶ δὲ τροπὴ τοῦ οι εἰς ει καὶ τούτου πάλιν εἰς ἴ. Αἱ ποικίλαι ἐξισώσεις τῶν μεταπτώσεων τούτων ἤρξαντο, ὅπως καὶ ἐν τῷ Ἀπόλλων, παλαιόθεν, διὸ ἄλλη μὲν διάλεκτος διέσωσε τοῦτον ἄλλη δ' ἐκεῖνον τὸν τύπον, ἡ δὲ Ὁμηρικὴ δύο, Ποσειδάων καὶ Ποσιδή(Ϝ)ιον. Ὅτι δὲ ἡ Ἀττικὴ καὶ ἡ Ἰωνικὴ διάλεκτος δὲν διέσωσαν μὲν τὸν τύπον ΠοσειδάϜων, διέσωσαν δὲ τὸ Ποσιδήιον Ποσιδεών, τοῦτο οὐδὲν θαῦμα. πρβλ. Ἀπόλλων ἀλλ' Ἀπελλῆς.

Ὁ κ. Παππ. παραδέχεται ὅτι διὰ μετρικοὺς λόγους τὸ Ποσειδήιον ἐβραχύνθη ὑπὸ τοῦ Ὁμήρου εἰς Ποσιδήιον, ἀλλ' οὐδεμία ἀνάγκη τῆς ὁμολογίας ταύτης, ἀφοῦ ὁ Ἀττικὸς καὶ Ἰωνικὸς τύπος Ποσιδεὼν καὶ τὸ Κορίνθιον Ποτιδὰν μεγαλοφώνως ἀποκρούουσι τὴν δοξασίαν ταύτην.

Οὐδ' ὅσα περὶ τοῦ ἱππιο-χαίτης ἱππιο-χάρμης παρὰ τὸ ἵππειος διδάσκει ὁ κ. Παππ. φαίνονται ὀρθά. Ὁ Ὅμηρος ἀγνοεῖ τὸν τύπον ἵππιος, ἀλλ' ἀφοῦ ἀρχαιόθεν ὑπῆρχον δύο καταλήξεις, ἡ μὲν τῶν μετουσιαστικῶν δηλωτικὴ -ειος (-εος -ους) (πρβλ. χρύσειος aureus, σιδήρειος ferreus), ἡ δὲ σημαίνουσα καθολικώτερον κτῆσιν, καταγωγήν, τὸ ὁπωσδήποτε ἀνῆκον τῷ προτοτύπῳ, -ιος (jos) (πάτριος patrius pítriyas, ἄγριος (ἀγρὸς) ajriyas, ἵππιος áçviyas, πεζὸς ἤτοι πεδ-jos, Ἰνδ. pádyas, δῖϜος ἤτοι διϜ-jos Ἰνδ. divyás), οὐδὲν βεβαίως ἐκώλυε τὸν ποιητὴν νὰ παραλάβῃ τὴν κατάληξιν -ιος τὴν ἔχουσαν καθολικωτέραν σημασίαν, ὅτε μάλιστα ὑπὸ τοῦ μέτρου ὁπωσδήποτε ἐβιάζετο, ἀντὶ τῆς ἑτέρας· θὰ ἐποίει δὲ τοῦτο καὶ ἂν μηδένα εἶχον αἱ καταλήξεις κοινὸν φθόγγον, θὰ ἤρκει ἡ ὁμοία σημασία (λ.χ. ἡ -ειος καὶ -ινος).

Πόσον ἡ ἐναλλαγὴ τοῦ -ειος καὶ -ιος ἦτο ἀρχαιόθεν εὔκολος,

μανθάνει τις εὐκόλως, ὅταν παρατηρήσῃ, ὅτι τὸ -ειος μεταπτωτικῶς κατ' ἀποβολὴν τοῦ ε (πείθω πιθεῖν, εἶμι ἴμεν) ἐγένετο -ιος καὶ δὴ συνέπεσε τῷ -ιος (jος). Οὕτω λέγεται π.χ. ὑπὸ τοῦ Ἐπιχάρμου ἀργύριος, βόϊος, φοινίκιος, ὁμοίως καὶ παρὰ τοῖς Αἰολεῦσι ποιηταῖς· πρβλ. περὶ τούτων Felix Solmsen ἐν Περιοδικῷ Kuhn τόμ. ΛΓ' σελ. 551-2. Πάντα ταῦτα φαίνεται ἀγνοῶν ὁ διατεινόμενος ὅτι ἀρχαιόθεν τὸ ει ἐτρέπετο εἰς ῐ.

Ὅτι παρὰ τὸ ἀρχαιοπινὲς ἀϊδής τοῦ Ἡσιόδου, ἀϊκὴς ἐσχηματίσθη νεωτερικωτέρως ἄλλο ἀειδὴς ὑπὸ τοῦ Πλάτωνος, ἀεικὴς ὑπεισελθούσης τῆς πλήρους καὶ δὴ ἐκφραστικωτέρας ῥίζης (πρβλ. πατέρων παρὰ τὸ Ὁμηρικὸν πατρῶν), καὶ ὅτι παρὰ τὸ ἀλλο-Ϝιδέα ἐπλάσθη μετὰ τοῦ πληρεστέρου θέματος τὸ θεοειδής, ἀεροειδής, εἴδαλιμος, εἴδωλον κττ., ταῦτα πάντα οὐδὲν κατὰ τῆς μεταπτωτικῆς σχέσεως τοῦ ἀϊδὴς ἀλλο-ιδέα ἀϊκὴς μαρτυροῦσιν, ὅπως οὐδὲ τὸ Ποσειδῶνος, πατέρων, οἴδαμεν, πεποίθαμεν, εἰδυῖα (ἀντὶ ἰδυῖα), τετεύχαται (ἀντὶ τέτυγμαι), φεῦξις φευκτός, νευστὸς νευστάζω (ἀντὶ νυστὸς νυστάζω) κττ. οὐδαμῶς διδάσκουσιν ὅτι οὐχὶ διὰ τῆς ἀρχῆς τῆς μεταπτώσεως ἐγένοντο τὰ παλαιότερα.

Οὐδὲ τὸ εἴκελος εἰκέλη παρὰ τὸ ἴκελος ἰκέλη ἐλέγχει σύγχυσιν τοῦ ει πρὸς τὸ ῐ ἤδη ἐπὶ Ὁμήρου, ἀλλὰ μετάπτωσιν, οἷα καὶ ἐν τῷ Ϝέκηλος καὶ ε]-ὔκηλος (μετὰ προθετικοῦ ε) κλπ. Καὶ καθ' ὃν τρόπον τούτων τὸ ε]υ καὶ Ϝε δὲν συνέπιπτον φωνητικῶς οὕτως οὐδὲ τὸ ε καὶ ῐ τῶν ἄλλων. Ταῦτα ἐσχηματίζοντο τὸ πάλαι διαφόρως κατὰ τὰς διαφόρους πτώσεις καὶ μετέπειτα τὰ ἀλλοτριωθέντα ἀνεπληρώθησαν καὶ ἀπήρτισαν δύο ὅλα συστήματα ἀνθ' ἑνός· πρβλ. ἄρσην ἄρσενος καὶ ἔρσην ἔρσενος ἀντὶ ἔρσην *ἀρσενός, Ποσειδῶν Ποσοιδᾶνος Ποτιδάν, Ἀπόλλων Ἀπέλλων κλπ. πρβλ. καὶ τὰ ἡμέτερα ἔρχομαι ἦρθα ὅθεν ἔρχομαι ἦρχα ἐν Κέᾳ καὶ ἐπί τινων ἄλλων νήσων, καὶ ἔρθομαι ἦρθα ἐπὶ ἄλλων· ὁμοίως ἐκ τοῦ πρόατα προάτων (=πρόβατα προβάτων) ἐγένετο τοῦτο μὲν πρότα πρότων τοῦτο δὲ πράτων πράτα.

Ἐπ' ἴσης πλημμελὴς εἶναι ἡ διδασκαλία τοῦ κ. Π. (σελ. 181, 16) ὅτι «ταῦτα (δηλ. τὰ μεταπτωτικὰ) διέμειναν μέχρι τέλους ὁποῖα ἐξ ἀρχῆς ἐπλάσθησαν ἐν τῇ Ἑλληνικῇ κατὰ τοὺς χρόνους τῆς μορφώσεως αὐτῆς μετὰ τὸν ἀποχωρισμὸν ἀπὸ τῶν ἄλ-

λων συγγενῶν γλωσσῶν». Διότι πάντες οἱ γλωσσολογοῦντες ἐπίστανται σήμερον ὅτι τὰ μεταπτωτικὰ δὲν ἀνεπτύχθησαν ἐν τῇ Ἑλληνικῇ κατὰ τοὺς χρόνους τῆς μορφώσεως αὐτῆς μετὰ τὸν χωρισμὸν αὐτῆς κλπ., ἀλλ᾽ ἐν χρόνοις παλαιοτάτοις, Ἰαπετικοῖς, πρὸ τοῦ χωρισμοῦ αὐτῆς ἀπὸ τῶν ἀδελφῶν γλωσσῶν, διὸ καὶ πᾶσαι μετέχουσι τοῦ πάθους κατὰ τὸ μᾶλλον ἢ ἧττον διασώζουσαι ἴχνη τούτου. Δὲν ἐπλάσθησαν ἄρα ἐν τῇ Ἑλληνικῇ γλώσσῃ τὰ μεταπτωτικά, οὐδ᾽ ἐνήργει ἡ μετάπτωσις πλέον μετὰ τὸν χωρισμὸν τῆς Ἑλληνικῆς γλώσσης ἀπὸ τῶν ἀδελφῶν γλωσσῶν, ἀλλὰ τοὐναντίον ὁ ἐξομαλισμὸς τῶν παθόντων μετάπτωσιν, διὸ καὶ λείψανα μόνον αὐτῆς ἐσώθησαν.

«Τὸ συμπέρασμα, διατείνεται ὁ κ. Παππ., ὅπερ ἐν σελ. 460-1 συμπεραίνει ὁ κ. Χατζιδάκης ἐκ τῶν ἐμῶν λόγων, ὡς δῆθεν ὑποδηλούντων σύγχυσιν τῶν ἀσυγχύτων, εἶναι ἐπινόημα τῆς ἰδίας αὐτοῦ φαντασίας, καὶ ὡς ἐκ τῶν μέχρι τοῦδε εἰρημένων συνάγεται, μετὰ παντὸς τοῦ δικαίου ἀναγκαῖον καὶ ἀναμφισβήτητον συμπέρασμα τῆς μεταπλαστικῆς καὶ μεταπτωτικῆς αὐτοῦ θεωρίας...». Εἰς ταῦτα παρατηρῶ ὅτι, ἂν μὴ παντάπασι παραλογίζωμαι, οὔτε σφάλλεται οὔτε συγχέει τὰ ἀσύγχυτα οὔτε καταργεῖ τὴν δύναμιν καὶ τὸ κῦρος τῶν φωνητικῶν νόμων ὁ διατεινόμενος ὅτι ἕκαστος φθόγγος τῆς γλώσσης ἐν τῷ αὐτῷ τόπῳ καὶ χρόνῳ, ἐν ὁμοίᾳ θέσει τῶν λέξεων εὑρισκόμενος, ἐκφωνεῖται ὑπὸ τῶν λαλούντων μίαν τινα διάλεκτον ἀναγκαίως καθ᾽ ἕνα καὶ μόνον τρόπον ἐν πάσαις ταῖς λέξεσιν (1), ἀγωνιζόμενος δὲ πάσῃ δυνάμει διὰ τῆς βοηθείας γνωστῶν τῇ ἐπιστήμῃ ἀρχῶν (τῆς μεταπτώσεως, τῆς ἀναλογίας, τοῦ δανεισμοῦ κττ.) νὰ ἑρμηνεύσῃ, καὶ δὴ ἐκβάλῃ ἐκ τοῦ μέσου τὰ παράχορδα καὶ ἀνώμαλα ἐμφανιζόμενα. Τοὐναντίον δέ, φρονῶ, σφάλλεται καὶ συγχέει τὰ ἀσύγχυτα καὶ καταργεῖ τὴν δύναμιν τῶν φωνητικῶν νόμων ὁ μὴ ἐφαρμόζων μέν, ὅπου ἐγχωρεῖ, τὰς γνωστὰς τῇ ἐπιστήμῃ ἀρχάς, τὴν τῆς ἀναλογίας καὶ τὴν τῆς μεταπτώσεως κττ., παραδεχόμενος δὲ ὡς ἑρμηνείαν τῶν ἀνωμάλως ἐχόντων ἐξαίρετον, χάριν τούτων καὶ μόνων, ἐνέργειαν τῶν φωνητικῶν νόμων ἤτοι ἐξαιρέσεις.

(1) Διὰ τίνων ἀγώνων οἱ γλωσσοδῖφαι ἦλθον εἰς τὴν διάγνωσιν ὅτι κατ᾽ ἀνάγκην οἱ φθογγικοὶ νόμοι εἶναι καὶ πρέπει νὰ εἶναι ἀνεξαίρετοι, καὶ πῶς ἀπέφυγον τὰς παλαιοτέρας πλάνας, μανθάνει τις εὐκόλως παρὰ τοῦ σεβαστοῦ μοι καθηγητοῦ B. Delbrück ἐν τῇ Εἰσαγωγῇ εἰς τὴν Γλωσσικὴν κεφ. 6ον.

Συγκεφαλαιῶν τὰ μέχρι τοῦδε εἰρημένα λέγω ὅτι ἡ μὲν συνεκδρομὴ ἣν ἐγὼ ἐφαρμόζω οὔτε νέα καὶ ἄγνωστος (Ἡρῳδιανοῦ, Κόντου) οὔτε ἀπόβλητος ἀρχὴ εἶναι (πρβλ. τὸ βοεικός, Μαντινικός, ἃ παραδέχεται καὶ ὁ κ. Π.), οὔτε πολλαπλῆ ἀλλὰ μία καὶ ἡ αὐτὴ πᾶσι (πλὴν τῶν μεταπτωτικῶς ἐχόντων), οὔτε ἐν μόναις ταῖς περὶ ὧν ὁ λόγος καταλήξεσιν ἐμφανίζεται ἀλλὰ καὶ ἐν τοῖς ῥήμασι καὶ ἐν ταῖς ἀντωνυμίαις καὶ ταῖς ῥίζαις καὶ καθόλου πανταχοῦ, οὔτε φθογγικόν τινα νόμον παραβαίνει, οἷς ἐγὼ οὐχ ἧσσον ἢ τοῖς τῆς πατρίδος ὀφείλω ὑπακοήν, ἀλλὰ τοὐναντίον πάντων τὸ κῦρος ζητεῖ νὰ διασώσῃ, οὔτε ἀνακόλουθος εἶναι παραδεχομένη μερικὴν ἔν τισι μόνον λέξεσιν ἢ τάξεσι λέξεων ἀλλοίωσιν φθόγγων, ἐν ταῖς λοιπαῖς δ' οὐχί, οὔτε τέλος πρὸς ἀξιώματα καὶ γενικὰς ἀρχὰς τῆς γλωσσικῆς ἐπιστήμης προσκρούει.

Ἡ δὲ μέθοδος τοῦ κ. Παππ. στερεῖται τῶν ἀρετῶν τούτων, διότι οὔτε μία καὶ ἡ αὐτὴ πάντοτε εἶναι (λ. χ. ἄλλη τοῦ βοεικὸς Μαντινικὸς καὶ ἄλλη τοῦ ἁλικός), οὔτε λαμβάνει πρὸ ὀφθαλμῶν τὰς ἐν τοῖς ἄλλοις μέρεσι τοῦ λόγου γινομένας συνεκδρομάς, οὔτε πρὸς τοὺς φθογγικοὺς νόμους σύμφωνος, λ. χ. ἀλλαχοῦ παραδέχεται βράχυνσιν τοῦ ει εἰς ῐ (Νεοκλῐ́δης Ἀριστῐ́δης), ἀλλαχοῦ ἀντιμεταχώρησιν τοῦ -ειᾰ εἰς -ῐᾱ ἢ τοῦ -ᾰει εἰς ᾱῐ καὶ τοῦ -αιο εἰς -εω, ἀλλαχοῦ τροπὴν τοῦ ε εἰς ι, Αὐλεᾶται Αἰνέας - Αὐλιᾶται Αἰνίας, ὃ οὐκ Ἀττικὸν καὶ ἀλλαχοῦ τροπὴν τοῦ οι εἰς ει (ὄνοιρος ὄνειρος) ἃ πάντα πλημμελῆ· οὔτε ἑρμηνεύει τὸ προνοία, ἀναιδεία, ὀργυιά, μητρυιὰ κλπ. ἢ τὸ ὄναρ, ἄναιρον, οὔτε διστάζει νὰ εἴπῃ ὅτι ἡ τροπὴ καὶ ἡ βράχυνσις τοῦ ει εἰς ῐ ἄρχεται ἤδη ἀπὸ τοῦ Ὁμήρου καὶ τοῦτο ἐν ὀλίγοις μόνον τύποις, καὶ τὸ αι εἰς ε κατὰ τὸν Ε' αἰῶνα π. Χ. καὶ τοῦτο ἐν μιᾷ μόνῃ λέξει, οὔτε παρατηρεῖ ὅτι ἡ τροπὴ τοῦ ει εἰς ῑ, καὶ ἂν ὑποτεθῇ ὅτι ἐγένετο κατὰ τὸν Ϛ' ἢ Ε' αἰῶνα π. Χ., δὲν ἑρμηνεύει καὶ τὸ βραχὺ ι (Ἀνάκῐον, Ἀριστοκλῐ́δης)· οὔτε διακρίνει προσηκόντως τὰς φωνητικὰς ἀλλοιώσεις τῶν κατὰ συνεκδρομήν, διὸ ἀπαιτεῖ παρὰ τῶν κατὰ συνεκδρομὴν ἀλλοιώσεων ὅ,τι παρὰ μόνων τῶν φωνητικῶν δύναται κατὰ δίκαιον λόγον ν' ἀπαιτῆται· οὔτε κατανοεῖ τὸν χαρακτῆρα τῆς διδασκαλίας τοῦ Ἡρῳδιανοῦ διδάσκοντος οὐχὶ τὴν σύγχρονον, ἀλλὰ τὴν δόκιμον προφορὰν καὶ ὀρθογραφίαν· οὔτε φυλοκρινεῖ ἁρμοζόντως τοὺς χρόνους, διὸ φρονεῖ ὅτι δύναμις φθόγγου, ἣν μετὰ τὸ 900 μ.Χ. οὗτος ἔλαβε, δύναται ν' ἀπο-

δοθῇ εἰς αὐτὸν πολὺ π. Χ.· οὔτε βλέπει ὅτι αἱ συνεκδρομαὶ γίνονται ἐπί τε τῶν ῥιζῶν καὶ καταλήξεων, ἀλλὰ πλημμελῶς ὁρίζει ὅτι ἐπὶ μόνων τῶν καταλήξεων γενόμεναι εἶναι αὐτόδηλοι· οὔτε λαμβάνει ὑπ' ὄψιν τὰς ἀντιρρήσεις τῶν ἄλλων, λ. χ. διατί οὐχὶ ἐν πάσαις ταῖς λέξεσιν ἡ τροπὴ τῆς ει εἰς ῐ καὶ τῆς αι εἰς ε;· οὔτε διακρίνει προσηκόντως τὰ μεταπτωτικὰ πάθη (οἶδα εἰδὼς ἰδυῖα ἀϊδής, εἴκω ἔοικα ἐϊκυῖα, ἴκελος ἀϊκὴς αἰκὴς κττ.), ἐντεῦθεν ἀναγκάζεται νὰ παραδέχηται βράχυνσιν τῆς διφθόγγου ει εἰς ῐ ἐπὶ Ὁμήρου, ἐνῷ μόνη ἡ κλῖμαξ ει-οι-ι ἀκριβῶς ἀνάλογος τῇ ευ-ου-υ καὶ τῇ ε-ο-0 ἀρκεῖ νὰ διδάξῃ τἀληθές, ἤτοι τὴν ἀπώλειαν ἑνὸς χρόνου διὰ τὴν μετάπτωσιν. Οὕτω διάφοροι εἶναι αἱ μέθοδοι ἡμῶν. Ποτέρα τούτων ὀρθοτέρα οὐκ ἐμὸν ἔργον νὰ εἴπω.

Ἀλλ' ἂν μὴ εἶναι ἐμὸν ἔργον τοῦτο, οὐχ ἧττον ἔργον ἐμὸν εἶναι νὰ δηλώσω ὅτι, ἡ διαφορὰ ἐν ἡμῖν, ἐπειδὴ ἀναφέρεται, ὡς ἕκαστος βλέπει, οὐχὶ εἰς τὰ ἐπὶ μέρους φαινόμενα, ἀλλ' εἰς αὐτὴν τὴν μέθοδον καὶ τὰς ἀρχάς, εἶναι ἀληθῶς μεγίστη καὶ αὐτὸ τοῦτο ἀνυπέρβλητος. Ἐντεῦθεν δῆλον πᾶσιν, ὅτι οὔτε συνεννόησις μεταξὺ ἡμῶν εἶναι δυνατή, ἅτε περὶ τῶν ἀρχῶν ἡμῶν διαφωνούντων, οὔτε ἡ περαιτέρω περὶ τούτων συζήτησις δύναται ν' ἀποβῇ εὐχάριστος καὶ ἐπωφελὴς οὔτε εἰς ἡμᾶς οὔτε εἰς τοὺς ἀναγνώστας τῆς «Ἀθηνᾶς». Διὰ τοῦτο φρονῶ ὅτι καλῶς ἔχει, ἂν θεωρήσαντες ὅτι ἡ συζήτησις ἔληξε, καταπαύσωμεν τὸν περὶ τούτων λόγον, ἐπιτρέψωμεν δὲ τοῖς ἀναγνώσταις τὴν περὶ τούτων κρίσιν. Τοὐλάχιστον ἐγὼ τὸ ἐμὸν μέρος τοῦτο σκοπῶ νὰ πράξω, ἐπιλέγων καὶ τὸ κάλλιστον ἐκεῖνο τοῦ Ὁμήρου ἔπος «ὡς ἔρις ἔκ τε θεῶν ἔκ τ' ἀνθρώπων ἀπόλοιτο»!

Γ. Ν. ΧΑΤΖΙΔΑΚΙΣ

Ἐπίλογος

Πάντα τἀνωτέρω εἶχον πολὺν χρόνον πρότερον καταγράψει, ὅτε ἔλαβον γνῶσιν τῆς προσωπικῆς δηλώσεως τοῦ κ. Π. τῆς κατὰ τὸν χρόνον τῆς τυπώσεως ἀποσταλείσης καὶ ἐν τέλει τῆς Ἀποκρίσεως αὐτοῦ δημοσιευομένης. Ὁμολογῶ ὅτι μ' ἐξέπληξεν. Ἐγὼ ἐζήτησα ἐν τῷ Η' τόμῳ τῆς Ἀθηνᾶς νὰ διαλευκάνω «φαινομένας **τινὰς** φθογγι-

κὰς ἀνωμαλίας», ὁ δὲ κ. Παππ. ἐνόμισεν ὅτι περὶ τοῦ ὅλου ζητήματος ἐπεχείρησα νὰ διαλάβω, διὸ καὶ νῦν προκαλεῖταί με νὰ δηλώσω ὡρισμένως καὶ κατηγορικῶς ἂν εἶμαι Ἐρασμικὸς ἢ μή, καὶ ἀπαιτεῖ παρ' ἐμοῦ νὰ διαλάβω κατὰ πλάτος περὶ τοῦ ζητήματος καὶ νὰ ὀνομάσω καὶ ὁρίσω χρόνους, κριτήρια κττ., νὰ δηλώσω τί πιστεύω περὶ τούτου καὶ ἐκείνου καὶ τί οὐχὶ (πρόκειται, ὡς φαίνεται, περὶ ἱερᾶς τινος ἐξετάσεως) κλπ. κλπ. πράγματα καὶ ζητήματα, περὶ ὧν ἂν διελάμβανον, ὁλόκληρος τόμος τῆς «Ἀθηνᾶς» δυσκόλως θὰ ἐξήρκει. Ἀπόδειξις ἡ ἐξ 752 σελίδων συγκειμένη Βάσανος τοῦ κ. Παππ. καὶ τὰ ὅσα μετ' αὐτὴν συνέταξε πονήματα περὶ τοῦ πράγματος.

Ἀλλὰ τί μὲν ἐγὼ περὶ τούτων δοξάζω, ἐλπίζω σὺν Θεῷ νὰ καταστήσω δημοσίᾳ γνωστὸν καὶ αἰτιολογήσω προσηκόντως, ὅταν ἐκδώσω τὴν Γραμματικήν μου. Νομίζω δ' ὅμως, ὅτι καὶ πρὸ τούτου ἔχω τὸ δικαίωμα νὰ ἐλέγχω καὶ ἐπανορθῶ ὅσα εὑρίσκω παρ' ἄλλοις πλημμελῆ. Ἂν δέ τις ἀξιοῖ, ἵνα μόνοι οἱ κατ' ἔκτασιν διαλαβόντες περὶ πράγματός τινος δικαιῶνται νὰ ἐλέγχωσι καὶ διορθῶσιν, ἐπιτραπήτω μοι νὰ κρίνω τὴν ἀξίωσιν ταύτην ἄδικον καὶ ἐπιβλαβῆ. Ὅτι πολλὰ τῶν ὑπὸ τοῦ κ. Παππ. γραφέντων εἶναι κατ' ἐμὲ ἄστοχα καὶ ἰδίως ἡ μέθοδος αὐτοῦ, οὐδέποτε ἠθέλησα ν' ἀποκρύψω, εἶπον δὲ καὶ πέρυσιν πρὸς αὐτὸν τοῦτον, ὅτε ἠρνήθην νὰ ὑπογράψω ὃ παρὰ τὰ συμπεφωνημένα ἡμῖν συνέταξεν ὑπόμνημα περὶ τῆς ἀρχαίας προφορᾶς· ὑπεδηλώθη δὲ καὶ ἐν τῷ Η΄ τόμῳ τῆς «Ἀθηνᾶς», ἀπεδείχθη δὲ τέλος καὶ ἀνωτέρω. Ἀλλ' οὐδ' αὐτός, φρονῶ, δύναται νὰ ἔχῃ τὴν ἀξίωσιν ὅτι εἶναι ἀναμάρτητος (1) καὶ δὴ ὅτι ἀνάγκη ἀπαραίτητος, ἵνα πάντα ἀνεξαιρέτως τὰ ὑπ' αὐτοῦ λεχθέντα ὡς ἄρθρα πίστεως ὑπὸ πάντων πιστεύωνται. Οὐδ' εἶναι, ὡς δισχυρίζεται, ἄνισος ὁ ἐν ἡμῖν ἀγών, ἀφοῦ οὐχὶ περὶ τοῦ ὅλου ζητήματος ἀλλὰ περί τινων ὡρισμένων σημείων αὐτοῦ πρόκειται· περὶ τούτων δ' ἐξεφράσαμεν ἑκάτερος τὴν γνώμην αὑτοῦ ἀνωτέρω διὰ πολλῶν, καὶ οἱ ἀναγνῶσται ἡμῶν θέλουσι δυνηθῆ πάντως νὰ κρίνωσι πότερος ἡμῶν διδάσκει ὀρθά.

Γ. Ν. Χ.

---

(1) Ἴδε τὰ περὶ τοῦ Μαντινικὸς λεχθέντα ἀνωτ. σελ. 217.

ΤΟ ΣΥΜΠΑΝ[1]

Α'.

Ἡ Ἀστρονομία εἶναι ἡ Ἐπιστήμη τῶν κόσμων τοῦ Σύμπαντος· εἶναι ἡ Ἐπιστήμη τοῦ Ἀπείρου ἐν τῷ χώρῳ, ἐν τῷ χρόνῳ, ἐν τῇ ὕλῃ, καὶ ἐν τῇ ἐνεργείᾳ.

Τὸ Ἄπειρον τοῦ Σύμπαντος, καὶ ὑπὸ τὰς τέσσαρας ταύτας μορφὰς αὐτοῦ, ἡ Ἐπιστήμη τὸ ὑπώπτευσεν, ἀλλὰ δὲν τὸ ἀπέδειξεν· τὸ ἠρεύνησεν, ἀλλὰ δὲν τὸ ἡρμήνευσεν· τὸ ἀνέταμε κατὰ μέλη, ἀλλὰ δὲν τὸ κατέκτησεν ἐν τῷ συνόλῳ.

Τὸ Ἄπειρον! ἰδοὺ τὸ μυστήριον, ὅπερ ὁ πεπερασμένος νοῦς ἀδυνατεῖ νὰ συλλάβῃ· ἰδοὺ τὸ αἴνιγμα, πρὸ τοῦ ὁποίου ἡ πανίσχυρος Ἐπιστήμη σιγᾷ· ἰδοὺ τὸ χάος, ἐντὸς τοῦ ὁποίου αὐτὴ ἡ ἀχαλίνωτος, ἡ ὑψιπέτις φαντασία χάνεται!

Τί εἶναι τὸ Ἄπειρον; ὅ,τι καὶ τὸ Ἄγνωστον! Ἄπειρον καὶ Ἄγνωστον κατήντησαν συνώνυμα. Ἀμφότερα δὲν ἔχουσιν ὅρια, καὶ ἀμφότερα θὰ μένωσι πάντοτε ἀπρόσιτα, πάντοτε σκοτεινά, πάντοτε μυστηριώδη!

Ἀλλ' ἡ Ἐπιστήμη ὡσαύτως δὲν ἔχει ὅρια. Προώρισται νὰ προχωρῇ ἀπαύστως, διὰ βημάτων γίγαντος, ἀκτινοβόλος πρὸς τὰ πρόσω. Κατακτᾷ διαρκῶς ἔδαφος ἐντὸς τοῦ Ἀπείρου. Φωτίζει καὶ διαλύει συνεχῶς τὰ περιβάλλοντα ἡμᾶς μυστηριώδη καὶ πυκνὰ τοῦ Ἀγνώστου σκότη. Πλὴν θὰ προχωρῇ διηνεκῶς θριαμβεύουσα, πάντοτε νικηφόρος, χωρὶς ποτὲ νὰ σταματήσῃ, ἀλλὰ καὶ χωρὶς ποτὲ νὰ φθάσῃ εἰς τὸ πέρας τοῦ Ἀγνώστου. Διότι ἄλλως θὰ ἦτο πεπερασμένη· διότι τότε τὸ Ἄγνωστον δὲν θὰ ἦτο ἄπειρον· διότι τότε τὸ Ἄπειρον δὲν θὰ ἦτο πλέον ἄγνωστον.

(1) Ἐναρκτήριον μάθημα γενόμενον ἐν τῷ Ἐθνικῷ Πανεπιστημίῳ, τῇ 23 Ὀκτωβρίου 1896.

Τὸ πρόβλημα τῶν διαστάσεων, τῆς διαρκείας, τοῦ πλήθους καὶ τοῦ ποσοῦ ἐν τῷ Σύμπαντι μίαν ἐπιδέχεται λογικὴν λύσιν, μίαν ἐπιβάλλει καταληπτὴν εἰς τὸν πεπερασμένον νοῦν ἔννοιαν, τὴν τοῦ Ἀπείρου. Τίς δύναται νὰ φαντασθῇ τὰ ὅρια τοῦ Σύμπαντος; Τίς δύναται νὰ ἐννοήσῃ αὐτὸ ὑπὸ τὴν ἔποψιν τοῦ χώρου, τοῦ χρόνου, τῆς ὕλης καὶ τῆς ἐνεργείας πεπερασμένον; Τὸ Σύμπαν καὶ ὑπὸ τὰς τέσσαρας ταύτας ἐπόψεις πρέπει νὰ εἶναι ἄπειρον. Ἡ ἰδέα τοῦ Ἀπείρου εἶναι ἀπαραίτητος πρὸς ἀντίληψιν τοῦ Σύμπαντος, ὡς ἀπαραίτητος ὑπῆρξεν αὕτη πρὸς δημιουργίαν καὶ ἀνάπτυξιν τοῦ σπουδαιοτέρου ὀργάνου τῶν θετικῶν Ἐπιστημῶν, τῆς Μαθηματικῆς Ἀναλύσεως.

Ἐνῷ ὅμως ἡ ἔννοια τοῦ Ἀπείρου ἐπιβάλλεται ὡς ἡ μόνη ὀρθὴ ἐν τῷ Σύμπαντι, τίς δύναται νὰ λάβῃ πλήρη ἰδέαν καὶ νὰ ἐξηγήσῃ κατὰ βάθος τὸ Ἄπειρον;

Ἀλλ' ἐὰν τοῦτο δὲν εἶναι δυνατόν· ἐὰν ἡ τελεία κατάκτησις τοῦ Ἀπείρου εἶναι φύσει ἀδύνατος· ἐὰν ἡ βαθεῖα κατανόησις καὶ ἑρμηνεία αὐτοῦ εἶναι ἀκατόρθωτος· ὁποία ὅμως κολοσσαία κατὰ μέρη ἀποκάλυψις αὐτοῦ διὰ τῆς Ἐπιστήμης μέχρι τοῦδε ἐγένετο· ὁποία βαθμιαία, πλὴν μεγάλη καὶ καταπληκτικὴ πρόοδος ἐν τῇ κατακτήσει τοῦ Σύμπαντος ἐτελέσθη!

Ὁ μικρὸς καὶ περιωρισμένος χῶρος, ὁ ὑπὸ τοῦ στερεοῦ καὶ πεπερασμένου οὐρανίου θόλου τῶν ἀρχαίων περιοριζόμενος, καὶ ὑπὸ τοῦ ποταμοῦ Ὠκεανοῦ ἐντὸς στενῶν ὁρίων περατούμενος, ἐπεξετάθη ἤδη ἐπ' ἄπειρον. Τὰ πέρατα αὐτοῦ ηὐρύνθησαν ἄνευ ὁρίων, ἐξαφανισθέντα ἐντὸς τοῦ ἀχανοῦς· τὰ ὅρια τοῦ Σύμπαντος ἐχάθησαν ἐντὸς τῆς ἀβύσσου!

Ἡ ἐν αὐτῷ ὕλη ηὐξήθη ἀπείρως· τὰ σώματα τοῦ Σύμπαντος, οἱ κόσμοι τοῦ Ἀπείρου δὲν ἔχουσιν ἤδη ἀριθμόν. Ὁλόκληρος δὲ ὁ ἀτελεύτητος χῶρος ἐπληρώθη ὕλης, τοῦ στερεοῦ ἢ ῥευστοῦ αἰθέρος.

Ἡ ἐνέργεια, ὁ μοχλὸς οὗτος πάσης κινήσεως, ὁ ἀπαραίτητος οὗτος παράγων παντὸς μηχανικοῦ ἔργου, πάσης φυσικῆς μεταβολῆς, διεχύθη ὑπὸ τὰς ποικίλας μορφὰς αὐτῆς ἐντὸς τῆς ἀπείρου ὕλης τοῦ ἀχανοῦς, κατέλαβεν ὁλόκληρον τὸ Σύμπαν. Ἡ ἐνέργεια πληροῖ τὸ Σύμπαν, ἀχώριστος συνοδὸς τῆς ἐν αὐτῷ ὕλης, ψυχὴ τῶν ἀπείρων αὐτοῦ σωμάτων, ἐργάτης τῶν φυσικῶν ἀλλοιώσεων καὶ τῶν λοιπῶν ποικίλων φαινομένων.

Ὁ ἡμέτερος μικροσκοπικὸς κόσμος, ἐξελθὼν τῶν στενῶν ὁρίων τῆς Γῆς, ἐπολλαπλασιάθη ἐπ' ἄπειρον· ἀπὸ κέντρου τοῦ Σύμπαντος κατέστη ἀσήμαντον, ἀπειροστὸν αὐτοῦ μέλος· ἀπὸ μοναδικοῦ ἐν αὐτῷ κόσμου, εἷς τῶν ἀπείρων τοῦ ἀχανοῦς μικρῶν ἀστέρων· ἀπὸ παγκοσμίου πυρῆνος, εἷς τῶν μετρίων πλανητῶν τοῦ ἡλιακοῦ συστήματος.

Τὰ ἀπειροπληθῆ καὶ ποκιλόχροα φωτεινὰ σημεῖα, ἅτινα ἐν ὥρᾳ αἰθρίας ἀσελήνου νυκτὸς σελαγίζουσιν ἐν τῷ οὐρανῷ· οἱ αἰωνίως ἀκτινοβόλοι οὐράνιοι λαμπτῆρες, οἵτινες, ἐν εἴδει ἀδαμάντων, σαπφείρων καὶ σμαράγδων στίλβοντες, κοσμοῦσι τὸ στερέωμα, ἀπεδείχθησαν τόσοι θαυμάσιοι καὶ κολοσσαῖοι ἡλιακοὶ κόσμοι, ὧν πολλοὶ ὑπέρτεροι, περικαλλέστεροι καὶ πλουσιώτεροι εἰς φυσικὰ δῶρα τοῦ ἡμετέρου.

Ἄπειροι κόσμοι, μέγιστοι τὰς διαστάσεις, εἰς καταπληκτικὰς ἀποστάσεις, ποικίλοι τὴν μορφήν, τὰς κινήσεις, τὴν ἡλικίαν, τὴν φυσικὴν καὶ χημικὴν σύστασιν, ἄνευ ἀρχῆς ἄνευ τέλους ἐν τῷ συνόλῳ πληροῦσιν ἤδη τὸ ἀχανές.

Ἡ ἀρχὴ αὐτῶν χάνεται ἐν τῷ ἀπείρῳ τοῦ παρελθόντος, τὸ δὲ τέλος οὐδαμοῦ φαίνεται, καὶ οὐδαμοῦ ὑπάρχει! Τὸ Σύμπαν ἐν τῷ συνόλῳ αὐτοῦ δὲν ἔχει ἀρχήν, δὲν ἔχει τέλος, διότι δὲν ἔχει ἡλικίαν, ὡς δὲν ἔχει ὅρια. Μόναι αἱ διάφοροι φάσεις τῶν ἀπείρων μελῶν του ἔχουσιν ἡλικίαν καί, συνεπῶς, ἀρχὴν καὶ τέλος. Ὁ χρόνος τῆς ἀρχῆς καὶ τοῦ τέλους τοῦ Σύμπαντος οὔτε ὑπῆρξεν οὔτε θὰ ὑπάρξῃ. Διότι ὁ χρόνος εἶναι ἄνευ ἀρχῆς, ἄνευ τέλους, ὡς ὁ χῶρος, ὡς ἡ ἐν αὐτῷ ὕλη, ὡς ἡ ἐν αὐτῇ ἐνέργεια.

Ἰδοὺ τὸ Σύμπαν! Ἄπειρον ἐν τῷ χώρῳ, ἄπειρον ἐν τῷ χρόνῳ, ἄπειρον ἐν τῇ ὕλῃ, ἄπειρον ἐν τῇ ἐνεργείᾳ.

Β'.

Καὶ ἤδη λεπτομερέστερον· ὁποῖον τὸ ἄπειρον αὐτὸ Σύμπαν;

Κατὰ τὸ Πυθαγόρειον σύστημα, τὸ ἀπὸ τοῦ Κοπερνίκου καὶ ἐντεῦθεν τελειοποιηθὲν καὶ γενικῶς ἐν τῇ Ἐπιστήμῃ ἐπικρατῆσαν, ἡ Γῆ ὡς καὶ οἱ λοιποὶ 7 μεγάλοι καὶ 400 περίπου γνωστοὶ μέχρι τοῦδε μικροὶ πλανῆται, κινοῦνται ἐπὶ ἐλλειπτικῶν τροχιῶν ἐντὸς ὡρισμένου χρόνου ἕκαστος περὶ τῶν Ἥλιον· οἱ δορυφόροι αὐτῶν ἐπὶ ὁμοίων τρο-

χιῶν στρέφονται περὶ τοὺς οἰκείους πλανήτας· οἱ περιοδικοὶ κομῆται καὶ τὰ μετεωρικὰ σμήνη, ἐξ ὧν προέρχονται οἱ περιοδικοὶ διάττοντες, περιφέρονται ἐπὶ ἐλλειπτικῶν τροχιῶν περὶ τὸ αὐτὸ ἄστρον τῆς ἡμέρας· ὁ δὲ Ἥλιος αὐτὸς ὑφ' ὅλων τῶν σωμάτων τούτων, ὧν τὸ σύνολον ἀποτελεῖ τὸ ἡμέτερον ἡλιακὸν σύστημα, ἀκολουθούμενος, κινεῖται ἀνὰ τὸ ἀχανές, τρέχων πρὸς τὸν ἀστερισμὸν τοῦ Ἡρακλέους, φεύγων ὡς ἀστραπὴ ἐντὸς τῆς ἀβύσσου μετὰ καταπληκτικῆς ταχύτητος 1500 σχεδὸν χιλιομέτρων κατὰ λεπτόν!

Ἀλλ' αἱ περὶ τοῦ πλανητικοῦ συστήματος γνώσεις ἡμῶν δὲν περιορίζονται ἤδη ἁπλῶς ἐντὸς τῶν μηχανικῶν τούτων ὁρίων· δὲν ἐκτείνονται εἰς μόνας τὰς κινήσεις, τὰς ταχύτητας, τὰς ἀποστάσεις, τὰς μάζας καὶ ἐν γένει τὰ μηχανικὰ φαινόμενα τῶν οὐρανίων σωμάτων. Μετὰ τὴν ἀνακάλυψιν τοῦ τηλεσκοπίου καὶ τοῦ φασματοσκοπίου, αὗται ἐπεξετάθησαν πολὺ πέραν τοῦ κύκλου τῶν στοιχείων τούτων.

Ἀπὸ τοῦ Γαλιλαίου, ὅστις πρῶτος διευθύνας τὸ τηλεσκόπιον πρὸς τὸν οὐρανόν, ἀπεκάλυψεν ὅτι οἱ πλανῆται εἶναι σώματα, ἔχοντα διαστάσεις, σχῆμα, περιστροφικὰς κινήσεις, καὶ δορυφόρους ἀνάλογα πρὸς τὴν Γῆν· ἀπὸ τοῦ Kirchhoff καὶ Bunsen, διὰ τῆς φασματικῆς ἀναλύσεως τῶν ὁποίων ἀπεδείχθησαν οὗτοι καὶ κατὰ τὴν χημικὴν σύστασιν ὅμοιοι πρὸς αὐτήν, οὐ μόνον ἡ μηχανικὴ κατασκευὴ τοῦ ἡμετέρου συστήματος τελείως ἐμελετήθη, ἀλλὰ καὶ ἡ φυσικὴ κατάστασις καὶ ἡ χημικὴ σύστασις τοῦ Ἡλίου καὶ τῶν πλανητῶν θαυμασίως καθ' ἑκάστην ἀποκαλύπτονται!

Ὁ Ἥλιος, ἡ ἀερώδης καὶ διάπυρος αὕτη σφαῖρα, ἥτις ἔχει ὄγκον 1.283.720 φορὰς μείζονα τῆς Γῆς, εἶναι τὸ κέντρον τοῦ πλανητικοῦ ἡμῶν συστήματος. Διὰ τῆς παμμεγίστης αὐτοῦ μάζης, 324.439 φορὰς μείζονος τῆς γηΐνης, ἕλκων τοὺς πλανήτας συγκρατεῖ αὐτοὺς περὶ ἑαυτόν. Διὰ τῆς ζωογόνου αὐτοῦ ἐνεργείας θερμαίνει, φωτίζει καὶ συντηρεῖ ὁλόκληρον τὸν πλανητικὸν κόσμον. Αὐτὸς εἶναι ἡ πηγὴ πάσης ζωῆς καὶ πάσης κινήσεως ἐπὶ τῆς Γῆς καὶ τῶν λοιπῶν πλανητῶν. Ἄνευ τῆς ἐνεργείας αὐτοῦ, πάντες οἱ κόσμοι οὗτοι θὰ ἦσαν νεκροί, παγωμένοι, ἄνευ ἴχνους ζωῆς, ἄνευ ἴχνους δράσεως.

Ἐκ τῶν ἐπὶ τῆς Γῆς γνωστῶν χημικῶν στοιχείων πολλὰ ἀνεκαλύφθησαν ἤδη ἀσφαλῶς ἐπὶ τοῦ Ἡλίου· περὶ ἄλλων τινων δὲν ἀπεδείχθη ὁριστικῶς ὅτι ὑπάρχουσιν ἐπ' αὐτοῦ· ὀλίγα μόνον δὲν εὑρέθη-

σαν εἰσέτι· τὰ δὲ λοιπὰ γήϊνα χημικὰ στοιχεῖα δὲν ἀνεζητήθησαν μέχρι τοῦδε ἐπὶ τοῦ ἄστρου τούτου.

Ἀλλ' ἐὰν χημικά τινα στοιχεῖα δὲν εὑρέθησαν εἰσέτι ἐπὶ τοῦ Ἡλίου, τοῦτο βεβαίως δὲν σημαίνει ὅτι πράγματι ἐλλείπουσιν ἐξ αὐτοῦ· πιθανώτερον φαίνεται, ὅτι ἡ ἐν τῷ Ἡλίῳ ποσότης αὐτῶν δὲν εἶναι μεγάλη. Ἀκριβέστεραι, ἐπιμελέστεραι καὶ δι' ἐντελεστέρων ὀργάνων ἔρευναι οὐδόλως παράδοξον ν' ἀποκαλύψωσι βραδύτερον ἐν τῇ ἡλιακῇ μάζῃ καὶ αὐτά, ὡς δὲν εἶναι ἀπίθανον ὅτι καὶ τὰ ἡλιακὰ στοιχεῖα, ἅτινα μέχρι τοῦδε δὲν εὑρέθησαν ἐπὶ τῆς Γῆς, θὰ εὑρεθῶσιν ἐπ' αὐτῆς βραδύτερον, ἢ εἶναι ἐκ τῶν γνωστῶν ἤδη στοιχείων, πλήν, ὑπὸ διαφόρους ὅρους θερμοκρασίας καὶ πιέσεως εὑρισκόμενα, φαίνονται διάφορα. Οὕτω τὸ ἥλιον τῆς ἡλιακῆς χρωμοσφαίρας, τῶν νεφελοειδῶν καὶ τῶν ἀπλανῶν ἀστέρων, ὅπερ πρὸ ὀλίγων μόλις μηνῶν ἐθεωρεῖτο ἴδιον τῶν σωμάτων τούτων μόνον, ἀνακαλυφθὲν τελευταῖον ἐν Ἀγγλίᾳ, κατατάσσεται ἤδη μεταξὺ τῶν γηΐνων στοιχείων.

Ἐν γένει δὲ ἡ ταυτότης τῆς χημικῆς συστάσεως τοῦ Ἡλίου καὶ τῆς Γῆς εἶναι τοιαύτη, ὥστε δυνάμεθα νὰ εἴπωμεν ἤδη, ὅτι ἐὰν πρὸ ἑκατομμυρίων τινων ἐτῶν, ὅτε ἡ Γῆ ἦτο ἔτι, ὡς ὁ Ἥλιος, ἐν διαπύρῳ ἀερώδει καταστάσει, ἐξητάζετο τὸ φάσμα τοῦ φωτὸς αὐτῆς, θὰ εὑρίσκετο τὸ αὐτὸ πρὸς τὸ ἡλιακόν!

Ὅθεν ἀμφότερα τὰ σώματα ταῦτα ἀποτελοῦνται ἐκ τῆς αὐτῆς ὕλης. Τὸ ἄστρον τῆς ἡμέρας, ὁ Ἥλιος, ὃν λαοὶ ὁλόκληροι ἐθεώρησαν ὡς ὑπερφυσικὸν ὄν, καὶ ἐλάτρευσαν ὡς Θεόν, εἶναι κοινὸν σῶμα ὡς ἡμεῖς, ἀποτελεῖται ἐκ τῶν αὐτῶν χημικῶν στοιχείων, ἐξ ὧν καὶ τὰ συνήθη τῆς γῆς σώματα, ἀναλύεται καὶ ἐρευνᾶται χημικῶς ὡς τὰ συνήθη ἐν τοῖς χημικοῖς ἐργαστηρίοις ἀντικείμενα!

Ἀλλ' ἐὰν ἕνεκα τῆς κοινῆς αὐτῶν καταγωγῆς ὁ Ἥλιος καὶ ἡ Γῆ δὲν διαφέρωσι ποσῶς κατὰ τὴν χημικὴν αὐτῶν σύστασιν, ὑπάρχουσιν ὅμως πλεῖσται ἄλλαι φυσικαὶ ἐπόψεις, ὑφ' ἅς, ἐπὶ τοῦ παρόντος τοὐλάχιστον, οὐδεμία μεταξὺ αὐτῶν ὁμοιότης ἢ ἀναλογία ὑφίσταται. Ὁ Ἥλιος διέρχεται ἤδη τὰς φάσεις τῆς ἐξελίξεως αὐτοῦ, δι' ὧν ἡ Γῆ διῆλθε πρὸ ἑκατομμυρίων τινων ἐτῶν, ταχύτερον αὐτοῦ, καθ' ὃ μικροτέρα, ψυχθεῖσα καὶ ὑπὸ στερεοῦ φλοιοῦ, ὑγρῶν ὠκεανῶν καὶ καθαρᾶς ἀτμοσφαίρας περιβληθεῖσα. Ἡ ἀτμόσφαιρα αὐτοῦ, ὅλως διάφορος τὴν σύστασιν τῆς ἡμετέρας, εὑρίσκεται ἔτι ἐν διαπύρῳ κατα-

στάσει, πλήρης μεταλλικῶν ἀτμῶν, ἡ δὲ περιβάλλουσα αὐτὸν φωτόσφαιρα, τὸ πρὸς τὸν γήϊνον στερεὸν φλοιὸν ἀντιστοιχοῦν ἡλιακὸν τοῦτο στρῶμα, ἀποτελεῖται ἐξ ἀκτινοβόλων νεφελῶν, διὰ τῆς συμπυκνώσεως τῶν μεταλλικῶν ἀτμῶν τῆς ἀτμοσφαίρας αὐτοῦ σχηματιζομένων.

Μείζονα ὁμοιότητα καὶ ἀναλογίαν μηχανικήν, φυσικὴν καὶ χημικήν, δέον ν' ἀναζητήσωμεν μεταξὺ τῆς Γῆς καὶ τῶν λοιπῶν μεγάλων πλανητῶν. Ἀτμόσφαιρα, ἤπειροι, ὠκεανοί, ὄρη, λίμναι, νῆσοι, πάγοι, νέφη, ἄνεμοι, βροχαί, χιόνες, ὧραι τοῦ ἔτους, ἡμέραι, ἔτη, κλίματα, καὶ ἐν γένει φυσικὰ φαινόμενα ἀνάλογα πρὸς τὰ τῆς Γῆς, κοσμοῦσι καὶ ἐκείνους.

Ἀλλὰ καὶ μεταξὺ τῶν πλανητῶν ἡ ὁμοιότης δὲν εἶναι τελεία. Ὑπάρχουσι μεταξὺ αὐτῶν οὐσιώδεις διαφοραὶ κινήσεων, ὄγκου, μορφῆς, μάζης, βαρύτητος, θερμοκρασίας, φυσικῆς καταστάσεως καὶ ἐν γένει πολλῶν πλανητικῶν στοιχείων καὶ χαρακτήρων. Αἱ διάφοροι φυσικαὶ συνθῆκαι, αἱ ἀναπτυχθεῖσαι ἐν τῷ ἡμετέρῳ ἡλιακῷ συστήματι, ποικίλλουσιν ἀπὸ πλανήτου εἰς πλανήτην. Ἐν γένει δὲ ἡ Γῆ δὲν δύναται νὰ θεωρηθῇ ὡς τὸ γενικὸν πρότυπον τοῦ πλανητικοῦ ἡμῶν κόσμου, ἀλλ' ὡς μία τῶν διαφόρων αὐτοῦ μορφῶν.

Γ'.

Ἀλλὰ τὸ σύστημα τοῦ ἡμετέρου Ἡλίου εἶναι μοναδικὸν ἐν τῷ Σύμπαντι; ἡ ἀπειροστὴ ἐντὸς τοῦ Ἀπείρου ὁμὰς τῶν ὀλίγων αὐτοῦ κόσμων, ἡ μικρὰ αὕτη πλανητικὴ οἰκογένεια, εἰς ἣν ἀνήκομεν, εἶναι ἡ μόνη ἐντὸς τοῦ ἀχανοῦς;

Οὐχὶ βεβαίως. Ὁ ἡμέτερος Ἥλιος εἶναι ἐλάχιστον μέλος ἑνὸς τῶν ἀπείρων ἀστρικῶν συστημάτων τοῦ Σύμπαντος· εἶναι εἷς τῶν ἑκατομμυρίων ἀπλανῶν ἀστέρων τῶν ἀποτελούντων τὴν φακοειδῆ ἀστρικὴν συστροφὴν τοῦ Γαλαξίου.

Ἕκαστος τῶν ἀναριθμήτων ἀπλανῶν ἀστέρων, οἵτινες διὰ τῆς μαρμαρυγῆς των κοσμοῦσι τὸν οὐρανὸν ἡμῶν, ἑκάστη τῶν ἀπείρων τούτων φωτεινῶν σταγόνων, αἵτινες ἀποτελοῦσι τὸν φωτοωκεανὸν Γαλαξίαν, ὡς εἴπομεν ἤδη, εἶναι καὶ ἓν κοσμικὸν κέντρον, εἷς ἥλιος, ὅστις, ἐντὸς τῶν ἰδίων πλανητικῶν τροχιῶν εὑρισκόμενος, ἕλκει καὶ

ὑποχρεοῖ τοὺς πλανήτας του νὰ περιφέρωνται περὶ ἑαυτὸν ἐπὶ κανονικῶν τροχιῶν, κατὰ τοὺς νόμους τοῦ Κεπλέρου. Εἶναι ἑστία φωτός, θερμότητος καὶ ἐνεργείας ἐν γένει· εἶναι πηγὴ κινήσεων, δράσεως, μεταβολῶν καὶ ποικίλων φυσικῶν φαινομένων ἐπὶ τῶν πλανητῶν του· κινεῖται μετ' αὐτῶν ἐπὶ ὡρισμένης τροχιᾶς μετὰ ταχύτητος πολλῶν χιλιομέτρων κατὰ δευτερόλεπτον· τρέχει κατὰ πᾶσαν πιθανότητα μετὰ πάντων τῶν λοιπῶν μελῶν τοῦ Γαλαξίου ἀνὰ τὸ ἀχανὲς πρὸς ἄγνωστον διεύθυνσιν.

Ὁ Σείριος εἶναι πεντηκοντάκις περίπου λαμπρότερος καὶ τετράκις βαρύτερος τοῦ Ἡλίου. Ὁ α τοῦ Κενταύρου διπλάσιος, ὁ η τῆς Κασσιεπείας ὀκταπλάσιος καὶ ὁ o^2 τοῦ Ἠριδανοῦ ἴσος κατὰ τὸ βάρος πρὸς τὸν Ἥλιον. Ὁ δορυφόρος τοῦ Σειρίου εἶναι σχεδὸν ἴσος πρὸς τὸ ἥμισυ αὐτοῦ, ἀπέχει τούτου σχεδὸν ὅσον καὶ ὁ Οὐρανὸς ἀπὸ τοῦ Ἡλίου, καὶ περιφέρεται περὶ τὸν Σείριον ἐπὶ λίαν ἐκκέντρου ἐλλειπτικῆς τροχιᾶς ἐντὸς 49,4 ἐτῶν. Οἱ βραχείας περιόδου μεταβλητοὶ ἀστέρες β τοῦ Περσέως (Algol) καὶ δ τοῦ Κηφέως ἐξηγήθησαν, καὶ ἡ φασματικὴ ἀνάλυσις ἐπεβεβαίωσεν ἤδη τὴν θεωρίαν ταύτην, ὅτι ἀκολουθοῦνται ὑπὸ ψυχρῶν καὶ σκοτεινῶν πλανητῶν, ἐχόντων ὄγκους ἀναλόγους πρὸς τοὺς κεντρικοὺς τῶν συστημάτων τούτων ἡλίους. Περὶ τοὺς ἀστέρας τούτους οἱ πλανῆται αὐτῶν κατὰ τοὺς νόμους τοῦ Κεπλέρου περιφερόμενοι, καὶ συνεπῶς πρὸ αὐτῶν περιοδικῶς διερχόμενοι, προξενοῦσι τὰς γνωστὰς ἀμαυρώσεις καὶ ἐκλείψεις των.

Ὁ α τοῦ Ἀετοῦ (Altaïr), ὁ β τῆς Μικρᾶς Ἄρκτου, ὁ Σ 2145 καὶ ἄλλοι διὰ τοῦ ὑπολογισμοῦ καὶ τῆς φασματικῆς ἀναλύσεως εὑρέθησαν, ὅτι εἶναι τοὐλάχιστον τριπλοῖ, ἀποτελοῦντες συστήματα συγκείμενα ἐξ ἑνὸς τοὐλάχιστον ἡλίου καὶ ἄλλων σκοτεινῶν ἢ λαμπρῶν σωμάτων περὶ αὐτοὺς περιφερομένων.

Ἀλλ' οἱ ἀπειροπληθεῖς καὶ κολοσσαῖοι οὗτοι ἥλιοι, ἀπέχοντες μεγάλως ἀφ' ἡμῶν, ὡς καὶ ἀπ' ἀλλήλων, φαίνονται μικροί, ἀσήμαντοι. Τὸ φῶς, ὁ ταχύτερος τῶν δρομέων, διατρέχων 300.000 χιλιομέτρων ἀνὰ δευτερόλεπτον, χρειάζεται ἵνα φθάσῃ μέχρις ἡμῶν 4,5 ἔτη ἀπὸ τοῦ α τοῦ Κενταύρου, τοῦ ἐγγυτέρου τούτων, καὶ 46,5 ἔτη ἀπὸ τοῦ Πολικοῦ ἀστέρος. Ὅθεν ἡ ἀπὸ τῆς Γῆς ἀπόστασις τοῦ μὲν πρώτου εἶναι ἴση πρὸς 43, τοῦ δὲ δευτέρου πρὸς 438 τρισεκατομμύρια χιλιομέτρων!

Δ΄.

Ἀλλὰ τὰ ἡλιακὰ ταῦτα συστήματα, τὰ ἀποτελοῦντα τὸν Γαλαξίαν, εἶναι πάντα τὰ αὐτά; ἔχουσι τὴν αὐτὴν κατασκευήν, τὰς αὐτὰς διαστάσεις, καὶ ἐν γένει τοὺς αὐτοὺς μηχανικοὺς καὶ φυσικοὺς χαρακτῆρας μετὰ τοῦ ἡμετέρου; Οὐχὶ ἀναμφιβόλως. Τὸ ἡμέτερον πλανητικὸν σύστημα παρουσιάζει ἕνα τῶν ποικίλων τύπων, οἵτινες ἐπικρατοῦσιν ἐν τῇ ἀστρικῇ συστροφῇ τοῦ Γαλαξίου. Οὐ μόνον δὲν ἀποτελεῖ τὸν κανόνα τῶν πλανητικῶν συστημάτων, ἀλλ᾽ ἴσως εἶναι μία τῶν σπανίων ἐξαιρέσεων αὐτοῦ, τῶν προκυψασῶν συνεπείᾳ εἰδικῶν ὅρων καὶ ἰδιαιτέρων ἐπιδράσεων, ἐν τῇ φυσικῇ καὶ μηχανικῇ καταστάσει τοῦ ἀρχεγόνου νεφελοειδοῦς ἡμῶν.

Ὁ τύπος αὐτοῦ, ἔχοντος ἐν τῷ μέσῳ ἕνα ἥλιον καὶ πέριξ τούτου μικροὺς σχετικῶς πρὸς αὐτὸν πλανήτας, περιφερομένους ἐπὶ κυκλικῶν σχεδόν τροχιῶν, δὲν εἶναι ὁ γενικὸς τῶν ἡλιακῶν συστημάτων τοῦ Γαλαξίου.

Ὑπάρχουσιν ἐν αὐτῷ πλανητικὰ συστήματα ἔχοντα δύο, τρεῖς, καὶ πλείονας ἡλίους. Τὰ μέλη τῶν διπλῶν καὶ πολλαπλῶν ἀστέρων δὲν διαφέρουσι μεγάλως πρὸς ἄλληλα· κινοῦνται ἐπὶ ἐλλειπτικῶν λίαν ἐκκέντρων συνήθως τροχιῶν, καὶ εἰς χρονικὰ διαστήματα, ἀνερχόμενα εἰς πολλοὺς αἰῶνας ἐνίοτε.

Ὁ α τοῦ Κενταύρου ἀποτελεῖται ἐκ δύο ἴσων σχεδὸν ἀστέρων, ἐξ ὧν ὁ δεύτερος περιφέρεται ἐντὸς 81 ἐτῶν περὶ τὸν πρῶτον ἐπὶ λίαν ἐκκέντρου ἐλλειπτικῆς τροχιᾶς, ἧς ὁ μέγας ἄξων (52″,5) εἶναι ἐνεαπλάσιος περίπου τοῦ μικροῦ (6″,16).

Ὁ ζ τοῦ Καρκίνου ἀποτελεῖται ἐκ τριῶν ἀστέρων, ἐξ ὧν οἱ μὲν δύο, πέμπτου σχεδὸν μεγέθους, κινοῦνται περὶ τὸ κοινὸν κέντρον τοῦ βάρους των ἐπὶ κυκλικῶν σχεδὸν τροχιῶν ἐντὸς 60 περίπου ἐτῶν, ὁ δὲ τρίτος, ὁ μικρότερος καὶ μᾶλλον μεμακρυσμένος αὐτῶν, περιφέρεται περὶ τὸ ζεῦγος τοῦτο τῶν ἡλίων ἐντὸς ἑκατοντάδων ὅλων ἐτῶν.

Ὁ ε τῆς Λύρας σύγκειται ἐκ δύο ζευγῶν, ἕκαστον τῶν ὁποίων κινεῖται περὶ τὸ κοινὸν κέντρον τοῦ βάρους του βραδέως, ἐντὸς 300 μέχρι 500 ἐτῶν, ἀμφότερα δὲ ἔχουσι κοινὴν ἰδίαν κίνησιν εἰς τὸ διάστημα, καὶ περιφέρονται περὶ τὸ κέντρον τοῦ βάρους των ἐντὸς περιόδου ἀνερχομένης εἰς χιλιετηρίδας ὁλοκλήρους.

Ὁ ζ τοῦ Ὑδροχόου συνίσταται ἐκ δύο ἀστέρων τετάρτου μεγέθους, ἐξ ὧν ὁ εἷς περιφέρεται περὶ τὸν ἕτερον ἐντὸς 1758 ἐτῶν περίπου.

Τὸ Τραπέζιον ἢ ὁ θ τοῦ Ὠρίωνος ἀποτελεῖται ἐκ τεσσάρων τοῦ αὐτοῦ σχεδὸν μεγέθους ἡλίων, οἵτινες εἰς τὴν αὐτὴν περίπου ἀπ' ἀλλήλων ἀπόστασιν εὑρισκόμενοι ἀποτελοῦσι τὸ ὁμώνυμον σχῆμα.

Ἐπὶ τῶν διπλῶν καὶ ἐν γένει ἐπὶ τῶν πολλαπλῶν τούτων ἡλιακῶν συστημάτων, ἐν οἷς ἀντὶ ἑνὸς ἔχομεν δύο καὶ πλείονας ἡλίους, συνήθως διαφόρων χρωμάτων, οἱ περὶ αὐτοὺς περιφερόμενοι πλανῆται φωτίζονται καὶ θερμαίνονται ὑπὸ δύο καὶ πλειόνων ἄστρων. Ἡμέραι διαφόρων χρωμάτων, κυαναῖ, ἐρυθραί, χρυσαῖ, λευκαί, κίτριναι κτλ. ὁτὲ μὲν ὑπὸ τοῦ ἑνός, ὁτὲ δὲ ὑπὸ τοῦ ἄλλου, καὶ ἐνίοτε ὑπὸ δύο ἢ καὶ πλειόνων ἡλίων φωτιζόμεναι, διαδέχονται ἀλλήλας. Ὧραι τοῦ ἔτους ποικίλαι καὶ πολλαπλαῖ· κλίματα μετὰ μεταβολῶν καὶ στοιχείων ἀγνώστων ἡμῖν· ἡμέραι μακραὶ καὶ νύκτες μικραὶ ἢ σπάνιαι, ἐκτάκτως ἀνωμάλου διαρκείας, ἀντὶ τῶν κανονικῶν, τῶν ὁμαλῶς κατὰ τὴν αὐτὴν τάξιν ἐπαναλαμβανομένων ἐπὶ τῆς Γῆς. Εἷς ἥλιος ἀνατέλλων καὶ ἄλλος δύων· λυκαυγὲς καὶ συγχρόνως λυκόφως· ἐκλείψεις ἡλίων δι' ἐπιπροσθήσεως ἡλίων· τὰ ἀντικείμενα παραλλάσσοντα χρῶμα ἐντὸς τοῦ αὐτοῦ ἔτους, τῆς αὐτῆς ἡμέρας, τῆς αὐτῆς στιγμῆς. Καὶ ἐν γένει οἱ ἀστρονομικοί, οἱ μετεωρολογικοί, καὶ οἱ κλιματολογικοὶ χαρακτῆρες, αἱ παραλλαγαὶ καὶ οἱ ὅροι τῆς διαδοχῆς τῶν χρωμάτων, τῆς λαμπρότητος, καὶ καθόλου τῶν φυσικῶν φαινομένων εἰς τὰ συστήματα ταῦτα παρουσιάζουσι ποικιλίαν, κάλλος, συνδυασμούς, ἀντιθέσεις, θεάματα, φυσικὰς ἀλλοιώσεις, ἃς ἡ ἰσχυροτέρα φαντασία ἀδυνατεῖ νὰ συλλάβῃ!

Ἡ ἐκκεντρότης τῶν τροχιῶν αὐτῶν καὶ συνεπῶς ἡ μεταβολὴ τῶν ἀποστάσεων τῶν περὶ αὐτοὺς κινουμένων πλανητῶν ἀφ' ἑκάστου τῶν λοιπῶν ἡλίων τοῦ συστήματος εἶναι ἐνίοτε τόσῳ μεγάλη, ὥστε αἱ κατὰ τὴν διάρκειαν μιᾶς περιφορᾶς θερμομετρικαὶ μεταβολαὶ καθίστανται ἐν αὐτοῖς κολοσσαῖαι, ἐνῷ αὗται ἐπὶ τῶν πλείστων πλανητῶν τοῦ ἡμετέρου συστήματος, συνεπείᾳ τῆς μικρᾶς ἐκκεντρότητος τῶν τροχιῶν αὐτοῦ, εἶναι ἐλάχισται.

Ε'.

Πλὴν διατί αἱ παραλλαγαί, αἱ ἐξαιρέσεις, καὶ αἱ διακρίσεις αὗται; πόθεν τὰ προνόμια καὶ ἡ ἀνώμαλος μεταξὺ τῶν διαφόρων συστημά-

των ἀνισότης; μήπως δὲν ἰσχύουσιν οἱ αὐτοὶ αἰώνιοι φυσικοὶ νόμοι πανταχοῦ τοῦ Σύμπαντος; μήπως δὲν ἐπεκράτησαν οἱ αὐτοὶ κανόνες, αἱ αὐταὶ φυσικαὶ ἰδιότητες τῆς ὕλης καὶ τῆς ἐνεργείας, πανταχοῦ τοῦ Γαλαξίου, πρὸς σχηματισμὸν τῶν ἀπειραρίθμων συστημάτων αὐτοῦ;

Οἱ μεγάλοι φυσικοὶ νόμοι οἱ κυβερνῶντες τοὺς κόσμους καὶ διέποντες τὸ Σύμπαν εἶναι πανταχοῦ οἱ αὐτοί. Ἀλλ' οἱ διάφοροι ὅροι, οἱ ποικίλοι συνδυασμοί, ἡ διαφορὰ τῆς καταστάσεως, εἰς ἣν εὑρέθησαν ἑκάστοτε τὰ σώματα, συνετέλεσαν εἰς γένεσιν τῶν παραλλαγῶν τούτων.

Κατὰ τὴν κοσμογονικὴν θεωρίαν τοῦ Laplace, τὸ πλανητικὸν ἡμῶν σύστημα ἐγεννήθη ἐξ ἀρχεγόνου τινος νεφελοειδοῦς, στρεφομένου περὶ ἄξονα, πεπλατυσμένου περὶ τοὺς πόλους, καὶ ἐκτεινομένου πέραν τῆς τροχιᾶς τοῦ Ποσειδῶνος. Τοῦ νεφελοειδοῦς τούτου, συνεπείᾳ τῆς ψύξεως καὶ τῆς βαρύτητος, συστελλομένου, ηὔξανε βαθμηδὸν ἡ θερμότης, τὸ φῶς καὶ ἡ περιστροφικὴ ταχύτης. Ἕνεκα δὲ τῆς αὐξήσεως τῆς κινήσεως ταύτης, ἡ φυγόκεντρος δύναμις γινομένη βαθμηδὸν ἰσχυροτέρα τῆς βαρύτητος περὶ τὸν ἰσημερινόν, ἀπέσπα περὶ τὸν παράλληλον τοῦτον μικροὺς σχετικῶς δακτυλίους, οἵτινες ἀπετέλεσαν τοὺς πλανήτας.

Ἡ θεωρία αὕτη τῆς κοσμικῆς ἐξελίξεως, ἡ ἐκ τῆς φιλοσοφικῆς δυνάμεως τοῦ Kant καὶ τῆς μεγαλοφυοῦς παρατηρητικότητος τοῦ W. Herschel κατ' ἀρχὴν πηγάσασα, καὶ διὰ τῆς εὐρείας μαθηματικῆς ἐρεύνης τοῦ πλανητικοῦ ἡμῶν συστήματος ὑπὸ τοῦ μεγάλου Laplace λεπτομερῶς διατυπωθεῖσα, ὑποστηριζομένη καὶ συμπληρουμένη ἤδη ὑπὸ τῶν νεωτέρων ἀνακαλύψεων καὶ ἰδίᾳ τῆς Θερμοδυναμικῆς, τείνει νὰ καταστῇ ὁσημέραι ἐπιστημονικὴ ἀλήθεια ἀναντίρρητος.

Ἐὰν ὅμως τὸ ἡμέτερον πλανητικὸν σύστημα εὑρεθὲν κατὰ τὴν γένεσιν αὐτοῦ, ὑπὸ ὡρισμένας μηχανικὰς καὶ φυσικὰς συνθήκας, ἐγεννήθη ὁποῖον γνωρίζομεν αὐτό, καὶ καθ' ὃν τρόπον διετύπωσεν ὁ Laplace, δὲν ἕπεται ὅτι, τῶν συνθηκῶν τούτων μεταβαλλομένων, θὰ ἔχωμεν τὰ αὐτὰ ἀποτελέσματα, καὶ ὅτι ἄλλα συστήματα, ὑπὸ διαφόρους φυσικοὺς καὶ μηχανικοὺς ὅρους ἐν ἀρχῇ τῆς γεννήσεως αὐτῶν εὑρεθέντα, δὲν ἔπρεπε νὰ δημιουργηθῶσιν ἀλλοῖα αὐτοῦ.

Ἐν τῇ Οὐρανίῳ Μηχανικῇ ἀποδεικνύεται, ὅτι τὸ σχῆμα ἰσορροπίας ῥευστοῦ ὁμογενοῦς σώματος, στρεφομένου ὁμαλῶς περὶ σταθερὸν ἄξονα, καὶ τοῦ ὁποίου τὰ μόρια ἕλκονται ἀμοιβαίως κατὰ τὸν νόμον

τοῦ Νεύτωνος εἶναι, ὑπὸ ὡρισμένους μηχανικοὺς καὶ φυσικοὺς ὅρους, τὸ ἐλλειψοειδὲς ἐκ περιστροφῆς.

Μεταβαλλομένων ὅμως τῶν ὑπὸ τοῦ ῥευστοῦ τούτου σώματος πληρουμένων ὅρων, ὁ Jacobi ἀπέδειξεν, ὅτι τὸ σχῆμα ἰσοῤῥοπίας αὐτοῦ δύναται νὰ εἶναι τὸ ἐλλειψοειδὲς μετὰ τριῶν ἀνίσων ἀξόνων.

Ὁ διαπρεπὴς Γάλλος μαθηματικὸς Poincaré ἐρευνῶν βαθύτερον τὸ ζήτημα τοῦτο, ἔφθασεν εἰς τὰ ἑξῆς σπουδαῖα συμπεράσματα (Acta Mathematica t. VII.):

«Τὰ ἐλλειψοειδῆ δὲν εἶναι τὰ μόνα σχήματα ἰσοῤῥοπίας, ἅτινα δύναται νὰ λάβῃ ῥευστὴ μάζα, ἧς πάντα τὰ μόρια ἕλκονται ἀμοιβαίως κατὰ τὸν νόμον τοῦ Νεύτωνος, καὶ ἥτις στρέφεται ὁμαλῶς περὶ ἄξονα. Ἐκτὸς μορφῶν τινων ἰσοῤῥοπίας, καθ' ἃς ἡ μάζα αὕτη ὑποδιαιρεῖται εἰς δύο ἢ πλείονα χωριστὰ σώματα, καὶ ἄλλων, καθ' ἃς αὕτη λαμβάνει σχῆμα δακτυλίου, ὑπάρχουσιν ἀκόμη ἄπειροι σειραὶ σχημάτων ἰσοῤῥοπίας . . . .

Θεωρήσωμεν ῥευστήν τινα μάζαν ὁμογενῆ, στρεφομένην ἀρχικῶς περὶ ἄξονα· ἂς φαντασθῶμεν ὅτι ἡ μάζα αὕτη συστέλλεται ψυχομένη βραδέως, ἀλλ' οὕτως ὥστε νὰ μένῃ πάντοτε ὁμογενής. Ὑποθέσωμεν ὅτι ἡ ψύξις εἶναι ἀρκετὰ βραδεῖα καὶ ἡ ἐσωτερικὴ τριβὴ τοῦ ῥευστοῦ ἀρκετὰ ἰσχυρά, ὅπως ἡ περιστροφικὴ κίνησις μένῃ ἡ αὐτὴ εἰς τὰ διάφορα μέρη τῆς μάζης. Ὑπὸ τοὺς ὅρους τούτους τὸ ῥευστὸν θὰ τείνῃ πάντοτε νὰ λάβῃ σχῆμα ἰσοῤῥοπίας αἰωνίως σταθερόν· ἡ ῥοπὴ τῆς ποσότητος τῆς κινήσεως θὰ μείνῃ ὡσαύτως σταθερά.

Ἐν ἀρχῇ, τῆς πυκνότητος οὔσης λίαν μικρᾶς, τὸ σχῆμα τῆς μάζης εἶναι ἐλλειψοειδὲς ἐκ περιστροφῆς, ἐλάχιστα διαφέρον τῆς σφαίρας. Ἡ ψύξις θὰ ἔχῃ κατ' ἀρχὰς ὡς ἀποτέλεσμα τὴν αὔξησιν τῆς πλατύνσεως τοῦ ἐλλειψοειδοῦς, ὅπερ θὰ διατηρηθῇ ἐν τούτοις ἐκ περιστροφῆς. Ὅταν ἡ πλάτυνσις γείνῃ σχεδὸν ἴση πρὸς $^2/_5$, τὸ ἐλλειψοειδὲς θὰ παύσῃ ὂν ἐκ περιστροφῆς καὶ θὰ γείνῃ ἐλλειψοειδὲς τοῦ Jacobi. Τῆς ψύξεως ἐξακολουθούσης, ἡ μάζα θὰ παύσῃ οὖσα ἐλλειψοειδής. Τὸ ἐλλειψοειδὲς φαίνεται κοιλαινόμενον ἐλαφρῶς ἐν τῷ μέσῳ αὐτοῦ, ἀλλ' ἐγγύτερον τῆς μιᾶς τῶν κορυφῶν τοῦ μεγάλου ἄξονος· τὸ μεῖζον μέρος τῆς ὕλης τείνει νὰ προσεγγίσῃ πρὸς τὸ σφαιρικὸν σχῆμα, ἐνῷ τὸ ἔλασσον μέρος ἐξέρχεται τοῦ ἐλλειψοειδοῦς διὰ τῆς ἄλλης κορυφῆς τοῦ μεγάλου ἄξονος, ὡς ἐὰν ἔτεινε νὰ χωρισθῇ τῆς κυρίας μάζης.

Εἶναι δύσκολον νὰ εἴπωμεν τί θὰ συμβῇ κατόπιν, ἐὰν ἡ ψύξις ἐξακολουθῇ, ἀλλ' ἐπιτρέπεται νὰ ὑποθέσωμεν, ὅτι ἡ μάζα θὰ βαίνῃ ἐπὶ μᾶλλον καὶ μᾶλλον κοιλαινομένη, στενουμένη ἐν τῷ μέσῳ αὐτῆς, καὶ τέλος θὰ διαιρεθῇ εἰς δύο χωριστὰ σώματα».

«Ὁ κ. Poincaré περαίνων παρατηρεῖ ὅτι τὰ προηγούμενα συμπεράσματα δὲν δύνανται νὰ ἐφαρμοσθῶσιν ἀμέσως εἰς τὴν κοσμογονικὴν θεωρίαν τοῦ Laplace, διότι ὁ νεφελοειδής, ἐξ οὗ ἐγεννήθη τὸ ἡλιακὸν ἡμῶν σύστημα, θὰ ἦτο λίαν πυκνὸς περὶ τὸ κέντρον» (1).

Κατὰ τὰς προσφάτους ἐρεύνας τοῦ Ἀμερικανοῦ ἀστρονόμου κ. See, ὅταν ἐκ ῥευστῆς ὁμογενοῦς μάζης, στρεφομένης περὶ ἄξονα, ἀποσπῶνται βαθμηδὸν μέρη τινα αὐτῆς, ταῦτα συνήθως δὲν θὰ ἔχωσι σχῆμα δακτυλιοειδές, ὡς ὑποθέτει ἡ θεωρία τοῦ Laplace, ἀλλὰ θὰ παράγωνται δύο μάζαι σφαιροειδεῖς, μὴ διαφέρουσαι πολὺ τὸ μέγεθος. Ἐὰν δὲ τὸ ῥευστὸν εἶναι ἑτερογενές, ἡ διαφορὰ τῶν μαζῶν θὰ εἶναι πολὺ μείζων, ἢ ὅταν τοῦτο εἶναι ὁμογενές.

Ὁ κ. See, εἰς ἔνδειξιν τῆς πιθανότητος, ὅτι οὕτως ἐσχηματίσθησαν οἱ διπλοῖ ἀστέρες, καὶ οὐχὶ δι' ἀποσπάσεως δακτυλίων, ἣν περίπτωσιν θεωρεῖ ἐξαιρετικήν, φέρει σειρὰν σχημάτων διπλῶν νεφελοειδῶν τοῦ John Herschel, οἵτινες ὁμοιάζουσι μεγάλως πρὸς ἁλτῆρας, καὶ πείθουσι πράγματι περὶ τῆς ἀκριβείας τῶν θεωριῶν τούτων. Δεικνύει δὲ συγχρόνως, ὅτι ἡ μεγάλη ἐκκεντρότης τῶν τροχιῶν τῶν διπλῶν ἀστέρων προέρχεται ἐκ τῆς τριβῆς τῶν παλιρροιῶν, τῶν παραγομένων ὑπὸ τῆς ἀμοιβαίας ἕλξεως ἐφ' ἑκάστου τῶν σωμάτων τούτων.

Κατὰ ταῦτα, τὰ ἡλιακὰ συστήματα, προερχόμενα ἐκ βαθμιαίας ἐξελίξεως τῆς ὕλης, διαφέρουσιν ὡς ἐκ τῶν διαφόρων μηχανικῶν καὶ φυσικῶν ὅρων, οἵτινες ἐπεκράτησαν κατὰ τὴν γένεσιν αὐτῶν. Οἱ ἥλιοι εἶναι ἀποτέλεσμα συμπυκνώσεως τῆς ἀραιᾶς καὶ ἀερώδους μάζης τῶν νεφελοειδῶν, συνεπείᾳ τῆς ψύξεως καὶ τῆς βαρύτητος. Οἱ νεφελοειδεῖς, συμπυκνούμενοι καὶ θερμαινόμενοι βαθμηδόν, διέρχονται διαδοχικῶς διὰ διαφόρων φάσεων ἐξελίξεως καὶ ἡλικίας, ἀπὸ τοῦ ἐν ἐμβρυώδει καταστάσει ἀμόρφου νεφελοειδοῦς, διὰ τῆς παιδικῆς τοῦ ἀμυδροῦ, διὰ τῆς ἐφηβικῆς τοῦ θερμοῦ, μέχρι τῆς ἀνδρικῆς καὶ ἀκμαίας τοῦ λαμπροῦ ἀστέρος. Τότε ἄρχονται ψυχόμενοι, καὶ

(1) F. Tisserand, Traité de Mécanique Celeste t. II, p. 168-169.

κατέρχονται βραδέως πάλιν τὰς βαθμίδας τῆς παρακμῆς καὶ τοῦ γήρατος μέχρι τῆς ψυχρᾶς καὶ ἀμαυρᾶς καταστάσεως τῶν πλανητῶν.

ϛ'.

Ἀλλ' ἐὰν οἱ ἀστέρες ὑπόκεινται εἰς τὸν μέγαν νόμον τῆς ἐξελίξεως, ἐὰν διέρχωνται καὶ αὐτοί, ὡς τὰ ζῷα καὶ τὰ φυτά, διὰ ποικίλων φάσεων ἀναπτύξεως, δυνάμεθα νὰ ἐκτιμήσωμεν τὴν περίοδον τοῦ βίου αὐτῶν, ἔχομεν τὰ μέσα νὰ εὕρωμεν τὴν ἡλικίαν, μέχρι τῆς ὁποίας ἕκαστος αὐτῶν ἔχει προχωρήσει;

Τὸ θεμελιῶδες τοῦτο ζήτημα τῆς Φυσικῆς Ἀστρονομίας, τὸ ὕψιστον τοῦτο αἴτημα τῆς Θετικῆς Φιλοσοφίας, ὅπερ ἐκ πρώτης ὄψεως φαίνεται ἀπρόσιτον ἐπιστημονικῶς, ἄλυτον θετικῶς, καὶ ὅπερ πρὸ ἡμίσεως περίπου αἰῶνος ἡ Ἐπιστήμη οὐδὲ νὰ πραγματευθῇ κἂν ἠδύνατο, λύει ἤδη τὸ φασματοσκόπιον.

Ἡ φασματικὴ ἀνάλυσις, ἥτις παρέχει ἡμῖν τὴν χημικὴν σύστασιν, τὴν πυκνότητα, τὴν φυσικὴν κατάστασιν, καὶ τόσα ἄλλα χαρακτηριστικὰ στοιχεῖα τῶν οὐρανίων σωμάτων, ἀποκρίνεται ἤδη καθ' ἑκάστην καὶ εἰς τὰ ἐρωτήματα ταῦτα.

Ἡ ἡλικία τῶν ἀστέρων, συνεπείᾳ τῆς ἐξελίξεως, εἰς ἣν ὑπόκεινται, συνδέεται στενῶς πρὸς τὴν θερμοκρασίαν αὐτῶν· ἡ δὲ θερμοκρασία τῶν ἡλίων ἀποκαλύπτεται ἐξ ὡρισμένων χαρακτήρων τοῦ φάσματος καὶ ἐν γένει τοῦ φωτός των.

Καθ' ὅσον ἡ θερμοκρασία σώματός τινος αὐξάνει, κατὰ τοσοῦτον καὶ αἱ φωτειναὶ ἰδιότητες αὐτοῦ μεταβάλλονται. Ὅταν τὰ στερεὰ καὶ τὰ ὑγρὰ σώματα ἔχωσι θερμοκρασίαν κυμαινομένην μεταξὺ 400° καὶ 500°, τὰ μόρια αὐτῶν ἔχουσι κίνησιν καθιστῶσαν ταῦτα ἁπλῶς θερμά, ἀλλ' οὐχὶ καὶ φωτεινά. Ὁ ὀφθαλμὸς ἡμῶν τότε εἶναι τυφλὸς διὰ τὰς ἀκτῖνας αὐτῶν, καὶ ἡ φωτογραφικὴ πλὰξ μένει ἀπαθὴς πρὸ τοῦ φωτὸς τούτου, ὅπερ καλεῖται σκοτεινὴ ἀκτινοβόλος θερμότης. Ὅταν ἡ θερμοκρασία τοῦ σώματος ὑπερβῇ τοὺς 500°, ὥστε τὰ μόρια αὐτοῦ νὰ παράγωσιν ἐντὸς τοῦ αἰθέρος περὶ τὰ 400 τρισεκατομμύρια παλμῶν κατὰ δευτερόλεπτον, τότε τὸ φῶς αὐτοῦ καθίσταται ὁρατὸν εἰς τὸν ὀφθαλμόν, ὡς φῶς ἐρυθρόν. Ἐὰν ἡ θερμοκρασία τοῦ σώματος αὐξάνῃ βαθμηδὸν ὑπὲρ τοὺς 500°, τὸ φῶς αὐτοῦ φαίνεται δια-

δοχικῶς βαθὺ ἐρυθρόν, ἀνοικτὸν ἐρυθρόν, πορτοκαλόχρουν, κίτρινον, ἀνοικτὸν κίτρινον, καὶ τείνει πρὸς τὸ λευκόν. Καθ' ὅσον δὲ ἡ θερμοκρασία τοῦ σώματος αὐξάνει, κατὰ τοσοῦτον ἀναφαίνονται ἀκτῖνες μικροτέρου μήκους κύματος, ἤτοι ἀκτῖνες παραγόμεναι ὑπὸ πολυπληθεστέρων ἐν τῷ αὐτῷ χρόνῳ παλμῶν τῶν μορίων αὐτοῦ.

Αἱ κίτριναι ἀκτῖνες τῆς γραμμῆς D τοῦ Fraunhofer ἀντιστοιχοῦσιν εἰς 510 τρισεκατομμύρια παλμῶν κατὰ δευτερόλεπτον. Τὸ ἰόχρουν φῶς ἀντιστοιχεῖ εἰς 800 τρισεκατομμύρια περίπου παλμῶν κατὰ δευτερόλεπτον. Καὶ ἐὰν διπλασιάσωμεν τὸν ἀριθμὸν τοῦτον τῶν παλμικῶν κινήσεων τῶν μορίων, φθάνομεν εἰς τοὺς ταχυτέρους γνωστοὺς παλμοὺς τῶν 1.600 τρισεκατομμυρίων κατὰ δευτερόλεπτον, ὧν τὸ φῶς εἶναι καὶ πάλιν ἀόρατον εἰς τὸν ὀφθαλμὸν ἡμῶν.

Οὕτω λοιπόν, αὐξανομένης βαθμηδὸν τῆς θερμοκρασίας τοῦ σώματος, τὸ πλῆθος τῶν παλμῶν τῶν μορίων αὐτοῦ αὐξάνει· αἱ ἀκτῖνες, ἃς ἐκπέμπει, πολλαπλασιάζονται κατά τε τὸν ἀριθμὸν καὶ τὸ χρῶμα, διερχόμεναι ἀπὸ τοῦ βαθέως ἐρυθροῦ μέχρι τοῦ ἰόχρου, καὶ τέλος καθίστανται ἀόρατοι εἰς τὸν ὀφθαλμὸν καὶ αἰσθηταὶ μόνον εἰς τὴν φωτογραφικὴν πλάκα.

Ἡ σκοτεινὴ ἀκτινοβόλος θερμότης, ἡ ἀντιστοιχοῦσα εἰς τοὺς ἧττον συχνοὺς παλμοὺς τοὺς παρατηρηθέντας ὑπὸ τοῦ Langley, ἔχει μῆκος κύματος 45 φορὰς μεῖζον τοῦ τῶν ἰοχρόων ἀκτίνων, ἤτοι παράγεται ὑπὸ 18 τρισεκατομμυρίων περίπου παλμῶν κατὰ δευτερόλεπτον. Ὅθεν μέχρι τῶν 400 τρισεκατομμυρίων ἔχομεν τὴν ἀκτινοβόλον σκοτεινὴν θερμότητα· ἀπὸ τοῦ ὁρίου τούτου μέχρι τῶν 800 τρισεκατομμυρίων ἔχομεν τὸ ὁρατὸν φῶς· καὶ τέλος ἀπὸ τούτου μέχρι τῶν 1.600 τρισεκατομμυρίων παλμῶν κατὰ δευτερόλεπτον ἔχομεν τὸ ἀόρατον φῶς. Αἱ θερμαντικαί, ὁραταί, καὶ φωτογραφικαὶ αὗται ἀκτῖνες περιλαμβάνονται μεταξὺ 18^{μ} καὶ $0^{\mu},2$ μήκους κύματος (1).

Τὰ ἐν διαπύρῳ καταστάσει εὑρισκόμενα ἀέρια καθίστανται καὶ αὐτὰ μέχρις ὁρίου τινος λαμπρότερα, καθ' ὅσον ἡ θερμοκρασία αὐτῶν αὐξάνει· δὲν παρέχουσιν ὅμως ἀκριβῶς τὰ αὐτὰ φωτεινὰ φαινόμενα, ὁποῖα τὰ στερεὰ καὶ τὰ ὑγρά. Τὸ φάσμα τῶν ἀερίων δὲν εἶναι συνεχές· ἀποτελεῖται ἐκ λαμπρῶν γραμμῶν διαφόρων χρωμάτων, ἐξαρτω-

(1) μ = ἓν μικρόν = ἓν χιλιοστὸν τοῦ χιλιοστομέτρου.

μένων ἐκ τῆς φύσεως, τῆς θερμοκρασίας,καὶ τῆς πιέσεως τοῦ ἀκτινοβόλου σώματος. Ὁ ἀριθμὸς τῶν λαμπρῶν γραμμῶν, ὡς καὶ ἡ λαμπρότης ἑκάστης αὐτῶν, αὐξάνει βαθμηδόν, ὑψουμένης τῆς θερμοκρασίας καὶ τῆς πιέσεως τοῦ ἀερίου. Ἐὰν δὲ ἡ θερμοκρασία καὶ ἡ πίεσις αὐξήσωσιν ἀρκετά, τὸ φῶς τοῦ ἀερίου τείνει νὰ καταστῇ ὁποῖον τὸ τῶν στερεῶν καὶ ὑγρῶν σωμάτων, τὸ δὲ φάσμα αὐτοῦ λαμβάνει τὴν ὄψιν συνεχοῦς φάσματος.

Ἐν γένει λοιπόν,καθ' ὅσον ἡ θερμοκρασία τῶν σωμάτων μεταβάλλεται, κατὰ τοσοῦτον ἀλλοιοῦνται ἡ λαμπρότης, τὸ χρῶμα, τὸ φάσμα καὶ ἐν γένει αἱ φωτειναὶ ἰδιότητες αὐτῶν.

Οἱ ἀπλανεῖς ἀστέρες φασματικῶς διαιροῦνται εἰς τρεῖς κυρίας τάξεις. Ἡ διαίρεσις αὕτη, ἥτις σχετίζεται πρὸς τὴν φυσικὴν κατάστασιν αὐτῶν, τὴν ὑπὸ τῆς φασματικῆς ἀναλύσεως δεικνυομένην, συμπίπτει καὶ μετὰ τῆς κλίμακος τῶν χρωμάτων, ἅτινα φαίνονται λαμβάνοντες διαδοχικῶς οἱ ἀστέρες.

Ἡ πρώτη τάξις, ἥτις εἶναι καὶ ἡ πολυπληθεστέρα πασῶν, περιλαμβάνει τοὺς λευκοὺς ἢ κυανοῦς ἀπλανεῖς ἀστέρας. Τὸ συνεχὲς φάσμα τούτων, ἐκτεινόμενον ἀρκετὰ πρὸς τὸ ἰόχρουν τμῆμα, ἔχει μεγίστην λαμπρότητα εἰς τὸ κυανοῦν,καὶ χαρακτηρίζεται ὑπὸ σκοτεινῶν, κατὰ τὸ μᾶλλον ἢ ἧττον πλατειῶν, ἰσχυρῶν συνήθως, γραμμῶν τοῦ ὑδρογόνου, ἐνῷ αἱ μαῦραι μεταλλικαὶ γραμμαὶ εἶναι τοὐναντίον ἀσθενέσταται, καὶ ἐνίοτε μάλιστα ἐλλείπουσιν ἐντελῶς.

Αἱ γραμμαὶ τοῦ ὑδρογόνου ἐλαττοῦνται βαθμηδόν, καθ' ὅσον αἱ μεταλλικαὶ αὐξάνουσιν. Ἐπειδὴ δέ, ἵνα παραχθῶσι σκοτειναὶ ἀπορροφητικαὶ γραμμαὶ εἰς τὸ φάσμα ἀστέρος τινος, δέον ἡ περιβάλλουσα αὐτὸν ἀτμόσφαιρα νὰ ἔχῃ θερμοκρασίαν ἀρκετὰ χαμηλοτέραν τῆς φωτοσφαίρας αὐτοῦ,ἢ πάχος ἱκανὸν πρὸς τοῦτο,τὸ δὲ ὑδρογόνον ἀπαιτεῖ ὑψηλοτάτην θερμοκρασίαν, ἵνα παραγάγῃ τὰς χαρακτηριστικὰς αὐτοῦ λαμπρὰς γραμμάς, ἐὰν ὁ ἀστὴρ εὑρίσκηται εἰς ὑψηλὴν θερμοκρασίαν, μόνον τὸ ὑδρογόνον θὰ εἶναι ἀρκετὰ παχὺ καὶ σχετικῶς πρὸς τὰς ἀκτῖνας τῆς ὄπισθεν αὐτοῦ φωτοσφαίρας ψυχρόν, ἵνα ἀπορροφήσῃ ἰσχυρῶς αὐτάς,καὶ παραγάγῃ ζωηρὰς μαύρας γραμμάς. Οἱ δὲ μεταλλικοὶ ἀτμοὶ δίδουσιν ἀσθενεῖς ἀπορροφητικὰς γραμμὰς ἢ ἐλλείπουσιν ἐντελῶς εἰς τὸ φάσμα τοῦ ἀστέρος, οὐχὶ διότι σπανίζουσιν ἢ δὲν ὑπάρχουσι ποσῶς ἐν αὐτῷ, ἀλλὰ διότι εἶναι θερμότεροι τοῦ δέοντος, ὅπως

ἀποῤῥοφήσωσι τὰς χαρακτηριστικὰς αὐτῶν ἀκτῖνας τῆς φωτοσφαίρας.

Ὅθεν τὸ φάσμα τῶν λευκῶν ἀστέρων εἶναι χαρακτηριστικὸν τῆς νεαρᾶς φάσεως τοῦ βίου αὐτῶν, τῆς ἀστρικῆς ἐξελίξεως, ἣν διέρχονται, τῆς ὑψηλῆς θερμοκρασίας καὶ τῆς φυσικῆς καταστάσεως, εἰς ἣν εὑρίσκονται.

Εἰς τὴν τάξιν τῶν νέων τὴν ἡλικίαν κατατάσσονται οἱ πλεῖστοι τῶν διὰ γυμνοῦ ὀφθαλμοῦ ὁρατῶν ἀστέρων, ἐν οἷς ὁ Σείριος, ὁ Βέγας τῆς Λύρας, ὁ Βασιλίσκος, ὁ Προκύων, ὁ Κάστωρ, ὁ Στάχυς τῆς Παρθένου,καὶ ἄλλοι μεταξὺ τῶν λαμπροτέρων ἀστέρων τῶν κοσμούντων τὸ στερέωμα. Πάντες οὗτοι περιβάλλονται ὑπὸ παχείας ἐξ ὑδρογόνου ἀτμοσφαίρας εἰσὶν εἰσέτι ἀκμαῖοι, πλήρεις θερμότητος καὶ ἐνεργείας ἐν γένει.

Ἡ δευτέρα τάξις περιλαμβάνει τοὺς κιτρίνους ἀστέρας, ὧν τὸ φάσμα περιέχον, πλὴν τῶν τοῦ ὑδρογόνου, ἰσχυρὰς καὶ πολυπληθεῖς μαύρας μεταλλικὰς γραμμάς, ὁμοιάζει ἐντελῶς πρὸς τὸ τοῦ ἡμετέρου Ἡλίου.

Ἡ πληθώρα τῶν μεταλλικῶν τούτων γραμμῶν ὀφείλεται εἰς τὴν κατάπτωσιν τῆς θερμοκρασίας τῆς περιβαλλούσης τοὺς ἀστέρας τούτους ἀτμοσφαίρας, ἥτις οὕτω κατέστη πυκνοτέρα, ψυχροτέρα, πλουσιωτέρα εἰς μεταλλικοὺς ἀτμούς, καὶ λεπτοτέρα τὸ πάχος.

Εἰς τὴν ἡλιακὴν ταύτην τάξιν ἀνήκουσιν οἱ ἀστέρες, οἱ βαθμηδὸν συμπυκνωθέντες καὶ διελθόντες τὴν πρώτην νεότητα, τὴν πρώτην φάσιν τῆς ἀστρικῆς ἐξελίξεως, καὶ εὑρισκόμενοι ἤδη εἰς τὴν ἡλικίαν τῆς ὡριμότητος. Μεταξὺ αὐτῶν, πλὴν τοῦ Ἡλίου,περιλαμβάνονται ὁ Λαμποδίας, ὁ Ἀρκτοῦρος, ἡ Αἴξ, ὁ Πολικὸς ἀστήρ, ὁ Πολυδεύκης, καὶ πολλοὶ ἄλλοι ἐκ τῶν λαμπρῶν ἀστέρων τοῦ οὐρανοῦ ἡμῶν.

Ἡ τρίτη τάξις περιλαμβάνει τοὺς ἐρυθροὺς ἢ πορτοκαλόχρους ἀστέρας, ὧν τὸ φάσμα περιέχει πλὴν τῶν μεταλλικῶν γραμμῶν, πλείστας σκοτεινὰς ταινίας, τὸ δὲ ἰόχρουν τμῆμα, ὅπερ, ὡς εἴδομεν, ἀντιστοιχεῖ εἰς τὰς ὑψηλὰς θερμοκρασίας τῶν σωμάτων, ἐλλείπει σχεδὸν ἐντελῶς.

Ἡ ἔλλειψις τῶν ἰοχρόων ἀκτίνων, τῶν χαρακτηριστικῶν τῶν ὑψηλῶν θερμοκρασιῶν, ἡ ὕπαρξις τῶν σκοτεινῶν ταινιῶν, τῶν προερχομένων ἐξ ἀποῤῥοφήσεως τοῦ φωτὸς τῆς φωτοσφαίρας ὑπὸ πυκνῆς καὶ ψυχρᾶς ἀτμοσφαίρας, καὶ τὸ ἐρυθρὸν τοῦ χρώματος αὐτῶν, ὅπερ

ἀνήκει εἰς τὰς χαμηλὰς θερμοκρασίας τῶν σωμάτων, δεικνύουσιν ὅτι οἱ ἥλιοι οὗτοι ἐψύχθησαν ἱκανῶς, ὅτι αἱ ἀτμόσφαιραι αὐτῶν περιέχουσιν ἤδη καὶ σύνθετα ἴσως σώματα, ἅτινα ἕνεκα τῆς ὑψηλῆς θερμοκρασίας δὲν δύνανται νὰ ὑπάρξωσιν εἰς τοὺς ἀστέρας τῶν δύο πρώτων τάξεων, ὅτι διατρέχουσιν ἤδη τὸ στάδιον τοῦ γήρατος, τείνοντες βαθμηδὸν πρὸς τὸ πεπρωμένον, τὸ σκοτεινὸν τέλος, τὴν τελευταίαν φάσιν τῆς ἀστρικῆς ἐξελίξεως, ἥτις εἶναι ἡ ἔλλειψις ἐνεργείας, ὁ θάνατος.

Εἰς τὴν τάξιν ταύτην τῶν γεγηρακότων ἀστέρων ἀνήκουσιν ὁ Ἀντάρης, ὁ α τοῦ Ὠρίωνος, ὁ α τοῦ Ἡρακλέους, ὁ β τοῦ Πηγάσου, καὶ ἄλλοι ἐκ τῶν ἐρυθρῶν τοῦ οὐρανοῦ ἡλίων.

Διὰ τῆς φάσεως ταύτης τῆς ἀστρικῆς ἐξελίξεως, διὰ τῆς περιόδου ταύτης τοῦ ἀστρικοῦ βίου, διὰ τῆς ψυχρᾶς καὶ ἐξηντλημένης αὐτῆς ἡλικίας τοῦ γήρατος, τῆς ἀδυναμίας, εἶναι προωρισμένοι νὰ διέλθωσι βαθμηδὸν ὅλοι οἱ ἀπλανεῖς ἀστέρες, ὅλοι οἱ ἥλιοι, ἐν οἷς καὶ ὁ ἡμέτερος!

Ζ΄.

Ὁ ἡμέτερος Ἥλιος, ἡ πηγὴ αὕτη τῆς ζωῆς τοῦ πλανήτου ἡμῶν, προώρισται λοιπὸν ἡμέραν τινα νὰ ψυχθῇ, νὰ στερεοποιηθῇ; οἱ ἀπειράριθμοι ἀπλανεῖς ἀστέρες τείνουσι λοιπὸν νὰ σβεσθῶσι καὶ νὰ μεταβληθῶσιν εἰς σκοτεινὰς σφαίρας, κινουμένας ἀπαύστως ἐντὸς αἰωνίου σκότους; Τὸ Σύμπαν λοιπὸν προώρισται νὰ νεκρωθῇ ἡμέραν τινα;

Τὸ πᾶν γεννᾶται, ζῇ καὶ θνήσκει! Ἰδοὺ ὁ αἰώνιος νόμος τοῦ κόσμου. Πᾶν ὅ,τι ἐγεννήθη θὰ ἀποθάνῃ, πᾶν ὅ,τι ἤρχισε θὰ τελειώσῃ!

Ἀλλὰ τί ἐγεννήθη; τί ἔσχεν ἀρχήν; Μήπως τὸ Σύμπαν αὐτό; Οὐχὶ βεβαίως. Τὸ τοιοῦτον οὔτε φιλοσοφικῶς, οὔτε ἐπιστημονικῶς εἶναι ὀρθόν. Τὸ Σύμπαν εἶναι, ὡς εἴπομεν, ἄναρχον, ἄρα καὶ ἀτελεύτητον, ἄρα καὶ αἰώνιον. Μόνον αἱ φάσεις, δι᾽ ὧν διέρχονται τὰ ἄπειρα μέλη αὐτοῦ, μόνον αἱ περίοδοι, ἃς διατρέχουσι τὰ ἡλιακὰ συστήματα, ἄρχονται καὶ ἑπομένως καὶ περατοῦνται· μόνον οἱ ἐν αὐτῷ κόσμοι δημιουργοῦνται, γεννῶνται διὰ τῶν ἰδίων, ὡς εἴδομεν, δυνάμεων, διὰ τῶν ἰδιοτήτων τῆς ὕλης καὶ τῆς ψυχῆς αὐτῆς, τῆς ἐνεργείας, καὶ συνεπῶς ἔχουσι πεπερασμένην διάρκειαν, καὶ συνεπῶς ὑπόκεινται εἰς τὴν καταστροφήν, εἰς τὸν θάνατον! Ἀλλ᾽ εἰς θάνατον προσωρινόν, πρόσκαιρον. Τὰ ἡλιακὰ συστήματα θνήσκουσιν, ἀλλ᾽ οὐχὶ

διὰ παντός· φθείρονται, ἀλλ' ἀναγεννῶνται ἐκ τῆς τέφρας των· πίπτουσιν, ἀλλὰ ἵνα, δυνάμει τοῦ ἐν ἑαυτοῖς σπέρματος τῆς αἰωνίου ζωῆς, ἀναστῶσιν ἐπίσης ζωηρά, ἐπίσης ἀκμαῖα, ἐπίσης ζωογόνα.

Ἀλλὰ τῇ ἐνεργείᾳ τίνος δυνάμεως, τῇ βοηθείᾳ τίνος ἰδιότητος, ἀναγεννῶνται οἱ κόσμοι καὶ συντηρεῖται ἡ αἰωνιότης τοῦ Σύμπαντος;

Ὁ μέγας τῆς Καινισβέργης φιλόσοφος, ὁ πολὺς Kant, δεχόμενος καὶ αὐτός, ὡς ὁ Ἀναξίμανδρος, ὁ Ἀναξιμένης, ὁ Ἡράκλειτος (1), ὁ Νεύτων, ὁ Buffon καὶ ἄλλοι, ὅτι οἱ κόσμοι γεννῶνται καὶ θνήσκουσιν, πιστεύει ὅμως ὡς οἱ ἀνωτέρω Ἕλληνες φιλόσοφοι εἰς τὴν ἀναγέννησιν τῶν κόσμων καὶ τὴν αἰωνιότητα τοῦ Σύμπαντος! Ἐν τῇ ἀθανάτῳ Ἱστορίᾳ τοῦ Οὐρανοῦ αὐτοῦ λέγει, ὅτι οἱ ἥλιοι θὰ ἀναγεννηθῶσι διὰ τῆς πτώσεως ἐπ' αὐτῶν ὅλων τῶν πλανητῶν, ὧν ἡ καύσιμος ὕλη (;) ἀναζωογονοῦσα τὸ πῦρ αὐτῶν θὰ τοὺς ἐπαναφέρῃ εἰς νεφελώδη κατάστασιν, ἐξ ἧς θὰ γεννήσωσι νέους κόσμους.

Αἱ ἰδέαι αὗται τοῦ μεγάλου Γερμανοῦ φιλοσόφου, ἂν καὶ ἐν ταῖς λεπτομερείαις ἀντίκεινται εἰς τὴν παροῦσαν κατάστασιν τῆς Ἐπιστήμης, κατ' ἀρχὴν ὅμως φαίνονται ἀκριβεῖς. Τὸ φιλοσοφικὸν σύστημα, τῆς διὰ τῶν συγκρούσεων ἀναγεννήσεως τῶν κόσμων, εἶναι τὸ μόνον, ὅπερ ἐπιβάλλει σήμερον ἡ ἐπισταμένη ἔρευνα τῶν νόμων τοῦ Σύμπαντος, εἶναι τὸ μόνον, εἰς ὃ καταλήγει ἡ ἐπιστημονικὴ μελέτη τῶν φαινομένων τοῦ Οὐρανοῦ.

Η'.

Ἀλλὰ τοιαῦται ἀμοιβαῖαι συγκρούσεις τῶν οὐρανίων σωμάτων δύνανται ἄρα γε νὰ συμβῶσι πράγματι συμφώνως πρὸς τοὺς νόμους τῆς Οὐρανίου Μηχανικῆς; Τὰ ἡλιακὰ συστήματα δὲν εἶναι μηχανικῶς εὐσταθῆ;

Κατὰ τὸν νόμον τῆς παγκοσμίου ἕλξεως, ἐὰν τὸ πλανητικὸν ἡμῶν σύστημα ἀπετελεῖτο ἐκ τοῦ Ἡλίου καὶ ἑνὸς πλανήτου, οὗτος θὰ ἐκινεῖτο αἰωνίως ἐπὶ τῆς αὐτῆς ἐλλειπτικῆς τροχιᾶς περὶ τὸν Ἥλιον, ἀκολουθῶν τοὺς νόμους τοῦ Κεπλέρου. Ἀλλ' ἐπειδὴ ὑπάρχουσι πολλοὶ πλανῆται, οὗτοι, ἕλκοντες καὶ ἑλκόμενοι ἀμοιβαίως, προξενοῦσιν ἀνωμαλίας εἰς τὰς πλανητικὰς τροχιάς. Συνεπείᾳ τῶν παρέλξεων

(1) P. Tannery, Pour l'histoire de la Science Hellène p. 168.

τούτων τὰ διάφορα στοιχεῖα, ἐν οἷς καὶ οἱ μεγάλοι ἄξονες τῶν πλανητικῶν τροχιῶν, ὑφίστανται οὐσιώδεις μεταβολάς. Ἀλλ' αἱ αἰώνιαι ἀνωμαλίαι τῶν μεγάλων ἀξόνων, καίτοι μακρᾶς διαρκείας, ἐπὶ χιλιάδας ἐτῶν κατὰ τὴν αὐτὴν φορὰν βαίνουσαι καὶ συσσωρευόμεναι, εἶναι περιοδικαὶ καὶ τόσῳ μικραί, ὥστε οὐδεμίαν αἰσθητὴν καὶ σταθερὰν ἀλλοίωσιν δύνανται νὰ προξενήσωσιν ἐπὶ τῆς ἀποστάσεως καὶ τοῦ χρόνου περιφορᾶς τῶν πλανητῶν περὶ τὸν Ἥλιον (1).

Ἐὰν ὅμως τὸ ἡμέτερον πλανητικὸν σύστημα ἀποδεικνύεται ἤδη ἐν τῇ Οὐρανίῳ Μηχανικῇ εὐσταθὲς μηχανικῶς, θὰ εἶναι ἄρα γε πράγματι ἐπ' ἄπειρον τοιοῦτο; Οἱ πλανῆται δὲν θὰ πέσωσι ποτὲ ἐπὶ τοῦ Ἡλίου;

Πρὸς ἀπόδειξιν τῆς μηχανικῆς εὐσταθείας τοῦ ἡλιακοῦ συστήματος, τὰ σώματα αὐτοῦ ἐθεωρήθησαν ὡς ὑλικὰ σημεῖα, ἐντελῶς ἀνένδοτα (rigides), ἀμετάβλητα τὴν μορφὴν καὶ τὸ σχῆμα, κινούμενα ἐλευθέρως ἄνευ οὐδεμιᾶς ἀντιστάσεως ἐντὸς τοῦ κενοῦ, καὶ μὴ ὑποκείμενα εἰς οὐδεμίαν ἄλλην ἐνέργειαν πλὴν τῆς παγκοσμίου ἕλξεως. Ἀλλὰ τοῦτο δὲν εἶναι ἀκριβές. Οὔτε τὰ σώματα τοῦ ἡλιακοῦ συστήματος δύνανται νὰ θεωρηθῶσιν ἁπλῶς ὡς ὑλικὰ σημεῖα, μὴ ὑποκείμενα εἰς μετασχηματισμοὺς καὶ μεταμορφώσεις· οὔτε τὸ διάστημα, ἐν ᾧ κινοῦνται εἶναι ἀπολύτως κενόν, μὴ παρέχον αὐτοῖς οὐδεμίαν ἀντίστασιν· οὔτε ἡ παγκόσμιος ἕλξις εἶναι ἡ μόνη δύναμις, δι' ἧς ἐπιδρῶσιν ἀμοιβαίως ἐπὶ τῶν κινήσεων αὐτῶν.

Ἐφ' ὅσον πρόκειται περὶ ἑκατομμυρίων τινων ἐτῶν, ἐφ' ὅσον πρόκειται περὶ τῆς πεπερασμένης, τῆς μικρᾶς σχετικῶς περιόδου τοῦ βίου τῆς ἀνθρωπότητος ἐπὶ τῆς Γῆς, ἡ παγκόσμιος ἕλξις ἀρκεῖ ἐν τοῖς ὑπολογισμοῖς, καὶ τὸ ἡλιακὸν σύστημα δύναται νὰ θεωρηθῇ ὡς εὐσταθές. Προκειμένου ὅμως περὶ χρονικῶν περιόδων πολὺ μακροτέρων, δέον νὰ εἰσαχθῶσιν ἐν τοῖς ὑπολογισμοῖς ἡμῶν καὶ ἄλλαι δυνάμεις καὶ ἄλλαι ἐνέργειαι.

Τὸ διάστημα δὲν εἶναι κενόν· δέον νὰ θεωρηθῇ ὡς βέβαιον, ὅτι ἐν αὐτῷ ὑπάρχει ὁ αἰθήρ, καθὼς δέον νὰ θεωρηθῇ ὡς βέβαιον ὅτι οὗτος εἶναι ὑλικός. Ἄνευ αὐτοῦ τὸ φῶς, ἡ θερμότης, ἡ ἕλξις καὶ ἐν γένει ἡ ἐνέργεια, θὰ ἦτο ἀδύνατον νὰ μεταδοθῇ μεταξὺ τῶν ἀστέρων. Πρὸς τοῦτο εἶναι ἀπόλυτος ἀνάγκη νὰ ὑπάρχῃ ὑλικὸν μέσον, ῥευστὸν ἢ

(1) D. Eginitis, Mémoire sur la stabilité du Système Solaire, Annales de l'Observatoire de Paris t. XIX.

στερεὸν ἀδιάφορον, διακεχυμένον πανταχοῦ, εἰσερχόμενον εἰς ὅλα τὰ σώματα καὶ πληροῦν τὸ πᾶν.

Ὁ W. Thomson λέγει περὶ αὐτοῦ τὰ ἑξῆς: «Ὅ,τι γνωρίζομεν περὶ τοῦ αἰθέρος συνίσταται εἰς τὸ ὅτι ἔχει τὸ ἀνένδοτον (rigidité) στερεοῦ, καὶ ὅτι ὑποχωρεῖ βαθμηδόν. Ἐὰν θραύηται ἢ οὔ, καὶ ἐὰν σχίζηται, δὲν δυνάμεθα νὰ τὸ εἴπωμεν· ἀλλὰ κατὰ τὴν ἐμὴν ἀντίληψιν, αἱ ἐν τῷ ἠλεκτρισμῷ ἀνακαλύψεις καὶ αἱ κινήσεις τῶν κομητῶν, ὡς καὶ αἱ θαυμάσιαι φωτειναὶ οὐραὶ αὐτῶν, τείνουσι νὰ πείσωσι περὶ τῆς ὑπάρξεως ῥηγμάτων τινων ἐν τῷ αἰθέρι, καὶ δεικνύουσιν, ὅτι ὑπάρχει σχέσις μεταξὺ τῆς ἠλεκτρικῆς ἀστραπῆς, τοῦ βορείου σέλαος, καὶ τῆς παραγωγῆς ῥηγμάτων ἐντὸς τοῦ αἰθέρος. Μὴ ἐκλαμβάνετε ταῦτα ὡς βεβαιότητα, δὲν εἶναι ἢ ἀόριστον ἐπιστημονικὸν ὄνειρον· ἀλλὰ δύνασθε νὰ θεωρήσητε τὴν ὕπαρξιν τοῦ αἰθέρος ὡς ἐπιστημονικὴν ἀλήθειαν· ἤτοι ὅτι ὑπάρχει ἓν μέσον διακεχυμένον πανταχοῦ, ἓν ἐλαστικὸν στερεὸν λίαν ἀνένδοτον, τόσῳ ἰσχυρῶς ἀνένδοτον σχετικῶς πρὸς τὴν πυκνότητα αὐτοῦ, ὥστε αἱ κυμάνσεις τοῦ φωτὸς φθάνουσιν ἐν αὐτῷ εἰς τὸ πλῆθος, ὅπερ εἶπον μετὰ τῶν μηκῶν τῶν κυμάτων, ἅτινα ὑπέδειξα. Τὸ θεμελιῶδες ζήτημα τοῦ βάρους τοῦ αἰθέρος δὲν ἐλύθη εἰσέτι. Δὲν ἔχομεν γνῶσιν ἕλξεως ἀναλόγου πρὸς τὴν βαρύτητα, ἐνεργούσης ἐπὶ τοῦ αἰθέρος, καὶ προερχομένης ἐκ μαζῶν ὁμοίων πρὸς τὴν Γῆν ἢ τὸν Ἥλιον, καθὼς οὔτε ἀμοιβαίας ἕλξεως μεταξὺ διαφόρων μερῶν αὐτοῦ τοῦ αἰθέρος. Λέγουσιν ἐνίοτε, ὅτι εἶναι ἀβαρής, διότι δυνάμεθα νὰ πιστεύσωμεν ἢ νὰ θεωρήσωμεν ὡς πιθανόν, ὅτι δὲν εἶναι βαρύς(1)».

Κατὰ τῆς ὑπάρξεως τοῦ αἰθέρος ὑπάρχουσιν ὅμως καὶ ἀντιῤῥήσεις. Ἡ ἀντίστασις αὐτοῦ, ἥτις δέον νὰ προσεγγίζῃ βαθμηδὸν τοὺς πλανήτας πρὸς τὸν Ἥλιον, καὶ συνεπῶς νὰ αὐξάνῃ τὴν μέσην περιφορικὴν κίνησίν των, οὐδόλως ἐδείχθη μέχρι τοῦδε· οἱ πλανῆται οὐδεμίαν αἰσθητὴν ἐπιτάχυνσιν παρουσιάζουσιν ἀπὸ τριῶν περίπου χιλιετηρίδων. Μόνος ὁ κομήτης τοῦ Enke φαίνεται ἔχων τοιαύτην τινὰ ἀνωμαλίαν, ἀλλὰ τὸ φαινόμενον τοῦτο, ὅπερ ὁ Enke ἐξήγησε διὰ τῆς ἀντιστάσεως τοῦ αἰθέρος, δὲν παρουσιάζουσιν ἄλλοι κομῆται. Τοὐναντίον δὲ ἡ μελέτη τῆς κινήσεως τῶν κομητῶν τοῦ Faye καὶ τοῦ Win-

(1) W. Thomson, La théorie ondulatoire de la lumière.

neche δεικνύει, ὅτι εἰς οὐδεμίαν αἰσθητὴν ἀντίστασιν ὑπόκεινται οὗτοι ἐν τῇ κινήσει αὐτῶν ἐντὸς τοῦ χώρου.

Ἡ ὕπαρξις τοῦ αἰθέρος, ἐκ σπουδαίων φυσικῶν φαινομένων πηγάζουσα καὶ ἐπιβαλλομένη, εἶναι ἤδη ἀπαραίτητος ἐν τῇ Ἐπιστήμῃ. Ἐὰν δὲ δὲν ἐμαρτυρήθη εἰσέτι καὶ διὰ τῆς ἀντιστάσεως αὐτοῦ ἐπὶ τῆς κινήσεως τῶν οὐρανίων σωμάτων, τοῦτο δὲν δύναται νὰ χρησιμεύσῃ ὡς ἰσχυρὸν ἐπιχείρημα κατ' αὐτῆς. Ἡ πυκνότης τοῦ αἰθέρος, ἑκατομμύρια φορὰς ἐλάσσων τῆς τοῦ ἀέρος, εἶναι τοιαύτη, καὶ τὸ χρονικὸν διάστημα, καθ' ὃ ἔχομεν ἀκριβεῖς ἀστρονομικὰς παρατηρήσεις, εἶναι τόσῳ μικρὸν σχετικῶς, ὥστε δυνάμεθα νὰ θεωρήσωμεν ὡς λίαν πιθανόν, ὅτι ἡ ἀντίστασις αὕτη δὲν θὰ λείψῃ νὰ γείνῃ αἰσθητὴ μετὰ παρέλευσιν ἱκανοῦ χρόνου, καὶ βαθμηδὸν ἐπιδρῶσα ἐπὶ τῆς κινήσεως τῶν πλανητῶν νὰ προσεγγίσῃ ὀλίγον κατ' ὀλίγον, καὶ τέλος νὰ ῥίψῃ αὐτοὺς ἐπὶ τοῦ Ἡλίου.

Πλὴν δὲ τῆς ἀντιστάσεως τοῦ αἰθέρος, ὑπάρχει καὶ ἄλλη τοιαύτη ἐξ αὐτῆς τῆς φυσικῆς καταστάσεως τῶν οὐρανίων σωμάτων προκύπτουσα, καὶ ἀπὸ τῆς παγκοσμίου ἕλξεως πηγάζουσα. Ἡ ἀντίστασις αὕτη δὲν θὰ ὑπῆρχεν, ἐὰν τὰ οὐράνια σώματα εἶχον πράγματι τὰς ἰδιότητας τῶν ὑλικῶν σημείων, ἤτοι ἐὰν ἦσαν στερεὰ καὶ ἀνένδοτα. Ἀλλὰ τοῦτο δὲν εἶναι ἀκριβές. Τὰ οὐράνια σώματα, ἔχοντα διαστάσεις καὶ σχῆμα, ἀποτελούμενα ἐν ὅλῳ ἢ ἐν μέρει ἐκ στερεᾶς ἢ ῥευστῆς μάζης, ἑλκόμενα ἀμοιβαίως ὑπόκεινται εἰς μεταμορφώσεις, εἰς μετασχηματισμούς, εἰς κάμψεις, εἰς μεταθέσεις τῶν μαζῶν αὐτῶν ἐν ἑαυτοῖς, καί, συνεπῶς, ἐπειδὴ δὲν δύνανται νὰ εἶναι, καὶ ὡς γνωστὸν δὲν εἶναι, τὰ μὲν στερεὰ σώματα τελείως ἐλαστικά, τὰ δὲ ῥευστὰ ἄνευ ἐσωτερικῆς ἀντιστάσεως κινητά, ὑπόκεινται εἰς ἐσωτερικὰς ἀντιστάσεις καὶ εἰς τριβάς, ἐκ τῶν παλιῤῥοιῶν τῆς μάζης αὐτῶν προερχομένας, αἵτινες ἀλλοιοῦσι τὰς σχετικὰς κινήσεις καὶ τὰς θέσεις, ἀποῤῥοφῶσι μέρος τῆς ἐνεργείας τῆς κινήσεως, καὶ τὴν μεταμορφοῦσιν εἰς θερμότητα (1).

Ὁ W. Thomson σπουδάζων τὰ ἀποτελέσματα τῶν τοιούτων ἀντιστάσεων ἐπὶ τοῦ ἡμετέρου πλανητικοῦ συστήματος λέγει :

«Ἐν τῇ παρούσῃ καταστάσει τῆς Ἐπιστήμης οὐδὲν δεδομένον κατέχομεν, ἵνα ἐκτιμήσωμεν τὴν σχετικὴν σπουδαιότητα τῆς τριβῆς

(1) C. Wolf. Les hypothèses cosmogoniques p. 99.

τῶν παλιῤῥοιῶν, ὡς καὶ τὴν τῆς ἀντιστάσεως τοῦ μέσου, διὰ τοῦ ὁποίου κινοῦνται ἡ Γῆ καὶ ἡ Σελήνη· ἀλλ' οἱαδήποτε καὶ ἂν εἶναι αὕτη, δὲν ὑπάρχει ἢ μία καὶ μόνη τελικὴ κατάστασις, διὰ σύστημα, ὁποῖον τὸ τοῦ Ἡλίου καὶ τῶν πλανητῶν, ἐὰν ἡ ὕπαρξις αὐτοῦ ἐπεκταθῇ ἐπὶ ἀρκετὰ μακρὸν χρόνον ὑπὸ τὴν ἐπίδρασιν τῶν παρόντων νόμων, καὶ ἐὰν δὲν διαταραχθῇ ὑπὸ τῆς συναντήσεως ἄλλων μαζῶν ἐν κινήσει ἐντὸς τοῦ διαστήματος. Ὅλα τὰ σώματα τοῦ συστήματος τούτου θὰ συγκεντρωθῶσιν εἰς μίαν μόνην μάζαν, ἥτις θὰ στρέφηται περὶ ἑαυτὴν ἐπί τινα ἔτι καιρόν, ἀλλὰ θὰ καταλήξῃ εἰς σχετικὴν ἠρεμίαν ἐντὸς τοῦ περιβάλλοντος αὐτὴν μέσου (1)».

Ἀλλὰ πλὴν τῆς ἕλξεως, ἐπὶ τῆς κινήσεως τῶν πλανητῶν ἐνεργοῦσι καὶ ἄλλαι δυνάμεις. Ἡ ἐπίδρασις τῶν κηλίδων καὶ τῆς ἡλιακῆς ἐν γένει καταστάσεως ἐπὶ τῆς Γῆς, ἡ σχέσις τῶν φαινομένων, ἅτινα συμβαίνουσιν ἐν τῇ ἀτμοσφαίρᾳ καὶ τῇ ἐπιφανείᾳ τοῦ Ἡλίου πρὸς τὸ πολικὸν σέλας, τὸν γήϊνον μαγνητισμόν, καὶ ἄλλα ἴσως γήϊνα φαινόμενα, δεικνύουσιν ὅτι οὐ μόνον διὰ τῆς βαρύτητος ἀλλὰ καὶ δι' ἄλλων δυνάμεων, κατὰ πᾶσαν πιθανότητα ἠλεκτρομαγνητικῶν, ὁ Ἥλιος ἐνεργεῖ ἐπὶ τῶν πλανητῶν.

«Τοιαῦται δὲ ἐνέργειαι, κατὰ τὸν Wolf, γεννῶσι ῥεύματα ἀντιθέτου φορᾶς πρὸς ἐκεῖνα, ὧν τὸ ἠλεκτροδυναμικὸν ἀποτέλεσμα θὰ ἦτο ἡ παραγωγὴ τῶν πραγματικῶν κινήσεων περιστροφῆς καὶ περιφορᾶς τῶν πλανητῶν. Ἐνεργοῦσι λοιπὸν ὡς ἡ τροχοπέδη (frein) πρὸς διαρκῆ ἐλάττωσιν τῶν ποσοτήτων κινήσεως τῶν ἄστρων τούτων. Ἐὰν δὲ αἱ ἐργασίαι τοῦ Laplace δὲν ἐπιτρέπωσι νὰ θεωρῶμεν τὴν παγκόσμιον ἕλξιν ὡς αἰτίαν ἀταξίας ἐν τῷ ἡλιακῷ συστήματι, ἡ ἠλεκτρικὴ ἐπαγωγὴ φαίνεται τοὐναντίον, ὅτι εἰσάγει ἐν αὐτῷ αἰτίαν διαταράξεως, βαθμηδὸν αὐξούσης, καὶ περὶ τῆς ὁποίας οἱ ἀστρονόμοι δέον ἤδη ν' ἀσχοληθῶσιν (2)».

Ὅθεν τὰ πλανητικὰ συστήματα πόρρω ἀπέχουσι τοῦ νὰ εἶναι μηχανικῶς εὐσταθῆ. Ὑπόκεινται εἰς βραδείας καὶ βαθμιαίας μεταβολάς, αἵτινες τείνουσι νὰ ῥίψωσι τὰ μέλη αὐτῶν ἐπ' ἀλλήλων, καὶ συνεπῶς νὰ ἐπιφέρωσι τὴν καταστροφὴν ἐν αὐτοῖς.

(1) W. Thomson and Tait, Treatise on Natural Philosophie. vol. I, p. I, p. 258.

(2) C. Wolf. Les hypothèses cosmogoniques p. 98.

Θ'.

Ἀλλ' ἐκ τῆς ἀμοιβαίας συγκρούσεως τῶν μελῶν τοῦ πλανητικοῦ ἡμῶν συστήματος δύνανται νὰ δημιουργηθῶσι νέοι κόσμοι; Ὁ Ἥλιος, μετὰ τὴν ἐπ' αὐτοῦ πτῶσιν τῶν πλανητῶν, δύναται νὰ ἀναζωογονηθῇ καὶ νὰ καταστῇ ἱκανός, ὅπως γεννήσῃ νέους πλανήτας;

Κατὰ τοὺς ὑπολογισμοὺς τοῦ W. Thomson, «ἐὰν φαντασθῶμεν δύο σφαίρας στερεὰς καὶ ψυχράς, ἐχούσας τὴν μέσην πυκνότητα τῆς Γῆς καὶ διάμετρον ἴσην πρὸς τὸ ἥμισυ τῆς ἡλιακῆς, ἐν ἠρεμίᾳ ἢ σχεδὸν ἐν ἠρεμίᾳ καὶ εἰς ἀπόστασιν διπλασίαν τῆς τοῦ Ἡλίου ἀπὸ τῆς Γῆς εὑρισκομένας, θὰ πέσωσιν ἡ μία ἐπὶ τῆς ἄλλης καὶ θὰ συγκρουσθῶσιν ἀκριβῶς μετὰ ἓξ μῆνας. Ἡ σύγκρουσις θὰ διαρκέσῃ ἡμίσειαν περίπου ὥραν, κατὰ τὴν διάρκειαν τῆς ὁποίας θὰ μεταμορφωθῶσιν εἰς ῥευστὴν καὶ διάπυρον μάζαν, σφοδρῶς ταρασσομένην, ἥτις θὰ ἀνατιναχθῇ ἐντὸς τῆς γραμμῆς, ἣν ἠκολούθησαν τὰ σώματα πρὸ τῆς συγκρούσεως, θὰ διασταλῇ καὶ θὰ λάβῃ ὄγκον πολὺ μείζονα τοῦ ἀθροίσματος τῶν ἀρχικῶν ὄγκων τῶν δύο σφαιρῶν. Ἡ ἀπόστασις, εἰς ἣν θὰ φθάσῃ ὁ ἐξωτερικὸς γῦρος τῆς ῥευστῆς μάζης, θὰ εἶναι πιθανῶς μικροτέρα τῆς ἀποστάσεως, ἣν διέτρεξεν ἑκάστη τῶν σφαιρῶν πρὸ τῆς συγκρούσεως· πράγματι ἡ μεταβατικὴ κίνησις τῶν μορίων, ἥτις ἀποτελεῖ τὴν θερμότητα, εἰς ἣν μετεμορφώθη ἐν τῇ πρώτῃ συγκρούσει ὅλη ἡ ἐνέργεια ἡ ὀφειλομένη εἰς τὴν ἀρχικὴν πτῶσιν τῶν δύο σφαιρῶν, ἀποῤῥοφᾷ πιθανῶς τὰ $^{3}/_{5}$ περίπου τῆς ὁλικῆς ταύτης ἐνεργείας. Ἡ διάρκεια τῆς πλαγίας κινήσεως τοῦ ῥευστοῦ θὰ εἶναι ἀναμφιβόλως ἐλάσσων τῶν ἓξ μηνῶν· εἰς τὸ τέλος δὲ τοῦ χρόνου τούτου ἡ μάζα θὰ ἀρχίσῃ πάλιν νὰ πίπτῃ πρὸς τὸν ἄξονα.

Μετὰ ἓν περίπου ἔτος ἀπὸ τῆς πρώτης πτώσεως, τὸ ῥευστὸν θὰ εἶναι ἐκ νέου εἰς κατάστασιν μεγίστης συμπυκνώσεως περὶ τὸ κέντρον, καὶ πιθανῶς μᾶλλον τεταραγμένον ἢ μετὰ τὴν πρώτην πτῶσιν. Τότε θὰ ἀνατιναχθῇ ἐκ νέου πρὸς τὰ ἔξω, ἀλλὰ ταύτην τὴν φορὰν κατὰ τὴν διεύθυνσιν τοῦ ἄξονος καὶ πρὸς τοὺς τόπους, ἐξ ὧν αἱ δύο σφαῖραι ἔπεσον. Ἐντεῦθεν τὸ ῥευστὸν θὰ πέσῃ ἐκ νέου καὶ μετὰ σειράν τινα κυμάνσεων, ταχέως στενουμένων καὶ βαθμηδὸν ἐπιταχυνομένων, θὰ λάβῃ πιθανῶς μετὰ παρέλευσιν δύο ἢ τριῶν ἐτῶν, τὴν μορφὴν

σφαιροειδοῦς ἀστέρος, ἔχοντος περίπου τὴν αὐτὴν μάζαν, τὴν αὐτὴν θερμότητα καὶ τὴν αὐτὴν λαμπρότητα, ἣν καὶ ὁ ἡμέτερος Ἥλιος σήμερον, ἀλλὰ θὰ διαφέρῃ αὐτοῦ κατὰ τοῦτο, ὅτι δὲν θὰ ἔχῃ περιστροφικήν τινα κίνησιν.

Αἱ δύο σφαῖραι ὑπετέθησαν ἐν ἠρεμίᾳ, ὅτε ἐῤῥίφθησαν ἡ μία ἐπὶ τῆς ἄλλης, ἐξ ἀποστάσεως ἴσης πρὸς τὴν διάμετρον τῆς γηΐνης τροχιᾶς. Ἃς ὑποθέσωμεν ἤδη ὅτι, ἀντὶ αὗται νὰ εἶναι ἐν ἠρεμίᾳ, ἔχουσι κινήσεις καθέτους πρὸς τὴν γραμμὴν τὴν συνδέουσαν αὐτὰς καὶ ἀντιθέτους φοράς, τῆς σχετικῆς ταχύτητος αὐτῶν οὔσης 2μ κατὰ δευτερόλεπτον (ἢ ἀκριβέστερον 1μ,89). Ἡ ὅλη περιστροφικὴ ῥοπὴ περὶ ἄξονα, διερχόμενον διὰ τοῦ κέντρου τοῦ βάρους τῶν δύο σφαιρῶν καὶ καθέτου ἐπὶ τῶν τροχιῶν αὐτῶν, εἶναι ἀκριβῶς ἴση πρὸς τὴν περιστροφικὴν ῥοπὴν τοῦ Ἡλίου περὶ τὸν ἄξονα αὐτοῦ. Ἐν τῇ Δυναμικῇ δὲ ἀποδεικνύεται εὐκόλως, ὅτι οὐδεμία ἀμοιβαία ἐνέργεια μεταξὺ τῶν διαφόρων μερῶν συστήματος τινὸς σωμάτων ἢ ἑνὸς μόνου σώματος οἱουδήποτε δύναται νὰ μεταβάλῃ τὴν ῥοπὴν τοῦ ποσοῦ τῆς κινήσεως τοῦ συνόλου. Ἕνεκα τῆς μικρᾶς ταχύτητος, ἣν ὑπεθέσαμεν ἤδη ἔχοντα τὰ δύο σώματα, οὐδεὶς τῶν κυρίων χαρακτήρων τῆς συγκρούσεως καὶ τῶν σφοδρῶν κυμάνσεων, ἃς εἴδομεν κατὰ τὴν προηγουμένην περίπτωσιν, θέλει μεταβληθῇ αἰσθητῶς. Θὰ ἔχωμεν τὸ αὐτὸ μέγεθος, τὴν αὐτὴν θερμοκρασίαν καὶ τὴν αὐτὴν λαμπρότητα ἐν τῇ προκυπτούσῃ μάζῃ· ἀλλ' ἀντὶ νὰ στερῆται αὕτη περιστροφικῆς κινήσεως, θὰ στρέφηται ἤδη περὶ ἄξονα ἐντὸς 25 ἡμερῶν, καὶ θὰ ὁμοιάζῃ καθ' ὅλα πρὸς τὸν ἡμέτερον Ἥλιον.

Ἐὰν ἀντὶ νὰ εἶναι ἐν ἀρχῇ ἐν ἠρεμίᾳ, ἢ νὰ κινῶνται μετὰ μικρᾶς ταχύτητος, ἑκάστη τῶν σφαιρῶν τούτων εἶχε πλαγίαν κίνησιν ὀλίγον μείζονα τῶν 710 μέτρων κατὰ δευτερόλεπτον, θὰ ἀπέφευγον τὴν σύγκρουσιν καὶ θὰ διέγραφον, ἐντὸς περιόδου ἑνὸς ἔτους, ἐλλείψεις περὶ τὸ κοινὸν κέντρον τοῦ βάρους των, καὶ ἑκάστη αὐτῶν θὰ ἐφήπτετο τῆς ἐπιφανείας τῆς ἑτέρας, ὁσάκις ἔφθανον εἰς τὸ σημεῖον ἔνθα αἱ τροχιαὶ αὐτῶν θὰ ἦσαν ἐγγύτεραι. Ἐὰν ἡ ἀρχικὴ ταχύτης τῶν δύο σφαιρῶν καθέτως ἐπὶ τῆς συνδεούσης αὐτὰς εὐθείας ἦτο ὀλίγον κατωτέρα τῶν 710 μέτρων κατὰ δευτερόλεπτον, ἡ σύγκρουσις θὰ συνωδεύετο ὑπὸ σφοδρᾶς προστριβῆς, ἐξ ἧς θὰ ἐγεννῶντο ἐντὸς ὀλίγων ὡρῶν δύο λαμπροὶ ἥλιοι, περιβαλλόμενοι ὑπὸ διαπύρου ῥευστοῦ, καὶ οἵτινες κινούμε-

νοι περὶ τὸ κοινὸν κέντρον τοῦ βάρους τοῦ συστήματος θὰ διέγραφον ἐπιμήκεις ἐλλείψεις ἐντὸς περιόδου ὀλίγον μικροτέρας τοῦ ἔτους (1)». Ὅθεν, διὰ τῆς πτώσεως τῶν πλανητῶν ἐπὶ τοῦ Ἡλίου, θὰ ἦτο δυνατὸν νὰ ἀναφλεχθῇ καὶ μεταβληθῇ οὗτος ἐκ νέου εἰς νεφελοειδῆ, ἐξ οὗ νὰ γεννηθῶσι πάλιν νέοι πλανῆται καὶ ἐν γένει νέον ἡλιακὸν σύστημα. Ἀλλ' ἐπειδὴ αἱ διαστάσεις τοῦ συστήματος καὶ ἐν γένει ἡ ἐνέργεια αὐτοῦ μειοῦνται βαθμηδὸν καθ' ἑκάστην νέαν ἀναγέννησιν, μετὰ σειράν τινα τοιούτων καταστροφῶν ἡ ὅλη μάζα αὐτοῦ προώρισται νὰ σωρευθῇ ἐπὶ τοῦ Ἡλίου, ὅστις οὕτω χάνων βαθμηδόν, ἕνεκα τῆς ἀντιστάσεως τοῦ αἰθέρος καὶ τῆς ἀκτινοβολίας εἰς τὸ διάστημα, τὴν ἐνέργειαν αὐτοῦ, θὰ καταστῇ σῶμα ψυχρόν, σκοτεινὸν καὶ ἀδρανές, ἐκτὸς ἐὰν ἤθελε συγκρουσθῇ πρὸς ἕτερον σκοτεινὸν ἥλιον.

Ι΄.

Ἀλλ' αἱ ἐσωτερικαὶ πρὸς ἄλληλα συγκρούσεις τῶν μελῶν τῶν ἡλιακῶν συστημάτων εἶναι αἱ μόναι, εἰς ἃς ὑπόκεινται ταῦτα ; Τοιαῦται ἀμοιβαῖαι συγκρούσεις ἡλίων εἶναι δυναταὶ ἐντὸς τῶν ἀστρικῶν συστημάτων ;

Τὰ ἡλιακὰ συστήματα μὴ ὄντα αὐτοτελῆ, μὴ ἀποτελοῦντα μεμονωμένους κόσμους ἐν τῷ Σύμπαντι, τυχαίως καὶ αὐθαιρέτως κινουμένους εἰς τὸ διάστημα, ἀλλ' ἀνήκοντα εἰς γενικώτερον ἀστρικὸν σύστημα, διέπονται βεβαίως ὑπὸ ὡρισμένων νόμων, κινοῦνται κατὰ συστηματικοὺς κανόνας, περιφέρονται ἴσως περὶ ὡρισμένον κέντρον, ἄγνωστον ἔτι, ἀλλὰ πιθανῶς τὸ κέντρον τοῦ βάρους τῆς ὅλης μάζης τοῦ ἀστρικοῦ αὐτῶν συστήματος, καὶ ἀποτελοῦσιν ἓν ὅλον ἁρμονικόν, ἐν τάξει καὶ ὁμαλῶς κινούμενον ἀνὰ τὸ ἀχανὲς διάστημα.

Ἀλλ' ὅπως ἡ τάξις καὶ ἡ ἁρμονία ἡ διέπουσα τὰ μέλη τῶν ἡλιακῶν συστημάτων τοῦ μεγάλου ἀστρικοῦ συστήματος δὲν εἶναι αἰωνία, οὐδ' ἀσφαλίζει τὴν ἄπειρον εὐστάθειαν αὐτῶν, οὕτω καὶ ἡ διέπουσα αὐτὰ τὰ ἡλιακὰ συστήματα πρὸς ἄλληλα θὰ ταράσσηται ἀναμφιβόλως βαθμηδὸν σὺν τῷ χρόνῳ, συνεπείᾳ τῆς ἀντιστάσεως τοῦ αἰθέρος καὶ ἀμοιβαίων ἐπιδράσεων. Ὅθεν, καίτοι ἕκαστον ἡλιακὸν σύστημα ἔχει τὴν θέσιν του ἐντὸς τοῦ μεγάλου ἀστρικοῦ συστήματος, εἰς ὃ ἀνή-

(1) W. Thomson, Conférences scientifiques et Allocutions, p. 263.

κει, ἐν τούτοις καὶ μεταξὺ τῶν διαφόρων μελῶν τοῦ συστήματος τούτου αἱ συγκρούσεις δὲν πρέπει νὰ θεωρηθῶσιν ἀδύνατοι.

Ὁ διαπρεπὴς Ἄγγλος ἀστρονόμος Huggins ἐν τῇ ὡραίᾳ ὁμιλίᾳ αὐτοῦ περὶ τῶν «Νέων Μεθόδων τῆς Ἀστρονομίας» λέγει περὶ τούτων: «Τὸ ἀνθρώπινον πνεῦμα εἶναι ἀκόρεστον ἐν τῇ περιεργείᾳ αὐτοῦ. Ἡ ἐξήγησις τῆς παρούσης καταστάσεως τῶν πραγμάτων δὲν ἀρκεῖ εἰς αὐτό· ἐρωτᾷ τὸ παρελθὸν καὶ ζητεῖ νὰ εἰσδύσῃ εἰς τὴν καταγωγὴν τοῦ Σύμπαντος. Ποία ὑπῆρξεν ἡ ἀρχικὴ κατάστασις; Πῶς εὑρίσκομεν νεφελοειδεῖς παραπλεύρως κόσμων γεγηρακότων ἤδη; Οἱ νεφελοειδεῖς οὗτοι δὲν ὀφείλονται εἰς τὴν σύγκρουσιν σκοτεινῶν ἡλίων, καὶ δὲν σημειοῦσι τὴν ἀρχὴν νέας γενεᾶς σωμάτων; . . . . Ἡ ἀμοιβαία αὕτη σύγκρουσις σκοτεινῶν ἡλίων θὰ ἐξήγει τὴν πρόσκαιρον ἀνανέωσιν τῶν οὐρανῶν, μεθ' ὅλην τὴν συνεχῆ καὶ ἄνευ ἀντισταθμίσεως ἐξέλιξιν αὐτῶν. Δὲν πρέπει δὲ νὰ μὴ λάβωμεν ὑπ' ὄψιν, ὅτι εἰς τὸ μέρος τῶν οὐρανῶν, ὅπερ ἡμεῖς βλέπομεν, οἱ εἰς τὰς πρώτας μέσας περιόδους τῆς ἐξελίξεως αὐτῶν εὑρισκόμενοι ἀστέρες, εἶναι πολὺ πολυαριθμότεροι ἐκείνων, οἵτινες φαίνονται ἡμῖν ἐν καταστάσει ἐξελίξεως μᾶλλον προηγμένῃ. Τινὲς μάλιστα τῶν ἀστέρων τούτων δὲν ἀπέχουσι σχεδὸν τῆς νεφελώδους καταστάσεως».

Ἡ ἀμοιβαία σύγκρουσις δύο ἀπλανῶν, κινουμένων ταχέως εἰς τὸ διάστημα, καὶ ἐχόντων διαστάσεις ἀσυγκρίτως μικροτέρας τῆς χωριζούσης αὐτοὺς παμμεγίστης ἀποστάσεως, εἶναι, κατὰ τὸν Ὑπολογισμὸν τῶν Πιθανοτήτων, λίαν ἀπίθανος. Πρὸς τοῦτο ἀπαιτεῖται ἐν γένει τὰ κέντρα τοῦ βάρους τῶν δύο σωμάτων νὰ ἔχωσιν ἀκριβῶς τὴν αὐτὴν διεύθυνσιν, ἀντίθετον φορὰν, καὶ νὰ μὴ ὑποστῶσι κατὰ τὴν διάρκειαν τῆς κινήσεώς των οὐδεμίαν πάρελξιν ὑπὸ ἄλλων σωμάτων. Ἀλλ' ὅταν αἱ διευθύνσεις τῶν κινήσεων αὐτῶν εἶναι διάφοροι, ἡ σύγκρουσις, ὡς εἴδομεν ἀνωτέρω, εἶναι δυνατή, ἐὰν ἡ ταχύτης αὐτῶν εἶναι μικρά, καὶ ἡ ἀπόστασις, εἰς ἣν διέρχονται ἀπ' ἀλλήλων οὐχὶ μεγάλη σχετικῶς πρὸς τὰς μάζας καὶ τὰς κινήσεις των. Βεβαίως αἱ μέχρι τοῦδε παρατηρηθεῖσαι ἴδιαι κινήσεις καὶ αἱ ἀπ' ἀλλήλων ἀποστάσεις τῶν ἀπλανῶν εἶναι τοιαῦται, ὥστε ἐκ πρώτης ὄψεως δὲν φαίνονται πιθαναὶ αἱ ἀμοιβαῖαι συγκρούσεις αὐτῶν. Ἀλλ' ἐὰν θεωρήσωμεν, ὅτι ἡ ἀντίστασις τοῦ αἰθέρος καὶ ἡ ἀμοιβαία ἐπίδρασις, ἔστω καὶ ἀσθενεστάτη, τῶν ἀπλανῶν, ἐλαττοῖ βαθμηδὸν τὴν κίνησιν αὐτῶν, καὶ

ὅτι ἐντὸς μεγάλων χρονικῶν διαστημάτων δὲν εἶναιἀδύνατος ἡ προσέγγισις δύο ἡλίων, ὁσονδήποτε καὶ ἂν ἀπέχωσιν ἀπ' ἀλλήλων, οὐδεὶς σπουδαῖος λόγος ἀμφιβολίας περὶ τῶν τοιούτων συγκρούσεων ὑφίσταται. Ὁ ἡμέτερος Ἥλιος, ἔχων ταχύτητα 24 χιλιομέτρων κατὰ δευτερόλεπτον, δύναται νὰ διανύσῃ τὴν ἀπόστασιν τὴν χωρίζουσαν αὐτὸν ἀπὸ τοῦ α τοῦ Κενταύρου ἐντὸς 50,000 ἐτῶν μόνον, ἤτοι ἐντὸς ἐλαχίστου σχετικῶς χρονικοῦ διαστήματος. Ὅθεν δὲν εἶναι ἀδύνατον ὁ Ἥλιος ἐν προσεχεῖ σχετικῶς μέλλοντι νὰ διέλθῃ πλησίον ἑτέρου ἡλίου, καὶ ἐν γένει δύο ἀπλανεῖς δύνανται νὰ προσεγγίσωσι καὶ νὰ συγκρουσθῶσι μάλιστα, ἐὰν αἱ ταχύτητες τῆς μεταβατικῆς κινήσεως αὐτῶν εἶναι μικραί.

ΙΑ'.

Πλὴν ἡ ἐκ τῆς ταχύτητος τῶν σωμάτων τούτων γεννωμένη θερμότης εἶναι ἄρα γε ἱκανὴ νὰ ἀναφλέξῃ καὶ μεταβάλῃ αὐτὰ ἐκ νέου εἰς ἀέρια, εἰς νεφελοειδεῖς ἀστέρας, δυναμένους νὰ παραγάγωσι καὶ ζωογονήσωσι νέους πλανήτας; Ἡ ἐκ τῆς ἀμοιβαίας συγκρούσεως τούτων γεννωμένη θερμότης εἶναι ἄρα γε ἀρκετὴ πρὸς ἀνάπτυξιν καὶ συντήρησιν τοῦ νέου συστήματος;

Κατὰ τοὺς ὑπολογισμοὺς τοῦ Croll, ἐὰν δύο μάζαι στερεαὶ καὶ ψυχραί, ἴσαι πρὸς τὸ ἥμισυ τῆς μάζης τοῦ Ἡλίου, ἔπιπτον ἡ μία ἐπὶ τῆς ἄλλης συνεπείᾳ μόνης τῆς ἕλξεως αὐτῶν, ἡ σύγκρουσις θὰ παρῆγε ποσὸν θερμότητος ἱκανὸν νὰ ἐξατμίσῃ ἀμφοτέρας. Ἐὰν δὲ πρὸς τούτοις ὑποθέσωμεν αὐτὰς ἐχούσας ἀρχικὴν ταχύτητα, ἡ μία πρὸς τὴν ἄλλην 325 χιλιομέτρων κατὰ δευτερόλεπτον, θὰ προκύψῃ ἐκ τῆς συγκρούσεως αὐτῶν θερμότης 50 ἑκατομμυρίων ἐτῶν, ἤτοι 50 ἑκατομμύρια φορὰς ἴση πρὸς τὴν ὑπὸ τοῦ Ἡλίου ἐκπεμπομένην ἐτησίως εἰς τὸ διάστημα (1).

Ἀλλ' ἡ πιθανότης τῆς συγκρούσεως ἀπλανῶν, ἐχόντων τοιαύτας κολοσσαίας ταχύτητας, ὅπως δι' αὐτῶν γεννήσωσι τὴν πρὸς ἀνάπτυξιν καὶ συντήρησιν τοῦ νέου συστήματος ἀναγκαίαν θερμότητα, εἶναι, ὡς εἴπομεν ἤδη, ἀπείρως μικρά. Ἡ δὲ ἐκ τῆς πτώσεως ὅλων τῶν

(1) Croll, On the probable origin and age of the Sun (Quartely Journal of Science, t. LV, 1877).

πλανητῶν τοῦ ἡμετέρου συστήματος ἐπὶ τοῦ Ἡλίου δυναμένη νὰ παραχθῇ θερμότης ἀνέρχεται εἰς ποσόν, ὅπερ θὰ ἐξηντλεῖτο μετὰ 46.000 ἐτῶν, τῆς ἐτησίας ἀπωλείας τοῦ Ἡλίου λογιζομένης, ὁποία εἶναι αὕτη σήμερον. Ὁπωσδήποτε δὲ ἡ θερμότης αὕτη οὐ μόνον πρὸς συντήρησιν τοῦ νέου ἡλιακοῦ συστήματος βεβαίως δὲν ἀρκεῖ, ἀλλὰ θέλει διαχυθῇ εἰς τὸ διάστημα πολὺ πρὶν ἢ ἀποσπασθῶσι, σχηματισθῶσι καὶ στερεοποιηθῶσι νέοι πλανῆται καὶ νέοι δορυφόροι.

Ἀλλ' ἡ ἐκ τῆς ταχύτητος τῆς συγκρούσεως γεννωμένη θερμότης δὲν εἶναι ἡ μόνη εἰς τὰ σώματα ταῦτα. Καθ' ἃ ἔδειξαν Helmholtz, ὁ Lane, ὁ Newcomb, ὁ Ball, ὁ Thomson, προκειμένου περὶ τοῦ Ἡλίου καὶ τῶν ἀερίων ἐν γένει, ἡ θερμοκρασία ἀερώδους σώματος ὑψοῦται συνεχῶς ἐνῷ τοῦτο συστέλλεται συνεπείᾳ ψύξεως ἐξ ἀκτινοβολίας. Ἡ θερμότης αὕτη προέρχεται ἐκ τῆς πτώσεως τῆς μάζης τοῦ σώματος εἰς τὰ μέρη ἔνθα, κατερχομένης τῆς θερμοκρασίας αὐτοῦ, συνεπείᾳ ἀκτινοβολίας εἰς τὸ διάστημα, ἡ μάζα ὑποχωρεῖ βαθμηδὸν εἰς τὴν τάσιν τῆς βαρύτητος πρὸς συμπύκνωσιν αὐτῆς Ἡ ἐκ τῆς βαθμιαίας καὶ συνεχοῦς ταύτης πτώσεως τῶν μορίων τοῦ Ἡλίου γεννωμένη θερμότης ἀρκεῖ ἤδη πρὸς ἀντιστάθμισιν τῆς ἀπωλείας, ἣν οὗτος διαρκῶς ὑφίσταται ἐξ ἀκτινοβολίας πρὸς τὸ διάστημα.

Κατὰ τοὺς ὑπολογισμοὺς τοῦ Thomson, ἐὰν ἡ θερμότης, ἡ ὑπὸ τοῦ Ἡλίου ἐκπεμφθεῖσα εἰς τὸ διάστημα, κατὰ τὰς παρελθούσας ἐποχάς, εἶναι ἴση πρὸς 15 ἑκατομμύρια φορὰς τὴν ὑπ' αὐτοῦ ἤδη ἐτησίως ἀκτινοβολουμένην, ἡ ἀκτὶς αὐτοῦ ἦτο τετραπλασία τῆς σημερινῆς. Καὶ κατὰ τὸν Newcomb, ἐὰν ἡ θερμαντικὴ δύναμις τοῦ Ἡλίου δύναται νὰ διατηρηθῇ διὰ τῆς συμπυκνώσεως, μέχρις οὗ ἀκτινοβολήσῃ 5 ἑκατομμύρια φορὰς μείζονα τῆς ἤδη ἐτησίως ὑπ' αὐτοῦ ἐκπεμπομένης, ἡ ἀκτὶς αὐτοῦ θὰ γείνῃ τὸ ἥμισυ τῆς σημερινῆς. Τόσῳ μεγάλη εἶναι ἡ ἐκ μόνης τῆς βαθμιαίας συστολῆς, συνεπείᾳ τῆς ψύξεως καὶ τῆς βαρύτητος, γεννωμένη ἐν τοῖς ἀερίοις θερμότης. Ὅθεν ὁσονδήποτε μικρὰ καὶ ἂν εἶναι ἡ ταχύτης τῶν συγκρουομένων οὐρανίων σωμάτων, ἐπειδὴ δύναται νὰ μεταβάλῃ αὐτὰ εἰς θερμὰ ἀέρια, μόνη ἡ ἐκ τῆς ψύξεως συστολὴ εἶναι ἱκανὴ νὰ παραγάγῃ τὴν ἀναγκαίαν πρὸς συντήρησιν τοῦ νέου συστήματος, ἐπὶ ἑκατομμύρια ἐτῶν, θερμότητα.

Ἄρα τὰ ἡλιακὰ συστήματα δύνανται νὰ ἀναγεννηθῶσιν ἐκ τῆς τέ-

φρας των διὰ συγκρούσεων, εἴτε μετὰ σωμάτων ξένων, εἴτε διὰ τῆς πτώσεως τῶν ἰδίων μελῶν ἐπὶ τῶν ἡλίων αὐτῶν.

ΙΒ'.

Ἀλλ' ὑπάρχει παράδειγμα καταστροφῆς καὶ ἀναγεννήσεως διὰ συγκρούσεως ἐν τῷ Σύμπαντι; παρετηρήθη ποτὲ ἐν τῷ οὐρανῷ τοιαύτη καταπληκτικὴ μεταβολὴ ἐσβεσμένου ἢ ἀμυδροῦ ἡλίου εἰς νεφελοειδῆ;

Ἀναμφιβόλως τοιαῦτα φαινόμενα συμβαίνουσι συνήθως ἐν τῷ Σύμπαντι. Ἐὰν δέ, εὑρισκόμενοι εἰς μεγίστην ἀπ' αὐτῶν ἀπόστασιν, μὴ βλέποντες ἢ ἀτελῶς ἐλάχιστον, ἀπειροστὸν μέρος τοῦ Σύμπαντος, δὲν ἀντιλαμβανόμεθα αὐτῶν, βεβαίως τοῦτο οὐδόλως σημαίνει, ὅτι δὲν ἀναγεννῶνται οὕτως οἱ κόσμοι. Ἐν τούτοις ἔχομεν πολλὰ παραδείγματα ἀποτόμων ἀναφλέξεων ἡλίων, ἐπὶ τῶν προσκαίρων καλουμένων ἀστέρων.

Ἀπὸ τῆς ἐποχῆς τοῦ Ἱππάρχου (134 π. Χ.) μέχρι σήμερον, ἤτοι ἐντὸς δύο χιλιετηρίδων περίπου, παρετηρήθησαν αἰφνιδίως ἐμφανισθέντες 25 τοιοῦτοι πρόσκαιροι ἀστέρες. Περίφημος πρόσκαιρος ἀστήρ, πλὴν τοῦ ὑπὸ τοῦ Ἱππάρχου παρατηρηθέντος, τοῦ προτρέψαντος αὐτὸν νὰ συντάξῃ τὸν πρῶτον κατάλογον ἀστέρων, εἶναι καὶ ὁ κατὰ τὸ 1572 μ. Χ. ὑπὸ τοῦ Τύχωνος ἐν τῷ ἀστερισμῷ τῆς Κασσιεπείας παρατηρηθείς, ὅστις ἐντὸς ὀλίγου χρόνου ὑπερέβη κατὰ τὴν λαμπρότητα τὸν Δία καὶ τὴν Ἀφροδίτην. Τὸ φῶς αὐτοῦ ἦτο κατ' ἀρχὰς λαμπρὸν λευκόν, κατόπιν ἐγένετο ἐρυθρωπὸν κίτρινον, καὶ τέλος λευκὸν μολύβδινον ἢ ἐρυθρόν. Βραδύτερον παρετηρήθησαν καὶ ἄλλοι τοιοῦτοι ἐν τῷ Κύκνῳ (1600 καὶ 1876), τῷ Ὀφιούχῳ (1604, 1848), τῷ Σκορπίῳ (1860), τῷ Βορείῳ Στεφάνῳ (1866), τῇ Ἀνδρομέδᾳ (1885) καὶ τελευταῖον ἐν τῷ Ἡνιόχῳ. Ἡ φασματοσκοπικὴ μελέτη τούτου ἰδίᾳ παρέσχε μεγάλας ὑπηρεσίας εἰς τὴν διευκρίνισιν τῶν σχετικῶν ζητημάτων, καὶ ἀσφαλῆ δεδομένα εἰς τὴν θετικὴν Φιλοσοφίαν ἐν γένει.

Τὴν νύκτα τῆς Κυριακῆς 24 Ἰανουαρίου 1892 (ν) ὁ φίλαστρος Ἄγγλος ἰατρὸς κ. Θωμᾶς Anderson, παρατηρῶν ἐν Ἐδιμβούργῳ τὸν ἀστερισμὸν τοῦ Ἡνιόχου, εἶδεν ἐν αὐτῷ ἀστέρα 5^{ου} μεγέθους, ὃν ἐξέλαβεν ὡς τὸν 26 τοῦ Ἡνιόχου, αὐξηθέντα τὴν λαμπρότητα. Μετὰ παρέλευσιν ὅμως 7 ἡμερῶν πεισθεὶς ὅτι ὁ ἀστὴρ οὗτος ἦτο νέος, ἀνήγ-

γειλεν αὐτὸν τὴν 1 Φεβρουαρίου δι' ἀνωνύμου ἐπιστολικοῦ δελταρίου πρὸς τὸν κ. Copeland, Διευθυντὴν τοῦ Ἀστεροσκοπείου τοῦ Ἐδιμβούργου, ὅστις ἐρευνήσας ἐξηκρίβωσε, καὶ ἀνεκοίνωσεν εἰς τὸν ἐπιστημονικὸν κόσμον τὴν ἀνακάλυψιν ταύτην.

Ὁ μέγας οὐρανογραφικὸς Χάρτης τοῦ Argelander, ὅστις περιέχει τοὺς ἀστέρας μέχρι τοῦ 10ου μεγέθους, οὐδὲν ἄστρον δεικνύει εἰς τὴν θέσιν τοῦ Νέου τοῦ Ἡνιόχου. Ἐπὶ 18 φωτογραφιῶν τοῦ τμήματος τούτου τοῦ οὐρανοῦ, γενομένων ἐν Ἀμερικῇ ἀπὸ τῆς 3 Νοεμβρίου 1885 μέχρι τῆς 2 Νοεμβρίου 1891 καὶ περιεχουσῶν ἀστέρας μέχρι τοῦ 13ου μεγέθους, οὐδὲν ἴχνος τοῦ Νέου φαίνεται. Ἀπὸ τῆς 21 Ὀκτωβρίου μέχρι τῆς 1 Δεκεμβρίου 1891 ὁ Ἀμερικανὸς ἀστρονόμος κ. Pickering ἐπὶ 13 αἰθρίας νύκτας φωτογραφήσας τοὺς πλησίον ἀστέρας μέχρι τοῦ 6ου μεγέθους, ἐπὶ οὐδεμιᾶς τῶν φωτογραφικῶν αὐτοῦ πλακῶν εὗρε τὸν Νέον. Τέλος ἐπὶ σχετικῆς φωτογραφίας τῆς 8 Δεκεμβρίου 1891 τοῦ κ. Max Wolf, ἐφ' ἧς φαίνονται ἀστέρες 9ου μεγέθους, ὁ Νέος δὲν εὑρίσκεται, ἐνῷ παρατηρεῖται ἐπὶ 12 φωτογραφιῶν, γενομένων ὑπὸ τοῦ Pickering ἀπὸ τῆς 10 Δεκεμβρίου 1891 μέχρι τῆς 20 Ἰανουαρίου 1892.

Ὅθεν ὁ ἀστὴρ οὗτος ἐφάνη αἴφνης τὴν 9 ἢ τὴν 10 Δεκεμβρίου 1891, καὶ ἦτο κατὰ τὰς φωτογραφικὰς πλάκας τοῦ κ. Pickering, ὀλίγον ἀμυδρότερος τοῦ 5ου μεγέθους τὴν 10 Δεκεμβρίου, 4,5 τὴν 18 τοῦ αὐτοῦ μηνός, καὶ ἠλαττώθη τὴν λάμψιν ἐφεξῆς. Περὶ τὸ τέλος Μαρτίου ἦτο 12ου περίπου μεγέθους, καὶ τὴν 26 Ἀπριλίου 16ου μεγέθους. Ἐξαφανισθεὶς δὲ ἀκολούθως ἐγένετο ἐκ νέου ὁρατὸς κατὰ τὸν Αὔγουστον 1892 ὑπὸ μορφὴν λαμπροῦ πλανητικοῦ νεφελοειδοῦς, ἔχοντος διάμετρον 3'' καὶ ἀστρικὸν πυρῆνα 10ου μεγέθους, καὶ ἠλαττώθη τὴν λάμψιν ἐκ νέου. Κατὰ τὸν Νοέμβριον 1893 ὁ κ. Bigourdan ἐν Παρισίοις, συγκρίνων τὸν Νέον τοῦ Ἡνιόχου πρὸς ἑτέρους πλησίον αὐτοῦ κειμένους ἀστέρας, παρετήρησεν, ὅτι τὸ μέγεθος αὐτοῦ ἠλαττώθη ἐντὸς τριῶν ἡμερῶν κατὰ μίαν ὁλόκληρον μονάδα.

Τὸ φάσμα τοῦ Νέου παρέσχε σπουδαίας πληροφορίας περὶ τῆς φυσικῆς, τῆς χημικῆς καὶ τῆς μηχανικῆς καταστάσεως αὐτοῦ. Τὸ φάσμα τοῦτο ὡμοίαζε κατ' ἀρχὰς πρὸς τὸ τῆς ἡλιακῆς χρωμοσφαίρας, ἦτο συνεχὲς καὶ λίαν λαμπρὸν εἰς τὸ ἐρυθρὸν καὶ τὸ ἰόχρουν τμῆμα, καὶ περιεῖχε σειρὰν φωτεινῶν γραμμῶν, ἀνηκουσῶν εἰς τὸ ὑδρογόνον, τὸ

μαγνήσιον καὶ τὸ ἰώδιον, ἑκάστη τῶν ὁποίων συνωδεύετο καὶ ὑπὸ σκοτεινῆς γραμμῆς. Ἕκαστον ζεῦγος τῶν γραμμῶν τούτων ἔκειτο εἰς μεγάλην ἀπόστασιν ἑκατέρωθεν τῆς συνήθους θέσεως τῶν φωτεινῶν γραμμῶν τῶν ἀνωτέρω στοιχείων, αἱ μὲν λαμπραὶ πρὸς τὸ ἐρυθρόν, αἱ δὲ σκοτειναὶ πρὸς τὸ ἰόχρουν τμῆμα τοῦ φάσματος.

Ἐκ τοῦ σπουδαίου τούτου φασματικοῦ φαινομένου, τῆς μεταθέσεως τῶν γραμμῶν, συνάγεται, κατὰ τὴν ἀρχὴν Doppler-Fizeau, ὅτι ὁ Νέος τοῦ Ἡνιόχου ἀπετελεῖτο πράγματι ἐκ δύο ἄστρων, ὧν τὸ μὲν ἓν περιεβάλλετο ὑπὸ ἀερώδους διαπύρου ἀτμοσφαίρας, ἀπεμακρύνετο ἀφ' ἡμῶν μετὰ ταχύτητος 1000 χιλιομέτρων κατὰ δευτερόλεπτον, καὶ παρῆγε τὰς λαμπρὰς γραμμὰς τοῦ φάσματος· τὸ δὲ ἕτερον ἐκαλύπτετο ὑπὸ ψυχρᾶς ἀτμοσφαίρας, ἥτις ἀποῤῥοφῶσα τὰς ἀκτῖνας τῆς φωτοσφαίρας αὐτοῦ, παρῆγε τὰς σκοτεινὰς γραμμάς, καὶ προσήγγιζε πρὸς ἡμᾶς μετὰ ταχύτητος 875 χιλιομέτρων κατὰ δευτερόλεπτον!

Κατὰ τὴν δευτέραν φάσιν αὐτοῦ, τὴν νεφελοειδῆ, ὁ Νέος παρέσχε φάσμα ὅλως διάφορον, ἀποτελούμενον κυρίως ἐκ τῶν τριῶν χαρακτηριστικῶν γραμμῶν τῶν ἀδιαλύτων νεφελοειδῶν. Ἐξ ἐπισταμένης δὲ καὶ μακρᾶς μελέτης τοῦ Νέου, διὰ τοῦ μεγάλου τηλεσκοπίου τοῦ Ἀστεροσκοπείου Lick ἐν Καλιφορνίᾳ, συνήχθη ἀσφαλῶς ἡ νεφελοειδὴς φύσις τοῦ ἀστέρος τούτου.

Πρὸς ἐξήγησιν τῆς ἐμφανίσεως τοῦ Νέου καὶ τῶν διαφόρων φαινομένων αὐτοῦ ἐγράφησαν διάφοροι θεωρίαι.

Κατὰ τὸν κ. Vogel, αἱ φασματικαὶ παρατηρήσεις δεικνύουσιν, ὅτι ὁ Νέος προέκυψεν ἐκ τῆς συγκρούσεως ἀστέρος τινὸς μετ' ἄλλου· αἱ δὲ φάσεις, δι' ὧν οὗτος διῆλθε, ἐξηγοῦνται διὰ τῆς διαδοχικῆς πτώσεως ἐπ' αὐτοῦ τῶν διαφόρων πλανητῶν τοῦ συστήματος, πρὸς ὃ συνεκρούσθη.

Ὁ κ. Seeliger ὑπεστήριξεν, ὅτι ὁ Νέος προῆλθεν ἐκ τῆς ἀναφλέξεως μεγάλου μετεώρου, εἰσελθόντος ἐντὸς κοσμικοῦ νέφους, ὡς οἱ ἀερόλιθοι, εἰσερχόμενοι μετὰ μεγάλης ταχύτητος ἐντὸς τῆς γηΐνης ἀτμοσφαίρας, ἀναφλέγονται, συνεπείᾳ τῆς ἰσχυρᾶς δι' αὐτῆς τριβῆς, καὶ παράγουσι τοὺς διᾴττοντας καὶ τὰς βολίδας.

Ὁ κ. Huggins ἰσχυρίσθη ὅτι οὐχὶ σύγκρουσις, ἀλλὰ μεγάλη προσέγγισις μόνον δύο λίαν ἀσθενῶν ἢ λίαν μεμακρυσμένων ἀφ' ἡμῶν ἡλίων συνέβη. Συνεπείᾳ δὲ ταύτης, καὶ τῇ ἐνεργείᾳ ἰσχυροτάτης ἕλξεως,

ἐγεννήθησαν μέγισται διαταράξεις ἐν ταῖς ἐσωτερικαῖς καὶ ἐξωτερικαῖς παλιῤῥοίαις τῶν δύο σωμάτων. Ἐκ τούτου δὲ προῆλθον μεγάλαι ἐκρήξεις, ὅμοιαι ἀλλὰ πολὺ μείζονες τῶν ἐπὶ τοῦ Ἡλίου συνήθως παρατηρουμένων μετὰ ἰσχυρῶν ἠλεκτρικῶν φαινομένων, ἐκρήξεις αἵτινες περιέβαλον ἕκαστον τῶν δύο τούτων ἡλίων διὰ μεγάλων φλογῶν. Ὅθεν παρέστημεν θεαταὶ μεγαλοπρεποῦς πυρκαϊᾶς ἐν τῷ οὐρανῷ· δύο κόσμοι, δύο πλανητικὰ συστήματα ὁλόκληρα προσεγγίσαντα ἄλληλα ἐκαίοντο !

Ἡ ἐξήγησις τῶν προσκαίρων ἀστέρων διὰ τῶν συγκρούσεων δὲν εἶναι νέα· πρὸ πολλοῦ ἤδη ὁ Νεύτων ἐξέφρασε, καὶ ὑπεστήριξε τὴν ἰδέαν ταύτην. Ἐκ τῶν ἀνωτέρω ὅμως θεωριῶν ἐκείνη, ἥτις, καθ' ἡμᾶς, ἔχει τὴν μείζονα πιθανότητα, εἶναι ἡ ὑπὸ τοῦ κ. Seeliger προταθεῖσα. Ἡ θεωρία αὕτη οὐ μόνον τὰς διαφόρους φάσεις τοῦ Νέου καλῶς ἐξηγεῖ, ἀλλὰ καὶ ἐκ τοῦ καθ' ἑκάστην παρατηρουμένου ἐν σμικρῷ, πλὴν ὁμοίας ἀκριβῶς φύσεως, φαινομένου τῆς πτώσεως τῶν διαττόντων ἀστέρων καὶ τῶν βολίδων ἐπὶ τῆς Γῆς, δυνατὴ φαίνεται, καὶ ὑποστηρίζεται. Οἱ σποραδικοὶ διάττοντες καὶ αἱ πλεῖσται βολίδες εἶναι σώματα, τὰ ὁποῖα ἐν τῇ μετὰ τοῦ Ἡλίου πορείᾳ της εἰς τὸ διάστημα συναντᾷ ἡ Γῆ. Τοιοῦτοι δὲ πίπτουσι πολλοὶ καθ' ἑκάστην, διότι δὲν παρέρχεται σχεδὸν νὺξ χωρὶς νὰ παρατηρηθῶσι τινὲς ἐξ αὐτῶν εἰς τὰ διάφορα μέρη τῆς Γῆς.

Αἱ δὲ διάφοροι φάσεις, ἃς παρουσίασεν ὁ Νέος, δύνανται, νομίζω, νὰ ἐξηγηθῶσι διὰ τῆς διαδοχικῆς πτώσεως ἐπ' αὐτοῦ τῶν πλανητῶν του, οἵτινες ἕνεκα τῆς μεγάλης ἀντιστάσεως, ἣν παρέσχεν ἐν τῇ κινήσει αὐτῶν τὸ κοσμικὸν νέφος, ἐν ᾧ εἰσῆλθον, ἀπώλεσαν βαθμηδὸν τὴν κίνησιν ταύτην, καὶ διαδοχικῶς ἔπεσον ἐπὶ τοῦ ἡλίου των.

Ἡ σύγκρουσις δύο ἡλίων δὲν φαίνεται ἡμῖν πιθανὴ ἐν τῇ περιπτώσει ταύτῃ, οὐ μόνον διότι, ἕνεκα τῆς καταπληκτικῆς ταχύτητος, μεθ' ἧς συνεκρούσθησαν τὰ δύο σώματα, αὕτη ἀπαιτεῖ, ὡς εἴδομεν, ἐξαιρετικοὺς ὅρους καὶ ἀπείρως ἀπιθάνους συμπτώσεις, ἀλλὰ καὶ διότι νομίζομεν, ὅτι δὲν ἐξηγεῖ καλῶς τὰ διάφορα φαινόμενα, ἅτινα παρουσίασεν ὁ Νέος.

Ὁπωσδήποτε ὅμως καὶ ἂν συνέβη ἡ ἐμφάνισις αὕτη τοῦ Νέου, εἶναι ἤδη, κατὰ τὰς παρατηρήσεις, βέβαιον, ὅτι αὕτη προῆλθεν ἐξ ἀναφλέξεως ἐσβεσμένου ἢ ἀμυδροῦ ἡλίου κατόπιν συγκρούσεως ἢ προσ-

εγγίσεως πρὸς ἕτερον οὐράνιον σῶμα, καὶ παρέχει σπουδαῖον παράδειγμα καταστροφῆς καὶ μελλούσης ἀναγεννήσεως ἑνὸς κόσμου ἐντὸς τοῦ Σύμπαντος.

ΙΓ΄.

Εἴδομεν μέχρι τοῦδε πῶς γεννῶνται, ἀναπτύσσονται, καταστρέφονται καὶ ἀνανεοῦνται οἱ κόσμοι τοῦ ἡμετέρου ἀστρικοῦ συστήματος, τοῦ Γαλαξίου. Ἀλλὰ τὸ Σύμπαν δὲν περιορίζεται εἰς μόνον τὸ σύστημα τοῦτο. Ἕκαστος τῶν νεφελοειδῶν, ἑκάστη τῶν ἀστρικῶν συστροφῶν, αἵτινες διὰ τῶν ἰσχυρῶν τηλεσκοπίων ἀναλύονται εἰς χιλιάδας καὶ μυριάδας ἡλίων, ἀποτελεῖ ἴδιον ἀστρικὸν σύστημα, χωριστὸν ἄτομον τοῦ Σύμπαντος. Τινὲς τῶν νεφελοειδῶν εἶναι προηγμέναι τὴν ἡλικίαν, καὶ συνίστανται ἐκ πλήθους ἡλιακῶν συστημάτων, ἄλλοι ὅμως ἐν μέρει μόνον διεσπάσθησαν καὶ ἐσχημάτισαν πλανητικὰ συστήματα, ἐνῷ πολλοὶ εὑρίσκονται ἔτι ἐν ἀμόρφῳ καὶ ὅλως νεφελώδει καταστάσει. Κατὰ τὸν W. Herschel, αἱ στρογγύλαι ἀστρικαὶ συστροφαί, αἵτινες ἀποτελοῦνται ἐξ ἰσομεγέθων σχεδὸν ἡλίων, καὶ εἶναι συμπεπυκνωμέναι καὶ βαθμηδὸν λαμπρότεραι πρὸς τὸ κέντρον, ὑπόκεινται εἰς κεντρικὰς δυνάμεις, παραγούσας τὸ κανονικὸν σχῆμα καὶ τὴν βαθμιαίαν συμπύκνωσιν αὐτῶν. Κατὰ δὲ τὴν θεωρίαν τῆς συγκρούσεως, οἱ ἥλιοι ἑκάστου ἀστρικοῦ συστήματος, συγκρουόμενοι πρὸς ἀλλήλους, τείνουσι βαθμηδὸν νὰ ἀποτελέσωσιν ἓν ὅλον σῶμα, μίαν γενικὴν νεφελώδη μάζαν, ἐξ ἧς θὰ παραχθῇ πάλιν νέον ἀστρικὸν σύστημα. Ὅθεν ἡ ἀρχὴ τῆς ἐξελίξεως, ἐξερχομένη οὕτω τοῦ ἡμετέρου Γαλαξίου, ἐπεκτείνεται εἰς τὸ Σύμπαν ὁλόκληρον. Οἱ δὲ καθ' ὅλας τὰς διευθύνσεις διεσπαρμένοι νεφελοειδεῖς ἀποτελοῦσι τὴν πρώτην ὕλην, ἐξ ἧς δημιουργοῦνται τὰ ἀστρικὰ καὶ τὰ πλανητικὰ συστήματα αὐτῶν. Τὸ Σύμπαν λοιπὸν ἀποτελεῖται ἐξ ἀπείρων τὸ πλῆθος ἀστρικῶν συστημάτων, ἅτινα καὶ αὐτὰ ὑπόκεινται εἰς τὸν νόμον τῆς ἐξελίξεως, διατρέχουσι καὶ ἐν τῷ συνόλῳ, ὡς κατὰ μέρη, διάφορα στάδια βίου, καὶ κυβερνῶνται ὑπὸ κεντρικῶν δυνάμεων.

Ἀλλὰ τὸ φάσμα τῶν νεφελοειδῶν ἀποτελεῖται ἐξ ἑπτὰ συνήθως λαμπρῶν γραμμῶν, ἐξ ὧν τρεῖς εἶναι κοιναὶ καὶ χαρακτηριστικαὶ αὐτῶν ἐν γένει. Τρεῖς τούτων ἀνήκουσιν εἰς τὸ ὑδρογόνον, μία φαίνεται, ὅτι εἶναι ἡ τοῦ ἡλίου, καὶ αἱ τρεῖς ἄλλαι δὲν εἶναι γνωστὸν εἰς

ποῖα χημικὰ στοιχεῖα ἀνήκουσιν. Ὅθεν τὰ πλεῖστα τῶν χημικῶν στοιχείων, τῶν παρατηρουμένων ἐπὶ τῆς Γῆς, τοῦ Ἡλίου καὶ τῶν ἀπλανῶν ἐν γένει, ἐλλείπουσιν ἐκ τῶν νεφελοειδῶν.

Πῶς ἐξηγεῖται τοῦτο; πῶς ἀφοῦ ἐκ τῶν νεφελοειδῶν δημιουργοῦνται οἱ κόσμοι, ἡ μάζα αὐτῶν δὲν περιέχει πάντα τὰ χημικὰ στοιχεῖα, ἅτινα ἀποτελοῦσι τὰ ἡλιακὰ συστήματα;

Ἡ Ἐπιστήμη ἀδυνατεῖ ἤδη δι' οἱουδήποτε μέσου νὰ μεταβάλῃ χημικόν τι στοιχεῖον εἰς ἕτερον. Ἡ ὕλη, πλὴν τῆς ἀλλοτροπικῆς μορφῆς, ἣν εἴς τινας περιπτώσεις δύναται νὰ λάβῃ, φαίνεται ἀναλλοίωτος ἀμοιβαίως καὶ διάφορος οὐσιωδῶς ἐν τοῖς ἁπλοῖς στοιχείοις αὐτῆς.

Ἀλλ' ἐὰν ἡ Χημεία στερῆται σήμερον τῶν μέσων, ὅπως μεταβάλῃ ἀμοιβαίως τὰ χημικὰ στοιχεῖα, ἕπεται ἆρά γε ὅτι ταῦτα εἶναι πράγματι διάφορα τὴν φύσιν καὶ τὴν καταγωγὴν πρὸς ἄλληλα;

Ἡ ἐκ τῶν νεφελοειδῶν καταγωγὴ τῶν ἡλιακῶν συστημάτων διδάσκει, ὅτι τὰ διάφορα χημικὰ στοιχεῖα παρήχθησαν διὰ τῆς μεταμορφώσεως τῆς αὐτῆς ἀρχεγόνου ὕλης, ἴσως τοῦ αἰθέρος ἢ ἄλλης τινὸς ὁμογενοῦς καὶ παγκοσμίου οὐσίας, ὡς τὸ φῶς, ἡ θερμότης, ὁ ἠλεκτρισμὸς καὶ ἐν γένει αἱ διάφοροι δυνάμεις καὶ κινήσεις εἶναι ποικίλαι μορφαὶ τῆς αὐτῆς ἐνεργείας. Τὰ ὑλικὰ μόρια τῶν διαφόρων σωμάτων εἶναι λοιπὸν ἀκριβῶς τὰ αὐτά· διὰ τοῦ χρόνου δὲ καὶ ὑπὸ ποικίλας φυσικάς, χημικὰς καὶ μηχανικὰς συνθήκας εὑρισκόμενα, παράγουσι, φαίνεται, τὰ διάφορα χημικὰ στοιχεῖα.

Ὑπὲρ τῆς μεγάλης ταύτης ἀρχῆς τῆς ἑνότητος τῆς ὕλης, ἥτις ἤδη διὰ διαφόρων ἐπιχειρημάτων ὑποστηρίζεται ὑπὸ πολλῶν ἐπιστημόνων, εἶχον κηρυχθῆ, καθ' ἃ ἀναφέρει ὁ Ἀριστοτέλης (1), οἱ πρὸ αὐτοῦ Ἕλληνες φιλόσοφοι. Πάντα τὰ σώματα, ἔλεγον οὗτοι, ἀποτελοῦνται ἐκ τῶν αὐτῶν ὑλικῶν μορίων, ἀλλὰ δὲν φαίνονται. Τὴν ἀρχὴν ταύτην ἐπρέσβευεν ὁ Ἀναξίμανδρος, ὁ Ἀναξιμένης, ὁ Ἡράκλειτος καὶ ὁ Ἀναξαγόρας, ἰδίᾳ δὲ καὶ ἀκριβέστερον πάντων ὁ δεύτερος τούτων.

Ὅθεν μία καὶ ἡ αὐτὴ ὕλη ἀποτελεῖ τὸ Σύμπαν. Αἱ μεταμορφώσεις αὐτῆς εἰσὶν ἀπαραίτητοι πρὸς δημιουργίαν τῶν κόσμων καὶ ἐπιβάλλονται ὑπὸ τῆς ἐπιστημονικῆς ἐρεύνης καὶ τῆς φιλοσοφίας τῶν οὐρανίων πραγμάτων, ὡς ἀπαραίτητοι εἰσὶν αἱ ποικίλαι ἀλλοιώσεις

(1) Ἀριστοτέλης, Περὶ Οὐρανοῦ Δ', β'.

τῆς ἐνεργείας πρὸς ἐξήγησιν τῶν φαινομένων καὶ ἐν γένει τῶν φυσικῶν μεταβολῶν ἐν τῷ Σύμπαντι.

ΙΔ'.

Πλὴν ἡ ὕλη καὶ ἡ ἐνέργεια, ὑπείκουσαι εἰς μόνους τοὺς διέποντας αὐτὰς αἰωνίους φυσικοὺς νόμους, θὰ διατηρηθῶσιν ἄρά γε ἐπ' ἄπειρον ἀνεξάντλητοι καὶ δυναμικῶς ἱκαναί, ὅπως δημιουργῶσι τοὺς κόσμους;

Κατὰ τὰς δύο μεγάλας καὶ θεμελιώδεις φυσικὰς ἀρχὰς τῆς ἀφθαρσίας τῆς ὕλης καὶ τῆς ἐνεργείας, ἡ ποσότης ἀμφοτέρων τούτων, ποικιλοτρόπως μεταμορφουμένων, μένει αἰωνίως ἀμετάβλητος. Ἀλλ' ἡ ἐνέργεια ὑπείκει καὶ εἰς ἑτέραν ἀρχήν, τὴν τῆς διαχύσεως. Κατὰ τὴν Θερμοδυναμικήν, ἡ ἐνέργεια τοῦ Σύμπαντος, ἀλλοιουμένη ἀενάως ἀπὸ τῶν ἀνωτέρων μορφῶν αὐτῆς πρὸς τὰς κατωτέρας, τείνει βαθμηδὸν νὰ μεταβληθῇ ὁλόκληρος εἰς θερμότητα ὁμαλῶς διακεχυμένην (1). Ὅθεν σὺν τῷ χρόνῳ πᾶσα ἡ ἐν τῇ ὕλῃ κινητικὴ καὶ δυναμικὴ ἐνέργεια θέλει μεταβληθῇ βαθμηδὸν εἰς θερμότητα, ἥτις, διαχυνομένη ὁμαλῶς πανταχοῦ, θὰ ὑψώσῃ ὁλόκληρον τὸ Σύμπαν εἰς τὴν αὐτὴν θερμοκρασίαν.

Ἀλλὰ κατὰ τοὺς θερμοδυναμικοὺς νόμους, διὰ νὰ μεταβληθῇ ἡ θερμότης εἰς κίνησιν, εἰς μηχανικὸν ἔργον, καὶ ἐν γένει εἰς οἱανδήποτε μορφὴν ἐνεργείας, δέον τὰ σώματα τοῦ Σύμπαντος νὰ εὑρίσκωνται εἰς διαφόρους θερμοκρασίας. Κατὰ ταῦτα λοιπόν, θὰ ἔλθῃ στιγμή, καθ' ἣν πᾶσα κίνησις θέλει σταματήσει, καὶ ἅπασα ἡ δυναμικὴ ἐνέργεια θέλει ἐξαντληθῇ, μεταμορφουμένη εἰς θερμότητα, ἀνίκανον, ἕνεκα τῆς ὁμαλῆς διαχύσεως αὐτῆς, νὰ μεταβληθῇ εἰς οἱανδήποτε ἄλλην μορφὴν ἐνεργείας. Ἡ δὲ ὕλη θὰ συσσωρευθῇ, ἕνεκα τῆς ἀμοιβαίας ἕλξεως τῶν μορίων αὐτῆς, εἰς ἓν ὅλον παμμέγιστον σῶμα, ἀδρανές, ἀκίνητον, καὶ νεκρόν, ἔχον τὴν αὐτὴν θερμοκρασίαν καθ' ὅλην αὐτοῦ τὴν ἔκτασιν. Ἄρα τὸ Σύμπαν ὁλόκληρον, ἀφοῦ πολλάκις ἀναγεννηθῇ, θέλει τέλος καταρρεύσει εἰς ἐρείπια, ἀδρανῆ καὶ ἄψυχα, ἀνίκανα νὰ ἀνεγερθῶσι ποτὲ καὶ ἀποτελέσωσι νέους κόσμους.

Τὸ παρὸν ὅμως ἀποκρούει τὰ συμπεράσματα ταῦτα, εἰς ἃ ἄγει ἡ

(1) W. Thomson, On a Universal Tendansy in Nature to Dissipation of Energy. (Proced. R. S. Edimbourg 1852).

ἀρχὴ τῆς διαχύσεως τῆς ἐνεργείας. Ἡ θέα τοῦ Σύμπαντος πρὸ ἀπείρου χρόνου ὑπάρχοντος, ἡ παροῦσα κατάστασις αὐτοῦ, ὅλως διάφορος ἐκείνης, ἣν ὑποδεικνύει διὰ τὸ μέλλον ἡ Θερμοδυναμική, πείθει ἀδιστάκτως περὶ τῆς ἐν τῷ ἀπείρῳ μέλλοντι ζωῆς αὐτοῦ, καὶ διδάσκει ἀσφαλῶς διὰ τῆς λογικῆς, ὅτι αἱ ἐνδείξεις αὗται δὲν δύνανται νὰ εἶναι ἀκριβεῖς, ὅτι δὲν στηρίζονται ἐπὶ ὀρθῶν βάσεων. Πράγματι δέ, καθ' ἃ παρατηρεῖ ὁ W. Thomson, τὸ ἀποτέλεσμα τῆς ἀρχῆς τῆς διαχύσεως θὰ ἦτο ἀναγκαίως κατάστασις ἠρεμίας καὶ θανάτου, ἐὰν τὸ Σύμπαν ἦτο πεπερασμένον καὶ ἐξηκολούθει νὰ ὑπείκῃ εἰς τοὺς ὑπάρχοντας νόμους. Ἀλλ' εἶναι ἀδύνατον, λέγει ὁ μεγαλοφυὴς Ἄγγλος φυσικός, νὰ φαντασθῶμεν ὅριον εἰς τὴν ἔκτασιν τῆς ὕλης ἐν τῷ Σύμπαντι· ἡ Ἐπιστήμη συνεπῶς ἄγει μᾶλλον εἰς τὴν παραδοχὴν ἐξελίξεως ἄνευ τέλους, ἐντὸς χώρου ἄνευ πέρατος, καὶ δράσεως, ἥτις ἐπιφέρει τὴν μεταμόρφωσιν τῆς δυναμικῆς ἐνεργείας εἰς αἰσθητὴν κίνησιν καὶ συνεπῶς εἰς θερμότητα, παρὰ εἰς τὸ νὰ θεωρήσωμεν τὸ Σύμπαν ὡς πεπερασμένον μηχανισμόν, λειτουργοῦντα ὡς ὡρολόγιον καὶ σταματῶντα διὰ παντός.

Διὰ τῶν αὐτῶν περίπου ἐπιχειρημάτων καὶ συλλογισμῶν καταπίπτουσι καὶ τὰ ἀνάλογα συμπεράσματα, εἰς ἃ φαίνεται ἄγουσα καὶ ἡ θεωρία τῶν συγκρούσεων διὰ τὸ ἀπώτατον μέλλον τοῦ Σύμπαντος. Τὰ οὐράνια σώματα, ἀναγεννώμενα διὰ τῶν συγκρούσεων, θὰ ἔτεινον προφανῶς νὰ συσσωρευθῶσι πάντα εἰς μίαν ὅλην κολοσσαίαν μάζαν, ἥτις βαθμηδὸν καὶ κατ' ὀλίγον, ἕνεκα τῆς κατ' ἀκτινοβολίαν ἀπωλείας τῆς θερμότητος αὐτῆς εἰς τὸ διάστημα, τῆς ἐκ τῆς ἀντιστάσεως τοῦ αἰθέρος βαθμιαίας μειώσεως τῆς κινήσεως καὶ ἄλλων ὁμοίας φύσεως συνεχῶν ἀπωλειῶν τῆς ἐνεργείας της, θὰ καθίστατο ποτὲ ψυχρά, ἀκίνητος, ἀδρανὴς καὶ ἀνίκανος νὰ γεννήσῃ νέους κόσμους. Ἀλλὰ τὸ συμπέρασμα τοῦτο καταπίπτει προδήλως, οὐ μόνον ἐνώπιον τῆς παρούσης καταστάσεως τοῦ Σύμπαντος, οὗτινος τὸ ἄπειρον παρελθόν, μὴ κατορθῶσαν νὰ νεκρώσῃ αὐτό, ἐξασφαλίζει τὴν ἄπειρον ἐν τῷ μέλλοντι ὕπαρξιν, ἀλλὰ καὶ διὰ βαθυτέρας ἐπιστημονικῆς ἐρεύνης τοῦ ζητήματος. Τὸ συμπέρασμα τοῦτο, μὴ λαμβάνον ὑπ' ὄψιν τὸ ἄπειρον τοῦ Σύμπαντος, στηρίζεται ἐπὶ βάσεως ὅλως σφαλερᾶς· τότε δὲ μόνον ἠδύνατο νὰ εἶναι καὶ θὰ ἦτο βεβαίως ἀκριβές, ὅταν τὸ Σύμπαν ἦτο πεπερασμένον καὶ ὡρισμένον τι.

Ὅθεν ἡ καταστροφὴ τοῦ Σύμπαντος ἐν τῷ ἀπείρῳ μέλλοντι, ἡ κατερείπωσις αὐτοῦ εἰς μίαν μάζαν ἄμορφον καὶ νεκράν, οὔτε φιλοσοφικῶς οὔτε ἐπιστημονικῶς εἶναι ὀρθή. Τὸ Σύμπαν θὰ ζήσῃ ἐσαεὶ ἀκμαῖον, ἀναζωογονούμενον ἀπαύστως διὰ τῶν ἰδίων δυνάμεων· θὰ διατηρηθῇ ἐπ' ἄπειρον, ὡς ὑπάρχει πρὸ ἀπείρου χρόνου, πολλαπλασιαζόμενον ἐδῶ, ἀναγεννώμενον ἐκεῖ, καὶ αὐξάνον ἀλλαχοῦ, ἐνῷ μειοῦται, παρακμάζει, καὶ νεκροῦται περαιτέρω.

ΙΕ'.

Τὸ ἀχανὲς στάδιον τοῦ παρελθόντος, τοῦ παρόντος καὶ τοῦ μέλλοντος τῶν κόσμων, τὰς διαφόρους φάσεις τῆς βαθμιαίας τῶν οὐρανίων συστημάτων ἐξελίξεως, τὸ Σύμπαν αὐτὸ κινούμενον, ἀναπτυσσόμενον, καταρρέον καὶ ἀναγεννώμενον, ἐν εἴδει μεγαλοπρεποῦς φυσικοῦ πανοράματος, ἐκτυλίξασα πρὸ τῶν ὀφθαλμῶν ἡμῶν ἡ Ἀστρονομία, δικαίως ἐκλήθη ἡ εὐγενεστέρα, ἡ ὡραιοτέρα, ἡ ὑπάτη τῶν Ἐπιστημῶν.

Ἐπεκτείνασα ἤδη ἀπείρως ἐκτὸς τῆς Γῆς τὰ ὅρια καὶ τὸν ἀριθμὸν τῶν κόσμων, ἐμέτρησε τὰς ἀποστάσεις, ἐσπούδασε τὰς κινήσεις, ἐξετίμησε τοὺς ὄγκους, ἐζύγισε τὰς μάζας, ἀπεκάλυψε τὴν φυσικὴν κατάστασιν, ἀνέλυσε τὰ χημικὰ στοιχεῖα, ἀπέδειξε τὴν ὑλικὴν ἑνότητα, εὗρε τὴν ἡλικίαν, καὶ διῃώνισε τὴν ζωὴν αὐτῶν.

Ὁποῖος μεγαλοπρεπὴς θρίαμβος τοῦ ἀνθρωπίνου πνεύματος! Ἡ Ἀστρονομία ἀνέδειξε τὸν ἄνθρωπον ἀληθῆ μικρομέγαν ἐν τῇ Φύσει! Ἀποκαλύψασα τὴν πραγματικήν, τὴν ἀληθῆ θέσιν, ἣν ἔχει οὗτος ἐν τῷ Σύμπαντι, ἔδειξε τὴν ὑλικὴν μηδαμινότητα, ἀλλὰ καὶ τὸ καταπληκτικὸν αὐτοῦ πνευματικὸν μεγαλεῖον!

Ὅσῳ περισσότερον μελετῶμεν τὸν οὐρανόν, τόσῳ περισσότερον εἰσδύομεν ἐν τῷ περιβάλλοντι ἡμᾶς σκοτεινῷ μυστηρίῳ τοῦ κόσμου, καὶ τόσῳ σοφώτερα διδάγματα ἀντλοῦμεν ἐξ αὐτοῦ δι' ὁλόκληρον τὴν Ἐπιστήμην καὶ δι' αὐτὴν τὴν ἀνθρωπότητα.

Ἡ μελέτη τοῦ οὐρανοῦ οὐ μόνον ἔθηκε τὰς βάσεις καὶ κατέστη ἡ πλουσιωτέρα πηγὴ τῆς Θετικῆς Φιλοσοφίας, οὐ μόνον ἐνίσχυσεν, ἐνέτεινε καὶ ἐνεθουσίασε τὸ πνεῦμα διὰ τῆς ἰσχυρᾶς τάσεως πρὸς τὸ Ἄπειρον, οὐ μόνον ἐξεμεταλλεύθη τὰ οὐράνια φαινόμενα ὑπὲρ τῶν

ἀναγκῶν αὐτοῦ, ἀλλὰ καὶ διὰ τῆς αἴγλης τῶν θαυμασίων ἀνακαλύψεων αὐτῆς, ἀνύψωσεν ἠθικῶς τὴν Ἐπιστήμην ὁλόκληρον, ἐπολλαπλασίασε τὴν ἐπ' αὐτὴν πεποίθησιν, καὶ παρέσχε τὸ μέτρον τῆς τελειότητος, τῆς λεπτότητος, τῆς ἀκριβείας καὶ τῆς δυνάμεως, εἰς ὅ δύναται νὰ φθάσῃ ἡ ἀνθρωπίνη διάνοια, διὰ τῶν νεωτέρων ἐπιστημονικῶν μεθόδων, διὰ τῶν νεωτέρων ἐρευνητικῶν μέσων.

Διότι αἱ ἐπιστῆμαι πᾶσαι συνδέονται· εἰσὶ κρίκοι μιᾶς καὶ τῆς αὐτῆς ἁλύσου. Οἱ δεσμοί, οἱ συνδέοντες αὐτάς, πολλαπλασιάζονται καθ' ἑκάστην, ἡ δὲ Ἀστρονομία, καταστᾶσα πρότυπον θετικῆς καὶ ἀκριβοῦς ἐπιστήμης, παρέχει αὐταῖς, διὰ τῆς θρασύτητος τῶν βλέψεων, τῆς τελειότητος τῶν μεθόδων, τοῦ εὔρους καὶ τοῦ ὕψους τοῦ σκοποῦ, καὶ ἐν γένει τοῦ παραδείγματος αὐτῆς, τὸ ἰδανικόν, πρὸς ὅ δέον νὰ τείνωσιν ἐν εὐγενεῖ ἁμίλλῃ πρὸς ἀνακάλυψιν τῆς Ἀληθείας.

Ἡ Ἀστρονομία ὑπερήφανος διὰ τὰς μέχρι τοῦδε νίκας της, βεβαία περὶ τοῦ τελικοῦ θριάμβου της, εὑρίσκεται ἤδη εἰς τὰ πρόθυρα τῆς λύσεως τῶν μεγαλητέρων προβλημάτων τῆς φύσεως, εἰς τὸν οὐδὸν τῆς ἀποκαλύψεως τῶν μεγάλων μυστηρίων τοῦ κόσμου, τῶν μυστηρίων τῆς διαδόσεως τῶν φυσικῶν δυνάμεων, τοῦ αἰνίγματος τῆς ἀρχικῆς ὕλης, ἐξ ἧς ἐδημιουργήθησαν τὰ διάφορα στοιχεῖα τοῦ Σύμπαντος, τῶν αἰωνίων νόμων, δυνάμει τῶν ὁποίων συνεδέθη ἡ ὕλη πρὸς τὴν ἐνέργειαν, τῶν φυσικῶν δυνάμεων, τῶν συνδεουσῶν τὴν ζωὴν πρὸς τὸν κόσμον.

Δ. ΑΙΓΙΝΗΤΗΣ

ΑΝΑΛΛΟΙΩΤΙΚΗ ΙΔΙΟΤΗΣ ΟΛΟΚΛΗΡΩΜΑΤΩΝ

Ἡ παράστασις

$$(1) \qquad \frac{1}{F}\int_{\alpha}^{x} \sqrt{XF^2+\lambda F'^2}\; dx,$$

ἔνθα X καὶ F εἶνε τυχοῦσαι συναρτήσεις τοῦ x, λ δὲ σταθερὰ οἱαδήποτε (διάφορος τοῦ 0) ἔχει τὴν ἀξιοσημείωτον ἰδιότητα, ὅτι μένει ἀναλλοίωτος εἰς τὸν ἑξῆς μετασχηματισμὸν

$$(2) \qquad F=\frac{\Phi}{\lambda\Phi^2-\Phi_1^{\,2}}, \quad \text{ἔνθα} \quad \Phi_1=\int_{\alpha}^{x} \sqrt{X\Phi^2+\lambda\Phi'^2}\; dx,$$

εἶνε δηλαδὴ

$$\frac{1}{F}\int_{\alpha}^{x} \sqrt{XF^2+\lambda F'^2}\; dx=\frac{1}{\Phi}\int_{\alpha}^{x} \sqrt{X\Phi^2+\lambda\Phi'^2}\; dx, \quad (3)$$

ἐὰν αἱ συναρτήσεις F καὶ Φ συνδέωνται διὰ τῆς ἐξισώσεως (2).

Πρὸς ἀπόδειξιν τούτου, ἂς τεθῇ

$$\frac{1}{F}\int_{\alpha}^{x} \sqrt{XF^2+\lambda F'^2}\; dx=\Theta,$$

τότε εἶνε

$$\int_{\alpha}^{x} \sqrt{XF^2 + \lambda F'^2}\, dx = \Theta . F,$$

ἐπομένως

$$\sqrt{XF^2 + \lambda F'^2} = \Theta' F + \Theta . F'$$

ὅθεν

$$XF^2 + \lambda F'^2 = (\Theta' F + \Theta F')^2 .$$

ἢ

$$X + \lambda \left(\frac{F'}{F}\right)^2 = \left(\Theta' + \Theta \frac{F'}{F}\right)^2 .$$

ἡ ἐξίσωσις αὕτη γράφεται καὶ ὡς ἑξῆς

$$(\lambda - \Theta^2) \left(\frac{F'}{F}\right)^2 - 2\Theta\Theta' \left(\frac{F'}{F}\right) + X - \Theta'^2 = 0 \qquad (4)$$

θεωρήσωμεν νῦν τὴν ἐξίσωσιν

$$(\lambda - \Theta^2)\, \rho^2 - 2\Theta\Theta' \rho + X - \Theta'^2 = 0, \qquad (5)$$

ταύτην ἐπαληθεύουσι δύο τιμαὶ τοῦ ἀγνώστου ρ, (ἤτοι δύο συναρτήσεις τοῦ x, διότι X καὶ Θ εἶνε συναρτήσεις τοῦ x)· ἡ μία τούτων τῶν τιμῶν εἶνε, ὡς δεικνύει ἡ ἐξίσωσις (4), ἡ $\frac{F'}{F}$, ἡ δὲ ἄλλη ἔστω ἡ $\frac{\Phi'}{\Phi}$, τῆς Φ οὔσης καταλλήλου συναρτήσεως· αἱ δύο αὗται τιμαὶ θὰ συνδέωνται διὰ τῆς σχέσεως

$$\frac{F'}{F} + \frac{\Phi'}{\Phi} = \frac{2\Theta\Theta'}{\lambda - \Theta^2}, \qquad (6)$$

ἐξ ἧς ὁλοκληροῦντες εὑρίσκομεν

$$F\Phi (\lambda - \Theta^2) = C. \qquad (7)$$

Ἐὰν ἡ συνάρτησις Φ ὁρισθῇ ἐκ τῆς ἐξισώσεως ταύτης (7), θὰ ἐπαληθεύῃ τὴν ἐξίσωσιν (6) καὶ ἐπομένως τὸ πηλίκον $\frac{\Phi'}{\Phi}$ θὰ εἶνε ῥίζα τῆς ἐξισώσεως (5), ἤτοι θὰ εἶνε

$$(\lambda-\Theta^2)\left(\frac{\Phi'}{\Phi}\right)^2-2\Theta\Theta'\left(\frac{\Phi'}{\Phi}\right)+X-\Theta'^2=0$$

ἢ καὶ

$$X+\lambda\left(\frac{\Phi'}{\Phi}\right)^2=\left(\Theta'+\Theta\frac{\Phi'}{\Phi}\right)^2,$$

ὅθεν

$$\sqrt{X\Phi^2+\lambda\Phi'^2}=\Theta'\Phi+\Theta\Phi'=(\Theta\Phi)'$$

καὶ ἐπομένως

$$\int_\alpha^x\sqrt{X\Phi^2+\lambda\Phi'^2}\,dx=\Big\{\Theta\Phi\Big\}_\alpha^x=\Theta\Phi,$$

(διότι Θ γίνεται 0 διὰ $x=\alpha$) καὶ παραβάλλοντες τὰς δύο τιμὰς τοῦ Θ, εὑρίσκομεν, ὅτι θὰ εἶνε

$$\Theta=\frac{1}{F}\int_\alpha^x\sqrt{XF^2+\lambda F'^2}\,dx=\frac{1}{\Phi}\int_\alpha^x\sqrt{X\Phi^2+\lambda\Phi'^2}\,dx, \quad (3)$$

ἐὰν αἱ συναρτήσεις F καὶ Φ συνδέωνται διὰ τῆς ἐξισώσεως (7).

Λύοντες τὴν ἐξίσωσιν (7) πρὸς τὴν συνάρτησιν F, ἵνα ἐκφράσωμεν αὐτὴν διὰ τῆς Φ, εὑρίσκομεν

$$F=\frac{C}{\Phi(\lambda-\Theta^2)}$$

καὶ ἐπειδὴ διὰ τὴν ἐξίσωσιν (3) εἶνε $\Phi\Theta=\Phi_1$, ἕπεται ἡ τιμὴ τῆς F

$$F=\frac{C\Phi}{\lambda\Phi^2-\Phi^2_1}\cdot$$

ἡ σταθερὰ C δύναται νὰ ὑποτεθῇ ἴση τῇ μονάδι 1· διότι οὐδόλως

βλάπτεται ἡ ἰσότης (3), ἂν ἡ συνάρτησις F πολλαπλασιασθῇ ἐπὶ τὸν τυχόντα σταθερὸν ἀριθμόν. Παρατηρητέον δέ, ὅτι ἡ αὐτὴ ἐξίσωσις (7) λυομένη πρὸς τὴν συνάρτησιν Φ δίδει τὴν ἑξῆς τιμὴν

$$\Phi = \frac{CF}{\lambda F^2 - F_1^{\,2}} \quad \text{ἔνθα } F_1 = \int_\alpha^x \sqrt{XF^2 + \lambda F'^2}\, dx.$$

Δι' ὁμοίου τρόπου ἀποδεικνύεται γενικώτερον, ὅτι εἶνε (ἐὰν λ εἶνε τυχοῦσα συνάρτησις τοῦ x) (3′)

$$\frac{1}{F}\int_\alpha^x \sqrt{XF^2 + \lambda' FF' + \lambda F'^2}\,dx = \frac{1}{\Phi}\int_\alpha^x \sqrt{X\Phi^2 + \lambda'\Phi\Phi' + \lambda\Phi'^2}\,dx,$$

ἐὰν αἱ συναρτήσεις F καὶ Φ συνδέωνται διὰ τῆς ἰσότητος

$$F\Phi\,(\lambda - \Theta^2) = C, \qquad (7')$$

ἔνθα Θ δηλοῖ ἑκάτερον τῶν μελῶν τῆς ἰσότητος (3′)· ἤτοι, ἂν εἶνε

$$F = \frac{C\Phi}{\lambda\Phi^2 - \Phi_1^{\,2}}.$$

ἔνθα Φ_1 δηλοῖ τὸ ὁλοκλήρωμα

$$\int_\alpha^x \sqrt{X\Phi^2 + \lambda'\Phi\Phi' + \lambda\Phi'^2}\, dx.$$

Ἐφαρμογαί.

Ὁ τύπος (3) χρησιμεύει εἰς τὴν εὕρεσιν τοῦ ἑτέρου τῶν ὁλοκληρωμάτων, ὅταν εἶνε γνωστὸν τὸ ἕτερον, ἢ δίδει σχέσιν τινὰ μεταξὺ δύο ὁλοκληρωμάτων. Ἐὰν π. χ. ὑποτεθῇ

$$F = \sigma\upsilon\nu x, \quad X = K = \sigma\tau\alpha\theta\epsilon\rho\acute{o}\nu, \text{ προκύπτει}$$

$$\int_\alpha^x \sqrt{K\Phi^2 + \lambda\Phi'^2}\, dx = \frac{F_1}{\lambda\sigma\upsilon^2\nu x - F_1^2}$$

ἔνθα $\Phi = \dfrac{\sigma\upsilon\nu x}{\lambda\sigma\upsilon^2\nu x - F_1^2}$ καὶ $F_1 = \displaystyle\int_\alpha^x \sqrt{K\sigma\upsilon\nu^2 x + \lambda\eta\mu^2 x.}\, dx$

καὶ ἂν ὑποτεθῇ $K = \lambda = 1$, εὑρίσκεται

$$\int_\alpha^x \sqrt{\Phi^2 + \Phi'^2}\, dx = \frac{x - \alpha}{\sigma\upsilon^2\nu x - (x - \alpha)^2},$$

$$\text{ἐὰν} \quad \Phi = \frac{\sigma\upsilon\nu x}{\sigma\upsilon^2\nu x - (x - \alpha)^2}.$$

Ὁμοίως, ἐὰν ὑποθέσωμεν

$$F = 1, \; X = x^{2\mu}, \text{ εὑρίσκομεν}$$

$$\int_\alpha^x \sqrt{x^{2\mu}\,\Phi^2 + \lambda\Phi'^2}\, dx = \frac{(\mu + 1)\,(x^{\mu+1} - \alpha^{\mu+1})}{\lambda(\mu+1)^2 - (x^{\mu+1} - \alpha^{\mu+1})^2},$$

$$\text{ἐὰν } \Phi = \frac{(\mu + 1)^2}{\lambda(\mu+1)^2 - (x^{\mu+1} - \alpha^{\mu+1})^2}.$$

Τέλος, ἂν ὑποθέσωμεν

$$X = 1, \; \lambda = 1, \; F = \rho, \; \Phi = P \text{ καὶ } x = \theta,$$

εὑρίσκομεν

$$\frac{1}{\rho}\int_\alpha^\theta \sqrt{\rho^2 + \rho'^2}\, d\theta = \frac{1}{P}\int_\alpha^\theta \sqrt{P^2 + P'^2}\, d\theta,$$

$$\text{ἐὰν} \quad P = \frac{C\rho}{\rho^2 - s^2}, \qquad \text{ἔνθα} \quad s = \int_\alpha^\theta \sqrt{\rho^2 + \rho'^2}\, d\theta.$$

Ἐκ δὲ τούτων συνάγεται τὸ ἑξῆς γεωμετρικὸν θεώρημα

Ἐὰν διὰ τοῦ s παραστήσωμεν τὸ μῆκος τοῦ τόξου τῆς τυχούσης ἐπιπέδου καμπύλης, τὸ μεταξὺ πολικῆς τινος ἀκτῖνος ($\theta = \alpha$) καὶ ἄλλης οἱασδήποτε ρ ἀπολαμβανόμενον, καὶ κατασκευάσωμεν ἐξ αὐτῆς ἄλλην καμπύλην, ἧς ἡ πολικὴ ἀκτὶς P, ἡ πρὸς τὴν αὐτὴν πολικὴν γωνίαν θ ἀντιστοιχοῦσα, νὰ εἶνε

$$P = \frac{C\rho}{\rho^2 - s^2},$$

τὸ τόξον S τῆς νέας καμπύλης, τὸ μεταξὺ τῶν αὐτῶν ἀκτίνων περιεχόμενον, δίδεται ὑπὸ τῆς ἐξισώσεως

$$\frac{S}{P} = \frac{s}{\rho} \quad \text{ἤτοι} \quad S = \frac{Cs}{\rho^2 - s^2}.$$

θὰ εἶνε δὲ καὶ ἀντιστρόφως

$$\rho = \frac{CP}{P^2 - S^2} \quad \text{καὶ} \quad s = \frac{CS}{P^2 - S^2}.$$

Τὸ θεώρημα τοῦτο ἀληθεύει καὶ περὶ τῶν στρεβλῶν καμπύλων· διότι, ἂν ἀναπτυχθῇ ἐπὶ ἐπιπέδου ὁ κῶνος, ὅστις ἔχει κορυφὴν τὸν πόλον καὶ ὁδηγὸν τὴν στρεβλὴν καμπύλην, οὔτε αἱ πολικαὶ ἀκτῖνες μεταβάλλονται οὔτε τὸ μῆκος τοῦ τόξου.

Ἡ ἰδιότης τοῦ ὁλοκληρώματος

$$\frac{1}{F}\int_{\alpha}^{x} \sqrt{XF^2 + \lambda F'^2}\, dx$$

ἐπιδέχεται γενίκευσιν ἀξίαν λόγου, πρὸς ἣν ὁδηγούμεθα, ἂν θέσωμεν

$$F = e^f,$$

ὅτε τὸ προκείμενον ὁλοκλήρωμα γίνεται

$$e^{-f}\int_{x_0}^{x} e^{f}\sqrt{X+\lambda f'^2}\,dx\cdot$$

Θεωρήσωμεν νῦν τὸ ὁλοκλήρωμα

$$e^{-\Sigma\alpha_\lambda f_\lambda}\int_{x_0}^{x} e^{\Sigma\alpha_\lambda f_\lambda}\sqrt{X+\Sigma\rho_\lambda f_\lambda'^2}\,dx \qquad \lambda=1,\ 2,\ \ldots.\ \nu,$$

ἔνθα $f_1\ f_2 \ldots. f_\nu$ καὶ X εἶνε τυχοῦσαι συναρτήσεις τοῦ x, οἱ δὲ ἀριθμοὶ $\alpha_1\ \alpha_2 \ldots \alpha_\lambda$ καὶ $\rho_1\ \rho_2 \ldots \rho_\nu$ σταθεροὶ ἀριθμοὶ διάφοροι τοῦ 0 οἱ τυχόντες· ἐὰν παραστήσωμεν τὴν τιμὴν αὐτοῦ διὰ τοῦ Θ, εὑρίσκομεν ὡς καὶ προηγουμένως τὴν ἐξίσωσιν

$$X+\Sigma\rho_\lambda f_\lambda'^2=(\Theta'+\Theta\Sigma\alpha_\lambda f_\lambda')^2.$$

Τούτου τεθέντος θεωρήσωμεν τὴν ἐξίσωσιν μεταξὺ τῶν ν ἀγνώστων $x_1,\ x_2 \ldots x_\nu$

$$X+\Sigma\rho_\lambda x_\lambda^2=\{\Theta'+\Theta\Sigma\alpha_\lambda x_\lambda\}^2. \qquad (\varepsilon)$$

Ἡ ἐξίσωσις αὕτη δύναται νὰ θεωρηθῇ ὡς παριστῶσα δευτεροβάθμιόν τι σχῆμα (διὰ $\nu=3$ παριστᾷ ἐπιφάνειαν δευτέρου βαθμοῦ) καὶ ἑκάστη λύσις αὐτῆς δύναται νὰ θεωρηθῇ ὡς παριστῶσα ἓν σημεῖον τοῦ σχήματος· ἐπειδὴ δέ, ὡς ἐκ τῆς κατασκευῆς αὐτῆς φαίνεται, ἐπιδέχεται τὴν λύσιν

$$x_\lambda=f_\lambda' \qquad \lambda=1,\ 2,\ \ldots\ \nu,$$

θὰ ζητήσωμεν τὴν λύσιν, ἥτις παριστᾷ τὸ πρὸς τὸ κέντρον τοῦ σχήματος συμμετρικὸν σημεῖον τοῦ σημείου (f_λ')· καὶ τὸ μὲν κέντρον τοῦ σχήματος ὁρίζεται, ὡς γνωστόν, ὑπὸ τῶν ἐξισώσεων

$$\rho_\lambda x_\lambda=(\Theta'+\Theta\Sigma\alpha_\lambda x_\lambda).\Theta\alpha_\lambda \qquad \lambda=1,\ 2,\ \ldots\ \nu,$$

ἐξ ὧν λυομένων εὑρίσκονται αἱ συντεταγμέναι $\xi_1\ \xi_2 \ldots \xi_\nu$ τοῦ κέντρου

$$\xi_\lambda = \frac{\alpha_\lambda}{\rho_\lambda}\,\omega \qquad \lambda = 1, 2 \ldots \nu,$$

ἔνθα
$$\omega = \frac{\Theta\Theta'}{1 - K\Theta^2} \quad \text{καὶ} \quad K = \Sigma \frac{\alpha_\lambda^2}{\rho_\lambda}.$$

Τὸ δὲ συμμετρικὸν σημεῖον τοῦ σημείου (f'_ν) ἔχει τὰς ἑξῆς συντεταγμένας (ἃς παριστῶ διὰ τῶν $\varphi'_1\ \varphi'_2 \ldots \varphi'_\nu$ κατὰ σειράν, διότι εἶνε συναρτήσεις τοῦ x)

$$(\alpha) \qquad \varphi'_\lambda = -f'_\lambda + \frac{2\alpha_\lambda}{\rho_\lambda}\cdot\frac{\Theta\Theta'}{1 - K\Theta^2} \qquad \lambda = 1, 2 \ldots \nu,$$

ὅθεν, ἐὰν $K \gtrless 0$,

$$\varphi_\lambda + f_\lambda + \frac{\alpha_\lambda}{\rho_\lambda K}\, l(1 - K\Theta^2) = C_\lambda \qquad (\beta)$$

ἐὰν δὲ $K = 0$,
$$\varphi_\lambda + f_\lambda + \frac{\alpha_\lambda}{\rho_\lambda}\,\Theta^2 = C\lambda. \qquad (\beta')$$

Ἐὰν αἱ συναρτήσεις φ_λ προσδιορισθῶσιν ἐκ τῶν ἐξισώσεων (β) (ἢ ἐκ τῶν (β′), ἐὰν $K = 0$) διὰ τῶν δεδομένων συναρτήσεων f_λ καὶ διὰ τοῦ ὁλοκληρώματος Θ, θὰ ἐπαληθεύωνται αἱ ἐξισώσεις (ε) καὶ θὰ εἶνε αἱ παράγωγοι αὐτῶν φ'_λ συντεταγμέναι σημείου τινὸς τοῦ σχήματος (ε), ἤτοι θὰ ἔχωμεν

$$X + \Sigma\rho_\lambda\varphi'^2_\lambda = \{\Theta' + \Theta\Sigma\alpha_\lambda\varphi'_\lambda\}^2,$$

ἐξ ἧς προκύπτει ἡ ἰσότης

$$e^{-\Sigma\alpha_\lambda f_\lambda}\int_{x_0}^{x} e^{\Sigma\alpha_\lambda f_\lambda}\sqrt{X + \Sigma\rho_\lambda f'^2_\lambda}\,dx = e^{-\Sigma\alpha_\lambda\varphi_\lambda}\int_{x_0}^{x} e^{\Sigma\alpha_\lambda\varphi_\lambda}\sqrt{X + \Sigma\rho_\lambda\varphi'^2_\lambda}\,dx.$$

Ι. Ν. ΧΑΤΖΙΔΑΚΙΣ

ΚΡΙΤΙΚΑΙ ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΕΙΣ

ΕΙΣ ΦΛΑΟΥΪΟΥ ΦΙΛΟΣΤΡΑΤΟΥ ΤΑ ΣΩΖΟΜΕΝΑ ΚΑΙ ΦΙΛΟΣΤΡΑΤΟΥ ΤΟΥ ΝΕΩΤΕΡΟΥ ΤΑΣ ΕΙΚΟΝΑΣ

("Εκδ. 6' Cayseri).

Εἰς Τυαν. Ἀπολ. 65, 14. ἡ μὲν θήλεια φυλάττει ἃ ἔτεκεν, ὁ δὲ ἄρρην ὑπὲρ σωτηρίας τῶν σκυλάκων ἀπάγει αὐτῇ σῖτον.

Ὀρθότερον, νομίζομεν, εἶνε, ἂν ἀντὶ τοῦ ἀπάγει γραφῇ ἐπάγει. πρβ. Θουκ. 6, 99 τὰ ἐπιτήδεια ἐπάξονται καὶ 1, 81.

138, 56. κῆποι δὲ ὁπόσοι τρωκτοὶ καὶ ὁπόσοι ἀνθέων κῆποι βρύειν αὐτὸ καὶ λιμένας μεστοὺς εἶναι γαλήνης.

Τὸ χωρίον τοῦτο θὰ ἔχῃ τὴν σύνταξιν ὁμαλῶς καὶ δὲν θὰ νοσῇ τὸν νοῦν, ἂν διορθωθῇ καὶ συμπληρωθῇ ὧδε·

κήποις δὲ ⟨καρπῶν⟩ ὁπόσοι τρωκτοὶ καὶ ὁπόσοι ἀνθέων κήποις βρύειν αὐτὸ καὶ λιμένας μεστοὺς εἶναι γαλήνης.

273, 36. ἐπεὶ δὲ τάς τε ἀηδόνας αὐτῷ διῄει καὶ τοὺς κοψίχους καὶ ὁπόσα εὐγλωττίζοι χαραδρίους κλπ.

Γραπτέον χαραδριούς.

305, 26. προσδῶμεν, ἦ δ' ὅς [ὁ Δάμις]· ἐοίκασι γὰρ δεομένοις.

Περιγραπτέον τὸ παρέμβλημα ὁ Δάμις.

Ἐν Ἡρωϊκῷ 662, 1. καὶ κάρυα δοίην καὶ μῆλα δοίην καὶ μυρία ἀγαθὰ ἕτερα.

Γραπτέον.

καὶ κάρυ' ἂν δοίην καὶ μῆλ' ἂν δοίην καὶ μυρία ἀγαθὰ ἕτερα.

Αὐτ. 727, 2. γέγονε γάρ, ξένε, γέγονε ποιητὴς Ὅμηρος καὶ ᾖδεν, ὡς μέν φασιν ἕτεροι μετὰ τέτταρα καὶ εἴκοσιν ἔτη τῶν Τρωϊκῶν, οἱ δὲ μετὰ ἑπτὰ καὶ εἴκοσι πρὸς τΑῖς ἑκατόν, ὅτε τὴν ἀποικίαν οἱ Ἀθηναῖοι ἔστειλαν, οἱ δὲ ἑξήκοντα καὶ ἑκατὸν ἔτη γεγονέναι μετὰ τὴν Τροίαν ἐπὶ Ὅμηρόν τέ φασι καὶ Ἡσίοδον, ὅτε δὴ ᾆσαι ἄμφω ἐν Χαλκίδι τὸν μὲν τὰ ἑπτὰ ἔπη τὰ περὶ τοῖν Αἰάντοιν καὶ ὡς αἱ φάλαγγες αὐτοῖς ἀραρυῖαί τε ἦσαν καὶ καρτεραί, τὸν δὲ τὰ πρὸς τὸν ἀδελφὸν τὸν ἑαυτοῦ Πέρσην.

Ἐν τῷ χωρίῳ τούτῳ διορθωτέον τὸ τυπογραφικὸν ἴσως ἀβλέπτημα ταῖς ἀντὶ τοῦ τοῖς.

Αὐτ. ἤρετό με ὁ ἥρως ὅτῳ αὐτῶν ψηφιζοίμην, ἐμοῦ δὲ τὸν φαυλότερον ἐπαινέσαντος, καὶ γὰρ μᾶλλον ἔτυχεν ᾐρηκώς, γελάσας ὁ Πρωτεσίλεως «καὶ Πανίδης» εἶπεν «ἀμπελουργέ, ταὐτόν σοι πέπονθεν.

Ἀντὶ τοῦ ἔτυχεν γραπτέον ἔτυχέ μ', ὡς καὶ ὁ Λαυρεντιανὸς κῶδιξ LXIX ἔχει ἔτυχέ με ᾐρηκώς.

Αὐτ. 3. Ἦλθε μὲν γὰρ περὶ τὴν Ἑλλάδα μετὰ χρόνον τῶν Τρωϊκῶν οὔπω ἱκανὸν ἐξαμαυρῶσαι τὰ ἐν τῇ Τροίᾳ, ἔμαθε δὲ αὐτὰ καὶ τρόπον ἕτερον δαιμόνιόν τε καὶ σοφίας πρόσω.

Πρὸ τῆς λέξεως τρόπον νομίζομεν ὅτι ἐξέπεσεν ἡ κατά.

731, 3. Θησεῖ δὲ ξένον ὄντα τὸν Πηλέα καὶ κοινωνὸν τοῦ Καλυδωνίου ἔργου στεῖλαι τὸν Ἀχιλλέα ἐς τὴν Σκῦρον τιμωρὸν τῷ Θησεῖ, τὸν δὲ ἐκπλεύσαντα — κατασεῖσαι τὴν Σκῦρον — τὸν Λυκομήδην δὲ σχεῖν μέν, οὐ μὴν ἀποκτεῖναι, ἀλλ' ἐρέσθαι, τί παθὼν ἄνδρα ἑαυτοῦ βελτίω φεύγοντα ἀπέκτεινεν, εἰπόντα δὲ «ὅτι ἐπ' ἀδίκοις ὦ Ἀχιλλεῦ, ἥκοντα καὶ πειρῶντα τὴν ἀρχὴν τὴν ἐμήν» ἀφῆκεν ὡς ἐν δίκῃ ἀποκτείναντα καὶ ἀπολογήσΑσθαι ὑπὲρ αὐτοῦ ἔφη πρὸς τὸν Πηλέα.

Ὁ Ἀχιλλεὺς δὲν ἦτο δυνατὸν νὰ ἀπολογηθῇ πρὸς τὸν Πηλέα ὑπὲρ τοῦ Λυκομήδους ἐν Σκύρῳ ἔτι ὢν ἀλλ' ἔμελλε νὰ πράξῃ τοῦτο, ὅτε θὰ ἐπανήρχετο εἰς Φθίαν. Διὰ ταῦτα γραπτέον ἀπολογήσΕσθαι ἀντὶ τοῦ ἀπολογήσΑσθαι.

745, 16. Ἀχιλλεύς τε καὶ Ἑλένη μηδὲ ὀφθέντες ἀλλήλοις, ἀλλ' ἡ μὲν κατ' Αἴγυπτον, ὁ δὲ ἐν Ἰλίῳ ὄντες ἐρᾶν ἀλλήλων ὥρμησαν γένεσιν ἱμέρου σώματος ὦτα εὑρόντες. Πεπρωμένης δὲ αὐτοῖς ἐς τὸ ἀθάνατον τῆς διαίτης, οὐδεμιᾶς γῆς τῶν ὑπὸ Ἰλίῳ . . . . . Ἐχινάδων τῶν κατ' Οἰνιάδας καὶ Ἀκαρνανίαν ἤδη μεμιασμένων — ἱκετεύει τὸν Ποσειδῶνα ἡ Θέτις ἀναδοῦναι — νῆσον, ἐν ᾗ οἰκήσουσιν.

Συμπληροῦμεν τὸ χάσμα καὶ γράφομεν ὧδε —οὐδεμιᾶς γῆς τῶν ὑπὸ ἡλίῳ ⟨καθαρᾶς οὔσης⟩ Ἐχινάδων — μεμιασμένων κλπ.

Ἐπιστ 22. Ἡ καλλωπιζομένη γυνὴ θεραπεύει τὸ ἐλλιπὲς φοβουμένη φωραθῆναι ὃ οὐκ ἔχει ἡ φύσις, ἡ δὲ καλὴ οὐδενὸς δεῖται τῶν ἐπικτήτων ἀρκοῦσα ἑαυτῇ πρὸς πᾶν τὸ ὁλόκληρον.

Ἡ καλλωπιζομένη γυνὴ θεραπεύει τὸ ἐλλιπὲς φοβουμένη φωραθῆναι οὐχὶ ὅ,τι οὐκ ἔχει ἡ φύσις, ἀλλ' ὅ,τι αὐτὴ οὐκ ἔχει παρὰ τῆς φύσεως λαβοῦσα. Διορθωτέον, νομίζομεν, λοιπὸν φύσει ἀντὶ τοῦ ἡ φύσις.

Ὅτι δὲ τοῦτο εἶνε πολὺ πιθανόν, μαρτυροῦσι πάντες οἱ ἄλλοι κώδικες (ACF) πλὴν τοῦ B, ἐν οἷς ὑπολανθάνει ἡ ἀληθὴς γραφή, ἣν καὶ ἡμεῖς προτείνομεν. Ἐν τούτοις δῆλον ὅτι φέρονται αἱ γραφαὶ ὃ οὐκ ἔχει· ἡ φύσει δὲ ἢ οὐκ ἔχει· ἡ φύσει καλή. Πρβ. Ἐπιστ. 36. ὅπου μὲν ἡμαρτήθη τῇ φύσει, σοφισμάτων δεῖ πρὸς τὴν βλάβην. καὶ Κλήμ. Ἀλεξ. 2, 12 § 127 εἰ δὲ αἰσχραὶ φύσει, ἐλέγχουσιν ἐξ ὧν προσάπτουσιν ἃ μὴ ἔχουσιν.

Ἐπιστ. 30. Τὸ μὲν ἔργον ἕν, ἄν τε ἐπὶ ἀνδρὸς ἄν τε ἐπὶ μοιχοῦ γένηται, τὸ δὲ τῷ κινδύνῳ σφαλερώτερον τῇ χάριτι μεῖζον· οὐχ οὕτω γὰρ εὐφραίνει τὸ φανερὸν τῆς ἐξουσίας ὡς τὸ ἀπόρρητον τῆς ἡδονῆς, πᾶν δὲ τερπνότερον τὸ κεκλεμμένον.

Προτιμῶμεν νὰ γραφῇ ἐν τέλει πᾶν δὲ τὸ κεκλεμμένον τερπνότερον.

Ἐπ. 36. ἀλλὰ τῶν μὲν ἄλλων μερῶν ποιοῦ τινα, εἰ θέ-

λεις, φειδὼ καὶ μήτε σκέπης αὐτοῖς φθονήσῃς, μήτε προβλημάτων τῶν ἀναγκαίων, τοὺς δὲ πόδας κατάλιπε γυμνούς, ὡς δειρήν, ὡς παρειάς, ὡς κόμας, ὡς καὶ ῥῖνα καὶ ὄμματα.

Τὸ ὡς καὶ ῥῖνα καὶ ὄμματα εἶνε διόρθωσις τοῦ Καϋσήρου, ἣς ὁ Βοισσονάδης προτιμᾷ ὡς ῥῖνα, ὡς ὄμματα, ἀντὶ τῆς ἐν τοῖς χειρογράφοις ὄντως ἡμαρτημένης γραφῆς ὡς ἐρριμμένα ὄμματα. Καθ' ἡμᾶς ὁ συγγραφεὺς τῶν ἐπιστολῶν ἔγραψεν ὥσ⟨π⟩ερ ῥῖνα καὶ ὄμματα. Οὕτω δὲ παλαιογραφικῶς ἡ διαφθορὰ ἑρμηνεύεται κάλλιον.

Ἐπιστ. 38. ὃ τοῖς ἄλλοις ἐπίρρητον δοκεῖ [καὶ μέμψεως ἄξιον], ὅτι ἀναίσχυντος εἶ καὶ θρασεῖα καὶ εὔκολος, τοῦτο μάλιστα ἐγώ σου φιλῶ.

Ἐκβλητέον τὸ παρέμβλημα καὶ μέμψεως ἄξιον ὡς σχόλιον τοῦ ἐπίρρητον.

Αὐτ. κατ. οὐδὲν οὖν οὐδὲ σὺ καινὸν ποιεῖς, εἰ γυνὴ οὖσα πολλῶν ὥρᾳ κρατοῦσα ὑψηλόν τε ὁρᾷς καὶ μετέωρον βαδίζεις, εἴπερ τίς ἐστι καὶ κάλλους ἀκρόπολις πολὺ κρείττων τῶν βασιλέων, εἴ γε ὑμᾶς μὲν φιλοῦμεν, ἐκείνους δὲ φοβούμεθα. Μισθώματα λαμβάνεις· καὶ γὰρ ἡ Δανάη χρυσόν. καὶ στεφάνους δέχῃ· τοῦτο μὲν καὶ Ἄρτεμις ἡ παρθένος—μηδὲ δούλων καταφρονήσῃς—μηδὲ τῶν ἀμφὶ κυνηγέσια καὶ θήρας ἐχόντων αἰσχύνεσθαι τὴν Ἀφροδίτην.

Τὸ χωρίον τοῦτο κατέστη ἀδιανόητον διά τε τὴν κακὴν στίξιν καὶ τὴν ἔκπτωσιν λέξεών τινων.

Διὰ τοῦτο πρῶτον μὲν στικτέον μέσην στιγμὴν μετὰ τὴν φράσιν εἴπερ τις, ὅπως συναφθῇ τῷ ὑψηλόν τε ὁρᾷς καὶ μετέωρον βαδίζεις· ἔπειτα πρὸ τοῦ αἰσχύνεσθαι προσθετέον τὰ ἐκπεσόντα τοῦ μή, ὡς δηλοῖ καὶ ἡ προηγουμένη ὁμοία πρότασις, ἵνα κἂν διὰ σὲ δοκῶσιν ἐλεύθεροι. Περὶ τοῦ μὴ αἰσχύνεσθαι τὴν Ἀφροδίτην ὀρθῶς ὁ Βοισσονάδης λέγει ὅτι ὑπαινίσσεται ἐνταῦθα τὸν ἔρωτα τῆς Ἀφροδίτης πρὸς τὸν Ἄδωνιν, ὅστις, ὡς γνωστόν, θηρεύων ὑπὸ κάπρου ἀπέθανε. Κατὰ τοῦτο διορθωτέον καὶ στικτέον.

Οὐδὲν οὖν οὐδὲ σὺ καινὸν ποιεῖς, εἰ γυνὴ οὖσα πολλῶν ὥρᾳ κρατοῦσα ὑψηλόν τε ὁρᾷς καὶ μετέωρον βαδίζεις εἴπερ τις· ἔστι καὶ κάλλους ἀκρόπολις πολὺ κρείττων τῶν βασιλέων, εἴ γε ὑμᾶς μὲν φιλοῦμεν, ἐκείνους δὲ φοβούμεθα. Μισθώματα λαμβάνεις· καὶ γὰρ ἡ Δανάη χρυσόν. καὶ στεφάνους δέχῃ· τοῦτο μὲν καὶ Ἄρτεμις ἡ παρθένος—μηδὲ δούλων καταφρονήσῃς—μηδὲ τῶν ἀμφὶ κυνηγέσια καὶ θήρας ἐχόντων ⟨τοῦ μὴ⟩ αἰσχύνεσθαι τὴν Ἀφροδίτην.

Ἐπιστ. 62. Λάβε, ὦ καλή, καὶ νικᾷς τὰς θεὰς καὶ ἀνάγνωθι τὰ γράμματα. Τά τε ἄλλα καὶ ἐπιστολῇ τῷ μήλῳ κέχρημαι. Ἐκεῖνο Ἔριδος, τοῦτο Ἔρωτος· ἐκεῖνο ἐσιώπα, τοῦτο φθέγγεται. Μὴ ῥίψῃς, μὴ φάγῃς· οὐδὲ ἐν πολέμῳ πρεσβευτὴς παρανομεῖται. Τί οὖν ἐπέσταλκα; Εὐίππη, φιλῶ σε. Ὑπόγραψον ἀναγνοῦσα καὶ ὡς.... δέχεται· τὸ μῆλον καὶ ταῦτα τὰ γοάμματα.

Στικτέον καὶ συμπληρωτέον ὧδέ πως·

Ὑπόγραψον ἀναγνοῦσα κἀγώ σ⟨ε⟩· δέχεται τὸ μῆλον καὶ ταῦτα τὰ γράμματα.

Ἐπιστ. 64. στεφάνωσαι πρὶν ὅλως ἀπανθεῖν καὶ χρῖσαι μύρῳ πρὶν σαπῆναι καὶ κτῆσαι φίλους πρὶν ἔρημον γενέσθαι.

Τὰ ἑπόμενα ἀπαρέμφατα σαπῆναι, γενέσθαι μόνον οὐχὶ φωνὴν ἀφιᾶσιν, ὅτι γραπτέον ἀπανθῆσαι ἀντὶ τοῦ ἀπανθεῖν.

Ἐν εἰκόνι δ΄ 768. Οὐδὲ αἱ Θῆβαι ἀμάντευτοι, λόγιον γάρ τι ὁ Τειρεσίας λέγει τεῖνον ἐς Μενοικέα τὸν τοῦ Κρέοντος, ὡς ἀποθανών, ἔνθα ἡ χειὰ τοῦ δράκοντος, ἐλευθέρα ⟨ἂν⟩ ἡ πόλις ἐκ τούτου εἴη.

Μετὰ τὸ ἐλευθέρα ἀνάγκη νὰ προστεθῇ ὁ ἂν ἐκπεσόντος τοῦ Α καὶ Ν ἕνεκα τοῦ τελευταίου γράμματος τοῦ ἐλευθέρα καὶ τοῦ ἑπομένου Η.

Ἐν εἰκ. ι΄ 778. ἐλέφας οὐδαμοῦ τῆς λύρας οὔπω οἱ ἄν-

θρωποι εἰδότες οὔτε αὐτὸ τὸ θηρίον οὔτε ὅ,τι τοῖς κέρασιν αὐτοῦ χρήσονται.

Περὶ τῆς ὀν. ἀπολύτου οὐδὲν λέγομεν, διότι ὁ συγγραφεὺς τῶν εἰκόνων πολλάκις αὐτῇ χρῆται. Τὸ κέρασιν δ' ὅμως ὅτι πρέπει νὰ γραφῇ ὀδοῦσιν μαρτυροῦσι πρῶτον αὐτοὶ οἱ ἐλέφαντες μὴ ἔχοντες κέρατα, εἶτα δὲ ὁ παλαιότερος Φιλόστρατος γράφων ἐν τοῖς ἐς Τυανέα τὸν Ἀπολλώνιον τοιάδε, ἃ ὁ γράψας τὰς εἰκόνας πάντως ἐγίνωσκεν.

Οὗτος ὁ Ἰόβας τοὺς ὀδόντας κέρατα ἡγεῖται τῷ φύεσθαι μὲν αὐτοὺς ὅθεν περ οἱ κρόταφοι, παραθήγεσθαι δὲ μηδενὶ ἑτέρῳ, μένειν δὲ ὡς ἔφυσαν καὶ μή, ὅπερ οἱ ὀδόντες, ἐκπίπτειν εἶτα φύεσθαι· ἐγὼ δὲ οὐ προσδέχομαι τὸν λόγον· κέρατά τε γὰρ εἰ μὴ πάντα, τά γε τῶν ἐλάφων ἐκπίπτει καὶ ἀναφύεται, ὀδόντες δὲ οἱ μὲν τῶν ἀνθρώπων ἐκπεσοῦνται καὶ ἀναφύσονται πάντες, ζῴων δ' ἂν οὐδενὶ ἑτέρῳ χαυλιόδους ἢ κυνόδους αὐτομάτως ἐκπέσοι, οὐδ' ἂν ἐπανέλθοι ἐκπεσών, ὅπλου γὰρ ἕνεκα ἡ φύσις ἐμβιβάζει αὐτοὺς ἐς τὰς γένυς. Καὶ ἄλλως τὰ κέρατα γραμμὴν ἀποτορνεύει κύκλῳ πρὸς τῇ ῥίζῃ κατ' ἐνιαυτὸν ἕκαστον, ὡς αἶγές τε δηλοῦσι καὶ ποῖμναι καὶ βόες, ὀδοὺς δὲ λεῖος ἐκφύεται καὶ ἢν μὴ πηρώσῃ τι αὐτόν, τοιόσδε ἀεὶ μένει· μετέχει γὰρ τῆς λιθώδους ὕλης τε καὶ οὐσίας. Καὶ μὴν καὶ τὸ κερασφορεῖν περὶ τὰ δίχηλα τῶν ζῴων μόνα ἕστηκε, τὸ δὲ ζῷον τοῦτο πεντώνυχον καὶ πολυσχιδὲς τὴν βάσιν, ἣ διὰ τὸ μὴ ἐσφίγχθαι χηλαῖς ὥσπερ ἐν ὑγρῷ ἕστηκε. Καὶ τοῖς μὲν κερασφόροις ἅπασιν ὑποβάλλουσα ἡ φύσις ὀστᾶ σηραγγώδη περιφύει τὸ κέρας ἔξωθεν, τὸ δὲ τῶν ἐλεφάντων πλῆρες ἀποφαίνει καὶ ὅμοιον, ἀναπτύξαντι δὲ σύριγξ αὐτὸ λεπτὴ διέρπει μέσον, ὥσπερ τοὺς ὀδόντας. Εἰσὶ δὲ οἱ μὲν τῶν ἑλείων ὀδόντες πελιδνοὶ καὶ μανοὶ μεταχειρίσασθαί τε ἄτοποι, πολλαχοῦ γὰρ αὐτῶν ὑποδεδύκασι σήραγγες, πολλαχοῦ δὲ ἀνεστᾶσι χάλαζαι μὴ ξυγχωροῦσαι τῇ τέχνῃ, οἱ δὲ τῶν ὀρείων μείους μὲν ἢ οὗτοι, λευκοὶ δὲ ἱκανῶς καὶ δύσεργον περὶ αὐτοὺς οὐδέν, ἄριστοι δὲ οἱ τῶν πεδινῶν

ὀδόντες· μέγιστοί τε γὰρ καὶ λευκότατοι καὶ ἀναπτύξαι ἡδεῖς καὶ γίγνονται πᾶν ὅ,τι θέλει ἡ χείρ.

Ἐν Εἰκ. ια' 780. κύκνοι γὰρ δὴ ἀναφυσῶντες ἡδὺ τὸ ἐντεῦθεν [καὶ] ποιήσονται ᾠδὴν τὸ μειράκιον.

Γραπτέον ἀναφυσιῶντες ἀντὶ τοῦ ἀναφυσῶντες, διότι οἱ κύκνοι ἀναφυσιῶσιν, ὅπερ καὶ οἱ δελφῖνες, λέγει ὁ Ἡσίοδος ἐν ἀσπ. Ἡρακλέους στίχ. 211, ποιοῦσι. Πρβ. καὶ τὸ εἰς αὐτὸν σχόλιον ἔχον οὕτω· «ἔθος γὰρ τοῖς δελφῖσιν ἀνακύπτειν ἀπὸ τοῦ ὕδατος καὶ ἀποφυσᾶν ὕδωρ ἀπὸ τοῦ στόματος. Ἐκβλητέος ὁ καί.

Ἐν Εἰκ. ιβ'. γένεσις ἐκ πηγῶν τῷ λίθῳ, θερμὸν γὰρ νᾶμα ὑπεκρέον τὰ τῆς κάτω Φρυγίας ὄρη καὶ τὸ ῥεῦμα ἐς τὰς λιθοτομίας ἐσάγον ὑπόμβρους ἐργάζεται τῶν πετρῶν ἐνίας καὶ ὑδατώδη ποιεῖ τὴν ἔκφυσιν τῶν λίθων, ὅθεν αὐτῶν καὶ πολλὰ τὰ χρώματα· θολερὸν μὲν γάρ, ἔνθα λιμνάζει, καὶ κιρροειδὲς δίδωσι, καθαρὸν δὲ ὅπου ⟨οὔ· ῥεῖ⟩, κρυσταλλοειδὲς ἐκεῖθεν καὶ ποικίλλει τὰς πέτρας ἐν πολλαῖς διαπινόμενον ταῖς ὀπαῖς.

Ἀνάγκη, ὅπως τὸ χωρίον τοῦτο γίνῃ σαφές, νὰ προστεθῶσι τὰ ἐκπεσόντα ἕνεκα τῆς ὁμοιότητος τῶν δύο τελευταίων γραμμάτων τῆς προηγουμένης λέξεως καὶ τῶν ἀρχικῶν τῆς ἑπομένης οὔ ῥεῖ.

Αὐτ. καὶ ὁ Ἔρως ἐπὶ τῇ πέτρᾳ τείνει τὴν χεῖρα ἐς τὴν θάλατταν, ὑποσημαίνων τὸν μῦθον [ὁ ζῳγράφος]. ἡ δὲ ἐφεξῆς οἰκία, χηρεύει τι γύναιον ἐξεληλυθὸς τοῦ ἄστεως δι' ὄχλον νέων, ἁρπάσασθαι γὰρ αὐτὸ ἔφασαν καὶ ἀφειδῶς ἐκώμαζον καὶ δώροις ἐπείρων.

Πρῶτον ἐκβλητέον τὸ ὁ ζῳγράφος ὡς προστεθὲν ὑπό τινος μὴ ἐννοήσαντος, ὅτι ὁ Ἔρως ὁ ἐπὶ τῇ πέτρᾳ τείνων τὴν χεῖρα εἶνε ὁ ὑποσημαίνων τὸν μῦθον καὶ οὐχὶ ὁ ζῳγράφος. Εἶτα δὲ διορθωτέον ἁρπάσεσθαι ἀντὶ τοῦ ἁρπάσασθαι, διότι οἱ κωμάζοντες καὶ δώροις πειρῶντες μέλλουσι νὰ ἁρπάσωσι τὸ γύναιον, εἰ δὲ ἥρπασαν, περιττὸς ἂν ἦν ὅ τε κῶμος καὶ τὰ δῶρα. Πρβ. Φιλ. νεωτ. θ'. Ἔρως δὲ κατηφὴς τὸν ἄξονα τοῦ ἅρματος ἐντέμνει ἑκάτερον διδοὺς ἐννοεῖν, ὅτι τε ἐρῶσα ἡ κόρη κλπ.

Ἐν Εἰκ. ιθ΄ 79?. Ἡ μὲν δὴ ἱερὰ ναῦς· βακχεύει ἐν αὐτῇ ὁ Διόνυσος καὶ ἐπιρροθοῦσιν αἱ βάκχαι.

Ἐστίξαμεν ἄνω στιγμὴν μετὰ τὸ ναῦς.

Αὐτ. τίς ἡ γραφή; τὸν Διόνυσον, ὦ παῖ, λοχῶσι Τυρρηνοὶ λόγου ἐς αὐτοὺς ἥκοντος, ὡς θῆλύς τε εἴη καὶ ἀγύρτης καὶ χρυσοῦς τὴν ναῦν [ὑπὸ τοῦ ἐν αὐτῇ πλούτου].

Ἐκβάλλομεν τὰς λέξεις ὑπὸ τοῦ ἐν αὐτῇ πλούτου ὡς σχόλιον τοῦ χρυσοῦς τὴν ναῦν.

Γ. Α. ΠΑΠΑΒΑΣΙΛΕΙΟΥ

(ἀκολουθεῖ).

Προσθῆκαι καὶ Διορθώσεις.

Σελ. 102, 3 προσθετέον: καὶ παρὰ Ψευδιπποκράτει περὶ Διαίτ. Ὀξ. Ν΄ (Τόμ. Α΄, σελ. 171, 2 Τευβν.) «κράτιστα δὲ τὰ μήτε ἰσχυρῶς πίονα μήτε λεπτὰ μήτε ἡλικίην παλαιοῦ ἱερείου».

Σελ. 110 μετὰ τὸν 28 στίχ. προσθετέον: Παρατηρητέον δ᾽ ὅτι ἐσχηματίσθη ἐκ τοῦ πέπειρος τὸ ὄνομα πεπειρότης καὶ τὸ ῥῆμα πεπειροῦσθαι, ἃ φέρονται ἀμφότερα ἐν τῷ περὶ Φυτῶν συγγράμματι τοῦ Ψευδαριστοτέλους βιβλ. Β΄, θ΄ καὶ ις΄ (Τόμ. Δ΄, α΄, σελ. 39, 14 καὶ σελ. 43, 31 καὶ 41 καὶ 45 καὶ σελ. 44, 14 Διδ.).

Σελ. 118, 22 προσθετέον: καὶ Ἐτυμολ. Μέγ. σελ. 305, 33.

Σελ. 128, 7 προσθετέον: Ποιεῖται δὲ περὶ αὐτοῦ ὁ Μεινέκιος τὴν παρατήρησιν τήνδε. «Eam ipse Stephanus infra rectius dicit Δῖον, quemadmodum etiam eas quas secundo et tertio loco posuit».

Γραπτέον σελ. 68, 7: Βόγον. σελ. 71, 8: ἐκ τῶν χάριν τῶν Ἑλλήνων συντεταγμένων. σελ. 77, 25: ὄσφρησις. σελ. 81, 20: κατακέκρουσται (κατακέκρουται). σελ. 94, 19: Παυσανίου Ἀποσπασμάτων. σελ. 102, 4: χειμὼν. σελ. 102, 11: παρατεθειμένη. σελ. 127, 21: ὡς. σελ. 132, 21: συναλοιφήν.

Κ. Σ. Κ.

ΔΗΛΩΣΙΣ ΤΗΣ ΔΙΕΥΘΥΝΣΕΩΣ ΤΗΣ ΑΘΗΝΑΣ

Ἡ Διεύθυνσις τῆς Ἀθηνᾶς δηλοῖ ὅτι δέχεται μὲν καὶ δημοσιεύει προθύμως ἐπανόρθωσιν γενομένου τυχὸν πρὸς οἱονδήποτε ἀδικήματος εἴτε ἐν βιβλιοκρισίᾳ εἴτε ἐν ἄλλῃ πραγματείᾳ κατακεχωρισμένῃ ἐν τῷ περιοδικῷ παρέχουσα πρὸς τοῦτο σχεδὸν ὅσον ἡ ἐπανορθουμένη κρίσις κατεῖχε χῶρον, δὲν νομίζει δ' ὅμως ὅτι ὀφείλει νὰ παραδέχηται πρὸς δημοσίευσιν καὶ συζήτησιν πραγματείας λογίων, ἀλλοτρίων τῆς ἐπιστημονικῆς ἑταιρείας ὄντων καὶ πρεσβευόντων ἐν τῇ φιλολογίᾳ ἀρχάς, ἃς ἡ ἐπιστημονικὴ ἑταιρεία δὲν κρίνει λυσιτελεῖς εἰς τὴν φιλολογικὴν ἐπιστήμην, ἄλλως τε καὶ ἀφοῦ ὁ τοῦ περιοδικοῦ χῶρος μόλις ἐξαρκεῖ εἰς καταχώρισιν τῶν ὑπὸ ἑταίρων συντασσομένων πραγματειῶν.

ΚΑΝΟΝΙΣΜΟΣ ΤΟΥ ΠΕΡΙΟΔΙΚΟΥ ΣΥΓΓΡΑΜΜΑΤΟΣ

ΑΘΗΝΑΣ

1) Ἕκαστος τόμος τοῦ περιοδικοῦ τούτου ἀποτελεῖται ἐκ τεσσάρων τευχῶν, ὧν ἕκαστον ἐξ ὀκτὼ τοὐλάχιστον τυπογραφικῶν φύλλων.

2) Τὰ δημοσιευόμενα ἐν τῷ περιοδικῷ εἶναι πρωτότυποι πραγματεῖαι *φιλολογικαί, ἱστορικαί, ἀρχαιολογικαί, φυσικαὶ καὶ μαθηματικαί*. Εἰς τὰς φιλολογικὰς καὶ ἱστορικὰς πραγματείας ὑπάγεται πᾶσα φιλολογικῶς ἢ ἱστορικῶς διεξαγομένη διατριβή.

3) Ἐν τῷ περιοδικῷ καταχωρίζονται καὶ *βιβλιοκρισίαι*, ἂν περιορίζωνται ἀκριβέστατα ἐν τῷ περὶ οὗ ἡ κρίσις ἐπιστημονικῷ ζητήματι.

4) Πᾶσα *πραγματεία* καὶ *βιβλιοκρισία* εἶναι ὑπογεγραμμένη ὑπὸ τοῦ συντάξαντος αὐτήν.

5) Ἐπὶ τοῦ παρόντος οὐδεμία χρηματικὴ ἀμοιβὴ χορηγεῖται εἰς τοὺς συγγραφεῖς διατριβῶν, δίδονται δ' αὐτοῖς περὶ τὰ 25 ἀντίτυπα τῶν διατριβῶν αὐτῶν.

6) Αἱ διατριβαὶ ἐλεύθεραι ταχυδρομικῶν τελῶν ἀποστέλλονται *πρὸς τὸν διευθυντὴν τοῦ περιοδικοῦ*.

7) Διὰ τῆς Ἀθηνᾶς ἀγγέλλεται πᾶν βιβλίον, οὗτινος ἀντίτυπον ἤθελε σταλῇ πρὸς *τὸν ταμίαν τῆς ἑταιρείας ἢ τὸν διευθυντὴν* τοῦ περιοδικοῦ.

8) Τὸ περιοδικὸν ἀνταλλάσσεται τῇ ἐγκρίσει τοῦ συμβουλίου πρὸς πᾶν περιοδικὸν ἡμεδαπὸν καὶ ἀλλοδαπόν.

9) Πάντες οἱ ἑταῖροι οἱ καταβαλόντες τὴν ἐνιαύσιον αὐτῶν χορηγίαν λαμβάνουσι τὸ περιοδικὸν δωρεάν.

10) Οἱ μὲν ἐν Ἑλλάδι συνδρομηταὶ τοῦ περιοδικοῦ ἀποτίνουσι δραχμὰς 15, οἱ δ' ἐν τῇ ἀλλοδαπῇ δραχμὰς 18.

11) Τῆς ἐκδόσεως τοῦ περιοδικοῦ ἐπιμελεῖται τριμελὴς ἐπιτροπεία ἐκλεγομένη ὑπὸ τοῦ διοικητικοῦ Συμβουλίου ἐκ τῶν μελῶν αὐτοῦ· εἰς ἓν δὲ τῶν τῆς ἐπιτροπείας μελῶλ ἀνατίθεται ἐπίσης ὑπὸ τοῦ Συμβουλίου ἡ διεύθυνσις καὶ διαχείρισις τοῦ περιοδικοῦ.

12) Ὁ διευθυντὴς τοῦ περιοδικοῦ καὶ μόνος οὗτος συνεννοεῖται μετὰ τοῦ τυπογράφου, ὁρίζει τὰς εἰς τὸ περιοδικὸν καταχωριστέας ἢ μὴ καταχωριστέας διατριβὰς καθὼς καὶ τὴν τάξιν καθ' ἣν πρέπει νὰ καταχωρισθῶσιν.

13) Οὐδεμία διατριβὴ (πλὴν μόναι αἱ τοῦ προέδρου τῆς ἑταιρείας καὶ αἱ τῶν ἐπιμελητῶν τοῦ περιοδικοῦ) δημοσιεύεται ἐν αὐτῷ,ἂν μὴ φέρῃ τὴν ὑπογραφὴν τοῦ διευθυντοῦ.

14) Ὁ διευθυντὴς τοῦ περιοδικοῦ ὢν ἅμα καὶ διαχειριστὴς αὐτοῦ φροντίζει περὶ τῆς ἀσφαλοῦς ἀποστολῆς αὐτοῦ πρὸς τοὺς ἑταίρους καὶ περὶ τῆς φυλακῆς τῶν ὑπολοίπων ἀντιτύπων.

15) Μετὰ προηγουμένην ἀπόφασιν τοῦ διοικητικοῦ Συμβουλίου δύνανται νὰ παρέχωνται δωρεὰν τοῖς τακτικοῖς τοῦ περιοδικοῦ συνεργάταις πεντήκοντα ἐν συνόλῳ ἀντίτυπα αὐτοῦ.

Πᾶσα αἴτησις περὶ συνδρομῆς ἢ ἀγορᾶς τοῦ περιοδικοῦ πωλουμένου κατὰ τόμους ἀπευθύνεται πρὸς τὸν ταμίαν τῆς ἑταιρείας κ. Γ. Α. Παππαβασιλείου ἐν ὁδῷ Ἄρεως 28, πᾶσα δ' ἄλλη αἴτησις περὶ τυπώσεως διατριβῆς κλπ. πρὸς τὸν διευθυντὴν τοῦ περιοδικοῦ Γ. Ν. Χατζιδάκιν ἐν ὁδῷ Σκουφᾶ 12.

ΑΘΗΝΑ

ΣΥΓΓΡΑΜΜΑ ΠΕΡΙΟΔΙΚΟΝ

ΤΗΣ

ΕΝ ΑΘΗΝΑΙΣ

ΕΠΙΣΤΗΜΟΝΙΚΗΣ ΕΤΑΙΡΕΙΑΣ

ΤΟΜΟΣ ΕΝΑΤΟΣ

ΤΕΥΧΟΣ ΤΡΙΤΟΝ ΚΑΙ ΤΕΤΑΡΤΟΝ

ΑΘΗΝΗΣΙΝ

ΕΚ ΤΟΥ ΤΥΠΟΓΡΑΦΕΙΟΥ ΤΩΝ ΑΔΕΛΦΩΝ ΠΕΡΡΗ

1898 97

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

ΦΙΛΟΛΟΓΙΚΑΙ ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΕΙΣ

ΣΥΓΚΕΙΜΕΝΑΙ ΕΚ ΜΕΡΩΝ ΔΥΟ ΚΑΙ ΕΙΚΟΣΙ

ΜΕΡΟΣ ΙϚʹ.

("Ιδε σελ. 65-160).

Τετάχαται, (ἐ)τετάχατο, ἐκεκρύφατο.

Τῶν νέων Ἑλλήνων τινὲς ἐν λόγῳ κατὰ τὴν παλαιὰν Ἑλληνικὴν γλῶσσαν συγκειμένῳ ἐποιήσαντο χρῆσιν τοῦ εἰς ΑΤΑΙ λήγοντος τύπου τοῦ τρίτου πληθυντικοῦ προσώπου τοῦ παθητικοῦ παρακειμένου καὶ τοῦ εἰς ΑΤΟ τελευτῶντος τοῦ παθητικοῦ ὑπερσυντελίκου.

Κοραῆς ἐν τῇ ἐκδόσει τοῦ Ἡλιοδώρου Τόμ. Βʹ, σελ. 176 «Οὕτω τετάχαται ἐν ταῖς ΑΑ» καὶ σελ. 259 «οὐκ ἐφ' ἧς ἐτετάχατο σημασίας».

Νεόφ. Δούκας ἐν τῇ ἐκδόσει τοῦ Θουκυδίδου Τόμ. Γʹ, σελ. 44 «ᾗ τετάχατο ἕκαστος» καὶ Τόμ. Δʹ, σελ. 140 «οἱ γὰρ Καμαριναῖοι — πρὸς τοὺς Λεοντίνους μετὰ τῶν Χαλκιδέων ἐτετάχατο».

Κωνστ. Οἰκονόμος ἐν τῷ Δοκιμίῳ περὶ τῆς Πλησιεστ. Συγγεν. κτέ. Τόμ. Γʹ, σελ. 103 «Ὥστε τὰ ληκτικὰ κοντα, κοσιος, κοστος — τετάχαται κατὰ διαλέκτους σημαίνειν ἐξ ἀδιορίστου ὡρισμένον τι ποσόν».

Φίλιππ. Ἰωάννου ἐν τοῖς Φιλολογικοῖς Παρέργοις σελ. 287 (σελ. 297 ἐκδ. βʹ) «ἔνθα αἱ βοῦς ἐκεκρύφατο» Ἡ χρῆσις τοῦ αἱ βοῦς ἀντὶ τοῦ αἱ βόες δὲν εἶνε ἐπαινετή.

Ὀλίγιστα τοιούτων ἐκφορῶν μαρτύρια παρέχουσιν ἡμῖν οἱ Ἀττικοὶ συγγραφεῖς. Ὁ Θουκυδίδης εἶπε τετάχαται, ἐφθάραται καὶ ἐτετάχατο - διετετάχατο, ὁ Πλάτων τετράφαται καὶ ὁ Ξενοφῶν ἀντιτετάχαται.

Θουκυδ. Γʹ, 13 «νόσῳ τε γὰρ ἐφθάραται Ἀθηναῖοι καὶ χρημά-

των δαπάνῃ· νῆές τε αὐτοῖς αἱ μὲν περὶ τὴν ὑμετέραν εἰσίν, αἱ δ' ἐφ' ἡμῖν τετάχαται». Δ', 31 «ὧδε γὰρ διετετάχατο». Ε', 6 «οἱ δ' ἄλλοι ἐν Ἀμφιπόλει μετὰ Κλεαρίδου (Κλεαρίδα) ἐτετάχατο». Ζ', 4 «ἐπὶ τῇ ἐν τῷ Ὀλυμπιείῳ πολίχνῃ ἐτετάχατο».

Πλάτ. Πολιτ. σελ. 533 β' «ἢ πρὸς θεραπείαν τῶν φυομένων τε καὶ συντιθεμένων ἅπασαι τετράφαται».

Ξενοφ. Ἀναβ. Δ', η', 5 «τί ἀντιτετάχαται καὶ χρῄζουσιν ἡμῖν πολέμιοι εἶναι». Φέρεται καὶ γραφὴ ἀντιτετάχατΕ καὶ ἀντιτετάχαΣΙ (Ἴδε καὶ Στούρζιον ἐν Λεξ. Ξεν. Τόμ. Α', σελ. 273).

Οὐδὲν ἄλλο παράδειγμα οὕτως ἐσχηματισμένου τύπου ἔχει τις ἐξ Ἀττικοῦ συγγραφέως νὰ μνημονεύσῃ (Ἴδε Κρυγῆρον ἐν Ἑλλην. Γραμματ. Μέρ. Α', § 30, 2, 7 καὶ Λαρόχην ἐν Συμβολ. εἰς τὴν Ἑλλην. Γραμματ. Τεύχ. Α', σελ. 218). Λέγει μὲν Σκαρλᾶτος ὁ Βυζάντιος ἐν τῷ Λεξικῷ τῆς Ἑλληνικῆς Γλώσσης σελ. 951 «Ὀρωρέχαται, Ἰων. **καὶ Ἀττ.** γ' πληθ. πρόσ. τοῦ παθ. παρακ. τοῦ Ὀρέγω», ἀλλ' ἀλλοτριώτατον τοῦτο ὑπάρχει τῆς παρὰ τοῖς Ἀθηναίοις νενομισμένης συνηθείας. Οὐδεὶς δὲ τῶν περὶ τὰ Ἑλληνικὰ γράμματα ἀσχολουμένων τυγχάνει εὐκόλως συγγνώμης, ἂν ἀγνοῇ ὅτι πολλοὶ τῶν παρακειμένων τῶν ἐχόντων τὸν καλούμενον Ἀττικὸν διπλασιασμὸν ἢ ἀναδιπλασιασμὸν εἶνε παντελῶς τοῖς Ἀττικοῖς ἄχρηστοι.

Τὸ παρὰ τῷ Θουκυδίδῃ κείμενον βιβλ. Ζ', 75, 6 «ἄλλως τε καὶ ἀπὸ οἵας λαμπρότητος καὶ αὐχήματος τοῦ πρώτου εἰς οἵαν τελευτὴν καὶ ταπεινότητα ἀφῖκτο» μετετύπωσεν ὁ Βάδαμος εἰς τὸ ἀφίκΑτο, ὃ καὶ ὑπὸ τοῦ Σταλλίου ἐνεκρίθη ἐν τῇ ἐκδόσει τοῦ Θουκυδίδου Τόμ. Β', σελ. XXV καὶ ὑπὸ τοῦ Ἑρουερδῆνος ἐν τῇ ἐκδόσει τοῦ Θουκυδίδου Τόμ. Δ', σελ. 181. Προσέθηκε δ' οὗτος πρὸ τοῦ ἀπὸ οἵας (ἀφ' οἵας) τὴν μετοχὴν ἐνθυμουμένοις· «ἄλλως τε καὶ (ἐνθυμουμένοις) ἀφ' οἵας λαμπρότητος κτέ.» (Πρβ. καὶ Πόππον εἰς Θουκυδ. Μέρ. Γ', δ', σελ. 577 ἐκδ. μεγ.). Ἐν τοῖς εἰς Θουκυδίδην Σχολίοις φέρεται σελ. 124,11 Διδ. «Ἀφῖκτο: τὸ στράτευμα δηλονότι». Παρετηρήθη δ' ὑπό τινος ὅτι κάλλιον θὰ ἦτο γεγραμμένον «ἀφῖκτο: τὸ στρατόπεδον δηλονότι»· διότι τούτου τοῦ ὀνόματος ἐγένετο ἐν τοῖς ἡγουμένοις χρῆσις ὑπὸ τοῦ Θουκυδίδου. Ὑπάρχει δὲ καὶ γνώμη, καθ' ἣν τὸ πλῆρες εἶνε «ἀφῖκτο τὸ πρᾶγμα» (Πρβ. Κρυγῆρον εἰς Θουκυδ.

Τόμ. Β', β', σελ. 76 ἐκδ. β'). Ὁ Ματθίας ἐν τῇ Διεξοδικῇ Ἑλληνικῇ Γραμματικῇ σελ. 758 ἐκδ. γ' νομίζει ὅτι ἀπροσώπως εἶνε παρειλημμένον τὸ ῥῆμα ἀφῖκτο, ἐξηγεῖται δ' αὐτὸ διὰ τοῦ ventum esset (Πρβ. καὶ Πόππον εἰς Θουκυδ. Τόμ. Δ', α', σελ. 169 ἐκδ. μικρ.). Γράφει δὲ καὶ ὁ Ἀσώπιος ἐν τῇ Εἰσαγωγῇ εἰς τὴν Ἑλληνικὴν Σύνταξιν σελ. 567, § 26 «Τοὐναντίον παρὰ τὰ προηγούμενα πολλὰ καθ' αὑτὸ προσωπικὰ πολλάκις μεταπίπτουσιν εἰς ἀπρόσωπα, ὡς — ἀπὸ οἵας λαμπρότητος εἰς (γρ. ἐς) οἵαν ταπεινότητα ἀφῖκτο (Θουκ. Ζ', 75) = *ventum esset*. Κατ' αὐτὸν τὸν τρόπον δυνατὸν νὰ ἐκληφθῶσι καὶ τὰ εἰ δ' εἰς τόδ' ἔλθοι — ἐπεὶ δ' εἰς αὐλοὺς ἥκεν (Εὐρ. Τρ. 401. Ἴων. 1177), ἂν καὶ δυνατὸν νὰ ἐννοηθῇ ἐν τούτοις ὡς ὑποκείμενον τὸ πρᾶγμα, ἐν δὲ τῷ δευτέρῳ καὶ τὸ δαίς, τὸ συμπόσιον, κατὰ τὸν Βαρνέσιον». Ὁ Δινδόρφιος λέγει ἐν τῇ ἐκδόσει τοῦ Εὐριπίδου Τόμ. Γ', σελ. 951 «ἧκεν: Scil. τὸ πρᾶγμα. *Quum res ad tibias venisset*. Musg. Probabilior Dobraei conjectura est ἧκον». Τὴν γραφὴν ἧκον ἀποκατέστησαν παρὰ τῷ Εὐριπίδῃ ὁ Ναύκιος καὶ ἄλλοι. Ὁ Στάλλιος ἐν τῇ ὑπ' αὐτοῦ ηὐξημένῃ καὶ διωρθωμένῃ Ποππείῳ ἐκδόσει τοῦ Θουκυδίδου Τόμ. Δ', α', σελ. 175 προφέρεται λόγους δι' οὓς νομίζει ὅτι δὲν δύναται νὰ νοηθῇ τὸ ἀφῖκτο ὡς ἀπρόσωπον· ἐδηλώθη δ' ἐν τοῖς ἔμπροσθεν ὅτι ἀπεδέξατο ὁ φιλόλογος οὗτος τὴν ὑπὸ τοῦ Βαδάμου γενομένην μεταβολὴν τοῦ ἀφῖκτο εἰς τὸ ἀφίκατο.

Ὁ τύπος ἐτετάχατο, οὗ παρεθέμεθα μαρτύρια ἐκ τοῦ Θουκυδίδου, εὑρέθη καὶ ἐν Ἀττικῇ ἐπιγραφῇ δίς. Ἐν τῇ αὐτῇ ἐπιγραφῇ κεῖται καὶ τὸ γεγράφαται, ἐν ἑτέρᾳ δὲ τὸ σύνθετον ἀναγεγράφαται. Ἐπιγρ. Ἀττ. Τόμ. Α', σελ. 24 «(ἀν)αγεγράφαται ὀφεί(λοντες)» καὶ σελ. 25 «ὃν τοῖς προτέροις Παν(αθηναίοις) ἐτετάχατο φέρειν» καὶ «ἃ γεγράφαται — Μεθωναῖοι ὀφείλοντες» καὶ «(ὂν τοῖ)ς π(ρ)οτέρο(ις) Παναθηναίοις ἐτετάχατο φ(έρειν)» (Ἴδε Οὐεκλῖνον ἐν *Cur. Epigr*. σελ. 33 καὶ Καυῆρον ἐν *Stud. Curt*. Τόμ. Η', σελ. 413 καὶ Κούρτιον ἐν τῷ *Das Verb*. Τόμ. Α', σελ. 99 ἐκδ. β' καὶ Ἑρουερδῆνα ἐν *Lap. Testim*. σελ. 62 καὶ Μειστεράνσιον ἐν *Grammat. d. Att. Inschr*. σελ. 131 ἐκδ. β').

Ἐν τοῖς εἰς Θουκυδίδην Σχολίοις εἶνε γεγραμμένον σελ. 55, 43-4 «Ἐφθάραται: ἐφθάρησαν» καὶ «Τετάχαται: τεταγμένοι εἰσίν» καὶ

σελ. 77, 16 «Διετετάχατο: διατεταγμένοι καὶ μεμερισμένοι ἦσαν οἱ ἐν τῇ νήσῳ». Ὁ Μοῖρις ἔχων πάντως πρὸ ὀφθαλμῶν τὴν χρῆσιν τοῦ Θουκυδίδου ἀποφαίνεται σελ. 154 «Ἐτετάχατο Ἀττικῶς, τεταγμένοι ἦσαν Ἑλληνικῶς», ὁ δὲ Φώτιος λέγει ἐν τῷ Λεξικῷ σελ. 42, 21 «Ἐφθάραται φησὶ Θουκυδίδης καὶ τετάχαται. Πάντα τὰ τοιαῦτα ἀρχαϊκά». Τοῖς Ἀθηναίοις ἦτο συνήθης ἡ κατὰ περίφρασιν ἐκφορὰ τοῦ τρίτου πληθυντικοῦ προσώπου τοῦ παθητικοῦ παρακειμένου καὶ ὑπερσυντελίκου, οἷον τεταγμένοι εἰσί, εἰσὶ διατεταγμένοι, κτλ., τεταγμένοι ἦσαν, ἀντιτεταγμένοι (ἀντιτεταγμέναι) ἦσαν, παρατεταγμένοι ἦσαν, κτλ. Τὰ δὲ σχήματα τετάχαται, ἐτετάχατο, κτλ. εἶνε Ἰωνικὰ μᾶλλον καὶ ἀρχαιοπρεπῆ (Πρβ. καὶ Σμίδιον ἐν Ἀττικ. Τόμ. Γ′, σελ. 14)

Ἐν τῷ μεταγενεστέρῳ ἑλληνισμῷ ἀπαντῶσι πολλάκις τρίτα πληθυντικὰ πρόσωπα παθητικῶν παρακειμένων διὰ τῆς καταλήξεως ΑΤΑΙ καὶ παθητικῶν ὑπερσυντελίκων διὰ τῆς καταλήξεως ΑΤΟ προενηνεγμένα. Ἀσμενίζουσι δὲ μάλιστα τοῖς τοιούτοις τύποις ὁ Ἀρριανός, ὁ Ἀππιανός, Δίων ὁ Κάσσιος καὶ ὁ Προκόπιος· ἔτι δὲ Γεώργιος ὁ Παχυμέρης. Καταλέγομεν ἃ ἔχομεν συνηγμένα μαρτύρια τῶν περὶ ὧν ὁ λόγος τύπων ἐκ τῆς παρηκ-μακυίας γλώσσης.

Λουκιαν. Ἀληθ. Ἱστορ. Α′, 13 «ἐπὶ δὲ τούτοις οἱ Κεγχροβόλοι ἐτετάχατο καὶ οἱ Σκοροδομάχοι» (Ἴδε Πιέρσωνα εἰς Μοῖρ. σελ. 154. Πρβ. καὶ Σμίδιον ἐν Ἀττικ. Τόμ. Α′, σέλ. 230).

Ἀρριαν. Ἀναβ. Γ′, η′, 5 «οἱ δὲ ἀνάσπαστοι Κᾶρες καὶ Σιτακηνοὶ σὺν Βαβυλωνίοις ἐτετάχατο». Γ′, ια′, 3 «ἐπὶ δὲ τούτοις Πέρσαι ἐτετάχατο». Γ′, ια′, 4 «οἵ τε ἐκ Κοίλης Συρίας καὶ οἱ ἐκ τῆς μέσης τῶν ποταμῶν ἐτετάχατο». Γ′, ια′, 5 «οἵ τε ξυγγενεῖς οἱ βασιλέως ἐτετάχατο κτέ.». Γ′, ιβ′, 3 «οὗτοι κατὰ ἅρματα τὰ δρεπανηφόρα ἐτετάχατο». Γ′, ιβ′, 4 «οἵ τε Θρᾷκες ἐτετάχατο κτέ.». Δ′, κγ′, 1 «ὅσοι μὴ σὺν Ἡφαιστίωνι ἐτετάχατο». Ε′, ιβ′, 1 «Μελέαγρός τε καὶ Ἄτταλος καὶ Γοργίας ξὺν τοῖς μισθοφόροις ἱππεῦσί τε καὶ πεζοῖς ἐτετάχατο». Ε′, ιγ′, 2 «οἱ γὰρ ἱππεῖς πρῶτοι ἐτετάχατο αὐτῷ ἐκβαίνειν». Ε′, ιε′, 7 «ἐπὶ τούτοις δὲ οἱ πεζοὶ αὐτῷ ἐτετάχατο». Γ′, ια′, 6 «προετετάχατο δὲ ἐπὶ μὲν τοῦ εὐωνύμου κτέ.». Γ′, ια′, 7 «οἵ τε Ἀρμενίων καὶ (οἱ) Καππαδόκων ἱππεῖς

προετετάχατο» (Πρβ. καὶ Ἑλλένδετον εἰς Ἀρριαν. Ἀνάβ. Τόμ. Α', σελ. 280 καὶ Βοινῆρον ἐν *Act. Semin Philol. Erlang.* Τόμ. Δ', σελ. 18).

Ἀππιαν. Συριακ. 32 «δρεπανηφόρα τε ἅρματα — ἐτετάχατο». Μιθριδ. 43 «αἳ ἐτετάχατο ἐφεδρεύειν». Λιβυκ. 41 «οὕτω μὲν οἱ πεζοὶ διετετάχατο τῷ Σκιπίωνι». Συριακ. 32 «ὧδε μὲν δὴ διετετάχατο Ῥωμαῖοι». Μιθριδ. 95 «ὧδε μὲν αὐτῷ διετετάχατο οἱ στρατηγοί». Συριακ. 15 «ὡς δὲ αὐτοῖς τὰ ἐς τὴν ἀρχὴν συνετετάχατο πάντα». 32 «ἱππεῖς δ' ἑκατέρωθεν αὐτοῦ παρετετάχατο». 34 «ὅσοι Ῥωμαίων αὐτῷ καὶ Ἰταλῶν παρετετάχατο». Ἐμφυλ. Γ', 15 «εἴ τινες ἐφθάρατο ὑπ' ἐκείνων». Δ', 85 «νῆες δ' ἑκατέρων ἴσαι διεφθάρατο». Ε', 99 «διεφθάρατο δ' αὐτῷ νῆες». 124 «ὡς δ' αὐτῷ διεφθάρατο πολλοί» καὶ «ὅσοι διεφθάρατο». Ἐλέχθη δ' ὑπὸ τοῦ Ἀππιανοῦ καὶ ἀνεμεμίχατο Λιβυκ. 40 καὶ Συριακ. 31 καὶ Ἐμφυλ. Β', 75 καὶ ἀγηγέρατο Ἰβηρ. 40. Ὁ Κόβητος γράφει ἐν τῇ Μνημοσύνῃ 1882, σελ. 237 «Ex eodem (Herodoto) sumsit (Appianus) pag. 318. μιῆναι et pag. 412. ἐφθάρατο, et pag. 640 διεφθάρατο et pag. 278. ἀναμεμίχατο, etc.».

Αἰλιαν. περὶ Ζῴ. Γ', 13 «μέσαι δὲ αὐτῶν αἱ νέαι τετάχαται». Ι', 8 «καὶ τῆς μὲν πρώτης τετάχαται οἱ νέοι καὶ ἁπαλοί» (Πρβ. καὶ Σμίδιον ἐν Ἀττικ. Τόμ. Γ', σελ. 13 καὶ 17).

Φιλόστρ. Ἀπολλων. Α', 3 (σελ. 5) «καὶ διαθῆκαι δὲ τῷ Ἀπολλωνίῳ γεγράφαται». Α', 24 (σελ. 31) «καὶ οἱ τάφοι δὲ οἱ ἀρχαῖοι σφῶν ὁ δεῖνα τοῦ δεῖνος γεγράφαται». Β', 20 (σελ. 71) «γεγράφαται δὲ ὀρειχάλκῳ καὶ ἀργύρῳ κτέ.». Εἰκόσ. Α', 9 (σελ. 776) «καὶ γὰρ δὴ κἀκεῖνοι γεγράφαται». Ἀπολλων. Ζ', 39 (σελ. 319) «καὶ ἀναγεγράφαταί τισιν» (Πρβ. καὶ Σμίδιον ἐν Ἀττικ. Τόμ. Δ', σελ. 11).

Φιλόστρ. Νεώτ. Εἰκόσ. 3 (σελ. 866) «οἷα θρηνοῦντες τὸν Μαρσύαν γεγράφαται». 9 (σελ. 872) «γεγράφαται δὲ ὁ μὲν ὑβριστικῶς ἐπιτωθάζων κτέ.». 17 (σελ. 888) «γεγράφαται δὲ ἡ μὲν Δηϊάνειρα κτέ.» (Πρβ. καὶ Σχαιφῆρον εἰς Γρηγ. Κορ. σελ. 484).

Ἰώσηπ. Ἰουδ. Ἀρχαιολ. ΙΖ', η', 3 «τούτοις ἐπετετάχατο πεντακόσιοι — ἀρωματοφόροι». ΙΖ', η', 4 «κατὰ αἰτήσεις δωρεῶν ἐτετράφατο». ΙΖ', ι', 2 «Ἰουδαίων πλῆθος πρὸς πάντας συνειλέ-

χατο». ΙΘ', α', 15 «δορυφόροι δὲ ἦσαν οὗτοι ὁμώνυμοι τῷ ἔθνει ἀφ' οὗ κατειλέχατο». Ἔγραψε δὲ κατειλέχατο μὲν ὁ Δινδόρφιος ἀντὶ τοῦ κατειλήχαστο, ἀνθ' οὗ ἔν τισι τῶν ἀντιγράφων φέρεται κατείλεχαν τὸ, ἐτετράφατο δ' ὁ Νίσιος ἀντὶ τοῦ ἐγεγράφατο (Ἴδε Νίσιον ἐν τῇ ἐκδόσει τοῦ Ἰωσήπου Τόμ. Γ', σελ. XXIII. Πρβ. καὶ Γ. Σμιδίτιον ἐν τῷ *De Flav. Ios. Elocut. Observ. Crit.* σελ. 443). Σημειωτέον δ' ὅτι ἀντὶ τοῦ ἐπετετάχατο τῶν ἀντιγράφων τινὰ ἔχουσιν εἵποντο.

Δίων Κάσσ. ΜΘ', 30, 1 «ἐν μέσῳ τοῦ στρατεύματος τετάχαται». ΛΖ', 26, 1 «οἱ ὕπατοι τότε παρὰ τῆς βουλῆς προσετετάχατο». ΜΒ', 45, 3 «αἳ τῷ τῆς Βιθυνίας νομῷ προσετετάχατο». ΜΖ', 20, 2 «ἃς προσετετάχατο». ΜΑ', 60, 3 «πεζοὶ — ἐπ' αὐτὸ τοῦτο συνετετάχατο». ΜΗ', 36, 2 «ἐξωπλισμένοι παρετετάχατο». ΛΗ', 35, 1 «οἱ δὲ καὶ ἐπ' αὐτῷ τῷ ποταμῷ συνειλέχαται». ΜΗ', 22, 3 «πολλοὶ γὰρ καὶ τῶν τοιούτων ἐς τὸ βουλευτήριον — κατελελέχατο». ΛΘ', 5, 1 «ἐπειδὴ δὲ οὗτοί τε κατεστράφατο κτέ.». ΜΘ', 36, 1 «καὶ οἱ ἄλλοι κατεστράφατο». (ΝϚ', 32, 2 «κληρονόμοι μὲν δὴ οὗτοι ἐγεγράφατο».) ΝΓ', 26, 2 «οἱ πλείους αὐτῶν ἐσεγεγράφατο». ΝΔ', 14, 4 «ἐπειδή τε πολλοὶ καὶ ὣς διεγεγράφατο». ΝΘ', 6, 5 «ἐς ὃν ἀπεδεδείχατο». Ἀπαντᾷ δὲ καὶ ἐν ἀποσπάσματι (Τόμ. Α', σελ. 139, 100 Τευβν.) «τὸ χωρίον ἐν ᾧ συνειλέχατο ἐγεγεώργητο». Εἶπε δ' ὁ Δίων καὶ ὠνομάδαται ΛΖ', 16, 5 καὶ ΜΘ', 36, 5 καὶ ΝΕ', 23, 3 καὶ κεχωρίδαται ΛΖ', 17, 2 καὶ παρεσκευάδαται Ν', 29, 3 καὶ νενομίδαται ΝΑ', 23, 3 καὶ διακεκρίδαται ΜΒ', 5, 7 καὶ ἐστάλατο ΛΘ', 13, 2. Ὁ Σχαιφῆρος γράφει ἐν τῇ ἐκδόσει Γρηγορίου τοῦ Κορίνθου σελ. 485: *Huiusmodi formis etiam Atticos scriptores uti, in vulgus notum est, placuitque hic* πῖνος *maxime historicis posteriorum temporum. Dio Cass. T. I. p. 177, 31.* συνειλόχαται· καὶ σελ. 486: πεφράδαται. *Boissonadus:* «*Dio Cassius 37. §. 16. p. 122.* αὐτοὶ Ἰουδαῖοι ὠνομάδαται *et §. 17.* κεχωρίδαται δὲ ἀπὸ τῶν λοιπῶν ἀνθρώπων». Κεχωρίδαται *habet etiam Interpres Graecus Iulii Caesaris init. Dicas talia reliquias vetustissimi styli historici, quibus, tanquam gemmis, etiam recentissimi* συγγραφεῖς *nar-*

rationem suam distinxerunt. Πλημμελῶς ἔχει τὸ πῖνος, βραχείας τῆς παραληγούσης αὐτοῦ οὔσης. Δὲν εἶνε δ' ὀρθὴ ἡ ἐκφορὰ συνειλΟχαται. Ἑλληνιστὶ λέγεται συνείλΟχα - συνειλΟχασιν, ἀλλὰ συνείλΕγμαι - συνειλΕχαται. Ἴδε Στούρζιον ἐν τῇ ἐκδόσει Δίωνος τοῦ Κασσίου Τόμ. Ε', σελ. 53-4.

Γαλην. Τόμ. Γ', σελ. 563 (Ὀρειβάσ. Τόμ. Γ', σελ. 316, 14) «ὅσοι καθ' ὑποχόνδριά τε καὶ τὰς πλευρὰς τετάχαται». Τόμ. Δ', σελ. 31 «ὀκτὼ μὲν ὄπισθεν ἀμφὶ τὸ ἄρθρον αὐτὸ τετάχαται μικροί». σελ. 77 «ὅσοι μὲν ἐν τοῖς κάτω μέρεσι τοῦδε τετάχαται». σελ. 108 «ὅσοι τ' ἄλλοι ταύτῃ τετάχαται». Τόμ. ΙΔ', σελ. 618 «πολλαὶ τῆς ἐκκρίσεως ὁδοὶ τετάχαται τῇ φύσει» (Ἴδε Ἰ. Μυλλῆρον ἐν τῇ Τευβνηρείῳ ἐκδόσει Μικρῶν τοῦ Γαληνοῦ Συγγραμμάτων Τόμ. Β', σελ. XIX. Πρβ. καὶ Σμίδιον ἐν Ἀττικ. Τόμ. Γ', σελ. 13 καὶ Τόμ. Δ', σελ. 590). Σημειωτέον δ' ὅτι ἐφέρετο καὶ παρὰ τῷ Ὀρειβασίῳ «οὐ μὴν ἔτι ὁμοίως πολλοί, καὶ ὅπου τετάχαται προυδίδαξεν ἡμᾶς ἡ ἀνατομὴ ταύτῃ (ταυτὶ) τὰ ἔντερά τις καὶ ὀδύνη διαφαίνεται μᾶλλον οὖσα»· ἀλλ' ὁ Δαρεμβέργης ἐξέδωκε Τόμ. Β', σελ. 239, 5 «ὅπου τετάχθαι προυδίδαξεν ἡμᾶς ἡ ἀνατομὴ κτέ.».

Κέλσ. παρ' Ὠριγέν. Τόμ. ΙΗ', σελ. 265 (Τόμ. ΚΕ', σελ. 91) «τὰ λοιπὰ δ' ἄλλοις ἀλλαχῇ τετάχαται».

Λιβάν. ἐν Ἀνεκδ. Βοισσον. Τόμ. Α', σελ. 167 «πολλοί σοι θησαυροὶ κεκρύφαται κατὰ γῆς». Νομίζει δ' ὁ Κόκκιος ἐν τῷ Ἑρμῇ Τόμ. ΚΑ', σελ. 399 ὅτι εἶχεν ὁ Λιβάνιος πρὸ ὀφθαλμῶν ῥῆσιν κωμικοῦ τοιάνδε· «πολλοί, σαφῶς τοῦτ' οἶδα, θησαυροὶ χρόνῳ κατὰ γῆς κεκρύφαται». Ἀλλ' ὁ Ναύκιος γράφει ἐν *Mél. Gréco-Rom.* Τόμ. ϛ', σελ. 169 «Ein Perf. κεκρύφαται erscheint wie bei Hesiod und Hippokrates, so auch bei Libanios als durchaus nicht befremdlich, ein Attiker konnte sagen γεγράφαται und τετάχαται, nicht aber κεκρύφαται».

Συνέσ. σελ. 97 δ' «τὸ μὲν οὖν εἰλικρινὲς αὐτῶν εὐθὺς ὑπ' ἐκείνην — τὴν οὐσίαν τετάχαται». σελ. 198 δ' «τετάχαται δὲ οἱ μὲν πρὸς τοῖς πράγμασιν, ἡμεῖς δὲ ἐν ταῖς εὐχαῖς εἶναι» (Πρβ. καὶ σελ. 258 γ'). σελ. 93 δ' «συνειλέχατο μὲν εἰς αὐτὴν — ἱερέων τε ὅσα φρῆτραι κτέ.». σελ. 66 δ' «δάκτυλοι μὲν οὗτοι — τετρίφαται».

Πρόκλ. Διάδ. Τόμ. Δ', σελ. 17 Κουσ. «ὁ μὲν κατὰ τὴν τοῦ ὄντος ἀναλογίαν, ὁ δὲ κατὰ τὴν τῆς ζωῆς τετάχατο».

Ἱεροκλ. παρὰ Στοβ. Ἀνθολ. ΠΔ', 23 (Τόμ. Γ', σελ. 134,18 Μειν.) «ἐν ᾧ τετάχαται γονεῖς, ἀδελφοί, γυνή, παῖδες».

Δαμάσκ. Διαδ. Ἀπορ. καὶ Λύσ. Τόμ. Β', σελ. 257, 1 Ῥυελλ. «ἀλλὰ καὶ αὗται ἐν τοῖς ἄλλοις μᾶλλον τετάχαται».

Ζώσιμ. σελ. 166, 8 «ἐτετάχατο δὲ ἐν τούτῳ Ἰοβιανοὶ καὶ Ἑρκουλιανοί».

Προκόπ. Τόμ. Α', σελ. 63, 4 «ἐπὶ θάτερα δὲ τρόπῳ τῷ αὐτῷ ἐτετάχατο». σελ. 70, 16 «οὕτω μὲν ἀμφότεροι ἐτετάχατο». σελ. 89, 9 «τοῖς πολεμίοις οὐκ ἀξιόμαχοι ἐτετάχατο». σελ. 95, 6 «οὗ δὴ Ἀρέθας τε καὶ οἱ Σαρακηνοὶ ἐτετάχατο». σελ. 126,17 «ὅσοι ἀμφὶ τὴν βασιλέως αὐλὴν ἐτετάχατο». σελ. 421, 6 «ὄπισθε δὲ οἱ Μαυρούσιοι ἐτετάχατο». σελ. 457,19 «ὅσοι ἐκείνῃ ἐτετάχατο». σελ. 489,13 «ὅσοι τοῦ χαρακώματος ἐπὶ τῇ φυλακῇ ἐτετάχατο». σελ. 499,7 «οἳ ἐς τὸ φυλάσσειν τὴν εἴσοδον ἐτετάχατο». σελ. 528, 16 «οἵπερ ἐνταῦθα ἐπὶ φυλακῇ ἐτετάχατο». Τόμ. Β', σελ. 53,12 «ὅσοι δὲ ἀμφὶ πύλας ἐτετάχατο κτέ.». σελ. 64, 5 «καὶ στρατιῶται δὲ — φυλακῆς ἕνεκα ἐτετάχατο». σελ. 120,18 «οἱ δὲ ἐς τὴν φυλακὴν ἐτετάχατο». σελ. 183,1 «ἕκαστοι — ἐς τὴν φρουρὰν ἐτετάχατο». σελ. 222, 1 «Ῥωμαῖοι — ἐς τὴν πολιορκίαν ἐτετάχατο ὧδε». σελ. 350,17 «ὅσοι δὴ ἐτετάχατο ἐπὶ πολιορκίᾳ τοῦ — φρουρίου». σελ. 357, 8 «οἳ δὴ — ἐπὶ τῇ φυλακῇ ἐτετάχατο». σελ. 402, 6 «ὅσοι στρατιῶται — ἐπὶ τῇ Ῥώμης φρουρᾷ ἐτετάχατο». σελ. 426,12 «οἱ γὰρ ἄλλοι — ξὺν τοῖς Γήπαισιν ἐτετάχατο». σελ. 532,15 «Πέρσαι — ὡς εἰς τειχομαχίαν ἐτετάχατο». σελ. 534,12 «ὅσοι δὴ αὐτῶν ὄπισθεν ἐτετάχατο». Τόμ. Γ', σελ. 88,7 «ἐφ' ᾧπερ τὸ ἀνέκαθεν ἐτετάχατο». σελ. 161, 20 «ἱπποκόμοι δὲ — ἐτετάχατο ἐν πᾶσι σταθμοῖς» (Ἑρουερδὴν ἐν Μνημοσ. 1881, σελ. 157 «ἐν πᾶσι τοῖς σταθμοῖς»). Τόμ. Α', σελ. 445, 8 «ἃ δὴ ἐν τοῖς ἄνω χρόνοις — διετετάχατο». σελ. 471, 17 «ἐς οὓς διατετάχαται». σελ. 472,13 «ἐς ταύτην δὴ τὴν στάσιν ξυνετετάχατο» καὶ Τόμ. Β', σελ. 221,17 «οὐ γάρ πῃ ἀλλήλοις ξυνετετάχατο». Ὁ Ἑρουερδὴν γράφει ἐν τῇ Μνημοσύνῃ 1881, σελ. 158 «ἐτετάχατο hic et alibi scripsit (Procopius) ad Thucydidis et Herodoti exem-

plum». Ἐρρήθη δ' ὑπὸ τοῦ Προκοπίου καὶ ξυνεπεπήχατο καὶ ξυνδεδέατο ἀντὶ τοῦ ξυνδέδεντο (ξυνεδέδεντο). Τόμ. Α', σελ. 377, 18 «οἱ σκόλοπες κύκλῳ πανταχόθεν ξυνεπεπήχατο». σελ. 188, 12 «αἷς αἱ δοκοὶ ξυνδεδέατο». Παρὰ τῷ Ἀρριανῷ φέρεται Ἀναβ. Β', κα', 1 καὶ Ε', κδ', 4 συμπεπηγμέναι (ξυμπεπηγμέναι) ἦσαν. Εἶνε δ' ὁ τύπος πεπῆχθαι, ἐμπεπῆχθαι, κτλ. ἀδόκιμος. Ἐν τῷ παλαιῷ ἑλληνισμῷ ἐλέγετο πεπηγέναι, ἐμπεπηγέναι, κτλ.

Ἀγαθ. Σχολαστ. σελ. 145, 9 «ὅσα ὑφ' ἑτέραν βασιλείαν τετάχαται». σελ. 174, 15 «ὑφ' οὓς οἱ Κόλχοι τετάχαται». σελ. 77, 6 «ὁπόσοι ἐπὶ φρουρᾷ ἐτετάχατο». σελ. 80, 1 «οἱ μὲν ἱππεῖς — ἐπὶ τῶν ἄκρων ἐτετάχατο». σελ. 110, 8 «οὔπω γὰρ — ἐς φάλαγγα ὁ στρατὸς ἐτετάχατο». σελ. 122, 3 «τὰ Ῥωμαίων πράγματα ὑπὸ Ἀλεξάνδρῳ — ἐτετάχατο». Ἐντυγχάνει δέ τις τῷ τύπῳ τούτῳ καὶ ἐν σελ. 184, 19 καὶ 210, 7 καὶ 233, 6 καὶ 244, 2 καὶ 306, 2. Εἶπε δ' ὁ Ἀγαθίας καὶ ἀνατετράφαται σελ. 211, 4 καὶ ἐγγεγράφαται σελ. 310, 3 καὶ ἐρρίφαται σελ. 288, 21 (Ἴδε καὶ Ἑρουερδῆνα ἐν Μνημοσ. 1889, σελ. 20).

Χορίκ. Γαζ. σελ. 189 Βοισσ. «ἐπεὶ καὶ ἀναμεμίχαται τοῖς τῆς ψυχῆς ἀγαθοῖς τὰ τοῦ σώματος».

Σιμπλίκ. Ὑπομν. εἰς Ἀριστοτ. Τόμ. Θ', σελ. 641, 12 «οὐδὲ ἐκ τοῦ ἐπιτυχόντος ἐναλλὰξ οἱ περιττοὶ καὶ ἄρτιοι τετάχαται».

Σοφόν. Ὑπομν. εἰς Ἀριστ. Τόμ. ΚΓ', α', σελ. 3, 27 «ὡς σωματικαὶ καὶ ὑλικαὶ ὑπὸ τὰς ἀΰλους καὶ ἀσωμάτους τετάχαται». σελ. 46, 4 «ἃ τοῖς ζῴοις ἀνάπαλιν συντετάχαται».

Μένανδρ. Προτ. (Ἱστορ. Ἑλλ. Μικρ. Τόμ. Β', σελ. 3, 29 Δινδ.) «συγγενεῖς — ἑτέροις τισὶ τετάχαται ἡγεμόσιν».

Ψελλ. Βοισσον. σελ. 109 «τὰ στοιχεῖα τῶν ὀνομάτων τούτων γεγράφαται». σελ. 161 «ἃ δὴ πάντα τοῖς ἀστρονομικοῖς βιβλίοις ἀναγεγράφαται». Ψελλ. ἐν Σάθ. Μεσαιων. Βιβλ. Τόμ. Δ', σελ. 121 «ἃ δὴ μέσην τινὰ τάξιν τετάχαται». σελ. 288 «ὅτι ἐπὶ ζῶντι τῷ βασιλεῖ ταῦτα γεγράφαται». σελ. 382 «ἐν τῷ βάθει κεκρύφαται τὰ δρώμενα». Τόμ. Ε', σελ. 512 «τὸ μὲν αὐτοῦ βασιλεύειν, τὸ δὲ ἱερατεύειν τετάχαται». σελ. 453 «τὰ — συνθήματα ἐκ διαφόρων πρὸς τὸ αὐτὸ ξυντετάχαται». σελ. 172 «ἐκ τῶν Ἀριστοτέλους αὐτῷ ἐπινοιῶν συνειλόχατο (Γρ. συνειλΕχατο)».

Λέων Διάκον. σελ. 11, 15 «ταφρεῖαι δύο — πέριξ αὐτοῦ ὡρωρύχατο».

Γεώργ. Κεδρην. Τόμ. Α', σελ. 136, 6 «αἱ μὲν πρῶται πλάκες χειρὶ θεοῦ λελάξευνται καὶ γεγράφαται».

Τιμαρίων 40, σελ. 84 Ἐλισσ. «αἵματι καθαρῷ βεβάφαται τόποι τινὲς ἔτι».

Ἄνν. Κομν. Τόμ. Α', σελ. 276, 3 «ἐν οἷς ἀναγεγράφαται τὰ ἐν ἑκάστῳ τεμένει κειμήλια». Τόμ. Β', σελ. 144, 14 «ταῦτα πρὸς τοὺς φιλοσκώμμονας — γεγράφαται».

Εὐστάθ. Δράμ. καθ' Ὑσμίν. καὶ Ὑσμιν. Β', 2 «παρθένοι τέτταρες ἐγεγράφατο στοιχηδόν». Β', 3 «οἱ δέ γε δάκτυλοι πρὸς τὸ παρθενικὸν ἐγεγράφατο». Δ', 16 «τέλος κρατῆρες πυρὸς ἐγεγράφατο».

Ζωναρ. Ἐπιτ. Ἱστορ. Τόμ. Α', σελ. 232, 29 Τευβν. «τότε δὲ οὐραγεῖν ἐτετάχατο». Τόμ. Γ', σελ. 248, 22 «οἱ τόμοι γεγράφαται». σελ. 392, 7 «γνωρίσματα ξυγγεγράφαται». Τόμ. Δ', σελ. 133, 12 «οἳ διαιτητήριον ἔκπαλαι — τετάχαται». Πρβ. καὶ Τόμ. Ε', σελ. LXXVI.

Εὐστάθ. Παρεκβολ. εἰς Ὅμηρ. σελ. 287, 43 «ἐν οἷς αἱ θεραπεῖαι ἀναγεγράφαται». σελ. 1471, 27 «εἰς κοινὴν χρῆσιν τετρίφαται». Μικρ. Συγγραμμ. σελ. 284, 21 Ταφελ. «ἀλλὰ ταῦτα μὲν ὡς ἐν παρεκδρομῇ τινι λόγου γεγράφαται». σελ. 21, 11 «εἰς μεγάλους ἁγίους ἐγγεγράφαται». σελ. 296, 59 «ἃ δὲ ἀνόπιν συγγεγράφαται». σελ. 144, 82 «αὐτοῖς ἐπιτετράφαται τὰ μυστικῶς θειότερα». σελ. σελ. 302, 45 «δι' ὧν οἶκοι πάντες ἐξωρωρύχατο». σελ. 52, 33 «ᾗ παραμεμίχαται πονηροὶ διαλογισμοί». Ἐρρήθη δὲ ὑπὸ τοῦ Εὐσταθίου καὶ ὠνομάδαται σελ. 38, 79 καὶ ἐστοιβάδαται σελ. 111, 80. Πλημμελῶς εἶνε γεγραμμένον ἐν σελ. 360, 70 «αἵ τε κέδρινοι ὀροφαὶ — ὁμαλῶς διῄρηνται καὶ γεγλύφαΝται» ἀντὶ τοῦ γεγλύφαται. Παρατηρητέον δ' ὅτι τοῦ τύπου ὠνομάδαται καὶ ἄλλο παράδειγμα ἐκ Βυζαντιακοῦ συγγραφέως ἐμνημόνευσεν ὁ Ναύκιος ἐν *Mél. Gréco-Rom.* Τόμ. ϛ', σελ. 170.

Ἰω. Κίνναμ. σελ. 172, 2 «εἰ γὰρ καὶ πλείους τούτων ἐνταῦθα γεγράφαται».

Θεόδωρ. Μετοχίτ. ἐν Σάθ. Μεσαιων. Βιβλιοθ. Τόμ. Α', σελ. 173 «ἄνδρες ἐκεῖθεν ἀποτετάχαται».

Μιχ. Ἀκομιν. Τόμ. Α', σελ. 16, 20 «αὐταῖς αἱ τοῦ θαλάμου θύραι παρὰ τῆς δεσποίνης ἐπιτετράφαται».

Νικήτ. Χωνιάτ. σελ. 152, 10 «ὅσα τετάχαται ὑπ' αὐτήν».

Εὔτεκν. Παραφρ. εἰς τὰ Ὀππιαν. Κυνηγετ. σελ. 373 α' Διδ. «οἱ δὲ—σύμπαν τὸ σῶμα καταγεγράφαται».

Γεώργ. Παχυμέρ. Προγυμν. ΙΑ' (Ῥητ. Οὐαλζ. Τόμ. Α', σελ. 579, 8) «τὰ δὲ κάτω τῶν βαθμίδων—κατὰ γῆς κατωρύχαται». Μιχ. Παλαιολ. καὶ Ἀνδρον. Παλαιολ. Τόμ. Α', σελ. 103,19 «ὁμοῖος γὰρ πόλεμος καὶ ὁμοῖον γῆρας τῷ ποιητῇ λελέχαται». σελ. 178,14 «ταῦτα μὲν τῷ κρατοῦντι πεπράχαται». σελ. 62,11 «ὡς εἰκότως διαπεπράχαται». σελ. 517,5 «ἐκεῖνα — ἐν προστώοις (προστῴοις) γεγράφατο». Τόμ. Β', σελ. 494,4 «μετεγεγράφατο μὲν τὰ τῶν παλαιῶν σημείων». Τόμ. Α', σελ. 231, 12 «οὔπω γὰρ τελέως τῷ Νογᾷ—ὑποτετάχατο». Τόμ. Β', σελ. 12, 8 «εἰ καὶ τοῖς σώμασι τέως ὑποτετάχατο». Τόμ. Α', σελ. 322, 10 «τούτῳ τοίνυν—τὰ ἐνδότερα τοῦ Αἵμου ἐπιτετράφατο». Τόμ. Β', σελ. 73, 12 «οἳ δὴ—εἰς φυλακὴν ἐπιτετράφατο». σελ. 74, 18 «τῷ γὰρ Ἐρρῇ— αἱ τῆς πύλης τῆς ἐκεῖ κλεῖδες ἐπιτετράφατο». Τόμ. Α', 258, 12 «ἃ μὲν τῷ λιβέλλῳ διειλήφατο». Τόμ. Β', σελ. 237, 5 «ὅσοι— πείρᾳ νομικῇ καὶ συνέσει προφέροντες ἐκλελέχατο». Σημειωτέον δ' ὅτι ἐν Τόμ. Β', σελ. 54, 16 εἶνε εἰρημένον «ὅσαι δὲ (ψιάδες αἵματος) φύλλοις ἢ πέτραις ἢ ἱματίοις κατερράδατο». Πρβ. Ἰλ. Μ, 430 «πύργοι καὶ ἐπάλξεις αἵματι φωτῶν ἐρράδατ' ἀμφοτέρωθεν» καὶ Ὀδ. Υ, 354 «αἵματι δ' ἐρράδαται τοῖχοι καλαί τε μεσόδμαι».

Ἀνώνυμ. Προγυμν. ΙΒ' (Ῥητ. Οὐαλζ. Τόμ. Α', σελ. 641, 4) «ἐκ ψηφίδων καὶ αὗται γεγράφαται».

Ἀνώνυμ. Ἐπιστ. (ἐν *Byzantin. Zeitschr.* 1893, σελ. 102) «ὁπόσοις τὰ πολιτικὰ συντετάχαται».

Ἐφραίμ. στίχ. 846, σελ. 43 «τόμοι δύο γεγράφαται».

Κριτόβουλ. Α', 36 (Ἀποσπ. Ἱστορ. Ἑλλήν. Μυλλ. Τόμ. Ε', σελ. 81) «οὗτοι γὰρ ἐτετάχατο κατὰ τὰ παρερρηγμένα τοῦ τείχους».

Λαόν. Χαλκοκονδ. σελ. 230, 11 «αἱ μὲν θύραι—οὕτω τετάχατο». σελ. 438,4 «οἱ τῆς Ἀσίας πρὸς τὸν τῆς Ἀσίας στρατηγὸν ὑποτετάχαται ἄρχοντές τε καὶ ἡγεμόνες».

Κραμ. Ἀν. Ὀξ. Τόμ. Γ', σελ. 168, 13 «καὶ ὅσαι ἄλλα ὑπὸ

ταύτην τετάχαται». σελ. 205, 10 «αἱ μὲν γὰρ πρὸς τοὺς βασιλέας γεγράφαται». σελ. 205, 15 «ὡς δὲ πρὸς τοὺς ἰδιώτας — ἄλλως τετάχαται». σελ. 205, 14 «αἱ δὲ πεζευούσῃ τῇ γραφῇ μεμερίδαται».

Βαχμανν. Ἀν. Τόμ. Β', σελ. 303, 14 «διὸ καὶ ἐν τοῖς ἐνεργητικοῖς τετάχαται».

Σχολ. Ἡσιόδ. σελ. 264,16 Λιψ. «οἱ μὲν ἐν τῷ καθεστηκότι καὶ μέσῳ τετάχαται».

Σχολ. Ἀπολλ. Ῥοδ. Δ', 280 κατὰ τὸν Παρισιακὸν κώδικα «ὁ δὲ Ἐρατοσθένης κύρβεις φησὶ καλεῖσθαι τοὺς ἄξονας καλουμένους Ἀθήνησιν, ἐν οἷς νόμοι γεγράφαται». Ποιεῖται δ' ὁ Σχαιφῆρος ἐν τῇ ἐκδόσει Ἀπολλωνίου τοῦ Ῥοδίου Τόμ. Β', σελ. 290 τὴν παρατήρησιν τήνδε· «Forma hac ipse Eratosthenes videtur usus esse: nam Scholiastas sponte ad talia delabi potuisse parum probabile est». Τῷ Σχαιφήρῳ ἀντιλέγει ὁ Βερνάρδυς ἐν τοῖς Ἐρατοσθενικοῖς σελ. 211.

Παρὰ Κλήμεντι τῷ Ἀλεξανδρεῖ σελ. 33-4 φέρεται «ἀλλ' οὖν γε Αἰγύπτιοι, ὧν νῦν δὴ ἐμνήσθην, κατὰ τὰς θρησκείας τὰς σφῶν ἐσκέδανται». Ἔγραψε δὲ περὶ αὐτοῦ ὁ Κόβητος ἐν τῇ Μνημοσύνῃ 1862, σελ. 392 «Clemens quamquam perdoctus homo est et pererudito sermone utitur tamen aetatis et popularium vitio non abstinet verbis formisque plebeiis et corruptis qualibus illo tempore unusquisque de populo utebatur. Dabo pauca quaedan exempla. Pag. 11 Sylb. (34 Pott.) dedit: Αἰγύπτιοι κατὰ τὰς θρησκείας τὰς σφῶν ἐσκέδανται». Nihili forma est ἐσκέδανται, ut vides, nam σκεδάννυμι apud ommes habet ἐσκέδασμαι, κατεσκέδασμαι, non ἐσκέδαμαι, quam formam pariter analogia respuit et usus».

Ἀλλ' ἐν τῷ Λογίῳ Ἑρμῇ Τόμ. Α', σελ. 195 κέξ. διατείνεται ὁ Κόβητος ὅτι ἡ γνησία γραφὴ εἶνε «οἱ Αἰγύπτιοι — κατὰ τὰς θρησκείας τὰς σφῶν ἐσχίδαται». Παρατιθέμεθα τὰ ὑπὸ τοῦ μεγάλου κριτικοῦ γεγραμμένα ἐν τῷ βιβλίῳ τούτῳ. Πολλὰ μὲν καὶ μεγάλα ὁ Κλήμης περὶ τὴν τῶν καθαρῶς ἑλληνιζόντων συνήθειαν ἡμάρτηκεν — τοῦ δὲ μεγάλου σφάλματος τοῦ

ἐν σελ. 34 ἀναίτιός ἐστι. Γράφεται νῦν: «οἱ Αἰγύπτιοι, ὧν νῦν δὴ (γράφε νυνδὴ = ἀρτίως, ὀλίγον ἔμπροσθεν) ἐμνήσθην, κατὰ τὰς θρησκείας τὰς σφῶν ΕΣΚΕΔΑΝΤΑΙ — Περίεστι δὲ τὸ μέγα σφάλμα τὸ «ἐσκέδανται». Τί καὶ πόθεν τοῦτο τὸ ἐσκέδανται; Οὑτωσὶ μὲν ἀκούειν ἐκ τοῦ σκεδάννυμι, τοῦτο δὲ κατὰ πολλὰ ἀδύνατον. Οὐδεὶς γὰρ τῶν Ἑλλήνων ἀγνοεῖ, οὐδὲ τῶν σφόδρα κακοδαιμόνων τὴν γλῶτταν, ὅτι ἐσκέδασμαι. δεῖ λέγειν καὶ διεσκέδασμαι καὶ κατεσκέδασμαι, ταῦτα δὲ πάντα πολλάκις παρὰ πολλοῖς κεῖται καὶ οὐδένα πώποτε περὶ ταῦτα ἁμαρτάνοντα ἑόρακα. Πρὸς δὲ τούτοις τὸ ἐσκέδασμαι ἀείποτε κυρίως λέγεται περὶ τῶν διεσπαρμένων καὶ ἄλλων ἀλλαχοῦ πλανωμένων, περὶ δὲ τῶν διαφωνούντων καὶ ἄλλων ἄλλο τι φρονούντων οὐδεὶς οὐδέποτε τῷ ἐσκεδάσθαι ἐχρήσατο, τὸ δὲ μέγιστον τὸ ἐσκέδανται ἀντὶ τοῦ ἐσκεδασμένοι εἰσὶ τελέως ἐστὶ βάρβαρον. Οὐκοῦν οὐδὲ ὁ Κλήμης τῷ ἐσκέδανται ἐχρήσατο, ἀλλὰ τί δῆτα ἔγραψεν ὁ ἀνήρ; Τί κέκρυπται ἐν τῷ ἐσκέδανται; Ξένον τι, οἶμαι, καὶ σπάνιον καὶ τοῖς μεταγράφουσιν ἄγνωστον, δηλαδὴ τὸ ΕΣΧΙΔΑΤΑΙ. Σχίζεσθαι γὰρ καὶ ἐσχίσθαι ἔλεγον τοὺς ἄλλους ἄλλο τι γιγνώσκοντας καὶ δοξάζοντας, ἄλλως τε καὶ κατὰ τὴν θρησκείαν, ὅθεν τοὔνομα τὸ σχίσμα ἔτι καὶ νῦν πᾶσι πανταχοῦ ἐν χρήσει. Οἱ Αἰγύπτιοι τοίνυν τὰ κατὰ τὰς θρησκείας εἰς πλεῖστα μεμερισμένοι ἄριστ' ἂν λέγοιντο ἐσχίσθαι. Τὸ δὲ ἐσχίδαται τὸ ἐκ τῆς ἀρχαίας Ἰάδος μηδεὶς θαυμάσῃ παρὰ τῷ Κλήμεντι κείμενον. Ἔθος γάρ τι τοῦτ' ἔχουσιν οἱ μεταγενέστεροι τοῖς τοιούτοις χρῆσθαι τοῖς πάνυ ἀρχαίοις. Πολλάκις ἐγέλασα τὸν Δίωνα τὸν Κάσσιον ὁρῶν τὰ τοιαῦτα ἀρχαιοπινῶν ῥημάτων βάρη κυλίνδοντα, οἷόν ἐστι τὸ κεχωρίδαται καὶ τὸ ἐστολίδαται καὶ πολλὰ ἕτερα, περὶ ὧν σὺ αὐτός, ὦ βέλτιστε Κόντος, ἀκριβῶς γέγραφας. Ἐγὼ δέ σοι τὰ τοῦ Κλήμεντος συνέλεξα, ἔστι δὲ τάδε: σελ. 39. «αἱ τοῦ Κελεοῦ θυγατέρες οὐχὶ ἐν Ἐλευσῖνι τετάφαται;». σελ. 160 «αἱ δὴ δόξαι ἡμῖν αὐτοῖς ἀναγεγράφαται». σελ. 224 «τὰ γὰρ τῶν παλαιῶν

συμπτώματα εἰς τὴν ἡμετέραν ἀναγεγράφαται νουθεσίαν». σελ. 242 «ἐπὶ γὰρ τῶν λίθων τῶν πολυτελῶν αἱ χρόαι τετάχαται». σελ. 309 «μυρίαι δὲ ὅσαι ὑποθῆκαι ἐγγεγράφαται ταῖς βίβλοις ταῖς ἁγίαις», καὶ σελ. 822 «ὧν ἐνίοις ἀποτετάχαταί τινες». Σεμνὰ ταῦτα καὶ ὀγκηρὰ τῷ Κλήμεντι ἐδόκει· τὸν αὐτὸν οὖν τρόπον καὶ νῦν ἔγραψεν: «οἱ Αἰγύπτιοι κατὰ τὰς θρησκείας τὰς σφῶν ἐσχίδαται».

Ἐλέχθη δ' ὑπὸ τοῦ Κλήμεντος καὶ διατετάχαται σελ. 834 «ἄλλοι ὑπ' ἄλλοις ἐξ ἑνὸς καὶ δι' ἑνὸς σῳζόμενοί τε καὶ σῴζοντες διατετάχαται». Περὶ τοῦ «τὰ γὰρ τῶν παλαιῶν συμπτώματα — εἰς τὴν ἡμετέραν ἀναγεγράφαται σωτηρίαν» ἀπεφήνατο ὁ Συλβούργιος «Potest etiam communiter scribi ἀναγέγραπται». Ὁ Κλήμης εἶπεν ἀναγεγράφαται· ἂν δ' ἀντὶ τούτου τεθῇ τὸ ἑνικόν, θὰ εἶνε ὁ λόγος προενηνεγμένος κατὰ τὴν Ἀττικὴν λεγομένην σύνταξιν. Τὸ ὑπὸ τοῦ Κοβήτου γραφὲν ἐσχίδαται ἐνεκρίθη καὶ ὑπὸ τοῦ Δινδορφίου ἐν τῇ ἐκδόσει τοῦ Κλήμεντος Τόμ. Α', σελ. XLV. Ὁ Ναύκιος παραθέμενος ἐν *Mél. Gréco-Rom.* Τόμ. Ϛ', σελ. 170 τὸ χωρίον τοῦ Κλήμεντος ἐπιφέρει «wo das der Form wegen befremdliche und dem Sinne nach unpassende ἐσκέδανται aus ἐσχίδαται verdorben ist».

Παραβάλλων τις τὸν τύπον ἐσχίδαται πρὸς τὸν ἐσκέδανται βλέπει ὅτι παρενεβλήθη μὲν τὸ Ν, μετεβλήθη δὲ τὸ ΧΙ εἰς τὸ ΚΕ· ἐσχίδαται-ἐσχίδαΝται-ἐσΚΕδανται. Εἴδομεν δ' ἐν τοῖς ἔμπροσθεν ὅτι καὶ παρὰ τῷ Εὐσταθίῳ ἀνεγνώσθη κακῶς γεγλύφαΝται ἀντὶ τοῦ γεγλύφαται. Εἶνε δὲ καὶ παρὰ τῷ Ἡσυχίῳ γεγραμμένον «ἘπιτετράφαΝται: ἐπιτετραμμένοι εἰσίν» ἀντὶ τοῦ ἐπιτετράφαται καὶ «Ἕα Νται: κάθηνται» ἀντὶ τοῦ ἕαται, ὃ βλέπει τις κείμενον ἐν τῷ οἰκείῳ τόπῳ «Ἕαται: καθέζονται, ἧνται» (Πρβ. Ἐτυμ. Μέγ. σελ. 308,1). Περὶ τοῦ «ΕἴαΝτο: ἦσαν» ἴδε Λόγ. Ἑρμ. Τόμ. Α', σελ. 395. Φέρεται δ' ἐν τῷ κώδικι τοῦ Ἡσυχίου καὶ «Δε(ι)δέχαΝτο: ἐδεξιοῦντο, ἐφιλοφρονοῦντο» ἀντὶ τοῦ δειδέχατο καὶ «Ἔρ-χαΝτο: καθειργμένοι ἦσαν» ἀντὶ τοῦ ἔρχατο καὶ «Ἐτετάχα Ντο: τετραμμένοι ἦσαν ἢ τεταγμένοι» ἀντὶ τοῦ ἐτετάχατο καὶ «Ὀρωρέ-χαΝτο: ὡρμημένοι εἰσὶν (ἦσαν) ἢ ἐκτεταμένοι» ἀντὶ τοῦ ὀρωρέχατο.

Ἔτι δὲ «Ἀπεσπάδα Ντο: ἀπέστησαν», ἀνθ' οὗ ὁ Λοβέκκιος ἐν τῷ εἰς τὸν Σοφοκλέους Αἴαντα Ὑπομνήματι σελ. 403 ἐκδ. β' καὶ ἐν τοῖς Στοιχείοις Τόμ. Α', σελ. 486 ἀνέγνω ἀπεσπάδατο, καὶ «Ἐσταλάδα Ντο: ἐστολισμένοι ἦσαν», ὃ ὑπελήφθη ἐσφαλμένη γραφὴ ὑπὸ μὲν τοῦ Ῥεισκίου τοῦ ἐσταλάδατο, ὑπὸ δὲ τοῦ Λ. Δινδορφίου (ἐν τῷ Θησαυρῷ τοῦ Στεφάνου Τόμ. Α', β', σελ. 1677 δ') καὶ ἄλλων τοῦ ἐστάλατο. Κακῶς εἶνε τὸ Ν παρεμβεβλημένον παρ' Ἡσυχίῳ καὶ ἐν τῷ «ΚείαΝτο: ἔκειντο» καὶ ἐν τῷ «ΔευοίαΝτο: ἐπιδεεῖς γένοιντο» καὶ ἐν τῷ «ΣχοίαΝτο: παύσαιντο, ἐπίσχοιεν».

Παράδοξον ὑπάρχει τὸ «Ἐτετάχαντο: τετραμμένοι ἦσαν ἢ τεταγμένοι», ᾧ ἐπιφέρεται «ἘτετάχΟΝτο: ὁμοίως», μεθ' ὃ κεῖται «Ἐτετεύχατο: πεποίηκεν». Ὁ Κουστῆρος καὶ ὁ Ἄλβερτος ἔγραψαν «Ἐτετάχατο: τεταγμένοι ἦσαν. Ἐτετάχοντο: ὁμοίως. Ἐτετεύχατο: πεποιημένοι ἦσαν», ὁ δὲ Πιέρσων ἐν τῇ ἐκδόσει τοῦ Μοίριδος σελ. 155 ἐξήλειψε μὲν τὸ ἐτετάχοντο, ἔθηκε δὲ τὸ ὁμοίως μετὰ τὸ ἐτετεύχατο· «ἐτετεύχατο ὁμοίως: πεποιημένοι ἦσαν».

Ἐν τοῖς ἀντιγράφοις τοῦ Ἡροδότου βιβλ. Ζ', 90 φέρεται «οὗτοι μὲν οὕτω ἐσταλάδατο» καὶ ἐστΕλάδατο. Λέγει δὲ καὶ ὁ Εὐστάθιος ἐν ταῖς εἰς Ὅμηρον Παρεκβολαῖς σελ. 234, 13 «Ὡσαύτως καὶ τὰ κατὰ πλεονασμὸν τῆς ΔΑ συλλαβῆς, οἷον τὸ ὠνομάδαται καὶ ἐρηρέδαται καὶ ἐσταλάδατο κατὰ Ἡρόδοτον». Ὁ Βουτμαννὸς ἐν τῇ Διεξοδικῇ Ἑλληνικῇ Γραμματικῇ Τόμ. Β', σελ. 293 ἐκδ. β' νομίζει ὅτι τὸ ἐσταλάδατο εἶνε παλαιὸν σφάλμα ἀντὶ τοῦ ἐστάλατο. Πρβ. καὶ Δοβραῖον ἐν *Adversar.* Τόμ. Α', σελ. 38 (Ἴδε καὶ Βρεδόβιον ἐν *Quaest. Crit. de Dial. Herod.* σελ. 328). Γράφει δὲ καὶ ὁ Κόβητος ἐν τῇ Μνημοσύνῃ 1883, σελ. 83 «recte Stein recepit Dobraei emendationem οὗτοι μὲν οὕτω ἐστάλατο pro ἐσταλάδατο». Τοῦ ἐστάλατο ἐποιήσατο χρῆσιν καὶ Δίων ὁ Κάσσιος βιβλ. ΛΘ', ιγ', 2 καὶ ὁ Ἡσίοδος Ἀσπ. 288 «ἐπιστολάδην δὲ χιτῶνας ἐστάλατ'». Ἐν τοῖς εἰς Ἡσίοδον Σχολίοις κεῖται σελ. 641, 36 Λιψ. «Τὸ δὲ ἐστάλατ', ἤγουν ἐστάλατΑΙ ἀντὶ τοῦ ἀνεζωσμένοι ἦσαν — Ἰωνικὸν δὲ τὸ ἐστάλαται, ὡς τὸ τετύφαται, ἀπὸ τοῦ στέλλω τὸ κοσμῶ, οὗ τὸ τρίτον πρόσωπον τοῦ παθητικοῦ παρακειμένου ἔσταλται καὶ πλεονασμῷ τοῦ Α ἐστάλαται τὸ τρίτον τῶν πληθυντικῶν». Πρβ. καὶ Εὐστάθ. Παρεκβ. εἰς Ὅμηρ. σελ. 1301, 3 «Ἰστέον γὰρ

ὅτι οἱ Ἴωνες οἰκεῖα τρίτα πληθυντικὰ ῥήματα ἐκ τρίτων κοινῶν ἑνικῶν ποιοῦσι ποτὲ μὲν μόνην ποιούμενοι προσθήκην τοῦ Α — οἷον ἔσταλται ἐστάλαται, ἔσπαρται ἐσπάραται, πολλαχοῦ δὲ κτέ.» καὶ Κραμ. Ἀν. Ὀξ. Τόμ. Α΄, σελ 396, 10. Ἐν τοῖς εἰς Εὐριπίδην Σχολίοις Ἑκ. 934 (Τόμ. Α΄, σελ. 451, 1 Δινδ.) φέρεται «Αἱ Λακεδαιμόνιαι κόραι διημερεύουσιν ἄζωστοι καὶ ἀχίτωνες ἱματίδιον ἔχουσαι πεπορπημένον ἐφ' ἑκατέρου τῶν ὤμων — Καὶ τῶν ἐν ταῖς ἀρχαίαις γραφαῖς οὐκ ὀλίγα ὅτ' ἔσταλται». Ὑπάρχει δὲ καὶ γραφὴ ὀλίγΑΙ· ὅθεν ὁ Κόβητος ἀνέγνω «οὐκ ὀλίγαι οὕτως εἰσὶν ἐσταλμέναι» ἐν τοῖς εἰς Εὐριπίδην Σχολίοις τοῖς ὑπ' αὐτοῦ ἐκδεδομένοις· εἶνε δὲ προσηρτημένα τῇ ὑπὸ τοῦ Γεελίου γενομένῃ ἐκδόσει τῶν Εὐριπίδου Φοινισσῶν σελ. 251-310. Ἀλλ' ὁ Ναύκιος ἐν *Mél. Gréco-Rom.* Τόμ. ϛ΄, σελ. 170 γράφει «οὐκ ὀλίγαι οὕτως ἐστάλαται». Ὁ Λ. Δινδόρφιος ἐν τῷ Θησαυρῷ τοῦ Στεφάνου Τόμ. Α΄, ϐ΄, σελ. 1677 δ' λέγει περὶ τοῦ «Ἀπεσπάδαντο: ἀπέστησαν» τοῦ παρ' Ἡσυχίῳ κειμένου «Ἀπεσπάδαντο autem apud Hesychium si et ipsum scribendum sit ἀπεστάλατο, etiam ἀπεστάλησαν scribendum erit pro ἀπέστησαν». Ὁ δὲ Ἑρουερδὴν ἐν τῇ Μνημοσύνῃ 1885, σελ. 74 δοξάζει ὅτι ἐλέχθη ὑπὸ τοῦ Ἡροδότου «οὗτοι μὲν οὕτω ἐστολίδατο». Ἀνεγνώσθη δὲ καὶ ὑπὸ τοῦ Βαλκεναρίου ἐστολίδατο ἐν ταῖς εἰς τὸν Ἡρόδοτον Σημειώσεσι σελ. 828 Γαισφ. (Ἴδε καὶ Βαίριον εἰς Ἡρόδ. Τόμ. Γ΄, 574 ἐκδ. ϐ΄).

Εἴδομεν ὅτι Δίων ὁ Κάσσιος εἶπεν ἀπεδεδείχατο καὶ διακεκρίδαται. Περὶ ἑκατέρου τούτων ποιεῖται λόγον ὁ Κόβητος ἐν τῇ Μνημοσύνῃ. Περὶ τοῦ ἀπεδεδείχατο γράφει ἐν Μνημοσ. 1882, σελ. 208 «Dio Cass. 59. 6. 5. ἀποδεδείχατο scripsit vetere forma Ionica usus, sed non meminit Iones ἀποδεδέχθαι dicere et ἀποδεχθέντα et similia omnia pro ἀποδεδεῖχθαι. Itaque ἀποδεδΕχατο rectum est, non ἀποδεδΕΙχατο. Mirifice autem haec ex remota antiquitate recocta discrepant ab arida et ieiuna Dionis oratione, in qua nulla sunt verborum lumina. Legerat tamen (ut ipse fatetur) scripta Atticorum ut eorum dicendi genus referret. vide 55. 12, 3. *aureum Romanorum*, inquit, χρυσοῦν ὀνομάζω. καὶ τῶν Ἑλλήνων δέ τινες, ὧν τὰ βιβλία ἐπὶ τῷ ἀττικίζειν ἀναγιγνώ-

σκομεν, οὕτως αὐτὸ ἐκάλεσαν». Περὶ τοῦ διακεκρίδαται λέγει ἐν Μνημοσ. 1878, σελ. 448 «Dio Cass. 42. 5. 7. *de Sexto et Cnaeo Pompeiis*, τούτοις γὰρ δὴ τοῖς ὀνόμασι διακεκρίδαται. Inficete admodum sequiores recoquunt vetustas has formas Ionicas. Videbis apud Dionem 37. 16. ὠνομάδαται, 38. 25. συνειλέχαται, 39. 5. κατεστράφατο, 39. 13. ἐστάλατο, 42. 45. προσετετάχατο et similia alibi. Quod de suo finxit διακεκρίδαται vitiosum est admodum, nam veteres κέκρινται, διακέκρινται, κατακέκρινται dicebant. Recte habet κεχωρίδαται et ἐστολίδαται, etiam ὠνομάδαται (quamquam a Dione fictum est) sed διακεκρίδαται absurdum est, et διακεκρίαται (ut ἐφθίαται) inauditum» (Πρβ. καὶ Ναύκιον ἐν *Mél. Gréco-Rom.* Τόμ. ϛ', σελ. 170). Ὑπὸ τοῦ Ὁμήρου ἐρρήθη κεκλίαται (Ἰλ. Π, 68 καὶ Ὀδ. Δ, 608). Ψεκτὸς φαίνεται Δίων ὁ Κάσσιος εἰπὼν ἀπεδεδείχατο, ἀλλ' ἐπιμεμπτότερος κατὰ τὴν ἡμετέραν γνώμην θὰ ἦτο, ἂν ἔλεγεν ἀπεδεδΕχατο (ἢ ἀποδεδΕχατο).

ΜΕΡΟΣ ΙΖ'.

Τρίτα πληθυντικὰ πρόσωπα παθητικῶν παρακειμένων τελευτῶντα εἰς ΑΤΑΙ καὶ παθητικῶν ὑπερσυντελίκων λήγοντα εἰς ΑΤΟ παρ' Ἡροδότῳ καὶ ἄλλοις.

Ἐδηλώθη ἐν τῷ ἡγουμένῳ Μέρει ὅτι εὑρέθησαν ἐν τῇ Ἀττικῇ διαλέκτῳ οἱ ῥηματικοὶ σχηματισμοὶ τετράφαται καὶ γεγράφαται -ἀναγεγράφαται καὶ τετάχαται-ἀντιτετάχαται καὶ ἐτετάχατο -διετετάχατο. Ὅμοιοι τούτοις τύποι ἀπαντῶσι παρὰ τῷ Ἡροδότῳ οἱ ὑπογεγραμμένοι.

τετάφαται ϛ', 103.
τετρίφαται Β', 93.
ἀπεστράφατο Α', 166.
κατεστράφατο Α', 27 καὶ 141.
ἀναμεμίχαται Α', 146 δίς.
ἀποδεδέχαται. Β', 43 «οὐδέ σφι θεοὶ οὗτοι ἐν τοῖσι ἄλλοισι θεοῖσι

ἀποδεδέχαται». Β', 65 «μελεδωνοὶ ἀποδεδέχαται τῆς τροφῆς χωρὶς ἑκάστων». Β', 77 «χωρὶς ἢ ὁκόσοι σφι ἱροὶ ἀποδεδέχαται». Ἐν τῷ δευτέρῳ χωρίῳ φέρεται καὶ πλημμελὴς γραφὴ ἀποδέχαται. Ἰσοδυναμεῖ δὲ τὸ ἀποδεδέχαται καὶ ἐν τοῖς τρισὶ χωρίοις τῷ ἀποδεδΕΙγμένοι εἰσί, δὲν φαίνεται δ' εὔλογον νοηθῇ τὸ «θεοὶ οὗτοι— ἀποδεδέχαται» ἀντὶ τοῦ ἀποδεδΕγμένοι εἰσί (Πρβ. Σχουειγαισῆρον ἐν Λεξ. Ἡροδ. σελ. 44 καὶ 45). Κακῶς ὑπὸ τοῦ Βειτζίου ἐν *Greek Verbs Irreg. and. Defect.* σελ. 157 ἐκδ. γ' εἶνε τὸ τρὶς ὑπὸ τοῦ Ἡροδότου ῥηθὲν ἀποδεδέχαται κατειλεγμένον ἐν τοῖς χρόνοις τοῦ δέχομαι-δέκομαι.

εἱλίχατο Ζ', 90. Γίνεται τούτου μνεία ὑπὸ τοῦ Εὐσταθίου σελ. 234, 13 καὶ σελ. 1625, 54 καὶ σελ. 1659, 9.

κατειλίχατο Ζ', 76.

ἐσεσάχατο Ζ', 62 καὶ 70 καὶ 73 καὶ 86 δίς. Εὐστάθ. σελ. 234, 11 «καὶ παρ' Ἡροδότῳ τὸ ἐσεσάχατο ἀντὶ τοῦ ὡπλισμένοι ἦσαν καὶ τὰς κνήμας ῥάκεσι κατειλίχατο καὶ τὰς κεφαλὰς εἱλίχατο μίτραις». Ἴδε καὶ Βαίριον εἰς Ἡρόδ. Τόμ. Γ', σελ. 549 ἐκδ β'.

ἐτετάχατο Α', 191. ϛ', 113. Ζ', 21 καὶ 87 δίς. Η', 85. Θ', 33 καὶ 57 δίς.

διετετάχατο Α', 80.

ἐπετετάχατο Ζ', 85 καὶ 87. Ἴδε καὶ Βαίριον εἰς Ἡρόδ. Τόμ. Γ', σελ. 570 ἐκδ. β'.

παρΑτετάχατο Η', 95. Γραπτέον παρΕτετάχατο.

προσετετάχατο Α', 192. Β', 175. Ζ', 65 καὶ 70. Ἐν τῷ Λεξικῷ τοῦ Ἡσυχίου κεῖται «ΠροσεράχατΟΙ: τεταγμένοι ἦσαν». Ὁ Σμιδίτιος εἰκάζει προσεΣάχατο, ἡμεῖς δὲ «ΠροσεΤάχατο: (προσ)-τεταγμένοι ἦσαν». Εἶνε δὲ τὸ προσετάχατο ἐσφαλμένη γραφὴ τοῦ προσεΤΕτάχατο.

Ἐλέχθη δ' ὑπὸ τοῦ Ἡροδότου καὶ

ἀπίκαται Ζ', 209.

ἀπίκατο Α', 2. Δ', 200. ϛ', 9 καὶ 16 καὶ 118. Ζ', 118 καὶ 131 καὶ 153 καὶ 157 καὶ 175. Η', 6 καὶ 36 καὶ 46 καὶ 67 καὶ 113. Θ', 17.

Φέρεται καὶ γραφὴ τεθάφαται, ἣν βλέπει τις ἔν τ' ἄλλαις τοῦ

Ἡροδότου ἐκδόσεσι καὶ ἐν τῇ Δινδορφιείῳ (σελ. 306, 28. Πρβ. καὶ σελ. XXVII καὶ Ματθίαν ἐν Διεξοδ. Ἑλλην. Γραμματ. σελ. 465 καὶ 589 ἐκδ. γ'). Ἀλλ' ἡ ὑγιῶς ἔχουσα ἐκφορὰ εἶνε τεΤάφαται. Ἴδε Βρεδόβιον ἐν *Quaest. Crit. de Dial. Herod.* σελ. 328. Ὁ Κόβητος γράφει ἐν τῇ Μνημοσύνῃ 1884, σελ. 166 «VI. 103: ἵπποι τεθάφαται. Vera forma legitur in R τεΤάφαται». Ἐνεργητικὸν παρακείμενον τεΤάφατε μνημονεύει ὁ Σουΐδας λέγων «Τετάφατε: ἐθάψατε».

Μετεβάλομεν τὸ παρΑτετάχατο εἰς τὸ παρΕτετάχατο πεπεισμένοι ὅτι ἀποκαθίσταται οὕτως ὁ γνήσιος τύπος. Ὁ Βρεδόβιος νομίζει ὅτι παρελείφθη ἡ συλλαβικὴ αὔξησις ὑπὸ τοῦ Ἡροδότου ἐν τῷ προκειμένῳ ὑπερσυντελίκῳ, ὡς καὶ ἐν ἄλλοις τισί. Παρατιθέμεθα τὰ ὑπὸ τοῦ λογιωτάτου ἀνδρὸς γεγραμμένα ἐν *Quaest. Crit. de Dial. Herod.* σελ. 289 «Verum ε illud, reduplicationi in tempore plusquamperfecto vulgo praemissum, ut apud Atticos aliosque interdum, sic apud nostrum non raro neglectum invenitur: ἐννένωτο I. 77. VII. 206. ἀναβεβήκεε I. 84. VII. 6. 40. τετελευτήκεε I. 165. καταλέλειπτο I. 209. VII. 88. 170. καταλελοίπεε III. 61. καταλελαβήκεε 42. πεπόνθεε 156. καταδεδαπάνητο V. 34. δέδοκτο 96. πεπειρέατο VII. 125. κατακέκριτο 146. παρατετάχατο VIII. 95. ἐνδεδύκεε IX. 22. ἀποκεκλέατο IX. 50.—Aliis in locis inter utramque formam variatur, ut vix certo dicas, utri utra sit praeferenda cf. Var. Lectt. ad I. 11. 94. 119. 180. 181. III. 25. V. 2. 67. VII. 10, 3. 64. VIII. 93».

Ἐκ τῆς ὑπὸ τοῦ Στεινίου φιλοπονηθείσης κριτικῆς τοῦ Ἡροδότου ἐκδόσεως μανθάνομεν ὅτι τἀντίγραφα ἔχουσιν.

ἀνΑβεβήκεε Α', 84, ἀνΑβεβήκεσαν Ζ', 6.

τετελευτήκεε Α', 165.

κατΑλελαβήκεε (καὶ καταλελάβηκε, ὃ ἐνεκρίθη ὑπὸ τοῦ Στεινίου) Γ', 42.

κατΑλελοίπεε (καὶ καταλέλοιπε) Γ', 61.

κατΑλέλειπτο Ζ', 170. Ἐν τῇ Ἀλδείῳ ἐκδόσει κεῖται κατΕλέλειπτο.

παρΑτετάχατο Η', 95.

Ἐπεπειρέατο Ζ΄, 195 «μήτ' ἐπεπειρέατο». Πρβ. καὶ τὴν Γαισφόρδειον τοῦ Ἡροδότου ἔκδοσιν Τόμ. Α΄, σελ. 560.

Ἐπεπόνθεε Γ΄, 156. Ἐν τῇ Ἀλδείῳ ἐκδόσει φέρεται πεπόνθεε. Ἴδε καὶ τὴν ἀρτίως μνημονευθεῖσαν ἔκδοσιν Τόμ. Α΄, σελ. 277.

κατΕλέλειπτο καὶ κατΑλέλειπτο Α΄, 209 καὶ Ζ΄, 88. Πρβ. καὶ Ζ΄, 40, ἔνθα πάντα σχεδὸν τἀντίγραφα φέρουσι διΕλέλειπτο.

κατΕδεδαπάνητο καὶ κατΑδεδαπάνητο (καὶ κατεδαπάνητο καὶ καταδαπάνητο) Ε΄, 34.

Ἐδέδοκτο καὶ δέδοκτο Ε΄, 96, ὡς καὶ Θ΄, 74.

παρΕβεβήκεε (καὶ παραβέβηκε) Ζ΄, 40.

κατΕκέκριτο καὶ κατΑκέκριτο Ζ΄, 146.

ἐνΕδεδύκεε καὶ ἐνδεδύκεε Θ΄, 22.

ἀπΕκεκλέατο καὶ ἀπΟκεκλέατο Θ΄, 50.

Ἐγεγόνεε καὶ γεγόνεε Α΄, 11. Πολλάκις ἀπαντᾷ παρὰ τῷ Ἡροδότῳ τὸ πεντασύλλαβον Ἐγεγόνεε. Ἐντυγχάνει δέ τις παρ' αὐτῷ καὶ τῷ πληθυντικῷ Ἐγεγόνεσαν καὶ περιΕγεγόνεσαν.

Ἐδεδούλωντο καὶ δεδούλωντο Α΄, 95. Πρβ. καὶ Ε΄, 116, ἔνθα ἡ τῶν πλείστων κωδίκων γραφὴ εἶνε κατΕδεδούλωντο, καὶ Α΄, 169, ὅπου μόνην τὴν ἐκφορὰν Ἐδεδούλωτο παρέχουσι τἀντίγραφα.

Ἐκέκλητο καὶ κέκλητο Α΄, 119.

Ἐτετείχιστο καὶ τετείχιστο Α΄, 180 καὶ 181.

ἐνΕτέταλτο καὶ ἐντέταλτο Ε΄, 2.

ἐπΕτέτραπτο καὶ ἐπΙτέτραπτο Ζ΄, 10, 3.

ἐνΕδεδύκεσαν καὶ ἐνδεδύκεσαν Ζ΄, 64.

παρΕκεκέλευστο καὶ παρΑκεκέλευστο Η΄, 93.

ἐπΕλελοίπεε (καὶ ἐπέλειπε) Γ΄, 25.

Ἐπεποίητο Ε΄, 68. Ἐν τῇ Γαισφορδείῳ ἐκδόσει τοῦ Ἡροδότου γίνεται μνεία καὶ τύπου ἐπΙλελοίπεε Τόμ. Α΄, σελ. 207, εἶνε δὲ παρειλημμένος ὁ πεποίητο ἐν σελ. 405 ἐξ ἀντιγράφων, ὡς ἐν αὐτῇ λέγεται. Ἀλλ' οὐδετέρα τῶν ἐκφορῶν τούτων μνημονεύεται ὑπὸ τοῦ Στεινίου. Τὸ Ἐπεποίητο βλέπει τις καὶ ἐν βιβλ. Γ΄, 142 καὶ 146 καὶ ἐν βιβλ. Ε΄, 63 καὶ ἐν βιβλ. Ζ΄, 55 καὶ 100 καὶ 119 καὶ 168. Πρβ. καὶ προΕπεποίητο ἐν βιβλ. Ζ΄, 44.

Ὁ Βαίριος παρέλαβε μὲν ἐν τῇ ἐκδόσει τοῦ Ἡροδότου τὸ ἐπεπειρέατο καὶ τὸ ἐπεπόνθεε καὶ τὸ ἐγεγόνεε καὶ τὸ κατεδεδού-

λωντο καὶ τὸ ἐπελελοίπεε καὶ τὸ διελέλειπτο, ἀλλ' ἐπὶ τῶν ἄλλων ὑπερσυντελίκων τῶν ἐν τοῖς ἄνω κατειλεγμένων προέκρινε τὴν ἄνευ τῆς συλλαβικῆς αὐξήσεως ἐκφοράν, καὶ ἐπ' ἐκείνων ἔτι, ἐφ' ὧν τἀντίγραφα παρέχουσι πρὸς ταύτῃ τῇ ἐκφορᾷ καὶ τὴν ἑτέραν, οἷον καταλέλειπτο, καταδεδαπάνητο, δέδοκτο, κατακέκριτο, δεδούλωντο, κτλ. Ἐν βιβλ. Γ', 88 καὶ 157 καὶ ἐν βιβλ. Δ', 132 ἐξέδωκεν ἀπΕδέδεκτο, ὃ μόνον φέρεται ἐν τοῖς ἀντιγράφοις, ἀλλ' ἐν βιβλ. Ε', 51 δύο γραφῶν ὑπαρχουσῶν, ὑπΟδέδεκτο καὶ ὑπΕδέδεκτο, ἐνέκρινε τὴν πρώτην. Μεταγράφομεν τὰ ὑπὸ τοῦ ἐλλογίμου ἀνδρὸς εἰρημένα ἐν τῇ δευτέρᾳ ἐκδόσει τοῦ Ἡροδότου Τόμ. Γ', σελ. 56 «καταδεδαπάνητο. Ita cum recentt. edd. dedi pro κατεδεδαπάνητο; solet enim Noster haud raro negligere augmenti reduplicationem in plusquamperfecto: de quo dixi ad. I, 94. 180. III, 61. Add. V. 51. 97. VII, 170. Iacobitz. ad Luciani Toxar. cap. 13. pag. 27 et Grashof. in Schulzeit. 1832. II. pag. 428 seq. Bredov. p. 289» καὶ σελ. 125 «retinui πεποίητο, quamvis in Parisino uno ac Florentino ἐπεποίητο et in aliis ἐπεποίατο» καὶ Τόμ. Δ', σελ. 137 «Pro παρακεκέλευστο Dindorf. et Dietsch. dederunt παρεκεκέλευστο, quod unius codicis auctoritate nititur. Equidem retinendum duxi vulgatum, cum in his plusquamperfectis (cf. cap. 95 παρατετάχατο) reduplicatio augmenti haud raro negligatur» καὶ σελ. 328 «Pro δέδοκτο e Sancrofti libro Dindorf. et Dietsch. receperunt ἐδέδοκτο; sed Noster haud raro reduplicationem negligere solet» (Πρβ. καὶ Τόμ. Α', σελ. 417). Ἐν βιβλ. Ζ', 40 ἀπεδέξατο ὁ Βαίριος (Τόμ. Γ', σελ. 516) τὸν παρακείμενον καταβέβηκα. Ἐν τῇ ὑπὸ τοῦ Στεινίου γενομένῃ κριτικῇ τοῦ Ἡροδότου ἐκδόσει ὀλίγοι τῶν ἐχόντων ἀναδιπλασιασμὸν ὑπερσυντελίκων ἀμοιροῦσι τῆς συλλαβικῆς αὐξήσεως· ἀναβεβήκεε, ἀναβεβήκεσαν, τετελευτήκεε, καταλελοίπεε, καταλέλειπτο, παρατετάχατο, δέδοκτο. Καὶ τῶν μὲν ἄλλων δὲν φέρεται διάφορος γραφή, ἀντὶ δὲ τοῦ δέδοκτο (βιβλ. Θ', 74) κεῖται ἔν τινι τῶν ἀντιγράφων Ἐδέδοκτο. Ὁ Κόβητος γράφει ἐν τῇ Μνημοσύνῃ 1883, σελ. 85 «I. 86: ὥς τε αὐτῷ πάντα ἀποβέβηκέ οἱ τῆπερ ἐκεῖνος εἶπε. Nihil interest inter αὐτῷ et οἱ. Recipienda est codicis R lectio: πάντα ἀποβεβήκεε τῆπερ». Ἡμεῖς τὴν ἐκφορὰν ἀπΟ-

βεβήκεε νομίζομεν ἀλλοτρίαν τῆς τοῦ Ἡροδότου συνηθείας. Οὐδαμῶς δ' ὀκνοῦμεν νὰ μετατυπώσωμεν τὸ ἀνΑβεβήκεε εἰς τὸ ἀνΕβεβήκεε καὶ τὸ ἀνΑβεβήκεσαν εἰς τὸ ἀνΕβεβήκεσαν καὶ τὸ τετελευτήκεε εἰς τὸ Ἐτετελευτήκεε, ὃ μόνον παρέχουσι τἀντίγραφα ἐν βιβλ. Ε', 39, καὶ τὸ κατΑλελοίπεε εἰς τὸ κατΕλελοίπεε, ᾧ ὅμοιον τὸ ἐν βιβλ. Γ', 25 κατὰ πάντα σχεδὸν τἀντίγραφα κείμενον ἐπΕλελοίπεε, καὶ τὸ κατΑλέλειπτο εἰς τὸ κατΕλέλειπτο Προκρίνομον δ' ἐν βιβλ. Θ', 74 τὴν γραφὴν Ἐδέδοκτο, ὡς καὶ ἐν βιβλ. Ε', 96. Ὁ Στείνιος λέγει ἐν τῇ κριτικῇ τοῦ Ἡροδότου ἐκδόσει Τόμ. Α', σελ. LXIX «syllabici plusquamperfectis additi exempla collegit Lhardy centum sexanginta et duo, omissi triginta unum. atqui ex hac ipsa paucitate iam defluxere viginti duo, nec supersunt nisi haec septem: ἀναβεβήκεε Α 84, ἀναβεβήκεσαν Η 6, τετελευτήκεε Α 165, καταλελοίπεε Γ 61, καταλέλειπτο Η 170, δέδοκτο Ι 74, παρατετάχατο Θ 95. ut non absimile sit veri ne illis quidem a principio defuisse».

Περὶ τοῦ ἐΝΝένωτο παρατηροῦμεν ὅτι οὐχὶ τοῦτο ἐν τοῖς ἀντιγράφοις τοῦ Ἡροδότου φέρεται ἀλλὰ τὸ δι' ἑνὸς Ν γεγραμμένον ἐΝένωτο βιβλ. Α', 77 «ἐνένωτο τὸν χειμῶνα παρεὶς ἅμα τῷ ἔαρι στρατεύειν ἐπὶ τοὺς Πέρσας». Ἐν βιβλ. Ζ', 206 ἔχουσι τἀντίγραφα «καὶ οἱ λοιποὶ τῶν συμμάχων ἐνενῶντο καὶ αὐτοὶ ἕτερα τοιαῦτα ποιήσειν» καὶ ἐΝΝενῶντο καὶ ἐνενόωντο» καὶ μετ' ὀλίγα «οὗτοι μὲν δὴ οὕτω διενενῶντο ποιήσειν» καὶ διεΝΝενῶντο καὶ διενενόωντο. Ὁ Βεκκῆρος ἀνέγνω ἐΝΝένωτο, ὃ ἐνέκρινε καὶ ὁ Βρεδόβιος ἐν τῷ μνημονευθέντι βιβλίῳ σελ. 195 (Πρβ. καὶ Βαίριον εἰς Ἡρόδ. Τόμ. Γ', σελ. 758 ἐκδ. β'). Ὑπὸ τοῦ Κοβήτου εἶνε γεγραμμένον ἐν τῇ Μνημοσύνῃ 1884, σελ. 265 «VII. 206. ἐνένωντο et 207. διενένωντο. In A B est ἐνενόωντο et διενενόωντο. Codex R veram formam servavit sed vitioso accentu: ἐνενῶντο et διενενῶντο» (Πρβ. καὶ Μερζιδόρφιον ἐν *Stud. Curt.* Τόμ. Η', σελ. 221). Οὐδαμῶς ἡμεῖς ἀμφιβάλλομεν ὅτι ὁ Ἡρόδοτος ἐποιήσατο χρῆσιν τοῦ ἐνένωτο καὶ ἐνένωντο, καθάπερ ὁ Ἀνακρέων τοῦ νενωμένος, «ὁ δ' ὑψηλὰ νενωμένος». Ἐλέχθη δὲ καὶ ὑπὸ τοῦ Ἀθλίου (ἢ Ἀεθλίου) «ἀλλὰ λέξασθαι (γρ. ἴσ.: ἀλλ' ἀλέξασθαι) νένωνται», ὡς μανθάνομεν ἐκ τοῦ Μεγάλου Ἐτυμολογικοῦ σελ.

601, 23 (Ἡρῳδιαν. Τεχν. Λειψ. Τόμ. Β', 253, 8 Λεντζ.). Ἴδε καὶ Ναύκιον ἐν τῇ συλλογῇ τῶν Ἀποσπασμάτων τῶν Τραγικῶν σελ. 172, 183 ἐκδ. β'. Παρὰ τῷ Θεόγνιδι ἁπαντᾷ στίχ. 1298 «ἤπια νωσάμενος» καὶ παρὰ τῷ Φιλοδήμῳ περὶ Ὀργ. σελ. 101 Κομπ. «ὅσα τις ἂν νώσαιτο κατὰ Δημόκριτον». Εἶπε δὲ καὶ Ἀπολλώνιος ὁ Ῥόδιος (Δ', 1409) νώσατο καὶ ὁ Καλλίμαχος (Ἀποσπ. 345) καὶ ὁ Θεόκριτος (ΚΕ', 363) νωσάμενος καὶ ἡ Πυθαγορεία Περικτιόνη (Στοβ. Ἀνθολ. ΠΕ', 19, Τόμ. Γ', σελ. 144, 22 Μειν.) νώσασθαι (Ἴδε Βεντλήϊον ἐν τῇ Σνειδηρείῳ ἐκδόσει τῶν Καλλιμαχείων Τόμ. Α', σελ. 163 καὶ Τόμ. Β', σελ. 550 καὶ Βαλκενάριον ἐν τῇ Γαισφορδείῳ ἐκδόσει τοῦ Ἡροδότου Τόμ. Β', σελ. 1084-5 Πρβ. καὶ Λοβέκκιον ἐν Στοιχ. Τόμ. Β', σελ. 114). Κακῶς εἶνε παρὰ τῷ Ἡσυχίῳ γεγραμμένον «ἘνένΗτο: ἐνενόητο» ἀντὶ τοῦ ἐνένΩτο, ὡς παρετηρήθη καὶ ὑπ' ἄλλων. Σημειωτέον δ' ὅτι ἐν ἑνὶ τῶν ἀντιγράφων τοῦ Ἡροδότου βιβλ. Θ', 53 ἀντὶ τοῦ «κείνου ταῦτ' ἀναινομένου» φέρεται «ἐκείνου ταῦτα νενωμένου». Γράφει δ' ὁ Κόβητος ἐν τῇ Μνημοσύνῃ 1884, σελ. 385 «Quod in R scriptum est ἐκείνου ταῦτα ΝΕΝΩμένου, Steinio videtur esse coniectura ingeniosa sed inutilis. Nihil aliud est quam duplex scripturae mendum. Erat ΤΑΥΤΑΝΑΙΝΟΜΕΝΟΥ, pro ΑΙ, ut sexcenties alibi, Ε substitutum est: ταῦτα ΝΕνομένου, quod quum nihil esset, vocabulum *bene Graecum* supposuerunt: ταῦτα νενΩμένου, sententiae securi, quae manifesto haec est: illo IMPERIUM RECUSANTE».

Σημειώδεις εἶνε οἱ τύποι ἀπίΚαται καὶ ἀπίΚατο προενηνεγμένοι οὐχὶ διὰ τοῦ Χ ἀλλὰ διὰ τοῦ Κ παρὰ τὸν κανόνα, καθ' ὃν αἱ πληθυντικαὶ καταλήξεις ΑΤΑΙ καὶ ΑΤΟ τῶν παθητικῶν παρακειμένων καὶ ὑπερσυντελίκων τῶν ἐσχηματισμένων ἐκ ῥημάτων ἐχόντων χαρακτῆρα χειλόφωνον ἢ οὐρανισκόφωνον παρεδρεύονται δασεῖ ἀφώνῳ, τῷ Φ ἢ τῷ Χ, οἷον τετρίφαται, ἀναμεμίχαται, ἐτετάχατο, εἱλίχατο, κτλ. Φαίνεται δ' ὅτι τὸ ἀπίΚαται καὶ ἀπίΚατο εἶνε μεθηρμοσμένα πρὸς τὸ ἀπῖΚται καὶ ἀπῖΚτο (Πρβ. καὶ ἀπίΚετο-ἀπίΚοντο). Παρατηρητέον δ' ὅτι φέρονται ἐν τοῖς ἀντιγράφοις καὶ ἐσφαλμέναι τοῦ ἀπίκατο ἀναγνώσεις ἀπικέατο καὶ ἀπίκαντο καὶ

ἀπίκοντο καὶ ἀπίκετο. Συνεχύθησαν δ' ὁ ὑπερσυντέλικος ἀπίκατο καὶ ὁ ἀόριστος ἀπίκοντο καὶ ἐν βιβλ. Ζ', 168, ἔνθα ὁ μὲν Στείνιος ἐξέδωκεν «οἱ αὐτοὶ οἵ περ ἐς Σικελίην ἀπίκοντο», ὁ δὲ Δινδόρφιος καὶ ἄλλοι «οἱ αὐτοὶ (ωὑτοὶ) οἵ περ καὶ ἐς Σικελίην ἀπίκατο». Καὶ ἐν βιβλ. Δ', 140 ὁ μὲν Στείνιος ἐνέκρινε τὸ «ἐς πᾶσαν ἀρρωδίην ἀπίκοντο», ὁ δὲ Δινδόρφιος καὶ ἄλλοι τὸ «ἐς πᾶσαν ἀρρωδίην ἀπίκατο». Ἐν βιβλ. Η', 67 πρὸς τῇ ὀρθῶς ἐχούσῃ γραφῇ «ἀπίκατο ἐς τὰς Ἀθήνας» ὑπάρχουσι καὶ αἱ πλημμελεῖς ἀπικέατο καὶ ἀπίκετο. Πρβ. καὶ βιβλ. Δ', 203: ἀπίκοντο-ἀπίκατο-ἀπικέατο-ἀπικνέατο. Ἴδε Βρεδόβιον ἐν τῷ μνημονευθέντι βιβλίῳ σελ. 332. Πρβ. καὶ Στείνιον ἐν τῇ κριτικῇ τοῦ Ἡροδότου ἐκδόσει Τόμ. Α', σελ. LI.

Ὡς δ' ἐλέχθη ὑπὸ τοῦ Θουκυδίδου ἐφθάραται, οὕτως ὑπὸ τοῦ Ἡροδότου βιβλ. Η', 90 διεφθάρατο. Εἶπε δ' ὁ Ἡρόδοτος καὶ ἐστάλατο βιβλ. Ζ', 90. Ἀντὶ τοῦ διεφθάρατο εἶνε πλημμελῶς γεγραμμένον ἐν ἑνὶ μὲν τῶν ἀντιγράφων διεφθΕΙρέατο, ἐν δὲ τοῖς ἄλλοις διεφθαρέατο, ὃ βλέπει τις καὶ ἐν ταῖς τοῦ Φισχήρου εἰς τὴν τοῦ Οὐελλήρου Γραμματικὴν Παρατηρήσεσι Τόμ. Β', σελ. 409 (Ἴδε Ματθίαν ἐν Διεξοδ. Ἑλλην. Γραμματ. σελ. 670 καὶ 1107 ἐκδ. γ'. Πρβ. καὶ Κυννήρου Διεξοδ. Γραμματικὴν τῆς Ἑλλην. Γλώσσης Μέρ. Α', β', σελ. 562 Βλασσ.). Ἔχουσι δὲ καὶ ἐν βιβλ. Α', 141 τἀντίγραφα κατεστράφατο καὶ κατεστρέφατο καὶ κατεστρεφΕΑτο. Ἐγένετο δὲ καὶ τοῦ ἐστάλατο κακὴ ἀνάγνωσις, καθ' ἣν μετέπεσεν εἰς τὸ ἐσταλάδατο-ἐστελάδατο. Περὶ τοῦ πράγματος ἐποιησάμεθα λόγον ἐν τῷ ἡγουμένῳ Μέρει.

Εὑρίσκονται δὲ παρὰ Ἡροδότῳ καὶ τύποι ἔχοντες Δ πρὸ τῆς καταλήξεως ΑΤΑΙ καὶ τῆς ΑΤΟ, οἷον

ἀγωνίδαται Θ', 26. Μνημονεύεται τοῦτο ὑπὸ τοῦ Εὐσταθίου σελ. 234,20. Ἴδε Βοίκκιον ἐν τῇ συλλογῇ τῶν Ἑλληνικῶν Ἐπιγραφῶν Τόμ. Α', σελ. 887.

κεχωρίδαται Α', 140 καὶ 151. Β', 91.

ἐσκευάδαται Β', 138. Δ', 58. Εὐστάθ. σελ. 1569, 63 «καὶ ἐσκεύασται ἐσκευάδαται παρὰ Ἡροδότῳ, οἷον τὰ προπύλαια ἐσκευάδαται».

ἐσκευάδατο Ζ', 62 καὶ 67 καὶ 86.

παρεσκευάδατο Ε', 65. Ζ', 218 καὶ 219. Θ', 97. Εὐστάθ. σελ. 234,20 «Ἡρόδοτος δὲ καὶ στρατεύεσθαι ὁρμέαται φησὶ καὶ ἀγωνίδαται καὶ παρεσκευάδατο».

Ὁ ὑπερσυντέλικος παρεσκευάδατο ἀπαντᾷ καὶ ἐν βιβλ. Γ', 150 καὶ ἐν βιβλ. Ε', 34. Ἀλλ' ἐν τοῖς ἀντιγράφοις φέρεται καὶ ὁ παρατατικὸς παρεσκευάζοντο, ὃν προέκρινεν ὁ Στείνιος. Πρβ. καὶ βιβλ. Ε', 103: ἐσκευάζοντο - ἐσκευάδατο. Ἐν βιβλ. Θ', 97 ἐξέδωκεν ὁ Δινδόρφιος «καὶ παρεσκευάδατο ὡς πολιορκησόμενοι καὶ ὡς νικήσοντες· ἐπ' ἀμφότερα ἐπιλεγόμενοι γὰρ παρεσκευάδατο», ὡς κεῖται ἐν τῇ Ἀλδείῳ ἐκδόσει. Τἀντίγραφα δ' ὅμως ἔχουσιν «ἐπ' ἀμφότερα — παρεσκευάζοντο», ὃ ἐγένετο ἀποδεκτὸν ἄλλοις τε καὶ τῷ Στεινίῳ. Σημειωτέον δ' ὅτι ὁ Κρυγῆρος ἐν τῇ ἐκδόσει τοῦ Ἡροδότου περιέγραψε τὰς λέξεις «καὶ ὡς νικήσοντες — παρεσκευάδατο» ὡς ὑπὸ ξένης χειρὸς προστεθείσας. Κακῶς δ' εἶνε γεγραμμένον ἐν βιβλ. Θ', 100 «ὡς δὲ ἄρα παρεσκευάδατο τοῖσι Ἕλλησι, προσήϊσαν πρὸς τοὺς βαρβάρους» ἀντὶ τοῦ παρεσκεύαστο. Ἴδε Βρεδόβιον ἐν τῷ μνημονευθέντι βιβλίῳ σελ. 334 καὶ Βαίριον ἐν τῇ δευτέρᾳ ἐκδόσει τοῦ Ἡροδότου Τόμ. Δ', σελ. 362. Μετατυποῖ δ' ὁ Βρεδόβιος καὶ τὸ ἐν βιβλ. Β', 138 «τὰ δὲ προπύλαια ὕψος μὲν δέκα ὀργυιέων ἐστί, τύποισι δὲ ἑξαπήχεσι ἐσκευάδαται ἀξίοισι λόγου» εἰς τὸ ἐσκεύασται. Ὁ Ματθίας γράφει ἐν τῇ Διεξοδικῇ Ἑλληνικῇ Γραμματικῇ σελ. 758 ἐκδ. γ' «Hieher kann man rechnen Herod. 6, 112: ἐπεὶ δέ σφι διετέτακτο. Thuc. 1, 46. 3, 22. Xen. hist. gr. 1, 3, 10. ἐπειδὴ αὐτοῖς παρεσκεύαστο. Thuc. 7, 75. ἐπειδὴ ἐδόκει τῷ Νικίᾳ καὶ τῷ Δημ. ἱκανῶς παρεσκευάσθαι. vgl. 8, 14. wenn man nicht lieber bei dem ersten und letzten τὸ στρατόπεδον und bei dem zweiten τὸ ναυτικόν, suppliren will—Herodot hat den Plural 9,100: ὡς δὲ ἄρα παρεσκευάδατο τοῖσι Ἕλλησι». Κατὰ τὸν Ῥείσκιον ἀναγκαίως ἔχει ν' ἀναγνωσθῇ παρεσκεύαστο ἢ νὰ προστεθῇ τὸ πάντα. Οὐκ ἀγνοητέον δ' ὅμως ὅτι εὑρίσκεται παρὰ τῷ Ἡροδότῳ βιβλ. Δ', 83 φράσις, ἐν ᾗ τὸ οὐδέτερον πληθυντικὸν τὰ πάντα εἶνε συντεταγμένον τῷ ἑνικῷ ῥήματι παρεσκεύαστο· «ἐπειδή οἱ τὰ πάντα παρεσκεύαστο». Ὁ Κυννῆρος ἐν τῇ Διε-

ξοδικῇ Γραμματικῇ τῆς Ἑλλην. Γλώσσης Μέρ. Α΄, σελ. 548 ἐκδ. β΄ δὲν ἐγκρίνει τὴν μεταβολὴν τοῦ παρεσκευάδατο εἰς τὸ παρεσκεύαστο ἀποφαινόμενος ὅτι θέλει ὁ Ἡρόδοτος νὰ εἴπῃ «quum auten res paratae essent Graecis». Ἀλλ' ὁ Βλάσσιος ἐν ᾗ ἐποιήσατο ἐκδόσει τῆς μνημονευθείσης γραμματικῆς Μέρ. Α΄, β΄, σελ. 78 ἐξαλείψας τὰ ὑπὸ τοῦ Κυννήρου περὶ τοῦ προκειμένου τύπου γεγραμμένα ἔθηκε τάδε· «Dagegen in ὡς δὲ ἄρα παρεσκευάδατο τοῖσι Ἕλλησι Hdt. 9, 100 scheint der Text entstellt». Ὁ Κρυγῆρος ἐν τῇ Ἑλληνικῇ Γραμματικῇ Μέρ. Β΄, § 30, 4, 11 λέγει «Nicht Singular ist wohl παρεσκευάδατο Her. 9, 100,sondern es steht für παρεσκευασμένα ἦν [ἦσαν]»· ἐπιφέρει δὲ «doch vermuthet Bekker, παρεσκεύαστο, wie bei Thuk. öfter so». Παραδοξοτάτη ἡμῖν φαίνεται ἡ γνώμη ἣν ἐκφέρει ὁ Στείνιος ἐν τῷ ὑπ' αὐτοῦ ἐξηγημένῳ Ἡροδότῳ Τόμ. Ε΄, σελ. 204 ἐκδ. β΄ «παρεσκευάδατο: *der impersonale Plural* wie bei Thukydides öfter ἑτοῖμα ἦν (II 3 ἐπεὶ δὲ ὡς ἐκ τῶν δυνατῶν ἑτοῖμα ἦν, u. s.)». Τὸ ῥῆμα τὸ λαμβανόμενον ἐν τῇ Ἑλληνικῇ γλώσσῃ ἀπροσώπως τίθεται ἀείποτε καθ' ἑνικὸν ἀριθμόν, οὐδέποτε δὲ κατὰ πληθυντικόν. Ἂν ἐλέγετο ὑπὸ τοῦ Στεινίου ὅτι κατ' ἔλλειψιν τοῦ ὑποκειμένου προηνέχθη τὸ παρεσκευάδατο, τοῦ πλήρους ὄντος τοιούτου τινός, «παρεσκευάδατο τὰ ἔδεε παρασκευασθῆναι», δὲν θὰ ἦτο ἴσως μεγάλη ἡ παραδοξολογία. Ἀπαντᾷ δὲ κατὰ τὸν Στείνιον οὐχὶ ὀλιγάκις παρὰ τῷ Ἡροδότῳ οὐδέτερον πληθυντικὸν ὑποκείμενον συντεταγμένον πληθυντικῷ ῥήματι. Ἥκιστα ἡμεῖς ἀμφιβάλλομεν ὅτι τὸ «παρεσκευάδατο τοῖσι Ἕλλησι» εἶνε γραφικὸν πταῖσμα, ὑπὸ δὲ τοῦ συγγραφέως ἐρρήθη «παρεσκεύαστο τοῖσι Ἕλλησι», ἀπροσώπως τοῦ ῥήματος κειμένου, ὡς ἐν τοῖς ὑπὸ τοῦ Ματθίου μνημονευθεῖσι χωρίοις τοῦ Θουκυδίδου καὶ τοῦ Ξενοφῶντος. Πρβ. καὶ Θουκυδ. Α΄, 48, 1 καὶ Γ΄, 107, 4 καὶ Δ΄, 67, 1 καὶ Η΄, 14, 2 (Ἴδε καὶ Πόππον εἰς Θουκ. Μέρ. Β΄, δ΄, σελ. 275 καὶ Μέρ. Γ΄, α΄, σελ. 307 ἐκδ. μεγ.). Εἶνε δὲ καὶ τὸ διετέτακτο ἀπροσώπως τεθειμένον παρὰ τῷ Ἡροδότῳ βιβλ. Ϛ΄, 112 «ὡς δέ σφι διετέτακτο», καθὰ ἐδηλώθη καὶ ὑπὸ τοῦ Ματθίου. Πρβ. βιβλ. Α΄, 118 «ὥς οἱ ἐπαλιλλόγητο (γρ. ἐΠΕπαλιλλόγητο)» καὶ βιβλ. Ε΄, 54 «οὕτω τῷ Μιλησίῳ Ἀρισταγόρῃ εἴπαντι — ὀρθῶς εἴρητο» καὶ βιβλ. Η΄, 5 «καὶ τοῖσι Εὐ-

δοεῦσι ἐκεχάριστο» καὶ βιβλ. Β', 41 «καὶ γὰρ περὶ ταῦτα οὕτω σφι νενομοθέτηται» καὶ βιβλ. Δ', 61 «ὧδέ σφι ἐς τὴν ἕψησιν τῶν κρεῶν ἐξεύρηται» καὶ βιβλ. Ϛ', 53 «μέχρι τοῦ Περσέος ὀρθῶς εἴρηταί μοι» καὶ βιβλ. Ϛ', 55 «ἄλλοισι γὰρ περὶ αὐτῶν εἴρηται», ἀνθ' οὗ ἔν τισι τῶν ἀντιγράφων φέρεται «εἰρέαται-εἰρέατο, καὶ βιβλ. Ϛ', 97 «καί μοι ἐκ βασιλέος ὧδε ἐπέσταλται» καὶ βιβλ. Ζ', 10,4 «ἕσσον δὲ (ἕσσον τε) οὐδέν οἱ κακῶς βεβούλευται» καὶ βιβλ. Θ', 111 «οὕτω τοι, Μασίστα, πέπρηκται» καὶ βιβλ. Δ', 110 «Σαυροματέων δὲ πέρι ὧδε λέγεται». Φέρεται δὲ καὶ «ἐν χρησμῷ ἦν γεγραμμένον περὶ αὐτῆς ὧδε» βιβλ. Ϛ', 98, ἐν ῥήσει νοθευομένῃ· ἔτι δὲ «οὔτε ἡμῖν κακῶς βεβουλευμένα ἔσται» βιβλ. Α', 112. Βλέπει δέ τις ἐν τῇ Ἑλληνικῇ γλώσσῃ ἀπροσώπως κείμενα καὶ τὸ πεπόνηται, βεβοήθηται, πέπαισται, ἦκται, κεχόρευται, ἠρίστηται, ἐξενάγηται, κτλ., ἔσπειστο, ἐτέθυτο, ἐπεπαιάνιστο, ἐπεπήδητο, κτλ.

Καὶ παθητικῶν παρακειμένων καὶ ὑπερσυντελίκων ἐχόντων φωνῆεν πρὸ τῆς καταλήξεως, οἷον ἀναπέπτΑ-μαι, ἔκτΗ-μαι, κτλ., ἐκεκοσμΗ-μην, ἐτετιμΗ-μην, κτλ. εὑρίσκεται παρ' Ἡροδότῳ τὸ τρίτον πληθυντικὸν πρόσωπον λῆγον εἰς ΑΤΑΙ μὲν τῶν παρακειμένων, εἰς ΑΤΟ δὲ τῶν ὑπερσυντελίκων, οἷον

ἀναπεπτέαται Θ', 9.

ἀρτέαται Α', 125.

εἰρέαται Δ', 181. Ζ', 81 καὶ 82 καὶ 96. Γίνεται τούτου μνεία ὑπὸ τοῦ Εὐσταθίου σελ. 234, 16. Παρατηρητέον δ' ὅτι, ὡς ἐδηλώθη καὶ ἔμπροσθεν, ἐν βιβλ. Ϛ', 55 πρὸς τῇ ὀρθῶς ἐχούσῃ γραφῇ «ἄλλοισι γὰρ περὶ αὐτῶν εἴρηται» φέρεται καὶ ἡ πλημμελὴς εἰρέαται (καὶ εἰρέατο). Πρβ. καὶ βιβλ. Α', 151 «μία οἰκέεται πόλις» καὶ οἰκέαται καὶ βιβλ. Η', 112 «Θεμιστοκλέης — χρήματα παρὰ νησιωτέων ἐκτᾶτο» καὶ ἐκτέατο καὶ ἐκτέετο, κτλ. Ἴδε Βρεδόβιον ἐν *Quaest. Crit. de Dial. Herod.* σελ. 332-3.

ἐκτέαται Δ', 23 καὶ 174. Ϛ', 52. Ζ', 176.

ἐνιδρύαται Β', 156.

ἡγέαται Α', 136. Νομίζει δὲ ὁ Φισχῆρος ἐν ταῖς εἰς τὴν τοῦ Οὐελλήρου Γραμματικὴν Παρατηρήσεσι Τόμ. Β', σελ. 408 ὅτι καὶ

ἐν βιβλ. Β', 69 ὀφείλει νὰ γραφῇ ἡγέαται ἀντὶ τοῦ ἥγηνται.

(κατέαται Α', 199. Β', 86. Δ', 196. Πρβ. καὶ Βαίριον εἰς Ἡρόδ. Τόμ. Α', σελ. 611 ἐκδ. β').

(ἀποκατέαται Δ', 66. Μνημονεύει τοῦτο ὁ Εὐστάθιος σελ. 234, 16).

κατακεχύαται Β', 75. Ἴδε Μαιτταῖρον ἐν τῷ Περὶ Διαλ. τῆς Ἑλλην. Γλώσσ. σελ. 167 Στουρζ. καὶ Φισχῆρον ἐν τῷ μνημονευθέντι βιβλίῳ σελ. 408.

κεκλέαται Β', 164.

κεκοσμέαται ϛ', 41.

μεμετρέαται Δ', 86. Σουΐδ. «Μεμετρέαται: μεμέτρηνται».

οἰκέαται Α', 142 Εἶνε ἐνταῦθα γεγραμμένον «αὗται μὲν ἐν τῇ Καρίῃ κατοίκΗΝΤΑΙ» καὶ μετ' οὐ πολλὰ «τῶν αἱ δύο μὲν νήσους οἰκΕΑΤΑΙ». Κρίνει δ' ὁ Φισχῆρος ἐν τῷ μνημονευθέντι βιβλίῳ σελ. 408 μεταβλητέον τὸ κατοίκΗΝΤΑΙ εἰς τὸ κατοικΕΑΤΑΙ.

οἰκοδομέαται Δ', 185.

ὁρμέαται Ε', 121. Εὐστάθ. σελ. 234, 20 «Ἡρόδοτος δὲ καὶ στρατεύεσθαι ὁρμέαται φησί». Ὁ Βρεδόβιος ἐν *Quaest. Crit. de Dial. Herod.* σελ. 329 γράφει ὡρμέαται, διὰ τοῦ Ω, ὅπερ ἥκιστ' ἀποδεκτόν.

πεπονέαται Β', 63.

συννενέαται Β', 135. Δ', 62. Κραμ. Ἀν. Ὀξ. Τόμ. Α', σελ. 300, 5 «τὸ παθητικὸν νένημαι, τὸ πληθυντικὸν νενήμεθα νένησθε νένηνται· εἶτα τὸ Ἰωνικὸν νενέαται· φρυγάνων φάκελοι συννενέαται». Ὅμοια τούτοις κεῖνται ἐν τῷ Μεγάλῳ Ἐτυμολογικῷ σελ. 599, 26. Ἐν ταῖς εἰς Ὅμηρον Παρεκβολαῖς τοῦ Εὐσταθίου σελ. 689, 13 εἶνε γεγραμμένον «Ἡ δὲ λέξις καὶ παρὰ Ἡροδότῳ ἐν τῷ συννενέαται φρυγάνων φάκεΛΛοι».

ὑμνέαται Ε', 67. Ποιεῖται τούτου μνείαν ὁ Εὐστάθιος σελ. 234, 16.

ἀναραιρέατο ϛ', 108 «καὶ γὰρ καὶ ἐδεδώκεσαν σφέας αὐτοὺς τοῖσι Ἀθηναίοισι οἱ Πλαταιέες, καὶ πόνους ὑπὲρ αὐτῶν οἱ Ἀθηναῖοι συχνοὺς ἤδη ἀναραιρέατο». Ἐν τοῖς ἀντιγράφοις φέρεται ἀναιρέοντο - ἀνερέοντο καὶ ἀναιρέατο - ἀνερέατο. Ὁ Βεκκῆρος ἀνέγνω ἀναραιρέατο, ὃ εὐλόγως ἐκρίθη ἀποδοχῆς ἄξιον ὑπό τε τοῦ Βρεδοβίου

καὶ ἄλλων. Ἴδε Βαίριον εἰς Ἡρόδ. Τόμ. Γ', σελ. 377 ἐκδ. β'. Ὁ Κόβητος γράφει ἐν τῇ Μνημοσύνῃ 1884, σελ. 167 «Vitiosum est imperfectum ἀναιρέοντο *suscipiebant*, nam requiritur *susceperant*. Fert opem Codex R exhibens ἀναιρέατο, unde certa emendatione Bekker restituit ἀνΑΡαιρέατο, sed spernitur».

ἀπεκεκληΐατο. Θ', 50. Τἀντίγραφα ἔχουσιν ἀπεκεκλέατο καὶ ἀποκεκλέατο. Ὁ Βαίριος γράφει ἐν τῇ δευτέρᾳ ἐκδόσει τοῦ Ἡροδότου Τόμ. Δ', σελ. 295 «et de forma ἀποκεκλέατο (i. e. *interclusi erant*) vid. Bredov. p. 329, qui hanc plusquamperfecti formam quamvis ab ἀποκεκληίμην deducendam, sanam tanem habet—Auctore Dindorfio (in Commentat. de dialect. Herodot. pag. XXXIX) scribendum erit ἀπεκεκληίατο; sed quis in talibus certi quid constituere audebit? Dietschius cum caeteris edd. vulgatam lectionem, omnibus libris scriptis allatam, retinuit, quamvis vehementer dubitans, an recte scribatur ἀποκεκλέατο». Σφόδρ' ἐπαινοῦμεν τὸν Στείνιον ἀποκαταστήσαντα παρὰ τῷ Ἡροδότῳ τὸν τύπον ἀπεκεκληΐατο· διότι ἀδύνατον ἡμῖν φαίνεται νὰ πεισθῇ τις ὀρθῶς λογιζόμενος ὅτι ἐκ τοῦ ὑπερσυντελίκου ἀπεκεκληΐμην ἐσχημάτισεν ὁ Ἡρόδοτος τρίτον πληθυντικὸν πρόσωπον ἀπεκεκλέατο ἢ ἄνευ τῆς συλλαβικῆς αὐξήσεως ἀποκεκλέατο. Τὸν τύπον ἀπεκεκληΐατο ἐνέκρινε καὶ ὁ Σμύθιος ἐν *Ion*. σελ. 512. Παραδοξολογεῖ ὁ Ματθίας λέγων ἐν τῇ Διεξοδικῇ Ἑλληνικῇ Γραμματικῇ σελ. 465 ἐκδ. γ' «ἀποκεκλέατο id. 9, 50. st. ἀπεκέκλειντο von ἀποκλείω, wie κεκλέαται 2, 164» καὶ σελ. 602 «Die Ionier sagen st. κέκλεινται auch κεκλέαται—gleichlautend mit dem Perf. von καλέω st. κέκληνται». Παρατιθέμεθα καὶ τὰ ὑπὸ τοῦ Φρασικλέους γεγραμμένα ἐν τῷ Ἑλληνισμῷ Τόμ. Α', σελ. 582 «Τὰ δὲ πρὸ τῆς καταλήξεως -νται, -ντο, φωνήεντα μένουσιν ἄτρεπτα, οἷον δεδαίαται, ἱδρύαται, ἐδεδέατο· πλὴν τὸ ει μεταβάλλεται εἰς ε, οἷον ἀποκεκλέατο (ἀποκέκλειντο)». Ὁ Ἡρόδοτος ἀγνοεῖ τὸν τύπον ἀποκλείω, ποιεῖται δὲ χρῆσιν τοῦ ἀποκληΐω, ἀποκληΐει-ἀποκληΐοντα, ἀπεκλήϊσε-ἀποκληΐσας-ἀποκληΐσαντες, ἀποκληΐεται-ἀποκληΐονται, ἀπεκληΐσθησαν-ἀποκληϊσθέντες-ἀποκληϊσθῇ, ἀποκεκληϊμένου, περικληΐει, κτλ. περικεκληϊμένου, συνεκλήϊον, συγκεκληϊμένην, κτλ, κε-

κληϊμένου ("Ιδε Βρεδόβιον ἐν *Quaest. Crit. de Dial. Herod.* σελ. 176-7). Ἐκ τοῦ κληΐω, ἀποκληΐω, κτλ. ἐγένετο διὰ συναλοιφῆς ὁ παλαιὸς Ἀττικὸς τύπος κλῄω, ἀποκλῄω, κτλ., περὶ οὗ ἐγράψαμέν τινα ἐν τῇ Ἀθηνᾷ Τόμ. Γ', σελ. 361-2.

ἐδεδέατο Α', 66. Γ', 143. Ε', 77. Εὐστάθ. σελ. 1837, 15 «Τὸ δὲ κέαται ἤτοι κεῖνται δῆλον ὡς Ἰωνικόν ἐστι, καθὰ σὺν ἄλλοις καὶ τὸ δεδέαται παρ' Ἡροδότῳ ἀντὶ τοῦ δέδενται». Παρὰ τῷ Ἡροδότῳ τὸ ἐδεδέατο ἀπαντᾷ, οὐχὶ τὸ δεδέαται. Ἐν τῷ Μεγάλῳ Ἐτυμολογικῷ σελ. 252, 35 καὶ σελ. 611, 46 γίνεται μνεία συνθέτου ὑπερσυντελίκου ξυνεδεδέατο. Οὐδὲν ἄλλο παράδειγμα τούτου γινώσκομεν ἢ τὸ παρὰ Προκοπίῳ πεντασυλλάβως προεννηνεννηγμένον ξυνδεδέατο (Τόμ. Α', σελ. 188, 12).

ἐκεκοσμέατο Α', 100. Γ', 91 (ἔνθα φέρεται καὶ γραφὴ ἐκοσμέατο καὶ ἐκομέατο). Θ', 31.

ἐμεμνέατο Β', 104.

ἐνεπεπορπέατο Ζ', 77. Ἐν τοῖς ἀντιγράφοις κεῖται καὶ ὁ ἀνελλήνιστος τύπος ἐνεπορπέατο.

ἐπεπειρέατο Ζ', 125. Ὁ Φρασικλῆς γράφει ἐν τῷ Ἑλληνισμῷ Τόμ. Α', σελ. 584 «Ὁμοίως σχηματίζεται ἡ εἰς -ανται, -αντο, κατάληξις, οἷον ἐπεπειρέατο (ἐπεπείραντο, ἀπὸ τοῦ πειράομαι), ἀναπεπτέαται (ἀναπέπτανται, ἀπὸ τοῦ ἀναπετάννυμαι). Δέχεται τὸν αὐτὸν σχηματισμὸν καὶ ὁ συνῃρημένος Παρατατικός, οἷον ἐπειρώατο (Ἡρόδ. Ζ', 68. 76)». Ἀλλ' ἐν μὲν τῷ πρώτῳ χωρίῳ γράφεται νῦν κατ' εὐκτικὴν πειρῴατο, ἐν δὲ τῷ δευτέρῳ ἐπειρῶντο ἤ, ὅπερ κάλλιον, ἐπειρέοντο.

ἐτετιμέατο ϛ', 124. Ἐμνήσθη τούτου ὁ Εὐστάθιος σελ. 234,18.

ἱδρύατο Β', 182.

(κατέατο Θ', 90. Ἐν βιβλ. Γ', 144 καὶ ἐν βιβλ. Η', 73 ἄλλα μὲν τῶν ἀντιγράφων ἔχουσι τὴν πλημμελῆ ἐκφορὰν ἐ-κατέατο, ἄλλα δὲ τὴν πλημμελεστέραν ταύτης ἐ-καθέατο. Πρβ. βιβλ. Η' 111: περικατέατο - περιΕκατέατο καὶ βιβλ. ϛ', 23: περικατέατο - περιΕκαθέατο· ἔτι δὲ βιβλ. Δ', 196: κατέαται - καθέαται καὶ βιβλ. Δ', 66: ἀποκατέαται - ἀποκαθέαται. Ἴδε καὶ Στείνιον ἐν τῇ κριτικῇ τοῦ Ἡροδότου ἐκδόσει Τόμ. Α', σελ. LXX).

ὁρμέατο Α', 83 καὶ 158. Ζ', 215. Η', 25 καὶ 35 καὶ 109.

Θ', 61 καὶ 102. Ὁ Βρεδόβιος ἐν *Quaest. Crit. de Dial. Herod.* σελ. 330 ἐκφέρει μὲν τὸν προκείμενον τύπον διὰ τοῦ Ω, ὡρμέατο, ἀποφαίνεται δ' ὅτι εἶνε χρόνου παρατατικοῦ, οὐχὶ ὑπερσυντελίκου. Ἀλλ' ὁ παρατατικὸς ὁρμέατο ἢ ὡρμέατο ἐξελέγχεται ἀσύστατος ὢν (Ἴδε Ἀβίχτην ἐν Φιλολόγ. Τόμ. ΙΑ', σελ. 275 κέξ. Πρβ. καὶ Κυννῆρον ἐν Διεξοδ. Γραμματ. τῆς Ἑλλην. Γλώσσ. Μέρ. Α', σελ. 548 ἐκδ. β' καὶ Μερζιδόρφιον ἐν *Stud. Curt.* Τόμ. Η', σελ. 188 καὶ Κούρτιον ἐν τῷ *Das Verb.* Τόμ. Α', σελ. 99 ἐκδ. β' καὶ Σμύθιον ἐν *Ion.* σελ. 480). Ὁ Βοίκκιος γράφει ἐν τῇ συλλογῇ τῶν Ἑλληνικῶν Ἐπιγραφῶν Τόμ. Α', σελ. 887 «omitto ὅρμητο et ὁρμέατο (IX, 91. VIII, 25. 109), non quod contraria plura apud Herodotum exempla sunt, sed quod hoc imperfecti vel aoristi notionem nactum est». Σημειωτέον δ' ὅτι ἐν τοῖς ἀντιγράφοις τοῦ Ἡροδότου βιβλ. Ζ', 189 φέρεται «ὡς φάτις ὅρμηται» καὶ ὥρμηται καὶ ὡρμέατο. Ἀτοπώτατ' ἔχει τὸ «ὡς φάτις ὡρμέατο».

περιεβεβλέατο Ϛ', 24. Ἐν τοῖς ἀντιγράφοις κεῖται περιεβεβλΗατο καὶ περιεβαλέατο. Ὀρθῶς περὶ τοῦ τύπου περιεβλήατο ἀποφαίνεται ὁ Βρεδόβιος λέγων ἐν *Quaest. Crit. de Dial. Herod.* σελ. 329 «Sed vulgatum περιεβεβλήατο VI. 25, quamvis omnes retineant nostrae editiones, nulla varietate enotata, nullo modo in genuina Herodotea oratione tolerari posse judico, sed in verum περιεβεβλέατο mutandum esse». Πρβ. καὶ Δινδόρφιον ἐν *Comment. de Dial. Herod.* σελ. XXVII. Παρακείμενος περιβεβλέαται μνημονεύεται ἐν Κραμ. Ἀν. Ὀξ. Τόμ. Α', σελ. 288, 5.

Τὸ κεκοσμέαται εἶνε συντεταγμένον οὐδετέρῳ πληθυντικῷ ὑποκειμένῳ «ἐκ τῆς οἱ τέκνα ἐγένετο, τὰ ἐς Πέρσας κεκοσμέαται», ὡς καὶ τὸ ἐκεκοσμέατο βιβλ. Α', 100 «τάδε δὲ ἄλλα ἐκεκοσμέατό οἱ» καὶ τὸ οἰκοδομέαται «τὰ δὲ οἰκία τούτοισι πᾶσι ἐκ τῶν ἁλίνων χόνδρων οἰκοδομέαται». Ὁ Βρεδόβιος ἐν *Quaest. Crit. de Dial. Herod.* σελ. 334 μεταβάλλει τὰ πληθυντικὰ ῥήματα εἰς ἑνικά, κεκόσμηται, ἐκεκόσμητο, οἰκοδόμηται, καθάπερ καὶ τὸ ἐν βιβλ. Γ', 88 «δυνάμιός τε πάντα οἱ ἐπιμπλέατο» εἰς τὸ ἐπίμ-

πλατο. Μνημονεύει δὲ καὶ χωρία, ἐν οἷς τἀντίγραφα φέρουσι καὶ τὸν ἑνικὸν ἀριθμόν, ὃν προκρίνει, ὡς εἰκός, τοῦ πληθυντικοῦ, οἷον βιβλ Γ', 31 «πάντα ἐς τούτους ἀνακέαται» καὶ ἀνακέεται, βιβλ. Β', 96 «ταῦτα τὰ πλοῖα οὐ δύνανται πλέειν (πλώειν)» καὶ δύναται, βιβλ. Ζ', 119 «ὅσα ἐπὶ τράπεζαν τιθέαται πάντα» καὶ τίθεται, βιβλ. Θ', 68 «πάντα τὰ πρήγματα — ἤρτηντο ἐκ Περσέων» καὶ ἤρτητο, βιβλ. Δ', 121 «ταῦτα μὲν δὴ προεκομίζοντο» καὶ προεκομίζετο», βιβλ. Γ', 90 «τεσσεράκοντα (τάλαντα) — ἀναισιμοῦντο» καὶ ἀναισιμοῦτο, βιβλ. Ζ', 90 «τοσάδε ἔθνεά εἰσι» καὶ ἐστι. Πρβ. Κόβητον ἐν Μνημοσ. 1884, σελ. 256 «VII. 119: καὶ τἆλλα ὅσα ἐπὶ τράπεζαν τιθέΑται πάντα. Non amat ita dicere Herodotus sed ὅσα τίθΕται, quod R servavit». Καὶ ἐν βιβλ. Ε', 113 φέρεται διττὴ γραφή, «τὰ Σαλαμινίων πολεμιστήρια ἅρματα τὠυτὸ τοῖσι Κουριεῦσι ἐποίεε» καὶ ἐποίεον. Ὁ Βαίριος γράφει ἐν τῇ δευτέρᾳ ἐκδόσει τοῦ Ἡροδότου Τόμ. Β', σελ. 12 «κοῦ δῆτα — ταῦτα ἀναισιμοῦται. E Florentino nuper receptum ἀναισιμοῦνται, addicente uno Parisino atque Aldina, pro vulg. ἀναισιμοῦται, quam Mediceus aliique codd. exhibent quamque recte Dindorfius, quem secutus sum, retinuit. Quamquam enim apud Herodotum subinde verbum plurale sequitur neutra pluralia (II, 128: alia aliis ex scriptoribus haud pauca attulit Fischer ad Weller III, a. pag. 343), tamen haud paucis locis verbum plurale falso a librariis inductum esse satis probant ea, quae Bredov. p. 334 hanc in rem disputavit: quare haud dubitavi revocare ἀναισιμοῦται» καὶ Τόμ. Γ', σελ. 610 «Mox cum Dindorf. (Commentat. de dial. Herodot. p. XXVII) et Bredovio p. 334., quem Diesch. quoque secutus est, pro τιθέαται reposui e Sancrofti libro aliisque τίθεται. Eltz (Iahrbb. f. Philolog. u. Paedag. Suppl. IX. p. 121) τιθέαται retinet idque pro plurali habet iuncto cum nomine neutro in plurali posito». Τὸ πληθυντικὸν τιθέαται ἐγένετο ἀποδεκτὸν καὶ τῷ Ῥ. Φρανζίῳ ἐν τῷ *De Verb. ap. Gr. Coni. Cum Neutr. Gen. Subi. Plur.* σελ. 42. Ἐν τῷ Β' βιβλίῳ τοῦ Ἡροδότου κεφ. 128 κεῖται «ταῦτα ἕξ τε καὶ ἑκατὸν λογίζονται ἔτεα, ἐν τοῖσι Αἰγυπτίοισί τε πᾶσαν εἶναι κακότητα καὶ τὰ ἱρὰ — οὐκ ἀνοιχθῆναι», δὲν

εἶνε δ' ὑποκείμενον τοῦ λογίζονται τὸ ταῦτα, ὡς ὑπελήφθη ὑπό τε τοῦ Φισχήρου καὶ τοῦ Βαιρίου, ἀλλὰ τὸ ἱρέες, ὃ νοεῖται καὶ ἐπὶ τοῦ ἐν τῇ ἡγουμένῃ ῥήσει ἔλεγον· «βασιλεῦσαι δὲ ἔλεγον Χεβρῆνα ἓξ καὶ πεντήκοντα ἔτεα». Οὐδέτερον πληθυντικὸν ὑποκείμενον συντεταγμένον πληθυντικῷ ῥήματι βλέπει τις παρ' Ἡροδότῳ βιβλ. Α', 139 «Τὰ οὐνόματα — τελευτῶσι (τελευτέουσι) πάντα ἐς τωὐτὸ γράμμα» καὶ βιβλ. Δ', 20 «τὰ δὲ αὐτῶν κατήκουσι ἐπὶ ποταμὸν Τάναϊν». Πρβ. καὶ Στείνιον εἰς Ἡρόδ. Γ', 88, 14 (Τόμ. Β', σελ. 98 ἐκδ. β'). Πολλάκις ὁ Ἀβίχτης ποιεῖται ἐν τῇ ἐκδόσει τοῦ Ἡροδότου παρατήρησιν περὶ τῆς τοιαύτης συντάξεως, ἐν βιβλ. Β', 36,20 καὶ ἐν βιβλ. Δ', 20,3 καὶ 112,16 καὶ 149,6 καὶ 185,4 καὶ ἐν βιβλ. Ϛ', 41, 12. Λέγει ἐν βιβλ. Β', 36, 20 «ἐγένοντο. Beachte den Numerus. Vgl c. 138 (τὰ δὲ προπύλαια—ἐσκευάδαται) IV 149 οὐ γὰρ ὑπέμειναν τὰ τέκνα» καὶ ἐν βιβλ. Δ', 112, 16 «προσεχώρεον. Beachte den Numerus. Vgl. V 112 πεζῇ δὲ ὡς συνῆλθον τὰ στρατόπεδα, συμπεσόντα ἐμάχοντο» καὶ 185, 4 «οἰκοδομέαται. Beachte den Numerus. Vgl. V 112 ὡς συνῆλθον τὰ στρατόπεδα συμπεσόντα ἐμάχοντο. Oft so bei Homer». Εἶνε δ' ὅμως ὑπ' αὐτοῦ γεγραμμένον ἐν βιβλ. Β', 138 «τὰ δὲ προπύλαια—ἐσκεύασται», ὡς ἐν βιβλ. Α', 100 «τάδε δὲ ἄλλα ἐκεκόσμητό οἱ» καὶ ἐν βιβλ. Γ', 88 «δυνάμιός τε πάντα οἱ ἐπίμπλατο», καὶ ἐν βιβλ. Ε', 112 «ὡς συνῆλθε τὰ στρατόπεδα, συμπεσόντα ἐμάχοντο», ὃ ἔχουσι πάντα σχεδὸν τἀντίγραφα. Ὁ Ῥ. Φράνζιος ἀποδοκιμάζει ἐν τῷ μνημονευθέντι βιβλίῳ σελ. 38 καὶ 39 τὴν μεταβολὴν τῶν πληθυντικῶν ῥημάτων ἐκεκοσμέατο καὶ ἐσκευάδαται καὶ ἐπιμπλέατο εἰς τὰ ἑνικὰ ἐκεκόσμητο καὶ ἐσκεύασται καὶ ἐπίμπλατο. Ὑπὸ τοῦ Κρυγήρου εἶνε ἐν τῇ Ἑλληνικῇ Γραμματικῇ Μέρ. Β', § 63, 2, σημ. 2, τάδε γεγραμμένα «Die *Dramatiker* verbinden mit dem Plural eines Neutrums als Subject das Verbum sehr selten (hin und wieder *Herodot*) im *Plural*, nach Porson Add. ad Eur. Hec. 1141 nur wenn das Subject lebende Wesen bezeichnet; nach Hermann zu So. El. 430. vgl. zu Eu. Hec. 1128, wenn bei dem Neutrum ein männliches oder weibliches Nomen gedacht wird. Γελῶσιν, ὡς ὁρᾷς, τὰ παιδία. Εὔπολις 246. Οὐχ ὑπέμειναν τὰ τέκνα. Ἡρ. 4, 149. Δυνάμιος πάντα οἱ ἐπι-

πλέατο. Ἡρ. 3, 88, 2. Ὡς συνῆλθον τὰ στρατόπεδα, συμπεσόντα ἐμάχοντο. Ἡρ. 5, 112». Πρβ. Ἡρόδ. Α', 146 «ἄλλα τε ἔθνεα πολλὰ ἀναμεμίχαται» καὶ Ζ', 80 «τὰ δὲ νησιωτικὰ ἔθνεα — ἀγχοτάτω τῶν Μηδικῶν εἶχον ἐσθῆτά τε καὶ ὅπλα» καὶ μάλιστα Β', 2 «ἐθέλων ἀκοῦσαι τῶν παιδίων — ἥντινα φωνὴν ῥήξουσι πρώτην» καὶ μετ' ὀλίγα «τὰ παιδία ἀμφότερα προσπίπτοντα βεκὸς ἐφώνεον» (Ἴδε καὶ Οὐϊνῆρον ἐν Γραμματ. τῆς Καιν. Διαθ. σελ. 456 ἐκδ. ϛ' καὶ Κυννῆρον ἐν Διεξοδ. Γραμματ. τῆς Ἑλλ. Γλώσσ. Μέρ. Β', σελ. 58-9 ἐκδ. β', κτλ. Πρβ. δ' ὅμως καὶ Βρεδόβιον ἐν *Quaest. Crit. de Dial. Herod.* σελ. 335). Παρασημειωτέον δ' ὅτι τὸ ὑπὸ τοῦ Κρυγήρου γεγραμμένον οὐΧ ὑπέμειναν ἀπᾴδει τῆς Ἡροδοτείου χρήσεως. Εἴπομεν ὅτι πάντα σχεδὸν τἀντίγραφα τοῦ Ἡροδότου ἔχουσιν «ὡς συνῆλθε τὰ στρατόπεδα, συμπεσόντα ἐμάχοντο». Ἐμφερῆ τούτῳ ἀπαντῶσι παρὰ τῷ πατρὶ τῆς ἱστορίας τὸ «διέπεμπε δὲ πειρεόμενος τῶν μαντηίων ὅ τι φρονέοιεν, ὡς, εἰ φρονέοντα τὴν ἀλήθειαν εὑρεθείη, ἐπείρηταί σφεα δεύτερα πέμπων» (βιβλ. Α', 46) καὶ τὸ «τούτων δὲ τὰ μὲν δύο αὐτόχθονα ἐόντα κατὰ χώρην ἵδρυται νῦν τῇ καὶ τὸ πάλαι οἴκεον, Ἀρκάδες τε καὶ Κυνούριοι» (βιβλ. Η', 73) καὶ τὸ «ἐκ τῆς οἱ τέκνα ἐγένετο, τὰ ἐς Πέρσας κεκοσμέαται» (βιβλ. Ϛ', 41), ἂν μὴ ἐγκριθῇ ἡ ὑπὸ τοῦ Βρεδοβίου γενομένη μετατύπωσις τοῦ ἐν ἅπασι τοῖς ἀντιγράφοις κειμένου κεκοσμέαται εἰς τὸ κεκόσμηται. Πρβ. καὶ «τὰ δὲ προπύλαια ὕψος μὲν δέκα ὀργυιέων ἐστί, τύποισι δὲ ἑξαπήχεσι ἐσκευάδαται ἀξίοισι λόγου» (βιβλ. Β', 138). Ἐδηλώθη δ' ἐν τοῖς ἔμπροσθεν ὅτι ἀντὶ τοῦ παραδεδομένου ἐσκευάδαται ἀνέγνω ὁ Βρεδόβιος ἐσκεύασται. Διάφορον τῶν κατειλεγμένων εἶνε τὸ «ὅρκια δὲ ποιέεται ταῦτα τὰ ἔθνεα τάπερ τε Ἕλληνες· καὶ πρὸς τούτοισι, ἐπεὰν τοὺς βραχίονας ἐπιτάμωνται ἐς τὴν ὁμοχροίην, τὸ αἷμα ἀναλείχουσι ἀλλήλων» (βιβλ. Α', 74)· διότι ἀτοπώτατ' ἔχει νὰ νομισθῇ ὑποκείμενον τοῦ ἐπιτάμωνται καὶ τοῦ ἀναλείχουσι τὸ ταῦτα τὰ ἔθνεα. Εἰπὼν ὁ Ἡρόδοτος καθολικῶς ὅτι «ὅρκια ποιέεται ταῦτα τὰ ἔθνεα τάπερ τε Ἕλληνες» δηλοῖ ἔπειτα διὰ προσθήκης τὸ ἑκάστοτε παρὰ τοῖς ἀνθρώποις τῶν ἐθνῶν τούτων γινόμενον, τῶν ὁρκίων ἐκτελουμένων· ὅθεν ἡ διὰ πληθυντικῶν ῥημάτων προενηνεγμένη ῥῆσις νοεῖται κατὰ τρό-

πον, ἐκλαμβανομένη ὧδέ πως· «ἐπεὰν (οἱ τὰ ὅρκια ποιεύμενοι) τοὺς βραχίονας ἐπιτάμωνται ἐς τὴν ὁμοχροίην, τὸ αἷμα ἀναλείχουσι ἀλλήλων».

Τἀντίγραφα τοῦ Ἡροδότου φέρουσιν ἐν βιβλ. Ε', 63 «τοὺς ἐπείτε ἔσχον συμμάχους οἱ Πεισιστρατίδαι, ἐμηχανέατο τοιάδε (ἐμηχανέατο τοιάδε)». Γράφει δ' εἰς αὐτὸ ὁ Κρυγῆρος τὴν σημείωσιν τήνδε· «Matthiä will ἐμεμηχανέατο oder ἐμηχανώατο, Lh. ἐμηχανῶντο». Ὁ Στείνιος ἐξέδωκε μὲν ἐμηχανέοντο, ὃ βλέπομεν καὶ ἐν ἄλλων ἐκδόσεσιν, εἴκασε δὲ καὶ αὐτὸς ἐμεμηχανέατο. Ἡμεῖς νομίζομεν ὅτι τοῦ παρατατικοῦ χρῆσιν ἐποιήσατο ὁ Ἡρόδοτος, οὗ ἡ ὑγιὴς ἐκφορὰ εἶνε ἐμηχανέοντο.

Ἐν τῇ Γαισφορδείῳ ἐκδόσει τοῦ Ἡροδότου βιβλ. Α', 196 (σελ. 93) κεῖται «νόμοι δὲ αὐτοῖσι ὧδε κατεστέαται», γίνεται δὲ μνεία καὶ γραφῆς κατεστέασι. Ὁ Βαίριος λέγει ἐν τῇ δευτέρᾳ ἐκδόσει τοῦ Ἡροδότου Τόμ. Α', σελ. 394 «In verbis proxime antecedentibus e Florentino reposui κατεστέασι, quam eandem formam alii loci (I, 200. II, 70. 84. IV, 63) exhibent, in quibus Bredovium si sequimur p. 398, reponendum: κατεστᾶσι. Olim male vulgatum erat κατεστέαται, sed activum in his obvium I, 132, 197. 200» (Πρβ. καὶ Μερζιδόρφιον ἐν *Stud. Curt.* Τόμ. Η', σελ. 206-7). Ὁ παθητικὸς παρακείμενος καθέσταμαι εἶνε ἴδιος τοῦ παρηκμακότος ἑλληνισμοῦ. Οἱ παλαιοὶ ἐποιοῦντο χρῆσιν καὶ ἐπὶ παθητικῆς ἐννοίας τοῦ ἐνεργητικοῦ τύπου καθέστηκα, ἰων. κατέστηκα. Δεινῶς σφάλλεται ὁ Κυννῆρος ἐν Διεξοδ. Γραμματ. τῆς Ἑλλ. Γλώσσ. Μέρ. Α', σελ. 548 ἐκδ. β' μνημονεύων Ἰωνικὸν παρακειμένου τύπον ἑστέαται.

Ἐν τῷ Α' βιβλίῳ τοῦ Ἡροδότου κεφ. 61 φέρεται «ἐνθαῦτα ἤγειρον δωτίνας ἐκ τῶν πολίων, αἵτινές σφι προαιδεατό κού τι». Πρβ. βιβλ. Γ', 140 «τίς ἐστι Ἑλλήνων εὐεργέτης, τῷ ἐγὼ προαιδεῦμαι κτέ.;». Δηλοῦται δ' ὑπὸ τοῦ προαιδοῦμαι τοιόνδε τι· εὐεργετηθεὶς πρότερον ὑπό τινος αἰδοῦμαι αὐτὸν ἐμφαίνων οὕτως ὅτι οὐκ ἐπιλήσμων τῆς χάριτος γέγονα καὶ ὅτι ὁμο-

λογῶ ὑπόχρεως αὐτῷ χάριτος εἶναι· ὅθεν ἀποβαίνει συνώνυμον τῷ προοφείλω (Ἴδε καὶ Βαίριον εἰς Ἡρόδ. Τόμ. Α', σελ. 132 ἐκδ. β').Ἐκλαμβάνεται δὲ τὸ προαιδέατο ὑπὸ μὲν τοῦ Λάρδυος (ἐν *Quaest. de Dial. Herod. Cap. Prim.* σελ. 7) ὑπερσυντέλικος ἀντὶ τοῦ προῄδηντο, ὑπὸ δὲ τοῦ Βρεδοβίου (ἐν *Quaest. Crit. de Dial. Herod.* σελ. 331) παρατατικός. Ἀλλὰ παρατατικὸς δὲν δύναται νὰ εἶνε· διότι, ὡς κατέστη ἤδη φανερόν, δὲν ἐξεφέρετο ὑπὸ τοῦ Ἡροδότου διὰ τῆς καταλήξεως ΑΤΟ τὸ τρίτον πληθυντικὸν πρόσωπον τοῦ παθητικοῦ παρατατικοῦ τῶν βαρυτόνων καὶ περισπωμένων ῥημάτων. Θαυμάζομεν δ' ὅτι ὁ Κόβητος ἐν ταῖς εἰς Διονύσιον τὸν Ἁλικαρνασσέα Παρατηρήσεσι σελ. 55 παρατίθεται ῥῆσιν τοῦ Ἡροδότου ὧδε· «ὅκως τινὰ ἴδοιεν ἀγρὸν εὖ ἐξεργασμένον ἀπεγραφέατο τοὔνομα τοῦ δεσπότεω τοῦ ἀγροῦ», εἰ καὶ τἀντίγραφα σχεδὸν πάντα ἔχουσι τὸ ἀπεγράφοντο. Ἂν δ' ἐκληφθῇ τὸ προαιδέατο ὑπερσυντέλικος ἀντὶ τοῦ προῄδηντο, ἀναγκαίως ἔχει νὰ νομισθῇ ὅτι ὑπῆρξεν ἐν τῇ Ἑλληνικῇ γλώσσῃ τύπος ᾔδΗμαι (-ᾐδήμην, προῄδημαι - προῃδήμην), συνηγοροῦντός πως τῇ δόξῃ ταύτῃ τοῦ Εὐσταθίου, ὅστις ἐν ταῖς εἰς Ὅμηρον Παρεκβολαῖς σελ. 1403, 30 λέγει «Ὡς γὰρ ἐπὶ τῆς αἰδοῦς ἐστὶν αἰδῶ αἰδήσω, ἀφ' οὗ ὁ αἰδήμων, καὶ αἰδῶ αἰδέσω, ὅθεν τὸ αἰδεσθῆναι, οὕτω καὶ ἔδω κτέ.». Ἀλλὰ μόνος ὁ παρακείμενος ᾔδΕΣμαι εὑρέθη (παρὰ τῷ Δημοσθένει σελ. 645, 77) ὅμοιος ὢν τῷ τετέλεσμαι, ἔξεσμαι (ἔσβεσμαι, κεκόρεσμαι, κτλ.), δυσκόλως δέ τις πείθεται ὅτι ἐσχηματίσθη ὑπὸ τοῦ Ἡροδότου ὑπερσυντέλικος προαιδΗμην, εἰ καὶ ἐρρήθη ὑπ' αὐτοῦ κεκόρημαι (κεκορημένος βιβλ. Γ', 80), ὡς ὑπὸ τοῦ Ὁμήρου καὶ ἄλλων ποιητῶν. Τούτων οὕτως ἐχόντων, ὑπολαμβάνομεν εὔλογον νὰ συμφωνήσωμεν τοῖς μετατυποῦσι τὸ προαιδέΑτο εἰς τὸ προαιδέΟΝτο, τουτέστι προῃδοῦντο, παρατηροῦντες ἅμα ὅτι προσφυέστερος τοῦ ὑπερσυντελίκου εἶνε τῇ φράσει ὁ παρατατικός (Ἴδε καὶ Σμύθιον ἐν *Ion.* σελ. 480).

Ὁ Βρεδόβιος γράφει ἐν *Quaest. Crit. de Dial. Herod.* σελ. 328 «κατακεχύαται II. 75 sic recte vulgatum est; κατακεχύδαται male Schaef. cum codd. S. V. κατακεχύδανται d.—ἐνιδρύαται II. 156. ἱδρύατο II. 182, quod non debebat Matth. (gr. gr.

I, p. 466, § 204) in numerum imperfectorum referre; est enim plusquamperfectum» καὶ σελ. 332 «Neque ullam fuisse causam, cur his in formis augmentum temporale omitteretur, sed ἠρτέαται scribendum esse, ἠπιστέατο, ὡρμέατο, ὡρμέαται (quamquam Eust. ad Il. β' p. 177 = 234 dixit: Ἡρόδοτος δὲ καὶ στρατεύεσθαι ὁρμέαται καὶ ἀγωνίδαται, ubi patet non de augmento illum egisse) jam supra vidimus» (Πρβ. σελ. 309). Ἐπισυνάπτομεν τούτοις τὰ ἐν σελ. 292 γεγραμμένα «Similiter dixit noster constanter ἠγωνίσατο I. 76. V. 103 VII. 212. 234. ἠγωνίζοντο VIII. 87. ἐνηγωνίζετο III. 83. Sed in perf. IX. 26 ἀγωνίδαται, repetitum ex hoc ab Eust. ad Il β' p. 177=234» καὶ «Similis est librorum constantia in servanda forma ἀρτέοντο V. 120. παραρτέοντο VIII. 76. 108. ἀρτέετο VIII. 97; et pro παραρτέετο recte vulgato VII. 20, solus S. παρηρτέετο praebere videtur. Sed ἤρτητο III. 19. IX. 68. παρήρτητο IX. 29. κατηρτημένον III. 80. et ἠρτημένας V. 31. et analogia et librorum consensu ob omni mendae suspicione arcentur; quare etiam VI. 109. ἤρτηται e codd. F. a. b. c. pro vulgato nunc cum codd. S. V. ἄρτηται retinendum erat, ut I. 125 ἠρτέαται pro vulgato ἀρτέαται, quum terminatio Ionica in αται, ατο non valeat ad augmentum omittendum — Sed ἀνάρτημαι VII. 8, 3 sic ab omnibus exhibitum, ab ipso Herodoto profectum esse conjicio, quamquam duobus aliis in locis in diversa abeunt libri manuscripti, I. 90 ἀναρτημένου P. K. F. a. c., quibus codicibus mea e sententia recte plerique editores obsecuti sunt, sed ἀνηρτημένου S. b. d. VI. 88. ἀναρτημένους vulgat. ἀνηρτημένους S. V.» (Πρβ. καὶ Βαίριον εἰς Ἡρόδ. Τόμ. Α', σελ. 260-1 ἐκδ. β'). Ὁ Δινδόρφιος ἐν *Comment. de Dial Herod.* σελ. XXII νομίζει ὅτι ἐγράφη ὑπὸ τοῦ Ἡροδότου ὁρμέαται καὶ ὁρμέατο, ἀγωνίδαται, ἀρτέαται. Τάδε λέγει ὁ ἐπιφανὴς φιλόλογος «Augmentum temporale abjectum videri potest in formis praeteriti passivi pluralis Ionicis in αται, quales sunt ὁρμέαται cum plusquamperfecto ὁρμέατο, cujus exempla multa sunt, in libris modo sic modo per ω scripta, ἀγωνίδαται, 9, 26, memoratum ab Eustathio p. 234, 20, et ἀρτέαται 1, 125, cujus scripturae te-

stis est antiquissimus Stephanus Byzant. (s. v. Ἀρταῖα, Ἀρτεᾶται et Μάσπιοι), qui male intellectis Herodoti verbis nomen finxit gentis Ἀρτεᾶται, qui error communis ei est, ut videtur, cum librariis qui ἀρτεᾶται scripserunt, quod in pluribus codicibus legitur» (Ἴδε καὶ Λάρδυν ἐν *Quaest. de Dial. Herod. Cap. Prim.* σελ. 6-7). Δεινὸν εἶνε τὸ πταῖσμα Στεφάνου τοῦ Βυζαντίου ἐκλαβόντος τὸ ῥῆμα ἀρτέαται ΑΡΤΕΑΤΑΙ ἀντ' ἐθνικοῦ ὀνόματος Ἀρτεᾶται ΑΡΤΕΑΤΑΙ. Ὁ Ἡρόδοτος λέγει ἐν βιβλ. Α', 125 «ἔστι δὲ τάδε, ἐξ ὧν ὦλλοι πάντες ἀρτέαται Πέρσαι, Πασαργάδαι, Μαράφιοι, Μάσπιοι», ὁ δὲ Στέφανος γράφει σελ. 128, 4 «Ἀρτεᾶται γένος Περσικόν. Ἡρόδοτος πρώτῃ». Πρβ. καὶ σελ. 127, 9 καὶ σελ. 435, 15 (Ἴδε Κόβητον ἐν *Nov. Lect.* σελ. 22 καὶ 507). Παρατηροῦμεν δ' ἐν παρόδῳ ὅτι καὶ ὁ πολυμαθέστατος καὶ ἐλεγκτικώτατος Ἀθήναιος ἐσφάλη πλάσας σελ. 326 β' ὄνομα ταυλωπίας ἐκ τοῦ φερομένου ἐν ῥήσει τοῦ Ἀρχεστράτου τ' αὐλωπία (ΤΑΥΛΩΠΙΑ) «καὶ νεαροῦ μεγάλου τ' αὐλωπία ἐν θέρει ὠνοῦ κρανίον». Γελοιότατον δ' εἶνε τὸ ὑπὸ τοῦ δειπνοσοφιστοῦ γεγραμμένον ἐν σελ. 500 β' «ἐκαλεῖτο δὲ καὶ Δερκυλίδας ὁ Λακεδαιμόνιος Σκύφος, ὥς φησιν Ἔφορος ἐν τῇ ὀκτωκαιδεκάτῃ». Ὁ Δερκυλίδας πανοῦργος καὶ δόλιος ὢν προσηγορεύετο Σίσυφος, κακῶς δὲ τοῦτο ἀναγνωσθὲν (CΙCΥΦΟC-CΚΥΦΟC) μετέπεσεν εἰς τὸ Σκύφος ἢ σκύφος, τουτέστι ποτήριον ἢ ἔκπωμα (Ἴδε ἃ ἐγράψαμεν ἐν Ἀθηνᾶς Τόμ. Γ', σελ. 24 καὶ πρβ. Κόβητον ἐν *Var. Lect.* σελ. XXII ἐκδ. β' καὶ ἐν *Nov. Lect.* σελ. 611 καὶ ἐν *Mnemos.* 1860, σελ. 390-1 καὶ 1875, σελ. 341 καὶ 1883, σελ. 261).

Ὁ Φισχῆρος γράφει ἐν ταῖς εἰς τὴν τοῦ Οὐελλήρου Γραμματικὴν Παρατηρήσεσι Τόμ. Β', σελ. 409 «ὡρμέατο, pro ὥρμηντο, Id. 9, 61.: sed scribi haud dubie, deleto augmento, debet, ὁρμέατο, ut I, 83. 158». Τῆς ἄνευ αὐξήσεως ἐκφορᾶς ὑπερμαχεῖ καὶ ὁ Κόβητος ἐν τῇ Μνημοσύνῃ λέγων 1883, σελ. 92 «solet Horodotus dicere passim οἴκημαι, οἰκέαται, οἰκέατο, οἰκῆσθαι, οἰκημένος cet. omnia sine augmento, ut ὅρμημαι, ὁρμέαται, ὁρμέατο, ὁρμημένος. Raro in his libri variant, et ut plurimum formae veteres sine mendo servatae sunt» καὶ σελ. 100 «Herodotus non alia forma utitur quam οἴκηται, οἰκέαται, οἴκητο, οἰκέατο, οἰκημένον

et sim. passim. Eadem ratio est in ὅρμηται, ὁρμέαται, ὅρμητο, ὁρμέατο, ut infra pluribus ostendam» καὶ σελ. 283 «ὡς δὲ ὁ ματαιότερος λόγος Ὥρμηται. A B. ὅρμηται, quod verum est. Constanter enim Herodotus in his formis augmentum omittit ὅρμηται scribens et ὁρμέαται, ὁρμέατο, ὁρμῆσθαι cett. de qua re infra dicam» καὶ 1884, σελ. 85 «ὥρμηται, λέγεσθαι. A B ὁρμηται, id est ὅρμηται. recte, namque ea forma Herodotus constanter utitur, ut fidelis optimorum librorum concordia declarat». Ἀναγκαῖον ὑπολαμβάνομεν νὰ καταστήσωμεν φανερὸν ὅτι τὸν ὑπερσυντέλικον οἰκέατο, οὗ ποιεῖται δὶς μνείαν ὁ Κόβητος, δὲν εἴδομεν ἡμεῖς παρὰ τῷ Ἡροδότῳ. Ὁ Δινδόρφιος ἐν *Comment. de Dial. Herod.* σελ. XXVII πρὸς τῷ ἁπλῷ οἰκέατο μνημονεύει καὶ τὸν σύνθετον κατοικέατο· ἀλλ' οὐδὲ τούτου ὑπάρχει ἡμῖν γνωστὸν μαρτύριον ἐκ τοῦ Ἡροδότου.

Παρετηρήθη ἐν τοῖς ἔμπροσθεν ὅτι ὁ Φισχῆρος ἐνόμισεν ἐν ταῖς εἰς τὴν Οὐελλήρου Γραμματικὴν Παρατηρήσεσιν ἀναγκαίαν τὴν μεταβολὴν τοῦ παρὰ τῷ Ἡροδότῳ φερομένου τύπου ἥγηνται βιβλ. Β', 69 εἰς τὸν ἡγέαται καὶ τοῦ κατοίκηνται βιβλ. Α', 142 εἰς τὸν κατοικέαται. Ἀλλὰ καὶ ἐν ἄλλοις τοῦ Ἡροδότου τόποις ἀπαντῶσιν αἱ ἐκφοραὶ ἥγηνται καὶ κατοίκηνται. Ὁ Βαίριος γράφει ἐν τῇ δευτέρᾳ ἐκδόσει τοῦ Ἡροδότου Τόμ. Β', σελ. 192 «Retinui κατοίκηνται et ἔκτηνται a Dindorf. (Comment. de dial. Herod. p. XXVII) mutatum in κατοικέαται et ἐκτέαται». Παρατιθέμεθα τὰ ἐν τῇ πραγματείᾳ ταύτῃ ὑπὸ τοῦ Δινδορφίου γεγραμμένα «Horum pleraque recte scripta sunt in codicibus, etsi non constanter: neque enim mirandum in his quoque formis ad dialectum vulgarem aberrasse librarios. Sic ἥγηνται est in libris 2, 40, 69, 72, licet in ἡγέαται consentiant 1, 136; ἵδρυνται 2, 42, sed ἐνιδρύαται et ἱδρύατο ib. c. 156, 182; ἔκτηνται 2, 42; 3, 97; ἔκτηντο 5, 90; οἴκηνται vel κατοίκηνται 1, 142; 3, 57; 4, 51, 53; 5, 49; 7, 122; quae corrigere non magis dubitavi quam διοίχηνται 4, 136, in διοιχέαται mutare — Alia dubitatio de verbis est ἐπέπαυντο (1, 83; 7, 52) et ἐκδεδωρίευνται 8, 73, quorum prius Schweighaeusero in ἐπεπαύατο mutandum vide-

batur, alterum ἐκδεδωρίδαται cum Valckenario scribendum erit, si quid librorum quorumdam tribuendum lectionibus ἐκδεδωρίαται ἐκδεδωριᾶται ἐκδεδωριάτε. Ego utrumque intactum reliqui nec δέδονται (7, 134) et κατέστρωντο (8, 53) fore puto qui in δεδόαται et κατεστρώατο, formas inauditas, mutari velit. Idem de perfectis παρατέτανται apud Hippocr. vol. 4, p. 190, et σεσήμανται apud Lucian. De dea Syr. c. 48, aliisque nonnullis dicendum». Πρβ. καὶ Μειστῆρον ἐν τῷ *Die Mimiamb. des Herod.* σελ. 243. Παράδοξον ἡμῖν φαίνεται ὅτι πληθυντικὸν ὑπελήφη ὑπὸ τοῦ Δινδορφίου τὸ σεσήμανται ἑνικὸν ὄν, «κηρῷ δὲ τάδε σεσήμανται» (= σεσημασμένα ἐστίν), ὡς ὑπὸ τοῦ Μειστήρου ἐν τῷ μνημονευθέντι βιβλίῳ τὸ ἀπήμβλυνται, «ἤδη γὰρ (ἡ) αὐγὴ τῆς ζοῆς ἀπήμβλυνται».

Καταλέγομεν ἃ ἔχομεν πρόχειρα ἐκ τοῦ Ἡροδότου παραδείγματα παθητικῶν παρακειμένων ληγόντων ἐν τῷ τρίτῳ πληθυντικῷ προσώπῳ εἰς ΝΤΑΙ καὶ παθητικῶν ὑπερσυντελίκων περατουμένων εἰς ΝΤΟ.

διοίχηνται Δ', 136 (Ἴδε Βαίριον εἰς Ἡρόδ. Τόμ. Β', σελ. 543 ἐκδ. β'). Ὁ Σμύθιος ἐν *Ion.* σελ. 476 εἰκάζει διοίχονται.

ἔκτηνται Β', 42 καὶ 50. Γ', 97.

ἤγηνται Α', 4. Β', 40 καὶ 69 καὶ 72.

οἴκηνται Ζ', 122.

κατοίκηνται Α', 142. Γ', 97. Δ'. 51 καὶ 53 καὶ 116 καὶ 168. Ε', 49.

ἵδρυνται Β', 41.

δέδονται Ζ', 134.

ἔκτηντο Β', 108, Ε', 90.

ἐπέπαυντο Α', 83. Θ', 52. Τῷ Σχουειγαιουσήρῳ ἐφαίνετο προκριτωτέρα ἡ ἐκφορὰ ἐπεπαύατο. Γράφει δὲ καὶ ὁ Φρασικλῆς ἐν τῷ Ἑλληνισμῷ Τόμ. Α', σελ. 582 «Εἰς τὸ γ', Πληθ. πρόσωπον τῆς Ὁριστικῆς καὶ Εὐκτικῆς—τρέπουσιν οἱ Ἴωνες τὸ ν εἰς α, οἷον Παρακ. πεπαύαται (πέπαυνται), κτέ.».

ἐδεδούλωντο Α', 94.

κατεδεδούλωντο Ε', 116.

κατέστρωντο Η', 53. Θ', 76.

Τοῦ ἐν βιβλ. Θ', 68 ἀπαντῶντος «πάντα τὰ πρήγματα τῶν βαρ-

βάρων ἤρτητο ἐκ Περσέων» φέρεται καὶ γραφὴ ἤρτηΝτο, ἣν κακῶς τινες ἐνέκριναν (Ἴδε Βαίριον εἰς Ἡρόδ. Τόμ. Δ', σελ. 319 ἐκδ. β' καὶ Δινδόρφιον ἐν *Comment. de Dial. Herod.* σελ. XXII).

Ὁ Ἀβίχτης ἔγραψεν ἐν βιβλ. Δ', 136 διοίχονται καὶ ἐποιήσατο τὴν παρατήρησιν τήνδε· «διοίχονται *sind dahin*. Das Präsens von οἴχομαι wie von ἥκω hat oft Perfectbedeutung. Schlechtere Handschriften bieten die (unrichtige) Perfectform διοίχηνται, die nach dem Dialect des Her. wenigstens διοιχέαται lautem müste». Μετέβαλε δὲ τὸ ἥγηνται εἰς τὸ ἡγέαται καὶ τὸ κατοίκηνται εἰς τὸ κατοικέαται (πλὴν τοῦ κειμένου ἐν βιβλ. Δ', 168), κτλ. ἔτι δὲ τὸ δέδονται εἰς τὸ δεδόαται.

Ἐν βιβλ. Η', 73 ἄλλα μὲν τῶν ἀντιγράφων ἔχουσι, κατὰ τὴν ὑπὸ τοῦ Στεινίου φιλοπονηθεῖσαν κριτικὴν τοῦ Ἡροδότου ἔκδοσιν, «οἱ δὲ Κυνούριοι αὐτόχθονες ἐόντες δοκέουσι μοῦνοι Ἴωνες εἶναι, ἐκδεδωρίευνται δὲ ὑπό τε Ἀργείων ἀρχόμενοι καὶ τοῦ χρόνου» ἢ ἐκ δὲ δωρίευνται, ἄλλα δὲ ἐκδεδωριᾶται ἢ ἐκδεδωριάτε ἢ ἐκδεδώρισται. Ὁ Κόβητος ἐν τῇ Μνημοσύνῃ 1884, σελ. 275 παραθέμενος τὴν ῥῆσιν «ἐκδεδωρίευνται ὑπό τε Ἀργείων ἀρχόμενοι καὶ τοῦ χρόνου» περιγράφει μὲν τὸ ἀρχόμενοι ὡς παρεμβεβλημένον, οὐδεμίαν δὲ παρατήρησιν περὶ τοῦ ἐκδεδωρίευνται ποιεῖται, ὃ παραδόξως πως εἶνε ὑπ' αὐτοῦ προπερισπωμένως προενηνεγμένον, ἐκδεδωριεῦνται. Ὁ Βαλκενάριος γράφει ἐν ταῖς εἰς τὸν Ἡρόδοτον Σημειώσεσι σελ. 992-3 Γαισφ. «Verbo Herodoteo Ἐκδεδωρίευνται H.Steph aliique caute abstinuerunt: diversam dat lectionem margo Steph. ἐκδεδωρίαται: quae facile verti posset in flexum legitimum ἐκδεδωρίδαται: nam, quae Portus fingit, sermonis analogiae repugnant. Sed a verbo Δωρίζειν, me judice, neque ἐκδωρίζειν neque ἐκδεδωρίσθαι formari potuit. Adhiberi forte potuit Δωριεύεσθαι: dantur enim et hujus flexus imitativa, sed pro Δωρίζειν vel Δωριάζειν. Unicum restat, quod hic congruit apte, quodque, a Δώριος ductum, analogiae respondet Ἐκδωριοῦσθαι: *in Doriensium naturam veluti degenerare; Lingua uti, moribus et institutis Doricis.* Hujus formae verba plu-

rima praebet praeter ceteros Plato: unum de multis nobis sufficiet ad Ἐκδωριωθῆναι proxime accedens, ἐκβαρβαρωθῆναι. Plato Epist. VIII p. 353. A. κίνδυνος ἐγένετο ἔσχατος Σικελίᾳ τῇ τῶν Ἑλλήνων, ὑπὸ Καρχηδονίων ἀνάστατον ὅλην ἐκβαρβαρωθεῖσαν γενέσθαι. Explicat illud paulo post: ἥξει σχεδὸν εἰς ἐρημίαν τῆς Ἑλληνικῆς φωνῆς Σικελία πᾶσα, Φοινίκων ἢ Ὀπικῶν μεταβαλοῦσα εἴς τινα δυναστείαν καὶ κράτος: quae in hunc Herodoti locum conveniunt, quo scribendum arbitror ἐκδεδωρίωνται. Euripidis in Oreste versum 485., Βεβαρβάρωσαι χρόνιος ὢν ἐν βαρβάροις, sic invertit Apollonius Tyan. Epist. 34. ἐβαρβαρώθην—χρόνιος ὢν ἐν Ἑλλάδι. Jocosum hinc facile verbum intelligetur Alexidis Πεφιλιππίδωσαι, de quo Kuster. ad Suid. in Φιλιππίδης» (Πρβ. καὶ Βαίριον εἰς Ἡρόδ. Τόμ. Δ', σελ. 108-9 ἐκδ. β'). Τὴν ἀνάγνωσιν τοῦ Βαλκεναρίου ἀπεδέξατο καὶ ὁ Ναίκιος, ὡς δηλοῦται ἐκ τῶν ὑπ' αὐτοῦ γεγραμμένων ἐν τῇ ἐκδόσει τῶν τοῦ Χοιρίλου σελ. 56 «Ut ἐκβαρβαροῦσθαι est *barbarum reddi* et *fieri*, ut ἐκδωριοῦσθαι, ἐκδρακοντοῦσθαι, *Doriensem*, *serpentem fieri*, et multa eiusmodi alia: sic etc.». Λέγει δὲ καὶ ὁ Βρεδόβιος ἐν *Quaest. Crit. de Dial. Herod.* σελ. 392 «VIII. 73 nostris in exemplaribus vulgo legitur ἐκδεδωρίευνται; sed codd. P. K. b. ἐκδεδωριᾶται praebent, cod. F. ἐκδεδωρίατε (Steph. marg. ἐκδεδωρίαται) unde fortasse conjiceres ἐκδεδωρίδαται rescribendum esse, praesertim quum talia verba in ζω haud raro etiam transitivan habuisse videantur significationem (cf. Th. Mag. s. v. ἑλληνίζω οὐ μόνον ἐγώ, ἀλλὰ καὶ ἄλλον. Lob. Aj. p. 384), nisi majorem a verisimilitudine commentationem haberet Valcken. opinio, ἐκδεδωρίωνται ibi scriptum fuisse» καὶ ὁ Βέργκιος ἐν *Klein. Philol. Schrift.* Τόμ. Β', σελ. 307 «Eiusdem generis vocabulum est ἐκδωριοῦσθαι, quo usus est Herodotus VIII 73: ἐκδεδωρίευνται (ubi haud dubie ἐκδεδωρίωνται restituendum est, quod Valkenarius commendavit)». Ὑπὸ τοῦ Κρυγήρου ἐν τῇ ἐκδόσει τοῦ Ἡροδότου ἐγράφη εἰς τὸ ἐκδεδωρίευνται ἡ σημείωσις ἥδε· «ἐκδεδωρίευνται, ἐκδεδωρίωνται Va. Das Wort nur hier. Aehnlich ἐκβεβαρβαρωμένος. Isokr. 9, 47».

Ἀπόβλητον κρίνομεν τὸν τύπον ἐκδεδωρίευνται οὐδαμῶς εὔλογον εὑρίσκοντες τὴν γνώμην τῶν ὑπολαμβανόντων ὅτι, ὡς ἐκ τοῦ βασιλεύς ἐγένετο τὸ βασιλεύειν καὶ ἐκ τοῦ βραβεύς τὸ βραβεύειν, οὕτως ἐκ τοῦ Δωριεύς τὸ δωριεύειν καὶ δωριεύεσθαι. Οὐδὲν ῥῆμα εἰς ΕΥΩ ἐσχηματίσθη ὑπὸ τῶν Ἑλλήνων ἐξ ἐθνικοῦ ὀνόματος. Ἀποθετικὰ εἶνε τὸ αἰξωνεύεσθαι καὶ χαλκιδεύεσθαι (καὶ ἐγκιλικεύεσθαι), ὡς καὶ τὸ ἐκ κυρίου ὀνόματος παρηγμένον εὐρυβατεύεσθαι, περὶ οὗ ἱκανὸς γίνεται λόγος ἐν τῇ ἐκδόσει τῶν Ἑλλήνων Παροιμιογράφων τῇ ἐν Γοτίγγῃ γενομένῃ (1839-41) Τόμ. Α΄, σελ. 243 κέξ.

Ῥῆμα εἰς ΟΩ ἐκ ἐθνικοῦ ἐσχηματισμένον ὀνόματος ὑπάρχει τὸ αἰγυπτιόω, οὗ τὸν ἀόριστον μνημονεύει ὁ Ἡσύχιος λέγων «Αἰγυπτιῶσαι: μελᾶναι»· κακῶς δ' εἶνε ἐν τῷ Μεγάλῳ Ἐτυμολογικῷ σελ. 30, 18 γεγραμμένον «Αἰγυπτῶσαι: μελᾶναι καὶ ἐπικαῦσαι». Θαυμάζομεν δ' ὅτι ταύτην ὁ ἐλλογιμώτατος Σαλμάσιος τὴν ἐκφορὰν ἐνέκρινε νομίζων ὅτι τὸ ῥῆμα παρήχθη ἐκ τοῦ Αἴγυπτος, οὐχὶ ἐκ τοῦ Αἰγύπτιος (Ἴδε Βερκέλιον εἰς Στέφ. Βυζάντ. Τόμ. Γ΄, σελ. 114 Λινδ.). Ἐν ταῖς εἰς Ὅμηρον Παρεκβολαῖς τοῦ Εὐσταθίου κεῖται σελ. 1484, 27 «Ὅθεν αἰγυπτιάσαι καὶ αἰγυπτιάζειν οὐ μόνον τὸ ἐπικαῦσαι, οἷον χρόαν δὲ τὴν σὴν ἥλιος λάμπων φλογὶ αἰγυπτιάσει, ἀλλὰ καὶ τὸ πανουργεῖν καὶ κακοτροπεύεσθαι». Ἀλλὰ μετετυπώθη ὑπὸ τῶν κριτικῶν εἰς τὸ αἰγυπτιΩσει. Ὁ Κόκκιος γράφει ἐν τῇ συλλογῇ τῷ Ἀποσπασμάτων τῶν Κωμικῶν Τόμ. Γ΄, σελ. 399, 9 «αἰγυπτιώσει Mein. αἰγυπτιάσει. prorsus diversa sunt αἰγυπτιάζειν (*Aegyptios imitari*, Arist. Thesm. 922) et αἰγυπτιοῦν *Aegyptiorum similem facere*. atque Hesych. αἰγυπτιῶσαι· μελᾶναι. Etym. m. 30, 18 αἰγυπτ(ι)ῶσαι· μελᾶναι καὶ ἐπικαῦσαι. ex satyrica fabula excerptum arbitratur Cobet N. l. 48» (Πρβ. καὶ Ναβῆρον εἰς Φωτ. Λεξ. Τόμ. Α΄, σελ. 155). Οὐκ ἀγνοητέον δ' ὅμως ὅτι πολλῷ πρότερον τοῦ Μεινεκίου ὁ Βερκέλιος ἐν ταῖς εἰς Στέφανον τὸν Βυζάντιον Σημειώσεσι (Τόμ. Γ΄, σελ. 114 Λινδ.) προηνέγκατο τὴν ῥῆσιν ὧδε· «χρόαν δὲ τὴν σὴν ἥλιος λάμπων φλογὶ ΑἰγυπτιΩσει» (Ἴδε καὶ Ἑρρ. Στεφάνου *Lex. Voc. Peregn. etc.*, ἐν Θησ. τῆς Ἑλλην. Γλώσσ. Τόμ. Α΄, σελ. CCCVII Λονδ.). Ἐν τοῖς εἰς Ἰλιάδα Σχολίοις Β, 867 φέρεται

«ὅτι Κρητῶν ἄποικοι ὄντες ἐκρήτωσαν τὴν Ἑλληνίδα φωνήν», ὃ μετέβαλεν ὁ Λοβέκκιος ἐν τῇ ἐκδόσει τοῦ Φρυνίχου σελ. 380 εἰς τὸ ἐκρήτισαν. Ἀλλὰ τὴν γνησίαν γραφὴν μανθάνομεν ἐκ τοῦ εἰρημένου ὑπὸ τοῦ Εὐσταθίου ἐν ταῖς εἰς Ὅμηρον Παρεκβολαῖς σελ. 367, 40 «ἢ διότι, φασί, Κρητῶν ἄποικοι ὄντες ἠχρήστωσαν τὴν Ἑλλάδα φωνήν» (Ἴδε Δινδόρφιον ἐν τῇ ἐκδόσει τῶν εἰς Ἰλιάδα Σχολίων Τόμ. Γ', σελ. 154, 34). Ὁ Βέργκιος ἐδόξαζεν ὅτι ἐκ τοῦ ἐθνικοῦ ὀνόματος Ἐφέσιος ἔπλασεν ὁ Μελέαγρος ῥῆμα, ὅπερ ὀφεῖλον νὰ ἔχῃ τύπον ἐξ-εφεσιοῦσθαι προηνέχθη ὑπ' αὐτοῦ χάριν τοῦ μέτρου ἄνευ τοῦ στοιχείου Ι, ἐξεφεσοῦσθαι. Ἐν τῇ Παλατίνῃ Ἀνθολογίᾳ φέρεται (Ζ', 79) ἐπίγραμμα τοῦ Μελεάγρου, οὗ οἱ δύο τελευταῖοι στίχοι ἔχουσι κατὰ τὴν Διδώτειον ἔκδοσιν ὧδε:

α. Οὐκ ἀπ' ἐμεῦ; β. Μὴ τρηχύς. α. Ἐπεὶ τάχα καὶ σύ τι πεύσῃ
τρηχύτερον πάτρας. β. Χαῖρε σὺ δ' ἐξ Ἐφέσου.

Ποιεῖται δ' ὁ Βέργκιος ἐν *Klein. Philol. Schrift.* Τόμ. Β', σελ. 305 τοιάνδε αὐτῶν ἀνάγνωσιν·

Α. Οὐκ ἀπ' ἐμεῦ; Β. Μὴ τρηχύς. Α. Ἄπει ταχύ, μὴ σύ τι πείσῃ
τρηχύτερον πάτρης. Β. Χαῖρε. Α. Σὺ δ' ἐξ Ἐφέσου.

καὶ εἰκάζει ἐν τοῖς ἑξῆς σελ. 306-7 «σὺ δ' ἐξεφεσοῦ» ἢ ἐξεφεσεῦ ἐπιφέρων «ut Heraclitus non sine acerbitate viatori discedenti dicat: *tu vero purus putus sis* (vel *fias*) Ephesius. Id sane proprie dicendum fuit ἐξεφεσιοῦσθαι, at cum ista forma ab heroici versus numero plane abhorreat, licuit poetae opinor ἐξεφεσοῦσθαι substituere». Ἀμφιβάλλομεν ἂν εἶνέ τις ὁμογνώμων τῷ Βεργκίῳ. Οὐδὲν δὲ περὶ τοῦ «μὴ σύ τι πείσῃ» λέγομεν.

Μνημονεύεται καὶ ῥῆμα φλεγυᾶν ἐκ τοῦ ἐθνικοῦ Φλεγύας παρηγμένον ἐν τοῖς εἰς Ἰλιάδα Σχολίοις σελ. 365, 32 Βεκκ. (Ἀποσπ. Ἱστορ. Ἑλλ. Μυλλ. Τόμ. Β', σελ. 86) «Ἐπὶ πλεῖον δὲ περὶ αὐτῶν (τῶν Φλεγυῶν) διείλεκται Ἔφορος ἀποδεικνὺς ὅτι τὴν Δαυλίδα καὶ οὐ τὴν Γυρτῶνα ᾤκησαν· ὅθεν καὶ παρὰ Φωκεῦσι τὸ ὑβρίζειν φλεγυᾶν λέγεσθαι. Ἔστι δὲ ταῦτα ἐν τῇ τριακοστῇ τοῦ Δημοφίλου». Πρβ καὶ Εὐστάθ. Παρεκβ. εἰς Ὅμηρ. σελ. 933,34 «Οὕτω δὲ ἦσαν βίαιοι καὶ ὑβρισταὶ (οἱ Φλεγύαι), ὥστε καὶ τὸ ὑβρίζειν, φασί, δι' αὐτοὺς παρὰ Φωκεῦσι φλεγυᾶν λέγεσθαι» (Ἴδε Ἑύνιον ἐν τῇ ἐκδόσει τῆς Ἰλιάδος Τόμ. Ϛ', σελ. 645 καὶ Βωμειστῆρον ἐν τῇ ἐκδόσει τῶν

Ὁμηρικῶν Ὕμνων σελ. 157. Πρβ. καὶ Θησ. Στεφ. Τόμ. Η', σελ. 933 γ' Διδ.).

Κυρίου ὀνόματος παράγωγον ῥῆμα τῆς τρίτης τῶν περισπωμένων συζυγίας ὑπάρχει τὸ πεφιλιππιδῶσθαι κείμενον ἐν ἀποσπάσματι τοῦ Ἀλέξιδος παρ' Ἀθηναίῳ σελ. 552 ς', ἔνθα ὀρθῶς ὁ Κασαύβων ἀποκατέστησε τὸ πεφιλιππίδωσαι ἀντὶ τοῦ πεφιλιππῶσθαι. Γελοῖα εἶνε τὰ ὑπὸ τοῦ Εὐσταθίου ἐν ταῖς εἰς Ὅμηρον Παρεκβολαῖς λελεγμένα σελ. 1646, 16 «Ὅθεν Ἄλεξις τὸν Φιλιππίδην συγκόψας ἤγουν συγκοπὴν ποιήσας τοῦ τοιούτου ὀνόματος πεφιλιππῶσθαι εἶπε τὸ λελεπτύνθαι, οὐ κατά τινα Φίλιππον δηλαδὴ ἀλλὰ κατὰ τὸν συγκοπέντα Φιλιππίδην». Ὑγιῶς ἔχει τὸ πεφιλιππιδῶσθαι, ὃ πλημμελῶς ἀναγνωσθὲν μετέπεσεν εἰς τὸ πεφιλιππῶσθαι ἐν τοῖς Ἀθηναίου Διπνοσοφισταῖς σελ. 552 ε' «ὅτι δὲ καὶ πεφιλιππῶσθαι ἔλεγον τὸ λελεπτύνθαι κτέ.». Ὁ Κοραῆς γράφει ἐν τῷ Προδρόμῳ σελ. 323 «Πεφιλιππιδῶσθαι: Πεφιλιππῶσθαι ἐγράφετο κἀνταῦθα, ὡς καὶ παρὰ τῷ Ἀθηναίῳ, ἐξ οὗ ταῦτα εἴληπται, καὶ παρὰ τῷ Εὐσταθίῳ· προειλόμην μέντοι τὴν πλείστοις ὅσοις τῶν κριτικῶν ἐγκριθεῖσαν διόρθωσιν· παρὰ μὲν γὰρ τὸ Φίλιππος, Φιλιπποῦσθαί τις ἂν εἰκότως λέγοιτο, οὔ γε μὴν παρὰ τὸ Φιλιππίδης, οὗ τὸ παράγωγον, Φιλιππιδοῦσθαι ὀφείλει πάντως εἶναι» (Ἴδε καὶ Δινδόρφιον ἐν τῇ ἐκδόσει τοῦ Ἀθηναίου σελ. 1231 καὶ Κόκκιον ἐν τῇ συλλογῇ τῶν Ἀποσπασμάτων τῶν Κωμικῶν Τόμ. Β', σελ. 349, 144). Ὑπὸ παλαιῶν γραμματικῶν μνημονεύεται ῥῆμα πριαμωθήσομαι-πριαμωθῆναι ἐκ τοῦ κυρίου ὀνόματος Πρίαμος ἐσχηματισμένον. Ἡσύχ. «Πριαμωθήσομαι: ξυρηθήσομαι· ἐπειδὴ τὸ τραγικὸν τοῦ Πριάμου πρόσωπον ξυρίας ἐστίν». Φώτ. Λεξ. σελ. 448, 9 (Σουΐδ. σελ. 881 β' Βεκκ.) «Πριαμωθῆναι: ξυρηθῆναι· τὸ γὰρ τοῦ Πριάμου πρόσωπον ξυρίας ἐστίν» (Πρβ. καὶ Εὐστάθ. Παρεκβ. εἰς Ὅμηρ. σελ. 1344, 6). Ἐρρήθη δὲ καὶ ἐκκεχοιριλωμένη, ὡς μανθάνομεν ἐκ τοῦ Λεξικοῦ τοῦ Ἡσυχίου, ἐν ᾧ κεῖται «Ἐκκεχοιριλωμένη· οὐ Χοιρίλου οὖσα. Ἐκφαντίδῃ γὰρ τῷ κωμικῷ Χοιρίλος θεράπων ἦν, ὃς συνεποιεῖτο κωμῳδίας». Ὁ Κόβητος ἐν τῇ Μνημοσύνῃ 1875, σελ. 294 ἀναγινώσκει «ὃς συνεποίει αὐτῷ τὰς κωμῳδίας» καὶ ἐπάγει «Corrupta legitur eadem glossa sine interpretatione v. Ἐκχοιρηλωμένοι. Est hoc Cratini σκῶμμα in poëtam

aemulum, ut et Καπνίας: Ἐκφαντίδης ὁ τῆς κωμῳδίας ποιητὴς Καπνίας ἐπεκαλεῖτο διὰ τὸ μηδὲν λαμπρὸν γράφειν. Potuit dixisse Cratinus:

Ἐκφαντίδου
κωμῳδία τις ἐκκεχοιριλωμένη.

Alterum Cratini σκῶμμα in eundem indidem sumptum legitur v. Χορίλα Ἐκφαντίδες: Κρατῖνος τὸν Ἐκφαντίδος οὕτως εἶπεν αὐτὸν τὸν Χορίλλον. Bene emendavit Meinekius: Χοιριλεκφαντίδης: Κρατῖνος τὸν Ἐκφαντίδην οὕτως εἶπεν, διὰ τὸν Χοιρίλον, sed glossa in fine truncata est et sic ex superiore supplenda: — διὰ ΤΟ τὸν Χοιρίλον (συμποιεῖν αὐτῷ τὰς κωμῳδίας)» (Πρβ. καὶ 1881, σελ. 373). Θαυμάζομεν διὰ τί ὁ Κόβητος ἐτήρησεν ἐν τῇ ῥήσει τοῦ Ἡσυχίου τὸ «οὐ Χοιρίλου οὖσα», ὃ εὐλογώτατα ὁ Κασαύβων ἐν ταῖς εἰς τοὺς Ἀθηναίου Δειπνοσοφιστὰς Παρατηρήσεσι σελ. 183 μετέβαλεν εἰς τὸ «τοῦ Χοιρίλου οὖσα». Λέγομεν τοῦτο, διότι οὐδαμῶς φαίνεται ἡμῖν πιθανὸν ὅτι ἐξελάμβανεν ὁ Κόβητος τὸ ἐκκεχοιριλωμένη ὁμοίως τῷ Ναικίῳ δοξάζοντι ἐν τῇ ἐκδόσει τῶν τοῦ Χοιρίλου σελ. 56 ὅτι ἡ πρόθεσις ἐκ ἐν τῇ προκειμένῃ μετοχῇ ἔχει στερητικὴν σημασίαν καὶ ὅτι ἐκκεχοιριλωμένη κωμῳδία εἶνε ἐξ ἧς ἐξῄρηται Χοιρίλος, ἐν ᾗ οὐδὲν Χοιρίλου ἐστίν. Ὁ Βέργκιος ἐν *Commentat. de Rel. Com. Att. Ant.* σελ. 256 ἐνέκρινε τὴν ἐκδοχὴν ταύτην, ἀλλ' ἐν *Klein. Philol. Schrift.* Τόμ. Β', σελ. 307 μεταγνοὺς ἀπεδέξατο τὴν τοῦ Κασαύβωνος ἀνάγνωσιν «τοῦ Χοιρίλου οὖσα» καὶ ἀπεφήνατο ὅτι ἐκκεχοιριλωμένη λέγεται Ἐκφαντίδου κωμῳδία, ἣ ὅλη Χοιρίλῳ γέγραπται. Ὁ Βλαϋδέσιος ἐν τῇ ἐκδόσει τῶν Ἀριστοφάνους Νεφελῶν σελ. 224 ποιούμενος λόγον περὶ τοῦ παρὰ τῷ κωμικῷ φερομένου ἐΓκεκοισυρωμένην, ὃ ἐρρήθη παρὰ τὴν Κοισύραν, ἐκφέρει γνώμην μετ' ἐνδοιασμοῦ ὅτι καὶ ἐν τῷ Λεξικῷ τοῦ Ἡσυχίου ὀφείλει ν' ἀναγνωσθῇ «Ἐγκεχοιριλωμένη: ἡ τοῦ Χοιρίλου οὖσα». Τοὐναντίον δ' ὁ Βέργκιος ἐν *Klein. Phil. Schrift.* Τόμ. Β', σελ. 307 εἴκασεν ἐΚκεκοισυρωμένη(ν) κατὰ τὸ ἐΚκεχοιριλωμένη. Ἀνεπιστάτως γράφει ὁ Εὐστάθιος ἐν ταῖς εἰς Ὅμηρον Παρεκβολαῖς σελ. 1701, 3 «Σημείωσαι δὲ ὅτι ἐκ τοῦ ῥηθέντος ἀερίου Ταντάλου καὶ ταντα λίζεσθαι παρὰ τραγικοῖς τὸ σαλεύεσθαι καὶ σείεσθαι· ὅθεν τὸ ταλάντοις ἐκταν-

ταλωθεὶς παρὰ Σωπάτρῳ, (ὃς) σκώπτειν βούλεταί τινα ὡς ἐκ πλούτου κατασεσεισμένον εἰς νοῦν (γρ. πενίαν) διὰ τρυφήν». Ὑπὸ Σωπάτρου ἐρρήθη παρ' Ἀθην. σελ. 230 ε':

οἵαν ποτ' ἔσχε καὶ Θίβρων ὁ Ταντάλου
μαλακὸς ταλάντοις ἐκταλαντωθεὶς ἀνήρ.

οὐχὶ ἐκτανταλωθείς, ὑφ' οὗ διαφθείρεται τὸ μέτρον (Πρβ. καὶ Ναίκιον ἐν τῇ ἐκδόσει τῶν τοῦ Χοιρίλου σελ. 56). Περὶ τοῦ ταντολίζειν -ταντολίζεσθαι καὶ ταντολοῦσθαι (ταντολωθῆναι) οὐδὲν νῦν λέγομεν. Ἐσχηματίσθη καὶ ῥῆμα ἀποκαισαροῦσθαι (ὅρα μὴ ἀποκαισαρωθῇς παρὰ Μάρκ. Ἀντων. Ϛ', 30), ὃ ἡρμηνεύθη ὑπό τινων διὰ τοῦ *imperio aut rerum summa deponi* ἢ *a Caesaris dignitate dejici* ἢ *de Caesaris statu dejici*, *imperium amittere*, ac *Caesareato quasi devestiri*, ἀλλ' ἥκιστα ἡ τοιαύτη ἑρμηνεία εἶνε ἀποδεκτή, εὐλόγως δ' ἀπεδοκίμασεν αὐτὴν ὁ Γατακῆρος ἐν τῇ ἐκδόσει τοῦ Ἀντωνίνου (σελ. 187) νοῶν τὸ περὶ οὗ ὁ λόγος ῥῆμα (σελ. 186) ἀντὶ τοῦ *in Caesarem corverti* ἢ *Caesarem* sive *Caesarianum fieri*, *in mores Caesarianos transire*. Ὁ Κοραῆς γράφει ἐν τῇ ἐκδόσει τῶν Ἀρριανοῦ Ἐπικτήτου Διατριβῶν σελ. 315 «ἀπεσοφώθης: τουτέστι, Σοφὸς ἀπέβης, εἰς σοφὸν ἄνδρα μετεβλήθης. Ἡ δὲ λέξις (ἣν ἐν τοῖς ἀμφιλέκτοις, μηδὲν δέον, ἔταξεν ὁ Σνεϊδέρος) τῆς Στωϊκῆς περιεργίας ἐστὶ γέννημα, κατὰ τὸ Ἀποκαισαρωθῆναι τοῦ Μάρκου Ἀντωνίνου (Ε', λ', σελ. 54)». Παντὶ δὲ γνωστὸν ὑπάρχει ὅτι κύριον ὄνομα ὂν τὸ Καῖσαρ ἐλαμβάνετο ἔπειτα καθολικώτερον συνωνυμοῦν τῷ αὐτοκράτωρ (ἢ βασιλεὺς) τῶν Ῥωμαίων. Κωνσταντῖνος ὁ Μανασσῆς λέγει στίχ. 995:

ὡς οἱ Ῥωμαῖοι βασιλεῖς ἐν τοῖς ὑστέροις χρόνοις
Καίσαρας πάντες ἤθελον αὐτοὺς ἐπονομάζειν
εἰς τὸ τοῦ πρώτου Καίσαρος τοῦ μεμοναρχηκότος
γένος εἰσάγοντες αὐτοὺς καὶ τὴν ἐκείνου τύχην.

(Ἴδε καὶ Δουκάγγιον ἐν Γλωσσαρ. σελ. 541 κέξ.).

Τὸ ῥῆμα ἑλληνίζω ἐν μόνῃ τῇ τῶν μεταγενεστέρων γλώσσῃ εὑρέθη ἐπὶ μεταβατικῆς διαθέσεως κείμενον, ὡς καὶ τὰ σύνθετα ἀφελληνίζω καὶ ἐξελληνίζω. Ὑπὸ τοῦ Θουκυδίδου ἐλέχθη παθητικῶς ἡλληνίσθησαν βιβλ. Β', 68, 5 «ἡλληνίσθησαν τὴν νῦν γλῶσ-

σαν τότε πρῶτον ἀπὸ τῶν Ἀμπρακιωτῶν ξυνοικησάντων», οὗ γίνεται ἐξήγησις ἐν τοῖς παλαιοῖς Σχολίοις διὰ τοῦ «Ἕλληνες κατὰ τὴν νῦν διάλεκτον ἐγένοντο». Ἀπαντᾷ δὲ καὶ παρὰ τῷ Τζέτζῃ Ἱστορ. Η', 774 «τὸ Καρμπαλοὺκ δ' ἑλληνισθὲν πόλις ἰχθύων λέγει» καὶ παρὰ τῷ Ἰωσήπῳ Ἰουδ. Ἀρχαιολ. Α', ς', 1 «τὰ γὰρ ὀνόματα διὰ τὸ τῆς γραφῆς εὐπρεπὲς ἡλλήνισται πρὸς ἡδονὴν τῶν ἐντευξομένων» καὶ παρὰ Στεφάνῳ τῷ Βυζαντίῳ σελ. 601, 13 «ἡλληνίσθαι δὲ τὰ πολλὰ τῶν βαρβαρικῶν ὀνομάτων». Πρβ. καὶ Εὐστάθ. Μικρ. Συγγρ. σελ. 40, 86 «ὁ κῦρις μὲν γὰρ οὔτε ἑλληνίζεται, κτέ.» καὶ Σχολ. Ἀριστοφ. σελ. 6, 2 Διδ. «Δωρικὸν ἀντὶ ἑλληνιζομένου». Ἐσχηματίσθη καὶ ἐπίθετον ἀνελλήνιστος ἀντιτιθέμενον τῷ Ἑλληνικός. Λέγεται δὲ καὶ ἐν συνθέσει ἐξελληνίζεσθαι-ἐξελληνισθῆναι καὶ ἀφελληνισθῆναι. Γεώργ. Παχυμέρ. Τόμ. Β', σελ. 590, 9 «πρῶτος δὲ τῶν ἱερομάγων τοὔνομα τοῦτο ἐξελληνίζεται». Τζέτζ. Ἱστορ. Γ', 452 «κἂν ἐξελληνιζόμενον ταῦτα δηλοῖ τὰ ἔπη». Ὑπόθεσ. Ἀριστ. Πλ. Ε' (Σχολ. Ἀριστοφ. σελ. 323, 29) «τὸ Καρίων ἐξελληνιζόμενον τὸν δοῦλον δηλοῖ». Σχολ. Εὐριπ. Τόμ. Β', σελ. 318, 27 «φωνὴ ἐξελληνιζομένη». Βασιλικ. Τόμ. Ε', σελ. 687 Εἱμπ. «δέον γὰρ ἐξελληνισθῆναι ἐνταῦθα τὸ δὲ φάλσις· οὕτως γὰρ τὸ πλάτος εἶχεν εἰς τὸ περὶ πλαστοῦ, εἰς τὸ περὶ πλαστογραφίας ἐξελληνισθέν». Δίων Χρυσόστ. Τόμ. Β', σελ. 114 «Ῥωμαῖος ὢν ἀφηλληνίσθη». Γίνεται δ' ἐν τῷ παρῃκμακότι ἑλληνισμῷ χρῆσις καὶ τοῦ ἀττικίζεσθαι, ἠττικίσθαι-ἐξηττικίσθαι-ὑπερηττικίσθαι καὶ τοῦ αἰολίζεσθαι, κτλ., ὡς θὰ παραστήσωμεν ἀλλαχοῦ. Ἐλέχθη δὲ καὶ καππαδοκίζεσθαι, «ὄφρα μὴ αὐτὸς κόσμος ὀλισθήσῃ καππαδοκιζόμενος» (Ἀνθολογ. Παλατ. ΙΑ', 238, 5). Παρὰ τῷ Εὐριπίδῃ ἀπαντᾷ Ἠλ. 241 «καὶ κρᾶτα πλόκαμόν τ' ἐσκυθισμένον ξυρῷ» καὶ Τρῳ. 1025 «ἣν χρῆν ταπεινὴν ἐν πέπλων ἐρειπίοις φρίκῃ τρέμουσαν κρᾶτ' ἀπεσκυθισμένην ἐλθεῖν». Ἐν τῷ κώδικι τοῦ Ἡσυχίου φέρεται «Ἀπεσκύψισται: κεκάθαρται», ὃ ὀρθῶς μετετυπώθη εἰς τὸ «Ἀπεσκύθισται: κέκαρται» (Ἴδε Ἄλβερτον εἰς Ἡσύχ. Τόμ. Α', σελ. 442 καὶ Βερνάρδυν εἰς Σουΐδ. Τόμ. Β', 6', σελ. 228). Ὑπῆρξε καὶ ῥῆμα (ἐνθετταλίζεσθαι-)ἐντεθετταλίσθαι, ὡς εἶνε ἡμῖν παραδεδομένον ὑπὸ Στεφάνου τοῦ Βυζαντίου σελ. 311, 2 «Λέγεται καὶ θετταλίζω, ὡς δωρίζω,

ἀφ' οὗ τὸ ἐν(τε)θετταλίσμεθα παρὰ τῷ Εὐπόλιδι ἐν Μαρικᾷ, τουτέστι χλαμύδα Θετταλικὴν φοροῦμεν» καὶ ὑπὸ τοῦ Πολυδεύκους Ζ', 46 «καὶ ἐντεθετταλίσμεθα ἔλεγον τὸ χλαμυδοφοροῦμεν». Ἐν τῷ κώδικι τοῦ Ἡσυχίου φέρεται «Ἐνθεταλίσθαι: ἐνκεχλαμυδῆσθαι· σύνηθες γὰρ Θετταλοῖς χλαμυδοφορεῖν». Ὀρθῶς ὁ Μουσοῦρος ἔγραψεν ἐνκεχλαμυδΩσθαι (ἐΓκεχλ.)· τὸ δὲ ἐνθεταλίσθαι ἐπηνώρθωσεν ὁ Σαλμάσιος ἀναγνοὺς ἐντεθετταλίσθαι (Ἴδε Ἄλβερτον εἰς Ἡσύχ. Τόμ. Α', σελ. 1259 καὶ Βερκέλιον εἰς Στέφ. Βυζάντ. Τόμ. Γ', 779 Δινδ.). Ἐν τῷ Λεξικῷ τοῦ Σουίδα κεῖται «Ἐγκιλικίζεται: κακοηθεύεται, κακοποιεῖ· διεβέβληντο γὰρ ἐπὶ πονηρίᾳ οἱ Κίλικες. Ἐντεῦθεν λέγεται καὶ Κιλίκιος ὄλεθρος· ἐγκιλικίζΕΙΝ γὰρ τὸ κακοηθίζεσθαι». Ἀλλ' ἐν ἑτέρῳ τόπῳ τοῦ Λεξικοῦ τούτου (σελ. 600 α' Βεκκ.) εἶνε γεγραμμένον «Ὅτι οἱ Κίλικες ἐπὶ πονηρίᾳ διεβέβληντο· ὅθεν καὶ τὸ ἐγκιλικΕΥεται ἀντὶ τοῦ κακοηθεύεται: ἐγκιλικίζΕΙΝ γὰρ τὸ κακοηθίζεσθαι». Ἐν τῷ κώδικι τοῦ Ἡσυχίου φέρεται πλημμελῶς «Ἐγκιλίζεται: κακοηθεύεται, κτέ.». Γίνεται δ' ὑπ' αὐτοῦ μνεία καὶ τοῦ ἁπλοῦ «Κιλικίζεσθαι: κακοηθίζεσθαι». Μόνου τοῦ ἐνεργητικοῦ ἐγκιλικίζειν ἔχομεν παλαιὸν μαρτύριον τὸ τοῦ Φερεκράτους «ἀείποθ' ἡμῖν ἐγκιλικίζουσ' οἱ θεοί» (Ἴδε Κόκκιον ἐν τῇ συλλογῇ τῶν Ἀποσπασμάτων τῶν Κωμικῶν Τόμ. Α', σελ. 196, 166). Ἀνεγνώσθη δὲ καὶ ἐν ἀποσπάσματι τοῦ Ἀριστοφάνους ἐγκιλικίσαιμ' (Ἴδε Βλαϋδέσιον ἐν τῇ ἐκδόσει τῶν Ἀριστοφάνους Ἀποσπασμάτων σελ. 56, 116. Πρβ. καὶ σελ. 411).

Παράδοξον ἡμῖν φαίνεται τὸ παρὰ τῷ Ἡσυχίῳ κείμενον «Αἰγυπτιασμένη κατάστασις: οὕτως ἐλέχθη ὑπὲρ Ἰώνων». Αἰγυπτιασμένη ἔγραψεν ὁ Μουσοῦρος ἀντὶ τοῦ ἐν τῷ κώδικι αἰγυπτιασμένΟΣ, ᾐγυπτιασμένη δ' ὁ Βέργκιος ἐν *Commentat. de Reriqu. Com. Att. Ant.* σελ. 262. Ὁ Σμιδίτιος ἐν τῇ ἐκδόσει τοῦ Ἡσυχίου Τόμ. Α', σελ. 71 εἴκασεν «Αἰγυπτιασμός: κατάστασις ... ἐπ' Ἰνάρῳ». ἐμνημόνευσε δὲ (σελ. 554) καὶ τὴν ὑπὸ τοῦ Μεινεκίου γενομένην ἀνάγνωσιν «Αἰγυπτιασμένη κατὰ στάσις: ὑπὸ Ἰώνων». Παρατηρητέον δ' ὅτι ὁ Βέργκιος παραθέμενος ἐν τῷ ἀρτίως μνημονευθέντι βιβλίῳ τὴν ἐν ταῖς Θεσμοφοριαζούσαις τοῦ Ἀριστοφάνους στίχ. 921 -3 ῥῆσιν ἔγραψεν ᾐγυπτιάζετο ἀντὶ τοῦ ᾐγυπτιάζετ' ἤτοι ᾐγυπτιάζετΕ.

οἶμ' ὡς πανοῦργος καὐτὸς εἶναί μοι δοκεῖς
καὶ τοῦδέ τις ξύμβουλος· οὐκ ἐτὸς πάλαι
ᾐγυπτιάζετο;

Εἶνε δὲ τοῦτο πάντως ἀβλέπτημα.

Ἐν τέλει παρατηροῦμεν ὅτι παρὰ τῷ Σουΐδᾳ κεῖται «Κατειλωτισμένος: καταδεδουλωμένος· ἐκ τοῦ εἵλως εἵλωτος (εἵλως εἵλωτος), ὃ σημαίνει τὸν δοῦλον» καὶ παρὰ τῷ Ἡσυχίῳ «Καθωμηρευμένα: καθ' Ὅμηρον εἰρημένα». Σημειωτέον δ' ὅτι ἐν ἀποσπάσματι τοῦ Ἑρμίππου ἀντὶ τοῦ «ὕστερον δ' αὐτὸν στρατηγὸν οὓς ἀνειλωτημένην κτέ.» ὁ μὲν Μεινέκιος ἀνέγνω «ὕστερον δ' αὐτὴν στρατηγῶν οὖσαν εἱλωτισμένην κτέ.», ὁ δὲ Κόκκιος «ὕστερον δ' αὐτὴν στρατηγῶν εὖ συνειλωτισμένην κτέ.» (Ἴδε Κόκκιον ἐν τῇ συλλογῇ τῶν Ἀποσπασμάτων τῶν Κωμικῶν Τόμ. Α', σελ. 247, 71). Ἐν τῷ μεταγενεστέρῳ ἑλληνισμῷ ἀπαντᾷ καὶ ῥῆμα καθομηρίζω (Ἴδε Θησ. Στεφ. Τόμ. Δ', σελ. 795 δ'. Πρβ. καὶ Βοισσονάδην εἰς Ἀρισταίν. σελ. 270). Παρατηροῦμεν προσέτι ὅτι κυρίου ὀνόματος παράγωγον ἐνομίσθη ὑπὸ παλαιῶν γραμματικῶν τὸ ῥῆμα σεσελλίσθαι, σεσέλλισαι, περὶ οὗ ἴδε Μεινέκιον ἐν τῇ συλλογῇ τῶν Ἀποσπασμάτων τῶν Κωμικῶν Τόμ. Β', σελ. 585, καὶ τὸ ἀκκίζεσθαι καὶ τὸ μακκοᾶν. Περὶ τοῦ σιβυλλιᾶν (καὶ ἀθηνιᾶν) καὶ σωκρατᾶν ἢ σωκρατεῖν (ἐσωκράτων ἢ ἐσωκράτουν) καὶ ἄλλων τινῶν οὐδὲν νῦν λέγομεν.

Εἰς ἃ ἐν τοῖς ἡγουμένοις ἐγράψαμεν ποιούμενοι λόγον περὶ ῥημάτων ἐσχηματισμένων ἐξ ὀνομάτων ἐθνικῶν καὶ κυρίων παρέσχον ἀφορμὴν αἱ παρατηρήσεις τοῦ Βαλκεναρίου καὶ τοῦ Βρεδοβίου διαλαμβανόντων περὶ τῶν τύπων ἐκδεδωρίδαται καὶ ἐκδεδωρίωνται· νομίζομεν δ' ὅτι συμβάλλονταί πως τὰ ὑφ' ἡμῶν γεγραμμένα εἰς ἀσφαλεστέραν κρίσιν περὶ τοῦ ὑποκειμένου ἐν τῷ λόγῳ πράγματος. Εἴπομεν πρότερον ὅτι ἀπόβλητον κρίνομεν τὸν τύπον ἐκδεδωρίευνται. Λέγομεν δὲ νῦν ὅτι σφόδρ' ὀκνοῦμεν ἡμεῖς νὰ ἐγκρίνωμεν τὴν γραφὴν τοῦ Βαλκεναρίου ἐκδεδωρίωνται· διότι οὐχὶ ἱκανῶς καθ' ἡμᾶς εὐοδοῦται ὁ τύπος οὗτος οὔτ' ἐκ τοῦ ἐκβαρβαροῦσθαι οὔτ' ἐκ τοῦ αἰγυπτιοῦν. Ῥῆμα δωριοῦν-οῦσθαι καὶ ἐκδωριοῦν-οῦσθαι οὐδέποτ' ἴσως προηνέχθη ὑφ' Ἑλληνικοῦ στόματος. Συνήθης ὑπῆρχε τοῖς Ἕλλησιν

ἡ χρῆσις ῥημάτων παρηγμένων ἐξ ἐθνικῶν ὀνομάτων διὰ τῆς καταλήξεως ΙΖΩ, οἷον μηδίζω, ἑλληνίζω, λακωνίζω, ἀττικίζω, κτλ. Ὅμοιον τούτοις εἶνε τὸ δωρίζω, ἐξ οὗ τὸ ἐπίρρημα δωριστί. Ὡς δ' ἐρρήθη ὑπὸ τοῦ Θουκυδίδου παθητικῶς ἡλληνίσθησαν, ἤτοι Ἕλληνες ἐγένοντο, οὕτως ἠδύνατο κάλλιστα νὰ λεχθῇ καὶ ἐδωρίσθησαν, τουτέστι Δωριεῖς ἐγένοντο, καὶ κατὰ παρακείμενον ἰωνιστὶ προενηνεγμένον δεδωρίδαται, ἤγουν Δωριεῖς γεγόνασιν (ὃ βλέπει τις παρὰ τῷ Παυσανίᾳ Ἀττ. ΛΘ', 5 «Μεγαρεῖς μὲν — ἔθη καὶ φωνὴν μεταβαλόντες Δωριεῖς γεγόνασι'»), καὶ μετὰ τῆς προθέσεως ἘΚ τὸ τελέως ἢ ἐντελῶς σημαινούσης ἐκδεδωρίδαται. Φέρεται δ', ὡς ἐδηλώθη, ἐν τοῖς ἀντιγράφοις τοῦ Ἡροδότου καὶ γραφὴ ἐκδεδωριᾶται ἤτοι ἐκδεδωρίαται, ἥτις οὐδὲν ἄλλο πιθανῶς εἶνε ἢ ἐκδεδωρίΔαται. Εὐκολώτατον ἦτο νὰ ἐκρυῇ τὸ Δ πρὸ τοῦ Α. Φαίνεται δ' ὅτι, ἐπειδὴ συγχέονται ὑπὸ τῶν βιβλιογράφων τὸ στοιχεῖον Α καὶ ἡ δίφθογγος ΕΥ, ὡς παρετήρησεν ὁ Κόβητος ἔν τ' ἄλλοις βιβλίοις καὶ ἐν τῷ Λογίῳ Ἑρμῇ Τόμ. Α', σελ. 226 καὶ 452, μετέπεσε τὸ ἐκδεδωρίΑται εἰς τὸ ἐκδεδωρίΕΥται, ὅπερ εἰς πληθυντικὸν ὑποκείμενον ἀναφερόμενον μετεβλήθη, ὡς εἰκός, εἰς τὸ ἐκδεδωρίευΝται.

Ἀπαντᾷ δὲ παρὰ τῷ Ἡροδότῳ καὶ «τούτων βαναυσίης οὐδεὶς δεδάηκε οὐδέν, ἀλλ' ἀνέωνται ἐς τὸ μάχιμον» (βιβλ. Β', 165). Μνημονεύονται δὲ ὑπὸ τοῦ Στεινίου καὶ γραφαὶ ἀλλ' ἀνέονται - ἀλλὰ νέονται καὶ ἀλλ' ἀνεῖνται. Ὁ Βαίριος γράφει ἐν τῇ δευτέρᾳ ἐκδόσει τοῦ Ἡροδότου Τόμ. Α', σελ. 805 «ἀλλ' ἀνεῖνται ἐς τὸ μάχιμον. Vulgo ἀνέονται, quod dictum volunt pro ἀνεῖνται a verbo ἀνίημι, quodque iam H. Stephanus mutatum voluit in ἀνέωνται, probante Wesselingio atque Buttmanno (Gramm. Gr. pag. 541) et Dindorfio (pag. XXXVII), accedente ipsius codicis Florentini auctoriate. Elmslej. ad Euripid. Heracl. 3 scribi voluit ἀνέαται. Equidem cum Bredovio pag. 395 accurate haec tractante et Kuehnero Gr. Gr. §. 211, 2 reposui ἀνεῖνται, ut II, 65». Ἐν τῷ τόπῳ τούτῳ κεῖται τὸ ἑνικὸν ἀνεῖται. Ὁ Μερζιδόρφιος ἰσχυρίζεται ἐν *Stud. Curt.* Τόμ. Η', σελ. 175 ὅτι ἐγράφη ὑπὸ τοῦ Ἡροδότου ἀνέωνται (Πρβ. καὶ Κούρτιον ἐν τῷ *Das Verb.* Τόμ. Β', σελ. 238 ἐκδ. 6 καὶ Σχούλζιον ἐν *Quaest. Epic.* σελ. 228 καὶ Γ.

Μεϋῆρον ἐν Ἑλλην. Γραμματ. σελ. 76-7 καὶ σελ. 639 ἐκδ. γ'. Ἴδε καὶ τὴν ὑπὸ τοῦ Βλασσίου γενομένην ἔκδοσιν τῆς τοῦ Κυννήρου Διεξοδικῆς Γραμματικῆς τῆς Ἑλλην. Γλώσσης Μέρ. Α', Β', σελ. 201 καὶ 209).

Εἴδομεν ὅτι ἐποιήσατο ὁ Ἡρόδοτος χρῆσιν τῶν ῥηματικῶν σχηματισμῶν τετάφαται, κτλ. καὶ ἀγωνίδαται, κτλ. καὶ εἰρέαται, κεκλέαται, κτλ. Ὁ τύπος εἰρέαται καὶ ἕτεροι ὅμοιοι τοῖς μνημονευθεῖσιν ἀπαντῶσι καὶ ἐν τοῖς συγγράμμασι τοῦ Ἱπποκράτους, οἷον

γεγράφαται Τόμ. Γ', σελ. 43 (Γαλην. Τόμ. ΙΗ', Β', σελ. 595).

διακεκόφαται Τόμ. Α', σελ. 378. Φέρεται καὶ γραφὴ διακεκομμέναι εἰσί.

κεκρύφαται Τόμ. Β', σελ. 756 «τὰ ἐπιμήνια κεκρύφαται».

ἀποκεκρύφαται Τόμ. Β', σελ. 870 «τὰ ἐπιμήνια ἀποκεκρύφαται».

εἰθίδαται Τόμ. Α', σελ. 307 «εὐφόρως μὲν φέρουσι τὰ βρώματα ἃ εἰθίδαται—δυσφόρως δὲ φέρουσι τὰ βρώματα ἃ μὴ εἰθίδαται». Ἐν τοῖς ἀντιγράφοις κεῖται καὶ εἰθισμένοι εἰσίν, οὐδὲν ἄλλο ὂν ἢ ἐξήγησις τοῦ Ἰωνικοῦ τύπου (Ἴδε Ἑρμερίνσιον εἰς Ἱπποκράτ. περὶ Διαίτ. Ὀξ. σελ. 167. Πρβ. καὶ Ἰ. Μυλλῆρον ἐν τῇ ἐκδόσει Μικρῶν Συγγραμμάτων τοῦ Γαληνοῦ Τόμ. Β', σελ. XIX). Εἶνε καὶ ἐν ἑτέρῳ τόπῳ εἰρημένον κατὰ περίφρασιν «οὐδὲ προβάλλεσθαι τὰ τοιαῦτα ζητήματα εἰθισμένοι εἰσὶν (εἰσὶ) οἱ ἰητροί», ἀνθ' οὗ ὁ Λιτραῖος ἐξέδωκε κατ' ἀντίγραφον εἴθισται τοῖς ἰητροῖς (Ἴδε Ἑρμερίνσιον εἰς Ἱπποκράτ. Τόμ. Α', σελ. 292). Ἐν τῇ Τευβνηρείῳ τοῦ Ἱπποκράτους ἐκδόσει Τόμ. Α', σελ. 112, 20 κατεχωρίσθη ἡ ἀνάγνωσις τοῦ Ἰλβέργου εἰθίδαται οἱ ἰητροί.

τετεχνέαται Τόμ. Β', 45. Ἴδε Σχαιφῆρον εἰς Γρηγόρ. Κορ. σελ. 485 καὶ Βρεδόβιον ἐν *Quaest. Crit. de Dial. Herod.* σελ. 289.

εἰρέαται Τόμ. Β', σελ. 482 «ταῦτα μὲν ἐς τοῦτό μοι εἰρέαται» καὶ σελ. 485 «ταῦτα μέν μοι εἰρέαται ἐς τοῦτο» καὶ σελ. 490 «ταῦτα δέ μοι ἐς τοῦτο εἰρέαται». Ὁ Ματθίας γράφει ἐν Διεξοδ. Ἑλλην. Γραμματ. σελ. 465 ἐκδ. γ' «εἰρέαται Herod. 7, 81. st. εἴρηνται, welches bei Hippokr. T. I. p. 373. 374. 376. 707. etc st. εἴρηται zu stehen scheint». Ἀλλ' ὁμοίως τῷ ταῦτα εἰρέα-

ται εἶνε λελεγμένον τὰ ἐπιμήνια κεκρύφαται καὶ τὰ ἐπιμήνια ἀποκεκρύφαται. Παρατηρητέον δ' ὅτι ἐν τῷ περὶ Διαίτης Ὀξέων ΞΓ' (Τόμ. Α', σελ. 323) πρὸς τῇ γνησίᾳ γραφῇ «τὰ μέν που πρόσθεν εἴρηται, τὰ δὲ ἐν αὐτοῖσι τοῖσι καιροῖσι ῥηθήσεται» φέρεται καὶ ἡ εἰρέαται.

(εἰρύαται Τόμ. Α', σελ. 13 «ὑποχόνδρια τούτοισι εἴσω εἰρύαται». Ὁ Ἑρμερίνσιος ἐξέδωκεν ἐν σελ. 42 «ὑποχόνδρια τούτοισι εἴσω εἰρύΕται» καὶ ἔγραψε τὴν σημείωσιν τήνδε· «Εἰρύεται ex Erot. dedi et dare debueram in Prorrh.». Ἐν Τόμ. Β', σελ. 761 ἐφέρετο ἄλλοτε κακῶς «καὶ ὁ στόμαχος οὐ πάμπαν εἰρύαται τὴν τροφήν» ἀντὶ τοῦ εἰρύΕται. Σημειωτέον δ' ὅτι ὁ Ἑρμερίνσιος ἐν μὲν σελ. 719 ἐξέδωκε «τὰ σκέλεα εἰρύΕται», ἐν δὲ σελ. 838 «τὰ σκέλεα εἰρύΑται» ἀντὶ τοῦ «τὰ σκέλεα ὕστερον»).

Ὁ Κοίνιος ἐν ταῖς εἰς Γρηγόριον τὸν Κορίνθου σημειώσεσι (σελ. 485 Σχαιφ.) λέγει «ut Ippocratis τεχνέαται p. 17,55. Huic levem mendam deme p. 346,2. qui domos aedificant δίαιταν ἀνθρωπίνην μιμέεται, τὰ μὲν ξηρὰ ὑγραίνοντες —. Scripserat de more Ionico μιμέαται, imitantur». Ὀρθῶς νῦν ἀναγινώσκεται παρὰ τῷ Ἱπποκράτει Τόμ. Γ', σελ. 411 «δίαιταν ἀνθρωπίνην μιμέονται κτέ.». Πρβ. σελ. 410 «φύσιν τε ἀνθρώπου μιμέονται» καὶ σελ. 408 «ὃ μιμέονται».

Ἥκιστα δ' ἀναγκαῖον ὑπολαμβάνομεν νὰ ἐξετασθῇ τίνες τῶν προκαταλεχθέντων παρακειμένων κεῖνται ἐν γνησίοις τοῦ Ἱπποκράτους συγγράμμασι καὶ τίνες ἐν νοθευομένοις. Παρατηροῦμεν δ' ὅτι φέρονται παρὰ τῷ Ἱπποκράτει καὶ οἱ κοινοὶ τύποι, οἷον εἴρηνται, δεδούλωνται (Τόμ. Α', σελ. 302 καὶ σελ. 280), κτλ. (Ἴδε Ῥεννῆρον ἐν *Stud. Curt.* Τόμ. Α', Β', σελ. 24 καὶ Μειστῆρον ἐν τῷ *Die Mimiamb. des Herod.* σελ. 243). Σημειωτέον δ' ὅτι ἐν τῇ Τευβνηρείῳ ἐκδόσει τοῦ Ἱπποκράτους Τόμ. Α', σελ. 27, 14 εἶνε γεγραμμένον «πρὸς τοῦτο τετέχνηνται» ἀντὶ τοῦ τετεχνέαται, οὗ ἐμνήσθημεν ἐν τοῖς ἄνω.

Ἔχομεν καὶ ἐξ ἄλλων ἰωνιστὶ συγγραψάντων νὰ μνημονεύσωμεν παραδείγματα τρίτου πληθυντικοῦ προσώπου παθητικῶν παρακειμένων περατουμένου εἰς ΑΤΑΙ, οἷον

γεγράφαται Ἀρεταῖ. σελ. 159 καὶ 221 καὶ 224 καὶ 270 Ἑρμερ. Ἐν πᾶσι τοῖς χωρίοις τούτοις εἶνε συντεταγμένον τὸ γεγράφαται πληθυντικῷ ὑποκειμένῳ οὐδετέρου γένους.

ἀποδεδέχαται Λουκιαν. (ἢ Ψευδολουκ.) περὶ τῆς Συρ. Θεοῦ 10. Ὁ Κόβητος γράφει ἐν *Var. Lect.* σελ. 212 «In §. 2. pro ἀποδέξαι requiro καταδέξαι, et § 10. ὁρταὶ καὶ πανηγύριες καταδεδέχαται pro ἀποδεδέχαται».

λελέχαται Ἀρεταῖ. σελ. 212 καὶ 229. Τοῦ τύπου λελέχαται γίνεται μνεία ὑπὸ Γρηγορίου τοῦ Κορίνθου σελ. 485 καὶ ὑπὸ τοῦ Θεοδοσίου σελ. 57, 12 Ἱλγ. καὶ ὑπὸ τοῦ Χοιροβοσκοῦ σελ. 697, 31 Γαισφ.

ἀπεστερέαται Εὐσέβ. ἐν Στοβ. Ἀνθολ. ΙϚ΄, 14. Ἐγράφετο ἄλλοτε ἀπΟστερέαται, ἐπηνώρθωσε δ' αὐτὸ ὁ Σχαιφῆρος ἐν τῇ ἐκδόσει Γρηγορίου τοῦ Κορίνθου σελ. 485. Σημειωτέον δ' ὅτι ἀντὶ τοῦ ἐν ἑτέρῳ τόπῳ τοῦ Εὐσεβίου κειμένου (Στοβ. Ἀνθολ. ΡΖ΄, 9) «ὅδε μὲν καὶ ὅδε ἄρχουσι καὶ τετιμέαται» ἓν τῶν ἀντιγράφων ἔχει τετιμέΩΝται, ἕτερον δὲ τιμέονται. Ὁ Ἅλμιος ἀνέγνω τιμέωνται, ὃ ἐνέκρινε καὶ ὁ Μεινέκιος ἐν τῇ ἐκδόσει τοῦ Στοβαίου Ἀνθολογίου Τόμ. Δ΄, σελ. 33, 12. Ὁ Κόβητος ἐν τῇ Μνημοσύνῃ 1860, σελ. 107 νομίζει ὀρθὸν τὸ διὰ τοῦ Ο προενηνεγμένον τιμέΟνται.

εἰρέαται Ἀρεταῖ. σελ. 251.

μεμιμέαται Λουκιαν. (ἢ Ψευδολουκ.) περὶ τῆς Ἀστρολογ. 6.

μεμνέαται Δημόκρ. ἐν Στοβ. Ἀνθολ. ΜϚ΄, 47 (Δημόκρ. Μουλλ. σελ. 196, 204). Μνημονεύεται τὸ μεμνέαται ὑπὸ τοῦ Σουΐδα λ. ἕαται. Πρβ. καὶ Κραμ. Ἀν. Παρ. Τόμ. Δ΄, σελ. 19, 15.

(εἵαται Λουκιαν. ἢ Ψευδολουκ. περὶ τῆς Συρ. Θεοῦ 31 «ἐν δὲ τῷδε εἵαται τὰ ἕδεα». Σημειωτέον δ' ὅτι ἀπᾴδει τοῦτο τῆς Ἡροδοτείου χρήσεως, καθ' ἣν λέγεται κατΕαται-ἀποκατΕαται).

Ὁ Λ. Μεϋῆρος λέγει ἐν *Vergl. Grammat.* Τόμ. Α΄, σελ. 934-5 ἐκδ. Ϛ΄ «λελάχαται *sie sind durchs Loss bestimmt* (bei späteren)». Ἐν τοῖς τῆς Πυθαγορείας Περικτιόνης παρὰ Στοβ. Ἀνθολ. ΠΕ΄, 19 φέρεται «κἂν ἔῃ δὲ φαῦλα τάπερ λελάχαται». Ἀποφαίνεται δὲ περὶ αὐτοῦ ὁ Μεινέκιος ἐν τῇ ἐκδόσει τοῦ Στοβαίου Ἀνθολογίου Τόμ. Γ΄, σελ XXVI «λελάχαται. mira forma pro λέλαχε». Ἀλλ' ὁ Κό-

βητος γράφει ἐν τῇ Μνημοσύνῃ 1874, σελ. 436 «Absurdo errore scribitur λελΑχαται. Meinekius *mira forma pro* λέλαχε. Minime gentium: quod paullo ante in singulari numero dixerat ταῦτα μὲν λελέχθω nunc in plurali Ionice posuit τάπερ λελΕχαται, *quae dicta sunt*».

Ἐν τοῖς τοῦ Δημοκρίτου παρὰ Στοβ. Ἀνθολ. ΜΔ', 18 κεῖται «ὅκωσπερ περὶ κιναδέων τε καὶ ἑρπετέων (ἑρπετῶν) γεγράφαται τῶν πολεμίων, οὕτω καὶ κατὰ ἀνθρώπων δοκέει μοι χρεὼν εἶναι ποιέειν». Τὸ χωρίον τοῦτο εἶνε ὅμοιον τῷ παρὰ τῷ Ἡροδότῳ ἀπαντῶντι «ὡς δὲ ἄρα παρεσκευάδατο τοῖσι Ἕλλησι», περὶ οὗ ἐποιησάμεθα λόγον ἐν τοῖς ἔμπροσθεν. Ὁ Μουλλάχιος λέγει ἐν τῇ ἐκδόσει τῶν Ἀποσπασμάτων τοῦ Δημοκρίτου σελ. 311 «Verbum plurale γεγράφαται singulari *sriptum est* cum Gesnero reddidimus, sed pluralem numerum, in quo haesit Burchardus, a Democrito usurpatum arbitramur, quod varias Abderitarum leges de hujusmodi rebus constitutas respiceret». Ταῦτα σοφώτερα ἡμῖν φαίνονται ἢ ἀληθέστερα. Ἐπειδὴ δυσκόλως ἡμεῖς πειθόμεθα ὅτι παρελήφθη ὑπὸ τοῦ Δημοκρίτου τὸ πληθυντικὸν γεγράφαται ἀντὶ τοῦ ἑνικοῦ γέγραπται, εἰκάζομεν ὅτι ἐρρήθη ὑπ' αὐτοῦ «ὅκωσπερ περὶ κιναδέων καὶ ἑρπετῶν γέγραφα τῶν πολεμίων, οὕτω καὶ κατὰ ἀνθρώπων δοκέει μοι χρεὼν εἶναι ποιέειν· κατὰ νόμους τοὺς πατρίους κτείνειν πολέμιον ἐν παντὶ κόσμῳ». Ἔγραψε δ' ἀληθῶς ἐν τοῖς ἡγουμένοις ὁ Δημόκριτος (Στοβ. Ἀνθολ. ΜΔ', 16) «κατὰ δὲ ζωΐων ἔστιν ὧν φόνου καὶ μὴ φόνου ὧδε ἔχει· τὰ ἀδικέοντα καὶ θέλοντα ἀδικέειν ἀθῷος ὁ κτείνων, καὶ πρὸς εὐεστοῦν τοῦτο ἔρδειν μᾶλλον ἢ μή». Παρατηροῦμεν δ' ἐν παρόδῳ ὅτι γελοιότατον εἶνε τὸ ἑρπετέων, ἄτοπον δὲ τὸ γεγραμμένον ὑπὸ τοῦ Μουλλαχίου ἐν τῇ ἐκδόσει τῶν Ἀποσπασμάτων τοῦ Δημοκρίτου σελ. 256 «Jonum more Democritus inseruit ε verbis ξυμφορέων et ἀξυμφορέων, quemadmodum idem κενεά et ἑρπετέων dixit». Ὀρθῶς ὁ Κόβητος ἐν τῇ Μνημοσύνῃ 1860, σελ. 106 ἀνέγνω «οὖρος γὰρ συμφόρων καὶ ἀσυμφόρων τέρψις καὶ ἀτερπίη». Ὁ Κοραῆς ἐν τῇ ἐκδόσει τοῦ Ἐπικτήτου Ἐγχειριδίου καὶ τοῦ Κέβητος Πίνακος σελ. νδ' μνημονεύσας τὴν ῥῆσιν τοῦ Δημοκρίτου ἐπιφέρει «Ὅπου γράφε, κατὰ τὴν διάλεκτον

τοῦ Δημοκρίτου, ΟΥΡΟΣ ΣΥΜΦΕΡΕΩΝ καὶ ΑΣΥΜΦΕΡΕΩΝ κ.τ.λ. Τὸ Συμφερὲς καὶ Ἀσυμφερὲς (Κατὰ τὸ Περιφερὲς καὶ Ἀπεριφερὲς) δὲν ἐθησαυρίσθησαν ἀκόμη εἰς τὰ Λεξικά». Προχείρως ταῦτα καὶ αὐτοσχεδίως εἶνε ὑπὸ τοῦ ἀοιδίμου ἀνδρὸς εἰρημένα.

Σημειωτέον δ' ὅτι καὶ ἐν δωριστὶ γεγραμμένῳ λόγῳ ἐγένετο χρῆσις τοῦ παρακειμένου γεγράφαται. Παρὰ τῷ Ἀρχιμήδει ἀπαντᾷ Τόμ. Β', σελ. 110, 8 καὶ σελ. 114, 4 καὶ σελ. 120, 17 Τευβν. «ἀναγεγραφάται ὁμοίοι τομέες». Ἐν σελ. 124, 6 ὑπάρχει καὶ γραφὴ «ἀναγεγραφΕται—ὁμοίοι τομέες». Ἐν πᾶσι τοῖς χωρίοις τούτοις ἀνέγνω ὁ Τορέλλιος ἀναγεγράφΟΝται, ὡς ἔχουσι τἀντίγραφα ἐν σελ. 104, 17 «ἀναγεγράφονται—ὁμοίοι τομέες» πλὴν ἑνός, ἐν ᾧ κεῖται ὁ εἰς ΑΤΑΙ λήγων τύπος ὁ γνήσιος πάντως ὤν. Εἶνε δὲ καὶ ἐν σελ. 102, 5 ἐκδεδομένον «ἀναγεγραφάται — ὁμοίοι τομέες» ἀντὶ τοῦ πρότερον φερομένου ἀναγέγραπται. Ὁ Κούρτιος γράφει ἐν τῷ *Das Verb*. Τόμ. Β', σελ. 238 ἐκδ. β' «Ein unzweifelhafter Uebergang in die thematische Conjugation ist ferner in ἀναγεγράφονται bei Archimedes (Ahrens dor. 333) anzuerkennen, falls die Form, neben der vereinzelt auch ἀναγεγράφαται überliefert ist, Vertrauen verdient». Ἐκ τῆς Τευβνηρείου τοῦ Ἀρχιμήδους ἐκδόσεως διδασκόμεθα ὅτι ἐν ἑνὶ μόνῳ χωρίῳ ἔχουσι πάντα σχεδὸν τἀντίγραφα τὸν εἰς ΟΝΤΑΙ τελευτῶντα τύπον, ἐν δὲ τρισὶ μόνος ὁ εἰς ΑΤΑΙ περατούμενος φέρεται. Ὅθεν ἀδιστάκτως ἀποφαινόμεθα ὅτι τούτου χρῆσις ἐν πᾶσιν ὑπὸ τοῦ Ἀχιμήδους ἐγένετο.

Ἐν τῷ Μεγάλῳ Ἐτυμολογικῷ κεῖται σελ. 208, 6 «Βουόα: ἀλγεῖ τις τάχα θ' αἱ βουσόαι (τὰ νῶτα)». Φέρεται δ' ἐν τῇ Γαισφορδείῳ αὐτοῦ ἐκδόσει σελ. 597 σημείωσις τοῦ Βεκκήρου ἔχουσα ὧδε· «Hemsterhus. ad Hesych. T. II. p. 1294. not. 19. haec corrupta emendat sic: Βούόα· ἀγέλη.—τετάχαθ' αἱ βούόαι· ἀντὶ τοῦ βούσοαι. Quam emendationem probat Valckenaerius ad Theocrit. Adoniaz. p. 274 (edit. 2. p. 270.) nisi quod scribit Βουὸα—Βουὸαι—βουσόαι, et scribi quoque potuisse ait ἐτετάχαθ'» (Πρβ. καὶ Θησ. Στεφ. Τόμ. Β', σελ. 342 δ' Διδ.). Τὴν ἀνάγνωσιν ταύτην ἀποδοκιμάζει ὁ Ἀρήνσιος ἐν τῷ Περὶ Διαλ. Δωρ. σελ. 77 δοξάζων

ὅτι ἐν τῷ τάχα θ' αἳ λανθάνει τῆς λέξεως βουὄα ἐξήγησις ταχεῖα, θοή.

Παράδοξος εἶνε ὁ τύπος γεγράψαται (γεγραψάται) ὁ ἀπαντῶν ἐν τοῖς Ἡρακλεωτικοῖς Πίναξιν Α', στίχ. 121 «ὅσσα ἐν τᾷ συνθήκᾳ γεγραψάται». Παραβάλλεται δὲ πρὸς τὸν μεμισθώσωνται (μεμισθωσώνται) τὸν κείμενον ἐν στίχ. 106 «ἄν κα αὐτοὶ μεμισθωσώνται». Περὶ τῶν τύπων τούτων ἐποιήσατο λόγον ὁ Ἀρήνσιος ἐν τῷ *De Dial. Dor.* σελ. 334 καὶ ὁ Κούρτιος ἐν *Stud.* Τόμ. Α', α', σελ. 244 καὶ ἐν τῷ *Das Verb.* Τόμ. Α', σελ. 96 καὶ Τόμ. Β', 253 ἐκδ. β' καὶ ὁ Μειστῆρος ἐν *Stud. Curt.* Τόμ. Δ', σελ. 431. Πρβ. καὶ τὴν τοῦ Κυννήρου Διεξοδ. Γραμματικὴν τῆς Ἑλλην. Γλώσσης Μέρ. Α', β', σελ. 75 Βλασσ.

Ἐν τέλει παρατηροῦμεν ὅτι ἐν ἐπιγραφῇ τοῦ Ὠρωποῦ, Ἐπιγρ. Μεγαρ. Ὠρωπ. Βοιωτ. 235, 16, σελ. 70 Διττεμβ. φέρεται «τὰ δὲ μέζονα ἠχοῖ ἑκάστοις αἱ δίκαι ἐν τοῖς νόμοις εἴρηται, ἐντοῦθα γινέσθων». Νομίζεται δ' ὑπὸ τοῦ Οὐϊλαμοβιτζίου ἐν τῷ Ἑρμῇ 1886, σελ. 98 ὅτι κατὰ συναλοιφὴν τὸ εἴρηται ἐγένετο ἐκ τοῦ εἰρέαται, ὡς καὶ ὑπὸ τοῦ Βλασσίου ἐν τῇ ἐκδόσει τῆς Κυννηρείου Γραμματικῆς Μέρ. Α', β', σελ. 77· ἐκφέρεται δ' ὑπ' αὐτοῦ προπερισπωμένως εἰρῆται. Πρβ. καὶ Σμύθιον ἐν *Ion.* σελ. 507.

ΜΕΡΟΣ ΙΗ'.

Τρίτα πληθυντικὰ πρόσωπα παθητικῶν παρακειμένων λήγοντα εἰς ΑΤΑΙ καὶ παθητικῶν ὑπερσυντελίκων τελευτῶντα εἰς ΑΤΟ παρ' Ὁμήρῳ καὶ ἄλλοις.

Πολλάκις μὲν εὑρίσκεται ἐν τοῖς Ὁμηρικοῖς ἔπεσι τὸ τρίτον πληθυντικὸν πρόσωπον τοῦ παθητικοῦ παρακειμένου περατούμενον εἰς ΑΤΑΙ, πολλάκις δὲ τὸ τοῦ παθητικοῦ ὑπερσυντελίκου προενηνεγμένον διὰ τῆς καταλήξεως ΑΤΟ, οἷον

ἐπιτετράφαται Ἰλ. Β, 25 καὶ 62. Ἀπολλών. Σοφιστ. Λεξ. Ὁμηρ. σελ. 74, 28 «Ἐπιτετράφαται: ἐπιτετραμμένοι εἰσίν· Ἰακὸν δὲ τὸ σχῆμα». Ἡσύχ. «ἘπιτετράφανΝται: ἐπιτετραμμένοι εἰσίν». Ἴδε καὶ Σουίδ. σελ. 410 β′ Βεκκ. καὶ Κραμ. Ἀν. Ὀξ. Τόμ. Α′, σελ. 127, 13 καὶ σελ. 395, 26 καὶ Ἐτυμ. Μέγ. σελ. 365, 52 καὶ σελ. 366, 8· ἔτι δὲ σελ. 754, 28. Παρὰ τῷ Ψευδοπλουτάρχῳ περὶ τοῦ Βί. καὶ τῆς Ποιήσ. Ὁμήρ. ΙΑ′ κεῖται «Ἰδίως δὲ λέγουσι καὶ τὸ τετράφαται καὶ τὰ τοιαῦτα».

δειδέχαται Ὀδ. Η, 72.

ἔρχαται Ἰλ. Π, 481. Ὀδ. Κ, 283. Ἡσύχ. «Ἔρχαται: πέφρακται, συνέχονται». Ὑπὸ τοῦ Εὐσταθίου σελ. 1071, 48 γίνεται ἐξήγησις τοῦ παρακειμένου ἔρχαται διὰ τοῦ ἐνεστῶτος καθείργνυνται. Ἐν Ἰλ. Π, 481 κεῖται «ἔνθ' ἄρα τε φρένες ἔρχαται ἀμφ' ἀδινὸν κῆρ», ὃ ἐν τοῖς Σχολίοις Τόμ. Β′, σελ. 111, 31 Δινδ. ἑρμηνεύεται διὰ τοῦ «ὅπου αἱ φρένες ἐγκαθειργμέναι εἰσὶ περὶ τὴν ψυχήν». Ἔχει δὲ τὸ ἔρχαται πάντως παθητικὴν σημασίαν, δεινῶς δ' ὁ Ἑύνιος σφάλλεται λέγων ἐν τῇ ἐκδόσει τῆς Ἰλιάδος Τόμ. Ζ′, σελ. 224 «Praestat active dictum accipere φρένες ἀμφιειργμέναι εἰσίν, pro περιείργουσι, τὸ κῆρ, sepiunt, circumdant, muniunt».

ὀρωρέχαται Ἰλ. Π, 834. Εὐστάθ. σελ. 1089, 34 «Τὸ δὲ ὀρωρέχαται Ἰωνικῶς φρασθὲν οὐκ ἄλλως ἢ διὰ τοῦ ἐτανύσθησαν ἑρμηνεύεται, ὅπερ οὐ πρὸ πολλῶν ἐφάνη ἐπὶ ἵππων συντόνως τρεχόντων λεγόμενον». Πρβ. Σχολ. Ἰλ. Τόμ. Δ′, σελ. 141, 16 καὶ Κραμ. Ἀν. Ὀξ. Τόμ. Α′, σελ. 451, 14.

τετεύχαται Ἰλ. Ξ, 53 καὶ 220. Ὀδ. Β, 63. Ξ, 138. Τ, 563. Ἐτυμ. Μέγ. σελ. 753, 45 «Τετάχαται καὶ τετεύχαται. Ἀπὸ τοῦ τεύχω τεύξω τέτευχα τέτευκται καὶ Ἰακῶς τετεύχαται. Τὸ δὲ ἀπὸ τοῦ τάσσω τάξω ὁμοίως Ἰακῶς» (Πρβ. καὶ Ζωναρ. Λεξ. σελ. 1725 καὶ Κραμ. Ἀν. Ὀξ. Τόμ. Α′, σελ. 411, 15). Ἄξιον σημειώσεως εἶνε ὅτι λέγεται μὲν τέτΥξαι, τέτυκται, τετύγμην, κτλ., ἀλλὰ τετΕΥχαται καὶ τετΕΥχατο - ἐτετεύχατο. Ἴδε Σχούλζιον ἐν *Quaest. Ep.* σελ. 20 - 1. Πρβ. καὶ Κούρτιον ἐν τῷ *Das Verb.* Τόμ. Β′, σελ. 241 ἐκδ. β′ καὶ Λ. Μεϋῆρον ἐν *Vergl. Gramm.* Τόμ. Α′, σελ. 829 - 30 καὶ 920 ἐκδ. β′.

ἀκηχέδαται Ἰλ. Ρ, 637. Σουίδ. «Ἀκηχέδαται: λυποῦνται».

Ἐν τῷ κώδικι τοῦ Ἡσυχίου φέρεται «Ἀκἀχεδᾶται: λυπεῖται». Πρβ. Εὔνιον ἐν τῇ ἐκδόσει τῆς Ἰλιάδος Τόμ. Ζ', σελ. 381.

ἐρηρέδαται Ἰλ. Ψ, 284 καὶ 329. Ἀπολλών. Σοφιστ. Λεξ. Ὁμηρ. σελ. 76, 3 «Ἐρηρέδαται: ἐρηρισμένοι (ἐρηρεισμένοι) εἰσίν· Ἰακὸν δὲ τὸ σχῆμα τοῦ ῥήματος». Ἐτυμ. Μέγ. σελ. 372, 44 «Ἐρηρέδαται. Ἰλιάδος Ψ· λᾶε δὲ τοῦ ἑκάτερθεν ἐρηρέδαται· ἐρηρεισμένοι εἰσὶν ἐν τῇ γῇ, προσπελάζονται. Ἀπὸ τοῦ ἐρείδω ἐρείσω ἤρεικα ἤρεισμαι ἤρεισται καὶ Ἀττικῶς ἐρηρέδαται, τῆς Γ' συλλαβῆς συσταλείσης». Ἐν τῷ κώδικι τοῦ Ἡσυχίου εἶνε γεγραμμένον «ἘρηρεδαΠαί: ἐρηρεισμένοι εἰσίν» καὶ «ἘρηρεΤΛᾶται: ἐρερΙΑσμένοι εἰσίν».

ἐρράδαται Ὀδ. Υ, 354. Ἡσύχ. «Ἐρράδαται: ἐρρασμένοι εἰσίν».

δεδαίαται Ὀδ. Α, 23. Ἐτυμ. Μέγ. σελ. 252, 49 «Δεδαίαται. Δαίω τὸ μερίζω, ὁ παθητικὸς παρακείμενος δέδαιμαι δέδαιται καὶ Ἰακῶς δεδαίαται. Καὶ ὤφειλε συσταλῆναι ἡ (προ)παραλήγουσα, ἀλλὰ διὰ τὸ μέτρον ἔμεινε τὸ Ι· διχθὰ δεδαίαται». Πρβ. Λέντζιον ἐν τῇ συναγωγῇ τῶν τοῦ Ἡρῳδιανοῦ Λειψάνων Τόμ. Β', σελ. 226. Ἐν τῷ Λεξικῷ τοῦ Σουίδα εἶνε γεγραμμένον «Δέδασται: μεμέρισται· καὶ δεδαίαται: μεμέρισται».

(ἕαται Ἰλ. Γ, 134. Ι, 628. εἵαται Ἰλ. Β, 137. Κ, 100 καὶ 161 καὶ 422. Ὀδ. Β, 403. Ζ, 307. Ἡσύχ. «ἙαΝται: κάθηνται» καὶ «Ἕανται: καθέζονται, ἧνται» καὶ «Εἵαται: κάθηνται». Φέρεται δ' ἐν τῷ κώδικι αὐτοῦ μετὰ τὴν λέξιν Αἴας καὶ «.ιᾶται: καθῆναι», τουτέστι «Αἰᾶται: κάθηνται», ἀντὶ τοῦ ἕαται. ΑΙ=Ε).

βεβλήαται Ἰλ. Λ, 657. Ὀδ. Λ, 194. Ἀπολλών. Σοφιστ. Λεξ. Ὁμηρ. σελ. 51, 11 «ΒεβλήατΟ: βεβλημένοι εἰσίν· χθαμαλαὶ βεβλημέναι (γρ. βεβλήαται) εὐναί». Ἀπαντᾷ δ' ὁ τύπος βεβλήαται καὶ ἐν τῷ εἰς Ἀπόλλωνα Ὁμηρικῷ Ὕμνῳ στίχ. 20.

πεποτήαται Ἰλ. Β, 90. Ἐν τῷ κώδικι τοῦ Ἡσυχίου κεῖται «Πεποτ.αΝται: ἥπτανται», ὃ ἐπηνώρθωσεν ὁ Μουσοῦρος γράψας «Πεποτήαται: ἵπτανται». Πρβ. καὶ Ἐτυμ. Μέγ. σελ. 662, 19.

κεκλίαται Ἰλ. Π, 68. Ὀδ. Δ, 608. Σουίδ. «Κεκλίαται ἐκ

τοῦ κλίνω· καὶ κέκλικα ὁμοίως». Τοῦ τύπου κεκλίαται γίνεται μνεία καὶ ὑπὸ τοῦ Μεερμανν. γραμματικοῦ σελ. 655 Σχαιφ.

εἰλύαται Ὀδ. Υ, 352. Ἐν Ἰλ. Μ, 286 φέρεται «ἄλλα τε πάντα εἴλυται» καὶ εἰλύαται ἢ εἰλῦται. Ἐν τῷ κώδικι τοῦ Ἡσυχίου εἶνε γεγραμμένον «Ἰλίατε: περιιλημένε», ὃ μετεβλήθη ὑπὸ τοῦ Μουσούρου εἰς τὸ «Ἰλύαται: περιειλημένοι εἰσίν».

εἰρύαται Ἰλ. Δ, 248. Ξ, 75. Ὀδ. Ζ, 265. Ἡσύχ. «Εἰρύαται: ἀνε(ι)λκυσμέναι ἢ πεφυλαγμέναι εἰσίν».

τετράφατο Ἰλ. Κ, 189.

δειδέχατο Ἰλ. Δ, 4. Ι, 671. Χ, 435. Ἡσύχ. «Δε.δέχαΝτο: ἐδεξιοῦντο, ἐφιλοφρονοῦντο». Τὸ δειδέχατ' ἀλλήλους (Ἰλ. Δ, 4) μνημονεύεται ὑπὸ τοῦ Σουΐδα σελ. 260 β' Βεκκ.

ἐπώχατο Ἰλ. Μ, 340. Ἀπολλών. Σοφιστ. Λεξ. Ὁμηρ. σελ. 75, 14 «Ἐπώχατο: τοῖς ὀχεῦσι λεγομένοις, ὅπερ ἐστὶ μοχλοῖς, ἐπικεκλιμέναι ἦσαν, ἐπωχλισμέναι, ὅ ἐστιν ἠσφαλισμέναι, πᾶσαι· τὸ γὰρ πᾶσαι ἀντὶ τοῦ ὅλαι. Πᾶσαι γὰρ ἐπώχατο». Ἐν τοῖς εἰς Ἰλιάδα Σχολίοις φέρεται Τόμ. Α', σελ. 429, 14 «Οὕτως Ἀρίσταρχος. πᾶσαι γὰρ ἐπῴχατο — Τὸ δὲ ἐπῴχατο διὰ τοῦ Α καὶ σὺν τῷ Ι, οἷον ἐπικεκλιμέναι ἦσαν, ἐπέκειντο. Ζηνόδοτος ἐπῴχετο» καὶ σελ. 429, 18 «Ἐὰν γράφηται ἐπῴχετο, τὸ πρὸ αὐτοῦ πάσας γραφέσθω. Ἐπῴχετο δὲ ἡ αὐτὴ δηλονότι». Πρβ. καὶ Εὐστάθ. Παρεκβ. εἰς Ὅμηρ. σελ. 909, 14 «Πάσας γὰρ ἐπῴχετο, ὁ κτύπος δηλαδή, ἢ ἐπῴχατο ἤγουν ἐπεπορεύθησαν οἱ Τρῶες ἢ μᾶλλον ἐπῴχατο (γρ. ἐπώχατο), ὅ ἐστι δι' ὀχέων ἤτοι μοχλῶν ἠσφαλίσαντο κλείσαντες οἱ Ἀχαιοί» (Ἴδε Λουδούϊχον ἐν *Arist. Homer. Textkr.* Τόμ. Α', σελ. 344-5. Πρβ. καὶ Λεξ. Ὁμηρικ. Ἐβελιγγ. λ. ἐποίχομαι καὶ λ. ἐπώχατο, Τόμ. Α', σελ. 464 καὶ 467). Ἐν τῷ κώδικι τοῦ Ἡσυχίου κεῖται «Ἐπωροράχαται: ἐπικεκλιΜΜέναι ἩΣΑΝ». Ὁ Μουσοῦρος ἀνέγνω ἐπωρορέχαται, ὁ δὲ Σμιδίτιος ἐπώχατο, ὃ καὶ ἡμῖν ἀρέσκει. Οὐκ ἀγνοητέον δ' ὅμως ὅτι πρὸ τοῦ Σμιδιτίου μετετύπωσε τὸ ἐπωρορέχαται εἰς τὸ ἐπῴχατο ὁ Βαρνέσιος. Περὶ τῆς μεταβολῆς ταύτης ἀποφαίνεται ὁ Κουλεγκάμπιος, ὡς βλέπομεν ἐν τῇ Γαισφορδείῳ ἐκδόσει τοῦ Μεγάλου Ἐτυμολογικοῦ σελ. 368, 37 (σελ. 1057), τὴν γνώμην τήνδε· «Quod vero vir eruditus ibidem Hesychii ἐπωρορέχαται in ἐπῴχατο mutatum velit, id certe ni-

mis violentum videtur». Οὐδαμῶς συμφωνοῦμεν τῷ Κουλεγκαμπίῳ. Πρβ. Κωφὸν λιμένα — Κολοφωνίων λιμένα, Σαμίων ἄνθη — Σαλαμινίων ἄνθη, κτλ. (Ἴδε Ἀθηνᾶν Τόμ. Α', σελ. 335-6).

ἔρχατο Ἰλ. Ρ, 354. Ὀδ. Ι, 221. Ξ, 73. ἐέρχατο Ὀδ. Κ, 241. Ἡσύχ. «Ἔρχαντο: καθειργμένοι ἦσαν». Εἶνε δὲ παρ' αὐτῷ γεγραμμένον καὶ «Ἤρχατο: καθεῖρκτο», περὶ οὗ λέγει ὁ Λοβέκκιος ἐν *Elem.* Τόμ. Α', σελ. 58 «Duo epsila in eta contracta invenit Hesychius ἤρχατο καθεῖρκτο». Δυσπαράδεκτος ἡμῖν ἡ γνώμη τοῦ Λοβεκκίου φαίνεται, δοξάζομεν δὲ μᾶλλον ὅτι τὸ ἤρχατο εἶνε πλημμελὴς ἐκφορὰ τοῦ ἔρχατο. Σημειωτέον δ' ὅτι ἀντὶ τοῦ καθεῖρκτο ἀνεγνώσθη ὑπὸ τοῦ Κουστήρου καθειργμένοι ἦσαν. Ἐν τῇ Ἀλβερτείῳ ἐκδόσει τοῦ Ἡσυχίου φέρεται «Ἠέρχαται: καθειργμένοι ἦσαν», δηλοῦται δ' ἐν ταῖς σημειώσεσιν ὅτι μετέβαλεν αὐτὸ ὁ Κουστῆρος εἰς τὸ ἠέρχατΟ. Ἀλλ' ὁ κῶδιξ ἔχει «Ἠέρχαται: ὡμοίωται», ὃ πιθανῶς εἶνε ἐσφαλμένη ἀνάγνωσις τοῦ ᾔκασται. Τὸ ἤΙκασται εὐκόλως ἠδύνατο νὰ μεταπέσῃ εἰς τὸ ἤΡκασται, οὐχὶ δὲ δύσκολον ὑπῆρχε νὰ μεταβληθῇ τοῦτο εἰς τὸ ἠέρχαται. Βλέπει δέ τις ἐν τῷ Λεξικῷ τοῦ Ἡσυχίου τὸ «Ἐρκάζειν: σκώπτειν», ὃ ὀρθῶς μετετυπώθη ὑπὸ τοῦ Κουστήρου εἰς τὸ εἰκάζειν. Ρ=Ι.

ὀρωρέχατο Ἰλ. Λ, 26. Ἀπολλών. Σοφιστ. Λεξ. Ὁμηρ. σελ. 123, 21 «Ὀρωρέχατο: ὡρμημένοι ἦσαν». Ἡσύχ. «Ὀρωρέχαντο: ὡρμημένοι ΕΙΣΙΝ ἢ ἐκτεταμένοι». Κεῖται δ' ἐν τῷ κώδικι αὐτοῦ καὶ «Ὠρωρέ.χατο: ὡρμῶν ἐπιτίθει», ἀνθ' οὗ ἔγραψεν ὁ Μουσοῦρος «Ὠρωρέχατο: ὁρμῶντες ἐπετίθουν»· ἀλλ' ἴσως ἀναγνωστέον ὥρμηντο, ἐπετίθεντο. Παρατιθέμεθα καὶ τὰ ἐν τοῖς εἰς Ἰλιάδα Σχολίοις γεγραμμένα Τόμ. Α', σελ. 371, 29 «Ὀρωρέχατο: ἐξετέταντο, διεγηγερμένοι ἦσαν. Γέγονε δὲ ἀπὸ τοῦ ὀρέγω, ὤρεχα ὁ παρακείμενος, ὤρεγμαι, τὸ τρίτον ὤρεκται καὶ Ἰακῶς ὠρέχαται καὶ Ἀττικὸς διπλασιασμὸς (γρ. Ἀττικῷ διπλασιασμῷ) ὀρωρέχαται, ὁ ὑπερσυντέλικος ὀρωρέχατο προτὶ δειρήν». Πρβ. καὶ Ἐτυμ. Μέγ. σελ. 633, 22.

τετεύχατο Ἰλ. Ν, 22. Σ, 574. ἐτετεύχατο Ἰλ. Λ, 807. Ἐν Ἰλ. Ν, 22 φέρεται καὶ γραφὴ τετεύχαται. Ἐν τῷ κώδικι τοῦ Ἡσυχίου κεῖται «Ἐτετεύχατο: πεποίηκεν», ἀνθ' οὗ ὁ Κουστῆρος ἀνέγνω πεποιημένοι ἦσαν.

ἀγηγέρατο Ἰλ. Δ, 211. Υ, 13. Ὀδ. Λ, 388. Ω, 21. Γίνεται περὶ τούτου λόγος ἐν τῷ Μεγάλῳ Ἐτυμολογικῷ σελ. 9, 12. Ὁ Σουΐδας γράφει «Ἀγηγέρατο: συνηθροίζοντο». Ἀλλὰ τὸ ἀγηγέρατο δηλοῖ συνηθροισμένοι ἦσαν, οὐχὶ συνηθροίζοντο. Ὁ Εὐστάθιος ἐν ταῖς εἰς Ὅμηρον Παρεκβολαῖς σελ. 1193, 29 καὶ 67 ἑρμηνεύει τὸν ὑπερσυντέλικον ἀγηγέρατο διὰ τοῦ ἀορίστου ἠθροίσθησαν.

ἐρηρέδατο Ὀδ. Η, 95.

ἐρράδατο Ἰλ. Μ, 431. Ἡσύχ. «Ἐρράδατο: ἔρραντο, πέφυρτο». Πρβ. Εὐστάθ. Μικρ. Συγγρ. σελ. 275, 93 «αἵματι δ' ἐρράδατο τοῖχοι καλαί τε μεσόδμαι».

ἀκαχείατο Ἰλ. Μ, 179. Σουΐδ. «Ἀκαχείατο: ἐλυποῦντο». Εὐστάθ. Παρεκβ. εἰς Ὅμηρ. σελ. 898, 60 «Ἰστέον δὲ ὡς οὐ μόνον ἀκάχω ῥῆμα βαρύτονον ἀλλὰ καὶ ἀκαχῶ, οὗ παθητικὸς ὑπερσυντέλικος ἀκαχήμην, πληθυντικὸν δὲ τρίτον ἀκάχηντο καὶ κατὰ διάλυσιν Ἰωνικὴν ἀκαχέατο καὶ ἐνθέσει τοῦ Ι ἀκαχείατο. Εἰ δὲ μὴ φιλεῖ τὴν λέξιν ταύτην πεζογράφος ἀνήρ, οὐδὲν Ὁμήρῳ μέλον ἰάζοντι». Πρβ. καὶ Ἐτυμ. Μέγ. σελ. 46, 9 καὶ Κραμ. Ἀν. Ὀξ. Τόμ. Α', σελ. 97, 5. Φέρεται καὶ γραφὴ ἀκαχΗατο, ἥτις ἐνεκρίθη ὑπὸ τοῦ Βεκκήρου καὶ ἄλλων. Πρβ. καὶ Ἕϋνιον εἰς Ἰλιάδ. Τόμ. Ϛ', σελ. 306 καὶ Σμιδίτιον εἰς Ἡσύχ. Τόμ. Α', σελ. 94. Μνημονεύεται καὶ τύπος ἀκηχέδατο ὑπὸ Ἀπολλωνίου τοῦ σοφιστοῦ ἐν Λεξ. Ὁμηρ. σελ. 18, 27 «Ἀκαχίζεο: ἐν ἄχει γίνου — Καὶ ἀκηχέδατο ἐλυποῦντο». Ἀλλ' ἴσως ἐρρήθη ὑπὸ τοῦ Ἀπολλωνίου «Καὶ ἀκηχέδατΑΙ λυποῦνΤΑΙ».

ἐληλάδατο Ὀδ. Η, 86. Παρὰ τῷ Σουΐδα φέρεται «ἘληλΕδατο: ἐκ τοῦ ἐλεύθω»· μετέβαλε δ' ὁ Κουστῆρος τὸ ἐλεύθω εἰς τὸ ἐλαύνω. Ἀλλὰ καὶ ἐν τῷ Λεξικῷ τοῦ Ζωναρᾶ σελ. 693 κεῖται «Ἐληλέδατο: ἦλθΕν· ἀπὸ τοῦ ἐλεύθω». Ἐν τοῖς εἰς Ὀδύσσειαν Σχολίοις εἶνε τάδε γεγραμμένα σελ. 328, 23 «ἐληλάδατ': Ἰωνικῶς ἀντὶ τοῦ ἐληλασμένοι ἦσαν καὶ παρατεταμένοι» καὶ «ἐρηρέδατ': γράφεται ἐληλέδατο» καὶ «ἐληλέδατο: παρατεταμένοι ἦσαν· εἰ δὲ ἐρηρέδατο, ἡρμοσμένοι ἦσαν ἢ ἐμπεπηγμένοι». Ὑπάρχει καὶ γραφὴ ἐληλέατ' ἄνευ τοῦ Δ. Ἴδε Λαρόχην ἐν τῇ ἐκδόσει τῆς Ὀδυσσείας Τόμ. Α', σελ. 142. Ὁ Εὐστάθιος λέγει ἐν ταῖς εἰς Ὅμηρον Παρεκ-

βολαῖς σελ. 1764, 47 «Οὐ μόνον δὲ ἡ κωμῳδία ἐκπίπτουσά ποτε τῆς τοῦ ἀμεταβόλου ρῶ κραυγῆς εἰς τὴν κλαγγὴν τοῦ λάμβδα κατολισθαίνει, ἀλλὰ καὶ ὁ ποιητὴς οἶδε τοιοῦτον μεταγραμματισμόν, οὐ παίζων μέντοι ἀλλὰ σπουδάζων. Ἐν γοῦν τοῖς κατὰ Φαίακας εἰπὼν ἐπὶ τοίχων τὸ ἐρηρέδαται ἀπὸ τοῦ ἐρείδω, ἐρήρεισται γὰρ ὁ τοῖχος, ἐρροίζησεν οἷον τῷ ἀμεταβόλῳ, ἐληλέδαται (δὲ) εἰπὼν ἀπὸ τοῦ ἐλῶ ἐλάσω, διττὴ γὰρ φέρεται γραφή, ἔλιγξε μέν πως τῷ ἤχῳ, γελοῖον δὲ εἶπεν οὐδέν». Πρβ. καὶ σελ. 945, 3. Δεινῶς παραδοξολογεῖ ὁ Εὐστάθιος, ὅστις ἰδὼν διττὴν ἐν τῷ Ὁμηρικῷ χωρίῳ γραφήν, «χάλκεοι μὲν τοῖχοι ἐΡηΡέδατ' ἔνθα καὶ ἔνθα» καὶ ἐΛηΛέδατ', ὑπέλαβεν ὅτι ἐγένετο μὲν ὑπὸ τοῦ ποιητοῦ χρῆσις τοῦ τὰ δύο ρῶ ἔχοντος τύπου, προηνέχθη δ' ἅμα ὑπ' αὐτοῦ κατὰ μεταγραμματισμὸν καὶ ὁ ἔχων τὰ δύο λάβδα.

(ἕατο Ἰλ. Η, 414. εἵατο Ἰλ. Γ, 149. Η, 61 καὶ 65. Θ, 554 καὶ 563. Κ, 182. Σ, 504 καὶ 509 καὶ 523. Τ, 255. Ψ, 128. Ω, 799. Ὀδ. Α, 326. Β, 398. Γ, 8. Θ, 503 καὶ 512. Ι, 545. Υ, 106. Ἡσύχ. «Εἵατο: ἐκαθέζοντο». Φέρεται δ' ἐν τῷ κώδικι αὐτοῦ καὶ «Ἥιατο: ἐκάθΕτο», Τόμ. Β', σελ. 262 Σμιδ.).

(καθείατο Ἰλ. Λ, 76. Υ, 153. Ω, 473. Ἀπαντᾷ δὲ καὶ ἐν τῷ εἰς Ἀπόλλωνα Ὁμηρικῷ Ὕμνῳ στίχ. 404. Εἶνε δὲ καὶ διὰ τοῦ Η τὸ ῥῆμα τοῦτο ἐν τοῖς ἀντιγράφοις τῆς Ἰλιάδος προενηνεγμένον, καθήατο).

εἵατο Ἰλ. Σ, 596 «οἱ δὲ χιτῶνας εἵατ' ἐϋννήτους» τουτέστιν ἠμφιεσμένοι ἦσαν.

βεβλήατο Ἰλ. Ξ, 28. Ὀδ. Η, 97.

βεβολήατο Ἰλ. Ι, 3. Σχολ. Τόμ. Α', σελ. 297, 5 «βεβολήατο: Ὅτι ἔνιοι βεβλήατο· καὶ Ζηνόδοτος οὕτως. Ἐπὶ δὲ τῆς κατὰ ψυχὴν τρώσεως καὶ ἀλγηδόνος ἀεὶ τοῦτο τάττει, ἐπὶ δὲ τῆς κατὰ σῶμα πληγῆς οὐκέτι οὕτως. Τὸ βεβολήατο ἔκτασιν ἔχει ποιητικὴν τοῦ Ε εἰς τὸ Η διὰ τὴν ἐπαλληλίαν τῶν βραχέων. Τοιοῦτόν ἐστι καὶ τὸ πεφοβήατο δινήεντα καὶ τὸ ἦ ῥά νύ τοι πολλοὶ δεδμήατο κοῦροι Ἀχαιῶν». Ἐτυμολ. Μέγ. σελ. 193, 44 «Βεβολήατο: Ἰλιάδος Ι· πένθεϊ δ' ἀτλήτῳ βεβολήατο· τὴν ψυχὴν τετρωμένοι ἦσαν, ἐλυποῦντο. Ἐπὶ μὲν σώματος βεβλήατο, ἐπὶ δὲ ψυχῆς βεβολήατο. Τοιοῦτόν ἐστι καὶ τὸ πεφοβήατο καὶ τὸ δεδμήατο. Ἀπὸ τοῦ βάλλω ῥημα-

τικὸν ὄνομα βολή, ἀπὸ τοῦ βολή ῥῆμα βολῶ βολήσω βεβόληκα βεβόλημαι, ὁ ὑπερσυντέλικος ἐβεβολήμην ἐβεβόλησο ἐβεβόλητο καὶ Ἰωνικῶς ἐβεβολήατο. Λέγει γὰρ ὁ τεχνικός· οἱ μέντοι ἀπὸ περισπωμένων, ταυτοσυλλαβοῦντες, πρὸ τοῦ Α ἔχουσι τὸ Ε, οἷον πεποίηνται πεποιέαται. Οὕτως οὖν καὶ βεβολέατο· καὶ διὰ τὸ ἐπάλληλον τῶν βραχέων ἔκτασις γέγονε τοῦ Ε εἰς τὸ Η, βεβολήατο. Οὕτω Ζηνόβιος καὶ ἄλλοι» (Πρβ. καὶ Κραμ.Ἀν. Ὀξ. Τόμ. Α', σελ. 96, 26). Εὐστάθ. Παρεκβ. εἰς Ὅμηρ. σελ. 731, 39 «Διό φησι· πενθέϊ δ' ἀτλήτῳ βεβολήατο πάντες ἄριστοι. Γίνεται δὲ τὸ βεβολήατο ἀπὸ ἐνεστῶτος τοῦ βολῶ βολήσω τὸ βάλλω καὶ ἔστι πρωτότυπον αὐτὸ καὶ τοῦ βλῶ βλήσω καὶ τοῦ βεβλήατο ἤγουν βέβληντο, καθὰ καὶ τὸ βεβολημένος τοῦ βεβλημένος» καὶ σελ. 1405, 4 «Καὶ οὐ τὸ βολίζειν μόνον ἐκεῖθεν ἀλλὰ καὶ τὸ βολῶ βολήσω, ἐξ οὗ τὸ πένθεϊ δ' ἀτλήτῳ βεβολήατο, ἤγουν βέβληντο κατὰ συγκοπήν» (Πρβ. καὶ Κραμ. Ἀν. Παρ. Τόμ. Γ', σελ. 47, 13 καὶ σελ. 388, 11). Ὅλως ἀπόβλητος εἶνε ἡ γνώμη καθ' ἣν ἐκ τοῦ βεβολημένος καὶ βεβολήατο ἐγένετο τὸ βεβλημένος καὶ βεβλήατο. Ἐν τῷ Λεξικῷ τοῦ Ἡσυχίου κεῖται «Βεβόληντο: τέτρωντο», ἀνθ' οὗ ἀνεγνώσθη ὑπὸ τοῦ Κουστήρου καὶ τοῦ Ἀλβέρτου βεβολήατο. Περὶ τῆς διαφορᾶς τοῦ βεβλῆσθαι καὶ βεβολῆσθαι ἴδε Λέρσιον ἐν τῷ *De Arist. Stud. Homer.* σελ. 64 ἐκδ. β'. Πρβ. καὶ Λεξ. Ὁμηρ. Ἐβελιγγ. Τόμ. Α', σελ. 223. Σημειωτέον δ' ὅτι ὁ Ναύκιος ἀπεδέξατο ἐν τῇ ἐκδόσει τῆς Ἰλιάδος τὴν Ζηνοδότειον γραφὴν βεβλήατο.

δεδμήατο Ἰλ. Γ, 183. Σχολ. Τόμ. Α', σελ. 149, 1 «δεδμήατο — Τοῦτο δὲ ἔκτασιν ἔχει ποιητικὴν τοῦ Ε εἰς τὸ Η διὰ τὴν ἐπαλληλίαν τῶν βραχέων. Τοιοῦτόν ἐστι καὶ τὸ πεφοβήατο. Ἔστι δὲ συγκεκομμένον· παρὰ γὰρ τὸ δαμῶ δεδαμέατο ἦν τὸ ἐντελές. Δύο οὖν πάθη ὑπέμεινε, συγκοπὴν τοῦ Α καὶ ἔκτασιν τοῦ Ε». Ἐτυμ. Μέγ. σελ. 252, 53 «Δεδμήατο: Δαμῶ δμῶ δευτέρας συζυγίας, δέδμηκα δέδμημαι ἐδέδμηντο καὶ Ἰακῶς δεδμέατο — καὶ ἐκτάσει τοῦ Ε εἰς Η δεδμήατο, χρόνου ὑπερσυντελίκου» (Πρβ. Κραμ. Ἀν. Ὀξ. Τόμ. Α', σελ. 96, 31). Ἀπολλών. Σοφιστ. Λεξ. Ὁμηρ. σελ. 57, 1 «Δεδμήατο: δεδμημένοι ἦσαν ἀντὶ τοῦ ὑποτεταγμένοι. Ἔστι δὲ καὶ ἀντὶ τοῦ κατεσκεύαστο» καὶ σελ. 57, 18 «Δεδμήατο: δεδαμασμένοι ἦσαν ἢ κατεσκευασμένοι». Ἡσύχ. «Δεδμήατο: ὑποτε-

ταγμένοι ΕΙΣΙ». Φέρεται δ' ἐν τῷ κώδικι αὐτοῦ καὶ «Δεδήμνατο: δεδαμΝασμένοι (ἦσαν ἢ) κατΑσκευασμένοι» ἀντὶ τοῦ δεδμήατο. Γίνεται δὲ ὑπὸ τοῦ Ἡσυχίου μνεία καὶ τοῦ παρακειμένου «Δεδμήαται: κρατοῦνται». Ἐκ τῆς ῥίζης ΔΑΜ (δαμῆναι)-ΔΜΑ ἐσχηματίσθη παρὰ τῷ Ὁμήρῳ παθητικὸς ἀόριστος δμηθήτω-δμηθέντα καὶ παθητικὸς παρακείμενος δεδμήμεθα, κτλ. καὶ ὑπερσυντέλικος δεδμήμην-δέδμητο-δεδμήατο. Ἐν Ὀδ. Γ, 304 ἀντὶ τοῦ «δέδμητο δὲ λαὸς ὑπ' αὐτῷ» ἔγραφεν ὁ Ἀρίσταρχος «δέδμηΝτο δὲ λαὸς ὑπ' αὐτῷ», ὁμοίως τῷ «ἡ πληθὺς ἀπονέοντο» (Ἰλ. Ο, 305). Ἐγένετο δὲ καὶ ἐκ τῆς ῥίζης ΔΕΜ-ΔΜΕ ὑπερσυντέλικος ἐ-δέδμητο, ἀλλὰ τοῦ τρίτου πληθυντικοῦ προσώπου δεδμήατο οὐδὲν μαρτύριον γινώσκομεν.

κεκλήατο Ἰλ. Κ, 195. Σουίδ. «Κεκλήατο: ἐκ τοῦ καλῶ καλέσω». Ἡσύχ. «Κεκλήατο: συγκεκλημένοι ἦσαν». Ἐν τῷ κώδικι εἶνε κακῶς γεγραμμένον «ΚεκλΕΙατο: συγκεκλΕΙμένοι ἦσαν».

πεφοβήατο Ἰλ. Φ, 206.

ἐφθίατο Ἰλ. Α, 251. Σχολ. Ἰλ. σελ. 300, 22 Βεκκ. «Τὸ δὲ ἑτοιμασαίατο ἀντὶ τοῦ ἑτοιμάσαιντο, ὡς ἐφθίατο». Ἡσύχ. «Ἐφθίατο: ἐφθάρησαν». Κραμ. Ἀν. Παρ. Τόμ. Γ', σελ. 129, 32 καὶ σελ. 276, 7 «Ἐφθίαθ': ἐφθαρμένοι ἦσαν» καὶ σελ. 343, 16 «Ἐφθίατο: Ἔστι τὸ θέμα φθίω — Τοῦ ὑπερσυντελίκου παθητικοῦ τὸ τρίτον πρόσωπον ἔφθιντο καὶ Ἰωνικῶς καθ' ὑποστολὴν τοῦ Ν καὶ πλεονασμῷ τοῦ Α ἐφθίατο». Ἐτυμ. Μέγ. σελ. 403, 36 «Ἐφθίατο. Ἐκ τοῦ φθίνω κατὰ ἀποβολὴν τοῦ Ν γίνεται φθίω, ὁ παθητικὸς παρακείμενος ἔφθιμαι, ὁ ὑπερσυντέλικος ἐφθίμην ἔφθισο ἔφθιτο καὶ πλεονασμῷ τοῦ Α, ἢ τὸ πληθυντικὸν ἐφθίμεθα, ἐφθίατο. Δύο μὲν γενεαὶ μερόπων ἀνθρώπων ἐφθίατο· ἀντὶ τοῦ διεφθάρησαν». Πρβ. καὶ Ζωναρ. Λεξ. σελ. 934 καὶ Κραμ. Ἀν. Ὀξ. Τόμ. Α', σελ. 124, 31. Γελοῖον εἶνε τὸ «ἐκ τοῦ φθίνω κατὰ ἀποβολὴν τοῦ Ν γίνεται φθίω». Τοῦ παθητικοῦ παρακειμένου ἓν μόνον μαρτύριον ἐκ τῶν Ὁμηρικῶν ἐπῶν ἔχομεν, τὸ ἐν Ὀδυσσείας Υ, 340 ἔφθιται. Οὐκ ἀγνοητέον δ' ὅτι τῶν νέων φιλολόγων τινὲς ὑπολαμβάνουσι τὸ ἐφθίατο δεύτερον ἀόριστον, ὡς καὶ τὸ ἔφθιτο-ἀπέφθιτο-ἐξέφθιτο-κατέφθιτο. Πρβ. φθίσθαι-καταφθίσθαι, φθίμενος-ἀποφθίμενος,-καταφθίμενος, εὐκτ. φθῖτο-ἀποφθίμην (ὑποτ.

φθίεται - φθιόμεσθα), προστ. ἀποφθίσθω (Ἴδε καὶ Λεξ. Ὁμηρ. Ἐβελιγγ. Τόμ. Β', σελ. 426). Ὁ Λεουβὴν γράφει ἐν Ἐγχειρ. Λέξ. Ἐπικ. σελ. 410 «Perfectum passivi ἔφθιται legitur uno loco υ 340, formae autem ἔφθιτο et ἐφθίατο sunt qui ad plusquamperfectum referant, nos aoristo adscribere maluimus. Aoristus passivus denique ἔφθιθεν ε 110, 133 η 251 ψ 331 in ἐφθίατ(ο) mutari potest et collato Α 251 fortasse debet». Ἴδε καὶ σελ. 301 καὶ 382. Περὶ τοῦ ἀπέφθιθεν γίνεται λόγος ἐν τῷ Μεγάλῳ Ἐτυμολογικῷ σελ. 532, 42 καὶ ἐν Κραμ. Ἀν. Ὀξ. Τόμ. Α', σελ. 428, 4. Πρβ. καὶ Λεξ. Ὁμηρ. Ἐβελιγγ. Τόμ. Α', σελ. 158. Ἴδε Λαρόχην ἐν *Homer. Untersuch.* σελ. 288-9. Ὁ Βλάσσιος ἀποφαίνεται ἐν τῇ ὑπ' αὐτοῦ φιλοπονηθείσῃ ἐκδόσει τῆς τοῦ Κυννήρου Διεξοδικῆς Γραμματικῆς τῆς Ἑλλην. Γλώσσης Μέρ. Α', β', σελ. 563 ὅτι τὸ ἐφθίατο εἶνε σαφῶς ὑπερσυντέλικος. Πρβ. καὶ Μεϋῆρον ἐν *Vergl. Grammat.* Τόμ. Α', σελ. 525 ἐκδ. β'.

εἰρύατο Ἰλ. Ξ, 30. Ο, 654. Ἡσύχ. «Εἰρύατο: εἱλκυσμέναι ἦσαν». Εὐστάθ. Παρεκβ. εἰς Ὅμηρ. σελ. 965, 22 «πολλὸν γάρ ῥ' ἀπάνευθεν μάχης εἰρύατο, τουτέστιν εἱλκυσμέναι ἦσαν, νῆες θῖν' ἐφ' ἁλὸς πολιῆς» καὶ ἐν τοῖς ἑξῆς «καὶ ἦσαν λοιπὸν αἱ μὲν τῶν νηῶν νενεωλκημέναι μακρὰν τῆς μάχης θῖν' ἐφ' ἁλὸς πολιῆς». Ἡ μετοχὴ τοῦ παρακειμένου εἶνε εἰρυμένος. Ἰλ. Ν, 682 «ἔνθ' ἔσαν Αἴαντός τε νέες καὶ Πρωτεσιλάου θῖν' ἐφ' ἁλὸς πολιῆς εἰρυμέναι». Πρβ. Ὀδ. Χ, 90 «εἴρῡτο δὲ φάσγανον ὀξύ», περὶ οὗ ἴδε Σχούλζιον ἐν *Quaest. Epic.* σελ. 327, σημ. 2. Ὁ Ἑύνιος ἐν τῇ ἐκδόσει τῆς Ἰλιάδος Τόμ. Δ', σελ. 177 καὶ Τόμ. Ϛ', σελ. 487 μετέβαλε τὸ εἰρυμέναι εἰς τὸ εἰρυΜΜέναι, ὅπερ ἀνελλήνιστον. Σημειωτέον δ' ὅμως ὅτι φέρεται καὶ τύπος κατείρυΣται ἐν Ὀδ. Θ, 151 «νηῦς τε κατείρυσται» (Ἴδε Σχούλζιον ἐν *Quaest. Epic.* σελ. 402). Ὁ Λ. Μεϋῆρος γράφει ἐν *Vergl. Grammat.* Τόμ. Α', σελ. 671 ἐκδ. β' «Passivperfect Ϝε-Ϝρῡ-αται (Ilias 14,75) oder Ϝε-Ϝρυ-αται (Ilias 4, 248; Od. 6, 265) (in den Ausgaben εἰρύαται) *sie sind gezogen*, Ϝε-Ϝρῡ-μέναι *gezogen* (Ilias 18, 682; in den Ausgaben εἰρ-), Ϝέ-Ϝ-ρῡτο *er hatte gezogen* (Od. 22, 90; in den Ausgaben εἰρ-). Ϝε-Ϝρῡ-ατο *sie waren gezogen* (Ilias 14, 30; 15, 654; in den Ausgaben εἰρ-), Ϝέ-

Fρυ-ντο *sie waren gezogen* (Ilias 18, 69; in den Ausgaben εἴρ-); κατ-είρυσται *es ist herabgezogen* (Odyssee 8, 151; vielleicht zu lesen νηῦς κατα-Fέ-Fρυ-σ-ται oder κατα-Fέ-Fρῦ-ται?), κατ-ειρύσθαι *herabgezogen sein* (Odyssee 14, 332; vielleicht zu lesen κατα-Fε-Fρύ-σθαι)».

κεχολώατο Ὀδ. Ξ, 282. Π, 425.

Ὁ Μαυροφρύδης λέγει ἐν Δοκιμ. Ἱστορ. τῆς Ἑλλην. Γλώσσ. σελ. 308 «Συνέβη δὲ καὶ ἐνταῦθα τὸ αὐτὸ πάθος, ὅπερ καὶ ἐν τοῖς δασυντοῖς ἐνεργητ. παρακειμ. τ. ἔ. πρὸ τοῦ α τῶν αται καὶ ατο ἐδασύνθησαν οἱ ψιλοὶ καὶ μέσοι χαρακτῆρες τῶν θεμάτων, ἤδη ἐν τοῖς ὁμηρικοῖς: ἔρχ-αται καὶ ἐέρχ-αται (εἴργω), ὀρωρέχ-αται (ὀρέγομαι), δειδέχαται (δείκνυμι), τετράφαται (τρέπω), τετρίφατο (τρίβω)». Ἐν τοῖς Ὁμηρικοῖς ἔπεσιν ἀπαντᾷ τὸ ἔρχαται καὶ ἔρχατο-ἐέρχατο καὶ τὸ ἐπιτετράφαται καὶ τετράφατο, οὐχὶ δὲ καὶ τὸ τετρίφατο.

Ἐν Ὀδυσσείας Χ, 56 κεῖται «ὅσσα τοι ἐκπέποται καὶ ἐδήδοται ἐν μεγάροισιν» (Πρβ. Λ. Μεϋῆρον ἐν *Vergl. Grammat.* Τόμ. Α΄, σελ. 1029 ἐκδ. β΄). Ὁ Ἀρίσταρχος ἔγραφεν ἐδήδΑται, ὡς μανθάνομεν ἐκ τοῦ Μεγάλου Ἐτυμολογικοῦ, ἐν ᾧ λέγεται σελ. 316, 25 «Ἐδήδαται: Εἰ μὲν διὰ τοῦ Α, ὡς Ἀρίσταρχος καὶ ἄλλοι, ἔστι πληθυντικόν, οἷον ὅσσα τοι ἐκπέποται καὶ ἐδήδαται. Εἰ δὲ διὰ τοῦ Ε, ἔστιν ἑνικόν· ἀπὸ γὰρ τοῦ ἐδῶ ὁ παρακείμενος ἤδεκα, διπλασιασμῷ ἐδήδεκα, ὁ παθητικὸς ἐδήδεσται καὶ ἀποβολῇ (τοῦ Σ) ἐδήδεται καὶ Ἰακῶς ἐδήδαται. Ἡρωδιανός». Πρβ. Ζωναρ. Λεξ. σελ. 615.

Ἐν τῷ Βοσσιανῷ κώδικι τοῦ Μεγάλου Ἐτυμολογικοῦ φέρεται «Ἐδήδαται καὶ ἐδήδατο. Ἀπὸ τοῦ ἔδω ἔσω, ἧκα, ἧσμαι ἧσαι ἧσται, ἐξ οὗ τὸ ἠστής καὶ ὠμηστής, ἥσμεθα ἧσθε, τὸ τρίτον Ἰακῶς ἥδαται καὶ ἐδήδαται καὶ ἐπὶ τοῦ ὑπερσυντελίκου ἥδατο καὶ ἐδήδατο· λέγεται (Γρ. ἴσ. λέγει) γὰρ ὁ κανών· εἰ μέντοι εἴη τὸ κοινὸν διὰ τοῦ ΣΤ βαρυτόνως, τότε τὸ Ἰωνικὸν ἔχει πρὸ τοῦ ΑΤΑΙ τὸ χαρακτηριστικὸν σύμφωνον τοῦ μέσου παρακειμένου· ἤλευσται ἠλεύθαται, πέφρασται πεφράδαται. Οἱ δὲ ἀπὸ τοῦ ἐδῶ ἐδέσω, ἤδεκα καὶ Ἀττικῶς ἐδήδεκα, ἐδήδεσμαι ἐδήδεσαι ἐδήδεσται, ὅθεν τὸ ἐδεστόν, ἀπο-

βολῇ τοῦ Σ ἐδήδεται καὶ Ἰακῶς ἐδήδαται, οἷον ὅσσα τοι ἐκπέποται καὶ ἐδήδαται ἐν μεγάροισιν, ἐκ δὲ (γρ. ἴσ. ἐπὶ δὲ) τοῦ ὑπερσυντελίκου ἐδήδατο». Ἂν ὁ ταῦτα γράψας εἶχε πρὸ ὀφθαλμῶν τὸν ἐνεργητικὸν παρακείμενον ἔδηδα (Ἰλ. Ρ, 542 «κατὰ ταῦρον ἐδηδώς» καὶ Ὁμηρ. Ὕμν. εἰς Ἑρμ. 560 «ἐδηδυῖαι μέλι χλωρόν»), θ' ἀπεφαίνετο κατὰ τρόπον ἁπλούστερον καὶ προσφυέστερον περὶ τοῦ σχηματισμοῦ τοῦ τύπου ἐδήδαται. Ἔδηδα-ἜΔΗΔΜΑΙ (-ἜΔΗΣΜΑΙ)-ἐδήδαται. Πρβ. ἘΡΗΡΕΙΔΜΑΙ (-ἐρήρεισμαι)-ἐρηρέδαται. Ἐσφάλλοντο δ' οἱ νομίζοντες ὅτι ἐκ τοῦ ἐδήδεται ἐγένετο τρίτον πληθυντικὸν Ἰωνικῶς ἐδήδαται· διότι, ὄντος τοῦ ἑνικοῦ ἐδήδεμαι-ἐδήδεται, δὲν δύναται τὸ τρίτον πληθυντικὸν νὰ ἔχῃ ἄλλον τύπον ἢ τὸν ἐδηδέαται. Ὁ Συλβούργιος ποιεῖται ἐν τῇ ἐκδόσει τοῦ Μεγάλου Ἐτυμολογικοῦ τὴν παρατήρησιν τήνδε· «ἐκπέποται καὶ ἐδήδαται. Congruentius ἐκπέποται καὶ ἐδήδεται, utrumque singulari numero. Nam ἐδήδαται pluralis numeri est, more Ionico».

Περὶ τοῦ ἐδήδοται, ὃ ἔχουσι τἀντίγραφα τοῦ Ὁμήρου πάντα, λέγει ὁ Εὐστάθιος ἐν ταῖς εἰς Ὅμηρον Παρεκβολαῖς σελ. 1918, 61 «Τὸ δὲ ἐδήδοται τὰ παλαιὰ ὑπομνήματα Ἀττικὸν εἶναί φασι παρακείμενον ἐκ τοῦ ἐδῶ ἐδοῖς, ὡς ὁμῶ ὁμοῖς, ἵνα γίνοιτο οὕτως· ἐδῶ ἐδόσω ἤδοκα καὶ Ἀττικῶς ἐδήδοκα, ἐξ οὗ τὸ ἐδήδομαι ἐδήδοται. Ἄλλως μέντοι ἔγνωσται εἶναι παρακείμενος τοῦ ἔδω βαρυτόνου ἧκα καὶ Ἀττικῶς ἔδηκα· εἶτα πλεονασμῷ τῆς ΔΟ συλλαβῆς, ὡς ἂν ἔχοι τρίτον τόπον συλλαβικὸν συστελλόμενον ἐδήδοκα, ἐξ οὗ παθητικὸς παρακείμενος ἐδήδομαι. Καὶ ἔστιν ὅμοιον τὸ ἐδήδοκα πρὸς τὸ ἄγω ἄξω ἧχα ἄγηχα καὶ πλεονασμῷ ἀγήοχα. Ὁ δέ γε κανονίσας τὸ ἐδήδοκα ἐκ τοῦ ἐδῶ ἐδήσω, ὅθεν ἡ ἐδητύς, ἤδηκα καὶ πλεονασμῷ τῆς ΔΟ συλλαβῆς καὶ συστολῇ τῆς ἀρχούσης ἐδήδοκα, ὅθεν τὸ ἐδήδομαι, εὐανάτρεπτον μὲν οὐδέν τι γράφει, οὐκ ἀφίησι δὲ καθαρῶς ἠττικίσθαι τὴν λέξιν» καὶ σελ. 137, 2 «Θέμα δὲ τῆς ἐδητύος οὐ τὸ ἐδῶ ἐδέσω, ἐξ οὗ τὸ ἐδεστόν, ἀλλὰ τὸ ἐδῶ ἐδήσω ἄχρηστον, ὅθεν ἴσως καὶ ἡ ἐδηδοκὼς μετοχὴ ἐπενθέσει τῆς ΔΟ συλλαβῆς, ὡς ὑπεμφαίνει καὶ τὸ λέων κατὰ ταῦρον ἐδηδώς· ἐκεῖνο δὲ μέσος Ἀττικός ἐστι παρακείμενος τοῦ ἔδω». Πρβ. καὶ Ἐτυμ. Μέγ. σελ. 9, 33 καὶ σελ. 316, 23.

Ἐν τῇ Ἀττικῇ διαλέκτῳ ὁ μὲν ἐνεργητικὸς παρακείμενος εἶνε ἐδήδΟκα (ἀπεδήδοκα, ἐξεδήδοκα, κατεδήδοκα), ὁ δὲ παθητικὸς ἐδήδΕΣμαι (κατεδήδεσμαι, ἀπεδηδεσμένας παρ' Ἀριστοτέλει περὶ τὰ Ζῷ. Ἱστορ. Η', 6', 7, Τόμ. Γ', σελ. 148, 46 μετὰ διαφόρου γραφῆς περιεδηδεσμένας) καὶ ὁ ἀόριστος ὁ παθητικὸς ἠδέσθην (ἀπηδέσθην, κατηδέσθην, ὧν μνημονεύει μαρτύρια ἐκ τοῦ κωμικοῦ Πλάτωνος ὁ Παυσανίας παρ' Εὐσταθ. Παρεκ6. εἰς Ὅμηρ. σελ. 1403, 33). Ἐλέχθη δὲ καὶ ἔδεσμα, ἐδεστής, ἐδεστός-ἐδεστόν, θριπήδεστος, ἐδεστέον. Πρ6. καὶ Κραμ. Ἀν. Ὀξ. Τόμ. Α', σελ. 235, 10 «τὸ τρίτον ἔδεσται καὶ ἐξ αὐτοῦ ἐδεστόν καὶ ἀνέδεστον τὸ μὴ ἐσθιόμενον». Ἐν τῷ Λεξικῷ τοῦ Ἡσυχίου φέρεται «Καταδέδασται: καταβέβρωται, καταμεμέρισται». Γράφει δὲ περὶ αὐτοῦ ὁ Κόβητος ἐν *Var. Lect.* σελ. 363 «Corrupta Hesychii glossa est καταδέδασται: καταβέβρωται, καταμεμέρισται. Confundit enim κατεδήδεσται et καταδέδασται. Κατεδήδεσμαι et κατηδέσθην respondent apud veteres formis activis κατεδήδοκα et κατέφαγον: sequiores καταβέβρωμαι et κατεβρώθην dicebant et καταβέβρωκα, et formas antiquas corrumpebant. Θριπήδεστος iidem stolide in θριπηδέστατος depravare solent, quia unde formatum esset nesciebant» (Πρ6. καὶ Μνημοσ. 1875, σελ. 297). Παρατηρητέον δ' ὅτι κεῖται παρὰ τῷ Ἡσυχίῳ καὶ «Κατεδηδεσμένον: καταβεβρωμένον» καὶ ὀρθῶς μὲν «Κατεδήδοκε: καταβέβρωκε, κατέφαγεν» καὶ «Κατεδηδοκώς: καταβεβρωκώς», πλημμελῶς δὲ «ΚατΑδήδΩκε: καταβέβρωκεν».

Ἀνελλήνιστον νομίζει ὁ Κόβητος ἐν τῇ Μνημοσύνῃ 1874, σελ. 368 τὴν ἐκφορὰν ἐδήδοται λέγων «Odyss. χ. 56. ὅσσα τοι ἐκπέποτε καὶ ἐδήδΟται. Neque Homerica forma neque omnino Graeca est ἐδήδοται. Athenienses ἐδήδοκα dicebant et κατεδήδοκα, et passive κατεδήδΕΣμαι et κατηδέσθην. Vitiose Hesychius Καταδέδασται: καταβέβρωται pro κατεδήδεσται. Qua forma Poëta usus sit colligendum ex docta annotatatione apud Etymologum pag. 316, 25. Ἐδήδαται: εἰ μὲν διὰ τοῦ Α ὡς Ἀρίσταρχος καὶ ἄλλοι ἔστι πλυθυντικόν, οἷον ὅσσα τοι ἐκπέποται καὶ ἐδήδαται· ἐὰν δὲ διὰ τοῦ Ε ἑνικόν. Ingrata admodum et molesta singularis numeri et pluralis in eadem re copulatio. Potior est igitur forma

ἐδήδεται, ut ἐλήλαται, ἀρήροται, ἀλήλεται (ex ἀλεῖν), ὀμώμοται et sim. ». Καὶ ὁ Κούρτιος δοξάζει ἐν τῷ *Das Verb*. Τόμ. Β΄, σελ. 235 ἐκδ. β΄ ὅτι ἔκειτο κατ' ἀρχὰς παρ' Ὁμήρῳ ὁ τύπος ἐδήδΕται. Ἴδε καὶ Βλάσσιον ἐν τῇ ὑπ' αὐτοῦ γενομένῃ ἐκδόσει τῆς τοῦ Κυνήρου Διεξοδ. Γραμματικῆς τῆς Ἑλλην. Γλώσσης Μέρ. Α΄, β΄, σελ. 28 καὶ 431 καὶ Λεουβῆνα ἐν τῷ Ἐγχειριδίῳ τῆς Ἐπικῆς Λέξεως σελ. 526. Πρβ. καὶ Μόρρον ἐν Ὁμηρ. Γραμματ. σελ. 30 ἐκδ. β΄.

Ὅμοιον τῷ ἐν τοῖς ἀντιγράφοις τοῦ Ὁμήρου φερομένῳ ἐδήδΟται εἶνε τὸ παρὰ τῷ Λιβανίῳ ἁπαντῶν κατεδήδΟτο, ὃ βάρβαρον ἀποκαλεῖ ὁ Κόβητος ἐν *Collect. Crit.* σελ. 292 γράφων «Libanius IV. 372. 9. ἅπαντα ἤδη κατεδήδΟΤΟ, pro forma barbara repone Graecam κατεδήδΕΣτο. Graeculi neque ἐδήδοκα noverant neque ἐδήδεσμαι, ἔδεσμα, ἐδεστής, ἐδεστός, sed βέβρωκα dicebant et βέβρωμαι, βρῶμα».

Ὁ Μαυροφρύδης μνημονεύει ἐν Δοκιμ. Ἱστορ. τῆς Ἑλλην. Γλώσσ. σελ. 305 ἐνεργητικὸν παρακείμενον ἐδήδοϜα. «Τὸ Ϝ ἐντεῦθεν καὶ ἐπ' ἄλλους παρακειμένους εἶχεν ἐκταθεὶ κατά τινας διαλέκτους, ὡς εἶνε νὰ συμπεράνωμεν ἐκ τῶν ἐδήδοϜα καὶ ἐδέδοϜε τῆς ἐπιγ. 15 τοῦ C. I». Ὁ Βοίκκιος λέγει ἐν τῇ Συλλογῇ τῶν Ἑλληνικῶν Ἐπιγραφῶν Τόμ. Α΄, σελ. 34 «Ἐδήδοα p. ἐδήδοκα s. ἔδηδα (unde Homericum passivum est ἐδήδομαι); accedit digamma ἐδήδοϜα, ut vs. 4». Πρβ. καὶ σελ. 882. Ἀλλ' ἀπιθανώτατον φαίνεται ὅτι ὑπῆρξέ ποτε παρακείμενος ἐδήδοϜα, νομίζομεν δ' αὐτὸν ἡμεῖς πλάσμα τοῦ Βοικκίου. Ἡ ἐπιγραφή, ἐν ᾗ κατὰ τὴν γνώμην τοῦ ὀνομαστοῦ τούτου φιλολόγου κεῖται ὁ μετὰ τοῦ δίγαμμα προενηνεγμένος τύπος, ἔχει οὕτως, ὥστε πάντα σχεδὸν τὰ ἐν αὐτῇ ἀποβαίνουσι δυστέκμαρτα. Κατὰ τὴν ὑπὸ τοῦ Ἑρμαννοῦ ἐπιφανοῦς καὶ τούτου φιλολόγου γενομένην αὐτῆς ἀνάγνωσιν ἐν *Opusc.* Τόμ. Ζ΄, σελ. 189 δὲν φαίνεται τὸ ῥῆμα ἐδήδοϜα - ἐδήδοϜε. Ὁ Κούρτιος γράφει ἐν τῷ *Das Verb*. Τόμ. Β΄, σελ. 235 ἐκδ. β΄ «Aber hier drang nun eben jenes ο ein, dem wir auch im kappalosen S. 215 besprochenen ἐδήδοϜα begegnen (C. I. Gr. No. 15). Das vorauszusetzende ἐδήδοα verhält sich zu ἐδήδοκα wie ἀκήκοα zum dorischen ἄκουκα (Ahrens dor. 337)» (Πρβ. καὶ Βλάσσιον ἐν τῇ ὑπ' αὐτοῦ φιλοπονηθείσῃ ἐκδόσει τῆς τοῦ Κυννήρου Διεξοδ. Γραμ-

ματικῆς τῆς Ἑλλην. Γλώσσης Μέρ. Α', Β', σελ. 431). Μάτην καθ' ἡμᾶς ὁ λόγος γίνεται οὗτος.

Ἐνίους τῶν παρὰ τῷ Ὁμήρῳ ἀπαντώντων Ἰωνικῶν σχηματισμῶν τρίτων πληθυντικῶν προσώπων παθητικῶν παρακειμένων καὶ ὑπερσυντελίκων καὶ ἑτέρους ὁμοίους πλήν τινων τοῖς ἐκ τῆς Ὁμηρικῆς ποιήσεως ἐν τοῖς ἔμπροσθεν καταλεχθεῖσιν εὑρίσκομεν καὶ παρ' ἄλλοις ποιηταῖς παλαιοῖς τε καὶ μεταγενεστέροις, οἷον

γεγράφαται Ὀππιαν. Κυνηγ. Α', 322.

ἐρρίφαται Ναυμάχ. παρὰ Στοβ. Ἀνθολ. ϞΓ', 23 (Τόμ. Γ', σελ. 185, 10 Τευβν.).

κεκρύφαται Ἡσίοδ. Θεογον. 730. Ἔργ. 386.

τετράφαται Θέογν. 42.

τετεύχαται Ἀπολλών. Ῥόδ. Γ', 137. Ἀνθολ. Παλατ. Ζ', 338, 3.

ἐρηρέδαται Διονύσ. Περιηγ. 395.

βεβλέαται Ἄρατ. 174 καὶ 371.

ἐκκεκωφέαται Ἀνακρ. ἐν Κραμ. Ἀν. Ὀξ. Τόμ. Α', σελ. 287, 28 «Μεμετρέαται: Τοῦτο Ἰωνικόν ἐστιν· ὡς γὰρ νενόηνται νενοέαται καὶ περιποίηνται περιποιέαται (γρ. πεποίηνται πεποιέαται), οὕτως καὶ μεμέτρηνται μεμετρέαται παρὰ τῷ Ἑκαταίῳ· ὁ μὲν οὖν Βόσπορος καὶ ὁ Πόντος οὕτω καὶ ὁ Ἑλλήσποντος κατὰ ταὐτά μοι μεμετρέαται· καὶ παρ' Ἱππώνακτι· οἱ δέ μευ ὀδόντες ἐν τΟΙσι γνάθοισι κεκινέαται· καὶ Ἀνακρέων· αἱ δέ μευ φρένες ἐκκεκωφέαται· καὶ τὸ περιβεβλέαται». Πρβ. Ἐτυμ. Μέγ. σελ. 322, 20 «Ἐκκεκωφέαται: Ἀπὸ τοῦ κωφῶ κωφήσω κεκώφηκα κεκώφημαι κεκώφηται καὶ Ἰακῶς κεκωφέαται καὶ ἐν συνθέσει ἐκκεκωφέαται. αἱ δ' ἐμαὶ φρένες ἐκκεκωφέαται καὶ παραβέβλαπται (παραβεβλαμμέναι εἰσίν)». Ὁ Βέργκιος ἐν τῇ συλλογῇ τῶν Λυρικῶν Ποιητῶν Τόμ. Γ', σελ. 277 ἐκδ. δ' προέκρινε τὴν γραφὴν «αἱ δέ μευ φρένες ἐκκεκωφέαται». Τὸ ἐκ τοῦ Ἑκαταίου παρατεθὲν ἐν τοῖς Ἀνεκδότοις τοῦ Κραμήρου χωρίον εἶνε ἐμφερὲς τῷ κειμένῳ παρ' Ἡροδότῳ βιβλ. Δ', 86 «ὁ μέν νυν Πόντος οὗτος καὶ Βόσπορός τε καὶ Ἑλλήσποντος οὕτω τέ μοι μεμετρέαται κτέ.». Καὶ ὑπελήφθη μὲν ὑπό τινων ὅτι ὁ Ἡρόδοτος μετήνεγκεν εἰς τὸν λόγον αὐτοῦ τὴν ῥῆσιν τοῦ Ἑκαταίου,

ἀλλὰ καὶ ἐκεῖνο δύναται νὰ δοξάζῃ τις, ὅτι ἀντὶ τοῦ ὀνόματος τοῦ Ἡροδότου ἐτέθη κατὰ πλάνην τὸ τοῦ Ἑκαταίου (Πρβ. Λέντζιον ἐν τῇ συναγωγῇ τῶν τοῦ Ἡρῳδιανοῦ Λειψάνων Τόμ. Β΄, σελ. 225 καὶ Ῥεννῆρον ἐν τοῖς ὑπὸ τοῦ Κουρτίου ἐκδεδομένοις Μελετήμασι Τόμ. Α΄, β΄, σελ. 25). Πολλάκις δὲ παρὰ τοῖς γραμματικοῖς γίνεται μνεία κυρίου ὀνόματος ἄλλου ἀντ' ἄλλου, ὡς παρὰ τῷ Σουίδᾳ σελ. 227 α΄ Βεκκ. «Ἀριστοφάνης· βούλομαι δ', ἄναξ, καλῶς δρῶν ἐξαμαρτεῖν μᾶλλον ἢ νικᾶν κακῶς» καὶ παρὰ τῷ Χοιροβοσκῷ σελ. 554, 8 «ᾤχωκα κατὰ τροπὴν τοῦ Η εἰς Ω, ὡς παρ' Εὐριπίδῃ· ᾤχωκ', ὄλωλα, διαπεπόρθημαι, φίλοι» καὶ παρ' ἑτέροις. Ἀμφότερα τὰ χωρία, ὧν μνεία ἐγένετο ὑπὸ τοῦ Σουίδα καὶ τοῦ Χοιροβοσκοῦ, εἶνε τοῦ Σοφοκλέους (Φιλοκτ. 94 καὶ Αἴ. 896. Πρβ. καὶ Λοβέκκιον ἐν τῷ εἰς Αἴαντα Ὑπομνήματι σελ. 396 ἐκδ. β΄). Καὶ ἐν Κραμ. Ἀν. Ὀξ. Τόμ. Α΄, σελ. 255, 22 χωρίον τοῦ Ἀριστοφάνους Πλ. 382 μνημονεύεται ὡς ὂν τοῦ Μενάνδρου. «Καθεδοῦμαι: ὁρῶ τινα ἐπὶ τοῦ βήματος καθεδούμενον· παρὰ Μενάνδρῳ, καὶ παρὰ τοῖς λοιποῖς Ἀθηναίοις». Ἀλλ' ἴσως εἶνε ὁ λόγος πεπηρωμένος, ἀποκαθίσταται δὲ πλήρης ὧδε ἐκφερόμενος· «Καθεδοῦμαι: ὁρῶ τινα ἐπὶ τοῦ βήματος καθεδούμενον (ΠΑΡΑ Ἀριστοφάνει· καθεδοῦμαι δ' ἐνθαδὶ τὸν Λοξίαν αὐτὸν καταλαβών) ΠΑΡΑ Μενάνδρῳ· καὶ παρὰ τοῖς λοιποῖς Ἀθηναίοις». Τὴν ῥῆσιν τοῦ Μενάνδρου βλέπει τις ἐν τῷ Λεξικῷ τοῦ Ζωναρᾶ σελ. 1170. Ἴδε καὶ Μεινέκιον ἐν τῇ συλλογῇ τῶν Ἀποσπασμάτων τῶν Κωμικῶν Τόμ. Δ΄, σελ. 280, 207.

κεκινέαται Ἱππῶν. ἐν Κραμ. Ἀν. Ὀξ. Τόμ. Α΄, σελ. 288, 1. Πρβ. καὶ Ἀν. Παρισ. Τόμ. Δ΄, σελ. 69, 33 (Ἐτυμ. Μέγ. σελ. 499, 41 κατὰ κώδ. Παρισ.) «Κεκινέαται: οἷον οἱ δέ μευ ὀδόντες ἐν τΟΙσι γνάθοισι ΠΑΝΤΕΣ κεκινέαται». Πολλαχῶς δ' οἱ κριτικοὶ μετέγραψαν τὴν ῥῆσιν ταύτην (Ἴδε Βέργκιον ἐν τῇ συλλογῇ τῶν Λυρικῶν Ποιητῶν Τόμ. Β΄, σελ. 483 ἐκδ. δ΄). Ἐν τῷ Μεγάλῳ Ἐτυμολογικῷ φέρεται σελ. 578, 41 «Μεμετρέαται: Μετρῶ μετρήσω μεμέτρηκα μεμέτρημαι μεμέτρηται καὶ Ἰακῶς μεμετρέαται παρὰ Ἱππώνακτι· ὁ μὲν οὖν Βόσπορος καὶ ὁ Πόντος κατὰ πάντα μοι μεμετρέαται» (Πρβ. καὶ Ζωναρ. Λεξ. σελ. 1351). Εἶνε δ' ὑπὸ τοῦ Γαισφόρδου ἐν ταῖς Σημειώσεσι τάδε γεγραμμένα εἰς τὸ παρ' Ἱππώνακτι· «Sequens locus Herodoti est IV. 86. quem Hecatæo

tribuit Grammaticus in Cram. Anecd. I. I. p. 287, 30 unde patebit Hipponactis versiculum Etymologo excidisse». Ὁ Βέργκιος λέγει ἐν τῇ συλλογῇ τῶν Λυρικῶν Ποιητῶν Τόμ. Β', σελ. 483 ἐκδ. δ' «Hecatæi locus cum Hipponactis versibus confusus est».

κεκλήαται Ἀπολλών. Ῥόδ. Α', 1128.

πεπλήαται Σιμωνίδ. ἐν Ἐτυμ. Μεγ. σελ. 367, 37 «Ἔπληντ' ἀλλήλησι: Ἐκ τοῦ πλῶ τὸ πλησιάζω ὁ παρακείμενος πέπληκα — ὁ παθητικὸς πέπλημαι πέπληται καὶ παρὰ Σιμωνίδῃ πεπλήαται». Ὁ Βέργκιος γράφει ἐν τῇ συλλογῇ τῶν Λυρικῶν Ποιητῶν Τόμ. Β', σελ. 458 ἐκδ. δ' «Cod. Flor. Miller Misc. 124 poetæ verba adiicit: τὰ δ' ἄλλα πεπλήαται ξύλα, scripsi πεπλέαται, quod etiam Renner commendavit». Πρβ. καὶ Κυννήρου Διεξ. Γραμματικὴν τῆς Ἑλλην. Γλώσσης Μέρ. Α', β', σελ. 77 Βλασσ. Σημειωτέον δ' ὅτι ὑπὸ μὲν τοῦ Σνειδεβίνου κατελέχθη τὸ πεπλήαται ἐν τοῖς Σιμωνίδου τοῦ Κείου Λειψάνοις (σελ. 125, 36), ὑπὸ δὲ τοῦ Βεργκίου κατεχωρίσθη τὸ τὰ δ' ἄλλα πεπλήαται (πεπλέαται) ξύλα ἐν τοῖς τοῦ Ἀμοργίνου Σιμωνίδου (Ποιητ. Λυρ. Τόμ. Β', σελ. 458 ἐκδ. β'). Παρατηροῦμεν δ' ἐν παρόδῳ ὅτι τὸ ὄνομα τοῦ Ἀμοργίνου ποιητοῦ ἐγράφετο διὰ τοῦ Η, Σημωνίδης, κατὰ τὴν τοῦ Χοιροβοσκοῦ μαρτυρίαν, ἣν οὐχὶ ἀπόβλητον νομίζει ὁ Φίκκιος ἐν *Beitr. Bezzenb.* 1897, σελ. 184. Ἴδε καὶ Βέργκιον ἐν τῇ συλλογῇ τῶν Λυρικῶν Ποιητῶν Τόμ. Β', σελ. 441 ἐκδ. δ'.

πεπονήαται Ἄρατ. 82. Κακῶς ὁ Βεκκῆρος ἐξέδωκε κατ' ἀντίγραφα πεπονΕΙαται.

δειδέχατο Ἀπολλών. Ῥόδ. Α', 319. 1180. Δ', 996.

τετεύχατο Ἡσίοδ. Θεογ. 581. Μόσχ. Β', 43. Νόνν. Διονυσ. Ε', 181.

ἐστάλατο Ἡσίοδ. Ἀσπ. 288. Σχολ. σελ. 641, 36 Λιψ. «Τὸ δὲ ἐστάλατ', ἤγουν ἐστάλατΑΙ, ἀντὶ τοῦ ἀνεζωσμένοι ἦσαν — Ἰωνικὸν δὲ τὸ ἐστάλαται, ὡς τὸ τετύφαται, ἀπὸ τοῦ στέλλω τὸ κοσμῶ, οὗ τὸ τρίτον πρόσωπον τοῦ παθητικοῦ παρακειμένου ἔσταλται καὶ πλεονασμῷ τοῦ Α ἐστάλαται τὸ τρίτον τῶν πληθυντικῶν». Ἴδε Ῥιζάχιον ἐν τῷ *Der Dial. d. Hesiod.* σελ. 440 καὶ Γοιτλίγγιον εἰς Ἡσίοδ. σελ. 153 ἐκδ. γ'.

(εἵατο Ἡσίοδ. Θεογ. 622).

πεπονήατο. Ἀντίμαχ. παρ' Ἡρῳδ. περὶ Μον. Λέξ. σελ. 4,10. Ἀπολλών. Ῥόδ. Α', 752. Β', 263. Ὁ Βρούγκιος ποιεῖται ἐν τῇ ἐκδόσει τοῦ Ἀπολλωνίου τὴν παρατήρησιν τήνδε βιβλ. Α', 752 (Τόμ. Α',σελ. 223 Σχ.) «πεπονήατο. Male Medic. ut primariae editiones, πεπονείατο». Γράφει δὲ καὶ ὁ Στούρζιος ἐν τῇ ἐκδόσει τοῦ Μεγάλου Ἐτυμολογικοῦ σελ. 261, 54 «Neutiquam vero cum Peyrono damnaverim formam πεπονήατο, utpote quae adeo proba est, ut Brunckius ad Apoll. Rhod. I. 752. ubi Mediceus Codex πεπονείατο exhibet, hac forma rejecta servaverit πεπονήατο, quod H. Stephanus jam ediderat. Etiam πεπονείαται in Arati Phaenomm. v. 82. quod pro sua opinione Peyronus attulit, haud dubie in πεπονήαται mutandum est, quod in tribus Codd. Mss. invenit Buhlius». Ὁ Κυννῆρος ἐν Διεξοδ. Γραμματ. τῆς Ἑλλην. Γλώσσ. Μέρ. Α', σελ. 898 ἐκδ. β' μνημονεύει τύπον μὲν πεπονΕΙαται ἐκ τοῦ Ἀράτου, τύπον δὲ πεπονΗατο ἐξ Ἀπολλωνίου τοῦ Ῥοδίου. «πεπόνημαι (-έαται Hdt. 2, 63, -είαται Arat. 82)—πεπόνητο Ο, 447, 3 pl. -ήατο Ap. Rh. 2, 263. -είατο Orph. Arg. 770. 1160» (Πρβ. καὶ Σχοῦλζιον ἐν *Quaest. Ep.* σελ. 248). Ἐν τοῖς Ἀργοναυτικοῖς τοῦ Ψευδορφέως δὲν κεῖται ὁ τύπος ΠΕπονείατο ἀλλ' ὁ πονήατο ἢ πονείατο. Παρατιθέμεθα καὶ τὰ ὑπὸ τοῦ Γ. Δινδορφίου γεγραμμένα ἐν τῷ Θησαυρῷ τοῦ Στεφάνου Τόμ. ς', σελ. 1467 β' «Pluralis personae tertiae forma Ionica soluta est πεπονέαται et plusquamperfecti πεπονέατο, quam Epici inserto ι metro accommodarunt. Aratus 82: Ἀμφότεραι δ' Ὄφιος πεπονείαται· ubi alii libri πεπονήαται, ut in versu Antimachi apud Herodian. Περὶ μ. λέξ. p. 4, 10. scriptum est: Τὼ δ' αὖτ' ἀμφὶ κονισάλεον πεπονήατο δίφρον, ut ἀκαχήατο in libris plurimis scriptum ap. Hom. Il. M, 179, pro ἀκαχείατο, in quo diphthongum diserte agnoscunt Etym. M. 46, 10 et Eustath. p. 898, 60. Omissa reduplicatione et cum hiatu πονείατο dixit Orph. Arg. 765: Ὣς οἱ μὲν τὰ ἕκαστα πονείατο· αὐτὰρ. . . . et sequente ἐκ 1153, ubi vulgo utrobique πονήατο, sed codex Voss. πονείατον». Ὁ Ἑρμαννὸς ἐν τῇ ἐκδόσει τῶν Ὀρφικῶν σελ. 148 ἀναγινώσκει πονείαθον λέγων «Caeterum vulgata lectio πονήατο, quae vereor ut alio huius formae exemplo defendi

possit, etiam hiatu laborat, et hic et infra v. 1160. Quem quum utroque in loco optimus codex Vossianus tollat, restituendum putavi unius litterae mutatione formam in aliis certe verbis usitatissimam, cuius exempla, praeter Piersonum ad Moer. p. 118. congessit Fischerus ad Well. Gramm. III. I. p. 11 seq.». Ὁ διαπρεπὴς φιλόλογος τὸ μὲν ἀσύστατον ὑπολαμβάνων τὸν τύπον πονήατο, τὸ δὲ τῇ χασμῳδίᾳ προσκρούων, τρέψας τὸ Τ τοῦ ἐν τῷ Βοσσιανῷ κώδικι φερομένου πονείατον εἰς Θ, ἔγραψε πονείαθον ἐξ ἐνεστῶτος πονειάθω, ὅστις οὔτε ὑπῆρξέ ποτε ἐν τῇ Ἑλληνικῇ γλώσσῃ οὔτ' ἦτο δυνατὸν νὰ ὑπάρξῃ. Θαυμάζομεν δ' ὅτι ἐνεκρίθη ἡ γραφὴ τοῦ Ἑρμαννοῦ καὶ ὑπὸ τοῦ Ἀβέλου ἐν τῇ ἐκδόσει τῶν Ὀρφικῶν. Οὐκ ὀλίγοι δὲ δακτυλικοὶ ἑξάμετροι εὑρίσκονται παρὰ τῷ Ὁμήρῳ ὅμοιοι ὄντες τοῖς παρὰ τῷ Ψευδορφεῖ μετὰ χασμῳδίας προενηνεγμένοις, οἷον Ἰλ. Β, 218:

κυρτώ, ἐπὶ στῆθος συνοκωχότε· αὐτὰρ ὕπερθεν.

κτλ. Πρβ. Θεόκρ. Β', 154:

ταῦτά μοι ἁ ξεῖνα μυθήσατο· ἔστι δ' ἀλαθής.

Κεῖται δὲ καὶ παρὰ τῷ Ψευδορφεῖ Ἀργοναυτ. 233:

καί ῥά οἱ ἄλλοθεν ἄλλος ἐκέκλετο ἠδ' ἀγόρευεν.

Ἴδε Χρίστιον ἐν Μετρικ. σελ. 179 ἐκδ. β' (Πρβ. καὶ Εὔνιον ἐν τῇ ἐκδόσει τῆς Ἰλιάδος Τόμ. Ζ', σελ. 136 καὶ Φρίσχιον ἐν τῇ ἐκδόσει τοῦ Θεοκρίτου Τόμ. Α', σελ. 39, κτλ.).

Ὁ ἀμοιρῶν τοῦ ἀναδιπλασιασμοῦ τύπος πονήατο δύναται νὰ παραβληθῇ τῷ παρὰ τῷ Θεοκρίτῳ ἀπαντῶντι γεύμεθα Εἰδ. ΙΔ', 51 «μῦς, φαντί, Θυώνιχε, γεύμεθα πίσσας», περὶ οὗ ἐποιήσατο λόγον ὁ Λοβέκκιος ἐν τῇ ἐκδόσει τῆς τοῦ Βουτμαννοῦ Διεξοδ. Ἑλλην. Γραμματικῆς Τόμ. Β', σελ. 17. Ὁ Μεινέκιος γράφει ἐν τῇ Γ' ἐκδόσει τῶν Βουκολικῶν Ποιητῶν σελ. 296 «Perfecti formam γεύμεθα, quam acerbe taxat Cobetus Var. Lect. p. 42, si poeta e plebeio Siciliensium sermone adscivit, nihil habet quod iure reprehendas». Ὁ δὲ Κόβητος λέγει ἐν τῇ Μνημοσύνῃ 1859, σελ. 36 «Sed mihi quidem de scripturae sanitate non plane constat. Γεύμεθα pro γεγεύμεθα dictum non concoquo. Nescio an aliis placeat Meinekii opinio: *Perfecii formam* γεύμεθα—, *si poëta ex plebeio Siciliensium sermone adscivit*, *nihil*

habet quod iure reprehendas. mihi quidem non placet. Plebeium Siciliensium sermonem non aliunde quam ex ipso Theocrito et paucis antiquiorum poëtarum laciniis cognitum habemus sed ex his ne tenuissima quidem duci potest suspicio, cur credamus illam plebem in γέγευμαι aut similibus primam syllabam omisisse». Σημειωτέον δ' ὅτι ὑπάρχει καὶ γνώμη, καθ' ἣν τὸ γεύμεθα εἶνε ἐνεστὼς ἀντὶ τοῦ γευόμεθα (Ἴδε Φρίσχιον εἰς Θεόκρ. Τόμ. Β', σελ. 275).

Εἴδομεν ὅτι ἐποιήσατο ὁ Ὅμηρος χρῆσιν τῶν τύπων ἐπιτετράΦαται-τετράΦατο, ἔρΧαται-ἔρΧατο, κτλ. Τῷ Βουτμαννῷ φαίνεται εὔλογον ἐν τῇ Διεξοδικῇ Ἑλληνικῇ Γραμματικῇ Τόμ. Α', σελ. 426 ἐκδ. 6' νὰ ὑποληφθῇ ὅτι ἐν οἷς ῥήμασι τὰ δασέα Φ καὶ Χ δὲν εἶνε ῥιζικά, μετέβησαν εἰς ταῦτα ἐκ τοῦ ἐνεργητικοῦ πρώτου παρακειμένου, εἰ καὶ σημειώσεως ἄξιον, λέγει ὁ Βουτμαννός, ὑπάρχει ὅτι κεῖται παρ' Ὁμήρῳ ἐπιτετράφαται καὶ ὀρωρέχατο, καίπερ οὐδενὸς παραδείγματος παρ' αὐτῷ ἀπαντῶντος παρακειμένου λήγοντος εἰς ΦΑ ἢ ΧΑ. Γράφει δὲ καὶ ὁ Φρασικλῆς ἐν τῷ Ἑλληνισμῷ Τόμ. Α', σελ. 580 «Τέλος δὲ τῶν δασυνομένων Παρακειμένων δὲν εὑρίσκεται κατὰ τὸ Ἐνεργητικὸν παράδειγμα. Ἀναφαίνονται οὗτοι εἰς τὸ Παθητικὸν μόνον, οἷον ἐπιτετράφαται (ἐπιτρέπω), ὀρωρέχατο (ὀρέγομαι)». Βλέπει τις ἐν τοῖς Ὁμηρικοῖς ἔπεσιν ἐνεργητικοὺς παρακειμένους τελευτῶντας εἰς ΦΑ ἢ ΧΑ, ἀλλ' ἔχουσιν οὗτοι τὸ δασὺ ἐκ τοῦ θέματος, οἷον τέτροΦεν (τρέΦω), τετευΧώς (τεύΧω), λελόγΧασιν (λαγΧ-άνω), συνοκωΧότε (συνέΧω), ἀμφιαΧ-υῖα. Ἐλέχθη δ' ὑπὸ τοῦ ποιητοῦ καὶ βέβρυΧεν-βεβρυΧώς-ἐβεβρύΧει ἢ βεβρύΧει καὶ τετρηΧυῖα-τετρήΧει, ὃ συγγενὲς τῷ ταράσσω καὶ θράσσω, γενομένοις ἐκ τοῦ ΤΑΡΑΧ καὶ ΘΡΑΧ. Σημειωτέον δ' ὅτι ἐν Ἰλ. Ρ, 54 εὑρίσκεται «ἅλις ἀναβέβρυχεν ὕδωρ», βραχέως τῆς παραληγούσης ἐκφερομένης· ἔγραφε δ' ἀντ' αὐτοῦ ὁ Ζηνόδοτος ἀναβέβρΟχεν, ὡς μανθάνομεν ἐκ τῶν εἰς τὴν Ἰλιάδα Σχολίων Τόμ. Β', σελ. 127, 20 «ἀναβέβρυχεν: Ζηνόδοτος διὰ τοῦ Ο ἀναβέβροχεν, ὡς ἐκεῖ· ἀλλ' ὅτ' ἀναβρόξειε θαλάσσης». Πρβ. καὶ Εὐστάθ. Παρεκβ. εἰς Ὅμηρ. σελ. 1095, 7 (Ἴδε Ἑύνιον ἐν τῇ ἐκδόσει τῆς Ἰλιάδος Τόμ. Ζ', σελ. 300-1). Τὴν γραφὴν τοῦ Ζηνοδότου ἀπεδέ-

ξατο καὶ ὁ Ναύκιος ἐν τῇ ἐκδόσει τῆς Ἰλιάδος. Ἐκ τοῦ θέματος ἔχει τὸ δασὺ καὶ ὁ παθητικὸς παρακείμενος τετεύΧαται καὶ ὁ ὑπερσυντέλικος ἐ-τετεύΧατο καὶ ὁ ἐκ τοῦ ἐπέΧομαι παρηγμένος ὑπερσυντέλικος ἐπώΧατο. Εἶνε δὲ θεματικὸν τὸ δασὺ καὶ ἐν τῷ εὑρεθέντι μὲν παρὰ τῷ Ἡσιόδῳ, ὑπάρχοντι δὲ πιθανῶς καὶ κατὰ τοὺς χρόνους τοῦ Ὁμήρου καὶ πρὸ αὐτοῦ, κεκρύΦαται (Πρβ. κρυΦηδόν, κρυΦῇ, κρύΦα).

Ἐκ τῶν κανονικῶς προενηνεγμένων διὰ δασέος ἀφώνου τύπων τετεύχαται-ἐτετεύχατο ἢ τετεύχατο καὶ ἐπώχατο καὶ κεκρύφαται, οἷς ὅμοιοι καὶ ἄλλοι ἴσως ἐν τοῖς παλαιοῖς χρόνοις ἐφέροντο, δύναταί τις νὰ νομίσῃ ὅτι μετέλαβον τῆς δασύτητος καὶ ὁ ἔρΧαται-ἔρΧατο, ὀρωρέΧαται-ὀρωρέΧατο, κτλ. καὶ ὁ ἐπιτετράΦαται-τετράΦατο (Πρβ. καὶ Γ. Μεϋῆρον ἐν Ἑλλην. Γραμματ. σελ. 638 ἐκδ. γ'). Ἀλλ' ὁ Ἰω. Σμιδίτιος ἐν *Kuhn's Zeitschr.* Τόμ. ΚΗ', σελ. 309 δοξάζει ὅτι ἡ δασύτης μετέβη εἰς τὸ τρίτον πληθυντικὸν πρόσωπον ἐκ τοῦ δευτέρου, ὅπερ ἔχει κανονικῶς τὸ δασὺ ἄφωνον πρὸ τῆς καταλήξεως ΘΕ. Πρὸς τὴν γνώμην τοῦ Σμιδιτίου ἀντεῖπε διὰ πολλῶν ὁ Κούρτιος ἐν τῷ *Zur Krit. der Neuest. Sprachforsch.* σελ. 62 κέξ. Ἐκρίθη δ' ὅμως ἀποδοχῆς αὕτη ἀξία ὑπὸ τοῦ Λεουβῆνος λέγοντος ἐν Ἐγχειρ. Λέξ. Ἐπικ. σελ. 301 «Ε *secunda* persona dual. et plur. (τέτραφθον τέτραφθε) in tertiam plur. irrepsisse adspiratam probabiliter statuit I. Schmidt in Kuhns Zschr. XXVIII p. 309». Γράφει δὲ καὶ ὁ Μόρρος ἐν Ὁμηρ. Γραμματ. σελ. 28 ἐκδ. β' «It has been pointed out by Ioh. Schmidt (*K. Z.* XXVIII. 309) that the aspiration in these cases is due to the analogy of the forms in which a similar aspiration is caused by the ending: τετρά-φαται because of the 2 Plur. τέτραφ-θε, Inf. τετράφ-θαι. This explains why a final *dental* is not affected: for δ before θ passes into σ». Λαμπρὸν παράδειγμα ἐκφορᾶς τρίτου προσώπου μετὰ δασύτητος κατ' ἀφομοίωσιν πρὸς δεύτερον γινώσκομεν τὸ ἀνώΧθω, ὅπερ ὀφεῖλον κατὰ τὸ (ἕσταθι-) ἑστάΤω καὶ (τέθναθι-) τεθνάΤω, κτλ. νὰ ἔχῃ τύπον εἰς ΤΩ περατούμενον, ἀνώΚ-Τω (ἐκ τοῦ ἀνώΓ-Τω), μεθηρμόσθη πρὸς τὸ δεύτερον πρόσωπον καὶ προηνέχθη ὁμοίως αὐτῷ· ἄνωΧθι-ἀνώΧθω. Συνεξηκολούθησε δὲ τούτοις καὶ τὸ δεύτερον πληθυντικὸν

ἄνωΧθε, οὗ ἡ κανονικὴ ἐκφορὰ θὰ ἦτο ἄνωΚΤε (ἐκ τοῦ ἄνωΓ-Τε) κατὰ τὸ ἕσταΤε καὶ δείδιΤε. Πρβ. Κυννῆρον ἐν Διεξοδ. Γραμματ. τῆς Ἑλλην. Γλ. Μέρ. Α΄, σελ. 679 ἐκδ. β΄ (Μέρ. Α΄, β΄, σελ. 238 Βλασσ.). Ὁ Βουτμαννὸς νομίζει ἐν Διεξοδ. Ἑλλην. Γραμματ. Τόμ. Β΄, σελ. 24 ἐκδ. β΄ ὅτι τὸ ἄνωχθε καὶ ἀνώχθω, ὡς καὶ τὸ ἐγρήγορθε, ἐσχηματίσθησαν κατὰ τὸ τέτυφθε καὶ ἔφθαρθε, κτλ. Περὶ τοῦ ἐγρήγορθε καὶ ἐγρηγόρθασι ἴδε Κυννῆρον ἐν Διεξοδ. Γραμματ. Μέρ. Α΄, σελ. 679 ἐκδ. β΄ (Μέρ. Α΄, α΄, σελ. 239 Βλασσ.) καὶ Λεουβῆνα ἐν Ἐγχειρ. Λέξ. Ἐπικ. σελ. 404.

Οὐχὶ δὲ σπανίως ἐν τῇ Ἑλληνικῇ γλώσσῃ συμβαίνει νὰ ἐξομοιῶται τύπος κατά τινα ἕλξιν ἢ κατὰ φαινομένην ἀναλογίαν ἑτέρῳ τύπῳ. Λέγεται δ' ὑπὸ τῶν παλαιῶν γραμματικῶν ὅτι ἡ δεῖνα λέξις συνεκτρέχει τῇ δεῖνι καὶ γίνεται πολλάκις ὑπ' αὐτῶν χρῆσις τοῦ ὀνόματος συνεκδρομή· συνωνυμεῖ δὲ τῷ ῥήματι συνεκτρέχειν τὸ συνεξακολουθεῖν, ἐξ οὗ τὸ ὄνομα συνεξακολούθησις. Ἀρκούμεθα νῦν τῇ παραθέσει τῶν ὑπὸ τοῦ Εὐσταθίου ἐν ταῖς εἰς Ὅμηρον Παρεκβολαῖς γεγραμμένων σελ. 630,20 «Οἷς ἀναλογίας δίκην συνεξακολουθῆσαν καὶ τὸ ἔσσον κατὰ τροπὴν τῆς ἀρχούσης γέγονεν ἄσσον. Ὡς δὲ πολλὰς λέξεις καινοτομεῖ καὶ ἡ συνεξακολούθησις δῆλον καὶ ἐκ τοῦ υἱάσι· τοῦτο γὰρ υἱέσιν ὀφεῖλον εἶναι ὡς ἀπὸ τοῦ υἱεύς υἱέος ὅμως συνεξέδραμε τοῖς συγγενικοῖς τῷ πατράσι καὶ μητράσιν. Οὕτω δὲ καὶ τὸ πάτερ ὀφεῖλον ὀξύνεσθαι κατὰ τὴν οἰκείαν εὐθεῖαν βαρυτονεῖται διὰ τὰ οἰκεῖα συγγενικὰ τὸ μῆτερ καὶ θύγατερ· καὶ τὸ σῶτερ δὲ ἡ πρὸς τὸ πάτερ συνεκδρομὴ ἐβάρυνε. Καθ' ὅμοιον δὲ λόγον καὶ τὸ χωρίς ἐπίρρημα ὀξυνόμενον, ὡς τὸ λικριφίς, ὅμως εὕρηται — μετὰ τὴν ἀποβολὴν τοῦ Σ χῶρι λεγόμενον βαρυτόνως καθ' ὁμοιότητα τοῦ αὐτόθι καὶ ὅθι καὶ τῶν ὁμοίων. Ἴσως οὖν καὶ τὸ οὕτως ἐπίρρημα ἐξῶσε τὸ Σ πρὸς ὁμοιότητα οἷον ἀναλογικὴν τοῦ ἰὼ καὶ ἐπισχερὼ καὶ τῶν ὁμοίων ἐπιρρημάτων, εἰ καὶ μὴ τονοῦται ὁμοίως ἐκείνοις· καὶ μήν, εἰ καὶ ἐνταῦθα τὴν φυσικὴν ἐτήρησε βαρυτόνησιν, ἀλλ' ἐν ἑτέρᾳ συν(εκ)δρομῇ περιεκλάσθη εἰς περίσπασιν· Δωριεῖς γὰρ κατὰ τὸ καλῶς, σοφῶς, δυνατῶς φασὶ καὶ οὑτῶς, οἷον πιαίνεται ὁ στάχυς οὑτῶς». Ἐρρήθη δὲ καὶ συνεξελθεῖν τινι καὶ συναπενεχθῆναί τινι, κτλ. Δὲν ἐξετάζομεν ἐν τῷ παρόντι ἂν εἶνε ὀρθὰ πάντα τὰ ἐκ τοῦ Εὐσταθίου ἐν τοῖς ἡγουμένοις παρατεθειμένα.

Ἄλλοτε, ἂν μή τι κώλυμα ἡμῖν συμβῇ, καὶ ταῦτα θὰ ἐπεξέλθωμεν καὶ τὰ ἐν ἑτέροις τόποις τῶν εἰς Ὅμηρον Παρεκβολῶν περὶ σχηματισμῶν κατὰ συνεκδρομὴν ὑπὸ τοῦ Εὐσταθίου εἰρημένα, ὡς καὶ ὅσα παρ' ἄλλοις παλαιοῖς γραμματικοῖς εἴδομεν περὶ τοιούτων ἐκφορῶν παρατηρήματα. Θὰ καταλέξωμεν δὲ πλῆθος τύπων κατὰ συνεκδρομὴν προενηνεγμένων ἔκ τε τοῦ παλαιοῦ καὶ τοῦ μεταγενεστέρου ἑλληνισμοῦ· ἔτι δ' ἐκ τῆς καθ' ἡμᾶς ἰδιωτικῆς συνηθείας.

Τοῦ παρακειμένου δειδέχαται καὶ τοῦ ὑπερσυντελίκου δειδέχατο, πρὸς ᾧ φέρεται καὶ τρίτον ἑνικὸν πρόσωπον δείδεκτο ἐν Ἰλ. Ι, 224, ἐνεστὼς εἶνε τὸ δείκνυμαι κατὰ μετοχὴν ἁπαντῶν ἐν Ἰλιάδος Ι, 196 «τὼ καὶ δεικνύμενος προσέφη πόδας ὠκὺς Ἀχιλλεύς» καὶ ἐν Ὀδυσσείας Δ, 59 «τὼ καὶ δεικνύμενος προσέφη ξανθὸς Μενέλαος» καὶ ἐν τῷ εἰς Ἀπόλλωνα Ὁμηρικῷ Ὕμνῳ στίχ. 10 «τῷ δ' ἄρα νέκταρ ἔδωκε πατὴρ δέπαϊ χρυσείῳ δεικνύμενος φίλον υἱόν». Νοεῖται δὲ τὸ δεικνύμενος ἀντὶ τοῦ δεξιούμενος, φιλοφρονούμενος ἐν τοῖς εἰς Ἰλιάδα Σχολίοις Τόμ. Γ', σελ. 385, 20. Πρβ. καὶ Ἀπολλών. Σοφιστ. Λεξ. Ὁμηρ. σελ. 57, 20 καὶ Ἡσύχ. λ. δεικνύμενος. Ἐν τῷ Μεγάλῳ Ἐτυμολογικῷ λέγεται σελ. 260, 49 «Δεικνύμενος: δεξιούμενος λόγοις· τὼ καὶ δεικνύμενος προσέφη πόδας ὠκὺς Ἀχιλλεύς. Παρὰ τὸ δεῖξαι»· ἐπιφέρεται δ' αἰτιολογία, ἐφ' ᾗ οὐδεὶς δύναται νὰ μὴ γελάσῃ· «οἱ γὰρ δεξιούμενοί τινας δοκοῦσι δεικνύειν τοῖς δεξιουμένοις τὰ ὄψα». Ὁ Βωμειστῆρος ποιεῖται ἐν τῇ ἐκδόσει τῶν Ὁμηρικῶν Ὕμνων σελ. 120 τὴν παρατήρησιν τήνδε· «δεικνύμενος. Propria huius verbi notio, quae est tendendi et porrigendi manus, deinde traducta est ad significationem excipiendi verbis vel etiam poculis, de qua re cf. I 196, δ 59 c. schol. et Buttm. Gr. Gr. II p. 144». Σημειωτέον δ' ὅτι ὁ Ἡσύχιος ἑρμηνεύει καὶ τὸ ἐνεργητικὸν δεικνῦσι διὰ τοῦ δεξιοῦνται.

Βλέπει δέ τις ἐν τοῖς Ὁμηρικοῖς ἔπεσι καὶ τὸν τύπον δειδίσκετο, οἷον Ὀδ. Σ, 121 «δέπαϊ χρυσέῳ δειδίσκετο» καὶ Υ, 197 «δεξιτερῇ δειδίσκετο χειρὶ παραστάς», καὶ τὴν μετοχὴν δειδισκόμενος, οἷον Ὀδ. Γ, 40 «ἐν δ' οἶνον ἔχευεν χρυσείῳ δεπαϊ· δειδισκόμενος δὲ προσηύδα Παλλάδ' Ἀθηναίην» καί, διὰ μόνου τοῦ Ε τῆς πρώτης συλλαβῆς ἐκφερομενης, Ο, 150 «στῆ δ ἵππων προπάροιθε·

δεδισκόμενος δὲ προσηύδα», ἀνθ' οὗ ὁ Ναύκιος εἴκασε «στῆ δὲ πάροιθ' ἵππων· δειδισκόμενος δὲ προσηύδα» (Πρβ. καὶ Λ. Μεϋῆρον ἐν *Vergl. Grammat.* Τόμ. Α', σελ. 835 ἐκδ. β'). Ἐν τῷ κώδικι τοῦ Ἡσυχίου κεῖται «ΔειδισΥετο: ἐδεξιοῦτο» καὶ «ΔΙδίσκετο: ἠσπάζετο». Τοῦ δειδίσκετο ἐποιήσατο χρῆσιν καὶ Ἀπολλώνιος ὁ Ῥόδιος ἀλλ' ἐπ' ἐννοίας διαφόρου ἧς ἔχει παρ' Ὁμήρῳ. Περὶ τοῦ πράγματος γίνεται λόγος ἐν τῇ Διδωτείῳ ἐκδόσει τοῦ Θησαυροῦ τοῦ Στεφάνου Τόμ. Β', σελ. 931 δ' ἔχων ὧδε· «Porrigendi signif. dixit Apoll. Rh. I, 558: Σὺν καί οἱ παράκοιτις ἐπωλένιον φορέουσα Πηλείδην Ἀχιλῆα φίλῳ δειδίσκετο πατρί. Qui mihi similis poetae eruditi error videtur ei quem notabo in Δεικανάω» (Πρβ. καὶ Βουτμαννὸν ἐν Διεξοδ. Ἑλλην. Γραμματ. Τόμ. Β', σελ. 144 ἐκδ. β'). Ἀνελλήνιστον εἶνε τὸ παρὰ τῷ Σουΐδᾳ καὶ τῷ Ζωναρᾷ Λεξ. σελ. 489 φερόμενον «Δειδίσκω: δεικνύω». Ὁ Οὐέστφαλος γράφει ἐν Μεθοδ. Γραμματ. τῆς Ἑλλην. Γλώσσ. Μέρ. Α', β', σελ. 188 «δει-δί-σκομαι und δε-δί-σκομαι ep., Aristoph. bewillkommne, begrüsse = δεικ-ανάω, δείκ-νυμαι, auch in der Bedeutung des activen δείκ-νυμι zeige Apoll. Rh. 1, 558». Παρὰ τῷ Ἀριστοφάνει κεῖται Λυσιστ. 563 «ἕτερος δ' αὖ Θρᾷξ πέλτην σείων κἀκόντιον, ὥσπερ ὁ Τηρεύς, ἐδεδίσκετο τὴν ἰσχαδόπωλιν καὶ τὰς δρυπετεῖς (δρυπέπεις) κατέπινε». Ἑρμηνεύεται δ' ἐν τοῖς Σχολίοις τὸ ἐδεδίσκετο διὰ τοῦ ἐφόβει. Πρβ. Σουίδ. «Ἐδεδίσκετο: ἐξεφόβει». Μετετυπώθη δὲ καὶ τὸ ἐν τῷ εἰς Ἑρμῆν Ὁμηρικῷ Ὕμνῳ στίχ. 163 «μῆτερ ἐμή, τί με ταῦτα τιτύσκεαι ἠΰτε τέκνον νήπιον, ὃς κτέ.;» ὑπὸ τοῦ Πιέρσωνος ἐν τῇ ἐκδόσει τοῦ Μοίριδος σελ. 119 εἰς τὸ δεδίσκεαι, ὃ ἐγκρίναντες ἀποκατέστησαν εἰς τὸ ἔδαφος οἱ ἐκδόται τῶν Ὁμηρικῶν Ὕμνων (Πρβ. καὶ Θησαυρ. Στεφ. Τόμ. Β', σελ. 930 δ' καὶ Λεξ. Ὁμηρ. Ἐβελιγγ. Τόμ. Α', σελ. 280). Ἀλλ' ὁ Λεουβὴν ἐν Ἐγχειρ. Λέξ. Ἐπικ. σελ. 474 ἀναγινώσκει δεδίσΣεαι. Ὁ Φρασικλῆς γράφει ἐν τῷ Ἑλληνισμῷ Τόμ. Α', σελ. 602 «Ἀνήκει ἐνταῦθα καὶ τὸ δεικανᾶσθαι καὶ τὸ δειδίσκομαι, δεδίσκομαι, τὸ ὁποῖον δὲν πρέπει νὰ συγχυσθῇ μὲ τὸ δεδίσκομαι (δεδίσσομαι)». Παρεφθαρμένον εἶνε τὸ παρ' Ἡσυχίῳ «Δεδίσκετο: δίδωσιν ἐκφοβεῖν» (Ἴδε Ἄλβερτον εἰς Ἡσύχ. Τόμ. Α', σελ. 898-9). Μεταβλητέον δ' ἴσως τὸ ἐν ταῖς εἰς Ὅμηρον Παρεκβολαῖς τοῦ Εὐ-

σταθίου σελ. 782, 57 «ἐπένθεσιν τοῦ Ι ἔσχεν ὁμοίως τῷ — δειδίσκετο ἀντὶ τοῦ ἐξεφόβει» εἰς τὸ δειδίΣΣετο (Ἰλ. Μ, 52). Ἐσφάλη ὁ Οὐέστφαλος ὑπολαβὼν ὅτι ἐποιήσατο ὁ Ἀριστοφάνης χρῆσιν τοῦ δεδίσκεσθαι ἐπὶ τῆς ἐννοίας τοῦ δεξιοῦσθαι. Ἴσως δ' ἠπατήθη ὁ ἀνὴρ ἐκ τῆς Ἑλληνικῆς Γραμματικῆς τοῦ Κρυγήρου, ἐν ᾗ φέρεται Μέρ. Β', § 39, λ. δείκνυμι «δειδίσκομαι (δεδίσκομαι ο 150 u. Ar. Ly. 564)». Σημειωτέον δ' ὅτι προηνέχθη γνώμη, καθ' ἣν τὸ παρὰ τῷ κωμικῷ ἐδεδίσκετο εἶνε πλημμελὴς ἀνάγνωσις τοῦ ἐδεδίΤΤετο. Ὁ Βλαϋδέσιος λέγει ἐν τῇ ἐκδόσει τῆς Ἀριστοφάνους Λυσιστράτης σελ. 74 «ἐδεδίττετο malit Maltbius ad Morelli Thes. p. 221, quum nusquam alibi verbum δεδίσκεσθαι sensu *terrendi* exstare videatur» καὶ «Verissima mihi videtur Maltbii emendatio, in quam ipse etiam incideram — Aliud est δεδίσκεσθαι vel δειδίσκεσθαι (*data manu dextra accipere aliquem*) Hom. Od. ο'. 150. σ'. 120». Πρβ. καὶ σελ. 229.

Περιέπεσε δὲ καὶ ἑτέρῳ ὁ Οὐέστφαλος ἁμαρτήματι ἐκλαβὼν τὸ δειδίσκομαι - δεδίσκομαι ἰσοδύναμον τῷ δεικανάω. Τὸ κατ' ἐνεργητικὸν τύπον ἐσχηματισμένον δεικανάω οὔτε δόκιμον εἶνε οὔτ' ἐμφαίνει τὴν ἔννοιαν τοῦ δεξιοῦμαι. Ὑπὸ τοῦ Ὁμήρου ἐρρήθη δεικανόωντο (ἢ ἐδεικανόωντο) δέπασσιν (Ἰλ. Ο, 86) καὶ δεικανόωντ' (ἢ ἐδεικανόωντ') ἐπέεσσι (Ὀδ. Σ, 111. Πρβ. καὶ Ω, 410) ἢ κατὰ τὸν Βεκκῆρον καὶ ἄλλους δεικανόωντο ἔπεσσιν (Πρβ. καὶ Ἑύνιον ἐν τῇ ἐκδόσει τῆς Ἰλιάδος Τόμ. Ζ', σελ. 24). Εἶπε δὲ καὶ Ἀπολλώνιος ὁ Ῥόδιος «χερσί τε καὶ μύθοισιν ἐδεικανόωντο ἕκαστον» (βιβλ. Α', 884) καὶ Κόϊντος ὁ Σμυρναῖος «μετὰ δ' ἀλλήλους ἐπέεσσιν ἄμφω δεικανόωντο δόμῳ ἔνι κηώεντι» (Λόγ. Ϛ', 158). Ἡσύχ. «Δεικανᾶσθαι: δεξιοῦσθαι» καὶ «Δ(ε)ικανόωντο: ἐδεξιοῦντο» καὶ «Ἐδεικανόωντο: ἠσπάζοντο» καὶ «ἘδΙκανόωντο: ἐδεξιοῦντο». Κεῖται δὲ παρὰ τῷ Ἡσυχίῳ καὶ «ΔΙκανόωνται: ἐνδείκνυνται, λέγουσιν». Παρήχθη δ' ἐκ τοῦ δείκ-νυμαι τὸ δεικ-ανάομαι, ὡς ἐκ τοῦ ἐρύκ-ω τὸ ἐρυκ-ανάω καὶ ἐκ τοῦ ἴσχ-ω τὸ ἰσχαν-άω καὶ παθητικῶς ἰσχανάομαι (Ἰλ. Τ, 234: ἰσχαναάσθω. Μ, 38: ἰσχανόωντο. Ὀδ. Η, 161: ἰσχανόωνται). Ἐλέχθη δὲ καὶ ἐρυκάνω καὶ ἰσχάνω (Ἴδε Κούρτιον ἐν τῷ *Das Verb*. Τόμ. Α', σελ. 266 β'. Πρβ. καὶ Μεϋῆρον ἐν Ἑλλην.

Γραμματ. σελ. 589 ἐκδ. γ΄ καὶ Λεουβῆνα ἐν Ἐγχειρ. Λέξ. Ἐπικ. σελ. 470). Ἐν τοῖς εἰς Ὀδύσσειαν Σχολίοις σελ. 731, 20 εἶνε γεγραμμένον «δεικανόωντ': προσεκύνουν» καὶ κακῶς «δεικανόωντα: προσαυδῶντα, προσασπάζοντα καὶ φιλανθρωπεύοντα» ἀντὶ τοῦ «δεικανόωντ': προσηύδων, προσησπάζοντο καὶ ἐφιλανθρωπεύοντο». Πρβ. Ἐτυμολ. Μέγ. σελ. 260, 45 «Δεικανᾶται: προσαυδᾷ, προσασπάζεται, φιλανθρωπεύεται». Πλημμελῶς ἔχει τὸ ἐν τῷ Ὁμηρικῷ Λεξικῷ Ἀπολλωνίου τοῦ σοφιστοῦ σελ. 57, 21 «δεικανάασθαι: διαλόγου ἀξιοῦσθαι», ἀνθ' οὗ ἀναγνωστέον διὰ λόγου δεξιοῦσθαι.

Ὁ Εὐστάθιος νομίζει ὅτι τὸ δειδέχαται καὶ δειδέχατο ἐγένοντο ἐκ τοῦ δέχω (δέχομαι), ἡ δὲ πρώτη αὐτῶν συλλαβὴ προηνέχθη διὰ διφθόγγου κατ' ἐπένθεσιν τοῦ Ι, ἵν' εὐαρμοστήσωσι τῷ μέτρῳ. Λέγει ὁ Εὐστάθιος ἐν ταῖς εἰς Ὅμηρον Παρεκβολαῖς σελ. 1568, 33 «Τὸ δὲ δειδέχαται τοῦ δέδεκται παθητικοῦ παρακειμένου ἐστὶ τρίτον Ἰωνικὸν πληθυντικὸν κατ' ἐπένθεσιν τοῦ ἰῶτα ἀναγκαίαν τῷ μέτρῳ. Δέχεσθαι δὲ μύθοις ταὐτὸν πάντως τῷ εὐφημεῖν καὶ εὐλογεῖν» καὶ σελ. 782, 56 «Ὅτι χρυσέοις κυπέλλοις υἷες Ἀχαιῶν τοὺς πρέσβεις ἐπανελθόντας δειδέχατο, τουτέστιν ἐδεξιοῦντο, ἄλλοθεν ἄλλος ἀνασταδόν· οἰκεῖος δὲ ὁ λόγος ἐπὶ φιλοφροσύνης δεξιωτικῆς. Ὅρα δὲ κἀνταῦθα ὡς τὸ δειδέχατο ἐπένθεσιν τοῦ Ι ἔσχεν ὁμοίως τῷ δεικανόωντο καὶ δειδίσκετο (δειδίσσετο) ἀντὶ τοῦ ἐξεφόβει καὶ ἑτέροις πολλοῖς διὰ δακτύλου ἀπαρτισμόν. Δῆλον δὲ ὅτι ἐκ τοῦ δέδεκτο τρίτου ἑνικοῦ τὸ δεδέχατο Ἰωνικὸν γίνεται». Πρβ. καὶ σελ. 234, 43 «Πρωτότυπον δὲ τῆς τοιαύτης ἐννοίας τὸ δέχω, ἐξ οὗ καὶ τὸ δέχθαι καὶ δειδέχθαι καὶ τὸ δειδέχαται· ἔτι δὲ καὶ τὰ τῆς δεξιώσεως, κτἑ.» καὶ σελ. 436, 23 «Τὸ δὲ δειδέχατο, ἤγουν ἐδεξιοῦντο, ῥῆμα σύνηθες Ἰωνικὸν τὴν παρὰ τοῖς ὕστερον πρόποσιν δηλοῖ· προπίνουσι γὰρ ἀλλήλοις κατὰ τὸ καὶ παρὰ Ῥωμαίοις ἔθος οἱ ἀλλήλους δεπάεσσι δεξιούμενοι» καὶ σελ. 682, 58 «Οὐ μόνον οὖν οἱ τοῦ μύθου θεοὶ χρυσέοις δεπάεσσι δειδέχατ' ἀλλήλους, ἤγουν ἐδεξιοῦντο προπίνοντες ἑαυτοῖς ταῖς δεξιαῖς, ἀλλὰ καί τις καθ' ἱστορίαν οὕτω δείδεκτ' Ἀχιλῆα, ἤγουν ἐδεξιοῦτο, τουτέστι προύπινεν αὐτῷ, τῇ δεξιᾷ, φασί, διδοὺς τὸ ποτήριον». Παρατηρητέον δ' ὅτι τὰ τελευταῖα ταῦτα εἶνε μετωχετευμένα ἐκ τῶν Δειπνοσοφιστῶν τοῦ Ἀθηναίου, ἐν οἷς φέρεται

σελ. 1ϛ' «Ἦν δέ τις αὐτοῖς καὶ διὰ τῆς προπόσεως ἀσπασμός. Οἱ γοῦν θεοὶ χρυσέοις δεπάεσσι δειδέχατ' ἀλλήλους, ἤτοι ἐδεξιοῦντο προπίνοντες ἑαυτοῖς ταῖς δεξιαῖς. Καί τις δὲ δείδεκτ' Ἀχιλλέα (Ἀχιλῆα) ἀντὶ τοῦ ἐδεξιοῦτο, ὅ ἐστι προέπινεν αὐτῷ τῇ δεξιᾷ διδοὺς τὸ ποτήριον». Παρακείμενος τοῦ δέχω (δέχομαι) ὑπολαμβάνεται τὸ δειδέχαται καὶ ἐν τῷ Μεγάλῳ Ἐτυμολογικῷ σελ. 252, 47 «Δειδέχαται: Ἐκ τοῦ δέχω δέξω, δέδεχα, δέδεγμαι δέδεξαι δέδεκται καὶ Ἰακῶς δεδέχαται καὶ πλεονασμῷ τοῦ Ι δειδέχαται». Πρβ. καὶ σελ. 262, 10 (κατὰ τὸν Βοσσ. Κώδ.) «(Δείδεκτο): δείδεκτ' Ἀχιλῆα· ἐδεξιοῦτο. Δέδεκτο καὶ πλεονασμῷ τοῦ Ι δείδεκτο». Ἴδε καὶ Κραμ. Ἀν. Ὀξ. Τόμ. Α', σελ. 108, 5 καὶ Παρισ. Τόμ. Γ', σελ. 76, 1 καὶ σελ. 161, 33. Ἐν τῷ Ὁμηρικῷ Λεξικῷ Ἀπολλωνίου τοῦ σοφιστοῦ εἶνε γεγραμμένον σελ. 57, 7 «Δείδεκτο: ἐπὶ μὲν τοῦ τὰ ποτήρια τῇ δεξιᾷ ἐκτείνειν δέδεκτο δέπας Ἀχιλλεύς (γρ. δέπας δείδεκτ' Ἀχιλῆα), οἷον τῇ δεξιᾷ προέπιεν· ὅταν δὲ διὰ λόγων δεξιῶνται, δειδέχαται μύθοισιν· ὅθεν καὶ ἀριδΙκετος, οἷον ἀσπαστός». Πρβ. καὶ Ἡσύχ. «Δείδεκτο: ἐδεξιοῦτο, διὰ φιλίας ἠσπάζετο καὶ λόγων».

Ὁ Εὐστάθιος συνάπτει τὸ δείκνυμαι-δεικνύμενος ἐν ταῖς εἰς Ὅμηρον Παρεκβολαῖς τῷ δέκω (δέκομαι). σελ. 746, 26 «Τὸ δὲ δεικνύμενος ἀντὶ τοῦ δεξιούμενος, φιλοφρονούμενος, ξενοδοχῶν, ἀπὸ τοῦ δέκω Ἰωνικοῦ ῥήματος, ἐξ οὗ δέκνω δεκνύω δέκνυμι καὶ πλεονασμῷ δείκνυμι, ἀφ' οὗ μεταφορικῶς δείκνυσθαι λέγεται καὶ τῷ δακτύλῳ ἢ ἄλλως ὁπωσοῦν γνώριμόν τι ποιεῖν. Ἐκ δὲ τοῦ ῥηθέντος δέκω καὶ δείκω καὶ τὸ δεικανᾶσθαι γίνεται, οἷον δεικανόωντ' ἐπέεσσιν, ἤγουν ἐδεξιοῦντο» καὶ σελ. 1482, 7 «Ἐν τούτοις δὲ κεῖται, ὡς καὶ ἀλλαχοῦ, τὸ δείκνυσθαι ἀντὶ τοῦ δεξιοῦσθαι ἀπὸ τοῦ δέκω δέξω, ὅθεν καὶ ἡ δεξιά· φησὶ γάρ· τῶ καὶ δεικνύμενος προσέφη Μενέλαος». Πρβ. καὶ σελ. 749, 28 «Πλησάμενος οὖν δέπας οἴνου ἐδεξιοῦτο τὸν Ἀχιλλέα· τοῦτο γὰρ δηλοῖ τὸ δείδεκτο, ἐξ οὗ καὶ τὸ δεικνύμενος γίνεται, ὡς προσεχῶς προείρηται». Κεῖται δὲ καὶ ἐν τοῖς εἰς Ὀδύσσειαν Σχολίοις σελ. 178, 17 «τῶ καὶ δεικνύμενος: φιλοφρονούμενος, δεξιούμενος. Ἐκ τοῦ δέκω τὸ δέχομαι δείκω δεικνύω καὶ δείκνυμι τὸ φιλοφρονοῦμαι». Περὶ τοῦ δεδισκόμενος-δειδισκόμενος γράφει ὁ

Εὐστάθιος σελ. 1778, 4 «Ἐν τούτοις δὲ καὶ λέξις κεῖται ποιητική, τὸ δέπαϊ δεδισκόμενος, ὅ ἐστι δεξιούμενος, ὃ ἐν ἄλλοις δειδισκόμενος ἔφη ὡς ἀπὸ τοῦ δέχω δέκω, δίσκω, δεδίσκω καὶ δειδίσκω κατὰ διχρόνου ἐπένθεσιν».

Ὁ Ματθίας ἐν τῇ Διεξοδικῇ Ἑλληνικῇ Γραμματικῇ σελ. 555 ἐκδ. γ' ἀρχέγονον τύπον ἢ θέμα ὑπολαμβάνει τὸ δέκω καὶ ἐκτεταμένην αὐτοῦ ἐκφορὰν τὸ δείκω. Σημαίνει δὲ κατ' αὐτὸν κυρίως ἐκτείνω τὴν χεῖρα, τὸ μὲν ἵνα δείξω τι, τὸ δὲ ἵνα δέξωμαί τι, τὸ δὲ ἵν' ἐμβάλω αὐτήν τινι εἰς ἔνδειξιν δεξιώσεως. Ἐπιφέρει δ' ὅτι ἐπὶ ταύτης τῆς σημασίας ἀπαντᾷ παρ' Ὁμήρῳ τὸ δείκνυμαι ἐν Ἰλ. Ι, 196 καὶ ἐν Ὀδ. Δ, 59 καὶ ὅτι ἐν τῷ παρακειμένῳ ἔχει τύπον (δείδεγμαι) δειδέχαται ἀντὶ τοῦ δεδέχαται καὶ (ἐν τῷ ὑπερσυντελίκῳ) δείδεκτο. Ἕτεροι δὲ τύποι εἶνε, λέγει, τὸ δεικανάομαι, δεδίσκομαι, δειδίσκομαι. Συγγενῆ νομίζει τὰ ῥήματα δέκω (δέκομαι) καὶ δείκνυμι-δείκνυμαι καὶ ὁ Θείρσχιος ἐν τῇ Ἑλληνικῇ Γραμματικῇ σελ. 387 ἐκδ. γ'. Ἀλλ' οὗτος προσποιεῖ μὲν τῇ ῥίζῃ ΔΙΚ καὶ κατ' ἔκτασιν ΔΕΙΚ τό τε δείκνυμι-δείκνυμαι (δείκνυ-μι) καὶ τοὺς τύπους δείδεκτο καὶ δειδέχαται-δειδέχατο, ἐφ' ὧν κατ' αὐτὸν ἐγένετο μὲν διπλασιασμὸς διὰ τῆς συλλαβῆς ΔΕΙ, ἐγένετο δὲ συστολὴ τοῦ ῥιζικοῦ ΕΙ εἰς Ε, δοξάζει δ' ὅτι ἐκ τοῦ τύπου δείδεκτο ἔλαβε τὴν ὕπαρξιν ἡ ῥίζα ΔΕΚ, ΔΕΧ τοῦ ῥήματος δέχομαι.

Ὁ Δοιδερλῖνος ἀποφαίνεται ἐν τῷ Ὁμηρικῷ Γλωσσαρίῳ § 2034 (Τόμ. Γ', σελ. 73) ὅτι παρὰ τὸ δέκειν δέχειν ἀπετελέσθη τὸ δεικνύναι κατὰ συγκοπὴν ἐκ τοῦ δεκεννύναι· παρατηρεῖ δὲ περὶ τοῦ μέσου τάδε· «Das Medium ist bald deponential; Il XXIII, 701. θῆκεν ἄεθλα δεικνύμενος Δαναοῖσιν.—bald causativ; *empfangen, bewillkommen*, wie δέχεσθαι und δεξιᾶσθαι, *excipere*. Il. IX, 196. τὼ καὶ δεικνύμενος προσέφη, vgl. H. Apoll. 11. Das Perf. δεδεῖχθαι lautet—nicht weil δει-auch die Stammsilbe ist, wie Buttmann sagt, sondern—durch Metathese δειδέχθαι *begrüssen*, Il. IV, 4. τοὶ δὲ χρυσέοις δεπάεσσι δειδέχατ' ἀλλήλους. vgl. IX. 224. XXII, 435. οἵ σε θεὸν ὣς δειδέχατο». Περὶ δὲ τοῦ δειδίσκεσθαι λέγει ὅτι προῆλθεν ἐκ τοῦ δείκνυσθαι, δείδεκτο. Τὸ δεκεννύναι εἶνε ἀτυχὲς πλάσμα τοῦ Δοιδερλίνου· εὐκατάφορος δὲ πρὸς τὰ τοιαῦτα ὑπῆρχεν ὁ ἀνήρ.

Κατὰ τὸν Δυντζῆρον τὸ μὲν δειδέχαται καὶ δειδέχατο ἐσχηματίσθησαν ἐκ τοῦ δέχεσθαι, τὸ δὲ δειδίσκεσθαι ἐκ τῆς ῥίζης ΔΙΚ, ΔΕΙΚ. Γράφει ὁ ἀνὴρ ἐκ τῇ ἐκδόσει τῆς Ὀδυσσείας (Η, 71) «δειδέχαται, praesentisch, *begrüssen*, nicht von δεικνύναι, sondern von δέχεσθαι» καὶ ἐν τῇ τῆς Ἰλιάδος (Δ, 4) «δειδέχατ', von δέχεσθαι *begrüssen*, vom Zutrinken. vgl. I. 224. 671. X, 435. Das in ähnlicher Bedeutung vorkommende δειδίσκεσθαι — hat δικ, δεικ zur Wurzel; κ ist vor σκ ausgefallen wie in διδάσκω». Περὶ τοῦ δειδίσκομαι ἴδε καὶ Θείρσχιον ἐν Ἑλλην. Γραμμ. σελ. 387 ἐκδ. γ'.

Ὁ Βουτμαννὸς ἐν τῇ Διεξοδικῇ Ἑλληνικῇ Γραμματικῇ Τόμ. Β', σελ. 144 ἐκδ. β' καὶ ἄλλοι χωρίζουσιν ἀπ' ἀλλήλων τὸ ῥῆμα δείκνυμι-δείκνυμαι (δείδεκτο, κτλ.) μετὰ τοῦ δεδίσκομαι-δειδίσκομαι καὶ δεικανάομαι καὶ τὸ δέχομαι (δέκομαι) εἰς ἰδίαν ἑκάτερον ῥίζαν ἀναφέροντες (Ἴδε Λεξ. Ὁμηρ. Ἐβελιγγ. Τόμ. Α', σελ. 280 καὶ 282 καὶ 289. Πρβ. καὶ Βανισέκιον ἐν *Etymol. Wörterb*. σελ. 328-9 καὶ 334). Παρὰ τῷ Ἡσυχίῳ φέρεται «ΔΕκανᾶται: ἀσπάζεται». Γράφει δ' ὁ Λ. Δινδόρφιος ἐν τῷ Θησαυρῷ τοῦ Στεφάνου Τόμ. Β', σελ. 938 δ' «Forma δεκανᾶσθαι si fuit in usu, non favet sententiae Buttm. Gr. vol. 2, p. 102, δεικανᾶσθαι referentis ad δείκνυμι, de qua opinione v. in Δέχομαι, cui communem cum δεικ. vel δεκαν. originem fuisse praeter alia forma mihi Ion. Δέκομαι persuadet. Conf. dicta in Δεδίσκομαι. Δεικάνω baryt. ponere videtur Arcad. p. 161, 22 sec. cod. Havn.». Πρβ. καὶ Σμιδίτιον εἰς Ἡσύχ. Τόμ. Α', σελ. 471. Ὁ Λ. Μεϋῆρος λέγει ἐν *Vergl. Grammat.* Τόμ. Α', σελ. 835 ἐκδ. β' «δεκ-ανᾶται *er begrüsst* (bei Hesych); δεικ-ανόοντο (aus metrischem Grunde für δεκ-) *sie begrüssten*». Ἡμεῖς τὸ παρὰ τῷ Ἡσυχίῳ δΕκανᾶται νομίζομεν ἐσφαλμένην ἐκφορὰν τοῦ δΕΙκανᾶται.

Ὑπὸ τοῦ Λ. Μεϋήρου εἰς ἄλλην μὲν ῥίζαν ἀναφέρεται τὸ δέκομαι-δέχομαι ἐν *Vergl. Grammat.* Τόμ. Α', σελ. 834 ἐκδ. β' (Πρβ. καὶ σελ. 925), εἰς ἄλλην δὲ τὸ δεικνύμενος δειδέχαται, κτλ., δειδισκόμενος δειδίσκετο, δεκανᾶται δεικανόωντο (δεικανόοντο) σελ. 834-5, εἰς ἑτέραν δὲ τὸ δείκνυμι (δείξω,

ἔδειξα, κτλ., παρὰ τῷ Ἡροδότῳ δέξω, ἔδεξα, κτλ.) σελ. 836.

Περὶ τῆς γενέσεως τῶν τύπων δειδέχαται καὶ δειδίσκομαι ὑπάρχουσι ποικίλαι γνῶμαι. Ὁ Βουτμαννὸς νομίζει ἐν Διεξοδ. Ἑλλην. Γραμματ. Τόμ. Β', σελ. 144 ἐκδ. β' ὅτι ἡ τοῦ ἀναδιπλασιασμοῦ συλλαβὴ ΔΕΙ ἐν τῷ παρακειμένῳ οὐδενὸς ἄλλου ἕνεκα λαμβάνει ὑπόστασιν ἢ διότι καὶ ἡ θεματικὴ συλλαβὴ εἶνε ΔΕΙ. Τὴν γνώμην τοῦ Βουτμαννοῦ ἀποδοκιμάζει ὁ Δοιδερλῖνος ἐν Ὁμηρ. Γλωσσ. § 2034, Τόμ. Γ', σελ. 73 ἀποφαινόμενος ὅτι διὰ μεταθέσεως τὸ δεδεῖχθαι προφέρεται δειδέχθαι. Ὁ Λ. Μεϋῆρος δοξάζει ἐν *Vergl. Grammat.* Τόμ. Α', σελ. 834-5 ἐκδ. β' ὅτι μετρικὴ ἀνάγκη κατέστη αἰτία τῆς μεταβολῆς τοῦ ἐκ τῆς ῥίζης ΔΕΚ κατ' αὐτὸν παρηγμένου τύπου δε-δέχ-αται εἰς τὸν δει-δέχ-αται καὶ τοῦ δεκανόωντο (-οντο) εἰς τὸν δεικανόωντο (-οντο) καὶ ὅτι τὸ δει-δι-σκόμενος ἐγένετο ἐκ τοῦ δει-δεκ-σκόμενος (Πρβ. καὶ σελ. 1106). Ὁ Μόρρος λέγει ἐν Ὁμηρ. Γραμματ. σελ. 27 ἐκδ. β' «The Reduplication in δει-δέχ-αται *they welcome* seems to be that of the Intensive form, as in δει-δίσκομαι: see § 61. The form belongs to δείκ-νυμι, not δέχ-ομαι» καὶ ἐν σελ. 28 «An anomalous ε for ῐ appears in δειδέχ-αται (δείκνυμι —), ἐρ-ηρέδ-αται (ἐρείδω, cp. ἠρισ-μένος Hesych.) and ἀκ-ηχέδ-αται (ἀκαχίζω)». Τὸ ἠρΙσμένος εἶνε ἡμαρτημένη ἐκφορὰ τοῦ ἠρΕΙσμένος. Κεῖται δὲ παρὰ τῷ Ἡσυχίῳ καὶ «Ἐρίσει: ὑποστηρίξει—φιλονικήσει», συγχύσεως γενομένης τοῦ ἐρΕΙσει ἐκ τοῦ ἐρείδω καὶ τοῦ ἐρΙσει ἐκ τοῦ ἐρίζω. Ἐν § 61, σελ. 56 μνημονεύονται ὑπὸ τοῦ Μόρρου τὰ δει-δίσσεσθαι (ὅπερ ὅμως=δεδϜίσσεσθαι), δαι-δάλλων, ἐκ-παι-φάσσειν καὶ ἄλλα. Ἴδε καὶ Κυνῆρον ἐν Διεξοδ. Γραμματ. τῆς Ἑλλην. Γλώσσ. Μέρ. Α', σελ. 508 ἐκδ. β' (Μέρ. Α', β', σελ. 23 Βλασσ.) καὶ Λ. Μεϋῆρον ἐν *Vergl. Grammat.* Τόμ. Α', σελ. 1105 κέξ. ἐκδ. β'. Πρβ. καὶ Λεξ. Ὁμηρ. Ἐβελιγγ. Τόμ. Α', σελ. 280. Ἀλλ' ὁ Φρίσχιος γράφει ἐν *Stud. Curt.* Τόμ. ϛ', σελ. 301 «Reliquorum autem (δειδίσκομαι δείδεγμαι) eandem radicem esse atque δείκ-νυμι δεικ-ανάομαι verborum jam vidit Buttm. A. Gr. II², 144. Quorum radix est δικ, unde δjικ ea ratione prodiit quam modo

exposuimus. Δει-δίσκομαι igitur e δε-δjικ-σκομαι factum est; δείδεγ-μαι autem perfecti haec est ratio: e radicis δjικ perfecto δέ-δjειγ-μαι (λιπ λέ-λειμ-μαι) epenthesi prodiit δει-δειγ-μαι, inde autem δείδεγ-μαι ea longae vocalis et diphthongi praecedentis consonas binas correptione, quam exhibent att. ἕζετο, ἑλληνίσθησαν (C. Verb. I, 136), κῆρυξ κήρῦκος; hom. κέ-σκετο R. κι (κεῖ-μαι), ion. ἀπόδεξις, ἕσσων, κρέσσων, μέζων. Neve sit qui putet cum Gerlando p. 185 δειδίσκομαι ex δε-δίσκομαι ea ι vocali inserta nasci potuisse quam praebent δαί-δαλ-ος, μαι-μά-ω. Nam quam mire lingua egisset si ε vocalem ad perfecti ritum attenuatam rursus auxisset gravissimo in universa duplicatione augmento!». Πρβ. καὶ Βανισέκιον ἐν *Etym. Wörterb.* σελ. 328-9. Περὶ τοῦ ἁπλοῦ ἕζετο παρατηροῦμεν ὅτι ἦτο παντελῶς ἄχρηστον ἐν τῷ πολιτικῷ λόγῳ τῶν Ἀθηναίων, ἀντὶ δὲ τοῦ ἑλληνίσθησαν γραπτέον πάντως ἡλληνίσθησαν. Περὶ τοῦ Ἰωνικοῦ ἀπόδεξις ἴδε Γ. Μεϋῆρον ἐν Ἑλλην. Γραμματ. σελ. 184 ἐκδ. γ'. Πρβ. καὶ Λ. Μεϋῆρον ἐν *Vergl. Grammat.* Τόμ. Α', σελ. 270 ἐκδ. β'. Παρατιθέμεθα καὶ τὰ ὑπὸ τοῦ Λεουβῆνος γεγραμμένα ἐν Ἐγχειρ. Λέξ. Ἐπικ. σελ. 345 «δέδϜεγμαι Δ 4 I 667 X 435 η 72 a verbo δεδϜίσσομαι — mss. δειδέχατ(αι)» καὶ σελ. 352 «Nec non eadem ratione videtur esse formatum verbum δεδϜίσκομαι *saluto* cum perfecto δέδϜεγμαι — (mss. δειδίσκομαι δείδεγμαι)».

Ἥκιστ' ἐναντιούμεθα τοῖς ἀποφαινομένοις ὅτι δὲν εἶνε συγγενῆ τὸ δέκομαι-δέχομαι καὶ τὸ δείκνυμαι-δεικνύμενος, κτλ. Ἀλλὰ δύσκολον ἀποβαίνει νὰ πεισθῇ τις ὅτι δὲν κοινωνοῦσιν ἀλλήλοις τὸ δεικνύμενος, δεικανόωντο, δειδίσκετο-δειδισκόμενος-δεδισκόμενος καὶ τὸ δείδεκτο-δειδέχαται-δειδέχατο, οὐδαμῶς δ' ἀποδεκτὴ φαίνεται ἡ γνώμη τοῦ Δυντζήρου χωρίζοντος τὸ δειδέχαται-δειδέχατο ἀπὸ τοῦ δειδίσκεσθαι οὐδ' ἡ τοῦ Λοβεκκίου λέγοντος ἐν *Elem.* Μέρ. Α', σελ. 524 «et Homericum δείδεκτο, quod non ex communi δέδεικτο conversum sed *pro* δέδεκτο *hoc est* ἐδεξιοῦτο *dictum est*». Ἂν ἀποβλέψωμεν εἰς μόνην τὴν Ὁμηρικὴν χρῆσιν, μὴ ἐξερχόμενοι ἐκ τῶν ὁρίων τῆς Ἑλληνικῆς γλώσσης, θ' ἀναγκασθῶμεν νὰ ὑπολάβωμεν ὅτι ἐσχημάτισεν ὁ

ποιητὴς ἐκ μὲν τῆς μακρᾶς ῥίζης ΔΕΙΚ τὸ ΔΕΙΚ-νύμενος καὶ τὸ ΔΕΙΚ-ανόωντο, ἐκ δὲ τῆς βραχείας ΔΙΚ τὸ δε-ΔΙ-σκόμενος (ΔΙΚ: δε-ΔΙΚ-σκομαι: δε-ΔΙ-σκο-μαι, ὡς ΛΑΚ: ΛΑΚ-σκω: ΛΑ-σκω, κτλ. Ἴδε Κούρτιον ἐν τῷ *Das Verb*. Τόμ. Α', σελ. 278 καὶ 285 ἐκδ. β' καὶ Λ. Μεϋῆρον ἐν *Vergl. Grammat*. Τόμ. Α', σελ. 482 ἐκδ. β'). Ὑπάρχουσι δὲ τῷ ΔΕΙΚ-ΔΙΚ ὅμοια τὸ ἘΡΕΙΚ-ἘΡΙΚ καὶ τὸ ΕΙΚ-ΙΚ (ἀεικής, κτλ., ἔοικα, ἀϊκῶς, κτλ.). Πρβ. καὶ ΛΕΙΧ-ΛΙΧ (κνισολοιχός, ματιολοιχός, λίχνος, κτλ.), ΣΤΕΙΧ-ΣΤΙΧ (στοῖχος, στιχός-στίχες, στιχάομαι, ὁμοστιχάει, ἀνθ' οὗ ὁ Βεκκῆρος ἀνέγνω ὁμοῦ στιχάει), ΣΤΕΙΒ-ΣΤΙΒ (στοιβή, στιβάς, ἀστιβής, κτλ., ἐστίβηται), ΛΕΙΒ-ΛΙΒ (λοιβή, λίβος, λιβάς, κτλ.), ΛΕΙΠ-ΛΙΠ (λέλοιπα, λοιπός, ἐλλιπής, κτλ., λιποτελῶ, κτλ. καὶ κατὰ παλαιοὺς γραμματικοὺς καὶ Κόβητον ἐν Μνημοσ. 1884, σελ. 140 αἰγίλιψ· ἀλλ' ἴδε Λεξ. Ὁμηρ. Ἐβελιγγ. Τόμ. Α', σελ. 41 καὶ πρβ. Λ. Μεϋῆρον ἐν *Vergl. Grammat*. Τόμ. Α', σελ. 864 ἐκδ. β'), ἘΡΕΙΠ-ἘΡΙΠ (ἐρείπιον, ἐρίπνη, κτλ.), ἈΛΕΙΦ-ἈΛΙΦ (ἄλειφαρ, ἀλοιφή, μιλτηλιφής, κτλ.), ΠΕΙΘ-ΠΙΘ (πειθώ, πέποιθα, πιθανός, ἀπειθῆσαι-ἀπιθῆσαι, κτλ.), ΕΙΔ-ΙΔ (εἶδος, ἰδέα, κτλ., αὐΐδετος, ἄϊστος. Πρβ. καὶ οἶδα-εἰδέναι, κτλ., ἴδμεν-ἴσμεν, κτλ., ἴδρις, κτλ., νῆϊς-νήϊδα-νήϊδες). Ἴδε καὶ Λ. Μεϋῆρον ἐν *Vergl. Grammat*. Τόμ. Α', σελ. 299-300 ἐκδ. β' καὶ Γ. Μεϋῆρον ἐν *Griech. Grammat*. σελ. 581 ἐκδ. γ'. Περὶ δὲ τῆς γενέσεως τῶν τύπων δειδέχαται-δειδέχατο-δείδεκτο καὶ δειδισκόμενος-δειδίσκετο δύναταί τις νὰ διανοηθῇ ὧδέ πως. Παθητικὸς παρακείμενος ὁμαλῶς ἐκ τῆς ῥίζης ΔΕΙΚ ἐσχηματισμένος εἶνε ὁ δέδειγμαι, οὗ μαρτύριον οὐδὲν ἐκ τῶν Ὁμηρικῶν ἐπῶν ἔχομεν. Τούτου τὸ τρίτον πληθυντικὸν πρόσωπον ὀφεῖλον νὰ ἔχῃ τύπον δεδείχαται μετεπλάσθη πρὸς ἀπαρτισμὸν δακτύλου εἰς τὸ δειδΕχαται (Πρβ. ἐρηρΕδαται καὶ κατερΗριπεν-ἐρΕριπτο)· ὁμοίως δ' αὐτῷ προηνέχθη τὸ τρίτον πληθυντικὸν πρόσωπον τοῦ παθητικοῦ ὑπερσυντελίκου δειδέχατο, ἐξ οὗ, παροραθέντος παντελῶς ἢ ἐπισκιασθέντος τοῦ κανονικοῦ τύπου δέδειγμαι, ἔλαβε τὴν γένεσιν τὸ τρίτον ἑνικὸν δείδεκτο· δειδέχαται-δειδέχατο-δείδεκτο. Ἐκ τῆς βραχείας ῥίζης ΔΙΚ ἐσχηματίσθη κανονικῶς ἡ ἐκφορὰ ΔΕ-δισκόμενος,

οἱ δὲ διὰ διφθόγγου προενηνεγμένοι τύποι ΔΕΙδισκόμενος καὶ ΔΕΙδίσκετο φαίνεται ὅτι ἐγένοντο κατ' ἀφομοίωσιν τῆς πρώτης συλλαβῆς πρὸς τὴν τοῦ ΔΕΙδεκτο, κτλ. Ἀπαντᾷ ἐν τοῖς Ὁμηρικοῖς ἔπεσι καὶ ἐπίθετον ἀριδείκ-ετος, ᾧ ἐμφερῆ τὸ ἀλάμπ-ετος καὶ ἀπεύχ-ετος καὶ πολυεύχ-ετος καὶ αὐΐδ-ετος (περὶ οὗ ἐποιήσατο λόγον ὁ Κόβητος ἐν Μνημοσ. 1874, σελ. 205) καὶ τὸ παρὰ τῷ Ὀππιανῷ δυσδέρκ-ετος. Πρβ. καὶ ἀτί-ετος καὶ ἀδαί-ετος κείμενον παρ' Ἀπολλωνίῳ τῷ Ῥοδίῳ (καὶ ἑλ-ετός) (Ἴδε καὶ Λοβέκκιον ἐν Στοιχ. Μέρ. Α', σελ. 416). Ἐσχηματίσθη δὲ καὶ ἐπίθετον ἀχύνετος, περὶ οὗ ἐγένετο λόγος ὑπὸ τοῦ Λοβεκκίου ἐν Στοιχ. Μέρ. Α', σελ. 34 καὶ 201. Νομίζει δ' ὁ σοφιστὴς Ἀπολλώνιος ἐν τῷ Ὁμηρικῷ Λεξικῷ ὅτι τὸ ἀριδείκετος παρήχθη ἐκ τοῦ δεικανᾶσθαι λέγων σελ. 43, 20 «Ἀριδ(ε)ίκετος: ὁ ἄγαν ἀσπαστός· παρὰ τὸ δ(ε)ικανᾶσθαι, ὅ ἐστι δεξιοῦσθαι». Πρβ. καὶ σελ. 57, 8 «Ὅταν δὲ διὰ λόγων δεξιῶνται, δειδέχαται μύθοισιν· ὅθεν καὶ ἀριδ(ε)ίκετος οἷον ἀσπαστός». Διττὴ ἐκδοχὴ τοῦ περὶ οὗ ὁ λόγος ἐπιθέτου γίνεται ἐν τῷ Μεγάλῳ Ἐτυμολογικῷ σελ. 142, 33 «Ἀριδείκετος: ὁ ἄγαν ἐμφανής. Ὅμηρος· Ἀλκίνοε, πάντων ἀριδείκετε ἀνδρῶν. Παρὰ τὸ δείκω τὸ δεικνύω καὶ δηλῶ ἢ φανερῶ. Ὡς οὖν ἀπὸ τὸ ἔχω ἔχετος, ἐμῶ ἔμετος, οὕτως δείκω δείκετος καὶ ἐν συνθέσει ἀριδείκετος, ὁ πάνυ δεικνύμενος. Ἢ ὁ ἄγαν ἀσπαστικώτατος (γρ. ἴσ. ἀσπαστότατος) ἀπὸ τοῦ δεικανάασθαι τὸ δεξιοῦσθαι καὶ ἀσπάζεσθαι». Πρβ. καὶ Ἡσύχ. «Ἀριδείκετον: ἄγαν ἔνδοξον, ἀσπαστόν, φανερόν». Ἐν τῷ Ὁμηρικῷ Λεξικῷ τοῦ Ἐβελιγγίου Τόμ. Α', σελ. 172 ἐκλαμβάνεται τὸ ἀριδείκετος ἰσοδύναμον τῷ *illustrissimus*, *digito monstratus*. Λέγει δὲ καὶ ὁ Δοιδερλῖνος ἐν Ὁμηρ. Γλωσσαρ. § 2035 (Τόμ. Γ', σελ. 74) «Κόων ἀριδείκετος ἀνδρῶν *ausgezeichnet*, *d. h. multorum digitis monstratus*». Ἀλλ' ὁ Λ. Μεϋῆρος γράφει ἐν *Vergl. Grammat.* Τόμ. Α', σελ. 531 ἐκδ. β' «δεικανᾶσθαι (für δεκ.) *begrüssen*; — ἀριδείκετος (wahrscheinlich für — δέκετος) *sehr geehrt*» καὶ σελ. 835 «Hieher gehören wohl auch ἀριδείκ-ετος (aus-δεκ-?) *sehr verehrungswerth*, *augezeichnet* — und —» καὶ ὁ Σχούλζιος ἐν *Quaest. Epic.* σελ. 242 «ἀριδείκετος — ad radicem δεικ: δικ trahi solet, quae originatio mihi parum placet quamvis versus Horatiani *monstror digito praeter-*

euntium Romanae fidicen lyrae non immemori. Cum L. Meyero (Vgl. Gr. I² 835) malim ad radicem *dek* in scrt. *daças*=lat. *decus* referre et ex *ἀριδέκετος metrica productione ortum putare» (Πρβ. καὶ σελ. 250).

Ὁ Οὐακκερνάγελος ἰσχυρίζεται ἐν *Bezzenb. Beitr.* Τόμ. Δ΄, σελ. 268 κέξ. ὅτι οὐδὲν κοινὸν πρὸς τὸ σύνηθες ῥῆμα δείκνυμι ἔχουσι τὸ δείδεκτο, δειδέχαται, δειδέχατο, δεικανάομαι καὶ δειδίσσομαι καὶ τὸ ἐν Ἰλ. Ι, 196 καὶ Ὀδ. Δ, 59 δεικνύμενος, ἀποφαίνεται δ' ὅτι ἐγένοντο ταῦτα ἐκ τοῦ παλαιοῦ Ἰνδικοῦ *daç* καὶ κρίνει εὔλογον νὰ ἐκφέρωνται διὰ τοῦ Η, ΔΗκνύμενος, ΔΗκανόωντο, κτλ., νομίζων ὅτι μεθήρμοσαν ταῦτα πρὸς τὸ δΕΙκνυμι οἱ μεταχαρακτηρίσαντες τὴν ἀρχαίαν γραφήν. Δοξάζει δ' ὅτι τὸ φωνῆεν τῆς ῥίζης συνεστάλη εἰς τὸ Ε ἐν τῷ δειδέχατ', δείδεκτο (δηδέχατ', δήδεκτο), ἐν δὲ τῷ δειδίσκομαι (δηδίσκομαι) ἔτι μᾶλλον εἰς τὸ Ι. Ἄξια παραθέσεως ὑπολαμβάνομεν τὰ ὑπὸ τοῦ Σχουλζίου γεγραμμένα ἐν *Quaest. Epic.* σελ. 155 «Ad vocem δεικανόωντο—cf. Hesychii δεκανᾶται· ἀσπάζεται, qua glossa usi Leo Meyer et Fick longam vocalem metro deberi probabiliter coniecerunt. Pro δειδέχαται quo abutitur Smyth EI 78 scribendum esse δηδέχαται vidit Wackernagel; quam formam non tam perfecto quae est Osthoffi sententia (Perfect 57 sq.) quam praesenti intensivo assigno. η in ει rhapsodi mutarunt, quia δηδέχαται i. q. δεδέχαται esse opinabantur» καὶ σελ. 264 «Quae praeter δήδεκται non perfecti, sed praesentis intensivi formam ex graeca lingua huius rei exempla V. L. attulit, Wackernagel aliter et melius explicavit in nitidissima de η augmento disputatione (KZ. XXVII 272 sqq. quam ipsius Osthoffi paene assensum tulisse produnt disputata ab eo Perfect. 604)». Πρβ. καὶ σελ. 325. Ἴδε καὶ Κούρτιον ἐν τῷ *Das Verb.* Τόμ. Β΄, σελ. 219 καὶ 239 ἐκδ. β΄ καὶ Βλάσσιον ἐν *Kühn. Ausführl. Grammat. d. Griech. Spr.* Μέρ. Α΄, β΄, σελ. 396 καὶ Γ. Μεϋῆρον ἐν *Griech. Grammat.* σελ. 576 ἐκδ. γ΄. Ὁ Σμύθιος λέγει ἐν *Ion.* σελ. 203 «Some verbal forms with ει, which is probably an incorrect transcription of E, are claimed as Ionic by the grammarians, *e. g.* δεικανᾶσθαι, on which see Osthoff, *Perfect*, p. 50. So too in

the case of other forms with an ει in the syllable of reduplication, where the ει is for η as in δείδεκτο, cfr. Skr. *dacati*» καὶ ὁ Χρίστιος ἐν τῇ ἐκδόσει τῆς Ἰλιάδος σελ. 112 «δηκνύμενος I 196. δ 59 et δηδέχαται et δήδεκτο pro δεικνύμενος δειδέχαται δείδεκτο scribenda esse non sine veri specie coniecit Io. Wackernagelius in Bezz. Beitr. IV 209».

Ἐκ τῆς παραδόσεως, εἰ καὶ εἶνέ πως τεταραγμένη, μανθάνομεν ὅτι ἐν Ἰλιάδος Μ, 340 ὑπὸ μὲν τοῦ Ζηνοδότου ἀνεγινώσκετο καθ' ἑνικὸν ἀριθμὸν «πάσΑς γὰρ ἐπῴχετο (πύλας)», ὑπὸ δὲ τοῦ Ἀριστάρχου κατὰ πληθυντικὸν «πᾶσΑΙ γὰρ ἐπώχατο (πύλαι)» ἤ, ὡς ἄλλοι δοξάζουσι, «πᾶσΑΙ γὰρ ἐπῴχατο (πύλαι)» (Ἴδε Σπιτζνῆρον ἐν τῇ ἐκδόσει τῆς Ἰλιάδος Τόμ. Α', Β', σελ. 282-3 καὶ Λαρόχην ἐν τῇ κριτικῇ τῆς Ἰλιάδος ἐκδόσει Τόμ. Α', σελ. 354-5. Πρβ. καὶ Λουδούϊχον ἐν *Arist. Homer. Textkr.* Τόμ. Α', σελ. 344-5). Ὑπῆρχε δὲ καὶ γραφὴ «πάσΑΣ γὰρ ἐπῴχατο (πύλας)», εἰς ἣν ἀναφέρεται ἡ ἐν τοῖς εἰς Ἰλιάδα Σχολίοις ἐξήγησις Τόμ. Γ', σελ. 507, 35 «ἐπὶ πάσας ἤρχοντο οἱ πολέμιοι». Πρβ. Εὐστάθ. Παρεκβ. εἰς Ὅμηρ. σελ. 909, 14 «Πάσας γὰρ ἐπῴχετο ὁ κτύπος δηλαδή, ἢ ἐπῴχατο ἤγουν ἐπεπορεύθησαν οἱ Τρῶες» (Ἴδε τὴν ὑπὸ τοῦ Εὐνίου γενομένην ἔκδοσιν τῆς Ἰλιάδος Τόμ. Ϛ', σελ. 334 καὶ τὸ Ὁμηρικὸν Λεξικὸν τοῦ Ἐβελιγγίου Τόμ. Α', σελ. 464). Ὁ Κουλεγκάμπιος ἐκδέχεται τὸ ἐκ τοῦ ἐποίχομαι, ὡς νομίζει, παρηγμένον ἐπῴχατο (πᾶσαι γὰρ ἐπῴχατο) ἐπὶ παθητικῆς διαθέσεως ἐν ταῖς εἰς τὸ Μέγ. Ἐτυμολογικὸν Σημειώσεσι σελ. 368, 36 «Hoc vero si quis nolit, ἐπῴχατο cum iota legi potest ab ἐποίχομαι, quod ut nexui comvenientius praetulerim: *infestabantur*, *oppugnabantur*». Σφόδρα τὴν ἐκδοχὴν ταύτην ἡμεῖς ἀποδοκιμάζομεν.

Δεινῶς παραδοξολογεῖ ὁ συγγραφεὺς τοῦ Μεγάλου Ἐτυμολογικοῦ λέγων σελ. 368, 36 «Ἐπῴχατο: σὺν τῷ Ι. Ἡ ἐπί πρόθεσις ἀντὶ τῆς ἀπό, ἀπῷγμαι καὶ ἀπῴγμην, τὸ τρίτον πρόσωπον κατὰ διάλυσιν ἀπῴχατο ἀπὸ τοῦ οἴγω, ἀντὶ τοῦ κεκλεισμέναι ἦσαν». Γελοιότατον πάντων εἶνε νὰ ὑπολαμβάνηται ὅτι ἐν τῷ ἐπῴχατο ἡ ἐπί κεῖται ἀντὶ τῆς ἀπό καὶ ὅτι τὸ ἀπῴχατο δηλοῦν διὰ τὴν ἀπό πρόθεσιν τὸ ἐναντίον τοῦ ἁπλοῦ ἰσοδυναμεῖ τῷ κεκλεισμέναι ἦσαν. Ῥῆμα

ἀποίγω ἢ ἀποίγνυμι παρ' οὐδενὶ εὑρέθη, ἀπιθανώτατον δὲ φαίνεται ὅτι ἠδύνατο τοῦτο νὰ παραληφθῇ ἐπὶ τῆς ἐννοίας τοῦ κλῄω-κλήω, κλείω. Ὁ Ἑΰνιος ποιεῖται λόγον ἐν τῇ ἐκδόσει τῆς Ἰλιάδος Τόμ. Ϛ', σελ. 335 περί τε τοῦ τύπου ἐπῴχατο καὶ τοῦ ἀμοιροῦντος τοῦ ὑπογεγραμμένου Ι ἐπώχατο. Γράφει δὲ τάδε· «Haud dubie redeundum est ad antiquiorem lectionem; eamque video fuisse duplicem, ἐπώχατο et ἐπῴχατο. Et hoc quidem: πᾶσαι γὰρ ἐπῴχατο, habet Ven. A. Sch. A. τὸ δὲ ἐπῴχατο οἷον ἐπικεκλιμέναι ἦσαν—ἐπέκειντο. ut sit: *tota porta erat occlusa*. Est ita ab οἴγω, ut ἀνοίγω *aperio*, ita, ἐποίγω *occludo*: unde ἐπῷχμαι, ἐπῴχμην, ἐπῷκτο et pro ἐπῷκντο, ἐπῴχατο. Nihil in his est, quod non analogiam habeat: sic λελέχατο, δεδέχατο. Alterum ἐπώχατο Apollonii auctoritas firmat: Lex. ἐπώχατο. p. 295 τοῖς ὀχεῦσι λεγομένοις, ὅπερ ἐστὶ μοχλοῖς, ἐπικεκλεισμέναι ἦσαν—Ergo aliam formam ille voci induerat; ex ἔχω, ὀχεὺς, *obex*, vox fuit ὀχέω, ἐποχέω, *pessulum* (μοχλὸν) *obdo*. Hinc tamen ἐπώχηντο, ἐπωχήατο ducendum esset: non ἐπώχατο; nisi confugias ad syncopen, quae nullo usu aut analogia firmari potest. Melius diceres fuisse ἐπόχω, de qua tamen forma nil constat. Videtur ideo prius ἐπῴχατο ab ἐποίγω esse amplectendum». Οὐδὲν σχεδὸν ὠφελεῖταί τις ἐκ τοῦ λόγου τούτου τοῦ Ἑϋνίου. Σημειωτέον δ' ὅτι καὶ ὁ Φισχῆρος ἐν ταῖς εἰς τὴν Οὐελλήρου Γραμματικὴν Παρατηρήσεσι Τόμ. Γ', α', σελ. 37 γράφει ἐπῴχατο νομίζων αὐτὸ ὑπερσυντέλικον τοῦ ἐποίγομαι.

Ἂν ὁ τύπος ἐπῴχατο ἀναφέρηται εἰς τὸ ῥῆμα ἐποίχομαι, ἐπάναγκες καθίσταται νὰ νομισθῇ ὅτι ἐκ τοῦ ἐποίχ-ομαι ἐσχηματίσθη παρακείμενος ἐπῷγ-μαι καὶ ὑπερσυντελικος ἐπῴγ-μην, ὅπερ ἥκιστα πιθανόν (Πρβ. ᾤχημαι, παρῴχημαι, παρῴχηκεν παρ' Ὁμήρῳ ἢ μᾶλλον παροίχωκεν). Ἂν δ' ἀναφέρηται εἰς τὸ ἐποίγω ἢ ἐποίγνυμι, ἔχει μὲν καλῶς κατὰ τὸν σχηματισμόν, παραβαλλόμενος πρὸς τὸ ἐν Ἰλ. Ξ, 158 ἀνῷγεν, ἂν μὴ ἐγκριθῇ ἡ ἐκφορὰ ἄνοιγεν, (καὶ τὸ ἐν Ω, 457 ῷξε), ἀλλ' οὐδὲν τοῦ ῥήματος ἐποίγω ἢ ἐποίγνυμι ὑπάρχει μαρτύριον, εὐλόγως δὲ δύναταί τις νὰ δοξάζῃ ὅτι οὔτ' ἐγένετό ποτε χρῆσις τούτου ἐν τῇ Ἑλληνικῇ γλώσσῃ οὔτ' ἦτο δυνατὸν συντεθὲν τὸ ῥῆμα οἴγω ἤτοι ἀνοίγω τῇ ἐπί προθέσει

νὰ περιστῇ εἰς τὸ ἐναντίον καὶ ἀποβῇ ἰσοδύναμον τῷ κλείω ("Ιδε Βουτμαννὸν ἐν Διεξοδ. Ἑλλην. Γραμματ. Τόμ. Β', σελ. 189 ἐκδ. 6'. Πρβ. καὶ Λεξ. Ὁμηρ. Ἐβελιγγ. Τόμ. Α', σελ. 463, λ. ἐποίγνυμι).

Ἀσύστατον ἐξελέγχεται ὃν τὸ μετὰ τοῦ ὑπογεγραμμένου Ι προεννηνεγμένον ἐπῴχατο, φαίνεται δὲ πιθανώτατον ὅτι ἡ ὑγιῶς ἔχουσα ἐκφορὰ εἶνε ἐπώχατο, ὡς πολλοὶ τῶν φιλολόγων νομίζουσι (Πρβ. Στούρζιον εἰς Ἐτυμ. Μέγ. σελ. 657, 24). Ὁ Βουτμαννὸς γράφει ἐν τῇ Διεξοδικῇ Ἑλληνικῇ Γραμματικῇ Τόμ. Β', σελ. 189 ἐκδ. 6' «An der Stelle Il. μ, 340. hat die schreibart πᾶσαι γὰρ ἐπώχατο (nehmlich πύλαι) mit der Erklärung *waren verschlossen* von seiten des Sinnes und der Verbindung, und durch den Gegensatz θ, 58. πᾶσαι δ' ὠίγνυντο πύλαι, am meisten für sich. Nehmen wir, mit Wolf, sie an, so ist der einzige Weg analoger Erklärung dieser: Ὀχεύς, Riegel, hat diese seine Bedeutung von dem Verbo ἔχω; und die Annahme dass ἐπέχω τὰς πύλας zuhalten, verschliessen hiess, ist ganz in der Analogie gegründet, wie man immer noch sagte ἐπέχειν τὰ ὦτα, τὴν γλῶσσαν. Da wir aber oben § 85. A. 5. gezeigt haben, dass ὄκωχα das Pf. act. war, so ist ὦγμαι eben so richtig geformt wie ἦγμαι neben ἀγήοχα, und mit dem ins Passiv übergehenden Umlaut, wie in ἄωρτο. So ist also ἐπώχατο die ion. 3 pl. plusq. pass. von ἐπέχω». Λέγει δὲ καὶ ὁ Δοιδερλῖνος ἐν τῇ ἐκδόσει τῆς Ἰλιάδος Τόμ. Α', σελ. 288 «ἐπώχατο, *occlusae erant*; ἐπεχόμεναι ὀχεῦσιν. Ab ἔχειν ἐπέχειν enim ὄκωχα ὦγμαι declinatum est ut ἀγήοχα ἦγμαι ab ἄγειν. Alii ἐπῴχατο praetulere, tanquam ab ἐποιγνύναι ductum» καὶ ὁ Φρασικλῆς ἐν τῷ Ἑλληνισμῷ Τόμ. Α', σελ. 608 «ἔχω—Παρακ. Ἐπικ. ὄχωκα (ἀντὶ τοῦ ὄκωχα, πρβ. ὀχή), ὅθεν συνοχωκότε, Ἰλ. 6'. 218. Κατὰ δὲ τοῦτον τὸν Παρακείμενον ἐσχηματίσθη πιθανῷ λόγῳ ὁ Παθ. Παρακ. ὦγμαι (πρβ. ὀχεύς), ὅθεν τὸ Ὁμηρικόν· πᾶσαι γὰρ ἐπῴχατο (δηλ. πύλαι), ἐκ τοῦ ἐπέχω». Ἀλλ' ὁ ἐκ τοῦ ἐπέχω-ομαι ἐσχηματισμένος ὑπερσυντέλικος δὲν δύναται νὰ ἔχῃ ὑπογεγραμμένον Ι. Καὶ ὁ Κούρτιος ἐν τῷ *Das Verb*. Τόμ. Β', σελ. 240 ἐκδ. 6' συμφωνῶν τῷ Βουτμαννῷ νομίζει τὸ ἐπώχατο παράγωγον τοῦ ἐπέχω. Πρβ. καὶ Λ. Μεϋῆρον ἐν *Vergl. Grammat*. Τόμ. Α', σελ. 928 ἐκδ. 6'.

Ἅπαξ ἀπαντᾷ παρ' Ὁμήρῳ ὁ ἐνεργητικὸς παρακείμενος συνοχωκότε (Ἰλ. Β, 218) ἐπ' ἀμεταβάτου εἰλημμένος διαθέσεως καὶ ἅπαξ ὁ παθητικὸς ὑπερσυντέλικος ἐπώχατο (Ἰλ. Μ, 340). Οὐδεμία δὲ δύναται νὰ ὑπάρχῃ ἀμφιβολία ὅτι ἐκεῖνος μὲν ἐκ τοῦ συνέχω ἐγένετο, οὗτος δ' ἐκ τοῦ ἐπέχομαι. Περὶ τοῦ ἐνεργητικοῦ παρακειμένου εἶνε ὑπὸ τοῦ Λοβεκκίου ἐν τοῖς Στοιχείοις Μέρ. Α', σελ. 528 τάδε γεγραμμένα· «Gutturalium conversionis specimen est homericum συνοχωκότε, quod nostri Grammatici ab ἔχω, ὄκωχα repetunt, veteres vero aut συνοχηκότε scribendum aut certe pro συνωχηκότε accipiendum putarunt EM. 735, 46. Cram. I. 390». Τῶν ἀντιγράφων τοῦ Ὁμήρου τὰ μὲν πλεῖστα ἔχουσι συνοχωκότε, ὀλίγα δέ τινα συνοχΗκότε (Ἴδε Εὔνιον ἐν τῇ ἐκδόσει τῆς Ἰλιάδος Τόμ. Δ', σελ. 237). Ἐν τοῖς εἰς Ἰλιάδα Σχολίοις φέρεται σελ. 63, 27 Βεκκ. «συνοχωκότε: ἀπὸ τοῦ συνέχεσθαι, ὅ ἐστι συμπεπτωκέναι· καὶ ξυνοχῇσιν ὁδοῦ ταῖς ἀπὸ πλάτους εἰς στενὸν συμπτώσεσιν» καὶ σελ. 613, 32 «ξυνοχῇσιν ὁδοῦ: ταῖς συμπτώσεσι ταῖς ἀπὸ εὐρυχωρίας εἰς στενὸν συγκλειομέναις· καὶ ἐπὶ στῆθος συνοχωκότεΣ». Πρβ. καὶ Ἐρωτιαν. σελ. 116, 15 Κλ. «Συνοκωχή: συνοχὴ καὶ σύνοδος καὶ οἷον σύμπτωσίς τις. Ὡς καὶ Ὅμηρός φησι· κυρτώ, ἐπὶ στῆθος συνοχωκότε». Βλέπει δέ τις τὸν τύπον συνοχωκότε καὶ ἐν Ἐτυμολ. Μεγ. σελ. 735, 46 καὶ ἐν Κραμ. Ἀν. Ὀξ. Τόμ. Α', σελ. 390, 1 καὶ παρ' Εὐσταθ. Παρεκβ. εἰς Ὅμηρ. σελ. 206 τέλ. καὶ παρὰ Σουίδ. σελ. 993 β' Βεκκ. καὶ παρὰ Ζωναρ. Λεξ. σελ. 1693 (συνοχωκότεΣ). Ἀπαντᾷ δὲ καὶ παρὰ Κοΐντῳ τῷ Σμυρναίῳ Λόγ. Ζ', 502 «τείχεος ὡς ἤδη συνοχωκότος ἐν κονίῃσιν», ὡς ἔγραψεν ὁ Ῥοδομαννὸς ἀντὶ τοῦ παραδεδομένου συνωχοκότος. Ἀλλὰ παρὰ τῷ Ἡσυχίῳ κεῖται «Συνοκωχότε: ἐπισυμπεπτωκότες· συνοκωχὴ γὰρ ἡ σύμπτωσις». Ταύτην δὲ τὴν γραφὴν ὑπολαμβάνει γνησίαν ὁ Βαλκενάριος ἐν ταῖς εἰς Ἀμμώνιον Παρατηρήσεσι σελ. 24 λέγων «Itaque ab ἔχω, ἐκέχω, ὄκωχα, cuius remansere reliquiae in genuina lectione *Homerici* συνοκωχότε Il. B. v. 218. ab Hesychio conservata, quam tetigit *Foesius* Oecon. *Hippocr.* v. συνοκωχή, et merito tuetur *Anonymus* in Miscell. Obs. Vol. I. T. I. p. 114» (Ἴδε καὶ Κοραῆν ἐν τῇ Βολισσίᾳ ἐκδόσει τῆς Ἰλιάδος Ῥαψῳδ. Β, σελ. 65). Ὁ Εὔνιος ἐν τῇ ἐκδόσει τῆς Ἰλιάδος

Τόμ. Δ', σελ. 237 ποιεῖται μὲν μνείαν τοῦ ἐν τῷ Λεξικῷ τοῦ Ἡσυχίου φερομένου, ἀλλ' ἐπάγει «Constat autem fuisse vocem Ionicam ὀκωχὴ, unde ἀνοκωχὴ, quod plerumque scribitur ἀνακωχὴ —συνοκωχὴ apud Hippocratem legitur — Pluribus de hac voce egit Valken. ad Ammon. p. 23 — format ille ἔχω. ἐκέχω. ὄκωχα. quidni ὀκώχω et ὀκωχέω. ut alia similia? Verum omnia quae disputata sunt, probant quidem voces illas extitisse, et fuisse Ionicas; enimvero non omnia Ionica et Hippocratea sunt Homerica; tum non una eademque fuit pronuntiatio; mollior autem ad meum sensum συνοχωκότε, quod et rationem habet et auctoritatem, nam legitur idem in Veneto, Sch. B. Sch. br. Suida et Eustath. tum in Vrat a. b. A. Townl. Mosc. I. 2». Μετὰ πολλῆς σοφίας εἶνε ταῦτα γεγραμμένα, ἀλλὰ πολλῷ εὐλογώτερον αὐτῶν ἔχουσι τὰ ἐν τῷ Θησαυρῷ τοῦ Στεφάνου εἰρημένα Τόμ. Ζ', σελ. 1451 δ' Διδ. «Ante Valcken. Homero συνοκωχότε ex Hesychio, qui non Συνοχωκότε, sed Συνοκωχότε, ἐπισυμπεπτωκότες· συνοκωχὴ γὰρ ἡ σύμπτωσις, vindicaverat Dorvill. Obss. Misc. vol. 1, p. 114. Cujus testimonium nec librorum Homeri aut recentiorum grammaticorum, de quibus v. Heyn., testimonia elevare poterunt neque quae pro forma συνόχωκα dixit Buttm. Gr. § 85, 5». Καὶ ὁ Κόβητος συμφωνεῖ ἐν *Nov. Lect.* σελ. 168-9 τῷ Βαλκεναρίῳ ἀποκαθιστῶντι ἐκ τοῦ Ἡσυχίου τὸν τύπον συνοκωχότε παρ' Ὁμήρῳ, καθάπτεται δὲ τοῦ Βεκκήρου καὶ τοῦ Δινδορφίου τηρησάντων ἐν ταῖς ἐκδόσεσι τοῦ Ὁμήρου τὴν ἡμαρτημένην γραφὴν συνοχωκότε. Τῷ Κοβήτῳ ἀντεῖπεν ὁ Βεκκῆρος ἐν *Homer. Blätt.* Τόμ. Β', σελ. 42-3. Ἔγραψε δ' ὁ Κόβητος περὶ τοῦ πράγματος καὶ πάλιν ἐν Μνημοσ. 1874, σελ. 366-7 (ἢ ἐν Συμμίκτ. Κριτ. σελ. 303-4). Παρατιθέμεθα δ' ἐκ τῶν ἐνταῦθα ὑπὸ τοῦ μεγάλου κριτικοῦ διειλημμένων τάδε· «Monstrat tamen certa analogia viam. Ex ἔχω formatur ὄκωχα, ὀκωχή et ὀκωχεύειν, et ut ὄπωπα- ὀπωπή sic inter se respondent συνοκωχή et συνόκωχα. Συνοκωχότε est τῶν ἅπαξ εἰρημένων, quo facilius scripturae vitium potuit diu latere, sed -οκωχή multiplicem prolem genuit ἀνοκωχή, διοκωχή, κατοκωχή et κατοκώχιμος, μετοκωχή, παροκωχή, περιοκωχή et συνοκωχή, quae omnia apud scri-

ptores Ionicos et veteres Atticos reperiuntur. Recentior forma est -οχή, ἀνοχή, κατοχή, μετοχή, παροχή, συνοχή, ut apud Erotianum Συνοκωχή: συνοχή, vetus forma cum nova componitur et sic saepius apud alios — Quemadmodum igitur συνοχωκή nihil est, sic συνόχωκα quoque manifesto est barbarum, et Scholiasta qui scribit συνοχωκότε: ἀπὸ τοῦ συνέχεσθαι et componit συνοχή, sine controversia veram lectionem habebat ob oculos συνοκωχότε, et Erotianus Συνοκωχή non potuit cum Homerico συνοχωκότε comparare, sed συνοκωχότε dederat. Invaluerat autem semel error apud sequiores Graeculos ortus et vera scriptura ubique interpolari coepta est, quam et analogia duce et Hesychii certo testimonio tandem aliquando Homero reddamus» (Πρβ. καὶ Μόρρον ἐν Ὁμηρ Γραμματ. σελ. 23 ἐκδ. β΄). Παράδοξον ἡμῖν φαίνεται ὅτι παρατίθεται μὲν ὁ Κόβητος ἐν σελ. 366 σχόλια, ἐν οἷς γίνεται λόγος περὶ τοῦ Ὁμηρικοῦ ξυνοχῇσιν ὁδοῦ, μνημονεύει δ' ἐν σελ. 367 τὸ συνοχή ὡς νεώτερον ὄντα τύπον.

Τὸ συνόκωχα εἶνε προενηνεγμένον μετ' Ἀττικοῦ ἀναδιπλασιασμοῦ ὁμοίως τῷ ὄπωπα, ὅπερ ἐσχηματίσθη ἐκ τοῦ ΟΠ ὡς τὸ ὄδωδα ἐκ τοῦ ΟΔ καὶ τὸ ὄρωρα ἐκ τοῦ ΟΡ καὶ τὸ ὄλωλα ἐκ τοῦ ΟΛ. Ἀναφύεται δ' ὅμως ἀπορία εὔλογος πῶς ἐκ τῆς ῥίζης συνΕχ ἐγένετο παρακείμενος ἐμφερὲς τὸ σχῆμα ἔχων τῷ ἐκ τῆς ῥίζης Οπ παρηγμένῳ. Τὸ πρᾶγμα νομίζομεν ὅτι εὐοδοῦται ὧδέ πως. Ὡς τὸ τρΕΦ μετεβλήθη ἐν τῷ ἐνεργητικῷ παρακειμένῳ εἰς τὸ τρΟΦ, τέτρΟΦα, οὕτω τὸ συνΕΧ εἰς τὸ συνΟΧ· ἐκ τούτου δ' εὐθύς, παροραθείσης τῆς θεματικῆς ῥίζης συνΕΧ, ἐσχηματίσθη τὸ συνόκωχα ὡς ἐκ τοῦ ΟΠ τὸ ὄπωπα, κτλ. Πρβ. ὀπωπή, συνοκωχή, κτλ. καὶ ὀδωδή (= ὀσμή) ἁπαντῶν ἐν τῷ παρηκμακότι ἑλληνισμῷ (Ἴδε καὶ Φρίσχιον ἐν *Curt. Stud.* Τόμ. Ϛ΄, σελ. 303-4). Σημειωτέον δ' ὅτι ἐρρήθη καὶ περιωπή καὶ ἐνωπή καὶ παρὰ μεταγενεστέροις ποιηταῖς ἐσωπή καὶ ὠπή, περὶ ὧν ἀλλαχοῦ, ὡς καὶ περὶ τοῦ ὀπή (= τρῦπα) καὶ τοῦ ἐπιρρήματος συνΩχαδόν. Ὡς δὲ παρήχθη ἐκ τοῦ συνέχω παρακείμενος συνόκωχα, οὕτως ἠδύνατο νὰ παραχθῇ ἐπόκωχα ἐκ τοῦ ἐπέχω καὶ παθητικῶς ἄνευ ἀναδιπλασιασμοῦ ἐπῶγμαι καὶ τρίτον πληθυντικὸν πρόσωπον ὑπερσυντελίκου ἐπώχατο. Ὡσαύτως ἐλέχθη μετὰ διπλασιασμοῦ μὲν ὑπὸ τοῦ Ὁμήρου καὶ ἄλλων ὄπωπα,

ἄνευ δὲ διπλασιασμοῦ ὑπὸ τῶν μεθ' Ὅμηρον ὦμμαι. Πρβ. καὶ ἀκήκοα καὶ ἐν τῇ παρηκμακυίᾳ γλώσσῃ ἤκουσμαι. Γνωστὸν δ' εἶνε ὅτι πρὸς τῷ τύπῳ ἦχα - ἦγμαι ὑπῆρξε καὶ ὁ ἀγήοχα, ὃν ἀποδοκιμάζει ὁ Φρύνιχος καὶ ἄλλοι παλαιοὶ γραμματικοί. Καὶ ἔλαβε μὲν τὴν γένεσιν τὸ Ω τοῦ ὑφ' ἡμῶν πεπλασμένου ἐνεργητικοῦ παρακειμένου ἐπόκωχα καθ' ὃν τρόπον τὸ τοῦ συνόκωχα, μετέβη δ' ἐκ τοῦ ἐνεργητικοῦ εἰς τὸν παθητικόν, ἀμεληθείσης ἢ ἐπισκιασθείσης τῆς θεματικῆς ῥίζης ἐπΕχ.

Ὁ Κούρτιος γράφει ἐν τῷ *Das Verb*. Τόμ. Β', σελ. 162 ἐκδ. β' «συν-οκωχότε ἐπισυμπεπτωκότες Hesych. In unsern Handschriften B 218 steht συν-οχωκότε, das Buttmann I² 331 durch Umspringen der Aspiration im Anschluss an ἔχω aus jener Form enstehen lässt. In den Substantiven ὀκωχή, συνοκωχή liegt die Hauptstütze dieser auffassung, während sich auch von ὀχέω zu einer Nebenform *ὀχόω und von da zu einem regelmässigen *ὤχωκα und ohne Redublication ὄχωκα gelangen lässt. Vgl. ἐποχημένος Nonn. VIII 229. Wahrscheinlicher ist, dass, wie Cobet Misc. 303 ausführt, συνοκωχότε die echte Lesart war» (Πρβ. καὶ σελ. 168). Λέγει δὲ καὶ ὁ Ἕϋνιος ἐν τῇ ἐκδόσει τῆς Ἰλιάδος Τόμ. Δ', σελ. 237 «— esset συνωχηκότε, vitiose pro συνοχηκότε a συνοχέω. Verum nec minus bene συνοχόω se habet, unde συνώχωκα et συνοχωκὼς ductum videri debet». Περὶ τοῦ παρὰ τῷ Νόννῳ ἀπαντῶντος τύπου ἐποχημένος ἴδε Μεινέκιον ἐν τῇ Γ' ἐκδόσει τῶν Βουκολικῶν Ποιητῶν σελ. 297.

Παρατιθέμεθα καὶ ἐκ τῶν ὑπὸ τοῦ Βεκκήρου γεγραμμένων ἐν *Homer. Blätt.* Τόμ. Β', σελ. 42-3 τάδε· «sondern neben ὄχωκα stellt sich οἴχωκα (παροίχωκεν K 253)» καὶ «In unserm Homer kömt ausser ὀχωκότε kein actives perfect von ἔχω vor. ἐπώχατο M 340 deutet auf ὦχα, συνεοχμῷ Ξ 465 auf ἔοχα, oder vielmehr ἔϜοχα, wie ἔϜολπα und ἔϜοργα. denn für das digamma steht *veho* ein, obgleich ὄχεα und ὀχέειν fast noch weniger spuren davon bewahren als Ἕκτωρ und ἔχματα». Πολλὰ ἔχει τις νὰ εἴπῃ λαμβάνων ἀφορμὴν ἐξ ὧν ἀποφαίνεται ὁ Βεκκῆρος. Ἀλλ' ἀρκούμεθα ἐν τῷ παρόντι δηλοῦντες ὅτι καὶ ἐν ταῖς εἰς Ὅμηρον Παρεκβολαῖς τοῦ Εὐσταθίου σελ. 206-7 φέρεται «Τὸ δὲ συνοχωκότε

δηλοῖ μὲν τὸ συμπεπτωκότες, γίνεται δὲ ἀπὸ τῆς ξυνοχῆς — Σκοπητέον δὲ εἴ τι καὶ τὸ οἴχωκεν ἐνταῦθα συμβάλλεται, ὃ κεῖται παρ' Ἡροδότῳ». Τὸ οἴχωκεν μετετύπωσεν εἰς τὸ οἰχώκεε ὁ Εὔνιος ἐν τῇ ἐκδόσει τῆς Ἰλιάδος Τόμ. Δ', σελ. 238. Ὑπάρχει δὲ γνώμη, καθ' ἣν τὸ οἴχωκα εἶνε ἐσχηματισμένον μετ' Ἀττικοῦ ἀναδιπλασιασμοῦ ἐκ τῆς ῥίζης ΟΙΧ (οἴχ-ομαι, οἰχ-νέω), ὡς τὸ συνόχωκα ἐκ τῆς ῥίζης συνΕΧ (Ἴδε Βουτμαννὸν ἐν Διεξοδ. Ἑλλ. Γραμματ. Τόμ. Α', σελ. 331 ἐκδ. β'. Πρβ. καὶ Βλάσσιον ἐν Κυνν. Διεξοδ. Γραμματ. τῆς Ἑλλ. Γλ. Μέρ. Α', β', σελ. 499). Οὐκ ἀγνοητέον δ' ὅτι κατὰ τρεῖς τρόπους ἀνεγινώσκετο ὁ ἐν τῇ Ἰλιάδι ἁπαντῶν παρακείμενος τοῦ παροίχομαι· παρῴχηκεν, παροίχωκεν καὶ παρῴχωκεν. Ἴδε Λαρόχην ἐν τῇ κριτικῇ τῆς Ἰλιάδος ἐκδόσει Τόμ. Α', σελ. 284-5. Πρβ. καὶ Χοιροβοσκὸν σελ. 554, 8 καὶ Εὔνιον ἐν τῇ ἐκδόσει τῆς Ἰλιάδος Τόμ. Ϛ', σελ. 52 καὶ Λοβέκκιον ἐν τῷ εἰς Σοφοκλέους Αἴαντα Ὑπομνήματι σελ. 396 ἐκδ. β'.

Ἐν τέλει μνημονεύομεν τὰ περὶ τοῦ ἐν τῷ λόγῳ ἡμῖν προκειμένου ὑπερσυντελίκου διειλημμένα ὑπὸ τοῦ Σχουλζίου ἐν *Quaest. Epic.* σελ. 228 «Nam neque Aristarchi ἐπῴχατο a verbo quodam ἐποίγω derivandum neque formam ἐπώχατο analogia destitutam quam pro perfecto verbi ἐπέχω venditatam Curtio (Verb II² 240) bilem non movisse niror ab omni parte satis facere luce clarius est. Quod verbum requiratur docent M 455 sq. δοιοὶ δ' ἔντοσθεν ὀχῆες εἶχον ἐπημοιβοί, Ω 453 θύρην δ' ἔχε μοῦνος ἐπιβλής, Theocrit. II 127 ἁ θύρα εἴχετο μοχλῷ — et ipsum obicis nomen ὀχεύς Φ 537 Ω 446 all. Simplex igitur ἔχω eius notionis compos esse videmus quam hoc loco aptam et prope necessariam esse modo diximus. Verbi ἔχω perfectum aliquando erat *σέσοχα: *σέσεγμαι; graece *ἔοχα: ἔεχμαι (cf. Hesychii ἐεχμένη· συνεχομένη et inde contractum εἰχ⟨ό⟩μένος· κατεχόμενος). Activi vocalem in medium inde transferri produnt aliquot exempla certissima: ἀν]-έωνται ex analogia activi ἀφ]έωκα factum; ἄορται (cf. ἔερτο· ἐκρέμνα[το Hesych. qui etiam ἤερτο habet). Ad horum similitudinem etiam ἐόχατο fingere licet cuius syllabam ab initiali proximam poeta ut vocabulum inhabile metro aptaret produxit. ἐόχατο proclivi errore in ἐπώχατο s. ἐπῴ-

χατο abire potuisse concedet quicumque in libris haud raro litterulis perperam aut demptis aut additis peccatum esse consideraverit».

Ἰωνικοὶ σχηματισμοὶ τρίτων πληθυντικῶν προσώπων παθητικῶν παρακειμένων καὶ ὑπερσυντελίκων ἔχοντες τὸ σύμφωνον Δ πρὸ τῆς καταλήξεως ΑΤΑΙ καὶ ΑΤΟ ἐμνημονεύθησαν ὁ ἐρηρέδαται-ἐρηρέδατο καὶ ὁ ἐρράδαται- ἐρράδατο καὶ ὁ ἀκηχέδαται καὶ ὁ ἐληλάδατο.

Τὸ ἐν τοῖς τύποις ἐρηρέδαται καὶ ἐρηρέδατο ὑπάρχον Δ εἶνε θεματικόν. Ἐν τῇ Ὀρθογραφίᾳ τοῦ Χοιροβοσκοῦ φέρεται σελ. 198, 33 «Ἔρεισμα: ΕΙ δίφθογγος, ἐπεὶ καὶ τὸ ἐρείδω· εὑρέθη γὰρ καὶ ἐρηρέδαται» καὶ σελ. 202, 5 «Ἐρείδω: διὰ τῆς ΕΙ διφθόγγου· ἀνεφάνη γὰρ τὸ Ε ἐν τῷ ἐρηρέδαται» (Πρβ. καὶ Ἐτυμ. Μέγ. σελ. 372, 21). Ὁ Φρασικλῆς γράφει ἐν τῷ Ἑλληνισμῷ Τόμ. Α', σελ. 582 «Ἀντὶ δὲ τοῦ πρὸ τῶν -νται -ντο, ἀποβληθέντος σ εἰσάγονται τότε τὰ διὰ τῆς γλώσσης προφερόμενα, οἷον ἐρηρέδαται (ἐρήρεισνται, ὅπου συστέλλεται ἡ δίφθογγος διὰ τὴν Ἀττικὴν ἀναδίπλωσιν)». Καὶ ὁ Λ. Μεϋῆρος δοξάζει ἐν *Vergl. Grammat.* Τόμ. Α', σελ. 270 ὅτι τὸ ἐρηρέδαται ἐσχηματίσθη κατὰ συστολὴν τῆς ΕΙ διφθόγγου εἰς τὸ στοιχεῖον Ε, ἀλλ' ἐν σελ. 1062 λέγει «medial ἐρ-ηρέδ-αται *sie stützen sich, sie stehen fest* (Ilias 23, 284 und 329, wo die echthomerische Form möglicherweise ἐρ-ηρίδ-αται zu lauten hat)». Κελεύει δὲ καὶ ὁ Φίκκιος νὰ γραφῇ ἐρηρίδαται- ἐρηρίδατο νομίζων ὅτι ὁ παρακείμενος ὑπῆρξεν ἐρήρισμαι (Ἴδε Λεουβῆνα ἐν Ἐγχειριδ. Λέξ. Ἐπικ. σελ. 347). Καὶ ὁ Ψευδηρῳδιανὸς ἐν τοῖς Ὁμηρικοῖς Σχηματισμοῖς ὑπελάμβανεν ὅτι ἐκ τοῦ ἐρείδω ἐσχηματίσθη παρακείμενος ἐρήρικα καὶ παθητικὸς ἐρήρισμαι, πλὴν τὸ τρίτον πληθυντικὸν αὐτοῦ πρόσωπον ἀνεγίνωσκε διὰ τοῦ Ε, ἐρηρΕδαται, λέγων ὅτι ἐτράπη τὸ Ι εἰς Ε. Ἡ ῥῆσις τοῦ Ψευδηρῳδιανοῦ εἶνε παρατεθειμένη ἐν ταῖς εἰς τὸ Μέγα Ἐτυμολογικὸν Σημειώσεσι σελ. 372, 44 (σελ. 1069-70 Γαισφ.). Ἐλέχθη μὲν ὑπὸ τοῦ Ὁμήρου ἐρέρΙπτο καὶ ὑπ' ἄλλων ἀλήλΙμμαι καὶ ἐρήρΙγμαι, τῶν ἐνεστώτων ἐκφερομένων διὰ τῆς ΕΙ διφθόγγου, ἀλλὰ κατὰ

τὴν παράδοσιν παλαιῶν γραμματικῶν ἐν τῷ παρακειμένῳ τοῦ ἐρείδομαι ἐφυλάχθη ἡ δίφθογγος, ἐρήρΕΙσμαι, πρὸς ἀντιδιαστολήν, ὡς λέγουσι, τοῦ ἐκ τοῦ ἐρίζω παρηγμένου παθητικοῦ παρακειμένου ἐρήρΙσμαι (Ἴδε Ἐτυμολ. Μέγ. σελ. 372, 50 καὶ Χοιροβοσκ. σελ. 571, 18). Τοῦ ἐκ τοῦ ἐρίζομαι γενομένου παρακειμένου μαρτύριον ἔχομεν τὸ τοῦ Ἡσιόδου (Ἀποσπ. 219 Γοιτλ.) «τῷ δ' οὔ τις ἐρήρισται κράτος ἄλλος». Ἐν τῷ κώδικι τοῦ Ἡσυχίου πλημμελῶς μὲν φέρεται «ἘρηρΙσθαι: πεπηγέν(αι)» ἀντὶ τοῦ ἐρηρΕΙσθαι καὶ «ἘρηρΙσμένος: ἀσφαλής, πεπηγμένος» ἀντὶ τοῦ ἐρηρΕΙσμένος, πλημμελῶς δὲ «Ἐρήριται: ἐρίζει» ἀντὶ τοῦ ἐρήριΣται. Εἶπε δ' ὁ Ἡσίοδος καὶ «οὕνεκ' ἐρίζετο βουλὰς ὑπερμενέϊ Κρονίωνι» (Θεογον. 534). Καὶ ὑπὸ τοῦ Ὁμήρου ἐγένετο χρῆσις τοῦ τύπου ἐρίζομαι (Ἰλ. Ε, 172 καὶ Ψ, 735)· εὑρέθη δὲ παρ' αὐτῷ καὶ ἐριδήσασθαι ἢ ἐριδδήσασθαι (Ἰλ. Ψ, 792), περὶ οὗ ἐγράψαμέν τινα ἐν Ἀθηνᾶς Τόμ. Α', σελ. 420.

Οἱ τύποι ἐρράδαται καὶ ἐρράδατο ἐσχηματίσθησαν ὡς ἐξ ἐνεστῶτος ῥάζω (ΡΑΔ-ῥάζω), ἐξ οὗ παρήχθη καὶ ὁ ἐνεργητικὸς ἀόριστος ῥάσσατε ὁ ἀπαντῶν ἐν Ὀδυσσείας Υ, 150 (Ἴδε Βουτμαννὸν ἐν Διεξοδ. Ἑλλην. Γραμματ. Τόμ. Α', σελ. 425 ἐκδ. β' καὶ Θείρσχιον ἐν Ἑλλην. Γραμματ. σελ. 346 ἐκδ. γ'). Ὁ Κούρτιος γράφει ἐν τῷ *Das Verb*. Τόμ. Β', σελ. :39 ἐκδ. β' «Das δ hat in ἐρηρέδαται (Ψ 284, 329) keine Schwierigkeit und ist auch in ἐρράδατ' Μ 431 wahrscheinlich Wurzelconsonant (Grundz.[5] 652)». Πρβ. καὶ σελ. 148 καὶ Τόμ. Α', σελ. 314 (Ἴδε καὶ Σιγισμοῦνδον ἐν *Stud. Curt.* Τόμ. Ε', σελ. 212). Καὶ παλαιοὶ γραμματικοὶ προϋποτιθέντες θέμα ῥάζω παράγουσιν ἐξ αὐτοῦ τὰ Ἰωνικὰ σχήματα ἐρράδαται καὶ ἐρράδατο, ὡς θὰ δηλωθῇ ἐν τῷ ἑπομένῳ Μέρει.

Τὸν μετὰ τοῦ Δ προηνηνεγμένον τύπον ἀκηχέΔαται γινώσκει καὶ ὁ Εὐστάθιος Παρεκβ. εἰς Ὅμηρ. σελ. 1570, 1 καὶ ὁ συγγραφεὺς τοῦ Μεγάλου Ἐτυμολογικοῦ σελ. 48, 5. Πρβ. καὶ Κραμ. Ἀν. Ὀξ. Τόμ. Α', σελ. 73, 32. Ὁ Φρασικλῆς λέγει ἐν τῷ Ἑλληνισμῷ Τόμ. Α', σελ. 582 «Εὑρίσκεται δὲ τοιοῦτος σχηματισμὸς καὶ εἰς ῥήματα

μήτε δ μήτε ζ ἔχοντα κατὰ τὸν Ἐνεστῶτα, οἷον ἀκηχέδαται (Ἰλ. ρ'. 637., ἄχνυμαι, ἀκήχεμαι), ἐληλάδατο (Ὀδ. η'. 86., ἐλαύνω, ἐλήλαμαι). Ἐκ τούτων ὅμως τὸ ἐῤῥάδαται (Ὀδ. υ'. 354) δύναται νὰ παραχθῇ καὶ ἀπὸ τοῦ ῥάζω (ῥαίνω, ἔῤῥασμαι), ὅθεν καὶ τὸ ῥάσσατε (Ὀδ. υ'. 150). Τὰ δὲ ἄλλα δὲν εἶνε πάντη ἀσφαλῆ, ἀλλ' ἀμφίβολα πρὸς γραμματικὴν χρῆσιν».

Ὑπάρχει ῥίζα ἈΧ, ὅθεν ἄχομαι καὶ ἄχνυμαι, καὶ ἑτέρα ἈΧΕ, ὅθεν ἀχέων (Πρβ. καὶ ἤκαχον: ἀκάχησα-ἀκαχήσω). Ἐκ τῆς ῥίζης ταύτης ἐσχηματίσθη διττὸς παθητικὸς παρακείμενος, ἀκάχημαι καὶ ἀκήχεμαι.

ἈΧΕ-ἀκάχημαι, ὡς ἀλάλημαι ἐκ τοῦ ἈΛΑ (Πρβ. καὶ ἀλαλύκτημαι). Ὀδ. Θ, 314 καὶ Τ, 95: ἀκάχημαι. Ψ, 360: ἀκάχηται, κτλ. Περὶ τοῦ ἀπαρεμφάτου καὶ τῆς μετοχῆς παρατηροῦμεν ὅτι ἐξεφέροντο καὶ προπαροξυτόνως, ἀκάχησθαι καὶ ἀκαχήμενος. Διττῶς δ' ἀνεγινώσκετο καὶ τοῦ ἀλάλημαι τὸ ἀπαρέμφατον καὶ ἡ μετοχή, ἀλαλῆσθαι-ἀλαλημένος καὶ ἀλάλησθαι-ἀλαλήμενος. Ὑπῆρχε δὲ γνώμη, καθ' ἣν οἱ προπαροξυνόμενοι τύποι εἶνε χρόνου ἐνεστῶτος. Ἴδε Λαρόχην ἐν *Homer. Textkr.* σελ. 182-3 καὶ σελ. 330-1. Πρβ. καὶ Λέντζιον ἐν τῇ συναγωγῇ τῶν τοῦ Ἡρῳδιανοῦ Λειψάνων Τόμ. Α', σελ. 461 καὶ 471 καὶ Ῥιζάχιον ἐν τοῖς εἰς Ἀπολλώνιον τὸν Ῥόδιον Γραμματικοῖς Μελετήμασι σελ. 4.

ἈΧΕ-ἀκήχεμαι, ὡς ἀλήλεμαι ἐκ τοῦ ἈΛΕ (καὶ ἐδήδεμαι ἐκ τοῦ ἘΔΕ). Ἰλ. Ε, 364. Ὁμηρ. Ὑμν. εἰς Δήμ. 50: ἀκηχεμένη. Ἰλ. Σ, 29: ἀκηχέμεναι (ἀκηχεμέναι). Κάλλιστα δ' ἴσως ἔχει τὸ παρὰ τῷ Ἡσυχίῳ «Ἀκήχεται: ἀδημονεῖ» καὶ περιττὸς φαίνεται ὁ λόγος ὃν ἐποιήσατο περὶ αὐτοῦ ὁ Φρίσχιος ἐν *Curt. Stud.* Τόμ. Ϛ', σελ. 303. Φέρεται δὲ παρ' Ὁμήρῳ καὶ παρακείμενος ὀρώρΕται, περὶ οὗ ἴδε Λοβέκκιον ἐν Βουτμ. Διεξοδ. Ἑλλην. Γραμματ. Τόμ. Β', σελ. 56. Πρβ. καὶ Κούρτιον ἐν τῷ *Das Verb.* Τόμ. Β', σελ. 237 καὶ 238 ἐκδ. β'. Σημειωτέον δ' ὅτι ὑπῆρξε καὶ ὄνομα μετ' ἀναδιπλασιασμοῦ ἀκηχεδών. Ἡσύχ. «Ἀκηχεδόνες: λῦπαι». Ἐτυμ. Μέγ. σελ. 48, 2 «Ἀκηχεδόνας: λύπας». Ἴδε καὶ Θεόγνωστ. Καν. σελ. 32, 13 (Ἡρῳδιαν. Λεντζ. Τόμ. Α', σελ. 25, 23). Πρβ. Λοβέκκιον ἐν τῷ εἰς Σοφοκλέους Αἴαντα Ὑπομνήματι σελ. 404 ἐκδ. β'.

Ὁ Εὐστάθιος γράφει ἐν ταῖς εἰς Ὅμηρον Παρεκβολαῖς σελ. 557, 12 «Ἐν τούτοις δὲ κεῖται καὶ ἀντὶ τοῦ ἀκαχημένη ἀκηχεμένη μεταθετικῶς διὰ χρείαν μέτρου· φησὶ γάρ· ἀκαχημένη φίλον ἦτορ» (Πρβ. καὶ Λοβέκκιον ἐν *Elem.* Μέρ. Α', σελ. 535). Τοὐναντίον δ' ὁ Βουτμαννὸς ἐν Διεξοδ. Ἑλλην. Γραμματ. Τόμ. Β', σελ. 56 ἐκδ. β' ἀποφαίνεται ὅτι ἐκ τοῦ ἀκήχεμαι ἐγένετο κατὰ μετάθεσιν τῶν χρόνων τὸ ἀκάχημαι. Καὶ περὶ τοῦ ἀλάλημαι ἐδόξαζεν ὁ Ἡρῳδιανὸς ὅτι εἶνε καθ' ὑπέρθεσιν ἐσχηματισμένον ἐκ τοῦ ἀλήλαμαι (Ἴδε Ἐτυμ. Μέγ. σελ. 56, 27. Πρβ. καὶ Λοβέκκιον ἐν *Elem.* Μέρ. Α', σελ. 520). Ἀναγκαῖον δ' ὑπολαμβάνομεν νὰ ὑπομνήσωμεν ἐνθάδε ὅτι ἐν τοῖς Ὁμηρικοῖς ἔπεσιν ἀπαντᾷ μὲν τύπος κατερΗριπεν, ἀπαντᾷ δὲ ἐρΕριπτο.

Τὸ ἀκηχέδαται ἔχει ὁμοιότητα πρὸς τὸ ἀκηχέμενος ἢ ἀκηχεμένος. Ἀλλ' ἐπειδὴ ἐκ τοῦ ἀκήχεμαι δὲν εἶνε δυνατὸν νὰ σχηματισθῇ Ἰωνικὸς τύπος τοῦ τρίτου πληθυντικοῦ προσώπου ἔχων πρὸ τῆς καταλήξεως τὸ σύμφωνον Δ, ὑπέθεσάν τινες πρὸς παραγωγὴν αὐτοῦ ῥίζαν ἈΧΕΔ καὶ μετ' ἀναδιπλασιασμοῦ ἈΚΗΧΕΔ ἢ θέμα λῆγον εἰς ΕΖΩ (Ἴδε Θείρσχιον ἐν *Griech. Grammat.* σελ. 346 ἐκδ. γ' καὶ Κούρτιον ἐν τῷ *Das Verb.* Τόμ. Α', σελ. 351 καὶ Τόμ. Β', σελ. 239 ἐκδ. β'). Παρατιθέμεθα τὰ ὑπὸ τοῦ Δοιδερλίνου γεγραμμένα ἐν τῷ Ὁμηρικῷ Γλωσσαρίῳ § 888 (Τόμ. Β', σελ. 278) «Aber ἀκάχημαι wird durch Metathese der Quantität nach Not. 41 auch zu ἀκήχεμαι wie ἀρήρεμαι. Die 3 Pers. Pl. würde regelrecht ἀκήχηνται oder ἀκηχέαται lauten, und so will Buttm. A. Gr. I. 426 in Il. XVII, 637 gelesen wissen: οἳ νῦν δεῦρ' ὁρόωντες ἀκηχέαται, nach einer alten Variante. Aber alle anderen Autoritäten geben ἀκηχέδαται. Diess hält Spitzner fest, ohne jedoch das δ zu motiviren; alle Beispiele aber eines blos euphonischen δ sind controvers; vgl. Lob. ad Aj. 931. Sollte es sich nicht aus ζ entwickelt haben, mithin in ἀκαχισμένοι εἰσίν aufzulösen sein, ganz wie ἐληλάδετο und ἐρράδαται von ἐλάζειν ἐλαύνειν, und von ῥάζειν ῥαίνειν gebildet sind?». Ἐν τῷ Μεγάλῳ Ἐτυμολογικῷ σελ. 48, 7 πλάττεται θέμα ἀχάζω, ἐξ οὗ παράγεται παθητικὸς παρακείμενος ἤχασμαι καὶ τρίτον πληθυντικὸν αὐτοῦ πρόσωπον ἠχάδαται, ὅπερ μετ' Ἀττικοῦ ἀναδιπλασιασμοῦ καὶ τροπῇ

τοῦ Α εἰς Ε γίνεται ἀκηχέδαται (Πρβ. καὶ Κραμ. Ἀν. Ὀξ. Τόμ. Α′, σελ. 74, 1).

Ἁπλούστατα καθ' ἡμᾶς ὁ τύπος ἀκηχΕΔΑΤΑΙ εὐοδοῦται, ἂν ὑποληφθῇ ὅτι συνεξηκολούθησε τῷ ἐρηρΕΔΑΤΑΙ, ὃν ἡμεῖς γνήσιον νομίζομεν ἥκιστ' ἐγκρίνοντες τὴν μεταβολὴν αὐτοῦ εἰς τὸ ἐρηρίδαται Καὶ ταύτης δὲ τῆς ἐκφορᾶς ἀποδεκτῆς γενομένης, δύναται οὐχὶ ἀτόπως νὰ νοηθῇ συνεκδρομή, καθ' ἣν τὸ ἀκηχέ-ΔΑΤΑΙ συνεξωμοιώθη τῷ ἐρηρί-ΔΑΤΑΙ καὶ τῷ ἐρρά-ΔΑΤΑΙ.

Ὁ Βουτμαννὸς λέγει ἐν Διεξοδ. Ἑλλην. Γραμματ. Τόμ. Α′, σελ. 425 ἐκδ. β′ «Was aber das dritte anlangt, so ist die Variante ἀκηχέαται, welche ganz regelmässig ist, und durch die andre Form ἀκαχείατο Il. μ, 179. so sehr bestätigt wird, um so weniger zu verwerfen, da das δ hier durchaus keine Begründung hat». Καὶ ὁ Ναύκιος ἀποκατέστησεν ἐν τῇ ἐκδόσει τῆς Ἰλιάδος τὸν ἄνευ τοῦ Δ τύπον ἀκηχέατ'. Εἶνε δ' ἀληθῶς ὁ τύπος οὗτος ὁμαλῶς ἐσχηματισμένος ἐκ τοῦ ἀκήχεμαι. Πρβ. τὸ παρ' Ἡροδότῳ κείμενον ἐδεδέατο. Οὐδενὶ δὲ θὰ φανῇ παράδοξος ἡ μεταβολὴ τοῦ ἀκηχέατ', ἂν τοῦτο εἶνε ἡ γνησία γραφή, εἰς τὸ ἀκηχέδατ' ἔχοντι μάλιστα πρὸ ὀφθαλμῶν τὸ συμβὰν τῷ παρακειμένῳ κατακεχύαται τῷ φερομένῳ παρ' Ἡροδότῳ βιβλ. Β′, 75. Τῶν ἀντιγράφων τοῦ Ἡροδότου ἄλλα μὲν ἔχουσι τὴν ὀρθὴν ἐκφορὰν κατακεχύαται, ἄλλα δὲ τὴν ἡμαρτημένην κατακεχύΔαται. Σημειωτέον δ' ὅτι τὴν γραφὴν ἀκηχέατ' μνημονεύει μὲν ὁ Ἑύνιος ἐν τῇ ἐκδόσει τῆς Ἰλιάδος Τόμ. Ζ′, σελ. 381, οὐχὶ δὲ καὶ ὁ Λαρόχης ἐν τῇ κριτικῇ τῆς Ἰλιάδος ἐκδόσει Τόμ. Β′, σελ. 169.

Ὁ Λεουβήν, ἐπιφανὴς φιλόλογος ἐντρεχέστατα περὶ τὰ τοῦ Ὁμήρου σπουδάζων, ἀποφαίνεται ὅτι διεφθαρμένον μὲν εἶνε τὸ τρίτον πληθυντικὸν πρόσωπον ἀκηχέδατ', ὕποπτος δ' ὁ τῆς μετοχῆς τύπος ἀκηχεμένη-ναι. Μεταγράφομεν ἃ λέγει ὁ ἀνὴρ ἐν Ἐγχειρ. Λέξ. Ἐπικ. σελ. 348 «Corrupta est 3. plur. ἀκηχέδατ'(αι) P 637, requiritur enim ἀκαχήατ(αι), quemadmodum ἀκαχήατο legitur M 179. Buttmann deleta quae maxime offendit littera δ rescribi iussit ἀκηχέατ', sed gravius latet vitium. Suspecta est etiam participii forma ἀκηχεμένη-ναι pro ἀκαχημένη-ναι E 364 Σ 29 h. Cer. 50, licet seri imitatores saepius ea sint usi, e. g. Ap-

poll. Rh. III 101, Coluth 290, Quint. Smyrn. V 573 etc.».

Πρὸς τῷ ἐληλάδατ' φέρεται ἐν τοῖς ἀντιγράφοις τοῦ Ὁμήρου καὶ ἐληλΕδατ' καὶ ἐληλΕατ' (καὶ ἐρηρέδατ'). Αἱ γραφαὶ ἐληλάδατ' καὶ ἐληλέδατ' (καὶ ἐρηρέδατ') μνημονεύονται, ὡς εἶνε ἐν τοῖς ἔμπροσθεν δεδηλωμένον, καὶ ἐν τοῖς εἰς Ὀδύσσειαν Σχολίοις. Ὁ Βεκκῆρος ἀπεδέξατο τὴν ἐκφορὰν ἐληλΕδατ', ὁ δὲ Ναύκιος τὴν ἄνευ τοῦ Δ ἐληλΕατ', ἥτις εἶνε ἐμφερὴς τῷ παρὰ τῷ Ἡροδότῳ ἀπαντῶντι τύπῳ ἀναπεπτΕαται. Ἀναπέπταμαι-ἀναπεπτΕΑΤΑΙ: ἐληλάμην-ἐληλΕΑΤΟ (Πρβ. Κούρτιον ἐν *Grundz. d. Griech. Etym.* σελ. 652 ἐκδ. ε'). Ὁ Θείρσχιος ἐν τῇ Ἑλληνικῇ Γραμματικῇ σελ. 346 ἐκδ. γ' κανονικὸν τύπον ὑπολαμβάνει τὸν ἐληλάατ'. Πρβ. καὶ Λεουβῆνα ἐν Ἐγχειρ. Λέξ. Ἐπικ. σελ. 301. Νομίζεται δὲ ὑπό τινων τὸ ἐληλέδατο παράγωγον τῆς ῥίζης ἘΛΕΔ (ἘΛΑΔ) ἢ τοῦ θέματος ἘΛΕΖΩ (ἘΛΑΖΩ) (Ἴδε Λ. Μεϋῆρον ἐν *Vergl. Grammat.* Τόμ. Α', σελ. 703 ἐκδ. β' καὶ Κούρτιον ἐν τῷ *Das Verb.* Τόμ. Α', σελ. 351 καὶ Τόμ. Β', σελ. 239 καὶ 403 ἐκδ. β'). Ὁ Μόρρος γράφει ἐν τῇ Ὁμηρικῇ Γραμματικῇ σελ. 28 ἐκδ. β' «A final δ of the Stem sometimes appears onley in the 3 Plur.: as ἀκηχέδ-αται, ἐρράδ-αται (ῥαίνω, 1. Aor. ῥάσσατε) ἐληλάδ-ατο. But the last of these forms is doubtful; it occurs onley in Od. 7. 86 χάλκεοι μὲν γὰρ τοῖχοι ἐληλάδατ', where some good MSS. have ἐρηρέδατ'». Ὁ Οὐόλφιος παρέλαβεν ἐν τῇ ἐκδόσει τοῦ Ὁμήρου τὸ ἐρηρέδατ', ἀλλ' ὁ Βουτμαννὸς ὑπερεμάχησεν ἰσχυρῶς ἐν Διεξοδ. Ἑλλην. Γραμματ. Τόμ. Α', σελ. 425-6 ἐκδ. β' τοῦ ἐκ τοῦ ἐλαύνω (ἐλάω) ἐσχηματισμένου παθητικοῦ ὑπερσυντελίκου καὶ ἀπέδειξε σαφῶς ὅτι οὗτος εἶνε ἡ ὀρθῶς ἔχουσα λέξις· ἐνέκρινε δὲ τὴν ἐκφορὰν ἐληλέατ', περὶ ἧς λέγει «Wenn man erwägt, dass dies allein die regelmässige ionische Form nach der Analogie von πεπτέαται für -ανται ist und dass kein Metrum ihr entgegen war; so ist auch wirklich schwer sie von der Hand zu weisen». Ἐπιφέρει δὲ τάδε· «Ich halte also ἀκηχέαται und ἐληλέατο für die beiden echthomerischen Formen, zweifle aber nicht, das der Anklang der Formen ἐρηρέδαται und

ἐρράδαται schon sehr früh das δ auch in jene gebracht hat».

Ὁ Λοβέκκιος γράφει ἐν τῷ εἰς Σοφοκλέους Αἴαντα Ὑπομνήματι σελ. 402 ἐκδ. β' «Si quis vero ab ὄπτω compositum mavult (vocabulum ἐχθοδοπός), Graecos delta euphonico usos esse ostendat necesse est. Quam in rem quae afferri possunt, ea omnia controversa sunt; primum ista homerica ἀκηχέδαται, ἐληλάδατο et ἐρράδατο, de quibus jam diu disceptatur, deinde etc.» καὶ «Κεχύδαται codd. Arch. et Vindob. Herodo. II. 75. διακεκρίδαται Dio Cass. XLII. 5. Hesychius Ἀπεσπάδατο: ἀπέστησαν, ex quo apparet ἐρράδατο non opus esse a ῥάζω repeti. Mirabilius est ejusdem Ἐσταλάδατο, ἐστολισμένοι ἦσαν, ubi non audeam hesiodium ἐστάλατο Scut. 288. substituere, neque ordo literarum patitur ἐστολίδατο, quod Herodoto tribuit Valckenarius, Eustathius autem in vulgato ἐσταλάδατο pleonasmum syllabae δα agnoscit. In prioribus non dubito quin delta interpositum sit, idemque de nomine attico Θούδιππος suspicor» καὶ ἐν τοῖς Στοιχείοις Μέρ. Α', σελ. 485 «De passivo sic loquuntur: ἐκ τοῦ ἐλήλαται γίνεται τὸ ἐληλέδαται ἐπεντεθέντος πρὸ τοῦ α τῆς παραληγούσης τοῦ ε καὶ τοῦ δ ὁμοίως τῷ ἀκηχέδαται Eust. 1570, 1. τὰ κατὰ πλεονασμὸν τῆς δα συλλαβῆς ὠνομάδαται, ἐρηρέδαται, πεφράδαται καὶ ἐσταλάδατο παρ' Ἡροδότῳ p. 234, 14. p. 1301, 1. Horum tria a re alienissima sunt quippe a dentalibus ducta, eodemque ἐρράδαται refertur ἀπὸ τοῦ ῥάζω EM. 377, 13. et ἀκηχέδαται ἀπὸ τοῦ ἀχάζω μετ' ἀναδιπλασιασμοῦ ἀττικοῦ καὶ τροπῇ τοῦ α εἰς ε ib. 48. Epim. I, 74, 1. sed haec ignota sunt verba istaque ratio neque Homerico ἐληλάδαται convenit neque adespoto ἀπεσπάδατο, id est ἀπεσπασμένοι ἦσαν, quod Hesychio pro mendoso ἀπεσπάδαντο restitui ad Aj. p. 403».

Μνημονεύομεν καὶ τὰ ὑπὸ τοῦ Μαυροφρύδου γεγραμμένα ἐν τῷ Δοκιμίῳ Ἱστορίας τῆς Ἑλλην. Γλώσσης σελ. 116 «2) (ὀδοντικὸν ἐπίθεμα τὸ δ) ἐν τῷ Ἰωνικῷ τύπῳ τοῦ πληθ. γ' προσώπου τῶν παθ. παρακειμ. κ. ὑπερσυντελικῶν, ὡς κε-χύ-δ-αται (=κέχυνται), κε-κρί-δ-αται (=κέκρινται), ἀπεσπάδατο κτλ.» καὶ σελ. 308 «Εἰς

ἄλλα τινὰ οὕτως ἐσχηματισμένα καθαρόληκτα ἐπενετέθη εἴτ' εὐφωνίας χάριν, πρὸς ἀποφυγὴν δηλ. τῆς χασμῳδίας (γρ. χασμωδίας), εἴτε κατ' ἐσφαλμένην ἀναλογίαν τῶν ἀγωνίδ-αται, κεχωρίδ-αται, ἐσκευάδ-αται, ἐρηρίδ-αται (ἂν ταῦτα ἢ ἄλλα ὅμοια ἦσαν ἤδη κατὰ τοὺς ὁμηρικοὺς χρόνους συνήθη), τὸ δ, ἤδη εἰς τὰ ὁμηρικά: ἀκηχέδαται, ἐληλάδ-ατο, ἐρράδ-ατο, εἶτα τὸ Ἡροδότειον κεχύ-δ-αται, τὸ Ἡσυχιανὸν ἀπεσπάδατο, τὸ Δίων. Κασσίου διακεκρίδαται καί τινα ἄλλα μεταγενέστερα».

Τὸ διακεκρίδαται ἐσχηματίσθη κακῶς ὑπὸ Δίωνος τοῦ Κασσίου, παρὰ δὲ τῷ Ἡροδότῳ ἡ γνησία γραφὴ εἶνε πάντως κατακεχύαται, οὐχὶ κατακεχύΔαται. Περὶ τοῦ ἐν τῷ Λεξικῷ τοῦ Ἡσυχίου φερομένου «Ἀπεσπάδαντο: ἀπέστησαν», ὃ ὁ Λοβέκκιος μετετύπωσεν εἰς τὸ ἀπεσπάδατο, ἐποιησάμεθα λόγον ἐν τοῖς ἔμπροσθεν (σελ. 303). Οὐκ ἀγνοητέον δ' ὅτι πρὸ τοῦ Λοβεκκίου ἐγένετο ἡ μεταβολὴ αὕτη ὑπὸ τοῦ Ἑρρ. Στεφάνου. Ὁ Κούρτιος νομίζει ἀμφίβολον τὸ ἀπεσπάδατο ἐν *Grundz. d. Griech. Etym.* σελ. 652 ἐκδ. ε'. Πρβ. καὶ *Das Verb.* Τόμ. Β', σελ. 239 ἐκδ. β'. Ἂν ὑγιὴς ὑποληφθῇ ὁ τύπος ἀπεσπάδατο, δύναταί πως νὰ παραβληθῇ τοῖς ἐπιθέτοις νεοσπαδής (νεοσπαδὲς ξίφος Αἰσχύλ. Εὐμεν. 42) καὶ νευροσπαδής (νευροσπαδὴς ἄτρακτος Σοφοκλ. Φιλοκτ. 290) καὶ λιθοσπαδής (ἁρμὸς χώματος λιθοσπαδής Σοφοκλ. Ἀντιγ. 1216).

Περὶ τοῦ δεδαίαται γράφει ὁ Λ. Μεϋῆρος ἐν *Vergl. Grammat.* Τόμ. Α', σελ. 788 ἐκδ. β' «δε-δαίαται (für δέδασνται) *sie sind getheilt* (Odyssee 1, 23), Präsens δαίεται (aus δασ-jε-ται —)». Οὐδὲν φροντίζομεν νῦν περὶ τῆς γενέσεως τοῦ ἐνεστῶτος· λέγομεν δ' ὅτι, ὑπάρχοντος τοῦ δαίομαι, πολλῷ κάλλιον ἔχει νὰ νομισθῇ ὅτι ἐξ αὐτοῦ παρήχθη ὁ τύπος δεδαίαται ἢ ὅτι ἐγένετο ἐκ τοῦ δέδασνται, ὅπερ ἀδύνατον ἡμῖν φαίνεται. Ἂν δέ τις θέλῃ νὰ σχηματίσῃ τὸ ἑνικὸν πρῶτον πρόσωπον τοῦ παρακειμένου, ὀφείλει νὰ μὴ ἐξενέγκῃ αὐτὸ μετὰ τοῦ Σ ὁμοίως τῷ παρ' Ἀριστοφάνει φερομένῳ διακέκναιΣμαι (Νεφ. 120: διακεκναισμένος) καὶ ἄλλοις τοιούτοις ἀπαντῶσιν ἐν τῷ μεταγενεστέρῳ ἑλληνισμῷ· διότι μόνος ὁ τύπος δέδαιμαι δύναται νὰ ἔχῃ τρίτον πληθυντικὸν πρόσωπον δε-

δαίαται, οὐχὶ δὲ καὶ ὁ μετὰ τοῦ Σ προενηνεγμένος δέδαιΣμαι.

Ἐκ παθητικῶν παρακειμένων καὶ ὑπερσυντελίκων ἐχόντων Η πρὸ τῆς καταλήξεως ἐσχηματίσθησαν Ἰωνικοὶ τύποι τοῦ τρίτου πληθυντικοῦ προσώπου παρά τε τῷ Ἡροδότῳ καὶ παρὰ τῷ Ὁμήρῳ· ἀλλὰ παρὰ τούτῳ μὲν παρεδρεύονται αἱ καταλήξεις ΑΤΑΙ καὶ ΑΤΟ τῷ Η, οἷον βεβλήαται, πεποτήαται, βεβλήατο, βεβολήατο, δεδμήατο, κεκλήατο, πεφοβήατο, παρ' ἐκείνῳ δὲ τῷ Ε, οἷον ἀρτέαται, εἰρέαται, ἐκτέαται, ἡγέαται, κεκλέαται, κεκοσμέαται, μεμετρέαται, οἰκέαται, οἰκοδομέαται, ὁρμέαται, πεπονέααται, συννενέαται, ὑμνέαται, ἀναραιρέατο, ἐκεκοσμέατο, ἐμεμνέατο, ἐνεπορπέατο, ἐτετιμέατο, ὁρμέατο. Κακῶς δ' ἐν βιβλ. Ϛ', 24 ἔχουσι τἀντίγραφα περιεβεβλΗατο (καὶ περιεβαλέατο). Ὅμοιοι τοῖς Ὁμηρικοῖς τύποις εἶνε ὁ ὑπ' Ἀπολλωνίου τοῦ Ῥοδίου ῥηθεὶς κεκλήαται καὶ ὁ ὑπὸ τοῦ Ἀράτου πεπονήαται καὶ ὁ ὑπὸ τοῦ Ἀντιμάχου καὶ Ἀπολλωνίου τοῦ Ῥοδίου πεπονήατο, τοῖς δ' Ἡροδοτείοις ἐμφερεῖς ὑπάρχουσιν ὁ ὑπὸ τοῦ Ἀνακρέοντος λεχθεὶς ἐκκεκωφέαται καὶ ὁ ὑπὸ τοῦ Ἱππώνακτος κεκινέαται· μετεβλήθη δὲ καὶ τὸ ἐν ἀποσπάσματι τοῦ Σιμωνίδου κείμενον πεπλΗαται εἰς τὸ πεπλΕαται ὑπὸ τοῦ Ῥεννήρου (ἐν *Stud. Curt.* Τόμ. Α', 6', σελ. 24-25) καὶ ἄλλων. Ἐν τοῖς τοῦ Ἀράτου πρὸς τῷ παρακειμένῳ πεπονΗαται ἀπαντᾷ καὶ ὁ βεβλΕαται.

Φέρονται δ' ὅμως ἐν τοῖς Ὁμηρικοῖς ἔπεσι καὶ οἱ διὰ τῆς διφθόγγου ΕΙ προενηνεγμένοι τύποι εἴατο-καθείατο καὶ ἀκαχείατο, ἀλλ' εὐλόγως προκρίνεται ὑπὸ πολλῶν ἡ διὰ τοῦ Η ἐκφορὰ αὐτῶν ἥατο-καθήατο καὶ ἀκαχήατο (Ἴδε καὶ Λ. Μεϋῆρον ἐν *Vergl. Grammat.* Τόμ. Α', σελ. 774 καὶ 911 ἐκδ. 6', κτλ. Πρβ. καὶ Χρίστιον ἐν τῇ ἐκδόσει τῆς Ἰλιάδος σελ. 113-4). Κεῖνται δὲ παρὰ τῷ ποιητῇ καὶ οἱ τύποι ἕαται καὶ ἕατο ὅμοιοι ὄντες τοῖς Ἡροδοτείοις κατέαται-ἀποκατέαται καὶ κατέατο-περικατέατο. Σημειωτέον δ' ὅτι ὁ Λ. Μεϋῆρος μετετύπωσεν ἐν *Vergl. Grammat.* Τόμ. Α', σελ. 774 ἐκδ. 6' τὸ ἕαται εἰς τὸ ἧνται καὶ τὸ ἕατο εἰς τὸ ἧντο.

Ὁ Σχούλζιος γράφει ἐν *Quaest. Epic.* σελ. 248 «Si poeta cui M 179 debetur re vera ἀκαχήατο dedisset, η ad nostram

memoriam non minus intactum perventurum fuisse probabile est quam βεβλήαται κεκλήαται πεφοβήατο Φ 206 (πεπονήατο Antim. 52 Kinkel. fr. ep. I 292. πεπονείατο tamen Ap. Rh. I 752) quae mutationem illam in unico εἵαται (εἵατο) conspicuam integra effugerunt. Huic discrepantiae inter ἀκαχείατο et πεφοβήατο intercedenti etiam Kuehnerum (I^2 p. 547 in.) Curtiumque (Verb. I^2 351) aliquantum momenti tribuisse video, cum Mahlow (AEO 14) Christ eam nihili fecerint. Si ἀκαχείατο revera genuina lectio fuerit et ab ipso profecta poeta, metricam productionem agnoscere non dubito: f. pr. *ἀκαχέατο accurate respondet participio ἀκηχεμένος a Wilamowitzio iniuria sollicitato (Phil. Untersuch. VII 326) et 3. pl. ἀκηχέ(δ)αται, ἀκηχεμένος: *ἀκαχέατο = ἀρηρώς: ἀραρυῖα; rad. est ᾱχε: ᾰχε (= ληθ: λᾰθ) —.η terminationis (pro ε) ab huius perfecti flexione vetustiore haud scio an omnino alienum fuerit: nam pro ἀκαχῆσθαι Τ 335 δ 806 facili negotio scribere possis ἀκαχέσθαι. Π 16 nunc recte ἀκαχοίμεθα legitur. θ 314 qui est in Demodoci carmine de Martis Venerisque amore quod complura recentioris aevi indicia prae se fert, τ 95 in versibus qui cum antecedentibus pugnant et alios loco movisse videntur (Wilamowitz l. l. 50), ψ 360 (in Odysseae fine) de recentiore origine suspectae sunt, ut formae ἀκάχηται ἀκάχητο quas illi tres versus exhibent in censum hic omnino non veniant. ἀκαχημένος denique aliorsum spectat, factum ope suffixi -ημένος cuius vestigia pauca servata sunt» καὶ σελ. 250 «Paullatim participio ἀκαχημένος aliae formae velut ἀκαχῆσθαι ἀκάχητο cett. affictae sunt, quibus tamen recentiores demum rhapsodi utuntur».

Ἐν Ἰλιάδος Μ, 286 εἶνε, ὡς ἐδηλώσαμεν ἐν τοῖς ἔμπροσθεν, τρεῖς γραφαὶ παραδεδομέναι, «ἄλλα τε πάντα εἴλυται» καὶ εἰλύαται καὶ εἰλῦται. Ἐν τοῖς εἰς Ἰλιάδα Σχολίοις Τόμ. Α΄, σελ. 427, 12 κέξ. φέρεται «εἰλῦται: γρ. εἰλύαται» καὶ «Προπερισπῶσιν, ἵνα ἐκ τοῦ εἰλύαται συναλοιφῇ ὑπάρχῃ ἢ τοῦ εἰλύεται· δύναται γὰρ καὶ ἑνικῶς συντάσσεσθαι τὸ ῥῆμα καὶ πληθυντικῶς. Οὐκ ἀήθης δὲ ἡ τοιαύτη συναλοιφή, εἴ γε καὶ τὸ ἐρύεσθαι (γρ. ῥύεσθαι) ῥῦσθαι ἔφη·

πάντων ἀνθρώπων ῥῦσθαι γενεήν τε τόκον τε· καὶ τὸ ἄρχετε νῦν νέκυας φορέειν ἐν τοῖς ἑξῆς ἔφη ἐκ δὲ νέκυς οἴκων φόρεον. Τινὲς δὲ προπαροξύνουσιν ὡς ἀπὸ τοῦ εἴλυμι» (Πρβ. Λοβέκκιον ἐν *Elem.* Μέρ. Β', σελ. 116). Λέγεται δὲ καὶ ἐν Τόμ. Β', σελ. 274, 4 «λῦτο δ' ἀγών: Εἰ μὲν δεύτερος ἀόριστός ἐστιν ἀπὸ τῶν εἰς ΜΙ, ὥσπερ ἤδη ἐπίσταται λέγων νῦν δὲ λύμην τρὶς τόσσα πορών καὶ τῆς δ' ἄρα κλαιούσης λύτο γούνατα, ἔκτασις ἐγένετο διὰ τὸ μέτρον· εἰ δὲ παρατατικόν τινες ἐκδέχονται, δύναται κρᾶσις τοῦ ἐλύετο γεγενῆσθαι, ὥσπερ ἐπὶ τοῦ ἰχθύες ἰχθῦς, μύες μῦς, ῥύεσθαι ῥῦσθαι· πάντων ἀνθρώπων ῥῦσθαι γενεήν τε τόκον τε. Ἢ ἀπὸ τοῦ λέλυτο λῦτο ὡς βέβλητο βλῆτο». Τοῦ ῥῦσθαι γίνεται μνεία καὶ ὑπὸ τοῦ Ἀρκαδίου λέγοντος σελ. 196, 17 «Πᾶν δίχρονον ἐκ κράσεως ὂν ἐκτείνεται· Θέτι, ἱρεύς, ἴρηξ, οἱ νέκυς, οἱ βότρυς, ῥῦσθαι, εὐφυᾶ, εὐκλεᾶ». Πρβ. καὶ Εὐστάθ. Παρεκβ. εἰς Ὅμηρ. σελ. 1009, 38 «Συνῄρηται δὲ τὸ ῥῦσθαι ἀπὸ τοῦ ῥύεσθαι, οὗ θέμα τὸ ῥύω, ὃ πλεονασμῷ τοῦ Ε ἐρύω γίνεται, ἐπενθέσει δὲ τοῦ Ι εἰρύω». Ὀρθῶς ἔχει ἡ ἐν τοῖς εἰς Ἰλιάδα Σχολίοις γενομένη παρατήρησις ὅτι δύναται καὶ ἑνικῶς συντάσσεσθαι τὸ ῥῆμα καὶ πληθυντικῶς· διότι ἐπ' οὐδετέρων πληθυντικῶν ὑποκειμένων παραλαμβάνεται ὑπὸ τοῦ ποιητοῦ ἄλλοτε μὲν ἑνικὸν ῥῆμα, οἷον Ἰλ. Α, 53 «ᾤχετο κῆλα θεοῖο» καὶ 107 «αἰεί τοι τὰ κάκ' ἐστὶ φίλα φρεσὶ μαντεύεσθαι» καὶ 125 «τὰ δέδασται» καὶ 213 «παρέσσεται ἀγλαὰ δῶρα» καὶ 300 «ἅ μοι ἐστὶ θοῇ παρὰ νηΐ μελαίνῃ» καὶ 464 «κατὰ μῆρ' ἐκάη» καὶ 523 «ἐμοὶ δέ κε ταῦτα μελήσεται» καὶ 573 «λοίγια ἔργα τάδ' ἔσσεται», κτλ., ἄλλοτε δὲ πληθυντικόν, οἷον Ἰλ. Η, 6 «καμάτῳ δ' ὑπὸ γυῖα λέλυνται» καὶ 102 «νίκης πείρατ' ἔχονται ἐν ἀθανάτοισι θεοῖσιν» καὶ Θ, 130 «ἀμήχανα ἔργα (Fέργα) γένοντο», κτλ. καὶ Ὀδ. Β, 63 «οὐ γὰρ ἔτ' ἀνσχετὰ ἔργα (Fέργα) τετεύχαται» καὶ Η, 132 «τοῖ' ἄρ' ἐν Ἀλκινόοιο θεῶν ἔσαν ἀγλαὰ δῶρα», κτλ. (Ἴδε Λοβέκκιον ἐν *Elem.* Τόμ. Μέρ. σελ. 16 καὶ Λαρόχην ἐν τῷ *Die Homer. Textkr.* σελ. 383 καὶ Βογρίντζιον ἐν *Grammat. d. Hom. Dial.* σελ. 288 κέξ. Πρβ. καὶ Κρυγῆρον ἐν *Griech. Sprachlehr.* Μέρ. Β', § 63, 2, 1). Περιβόητον κατέστη τὸ τῆς Ἰλιάδος Β, 135 «καὶ δὴ δοῦρα σέσηπΕ νεῶν καὶ σπάρτα λέλυΝΤΑΙ». Πρβ. καὶ Ὀδ. Ε, 238 «ὅθι δένδρεα μακρὰ πεφύκει—αὖα πάλαι, περίκηλα, τά οἱ πλώοιεν ἐλα-

φρῶς» καὶ Θ, 279 «πολλὰ δὲ καὶ καθύπερθε μελαθρόθεν ἐξεκέχυντο—τά γ' οὔ κέ τις οὐδὲ ἴδοιτο (Fίδοιτο)—περὶ γὰρ δολόεντα τέτυκτο» καὶ Φ, 49 «τόσ' ἔβραχε καλὰ θύρετρα—πετάσθησαν δέ οἱ (Fοι) ὦκα». Σημειωτέον δ' ὅτι ἐν 'Οδ. Μ, 203 ἄλλα μὲν τῶν ἀντιγράφων ἔχουσιν «ἐκ χειρῶν ἔπτατ' ἐρετμά, βόμβησΑν δ' ἄρα πάντα κατὰ ῥόον», ἄλλα δὲ βόμβησΕν (ἢ βόμβησΕ). Τὸ πληθυντικὸν ἦτο πιθανῶς καὶ γραφὴ τοῦ 'Αριστάρχου, ὅστις καὶ ἐν 'Ιλ. Ν, 27 ἀνεγίνωσκεν «ἄταλλε δὲ κήτε' ὑπ' αὐτοῦ πάντοθεν ἐκ κευθμῶν οὐδ' ἠγνοίησΑν ἄνακτα», ἄλλων ἐκφερόντων τὸ ῥῆμα καθ' ἑνικὸν ἀριθμόν, ὡς μανθάνομεν ἐκ τῶν εἰς 'Ιλιάδα Σχολίων Τόμ. Β', σελ. 4, 4. 'Αλλ' ἡ γνησία ἐκφορὰ εἶνε πάντως «οὐδ' ἠγνοίησε Fάνακτα» ("Ιδε 'Εύνιον εἰς 'Ιλιάδ. Τόμ. Ϛ', σελ. 376). 'Ο 'Ασώπιος λέγει ἐν τῇ Δευτέρᾳ Περιόδῳ τοῦ Συντακτικοῦ σελ. 840, § 49 ἐκδ. β' «Πολλάκις (ἀπαντῶνται) καὶ ἀμφότεραι αὗται αἱ συντάξεις· καὶ δὴ δοῦρα σέσηπε νεῶν καὶ σπάρτα λέλυνται ('Ιλ. Β, 135).—ἔθνεα εἶσι . . . βοτρυδὸν δὲ πέτονται ('Ιλ. Β, 87-9)» (Πρβ. καὶ Κυννῆρον ἐν Διεξοδ. Γραμματ. τῆς 'Ελλ. Γλ. Μέρ. Β', σελ. 59 ἐκδ. β'). 'Εν 'Ιλ. Β, 87 κέξ. κεῖται «'Ηύτε ἔθνεα (Fέθνεα) εἶσι μελισσάων ἀδινάων, πέτρης ἐκ γλαφυρῆς αἰεὶ νέον ἐρχομενάων· βοτρυδὸν δὲ πέτονται ἐπ' ἄνθεσιν εἰαρινοῖσιν (ἄνθεσι Fειαρινοῖσιν)· αἱ μέν τ' ἔνθα ἅλις (Fάλις) πεποτήαται, αἱ δέ τε ἔνθα· ὣς (ὥς) τῶν ἔθνεα (Fέθνεα) πολλὰ νεῶν ἄπο καὶ κλισιάων ἠϊόνος προπάροιθε βαθείης ἐστιχόωντο ἰλαδὸν εἰς ἀγορήν». Δύναται δὲ κάλλιστα ὑποκείμενον τοῦ πέτονται νὰ νοηθῇ τὸ μέλισσαι. Οὐκ ἀγνοητέον δ' ὅτι ὁ Βεντλήϊος ἀνέγνω πρὸς ἄρσιν τῆς χασμωδίας «ἔθνε' ἴασι» ("Ιδε 'Εύνιον εἰς 'Ιλιάδ. Τόμ. Δ', σελ. 210). 'Ενέκρινε δὲ τὴν ἀνάγνωσιν ταύτην καὶ ὁ Ναύκιος καὶ ὁ Χρίστιος. 'Ο Λαρόχης γράφει ἐν *Homer. Unters.* Μέρ. Β', σελ. 173 «Doch findet sich auch nicht selten bei Homer das Prädicat im Plural, sogar neben dem Singular, wie B 135 δοῦρα σέσηπε νεῶν καὶ σπάρτα λέλυνται, und noch auffallender μ 43 τῷ δ' οὔ τι γυνὴ καὶ νήπια τέκνα οἴκαδε νοστήσαντι παρίσταται οὐδὲ γάνυνται, wo doch παρίσταντ' möglich gewesen wäre» (Πρβ. καὶ Κρυγῆρον ἐν *Griech. Sprachlehr.* Μέρ. Β', § 63, 2). Παρατηρητέον δ' ὅμως ὅτι ἐν τῷ χωρίῳ τούτῳ ὑπάρχουσι δύο ὑποκείμενα, τὸ ἑνικὸν γυνή καὶ τὸ οὐδέτερον πληθυντικὸν νήπια τέκνα.

Τὴν ἐκφορὰν εἰλῦται βλέπομεν καὶ παρὰ τῷ Εὐσταθίῳ Παρεκϐ. εἰς Ὅμηρ. σελ. 905, 24 «Διὸ καὶ συντόμως καὶ ἐπιφωνηματικῶς ἐπήγαγε τὸ ἄλλα τε πάντα εἰλῦται, ἤγουν κεκάλυπται, ἐκ τοῦ εἰλύαται κατὰ κρᾶσιν· διὸ καὶ προπερισπᾶται». Πρϐ. καὶ σελ. 904, 55 «ἄλλα τε πάντα εἰλῦται ἢ εἰλύαται καθύπερθ' ὅτ' ἐπιϐρίσει (-ίσῃ) Διὸς ὄμϐρος». Περὶ τοῦ εἴλυτο (Ἰλ. Π, 640. Ὀδ. Ε, 403) γράφει ὁ Εὐστάθιος σελ. 1079, 44 «Τοῦ δὲ εἴλυτο, ὅ ἐστι ἐκεκάλυπτο, τὸ θέμα εἴλυμι, ὡς ζεύγνυμι, ἢ καὶ ἄλλως εἰλύω, ἀφ' οὗ εἰλύετο καὶ ΚΑΤΑ ΚΡΑΣΙΝ εἴλυτο» καὶ σελ. 1540, 18 «Τὸ δὲ εἴλυτο ἢ ἐκ τοῦ εἴλυμι γίνεται ἢ ἐκ τοῦ εἰλύω, ἐξ οὗ τὸ ἐπειλύω — ἵνα ᾖ ΣΥΓΚΟΠΕΝ ἐκ τοῦ εἰλύετο». Ἐν τοῖς εἰς Ἰλιάδα Σχολίοις φέρεται Τόμ. Β', σελ. 113, 22 «Εἴρυτο: Ἀρίσταρχος τρίτην ἀπὸ τέλους τὴν ὀξεῖαν ποιεῖ, ὑγιῶς πάνυ. Ὁ δὲ Τυραννίων προπερισπᾷ, ἐκ τοῦ εἰρύετο φάσκων αὐτὸ συνηλεῖφθαι. Δύναται δὲ τὸ εἴρυτο, κλιθὲν ἀπὸ τῶν εἰς ΜΙ ὁμοίως τῷ ἐζεύγνυτο, ἤνυτο, ἐκτετάσθαι. Οὕτως ἀξιοῦμεν καὶ ἐπὶ τοῦ εἴλυτο καὶ εἴρυτο». Πρϐ. καὶ Ἐτυμολ. Μέγ. σελ. 304, 12 (Ἴδε Λέρσιον ἐν τῷ *De Arist. Stud. Homer.* σελ. 256 ἐκδ. ϐ' καὶ Λαρόχην ἐν τῷ *Die Homer. Textkr.* σελ. 240-1). Ἐν τῷ Λεξικῷ τοῦ Ἡσυχίου γίνεται ἐξήγησις τοῦ μὲν εἴλυται δι' ἐνεστῶτος, τοῦ δὲ εἴλυτο δι' ὑπερσυντελίκου. Λέγει ὁ Ἡσύχιος «Εἴλυται: καλύπτεται» καὶ «Εἴλυτο: κατεσκεύαστο (γρ. κατεσκέΠαστο), κατεκεκάλυπτο».

Ὑπὸ τοῦ Ἑϋνίου εἶνε ἐν τῇ ἐκδόσει τῆς Ἰλιάδος τάδε γεγραμμένα Τόμ. ϛ', σελ. 323 «Ἄλλα τε πάντα εἴλυται καθύπερθ', ὅτ' ἐπιϐρίσῃ Διὸς ὄμϐρος. Legebatur vulg. εἰλύαται cum vitio metrico. Nam εἰλύω mediam habet productam. Sic Φ, 319 εἰλύσω ψαμάθοισιν. cf. sup. ad Λ, 15?. Sic νεφέλῃ εἰλυμένος ὤμους Ε, 186 et al. Si itaque pluralis est retinendus, scribendum esset aut εἴλυνται, aut εἰλύαται pronuntiandum esset εἰλῦται. Sane tamen multo opportunior esset singularis: πάντα εἴλυται» καὶ σελ 324 «Iterum Od. Υ, 352 νυκτὶ μὲν ὑμέων εἰλύαται κεφαλαί τε πρόσωπά τε νέρθε τε γοῦνα legendum est aut εἴλυται, aut εἴλυνται, aut εἰλῦται». Ἴδε καὶ Τόμ. Ζ', σελ. 408. Παρατιθέμεθα καὶ τὰ ἐν σελ. 246 τοῦ τόμου τούτου σεσημειωμένα «ἐκ κεφαλῆς εἴλυτο. ἐνεκάλυπτο. γρ. εἰλῦτο. Barnes. voluit puto dicere,

posse quoque sic scribi pro εἰλύετο. Est tamen εἴλυτο ab εἰλύμην ut εἴρυτο—nam media per se productam vocalem υ habet. v. de his ad Λ, 156. Μ, 286». Ἀνελλήνιστος εἶνε ἡ ἐκφορὰ ἐνεκάλυπτο. Ὅλως ἀπόβλητον νομίζομεν τὸν προπερισπώμενον τύπον εἰλῦται οὐδαμῶς αὐτὸν συστατὸν εὑρίσκοντες, ἀδυνάτου οὔσης τῆς διὰ συναλοιφῆς γενέσεως αὐτοῦ ἐκ τοῦ τρίτου πληθυντικοῦ προσώπου εἰλύαται ἢ ἐκ τοῦ τρίτου ἑνικοῦ εἰλύεται. Ὁ Ὅμηρος εἶπε πιθανῶς ἐν Ἰλ. Μ, 286 «ἄλλα τε πάντα εἴλυται», ὡς ἐν Ὀδ. Ε, 403 «εἴλυτο δὲ πάνθ' ἁλὸς ἄχνῃ» (Ἴδε καὶ Λαρόχην ἐν *Homer. Unters.* Μέρ. Β', σελ. 175). Τὸ ἐν Ὀδ. Υ, 352 «νυκτὶ μὲν ὑμέων εἰλύαται κεφαλαί τε πρόσωπά τε νέρθε τε γοῦνα» ἔχει βραχεῖαν τὴν προπαραλήγουσαν ὁμοίως τῷ ἐν Ἰλ. Δ, 248 καὶ Ὀδ. Ζ, 265 εἰρύαται (Ἴδε Σχούλζιον ἐν *Quaest. Epic.* σελ. 318. Πρβ. καὶ Λεουβῆνα ἐν *Enchirid. Dict. Epic.* σελ. 513). Διὰ τῆς μεταβολῆς τοῦ εἰλύαται εἰς τὸ εἴλυται ἀποβαίνει ἡ ῥῆσις ἐμφερής πως τῇ ἐν Ἰλ. Ρ, 386 «γούνατά τε κνῆμαί τε πόδες θ' ὑπένερθεν ἑκάστου (ὑπένερθε Ϝεκάστου) χεῖρές τ' ὀφθαλμοί τε παλάσσετο μαρναμένοισιν».

Ὁ Βεκκῆρος ἐξέδωκεν ἐν τῇ Ἰλιάδι «ἄλλα δὲ πάντα Ϝειλύαται». Ἀπεδέξαντο δὲ καὶ ἄλλοι πρὸ τοῦ Βεκκήρου τὸν πληθυντικὸν ἀριθμόν. Ὁ Σπιτζνῆρος λέγει ἐν τῇ ἐκδόσει τῆς Ἰλιάδος Τόμ. Α', 6', σελ. 279 «Editores consideratius agendo εἰλύαται, quod schol. A. et Vindd. plures vindicant, iure revocarunt. Obiicit quidem *Heynius* longam vocalis ancipitis mensuram, sed fallitur, vid. Od. 20, 352» (Πρβ. καὶ Βουτμαννὸν ἐν Διεξοδ. Ἑλλην. Γραμμ. Τόμ. Β', σελ. 8 ἐκδ. 6'). Τὸ μέτρον ἐπιδέχεται τόν τε ἑνικὸν τύπον εἴλυται, μακρὸν ἔχοντα τὸ Υ, καὶ τὸν πληθυντικὸν εἰλύαται, βραχὺ τὸ δίχρονον τοῦτο ἔχοντα. Ἐκεῖνοι τῶν παλαιῶν, οἳ ἔγραφον εἰλύαται, ἐνόμιζον ἴσως ὅτι Ὁμηρικωτέρα οὕτως ἡ φράσις γίνεται. Οὐδένα δὲ τῶν περὶ τὰ Ἑλληνικὰ γράμματα σπουδαζόντων λανθάνει ὅτι, ὅπου τῶν Ὁμηρικῶν ἐπῶν εἶνε δυνατὸν ἐκ τοῦ μέτρου νὰ προενεχθῇ τὸ ἐπ' οὐδετέρου πληθυντικοῦ ὑποκειμένου παρειλημμένον ῥῆμα καὶ καθ' ἑνικὸν καὶ κατὰ πληθυντικὸν ἀριθμόν, οἷον φύγΕν ἡνία καὶ φύγΟν ἡνία, βέλεα ῥέΕν καὶ βέλεα ῥέΟν, κτλ., ἐνεκρίνετο ὑπὸ τοῦ Ἀριστάρχου ἡ πληθυντικὴ ἐκφορά (Ἴδε Λαρόχην ἐν

τῷ *Die Homer. Textkr.* σελ. 383-4 καὶ ἐν *Homer. Untersuch.* Μέρ. Β', σελ. 174-5).

Ὁ ἐνεστὼς εἴλυμι (-εἴλυμαι) εἶνε πλάσμα τῶν γραμματικῶν. Παρ' Ὁμήρῳ ἀπαντᾷ ὁ ἐνεργητικὸς μέλλων εἰλύσω, ἐκ θέματος εἰλύω, καὶ ὁ παθητικὸς παρακείμενος εἴλυται-εἰλύαται-εἰλυμένος καὶ ὁ παθητικὸς ὑπερσυντέλικος εἴλυτο. Ὁ Λ. Μεϋῆρος γράφει ἐν *Vergl. Grammat.* Τόμ. Α', σελ. 735 ἐκδ. β' «**Vel** *bedecken*, *verhüllen*: εἰλ-ύω (aus Fελ-νύω?) *ich verhülle* (Aratos 431), Futur Fειλ-ύσω *ich werde verhüllen*, *ich werde bedecken* (Ilias 21, 319); Passivperfect Fείλυ-ται *es ist verhüllt* (Ilias 12, 286; andre Lesart εἰλύαται; ob etwa zu lesen ist präsentisches Fειλύεται *es wird verhüllt*?), Fειλύαται *sie sind verhüll* (Odyssee 20, 352), Fείλυτο *es war bedeckt* (Ilias 16, 640; Odyssee 5, 403), Fειλυ-μένος *bedeckt* (Ilias 18, 522; 5, 186; 17, 492; Odyssee 14, 136; 479)». Κατὰ τὸν Λεουβῆνα ἐν Ἐγχειρ. Λέξ. Ἐπικ. σελ. 493 ἐλέχθη ὑπὸ τοῦ ποιητοῦ FεFλύαται ἐν Ἰλ. Μ, 286 καὶ ἐν Ὀδ. Υ, 352 καὶ FεFλυμένος, κτλ. καὶ ἘFέFλυτο.

Ὑπερσυντέλικος πάντως εἶνε τὸ εἴλυτο, κακῶς δ' ἐν τοῖς εἰς Ἰλιάδα Σχολίοις λέγεται «Δύναται δὲ τὸ εἴρυτο, κλιθὲν ἀπὸ τῶν εἰς ΜΙ ὁμοίως τῷ ἐζεύγνυτο, ἤνυτο, ἐκτετάσθαι. Οὕτως ἀξιοῦμεν καὶ ἐπὶ τοῦ ΕΙΛΥΤΟ καὶ εἴρυτο». Περὶ τοῦ ἤνυτο παρατηροῦμεν ὅτι κεῖται ἐν Ὀδ. Ε, 243 «θοῶς δέ οἱ (Fοι) ἤνυτο ἔργον (Fέργον)»· ἐσχηματίσθη δ' ἐξ ἐνεστῶτος ἄνυμαι, περὶ οὗ λέγει ὁ Λοβέκκιος ἐν Ῥηματ. σελ. 209 «Horum prototheta partim usus reprobavit partim ratio, sed una tenuerunt εἴλω et εἰλύω, omisso tertio εἴλυμι, nam εἴλυτο controversum est v. ad Buttm. p. 7. Liquidarum tertia invenitur in uno ἄνω ἀνύω ἄνυμαι». Ἀλλ' ὁ Ναύκιος ἐν τῇ ἐκδόσει τῆς Ὀδυσσείας μετετύπωσε τὸ ἤνΥτο εἰς τὸ ἤνΕτο. Γράφει δὲ καὶ ὁ Κόβητος ἐν τῇ Μνημοσύνῃ 1874, σελ. 367 «Vera lectio est ἤνΕτο; nam ἤνυτο quidem nihil est: plusquamperfectum enim est ἤνυΣτο. Cf. K. 251. νὺξ ἄνεται. et Σ. 473. καὶ Fέργον ἄνοιτο. Eadem forma apud Herodotum salva evasit VIII. 71. ἅτε δὴ— παντὸς ἀνδρὸς ἐργαζομένου ἤνΕτο τὸ ἔργον, ubi plerique libri vitiose exhibent ἠνύετο. In fragmento Aeschyli apud Scholiastem ad l.

158 scribae dederunt: οὔτ' ἄν τι θύων οὔτ' ἐπισπένδων ΛΑΒοις. apud Stobaeum *Anthol.* ΝΑοις est pro λάβοις. Olim reperta est vera scriptura ἍΝΟΙΣ, quod quid esset librarii non intelligebant» (Ἴδε Δοβραῖον ἐν *Adversar.* Τόμ. Β', σελ. 30-1.)

Τὸ ἤνυτο, δωριστὶ ἄνυτο ἀπαντᾷ καὶ παρὰ τῷ Θεοκρίτῳ Εἰδ. Β', 92 «ὁ δὲ χρόνος ἄνυτο φεύγων», ὡς καὶ τὸ ἐνεργητικὸν ἄνυμες Εἰδ. Ζ', 10 «κοὔπω τὰν μεσάταν ὁδὸν ἄνυμες». Ἀλλ' ὁ Ἑρμαννὸς καὶ ὁ Μεινέκιος ἔγραψαν ἄνΕτο καὶ ἄνΟμες. Βλέπει δέ τις τὸν τύπον ἤνυτο καὶ παρὰ Κοΐντῳ τῷ Σμυρναίῳ Λόγ. Α', 119 καὶ Ζ', 621 «ἤνυτο δ' ἠώς» καὶ Θ', 1 «ἦμος δ' ἤνυτο νυκτὸς ἄπο κνέφας». Πρβ. καὶ Λόγ. ϛ', 219 «κρατερὴ δὲ κατήνυτο θηρὸς ὁμοκλή». Εὑρίσκεται δὲ καὶ ὁ ἐνεστὼς ἄνυται παρὰ τῷ Νικάνδρῳ Ἀλεξιφ. 612 (599) «τῶν γ' οὔρων ἄνυται ῥύσις» καὶ παρὰ τῷ Ὀππιανῷ Ἁλιευτ. Γ', 427 «σιγῇ δέ οἱ ἄνυται ἔργον», ἀνθ' οὗ ἐν βιβλ. Δ', 528 κεῖται «ἵμερος ἄνΕται εὐνῆς». Πρβ. καὶ Κυνηγ. Α', 111 «ἤματος ἀνομένοιο» καὶ Ἀπολλών. Ῥόδ. Α', 651 καὶ Β', 494 καὶ Γ', 1340 «ἤματος ἀνομένοιο». Τὸ παρὰ Κοΐντῳ τῷ Σμυρναίῳ Λόγ. Ε', 410 φερόμενον ἀνΥμένου θέρεος μετετυπώθη ὑπὸ τοῦ Εὐνίου εἰς τὸ ἀνΟμένου θέρεος, ὃ καὶ ἄλλοι ἐνέκριναν. Ὁ Ἑρμαννὸς γράφει ἐν *Opuscul.* Τόμ. Η', σελ. 111 «Apud Nicandrum Alex. 612 scribendum ῥύσις ἄνεται. Ἄνυμι vero non credo ab ullo scriptore usurpatum esse, sed ἄνετο, ἄνομες, ἄνεται restituenda Theocrito II. 92. VII. 10. Oppiano Hall. III. 427» καὶ ὁ Μεινέκιος ἐν τῇ Γ' ἐκδόσει τῶν Βουκολικῶν Ποιητῶν σελ. 249 «Recepi ἄνομες. Apud Aratum Phaen. 372 recte editur ἀνομένων, cum libri habeant ἀνυμένων, qui 463 consentiunt in κατανομένων ἐνιαυτῶν, ut apud Oppianum Cyn. 110 in ἤματος ἀνομένοιο». Τὸ ἐν τῷ Λεξικῷ τοῦ Φωτίου σελ. 139, 26 «Κατάνυται: συντελεῖται» μετεβλήθη ἐν τῷ Θησαυρῷ τοῦ Στεφάνου Τόμ. Δ', σελ. 1161 α' Διδ. εἰς τὸ κατανύεται.

Τῷ τύπῳ ἄνυται (-ἤνυτο) ἐμφερὴς ὑπάρχει ὁ ἐν Ἰλ. Ρ, 393 ἀπαντῶν «τάνυται δέ τε πᾶσα διαπρό» καὶ παρὰ τῷ Ἀράτῳ στίχ. 68 «τάνυταί γε μὲν ἄλλυδις ἄλλη ὅσσον ἐπ' ὀργυιήν». Ἄξια παραθέσεως ὑπολαμβάνομεν τὰ ὑπὸ τοῦ Λεουβῆνος γεγραμμένα ἐν τῇ

Μνημοσύνῃ 1897, σελ. 172 «Sed analogia caret quod legitur ε 243, ἤνυτο, thematica enim deest vocalis. Potest quidem conferri aliud ἅπαξ εἰρημένον, quod extat P 393, τάνῦται a verbo τανύω ductum; potest etiam Σ 473 similis conformationis optativus ἄνυιτο fingi auctore Buttmanno e manuscriptorum lectione suspectissima ἄνοιτο — sed aliquando probabilior semper mihi, ut Nauckio, visa est sententia Cobeti, mero errore librariorum prodiise illud ἤνυτο e sincera forma ἤνετο. Nunc magni huius nominis gravissimae auctoritati accedit testimonium praestantissimi codicis G, in quo ἤνετο legi docuit nos Molhuysen».

Περὶ τοῦ τάνυται καὶ περὶ τοῦ ἤνυτο ὡς ὑγιῶς ἔχοντος ἐποιήσατο λόγον ὁ Κούρτιος ἐν τῷ *Das Verb*. Τόμ. Α', σελ. 168 καὶ 181 ἐκδ. β' (Πρβ. καὶ Τόμ. Β', σελ. 47) καὶ ὁ Λ. Μεϋῆρος ἐν *Vergl. Grammat*. Τόμ. Α', σελ. 743 καὶ 752 ἐκδ. β' καὶ ὁ Γ. Μεϋῆρος ἐν *Griech. Grammat*. σελ. 575 ἐκδ. γ'. Πρβ. καὶ Οὐέστφαλον ἐν *Method. Grammat. d. Griech. Sprach*. Μέρ. Α', β', σελ. 152.

Ἀπαντᾷ ἐν τοῖς Ὁμηρικοῖς ἔπεσι καὶ ῥῆμα εἰρύαται σημαῖνον φυλάττουσιν ἢ τηροῦσιν. Ἰλ. Α, 239 «οἵ τε θέμιστας πρὸς Διὸς εἰρύαται». Ὀδ. Π, 463 «ἤ ἔτι μ' αὖθ' εἰρύαται οἴκαδ' ἰόντα;». Πρβ. καὶ Ὁμηρ. Ὕμν. εἰς Δήμ. 152 «κρήδεμνα πόληος εἰρύαται βουλῆσι καὶ ἰθείῃσι δίκῃσιν». Ἀπολλών. Σοφιστ. Λεξ. Ὁμηρ. σελ. 64, 19 «Εἰρύαται: φυλάσσουσι· πρὸς Διὸς εἰρύαται». Κεῖται καὶ τὸ εἰρύατο ἐν Ἰλ. Χ, 303 «οἵ με πάρος γε (πάρος περ) πρόφρονες εἰρύατο». Μεταβάλλει δ' αὐτὸ ὁ Κόβητος ἐν *Miscell. Crit*. σελ. 371 εἰς τὸ εἰρύατΑΙ λέγων «Itaque et in Iliad. X. 303. οἵ με πάρος περ πρόφρονες εἰρύατΟ. νῦν αὖτέ με μοῖρα κιχάνει. reponendum esse apparet εἰρύαΤΑΙ. In his omnibus continetur notio μέχρι τοῦ νῦν, ut luculenter apparet e versiculo Odyss. ι. 448. οὔτι πάρος γε λελειμμένος ἔρχεαι οἷος. unde *praesentis* temporis usus sponte nascitur». Παρατηρητέον δ' ὅτι φέρεται καὶ γραφὴ εἰρύατΑΙ καὶ ἔρχεΟ. Ἴδε καὶ Θείρσχιον ἐν Ἑλλην. Γραμ-

ματ. σελ. 260 ἐκδ. γ' καὶ Ἑύνιον εἰς Ἰλιάδ. Τόμ. Ζ', σελ. 141. Περὶ τοῦ πάρος ΠΕΡ καὶ πάρος ΓΕ ἴδε Ναύκιον ἐν *Mél. Gréco-Rom.* Τόμ. Δ', σελ. 501 κἑξ.

Βλέπει δέ τις παρ' Ὁμήρῳ καὶ τὸν τύπον εἴρυντο Ἰλ. Μ, 454 «αἵ ῥα πύλας εἴρυντο πύκα στιβαρῶς ἀραρυίας». Τῷ ἐκ τοῦ εἰς Δήμητρα Ὕμνου παρατεθέντι «εἰρύαται βουλῇσι καὶ ἰθείῃσι δίκῃσιν» ὅμοιον κατ' ἔννοιαν ὑπάρχει τὸ ἐν Ἰλ. Π, 542 «ὃς Λυκίην εἴρυτο δίκῃσί τε καὶ σθένεϊ ᾧ (Ϝῷ)». Πρβ. καὶ Ω, 499 «εἴρυτο δὲ ἄστυ (Ϝάστυ) καὶ αὐτούς» καὶ Ὀδ. Ψ, 229 «ἣ νῶϊν εἴρυτο θύρας πυκινοῦ θαλάμοιο».

Περὶ τοῦ εἰρύαται εἶνε ἐν τῷ Μεγάλῳ Ἐτυμολογικῷ τάδε γεγραμμένα σελ. 304, 6 «Εἰρύαται. Ἰλιάδος Α εἰρύαται· ῥύονται, φυλάττουσιν. Εἰρύω, εἴρυμι· τὸ παθητικὸν εἴρυμαι, τὸ γ' εἴρυνται καὶ Ἰακῶς εἰρύαται». Πρβ. καὶ Κραμ. Ἀν. Παρ. Τόμ. Γ', σελ. 342, 28. Περὶ δὲ τοῦ εἴρυτο λέγεται ἐν τοῖς εἰς Ἰλιάδα Σχολίοις Τόμ. Β', σελ. 113, 22 «Ἀρίσταρχος τρίτην ἀπὸ τέλους τὴν ὀξεῖαν ὑγιῶς πάνυ, ὁ δὲ Τυραννίων προπερισπᾷ, ἐκ τοῦ εἰρύετο φάσκων αὐτὸ συνηλεῖφθαι. Δύναται δὲ τὸ εἴρυτο, κλιθὲν ἀπὸ τῶν εἰς ΜΙ ὁμοίως τῷ ἐζεύγνυτο, ἤνυτο, ἐκτετάσθαι». Παράδοξον ἡμῖν φαίνεται ὅτι ὁ Ἑύνιος ἐν τῇ ἐκδόσει τῆς Ἰλιάδος Τόμ. Ζ', σελ. 233 μετέβαλε τὸ ἐζεύγνυτο εἰς τὸ ἐζεύγυτο, ὃ τελέως ἔκφυλον. Ἐν τοῖς ἀρτίως μνημονευθεῖσι Σχολίοις Τόμ. Α', σελ. 175, 17 κεῖται «Τὸ δὲ ἔρυτο ψιλοῦται καὶ προπαροξύνεται. Οὕτως Ἀρίσταρχος, καὶ ἐπείσθη αὐτῷ ἡ παράδοσις. Ἔστι γάρ τι ῥῆμα ἐρύω· τούτου ὁ παρατατικὸς ὁ παθητικὸς γίνεται εἰρυόμην, τὸ τρίτον εἰρύετο, ὃ ἐν συναλοιφῇ καὶ ἐνδείᾳ τοῦ Ι ἐγένετο ἔρυτο». Ὁ Λέρσιος προσέθηκε πρὸ τοῦ «Ἔστι γάρ τι ῥῆμα κτέ.» τὸ «Δύναται δὲ καὶ προπερισπᾶσθαι». Διὰ τῆς προσθήκης δὲ ταύτης ἀποβαίνει εὔλογος ἡ αἰτιολογία. Ὀρθῶς δ' ἀνεγνώσθη ὑπὸ τοῦ αὐτοῦ «ὃ ἐν συναλοιφῇ — ἐγένετο ἐρῦτο».

Φέρεται ἐν τοῖς Ὁμηρικοῖς ἔπεσι τὸ ἀπαρέμφατον ἔρυσθαι Ὀδ. Ε, 484 «ὅσσον τ' ἠὲ δύω ἠὲ τρεῖς ἄνδρας ἔρυσθαι ὥρῃ χειμερίῃ» καὶ Ι, 194 καὶ Κ, 444 «αὐτοῦ πὰρ νηί τε μένειν καὶ νῆα ἔρυσθαι» καὶ Ξ, 260 καὶ Ρ, 429 καὶ τὸ διὰ τῆς διφθόγγου ΕΙ προενηνεγμένον εἴρυσθαι Ὀδ. Γ, 267 «ᾧ πόλλ' ἐπέτελλεν — εἴρυσθαι ἄκοιτιν» καὶ Ψ, 151. Σχολ. Ὀδυσσ. σελ. 292, 17 Δινδ. «Ἔρυσθαι: προ-

παροξυτόνως, ἵνα σημαίνῃ παρατατικόν» καὶ σελ. 590, 17 «Ἔρυσθαι: ἐνεστῶτός ἐστιν, ὡς πήγνυσθαι, παρακειμένου δὲ τὸ εἰρύσθαι» καὶ σελ. 144, 14 «εἴρυσθαι: ὥσπερ γίνεται ἀπὸ τοῦ εἰλίσσω τὸ εἰλίξας, οὕτως καὶ ἀπὸ τοῦ εἰρύω εἴρυμι τὸ εἴρυσθαι». Ἀντὶ τοῦ «ἀπὸ τοῦ εἰλίσσω τὸ εἰλίξας», ἀτόπου ὄντος, εἴκασεν ὁ Λαρόχης ἐν τῷ *Die Homer. Textkr.* σελ. 241 «ἀπὸ τοῦ εἰλύω εἴλυμι τὸ εἴλυσθαι». Περὶ τοῦ ἐν Ὀδ. Ψ, 82 εἴρυσθαι γράφει Ἀπολλώνιος ὁ σοφιστὴς ἐν Λεξ. Ὁμηρ. σελ. 64, 20 «Εἴρυσθαι: νῦν ἰδίως τὸ εἴρυσθαι ἐπὶ τοῦ εἰδέναι παρείληπται· ἔστι γὰρ ἀντὶ τοῦ φυλάσσειν καὶ σώζειν· μαῖα φίλη, χαλεπόν σε θεῶν αἰειγενετάων δήνεα εἴρυσθαι, μάλα περ πολύϊδριν ἐοῦσαν». Πρβ. καὶ Ἡσύχ. λ. εἴρυσθαι. Ὁ Εὐστάθιος λέγει σελ. 1939, 6 «Τὸ δὲ θεοῦ δήνεα εἴρυσθαι ἢ ἀντὶ τοῦ φυλάξασθαι ἤτοι γνῶναι, ἀπὸ τοῦ εἰρύω τὸ φυλάσσω, ἢ ἀντὶ τοῦ ἑλκύσαι, ὡς καὶ τοῦτό φασιν οἱ παλαιοί, ἵνα λέγῃ ὅτι χαλεπὸν ἑλκύσαι εἰς νοῦν ἢ καὶ ἄλλως μεθελκύσαι εἰς ὃ βούλεταί τις τὴν θείαν βουλήν· τοῦτο δὲ ὡς ἀπὸ τοῦ εἰρύω τὸ ἑλκύω». Τὸ ῥῆμα εἴρυσθαι (ἢ εἰρῦσθαι) σημαῖνον φυλάττειν ἢ τηρεῖν οὐχὶ δυσκόλως ἠδύνατο νὰ λάβῃ τὴν ἔννοιαν τοῦ (φυλάττοντα ἢ τηροῦντα) παρακολουθεῖν καὶ οὕτως ἐπίστασθαι ἢ γιγνώσκειν. Οὐκ ἀγνοητέον δ' ὅτι ἀνάρμοστον τὸ ῥῆμα εἴρυσθαι (ἢ εἰρύσθαι) εὑρίσκων τῷ προκειμένῳ χωρίῳ ὁ Σχούλζιος ἐν *Quaest. Epic.* σελ. 100 νομίζει ὅτι ἄλλης λέξεως χρῆσις ἐγένετο ὑπὸ τοῦ ποιητοῦ. Ἐγράφη δ' ὑπό τινος πρὸς ἄρσιν τῆς χασμωδίας «δήνεα ῥύσασθαι» (Ἴδε Λεουβῆνα ἐν Ἐγχειριδ. Λέξ. Ἐπικ. σελ. 408).

Οὐδαμῶς ἀποδεκτὴ ὑπάρχει ἡ γνώμη, καθ' ἣν ὁμοίως τῷ ἐκ τοῦ ζεύγνυσθαι γενομένῳ ἐζεύγνυτο ἐσχηματίσθη ἐκ τοῦ εἴρυσθαι τὸ μακρὰν ἔχον τὴν παραλήγουσαν εἴρυτο. Ὁ Συγγραφεὺς τοῦ Μεγάλου Ἐτυμολογικοῦ λέγει σελ. 303, 56 «ΕΙΡΥΣΘΑΙ: σημαίνει τὸ φυλάξαι. Ἔστιν ἐρύσω εἴρυκα, εἴρυμαι, εἴρυται καὶ τὸ ἀπαρέμφατον εἰρύσθαι, ὡς λελύσθαι. Ἀπὸ δὲ τοῦ ἔρυμι τὸ παθητικὸν ἔρυμαι καὶ τὸ ἀπαρέμφατον ἔρυσθαι προπαροξυτόνως καὶ πλεονασμῷ τοῦ Ι, ὡς ζεύγνυμι ζεύγνυσθαι. Τὸ αὐτὸ καὶ ἐπὶ τοῦ ΕΙΛΚΥΣΘΑΙ· εἰ μὲν ἀπὸ τοῦ ἑλκύω, εἱλκύσθαι, εἰ δὲ ἀπὸ τοῦ ἕλκυμι, εἵλκυσθαι» καὶ σελ. 378, 11 «Ἢ ἐρύω καὶ ὁ παρατατικὸς εἴρυον· ὁ παρακείμενος εἴρυκα, ὁ παθητικὸς εἴρυμαι καὶ Ἰωνικὸν πληθυντικὸν εἰρύαται. Ἢ παρὰ τὸ εἴ-

ρυμι τὸ παθητικὸν εἴρυμαι εἴρυται καὶ Ἀττικῶς (γρ. Ἰακῶς) εἰρύαται». Γελοιότατον εἶνε τὸ «εἰ δὲ ἀπὸ τοῦ ἕλκυμι, εἵλκυσθαι».

Ἐπειδή, ὡς εἴπομεν, οὐδαμῶς ἀποδεκτὴ εἶνε ἡ γνώμη, καθ' ἣν τὸ μακρᾷ παραληγόμενον εἴρυτο ἐσχηματίσθη ὁμοίως τῷ ἐζεύγνυτο, ἀναγκαίως ἔχει νὰ ὑποληφθῇ τύπος χρόνου ὑπερσυντελίκου, οὗ ἐνεστὼς δύναται νὰ νομισθῇ τὸ ἐρύεσθαι ἢ εἰρύεσθαι. Ἀπαντᾷ δὲ τὸ ἐρύεσθαι ἐν Ἰλ. Ι, 248 «εἰ μέμονάς γε καὶ ὀψέ περ υἷας Ἀχαιῶν τειρομένους ἐρύεσθαι ὑπὸ Τρώων ὀρυμαγδοῦ», περὶ οὗ γράφει ὁ Εὐστάθιος σελ. 750, 48 «Τὸ ἐρύεσθαι, ἀφ' οὗ καὶ ἡ ἐρυσίπτολις Ἀθηνᾶ, ποιεῖ ἐξ ἀφαιρέσεως τὸ κοινῶς λεγόμενον ῥύεσθαι». Ὁ Ἑΰνιος ἐν τῇ ἐκδόσει τῆς Ἰλιάδος Τόμ. Ε', σελ. 584 ἀποφαίνεται ὅτι ἡ γνησία γραφὴ εἶνε «τειρομένους ῥύεσθαι» λέγων «Ex iis, quae in Exc. IV ad Il. A. disputata sunt, patet ἐρύεσθαι Ϝερύεσθαι, media brevi, esse debere h. l. extrahi, eripi. At ῥύεσθαι, tueri, servare, priore producta. Non dubito fuisse h. l. scriptum, τειρομένους ῥύεσθαι, sensu postulante». Τῷ Ἑϋνίῳ συνεφώνησε καὶ ὁ Λεουβὴν ἐν Ἐγχειριδ. Λέξ. Ἐπικ. σελ. 407. Εἴκασε δὲ καὶ ὁ Ναύκιος ῥύεσθαι. Σημειωτέον δ' ὅτι ἐν Ἰλ. Υ, 195 ἀντὶ τοῦ «οὐ νῦν σε ῥύεσθαι ὀίομαι» ἓν μὲν ἀντίγραφον ἔχει «οὐ νῦν σ' ἐρύεσθ' ὀίομαι», ἕτερον δὲ «οὐ νῦν ἐρύεσθαι ὀίομαι», ὡς ἀνεγίνωσκε καὶ ὁ Ἀρίσταρχος, καθὰ λέγεται ἐν τοῖς εἰς Ἰλιάδα Σχολίοις Τόμ. Β', σελ. 200, 7 «Οὕτως Ἀρίσταρχος, ἐρύεσθαι, χωρὶς τοῦ σέ». Ὁ Ἑΰνιος ἐν τῇ ἐκδόσει τῆς Ἰλιάδος Τόμ. Η', σελ. 49 προσκρούει τῇ διὰ βραχέος τοῦ Υ ἐκφορᾷ τοῦ ῥύεσθαι. Ὁ Βουτμαννὸς ἐν *Ausführl. Griech. Grammat.* Τόμ. Β', σελ. 182 ἐκδ. ϐ' καὶ ὁ Σχούλζιος ἐν *Quaest. Epic.* σελ. 328 ἐκλαμβάνουσι μέλλοντα τὸ ἐρύεσθαι τὸ κείμενον ἐν τῷ Ὁμηρικῷ χωρίῳ «εἰ μέμονάς γε—υἷας Ἀχαιῶν τειρομένους ἐρύεσθαι». Φέρεται καὶ ὁ τύπος εἰρύεσθαι παρ' Ὁμήρῳ Ἰλ. Φ, 588 «ἐν γάρ οἱ (Ϝοι) πολέες τε καὶ ἄλκιμοι ἀνέρες εἰμέν, οἳ καὶ πρόσθε φίλων τοκέων ἀλόχων τε καὶ υἱῶν Ἴλιον εἰρυόμεσθα». Περὶ τούτου γράφει ὁ Ἑΰνιος ἐν τῇ ἐκδόσει τῆς Ἰλιάδος Τόμ. Η', σελ. 222 «Corruptam vocem metrum arguit: nam ῥύω, ἐρύω, εἰρύω, penultimam habet productam — Scilicet scriptum fuit εἰρύμεσθα, ab εἴρυμι. εἴρυμαι. In Eustath. legitur: εἰρυόμεσθα ἢ εἰρυσόμεσθα. hoc alterum, quod et

vn. Vindol. exhibet, erat in Flor. et Ald. I». Ἐξελήφθη δ' ὑπό τινων τὸ περὶ οὗ ὁ λόγος εἰρυόμεσθα χρόνου μέλλοντος τύπος.

Παρατιθέμεθα τὰ ὑπὸ τοῦ Σχουλζίου γεγραμμένα ἐν *Quaest. Epic.* σελ. 329 «Praesens reduplicatum sive mavis perfectum vice praesentis fungens est—εἴρῡμαι, εἰρῠ(F)αται unde vocalis productione ex ceteris personis accersita εἰρῡαται. εἰρῠαται legitur A 239. h. h. Car. 152, εἰρῡαται (quod tamen fortasse propter insequentis vocabuli digamma in εἴρυνται mutandum) π 463. εἰρῦσθαι γ 268. ψ 151 (de ψ 52 v. pag. 100, 1)· εἴρῡτο Π 542. Ω 499. ψ 229. Hes. Scut. 138. εἴρυντο M 454. εἰρῠατο X 303. Si harum formarum usum syntacticum consideraveris, nihil inveneris discriminis quo εἰρύαται a ῥύαται, εἰρῦσθαι ab ἔρυσθαι, εἴρῡτο ab ἔρῡτο separetur. quae cum ita essent facile eo perveniri potuit ut analogia reduplicato quoque praesenti sive mavis perfecto aoristum et futurum affingeret: sic evaserunt (ἔρυσθαι ἔρῡτο: ἐρύσσασθαι ἐρύσσεσθαι ἐρύεσθαι = εἰρῦσθαι εἴρῡτο: X) εἰρύσσασθαι (A 216. Θ 143. P 327. π 459) εἰρύσσονται (Σ 276) εἰρῠόμεσθα quod futurum est Φ 588. V. l. εὐρυόμεσθα (-υσόμεσθα), qua abutitur Fick Il. 546 videtur commentum grammatici qui cum forma εἰρυόμεσθα offenderetur scripsit ex hariolatione εὖ ῥυόμεσθα». Περὶ τοῦ ἔρῡτο ἴδε σελ. 328.

Μνημονεύομεν δὲ καὶ ἃ ὁ Λεουβὴν ἔγραψεν ἐν *Enchirid. Dict. Epic.* σελ. 407 «Praes. ῥῡομαι O 257 etc., imperf. ἐ(ρ)ρῡόμην Z 403 etc., fut. ῥῡσομαι Υ 195 (e nostra correctione, vid. infra) Hes. Theog. 662, aor. ἐ(ρ)ρῡσάμην Λ 363 O 290 Υ 194 χ 372 etc. et aor. secund. sine vocali thematica (ἐρ)ρῡμην—perf. εἴρῡμαι (ex σέσρῡμαι) A 239 (Φ 230? 588) γ 268 Ψ 151 h. Cer. 152 cum futuro exacto εἰρῡσομαι Σ 276». Ἄξια ἀναγνώσεως εἶνε καὶ τὰ ἑπόμενα τούτοις σελ. 407-8. Πρβ. καὶ σελ. 383, 36.

Ὁ Λεουβὴν ὑπολαμβάνει τὸν τύπον ΕΙΡΥΣΘΑΙ χρόνου παρακειμένου (Πρβ. καὶ Θείρσχιον ἐν Ἑλλην. Γραμματ. σελ. 260 ἐκδ. γ'). Ὁ Κούρτιος ἐκφέρει τὸν τύπον τοῦτον προπαροξυτόνως εἴρυσθαι ἐν τῷ *Das Verb.* Τόμ. Α', σελ. 182 ἐκδ. β', ἔνθα κεῖνται τάδε· «ἐρυ, ῥυ wahren, verwahren, εἰρύαται (θέμιστας) A 239, νῆα ἔρυσθαι das Schiff hüten ι 194, εἴρυσθαι ἄκοιτιν γ

268, μέγα δῶμα ψ 151, οἷος γάρ σφιν ἔρυσο πύλας Χ 507, ὃς Λυκίην εἴρυτο Π 542, οἵ ῥα πύλας εἴρυντο Μ 454, οἵ με πάρος περ εἰρύατο Χ 303, Soph. OR. 1351 ἔρυτο κἀνέσωσεν (nach Κ 44 ἥ τις κεν ἐρύσσεται ἠὲ σαώσει), ἔρῦτο im passiven Sinne Hes. Theog. 304 ἡ δ' ἔρυτ' εἰν Ἀρίμοισιν ὑπὸ χθόνα. Im Fut. und Ao. σσ und kurzer Vocal (οὐ σύ γε βουλὰς εἰρύσαο Κρονίωνος Φ 230). Die kürzere Form ῥυ in gleicher bedeutung in ῥῦσθαι Ο 141, ῥύατ' Σ 515. Gänzlich zu verwerfen ist mit Ahrens und Kühner (I 821) die Vereinigung dieser Wurzel mit der vorhergehenden, die Buttmann Lexic. I 63 ff. in sehr gezwungener Weise zu vertheidigen sucht. Darüber genaueres Stud. VI 265 ff». Πρβ. καὶ Λ. Μεϋῆρον ἐν *Vergl. Grammat.* Τόμ. Α', σελ. 693 (καὶ σελ. 103) ἐκδ. β'.

Περὶ τοῦ ῥῦσθαι ποιεῖται λόγον ὁ Σχούλζιος ἐν *Quaest. Epic.* σελ. 327-8. Ὁ Ναύκιος ἀντὶ τοῦ «τὸν μὲν ἐγὼν ἔνθεν ῥυσάμην καὶ ἀνήγαγον αὖτις Ἄργος ἐς ἱππόβοτον» (Ἰλ. Ο, 29) εἰκάζει ῥύμην (Πρβ. καὶ Ἑΰνιον ἐν τῇ ἐκδόσει τῆς Ἰλιάδος Τόμ. Δ', σελ. 180 καὶ Τόμ. Ζ', σελ. 12). Ὁ Χρίστιος γράφει ἐν τῇ ἐκδόσει τῆς Ἰλιάδος σελ. 161 «In versu Ο 29 τὸν μὲν ἐγὼν ἔνθεν ῥυσάμην καὶ ἀνήγαγον αὖτις verbum ῥυσάμην, cum extrahendi, non servandi vim habeat, a poeta Fρυσάμην i. e. F(ε)ρυσάμην pronuntiatum videtur».

Περὶ τοῦ «ἥ τίς κεν ἐρύσσεται (κε Fερύσσεται) ἠδὲ σαώσει» ἴδε Σχούλζιον ἐν τῷ μνημονευθέντι βιβλίῳ σελ. 325 σημ. 2. Πρβ. καὶ σελ. 327 σημ. 1 (καὶ σελ. 505).

Πολλοὶ δ' ὑπάρχουσιν οἱ διαφωνοῦντες τῷ Βουτμαννῷ καὶ χωρίζοντες τὰ ῥήματα ἐρύω-ἐρύομαι=ἕλκω-ἕλκομαι καὶ ῥύομαι (ἐρύομαι)=φυλάττω ἢ σῴζω. Ὁ Χρίστιος γράφει ἐν τῇ ἐκδόσει τῆς Ἰλιάδος σελ. 161 «Fερύω diversum illud a ῥύομαι, quod ex σρύομαι ortum esse Leo Meyer K. Z. XIV 88 docuit, iam Homeri aetate digamma abicere coepisse apparet etc.». Ἴδε καὶ Λεξ. Ὁμηρικ. Ἐβελιγγ. Τόμ. Α', σελ. 479.

Φέρονται δ' ἐν τοῖς Ὁμηρικοῖς ἔπεσι καὶ τύποι κοινοὶ τρίτων πληθυντικῶν προσώπων παθητικῶν παρακειμένων καὶ ὑπερσυντελίκων, οἷον

δέδεντο Ἰλ. Κ, 475. Ὀδ. Ι, 443. Κ, 92.

(ἤντο Ἰλ. Γ, 153).
μέμνηντο Ἰλ. Ρ, 364.
πέπτανται Ἰλ. Ε, 195.
πέφανται Ἰλ. Ε, 531.
τέταντο Ἰλ. Δ, 544.
δεδάκρυνται Ἰλ. Χ, 491. Ὀδ. Υ, 204 καὶ 353.
εἴρυντο Ἰλ. Σ, 69.
κέχυνται Ἰλ. Ε, 141. Ὀδ. Χ, 387.
κέχυντο Ὀδ. Τ, 539. Χ, 389. ἐξεκέχυντο Ὀδ. Θ, 279.
λέλυνται Ἰλ. Β, 135. Η, 6. Ὀδ. Θ, 233. Σ, 242.
λέλυντο Ἰλ. Ν, 85. ἐλέλυντο Ὀδ. Χ, 186.
ἐσφήκωντο Ἰλ. Ρ, 52. Ἀπολ. Σοφ. Λεξ. Ὁμηρ. σελ. 78, 1 «ἘσφήκΟντο: ἐδέδεντο». Ἐν τῷ κώδικι τοῦ Ἡσυχίου φέρεται «ἘσφήκΟντο: ἐδέδεντο, ἐσφιγμένοι ἦσαν, συνεσφιγμένοι» καὶ «Ἐσφ̓ΙκωντΑΙ: καταπεπλεγμένοι ἦσαν καὶ συνεσφιγμένοι».

Ἐλέχθη δὲ καὶ ὑπὸ τοῦ Ἡσιόδου Ἀσπ. 143: ἠλήλαντο.

Ἐν Ὀδυσσείας Π, 463 κεῖται «ἦ ἔτι μ' αὖθ' εἰρύαται οἴκαδ' ἰόντα;». Εἴκασε δ' ὁ Βεκκῆρος «εἴρυνται Fοίκαδ' ἰόντα», ὡς καὶ ὁ Ναύκιος. Πρβ. καὶ Σχούλζιον ἐν *Quaest. Ep.* σελ. 329. Ὁ Εὔνιος γράφει ἐν τῇ ἐκδόσει τῆς Ἰλιάδος Τόμ. Δ', σελ. 179 «At Il. A, 239 corruptum esse patet, quod editur: οἵ τε θέμιστας εἰρύαται leg. εἴρυνται, *observant*, φυλάσσουσι. Od. Π, 463 ἦ ἔτι μ' αὖτ' εἰρύαται οἶκον ἰόντα fuit εἴρυνται Fοῖκον ἰόντα. Il Χ, 303 dii οἵ με πάρος γε πρόφρονες εἰρύαται. leg εἴρυνται *tuentur*. Od. Ζ, 265 νῆες δ' ὁδὸν ἀμφιέλισσαι εἰρύαται. leg. εἴρυνται *observant*». Μεταβάλλει δ' ὁ Εὔνιος καὶ τὸ ἐν Ἰλ. Ξ, 75 «νῆες ὅσαι πρῶται εἰρύαται ἄγχι θαλάσσης» εἰς τὸ εἴρυνται ἐν σελ. 177. Πρβ. καὶ Θείρσχιον ἐν Ἑλλην. Γραμματ. σελ. 260 ἐκδ. γ'.

Ἀπαντῶσιν ἐν τῇ Ὀδυσσείᾳ οἱ τύποι κεκράανται καὶ κεκράαντο, οἵτινες κατ' ἄλλους μὲν εἶνε ἑνικοῦ ἀριθμοῦ ἐκ τοῦ ἐνεστῶτος κραίνομαι παραχθέντες, κατ' ἄλλους δὲ πληθυντικοῦ ἐκ τοῦ κεράννυμαι σχηματισθέντες. Ἐν τῇ Ἐφημερίδι τῶν Φιλομαθῶν 1881, σελ. 355 εἶνε ὑφ' ἡμῶν τάδε γεγραμμένα. Ὁ Ἡσύχιος γράφει «Κέκρανται: τετέλεσται» καὶ «Κεκράανται: ἐπιτετέ-

λεσται». Τὸ τετρασύλλαβον κεκράανται φέρεται ἐν τοῖς Ὁμηρικοῖς ἔπεσιν, ὡς καὶ τὸ κεκράαντο, οἷον Ὀδυσσ. Δ, 132 «χρυσῷ δ' ἐπὶ χείλεα κεκράαντο» καὶ Δ, 616 καὶ Ο, 116 «χρυσῷ δ' ἐπὶ χείλεα κεκράανται». Ὁ Κόβητος νομίζει (ἐν *Var. Lect.* σελ. 227) ὅτι οἱ περὶ ὧν ὁ λόγος τύποι εἶνε πληθυντικοῦ ἀριθμοῦ παρηγμένοι ἐκ τοῦ κεράννυμι. Πρβ. καὶ Σχολ. Ὀδυσσ. σελ. 187, 3 «ἐπὶ χείλεα κεκράαντο: ἀντὶ τοῦ ἀπήρτιστο ἢ κεκέραστο» καὶ Εὐστάθ. σελ. 1487, 60 «χρυσῷ δ' ἐπὶ χείλεα κεκράαντο ἤτοι ἐπὶ χρυσῷ τὰ χείλη ἀπήρτιστο καὶ τετελείωτο ἐκ τοῦ κραιαίνω ἢ τὰ χείλη χρυσῷ ἐκέκρατο» (Ἴδε καὶ Ἀμείσιον εἰς Ὀδυσσ. Δ, 132). Τοῦ κεκράανται ἐγένετο χρῆσις καὶ ὑπ' Ἀπολλωνίου τοῦ Ῥοδίου Δ, 193 «ἤδη γὰρ χρειὼ —εὐπαλέως κούρης ὑπὸ δήνεσι κεκράανται», ὅπερ προφανέστατα εἶνε ἑνικοῦ ἀριθμοῦ ἐκ τοῦ κραίνω ἐσχηματισμένον. Σχολ. «Ἡ γὰρ χρεία, φησίν, ἧς χάριν τοῦτον τὸν πλοῦν ὑπέστημεν τὸν χαλεπόν, εὐκόλως ταῖς βουλαῖς τῆς κόρης τετέλεσται». Ἐν τῷ Ὁμηρικῷ Λεξικῷ τοῦ Ἐβελιγγίου Τόμ. Α', σελ. 881 λέγεται «Plurimi pass. perf. κεκράανται δ 616 ο 116 et plusqu. κεκράαντο δ 132 ducunt a verbo κραίνω, sed rectius videntur hae formae cum Thiersch, Damm, Cobet, Am. a κεράννυμι ducendae esse» (Πρβ. καὶ σελ. 764). Ὁ ἐν *Var. Lect.* σελ. 227 λόγος τοῦ Κοβήτου ἔχει ὧδε· «Sed neque κραίνειν de huismodi opificio dici potuit, neque haec significatio locis Poëtae apta est. Requiritur ἥρμοσται, ἥρμοστο. Glossa Hesychii κέκρηται, ἥρμοσται facit ut credam κεκράανται idem esse atque κέκρανται a κεράννυμι». Τὸ κέκρΑνται εἶνε κατὰ τὴν Ἀττικὴν διάλεκτον προενηνεγμένον, ἀπᾴδει δὲ τῆς Ὁμηρικῆς χρήσεως (Πρβ. ἄκρΗτος, μελίκρΗτος, κρΗτήρ καὶ ἐπικρΗσαι, ὃ ὕποπτον φαίνεται τῷ Ναυκίῳ). Πῶς δ' ἐκ τοῦ κέκρΗνται (ἢ καὶ ἐκ τοῦ κέκρανται) ἐσχηματίσθη τὸ κεκράανται ἀδυνατοῦμεν ἡμεῖς νὰ νοήσωμεν. Πρὸς τῷ τύπῳ κραίνω ὑπῆρχε καὶ ὁ τρισύλλαβος κραιαίνω ἁπαντῶν παρ' Ὁμήρῳ κατὰ παρατατικὸν ἐκραίαινεν καὶ μετὰ τῆς προθέσεως ἐπί ἐπεκραίαινεν· φέρεται δὲ παρ' αὐτῷ καὶ ὁ ἀόριστος κρήηνον-ἐπικρήηνον καὶ κρηήνατε καὶ κρηῆναι καὶ τὸ ἐπί-

θετον ἀκράαντος. Ὡς δ' ἐλέχθη ἀκράαντος, οὕτω καὶ κεκράανται καὶ κεκράαντο. Πρβ. καὶ φαάνθη-φάανθεν καὶ ἐξεφαάνθη -ἐξεφάανθεν.

Περὶ τῆς χρήσεως τῆς δοτικῆς χρυσῷ ἐν τῷ «χρυσῷ δ' ἐπὶ χείλεα κεκράανται» γράφει ὁ Κυννῆρος ἐν τῇ Διεξοδικῇ Γραμματικῇ τῆς Ἑλλην. Γλώσσης Μέρ. Β', σελ. 380 ἐκδ. β' «Auch der *Stoff*, *aus dem* Etwas gemacht, und der *Preis*, durch den Etwas gewonnen wird, werden zuweilen als blosses *Mittel* betrachtet. ο, 116 χρυσῷ δ' ἐπὶ χείλεα κεκράανται. τ, 563 αἱ μὲν (πύλαι) κεράεσσι τετεύχαται, αἱ δ' ἐλέφαντι. Theocr. 1, 52 ἀνθερίκεσσι καλὴν πλέκει ἀκριδοθήραν— Η, 473 ἔνθεν ἄρ' οἰνίζοντο . . . ἄλλοι μὲν χαλκῷ, ἄλλοι δ' αἴθωνι σιδήρῳ». Πρβ. καὶ Ματθίαν ἐν Διεξοδ. Ἑλλην. Γραμματ. σελ. 854 καὶ 891 ἐκδ. γ'. Λέγει δὲ καὶ ὁ Ἀσώπιος ἐν τῇ Δευτέρᾳ Περιόδῳ τοῦ Συντακτικοῦ σελ. 221, § 60 ἐκδ. β' «Ἐκφέρεται προσέτι (τὸ ὑλικὸν αἴτιον) καὶ διὰ δοτικῆς· ἀγορὰ καὶ τὸ πρυτανεῖον παρίῳ λίθῳ ἠσκημένα (Ἡρ. Γ', 57).—αἱ μὲν κεράεσσι τετεύχαται, αἱ δ' ἐλέφαντι (Ὀδ. Τ, 463), ἔνθα ἡ ὕλη ἐξ ἧς τὸ πρᾶγμα θεωρεῖται ὡς ὄργανον». Ὑπὸ τοῦ Ἡροδότου ἐρρήθη «ἡ ἀγορΗ καὶ τὸ πρυτανΗΙον». Περὶ τῆς προκειμένης χρήσεως ἐποιήσατο λόγον καὶ ὁ Σχαιφῆρος ἐν τῇ ἐκδόσει τῶν Βοσίου Ἑλληνικῶν Ἐλλείψεων σελ. 693 καὶ ἐν τῇ τῶν Ποιμενικῶν τοῦ Λόγγου σελ. 331 καὶ 455 καὶ ὁ Βάστιος ἐν τῇ Κριτικῇ Ἐπιστολῇ σελ. 67-8 (Ἴδε καὶ Σειλῆρον εἰς Λόγγ. σελ. 167). Ἐμνημόνευσαν δ' οὗτοι καὶ ἐκ τοῦ μεταγενεστέρου ἑλληνισμοῦ παραδείγματα, τὸ τοῦ Παυσανίου βιβλ. Ε', ια', 10 «τοῦτο οὐ λευκῷ, μέλανι δὲ κατεσκεύασται τῷ λίθῳ» καὶ ἄλλα. Ἐλέχθη δὲ καὶ ὑπὸ τοῦ Θουκυδίδου βιβλ. Γ', 68, 3 «καὶ τοῖς ἄλλοις ἃ ἦν ἐν τῷ τείχει ἔπιπλα, χαλκὸς καὶ σίδηρος, κλίνας κατασκευάσαντες ἀνέθεσαν τῇ Ἥρᾳ». Πρβ. καὶ Πτολεμ. Βασιλ. παρ' Ἀθην. σελ. 229 δ' «τὰ δὲ κανίσκια ἦν ἅπαντα χρυσᾶ, γεγονότα πρὸς τὰ πλεκόμενα ταῖς σχοίνοις». Ὅμοιον τούτῳ ὑπάρχει τὸ ἐν τῷ Λεξικῷ τοῦ Ἡσυχίου «Φορμός: ἀγγεῖόν τι πλεκτὸν ψιάθοις ὡς κόφινος» κατὰ τὴν τοῦ Μουσούρου ἀνάγνωσιν ἀντὶ τοῦ ἐν τῷ κώδικι γεγραμμένου «ἀγγεῖόν τι πλεκτὸν ψιάθους», ὃ δύναταί τις νὰ ὑπολάβῃ ἡμαρτημένην γραφὴν τοῦ «ἀγγεῖόν τι πλεκτὸν ψιάθου». Ὁ Φισχῆρος λέγει ἐν ταῖς εἰς τὴν

Οὐελλήρου Γραμματικὴν Παρατηρήσεσι Τόμ. Γ', α', σελ. 375 «Caeterum pro genitivo, quem praepositio ἐκ comitatur, sic ponitur simpliciter ablativus: ut, Alcphr. 3. ep. 37. p 352. εἰρεσιώνην ἐξ ἀνθῶν πλέξασα· sed Anacr. odar. 39, 13. στεφάνους ἄνθεσι πλέξας».

Ἄξιον μνείας νομίζομεν καὶ τὸ παρ' Ἁρποκρατίωνι κείμενον σελ. 80, 5 «γήπεδον τὸ χωρίον, ὥσπερ καὶ οἰκόπεδον τὸ γῇ καὶ οἰκήμασιν ἀπαρτιζόμενον». Παρὰ τῷ Στράβωνι ἀπαντᾷ σελ. 379 «ἱεροῦ τινος ἢ βασιλείου λευκῷ λίθῳ πεποιημένου». Φέρεται δὲ καὶ γραφὴ λευκολίθῳ (καὶ λευκολίθου). Ὁ Κοραῆς γράφει ἐν τῇ ἐκδόσει τοῦ Στράβωνος Τόμ. Δ', σελ. 166 «Ἱεροῦ τινος ἢ βασιλείου, ΛΕΥΚΟΛΙΘΟΥ πεποιημένου κ.τ.λ. Ἐκ ΔΓ, ΑΤ, ΛΕΥΚΩ ΛΙΘΩ». Ὁ Μεινέκιος ἐν τῇ ἐκδόσει τοῦ Στράβωνος Τόμ. Β', σελ. VI εἰκάζει λευκοῦ λίθου ἀντὶ τοῦ λευκῷ λίθῳ. Ὑπὸ τοῦ Βαστίου εἶνε εἰρημένον ἐν τῇ Κριτικῇ Ἐπιστολῇ σελ. 68 «Pausanias, V. 11. Τοῦτο οὐ λευκῷ, μέλανι δὲ κατεσκεύασται τῷ λίθῳ. Pro casu tertio usus est *Luciani* Scholiastes praepositione διὰ (Vol. I. p. 162), μήπω δὲ τοῦ θεάτρου διὰ λίθων κατεσκευασμένου» καὶ σελ. 278 «Etym. M. Κανδύλη, βρῶμά ἐστι διὰ γάλακτος καὶ μέλιτος κατασκευαζόμενον. V. inprimis Schaeferus *ad Dionys*. p. 167». Πρβ. Διοσκορίδ. Τόμ. Α', σελ. 623 «καὶ σκηναὶ δι' αὐτῆς γίνονται τοῦ θέρους». Ἴδε καὶ Μεινέκιον ἐν τῇ ἐκδόσει τῶν Μενάνδρου καὶ Φιλήμονος Λειψάνων σελ. 307 καὶ Πασσόβιον ἐν τῷ Ἑλληνικῷ Λεξικῷ Τόμ. Α', σελ. 628. Ἐμφερῆ παραδείγματα τῷ ἐκ τοῦ Μεγάλου Ἐτυμολογικοῦ παρατεθέντι ὑπὸ τοῦ Βαστίου κατελέξαμεν ἡμεῖς πολλὰ ἐν τῇ Ἀθηνᾷ Τόμ. Δ', σελ. 285-6.

Ἐν τέλει μνημονεύομεν τὰ ὑπὸ τοῦ Λεουβῆνος «Περὶ τοῦ χρυσῷ δ' ἐπὶ χείλεα κεκράανται (-αντο)» γεγραμμένα ἐν Ἐγχειριδ. Λέξ. Ἐπικ. σελ. 495 «Mihi vero *miscendi* verbum multo minus quam *perficiendi* sive *elaborandi* huc quadrare videtur neque κέκρᾱνται sed κεκρᾱᾱται potius dicendum fuisset vetustis cantoribus». Βλέπει δέ τις ἐν σελ. 300-1 τίνα γνώμην ἔχει ὁ ἐλλογιμώτατος ἀνὴρ περὶ τῶν παρὰ τῷ Ὁμήρῳ ἀπαντώντων κοινῶν τύπων τρίτων πληθυντικῶν προσώπων παθητικῶν παρακειμένων καὶ ὑπερσυντελίκων.

ΜΕΡΟΣ ΙΘ΄.

Παλαιῶν γραμματικῶν διδάγματα περὶ τοῦ σχηματισμοῦ τοῦ τρίτου πληθυντικοῦ προσώπου παθητικῶν παρακειμένων διὰ τῆς καταλήξεως ΑΤΑΙ καὶ παθητικῶν ὑπερσυντελίκων διὰ τῆς καταλήξεως ΑΤΟ

Πολλάκις ὑπὸ τοῦ Εὐσταθίου γίνεται παρατήρησις ἐν ταῖς εἰς Ὅμηρον Παρεκβολαῖς περὶ τῆς Ἰωνικῆς ἐκφορᾶς τοῦ τρίτου πληθυντικοῦ προσώπου τοῦ παθητικοῦ παρακειμένου καὶ ὑπερσυντελίκου, οἷον

σελ. 234, 8 «Σημείωσαι δὲ ὅτι τὸ γενοίατο, ὡς καὶ ἐν τῇ Α ῥαψῳδίᾳ τὸ ἐφθίατο, ἀντὶ τοῦ γένοιντο καὶ ἔφθιντο, Ἰωνικά ἐστι πλεονασμὸν ἔχοντα τοῦ Α μετὰ τὴν τοῦ Ν ἀπέλευσιν. Μυρία δὲ καὶ ἕτερα τοιαῦτά εἰσιν. Ὅλως γὰρ τὰ διὰ τοῦ ΑΤΑΙ καὶ ΑΤΟ τρίτα παθητικὰ πληθυντικὰ Ἰωνικοῦ εἰσι σχηματισμοῦ, ὁποῖον καὶ τὸ λελέχαται καὶ τετύφαται καὶ ἐσπάραται καὶ παρ' Ἡροδότῳ τὸ ἐσεσάχατο ἀντὶ τοῦ ὡπλισμένοι ἦσαν καὶ τὰς κνήμας ῥάκεσι κατειλίχατο καὶ τὰς κεφαλὰς εἱλίχατο μίτραις. Ὡσαύτως καὶ τὰ κατὰ πλεονασμὸν τῆς ΔΑ συλλαβῆς, οἷον τὸ ὠνομάδαται καὶ ἐρηρέδαται καὶ ἐσταλάδατο κατὰ Ἡρόδοτον καὶ τὰ κατὰ ἀποβολὴν τοῦ Ν καὶ διάλυσιν τοῦ παραλήγοντος Η εἰς Ε καὶ Α· οὕτω γὰρ Ἡρόδοτος δίχα πολλῶν ἑτέρων καὶ ἀποκαθέαται φησὶ καὶ εἰρέαται ἀντὶ τοῦ εἴρηνται καὶ ὑμνέαται καὶ ἐκτέατο ἀντὶ τοῦ ἐκέκτηντο καὶ ἐτιμέατο· οἷς ὅμοια καὶ ἐν ὀνόμασι παρ' αὐτῷ τὸ Ἀρισταγόρην Ἀρισταγόρεα καὶ Καμβύσεα καὶ Μιλτιάδεα· καὶ ἐν τούτοις γὰρ τὸ Η μὲν διαλύεται, ἀπέρχεται δὲ τὸ ἐπαγόμενον Ν. Καὶ τὸ πεποτήαται δὲ μέλισσαι ἀντὶ τοῦ πέτονται Ἰωνικόν ἐστιν. Ἡρόδοτος δὲ καὶ στρατεύεσθαι ὁρμέαται φησὶ καὶ ἀγωνίδαται καὶ παρεσκευάδατο» καὶ σελ. 828, 22 «Τὸ δὲ ὀρωρέχατο Ἰωνικὸν μέν ἐστιν ὅμοιον τῷ ἐπεπλέχατο καὶ τοῖς ὁμοίοις, δηλοῖ δὲ τὸ ἐτέταντο» καὶ σελ. 909, 16 «Ἰστέον δὲ ὅτι τὸ ἐπῴχατο σημαίνει ποτὲ ἐν ἄλλοις καὶ τὸ ἀνεῳγμέναι ἦσαν ἀπὸ τοῦ ᾦκτο, ὡς τέτευκτο τετεύχατο Ἰωνικῶς, φασί, καὶ Ἀττικῶς. Τοιαύτης δὲ σκευωρίας καὶ ὁ τούτου πα-

ρακείμενος τὸ ἐπῴχαται ἀπὸ τοῦ ᾧκται» καὶ σελ. 912, 24 «Καὶ γίνεται (τὸ ἐρράδατο) ἐκ τοῦ ἔρραστο ἑνικοῦ τρίτου προσώπου παθητικοῦ ὑπερσυντελίκου ἀποβολῇ τοῦ Σ καὶ πλεονασμῷ τῆς ΔΑ συλλαβῆς ὁμοίως τῷ ὠνόμασται ὠνομάδαται, ἐρήρεισται ἐρηρέδαται» καὶ σελ. 1300 τέλ. «Τὸ δὲ ἐρηρέδαται Ἰωνικὸν μέν ἐστι, γίνεται δὲ συνήθως ἀπὸ τοῦ ἐρήρεισται τρίτου προσώπου τῶν Ἰωνικῶν (γρ. ἑνικῶν) ἀποβολῇ δύο στοιχείων καὶ προσθέσει τῆς ΔΑ συλλαβῆς, ὃ γίνεται καὶ ἐπὶ τοῦ ὠνόμασται ὠνομάδαται καὶ τῶν ὁμοίων. Ἰστέον γὰρ ὅτι οἱ Ἴωνες οἰκεῖα τρίτα πληθυντικὰ ῥήματα ἐκ τρίτων κοινῶν ἑνικῶν ποιοῦσι ποτὲ μὲν μόνην ποιούμενοι προσθήκην τοῦ Α, ὡς καὶ προπαραδέδοται, οἷον ἔσταλται ἐστάλαται, ἔσπαρται ἐσπάραται, πολλαχοῦ δὲ καὶ τὸ ψιλὸν τοῦ τρίτου ἑνικοῦ σύμφωνον εἰς δασὺ τρέποντες· τέτυπται τετύφαται, εἶρκται ἔρχαται. Ἐνίοτε δὲ τῷ συνήθως πλεονάζοντι Α καὶ τὸ Δ προσελάμβανον ἀποβαλόντες τι τοῦ πρωτοτύπου τρίτου ἑνικοῦ· ἐν γοῦν τῷ ἐρήρεισται καὶ ὠνόμασται ἐξεβλήθη μὲν τὸ Σ, ἀντεισήχθη δὲ μετὰ τοῦ συνήθους τοῖς Ἴωσιν Α καὶ τὸ Δ καὶ γέγονεν ἡ ΔΑ συλλαβὴ συντελοῦσα εἰς τὸ ἐρηρέδαται καὶ ὠνομάδαται, ὡς καὶ ἐν τῷ πεφράδαται» καὶ σελ. 1569, 59 «Τὸ δὲ ἐρηρέδαται ἐστὶ μὲν Ἰωνικόν, γίνεται δὲ ἀπὸ τρίτου ἑνικοῦ τοῦ ἐρήρεισται ἀποβολῇ τοῦ σίγμα τῆς ληγούσης καὶ πλεονασμῷ τῆς ΔΑ συλλαβῆς ὁμοίως τῷ ὠνόμασται ὠνομάδαται καὶ συστολῇ τῆς προπαραληγούσης. Τοιαῦτα δὲ καὶ τὸ πέφρασται πεφράδαται καὶ ἐσκεύασται ἐσκευάδαται παρὰ Ἡροδότῳ, οἷον τὰ προπύλαια ἐσκευάδαται. Εἰ δὲ γράφεται ἐληλέδαται· οὕτω γὰρ ἔχουσι τῶν ἀντιγράφων τινὰ καὶ λέγεται καὶ ἐπὶ τοιούτου σημαινομένου ἡ λέξις, ὡς τὸ καὶ ἕρκος ἐλήλαται καὶ ἀμφὶ δὲ τεῖχος ἤλασε (ἔλασσε) πόλει· ἐκ τοῦ ἐλήλαται τηνικαῦτα γίνεται παθητικοῦ παρακειμένου τὸ ἐληλέδαται, ἐπεντεθέντων πρὸ τοῦ Α τῆς παραληγούσης τοῦ Ε καὶ τοῦ Δ ὁμοίως τῷ ἀκηχέδαται ἤγουν λελύπηνται καὶ τοῖς τοιούτοις, περὶ ὧν καὶ ἐν τῇ Ἰλιάδι γέγραπται. Ἐνταῦθα δὲ σημειωτέον κείμενον παρὰ τῷ Ἀθηναίῳ τὸ τὰ σώματα ἐκέχριντο μίλτῳ καὶ χρώμασιν ἑτέροις· δοκεῖ γὰρ αὐτὸ καινότερον διὰ τοῦ Ν προφέρεσθαι, ὡς ἀναλογώτερον ὂν ἢ ἐκέχριστο εἶναι ἢ κεχρίδατο Ἰωνικῶς — Ἐν δὲ τούτοις ἰστέον καὶ ὅτι τὸ μὲν ἐρηρέδαται θεματικὸν ἔχει τὸ δέλτα ἐκ τοῦ ἐρείδω. Ἑξῆς δὲ τὸ ὠνομάδαται, πεφράδαται, ἐσκευάδαται ἀπὸ συγγενείας

ὥρμηνται τῆς τοῦ ζῆτα πρὸς τὸ δέλτα, ὡς ἀπὸ τοῦ ὀνομάζω φράζω σκευάζω. Τῆς δὲ τοῦ ζῆτα καὶ δέλτα πρὸς ἄλληλα μεταχωρήσεως παραδείγματα μυρία, ὧν κατὰ τοὺς παλαιοὺς καὶ τὸ ὀζμή ὀδμή, ἴζμεν ἴδμεν Δωρικῶς, κτέ.» καὶ σελ. 1625, 53 «Το δὲ ἔρχατο Ἰωνικὸν καὶ αὐτὸ ἐκ τοῦ εἶρκτο τρίτου προσώπου Ἰωνικοῦ (γρ. ἑνικοῦ), καθὰ καὶ τὸ εἱλίχατο ἐκ τοῦ εἵλικτο, οἷον εἱλίχατο μίτραις τὰς κεφαλάς» καὶ σελ. 1659, 8 «Ἰωνικὸν δὲ τὸ ἔρχαται, καθὰ καὶ πρὸ ὀλίγου τὸ ἔρχατο, τοῦτο μὲν ἀπὸ τοῦ εἶρκται παθητικοῦ παρακειμένου, ἐκεῖνο δὲ ἀπὸ τοῦ εἶρκτο ὑπερσυντελίκου· πρὸς ὅπερ ὅμοιον καὶ τὸ εἵλικτο εἱλίχατο, ὡς Ἡρόδοτος εἱλίχατο, τουτέστι εἱλιγμένοι ἦσαν, μίτραις». Ἐπισυνάπτομεν τούτοις ἃ γράφει ὁ Εὐστάθιος ἐν ταῖς εἰς Διονύσιον τὸν Περιηγητὴν Παρεκβολαῖς σελ. 290,7 Διδ. «Τὸ δὲ ἐρηρέδαται δηλοῖ μὲν τὸ ἐρηρεισμένοι εἰσὶ καὶ ἑδραίως ἐρρίζωνται, ἔστι δὲ Ἰωνικὸν καὶ γίνεται ἀπὸ τοῦ τρίτου ἑνικοῦ τοῦ ἐρήρεισται ἀποβολῇ τοῦ Σ καὶ προσθέσει τῆς ΔΑ συλλαβῆς· ὁποῖον καὶ τὸ ὠνόμασται ὠνομάδαται, πέφρασται πεφράδαται καὶ ὅσα τοιαῦτα».

Καὶ ἄλλοι παλαιοὶ γραμματικοὶ ποιοῦνται λόγον περὶ τοῦ Ἰωνικοῦ σχηματισμοῦ τοῦ τρίτου πληθυντικοῦ προσώπου ἢ μόνου τοῦ παθητικοῦ παρακειμένου, ὡς Γρηγόριος ὁ Κορίνθου, ἢ τοῦ τε παρακειμένου τοῦ παθητικοῦ καὶ τοῦ ὑπερσυντελίκου, ὡς Γεώργιος ὁ Χοιροβοσκὸς καὶ ἀνώνυμος ἐν Ἀνεκδότοις Κραμήρου.

Γρηγόρ. Κορίνθ. σελ. 483 Σχαιφ. «Ἔτι οἱ Ἴωνες τὰ τρίτα πρόσωπα τῶν πληθυντικῶν παθητικῶν παρακειμένων οὕτω ποιοῦσιν. Ἐν τοῖς τρίτοις προσώποις τῶν ἑνικῶν τοῖς ἔχουσι πρὸ τοῦ Τ ψιλὸν τρέπουσι τὸ ψιλὸν εἰς τὸ ἀντιστοιχοῦν δασὺ καὶ ποιοῦσι προσθήκην τοῦ Α· νένιπται νενίφαται, λέλεκται λελέχαται, γέγραπται γεγράφαται· πᾶν γὰρ τρίτον τῶν ἑνικῶν ἔχον πρὸ τοῦ Τ ψιλὸν τροπῇ τοῦ ψιλοῦ εἰς δασὺ καὶ προσθέσει τοῦ Α ποιοῦσιν οἱ Ἴωνες [τὸ] τρίτον τῶν πληθυντικῶν. Εἰ δέ τοι εἴη τὸ κοινὸν διὰ ΣΤ βαρύτονον, τότε καὶ τὸ Ἰωνικὸν ἔχει πρὸ τοῦ ΑΤΑΙ τὸ χαρακτηριστικὸν σύμφωνον τοῦ μέσου παρακειμένου· πέφρασται πεφράδαται, ὅτι πέφραδα, ἤλευσται ἠλεύθαται, ὅτι ἤλευθα. Εἰ μέντοι ἀπὸ περισπωμένων φύσει μακρᾷ

παραληγούμενον, ταύτην συστέλλουσι (Γρ. «Οἱ μέντοι — παραληγόμενοι ταύτην συστέλλουσι») πρὸ τοῦ ΑΤΑΙ εἰς τὴν ὀφειλομένην συστολήν· πεποίηται πεποιέταται, βεβόηται βεβοέαται». Πρβ. καὶ Γραμματ. Μεερμ. σελ. 655 «Καὶ τοὺς σχηματισμοὺς δὲ τῆς ἑρμηνείας τοιούτους· τετραμμένοι εἰσί τετράφαται, τεταγμένοι εἰσί τετάχαται, κεκλίαται». Παρατιθέμεθα καὶ τὰ ὑπὸ Θεοδοσίου τοῦ Γραμματικοῦ εἰρημένα Εἰσαγ. Καν. σελ. 57, 7 Ἱλγ. «Τετυμμένοι εἰσί. Πᾶν τρίτον ἑνικὸν ἔχον πρὸ τοῦ Τ σύμφωνον διὰ τὸ μὴ δύνασθαι δέξασθαι πρὸ τοῦ Τ τὸ Ν οὐ ποιεῖ τρίτον πληθυντικόν, ἀλλὰ διὰ μετοχῆς αὐτὸ καὶ τοῦ εἰσί ῥήματος ἀναπληροῖ ἡ χρῆσις. Καὶ ἰακῶς τετύφαται. Πᾶν τρίτον ἑνικὸν ἔχον πρὸ τοῦ Τ ψιλὸν τροπῇ τοῦ ψιλοῦ εἰς δασὺ καὶ προσθήκῃ τοῦ Α ποιοῦσιν Ἴωνες τρίτον πληθυντικόν· νένιπται νενίφαται, λέλεκται λελέχαται· εἰ μέντοι εἴη τὸ κοινὸν διὰ τοῦ ΣΤ ἀπὸ βαρυτόνων, τότε τὸ Ἰωνικὸν ἔχει πρὸ τοῦ ΑΤΑΙ τὸ χαρακτηριστικὸν τοῦ μέσου παρακειμένου σύμφωνον· πέφρασται πεφράδαται, ὅτι πέφραδα. Οἱ μέντοι ἀπὸ περισπωμένων φύσει μακρᾷ παραληγόμενοι ταύτην συστέλλουσι πρὸ τοῦ ΑΤΑΙ εἰς τὴν ὀφειλομένην συστολήν· πεποίηται πεποιέαται».

Γεώργ. Χοιροβοσκ. σελ. 696, 29 Γαισφ., Τόμ. Β', σελ. 196, 25 Ἱλγ. «Καὶ Ἰακῶς τετύφαται. Λέγουσί τινες ὅτι, ἐπειδὴ τὸ τρίτον πρόσωπον τῶν πληθυντικῶν τοῦ παθητικοῦ παρακειμένου καὶ τοῦ ὑπερσυντελίκου πολλάκις ἐπιλιμπάνει καὶ διὰ μετοχῆς ἀναπληροῦται καὶ ὑπαρκτικοῦ ῥήματος, οἷον τετυμμένοι εἰσίν, τετυμμένοι ἦσαν, τούτου χάριν, ἵνα καὶ διὰ μιᾶς λέξεως ἀναπληρωθῇ, ἐπενόησαν οἱ Ἴωνες ἴδιον τρίτον πρόσωπον τῶν πληθυντικῶν, οἷον τετύφαται, τετύφατο. Οὐκ ἔστι δὲ καταναγκαστικόν· εἰ γάρ, ὡς λέγουσι, διὰ τοῦτο ἐπενόησαν οἱ Ἴωνες (ἴδιον) τρίτον πρόσωπον τῶν πληθυντικῶν, διὰ τὸ πολλάκις ἐπιλιμπάνειν τὸ τρίτον πρόσωπον τῶν πληθυντικῶν τοῦ παθητικοῦ παρακειμένου καὶ ὑπερσυντελίκου καὶ διὰ μετοχῆς ἀναπληροῦσθαι καὶ ὑπαρκτικοῦ ῥήματος, οὐκ ὤφειλον ποιεῖν τὸ τρίτον πρόσωπον πληθυντικὸν ἐφ' οὗ (γρ. ἴσ. ἐφ' ὧν) μὴ ἐπιλιμπάνει τὸ τρίτον πρόσωπον τῶν πληθυντικῶν τοῦ παθητικοῦ παρακειμένου· νῦν δὲ καὶ ἐπὶ αὐτῶν ποιοῦσιν, ἤγουν καὶ ἐπὶ τῶν μὴ ἐπιλιμπανόντων· ἰδοὺ γὰρ ἐστὶ νενόηται καὶ πεποίηται, ἐπὶ τούτων οὐκ ἐπιλιμπάνουσι τὰ τρία πρόσωπα τῶν πληθυντικῶν· νενόηνται γὰρ καὶ πεποίηνται· καὶ ὅμως οἱ Ἴωνες

ἐποίησαν νενοέαται (καὶ πεποιέαται). Ἄλλως τε δὲ οὐ μόνον ἐπὶ παρακειμένου τοῦτο ποιοῦσιν ἀλλὰ καὶ ἐπὶ ἐνεστῶτος· ἀπὸ γὰρ τοῦ κεῖται γίνεται κέαται Ἰωνικῶς, ὡς παρὰ τῷ ποιητῇ· κέαται ψυχὰς ὀλέσαντες· ἀντὶ τοῦ κεῖνται· καὶ ἀπὸ τοῦ ἧται τοῦ σημαίνοντος τὸ κάθηται γίνεται ἕαται, ὡς παρὰ τῷ αὐτῷ· οἱ δὴ νῦν ἕαται σιγῇ, πόλεμος δὲ πέπαυται· ἀντὶ τοῦ κάθηνται. Ὥστε οὖν οὐ διὰ τὴν προλεχθεῖσαν αἰτίαν ἐποίησαν οἱ Ἴωνες τρίτον πρόσωπον πληθυντικὸν ἐπὶ τοῦ παθητικοῦ παρακειμένου καὶ ὑπερσυντελίκου, ἀλλ' ἰδίωμά ἐστι διαλέκτου. Κανονίζεται δὲ οὕτως. Πᾶς παθητικὸς παρακείμενος κατὰ τὸ τρίτον πρόσωπον τῶν ἑνικῶν πρὸ τοῦ Τ λαμβάνων τὸ Α Ἰωνικὸς παρακείμενος γίνεται, τρίτου προσώπου δηλονότι πληθυντικοῦ· καὶ εἰ μὲν εὑρεθῇ πρὸ τοῦ Τ ψιλόν, τρέπεται εἰς τὸ ἀντίστοιχον τὸ δασύ, οἷον τέτυπται τετύφαται, νένιπται νενίφαται, νένυκται νενύχαται, λέλεκται λελέχαται· ἐὰν δὲ εὑρεθῇ πρὸ τοῦ Τ τὸ Σ ἀπὸ βαρυτόνων, τρέπεται τὸ Σ εἰς τὸ σύμφωνον τοῦ μέσου παρακειμένου, οἷον πέφρασται πεφράδαται, ὅτι πέφραδα ὁ μέσος παρακείμενος, ἐρείδω ἐρήρεισται ἐρηρέδαται, ὅτι ἤρειδα ὁ μέσος παρακείμενος, ῥάζω τὸ ῥαίνω ἔρρασται καὶ ἐρράδαται, οἷον αἵματι δ' ἐρράδαται τοῖχοι, ἀντὶ τοῦ ἐρραντισμένοι εἰσίν, ὅτι ἔρραδα ὁ μέσος παρακείμενος. Καλῶς δὲ πρόσκειται ἀπὸ βαρυτόνων διὰ τὸ τετέλεσται καὶ γεγέλασται· ταῦτα γὰρ εἰ καὶ ἔχουσι τὸ Σ πρὸ τοῦ Τ, ἀλλ' οὖν ἐπειδὴ οὐκ εἰσὶν ἀπὸ βαρυτόνων θεμάτων ἀλλ' ἀπὸ περισπωμένων, ἀπὸ γὰρ τοῦ τελῶ καὶ γελῶ εἰσίν, οὐ τρέπουσιν οἱ Ἴωνες τὸ Σ πρὸ τοῦ Τ εἰς τὸ σύμφωνον τοῦ μέσου παρακειμένου, λέγω δὲ εἰς τὸ Λ τοῦ γέγελα καὶ τέτελα· οὐδὲ γὰρ λέγουσι γεγέλαται καὶ τετέλαται· ἀλλ' οὐδὲ ποιοῦσιν ἐπὶ τῶν τοιούτων οἱ Ἴωνες ἴδιον τρίτον πληθυντικόν, ἀλλὰ γεγελασμένοι εἰσὶν καὶ τετελεσμένοι εἰσὶν ὁμοίως τῇ κοινῇ διαλέκτῳ. Ἐὰν δὲ ἄλλο σύμφωνον εὑρεθῇ πρὸ τοῦ Τ, εἰ ὅλως καὶ γίνεται Ἰωνικὸς παρακείμενος, δηλονότι τρίτου προσώπου πληθυντικοῦ, φυλάττεται τὸ σύμφωνον, οἷον κέκαρται κεκάραται, τέτιλται τετίλαται. Πρόσκειται δὲ εἰ ὅλως καὶ γίνεται Ἰωνικὸς παρακείμενος, ἐπειδὴ ἐπὶ τούτων οὐκ ἐφάνησαν ποιήσαντες οἱ Ἴωνες ἴδια τρίτα πληθυντικά· οὐδὲ γὰρ ἐφάνησαν εἰπόντες κεκάραται καὶ τετίλαται. Τὰ δὲ ἀπὸ περισπωμένων, ἐὰν φύσει μακρᾷ παραλήγωνται, συστέλλουσι τὴν παραλήγουσαν εἰς τὴν ὀφειλομένην συστολὴν μετὰ τοῦ Τ καὶ προσλαμβάνουσι τὸ Α πρὸ

τοῦ Τ, οἷον ποιῶ πεποίηται πεποιέαται, νοῶ νενόηται νενοέαται, χρυσῶ κεχρύσωται κεχρυσόαται, βολῶ βεβόληται βεβολέαται. Ἰστέον δὲ ὅτι οὐ μόνον ἐπὶ παρακειμένου τοῦτο ποιοῦσι καὶ ὑπερσυντελίκου οἱ Ἴωνες, ἀλλ' ἔστιν ὅτε καὶ ἐπὶ ἐνεστῶτος, οἷον κεῖται κέαται, ὡς παρὰ τῷ ποιητῇ· κέαται ψυχὰς ὀλέσαντες· ἀντὶ τοῦ κεῖνται· καὶ πάλιν ἧται ἕαται, ὡς παρὰ τῷ αὐτῷ· οἱ δὴ νῦν ἕαται σιγῇ, πόλεμος δὲ πέπαυται· ἀντὶ τοῦ κάθηνται» καὶ σελ. 701, 10 Γαισφ., Τόμ. Β' σελ. 200, 14 Ἰλγ. «Καὶ Ἰακῶς τετύφατο. Ἰστέον ὅτι ὥσπερ ἐκ τοῦ τρίτου προσώπου τῶν ἑνικῶν τοῦ παθητικοῦ παρακειμένου ἐποίησαν οἱ Ἴωνες τρίτον πρόσωπον τῶν πληθυντικῶν, οὕτω καὶ ἐκ τοῦ τρίτου προσώπου τῶν ἑνικῶν τοῦ παθητικοῦ ὑπερσυντελίκου ἐποίησαν οἱ Ἴωνες τρίτον πρόσωπον πληθυντικόν. Ἀπὸ οὖν τοῦ ἐτέτυπτο γέγονεν ἐτετύφατο καὶ κατὰ ἀποβολὴν τοῦ Ε τετύφατο, ἵνα συνάρχηται τῇ τετυμμένος μετοχῇ· ἐμάθομεν γὰρ ἐν τοῖς προλαβοῦσιν ὅτι οἱ Ἴωνες ἔθος ἔχουσι ποιεῖν τοὺς παρῳχημένους συναρχομένους ταῖς ἰδίαις μετοχαῖς, οἷον τύπτε δ' ἐπιστροφάδην, ὅτι τύπτων ἡ μετοχή, καὶ ἅψατο δ' ἡμιόνων, ὅτι ἁψάμενος ἡ μετοχή».

Ἀνώνυμ. ἐν Κραμ. Ὀξ. Ἀνεκδ. Τόμ. Α', σελ. 395, 22 «Τετράφαται. Ἐπὶ τοῦ παθητικοῦ παρακειμένου καὶ ὑπερσυντελίκου τοῖς τρίτοις προσώποις τῶν πληθυντικῶν πρὸ τοῦ Τ προτίθεται (γρ.: προΣτίθεται) τὸ Α. Καὶ εἰ μὲν ψιλὸν ᾖ σύμφωνον πρὸ τοῦ Τ, τρέπεται εἰς τὸ δασύ, οἷον ἀπὸ τοῦ τέτραμμαι τέτραπται τετράμμεθα τέτραφθε καὶ Ἰωνικῶς τετράφαται· πεδίονδε γὰρ αἰεὶ τετράφαθ' ὁππότ' ἐπὶ Τρώων ἀΐοιεν ἰόντων· καὶ· ᾧ λαοί τ' ἐπιτετράφαται· τοιοῦτον καὶ τὸ τεύχω τέτευχα, τέτυγμαι τέτευκται τετεύχαται. Εἰ δὲ τὸ Σ ᾖ, τρέπεται εἰς τὸ σύμφωνον τοῦ μέσου παρακειμένου καὶ τοῦ δευτέρου ἀορίστου, ὡς ἀπὸ τοῦ ἔρρασμαι ἔρρασται καὶ ἐρράδαται· αἵματι δ' ἐρράδαται τοῖχοι· καὶ ἐρείδω ἤρεισται ἠρείδαται καὶ Ἀττικῶς ἐρηρέδαται· λᾶε δὲ τοῦ ἑκάτερθεν ἐρηρέδαται δύο λευκώ· παρὰ τὸ πείθω πέπεισται πεπείθαται. Εἰ δὲ ἀμετάβολον ᾖ πρὸ τοῦ Τ, τοῦτο φυλάττεται ἐξ ἀνάγκης, ὡς παρὰ τὸ ἀγείρω ἤγερκα, Ἀττικῶς ἀγήγερται καὶ Ἰακῇ παραγωγῇ ἀγηγέραται καὶ ὁ ὑπερσυντέλικος ἀγηγέρατο καὶ στέλλω ἔσταλκα ἔσταλται ἐστάλαται καὶ παρὰ τὸ κλίνω κέκλιται παρὰ τῷ Δημοκρίτῳ χωρὶς τοῦ Ν κατὰ πλάνην τοῦ Ὁμηρικοῦ, ὥς φησιν Ἡρῳδιανός, κεκλίαται χώρης ὀλίγην ἔτι μοῖραν ἔχοντες,

ὅπερ φημὶ οὐκ ἀπὸ τοῦ κλίνω ἀλλ' ἀπὸ τοῦ κλείω. Ἐγὼ δὲ νομίζω τὸ παρὰ Δημοκρίτῳ μὴ κατὰ πλάνην γεγονέναι, ἀλλ' ἐπειδήπερ ἀπὸ τῶν εἰς ΝΩ δισυλλάβων ἐνὶ φωνήεντι παραληγομένων οἱ παρακείμενοι ἀποβολὴν τοῦ Ν πεπόνθασιν, ἀναλόγως ἐκ τοῦ κέκλιται γέγονε τὸ κεκλίαται· οἱ γὰρ καθαρεύοντες παρακείμενοι τὸ Α μόνον πρὸ τοῦ Ι λαμβάνουσι· καὶ εἰ μακρᾷ παραλήγοιντο, ταύτην συστέλλουσι καὶ οὕτως τὸ Ἰωνικὸν ποιοῦσι· παρὰ γοῦν τὸ κλείω κέκλειται· οὐδέποτε γὰρ μετὰ τοῦ Σ τοῦτο λέγουσιν οἱ Ἕλληνες· συνεσταλμένη οὖν ἡ ΕΙ δίφθογγος τῇ ἀποβολῇ τοῦ Ε καὶ προσελθὸν τὸ Α ἐποίησε τὸ κεκλίαται. Τοιοῦτόν ἐστι καὶ ἀπὸ τοῦ ἐρύω ἔρρυται τὸ ἐρρύαται». Σημειωτέον δ' ὅτι ἐν τῷ Μεγάλῳ Ἐτυμολογικῷ σχηματίζεται ἐκ τοῦ ἐρύω παθητικὸς παρακείμενος ἔρυμαι, δι' ἑνὸς Ρ, καὶ τρίτον πληθυντικὸν αὐτοῦ πρόσωπον ἐρύαται σελ. 378, 7 «Ἦ παρὰ τῷ ἐρῶ, τὸ λέγω, ἐρύω, ὁ μέλλων ἐρύσω — ὁ παθητικὸς παρακείμενος ἔρυμαι ἔρυσαι ἔρυται καὶ Ἰακῶς ἐρύαται». Πρβ. καὶ Κραμ. Ἀν. Παρ. Τόμ. Δ', σελ. 70, 9.

Ἄξιον παρατηρήσεως εἶνε ὅτι ἐν οἷς παρεθέμεθα ἐκ τοῦ Εὐσταθίου καὶ ἄλλων παλαιῶν γραμματικῶν μνημονεύονται Ἰωνικοί τινες πληθυντικῶν τρίτων προσώπων παθητικῶν παρακειμένων καὶ ὑπερσυντελίκων τύποι, ὧν οὐδὲν μαρτύριον γινώσκεται, οἷον

ἐπεπλέχατο,

ἐπῴχαται (=ἀνεῳγμένοι-έναι εἰσί) - ἐπῴχατο (=ἀνεῳγμένοι-έναι ἦσαν),

νενύχαται,

νενίφαται,

τετύφαται-τετύφατο. Πρβ. Εὐστάθ. Παρεκβ. σελ. 168, 6 «Τὸ δ' ἐπιτετράφαται ἐστὶ μὲν Ἰωνικὸν ὅμοιον τῷ τετύφαται, δηλοῖ δὲ κτέ.» καὶ Μάξ. Πλανούδ. ἐν Βαχμ. Ἀν. Τόμ. Β', σελ. 53, 1 καὶ Σχολ. Ἡσ. σελ. 642, 2 Λιψ.

πεφράδαται. Πρβ. καὶ Ἐτυμ. Μέγ. σελ. 48, 9 κατὰ τὸν Βοσσ. κώδ. καὶ Κραμ. Ἀν. Ὀξ. Τόμ. Α', σελ. 74, 2 καὶ Τόμ. Δ', σελ. 197, 27.

ἐσπάραται. Πρβ. καὶ Ἐτυμ. Μέγ. σελ. 9, 27.

βεβοέαται, ὃ μεταβλητέον ἴσως εἰς τὸ βεβοΛέαται,

βεβολέαται,

νενοέαται. Πρβ. καὶ Εὐστάθ. Παρεκβ. εἰς Ὅμηρ. σελ. 1885, 48 καὶ Ἐτυμ. Μέγ. σελ. 601, 21.

πεποιέαται. Κακῶς ἐν Κραμ. Ἀν. Ὀξ. Τόμ. Α', σελ. 287, 28 εἶνε γεγραμμένον «Τοῦτο Ἰωνικόν ἐστιν· ὡς γὰρ νενόηνται νενο(έ)αται καὶ περιποίηνται περιποιέαται, οὕτως κτέ.» ἀντὶ τοῦ πεποίηνται πεποιέαται.

κεχρυσόαται. Ἐν Κραμ. Ἀν. Ὀξ. Τόμ. Δ', σελ. 197, 28 φέρεται «Τὰ δὲ ἀπὸ περισπωμένων, ἐὰν φύσει μακρᾷ παραλήγωνται, τρέπουσι τὴν παραλήγουσαν εἰς τὴν ὀφειλομένην συλλαβὴν μετὰ τοῦ Τ καὶ προσλαμβάνΕΙ τὸ Α πρὸ τοῦ Τ, οἷον πεποίηται πεποιέαται, νενόηται νενοέαται, κεχρύσωΚΑ κεχρυσΩαται, βεβόληται βεβολέαται». Παρατηρητέον δ' ὅτι κεῖται ἐνταῦθα «τρέπουσι—εἰς τὴν ὀφειλομένην συλλαβήν» ἀντὶ τοῦ παρ' ἄλλοις γεγραμμένου «συστέλλουσι—εἰς τὴν ὀφειλομένην συστολήν».

Καὶ τὸ ὠνομάδαται δέ, οὗ μνεία οὐχὶ ἅπαξ ὑπὸ τοῦ Εὐσταθίου ἐγένετο, παρ' οὐδενὶ τῶν παλαιῶν ἀπαντᾷ, εὑρέθη δὲ παρὰ Δίωνι τῷ Κασσίῳ καὶ παρὰ τῷ Εὐσταθίῳ (Ἴδε ἃ ἐγράψαμεν ἐν σελ. 249 καὶ 298). Πρβ. καὶ Σουΐδ. «Ὠνομάδατο: ὠνομάζοντο. Ἰωνικῶς».

Ἰωνικὸς τύπος τρίτου πληθυντικοῦ προσώπου παθητικοῦ παρακειμένου ἔχων Θ πρὸ τῆς καταλήξεως ΑΤΑΙ, ὅπερ εἶνε χαρακτὴρ τοῦ ἐνεστῶτος, μνημονεύεται, ὡς εἴδομεν, ἐν Κραμ. Ἀνεκδ. Ὀξ. Τόμ. Α', σελ. 396, 7 ὁ πεπείθαται. Βλέπει δέ τις αὐτὸν καὶ ἐν Ἐτυμ. Μεγ. σελ. 661, 25. Ἀλλ' εἶνε πιθανώτατα πεπλασμένος καὶ οὐδαμῶς ἐπαινετὸν ἡμῖν φαίνεται ὅτι ἐνεκρίθη ὑπὸ τοῦ Βουτμαννοῦ ἐν Διεξοδ. Ἑλλην. Γραμματ. Τόμ. Α', σελ. 425 ἐκδ. β'. Ὁ Παμπούκης γράφει ἐν τῇ Γραμματικῇ τῆς Ἀρχαίας Ἑλλην. Γλώσσης σελ. 145 ἐκδ. β' «οἱ Ἴωνες οὕτω σχηματίζουσι μονολεξεὶ τὸ γ' πληθυντικὸν πρόσωπον τοῦ μὲν Παρακειμένου εἰς αται, τοῦ δὲ Ὑπερσυντελικοῦ εἰς ατο· οἷον τετύφαται, τετάχαται, πεφράδαται, πεπΟΙθατΕ, ἐῤῥάδαται, ἐψάλαται, ἐψάλατο, κτλ., ἀντὶ τέτυπνται, τέταγνται, ἐλέλεγντο, πέφρασνται ἐκ τοῦ φράζω, πέποισνται (πείθω), ἔψαλνται, ἔψαλντο, κτλ.». Τὸ πεποίθατΕ εἶνε πάντως ἀβλέπτημα ἢ τυπογραφικὸν σφάλμα ἀντὶ τοῦ πεποίθατΑΙ. Ἀλλ' ἀτοπώτατ' ἔχει ἡ

διὰ τῆς διφθόγγου ΟΙ ἐκφορὰ τοῦ παρακειμένου τούτου· διότι λέγεται μὲν πέπΟΙθα, ἀλλὰ πέπΕΙσμαι.

Ὅλως ἔκφυλος ὑπάρχει ὁ τύπος ἠλεύΘαται, οὗ ποιεῖται μνείαν Γρηγόριος ὁ Κορίνθου λέγων σελ. 486 «ἤλευσται ἠλεύθαται, ὅτι ἤλευθα». Ἀλλοτριώτατα τῆς Ἑλληνικῆς γλώσσης εἶνε τό τε ἤλευθα καὶ τὸ ἤλευσται-ἠλεύθαται. Βλέπομεν δὲ καὶ παρὰ Θεοδοσίῳ (ἢ Ψευδοθεοδοσίῳ) τῷ γραμματικῷ σελ. 160, 6 Γοιτλ. παρακείμενον ἤλευσμαι.

Ἐν Κραμ. Ἀν. Ὀξ. Τόμ. Α, σελ. 268, 24 λέγεται «τὸ παθητικὸν λέλημμαι. Σοφοκλῆς· οἴμοι λέλημμαι· τὸ τρίτον λέληπται, τὸ πληθυντικὸν Ἰακῶς λελήφαται». Οὐδὲν ἡμεῖς γινώσκομεν μαρτύριον τοῦ παρακειμένου λελήφαται.

Κεῖται παρὰ τῷ Εὐσταθίῳ «οὕτω γὰρ Ἡρόδοτος δίχα πολλῶν ἑτέρων καὶ ἀποκαθέαται φησὶ καὶ εἰρέαται ἀντὶ τοῦ εἴρηνται καὶ ὑμνέαται καὶ ἐκτέατο ἀντὶ τοῦ ἐκέκτηντο καὶ ἐτιμέατο». Ἡ Ἡροδότειος ἐκφορὰ εἶνε ἀποκαΤέαται, οὐχὶ ἀποκαΘέαται. Κάλλιον δ' ἦτο νὰ ῥηθῇ «καὶ ἐκτέατο ἀντὶ τοῦ ἔκτηντο»· διότι τοῦ τύπου ἔκτημαι-ἐκτήμην ποιεῖται ἀεὶ χρῆσιν ὁ Ἡρόδοτος, οὐδέποτε δὲ τοῦ κέκτημαι-ἐκεκτήμην (Ἴδε Βρεδόβιον ἐν *Quaest. Crit. de Dial. Herod.* σελ. 287). Σημειωτέον δ' ὅτι φέρεται μὲν ἐν τοῖς ἀντιγράφοις τοῦ Ἡροδότου ὁ παρακείμενος ἐκτέαται, οὐχὶ δὲ καὶ ὁ Ἰωνικὸς ὑπεσυντέλικος ἐκτέατο ἀλλ' ὁ κοινὸς ἔκτηντο (βιβλ. Β', 108 καὶ βιβλ. Ε', 90), ὃν μετετύπωσεν ὁ Δινδόρφιος ἐν τῇ ἐκδόσει τοῦ Ἡροδότου εἰς τὸν ἐκτέατο. Τὸ ἐτιμέατο φαίνεται ὅτι εἶνε γραφικὸν σφάλμα ἀντὶ τοῦ ἐΤΕτιμέατο. Συχνάκις δὲ παραλείπεται ὁ ἀναδιπλασιασμὸς ὑπὸ τῶν βιβλιογράφων ἀνεπιστάτως μεταγραφόντων, οἷον ἔτακτο ἀντὶ τοῦ ἐΤΕτακτο, ἐπαλιλλόγητο ἀντὶ τοῦ ἐΠΕπαλιλλόγητο, προύπεμπτο, ἀντὶ τοῦ προυΠΕπεμπτο, κτλ. Εἶνε δ' ἐν τοῖς τοῦ Εὐσταθίου γεγραμμένον καὶ «ὡς ἀπὸ τοῦ ὀνομάΖω φράΖω σκευάΖω», πλημμελῶς ἴσως ἀντὶ τοῦ «ὡς ἀπὸ τοῦ ὀνομάΔω φράΔω σκευάΔω», καὶ «πεποτήαται δὲ μέλισσαι ἀντὶ τοῦ πέτονται», ὃ ἐτέθη ὑπ' αὐτοῦ τοῦ Εὐσταθίου ὀφείλοντος νὰ παραλάβῃ τὸ ὑπὸ τῆς ἀκριβείας ὑπαγορευόμενον «πεποτήαται δὲ μέλισσαι ἀντὶ τοῦ πεπότηνται».

Γελοιότατα εἶνε τὰ περὶ τοῦ ἐκέχριντο ὑπὸ τοῦ Εὐσταθίου εἰρημένα. Ἐν τοῖς Καλλιξένου τοῦ Ῥοδίου παρ' Ἀθην. σελ. 197 ς' δὲν κεῖται «τὰ σώματα ἐκέχριντο μίλτῳ καὶ χρώμασιν ἑτέροις», ἀλλὰ «τὰ δὲ σώματα ΟΙ μὲν ἐκέχριντο ὀστρείῳ, ΤΙΝΕΣ δὲ μίλτῳ καὶ χρώμασιν ἑτέροις». Ἔχει δὲ κάλλιστα τὸ ἐκέχριντο· διότι τοῦ ῥήματος χρίομαι ὁ παρακείμενος ἐξεφέρετο ὑπὸ τῶν ἀμέμπτως ἑλληνιζόντων ἄνευ τοῦ Σ, κέχριμαι, οὗ ὁ ὑπερσυντέλικος ἐκεχρίμην καὶ τὸ τρίτον πληθυντικὸν πρόσωπον ἐκέχριντο ἤτοι κεχριμένοι ἦσαν. Ἀγνοῶν δὲ τὴν τῶν παλαιῶν συνήθειαν ὁ Εὐστάθιος ἀπεφήνατο ὅτι ἀναλογώτερον τοῦ ἐκέχριντο ὑπάρχει τὸ ἐκέχριστο ἢ τὸ Ἰωνικὸν κεχρίδατο, ὅπερ τελέως ἀσύστατον· διότι ἀδύνατον εἶνε νὰ συνυπάρχωσιν οἱ τύποι ἐκέχριστο καὶ ἐκεχρίδατο ἢ ἄνευ αὐξήσεως κεχρίδατο. Ὅτι δ' ἡ δόκιμος ἐκφορὰ εἶνε κέχριμαι (χρῖμα), οὐχὶ κέχριΣμαι (χρῖΣμα, χρίσμα) ἐδίδαξε μάλιστα ὁ Κόβητος ἐν *Var. Lect.* σελ. 126 κέξ. καὶ ἐν *Nov. Lect.* σελ. 175-6 καὶ σελ. 608 (Πρβ. καὶ σελ. 455). Ἴδε καὶ Βαίριον εἰς Ἡρόδ. Τόμ. Β', σελ. 642 ἐκδ. β' καὶ Γ. Δινδόρφιον ἐν Θησ. Στεφ. Τόμ. Η', σελ. 1690-1. Πρβ. καὶ Ὄθ. Σνειδῆρον ἐν τῇ ἐκδόσει τῶν Καλλιμαχείων Τόμ. Α', σελ. 50.

Δὲν ἔχει ὀρθῶς νὰ νομίζηται ὅτι τὸ ἔρχαται καὶ ἔρχατο ἐγένοντο ἀπὸ τοῦ εἶρκται καὶ εἶρκτο· διότι ταῦτα εἶνε νεώτερα ἐκείνων. Ὁμοίως τῷ Εὐσταθίῳ λέγει καὶ ὁ συγγραφεὺς τοῦ Μεγάλου Ἐτυμολογικοῦ σελ. 377, 49 «Ἔρχαται: Ἀπὸ τοῦ εἴργω ὁ παθητικὸς παρακείμενος εἶργμαι, τὸ τρίτον εἶρκται καὶ Ἰωνικῶς εἴρχαται καὶ ἔρχαται· ὡσαύτως καὶ ὁ ὑπερσυντέλικος εἶρκτο καὶ Ἰωνικῶς ἔρχατο». Ὁ Εὐστάθιος γράφει ἐν ταῖς εἰς Ὅμηρον Παρεκβολαῖς σελ. 1071, 64 «Ἀπὸ τοῦ εἶρκται δὲ παρῆκται Ἰωνικῶς τὸ ἔρχαται τροπῇ τοῦ ψιλοῦ εἰς δασὺ καὶ προσθήκῃ τοῦ Α μετὰ καὶ ἀναυξησίας Ἰωνικῆς τῆς ἀπὸ τοῦ ἜΡΓΩ». Τὸ ἔρχαται καὶ ἔρχατο ἐσχηματίσθησαν ἐκ τῆς ῥίζης ἘΡΓ-FΕΡΓ. Ἐρρήθη δὲ καὶ ἐέρχατο. Τὸ ῥῆμα παρ' Ὁμήρῳ εἶνε ἔργω-Fέργω καὶ ἐν συνθέσει ἀποέργω. Πρβ. καὶ ἐργάθω (ἔργαθον)-ἀποεργάθω (ἀποέργαθον). Ἐν Ἰλιάδος Ρ, 571 ἔχουσι τἀντίγραφα «ἥ τε καὶ ἐργομένη» καὶ «ἥ τε καὶ εἰργομένη»· ἔτι δὲ ἐεργομένη. Ὅθεν ὁ Ναύκιος καὶ ὁ

Λαρόχης εἴκασαν «ἢ καὶ ἐεργομένη» ἤτοι ἐϜεργομένη, ὃ πρὸ αὐτῶν ἀποκατέστησεν ὁ Βεκκῆρος ἐν τῇ ἐκδόσει τῆς Ἰλιάδος (Ἴδε καὶ Χρίστιον ἐν τῇ ἐκδόσει τῆς Ἰλιάδος σελ. 160. Πρβ. καὶ Ἑύνιον εἰς Ἰλιάδ. Τόμ. Δ', σελ. 466 καὶ Ὀφμαννὸν ἐν *Quaest. Homer.* Τόμ. Β', σελ. 86). Τὸ ἐν Ἰλιάδος Ψ, 72 κείμενον «τῆλέ με εἴργουσι» μετετυπώθη ὑπὸ τοῦ Βεντληίου εἰς τὸ «τῆλέ μ' ἐέργουσι» ἤγουν ἐϜέργουσι, ὃ ἐνεκρίθη μὲν ὑπὸ τοῦ Βεκκήρου καὶ ἄλλων, οὐχὶ δ' ὑπὸ τοῦ Σμυθίου ἐν *Ion.* σελ. 148 (Πρβ. καὶ Λεξ. Ὁμηρ. Ἐβελιγγ. Τόμ. Α', σελ. 343). Δὲν εἶνε ἀληθὲς τὸ ὑπὸ τοῦ Λαρόχου εἰρημένον ἐν τῇ κριτικῇ τῆς Ἰλιάδος ἐκδόσει Τόμ. Β', σελ. 314 ὅτι τὴν μεταβολὴν τοῦ με εἴργουσι εἰς τὸ μ' ἐέργουσι ἐποιήσατο ὁ Δινδόρφιος. Ἀπαντᾷ δ' ἐν τοῖς Ὁμηρικοῖς ἔπεσιν ἐντὸς ἐέργει (Ἰλ. Β, 617 καὶ 845. Ι, 404. Χ, 121. Ω, 544), ἀμφὶς ἐέργει (Ιλ. Ν, 706), παιδὸς ἐέργει (ἐέργῃ) μυῖαν (Ἰλ. Δ, 131), οἳ κεῖνον βιόωνται ἐέργουσίν τ' ἀπὸ τιμῆς (Ὀδ. Λ, 503), λαὸν ἐέργων (Ἰλ. Μ, 201 καὶ 219), ἔνθα—θεοὶ ἦσαν ἐεργόμενοι πολέμοιο (Ἰλ. Ν, 525). Ἐν τῷ Γουδιανῷ Ἐτυμολογικῷ σελ. 182, 44 φέρεται «Σεσημείωται τὸ εἴργω, ὅπερ οἱ παλαιοὶ ἀναλόγως κεχρημένοι κατὰ διάλυσιν εἶπον ἐέργω». Ἴδε Λοβέκκιον ἐν Στοιχ. Μέρ Α', σελ. 58 καὶ Μέρ, Β', σελ. 55, ἔνθα λέγεται «Εἴργω nunc Homero exemtum est supposito trisyllabo, cuius prima vocalis prostheticis adnumeratur».

Ὁ Χοιροβοσκὸς λέγει ἐν τῇ Ὀρθογραφίᾳ σελ. 205, 15 «Εἴργω: δίφθογγος· ἀπὸ γὰρ τοῦ ἐέργω γίνεται κατὰ κρᾶσιν τῶν δύο ΕΕ εἰς τὴν ΕΙ δίφθογγον· καὶ ἄλλως ὅτι ἀνεφάνη τὸ Ε ἐν τῷ ἔργαθεν» (Πρβ. καὶ Λ. Μεϋῆρον ἐν *Vergl. Grammat.* Τόμ. Α', σελ. 908 ἐκδ. β'). Ἄτοπος εἶνε ἡ γνώμη, καθ' ἣν τὸ ἐέργω σχηματίζεται ἐκ τοῦ εἴργω, διισταμένης τῆς ΕΙ δίφθογγον εἰς δύο ΕΕ. Κραμ. Ἀν. Ὀξ. Τόμ. Α', σελ 169, 10 «Ἡ δὲ ΕΙ δίφθογγος, ἐὰν διιστῆται, ἢ εἰς δύο ΕΕ διίσταται, οἷον εἶρτο, ἀτὰρ ἠλέκτροισιν ἔερτο, εἰργείη, παίδος ἐέργη νῆα (γρ. εἴργει, παιδὸς ἐέργει μυῖαν), ἢ εἰς Ε καὶ ἰῶτα, κτέ.». Πρβ. καὶ Σχολ. Ἰλ. Τόμ. Β', σελ.24,7 «Ἡ ΕΙ δίφθογγος ἐν τοῖς παρῳχημένοις ἄρχουσα, εἰ διαιροῖτο, εἰς δύο ΕΕ διαιρεῖται· εἶρτο ἔερτο, (ἀτὰρ ἠλεκτροισιν ἔερτο Ὀδ. Ο, 460) εἴργνυ ἐέργνυ (κατὰ συφεοῖσιν ἐέργνυ Ὀδ. Κ, 238)».

Οὐδαμῶς τὸ τρισύλλαβον ἐέργνυ ἐγένετο ἐκ τοῦ δισυλλάβου εἴργνυ κατὰ διάλυσιν τῆς ΕΙ διφθόγγου εἰς δύο ΕΕ, ἀλλ' εἶνε ὁμοίως ἐσχηματισμένον τῷ ἔεργε(ν) ἤτοι ἔϜεργε(ν) (Ἰλ. Δ, 130. Θ, 213. Ξ, 349. Π, 395. Σ, 512. Ὀδ. Μ, 219), ἔεργον (Ὀδ. Η, 88). Πρβ. καὶ ἀνέεργε (Ἰλ. Γ, 77. Η, 55), ἀνέεργον (Ἰλ. Ρ, 752), ἀπέεργε (Ἰλ. Ω, 238), διέεργον (Ἰλ. Μ, 424), προέεργε (Ἰλ. Λ, 569), συνέεργε (Ὀδ. Ξ, 72), συνέεργον (Ὀδ. Ι, 427. Μ, 424), ἐέργαθεν (Ἰλ. Ε, 147), συνεέργαθον (Ἰλ. Ξ, 36). Σημειωτέον δ' ὅτι ἐν Ἰλιάδος Σ, 512 διττὴ φέρεται γραφή, «δίχα δέ σφισιν ἥνδανε (δέ σφισι Ϝάνδανε) ἠὲ διαπραθέειν ἢ ἄνδιχα πάντα δάσασθαι, κτῆσιν ὅσην πτολίεθρον ἐπήρατον ἐντὸς ἐέργΕΙ» καὶ «ἐντὸς ἔεργΕΝ», ὃ ἐνεκρίθη ὑπό τ' ἄλλων καὶ τοῦ Ναυκίου. Ὁ Βεκκῆρος ἔγραψεν «ἐντὸς ἐϜέργΟΙ». Ἐν Ἰλιάδος Δ, 299 ἔχουσι πάντα τἀντίγραφα «κακοὺς δ' ἐς μέσσον ἔλασσεν», ἀνθ' οὗ ἀνεγινώσκετο ὑπό τινων ἔεργεν, ὡς μανθάνομεν ἐκ τῶν εἰς Ἰλιάδα Σχολίων Τόμ. Α', σελ. 184, 11 «Οὕτως Ἀρίσταρχος, ἔλασσεν· ἄλλοι δὲ ἔεργεν». Παρατηροῦμεν προσέτι ὅτι ὁ Λ. Μεϋῆρος ἐν *Vergl. Grammat.* Τόμ. Α', σελ. 908 ἐκδ. β' μετέβαλε τὸ ἀπΟΕργαθε(ν) τὸ κείμενον ἐν Ἰλιάδ. Φ, 599 καὶ ἐν Ὀδυσσ. Φ, 221 εἰς τὸ ἀπΕΕργαθε(ν).

Περὶ τοῦ ἐέργνυ γράφει ὁ Κούρτιος ἐν τῷ *Das Verb.* Τόμ. Α', σελ. 164 ἐκδ. β' «Εἴργ-νυ-μι neben εἴργω, bei Homer liegt das Impf. ἐέργνυ vor κ 238 κατὰ συμφεοῖσιν ἐέργνυ, dem man es nicht ansehn kann, ob das erste ε Augment oder prothetischer Vocal vor ursprünglichem Digamma ist». Ἐπιφέρει δὲ «Auf jeden Fall setzt aber εἴργνυμι, das bei Herodot und in attischer Prosa vorkommt (Plato Tim. 45), ἐ-Ϝέργ-νυ-μι voraus». Πρβ. καὶ σελ. 119 «ἔεργον und ähnliches führe ich nicht mit auf, weil das Praesens ἐέργω (ἐεργόμενοι Ν 525) das erste ε als prothetischen Vocal erweist» (Ἴδε καὶ Ὀφμαννὸν ἐν *Quaest. Homer.* Τόμ. Β', σελ. 46· ἔτι δὲ τὸ Ὁμηρικὸν Λεξικὸν τοῦ Ἐβελιγγίου Τόμ. Α', σελ. 343 καὶ 469).

Λέγεται ἐν τοῖς Ὁμηρικοῖς ἔπεσιν ἔργω-Ϝέργω καὶ προστιθεμένου τοῦ Ε ἐν ἀρχῇ ἐέργω-ἐϜέργω, καθάπερ

ἔλπομαι-Ϝέλπομαι καὶ ἐέλπομαι-ἐϜέλπομαι,
ἔλδομαι καὶ ἐέλδομαι, ἔλδωρ καὶ ἐέλδωρ,

ἕλσαι καὶ ἐέλσαι,

ἕδνα καὶ ἔεδνα, ἐεδνώσαιτο, ἐεδνωταί,

εἴκοσι, εἰκοστός-εἰκοστόν, εἰκοσάκις, κτλ. καὶ ἐείκοσι, ἐεικοστός-ἐεικόστόν, ἐεικοσάβοιον, κτλ.,

ἕρση-ἑρσήεις καὶ ἐέρση-ἐερσήεις.

Ἴδε Ὀφμαννὸν ἐν *Quaest. Homer.* Τόμ. Β', σελ. 43 καὶ Λ. Μεϋῆρον ἐν *Vergl. Grammat.* Τόμ. Α', σελ. 182 ἐκδ. β'. Ὁ Κόβητος γράφει ἐν τῇ Μνημοσύνῃ 1874, σελ. 290 «Pro Fέλσαι linguae Homericae consuetudine qua τῷ δίγαμμα saepissime E praefigitur, ἐFέλσαι legitur Φ. 295. πρὶν κατὰ Fιλιόφιν κλυτὰ τείχεα λαὸν ἐFέλσαι. ut ἐFείκοσιν, ἔFεδνα, ἐFέλδωρ caet. Obiter N exemta scribe FιλιόφI κλυτά, Homerico more». Δοξάζει δ' ὁ Κόβητος ὅτι δὲν ἐρρήθη ὑπὸ τοῦ Ὁμήρου ἐν Ἰλιάδος Ξ, 472 «οὐ μέν μοι κακὸς εἴδεται (κακὸς Fείδεται) οὐδὲ κακῶν ἔξ», ἀλλὰ «οὔ τι κακός μοι ἐFείδεται». Λέγει ὁ μέγας κριτικὸς ἐν Μνημοσ. 1876, σελ. 265 «misere laborat metrum, nam de forma Fείδεται, non εἴδεται, nulla esse potest dubitatio. Suspicor olim fuisse: οὔ τι κακός μοι ἐFείδεται. ut in ἐFέλδεται, ἐFεισάμενος, sim.». Ὁ Ναύκιος εἰκάζει ἐν τῇ ἐκδόσει τῆς Ἰλιάδος «οὔ τι κακός μοι εἴδεται» ἤτοι Fείδεται. Οὐκ ἀγνοητέον δ' ὅτι ὁ ἐπιφανὴς οὗτος φιλόλογος μετετύπωσε τὸ ἐεισάμενος, τῷ μιν ἐεισάμενος (Ἰλ. Β, 22. Π, 720. Ρ, 326 καὶ 585. Υ, 82), εἰς τὸ εἰσάμενος καὶ τὸ ἐεισαμένη, τῷ μιν ἐεισαμένη (Ἰλ. Β, 795), τῇ μιν ἐεισαμένη (Ἰλ. Γ, 389. Ὀδ. Ζ, 24), εἰς τὸ εἰσαμένη.

Νομίζουσι δέ τινες ὅτι ἐκ τοῦ τύπου ἔεδνα συνετέθη τὸ ἐπίθετον ἀνέεδνος ἀποδοκιμάζοντες τὴν ἐκφορὰν ἀνΑεδνος (Ἴδε τὸ Ὁμηρικὸν Λεξικὸν τοῦ Ἐβελιγγίου Τόμ. Α', σελ. 116). Ὑπὸ τοῦ Κοβήτου εἶνε γεγραμμένον ἐν Μνημοσ. 1881, σελ. 365 «Ἀνάεδνον:— χωρὶς ἕδνων. Genuina forma olim vitiata est ἀνέεδνον (ἀνέFεδνον). Una tantum forma in poësi epica usitata est ἔFεδνον (non Fέδνον) ut ἐFείκοσι (non Fείκοσι)». Πρβ. καὶ 1874, σελ. 179 καὶ Σύμμ. Κριτ. σελ. 372 σημ. Ἴδε καὶ Λεουβῆνα ἐν Ἐγχειριδ. Λέξ. Ἐπικ. σελ. 94 καὶ 162 καὶ 248 καὶ περὶ τοῦ ἐFείκοσι σελ. 166.

Σημειωτέον δ' ὅτι ἀλλοτρίους τοῦ Ὁμήρου ὑπολαμβάνει τοὺς τύπους ἕρση καὶ ἑρσήεις ὁ Λεουβὴν γράφων ἐν Μνημοσ. 1885, σελ,

193 «Non Ϝέρση, Ϝερσήεις Homerica sunt, sed ἐϜέρση, ἐϜερσήεις. Forma trisyllaba ἐϜέρσα etiam Pindaro in usu est: Nem. 3, 135; 7, 116; 8, 68. Theocr. II 107. Pro λῶτόν θ' ἐρσήεντο Ξ 348 lege λῶτον ἐϜερσήεντα, deleta particula τε quae prorsus est supervacanea et mero scribarum errori deberi videtur (ΘΕΡ-ΕΕΡ)». Ἴδε καὶ Ἐγχειρ. Λέξ. Ἐπικ. σελ. 171. Εἴκασε δὲ καὶ ὁ Ναύκιος ἐν τῇ ἐκδόσει τῆς Ἰλιάδος «λωτὸν ἐερσήεντα» ἀντὶ τοῦ «λωτόν θ' ἐρσήεντα».

Ἐν ταῖς εἰς Ὅμηρον Παρεκβολαῖς τοῦ Εὐσταθίου φέρεται σελ. 829, 4 «Ἐν τῇ προκειμένῃ τῶν βασιλικῶν ὅπλων διασκευῇ καὶ εἴκοσι τρισυλλάβως ἔφη ὁ ποιητὴς καὶ τετρασυλλάβως ἐείκοσι» καὶ σελ. 937, 58 «Δῆλον δ' ὅτι ἔδνον μὲν ἁπλοῦν ἐστιν, ἔεδνον δέ, ἀφ' οὗ καὶ οἱ ἐεδνωταί, πρόσθεσιν ἔχει κατὰ τὸ ἔρση ἐέρση» καὶ σελ. 1116, 1 «Ἔνθα ὅρα τὸ ἔλπετο ἐκ τοῦ ἔλπω δισυλλάβου, εἰ καὶ ἀνωτέρω ἄλλως ἔκειτο ἐν τῷ ἐελποίμην αἱρησέμεν» καὶ σελ. 1410, 59 «Μέμφεται δὲ (ὁ Ἡρακλείδης) καὶ τὸν Σιδώνιον Διονύσιον εἰπόντα διαλέκτῳ Ἀτθίδι πεποιῆσθαι ὅσα πλεονάζει τὸ Ε κατ' ἀρχάς, ὧν ἐστι καὶ τὸ ἐῳνοχόει καὶ τὸ ἐών· ἀγνοεῖ δέ, φησίν, ἐκεῖνος τὸ ἔργων ἐέργων καὶ τὸ ἔλπων ἐέλπων καὶ τὸ ἀλλὰ σύ πέρ μοι ἔειπε ἀντὶ τοῦ εἰπέ, ὃ καὶ σεσημείωται ὡς καινόν· τὰ πλείω γὰρ τῶν Ὁμηρικῶν ἀντιγράφων ἀλλὰ σύ πέρ μοι εἰπέ γράφουσιν». Πρβ. καὶ σελ. 1499, 49 «Ἰστέον δὲ ὅτι τὸ ἀλλὰ σύ πέρ μοι εἰπέ ἔειπε γράφεσθαι Ἡρακλείδης φησίν, ὡς καὶ προγέγραπται ἐν τῇ Α ῥαψῳδίᾳ καὶ ὅτι κτέ.». Ἐν τοῖς εἰς Ὀδύσσειαν Σχολίοις εἶνε γεγραμμένον σελ. 208, 26 «εἰπέ: Ζηνόδοτος ἔειπε, κακῶς· τὴν διαφορὰν γὰρ ἠγνόησεν». Ἴδε καὶ Λαρόχην ἐν τῇ ἐκδόσει τῆς Ὀδυσσείας Τόμ. Α', σελ. 79 καὶ 83. Τὸ τρισύλλαβον εἴκοσι τὸ κείμενον ἐν Ἰλιάδος Λ, 25 «δώδεκα δὲ χρυσοῖο καὶ εἴκοσι κασσιτέροιο» μετέβαλεν ὁ Βεντλήϊος εἰς τὸ τετρασύλλαβον ἐείκοσι ἀναγνοὺς τὸν στίχον ὧδε· «δώδεκα δὲ χρυσοῦ καὶ ἐείκοσι (ἐϜείκοσι) κασσιτέροιο» (Ἴδε Ἑΰνιον εἰς Ἰλιάδ. Τόμ. Ϛ', σελ. 120). Οὕτω δ' ἔγραψε καὶ ὁ Βεκκῆρος καὶ ὁ Ναύκιος καὶ ὁ Χρίστιος.

Λέγει δὲ ὁ Εὐστάθιος ἐν ταῖς εἰς Ὅμηρον Παρεκβολαῖς καὶ τάδε σελ. 219, 22 «Τὸ δὲ ἔοργε — μέσος παρακείμενός ἐστιν ἀπὸ τοῦ ἔργω βαρυτόνου ῥήματος ἢ ἐργῶ περισπωμένου, ὡς ἀπὸ τοῦ ἔλπω

τὸ ἔολπεν. Εἰ δέ ἐστιν ὑποδύσκολον ἐκ τοῦ ἔργω δισυλλάβου γίνεσθαι τὸ ἔοργα, ἐξ οὗ τὸ ἔοργε, νοητέον ὡς πλεονασμῷ τοῦ Ε γενόμενον ἐκεῖνο ἐέργω ἀπετέλεσε μέσον παρακείμενον ἤοργα καὶ Ἰωνικῶς ἔοργα» καὶ σελ. 1068, 38 «Τὸ δὲ ἔοργεν ἢ ἐκ τοῦ ἐέργω, οὗ μέσος παρακείμενος ἔοργα, ἢ ἀπὸ τοῦ ῥέζω ῥέξω ἔοργα καὶ μεταθέσει ἔοργα, οὗ τὸ τρίτον ἔοργεν» καὶ σελ. 1472, 59 «Τὸ δὲ ἔολπα γίνεται ἀπὸ τοῦ ἔλπω ἔλψω, μέσος παρακείμενος ὄλπα κατὰ κανόνα τὸν τρέποντα τὸ Ε τοῦ δισυλλάβου μέλλοντος εἰς Ο ἐν τῷ μέσῳ παρακειμένῳ, εἶτα κατὰ Ἀττικὸν πλεονασμὸν ἔολπα, ἵνα σχῇ ὁ παρακείμενος αὔξησίν τινα. Τὸ δ' ὅμοιον καὶ ἐπὶ τοῦ ἔοργα ὡς ἀπὸ τοῦ ἔργω ἐνεστῶτος. Αὐτὸ μέντοι καὶ ἄλλως κανονίζουσιν οἱ παλαιοί· ῥέζω γάρ φασι, ῥέξω, μέσος παρακείμενος ἔρογα καὶ μεταθέσει ἔοργα — Ὅτι δὲ τὸ ἔοργα καὶ ἐκ τοῦ ἐέργω κανονίζουσί τινες ἀλλαχοῦ ἐδηλώθη· καὶ εἰκὸς οὕτω παρῆχθαι καὶ τὸ ἔολπα ὡς ἀπὸ τρισυλλάβου ἐνεστῶτος τοῦ ἐέλπω» καὶ σελ. 1765, 27 «Ὅτι ἤθεα συῶν λέγει τὰς συνήθεις κοίτας, οἷον σύας ἔρξαν κατὰ ἤθεα κοιμηθῆναι. Γίνεται δὲ τὸ ἔρξαν ἀπὸ τοῦ ἔργω, οὐ τοῦ δηλοῦντος τὸ πράττω, ὃ καὶ τρισυλλάβως ἐέργω λέγεται, ὡς δῆλον ἐκ τοῦ ἔοργα, ἀλλὰ τοῦ σημαίνοντος τὸ ἐγκλείω, ἀφ' οὗ τὸ εἵργω τὸ παρ' Ἀττικοῖς δασυνόμενον, ὡς ἡ εἱρκτὴ δηλοῖ καὶ ἡ κάθειρξις». Πρβ. καὶ σελ. 753, 34 «Τὸ δὲ ἔοργα καὶ ἐοργώς ἀπὸ τοῦ ἔργω ῥήματος γίνεται, ὡς ἀπὸ τοῦ ἔλπω τὸ ἔολπα» καὶ σελ. 441, 35 «Ὅρα δὲ τὸ ἔρδε καὶ τὸ ἔρξον διαφόρως ἐξ ἑνὸς θέματος προφερόμενα· προϋποκειμένου γὰρ τοῦ ῥέζω, ῥέξω εἶτα μεταθέσεως γενομένης, τὸ ἔρζω τροπῇ μὲν συνήθει τοῦ Ζ εἰς Δ ἔρδω γεγονὸς μένει ἄκλιτον, καθ' αὑτὸ δὲ ὂν διὰ τοῦ Ξ ἔχει τὸν μέλλοντα Δωρικώτερον, ἐξ οὗ τὸ ἔρξον. Καὶ ἄλλως δὲ τὸ ἔρξον δύναται ἀπὸ τοῦ ἔργω εἶναι, ἀφ' οὗ τὸ ἔοργα» καὶ σελ. 1434, 47 «Τὸ δὲ κάκ' ἔρεζε δι' ἑνὸς Ρ κοινόν ἐστιν, Ἀττικὸν μέντοι τὸ ἔρρεζε. Τούτου δὲ πάντως καὶ μέσος κοινὸς παρακείμενος ἔρογα, ἀφ' οὗ ἐν μεταθέσει τὸ ἔοργα». Σημειωτέον δ' ὅτι εἶνε παρὰ τῷ Εὐσταθίῳ γεγραμμένον μετὰ δασέος πνεύματος «σύας ἕρξαν κατὰ ἤθεα κοιμηθῆναι» καὶ μετὰ ψιλοῦ ἔργω καὶ ἔρξον. Ἐν τοῖς εἰς Ὀδύσσειαν Σχολίοις λέγεται σελ. 596, 10 «Ψιλωτέον δὲ τὸ ἔρξαν ἀντὶ τοῦ κατέκλεισαν· τὸ γὰρ δασυνόμενον ἀντὶ τοῦ ἔθυσαν. Ἐτυμολογεῖται δὲ τὸ ἔρξαν ἀντὶ τοῦ ἔκλεισαν

ἀπὸ τοῦ εἴργω τὸ κωλύω, τὸ δὲ ἔρξαν ἀντὶ τοῦ ἔθυσαν ἀπὸ τοῦ ἔρδω τὸ θύω» (Ἴδε Λαρόχην ἐν τῷ *Die Homer. Textkr.* σελ. 258-9). Περὶ τοῦ εἶρξαι, κτλ. καὶ τοῦ εἶρξαι, κτλ. οὐδὲν νῦν λέγομεν.

Οὔτε δισύλλαβος ἐνεστὼς ἔργω (=ῥέζω) εὑρέθη οὔτε τρισύλλαβος ἐέργω. Παρὰ τῷ Ὁμήρῳ ἀπαντᾷ μέλλων ἔρξω, ἀόριστος ἔρξα, παρακείμενος ἔοργα καὶ ὑπερσυντέλικος ἐώργει. Τῶν παλαιῶν τινες, ὡς λέγει ὁ Εὐστάθιος, ὑπελάμβανον ὅτι ὁ παρακείμενος ἔοργα ἐγένετο ἐκ τοῦ ἐνεστῶτος ἔργω κατὰ πλεονασμὸν τοῦ Ε, ἔργω-ὄργα-ἔοργα. Πρβ. καὶ Ἀπολλών. περὶ Ἀντωνυμ. σελ. 74 β' «Τὸ Ε πλεονάζον ἐν δισυλλάβοις ἀναβιβάζει τὸν τόνον· ἔειπεν, ἔοργεν, ἔεδνα, ἔαδεν, εἰ πλεονασμός» (Ἴδε Λοβέκκιον ἐν Στοιχ. Μέρ. Α', σελ. 55-6). Οὐδαμῶς εὔλογος φαίνεται ἡ ὑπόληψις αὕτη οὖσα, ἄτοπος δ' εἶνε καὶ ἡ γνώμη τῶν δοξαζόντων ὅτι ἐκ τοῦ ἐέργω ἐσχηματίσθη ὁ περὶ οὗ ὁ λόγος παρακείμενος κατ' Ἰωνικὴν ἐκφορὰν ἀντὶ τοῦ ἤοργα, ἐέργω-ἤοργα-ἔοργα, ἀτοπωτάτη δ' ἡ τῶν νομιζόντων ὅτι ἐκ τοῦ ῥέζω παρήχθη παρακείμενος ἔροργα καὶ ἐξ αὐτοῦ κατὰ μετάθεσιν ἔοργα.

Ἐκ τῆς ῥίζης ἐργ ἤτοι Ϝεργ καὶ ἐκ τῆς ἐλπ ἤτοι Ϝελπ ἐσχηματίσθησαν οἱ παρακείμενοι ἔοργα-ϜέϜοργα καὶ ἔολπα-ϜέϜολπα. Ὁ Κόβητος ἀποδοκιμάζει τὴν ἐκφορὰν ἔϜοργα καὶ ἔϜολπα λέγων ἐν Συμμίκτ. Κριτ. σελ. 273 «In perfecto passivo notandus est Bekkeri constans error ἐϜέλμεθα, et ἐϜελμένοι ubique scribentis et ad eundem modum alibi passim ἔϜολπα, ἔϜοργα, ἔϜοικα, ἔϜερτο, ἐϜερμένον. Haec omnia perinde vitiosa sunt ac si quis pro λέλοιπα, πέποιθα, δέδηα, πέφηνα, σέσηπα, τέτηκα sim. vellet ἔλοιπα, ἔποιθα, caet. dicere» καὶ σελ. 275 «ἔϜοργα nihil est pro ϜέϜοργα, quasi dicas ἔδρομα pro δέδρομα» καὶ σελ. 373 «Perfectum igitur, quod praesentis temporis notionem habet, est ϜέϜολπα, non ἔϜολπα, ut aliquoties Bekkerus edidit. Sed non magis ἔϜολπα Graecum est (aut ἔϜοργα aut ἔϜοικα, quae et ipsa apud Bekkerum saepenumero leguntur) ac si quis pro μέμονα aut γέγονα vellet Ἔμονα et Ἔγονα dicere» καὶ σελ. 404 «Bekkerus ἔϜοργε, ἔϜοργας, ἐϜοργώς dedit contra certam analogiam et legem Graecitatis, quae nullam exceptionem admittit» (Πρβ. καὶ σελ. 419).

Περὶ τοῦ ὑπερσυντελίκου γράφει ὁ Εὐστάθιος σελ. 1187, 27 «Τὸ δὲ ἐώλπει μετάθεσιν ἔχει καὶ αὐτὸ χρόνου· ἔδει μὲν γὰρ ἐκ τοῦ ἔολπα τὸν ὑπερσυντέλικον εἶναι ἠόλπειν· οὕτω δὲ καὶ ἔοργα ἠόργειν· μεταπτώσει δὲ χρονικῇ συνεστάλη μὲν ἐν τούτοις ἡ ἄρχουσα, ἐξετάθη δὲ ἡ μετ' αὐτὴν κατά τινα ὡς εἰπεῖν μεταχώρησιν καὶ ἀντιπερίστασιν». Παρατηροῦμεν ἐν παρόδῳ ὅτι ἡ διὰ τοῦ ΕΙΝ ἐκφορὰ τοῦ ἑνικοῦ πρώτου προσώπου τοῦ ἐνεργητικοῦ ὑπερσυντελίκου ἀπᾴδει τῆς Ὁμηρικῆς συνηθείας, καθ' ἣν λέγεται πεποίθΕΑ, ἐτεθήπΕΑ, κτλ. Ὁ ὑπερσυντέλικος ἐώργει ἀπαντᾷ ἐν Ὀδυσσείας Δ, 693 «κεῖνος δ' οὔ ποτε πάμπαν ἀτάσθαλον ἄνδρα ἐώργει» καὶ Ξ, 289 «ὃς δὴ πολλὰ κάκ' ἀνθρώποισιν (ἤ: ἀνθρώπους) ἐώργει», ὁ δὲ ἐώλπει ἐν Ἰλιάδος Τ, 328 «πρὶν μὲν γάρ μοι θυμὸς ἐνὶ στήθεσσιν ἐώλπει» καὶ ἐν Ὀδυσσείας Υ, 328 «ὑμῖν θυμὸς ἐνὶ στήθεσσιν ἐώλπει» καὶ ἐν Φ, 96 «τῷ δ' ἄρα θυμὸς ἐνὶ στήθεσσιν ἐώλπει» καὶ ἐν Ω, 313 «θυμὸς δ' ἔτι νῶϊν ἐώλπει». Ὁ Βεκκῆρος ἐξέδωκεν «ἄνδρα FεFώργειν» καὶ «ἀνθρώπΟΥΣ εἰFώργειν» καὶ «ἐνὶ στήθεσσιν ἐFώλπειν» καὶ «νῶϊν ἐFώλπειν», ὁ δὲ Ναύκιος «ἄνδρα ἐόργει» (ἤτοι FεFόργει) καὶ «ἀνθρώπΟΥΣ ἐεόργει» (ἤτοι ἐFεFόργει), ὡς ἀνέγνω καὶ ὁ Δαβέσιος ἐν *Miscell. Crit.* σελ. 186, «καὶ ἐνὶ στήθεσσι ἐόλπει» (ἤγουν FεFόλπει). Σημειωτέον δ' ὅτι ἐν Ὀδυσσ. Υ, 328 φέρεται καὶ γραφὴ ἐόλπει. Ἐκ τῶν παρακειμένων FέFοργα καὶ FέFολπα δὲν δύνανται ἄλλοι ὑπερσυντέλικοι νὰ σχηματισθῶσιν ἢ ὁ (ἐ)FεFόργεα-(ἐ)FεFόργει καὶ ὁ (ἐ)FεFόλπεα-(ἐ)FεFόλπει (Ἴδε καὶ Δαβέσιον ἐν *Miscell. Crit.* σελ. 180 καὶ Λ. Μεϋῆρον ἐν *Vergl. Grammat.* Τόμ. Α', σελ. 907 ἐκδ. β' καὶ Λεουβῆνα ἐν *Enchir. Dict.Ep.* σελ. 456 καὶ 467). Ἐν Ὀδυσσείας Ω, 313 οὐδαμῶς ἐπιτρέπει τὸ μέτρον τὴν ἐκφορὰν FεFόλπει, «θυμὸς δ' ἔτι νῶϊν FεFόλπει»· ὅθεν ὁ Ναύκιος εἴκασε «θυμὸς δ' ἔτι ἔλπετο νῶϊν». Ὁ Κόβητος λέγει ἐν Συμμ. Κριτ. σελ. 374 «Omnem huiuscemodi correctionem respuit versiculus ω. 313 θυμὸς δ' ἔτι νῶΙΝ ἐFώλπει μίξεσθαι ξενίῃ. sed ea pars carminis conflata est eo tempore quum omnis τοῦ δίγαμμα et usus et memoria plane esset obsoleta et abolita». Περὶ τοῦ ἐώργει ἐποιήσατο λόγον καὶ ὁ Κούρτιος ἐν τῷ *Das Verb.* Τόμ. Α', σελ. 122 ἐκδ. β'.

Εἴδομεν ὅτι τὸ ῥῆμα ἔργω ἐξεφέρετο ὑπὸ τοῦ Ὁμήρου μετὰ τοῦ

δίγαμμα, Fέργω καὶ προσθέσει τοῦ Ε ἐFέργω. Ἀλλ' εἶνε ἄνευ αὐτοῦ προενηνεγμένος ὁ παρακείμενος ἐν Ἰλιάδος Π, 481 «ἔνθ' ἄρα τε φρένες ἔρχαται ἀμφ' ἀδινὸν κῆρ» καὶ ὁ ὑπερσυντέλικος ἐν Ρ, 354 «σάκεσσι γὰρ ἔρχατο πάντη» (Ἴδε Λ. Μεϋῆρον ἐν *Vergl. Grammat.* Τόμ. Α', σελ. 907 ἐκδ. β'. Πρβ. καὶ Κούρτιον ἐν τῷ *Das Verb.* Τόμ. Β', σελ. 167. ἐκδ. β'). Ὁ Ἑΰνιος γράφει ἐν τῇ ἐκδόσει τῆς Ἰλιάδος Τόμ. Ζ', σελ. 224 «Suboritur alia difficultas: cum ἔργω, εἴργω, ἐέργω, ubique digamma habeat — debebat esse Fέρχαται. atqui φρένες Fέρχαται hoc non admittunt. Si ita versus est antiquus, exceptionem facit; aut dicendum plures fuisse formas verbi» καὶ σελ. 344 «At enim versui duplex inesse video vitium prosodicum; primo quod σάκεσσι γὰρ ἔρχατο scriptum est, cum fuerit Fέρχατο. Nec defendi potest vitium altero loco Π, 481 φρένες ἔρχαται. nam versus ille ab interpolatore profectus erat. Probabile est, fuisse lectum antiquitus σάκεσσι δὲ ἔρχατο». Ὁ δὲ Χρίστιος λέγει ἐν τῇ ἐκδόσει τῆς Ἰλιάδος σελ. 160 «Fέργω Fεργάθω· digamma abiectum videtur in ἔρχαται Π 481. Ρ 354 et ἐρχατόωντο ξ 15, sed versui Ρ 571 ἥ τε καὶ ἐργομένη eiecta inutili τε et revocata sollemni forma ἐεργομένη digamma cum Bekkero restitui» καὶ σελ. 111 «Tradita forma ἔρχαται non magis quam ἔρχατο Ρ 354. ι 221 ferri potest, siquidem perfectum reduplicatione vel augmento carere nequit; qua de causa transcriptione veteris litteraturae emendata εἴρχαται scripsi, quod ex FεFέρχαται simili modo atque εἶδον ex ἔFιδον et εἱμένος ex FεFεσμένος et εἰρύαται ex FεFερύαται ortum esse duco». Ἐπισυνάπτομεν τούτοις τὰ ὑπὸ τοῦ Λεουβῆνος εἰρημένα ἐν Ἐγχειριδ. Λέξ. Ἐπικ. σελ. 471 «Perfecti et plusquamperfecti passivi traditas accepimus formas ἔρχαται Π 481 κ 288 et ἔρχατο Ρ 534 ι 221 ξ 73, quae reduplicatione carent et digamma ostendunt neglectum; sed errori deberi e vetusta litteratura nato et alii intellexerunt et Christ Prolegom. Il. p. 111: εἴρχαται *scripsi, quod ex* FεFέρχαται . . . *ortum esse duco* — Transitum parare videtur forma ἐέρχατο κ 241, sed Ε 89 pro ἐεργμέναι recipienda est Aristarchi lectio ἐερμέναι». Πρβ. καὶ σελ. 344-5.

Ὁ Δαβέσιος γράφει ἐν *Miscell. Crit.* σελ. 187 «Eodem fonte derivata primitus habebantur εwεργνυ, wεργαται, wεργατο; horum hodie locum occupant εεργνυ, ερχαται, ερχατο [Od. K, 238. 283. ΙΛ. Π, 481 ΟΔ. Ι, 221. Ξ, 73. ΙΛ. Ρ, 354.] Ista autem wερχαται et wερχατο augmentis non secus destituuntur atque βλημενος, βλητο; uti et wεσμενος, wεσται, wεστο; vulgo είμενος, έιται, έστο [Il. O, 308.]». Κατὰ τὴν γνώμην τοῦ Δαβεσίου οἱ τύποι ΒΛΗΤΟ καὶ ΒΛΗΜΕΝΟΣ εἶνε ἐστερημένοι τοῦ ἀναδιπλασιασμοῦ· καὶ ἔχει μὲν ἡ γνώμη αὕτη πλημμελῶς, ἀλλ' ἐξηνέχθη ὑπὸ τοῦ σοφωτάτου ἀνδρὸς ἐν βιβλίῳ ἐκδοθέντι τῷ 1745τῳ ἔτει. Θαυμαστὸν πάντως ὑπάρχει ἄν τις ἐν τοῖς καθ' ἡμᾶς χρόνοις περὶ τὰ Ἑλληνικὰ γράμματα σπουδάζων ὑπολαμβάνῃ ὅτι τὸ βλήμενος ἐγένετο κατ' ἀφαίρεσιν τοῦ ἀναδιπλασιασμοῦ, ὡς δοξάζει ὁ Δυντζῆρος ἐν *Homer. Abhandl.* σελ. 520 (1872) λέγων «Umgekehrt fällt die Redudlication weg in δέχαται, βλήμενος». Τὸ βλήμενος εἶνε μετοχὴ τοῦ ἀορίστου ἐβλήμην, οὗ φέρεται παρ' Ὁμήρῳ τὸ τρίτον πρόσωπον ἔβλητο καὶ ἄνευ αὐξήσεως βλῆτο· κεῖται δὲ παρ' αὐτῷ καὶ ἡ ἀπαρέμφατος βλῆσθαι καὶ ἡ ὑποτακτικὴ βλήεται καὶ ἡ εὐκτικὴ βλεῖο ἢ βλῇο. Ἐλέχθη δ' ὑπὸ τοῦ ποιητοῦ καὶ μετὰ τῆς ΞΥΝ προθέσεως ξύμβλητο-ξύμβληντο καὶ ξυμβλήμενος καὶ καθ' ὑποτακτικὴν ξύμβληται (ξυμβλῆται) - ξυμβλήεαι. Τὴν ἐκφορὰν βλεῖο ἀποδοκιμάζει ὁ Κόβητος ἐν *Nov. Lect.* σελ. 232 καὶ ἐν *Mnemos.* 1873, σελ. 38 καὶ 1875, σελ. 263 ἰσχυριζόμενος ὅτι τὸ ὑγιῶς ἔχον εἶνε βλῇο. Περὶ τοῦ δέχαται ἴδε Λεουβῆνα ἐν *Enchir. Dict. Homer.* σελ. 470.

Περὶ τοῦ ἐρχατόωντο ἀποφαίνεται ὁ Εὐστάθιος ἐν ταῖς εἰς Ὅμηρον Παρεκβολαῖς σελ. 1748 τέλ. «Τὸ δὲ ἐρχατόωντο καινῶς παρῆκται· προϋπάρχει μὲν γὰρ Ἰωνικὸν τὸ ἔρχατο, ἐξ αὐτοῦ δὲ γίνεται τὸ ἐρχατῶ οὐκ ἀγαθὸν ῥῆμα εἰς πεζὴν γραφήν». Οὐδαμῶς εὔλογος εἶνε ἡ γνώμη τοῦ Εὐσταθίου. Ὁ Λοβέκκιος λέγει ἐν τῷ Ῥηματικῷ σελ. 185 «De illis quidem Grammatici morose tacent, neque de ἐρχατόωντο, κατηπιόωντο et δυόωσι consilii sui copiam fecere. Illi in Prolegg. 552. apposui nomen ἐρχάτης et ἐρκάτη ab εἴργω derivatum, ut ab ἅπτω ἀπάτη, quo deducimur ad praesens ἐρχατάω, ut a ναιέτης ναιετάω, λαμπέτης (καλλιλαμπέτης, ἐριλαμ-

πέτις) λαμπετάω». Ὁ δὲ Λ. Μεῦηρος γράφει ἐν *Vergl. Gramm.* Τόμ. Α', σελ. 915 ἐκδ. β' «**Ergh, orgh** *einschlissen*, *umhegen*: ἔρχατος *Zaun*, *gehege* (bei Hesych), ἐρχατᾶν *einsperren* (Odyssee 14, 15: ἐρχατόοντο *sie wurden eingesperrt*)». Ἀλλά τινες πλημμελῆ τὴν ἐκφορὰν ἐρχατόωντο ὑπολαβόντες εἴκασαν «ἔρχατο πεντήκοντα σύες χαμαιευνάδες ἐντός» ἢ «πεντήκοντα σύες χαμαιευνάδες εἴρχατο νυκτός». Παρατιθέμεθα τὰ ὑπὸ τοῦ Λεουβῆνος γεγραμμένα ἐν Ἐγχειριδ. Λέξ. Ἐπικ. σελ. 345 «Gravius corrupta est forma ἐρχατόωντο ξ 15: πεντήκοντα σύες χαμαιευνάδες ἐρχατόωντο, ad quem locum ingeniosam coniecturam proposuit I. M. Hoogvliet Ϝέρχατο π. σ. χ. ἐντός, pro *aoristi* forma illud ἐϜέρχατο habens; nos εἴρχατο νυκτός tentavimus» καὶ σελ. 471 «Perabsurdam formam ἐρχατόωντο ξ 15 iure damnavit et acuta coniectura emendare conatus est Hoogvliet». Σημειωτέον δ' ὅτι ἐν τῷ Λεξικῷ τοῦ Ἡσυχίου φέρεται «ἘρχατόωντΑΙ: συνέχοντΑΙ».

Ἐγένετο λόγος ἐν τῷ ἡγουμένῳ Μέρει περὶ τοῦ ἐκ τοῦ θέματος ῥάζω σχηματισμοῦ τοῦ ἐρράδαται καὶ ἐρράδατο, παρετηρήθη δ' ὅτι καὶ παλαιοὶ γραμματικοὶ παρῆγον τοὺς τύπους τούτους ἐκ τοῦ ῥηθέντος θέματος. Ἐν τοῖς εἰς Ἰλιάδα Σχολίοις κεῖται Τόμ. Α', σελ. 432,38 «ἐρράδατ': ἀπὸ τοῦ ῥάζω» καὶ ἐν τοῖς Κραμήρου Παρισ. Ἀνεκδότοις Τόμ. Γ', σελ. 261, 9 «ἐρράδατ': Ἰωνικὸν ἀπὸ τοῦ ῥῶ ῥάζω» καὶ ἐν τῷ Μεγάλῳ Ἐτυμολογικῷ σελ. 377, 13 «Ἐρράδαται: Ἀπὸ τοῦ ῥάζω ῥάσω ὁ παθητικὸς παρακείμενος ἔρρασμαι ἔρρασται καὶ Ἰωνικῶς ἐρράδαται». Πρβ. καὶ Κραμ. Ἀν. Ὀξ. Τόμ. Δ', σελ. 197, 28. Ὁ Εὐστάθιος λέγει ἐν ταῖς εἰς Ὅμηρον Παρεκβολαῖς σελ. 441,2 «Τὸ δὲ οὐκ ἔχαδε—γίνεται ἀπὸ τοῦ χῶ τὸ χωρῶ—ὅθεν παράγωγον τὸ χάζω καθ' ὁμοιότητα τοῦ σχῶ σχάζω—κλῶ κλάζω, κρῶ κράζω, βῶ βάζω, φῶ φάζω, ῥῶ ῥάζω, ἐξ οὗ ἐν Ὀδυσσείᾳ τὸ ῥάσσατε δ' ὕδωρ καὶ ἐρράδαται τοῖχοι, βρῶ βράζω καὶ τὰ ὅμοια μονοσύλλαβα» καὶ σελ. 912, 23 «Τὸ δὲ θέμα τοῦ ἐρράδαται Ἰωνικοῦ ῥήματος ῥάζω φασὶν οἱ παλαιοί, ὅπερ τὸ ῥαίνω δηλοῖ, ἐξ οὗ καὶ ἐν Ὀδυσσείᾳ τὸ ῥάσσατε δ' ὕδωρ» καὶ σελ. 1887, 41 «Θέμα δὲ τοῦ ῥάσσατε ῥάζω, ἐξ οὗ ἐν τοῖς ἑξῆς τοῖχοι ἐρράδαται ὁμοίως τῷ ὠνο-

μάδαται καὶ τοῖς τοιούτοις. Ὡς γὰρ βῶ βάζω, οὕτω καὶ ῥῶ ῥάζω· ἐκ δὲ τοῦ τοιούτου ῥῶ καὶ τὸ ῥαίνειν γίνεται. Ὅθεν δὲ τὸ ῥάσσατε —ἐκεῖθεν καὶ τὸ παρὰ τῷ Δειπνοσοφιστῇ ῥάσμα, οἷον Δημήτριος ὁ Φαληρεὺς τάδε καὶ τάδε φαῦλα πράσσων ῥάσματα μύρων πίπτειν ποιῶν ἐπὶ γῆν—Ὅτι δὲ ἐκ τοῦ ῥάζειν γίνεται καὶ ὄνομα ὁ περιρρηδής ἐν τοῖς ἑξῆς φανεῖται». Πρβ. καὶ σελ. 1569, 1 «Εἰκὸς δὲ ἀπὸ τοῦ εἰρημένου σκάζω, οὗ δοκεῖ προϋπάρχειν τὸ σκῶ κατὰ τὸ σχῶ σχάζω, ῥῶ ῥάζω τὸ ῥαίνω καὶ τὰ ὅμοια, γενέσθαι κτέ.» καὶ σελ. 1895, 43 «Περὶ δὲ τοῦ ἐρράδαται, οὗ ῥάζω τὸ θέμα—προδεδήλωται ἐν τῷ ῥάσσατε. Δῆλον δ' ὅτι ὁ τὸ ἐρηρέδαται γνούς, ὃ ἐν τοῖς φθάσασιν ἐδηλώθη, ἐκεῖθεν εἴσεται καὶ τὴν κίνησιν τοῦ ἐρράδαται. Ἡρακλείδης δὲ ἀκριβέστερόν τι τῶν ἐκεῖ γεγραμμένων παραδιδοὺς διὰ καθαροῦ ἐκφέρεσθαι λέγει πληθυντικὰ Ἰωνικὰ κατὰ τὴν παρατέλευτον τὸ κεκλέαται, νενοέαται, εἴαται διὰ διφθόγγου καὶ ἥαται διὰ τοῦ ἦτα καὶ ὅσα τοιαῦτα, ὧν καὶ ἡ Ἰλιὰς μέμνηται. Ὅσα δὲ τῇ ΔΑ συλλαβῇ παραλήγονται, σύμφωνον πρὸ τοῦ ἄλφα ἔχειν φησὶν ἀρκτικὸν τῆς τελευταίας τοῦ ἐνεστῶτος· τοῦτο δὲ ἐπὶ μὲν τοῦ ἐρείδω ἐρηρέδαται ὀρθῶς εὐοδοῦται, ἐπὶ δὲ τοῦ ὀνομάζω ὠνομάδαται καὶ ῥάζω ἐρράδαται οὐκ ἄλλως ἂν ἔχοι ἀληθεύειν, εἰ μὴ διὰ τὴν τοῦ Ζ πρὸς τὸ Δ συγγένειαν τὴν μυριαχοῦ φαινομένην, ἵνα, ὥσπερ ἐξ ὀρθοῦ ἐρείδω ἐρηρέδαται, οὕτω καὶ ἐκ τοῦ δῆθεν ὀνομάδω καὶ ῥάδω ὠνομάδαται καὶ ἐρράδαται. Λέγει δ' ἐκεῖνος καὶ ὡς οὐκ ἔστιν ἀπὸ τοῦ ῥαίνω γενέσθαι τὸ ἐρράδαται· ἦν γὰρ ἄν, φησίν, ἐρράναται τοῖχοι, ἵνα ἦν πρὸ τοῦ ΤΑΙ (γρ. ΑΤΑΙ) τὸ Ν τὸ ἀρκτικὸν τῆς τελευταίας τοῦ ἐνεστῶτος, ὡς καὶ ἐπὶ τοῦ ἐρηρέδαται». Τύπος τοιοῦτος, οἷος ὁ ἐρράναται, οὐδείς ποτε ἐσχηματίσθη ἐν τῇ τῶν Ἑλλήνων φωνῇ. Περὶ δὲ τοῦ ῥάσμα, οὗ τὸν πληθυντικὸν ἀριθμὸν βλέπει τις ἐν τοῖς Δειπνοσοφισταῖς τοῦ Ἀθηναίου σελ. 542 γ' «ῥάσματά τε μύρων ἔπιπτεν ἐπὶ τὴν γῆν», παρατηροῦμεν ὅτι ἐγένετο ἐκ τοῦ ῥαίνω, ὡς τὸ φάσμα ἐκ τοῦ φαίνω καὶ τὸ μέλασμα ἐκ τοῦ μελαίνω καὶ τὸ συμπέρασμα ἐκ τοῦ συμπεραίνω, κτλ. Πρβ. καὶ ἥδυσμα, κάλλυσμα, κτλ.

Ὁ Λοβέκκιος λέγει ἐν τῷ Ῥηματικῷ σελ. 127 «in quibus dubium est utrum ῥαίνω (rigo) a ῥέω derivatum crediderit (Eustathius) an ut cetera a themate secundae conjugationis ῥάω, quod subolis loco reliquit aoristum ῥάσσατε». Ἡ προστακτικὴ ῥάσσατε

εἶνε πάντως παρηγμένη ἐκ τῆς ῥίζης ΡΑΔ ἢ ἐκ τοῦ θέματος ῥάζω. Εὐλογώτατα δὲ νομίζεται ὅτι ἐγένετο ἐξ αὐτοῦ καὶ ὁ παθητικὸς παρακείμενος ἐρράδαται καὶ ὁ ὑπερσυντέλικος ἐρράδατο. Φέρονται δ' ἐν τῇ Ἑλληνικῇ γλώσσῃ ἐνεστῶτες λήγοντες μὲν εἰς ΖΩ (-ΖΟΜΑΙ), ἔχοντες δὲ πρωτόθετον χαρακτῆρα τὸ στοιχεῖον Δ, ὃ ἐμφανίζεται ἐν ἄλλοις χρόνοις ἢ ἐν συγγενέσι λέξεσιν, οἷον

φράζω-φράζομαι, πέφραδον-ἐπέφραδον, φραδή, φραδής, ἀφραδής-ἀφραδέω-ἀφραδίη, πολυφραδής-πολυφραδέω-πολυφραδίη, κακοφραδής-κακοφραδίη, φράδμων, ἀφράδμων-συμφράδμων, κτλ., περιφραδής, κτλ. Εὐστάθ. Παρεκβ. εἰς Ὅμηρ. σελ. 135, 23 «Δῆλον δὲ ὅτι τοῦ περιφραδέως προϋπάρχει τὸ φραδής φραδέος ἀπὸ τοῦ φράζω, ὡς τὸ φραδέος νόου ἔργα τέτυκται. Ὅθεν σύνθετον ὁ παρὰ Σοφοκλεῖ ἀριφραδὴς ἀνὴρ καὶ ὁ πρὸς διαστολὴν αὐτοῦ βαρυνόμενος Ἀριφράδης τὸ κύριον». Πρβ. καὶ σελ. 1411, 40 καὶ σελ. 1570, 11 καὶ σελ. 1079, 45. Ἴδε καὶ Λ. Μεϋῆρον ἐν *Vergl. Grammat.* Τόμ. Α', σελ. 1049 ἐκδ. β' καὶ Λεουβῆνα ἐν *Enchirid. Dict. Epic.* σελ. 462. Νομίζει δ' οὗτος ὅτι ἐσφαλμένον εἶνε τὸ ἐπίθετον φραδής τὸ κείμενον ἐν Ἰλιάδ. Ω, 354 «φραδέος νόου ἔργα τέτυκται». Ὁ Δοιδερλῖνος γράφει ἐν τῷ Ὁμηρικῷ Γλωσσαρίῳ § 947, Τόμ. Β', σελ. 311 «Ein Perfect πέφρηδα liegt dem Namen Πεφρηδώ bei Hes. Th. 272 zu Grunde».

παίζω, παῖς-παιδός, παιδιά (παιδνός, περὶ οὗ ἴδε Κούρτιον ἐν *Grundz. d. Griech. Etym.* σελ. 590 ἐκδ. ε' καὶ πρβ. σελ. 653). Ἐκ τῆς ῥίζης ΠΑΙΔ ἐσχηματίσθη ὁ ἐνεργητικὸς ἀόριστος ἔπαισα καὶ προσέπαισα καὶ ὁ παθητικὸς παρακείμενος πέπαισται -πεπαίσθω-πεπαῖσθαι καὶ διαπεπαισμένη. Πρβ. καὶ παιστέον, συμπαίστης, κτλ. Ὁ Εὐστάθιος γράφει ἐν ταῖς εἰς Ὅμηρον Παρεκβολαῖς σελ. 1594, 45 «Τὸ δὲ παίσατε ἀντὶ τοῦ παίξατε ὡς ἀπὸ τοῦ παίζω παίσω, ὅθεν καὶ ἡ συμπαίστρια καὶ ὁ συμπαίστωρ Ἀττικῶς, ὡς τοῦ παίζω παίξω Δωρικοῦ ὄντος — Ἡ δὲ χρῆσις τοῦ τοιούτου παῖσαι καὶ παρὰ τῷ κωμικῷ· λέγει δὲ καὶ ὁ Ἡρόδοτος· οὗτος μὲν ὁ λόγος ἄλλως πέπαισται ὑπὸ Ἑλλήνων» καὶ ὁ Φρύνιχος ἐν τῇ Ἐκλογῇ σελ. 240 «Παῖξαι: Δωριεῖς διὰ τοῦ Ξ, ὁ δὲ Ἀττικὸς παῖσαι· καὶ παίσατε καὶ συμπαίστης διὰ τοῦ Σ ἐρεῖς».

Πρβ. καὶ Χοιροβοσκ. σελ. 646, 28 καὶ Μοῖριν σελ. 148 καὶ 293 καὶ Θωμ. Μάγιστρ. σελ. 271, 6 καὶ Τίμ. Σοφιστ. Λεξ. Πλάτ. σελ. 222 (Σουΐδ. σελ. 893 β′ Βεκκ.). Ἴδε Κόβητον ἐν Μνημοσ. 1875, σελ. 359 κέξ. καὶ σελ. 379 καὶ 1884, σελ. 434 καὶ σελ. 441. Καὶ ἄλλοι δ' ἐποιήσαντο λόγον περὶ τοῦ πράγματος. Οὐκ ἀγνοητέον δ' ὅτ παρὰ τῷ Ἡροδότῳ βιβλ. Δ′, 77 φέρεται καὶ γραφὴ «οὗτος μὲν ὁ λόγος ἄλλως πέπλασται ὑπ' αὐτῶν Ἑλλήνων», ἥτις εὐλόγως ἐνεκρίθη ὑπό τινων. Ὁ Κόβητος λέγει ἐν Μνημοσ. 1875, σελ. 359 «De Herodoto fallitur (Eustathius), apud quem IV. 77. libri meliores exhibent ἄλλως πέπΠΛΑΣται, rectissime; nam πέπαισται est *risus movendi causa fictus est*, quod cum loci sententia pugnat neque cum ἄλλως bene componitur».

ἕζομαι (καθέζομαι, κτλ., ἑζόμην, καθεζόμην-ἐκαθεζόμην, κτλ.), ἑδοῦμαι (καθεδοῦμαι), ἕδος, ἕδρα, ἑδριάομαι, ἕδρανον, ἑδώλιον (Πρβ. Λ. Μεϋῆρον ἐν *Vergl. Grammat.* Τόμ. Α′, σελ. 1051 ἐκδ. β′ καὶ Κούρτιον ἐν *Grundz. d. Griech. Etym.* σελ. 240 ἐκδ. ε′). Μετὰ ψιλοῦ πνεύματος εἶνε προενηγμένον τὸ ὄνομα ἔδεθλον-ἐδέθλιον, ὡς παρετηρήθη ὑπὸ τοῦ Λεντζίου ἐν Πνευματολ. σελ. 694 καὶ 738-9. Ἐγένετο δὲ περὶ τοῦ ὀνόματος τούτου λόγος ὑπό τ' ἄλλων καὶ ὑπὸ τοῦ Ὅθ. Σνειδήρου ἐν τῇ ἐκδόσει τῶν Καλλιμαχείων Τόμ. Α′, σελ. 178.

χέζω, κέχοδα (ἐγκέχοδα, ἐπικέχοδα), μυόχοδος-μυόχοδον. Ἐν τῷ Λεξικῷ τοῦ Ἡσυχίου φέρεται «Χόδανον: τὴν ἕδραν» καὶ «Χοδιτεύειν: ἀποπατεῖν».

ἐρίζω, ἐριδαίνω (ὅθεν ἐριδάντης-ἐριδάντας) ἐριδδήσασθαι ἢ ἐριδήσασθαι, ἐριδμαίνω. Εὐστάθ. Παρεκβ. εἰς Ὅμηρ. σελ. 1570, 9 «Τῆς δὲ τοῦ ζῆτα καὶ δέλτα πρὸς ἄλληλα μεταχωρήσεως παραδείγματα μυρία, ὧν κατὰ τοὺς παλαιοὺς καὶ τὸ ὀζμή ὀδμή, ἴζμεν, ἴδμεν, φράζω ἀφραδής· ἀναλόγως δὲ ἀριφραδής τὸ ἐπίθετον καὶ Ἀριφράδης βαρυτόνως πρὸς διαστολὴν τὸ κύριον. Ἔτι δὲ καὶ ἐρίζω ἐρίδω ἄχρηστον, ἀφ' οὗ ἐν χρήσει τὸ ἐριδμαίνω καὶ τὸ ἐριδαίνω».

κνίζω, κνίδη

κομίζω, κομιδή. Ὁ Λοβέκκιος γράφει ἐν τῷ Ῥηματικῷ σελ. 261 «Sed eadem terminatio transfertur ad paragoga, quibus hoc

tempus denegatum est ἁρμογή, βασταγή, ἰυγή, οἰμωγή et κομιδή ceteris memorabilius quia a numerosissimo genere verborum in ζω derivatorum, nihil simile nascitur, nisi forte huc pertinet Αἰκίδδα αἰσχύνη Λάκωνες Hes. ut Hemsterhusius corrigit pro αἴκουδα». Πρβ. καὶ Κούρτιον ἐν *Grundz. d. Grech. Etymol.* σελ. 653 ἐκδ. ε΄ «Das einzige Femininum auf -δη, das mit einem abgeleiteten Verbun auf -ζω im Präsens zusammenhängt, ist nach Lobeck (Phemat. 261) κομιδ-ή». Σημειωτέον δ' ὅτι ἐν τῷ Λεξικῷ τοῦ Ἡσυχίου κεῖται «Εὐκομιδής: εὖ ἠγμένος, εὐκόμιστος ἐν ἐπιμελείᾳ». Φέρεται δὲ παρὰ τῷ Ἡροδότῳ βιβλ. Δ΄, 53 κατά τινα μὲν τῶν ἀντιγράφων «ὃς νομάς τε καλλίστας καὶ εὐκομιδεστάτας κτήνεσι παρέχεται», κατ' ἄλλα δὲ εὐνομιδεστάτας. Εὐλόγως δ' ὑπὸ πολλῶν ἐγκρίνεται ἡ γραφὴ εὐκομιδεστάτας. Ἴδε Βαίριον εἰς Ἡρόδ. Τόμ. Β΄, σελ. 410 ἐκδ. β΄.

σχίζω, ἀσχιδής, διχιδής, τρισχιδής, κτλ. Πρβ. καὶ σχίδαξ, κτλ. (Ἴδε Λ. Μεϋῆρον ἐν *Vergl. Grammat.* Τόμ. Α΄, σελ. 1054 ἐκδ. β΄). Ἐν τῷ Λεξικῷ τοῦ Ἡσυχίου κεῖται «Σχίδα: σχίδος σινδόνος, πῆγμα» καὶ «Σχίδος: τὴν ἀπόσχισιν». Τὸ πῆγμα μετεβλήθη ὑπὸ τοῦ Πεάρσωνος ἐν *Adversar. Hesych.* σελ. 643, 24 καὶ τοῦ Λοβεκκίου ἐν *Paralipom.* σελ. 83 εἰς τὸ ῥῆγμα. Ἴδε Σμιδίτιον εἰς Ἡσύχ. Τόμ. Δ΄, σελ. 119. Ὁ Λοβέκκιος γράφει ἐν τῷ Ῥηματικῷ σελ. 261 «Itaque pro zeta succedit aut gamma ἅζω (ἅγαμαι) ἅγη, κριγή, κραυγή, aut delta φραδή, κνίδη, σχιδή (*scida* ἀπὸ τοῦ σχίζειν Charis, I. 18, 29. p. 59. b. Lindem.)».

ὄζω, ὄδωδα (ὀδωδή), ὀδμή, εὐώδης, κτλ.

κλύζω, κλυδάζομαι (ἐγκλυδάζομαι). Πρβ. Ἀπολλών. Ἀλεξ. περὶ Ἐπιρρ. σελ. 618, 18 «τοῦ Ζ καὶ τοῦ Δ ἰσοδυναμοῦντος σχεδόν, κλύζω κλύδων, κνίζω κνίδη, ἕζω ἕδος».

σκύζομαι, σκυδμαίνω. Εὐστάθ. Παρεκβ. εἰς Ὅμηρ. σελ. 1342, 39 «Πρωτότυπον δέ ἐστι τοῦ σκυδμαίνειν τὸ σκύζεσθαι, ὃ πολλαχοῦ κεῖται, ὡς καὶ τοῦ ἐριδμαίνειν τὸ ἐρίζειν».

Πρβ καὶ Λ. Μεϋῆρον ἐν *Vergl. Grammat.* Τόμ. Α΄, σελ. 168 ἐκδ. β΄. Ἄξια παραθέσεως ὑπολαμβάνομεν τὰ ὑπὸ τοῦ Εὐσταθίου γεγραμμένα ἐν ταῖς εἰς Ὅμηρον Παρεκβολαῖς σελ. 153, 22 «Τὸ δὲ ἐριδαίνω ἀπὸ τοῦ ἐρίζω παράγεται, τραπέντος καὶ ἐνταῦθα τοῦ Ζ εἰς

Δ κατὰ συγγένειαν, καθὰ καὶ ἐν τῷ ἕζω ἕδος, ῥέζω ἔρδω, σκύζω σκυδμαίνω, ὥσπερ καὶ ἐριδμαίνω· εὕρηται γὰρ ἐν χρήσει καὶ τοῦτο—Ἰστέον δὲ ὅτι κοινῶς παραδείγματα τῆς εἰς ἄλληλα μεταχωρήσεως τοῦ Δ καὶ τοῦ Ζ καὶ τὸ κνίζα κνίδη, ἁρμόζω ἁρμόδιον, φράζω ἀριφραδές καὶ φράδμων — ἴζμεν κατὰ τοὺς παλαιοὺς ἴδμεν — ὄζω, οὗ μέσος παρακείμενος ὄζωζα καὶ ὄδωδα, ὥσπερ καὶ χάζω κέχαδα, φράζω πέφραδα, ῥάζω τὸ ῥαίνω ἔρραδα, ὅθεν καὶ τὸ τοῖχοι ἐρράδαται, ἕζεσθαι καθεδεῖσθαι, χλάζω κέχλαδα παρὰ Πινδάρῳ — ὀκλάζω ὀκλαδίας δίφρος, ἕζω ἑδώλιον ἡ τῆς νηὸς κληίς· ἐκ δὲ τοῦ αὐτοῦ καὶ ἕδρα — καὶ ἱδρύω — ὄζω ὀδμή — κλύζω κλύδων». Πρβ. καὶ σελ. 441,2 «Τὸ δὲ οὐκ ἔχαδε δηλοῖ μὲν τὸ ὑπεχώρησε καὶ γίνεται ἀπὸ τοῦ χῶ τὸ χωρῶ — ὅθεν παράγωγον τὸ χάζω καθ' ὁμοιότητα τοῦ σχῶ σχάζω — Ἡ δὲ κατὰ μέσον παρακείμενον ἀναγνωστέον κέχαδεν ἢ κατὰ δεύτερον ἀόριστον ἔχαδε» καὶ σελ. 723, 47 «Τὸ δὲ οὐ κέχαδε χόλον ὡς ἐπὶ ἀγγείου εἴρηται— Ἡ δὲ κέχαδε μετὰ τοῦ Κ, ἵνα ᾖ μέσος παρακείμενος ἀπὸ τοῦ χῶ χάζω τὸ χωρῶ, ὡς φράζω πέφραδα, χλάζω κέχλαδα παρὰ Πινδάρῳ, ἢ ἔχαδε δεύτερος ἀόριστος τοῦ αὐτοῦ ῥήματος» καὶ Ἐτυμ. Μέγ. σελ. 403, 47 «Ἔφλαδον: Σημαίνει τὸ ἐσχίσθην ἢ ἐθλάσθην ἢ διερρήγνυντο, ὥς φησιν Αἰσχύλος· λινοφθόροι ὑφασμάτων λακίδες ἔφλαδον ὑπ' ἄλγεσιν. Παρὰ τὸ θλῶ κατὰ τροπὴν φλῶ παράγωγον φλάζω, ὡς χάζω ἔχαδον». Τοῦ ὀνόματος κνίζα ποιεῖται μνείαν ὁ Εὐστάθιος καὶ ἐν σελ. 1746, 14. Περὶ δὲ τοῦ ὀκλαδίας δίφρος γίνεται λόγος ὑπ' αὐτοῦ καὶ ἐν σελ. 1208, 12 «Γνωστὸν δὲ τῇ κοινότητι τὸ θλάσαι· ὡς γὰρ κλῶ κλάζω ὀκλάζω, ἐξ οὗ καὶ ὀκλαδίας δίφρος, οὕτω καὶ θλῶ θλάζω, ἐξ οὗ θλαδίας ταῦρος τροπῇ τοῦ Ζ εἰς Δ».

Ἀτοπώτατον εἶνε νὰ νομίζηται ὅτι τοῦ ὄδωδα προϋπῆρξε τὸ ὄζωζα· ἐρρήθη δ' ὑπὸ τοῦ Εὐσταθίου καὶ ὅτι ἐκ τοῦ ὀζμή ἐγένετο τὸ ὀσμή καὶ ἐκ τοῦ ἴζμεν τὸ ἴδμεν κατὰ τροπὴν τοῦ Ζ εἰς Δ. Περὶ τοῦ παρακειμένου κέχαδα γράφει ὁ Εὐστάθιος καὶ ἐν σελ. 1487, 5 «Τὸ δὲ κεχανδότα πλεονασμὸν ἔχει τοῦ Ν μετρικῶς· φύσει γὰρ δίχα τοῦ Ν ἐστίν, ὡς δηλοῖ τὸ κέχαδεν· οὐ γὰρ ἀπὸ τοῦ χαίνω ἀλλ' ἐκ τοῦ χάζω γίνεται. Χρῆσις δὲ τοῦ κέχαδεν ἐν τῷ Ἥρῃ δ' οὐ κέχαδε χόλον θυμός· εἰ γὰρ καὶ τινὲς βούλονται γράφειν ἔχαδε λόγῳ

δευτέρου ἀορίστου, ἀλλ' ἡ πλείων χρῆσις τῶν ἀντιγράφων κέχαδεν αὐτὸ οἶδεν». Ὁ παρακείμενος κέχαδε ἐξελέγχεται ἀσύστατος καὶ ἀπόβλητος ὤν. Ἡ ὀρθῶς ἔχουσα παρὰ τῷ Ὁμήρῳ ἐκφορὰ εἶνε «Ἥρῃ δ' οὐκ ἔχαδε στῆθος χόλον» (Ἰλ. Δ, 24 καὶ Θ, 461). Πρβ. καὶ «ὅσον κεφαλὴ χάδε φωτός» (Ἰλ. Λ, 462) καὶ «οὐδ' εὐρύς περ ἐὼν ἐδυνήσατο πάσας αἰγιαλὸς νῆας χαδέειν» (Ἰλ. Ξ, 34). Εἶνε δὲ τὸ ἔχαδον ἀόριστος οὐχὶ τοῦ χάζω ἀλλὰ τοῦ χανδάνω. Πρβ. ἀνδάνω -ἅδον-Ϝάδον ἢ εὔαδον (=ἔϜαδον ἢ ἔϜϜαδον), κτλ. Σημειωτέον δ' ὅτι ὑπάρχει καὶ ἀόριστος κέκαδον-κεκαδόμην, ὅστις ἀναφέρεται εἰς τὸν ἐνεστῶτα χάζω (-χάζομαι) ὑπὸ τοῦ Εὐσταθίου ἐν ταῖς εἰς Ὅμηρον Παρεκβολαῖς σελ. 502, 21 καὶ σελ. 847, 52 καὶ ὑπὸ τοῦ συγγραφέως τοῦ Μεγάλου Ἐτυμολογικοῦ σελ. 499, 14 καὶ ὑπ' ἀνωνύμου γραμματικοῦ ἐν τοῖς Κραμήρου Ὀξ. Ἀνεκδότοις Τόμ. Α', σελ. 244, 19 καὶ σελ. 255, 18 (Ἴδε καὶ Κυννῆρον ἐν Διεξοδ. Γραμματ. τῆς Ἑλλην. Γλώσσης Μέρ. Α', σελ. 844 ἐκδ. β', Μέρ. Α', β', σελ. 455 Βλ. Πρβ. δὲ καὶ Λοβέκκιον ἐν *Buttm. Ausf. Griech. Sprachl.* Τόμ. Β', σελ. 322 καὶ 323 καὶ ἐν Ῥηματ. σελ. 84 καὶ 85 καὶ Λ. Μεϋῆρον ἐν *Vergl. Grammat.* Τόμ. Α', σελ. 1033 ἐκδ. β'). Ὁ Λεουβὴν λέγει ἐν Ἐγχειριδ. Λέξ. Ἐπικ. σελ 462 «Fortasse κεχαδήσει, κεχαδών, κεχάδοντο fuit olim, hae enim legitimae forent formae». Ὅ τι εἴπομεν περὶ τοῦ παρακειμένου κέχαδα, τὸ αὐτὸ τοῦτο λέγομεν καὶ περὶ τὰ πέφραδα. Ὁ Εὐστάθιος γράφει ἐν ταῖς εἰς Ὅμηρον Παρεκβολαῖς σελ. 1416, 46 «Ὅτι τὸ πέφραδε ἀντὶ τοῦ εἰπέ ἢ μέσος παρακείμενός ἐστι τοῦ φράζω ἢ δεύτερος ἀόριστος φράδε καὶ κατὰ διπλασιασμὸν πέφραδε, οἷον μῦθον πέφραδε πᾶσι». Οὐδαμῶς εὔλογον εἶνε νὰ ὑπολαμβάνηται τὸ πέφραδε προστακτικὴ τοῦ παρακειμένου πέφραδα, ὅστις οὐδέποτε ὑπῆρξεν. Ἐκ τοῦ φράζω ἐσχηματίσθη ὑπὸ τοῦ ποιητοῦ δεύτερος ἀόριστος μετὰ διπλασιασμοῦ ἐπέφραδον-πέφραδον· τούτου δὲ προστακτικὴ εἶνε τὸ «μῦθον πέφραδε πᾶσι» (Ὀδ. Α, 273). Πρβ. πεφράδοι (Ἰλ. Ξ, 335), πεφραδέμεν (Ὀδ. Η, 49. Τ, 477). Ὑπὸ τοῦ Ἡσιόδου ἐλέχθη πεφραδέτην (Θεογον. 475). Τοῦ παρακειμένου κέχλαδα τὴν μετοχὴν κεχλαδώς βλέπει τις παρὰ τῷ Πινδάρῳ Ὀλυμπ. Θ', 2. Φέρεται δὲ παρ' αὐτῷ καὶ ὁ τύπος κεχλάδοντας Πυθ. Δ', 179 καὶ κεχλάδειν Ἀποσπ. 79, 5 Βεργκ. Ἔγραψε

δὲ κεχλάδειν ὁ Ἑρμαννὸς ἀντὶ τοῦ παραδεδομένου καχλάδων (Ἴδε Κραμῆρον εἰς Στράβ. Τόμ. Β', σελ. 380). Ἐν τῷ Λεξικῷ τοῦ Ἡσυχίου κεῖται «Κεχληδέναι: ψοφεῖν, προσλαλεῖν», περὶ οὗ ἐγένετο λόγος ὑπὸ τοῦ Λοβεκκίου ἐν τῷ Ῥηματικῷ σελ. 77. Φέρεται δὲ παρὰ τῷ Ἡσυχίῳ καὶ «Κεχλιδότα: ἀνθοῦντα», ἀνθ' οὗ ὁ Σμιδίτιος ἐξέδωκε κεχλΑδότα (Ἴδε Ἄλβερτον εἰς Ἡσύχ. Τόμ. Β', σελ. 242). Νομίζεται δ' ὑπό τινων ὅτι ἐρρήθη ὑπὸ τοῦ Αἰσχύλου χλήδοντα (Ἴδε Ναύκιον ἐν τῇ συλλογῇ τῶν Ἀποσπασμάτων τῶν Ἑλλην. Τραγικῶν σελ. 58, 178 ἐκδ. 6').

Ἐκ τοῦ ῥάζω νομίζει ὁ Εὐστάθιος ὅτι ἐγένετο τὸ ἐπίθετον περιρρηδής νοῶν αὐτὸ ἀντὶ τοῦ ἐρραντισμένος αἵματι. Λέγει ὁ Εὐστάθιος σελ. 1920, 30 «Περιρρηδὴς δὲ ὁ ἐρραντισμένος αἵματι, ὡς ἀπὸ τοῦ ῥάζω, περὶ οὗ προείρηται, οὗ δεύτερος ἀόριστος ἔρραδον, ὅθεν ὁ περιρρηδής. Εὕρηται δὲ καὶ ἀμφιρρηδής ἐν ῥητορικῷ λεξικῷ καθ' ὁμοιότητα τούτου λεχθέν». Οὐχὶ διάφορον γνώμην τῆς τοῦ Εὐσταθίου περὶ τοῦ ἐπιθέτου τούτου ἀποφαίνεται ὁ Δοιδερλῖνος ἐν τῷ Ὁμηρικῷ Γλωσσαρίῳ § 2313, Τόμ. Γ', σελ. 239. Ἐν τοῖς εἰς Ὀδύσσειαν Σχολίοις φέρεται σελ. 708, 10 «Περιρρηδής: περικλινής» καὶ «Περιρρηδής: περικλασθείς ἢ περιρραγείς—ἢ περιρρυείς ἢ περιφερής» (Πρβ. καὶ Ἐτυμ. Μέγ. σελ. 664, 39). Διὰ τοῦ περιφερής ἡρμήνευε τὸ περὶ οὗ ὁ λόγος ἐπίθετον καὶ ὁ Ἀρίσταρχος, ὡς εἶνε ἡμῖν παραδεδομένον ὑπ' Ἀπολλωνίου τοῦ σοφιστοῦ ἐν τῷ Ὁμηρικῷ Λεξικῷ σελ. 130, 9 «Ὁ δὲ Ἀρίσταρχος στροβηθεὶς περιφερὴς ἔπεσε τῇ τραπέζῃ ὡς περικλασθῆναι περὶ αὐτήν». Ὁ Λοβέκκιος γράφει ἐν τοῖς Παραλειπομένοις σελ. 156 «neque impediam, si quis ῥαδές τὸ ἀμφοτέρως (ἀμφοτέρωσε) κλινόμενον Hes. ἀμφιῤῥηδής et περιρρηδής cum verbo ῥέω (ruo?), ῥέπω, ῥίπτω, ἐρείπω cognata putet». Κατὰ τὸν Δυντζῆρον παρήχθη τὸ περιρΡΗΔής ἐκ τῆς αὐτῆς ῥίζης, ἐξ ἧς τὸ ῬΑΔινός (Ἴδε Κούρτιον ἐν *Grundz. d. Griech. Etym.* σελ. 352 ἐκδ. ε'. Πρβ. καὶ Λεξ. Ὁμηρ. Ἐβελιγγ. Τόμ. Β', σελ. 172).

Ὑπὸ τοῦ Χοιροβοσκοῦ λέγεται «Ἐὰν δὲ ἄλλο σύμφωνον εὑρεθῇ πρὸ τοῦ Τ, εἰ ὅλως καὶ γίνεται Ἰωνικὸς παρακείμενος, δηλονότι τρί-

του προσώπου πληθυντικοῦ, φυλάττεται τὸ σύμφωνον, οἷον κέκαρται κεκάραται, τέτιλται τετίλαται. Πρόσκειται δὲ εἰ ὅλως καὶ γίνεται Ἰωνικὸς παρακείμενος, ἐπειδὴ ἐπὶ τούτων οὐκ ἐφάνησαν ποιήσαντες οἱ Ἴωνες τρίτα πληθυντικά· οὐδὲ γὰρ ἐφάνησαν εἰπόντες κεκάραται καὶ τετίλαται». Δὲν ἐσχηματίσθη μὲν κεκάραται καὶ τετίλαται, ἀλλ' ἐρρήθη ὑπὸ τοῦ Ὁμήρου ἀγηγέρατο καὶ ὑπὸ τοῦ Ἡσιόδου ἐστάλατο καὶ ὑπὸ τοῦ Ἡροδότου διεφθάρατο καὶ ἐστάλατο· ἔτι δ' ὑπὸ τοῦ Θουκυδίδου ἐφθάραται. Ἀπαντῶσι δὲ καὶ ἐν τῷ μεταγενεστέρῳ ἑλληνισμῷ τοιοῦτοι τύποι. Ἐν τοῖς Κραμήρου Ὀξ. Ἀνεκδότοις φέρεται «Εἰ δὲ ἀμετάβολον ᾖ πρὸ τοῦ Τ, τοῦτο φυλάττεται ἐξ ἀνάγκης, ὡς παρὰ τὸ ἀγείρω ἤγερκα, Ἀττικῶς ἀγήγερται καὶ Ἰακῇ παραγωγῇ ἀγηγέραται καὶ ὁ ὑπερσυντέλικος ἀγηγέρατο καὶ στέλλω ἔσταλκα ἔσταλται ἐστάλαται».

Λέγει δὲ καὶ τάδε ὁ Χοιροβοσκός. «Καλῶς δὲ πρόσκειται ἀπὸ βαρυτόνων διὰ τὸ τετέλεσται καὶ γεγέλασται· ταῦτα γὰρ εἰ καὶ ἔχουσι τὸ Σ πρὸ τοῦ Τ, ἀλλ' οὖν, ἐπειδὴ οὐκ εἰσὶν ἀπὸ βαρυτόνων θεμάτων ἀλλ' ἀπὸ περισπωμένων—οὐ τρέπουσιν οἱ Ἴωνες τὸ Σ πρὸ τοῦ Τ εἰς τὸ σύμφωνον τοῦ μέσου παρακειμένου, λέγω δὲ εἰς τὸ Λ τοῦ γέγελα καὶ τέτελα· οὐδὲ γὰρ λέγουσι γεγέλαται καὶ τετέλαται· ἀλλ' οὐδὲ ποιοῦσιν ἐπὶ τῶν τοιούτων οἱ Ἴωνες ἴδιον τρίτον πληθυντικόν, ἀλλὰ γεγελασμένοι εἰσίν καὶ τετελεσμένοι εἰσίν ὁμοίως τῇ κοινῇ διαλέκτῳ». Τῶν παθητικῶν παρακειμένων καὶ ὑπερσυντελίκων τῶν παρηγμένων μὲν ἐκ περισπωμένων ῥημάτων, ἐχόντων δὲ Σ πρὸ τῆς καταλήξεως τὸ τρίτον πληθυντικὸν πρόσωπον οὐδέποτ' ἔλαβε τὸν Ἰωνικὸν καλούμενον τύπον. Εἰδεχθῆ δὲ πλάσματα εἶνε οἱ παρακείμενοι γέγελα καὶ τέτελα.

Ἐν Ἀθήναις τῇ 15 Ὀκτωβρίου 1897.

ΚΩΝΣΤ. Σ. ΚΟΝΤΟΣ

Διορθώσεις καὶ προσθῆκαι.

σελ. 65 τέλ. γραπτέον: Πᾶς τις βλέπει ὅτι οὔτ' ἐν τῷ Λεξικῷ τοῦ Κούμα οὔτ' ἐν τῷ τοῦ Γαζῆ γίνεται μνεία τῆς κατ' ἀρσενικὸν γένος ἐκφορᾶς τοῦ περὶ οὗ ὁ λόγος ὀνόματος.

σελ. 106, 20 προσθετέον: Παρὰ τῷ Παυσανίᾳ βιβλ. Θ', κε', 1 ἄλλα μὲν τῶν ἀντιγράφων ἔχουσι «τοῦ καρποῦ δὲ ὄντος πεπείρου», ἄλλα δὲ «τοῦ καρποῦ δὲ ὄντος ὡραίου». Πρβ. βιβλ. Γ', κϐ', 2 «βότρυν ἐνταῦθα ἀνευρίσκουσιν ὡραῖον».

σελ. 159, 15 γραπτ.: καὶ ῥήσεως μνεία· καὶ σελ. 300, 24: quaedam· καὶ σελ. 304, 22: Γ', σελ. 514.

σελ. 305, 14 γραπτ.: Δίων ὁ Κάσσιος φιληδῶν τῇ Ἰωνικῇ ἢ ἀρχαϊκῇ ἐκφορᾷ τοῦ τρίτου πληθυντικοῦ προσώπου τοῦ παθητικοῦ παρακειμένου καὶ ὑπερσυντελίκου ἐσχημάτισε καὶ ἐκ τοῦ ἀπεδεδείγ-μην τρίτον πληθυντικὸν πρόσωπον ἀπεδεδείχ-ατο· λίαν δ' ἐπίμεμπτος κατὰ τὴν ἡμετέραν γνώμην κτέ.

σελ. 308, 19 προσθ.: καὶ Ζ', 108.

σελ. 310, 7 προσθ.: ᾧ ἐμφερὲς τὸ ὑπελέλειπτο, ὃ ἔχουσι πάντα τἀντίγραφα ἐν βιβλ. Α', 116 (ὑπελέλειπτο-ὑπελέλΙπτο).

σελ. 318, 23 γραπτ.: Ἡρόδ. Α', 68. 76.

σελ. 322, 7 προσθ.: καὶ Β', 15 «ἔδεέ σφεας ἐς διάπειραν τῶν παιδίων ἰέναι, τίνα γλῶσσαν πρώτην ἀπήσουσι».

σελ. 328, 19 γραπτ.: 42 καὶ 44 καὶ 50.

σελ. 328, 20 γραπτ.: Β', 40 καὶ 47 κτέ.

σελ. 328, 23 γραπτ.: Β', 42.

σελ. 328, 30 προσθ.: ἀναισίμωνται Β', 144.

σελ. 328, 31 προσθ.: ἐστεφάνωντο Ζ', 55.

σελ. 338, 8 προσθ.: Ἀλλ' ὑπάρχει γνώμη, καθ' ἣν τὸ ὄνομα Εἵλως δὲν εἶνε ἐθνικὸν ἀλλὰ τοῦ ῥήματος ἑλεῖν παράγωγον· ἐκαλοῦντο δ' ἰδίως Εἵλωτες ἢ εἵλωτες οἱ δοῦλοι τῶν Λακεδαιμονίων, ὡς πενέσται οἱ τῶν Θεσσαλῶν. Ὅπως δ' ἂν ἔχῃ τὸ πρᾶγμα, ἐπειδὴ τὸ εἵλως συνωνυμεῖ τὸ δοῦλος, ἐπάναγκες φαίνεται τὸ ῥῆμα, εἰς ὃ ἀναφέρεται ἡ ὑπὸ τοῦ Σουίδα μνημονευομένη μετοχή, νὰ παραβληθῇ τῷ καταδουλίζομαι. Πρβ. καὶ ἀπελευθερίζω (ἀπελευθερίξαντας),

Ὡς δ' ἐλέχθη δουλεύω, οὕτω καὶ εἱλωτεύω. Ἰσοκράτ. Πανηγυρ. 131 «τῇ μὲν αὐτῶν πόλει τοὺς ὁμόρους εἱλωτεύειν ἀναγκάζουσι». Πρβ. καὶ Ἐπιστ. Γ', 5 «ὅταν τοὺς μὲν βαρβάρους ἀναγκάσῃς εἱλωτεύειν τοῖς Ἕλλησι».

σελ. 357, 21 προσθ.: καὶ 1881, σελ. 362.

σελ. 358, 26 γραπτ.: ὥστ' οὐδὲν σχεδὸν τῶν ἐν αὐτῇ ἀποβαίνει εὔγνωστον.

σελ. 364, 24 γραπτ.: ἀμφιαχυῖα (Ἰλ. Β, 316: ἀμφιαχυῖαν, ὃ ὁ Ἀρήνσιος μετέβαλεν εἰς τὸ ἀμϜεϜαχυῖαν, ὁ δὲ Λεουβὴν εἰς τὸ ἀϜϜεϜαχυῖαν).

σελ. 364, 26 γραπτ.: συγγενὲς τῷ ταράσσω καὶ θράσσω, ἃ ἔχουσι πρωτόθετον χαρακτῆρα τὸ στοιχεῖον Χ. Σημειωτέον δ' ὅτι κτέ.

ΠΟΙΚΙΛΑ

1. **Ἀτεχνῶς — ἀτέχνων.**

Ἀξιόλογος πραγματεία, ἣν ἐφιλοπόνησεν ὁ Car. Brandstätter, ἐξεδόθη ἐν τῷ περιοδικῷ συγγράμματι *Leipziger Studien* Τόμ. ΙΕ', σελ. 129-274 ἐπιγραφομένη DE NOTIONUM ΠΟΛΙΤΙΚΟΣ ET ΣΟΦΙΣΤΗΣ USU RHETORICO.

Ἐν τῇ πραγματείᾳ ταύτῃ μνημονεύεται (σελ. 253) ἡ ῥῆσις ἥδε Κλήμεντος τοῦ Ἀλεξανδρέως (Στρωμ. Α', γ', 22) «οἱ κακοδαίμονες σοφισταὶ τῇ σφῶν αὐτῶν στωμυλλόμενοι τερθρείᾳ ἀμφὶ τὴν διάκρισιν τῶν ὀνομάτων καὶ τὴν ποιὰν τῶν λέξεων σύνθεσίν τε καὶ περιπλοκὴν τὸν πάντα πονούμενοι βίον τρυγόνων ἀναφαίνονται λαλίστεροι... ποταμὸς ἀτέχνων ῥημάτων, νοῦ δὲ σταλαγμός».

Γίνεται δὲ παρατήρησις περὶ τοῦ ἀτέχνων ἔχουσα οὑτωσί· «Hoc adiectivum in hoc sententiarum nexu quid sibi velit, non assequor: aut exspecto e contrario εὐτέχνων aut scribendum puto ἀτέχνως, quod adverbium in comparationibus saepius locum habet».

Ἡ ἀληθὴς γραφὴ εἶνε «ποταμὸς ἀτεχνῶς ῥημάτων», ἣν ἀπο-

κατέστησε πρὸ πολλοῦ ὁ Κόβητος ἐν τῷ Λογίῳ Ἑρμῇ Τόμ. Α', σελ. 232. Παρατιθέμεθα τὰ ὑπὸ τοῦ μεγάλου κριτικοῦ γεγραμμένα. Ἀλλ' οὐδὲ νῦν τὸ χωρίον διακεκάθαρται. Τίνα γὰρ λέγει ῥήματα ἄ τ ε χ ν α; μάλιστα δὲ ἐν τοῖς κεκαλλιεπημένοις ἐκείνοις λόγοις; Τί οὖν; Γραπτέον· «ποταμὸς ἀ τ ε χ ν ῶ ς ῥημάτων, νοῦ δὲ σταλαγμός». Πολλάκις ὁ Κλήμης τῷ ἀ τ ε χ ν ῶ ς οὕτως ἐχρήσατο, ὡς σελ. 174: «παραπλήσιος οὖν οὗτος ἀ τ ε χ ν ῶ ς τῷ ἐγγαστριμύθῳ καλουμένῳ».

Πολλὰ παραδείγματα τοῦ ἐπιρρήματος ἀτεχνῶς ἔχει τις νὰ καταλέξῃ ἔκ τε τοῦ δοκίμου καὶ τοῦ ἀδοκίμου ἑλληνισμοῦ· ἀπαντᾷ δ' ἐν τῇ Ἑλληνικῇ γλώσσῃ καὶ τὸ ἀτέχνως, ὃ διάφορον τοῦ ἀτεχνῶς ἔννοιαν ἐμφαίνει, καθὰ παρετήρησαν καὶ παλαιοὶ γραμματικοί. Οὐχὶ δ' ἅπαξ ἢ δὶς συνεχύθησαν ὑπὸ τῶν βιβλιογράφων τὸ περισπώμενον ἐπίρρημα καὶ τὸ παροξύτονον, ὡς μέλλομεν ἀλλαχοῦ νὰ παραστήσωμεν. Ἐνθάδε δηλοῦμεν ὅτι παρ' Ἀλεξάνδρῳ τῷ Ἀφροδισιεῖ περὶ Κράσ. καὶ Αὐξήσ. ΙΑ' (Συμπληρ. Ἀριστοτ. Τόμ. Β', β', σελ. 226, 24 κέξ.) κεῖται «πῶς δ' οὐκ ἀνάξια τῆς θείας προλήψεως τό τε τὸν θεὸν διὰ πάσης τῆς ὑποκειμένης πᾶσιν ὕλης κεχωρηκέναι λέγειν—καὶ ποιεῖν τὸν θεὸν δημιουργὸν σκωλήκων τε καὶ ἐμπίδων, ἀτέχνως ὥσπερ κορόπλαθόν τινα (γρ.: κοροπλάθον τινὰ) τῷ πηλῷ σχολάζοντα καὶ πᾶν τὸ δυνάμενον ἐξ αὐτοῦ γενέσθαι τοῦτο ποιοῦντα;». Ἐπειδὴ δ' οὐδαμῶς ἁρμόζει τῷ λόγῳ τὸ ἀτέχνως, τουτέστιν οὐ τεχνικῶς, ἀναγκαίως ἔχει ν' ἀναγνωσθῇ ἀτεχνῶς. Εἶνε δὲ καὶ ἐν τοῖς Ἠθικοῖς τοῦ Πλουτάρχου γεγραμμένον σελ. 672 ε' (σελ. 817, 16 Διδ.) «πάλαι γε μὴν ἐδόκεις μὴ πάνυ τι συμφέρεσθαι μηδ' ἐπαινεῖν τοὺς οὐδὲν ἴδιον (εἶναι) τῇ ψυχῇ τερπνὸν οὐδὲ χαρτὸν οὐδ' αἱρετὸν ὅλως ἀλλ' ἀτέχνως τῷ σώματι παραζῶσαν αὐτὴν οἰομένους τοῖς ἐκείνου συνεπιμειδιᾶν πάθεσι κτέ.» ἀντὶ τοῦ ἀτεχνῶς, ὃ βλέπει τις ἐν σελ. 707 β' (σελ. 841, 43) «ὁ δὲ προσῆλθεν ἀτεχνῶς σκιὰ προβαδίζουσα σώματος» καὶ ἀλλαχοῦ. Τοὐναντίον δ' ἐν σελ. 743 ε' (σελ. 908, 21) φέρεται «οὐ φαύλων οὐδὲ μικρῶν τυγχάνοντες, ἂν τεχνικῶς τοῦτο πράττωμεν· ἂν δ' ἀπείρως καὶ ἀτεχνῶς, ἀστοχοῦντες» ἀντὶ τοῦ ἀτέχνως.

2. Τοῦ νῦν ἡμῖν προκειμένου (ἐν) τῷ λόγῳ παιδίου.

Παρὰ τῷ Γαληνῷ Τόμ. Ϛ', σελ. 53 ἀπαντᾷ «Τοιοῦτον δὲ καὶ φύσει ἐστὶ τὸ σῶμα τοῦ νῦν ἡμῖν προκειμένου τῷ λόγῳ παιδίου, μέσον ἁπασῶν τῶν ὑπερβολῶν».

Οὐχὶ μόνην τὴν δοτικὴν τῷ λόγῳ ὁ Γαληνὸς θεὶς ἀλλὰ τῇ προθέσει ἘΝ αὐτὴν συντάξας εἶπε «τὸ σῶμα τοῦ νῦν ἡμῖν προκειμένου ἐν τῷ λόγῳ παιδίου», ὡς ἐν πολλοῖς ἄλλοις τόποις, οἷον

Τόμ. Β', σελ. 382 «τῆς νῦν ἐν τῷ λόγῳ προκειμένης φλεβός» καὶ σελ. 412 «τῆς προκειμένης ἐν τῷ λόγῳ τῷδε φλεβός» καὶ σελ. 450 «τῶν γε νῦν ἐν τῷ λόγῳ προκειμένων μυῶν» καὶ σελ. 469 «τὸν γάρ τοι προκείμενον ἐν τῷ λόγῳ μῦν ἀποτεμὼν τοῦ πρώτου σπονδύλου κτέ.» καὶ σελ. 478 «τοῦ νῦν ἡμῖν ἐν τῷ λόγῳ προκειμένου» καὶ σελ. 814 «τῆς συζυγίας τῆς νῦν ἐν τῷ λόγῳ προκειμένης».

Τόμ. Γ', σελ. 562 «τὸ σῶμα τὸ προκείμενον ἐν τῷ λόγῳ νῦν» καὶ σελ. 564 «τὸ προκείμενον ἐν τῷ λόγῳ τρῆμα» καὶ σελ. 572 «τοῖς προκειμένοις ἐν τῷ λόγῳ μυσίν».

Τόμ. Δ', σελ. 348-9 «τὸ προκείμενον ἐν τῷ λόγῳ μόριον».

Τόμ. Ϛ', σελ. 39 «ὅ γε νῦν ἡμῖν προκείμενος ἐν τῷ λόγῳ παῖς» καὶ σελ. 156 «τοῦ προκειμένου ἐν τῷ λόγῳ μειρακίου» καὶ σελ. 168 «τὸ προκείμενον ἐν τῷ νῦν λόγῳ σῶμα» καὶ σελ. 184 «ὁ προκείμενος ἐν τῷ λόγῳ νεανίσκος» καὶ σελ. 213 «τοῦ νῦν ἡμῖν ἐν τῷ λόγῳ προκειμένου νεανίσκου» καὶ σελ. 219 «τὸ προκείμενον ἐν τῷ λόγῳ σῶμα» καὶ σελ. 228 «κατά γε τὸ προκείμενον ἐν τῷ νῦν ἐνεστῶτι λόγῳ σῶμα» καὶ σελ. 283 «τὸ δὲ προκείμενον ἐν τῷ παρόντι λόγῳ φάρμακον» καὶ σελ. 397 «τὸ δὲ προκείμενον ἐν τῷ νῦν λόγῳ σῶμα».

Τόμ. Η', σελ. 149 «τὸ προκείμενον ἐν τῷ λόγῳ πάθος».

Τόμ. Ι', σελ. 616 «ἦν δ' ἐν τῷ νῦν λόγῳ προκείμενον» καὶ σελ. 708 «τὸ προκείμενον ἐν τῷ λόγῳ λουτρόν» καὶ σελ. 746 «τὸν προκείμενον ἐν τῷ λόγῳ πυρετόν».

Τόμ. ΙΑ', σελ. 302 «ὅπερ οὐκ ἦν ἡμῖν προκείμενον ἐν τῷ παρόντι λόγῳ».

Τόμ. ΙΓ', σελ. 274 καὶ 704 «τὸ προκείμενον ἐν τῷ λόγῳ φάρμακον» καὶ σελ. 867 «τὸ νῦν ἡμῖν προκείμενον ἐν τῷ λόγῳ φάρμακον».

Τόμ. ΙΖ', α', σελ. 636 «τὴν—προκειμένην ἐν τῷ λόγῳ γυναῖκα».

Τόμ. ΙΗ', β', σελ. 1011 «ὁ προκείμενος ἐν τῷ λόγῳ μῦς».

Παρατηρητέον δ' ὅτι ἀντὶ τῆς μετοχῆς τοῦ προκεῖσθαι ποιεῖται ἐνίοτε ὁ Γαληνὸς χρῆσιν τῆς τοῦ ὑποκεῖσθαι, οἷον Τόμ. Ϛ', σελ. 184 «ὁ ὑποκείμενος ἄνθρωπος ἐν τῷ λόγῳ» καὶ σελ. 203 «ὁ ὑποκείμενος ἐν τῷ λόγῳ νεανίσκος» καὶ σελ. 223 «ὁ νῦν ἡμῖν ὑποκείμενος ἐν τῷ λόγῳ νεανίσκος» καὶ σελ. 257 «τῆς ὑποκειμένης ἐν τῷ λόγῳ φύσεως» καὶ Τόμ. Ι', σελ. 520 «τὸν ὑποκείμενον ἄρρωστον ἐν τῷ λόγῳ» καὶ σελ. 846 «τοὺς νῦν ὑποκειμένους ἐν τῷ λόγῳ».

Ἐλέχθη δ' ὑπὸ τοῦ Γαληνοῦ καὶ «τὰ προκείμενα κατὰ τὸν λόγον φάρμακα» ἐν Τόμ. ΙΒ', σελ. 455.

3. Ἐφελκυστικὸν Ν.

Ἐν τῇ Γαισφορδείῳ ἐκδόσει τοῦ Μεγάλου Ἐτυμολογικοῦ σελ. 2367 κεῖται παρατήρησις τοῦ Συλβουργίου ἔχουσα ὧδε· «ἐφελκυστικόν ἐστι τὸ ν ἐν τῷ γ' προσώπῳ 438, 50. an ἐφελκυστόν ἐστι: active namque ἐφελκυστικόν ἐστι τοῦ ν 431, 22».

Παραδείγματα τῆς χρήσεως, καθ' ἣν τὸ Ν καλεῖται ἐφελκυστικόν, ἔχομεν νὰ μνημονεύσωμεν τάδε.

Χοιροβοσκ. σελ. 531, 34 «τὸ τύπτε οὐ δύναται ἐφελκυστικὸν ἔχειν τὸ Ν».

Χοιροβοσκ. (ἢ Ψευδοχοιροβοσκ.) Ἐπιμερ. τοῦ Ψαλτηρ. σελ. 30, 3 «τὸ Ν ἐφελκυστικόν ἐστιν ἐν τοῖς τρίτοις προσώποις».

Χοιροβοσκ. (ἢ Ψευδοχοιροβοσκ.) ἐν Θησ. Ἄλδ. Μανουτ. Φύλλ. 216, 2 «περὶ τοῦ ἐφελκυστικοῦ Ν, ἤγουν τοῦ τιθεμένου ἐν συνεπείᾳ λόγου διὰ τὸ ἀχασμώδητον» καὶ ἐν τοῖς ἑξῆς «καὶ ἐν ἀντωνυμίαις ἐφελκυστικὸν τὸ Ν» καὶ «τινὲς καὶ ἐν τοῖς ἐπιρρήμασι τῷ ἄνωθεν, κάτωθεν, οὐρανόθεν, γῆθεν ἐφελκυστικὸν λαμβάνουσι τὸ Ν». Ἴδε Μαασσῆνα ἐν *Leipz. Stud.* Τόμ. Δ', σελ. 40-1.

Σουΐδ. λ. μίν «τὸ δὲ Ν ἐφελκυστικόν ἐστιν ἐν τοῖς τρίτοις προσώποις».

Τζέτζ. Σχολ. Λυκόφρ. 482, σελ. 639 «τὰ ἐπιρρήματα τὸ Ν ἐφελκυστικὸν ἔχουσι».

Μοσχόπουλ. Ἐρωτήμ. ἐν Γραμματ. Ἑλλην. Τευβν. Μέρ. Δ΄, Τόμ. β΄, σελ. XLIII, 33 «τὸ γὰρ Ν ἐφελκυστικόν ἐστιν ἐν τοῖς τρίτοις προσώποις τῶν ῥημάτων».

Μάξ. Πλανούδ. ἐν Βαχμ. Ἀνεκδ. Τόμ. Β΄, σελ. 58, 13 «ὥστε κἀκείνοις καὶ τούτοις ἐφελκυστικὸν τὸ Ν γίνεσθαι».

Ἐλέχθη δ' ἐφελκυστικὸν καὶ τὸ Κ ἐν Βεκκ. Ἀν. σελ. 718, 19 «ἀλλὰ τὸ Κ ἐνταῦθα προσληπτέον ὡς ἐφελκυστικόν· δύο γὰρ τῶν συμφώνων ἐφελκυστικά, τὸ Ν καὶ τὸ Κ». Πρβ. καὶ σελ. 718, 21 καὶ 25-6.

Ἡ περὶ ἧς ὁ λόγος χρῆσις ἀπέβη συνήθης ἐν τοῖς νεωτέροις χρόνοις. Ὅθεν καὶ ὑπὸ τοῦ Κοραῆ ἐγράφη ἐν τῇ ἐκδόσει τοῦ Ἰσοκράτους Τόμ. Β΄, σελ. 292 «παρὰ τοῖς πρὸ ἐμοῦ μετὰ τοῦ ἐφελκυστικοῦ ν» καὶ ἐν τῇ τοῦ Λόγου τοῦ Λυκούργου κατὰ Λεωκράτους σελ. 69 «ἔστιν τέκνα. Διὰ τὸ μέτρον, ὡς καὶ ἕτεροι, τὸ ἐφελκυστικόν». Ἴδε καὶ Λοβέκκιον ἐν *Elem.* Μέρ Α΄, σελ. 310, σημ. 20.

Ὁ Φισχῆρος λέγει ἐν *Animadv. ad Vell. Gramm. Gr.* Τόμ. Α΄, σελ. 143 «ν ἐφελκυστικόν. Debebat proprie ἐφελκυστὸν dici, quia quasi attrahitur, ut ε, quod literam ν quasi attrahit, ἐφελκυστικὸν vocatur in Etym. M. v. ἦν p. 431, 22.: sed dicitur iam in eodem illo opere v. ἤσκειν p. 438. 50. ἐφελκυστικὸν, passive: vbi Sylburgius coniiciebat ἐφελκυστὸν legendum esse. opinor, sine caussa: quum dubitari non possit, quin recentiores scriptores aliis quoque huius formae adiectivis tribuerint vim passivam». Γράφει δὲ καὶ ὁ Μαασσὴν ἐν *Leipz. Stud.* Τόμ. Δ΄, σελ. 43 σημ. «Bene igitur monet Krueger (gr. gr. § 11, 14 ann. 1), qui ipse quoque vocem ἐφελκυστικοῦ passive intellegit (*zugezogenes* ν), ν rectius nominari ἐφελκυστόν. At non prorsus desunt similes significationis mutationes, ut καυστικός: 1) active, causticus, urens. 2) passive, qui uri potest, qui febri affectus est». Δὲν ἐπιχειροῦμεν ἐν τῷ παρόντι νὰ ἐξετάσωμεν ἀκριβῶς τὸ πρᾶγμα.

4. Ἐφελκυστικὸν τοῦ Ν.

Πολλάκις ὁ Χοιροβοσκὸς ποιεῖται χρῆσιν τοῦ ἐπιθέτου ἐφελκυστικόν-ἐφελκυστικά-ἐφελκυστικαί ἐπ' ἐνεργητικῆς σημασίας λέγων

γίνεται τὸ Ι ἐφελκυστικὸν τοῦ Ν (σελ. 168, 15 καὶ 26 καὶ σελ. 511, 24 καὶ 27 καὶ σελ. 531, 21 καὶ σελ. 856, 8), οὐ γίνεται τὸ Ι ἐφελκυστικὸν τοῦ Ν (σελ. 168, 16),

τὸ Ι τότε γίνεται ἐφελκυστικὸν τοῦ Ν (σελ. 168, 18), τότε τοῦ Ν ἐφελκυστικὸν γίνεται τὸ Ι (σελ. 856, 6),

τούτου χάριν γίνεται (τὸ Ι) ἐφελκυστικὸν τοῦ Ν (σελ. 168, 31), τούτου χάριν οὐ γίνεται (τὸ Ι) ἐφελκυστικὸν τοῦ Ν (σελ. 168, 34),

τὸ Ε ἐν τοῖς ῥήμασι γίνεται ἐφελκυστικὸν τοῦ Ν (σελ. 511, 14),

τὸ Ι καθολικῶς λέγομεν εἶναι ἐφελκυστικὸν τοῦ Ν (σελ. 511, 16),

τὸ Ι — γίνεται ἐφελκυστικὸν τοῦ Ν (σελ. 511, 26. Πρβ. καὶ σελ. 531, 13),

ἐφελκυστικὸν (τὸ Ι) ἐγένετο τοῦ Ν (σελ. 512, 4),

τὸ γίνεσθαι τὸ Ι ἐφελκυστικὸν τοῦ Ν (σελ. 512, 7),

τὸ Ε ἐφελκυστικόν ἐστι τοῦ Ν (σελ. 531, 11 καὶ σελ. 561, 3),

τὸ δὲ ἔτυπτε ἐφελκυστικὸν γίνεται τοῦ Ν (σελ. 531, 27),

τὸ τύπτε — οὐ δύναται ἐφελκυστικὸν εἶναι τοῦ Ν (σελ. 531, 31),

τὸ τύπτε οὐ γίνεται ἐφελκυστικὸν τοῦ Ν (σελ. 532, 5),

τὸ Ε ἐφελκυστικὸν γίνεται τοῦ Ν (σελ. 561, 24), τὸ δὲ Ε γίνεται πολλάκις ἐφελκυστικὸν τοῦ Ν (σελ. 867, 14),

τὸ Ι εἴωθε γίνεσθαι ἐφελκυστικὸν τοῦ Ν (σελ. 852, 20),

τὸ ἐσσί οὐ γίνεται ἐφελκυστικὸν τοῦ Ν (σελ. 852, 25 καὶ 28),

τούτου χάριν οὐκ ἐγένετο (τὸ ἐσσί) ἐφελκυστικὸν τοῦ Ν (σελ. 852, 32),

τὸ τύπτουσι καὶ τὰ ὅμοια γίνεται ἐφελκυστικὰ τοῦ Ν (σελ. 511, 12),

τὰ γὰρ εἰς Ε λήγοντα δεύτερα πρόσωπα οὐ γίνεται ἐφελ-

κυστικὰ τοῦ Ν (σελ. 531, 33. Πρβ. καὶ σελ. 532, 8 καὶ 10 καὶ 13. Ἴδε καὶ Μαασσῆνα ἐν *Leipz. Stud.* Τόμ. Δ', σελ. 39),

αἱ εἰς Ε λήγουσαι κλητικαὶ οὐδέποτε γίνονται ἐφελκυστικαὶ τοῦ Ν (σελ. 532, 6).

Φέρεται δὲ καὶ ἐν τοῖς εἰς Εὐριπίδην Σχολίοις Τόμ. Α', σελ. 463, 28 «ἐφελκυστικόν ἐστι τοῦ Ν» καὶ ἐν ταῖς εἰς Ὅμηρον Παρεκβολαῖς τοῦ Εὐσταθίου σελ. 76, 35 «διὸ οὐδὲ ἐφελκυστικόν ποτε τοῦ Ν γίνεται» καὶ σελ. 883, 25 «λέξεως ἐφελκυστικῆς τοῦ νῦ» καὶ σελ. 1408, 16 «διὸ οὐδὲ ἐφελκυστικόν ποτε γίνεται τοῦ νῦ». Πρβ. σελ. 5?, 19 «ὅτι τὸ ἐγὼ συμφώνου μὲν ἐπιφερομένου ἀπρόσληπτόν ἐστι τοῦ Ν, φωνήεντος δὲ ἐπαγομένου ἐφέλκεται τὸ Ν παρὰ τῷ ποιητῇ — Οὕτω καὶ τὸ νύ παραπληρωματικὸν ἀντὶ τοῦ δή σπανιώτατα μέν, γίνεται δ' ὅμως ἐφελκυστικόν ποτε τοῦ Ν — Ἐπὶ δὲ τοῦ κέ παραπληρωματικοῦ καὶ τῶν εἰς ΘΕΝ ἐπιρρημάτων ἐκδηλότερος ὁ τοιοῦτος ἐφελκυσμός».

Ἐν Κραμ. Ὀξ. Ἀν. Τόμ. Α', σελ. 420, 5 κεῖται «τὸ Ο συγκοπτόμενον πέφυκεν ἐφελκυστικὸν γίνεσθαι τοῦ σίγμα».

Ὁμοίως τῷ παρ' Εὐσταθίῳ ἐφέλκεται τὸ Ν ἐλέχθη ὑπὸ τοῦ Χοιροβοσκοῦ (ἢ Ψευδοχοιροβοσκοῦ) ἐν Θησ. Ἀλδ. Μανουτ. φύλλ. 216,2 «ἐφέλκονται τὸ Ν αἱ δοτικαί» καὶ «τὰ τρίτα πρόσωπα — ἐφέλκονται τὸ Ν» καὶ ὑπὸ Μαξίμου τοῦ Πλανούδη ἐν Βαχμ Ἀν. Τόμ. Β', σελ. 57, 15 «ἐφέλκονται ἀεὶ τὸ Ν» καὶ σελ. 58, 17 «τὸ γὰρ ἐφέλκεσθαι τὸ Ν τὰ ῥήματα πρώτως ἔχει». Πρβ. καὶ Ἐτυμ. Μέγ. σελ. 588, 11 (Κραμ. Ἀν. Ὀξ. Τόμ. Α', σελ. 276, 20) «τοῦτο γὰρ τὸ Ι — ἐφε(ι)λκύσατο τὸ Ν», ἀνθ' οὗ ἐν τοῖς εἰς Ἰλιάδα Σχολίοις σελ. 28, 33 Βαχμ. εἶνε γεγραμμένον «τοῦτο γὰρ τὸ Ι — ἐφε(ί)λκυσε τὸ Ν». Ὑπὸ τοῦ Τζέτζου ἐρρήθη ἐν Σχολ. εἰς Ἡσ. σελ. 44, 12 Λιψ. «τὰ ἐπιρρήματα — ἐφέλκουσι τὸ Ν». Ἀξία μνείας εἶνε καὶ ἡ παρὰ Δημητρίῳ περὶ Ἑρμην. 175 χρῆσις «καὶ ὅλως τὸ νῦ δι' εὐφωνίαν ἐφέλκονται οἱ Ἀττικοὶ Δημοσθένην λέγοντες καὶ Σωκράτην».

Σημειωτέον δ' ὅτι εἶπεν ὁ Χοιροβοσκὸς καὶ «τὸ Α ἀποβλητικόν ἐστι τοῦ Ν» (σελ. 333, 2 καὶ σελ. 561, 19 καὶ σελ. 866, 30).

Κ. Σ. Κ.

ΑΓΩΝΙΣΤΙΚΗ ΕΠΙΓΡΑΦΗ ΕΚ ΧΑΛΚΙΔΟΣ

Τῆς ἐπιγραφῆς ταύτης ἀπέστειλέ μοι ἀντίγραφον, μεσοῦντος τοῦ Αὐγούστου, ὁ ἐν Χαλκίδι καθηγητὴς κ. Νικόλαος Κορωναῖος δηλῶν μοι ἅμα ὅτι εὑρέθη ἐν τῷ παρὰ τὴν θέσιν Τρῦπαν κτήματι τοῦ κ. Ἀναστασίου Καλλιμάνη, ὅπου πρό τινων ἐτῶν εὑρέθησαν καί ἄλλαι τινὲς ἐπιγραφαὶ μικροῦ λόγου ἄξιαι καὶ ἀνδριάντες ἀποκεκρουμένοι, περὶ ὧν ἐποιησάμεθα λόγον ἐν «Ἀθηνᾶς» τόμῳ τρίτῳ ἐν σελ. 629η. Εἶνε κεχαραγμένη ἐπὶ διερρωγυίας ἤδη ἐν τῷ μέσῳ μαρμαρίνης πλακός, ἧς τὸ μὲν μῆκος εἶνε 1,70, τὸ δὲ πλάτος 0,80 καὶ τὸ πάχος 0,14. Τὴν πλάκα περιβάλλει πλαίσιον, οὗ ἐντός εἰσιν ἐγγεγλυμμένοι τριάκοντα τρεῖς στέφανοι ἐν τρισὶ σειραῖς, ἀνὰ ἕνδεκα ἐν ἑκάστῃ. Καὶ ἐντὸς μὲν τῶν στεφάνων εἰσὶ κεχαραγμένα τὰ ὀνόματα τῶν νικησάντων ἐν τοῖς αὐτόθι τελουμένοις Ἡρακλείοις, ὑπεράνω δὲ αὐτῶν τὸ εἶδος τοῦ ἀγωνίσματος.

Ἐπειδὴ εἶχον ἀμφιβολίαν περὶ τοῦ ἀκριβοῦς τῆς ἀντιγραφῆς, ἀνέμενον τὴν ἐνθάδε μετακόμισιν αὐτῆς τὴν διαταχθεῖσαν ὑπὸ τοῦ γενικοῦ Ἐφόρου τῶν ἀρχαιοτήτων κ. Καββαδίου, ὅπως αὐτοῖς ὄμμασιν ἴδω αὐτὴν καὶ πεισθῶ, ὅτι οὐδὲν κακῶς ἀντεγράφη ἢ παρελείφθη. Ὄντως δέ, ὅτε κομισθεῖσαν ἐν τῷ Μουσείῳ εἶδον αὐτήν, οὐ μόνον ὀνόματά τινα ἐν τῷ σταλέντι μοι ἀντιγράφῳ ἦσαν διάφορα καὶ παραμεμορφωμένα, οὐ μόνον τὰ γράμματα, ἅτινα, ὡς γνωστόν, λίαν συντελοῦσιν ἐνίοτε, ὅπως ὁρισθῇ ὁ χρόνος, καθ' ὃν ἐχαράχθη ἡ ἐπιγραφή, δὲν ἦσαν πιστῶς ἀντιγεγραμμένα(1), ἀλλ' ἔλειπον ὅλως καὶ αἱ ἐπὶ τῆς πλίνθου τοῦ περιβάλλοντος τὸ ἄνω μέρος πλαισίου κεχαραγμέναι λέξεις(2) αἱ δηλοῦσαι τὸν χαράξαντα ἰδίᾳ δαπάνῃ (μόνος) τὰ ὀνό-

(1) Τὸ Α ἔν τισι τῶν ἐν τοῖς στεφάνοις ὀνομάτων εἶνε γεγραμμένον Λ, ἐν ᾧ πανταχοῦ ἀλλαχοῦ Α.

(2) Τῶν ἐπὶ τῆς πλίνθου κεχαραγμένων λέξεων τῆς μὲν πρώτης σῴζονται τὸ πρῶτον καὶ τελευταῖον γράμμα Ε, ἡμεῖς δὲ συνεπληρώσαμεν γράψαντες Ε[ΧΑΡΑΞ]Ε, ὅπερ

ματα τῶν νικησάντων καὶ συστεφανωθέντων ἐν τοῖς ἀγῶσι Τιμαρχίδην Λυσιστράτου, οὗ τὸ ὄνομα εἶνε κεχαραγμένον ἐν τῷ τρίτῳ στεφάνῳ τῆς δευτέρας σειρᾶς.

Εὐθὺς μετὰ τὸ πλαίσιον ὑπάρχουσι κεχαραγμένα ἐν δυσὶ σειραῖς γράμματα γνωρίζοντα ἡμῖν ὅτι, καθ' ὃν χρόνον οἱ ἀγῶνες οὗτοι ἐτελέσθησαν, ἐπιμελητὴς τοῦ Γυμνασίου καὶ ἀθλοθέτης ἦτο Δημήτριος ὁ Ἀνδρομάχου, οὗ πιθανῶς υἱὸς ἦν ὁ δίαυλον ἵππῳ νικήσας Ἀνδρόμαχος ὁ Δημητρίου Χαλκιδεύς, ὁ ἐν τῷ τελευταίῳ στεφάνῳ τῆς τρίτης σειρᾶς ἀναγεγραμμένος.

Τῶν στεφάνων οἱ μὲν τῆς πρώτης σειρᾶς εἰσὶν ἐκ δάφνης, οἱ δὲ τῆς δευτέρας ἐκ δρυός, οἱ δὲ τῆς τρίτης, ἐπειδὴ τὰ φύλλα εἰσὶ μικρότερά πως τῶν τῆς πρώτης, πιθανῶς εἰσιν ἐκ κοτίνου.

Ὅσον ἡμεῖς τοὐλάχιστον γινώσκομεν, οὐδεμία ἄλλη ἀγωνιστικὴ ἐπιγραφὴ ὑπάρχει γνωρίζουσα ἡμῖν οὕτως ἀκριβῶς τά τε εἴδη τῶν τελουμένων ἀγώνων, καθ' ἣν ἕκαστον σειρὰν ἐτελεῖτο, καὶ τὰς ἡλικίας τῶν ἀγωνιζομένων. Καὶ ἠγωνίζοντο μὲν ἐν τοῖς ἐν Χαλκίδι τελουμένοις Ἡρακλείοις παῖδες πάμπαιδες (1), παῖδες, ἔφηβοι,

εὕρηται καὶ ἐν τῇ 736ῃ ἐπιγραφῇ τῆς τοῦ Dittenberger συλλογῆς. Οὕτως ἐγράψαμεν, διότι καὶ μετὰ τὸ πρῶτον Ε φαίνονται ἴχνη τῆς κάτω ἀριστερᾶς κεραίας τοῦ Χ καὶ μετ' αὐτὸ ὁ κενὸς ἕνεκα βλάβης τοῦ λίθου παλαιᾶς χῶρος, τοσαῦτα γράμματα μόνον δύναται νὰ περιλάβῃ. Ἂν μὴ ἐφαίνοντο ἴχνη τινὰ τοῦ Χ ἠδύνατό τις νὰ συμπληρώσῃ ΑΝ]ΕΓΡΑΨ[Ε. Ὅτι δὲ συνηθέστατον τὸ ἀναγράφειν ἐν ταῖς ἀγωνιστικαῖς ἐπιγραφαῖς πρβ. Dittenberger ἐπιγραφὴν 1096: γυμνασιαρχήσας καὶ σκηναρχήσας **ἀνέγραψε** τὸν συστάτην καὶ συνέφηβον. 1098: τοὺς ἐφήβους **ἀνέγραψε.** 1108: ἔφηβοι — τὸν κοσμητὴν — **ἀνέγραψαν.** Ἴδε ὡσαύτως τὰς ἐπιγραφὰς 1117, 1119, 1120, 1121, 1122, 1124, 1127, 1128, 1129, 1132, 1136, 1138, 1141, 1143, 1144, 1145, 1147, 1150, 1156, 1158, 1159, 1160, 1163, 1164, 1174, 1175, 1177, 1186, 1192, 1197, 1198, 1199, 1200, 1202, 1276, 1279. Ὡσαύτως τῆς μὲν λέξεως ΜΟΝΟΣ τῶν μετὰ τὸ Μ γραμμάτων τοῦ μὲν Ο ἴχνη τινὰ μόνον, τὸ δὲ Ν οὐδόλως φαίνεται νῦν, τῆς δὲ ΤΙΜΑΡΧΙΔΗΣ τὰ τελευταῖα τέσσαρα γράμματα ΙΔΗΣ ἐλλείπουσι, τοῦ δὲ ΛΥΣΙΣΤΡΑΤΟΥ τὰ δύο πρῶτα γράμματα καὶ τὸ τελευταῖον ἕνεκα βλάβης τοῦ λίθου παλαιᾶς.

(1) Τίνες οἱ παῖδες πάμπαιδες; Ἐξ Ἀττικῆς ἐπιγραφῆς (C. I. G. 232, A. 444), γινώσκομεν ὅτι οἱ ἀγωνιζόμενοι διαιροῦνται εἰς παῖδας τῆς πρώτης ἡλικίας, εἰς παῖδας τῆς δευτέρας ἡλικίας εἰς παῖδας τῆς τρίτης ἡλικίας, εἰς παῖδας ἐκ πάντων καὶ εἰς ἄνδρας. Ἐν ἄλλῃ δὲ ἐπιγραφῇ (Bull. de Corr. Hell. V σελ. 231) διαιροῦνται εἰς παῖδας, ἀγενείους, ἄνδρας καὶ ἀλλαχοῦ μόνον εἰς παῖδας καὶ ἄνδρας (C. I. A. 445, 446, 448, 449). Καὶ περὶ μὲν τῶν τριῶν ἡλικιῶν ὁ μὲν Βοίκχιος λέγει τὰ ἑξῆς· aetatum puerilium πρώτη est eorum

ἀγένειοι, ἄνδρες, εἴδη δὲ ἀγώνων ἦσαν τῶν μὲν παμπαίδων καὶ παίδων ὁ δόλιχος, τὸ στάδιον, ὁ δίαυλος, ἡ πάλη, ἡ πυγμή, τὸ παγκράτιον, τῶν δὲ ἐφήβων πρὸς οἷς οἱ πάμπαιδες καὶ παῖδες ἠγωνίζοντο καὶ ἵππιος (δρόμος), τῶν δὲ ἀγενείων τὸ στάδιον, τὸ πένταθλον, ἡ πάλη, ἡ πυγμή, τὸ παγκράτιον, τῶν δὲ ἀνδρῶν ὁ δόλιχος, τὸ στάδιον, ὁ δίαυλος, τὸ πένταθλον, ἡ

qui cunctorum cursorum natu minimi sunt, δευτέρα robustior, τρίτη robustissima et *virili proxima* qui vulgo ἀγένειοι dicuntur. Nam ἀγένειοι etsi passim παισὶ comprehenduntur, tamen saepe ab iisdem distinguuntur utpote viris proximi ita ut, alia atque hic ratione, tres aetates sint hae: παῖδες, ἀγένειοι, ἄνδρες. Ὁ δὲ Διττεμβεργῆρος καὶ ὁ τούτοις ἀκολουθῶν Δυμόντος λέγουσιν ὅτι οἱ μὲν ἔφηβοι ὅπου δὲν ἀναφέρονται περιλαμβάνονται ἐν τοῖς ἀνδράσι, οἱ δὲ ἀγένειοι οἱ αὐτοί εἰσι τοῖς παισὶ τῆς τρίτης ἡλικίας. Περὶ δὲ τοῦ ἐκ πάντων ὁ Βοίκχιος λέγει· nempe in his omnium trium aetatum cursus instituitur post singularum aetatum cursus et ibi qui omnes tres aetates simul currentes vicerat dicitur victor ἐκ πάντων. Ὁμοίως εὕρηται ἐν Βοιωτικαῖς ἐπιγραφαῖς καὶ τοῦ Ἀμφιαρείου (C. I. G. 1586, 1719, 1720. Dittenb. 414) ἀντὶ τοῦ ἐκ πάντων καὶ διὰ πάντων, ἐξ ἁπάντων ἢ κατὰ πάντων. Καθ' ἡμᾶς παῖδες μὲν τῆς πρώτης ἡλικίας εἰσὶν οἱ κυρίως παῖδες (ἀπὸ τοῦ ἔτους 15ου - 17ου), ὧν οἱ πρεσβύτατοι ἐν μὲν Θουρίᾳ ἐκαλοῦντο μελλείρενες (Le Bas et Foucart ἀριθ. 302), ἐν Ἀθήναις δὲ μελλέφηβοι (Bull. de Corr. Hell. 1883, σελ. 76, 77), παῖδες δὲ τῆς δευτέρας ἡλικίας εἰσὶν οἱ ἔφηβοι (ἀπὸ τοῦ ἔτους 18ου - 20οῦ), οἵτινες διαιροῦνται εἰς νεωτέρας, μέσης, πρεσβυτέρας ἡλικίας (C. I. G. 3088), οἱ δὲ τῆς τρίτης ἡλικίας εἰσὶν οἱ ἐν Ἀθήναις μὲν καλούμενοι ἔνοι ἔφηβοι (ἀπὸ τοῦ ἔτους 21ου - 22ου), ἀλλαχοῦ δὲ νέοι. Οὗτοι κατὰ τὴν ἡμετέραν γνώμην εἰσὶν οἱ ἐν ἄλλαις ἐπιγραφαῖς καὶ δὴ καὶ ἐν τῇδε καλούμενοι ἀγένειοι, ὅπερ καὶ ὁ Βοίκχιος ἐν τοῖς ἔμπροσθεν ῥηθεῖσι μᾶλλον φαίνεται ἀποδεχόμενος. Ὥστε ἐν αἷς ἐπιγραφαῖς οἱ ἀγωνιζόμενοι διαιροῦνται εἰς παῖδας, ἀγενείους, ἄνδρας, οἱ ἔφηβοι περιλαμβάνονται ἐν τοῖς παισίν, ἐν αἷς δὲ εἰς μόνον παῖδας καὶ ἄνδρας, ἐν τοῖς παισὶ περιέχονται καὶ οἱ ἔφηβοι καὶ οἱ ἀγένειοι. Ὅτι δὲ τοῦτο οὕτως ἔχει καὶ οὐχὶ ὡς ἄλλοι λέγουσι μαρτυρεῖ ἡ ἡμετέρα ἐπιγραφή, ἐν ᾗ μετὰ τοὺς παῖδας πάμπαιδας τάσσονται ἑξῆς οἱ παῖδες, οἱ ἔφηβοι, οἱ ἀγένειοι, τελευταῖοι δὲ μετὰ τοὺς ἀγενείους, ὡς καὶ ἐν τῇ τοῦ Ἀμφιαρείου ἐπιγραφῇ Dittenb. 414, οἱ ἄνδρες. Ἂν οἱ ἔφηβοι ἦσαν οἱ αὐτοὶ τοῖς ἀνδράσιν, ὡς κοινῶς εἶνε παραδεδεγμένον, οἱ δὲ ἀγένειοι τοῖς παισὶ τῆς τρίτης ἡλικίας, τοῖς μελλείρεσι δηλονότι ἢ μελλεφήβοις, ἔπρεπεν ἐν τῇ ἡμετέρᾳ ἐπιγραφῇ οἱ μὲν ἀγένειοι νὰ τάσσωνται μετὰ τοὺς παῖδας, οἱ δὲ ἔφηβοι πρὸ τῶν ἀνδρῶν. Ἐκ τῶν ἐπιγραφῶν λοιπὸν τούτων τεκμαιρόμενοι φρονοῦμεν ὅτι παῖδες πάμπαιδες γενικῶς λέγονται οἱ ἐν τῇ προμνημονευθείσῃ Ἀττικῇ ἐπιγραφῇ ἀναφερόμενοι παῖδες ἐκ πάντων· τούτων δὲ εἴδη εἰσὶν οἱ παῖδες, οἱ ἔφηβοι, οἱ ἀγένειοι· οἱ αὐτοὶ δὲ λέγονται καὶ ἡ πρώτη, ἡ δευτέρα καὶ ἡ τρίτη ἡλικία τῶν παίδων. Τὸ πρῶτον ἡ λέξις πάμπαιδες ἐγνώσθη ἐκ Βοιωτικῶν ἐπιγραφῶν (Bull. de Corr. Hell. 1885 σελ. 441, 442), παρὰ Δίωνι δὲ τῷ Κασσίῳ (41, 9) εὕρηται τὸ ἐπίρρημα παμπαιδί.

πάλη, ἡ πυγμή, τὸ παγκράτιον, ὁ ὁπλίτης (δρόμος), ὁ ἵππῳ δίαυλος.

Ἐγινώσκομεν μέχρι τοῦδε ὅτι ἐν Εὐβοίᾳ ἐτελοῦντο τὰ Γεραίστια ἐν Γεραιστῷ πρὸς τιμὴν τοῦ Ποσειδῶνος (1) καὶ τὰ Ἀμαρύνθια πρὸς τιμὴν τῆς Ἀρτέμιδος ἔν τε Καρύστῳ καὶ Ἐρετρίᾳ (2), νῦν δὲ ἐκ τῆς ἐπιγραφῆς ταύτης μανθάνομεν ὅτι ἐτελοῦντο καὶ ἐν Χαλκίδι τὰ Ἡράκλεια πρὸς τιμὴν τοῦ Ἡρακλέους. Ὡς γνωστὸν ὁ Ἡρακλῆς ἐλατρεύετο πολλαχοῦ τῆς Ἑλλάδος καὶ τῆς Μικρᾶς Ἀσίας (3) ὡς θεός, εἴτε μόνος (4) εἴτε μετὰ τοῦ Ἀπόλλωνος καὶ τοῦ Ἑρμοῦ ἢ ὡς ἥρως μετὰ τοῦ Ἰολάου. Καὶ ἐν μὲν ταῖς Βοιωτικαῖς πόλεσι καὶ μάλιστα ἐν Θήβαις ἐτιμᾶτο μετὰ τοῦ Ἰολάου ὡς ἐγχώριος ἥρως δι' ἑορτῶν πολυημέρων καὶ ποικίλων ἀγώνων μουσικῶν τε καὶ γυμνικῶν, ἐν οἷς ἆθλον προύκειτο τρίπους χαλκοῦς (5). Τῶν μουσικῶν δ' ἀγώνων μετεῖχον καὶ θίασοι τεχνιτῶν Διονυσιαστῶν τοῦ Ἑλλησπόντου καὶ τῆς Ἰωνίας (6). Ἐν δὲ τῇ Ἀττικῇ ἐλατρεύετο μᾶλλον ὡς θεὸς ἢ ἥρως (7)· διὰ τοῦτο αἱ πρὸς τιμὴν αὐτοῦ ἑορταὶ ἦσαν πολλαί· τούτων αἱ λαμπρότεραι ἦσαν αἱ ἐν Κυνοσάργει τελούμεναι ἀνὰ πᾶν πέμπτον ἔτος (8) καὶ καλούμεναι Ἡράκλεια ἢ Διόμεια ἐκ τοῦ δήμου, ἐν ᾧ τὸ ἱερόν, μάλιστα δὲ αἱ ἐν Μαραθῶνι, ὅπου καὶ ἀγῶνες ἐτελοῦντο, ἐν οἷς ἆθλα προυτίθεντο φιάλαι ἀργυραῖ (9). Οὐδόλως λοιπὸν παράδοξον ὅτι καὶ ἐν Χαλκίδι, ἥτις τῇ μὲν Βοιωτίᾳ πρόσκειται, ταῖς δ' Ἀθήναις γείτων πόλις ἐστίν, ἵνα κατ' Εὐριπίδην εἴπωμεν, ὁ Ἡρακλῆς ἐλατρεύετο καὶ δι' ἀγώνων ἐτιμᾶτο. Ἂν ἡ λατρεία τοῦ Ἡρακλέους εἰσήχθη εἰς Χαλκίδα ἀπὸ τῆς Βοιωτίας ἢ ἀπὸ τῆς Ἀττικῆς, δὲν δυνάμεθα μετὰ βεβαιότητος νὰ εἴπωμεν, πιθανώτερον δ' ὅμως

(1) Σχολ. Πινδ. Ὀλυμπ. 13, 159).

(2) Antiq. grecques Robinson τόμ. 2 σελ. 7. Schoeman trad. Galuski τόμ. 2 σελ. 75.

(3) Corp. Inscrip. ἐπιγ. 3640, 2136, 3044, 3059. Paton-Hicks ἐπ. 36, 39.

(4) Dittenberger ἐπιγ. 127, 129.

(5) Πινδ. σχόλ. Ὀλυμπ. 13, 148. Ἰσθμ. 3, 114. Ὀλυμπ. 7, 153.

(6) Corp. Inscr. ἐπιγ. 3067. Bult. de corr. Hell. IV 1880 σελ. 336.

(7) Παυσ. 1, 15, 3, 32, 4.

(8) Πολυδ. 8, 107.

(9) Πινδ. Σχολ. Ὀλυμπ. IX, 95. Δημοσθ. παραπρ. § 60, 86, 125. Ἡρόδ. 6, 116. Πινδ. Σχολ. Ὀλυμπ. 13, 148. Boeck, Explicationes ad Pindarum 4 σελ. 175, 193.

ἡμῖν φαίνεται ὅτι ἡ Χαλκὶς τὴν Ἡρακλέους λατρείαν παρέλαβε μᾶλλον ἐκ τῆς Ἀττικῆς. Λόγοι δὲ πείθοντες ἡμᾶς πρὸς τοῦτό εἰσι πρῶτον μὲν τὸ ὁμόφυλον τῶν κατοίκων αὐτῆς πρὸς τοὺς τῆς Ἀττικῆς, δεύτερον ὅτι ἡ Χαλκὶς καὶ ἡ ἄλλη Εὔβοια καὶ πολιτικῶς εἶχεν ὑποταχθῇ τοῖς Ἀθηναίοις τῷ 445ῳ ἔτει π. Χ. Τρίτον διότι γινώσκομεν ἐκ τοῦ Πλουτάρχου ὅτι ὁ Ἡρακλῆς ὡς ἐν Ἀθήναις ὡς θεὸς ἐτιμᾶτο μόνος καὶ οὐχὶ μετά τινος ἄλλου θεοῦ ἢ ἥρωος, οὕτω καὶ ἐν Χαλκίδι.

Ὡσαύτως ἐκ τῆς ἐπιγραφῆς ταύτης μανθάνομεν ὅτι ἐν Χαλκίδι ὑπῆρχε γυμνάσιον καθιερωμένον τῷ Ἡρακλεῖ. Τοῦτο δέ, ὡς ὁ Πλούταρχος λέγει (1), οἱ Χαλκιδεῖς διασωθέντες ταῖς δεήσεσι τοῦ Τίτου ἀπὸ τῆς ἐναντίον αὐτῶν ὀργῆς τοῦ Μανίου καὶ τῶν ἐν τέλει Ῥωμαίων, διότι ἐτάχθησαν μετὰ τοῦ Ἀντιόχου πολεμοῦντος τοῖς Ῥωμαίοις, καθιέρωσαν τῷ Τίτῳ ὡς σωτῆρι ἐπιγράψαντες «ὁ δῆμος Τίτῳ καὶ Ἡρακλεῖ τὸ γυμνάσιον». Ἀλλὰ ποῦ τῆς Χαλκίδος ἆρά γε ἔκειτο τὸ γυμνάσιον, ὅπερ, ὡς ὁ Πλούταρχος λέγει, ἦτο τῶν καλλίστων καὶ μεγίστων ἀναθημάτων; Ἡμεῖς τοὐλάχιστον δὲν ἀμφιβάλλομεν ὅτι τὸ ὑπὸ τῆς ἐπιγραφῆς καὶ τοῦ Πλουτάρχου μνημονευόμενον γυμνάσιον ἔκειτο ἐκεῖ που πλησίον, ὅπου καὶ εὑρέθη ἡ ἐπιγραφή. Τοῦτο δὲ εἰκάζομεν, εἰ καὶ ἡ πλάξ, ἐν ᾗ εἶνε κεχαραγμένη ἡ ἐπιγραφή, φαίνεται ὅτι κατόπιν ἐχρησίμευσεν ὡς πῶμα τάφου, πρῶτον μέν, ἐκ τοῦ ὅτι οὐδὲν ἄλλο μέρος περὶ τὴν νῦν Χαλκίδα εἶνε οὕτω κατάλληλον πρὸς τέλεσιν ἀγώνων, οἷοι οἱ μνημονευόμενοι ἐν τῇ ἐπιγραφῇ, ὅσον τὸ πεδίον τὸ ἐκτεινόμενον ἀπὸ τοῦ Βαθροβουνίου μέχρι τῶν ἐκτὸς τῆς νῦν Χαλκίδος ὑπαρχόντων λόφων (Βροντός, Ὑψηλαὶ καμάραι) καὶ τῆς Λιανῆς ἄμμου, διότι καὶ ἱκανὴν ἔκτασιν ἔχει καὶ ὕδατος δὲν στερεῖται, ὅπερ εἶνε χρησιμώτατον κατὰ τοὺς ἀγῶνας. Ἔπειτα δὲ περὶ τὸ μέρος τοῦτο, ὡς καὶ πρότερον εἴπομεν, καὶ ἐπιγραφαί τινες ἄλλαι εὑρέθησαν καὶ ἀνδριάντες ἀποκεκρουμένοι καὶ ὁ ναὸς τῆς Ἀρχηγέτιδος Χαλκίδος μετὰ τοῦ ἄλσους ἔκειτο (2).

Περὶ δὲ τοῦ χρόνου, καθ' ὃν ἐγράφη ἡ ἐπιγραφή, ἡμεῖς τοὐλάχιστον ἐκ τῶν μνημονευομένων τοσούτων ὀνομάτων οὐδὲν ἀκριβὲς καὶ ὡρισμένον ἠδυνήθημεν νὰ ἐξαγάγωμεν. Τοῦτο μόνον ἀσφαλὲς ἐκ τῶν συμμετασχόντων τοῖς ἀγῶσι Ἀντιοχέων καὶ Ῥωμαίων ἐξάγεται ὅτι τὰ

(1) Ἐν Τίτῳ 16.
(2) Ἰδ. Ἀθην. τόμ. Α' σελ. 311.

Ἡράκλεια τὰ μνημονευόμενα ἐν τῇ ἐπιγραφῇ ταύτῃ ἐτελέσθησαν οὐχὶ πρότερον τῆς ἥττης τοῦ Ἀντιόχου τῆς γενομένης τῷ 191 π. Χ. ἀλλὰ μετ' αὐτὴν καὶ μετὰ τὴν ὑποδούλωσιν ἴσως τῆς Εὐβοίας καὶ τῆς ἄλλης Ἑλλάδος τοῖς Ῥωμαίοις. Ὡς γνωστόν, ὁ Ἀντίοχος ὑπὸ τῶν Αἰτωλῶν παρορμηθεὶς ἐκήρυξε τὸν πόλεμον κατὰ τῶν Ῥωμαίων καὶ ἦλθε πρῶτον εἰς τὴν Δημητριάδα καὶ εἶτα εἰς Χαλκίδα ἄγων δεκακισχιλίους ἄνδρας. Ἐν Χαλκίδι δὲ διατρίβων ἠράσθη, πρεσβύτερος αὐτὸς ὤν, τῆς θυγατρὸς τοῦ Κλεοπτολέμου, ἥτις λέγεται ὅτι ἦτο καλλίστη τῶν παρθένων. Ἐλθὼν δὲ μετ' αὐτῆς εἰς γάμον προσηγάγετο τοὺς Χαλκιδεῖς καὶ κατέστησε τὴν πόλιν αὐτῶν ὁρμητήριον πρὸς τὸν πόλεμον. Ἡττηθεὶς δὲ ἐν Θερμοπύλαις ὑπὸ τοῦ Μανίου Γλαβρίωνος ἠναγκάσθη νὰ ἀπέλθῃ εἰς Ἀσίαν, ἀφ' οὗ πρότερον ἐλθὼν εἰς Χαλκίδα παρέλαβε τὴν κόρην καὶ τά χρήματα καὶ τοὺς φίλους (1). Εἰκάζομεν λοιπὸν ὅτι τῶν μετὰ τοῦ Ἀντιόχου ἐλθόντων εἰς Χαλκίδα τινὲς παρέμειναν καὶ κατῴκησαν ἐν αὐτῇ, τούτων δέ, ἂν μὴ τέκνα, ἀπόγονοι βεβαίως εἰσὶν οἱ ἐν τῇ ἐπιγραφῇ μνημονευόμενοι καὶ ἐν τοῖς ἀγῶσι νικήσαντες Ἀντιοχεῖς. Ἀφ' οὗ δὲ Ἀντιοχέων ἀποικία ἐγκατέστη ἐν Χαλκίδι ἕνεκα τῆς βραχείας ἀναμίξεως εἰς τὰ τῆς Ἑλλάδος πράγματα τοῦ Ἀντιόχου, πόσῳ μᾶλλον δὲν ἔμελλε νὰ ἐγκαθιδρυθῇ αὐτόθι ἀποικία ὑπὸ τῶν Ῥωμαίων, οἵτινες πᾶσαν χώραν, ἣν κατεκτῶντο, ἀσφαλῆ ἑαυτοῖς καθίστων πέμποντες ἀποικίας, τὴν δὲ Χαλκίδα ἐθεώρουν ὡς μίαν τῶν πεδῶν τῆς Ἑλλάδος; Ὅτι δὲ Ῥωμαϊκὴ ἀποικία ὑπῆρχεν ἐν Χαλκίδι μαρτυρεῖ καὶ ἡ ἐν τόμῳ α' τῆς Ἀθηνᾶς ἐν σελ. 314η ἐπιγραφὴ καὶ ἡ ἐν τόμ. Β' ἐν σελ. 153η.

Καὶ οἱ μνημονευόμενοι λοιπὸν Ῥωμαῖοι, παῖδες, ἔφηβοι, ἄνδρες, οἱ τῶν ἀγώνων μετασχόντες καὶ νικήσαντες κυροῦσι τὴν εἰκασίαν ἡμῶν ταύτην, ὅτι οἱ ἀγῶνες οὗτοι ἐγένοντο, ὅτε πλέον οἱ Ῥωμαῖοι νικήσαντες τὸν Ἀντίοχον εἶχον θέσῃ τὸν πόδα αὐτῶν ἐπὶ τῆς Εὐβοίας καὶ σχεδὸν ὑποδουλώσῃ τὴν Ἑλλάδα. Καὶ τὰ μετ' ἀκρεμόνων δὲ γράμματα, ἅτινα κατὰ τὴν πρώτην καὶ δευτέραν π. Χ. ἑκατονταετηρίδα εἰσὶ συνήθη, ἐνισχύουσι τὴν εἰκασίαν ἡμῶν, ὅτι ἡ ἐπιγραφὴ αὕτη ἐγράφη τὴν πρώτην ἑκατονταετηρίδα μετὰ τὴν ἐν Θερμοπύλαις ἧτταν τοῦ Ἀντιόχου. Προσεπιμαρτυρεῖ δὲ τοῦτο καὶ ἡ ἀρχαιοτέρα καὶ ἐπὶ

(1) Πλουτ. ἐν Τίτ. 16.

τῆς δημοκρατίας συνήθης ἐκφορὰ τῶν Ῥωμαϊκῶν ὀνομάτων Μάαρκος ἀντὶ τοῦ παρὰ τοῖς μετέπειτα συνηθεστέρου Μᾶρκος, Πόπλιος ἀντὶ τῶν μεταγενεστέρων Πούπλιος καὶ Πούβλιος (ἡ διὰ τοῦ ου γραφὴ ἀπαντᾷ τὸ πρῶτον ἐν ἐπιγραφῇ τοῦ 1ου ἔτους π. Χ. (C.I.G. 2943), Λεύκιος ἀντὶ τοῦ Λούκιος)(1).

Παρατηρήσεώς ἄξια ἐν τῇ ἐπιγραφῇ ταύτῃ νομίζομεν καὶ τάδε· πρῶτον ὅτι τὰ ἐν τῷ πρώτῳ στεφάνῳ τῆς πρώτης σειρᾶς καὶ τῷ δεκάτῳ τῆς δευτέρας ὀνόματα κεῖνται ἄνευ ἐθνικοῦ, εἰ καὶ οὐδὲν τῶν ἐν τοῖς ἄλλοις στεφάνοις εἶνε ἄνευ αὐτοῦ. Ἀγνοοῦμεν, ἂν ἡ παράλειψις αὕτη προῆλθεν ἐκ τοῦ χαράξαντος τεχνίτου ἐπὶ τοῦ λίθου τὴν ἐπιγραφὴν ἢ ἕνεκα λόγου ἄλλου. Δεύτερον ὅτι ἐν τῷ πρώτῳ καὶ ὀγδόῳ τῆς τρίτης σειρᾶς στεφάνῳ εἰσὶν ἐγγεγραμμένοι ἐν ἑκάστῳ ἀνὰ δύο οἱ πυγμὴν νικήσαντες, εἰ καὶ ἐν τρισὶν ἄλλοις στεφάνοις εἷς ἀναγράφεται ὡς νικήσας πυγμήν. Καθ' ἡμᾶς ἡ ἀναγραφὴ ἐν ἑνὶ καὶ τῷ αὐτῷ στεφάνῳ δύο νικητῶν δεικνύει ὅτι ὁ μεταξὺ αὐτῶν, ἅτε ἰσοπάλων ὄντων, ἀγὼν ὑπῆρξεν ἄκριτος. Τρίτον ὅτι τὰ τοῦ πατρὸς ὀνόματα εἶνε τὰ αὐτὰ ἐν τῷ ἑβδόμῳ καὶ ἐνάτῳ, ὀγδόῳ καὶ δεκάτῳ ὀγδόῳ, δεκάτῳ καὶ εἰκοστῷ δευτέρῳ, δωδεκάτῳ καὶ εἰκοστῷ τετάρτῳ, εἰκοστῷ πέμπτῳ καὶ εἰκοστῷ ἑβδόμῳ, εἰκοστῷ ὀγδόῳ καὶ τριακοστῷ πρώτῳ στεφάνῳ. Πάντες οἱ τὸ αὐτὸ ὄνομα τοῦ πατρὸς ἔχοντες ἦσαν ἀδελφοὶ ἢ μὴ εἶνε τυχαία σύμπτωσις ὁμωνυμίας; Τέταρτον ὅτι ὁ τύπος τῆς κοινῆς β' κλίσεως τοῦ ὀνόματος Χαρίλεος δὲν εἶνε ἀναγεγραμμένος ἐν τῷ τοῦ Παπίου λεξικῷ. Πέμπτον ὅτι ἐν ᾧ ἐν τῇ ἐκ Χίου 2214 (C.I.G.) ἐπιγραφῇ εἴδη ἀγωνισμάτων τῶν ἐφήβων εἰσὶ καθ' ἣν καὶ ἐν τῇδε τῇ ἐπιγραφῇ τάξιν ὁ δόλιχος, τὸ στάδιον, ὁ δίαυλος, ἡ πάλη, ἐν δὲ τῇ ἐκ Θηβῶν (C.I.G. 1590) πρὸς τοῖς ἐν τῇ Χιακῇ καὶ ἡ πυγμὴ καὶ τὸ παγκράτιον, ἐν ταύτῃ εἶνε καὶ ὁ ἵππιος (δρόμος).

(1) Ἰδ. Traité d'épig. Reinach ἐν σελ. 517 V. 518 VII. 520 XI.

Ἐ[χάραξ]ε μ[όνο]ς Τιμα[ρ]χ[ίδης Λυ]σιστράτο[υ]

Δημήτριος Ἀνδρομάχου ἐπιμελητὴς γενόμενος τοῦ γυμνασίου ἆθλα προέθηκεν ἐν τῷ ἀγῶνι τῶν Ἡρακλείων καὶ ἐνίκων οἵδε

παῖδας

πάνπαιδας

δόλιχον	στάδιον	δίαυλον
1 Γλαυκίας Γλαυκίου.	2 Κλέων Χαριλέου λ Χαλκιδεύς.	3 Ἀλεξίμαχος Θεοξενίδου Χαλκιδεύς.
πάλην	πυγμὴν	πανκράτιον
4 Ζώπυρος Θεοφάνου Ἀντιοχεύς.	5 Ἀρτεμίδωρος Νικίου Ἀντιοχεύς.	6 Λεωνίδης Ἀρχελάου Χαλκιδεύς.
παῖδας δόλιχον	στάδιον	δίαυλον
7 Ποσειδώνιος Ξενοκράτου Χαλκιδεύς.	8 Βρόμιος Παραμόνου Χαλκιδεύς.	9 Παράμονος Ξενοκράτου Χαλκιδεύς.
πάλην	πυγμὴν	πανκράτιον
10 Θεοκλῆς Ἀρχίου Χαλκιδεύς.	11 Λεύκιος Καστρίκιος Λευκίου Ῥωμαῖος.	12 Θεοκλῆς Παυσανίου Χαλκιδεύς.

ἐφήβων

δόλιχον	στάδιον	δίαυλον
13 Ἀγέλαος Φίλωνος Χαλκιδεύς.	14 Τιμαρχίδης Λυσιστράτου Χαλκιδεύς.	15 Ἡρόφιλος Ζωΐππου Χαλκιδεύς.

ΕΜΟΝΟΣΤΙΜΑΡΧΙΔΗΣΛΥΣΙΣ

ΜΕΛΗΤΗΣΓΕΝΟΜΕΝΟΣΤΟΥΓΥΜΝΑΣΙ
ΩΝΚΑΙΕΝΙΚΩΝΟΙΔΕ

ΗΝ	ΠΥΓΜΗΝ	ΠΑΝΚΡΑΤΙΟΝ	ΠΑΙΔΑΣ ΔΟΛΙΧΟΝ	ΣΤΑΔΙΟΝ
ΡΟΣ	ΑΡΤΕΜΙΔΩΡΟΣ	ΛΕΩΝΙΔΗΣ	ΠΟΣΕΙΔΩΝΙΟΣ	ΒΡΟΜΙΟΣ
ΑΝΟΥ	ΝΙΚΙΟΥ	ΑΡΧΕΛΑΟΥ	ΞΕΝΟΚΡΑΤΟΥ	ΠΑΡΑΜΟΝΟΥ
ΧΕΥΣ	ΑΝΤΙΟΧΕΥΣ	ΧΑΛΚΙΔΕΥΣ	ΧΑΛΚΙΔΕΥΣ	ΧΑΛΚΙΔΕΥΣ
ΛΟΝ	ΙΠΠΙΟΝ	ΠΑΛΗΝ	ΠΥΓΜΗΝ	ΠΑΝΚΡΑΤΙΟΝ
ΙΛΟΣ	ΑΠΟΛΛΟΔΩΡΟΣ	ΠΟΠΛΙΟΣ	ΔΙΟΝΥΣΙΟΣ	ΕΥΚΡΙΤΟΣ
ΠΠΟΥ	ΠΥΡΡΟΥ	ΩΡΑΡΙΟΣΔΕΚΜΟΥ	ΠΑΡΑΜΟΝΟΥ	ΠΥΡΡΙΧΟΥ
ΙΔΕΥΣ	ΧΑΛΚΙΔΕΥΣ	ΡΩΜΑΙΟΣ	ΧΑΛΚΙΔΕΥΣ	ΧΑΛΚΙΔΕΥΣ
ΑΔΙΟΝ	ΔΙΑΥΛΟΝ	ΠΕΝΤΑΘΛΟΝ	ΠΑΛΗΝ	ΠΥΓΜΗΝ ΕΙΡΗΝΑΙΟΣ ΑΛΕΞΑΝ
ΛΟΣ				ΑΝΤΙΟΧΕΥΣ
ΝΗΛΙΟΣ	ΜΕΝΑΝΔΡΟΣ	ΜΟΣΧΙΩΝ	ΚΑΛΛΙΚΡΑΤΗΣ	ΚΑΙ
ΛΟΥ	ΜΝΗΣΙΜΑΧΟΥ	ΕΡΜΑΦΙΛΟΥ	ΑΜΥΝΤΟΥ	ΦΙΛΟΝΙΚΟΣ
ΜΑΙΟΣ	ΧΑΛΚΙΔΕΥΣ	ΧΑΛΚΙΔΕΥΣ	ΧΑΛΚΙΔΕΥΣ	ΛΕΩΝΙΔΟΥ
				ΧΑΛΚΙΔΕΥΣ

Ρ Α Τ Ο Υ

Υ Α Θ Λ Α Π Ρ Ο Ε Θ Η Κ Ε Ν Ε Ν

ΔΙΑΥΛΟΝ	ΠΑΛΗΝ	ΠΥΓΜΗΝ
ΤΑΡΑΜΟΝΟΣ ΞΕΝΟΚΡΑΤΟΥ ΧΑΛΚΙΔΕΥΣ	ΘΕΟΚΛΗΣ ΑΡΧΙΟΥ ΧΑΛΚΙΔΕΥΣ	ΛΕΥΚΙΟΣ ΚΑΣΤΡΙΚΙΟΣ ΛΕΥΚΙΟΥ ΡΩΜΑΙΟΣ
ΑΓΕΝΕΙΟΥΣ ΣΤΑΔΙΟΝ	ΠΕΝΤΑΘΛΟΝ	ΠΑΛΗΝ
ΣΚΛΗΠΙΑΔΗΣ ΕΥΧΕΙΡΟΣ ΧΑΛΚΙΔΕΥΣ	ΦΙΛΙΝΟΣ ΔΙΟΝΥΣΙΟΥ	ΑΡΧΙΑΣ ΑΡΧΙΟΥ ΧΑΛΚΙΔΕΥΣ
ΟΥ ΠΑΝΚΡΑΤΙΟΝ	ΑΝΔΡΑΣ ΟΠΛΙΤΗΝ	ΙΠΠΩΙ ΔΙΑΥΛΟΝ
ΕΡΜΑΦΙΛΟΣ ΕΡΜΑΦΙΛΟΥ ΧΑΛΚΙΔΕΥΣ	ΠΟΠΛΙΟΣ ΚΟΙΓΚΤΙΟΣ ΤΙΤΟΥ ΡΩΜΑΙΟΣ	ΑΝΔΡΟΜΑΧΟΣ ΔΗΜΗΤΡΙΟΥ ΧΑΛΚΙΔΕΥΣ

ΕΧΑΡΑΞ

ΔΗΜΗΤΡΙΟΣΑΝΔΡΟΜΑΧΟΥΕΠΙ
ΤΩΙΑΓΩΝΙΤΩΝΗΡΑΚΛΕΙ

ΠΑΙΔΑΣ ΠΑΝΠΑΙΔΑΣ ΔΟΛΙΧΟΝ	ΣΤΑΔΙΟΝ	ΔΙΑΥΛΟΝ	ΠΑΛ
ΓΛΑΥΚΙΑΣ ΓΛΑΥΚΙΟΥ	ΚΛΕΩΝ ΧΑΡΙΛΕΟΥ Λ ΧΑΛΚΙΔΕΥΣ	ΑΛΕΞΙΜΑΧΟΣ ΘΕΟΞΕΝΙΔΟΥ ΧΑΛΚΙΔΕΥΣ	ΖΩΠΥ ΘΕΟΦ ΑΝΤΙΟ
ΠΑΝΚΡΑΤΙΟΝ	ΕΦΗΒΩΝ ΔΟΛΙΧΟΝ	ΣΤΑΔΙΟΝ	ΔΙΑ
ΘΕΟΚΛΗΣ ΠΑΥΣΑΝΙΟΥ ΧΑΛΚΙΔΕΥΣ	ΑΓΕΛΑΟΣ ΦΙΛΩΝΟΣ ΧΑΛΚΙΔΕΥΣ	ΤΙΜΑΡΧΙΔΗΣ ΛΥΣΙΣΤΡΑΤΟΥ ΧΑΛΚΙΔΕΥΣ	ΗΡΟΦ ΖΩΙ ΧΑΛΚ
ΠΥΓΜΗΝ ΜΑΑΡΚΟΣΕΡΕΝΝΙΟΣΜΑΑΡΚΟΥ	ΠΑΝΚΡΑΤΙΟΝ	ΑΝΔΡΑΣ ΔΟΛΙΧΟΝ	ΣΤ
ΡΩΜΑΙΟΣ ΚΑΙ ΝΙΚΑΝΔΡΟΣ ΚΛΕΟΓΕΝΟΥ ΧΑΛΚΙΔΕΥΣ	ΑΡΤΕΜΙΔΩΡΟΣ ΠΑΥΣΑΝΙΟΥ ΧΑΛΚΙΔΕΥΣ	ΠΕΡΙΛΛΟΣ ΜΝΗΣΙΜΑΧΟΥ ΧΑΛΚΙΔΕΥΣ	Α ΚΟΡΙ Α ΡΩΙ

ἵππιον
16 Ἀπολλόδωρος
Πύρρου
Χαλκιδεύς.

πάλην
17 Πόπλιος
Ὡράριος Δέκμου
Ῥωμαῖος.

πυγμὴν
18 Διονύσιος
Παραμόνου
Χαλκιδεύς.

ἀγενείους

παγκράτιον
19 Εὔκριτος
Πυρρίχου
Χαλκιδεύς.

στάδιον
20 Ἀσκληπιάδης
Εὔχειρος
Χαλκιδεύς.

πένταθλον
21 Φιλῖνος
Διονυσίου.

πάλην
22 Ἀρχίας
Ἀρχίου
Χαλκιδεύς.

πυγμὴν
23 Μάαρκος Ἑρέννιος
Μαάρκου
Ῥωμαῖος
καὶ
Νίκανδρος
Κλεογένου
Χαλκιδεύς.

παγκράτιον
24 Ἀρτεμίδωρος
Παυσανίου
Χαλκιδεύς.

ἄνδρας

δόλιχον
25 Πέριλλος
Μνησιμάχου
Χαλκιδεύς.

στάδιον
26 Αὖλος
Κορνήλιος
Αὔλου
Ῥωμαῖος.

δίαυλον
27 Μένανδρος
Μνησιμάχου
Χαλκιδεύς.

πένταθλον
28 Μοσχίων
Ἑρμαφίλου
Χαλκιδεύς.

πάλην
29 Καλλικράτης
Ἀμύντου
Χαλκιδεύς.

πυγμὴν
30 Εἰρηναῖος Ἀλεξάν-
δρου
Ἀντιοχεὺς
καὶ
Φιλόνικος
Λεωνίδου
Χαλκιδεύς.

	ἄνδρας	ἵππῳ
παγκράτιον	ὁπλίτην	δίαυλον
31 Ἑρμάφιλος	32 Πόπλιος	33 Ἀνδρόμαχος
Ἑρμαφίλου	Κοΐγκτιος	Δημητρίου
Χαλκιδεύς.	Τίτου	Χαλκιδεύς.
	Ρωμαῖος.	

ΣΗΜ. Ὡς μοι εἶπεν ὁ φίλος ἔφορος τῶν ἀρχαιοτήτων κ. Β. Λεονάρδος, ᾧτινι καὶ τὴν ἀκριβῆ ἀνάγνωσιν καὶ ἀντιβολὴν ὀλίγων τινῶν ὀνομάτων ὀφείλομεν, ἡ πλὰξ φέρει ὄπισθεν ἐπὶ τῆς ἄνω ἐπιφανείας δύο τόρμους, ἐξ ὧν πιθανῶς ποτε ἦτο ἀνηρτημένη. Τὸ ἐν τῷ δευτέρῳ στεφάνῳ κάτωθεν τοῦ ὀνόματος Χαριλέου κεχαραγμένον Λ μὴ δηλοῖ ὅτι ὁ τεχνίτης ἀντὶ νὰ χαράξῃ Χαρίλλου ἐχάραξε Χαριλέου, εἶτα δὲ συνιδὼν τὸ ἁμάρτημα αὐτοῦ, ἵνα ἐπανορθώσῃ αὐτό, ἐχάραξε κάτωθεν τὸ Λ;

Ἐν Ἀθήναις τῇ 30 Σεπτεμβρίου 1897.

Γ. Α. ΠΑΠΑΒΑΣΙΛΕΙΟΥ

ΚΡΙΤΙΚΑΙ ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΕΙΣ

ΕΙΣ ΦΛΑΟΥΪΟΥ ΦΙΛΟΣΤΡΑΤΟΥ ΤΑ ΣΩΖΟΜΕΝΑ ΚΑΙ ΦΙΛΟΣΤΡΑΤΟΥ ΤΟΥ ΝΕΩΤΕΡΟΥ ΤΑΣ ΕΙΚΟΝΑΣ

(Ἔκδ. 6′ Cayseri)

Ἰδὲ σελ. 281-288.

Αὐτ. 793. ὁρᾷς γοῦν καὶ αὐτὸ τὸ θηρίον ⟨καὶ Βάκχας⟩ συμπλεούσας τῷ Διονύσῳ καὶ πηδώσας ἐπὶ τοὺς Τυρρηνοὺς μήπω κελεύοντος;

Τὰ συμφραζόμενα καὶ τὰ προειρημένα πείθουσιν ἡμᾶς ὅτι πρὸ τοῦ συμπλεούσας ἐξέπεσον αἱ λέξεις καὶ Βάκχας.

Ἐν Εἰκ. κη' 805. νικᾶται δὲ ὑπὸ τῶν βαλλόντων καιρίᾳ μὲν οὐκ ἐντυχὼν διά τε τὸ φράττεσθαι πρὸς τὰς πληγὰς διά τε τὸ μὴ ὑπὸ θαρρούντων βάλλεσθαι, μαλαχθεὶς δὲ πληγῇ ἐπιπολαίῳ φεύγει διὰ τῆς ὕλης.

Καὶ τυφλῷ δῆλον ὅτι γραπτέον ἐντυχόντων, διότι οὐχὶ τὸ θηρίον, ὁ σῦς, εἶνε ὁ μὴ ἐντυχὼν ἀλλ' οἱ βάλλοντες δὲν ἐνέτυχον αὐτῷ, διότι εἶνε πεφραγμένος πρὸς τὰς πληγὰς καὶ οἱ βάλλοντες δὲν εἶχον θάρρος.

Ἐν Εἰκ. λ' 808. Καὶ τοῦ μὴ γαμεῖν οὐκ ἀπάγει αὐτόν, ἐπειδὴ ὥρμηκεν, ἀγαπῶν δὲ ἀλλ' ἐφάψασθαι τῆς χειρὸς ἐμπέφυκε τῇ δεξιᾷ τοῦ Πέλοπος ὑποτιθέμενος αὐτῷ τὰ εἰς τὸν δρόμον.

Ἀντὶ τοῦ ἀπροσδιονύσου ἀλλ' γραπτέον ἢ μᾶλλον ἀναγνωστέον μάλ'. Ὅτι σύνηθες τὸ ἐπίρρημα τοῦτο τῷ συγγραφεῖ πρβ. βιβλ. 2, 25. παρειᾷ μάλα ἵλεῳ.

Ἐν Εἰκ. ι' 826. Οἱ κείμενοι κατ' ἄλλος ἄλλο τοῦ ἀνδρῶνος καὶ τὸ ἀναμὶξ τῷ οἴνῳ αἷμα καὶ οἱ ἐκπνέοντες ἐπὶ τῶν τραπεζῶν, κρατήρ τε οὑτοσὶ λελακτισμένος ὑπὸ ἀνδρός, ὃς πρὸς αὐτῷ σπαίρει, κόρη τε χρησμῳδὸς τὴν στολὴν ἐς πέλεκυν ἐμπεσούμενον ἑαυτῇ βλέπουσα, τὸν Ἀγαμέμνονα ἥκοντα ἐκ Τροίας ἡ Κλυταιμνήστρα δέχεται τούτῳ τῷ τρόπω ὡς καὶ τὸν Αἴγισθον θαρσῆσαι τὸ ἔργον.

Ἐστίξαμεν τὸν λόγον θέντες μετὰ τὰς λέξεις τραπεζῶν καὶ βλέπουσα ὑποστιγμὴν καὶ διορθοῦμεν γράφοντες τῷ ἔργῳ, ὡς καὶ ἐν τῷ τῶν Παρισίων κώδικι 3019 ὑπάρχει, ἀντὶ τοῦ τὸ ἔργον.

Ἐν κϐ' 847. Οἱ Πυγμαῖοι—λέγονται δὲ καὶ πελέκει χρήσασθαι ἐπὶ τὸν ἄσταχυν ἡγούμενοι αὐτὸν δένδρα εἶναι.

Γραπτέον χρῆσθαι ἀντὶ τοῦ χρήσασθαι.

Αὐτ. Ἐπάγουσι δὲ καὶ οἷον ἀκροπόλει μηχανάς, πῦρ ἐπὶ τὴν κόμην, ἐπὶ τοὺς ὀφθαλμοὺς δίκελλαν θύραι τινὲς ἐπὶ

τὸ στόμα καὶ τὰς τῆς ῥινός, οἶμαι, πύλας, ὡς μὴ ἀναπνεύσοι ὁ Ἡρακλῆς.

Γραπτέον θύρας τινὰς ἀντὶ τοῦ θύραι τινὲς καὶ ἀναπνεύσειε ἀντὶ τοῦ ἀναπνεύσοι.

Ἐν Εἰκ. λ'. Εὐάδνη—ἀποθανεῖν ἐπ' αὐτῷ ὥρμηκεν οὔτε ξίφος τι ἐπὶ τὴν δέρην ἕλκουσα οὔτε βρόχου τινὸς ἑαυτὴν ἀπαρτῶσα, οἷα ἠσπάσαντο γυναῖκες ἐπ' ἀνδράσιν, ἀλλ' ἐς αὐτὸ τὸ πῦρ ἵεται οὔπω τὸν ἄνδρα ἔχειν ἡγούμενον, εἰ μὴ καὶ αὐτὴν ἔχοι.

Ἀποροῦμεν τίνος ἕνεκα ὁ ἐκδότης δὲν διώρθωσε τὴν μετοχὴν ἡγούμενον γράφων ἡγουμένη, ὡς ἐν πολλοῖς τῶν κωδίκων φέρεται, καὶ δὲν παρέλαβε τὴν προταθεῖσαν προσθήκην τοῦ πάντ' μετὰ τὸ ἄνδρα.

Εἰς Φιλοστράτου τοῦ νεωτέρου Εἰκ. α' 863. Ἡ κομῶσα τῇ σχοίνῳ ἡρωΐνη, ὁρᾷς γάρ που τὴν ὑπὸ τῷ ὄρει στιφρὰν τὸ εἶδος καὶ ἐσταλμένην κυανῷ, Σκῦρος, ὦ παῖ, νῆσος.

Τονιστέον κυάνῳ.

Ἐν Εἰκ. δ'. 868. Τοῦτον γὰρ εἶναι γίγνωσκε τὸν ἐν τῇ γραφῇ, κατηφῆ δὲ ἐπὶ τῇ παιδὶ Δηϊανείρᾳ ἀθύμως τὸν μνηστῆρα ὁρώσῃ.

Ἐν τῷ χωρίῳ τούτῳ ὁ μὲν Jacobs τὸ κατηφῆ διορθοῖ κατηφεῖ προσάπτων τῷ παιδί, ὁ δὲ Cayser προτιμᾷ, λέγει, νὰ ἐκβληθῇ ὁ δέ. Καθ' ἡμᾶς οὐδέτερον εἶνε ἀναγκαῖον, διότι τὸ κατηφῆ δὲ ἴσον τῷ εἶναι δὲ κατηφῆ (τὸν Οἰνέα).

Ἐν Εἰκ. θ'. 874. Ὄμμα δ' αὐτῷ γοργὸν καὶ αὐχὴν ἀνεστηκὼς τὸ τῆς γνώμης ἕτοιμον ἐλέγχει ἥ τε ὀφρὺς ὑπεραίρουσα δηλοῖ καταφρονεῖσθαι τὸν Οἰνόμαον ὑπὸ τοῦ μειρακίου· φρονεῖ γὰρ ⟨μέγα ἐπὶ⟩ τοῖς ἵπποις κλπ.

Αἱ λέξεις μέγα ἐπὶ νομίζομεν ὅτι εἶνε ἀνάγκη νὰ προστεθῶσιν ὡς ἐκπεσοῦσαι.

Ἐν Εἰκ. ι' 878. Ὁ γάρ τοι ἔπηλυς στρατὸς σκοπούς τινας

καθίσας λείαν ἐλάσασθαι περινοεῖ, καὶ δὴ οἱ μὲν ἄγουσι [νομεῖς] τὰ θρέμματα ὑπὸ συρίγγων.

Ἐκβλητέον τὸ σχόλιον τοῦ οἱ μὲν ὡς παρεμβληθέν.

Εἰς Ἀπολλωνίου τοῦ Τυανέως τὰς ἐπιστολάς.

γ'. Ἐπῆλθες ἔθνη τὰ μεταξὺ τῆς Ἰταλίας ἀπὸ Συρίας ἀρξάμενος, ἐπιδεικνύμενος ἐν ταῖς τοῦ βασιλέως λεγομέναις (=βασιλικαῖς στοαῖς). Διπλῆ δέ σοι τότε καὶ πώγων λευκὸς καὶ μέγας, πλέον δὲ οὐδέν.

Ὡς ἡμεῖς τοὐλάχιστον φρονοῦμεν ἀντὶ τοῦ διπλῆ προτιμότερον νὰ γραφῇ τὸ συνηθέστατον παρὰ τοῖς Ἀττικοῖς καὶ τοῖς ἀττικίζουσι διπλόη ἢ μᾶλλον τὸ διπλοΐς, ᾗ ἐχρῶντο συνήθως οἱ κυνικοὶ λεγόμενοι φιλόσοφοι. Προτιμῶμεν δὲ ταύτην τὴν γραφήν, διότι καὶ ὁ τὰς ἐπιστολὰς ταύτας γράψας οὕτω φαίνεται, ἔγραψεν, ὡς εἰκάζομεν ἐκ τῶν παρεφθαρμένων πως γραφῶν, διπλοῦς, διπλαῖς, αἵτινες ὑπάρχουσιν ἐν τοῖς κώδιξι Λουγδουνίῳ 73ῳ καὶ Παρισίνῳ 1428ῳ.

Ἐπιστ. η' 388. «σιτεῖται μόνος». οἱ δὲ λοιποὶ ἐσθίουσι. «βραχέα λέγει καὶ ἐπὶ βραχύ»· σιγῆσαι γάρ ἐστιν ἀδύνατος.

Ὁ Cayser, ἐπειδὴ ἡ Ὀλεάρειος ἔκδοσις ἀντὶ τῶν ἐστὶν ἀδύνατος ἔχει οὐκ ἔστιν δυνατὸς προτιμᾷ νὰ γραφῇ ἔστιν οὐκ ἀδύνατος. Ὅτι ὁ νοῦς τοῦ χωρίου ἐκ τῆς διορθώσεως ταύτης καθίσταται σαφής, οὐδεμία ἀμφιβολία, ἀλλ' ἡμεῖς νομίζομεν ὅτι τὴν αὐτὴν ἔννοιαν τὸ χωρίον παρέχει, ἂν γραφῇ αὖ δυνατὸς ἀντὶ τοῦ ἀδύνατος.

Γ. Α. ΠΑΠΑΒΑΣΙΛΕΙΟΥ.

ΜΥΤΙΛΗΝΗΣ ΕΠΙΓΡΑΦΗ ΑΝΕΚΔΟΤΟΣ

Τὰς ἐπιγραφὰς τῆς Λέσβου, ἐκδεδομένας τε καὶ ἀνεκδότους, κατ' ἐντολὴν τῆς Βερολινίου Ἀκαδημίας ἀντέγραψε καὶ μετ' ὀλίγον δημοσιεύει ὁ γνωστὸς λόγιος καὶ φίλος μου κύριος Paton, νῦν ἐν Σάμῳ διατρίβων. Προστεθείσθω νῦν αὐταῖς ἡ προκειμένη.

Τῇ 23ῃ Ἰουλίου ἀνασκαπτομένης τῆς ἑκατονταετοῦς οἰκίας τοῦ κυρίου Π. Ἀράπη κειμένης ἐν τῇ γειτονίᾳ τῆς ἐκκλησίας τῶν ἁγίων Θεοδώρων, εὑρέθη ἐν τοῖς θεμελίοις αὐτῆς μαρμάρινον ἁπλοῦν ἑδώλιον παραλληλεπίπεδον, μήκους 075, ὕψους 053, πλάτους 043, φέρον ἐπὶ τῆς μακροτέρας στενῆς πλευρᾶς κεχαραγμένην ἐν πλαισίῳ τήνδε τὴν ἐπιγραφήν:

////ιιΡΕΩΣΔΙΑΒΙΩΘΕΑΣΡΩΜΑΣ
ΚΑΙΤΩΣΕΒΑΣΤΩΔΙΟΣΚΑΙΣΑΡΟΣ
ΟΛΥΜΠΙΩΠΑΤΡΟΣΤΑΣΠΑΤΡΙΔΟΣ
ΠΡΟΕΔΡΙΑΓΑΙΩΚΛΑΥΔΙΩΠΟΤΑΜΩΝ(////
ΔΙΑΦΕΝΗΤΩΕΥΕΡΓΕΤΑ

«⟨Ἀρχ⟩ιρέως διὰ βίω Θεᾶς Ῥώμας | καὶ τῶ σεβαστῶ Διὸς Καίσαρος | Ὀλυμπίω, πατρὸς τᾶς πατρίδος | προεδρία Γαΐω Κλαυδίω Ποτάμων⟨ος⟩ | Διαφένη τῶ εὐεργέτα».

Ἐν τῇ ἀρχῇ τοῦ στίχου 1 καὶ ἐν τῷ τέλει τοῦ στ. 4 τὸ μάρμαρον ἀποκρουσθὲν ἔφθειρε τὰ (ἀναπληρωθέντα) γράμματα ΑΡΧ καὶ ΟΣ. Ὕψος ἔχουσι τὰ γράμματα 002. Ὑπὸ τῇ ἐπιγραφῇ (ἐκ τοῦ αὐτοῦ τοῦ μαρμάρου κορμοῦ) ἐξανέχει ὑποπόδιον. Ἐπὶ τῆς δεξιόθεν τῆς ἐπιγραφῆς μικροτέρας πλευρᾶς ὑπεξανέχουσιν ἐν ταῖς ἀκμαῖς ταῖς καθέτοις οἱ δύο πόδες τοῦ ἑδωλίου· ἐπὶ τῆς ἀριστερόθεν πλευρᾶς λείπουσιν οἱ ἕτεροι δύο πόδες, ἐξ οὗ πράγματος τεκμαίρεταί τις ὅτι ἡ πλευρὰ αὕτη ἦτό που προσεστηριγμένη. Αἱ λέξεις «προεδρία» καὶ «Ποτάμωνος» φέρονται καὶ ἐπὶ τοῦ πολυτελεστάτου θρόνου τοῦ ἐν τῇ αὐλῇ τῆς μητροπολιτικῆς ἐκκλησίας κειμένου: «Ποτάμωνος | τοῦ Λεσβώνακτος | προεδρία»· ἀλλ' ὅτι ὁ Ποτάμων τῆς νέας ἐπιγραφῆς δὲν εἶναι ὁ αὐτὸς τῷ τῆς παλαιᾶς, δῆλον (C. Cichorius, *Rom und Mytilene* σελ. 62 κέ., Th. Momsen, *Das Potamon-Denkmal auf Mytilene* 1895).

Ἐν Μυτιλήνῃ, τῇ 25 Ἰουλίου 1897

ΠΕΤΡΟΣ Ν. ΠΑΠΑΓΕΩΡΓΙΟΥ

ΓΑΛΗΝΟΥ ΠΕΡΙ ΕΘΩΝ

ΚΩΔΙΞ ΛΑΥΡΕΝΤΙΑΚΟΣ

Ἐν τῇ 75ῃ θήκῃ τῆς ἐν Φλωρεντίᾳ Λαυρεντιακῆς βιβλιοθήκης ὑπ' ἀριθμῷ 7 κεῖται κῶδιξ ἐπὶ παπύρου γεγραμμένος κατὰ τὸν ιδ´ αἰῶνα, συγκείμενος ἐκ 244 φύλλων καὶ περιέχων πλὴν ἄλλων ἰατρικῶν ἔργων τοῦ Ἀετίου, Ῥούφου τοῦ Ἐφεσίου, Ἀντύλλου καὶ Σευήρου τοῦ ἰατροσοφιστοῦ καὶ δύο μικρὰ ἔργα τοῦ Γαληνοῦ, τὸ ἐπιγεγραμμένον «τίνας δεῖ καθαίρειν καὶ ποίοις καθαρτηρίοις καὶ πότε» καὶ τὸ «περὶ ἐθῶν» ἐν τοῖς φύλλοις 237-243 (Bandini καταλόγου τόμ. γ´ σελ. 151-152).

Τὸ δεύτερον ἔργον ἐκ τοῦ προκειμένου κώδικος, τοῦ καὶ μόνου διασώσαντος ἡμῖν αὐτό, ἐξέδωκεν ἔτει 1879ῳ ὁ σοφὸς καθηγητὴς I. von Müller προοιμιασάμενος ἐν σελ. III πλὴν ἄλλων καὶ τάδε:

«Librum Graece primum edidit Fridericus Reinholdus Dietz, professor medicinae olim Regiomontanus, ex uno qui exstat codice Laurentiano—Lipsiae 1832 p. 106 sqq. Hac re ut bene meritus est, ita non pauca reliquit emendanda ac corrigenda, praesertim cum neque Graeci codicis omnibus locis lectiones recte enotaverit neque eorum codicum, quibus latina Nicolai Rhegini continetur interpretatio, inspexerit ullum. Qua de causa libelli post Dietzii curas neglecti novam adornare editionem haud inutile duximus».

Περιττὸν εἶναι νὰ εἴπω ὅτι ὁ Müller κατέστησε σχεδὸν ἄχρηστον τὴν παλαιὰν ἔκδοσιν τοῦ Dietz (D) διὰ τῆς ἐπανορθώσεως πολλῶν ἁμαρτημάτων καὶ κατ' ἰδίαν εὔστοχον εἰκασίαν (ἄλλα ἁμαρτήματα ἐπηνώρθωσεν εἶτα ὁ κύριος Ἰ. Πανταζίδης ἐν «Ἀθηναίου» τόμ. η´ σελ. 394-399) καὶ κατὰ τὴν ὑπὸ Νικολάου Ῥηγίνου Λατινικὴν ἑρμηνείαν τοῦ ἔργου τοῦ Γαληνοῦ· μὴ ἀρκεσθεὶς δὲ εἰς τοῦτο ἐχρήσατο καὶ νέᾳ ἀντιβολῇ τοῦ Ἑλληνικοῦ κώδικος τῆς Φλωρεντίας (F)

γενομένη ὑπὸ τοῦ πολλοῦ ἀξίου τοῖς Γαληνείοις συγγράμμασι γεγενημένου Helmreich.

Διατρίβων ἐν Φλωρεντίᾳ ἀνέγνων καὶ ἐγὼ τὸ πολύτιμον χειρόγραφον καὶ εὗρόν τινας, ἐνιαχοῦ σπουδαίας, διαφορὰς ἃς καὶ ἀνακοινοῦμαι ἐν τοῖς ἐφεξῆς χάριν τοῦ μετεκδώσοντος τὸ ἔργον.

Σελ. 7, 2: «πάνυ γὰρ ἦν ἰσχνὸς καὶ τὸ στόμα τῆς κοιλίας ψυχρότατον εἶχεν ἐξ ἀρχῆς, ὡς λύζειν εὐθέως εἴ ποτε βραχέως ψυχθείη».

F βραχέα.

Σελ. 7, 20: «μηδὲ δὶς ἕψειν τὰ σιτία».

Ὁ ἐκδότης παρετήρησε: «ἑψεῖν F. D»· ὁ F. ἔχει τὸ ὀρθὸν ἕψειν.

Σελ. 8, 16: «μεταδειπνήσειεν».

Ὁ ἐκδότης: «μεταδειπνήσειεν D, μεγαδειπνήσειεν F»· ὁ F μεταδειπνίσειεν,

Σελ. 10, 5: «ἰχωρροούντων».

Ὁ ἐκδότης: «ἰχορρούντων F, ἰχωροροούντων D»· ὁ F ἰχωρροούντων.

Σελ. 11, 5: «ἀγρυπνιῶν ὕπνων, ἡλιώσεως, ψύξεως, φροντίδων, ὅσα τ' ἄλλα τοιαῦτα».

Ὁ F ψύξεων.

Σελ. 14, 6: «ἐφ' ὧν δὴ καὶ μάλιστα σφάλλονται πολλοὶ θεώμενοί τινα».

Ὁ F ἐφ' ᾧ.

Σελ. 14, 9: «οἷον ὁ ἥλιος, ὁπόταν ὁμιλήσῃ τινὶ σώματι πολυχρονίως».

Ὁ F πολυχρονίως, οὐχὶ πολυχρονίας (Helmreich).

Σελ. 14, 14: «τῆς πολυχρονίου θερμασίας».

Ὁ F πολυχρονίας.

Σελ. 16, 16: «ξύνοικον ἐν αὐτῷ».

Ἐν τῷ F εἶνε διαγεγραμμένη ἡ πρόθεσις ἐν.

Σελ. 17, 13: «παρήγγελτο τοῦτο καὶ ὑφ' Ἱπποκράτους ἐφ' ἑνὸς ὡς παραδείγματος».

Ὁ F παρήγγελτο δὲ τοῦτο καὶ ἐφ' ἑνὸς ὡς ἐπὶ παραδείγματος.

Σελ. 17, 18: «καίτοι μὴ μόνον τοῦ Ἱπποκράτους ἀλλὰ καὶ τοῦ Πλάτωνος εἰρηκότων».

υ
Ὁ F μόνο τ. ἕ. μόνου.

Σελ. 18, 19: «κοινοῦνται τοῖς ἰατροῖς περὶ αὐτῶν δεδιέναι φάσκοντες».

Ὁ F ὑπὲρ αὐτῶν.

Σελ. 19, 1: «ἐὰν οὖν ὑπαλλάξωσι τὴν δίαιταν ἐλάττοσι μὲν ἐδέσμασι χρώμενοι προστιθέντες δέ τι τοῖς γυμνασίοις ἄνοσοι διατελοῦσιν».

Ὁ ἐκδότης: προστιθέντες δέ τι nos, *omittit* F»· ἐν τῷ F ἐγὼ ἀνέγνων: «προστίθενται δὲ τοῖς γυμνασίοις».

Τοῖς ἤδη σεσημειωμένοις ἐπισυνάπτω τὰς ἧττον σπουδαίας διαφορὰς καὶ τὰς ἡμαρτημένας γραφὰς τοῦ κώδικος.

Σελ. 5, 3: διὰ τί βλαβείς τις — οὐκέτι βλάπτοιτ' ἂν] F βλάπτοιντ' ἄν.

ἡ
Σελ. 5, 11: ἡ] οι F.

Σελ. 5, 15: ἀναντίλεκτον] ἀναντίλλεκτον F.

Σελ. 5, 17: ἔνιοι μὲν ἐπ' ἐδεσμάτων μόνων ἔνιοι δ' ἐπὶ γυμνασίων] ἐπὶ καὶ δέ.

Σελ. 5, 14: ὡσαύτως Ἱπποκράτει φαίνεται γινώσκων] γιγνώσκων.

Σελ. 6, 6: δι' οὐδὲν ἄλλ' ἢ τὸ ἔθος] ἄλλο.

Σελ. 6, 8: ὥσπερ ἂν ἡμῶν ἅπασι τοῖς ὁπωσοῦν νοσοῦσι — ἐπιτρεπόντων] ὥσπερ ἡμῶν ἅπασι τῶν ὁπωσοῦν.

Σελ. 6, 11: νοσήματι — ὠφεληθῆναι δυναμένῳ] δυναμένου.

Σελ. 7, 13: εὐκαταμάθητον] εὐκαταμαθητέον.

Σελ, 7, 18: ἐπιδειπνήσωσιν — δὲ ἂν] ἐπιδειπνίσωσιν — δ' ἄν.

Σελ. 8, 2: οὔτω γράφει — τῆς ἡμέρης] οὔτως γράφει — τῆς ἡμέρας.

δὲ
Σελ. 8, 3: ἐς κόρον ἔτι δὲ μᾶλλον] εἰς κόρον ἔτι μᾶλλον.

Σελ. 8, 4: σιτεόμενοι τῆς ἡμέρης ἐς πλῆθος — ἐθισθῶσιν] σιτευόμενοι τῆς ἡμέρας εἰς πλῆθος — εἰθισθῶσιν.

Σελ. 8, 5: τῆς ἡμέρης] τῆς ἡμέρας.

Σελ. 8, 6: δοκέει] δεκέει.

Σελ. 8, 7: ξυγκαίεται· ἔστι δὲ οἷσι] συγκαίεται· ἔστι δ' οἷσι.

Σελ. 8. 10: δειπνήσαντες] δειπνίσαντες.

Σελ. 8, 11: γίγνεται] γίνεται.

Σελ. 8, 13: δειπνήσειεν] δειπνίσειεν, ο'

Σελ. 8, 14: ἀνάριστος—δειπνήσας] ἀνάριστ—δειπνίσας.

Σελ. 8, 15: κενεαγγήσας] κενεαγγείσας.

Σελ. 8, 18: κενεαγγήσασι — οὕτω φησὶ — δὲ ἄν τις — ἐς κοιλίην] κενεαγγείσασι — οὕτως φησι — δ' ἄν τις — εἰς κοιλίην.

Σελ. 9, 3: δυνάμιας] δυνάμεις.

Σελ. 9. 4: εἰ τὰ τοιαῦτα — ἐμποιέει] εἰς τὰ τοιαῦτα ἐμποιέει.

Σελ. 9, 9: ξυγκομιστοὶ — διαφέροντα ἀλλήλων ποιέουσι] συγκομιστοὶ καὶ διαφέρονται.

Σελ. 9, 12: καὶ ὑδαρής τε οἶνος καὶ ἄκρητος ἐξαπίνης ποθείς· ὁ μὲν γὰρ πλάδον τε ἐν τῇ ἄνω κοιλίῃ ἐμποιήσει καὶ φῦσαν ἐν τῇ κάτω, ὁ δὲ παλμόν τε φλεβῶν καὶ καρηβαρίην καὶ δίψην· καὶ λευκός τε καὶ μέλας οἶνος παρὰ τὸ ἔθος μεταβάλλουσιν, εἰ καὶ ἄμφω etc.

Ὁ ἐκδότης: «μέλας οἶνος καὶ ἄκρατος ἐξαπίνης ποθείς, ὁ μὲν γὰρ etc. usque ad μέλας οἶνος F repetit oculorum errore ex antecedentibus (D)»· ὁ F: λευκός τε καὶ μέλας οἶνος καὶ ἄκρατος (sic) ἐξαπίνης ποθείς, ὁ μὲν γὰρ πλαδαρόν (sic) τε καὶ παρὰ τὸ ἔθος μεταβάλλουσιν etc.» καὶ φῦζαν. τ'

Σελ. 9, 20: τὸν μέλλοντα] μέλλοντα.

Σελ. 9, 21: πόνους — πονήσαντες] ποιήσαντες.

Σελ. 10, 1: δυσπεπτότερα ὄντα ἔνιοι ῥᾷον πέττουσιν] ἔνια.

Σελ. 10, 4: ἃς] κατὰ διόρθωσιν ἐκ τοῦ καί.

Σελ. 10, 7: γινομένων] γιγνομένων.

Σελ. 10, 14: γίνεται] γίγνεται.

Σολ. 10, 19: οὐκ ἀφίσταται] οὐ οὐκ ἀφίσταται.

Σελ. 10, 22: οὕτω] οὕτως.

Σελ. 11, 2: λεγόντων εἰθίσθαι τῷδε] λεγόντων εἴθισται, φησί, τῷδε, ὅπως καὶ ὁ D.

Σελ. 11, 8: ἐπισκεψώμεθα τίς ποτ'] ἐπισκεψόμεθα τίς ποτε.

Σελ. 11, 11: τήν γ' ἀρχὴν — ποιησώμεθα] τήν γε ἀρχὴν ποιησόμεθα.

Σελ. 11, 13: δ' ἧττον] δὲ ἧττον.

Σελ. 11, 21: ἄρτους οἱ σιτοποιοὶ λέγονται πέττειν] ἄρτιοι (D) καὶ λέγουσιν.

Σελ. 12, 1: καταθραύσωσι — τοιοῦτο] καταυθραύσωσι — τοιοῦτον.

Σελ. 12, 3: ἰπνῶν] ἴπνων.

Σελ. 12, 13: σμικρὰ] μικρά.

Σελ. 12, 15: πάμπολυ δ' ἑτέρων] πάμπολυ ἑτέρων (τὸ υ κατὰ διόρθωσιν ἄλλου γράμματος).

Σελ. 12, 21: ἤδιον] ἴδιον.

Σελ. 13, 1: οὔτ' ἀηδῶς] οὔτε ἀηδῶς.

Σελ. 13, 2: ἐστὶν] ἐστί.

Σελ. 13, 9: ἡ — μεταβολὴ] τῇ — μεταβολῇ (D).

Σελ. 13, 14 καὶ 19: τιν'] τινα.

Σελ. 14, 3: τοῦ σώματος] ^{τοῦ}σώματος.

Σελ. 14, 13: δ' αἱ] δὲ αἱ.

Σελ. 14, 15: γ'] γε.

Σελ. 14, 22: τὰ εἱληθερῆ] τ^{ά}ὰς εἱληθερ^{ῆ}εῖς.

Σελ. 14, 23: ὥστ'] ὥστε.

Σελ. 15, 1: φυσικαὶ — ἰδιότητες] ἐν τῇ ᾤᾳ προσγεγραμμένον ὅρα.

Σελ. 15, 9: εἴη] κατὰ διόρθωσιν τοῦ ἧι.

Σελ. 15, 13: θ' ἅμα] τε ἅμα.

Σελ. 15, 15: μαλακώτερ'] μαλακώτερα.

Σελ. 15, 23: τήνδε] τήντδε.

Σελ. 15, 25: δ' ἕκαστον] δὲ ἕκαστον.

Σελ. 16, 2: γίγνεσθαι] γίνεσθαι.

Σελ. 16, 7: ὀρθότατα] ὀρθώτατα.

Σελ. 16, 8: ἀνακρεμαννύον] ἀνακρεμμανύων.

Σελ. 17, 5: ἐπὶ — εἰδῶν ἁπάντων «πόνοι, σιτία, ποτά, ὕπνοι, ἀφροδίσια, πάντα μέτρια»· διὸ κἀνταῦθα προσέχειν χρὴ τὸν νοῦν ἀκριβῶς τοῖς λεγομένοις· ἔχει γὰρ etc.

Ὁ ἐκδότης: «D miro errore inter ἁπάντων et πόνοι interpolavit προσέχειν χρὴ τὸν νοῦν ἀκριβῶς τοῖς λεγομένοις»· ὁ F: ἁπάντων προσέχειν χρὴ τὸν νοῦν ἀκριβῶς τοῖς λεγομένοις ἀ-

φροδίσια πάντα μέτρια διὸ κἀνταῦθα προσέχειν etc (ὥστε λείπουσι καὶ αἱ λέξεις πόνοι, σιτία, ποτά, ὕπνοι).

Σελ. 17, 7: τοῖς] κατὰ διόρθωσιν τὸ οι.

Σελ. 18, 2: ὑφ' ὧν γίνονται] γίγνονται. Μετὰ τὸ γίνονται ἐκδέδοται δύναμιν, ἣν λέξιν δὲν διέκρινα ἐγὼ καταβρωθέντος τοῦ παπύρου ἐπὶ τόπον τριῶν γραμμάτων.

Σελ. 18, 5: δι' αἱμορροΐδων ἢ δι' ἐμέτων] $\overset{\text{δι'}}{\text{αἱμορροΐδων}}$ ἢ $\overset{\text{δι'}}{\text{ἐμέτων}}$.

Σελ. 18, 6: ἀποχέοντας] ἀπεχέοντας.

Σελ. 18, 16: ὁμοίοις] $\overset{\text{οισ}}{\text{ὁμοίωσ}}$.

Σελ. 19, 1: ταὐτὰ] τὰ αὐτά.

Σφάλματα οἷα τὰ συγχωροίῃ, εἴῃ, ἄνωι, κάτωι, φαίνι, κράσιν, μὴ δέ, μάζα, φύσαν, γοῦν καὶ τὰ ὅμοια παρῆλθον ἐπίτηδες ἀμνημόνευτα. Προστίθημι δ' ἐν τέλει ὅτι ἐν σελ. 15, 8 ὁ κῶδιξ ἔχει οὐχὶ θερμάνειεν (ἀντὶ τοῦ θερμαίνοιεν) ἀλλὰ θερμαίνειεν γεγραμμένον.

Ἐν Μυτιλήνῃ

ΠΕΤΡΟΣ Ν. ΠΑΠΑΓΕΩΡΓΙΟΥ

ΖΗΤΗΜΑΤΑ ΡΩΜΑΪΚΑ

ΚΒ'.

Περὶ τῆς τῶν ταμιῶν ἀρχῆς καὶ τῆς ἐν διαφόροις καιροῖς αὐξήσεως τοῦ ἀριθμοῦ αὐτῶν λόγον ποιούμενος ὁ Τάκιτος ἐν Χρονικῶν XI, 22 λέγει ἄλλα τε καὶ τάδε: mansitque consulibus potestas deligendi donec eum quoque honorem populus mandaret. Creatique primum Valerius Potitus et Aemilius Mamercus sexagesimo tertio anno post Tarquinios exactos, *ut rem militarem comitarentur*; dein gliscentibus negotiis *duo additi qui Romae curarent*. Τὸ χωρίον τοῦτο ἅτε ἀντικείμενον πρὸς τὴν κρατοῦσαν γνώμην, καθ' ἣν οἱ πρῶτοι χειροτονηθέντες ταμίαι ἦσαν urbani, πολλὰ τοῖς περὶ τὴν Ρωμαϊκὴν ἀρχαιολογίαν διατρίβουσι παρέχει πράγματα. Διὸ ἄλλοι μὲν ἄλλα περὶ τοῦ χωρίου τούτου ἐδόξασαν, ὁ δὲ πολὺς Mommsen εὐφυεστάτην, ὡς αὐτῷ ἔθος, προέτεινε λύσιν τῆς ἀπορίας τὴν δι' ἀσημάντου μεταβολῆς διόρθωσιν τοῦ χωρίου. Νομίζει δηλαδὴ μεταγραπτέον τὸ χωρίον ὧδε: . . . post Tarquinios exactos. Ut rem militarem comitarentur dein gliscentibus negotiis duo additi **eis** qui Romae curarent. Ἀλλ' ἡμεῖς νομίζομεν ὅτι πᾶσα τοῦ χωρίου μεταβολὴ οὐ μόνον περιττὴ εἶναι, ἀλλὰ καὶ παρὰ τὴν ἱστορίαν. Διότι πιστεύομεν ὅτι οἱ πρῶτοι **χειροτονητοὶ** quaestores ὑπῆρξαν οἱ militares. Ἵνα δὲ τοῦτο δείξωμεν, ἀναγκαῖον νομίζομεν νὰ παραστήσωμεν διὰ πλειόνων ἣν περὶ τῆς καταστάσεως τῆς ταμιείας καὶ τῶν μέχρι τοῦ 421 π.Χ. περιπετειῶν αὐτῆς ἔχομεν γνώμην ἀφετηρίαν ποιούμενοι ὅσα αὐτὸς οὗτος ὁ Mommsen περὶ τοῦ πράγματος τούτου θαυμασίως διέλαβε (1).

Οἱ πρῶτοι κατασταθέντες ἐν Ρώμῃ quaestores οὐδὲν ἄλλο ἦσαν ἢ ὑπουργοὶ τῶν ὑπάτων μάλιστα μὲν ἐν τῇ ἀνακρίσει τῶν φονικῶν καὶ τῇ εἰσαγωγῇ αὐτῶν εἰς τὸν δῆμον, ἔπειτα δὲ καὶ ἐν τῇ λοιπῇ

(1) Röm. Str. II³ σελ. 255 κ.ἑ.

πολιτικῇ διοικήσει. Ὡς δὲ παρέστη ἀνάγκη τῷ 447 π. Χ. νὰ ἀκολουθῶσι τοῖς ὑπάτοις καὶ εἰς τοὺς πολέμους τοιοῦτοι ὑπουργοί, ἄλλων τε χάριν καὶ μάλιστα τῆς τῶν στρατιωτικῶν ἐφοδίων φυλακῆς καὶ ἐπιμελείας, ἐκρίθη ἅμα καλὸν, ἵνα οἱ ἐπιμεληταὶ οὗτοι χειροτονῶνται ὑπὸ τοῦ δήμου. Οἱ δύο οὗτοι ταμίαι τῶν στρατιωτικῶν ἐφοδίων ἐκλήθησαν διὰ τὴν πρὸς τοὺς δύο ἐκείνους κατὰ πόλιν ὑπουργοὺς τῶν ὑπάτων ὁμοιότητα quaestores militares. Ἀλλὰ μετ' οὐ πολὺν χρόνον τοῦ πολιτικοῦ ἐν Ρώμῃ ταμιείου ἡ διοίκησις ἀπέβη ἔργον ἱκανῶς σπουδαῖον, ὥστε νὰ ἀπαιτῇ ἰδίους διηνεκεῖς ἐπιμελητάς. Οὕτω δὲ κατὰ τὸ ὑπόδειγμα τῶν στρατιωτικῶν ταμιῶν κατεστάθησαν τῷ 421 π. Χ. δύο ἕτεροι χειροτονητοὶ ταμίαι, quaestores καὶ οὗτοι ὀνομασθέντες, ἀλλ' urbani. Οἱ δὲ παλαιοὶ ἐκεῖνοι quaestores οἱ ἀπ' ἀρχῆς τῆς ἐλευθέρας πολιτείας ὑπὸ τῶν ὑπάτων, ὡς εἴρηται, καθιστάμενοι, ἵνα ὑπουργῶσιν αὐτοῖς τά τε ἄλλα καὶ μάλιστα τὰ τῆς ποινικῆς δικαιοδοσίας, ἤδη ἀπὸ τῆς τῶν στρατιωτικῶν ταμιῶν καταστάσεως ἠδύναντο ὑπὸ τούτων νὰ ἀναπληρῶνται, οἵτινες ἐν τῇ πόλει ἠδύναντο νὰ ὑπουργῶσι τοῖς ὑπάτοις τὰ τῆς εἰρήνης, ὡς ἐν τῷ στρατεύματι ὑπούργουν τὰ τοῦ πολέμου. Ὅλως δὲ περιττοὶ ἀπέβησαν οἱ παλαιοὶ ἐκεῖνοι quaestores τῷ χρόνῳ διὰ τῆς καταστάσεως τῶν διηνεκῶν ποινικῶν δικαστηρίων, ὧν τὴν ἡγεμονίαν εἶχον ἴδιοι praetores, οἵτινες ἦσαν καὶ οἱ ἀνακριταὶ τῶν τοιούτων ἐγκλημάτων ὑπουργοὺς ἔχοντες ἐν τῇ διοικήσει ταύτῃ κατωτέρους τινὰς ἄρχοντας πολλὴν ἔχοντας ὁμοιότητα πρὸς τοὺς νῦν ἀστυνόμους, τοὺς tres viros capitales.

Κατὰ ταῦτα ἡ μαρτυρία τοῦ Τακίτου, καθ' ἣν οἱ πρῶτοι **ὑπὸ τοῦ δήμου κατασταθέντες** quaestores εἶναι οἱ militares, οὐδὲν ἔχει τὸ θαυμαστόν, ἀλλ' εἶναι συμφωνοτάτη πρὸς τὴν ἱστορικὴν ἀνάπτυξιν τῆς παρὰ Ρωμαίοις ταμιείας.

ΚΓ'.

Οἱ ἐν Ρώμῃ δήμαρχοι κατὰ τὴν ἀρχαιοτέραν παράδοσιν ἐν ἀρχῇ μὲν ἦσαν δύο, τῷ δὲ 449 π. Χ. ἐγένοντο δέκα. Ἡ παράδοσις αὕτη φαίνεται εὐλογωτάτη, ἐάν τις ἐνθυμηθῇ ὅτι ἡ plebs ἐν τῇ συντάξει αὑτῆς εἶχε πρότυπον τὴν ὅλην πολιτείαν, διὸ καὶ ὥσπερ αὕτη εἶχε δύο ὑπάτους, οὕτω καὶ ἐκείνη προεστήσατο δύο δημάρχους, ὡς δὲ

ὕστερον ἡ ὅλη πολιτεία διῳκήθη ἐπί τινα χρόνον ὑπὸ δέκα ἀνδρῶν, οὕτω καὶ ἡ plebs ζητοῦσα νὰ ἐπιρρώσῃ καὶ ἀριθμητικῶς τοὺς προςτάτας αὐτῆς ηὔξησε τὸν ἀριθμὸν αὐτῶν εἰς δέκα. Ἀλλὰ τῶν ὕστερον Ρωμαίων τινὲς εὑρίσκοντες, φαίνεται, δυςεξήγητον τὴν ἀπὸ τῶν δύο δημάρχων εἰς τοὺς δέκα ἄμεσον μετάβασιν ἐγεφύρωσαν ταύτην διὰ τοῦ ἀριθμοῦ 5 πλάσαντες ὅτι οἱ δύο κατ' ἀρχὰς ἐγένοντο 5, ἵνα ἀντιστοιχῶσι πρὸς τὰς πέντε συμμορίας τοῦ πολιτεύματος τοῦ Σερουίου Τυλλίου, ὕστερον δὲ, ὥςπερ καὶ ἄλλα ἀρχεῖα, οὕτω καὶ τὸ τῶν δημάρχων ἐδιπλασιάσθη. Τὸ ἐπινόημα τοῦτο δὲν εἶναι εὐφυῶς πεπλασμένον. Διότι οἱ προστάται τῆς πληθύος, οἱ κατασταθέντες ἵνα σῴζωσι τοὺς πένητας ὑπὸ τῶν εὐπόρων καταδυναστευομένους οὐδεμίαν ἠδύναντο νὰ ἔχωσι σχέσιν πρὸς τὴν τιμοκρατικὴν καὶ ἀριστοκρατικὴν τῶν πολιτῶν σύνταξιν, ἥτις ἀποδίδοται τῷ Σερουΐῳ Τυλλίῳ. Ἐν τούτοις τὸ ἐπινόημα τοῦτο ἐγένετο ἀποδεκτὸν ὑπὸ τῶν Ρωμαίων ἱστορικῶν, οἵτινες μόνον ὡς πρὸς τὸν χρόνον, καθ' ὃν οἱ δύο ἐγένοντο πέντε, διαφωνοῦσι πρὸς ἀλλήλους οἱ μὲν τιθέντες τὸ πρᾶγμα εὐθὺς τῷ 493 π. Χ. οἱ δὲ τῷ 471. Ἡ βα αὕτη ἐκδοχὴ ὑπάρχει καὶ παρὰ τῷ Διοδώρῳ, καθ' ὃν (XI, 68) «τότε (=471) πρώτως κατεστάθησαν δήμαρχοι τέσσαρες Γάιος Σικίνιος, Λεύκιος Νεμετώριος, πρὸς δὲ τούτοις Μᾶρκος Δουίλλιος καὶ Σπόριος Ἀκίλιος». Τὸ χωρίον τοῦτο οἱ νεώτεροι παραβάλλοντες πρὸς τὸ ἀντίστοιχον τοῦ Λιουΐου (II, 58) καθ' ὃ ὁ ἱστοριογράφος Πείσων ὀνομάζει πέντε tribunos Cn Siccium, L. Numitorium, M. Duellium, Sp. Icilium, *L. Mecilium*, μέχρι μὲν τῶν καθ' ἡμᾶς χρόνων ἔλυον ἁπλούστατα τὴν διαφορὰν ὑπολαμβάνοντες ὅτι ἐκ τοῦ παρὰ Διοδώρῳ καταλόγου ἐξέπεσε τὸ *L. Maecilium* διὰ τὸ πρὸς τὸ *Icilium* ὁμοιοτέλευτον, ἀλλ' ἐν τοῖς καθ' ἡμᾶς χρόνοις ὁ περιφανὴς ἱστοριογράφος Ed. Meyer ᾠκοδόμησεν ἐπὶ τοῦ χωρίου τούτου τοῦ Διοδώρου, ἐν ᾧ ὑπολαμβάνει ὅτι κεῖται ἡ γνησιωτάτη παράδοσις, νέαν περὶ τοῦ ἀρχῆθεν ἀριθμοῦ τῶν δημάρχων γνώμην, καθ' ἣν οἱ πρῶτοι δήμαρχοι καθίσταντο ὑπὸ τῶν τεσσάρων ἀστικῶν φυλῶν, εἷς ὑφ' ἑκάστης, ἵνα ἕκαστος τοὺς ἑαυτοῦ φυλέτας ὑπερασπίζῃ (1). Ἡ γνώμη αὕτη εἶναι μὲν πολλῷ εὐφυέστερον

(1) Ὅρα Hermes 1895 σελ. 1 κ. ἑ. Ἰδίᾳ σελ. 14 «die Tribunen sinddie Beamten oder Vorsteher der städstischen Tribus» καὶ σελ. 15: «Als Tribusbeamte können die Tribunen nur von den Tribus gewählt worden sein».

ἐπινενοημένη τῆς τοῦ Πείσωνος, ἀλλ' ὅμως ἀποβάλλει καὶ αὕτη τὸ κυριώτατον αὐτῆς πρόσχημα, ἐὰν ἐνθυμηθῶμεν ὅτι καθ' ἃ ἐν Α' τόμῳ τῆς 'Αθηνᾶς (1889) σελ. 567 κ.ἑ. ἀπεδείχθη, αἱ τέσσαρες ἀστικαὶ φυλαὶ εἶναι πολλῷ μεταγενέστερον τῆς τῶν δημάρχων καταστάσεως κατασκεύασμα, ἅτε συσταθεῖσαι τῷ 304 π. Χ.

ΚΔ'.

Περὶ τῆς ἐν Ῥώμῃ σχετικῆς τάξεως τῶν τῆς πληθύος (plebis) καὶ τῶν τοῦ δήμου (populi) ἀρχαιρεσίων ἀποφαίνεται ὁ Mommsen ὅτι ἦτο τυχαία, τ. ἔ. ὅτι οὐδὲν ἐκώλυε νὰ προταχθῶσι τὰ τοῦ δήμου ἀρχαιρέσια τῶν τῆς πληθῦος ἢ ταῦτα ἐκείνων (1).

'Αλλ' ἡμεῖς νομίζομεν ὅτι κατὰ νόμον τὰ τῶν δημάρχων τοὐλάχιστον ἀρχαιρέσια προηγοῦντο πάντων τῶν ἄλλων. Τοῦτο δηλοῖ σαφῶς τόδε τὸ τοῦ Σαλλουστίου χωρίον (I,37,2:) P. Lucullus et L. Annius tribuni plebis—resistentibus collegis *continuare magistratum nitebantur* (τ ἔ. ἐκώλυον τὰ εἰς τὸ ἐπιὸν ἔτος ἀρχαιρέσια); **quae res totius anni comitia impediebat** τ. ἔ. ἀναβαλλομένων τῶν δημαρχικῶν ἀρχαιρεσίων ἀνεβάλλοντο καὶ **πάσης ἄλλης** ἀρχῆς τὰ ἀρχαιρέσια. Κατὰ τοῦτο λοιπὸν τὸ χωρίον πάσης ἄλλης ἐν Ῥώμῃ ἀρχῆς πρῶτοι καθίσταντο οἱ δήμαρχοι. Τοῦτο δὲ ὑποδηλοῖ καὶ τὸ τοῦ Κικέρωνος χωρίον (Att. I, 1, 1:) Nos autem initium prensandi facere cogitaramus . . in campo comitiis tribuniciis a. d. XVI Kal. Sextiles. 'Επειδὴ δηλ. ὁ Κικέρων μέλλων νὰ παραγγείλῃ τὴν ὑπατείαν τ. ἔ. νὰ καταλεχθῇ εἰς τοὺς ὑποψηφίους ὑπάτους ἐν τοῖς ἀρχαιρεσίοις τοῦ 64 π. Χ. ἔπρεπε κατὰ τὰ εἰθισμένα νὰ ἄρξηται τῆς τῶν ἐκλογέων θεραπείας (ἧς κύριον μέρος ἦτο ἡ prensatio) πρὸ ἑνὸς ἔτους, τ. ἔ. τελουμένων τῶν ἀρχαιρεσίων τοῦ 65 π. Χ., συμφέρον εἶχεν εὐθὺς **ἀπὸ τῶν πρώτων** τοῦ ἔτους τούτου ἀρχαιρεσίων νὰ ποιήσηται ἀρχὴν τῆς δεξιώσεως ταύτης. Ὥστε τὰ comitia tribunicia, ὧν γινομένων ἐσκόπει ὁ Κικέρων initium prensandi facere, ἦσαν τὰ πρῶτα comitia τοῦ ἔτους.

Σ. ΒΑΣΗΣ

---

(1) Röm. Str. I³ σ. 581.

ΠΕΡΙ ΜΕΡΙΣΜΟΥ ΚΑΙ ΜΕΤΡΗΣΕΩΣ

Ὡς γνωστὸν ἡ διαίρεσις δύναται νὰ ἐμφανισθῇ ὑπὸ δύο διαφόρους ὄψεις· ἢ ὡς *μερισμὸς* εἰς ἴσα μέρη ἢ ὡς *μέτρησις*, τουτέστιν εὕρεσις τοῦ ποσάκις τι περιέχεται εἰς ἄλλο· καὶ ὅταν μὲν ἐργαζώμεθα ἐπὶ ἀφῃρημένων ἀριθμῶν, ἡ διάκρισις τῶν δύο τούτων ὄψεων δεν ἔχει πολλὴν σημασίαν· διότι οὔτε τὸν τρόπον ἐπηρεάζει, καθ' ὃν ἐκτελεῖται ἡ διαίρεσις, οὔτε τὸ ἐξαγόμενον αὐτῆς. Ἀλλ' ὅταν πρόκειται εἰς λύσιν πρόβλημά τι ἐπὶ συγκεκριμένων ἀριθμῶν εἰς τὴν διαίρεσιν ἀναγόμενον, ἡ τῶν εἰρημένων δύο ὄψεων διάκρισις οὐ μόνον χρήσιμος εἶνε, ἀλλὰ καὶ ἀναγκαία πρὸς τὴν ὀρθὴν κατανόησιν καὶ λύσιν τοῦ προβλήματος· διότι εἰς ἕκαστον τῶν τοιούτων προβλημάτων ἡ ἑτέρα τῶν ὄψεων τούτων φαίνεται μᾶλλον ἁρμόζουσα εἰς τὴν φύσιν τοῦ προβλήματος καὶ ὁδηγεῖ ἀμέσως τὸν νοῦν εἰς τὴν λύσιν αὐτοῦ· ἐὰν λ. χ. πρόκεινται εἰς λύσιν τὰ ἑξῆς δύο προβλήματα:

1) 8 ἄνθρωποι θὰ μοιρασθῶσιν ἐξ ἴσου 120 δραχμάς, πόσας θὰ λάβῃ ἕκαστος;

2) Μὲ μίαν δραχμὴν ἀγοράζει τις 8 ὀκάδας ἐξ ἑνὸς πράγματος, πόσας δραχμὰς πρέπει νὰ δώσῃ, ἵνα ἀγοράσῃ 120 ὀκάδας;

προφανὲς εἶνε, ὅτι, ἂν καὶ ἀμφότερα λύονται διὰ μιᾶς καὶ τῆς αὐτῆς διαιρέσεως 120: 8, ὅμως εἶνε διάφορα τὴν φύσιν· τὸ μὲν πρῶτον εἶνε μερισμὸς συγκεκριμένου ποσοῦ εἰς 8 ἴσα μέρη καὶ διὰ τοῦτο τὸ ἐξαγόμενον εἶνε συγκεκριμένος ἀριθμὸς ὁμοειδής, τὸ δὲ δεύτερον ἀνάγεται εἰς μέτρησιν, διότι ὅσας φορὰς περιέχεται ὁ 8 εἰς τὸν 120, τόσας ὀκάδας θὰ ἀγοράσῃ· ὥστε ἡ διαίρεσις ἐν αὐτῷ ἐμφανίζεται ὡς εὕρεσις τοῦ ποσάκις ἀριθμός τις περιέχεται εἰς ἄλλον· διὰ τοῦτο δὲ τὸ ἐξαγόμενον αὐτῆς (τὸ πηλίκον) εἶνε ἀφῃρημένος ἀριθμὸς (ὡς δεικνύων τὸ ποσάκις τι περιέχεται εἰς ἄλλο ἤ, ὅπερ τὸ αὐτό, ποσάκις πρέπει νὰ ληφθῇ, ἵνα ἀποτελεσθῇ τὸ ἄλλο)· τὸν ἀφῃρημένον τοῦτον ἀριθμὸν 15 καθιστῶμεν ἔπειτα συγκεκριμένον 15 δρ. ὡς ἀπαιτεῖ τὸ λυόμενον πρόβλημα, καὶ ἔχομεν τὴν λύσιν τοῦ προβλήματος· οἴκοθεν δὲ ἐννοεῖται,

ὅτι (ἐν τῇ περιπτώσει τῆς μετρήσεως) δύναται μιᾶς καὶ τῆς αὐτῆς διαιρέσεως τὸ πηλίκον νὰ θεωρηθῇ ὡς σημαῖνον διάφορα ποσά, ἀνεξαρτήτως τῆς διαιρέσεως καὶ κατὰ τὰς ἀπαιτήσεις τῶν ἑκάστοτε λυομένων προβλημάτων. Π. χ. εἰς τὰ ἑξῆς προβλήματα:

1) Μὲ 1 τάλληρον ἀγοράζει τις 8 ὀκάδας ἐξ ἑνὸς πράγματος, πόσα τάλληρα χρειάζονται διὰ νὰ ἀγοράσῃ 240 ὀκάδας ἐκ τοῦ αὐτοῦ πράγματος;

2) Εἰς 1 ὥραν βρύσις τις δίδει 8 ὀκάδας ὕδατος, εἰς πόσας θὰ δώσῃ 240 ὀκάδας;

3 Μία ὀκᾶ σίτου σπαρεῖσα εἴς τινα ἀγρὸν ἔδωκεν 8 ὀκάδας, πόσαι ὀκάδες σπειρόμεναι εἰς ἀγρὸν τῆς αὐτῆς ποιότητος θὰ δώσουν 240 ὀκάδας;

4) Μύλος τις ἀλέθει 8 ὀκάδας σίτου εἰς μίαν ὥραν· πόσας ὥρας πρέπει νὰ ἐργάζηται καθ' ἡμέραν, ἵνα ἀλέθῃ καθ' ἑκάστην 240 ὀκάδας;

Εἰς πάντα ταῦτα οἱ συγκεκριμένοι ἀριθμοὶ 240 ὀκάδες καὶ 8 ὀκάδες εἶνε οἱ αὐτοὶ καὶ τὸ πηλίκον τῆς διαιρέσεως εἶνε τὸ αὐτό, ὁ ἀριθμὸς 30· ἀλλ' αἱ λύσεις αὐτῶν εἶνε διάφοροι 1) 30 τάλληρα, 2) 30 ὧραι, 3) 30 ὀκάδες σίτου, τὸ δὲ τελευταῖον δὲν ἔχει λύσιν (1).

Ἡ διάκρισις τοῦ μερισμοῦ ἀπὸ τῆς μετρήσεως γίνεται ἐπιτακτικὴ καὶ ἀπαραίτητος, ὅταν ὁ διαιρετέος εἶνε συμμιγὴς ἀριθμός· ἂν λ. χ. εἴχομεν νὰ λύσωμεν τὰ ἑξῆς δύο προβλήματα:

(1) Ἐκ τούτων γίνεται καταφανές, ὅτι δὲν πρέπει νὰ συγχέωμεν τὴν *λύσιν* τοῦ προβλήματος μὲ τὸ πηλίκον τῆς μετρήσεως, εἰς ἣν ἄγει (καὶ ἐν γένει μὲ τὸ ἀφῃρημένον ἐξαγόμενον τῆς ἀριθμητικῆς πράξεως εἰς ἣν ἄγει). Ἄπειρα προβλήματα ἄγουσιν εἰς μίαν καὶ τὴν αὐτὴν ἀριθμητικὴν πρᾶξιν, ἥτις ἔχει ὡς εἰκὸς ἓν καὶ τὸ αὐτὸ ἐξαγόμενον· ἀλλ' ἡμεῖς ἔπειτα ἐνδύομεν αὐτὸ μὲ τὸ ἑκάστοτε κατάλληλον ἔνδυμα, ἵνα προσαρμόσωμεν αὐτὸ εἰς τὰς ἀπαιτήσεις τοῦ προβλήματος καὶ καταστήσωμεν αὐτὸ *λύσιν* τοῦ προβλήματος. Τὴν σύγχυσιν ταύτην εὕρομεν ἐν τῇ ἐκθέσει τῶν κριτῶν τοῦ ἔτους 1894. ἐν σελίδι 454 ἔνθα λέγεται, ὅτι τὸ πηλίκον τῆς διαιρέσεως, εἰς ἣν ἄγει τὸ ἑξῆς πρόβλημα:

«Μὲ 75 δρ. πόσους πήχεις δύναμαι νὰ ἀγοράσω ἐξ ἑνὸς ὑφάσματος, τοῦ ὁποίου ὁ πῆχυς πωλεῖται 15 δραχμάς;»

Εἶνε 5 πήχεις! ἀλλ' ἂν πηλίκον εἶνε τὸ ἐξαγόμενον τῆς διαιρέσεως (ὡς πάντες ὁρίζουσιν αὐτό), πῶς ἐκ τῆς διαιρέσεως τῶν συγκεκριμένων ἀριθμῶν 75 δρ. καὶ 15 δρ. προκύπτει πηλίκον 5 πήχεις; καὶ πῶς ἐκ τῆς διαιρέσεως τῶν αὐτῶν συγκεκριμένων ἀριθμῶν προκύπτουσιν ἄλλοτε 5 πήχεις καὶ ἄλλοτε 5 δραχμαὶ κτλ. τοῦτο ὀφείλεται οὐχὶ εἰς τὴν διαίρεσιν, ἀλλ' εἰς τὸ πρόβλημα.

1) Ἐπώλησέ τις 8 στατῆρας ἐξ ἑνὸς πράγματος ἀντὶ 58 δρ. 65 λ.: πόσον ἐπώλησεν ἕκαστον στατῆρα;

2) Ὁ στατὴρ ἑνὸς πράγματος ἀξίζει 8 δραχμάς· πόσους στατῆρας δύναταί τις νὰ ἀγοράσῃ μὲ 58 δρ. 65 λ.;

ἀμφότερα ἀνάγονται εἰς τὴν διαίρεσιν τοῦ συμμιγοῦς 58 δρ. 65 λ. διὰ τοῦ ἀκεραίου 8· ἀλλὰ τὸ μὲν πρῶτον ἀπαιτεῖ μερισμὸν τοῦ συμμιγοῦς εἰς 8 ἴσα μέρη, τὸ δὲ δεύτερον ἀπαιτεῖ μέτρησιν τοῦ αὐτοῦ συμμιγοῦς διὰ τοῦ ὁμοειδοῦς ἀριθμοῦ 8 στ. διὰ τοῦτο ἡ διαίρεσις ἐκτελεῖται ἄλλως εἰς τὸ πρῶτον πρόβλημα καὶ ἄλλως εἰς τὸ δεύτερον καὶ τὰ ἐξαγόμενα εἶνε ἐντελῶς διάφορα.

Σκοπὸς ἡμῶν ἐνταῦθα εἶνε νὰ δείξωμεν, ὅτι πᾶν πρόβλημα ἐπὶ συγκεκριμένων ἀριθμῶν διὰ μιᾶς διαιρέσεως λυόμενον ἐξ ἀνάγκης θὰ ἀνάγηται ἢ εἰς μερισμὸν συγκεκριμένου ἀριθμοῦ εἰς ἴσα μέρη (1) ἢ εἰς μέτρησιν αὐτοῦ δι' ἄλλου ὁμοειδοῦς· εἰς τοῦτο πειθόμεθα ἐκ τῶν ἑξῆς.

Ἐπειδὴ ἡ διαίρεσις εἶνε πρᾶξις ἀντίστροφος τοῦ πολλαπλασιασμοῦ καὶ ἀνάγεται εἰς τὸν πολλαπλασιασμόν, διὰ νὰ ἐννοήσωμεν τὰ τῆς διαιρέσεως καλῶς, πρέπει νὰ ἐννοήσωμεν πρῶτον τὰ κατὰ τὸν πολλαπλασιασμόν.

Πάντες οἱ μαθηματικοὶ ὁρίζουσι τὸν ἀριθμητικὸν πολλαπλασιασμὸν ὡς πρᾶξιν, δι' ἧς ἐπαναλαμβάνομεν ἕνα ἀριθμὸν πολλάκις (ὅσας φορὰς δεικνύει ἄλλος τις ἀριθμὸς) καὶ σχηματίζομεν ἐξ αὐτοῦ ἄλλον ἀριθμόν. Ἐκ τοῦ ὁρισμοῦ τούτου συνάγεται ἀμέσως, ὅτι ὁ πολλαπλασιαστὴς πάντοτε εἶνε *ἀφῃρημένος ἀριθμὸς* ὡς δεικνύων ἁπλῶς, πόσας φορὰς θὰ ληφθῇ ὁ πολλαπλασιαστέος· ὅσον ἀφορᾷ εἰς τὸν πολλαπλασιαστέον, οὗτος δύναται νὰ εἶνε ἢ συγκεκριμένος ἢ ἀφῃρημένος· τὸ δὲ γινόμενον, ἐπειδὴ γίνεται ἐκ τοῦ πολλαπλασιαστέου, καὶ εἶνε ἄθροισμα ἀριθμῶν ἴσων τῷ πολλαπλασιαστέῳ, εἶνε ἐξ ἀνάγκης *πάντοτε ὁμοειδὲς πρὸς αὐτὸν* (ἂν δὲ ἀφῃρημένος εἶνε ὁ πολλαπλασιαστέος, ἀφῃρημένον κατ' ἀνάγκην θὰ εἶνε καὶ τὸ γινόμενον). Ἐάν τις δέχηται,

(1) Χάριν εὐκολίας θεωρῶ μόνον ἀκεραίους ἀριθμούς· προφανὲς ὅμως εἶνε ὅτι ἡ φύσις τοῦ προβλήματος παραμένει ἡ αὐτὴ εἴτε ἀκέραιοι ἀριθμοὶ εἶνε τὰ δεδομένα αὐτοῦ εἴτε καὶ μή.

ὅτι τὸ γινόμενον δύναται νὰ μὴ εἶνε ὁμοειδὲς μὲ τὸν πολλαπλασιαστέον, ἐξ ἀνάγκης πρέπει νὰ δεχθῇ, καὶ ὅτι τὸ ἄθροισμα δύναται νὰ μὴ εἶνε ὁμοειδὲς μὲ τοὺς προσθετέους).

Παραδείγματος χάριν εἰς τὸ ἑξῆς πρόβλημα:

Ὁ εἷς πῆχυς ἀξίζει 7 δραχμάς, πόσον ἀξίζουν 5 πήχεις;

πολλαπλασιαστὴς δὲν εἶνε οἱ 5 πήχεις, ἀλλ' ὁ ἀφῃρημένος ἀριθμὸς 5 (τίς ποτε δύναται νὰ εἴπῃ, ὅτι πολλαπλασιάζει δραχμὰς ἐπὶ πήχεις;) τῷ ὄντι διὰ νὰ λύσωμεν τὸ πρόβλημα, πρέπει νὰ προσθέσωμεν τὰς 7 δραχμὰς πέντε φορὰς

$$7^{\delta\rho} + 7^{\delta\rho} + 7^{\delta\rho} + 7^{\delta\rho} + 7^{\delta\rho} \cdot$$

εἰς τοὺς συλλογισμοὺς λοιπόν, τοὺς ὁποίους κάμνομεν, διὰ νὰ λύσωμεν τὸ πρόβλημα, δὲν λαμβάνομεν ποσῶς ὑπ' ὄψιν τὴν σημασίαν τοῦ ἀριθμοῦ 5· αὕτη ἠδύνατο νὰ εἶνε οἱαδήποτε (ἠδύνατο λ. χ. ἀντὶ 5 πήχεων νὰ εἶνε 5 ὀκάδες ἢ 5 ὧραι κλ.)· πάντοτε ὁ αὐτὸς συλλογισμὸς καὶ ἡ αὐτὴ πρόσθεσις λύει τὸ πρόβλημα καὶ πάντοτε τὸ ἐξαγόμενον εἶνε τὸ αὐτὸ (35 δρ.)· καὶ δὲν ἐπηρεάζεται ποσῶς ὑπὸ τῆς σημασίας τοῦ ἀριθμοῦ 5· διότι ὁ 5 θεωρεῖται ὡς ἀφῃρημένος ἀριθμὸς ἔν τε τῇ πράξει καὶ ἐν τοῖς συλλογισμοῖς ἡμῶν· πιστεύω, ὅτι εἰς τοῦτο οὐδεμία χωρεῖ διαφωνία μεταξὺ μαθηματικῶν· ἡ ἀριθμητικὴ ἄλλον πολλαπλασιασμὸν οὔτε εἰξεύρει οὔτε παραδέχεται.

Ὑπεθέσαμεν, ὅτι τὸ γινόμενον ἔχει δύο μόνον παράγοντας. ἀλλὰ καὶ πλείονας ἂν ἔχῃ, εἰς τὸ αὐτὸ φθάνομεν συμπέρασμα· τῷ ὄντι ἢ πάντες οἱ παράγοντες λαμβάνονται ὡς ἀφῃρημένοι ἀριθμοί, ὅτε καὶ τὸ γινόμενον, ὡς ἐξαγόμενον τῆς πράξεως, θὰ εἶνε ἀφῃρημένος ἀριθμός, ἢ εἷς θὰ λαμβάνηται διαρκοῦντος τοῦ πολλαπλασιασμοῦ ὡς συγκεκριμένος, ὅτε αὐτὸς μὲν θὰ εἶνε ὁ πολλαπλασιαστέος, πάντες δὲ οἱ ἄλλοι θὰ λαμβάνωνται ὡς ἀφῃρημένοι καὶ θὰ εἶνε οἱ πολλαπλασιασταί· ὁ πολλαπλασιαστέος ἐν τῇ περιπτώσει ταύτῃ δυνατὸν νὰ πολλαπλασιάζηται καὶ διὰ μιᾶς ἐπὶ τὸ γινόμενον πάντων τῶν πολλαπλασιαστῶν, δυνατὸν ὅμως καὶ νὰ πολλαπλασιάζηται ἀλλεπαλλήλως ἐφ' ἕκαστον ἐξ αὐτῶν· ὅτι δὲ καὶ ἐν τῷ τοιούτῳ πολλαπλασιασμῷ τὸ γινόμενον εἶνε πάντοτε ὁμοειδὲς μὲ τὸν πολλαπλασιαστέον, εἶνε προφανές. Παραδείγματα προβλημάτων (ἐπὶ συγκεκριμένων ἀριθμῶν) ἀναγομένων

είς τὸν πολλαπλασιασμὸν ἀριθμῶν περισσοτέρων τῶν δύο ἔστωσαν τὰ ἑξῆς:

1) Βιβλίον τι ἔχει 180 σελίδας καὶ ἑκάστη σελὶς ἔχει 32 στίχους· πόσον θὰ στοιχίσῃ ἡ ἐκτύπωσις αὐτοῦ, ἂν δι' ἕκαστον στίχον πληρώσωμεν 5 λεπτά;

Ὁ πολλαπλασιασμός, δι' οὗ λύεται τὸ πρόβλημα, εἶνε ὁ ἑξῆς·

$$(5^{\lambda} \times 32) \times 180 \text{ ἢ καὶ ὁ ἑξῆς } 5^{\lambda} \times (32 \times 180)$$

Ὁ πρῶτος πολλαπλασιασμὸς προκύπτει, ἐὰν εὕρωμεν πρῶτον, πόσον στοιχίζει ἡ ἐκτύπωσις μιᾶς σελίδος καὶ ἔπειτα πόσον ἡ ἐκτύπωσις τῶν 180 σελίδων· ὁ δὲ δεύτερος προκύπτει, ἐὰν εὕρωμεν κατ' ἀρχάς, πόσοι εἶνε ὅλοι οἱ στίχοι καὶ ἔπειτα πόσον στοιχίζει ἡ ἐκτύπωσις ὅλων τῶν στίχων.

Ἐὰν ἀντὶ 5 λεπτῶν ἡ δαπάνη δι' ἕκαστον στίχον ἦτο 1 λεπτόν, οἱ τὸ πρόβλημα λύοντες πολλαπλασιασμοὶ θὰ ἦσαν οἱ ἑξῆς δύο·

$$(1^{\lambda} \times 32) \times 180 \text{ καὶ } 1^{\lambda} \times (32 \times 180)$$

2) Ἡ μεταφορὰ τῶν ἐμπορευμάτων διὰ τοῦ σιδηροδρόμου στοιχίζει 5 λεπτὰ δι' ἕκαστον στατῆρα μεταφερόμενον εἰς ἀπόστασιν ἑνὸς χιλιομέτρου· πόσον θὰ στοιχίσῃ ἡ μεταφορὰ 52 στατήρων εἰς ἀπόστασιν 12 χιλιομέτρων;

Τὸ πρόβλημα τοῦτο λύεται δι' ἑνὸς τῶν ἑξῆς πολλαπλασιασμῶν·

$$(5^{\lambda} \times 12) \times 52 \text{ ἢ } (5^{\lambda} \times 52) \times 12\cdot$$

εἰς τὸν πρῶτον φθάνομεν, ἐὰν εὕρωμεν πρῶτον, πόσον στοιχίζει ἡ μεταφορὰ ἑνὸς στατῆρος (εἰς ἀπόστασιν 12 χιλιομέτρων) καὶ ἔπειτα ἡ μεταφορὰ τῶν 52 στατήρων· εἰς τὸν δεύτερον, ἐὰν εὕρωμεν κατ' ἀρχὰς πόσον στοιχίζει ἡ μεταφορὰ τῶν 52 στατήρων εἰς ἀπόστασιν 1 χιλιομέτρου καὶ ἔπειτα πόσον εἰς ἀπόστασιν 12 χιλιομέτρων.

Ἐὰν ἀντὶ 5^{λ} ἡ μεταφορὰ ἑνὸς στατῆρος εἰς ἀπόστασιν 1 χιλιομ. ἐστοίχιζεν 1 λεπτόν, ἡ ὅλη δαπάνη θὰ ἦτο προφανῶς

$$(1^{\lambda} \times 52) \times 12 \text{ ἢ } (1^{\lambda} \times 12) \times 52$$

3) Συνεφώνησέ τις μὲ ὑφάντριαν ταπήτων νὰ πληρώνῃ εἰς αὐτὴν διὰ τὴν ὕφανσιν ἑκάστου τάπητος τόσας δραχμάς, ὅσον εἶνε τὸ γινόμε-

νον τοῦ ἀριθμοῦ τῶν πήχεων τοῦ μήκους τοῦ τάπητος ἐπὶ τὸν ἀριθμὸν τῶν πήχεων τοῦ πλάτους αὐτοῦ· πόσον θὰ πληρώσῃ διὰ τάπητα ἔχοντα 7 πήχεων μῆκος καὶ 5 πλάτος;

Ἐνταῦθα ὁ πολλαπλασιασμός, εἰς ὃν ἀνάγεται ἡ λύσις τοῦ προβλήματος, εἶνε ὁ ἑξῆς·

$$1^{\delta\rho} \times (7 \times 5)$$

διότι κατὰ τὴν ἐκφώνησιν τοῦ προβλήματος θὰ ληφθῇ ἡ 1 δραχμὴ τοσάκις, ὅσας μονάδας ἔχει τὸ γινόμενον 7×5· πολλαπλασιαστέος λοιπὸν εἶνε ἡ $1^{\delta\rho}$, πολλαπλασιαστὴς δὲ τὸ ἀφῃρημένον γινόμενον τῶν ἀφῃρημένων ἀριθμῶν 7 καὶ 5(1).

Ἐὰν ἀντὶ $1^{\delta\rho}$ ἐπληρώνετο $3^{\delta\rho}$, θὰ εἴχομεν τὸ γινόμενον

$$3^{\delta\rho} \times (7 \times 5).$$

Ἔρχομαι νῦν εἰς τὴν διαίρεσιν.

Ἐν τῇ διαιρέσει ὁ διαιρετέος εἶνε γινόμενον τοῦ διαιρέτου καὶ τοῦ πηλίκου· ἂν λοιπὸν ὁ διαιρετέος εἶνε ἀφῃρημένος ἀριθμός, ἐξ ἀνάγκης ἀμφότεροι, καὶ ὁ διαιρέτης καὶ τὸ πηλίκον, εἶνε ἢ λαμβάνονται ἀφῃρημένοι ἀριθμοί· ἂν δὲ ὁ διαιρετέος εἶναι συγκεκριμένος ἀριθμός, τότε ἐκ τῶν δύο ἄλλων (διαιρέτου καὶ πηλίκου) ὁ εἷς ἐξ ἀνάγκης εἶνε συγκεκριμένος καὶ ὁμοειδὴς πρὸς αὐτὸν (ὁ πολλαπλασιαστέος τοῦ γινομένου) ὁ δὲ ἄλλος, ἀφῃρημένος ἀριθμὸς (ὁ πολλαπλασιαστής)· ἔχομεν λοιπὸν ἐπὶ τῶν συγκεκριμένων ἀριθμῶν μόνον τὰς ἑξῆς δύο περιπτώσεις τῆς διαιρέσεως δυνατάς.

1) *Διαιρετέος συγκεκριμένος ἀριθμός, διαιρέτης δὲ ἀφῃρημένος.*

(1) Ἔν τινι τῶν ἀριθμητικῶν ὁ συγγραφεὺς παρατρέχων τὸν πολλαπλασιαστέον 1 δρ, πραγματεύεται τὸ πρόβλημα τοῦτο ὡς πρόβλημα ἁπλοῦ πολλαπλασιασμοῦ δύο ἀριθμῶν καὶ καταντᾷ εἰς τὸ ἀλλόκοτον συμπέρασμα, ὅτι τὸ γινόμενον δὲν εἶνε πάντοτε ὁμοειδὲς μὲ τὸν πολλαπλασιαστέον! Ἀλλ' ἐν μὲν τῷ πρώτῳ πολλαπλασιασμῷ τῶν ἀφῃρημένων ἀριθμῶν 7 καὶ 5 τὸ γινόμενον εἶνε ὁ ἀφῃρημένος ἀριθμὸς 35 καὶ οὗτος λαμβάνεται ὡς πολλαπλασιαστὴς ἐν τῷ δευτέρῳ πολλαπλασιασμῷ, οὗτινος πολλαπλασιαστέος εἶνε ἡ 1 δρ.· τὸν δεύτερον τοῦτον πολλαπλασιασμὸν παρατρέχει ὡς ἁπλούστατον· ἀλλ' ἵνα γίνῃ κατάδηλον τὸ σφάλμα, ἀρκεῖ νὰ ἀλλαχθῇ ὁ ἀριθμὸς τῶν δραχμῶν.

Τότε τὸ πηλίκον εἶνε συγκεκριμένος ἀριθμὸς ὁμοειδὴς τῷ διαιρετέῳ καὶ πολλαπλασιαζόμενον ἐπὶ τὸν ἀφῃρημένον διαιρέτην δίδει τὸν διαιρετέον· ἑπομένως τὸ πηλίκον εἶνε μέρος τοῦ διαιρετέου (ἢ μέρη αὐτοῦ, ἂν ὁ διαιρέτης εἶνε κλάσμα) καὶ λέγεται *μερίδιον*, ἡ δὲ τοιαύτη διαίρεσις λέγεται *μερισμός*.

2) *Διαιρετέος καὶ διαιρέτης συγκεκριμένοι καὶ ὁμοειδεῖς*.

Τότε τὸ πηλίκον εἶνε ἀφῃρημένος ἀριθμός, ὅστις πολλαπλασιάζων τὸν διαιρέτην δίδει τὸν διαιρετέον· ἑπομένως τὸ πηλίκον δεικνύει, ποσάκις πρέπει νὰ ληφθῇ ὁ διαιρέτης (ἢ καὶ τὰ μέρη αὐτοῦ, ἂν τὸ πηλίκον εἶνε κλάσμα), ἵνα ἐξ αὐτοῦ σχηματισθῇ ὁ διαιρετέος· τουτέστι, πῶς ἐκ τοῦ διαιρέτου (καὶ ἐκ τῶν μερῶν αὐτοῦ) ἀποτελεῖται ὁ διαιρετέος· καὶ τὸ μὲν πηλίκον τότε λέγεται *λόγος*, ἡ δὲ διαίρεσις λέγεται *μέτρησις*.

Ἐκ τῶν προειρημένων ἀσφαλῶς συνάγεται, ὅτι πάντα τὰ προβλήματα ἐπὶ τῶν συγκεκριμένων ἀριθμῶν τὰ διὰ μιᾶς διαιρέσεως λυόμενα ἀνάγονται ἐξ ἀνάγκης ἢ εἰς τὸν μερισμὸν συγκεκριμένου ἀριθμοῦ ἢ εἰς τὴν μέτρησιν αὐτοῦ δι' ἄλλου ὁμοειδοῦς(1).

(1) Ἐν τῇ ἐκθέσει αὐτῶν (σελ. 454) οἱ κριταὶ τῶν διδακτικῶν βιβλίων τοῦ ἔτους 1894 περὶ τῶν συγκεκριμένων προβλημάτων τῆς διαιρέσεως προκειμένου ἀποφαίνονται, ὅτι «*ὑπάρχουσι προβλήματα συγκεκριμένα μὴ ὑπαγόμενα εἰς οὐδετέραν τῶν δύο τούτων κατηγοριῶν*» εἰς τὸν μερισμὸν δηλαδὴ ἢ εἰς τὴν μέτρησιν, καὶ φέρουσι παράδειγμα «τὴν εὕρεσιν τοῦ ὕψους παραλληλογράμμου ἐκ τοῦ ἐμβαδοῦ καὶ τῆς βάσεως»· ὅτι καὶ τὸ πρόβλημα τοῦτο ἀνάγεται εἰς τὴν μέτρησιν, θὰ ἴδωμεν κατωτέρω.

Ἀναμφιβόλως ἡ πλάνη αὕτη τῶν κ. κ. κριτῶν προῆλθεν ἐξ ἐσφαλμένης ἐκδοχῆς τοῦ γνωστοῦ τύπου $E = 6.υ$, ὅστις δίδει τὸ ἐμβαδὸν διὰ τοῦ μήκους τῆς βάσεως 6 καὶ τοῦ ὕψους υ· διότι ἐν τῷ τύπῳ τούτῳ οἱ τρεῖς ἀριθμοὶ Ε, 6, υ εἶνε ἀφῃρημένοι ἀριθμοί, (ὁ μὲν Ε δηλοῖ τὸν λόγον, ὃν ἔχει ἡ ἐπιφάνεια τοῦ ὀρθογωνίου πρὸς τὴν ἐπιφάνειαν τοῦ τετραγωνικοῦ μέτρου, οἱ δὲ 6, υ τοὺς λόγους τῶν πλευρῶν πρὸς τὸ μέτρον)· καὶ διὰ τοῦτο τότε μόνον ἐφαρμόζεται, ὅταν τὰ δεδομένα Ε καὶ 6 τοῦ προβλήματος λαμβάνωνται ὡς ἀφῃρημένοι ἀριθμοί, ἀλλὰ περὶ τοιαύτης περιπτώσεως δὲν γίνεται ἐνταῦθα λόγος. Ἐνταῦθα πρόκειται περὶ προβλημάτων συγκεκριμένων, ἤτοι περὶ προβλημάτων, ἐν οἷς τὰ δεδομένα (ἢ πάντα ἤ τινα τούτων) θεωροῦνται ὡς συγκεκριμένοι ἀριθμοὶ ἔν τε τοῖς συλλογισμοῖς ἡμῶν καὶ ἐν ταῖς πράξεσι, δι' ὧν λύονται. Τούτου τεθέντος πᾶς μὴ ὅλως ἐπιπολαίως ἐφαρμόζων τὸν τύπον $E = 6.υ$, βλέπει, ὅτι, ἂν οἱ ἀριθμοὶ λαμβάνωνται ὡς συγκεκριμένοι, ὡς θέλουσιν οἱ κ. κριταί, ὁ τύπος οὗτος εἶνε ἐλλιπής, καὶ διὰ τοῦτο ἀνεφάρμοστος. Διότι ἐν τῷ συγκεκριμένῳ γινομένῳ 6. υ ὁ εἷς ἐκ τῶν παραγόντων (ὁ πολλαπλασιαστής) ὀφείλει ἐξ ἅπαντος νὰ ληφθῇ ἀφῃρημένος, μένει λοιπὸν εἷς μόνον παράγων συγκεκριμένος (ὁ πολλαπλασιαστέος), ὅστις δηλοῖ μέτρα· ἄρα καὶ τὸ γινόμενον κατὰ τὰ προειρημένα θὰ εἶνε ἐξ ἀνάγκης μέτρα ἁπλᾶ καὶ οὐχὶ τετραγωνικὰ μέτρα· οἷα

Δυνατὸν εἶνε πρόβλημά τι ἐπὶ συγκεκριμένων ἀριθμῶν νὰ ἄγῃ εἰς δύο ἢ περισσοτέρας ἀλλεπαλλήλους διαιρέσεις· πάντοτε ὅμως ἑκάστη τῶν διαιρέσεων τούτων εἶνε ἢ μερισμὸς ἢ μέτρησις· διότι ἐν ἑκάστῃ ὁ διαιρετέος εἶνε γινόμενον τοῦ διαιρέτου καὶ τοῦ πηλίκου αὐτῆς· τοιαῦτα εἶνε τὰ προβλήματα, ἐν οἷς δίδεται συγκεκριμένος τις ἀριθμός, ὅστις θεωρεῖται ὡς γινόμενον πολλῶν παραγόντων, δίδονται δὲ καὶ πάντες οἱ παράγοντες πλὴν ἑνός, ὅστις ζητεῖται· (ὅτι ἐκ τῶν παραγόντων τούτων εἷς μόνον εἶνε συγκεκριμένος, πάντες δὲ οἱ ἄλλοι λαμβάνονται ἀφῃρημένοι, εἴπομεν ἤδη)· ἡ λύσις τοιούτου προβλήματος δύναται μὲν νὰ ἀναχθῇ καὶ εἰς μίαν μόνην διαίρεσιν, ἐὰν προηγουμένως εὑρεθῇ τὸ γινόμενον πάντων τῶν δοθέντων παραγόντων καὶ δι' αὐτοῦ διαιρεθῇ τὸ δοθὲν γινόμενον (ἡ διαίρεσις τότε θὰ εἶνε μερισμός, ἂν ὁ ἄγνωστος παράγων εἶνε ὁ συγκεκριμένος, μέτρησις δέ, ἂν ἀφῃρημένος)· δύναται ὅμως καὶ νὰ γίνῃ δι' ἀλλεπαλλήλων διαιρέσεων, ἐὰν δηλαδὴ διαιρεθῇ τὸ δοθὲν γινόμενον δι' ἑνὸς τῶν δοθέντων παραγόντων, τὸ εὑρεθὲν πηλίκον διά τινος ἄλλου, καὶ οὕτω καθεξῆς.

Παραδείγματα τοιούτων προβλημάτων ἔστωσαν τὰ ἑξῆς.

1) Ἡ μεταφορὰ τῶν ἐμπορευμάτων διὰ τοῦ σιδηροδρόμου στοιχίζει 3 λεπτὰ δι' ἕκαστον στατῆρα μεταφερόμενον εἰς ἀπόστασιν ἑνὸς

δηλοῖ ὁ E· ὥστε οἱ συγκεκριμένοι ἀριθμοὶ $E^{\tau.\mu}$ καὶ $6^{\mu} \times \upsilon$ εἶνε διάφοροι (λέγομεν μὲν ἐν τῇ γεωμετρίᾳ, ὅτι τὸ ἐμβαδὸν τοῦ ὀρθογωνίου εἶνε γινόμενον τῆς βάσεως ἐπὶ τὸ ὕψος αὐτοῦ, ἀλλ' ἐννοοῦμεν ταῦτα ἐκπεφρασμένα δι' ἀριθμῶν ἀφῃρημένων· οὐδείς ποτε δύναται νὰ εἴπῃ, ὅτι 6 μέτρα ἐπὶ υ μέτρα πολλαπλασιαζόμενα δίδουσι 6. υ τετραγωνικὰ μέτρα· τοιαῦτα γινόμενα οὔτε ἡ ἀριθμητικὴ παραδέχεται, οὔτε ἡ στοιχειώδης γεωμετρία γνωρίζει). Ἐάν τις ἀναγνώσῃ ἐπισταμένως τὸ θεώρημα τῆς γεωμετρίας, δι' οὗ εὑρίσκεται τὸ ἐμβαδὸν τοῦ ὀρθογωνίου, καὶ τὴν ἀπόδειξιν αὐτοῦ, βλέπει, ὅτι ἐκεῖ τοῦτο μόνον ἀποδεικνύεται, ὅτι ἡ ἐπιφάνεια τοῦ ὀρθογωνίου (οὗ ἡ βάσις εἶνε 6 μέτρα καὶ τὸ ὕψος υ μέτρα) ἀποτελεῖται ἐκ τῆς ἐπιφανείας ἑνὸς τετραγωνικοῦ μέτρου ληφθείσης $6 \times \upsilon$ φορὰς (ὑποθέτω πρὸς εὐκολίαν ἀκεραίους τοὺς ἀριθμοὺς 6 καὶ υ)· ἢ ἐκ τῆς ἐπιφανείας 6 τετρ. μέτρων (τουτέστιν ἐκ τῆς ἐπιφανείας τοῦ ὀρθογωνίου, ὅπερ ἔχει τὴν αὐτὴν βάσιν καὶ ὕψος 1 μέτρον, ὅταν ληφθῇ υ φοράς· ἢ τέλος ἐκ τῆς ἐπιφανείας υ τετρ. μέτρων ληφθείσης 6 φοράς. Ὥστε ὁ πλήρης τύπος ἐπὶ συγκεκριμένων ἀριθμῶν εἶνε ὁ ἑξῆς·

$$E^{\tau.\mu} = 1^{\tau.\mu} \times (6 \times \upsilon)$$

ἢ

$$E^{\tau.\mu} = (1^{\tau.\mu} \times 6) \times \upsilon$$

ἢ

$$E^{\tau.\mu} = (1^{\tau.\mu} \times \upsilon) \times 6.$$

Ἐξ οὗ γίνεται φανερόν, ὅτι, ὅταν ὁ ἀριθμὸς E θεωρῆται ὡς συγκεκριμένος, ἤτοι ὡς παριστῶν τετραγωνικὰ μέτρα, εἶνε γινόμενον τριῶν παραγόντων, ἐν τῷ ὁποίῳ οἱ ἀριθμοὶ οἱ τὰς διαστάσεις αὐτοῦ ἐκφράζοντες θεωροῦνται ὡς ἀφῃρημένοι ἀριθμοί.

χιλιομέτρου· πόσοι στατῆρες εἶνε τὸ ἐμπόρευμα, ὧν ἡ μεταφορὰ εἰς ἀπόστασιν 80 χιλιομέτρων ἐστοίχισεν 9840 λεπτά;

Ἡ δαπάνη τῶν 9840 λεπτῶν εἶνε τὸ γινόμενον

$$(3^{\lambda} \times 80) \times \sigma \text{ ἢ καὶ τὸ ἑξῆς } (3^{\lambda} \times \sigma) \times 80,$$

ἔνθα σ δηλοῖ τὸν ἀριθμὸν τῶν στατήρων.

Ἐὰν θέλωμεν νὰ ἀναγάγωμεν τὸ πρόβλημα εἰς μίαν διαίρεσιν, πρέπει νὰ πολλαπλασιάσωμεν τοὺς δύο γνωστοὺς παράγοντας $3^{\lambda} \times 80$ καὶ ἔπειτα νὰ εὕρωμεν πόσας φορὰς περιέχεται τὸ γινόμενον αὐτῶν ἤτοι τὰ 240^{λ} εἰς τὰ 9840 λεπτά· τόσοι εἶνε οἱ στατῆρες σ· τὸ πρόβλημα τότε ἀνάγεται εἰς τὴν μέτρησιν. Εἰς τὸν τρόπον τοῦτον τῆς λύσεως φθάνομεν συλλογιζόμενοι ὡς ἑξῆς.

Ἐπειδὴ εἷς στατὴρ μεταφερόμενος εἰς ἀπόστασιν 1 χιλιομέτρου στοιχίζει 3 λεπτά, μεταφερόμενος εἰς 80 χιλιόμετρα θὰ στοιχίζῃ $3^{\lambda} \times 80$ ἤτοι 240^{λ} · καὶ ἐπειδὴ ἡ μεταφορὰ ἑκάστου στατῆρος στοιχίζει 240^{λ}, τόσοι στατῆρες θὰ ἦσαν, ὅσας φορὰς χωροῦσι τὰ 240^{λ} εἰς τὰ 9840^{λ}.

Δυνάμεθα ὅμως νὰ λύσωμεν τὸ πρόβλημα καὶ διὰ δύο διαιρέσεων· πρὸς τοῦτο διαιροῦμεν τὴν ὅλην δαπάνην 9840^{λ} ἢ $(3^{\lambda} \times \sigma) \times 80$ διὰ τοῦ 80 καὶ ἔπειτα τὸ εὑρεθὲν πηλίκον, ὅπερ εἶνε 123^{λ}, ἢ $3^{\lambda} \times \sigma$, διαιροῦμεν διὰ τῶν 3^{λ}, τὸ πηλίκον θὰ εἶνε ὁ ἀριθμὸς σ τῶν στατήρων.

Εἰς τὸν τρόπον τοῦτον τῆς λύσεως φθάνομεν, ἐὰν συλλογισθῶμεν ὡς ἑξῆς.

Ἐπειδὴ ἡ μεταφορὰ τῶν ἐμπορευμάτων εἰς 80 χιλιομέτρων ἀπόστασιν ἐστοίχισεν 9840 λεπτά, ἡ μεταφορὰ αὐτῶν δι' ἕκαστον χιλιόμετρον ἐστοίχισεν $9840^{\lambda} : 80$ ἢ 123^{λ} · καὶ ἐπειδὴ ἕκαστος στατὴρ (διὰ τὴν ἀπόστασιν 1 χιλιομέτρου) στοιχίζει 3 λεπτά, συμπεραίνομεν, ὅτι τόσοι ἦσαν οἱ στατῆρες, ὅσας φορὰς περιέχονται τὰ 3 λεπτὰ εἰς τὰ 123^{λ} · ἤτοι 41· ὥστε κατὰ τὸν τρόπον τοῦτον λύεται τὸ πρόβλημα διὰ δύο διαιρέσεων, ὧν ἡ μία εἶνε μερισμός, ἡ δὲ ἄλλη μέτρησις. Οἱ συλλογισμοὶ καὶ αἱ πράξεις θὰ ἔμενον τὰ αὐτὰ καὶ ἂν ἀντὶ 3 λεπτῶν εἴχομεν 1^{λ} μόνον.

2) Ὀρθογωνίου τινὸς τὸ ἐμβαδὸν εἶνε 24 τετρ. μέτρα, ἡ δὲ βάσις εἶνε 8 μέτρα· πόσα μέτρα εἶνε τὸ ὕψος αὐτοῦ;

Κατὰ τὸ γνωστὸν γεωμετρικὸν θεώρημα τὰ 24 τ. μ., ἐξ ὧν σύγκειται τὸ ὀρθογώνιον, εἶνε τὸ γινόμενον

$1^{\tau.\mu} \times (8 \times \upsilon)$ ἢ τὸ $(1^{\tau.\mu} \times 8) \times \upsilon$ ἢ καὶ τὸ $(1^{\tau.\mu} \times \upsilon) \times 8$

ἔνθα υ δηλοῖ τὸ ὕψος.

Ἐὰν θέλωμεν νὰ ἀναγάγωμεν τὸ πρόβλημα εἰς μίαν διαίρεσιν, πρέπει νὰ πολλαπλασιάσωμεν τοὺς δύο δοθέντας παράγοντας $1^{\tau.\mu} \times 8$ καὶ ἔπειτα νὰ εὕρωμεν, πόσας φορὰς περιέχεται τὸ γινόμενον αὐτῶν, ἤτοι τὰ $8^{\tau.\mu}$, εἰς τὰ $24^{\tau.\mu}$ ὁ προκύπτων ἀφῃρημένος ἀριθμὸς δηλοῖ τὸν ἀριθμὸν τῶν μέτρων, ἐξ ὧν σύγκειται τὸ ὕψος. Εἰς τὸν τρόπον τοῦτον τῆς λύσεως φθάνομεν συλλογιζόμενοι ὡς ἀκολούθως.

Ἐὰν νοηθῇ τὸ ὕψος τοῦ ὀρθογωνίου διῃρημένον εἰς τὰ μέτρα, ἐξ ὧν σύγκειται, καὶ ἀχθῶσιν ἀπὸ τῶν ἄκρων αὐτῶν παράλληλοι τῇ βάσει, διαιρεῖται τὸ ὀρθογώνιον εἰς τόσα μέρη ἴσα, ὅσος εἶνε ὁ ἀριθμὸς τῶν μέτρων τοῦ ὕψους· ἐπειδὴ δὲ ἕκαστον μέτρον ὕψους δίδει $8^{\tau.\mu.}$, συνάγεται, ὅτι τόσα εἶνε τὰ μέτρα τοῦ ὕψους, ὅσας φορὰς χωροῦσι τὰ $8^{\tau.\mu.}$ εἰς τὰ $24^{\tau.\mu.}$

Δυνάμεθα ὅμως νὰ λύσωμεν τὸ πρόβλημα καὶ διὰ δύο διαιρέσεων· πρὸς τοῦτο διαιροῦμεν τὰ $24^{\tau.\mu.}$, ἤτοι τὸ γινόμενον $(1^{\tau.\mu.} \times \upsilon) \times 8$ διὰ τοῦ ἀριθμοῦ 8 καὶ τὸ πηλίκον $3^{\tau.\mu.}$ διαιροῦμεν διὰ τοῦ $1^{\tau.\mu.}$· τὸ πηλίκον 3 εἶνε ὁ ἀριθμὸς τῶν μέτρων τοῦ ὕψους.

Εἰς τὸν τρόπον τοῦτον τῆς λύσεως φθάνομεν, ἐὰν σκεφθῶμεν, ὅτι, ἂν ἡ βάσις τοῦ ὀρθογωνίου χωρισθῇ εἰς τὰ 8 μέτρα, ἐξ ὧν σύγκειται, καὶ ἀχθῶσι κάθετοι πρὸς αὐτὴν ἀπὸ τῶν σημείων τῆς διαιρέσεως, διαιρεῖται τὸ ὀρθογώνιον εἰς 8 ὀρθογώνια ἴσα, ὧν ἕκαστον ἔχει $3^{\tau.\mu.}$ ἐπειδὴ δὲ ἐν ἑκάστῳ τῶν μερῶν τούτων ἕκαστον μέτρον ὕψους δίδει ἓν τετραγωνικὸν μέτρον, συνάγεται, ὅτι τόσα εἶνε τὰ μέτρα τοῦ ὕψους, ὅσας φορὰς χωρεῖ τὸ $1^{\tau.\mu.}$ εἰς τὰ $3^{\tau.\mu.}$, ἤτοι 3.

I. Ν. ΧΑΤΖΙΔΑΚΙΣ

ΕΦΑΡΜΟΓΑΙ ΤΩΝ ΜΙΓΑΔΩΝ ΑΡΙΘΜΩΝ
ΕΙΣ ΤΑΣ ΑΝΑΛΛΟΙΩΤΟΥΣ

Ἐὰν τὰ σημεῖα ἐπιπέδου μετατοπισθῶσιν ἐπ' αὐτοῦ ὁπωςδήποτε, αἱ συντεταγμέναι (x, y) τοῦ τυχόντος σημείου Μ πάσχουσι μεταβολάς, ἃς παριστῶ διὰ ξ, η, ὥστε τὸ σημεῖον Μ (x, y) ἔρχεται εἰς τὴν θέσιν M_1 ($x+\xi$, $y+\eta$)· εἶνε δὲ αἱ μεταβολαὶ αὗται τυχοῦσαι συναρτήσεις τῶν x, y.

Ἐὰν ἀπὸ τῶν ὀρθογωνίων ἀξόνων ΧΟΥ, πρὸς οὓς ἀναφέρονται αἱ συντεταγμέναι x, y, μεταβῶμεν εἰς ἄλλους περὶ τὴν αὐτὴν ἀρχὴν καὶ παραστήσωμεν τὰς νέας συντεταγμένας τοῦ σημείου Μ διὰ x', y', τοῦ δὲ M_1 διὰ $x'+\xi'$, $y'+\eta'$, (ἤτοι διὰ ξ', η' τὰς μεταβολὰς τῶν x', y'), θὰ εἶνε ὡς γνωστὸν

$$x'+iy'=(x+iy)e^{\theta i} \quad \text{καὶ} \quad \xi'+i\eta'=(\xi+i\eta)e^{\theta i}$$

ἔνθα θ δηλοῖ τὴν γωνίαν τοῦ νέου ἄξονος τῶν τετμημένων πρὸς τὸν παλαιόν.

Εὐκόλως ἐννοεῖ πᾶς τις, ὅτι ὑπάρχουσι συναρτήσεις τινὲς τῶν μεταβλητῶν ξ, η καὶ τῶν μερικῶν παραγώγων αὐτῶν πρὸς x, y, αἵτινες μένουσιν ἀναλλοίωτοι εἰς τὸν ῥηθέντα ὀρθογώνιον μετασχηματισμόν· τοιαῦται δηλαδή, ὥστε νὰ εἶνε

$$\varphi(\xi,\ \eta,\ \xi_1.\ \eta_1,\ \xi_2,\ \eta_2 \ldots.)=\varphi(\xi',\ \eta',\ \xi_1'\ \eta_1',\ \xi_2',\ \eta_2'\ldots.)$$

ἔνθα $\quad \xi_1=\dfrac{d\xi}{dx},\quad \xi_1'=\dfrac{d\xi'}{dx'},\quad \xi_2=\dfrac{d\xi}{dy},\quad \xi_2'=\dfrac{d\xi'}{dy'}$ κτλ.

Σκοπὸς ἡμῶν ἐνταῦθα εἶνε νὰ δείξωμεν, πῶς εὑρίσκονται αἱ ἀναλλοίωτοι αὗται διὰ τῆς βοηθείας τῶν μιγάδων ἀριθμῶν.

Ἐὰν θέσωμεν

$$u = x + yi \qquad u' = x' + y'i$$
καὶ
$$v = x - yi \qquad v' = x' - y'i,$$

ἐπίσης

$$\varphi = \xi + i\eta \qquad \varphi' = \xi' + i\eta'$$
καὶ
$$f = \xi - i\eta \qquad f' = \xi' - i\eta',$$

αἱ προηγούμεναι ἐξισώσεις γίνονται

$$u' = u\,e^{\theta i} \qquad (1)$$
$$v' = v\,e^{-\theta i}$$

$$\varphi' = \varphi\,e^{\theta i} \qquad (2)$$
$$f' = f\,e^{-\theta i}$$

ἐὰν δὲ διαφορίσωμεν τὰς ἐξισώσεις (2) πρὸς u καὶ v, εὑρίσκομεν

$$(3) \qquad \frac{d\varphi'}{du'} = \frac{d\varphi}{du}, \qquad \frac{d\varphi'}{dv'} = \frac{d\varphi}{dv}\,e^{2\theta i}$$
$$\frac{df'}{dv'} = \frac{df}{dv}, \qquad \frac{df'}{du'} = \frac{df}{du}\,e^{-2\theta i}$$

$$(4) \qquad \frac{d^2\varphi'}{du'^2} = \frac{d^2\varphi}{du^2}\,e^{-\theta i}, \quad \frac{d^2\varphi'}{du'dv'} = \frac{d^2\varphi}{dudv}\,e^{\theta i}, \quad \frac{d^2\varphi'}{dv'^2} = \frac{d^2\varphi}{dv^2}\,e^{3\theta i}$$
$$\frac{d^2f'}{dv'^2} = \frac{d^2f}{dv^2}\,e^{\theta i}, \quad \frac{d^2f'}{du'dv'} = \frac{d^2f}{dudv}\,e^{-\theta i}, \quad \frac{d^2f'}{du'^2} = \frac{d^2f}{du^2}\,e^{-3\theta i}$$

καὶ γενικῶς (5)

$$\frac{d^\mu \varphi'}{du'^\mu} = \frac{d^\mu \varphi}{du^\mu} e^{(1-\mu)\theta i}, \qquad \frac{d^\mu f'}{dv'^\mu} = \frac{d^\mu f}{dv^\mu} e^{(\mu-1)\theta i}$$

$$\frac{d^\mu \varphi'}{du'^{\mu-1}.dv'} = \frac{d^\mu \varphi}{du^{\mu-1}dv}. e^{(3-\mu)\theta i} \qquad \frac{d^\mu f'}{dv'^{\mu-1}du'} = \frac{d^\mu f}{dv^{\mu-1}du} e^{(\mu-3)\theta i}$$

$$\frac{d^\mu \varphi'}{du'^{\mu-2}.dv'^2} = \frac{d^\mu \varphi}{du^{\mu-2}dv^2} e^{(5-\mu)\theta i} \qquad \frac{d^\mu f'}{dv'^{\mu-2}du'^2} = \frac{d^\mu f}{dv^{\mu-2}.du^2} e^{(\mu-5)\theta i}$$

. . . .

. . . .

$$\frac{d^\mu \varphi'}{du'dv'^{\mu-1}} = \frac{d^\mu \varphi}{du dv^{\mu-1}} e^{(\mu-1)\theta i} \qquad \frac{d^\mu f'}{dv'du'^{\mu-1}} = \frac{d^\mu f}{dv du^{\mu-1}} e^{(1-\mu)\theta i}$$

$$\frac{d^\mu \varphi'}{dv'^\mu} = \frac{d^\mu \varphi}{dv^\mu} e^{(\mu+1)\theta i} \qquad \frac{d^\mu f'}{du'^\mu} = \frac{d^\mu f}{du^\mu} e^{(-\mu-1)\theta i}$$

παρατηρητέον δέ, ὅτι αἱ ἐξισώσεις τῆς ἑτέρας τῶν στηλῶν τούτων προκύπτουσιν ἐκ τῶν ἐξισώσεων τῆς ἑτέρας τροπῇ τοῦ i εἰς - i, διότι τότε τὰ φ, f, u, v τρέπονται εἰς f, φ, v, u.

Ἐὰν νῦν θέλωμεν νὰ εὕρωμεν τὰς ἀναλλοιώτους, ἐν αἷς περιέχονται αἱ συναρτήσεις ξ, η καὶ αἱ παράγωγοι αὐτῶν μέχρι καὶ τῆς τάξεως μ, παρατηροῦμεν ἐν πρώτοις ἐκ τῶν προηγουμένων ἐξισώσεων, ὅτι εἶνε ἀναλλοίωτοι αἱ ἑξῆς παραστάσεις

$$\frac{d\varphi}{du},\ \frac{d^3\varphi}{du^2dv}\ \frac{d^5\varphi}{du^3dv^2},\ \frac{d^7\varphi}{du^4dv^3}\cdots\ \frac{d^{2\lambda+1}\varphi}{du^{\lambda+1}.\,dv^\lambda}$$

$$(2\lambda+1=\mu)$$

$$\frac{df}{dv}\ \frac{d^3f}{dv^2du}\ \frac{d^5f}{dv^3du^2},\ \frac{d^7f}{dv^4du^3}\cdots\ \frac{d^{2\lambda+1}f}{dv^{\lambda+1}du^\lambda}$$

(εἶνε δὲ αἱ παράγωγοι αὗται πρωτοβάθμιοι συναρτήσεις τῶν παραγώγων τῶν ξ, η πρὸς x, y). Ἔπειτα δὲ παρατηροῦμεν, ὅτι τὰ δεύτερα μέλη τῶν εὑρεθεισῶν ἐξισώσεων γίνονται ἐκ τῶν ξ, η καὶ ἐκ τῶν παραγώγων αὐτῶν πρὸς x, y, ὡς γίνονται τὰ πρῶτα μέλη ἐκ τῶν ξ′, η′

καὶ ἐκ τῶν παραγώγων αὐτῶν πρὸς x′, y′. Ἐὰν λοιπὸν πολλαπλασιάσωμεν κατὰ μέλη δύο τῶν ἐξισώσεων τούτων, ἐν αἷς οἱ ἐκθέται τοῦ e νὰ εἶνε ἀντίθετοι ἀριθμοὶ, θὰ εὕρωμεν ἀναλλοίωτόν τινα συγκροτουμένην ἐκ τῶν ξ, η καὶ τῶν παραγώγων αὐτῶν πρὸς x, y.

Πρὸς εὕρεσιν συστήματος ἀναλλοιώτων, ἐξ οὗ παράγονται πᾶσαι αἱ λοιπαί, ἐργαζόμεθα ὡς ἑξῆς.

Συνδυάζομεν τὴν πρώτην τῶν ἐξισώσεων (2) μετὰ πασῶν, αἵτινες ἔχουσιν ἀρνητικὸν ἐκθέτην, ὑψοῦντες αὐτὴν ἑκάστοτε εἰς τὴν κατάλληλον δύναμιν· ἐπίσης τὴν δευτέραν μετὰ τῶν ἐχουσῶν θετικὸν ἐκθέτην· τοιουτοτρόπως εὑρίσκομεν τὰς ἑξῆς ἀναλλοιώτους

$$\varphi . \mathrm{f}.$$

$$\frac{d\varphi}{du} \quad \Big| \quad \frac{d\mathrm{f}}{dv}$$

$$\mathrm{f}^2\frac{d\varphi}{dv} \quad \Big| \quad \varphi^2\frac{d\mathrm{f}}{du}$$

$$\varphi\frac{d^2\varphi}{du^2} \quad \Big| \quad \mathrm{f}\frac{d^2\mathrm{f}}{dv^2}$$

$$\mathrm{f}\frac{d^2\varphi}{du\,dv} \quad \Big| \quad \varphi\frac{d^2\mathrm{f}}{dv\,du}$$

$$\mathrm{f}^3\frac{d^2\varphi}{dv^2} \quad \Big| \quad \varphi^3\frac{d^2\mathrm{f}}{du^2}$$

$$\varphi^2\frac{d^3\varphi}{du^3} \quad \Big| \quad \mathrm{f}^2\frac{d^3\mathrm{f}}{dv^3}$$

$$(A) \qquad \frac{d^3\varphi}{du^2dv} \quad \Big| \quad \frac{d^3\mathrm{f}}{dv^2du}$$

$$\mathrm{f}^2\frac{d^3\varphi}{du\,dv^2} \quad \Big| \quad \varphi^2\frac{d^3\mathrm{f}}{dv\,du^2}$$

$$\mathrm{f}^4\frac{d^3\varphi}{dv^3} \quad \Big| \quad \varphi^4\frac{d^3\mathrm{f}}{du^3}$$

$$
\text{(A)}\qquad
\begin{array}{l|l}
\cdots\cdots & \cdots\cdots \\
\cdots\cdots & \cdots\cdots \\
\varphi^{\mu-1}\dfrac{d^{\mu}\varphi}{du^{\mu}} & f^{\mu-1}\dfrac{d^{\mu}f}{dv^{\mu}} \\
\varphi^{\mu-3}\dfrac{d^{\mu}\varphi}{du^{\mu-1}dv} & f^{\mu-3}\dfrac{d^{\mu}f}{dv^{\mu-1}du} \\
\varphi^{\mu-5}\dfrac{d^{\mu}\varphi}{du^{\mu-2}dv^{2}} & f^{\mu-5}\dfrac{d^{\mu}f}{dv^{\mu-2}du^{2}} \\
\cdots\cdots & \cdots\cdots \\
\varphi^{\mu-2\lambda-1}\dfrac{d^{\mu}\varphi}{du^{\mu-\lambda}dv^{\lambda}} & f^{\mu-2\lambda-1}\dfrac{d^{\mu}f}{dv^{\mu-\lambda}du^{\lambda}} \\
f^{\mu-2\lambda-3}\dfrac{d^{\mu}\varphi}{du^{\mu-\lambda-1}dv^{\lambda+1}} & \varphi^{\mu-2\lambda-3}\dfrac{d^{\mu}f}{dv^{\mu-\lambda-1}du^{\lambda+1}} \\
\cdots\cdots & \cdots\cdots \\
f^{\mu+1}\dfrac{d^{\mu}\varphi}{dv^{\mu}} & \varphi^{\mu\ 1}\dfrac{d^{\mu}f}{du^{\mu}}
\end{array}
$$

ἔνθα $2\lambda+1$ εἶνε ὁ μέγιστος τῶν περιττῶν ἀριθμῶν, οἵτινες περιέχονται εἰς τὸν μ.

Τὸ πλῆθος τῶν ἀναλλοιώτων τούτων εἶνε

$$1+4+6+8+\ldots+2(\mu+1),\quad \text{ἤτοι } (\mu+1)(\mu+2)-1,$$

τὰ δὲ ἐν αὐτοῖς περιεχόμενα στοιχεῖα εἶνε τὰ ξ, η καὶ αἱ παράγωγοι αὐτῶν μέχρι καὶ τῆς τάξεως μ· ἑπομένως τὸ πλῆθος τῶν στοιχείων τούτων εἶνε

$$(\mu+1)(\mu+2),$$

ἤτοι κατὰ ἓν περισσότερα τῶν ἀναλλοιώτων.

Αἱ κατὰ τὰ προηγούμενα εὑρεθεῖσαι ἀναλλοίωτοι (A) εἶνε *διάφοροι ἀπ' ἀλλήλων*, ἤτοι οὐδεμία ἐξ αὐτῶν εἶνε συνάρτησις τῶν ἄλλων· διότι ἂν ἦτο π. χ.

$$\varphi^{\mu-1}\frac{d^\mu \varphi}{du^\mu}=\sigma\left(\varphi.\,f,\ \frac{d\varphi}{du},\ \frac{df}{dv},\ \varphi^2\frac{df}{du},\ f^2\frac{d\varphi}{dv}\cdots\cdots\right),$$

ἡ διαφορικὴ αὕτη ἐξίσωσις (ἥτις ἀδύνατον νὰ εἶνε ταὐτότης· διότι ἡ παράγωγος $\frac{d^\mu \varphi}{du^\mu}$ δὲν ὑπάρχει εἰς τὸ δεύτερον μέλος) θὰ συνέδεε τὰς δύο συναρτήσεις φ καὶ f, ἤτοι τὰς ξ καὶ η, ὅπερ ἀδύνατον· διότι αἱ συναρτήσεις αὗται ὑπετέθησαν ὅλως αὐθαίρετοι.

Ἀλλὰ περισσότεραι τῶν $(\mu+1)(\mu+2)-1$ ἀναλλοίωτοι διάφοροι ἀπ' ἀλλήλων δὲν δύνανται νὰ ὑπάρχωσι· διότι ἐξισοῦντες τὰς τιμὰς τῶν ἀναλλοιώτων εἰς ἀμφότερα τὰ συστήματα (ξ, η) καὶ (ξ′ η′) θὰ εἴχομεν $(\mu+1)(\mu+2)$ ἐξισώσεις ἢ καὶ περισσοτέρας διαφόρους ἀπ' ἀλλήλων, δι' ὧν θὰ ὡρίζοντο ἑπομένως αἱ τιμαὶ τῶν ξ′ η′ καὶ τῶν παραγώγων αὐτῶν ἐκ τῶν τιμῶν τῶν ξ η καὶ τῶν παραγώγων αὐτῶν (μέχρι τῆς μ τάξεως), ὅπερ ἄτοπον· διότι τοῦτο γίνεται μόνον, ὅταν προσληφθῇ καὶ ἡ γωνία θ.

Ἐκ τούτων πάντων συνάγεται, ὅτι πᾶσαι αἱ ἀναλλοίωτοι, αἱ ἐκ τῶν περὶ ὧν ὁ λόγος στοιχείων δυνάμεναι νὰ συγκροτηθῶσιν, εἶνε συναρτήσεις τῶν ἤδη εὑρημένων ἀναλλοιώτων (Α)· ὅτι δὲ καὶ ἀντιστρόφως πᾶσα συνάρτησις αὐτῶν εἶνε ἀναλλοίωτος, εἶνε προφανές.

Αἱ ἀναλλοίωτοι (Α) εἶνε ἐκπεφρασμέναι διὰ τῶν συναρτήσεων φ, f καὶ τῶν παραγώγων αὐτῶν πρὸς u, v· ἀλλ' εὔκολον εἶνε νὰ ἐκφράσωμεν αὐτὰς διὰ τῶν ἀρχικῶν συναρτήσεων ξ, η καὶ διὰ τῶν παραγώγων αὐτῶν πρὸς x, y· τῷ ὄντι εἶνε

$$\varphi=\xi+\eta i$$
$$f=\xi-\eta i$$

καὶ

$$\frac{d\varphi}{du}=\frac{d(\xi+\eta i)}{dy}.\ \frac{1}{2}+\frac{d(\xi+\eta i)}{dy}\frac{1}{2i}=\frac{1}{2}\left[\xi_1+\eta_2+i(\eta_1-\xi_2)\right]$$

$$\frac{d\varphi}{dv}=\frac{d(\xi+\eta i)}{dx}.\ \frac{1}{2}-\frac{d(\xi+\eta i)}{dy}\frac{1}{2i}=\frac{1}{2}\left[\xi_1-\eta_2+i(\eta_1+\xi_2)\right]$$

$$\frac{df}{du} = \frac{1}{2}\left[\xi_1 - \eta_2 - i(\eta_1 + \xi_2)\right]$$

$$\frac{df}{dv} = \frac{1}{2}\left[\xi_1 + \eta_2 - i(\eta_1 - \xi_2)\right].$$

ὁμοίως εὑρίσκομεν

$$\frac{d^2\varphi}{du^2} = \frac{1}{4}\left[\xi_{11} - \xi_{22} + 2\eta_{12} + i(\eta_{11} - \eta_{22} - 2\xi_{12})\right]$$

$$\frac{d^2\varphi}{du\,dv} = \frac{1}{4}\left[\xi_{11} + \xi_{22} + i(\eta_{11} + \eta_{22})\right]$$

$$\frac{d^2\varphi}{dv^2} = \frac{1}{4}\left[\xi_{11} - \xi_{22} - 2\eta_{12} + i(\eta_{11} - \eta_{22} + 2\xi_{12})\right]$$

$$\frac{d^2f}{du^2} = \frac{1}{4}\left[\xi_{11} - \xi_{22} - 2\eta_{12} - i(\eta_{11} - \eta_{22} + 2\xi_{12})\right]$$

$$\frac{d^2f}{du\,dv} = \frac{1}{4}\left[\xi_{11} + \xi_{22} - i(\eta_{11} + \eta_{22})\right]$$

$$\frac{d^2f}{dv^2} = \frac{1}{4}\left[\xi_{11} - \xi_{22} + 2\eta_{12} - i(\eta_{11} - \eta_{22} - 2\xi_{12})\right]$$

ἐξακολουθοῦντες τοιουτότροπως δυνάμεθα νὰ εὕρωμεν πάσας τὰς παραγώγους τῶν φ καὶ f· γενικῶς εἶνε εἰς πᾶσαν διαφόρισιν

$$\frac{d}{du} = \frac{1}{2}\left(\frac{d}{dx} - i\,\frac{d}{dy}\right)$$

$$\frac{d}{du} = \frac{1}{2}\left(\frac{d}{dx} + i\,\frac{d}{dy}\right)$$

Αἱ ἀναλλοίωτοι (A) αἱ ἐκ τῶν ξ, η καὶ τῶν παραγώγων πρώτης καὶ δευτέρας τάξεως συγκροτούμεναι εἶνε αἱ ἑξῆς ἕνδεκα

$$\xi^2 + \eta^2$$

$$\xi_1 + \eta_2 + i(\eta_1 - \xi_2)$$

$$\xi_1 + \eta_2 - i(\eta_1 - \xi_2)$$

$$(\xi - t\eta)^2 \left(\xi_1 - \eta_2 + i(\eta_1 + \xi_2)\right)$$

$$(\xi + i\eta)^2 \left(\xi_1 - \eta_2 - i(\eta_1 + \xi_2)\right)$$

$$(\xi + i\eta) \left[\xi_{11} - \xi_{22} + 2\eta_{12} + i(\eta_{11} - \eta_{22} - 2\xi_{12}) \right]$$

$$(\xi - i\eta) \left[\xi_{11} - \eta_{22} + 2\eta_{12} - i(\eta_{11} - \eta_{22} - 2\xi_{11}) \right]$$

$$(\xi - i\eta) \left[\xi_{11} + \xi_{22} + i(\eta_{11} + \eta_{22}) \right]$$

$$(\xi + i\eta) \left[\xi_{11} + \xi_{22} - i(\eta_{11} + \eta_{22}) \right]$$

$$(\xi - i\eta)^3 \left[\xi_{11} - \xi_{22} - 2\eta_{12} + i(\eta_{11} - \eta_{22} + 2\xi_{12}) \right]$$

$$(\xi + i\eta)^3 \left[\xi_{11} - \xi_{22} - 2\eta_{11} - i(\eta_{11} - \eta_{22} + 2\xi_{12}) \right].$$

Καθ' ὅμοιον τρόπον γίνεται καὶ ἡ εὕρεσις τῶν ἀναλλοιώτων, ἐν αἷς περιέχονται μόνον παράγωγοι ὡρισμένων τινῶν τάξεων. Ἐν τῇ περιπτώσει ταύτῃ λαμβάνομεν ὑπ' ὄψιν μόνον ἐκείνας τὰς ἐξισώσεις, αἵτινες περιέχουσι τὰς παραγώγους τῶν f καὶ φ πασῶν τῶν ὁρισθεισῶν τάξεων.

I. N. ΧΑΤΖΙΔΑΚΙΣ

ΑΓΩΝΙΣΤΙΚΗ ΕΠΙΓΡΑΦΗ ΕΚ ΧΑΛΚΙΔΟΣ

(Προσθῆκαι)

Τὴν ἐν σελ. 449η δημοσιευομένην ἐπιγραφήν, ἣν καὶ ἐν ἰδίῳ φυλλαδίῳ πρὸ δύο περίπου μηνῶν ἐξεδώκαμεν, ἀνεδημοσίευσε καὶ ὁ κ. Π. Καββαδίας ἐν τῷ τελευταίῳ τεύχει τῆς Ἀρχαιολογικῆς Ἐφημερίδος τῷ ἐκδοθέντι τῇ 15η Δεκεμβρίου τοῦ λήξαντος ἤδη ἔτους 1897ου.

Ἐπειδὴ ὁ κ. Καββαδίας ἀναδημοσιεύσας τὴν ἐπιγραφὴν καὶ ἄλλως ἢ ὡς ἡμεῖς συνεπλήρωσε τὰ ἐπὶ τῆς πλίνθου ἐλλείποντα γράμματα καὶ πρὸς ἑρμηνείαν αὐτῆς προσέθηκέ τινα, ἅτινα κατὰ τὴν γνώμην ἡμῶν δὲν ἔχουσιν ὑγιῶς, ἐκρίναμεν καλὸν νὰ προσθέσωμεν τοῖς πρόσθεν εἰρημένοις καὶ τάδε, ὅπως μή τις τῶν ἀπείρως ἐχόντων πρὸς τὰ τοιαῦτα παραχθῇ.

Τὰ ἐπὶ τῆς πλίνθου τοῦ πλαισίου ἐλλείποντα γράμματα συμπληρῶν ὁ κ. Καββαδίας

Ἐλά[ξευ]ε (1) μό[ν]ος Τιμαρχί[δης Να]υσιστράτου ἢ [Λ]υσιστράτου

ἐπιφέρει ὡς λόγον, ὅτι ἐπειδὴ τὸ μετὰ τὸ Ε γράμμα δὲν εἶνε

(1) Ὁ κ. Καββαδίας παραδόξως, ἐν ᾧ τῶν ἐπὶ τῆς πλίνθου γραμμάτων τῆς πρώτης λέξεως φαίνονται καθαρὰ δύο μόνον Ε, ὧν τὸ μὲν ἐν ἀρχῇ, τὸ δ' ἐν τέλει κεῖται, ἐν τῇ μεταγραφῇ ἐν μὲν σελ. 197η σημειοῦται ὡς φαινόμενα τέσσαρα γράμματα ΕΛΑ ...Ε, ἐν δὲ σελ. 199η τρία ΕΛ...Ε, εἰ καὶ τοῦ δευτέρου γράμματος μετὰ τὸ πρῶτον Ε ἡμεῖς παρετηρήσαμεν σῳζόμενον τὸ ἥμισυ μόνον κεραίας πλαγίας πως πρὸς τὰ ἀριστερά. Ὅπερ δὲ παραδοξότερον, ἐν τῷ φωτοτυπικῷ ἀπεικονίσματι ὁρᾶται καὶ γυμνῷ ὀφθαλμῷ ἀποτετυπωμένον τὸ γράμμα Λ, ὅπερ δὲν ἀμφιβάλλομεν, ὅτι προῆλθεν ὡς ἑξῆς. Ἀναγινώσκων τις τὴν ἐπιγραφὴν καὶ πειρώμενος ἴσως τοῦ χώρου, ἂν χωρῇ ὅσα αὐτὸς ἐφρόνει γράμματα, τὴν σῳζομένην πλαγίαν πως κεραίαν, ἣν ἡμεῖς συνεπληρώσαμεν γράφοντες Χ, συνεπλήρωσε γράψας ἐπὶ τοῦ λίθου διά τινος χρωστικῆς ὕλης Λ, ὅτε δὲ ἡ φωτοτυπία ἐγένετο, ἐπειδὴ ἡ πλὰξ δὲν ἐκαθάρθη ὡς ἔδει ἀποπλυθεῖσα, τὸ γεγραμμένον ἤδη Λ ἀπεικονίσθη καὶ ἐν τῷ ἀποτυπώματι. Ὁμοίως τῆς λέξεως Τιμαρχίδης ὁ κ. Καββαδίας λέγει ὅτι δύο μόνον γράμματα τὰ τελευταῖα ἐλλείπουσιν, ἐν ᾧ μόνον τοῦ Ι τὸ κάτω μόνον μέρος σῴζεται, τῶν δ' ἄλλων οὐδὲν ἴχνος φαίνεται.

δυνατὸν νὰ εἶνε Γ ἀλλ' οὐδὲ Χ, βεβαίως τοῦτο εἶνε Λ. Ἀποδεχόμενοι τὸ συμπέρασμα ὡς ὀρθῶς ἔχον, παρατηροῦμεν ὅτι δὲν εἶνε ὀρθὴ ἡ συμπλήρωσις αὕτη πρῶτον μέν, διότι τὸ ῥῆμα λαξεύειν οὐ μόνον ἐν οὐδεμιᾷ τῶν ἐπιγραφῶν τῶν ἡμῖν τοὐλάχιστον γνωστῶν εὕρηται, ἀλλ' οὐδὲ παρ' οὐδενὶ οὔτε τῶν δοκίμων οὔτε τῶν ἐπὶ τῶν μετέπειτα Ἀλεξανδρεωτικῶν καὶ Ῥωμαϊκῶν χρόνων ἀκμασάντων συγγραφέων ἀλλὰ μόνον παρὰ τοῖς Βυζαντιακοῖς καὶ οὐχὶ ἐν ὁμοίᾳ χρήσει. Εἶτα δέ, διότι τὸ μόνος δὲν ἑρμηνεύεται, ἡ δὲ ἑρμηνεία, ἣν ὁ κ. Καββαδίας προτείνει, ὅτι ὁ γλύψας τὸν λίθον καὶ χαράξας τὴν ἐπιγραφὴν ἀποθαυμάζων τὸ ἑαυτοῦ ἔργον ἔγραψεν ὅτι μόνος ἐξετέλεσεν αὐτό, ἄνευ συνεργάτου, ἂν γίνῃ ἀποδεκτή, πρέπει νὰ ὑπολάβωμεν ὅτι οὐ μόνον ὁ γλύψας ἦτο μωρός, νομίζων ὅτι μέγα τι ἔργον ἐπετέλεσε χαράξας τριάκοντα τριῶν νικητῶν ὀνόματα καὶ γλύψας ἑτέρους τοσούτους στεφάνους, ἀλλὰ καὶ οἱ νικήσαντες Χαλκιδεῖς τε καὶ ξένοι καὶ τὸ κοινὸν τῶν Χαλκιδέων ἐπιτρέψαντες νὰ θέσῃ τὴν ὑπογραφὴν αὐτοῦ ἔστω καὶ παρέργως, ὡς λέγει ὁ κ. Καββαδίας, ἐκεῖ ὅπου συνήθως τὸ τῶν ἀρχόντων ἢ τοῦ δήμου ἢ τῶν γυμνασιαρχούντων καὶ ἀναγραφόντων τὸ ὄνομα συνήθως ἐπεγράφετο· διότι ἡμεῖς τοὐλάχιστον οὐδὲν ἔργον τέχνης οἱονδήποτε γινώσκομεν φέρον τὴν ὑπογραφὴν τοῦ τεχνίτου ἐπὶ τοῦ μετώπου ἀλλὰ μόνον κάτωθεν. Ἐπειδὴ δὲ συνήθως πρῶτα τὰ ὀνόματα τῶν ἀρχόντων ἢ τῶν ἐχόντων ἄλλο τι ἀξίωμα σχέσιν ἔχον πρὸς τὴν ὑπόθεσιν τῆς ἐπιγραφῆς ἀναγράφονται, ἐπῆλθέ μοι τὸ πρῶτον, ἀναμνησθέντι καὶ τῆς ἐν τῷ α' τόμῳ (ἐν σελ. 311 ῆ) τῆς Ἀθηνᾶς ἀναδημοσιευθείσης ὑφ' ἡμῶν ἐπιγραφῆς, νὰ συμπληρώσω οὐχὶ ὡς συνεπλήρωσα Ἐ[χάραξ]ε μόνος Τιμαρχ[ίδης Λυ]σιστράτου, ἀλλὰ Ἐ[πὶ ἡγ]εμόνος Τιμαρχ[ίδου τοῦ Λυ]σιστράτου, ἀλλ' ἀπέστην τῆς συμπληρώσεως ταύτης 1) διότι τὸ σῳζόμενον μέρος τοῦ μετὰ τὸ πρῶτον Ε γράμματος εἶνε πλάγιον καὶ οὐχὶ οἷον παρέχει τὸ γράμμα Π· 2) διότι ἀμφιβάλλομεν λίαν, ἂν καθ' οὓς χρόνους ὑποτίθεται ὅτι ἐτελέσθησαν τὰ Ἡράκλεια ὡς ἐπώνυμος ἦτο οὐχὶ στρατηγός, ἀλλ' ἡγεμών, ὡς ὑπάρχει ἐν τῇ προμνημονευθείσῃ Χαλκιδικῇ ἐπιγραφῇ, ἥτις κατὰ τὴν γνώμην ἡμῶν εἶνε τοὐλάχιστον τρεῖς αἰῶνας μεταγενεστέρα τῆς παρούσης· 3) διότι ὁ ἐκ τῶν ἐφήβων νικήσας στάδιον Τιμαρχίδης ὁ Λυσιστράτου φαίνεται καὶ ἡγεμών, ἐπώνυμος δηλ. ἄρχων, ὅπερ ἀδύνα-

τον ἡμῖν τοὐλάχιστον φαίνεται. Ἡ τοιαύτη συμπλήρωσις θὰ ἦτό πως πιθανὴ μόνον, ἂν ὑποτεθῇ ὅτι ὁ ἡγεμὼν Τιμαρχίδης ὁ Λυσιστράτου ἦτο πάππος τοῦ ὁμωνύμου αὐτῷ ἐφήβου. Νῦν δὲ φρονοῦμεν ὅτι, ἂν εἶνε δυνατὸν νὰ συμπληρωθῇ ἐπὶ ἡγεμόνος, ἡ λέξις ἡγεμὼν δὲν πρέπει νὰ ὑποληφθῇ ὅτι δηλοῖ τὸν ἐπώνυμον ἄρχοντα, ἀλλὰ τὸν ἔχοντα τὸ ἀξίωμα τοῦτο ἐν τῷ γυμνασίῳ, ὡς γινώσκομεν ἐξ Ἀττικῶν ἐπιγραφῶν (Ditten. 1112, 1121, 1122 κ. ἄ). Γνωστὸν δὲ ὅτι ἐν ταῖς ἀγωνιστικαῖς ἐπιγραφαῖς ἐχρονολόγουν καὶ ἀπὸ τοῦ κοσμητοῦ ἢ τοῦ παιδοτρίβου ἢ γυμνασιάρχου κλπ. (C. I. G. 264, 267-70, 271-74, 276, 282, 284, 285, 2416)· 4) διότι ὁ μεταξὺ τῶν σῳζομένων οὐχὶ πλήρων λέξεων Τιμαρχ- καὶ -σιστράτου χῶρος δύναται μὲν νὰ περιλάβῃ ἓν ἔτι γράμμα πλέον ἢ ὡς συνεπληρώσαμεν κατόπιν γράψαντες ἐχάραξε μόνος Τιμαρχίδης Λυσιστράτου, ἀλλ' οὐχὶ καὶ τρία ὅσα ἀπαιτεῖ ἡ συμπλήρωσις ἐπὶ ἡγεμόνος Τιμαρχίδου τοῦ Λυσιστράτου.

Πόθεν ὁ κ. Καββαδίας γινώσκων λέγει, ὅτι τὴν πρὸς κατασκευὴν καὶ ἀνίδρυσιν τοῦ μνημείου δαπάνην κατέβαλε πάντως ὁ ἀγωνοθέτης Δημήτριος Ἀνδρομάχου, δὲν δυνάμεθα νὰ ἐννοήσωμεν. Ἡμεῖς γινώσκομεν ἐκ πολλῶν ἐπιγραφῶν ὅτι ἄλλοι ἦσαν οἱ ἀγωνοθέται πολλάκις καὶ ἄλλοι οἱ ἀναγράφοντες, οἷον ἡ πόλις, ἡ φυλή, οἱ νικῶντες, ἡ οἰκογένεια καὶ ἄλλοι (Dittenb. 1091 ὁ κοσμητὴς Στράτων — ἀνέγραψε — ἠγωνοθέτουν Στράτων νεώτερος καὶ Μένανδρος Στράτωνος. 1090 ὁ δεῖνα ἀνέγραψε τοὺς συνεφήβους. 1097 οἱ συστέφανοι ἀνέθηκαν. Πρβ. 1096, 1098, 1102, 1105, 1108, 1127. Πρβλ. πρὸς τούτοις C. I. G. 1588, 403, 268. Wadington—Le Bas 254. Bull. Corresp. Hell. V. σελ. 230).

Τὴν λέξιν πάμπαιδες ὁ κ. Καββαδίας νομίζει ταὐτόσημον τῷ παῖδες τῆς κατωτάτης ἡλικίας, τοῦτο δὲ εἰκάζει, ὡς λέγει, ἐκ τοῦ ὅτι ἀντιτίθεται πρὸς τὸ ἑπόμενον παῖδες. Ἐπειδὴ ἡ ἡλικία τῶν παίδων ἀρχομένη ἀπὸ τοῦ 15ου λήγει εἰς τὸ 17ον, πρέπει κατὰ τὴν ἑρμηνείαν τοῦ κ. Καββαδίου, πάμπαιδες μὲν νὰ νοηθῶσιν οἱ τὸ 15ον ἔτος τῆς ἡλικίας ἄγοντες, παῖδες δὲ οἱ ἄγοντες τὸ 16ον καὶ 17ον ἔτος. Ἀλλ' ἂν τοῦτο εἶνε ἀληθές, τίς ὁ λόγος, δι' ὃν οἱ πάμπαιδες ἀπετέλεσαν ἰδίαν τάξιν ἀγωνιστῶν ἀποσπασθέντες ἀπὸ τῶν παίδων,

ἐν ᾧ τὰ αὐτὰ ἀγωνίσματα οἵ τε παῖδες καὶ οἱ πάμπαιδες ἀγωνίζονται; Ἐν ᾧ λοιπὸν κατὰ τὴν ἑρμηνείαν τοῦ κ. Καββαδίου ἡ διαίρεσις τῶν παίδων εἰς πάμπαιδας καὶ παῖδας οὐδένα λόγον ἔχει, ἀφ' οὗ ἑκατέρα τῶν τάξεων τούτων τὰ αὐτὰ εἴδη ἀγώνων ἀγωνίζεται, κατὰ τὴν ἡμετέραν, καθ' ἣν πάμπαιδες λέγονται οἱ ἀποτελούμενοι ἐκ παίδων, ἐφήβων καὶ ἀγενείων ἡ διαίρεσις ἔχει λόγον, διότι τὰ ἀγωνίσματα, ἅτινα ἡ τῶν ἐφήβων καὶ ἀγενείων τάξις ἰδίᾳ ἑκατέρα ἀγωνίζεται (ἵππιον δρόμον, πένταθλον), δὲν περιλαμβάνονται, ὁπόταν συναγωνίζωνται αὐτοῖς καὶ οἱ παῖδες, ἀλλὰ μόνον ὅσα εἶνε κατάλληλα καὶ κοινὰ πᾶσι, παισίν, ἐφήβοις καὶ ἀγενείοις· ἔπειτα πῶς θὰ ἑρμηνευθῇ ἡ τοῦ C. I. G. 232 Ἀττικὴ ἐπιγραφή; τίνες οἱ ἐν αὐτῇ μνημονευόμενοι παῖδες τῆς πρώτης ἡλικίας, τίνες τῆς οἱ δευτέρας, τίνες οἱ τῆς τρίτης καὶ τίνες οἱ ἐκ πάντων; ἂν ὑποθέσωμεν ὅτι νοοῦνται οἱ ἁπλῶς ἄλλως παῖδες λεγόμενοι, οἱ ἀπὸ τοῦ 15 - 17ου ἔτους, τότε διατί ἐν τῇ ἐπιγραφῇ ταύτῃ μνημονεύονται ἀμέσως οἱ ἄνδρες; τί ἐγένοντο οἱ ἔφηβοι καὶ οἱ ἀγένειοι, οἵτινες κατὰ τὸν κ. Καββαδίαν ἀποτελοῦσιν αὐτοτελεῖς διακεκριμένας ἡλικίας; Πῶς θὰ ἑρμηνευθῇ ἡ ἐν σελ. 231 V τοῦ δελτίου τῆς Ἑλλ. ἀλληλογ. δημοσιευομένη ἐπιγραφή, καθ' ἣν φαίνονται ἀγωνιζόμενοι παῖδες, ἀγένειοι, ἄνδρες; Τίνος ἕνεκα ἐνταῦθα οὐ μόνον πάμπαιδες ἀλλ' οὐδὲ ἔφηβοι ἀναγράφονται; Μήπως ὅπου δὲν ἀναγράφονται πάμπαιδες ἢ ἔφηβοι ἢ ἀγένειοι ὑπὸ νόσου ἐθερίσθησαν καὶ διὰ τοῦτο παραλείπονται, ἢ τίνος ἕνεκα λόγου δὲν συμμετέσχον τῶν ἀγώνων, ἀλλὰ φαίνονται μόνον ἀγωνισθέντες παῖδες καὶ ἄνδρες; Τούτων πάντων ἕνεκα νομίζομεν ὅτι ὁ ἐναντίαν γνώμην ἀποφαινόμενος σκοποῦσαν μάλιστα νὰ ἑρμηνεύσῃ τι μήπω ἠκριβωμένον πρέπει, ἀφ' οὗ μετὰ πολλῆς προσοχῆς ἐξετάσῃ πάντα τὰ πρὸς τὸ ζήτημα ἔχοντα σχέσιν, νὰ ἀποφαίνηται στηριζόμενος ἐπὶ ἀποδείξεων ὡς οἷόν τε πιθανωτάτων, ἂν θέλῃ νὰ εἶνε πιστευτός. Ἡμεῖς, εἰ καὶ δὲν ἀμφιβάλλομεν ὅτι οἱ πάμπαιδες τῆς ἐπιγραφῆς ταύτης καὶ τῶν ἄλλων, ἐν αἷς ἡ λέξις εὑρίσκεται, εἰσὶν οἱ παῖδες ἐκ πάντων τῆς Ἀττικῆς ἐπιγραφῆς, μετ' εὐγνωμοσύνης θὰ ἀποδεχθῶμεν πᾶσαν ἄλλην ἑρμηνείαν δυναμένην νὰ πείσῃ ἡμᾶς ὅτι πάντα τὰ ζητήματα, ἅτινα ἀνεκινήσαμεν θέλοντες νὰ ὁρίσωμεν τίνες οἱ πάμπαιδες, τίνες οἱ παῖδες, τίνες οἱ

ἔφηβοι καὶ τίνες οἱ ἀγένειοι, λύονται καλλίτερον ἢ ὡς ἡμεῖς φρονοῦμεν.

Οὐχ ἧττον παράδοξος ἐφάνη ἡμῖν ἡ γνώμη τοῦ κ. Καββαδίου, ὅτι τὰ ἐν Χαλκίδι Ἡράκλεια ἱδρύθησαν σὺν τῇ καθιερώσει τοῦ γυμνασίου Τίτῳ τῷ Φλαμινίνῳ, τῷ σωτῆρι τῶν Χαλκιδέων καὶ ὅτι τότε τὸ πρῶτον ἐτελέσθησαν οἱ περὶ ὧν ὁ λόγος ἀγῶνες. Ὅπως δὲ κυρώσῃ τὴν γνώμην αὐτοῦ ταύτην παραπέμπει τὸν ἀναγνώστην, ὅπου καὶ ἡμεῖς ἀκριβῶς παρεπέμψαμεν εἰς τὸν Πλουτάρχου Τίτον (16), ὃν ὅμως ἀμφιβάλλομεν, ἂν ὀρθῶς ἑρμηνεύει. Ἰδοὺ τί λέγει ὁ Πλούταρχος· «διασωθέντες οἱ Χαλκιδεῖς τὰ κάλλιστα καὶ μέγιστα τῶν παρ' αὐτοῖς ἀναθημάτων τῷ Τίτῳ καθιέρωσαν, ὧν ἐπιγραφάς ἐστι τοιαύτας ἄχρι νῦν ὁρᾷν· ὁ δῆμος Τίτῳ καὶ Ἡρακλεῖ τὸ γυμνάσιον. Ἑτέρωθι δὲ πάλιν· ὁ δῆμος Τίτῳ καὶ Ἀπόλλωνι τὸ Δελφίνιον». Ταῦτα, νομίζομεν, οὐδεμίαν ἀμφιβολίαν καταλείπουσιν, ὅτι τό τε γυμνάσιον καὶ τὸ Δελφίνιον, ἀφ' οὗ ἦσαν τὰ κάλλιστα καὶ μέγιστα τῶν παρ' αὐτοῖς ἀναθημάτων ὑπῆρχον ἤδη καὶ ἦσαν καθιερωμένα τὸ μὲν γυμνάσιον τῷ Ἡρακλεῖ, τὸ δὲ Δελφίνιον τῷ Ἀπόλλωνι, τιμῶντες δὲ οἱ Χαλκιδεῖς τὸν Τίτον ὡς σωτῆρα ἑαυτῶν καθιέρωσαν καὶ τῷ Τίτῳ. Ἂν οἱ Χαλκιδεῖς τότε τὸ πρῶτον, ὡς λέγει ὁ κ. Καββαδίας, ὅτε καθιέρωσαν τῷ Τίτῳ τὸ γυμνάσιον καὶ τὸ Δελφίνιον, ἵδρυσαν τοὺς ἀγῶνας, τίνος ἕνεκα δὲν ὠνόμασαν αὐτοὺς Τίτεια (1), ἵνα μᾶλλον εὐχαριστήσωσι τῷ Τίτῳ ἀλλ' Ἡράκλεια; Διότι, ὡς ἡμεῖς φρονοῦμεν καὶ ὁ Πλούταρχος ὑποδηλοῖ, ὡς ἦν τὸ γυμνάσιον καθιερωμένον τῷ Ἡρακλεῖ, οὕτω προϋπῆρχον καθιδρυμένοι καὶ οἱ ἀγῶνες καὶ ὠνομάζοντο Ἡράκλεια, ὅτε δὲ καθιερώθη τὸ γυμνάσιον καὶ τῷ Τίτῳ, τὸ ὄνομα τῶν ἀγώνων δὲν μετεβλήθη, ἀλλὰ παρέμεινε τὸ αὐτό· διότι οἱ Χαλκιδεῖς ἐπεθύμουν μὲν νὰ ἐκδηλώσωσι τὴν πρὸς τὸν Τίτον εὐγνωμοσύνην αὐτῶν, ἀλλὰ δὲν ἐνόμισαν πρέπον νὰ μεταβάλωσι καὶ τὸ ὄνομα τῶν ἀνέκαθεν τελουμένων ἀγώνων τῷ Ἡρακλεῖ.

(1) Ὅτι πολλαὶ πόλεις ὠνόμασαν ἀγῶνας ἀπὸ ὀνομάτων βασιλέων ἢ στρατηγῶν ἢ αὐτοκρατόρων καὶ ἄλλων, ἐκ πολλῶν ἐπιγραφῶν γίνεται δῆλον (Dittenb. 129 Ἀττάλεια. 121, 1122. κ. ἄ. Ἀντώνεια. 652 Καισάρεια Σεβαστά. 722, 734 μεγάλα Καισάρεια Σεβαστά. 129. Αὐγούστεια. 1079 κ. ἄ. Γερμανίκεια. 121, 1108 κ. ἄ. Ἀδριάνεια. 121, 1121 κ. ἄ. Ἀντινόεια. 1145, 1173, 121 κ. ἄ. Κομμόδεια).

Οὐχὶ εὐτυχέστερος ὑπῆρξεν ὁ κ. Καββαδίας λέγων περὶ τοῦ νικήσαντος ἄνδρας Ῥωμαίου Κοΐγκτίου Τίτου ὅτι δυνατὸν νὰ ἀνήκῃ τῇ οἰκογενείᾳ τοῦ σωτῆρος τῶν Χαλκιδέων Τίτου Κοιντίου Φλαμινίνου, δυνατὸν νὰ εἶνε υἱὸς τούτου. Καὶ ἡμεῖς θὰ ἐπεθυμοῦμεν τοῦτο νὰ εἶνε ἀληθές, διότι οἱ ἐν τῇ πατρίδι ἡμῶν πάλαι ποτὲ τελεσθέντες ἀγῶνες μείζονα αἴγλην θὰ προσεκτῶντο, ἂν ὁ υἱὸς τοῦ σωτῆρος τῶν τότε Χαλκιδέων μετεῖχε τῶν ἀγώνων καὶ ἐνίκα. Δυστυχῶς δ' ὅμως ἡ ἱστορία οὐ μόνον δὲν προσεπικουρεῖ τῇ γνώμῃ ταύτῃ, ἀλλὰ καὶ σφόδρα ἀντιμάχεται. Ἐπειδὴ ὁ κ. Καββαδίας φρονεῖ, ὅτι οἱ ἀγῶνες ἐτελέσθησαν, ὅτε καὶ τὸ γυμνάσιον καθιερώθη τῷ Τίτῳ, πάντως ὁ χρόνος καθ' ὃν ἐτελέσθησαν εἶνε ὁ μετὰ τὴν ἐν Θερμοπύλαις ἧτταν καὶ φυγὴν τοῦ Ἀντιόχου, ἥτις ἐγένετο τῷ 191ῳ ἔτει π.Χ. Τότε λοιπὸν ὁ Τίτος Κοΐντιος Φλαμινῖνος εἶχεν υἱὸν ἄνδρα, τὸν Κοΐγκτιον Τίτον νικήσαντα ἄνδρας ὁπλίτην. Ὁ Πλούταρχος δ' ὅμως ἐν Τίτῳ (2) λέγει ὅτι τὸν Τίτον Φλαμινῖνον ὁ δῆμος ἀπέδειξεν ὕπατον μετὰ Σέξτου Αἰλίου καίπερ οὔπω τριάκοντα ἔτη γεγονότα, τοῦτο δὲ ἐγένετο τῷ 198ῳ ἔτει π. Χ. τουτέστιν ἑπτὰ ἔτη πρὸ τῆς ἐν Θερμοπύλαις μάχης. Ὥστε ὅτε οἱ ἀγῶνες ἐτελέσθησαν, τῷ 191ῳ ἔτει δηλονότι, ὡς ὁ κ. Καββαδίας φρονεῖ, ὁ Τίτος Φλαμινῖνος ἦτο τὸ πολὺ ἐτῶν ἓξ καὶ τριάκοντα. Εἶνε λοιπὸν πιστευτόν, ὅτι ὁ Τίτος Φλαμινῖνος ὢν ἓξ καὶ τριάκοντα ἐτῶν εἶχεν υἱὸν ἄνδρα, τὸν Κοΐγκτιον Τίτον;

Ἐν Ἀθήναις τῇ 1 Ἰανουαρίου 1898.

Γ. Α. ΠΑΠΑΒΑΣΙΛΕΙΟΥ.

ΠΕΡΙ ΤΗΣ ΝΗΣΟΥ ΑΜΟΡΓΟΥ

Ἡ ἐν τῷ Αἰγαίῳ πελάγει καὶ πρὸς τὰ νοτιανατολικὰ τῆς νήσου Νάξου κειμένη νῆσος Ἀμοργὸς ἔχει ἔκτασιν 1270 □ χιλιομέτρων καὶ κατοικεῖται ὑπὸ 4,350 κατοίκων, ἀποτελούντων δύο δήμους, ἤτοι τὸν τῆς **Ἀμοργοῦ**, οὗ πρωτεύουσα τὸ Κάστρον ἢ ἡ Χώρα καὶ τὸν τῆς **Αἰγιάλης** μὲ πρωτεύουσαν τὴν Λαγκάδα.

Ἡ ἐκ ΒΑ πρὸς ΝΔ διεύθυνσις τῆς ἐπιμήκους νήσου Ἀμοργοῦ συμπίπτει μὲ τὴν διεύθυνσιν τῆς ὀροσειρᾶς αὐτῆς, ἧς τρεῖς κορυφαὶ κατὰ τὸ μᾶλλον ἢ ἧττον προεξέχουσαι τῶν λοιπῶν ἀποτελοῦσι πρὸς τὰ ΒΑ μὲν τὸν Κρίκελλον μὲ ὕψος 853 μέτρων, ἐν τῷ μέσῳ δὲ καὶ πρὸς Α. τοῦ Κάστρου τὸν Προφήτην Ἠλίαν μὲ ὕψος 725 μέτρων καὶ τέλος πρὸς τὰ ΝΔ τὴν Γωνίαν μὲ ὕψος 630 μέτρων.

Οἱ πλεῖστοι τῶν ποταμῶν αὐτῆς διευθύνονται ἐκ ΝΑ πρὸς τὰ ΒΔ ἐν εἴδει χειμάρρων καὶ μόνον εἷς φέρει ὕδωρ διαρκῶς (Βραμᾶς). Ἡ ΝΑ ἀκτὴ τῆς νήσου εἶνε ἀπότομος, εὐθεῖα καὶ ἄνευ προεξοχῶν καὶ ἐσοχῶν, ἐν ᾧ τοὐναντίον ἡ ΒΔ εἶνε πολλαχῶς καὶ πολυτρόπως ὑπὸ τῶν κυμάτων διεσχισμένη (διαμεμελισμένη) καὶ φέρει τοὺς κόλπους, λιμένας, λιμενίσκους κτλ. τῆς νήσου, οὕτως ὥστε τὰ τεκτονικὰ ῥήγματα, ἅτινα, ὡς λείψανον τῆς ἄλλοτε μεγάλης καὶ ἐκτεταμένης χέρσου κατέλιπον τὴν Ἀμοργόν, συμπίπτουσι μὲ τὴν ΝΑ ἀκτήν, ἐν ᾧ τοὐναντίον τὰ τῆς ΒΔ πρέπει ν' ἀναζητήσωμεν εἰς μιλίων ἀπόστασιν, μεταξὺ τῶν νήσων Ἀντικέρου καὶ Δονούσης ἀφ' ἑνὸς καὶ Ἀμοργοῦ ἀφ' ἑτέρου.

Προσέτι ἐὰν πρὸς στιγμὴν φαντασθῶμεν, ὅτι ὁ βυθὸς τοῦ Αἰγαίου πελάγους πάσχει ἔξαρσιν καὶ ὅτι αὕτη ἐξικνεῖται μέχρις 100 ὀργ., τότε αἱ νῆσοι Ἀντίκερος, Κέρος, Ἴος, Σίκινος, Φολέγανδρος, Ἀντίπαρος, Πάρος, Νάξος, Δονοῦσα, Μύκονος, Σῦρος, Τῆνος, Ἄνδρος θ' ἀποτελέσωσι χέρσον καὶ θὰ χωρίζηται αὕτη πρὸς βορρᾶν μὲν διὰ στενοῦ θαλάσσης καὶ βάθους 100 ὀργ. ἀπὸ τῆς Ἀττικῆς καὶ Εὐβοίας, πρὸς νότον δὲ δι' ἑτέρου ἰσοβαθοῦς στενοῦ θαλάσσης

ἀπὸ τῆς Ἀμοργοῦ. Αἱ διευθύνσεις τῶν οὕτω σχηματιζομένων στενῶν εἶνε τοιαῦται ὥστε νὰ συμπίπτωσι μετὰ τῶν στενῶν τοῦ Ἑλλησπόντου καὶ τοῦ Βοσπόρου, ἤτοι εἰσὶν συνέχειαι ἢ προεκτάσεις τῶν λεγομένων Ἑλληνασιατικῶν τεκτονικῶν ρηγμάτων.

Ἡ ἐπὶ τῆς νήσου ἐξάπλωσις τῶν διαφόρων πετρωμάτων εἶνε τοιαύτη ὥστε νὰ διαιρῆται αὕτη εἰς τρία εὐδιάκριτα τμήματα, ἤτοι τὸ ἀρχόμενον ἐκ τῆς πρωτευούσης τῆς Ἀμοργοῦ καὶ ἐξικνούμενον μέχρι τῶν ΒΑ ἄκρων τῆς νήσου, τὸ κεντρικόν, ὅπερ ἄρχεται ἀπὸ τῆς πρωτευούσης συμπεριλαμβανομένης καὶ ἐξικνεῖται μέχρι τῆς παλαιᾶς πόλεως, ἔνθα σήμερον τὸ Καστρί, καὶ τρίτον τὸ νοτιοδυτικὸν ἄκρον. Ἐκ τῶν τριῶν τούτων τμημάτων τὸ πρῶτον εἶνε ὀλίγον μεγαλύτερον τῶν δύο ἄλλων ὁμοῦ λαμβανομένων καὶ ἀποτελεῖται κατὰ μέγα μέρος ἐξ ἀσβεστολιθικῶν πετρωμάτων, τὸ κεντρικὸν ἐκ σχιστολίθων ψαμμιτῶν καὶ ἀσβεστολίθων καὶ τὸ τρίτον ἐπίσης ἐξ ἀσβεστολίθων καὶ ὀλίγων σχιστολίθων καὶ ψαμμιτῶν. Ἐκ τῶν πετρωμάτων τούτων τινὰ μὲν ἀνήκουσιν εἰς τὴν ἀρχέγονον διάπλασιν (μαρμαρυγιακὸς σχιστόλιθος καὶ χονδροκρυσταλλικὸς ἀσβεστόλιθος), τινὰ δὲ εἰς τὴν Δεβονιακὴν (ἀργιλλικὸς σχιστόλιθος, ψαμμίτης, στιφρὸς ἀσβεστόλιθος διαφόρων ἀποχρώσεων κτλ.). Εἰσὶ δὲ ταῦτα οὐχὶ ὁριζόντια ἀλλὰ κεκλιμένα πρὸς ὁρίζοντα κατ' ἀκολουθίαν τεκτονικῶν διαταράξεων, ἀποτελοῦντα τεκτονικὰ σάγματα καὶ λεκάνας, ὧν αἱ διευθύνσεις τῶν ἀξόνων εἰσὶν ἐκ ΒΑ πρὸς τὰ ΝΔ.

Ἄξιον δ' ἰδιαιτέρας σημειώσεως εἶνε, ὅτι ἡ διάδοσις τῆς φοβερᾶς καὶ ἐπαράτου νόσου φθίσεως συμπίπτει μὲ τὴν διάδοσιν καὶ ἐξάπλωσιν τῆς σχιστολιθικῆς διαπλάσεως τοῦ κεντρικοῦ μέρους τῆς νήσου.

Θ. ΣΚΟΥΦΟΣ

ΠΡΑΚΤΙΚΑ

ΤΗΣ ΕΠΙΣΤΗΜΟΝΙΚΗΣ ΕΤΑΙΡΕΙΑΣ

Συνεδρία ΟΗ′ (τῇ 23 Νοεμβρίου 1897)

Ὁ μὲν πρόεδρος τῆς Ἑταιρείας κ. Κ. Σ. Κόντος ἀνεκοινώσατο τοῖς ἑταίροις κριτικὰς αὑτοῦ παρατηρήσεις εἰς τὴν νεωτάτην ἔκδοσιν τοῦ Ἱπποκράτους ἐλέγξας τινὰ ἐν αὐτῷ οὐκ ὀρθῶς ἔχοντα, ὁ δὲ κ. Σπ. Βάσης ἀνεσκεύασε τὴν περὶ τῆς καταστάσεως καὶ τοῦ ἀριθμοῦ τῶν πρώτων ἐν Ῥώμῃ δημάρχων νεωτάτην γνώμην τοῦ ἱστορικοῦ Ed. Meyer. (Τὴν ἀνακοίνωσιν ταύτην ἰδὲ ἀνωτ. σελ. 470).

Συνεδρία ΟΘ′ (τῇ 14 Δεκεμβρίου 1897)

Συνελθόντων τῶν ἑταίρων καὶ πολλῶν ἡμεδαπῶν καὶ ἀλλοδαπῶν λογίων, τιμώντων τὴν μνήμην τοῦ ἀοιδίμου Emil Du Bois-Reymond, ἐπιτίμου τῆς Ἑταιρείας ἑταίρου εἰς τιμητικὴν συνεδρίαν ἐν τῇ παρὰ τὴν ὁδὸν Σίνα ἀριθ 3 μεγάλῃ αἰθούσῃ τῆς Νομικῆς Σχολῆς τοῦ Ἐθνικοῦ Πανεπιστημίου, ὁ κ. πρόεδρος ἔδωκε τὸν λόγον πρῶτον μὲν εἰς τὸν γραμματέα τῆς Ἑαιρείας κ. Μαργαρίτην Εὐαγγελίδην, ὅστις ἐξέθηκε τοῖς συνεδρεύουσι τὸν σκοπὸν τῆς συνεδρίας, εἶτα δὲ εἰς τὸν κ. Ῥήγαν Νικολαΐδην, ὅστις ἐπήνεσε προσηκόντως τὸν μεταστάντα ἐκθεὶς τὰ ἐν τῇ ἐπιστήμῃ κατορθώματα αὐτοῦ. (Ὁ λόγος τοῦ κ. Νικολαΐδου δημοσιευθήσεται ἐν τῷ προσεχεῖ τόμῳ τῆς Ἀθηνᾶς).

Συνεδρία Π' (τῇ 27 Ἰανουαρίου 1898)

Ὁ μὲν κ. Γεώργιος Ν. Χατζιδάκις ἐπραγματεύσατο περὶ τονικῶν ἀλλοιώσεων ἐν τοῖς συνθέτοις, ὁ δὲ κ. Γ. Α. Παππαβασιλείου ἀνεκοινώσατο τοῖς ἑταίροις κριτικὰς αὑτοῦ παρατηρήσεις εἰς τὸν Ζ' τόμον τῶν ὑπὸ Γ. Βερναρδάκη ἐκδοθέντων Ἠθικῶν τοῦ Πλουτάρχου. (Αἱ ἀνακοινώσεις αὗται θέλουσι δημοσιευθῇ ἐν τῷ προσεχεῖ τόμῳ τῆς Ἀθηνᾶς).

Συνεδρία ΠΑ' (τῇ 1 Φεβρουαρίου 1898)

Ὁ μὲν γραμματεὺς τῆς Ἑταιρείας κ. Μαργαρίτης Εὐαγγελίδης ἀνέγνω τὴν ἔκθεσιν τῶν κατὰ τὴν πέμπτην τῆς Ἑταιρείας διετῆ περίοδον πεπραγμένων ὑπὸ τοῦ Διοικητικοῦ Συμβουλίου, ὁ δὲ εἰσηγητὴς τῆς ἐξελεγκτικῆς ἐπιτροπείας κ. Ἰωάννης Βορτσέλλας τὸν ἔλεγχον τῆς διαχειρίσεως τοῦ ἔτους 1897, ὃν οἱ ἑταῖροι ὁμοφώνως ἐνέκριναν. (Αἱ ἐκθέσεις αὗται δημοσιεύονται κατωτέρω).

Συνεδρία ΠΒ' (τῇ 8 Φεβρουαρίου 1898)

Ἐγένοντο αἱ ἀρχαιρεσίαι, καθ' ἃς ἀνεδείχθησαν **πρόεδρος** ὁ κ. Κ. Σ. Κόντος, **ἀντιπρόεδροι** ὁ κ. Ι. Ν. Χατζιδάκις καὶ Δ. Τσιβανόπουλος, **γραμματεὺς** ὁ κ. Μαργαρίτης Εὐαγγελίδης, **Σύμβουλοι** δὲ οἱ κ. Σπ. Βάσης, Γ. Ν. Χατζιδάκις, Ῥήγας Νικολαΐδης, Π. Καββαδίας, Γ. Α. Παππαβασιλείου, Π. Π. Οἰκονόμου, Δ. Αἰγινήτης καὶ Ἰ. Ἀργυριάδης, **Ἐλεγκταὶ** δὲ οἱ κ. Ἠλίας Λιακόπουλος, Κοσμᾶς Κασιμάτης καὶ Δ. Ζαγγογιάννης.

ΛΟΓΟΔΟΣΙΑ ΤΟΥ ΔΙΟΙΚΗΤΙΚΟΥ ΣΥΜΒΟΥΛΙΟΥ
ΤΗΣ ΕΠΙΣΤΗΜΟΝΙΚΗΣ ΕΤΑΙΡΕΙΑΣ

Φίλοι ἑταῖροι,

Κατὰ τὴν λήγουσαν σήμερον πέμπτην περίοδον τοῦ βίου τῆς Ἑταιρείας ἡμῶν μικρὰ ἔχει νὰ ἐπιδείξῃ ὑμῖν κατορθώματα τὸ Διοικητικὸν Συμβούλιον.

Συνεκρότησε κατὰ τὸ διετὲς χρονικὸν διάστημα ἐννέα συνεδρίας τοῦ Διοικητικοῦ Συμβουλίου καὶ ἐννέα τῶν ἑταίρων. Καὶ ἐν ἐκείναις μὲν ἐφρόντισε περὶ τῶν οἰκονομικῶν τῆς Ἑταιρείας, ἐμερίμνησεν, ὅπως συνάψῃ πάλιν τὰς μετὰ τῶν ἐν τῷ ἐξωτερικῷ ἑταίρων ἐλλείψει δραστηρίου ἀνταποκριτοῦ διακοπείσας σχέσεις καὶ ἐποιήσατο ἐπανειλημμένας ἀλλὰ ματαίας ἀποπείρας πρὸς εὕρεσιν σταθερᾶς στέγης, ἧς ἡ ἔλλειψις παραλύει τὰς δυνάμεις τῆς Ἑταιρείας. Πρὸς δὲ τούτοις ἐνέκρινε καὶ κατέλεξεν εἰς μὲν τοὺς συνέδρους αὐτῆς ἑταίρους τὸν κ. Δ. Αἰγινήτην, εἰς δὲ τοὺς τακτικοὺς τοὺς ἑξῆς 16.

Γεώργιον Μιχαλόπουλλον	Βασ. Σέρτσιον
Σπ. Παναγιωτόπουλλον	Μιχ. Βολονάκιν
Παν. Σταγόπουλλον	Λέων. Παππαπαύλου
Σῖμον Μενάρδον	Ἀ. Δ. Κεραμόπουλλον
Εὐστάθιον Πασχάλην	Δ. Λάμψαν
Κ. Ῥωμαῖον	Δ. Φιλικὸν
Ἐμμαν. Παντελάκιν	Δ. Χατζηεμμανουὴλ
Παναγ. Λορεντσᾶτον	Σταῦρον Κεφεζέζην

Αἱ εἰσπράξεις τῆς Ἑταιρείας ἔκ τε τῶν ἑταίρων καὶ τῆς πωλήσεως τοῦ περιοδικοῦ ἀνῆλθον κατὰ τὴν διετίαν ταύτην εἰς 3135,50. (2389,50 ἐκ συμβολῶν τῶν ἑτέρων καὶ 746 ἐκ πωλήσεως τοῦ περιοδικοῦ), αἱ δὲ δαπάναι εἰς 5680. Ὥστε θὰ εἴχομεν ἔλλειμμα 2545 δραχμῶν, ἂν μὴ ἡ Σεβ. Κυβέρνησις καὶ τὸ Ἐθνικὸν Πανεπιστήμιον ἤρχοντο εἰς ἐπικουρίαν, ἡ μὲν χορηγήσασα ἡμῖν 5000 δραχ. τὸ δὲ

Πανεπιστήμιον ἀγοράσαν ἀντίτυπα τοῦ περιοδικοῦ 1400 δραχμῶν. Ἐφ' ᾧ ἐκφράζομεν ἐνταῦθα τὴν εὐγνωμοσύνην ἡμῶν πρός τε τὴν Σεβαστὴν Κυβέρνησιν καὶ πρὸς τὴν Ἀκαδημεικὴν τοῦ Ἐθνικοῦ Πανεπιστημίου Σύγκλητον.

Ἐν δὲ ταῖς ἐννέα τῶν ἑταίρων συνεδρίαις ἐγένοντο ἐπιστημονικαὶ ἀνακοινώσεις. Μία δ' αὐτῶν ἀφιερώθη εἰς τὴν μνήμην τοῦ ἀοιδίμου ἐπιτίμου ἡμῶν ἑταίρου Du Bois-Reymond, καθ' ἣν ἐτέλεσεν ἡ Ἑταιρεία ἡμῶν πάνδημον τοῦ ἐξόχου ἐν τῇ ἐπιστήμῃ ἀοιδίμου ἑταίρου ἡμῶν πολιτικὸν μνημόσυνον, τὸν ἔπαινον τοῦ ἀοιδίμου εἰπόντος τοῦ συμβούλου τῆς Ἑταιρείας κ. Ῥήγα Νικολαΐδου. Ἐν ταῖς ὀκτὼ συνεδρίαις τῶν ἑταίρων ἀνεκοινώσαντο ὁ μὲν πρόεδρος τῆς Ἑταιρείας παθὼν ἐκ δεινοῦ τῶν ὀφθαλμῶν νοσήματος καὶ ἐπὶ πολὺ κατ' αὐστηρὰν τῶν ἰατρῶν ἐντολὴν πάσης ἐργασίας ἀποσχόμενος δίς, ὁ δὲ κ. Σπυρίδων Βάσης δίς, ὁ δὲ κ. Γεώργιος Χατζιδάκις τρίς, ὁ δὲ κ. Γ. Α. Παππαβασιλείου δίς, ὁ δὲ κ. Π. Οἰκονόμου ἅπαξ, ὁ δὲ κ. Ῥήγας Νικολαΐδης ἅπαξ καὶ ὁ κ. Σκοῦφος ἅπαξ.

Τὸ περιοδικὸν ἡμῶν ἐξεδίδοτο τῇ φροντίδι τριμελοῦς ἐπιτροπείας ὑπὸ τῶν κ. Γ. Ν. Χατζιδάκι, Σπ. Βάση καὶ Γ. Α. Παππαβασιλείου συγκειμένης τακτικῶς κατὰ τὸν ἐπενεχθέντα ὑπὸ τοῦ Δ. Συμβουλίου περιορισμὸν εἰς 32 μόνον τυπογραφικὰ φύλλα κατ' ἔτος καὶ 500 μόνον ἀντίτυπα.

Ἀνταλλαγαὶ τοῦ περιοδικοῦ ἐγένοντο ἐνταῦθα μὲν πρὸς τὰ περιοδικὰ τῆς Ἀρχαιολογικῆς, τῶν ἀρχαιολογικῶν σχολῶν, τῆς Γαλλικῆς καὶ τῆς Γερμανικῆς, ἐν δὲ τῇ ἀλλοδαπῇ πρὸς τὰς Nachrichten von der Königlicher Gesellschaft der Wissenschaften zu Göttingen καὶ τὰ Heidelberger Jahrbücher.

Τὰ τῆς οἰκονομικῆς καταστάσεως τῆς Ἑταιρείας θὰ ἀκούσητε παρὰ τῆς ἐξελεγκτικῆς ἐπιτροπείας. Πρὶν νὰ περάνω τὴν βραχεῖαν ταύτην ἔκθεσιν ὀφείλω νὰ μνημονεύσω ὅτι ἀπὸ δύο ἤδη ἐτῶν φιλοξενούμεθα ἐνταῦθα μετὰ εὐγενοῦς φιλαδελφίας ὑπὸ τῆς ἀρχαιολογικῆς Ἑταιρείας, πρὸς ἣν ἐκφράζομεν βαθεῖαν εὐγνωμοσύνην.

ΕΚΘΕΣΙΣ ΤΗΣ ΕΞΕΛΕΓΚΤΙΚΗΣ ΕΠΙΤΡΟΠΕΙΑΣ

ΤΗΣ ΚΑΤΑ ΤΟ 1896 ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗΣ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΕΩΣ

ΤΗΣ ΕΠΙΣΤΗΜΟΝΙΚΗΣ ΕΤΑΙΡΕΙΑΣ

Φίλοι ἑταῖροι,

Ἐκπληροῦντες τὴν ἀνατεθεῖσαν ἡμῖν ἐντολὴν τῆς ἐξελέγξεως τῆς διαχειρίσεως τοῦ λήξαντος ἔτους ὑποβάλλομεν ὑμῖν τὰ πορίσματα τῆς ἡμετέρας ἐργασίας. Κατὰ τὸ παρελθὸν ἔτος ἡ ἐξελεγκτικὴ ἐπιτροπεία προέτεινεν, ὅπως ἡ οἰκονομικὴ διαχείρισις τῆς Ἑταιρείας κλείῃ τῇ 31 Δεκεμβρίου ἑκάστου ἔτους.

Τῇ γνώμῃ ταύτῃ ἀκολουθῶν ὁ κ. ταμίας τῆς Ἑταιρείας ἔκλεισε τὰ βιβλία τῆς διαχειρίσεως τῇ 31 Δεκεμβρίου 1896, κατ' ἀκολουθίαν ἡ διαχείρισις ἀρξαμένη ἀπὸ τῆς 7 Μαρτίου π. ἔτους, ὅτε ἐγένετο ἡ ἐξέλεγξις ὑπὸ τῆς προτέρας ἐπιτροπείας, ἔληξεν ἅμα τῷ ἔτει 1896.

Κατὰ τὸ χρονικὸν τοῦτο διάστημα ὡς ἐξάγεται ἐκ τοῦ βιβλίου ταμείου εἰσεπράχθησαν:

1) ἐκ συμβολῶν τοῦ μὲν	1894	δρ.	30.—
τοῦ δὲ	1895	»	305.—
2) ἐκ συμβολῶν τοῦ	1896	»	1199.—
3) ἐξ ἐπιχορηγήσεως τῆς Κυβερνήσεως . . .		»	2500.—
4) ἐξ ἀγορᾶς περιοδικοῦ ὑπὸ τοῦ Πανεπιστημίου		»	500.—
5) ἐξ ἀντιτίμου πωληθέντων τόμων τοῦ περιοδικοῦ		»	419.—
6) ἐκ τόκων		»	165.—
Τὸ ὅλον		»	5118.—

ἤτοι ἐπὶ ἔλαττον μὲν τῶν τοῦ παρελθόντος ἔτους κατὰ δρ. 495,85 ἐπὶ πλέον δὲ τῶν προϋπολογισθέντων κατὰ δρ. 418.

Προστιθεμένου δὲ ταῖς εἰσπράξεσι ταύταις καὶ τοῦ περισσεύματος τῆς 6 Μαρτίου 1896, ἤτοι » 7,355,30
τὸ ὅλον τῶν εἰσπράξεων ἀνέρχεται εἰς » 12,473,30

Αἱ δὲ δαπάναι τοῦ χρονικοῦ τούτου διαστήματος προϋπελογίσθησαν μὲν ἐκ. . . . . δρ. 3003.—

ἐδαπανήθησαν δὲ

1) εἰς τυπωτικὰ κ.τ.λ. β', γ', δ' τευχῶν τοῦ περιοριοδικοῦ Ἀθηνᾶς. . . . . » 1462,50

2) εἰς μισθὸν ὑπαλλήλου τῆς Ἑταιρείας διὰ μῆνας 11.. . . . . » 440.—

3) εἰς χαρτόσημον ἐπιχορηγήσεως τῆς Κυβερνήσεως κ.τ.λ. . . . . » 21,50

4) εἰς δικαιώματα εἰσπράξεως.. . . . . » 91.—

Τὸ ὅλον . . . » 2015.—

ἤτοι ἐπὶ ἔλαττον τῶν προϋπολογισθέντων κατὰ δραχμὰς 988

ἐκ τοῦ ὅλου τῶν εἰσπράξεων ἀνερχομένων, ὡς ἐρρήθη

εἰς . . . . δρ. 12,473,30

ἀφαιρουμένων τῶν δαπανῶν ἤτοι . . . . » 2015.—

προκύπτει περίσσευμα ἐκ . . . . » 10458,30

ὅπερ ἀποτελεῖται

1) ἐκ τῶν προειρημένων δανείων ἐκ . . . . . » 8000.—

2) ἐκ μετρητῶν παρὰ τῷ ταμίᾳ . . . . » 2458,30

ἤτοι τὸ ὅλον . . . . » 10458,30

Ἂν δὲ ἐκ τοῦ περισσύματος τούτου ἀφαιρεθῇ τὸ τῆς 6 Μαρτίου 1896 . . . . » 7355,30

Ἔχομεν ἔκτοτε αὔξησιν τῆς περιουσίας τῆς Ἑταιρείας » 3103.—

Ὡς δὲ ἡ τοῦ παρελθόντος ἔτους Ἐπιτροπεία, οὕτω καὶ ἡ τοῦ παρόντος, τὰ πορίσματα αὐτῆς διὰ τὸν αὐτὸν λόγον ἐξήγαγεν ἐκ τοῦ βιβλίου ταμείου. Τῶν μὴ εἰσπραχθεισῶν δὲ συμβολῶν τοῦ 1896 11 μὲν ἀποδείξεις μένουσι προσηρτημέναι τοῖς στελέχεσιν αὐτῶν, ἐπιστραφεῖσαι ὑπό τινων ἑταίρων, ἱκαναὶ δὲ μένουσι καὶ παρὰ τοῖς κ. ἀνταποκριταῖς, ὧν σημείωσιν ὑπογεγραμμένην ὑπὸ τοῦ ἀποστείλαντος αὐτὰς κ. Γ. Χατζιδάκι ἐπέδειξεν ἡμῖν ὁ κ. ταμίας. Αἱ προσηρτημέναι τοῖς στελέχεσιν ἀποδείξεις ἀνέρχονται, ὡς εἴπομεν εἰς 11, τὸ δὲ κατ' αὐτὰς εἰσπρακτέον ποσὸν εἰς δρ. 250.

Αἱ δὲ διὰ τοῦ κ. Χατζιδάκι ἀποσταλεῖσαι, ἀλλὰ μήπω ἐξοφληθεῖσαι, ἀνέρχονται εἰς 35 τὸ δὲ κατ' αὐτὰς ποσὸν δρ. 875.

Ἔτι δὲ μένουσι παρὰ τῷ εἰσπράκτορι τρεῖς ἀποδείξεις τὸ δὲ κατ' αὐτὰς ποσὸν ἀνέρχεται εἰς δρ. 75.

Ὡς δὲ κατὰ τὸ λῆξαν ἔτος εἰσεπράχθησαν ἐκ τῶν συμβολῶν τοῦ 1894 καὶ 1895 δρ. 335, οὕτως ἐλπὶς εἶνε ὅτι καὶ ἐκ τῶν τοῦ λήξαντος ἔτους ἱκαναὶ θὰ εἰσπραχθῶσιν ἔτι κατὰ τὸ ἐνεστὼς τῇ ἐπιμελείᾳ τοῦ κ. ταμίου, ἀφοῦ μάλιστα εἰσεπράχθησάν τινες ἀρξαμένου τοῦ ἐνεστῶτος ἔτους.

Ἐν τῇ ἐκθέσει τῆς ἐξελεγκτικῆς ἐπιτροπείας τοῦ παρελθόντος ἔτους ἐγένετο λόγος καὶ περὶ καταλόγου τῶν εἴτε ἐκ δωρεῶν εἴτε ἐξ ἀνταλλαγῆς τοῦ περιοδικοῦ τῆς Ἑταιρείας κεκτημένων βιβλίων. Ὁ κατάλογος οὗτος συνταχθεὶς τῇ ἐπιμελείᾳ τοῦ κ. Γραμματέως, ἐδημοσιεύθη ἐν σελίδι 487 καὶ ἑξῆς τοῦ δ' τεύχους τοῦ Η' τόμου τῆς Ἀθηνᾶς. Τὰ βιβλία ταῦτα ἀνέρχονται εἰς 64 καὶ διατελοῦσιν ὑπὸ τὴν ἐπιμέλειαν τοῦ κ. Γραμματέως.

Πίναξ τῶν ὑπαρχόντων τευχῶν τοῦ περιοδικοῦ θὰ δημοσιευθῇ ἐν παραρτήματι κατωτέρω.

Καταπαύουσα δὲ τὸν λόγον ἡ ἐξελεγκτικὴ ἐπιτροπεία προτείνει πρῶτον μὲν νὰ ἐγκριθῇ ἡ κατὰ τὸ προειρημένον χρονικὸν διάστημα οἰκονομικὴ διαχείρισις τῆς Ἑταιρείας, εἶτα δὲ νὰ ἐκφρασθῶσιν αἱ εὐχαριστίαι τῶν ἑταίρων πρός τε τὸν κ. διευθυντὴν καὶ διαχειριστὴν τοῦ περιοδικοῦ καὶ πρὸς τὸν κ. ταμίαν, δι' οὓς κόπους καὶ κατὰ τὸ ἔτος τοῦτο κατέβαλον πρὸς εὐόδωσιν τῶν συμφερόντων τῆς Ἑταιρείας.

Ἐν Ἀθήναις τῇ 25 Ἰανουαρίου 1898.

Ἡ Ἐξελεγκτικὴ Ἐπιτροπεία

Ι. Γ. ΒΟΡΤΣΕΛΑΣ
ΜΙΛΤ. ΠΑΝΤΑΖΗΣ
Μ. ΛΙΒΑΔΑΣ

ΕΚΘΕΣΙΣ ΤΗΣ ΕΞΕΛΕΓΚΤΙΚΗΣ ΕΠΙΤΡΟΠΕΙΑΣ

ΤΗΣ ΚΑΤΑ ΤΟ ΕΤΟΣ 1897 ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΕΩΣ

Φίλοι ἑταῖροι,

Προβάντες κατὰ τὸ ἄρθρον 17 τοῦ Κανονισμοῦ εἰς τὴν ἐξέλεγξιν τῆς κατὰ τὸ 1897 οἰκονομικῆς διαχειρίσεως τῆς Ἐπιστημονικῆς Ἑταιρείας λαμβάνομεν τὴν τιμὴν νὰ ὑποβάλωμεν ὑμῖν τὸ ἀποτέλεσμα τοῦ ἐλέγχου.

Κατὰ τὸ ἔτος 1897, ὡς ἐξάγεται ἐκ τοῦ βιβλίου ταμείου, εἰσεπράχθησαν

1) Ἐκ συμβολῶν τῶν ἐτῶν 1895, 1896	δρ.	364,50	
2) » » τοῦ 1897	»	525	
3) ἐξ ἀντιτίμου πωληθέντων τόμων τοῦ περιοδικοῦ τῆς Ἑταιρείας. . .	»	346	
4) ἐκ τόκων	»	316	
5) ἐκ συνδρομῆς τοῦ Πανεπιστημίου	»	450	
ἐν ὅλῳ	»		2001,50
Δαπάναι δὲ κατὰ τὸ αὐτὸ ἔτος ἐγένοντο	»		
1) εἰς τυπωτικὰ τοῦ περιοδικοῦ	»	1750	
2) εἰς ταχυδρομικὰ ἀποστολῆς τοῦ περιοδικοῦ κατὰ τὸ 1896, 1897	»	350	
3) εἰς μισθὸν ὑπαλλήλου	»	320	
4) εἰς ἀμοιβὴν ὑπαλλήλου ἀρχαιολογικῆς ἑταιρείας διὰ τὰς ἐν τῇ αἰθούσῃ ταύτῃ ὑπηρεσίας αὐτοῦ κατὰ τὰς συνεδρίας τῶν ἑταίρων.	»	20	
5) εἰς δικαιώματα εἰσπράξεως. . .	»	55	
6) εἰς διάφορα ἔξοδα	»	18,65	
Οὕτω δὲ τὸ ὅλον τῶν δαπανῶν ἀνῆλθεν εἰς	»		2513,65

Κατὰ ταῦτα αἱ δαπάναι τοῦ ἔτους τούτου ὑπερβαίνουσι τὰς κατ' αὐτὸ εἰσπράξεις κατὰ	δρ.		512,15
ἀλλ' ἔλλειμμα πραγματικὸν δὲν ὑπάρχει· τὸ μὲν διότι κατὰ τὸ ἔτος τοῦτο ἐπληρώθη τὸ ἐκ δρ. 160 ποσὸν διὰ ταχυδρομικὰ ἀποστολῆς τοῦ περιοδικοῦ κατὰ τὸ 1896, τὸ δὲ διότι πολλαὶ συμβολαὶ τοῦ 1897 θὰ εἰσπραχθῶσιν ὡς συνήθως κατὰ τὸ 1898, τὸ δὲ διότι καὶ ἡ ἐκ δρ. 2500 χορηγία τῆς Κυβερνήσεως διὰ τὸ 1897 εἰσπραχθεῖσα κατὰ τὸ ἀρξάμενον ἔτος 1898 κατελογίσθη εἰς τὰς εἰσπράξεις τοῦ ἔτους τούτου. Ἂν ἤδη εἰς τὰς εἰσπράξεις τοῦ ἔτους 1897 ἀνελθούσας, ὡς ἄνω σημειοῦται, εἰς	»		2001,50
προστεθῇ τὸ περίσσευμα τοῦ παρελθόντος ἐκ.	»		10458,30
τὸ ὅλον τῶν εἰσπράξεων ἀνέρχεται εἰς	»		12459,80
ἀφαιρουμένων δὲ ἐξ αὐτοῦ τῶν δαπανῶν τοῦ ἔτους τούτου, ἤτοι.	»		2513,65
ὑπολείπεται περίσσευμα ἀνερχόμενον εἰς	δρ.		9646,15
Τὸ περίσσευμα τοῦτο ἀποτελεῖται			
ἐκ διατεθειμένων ἐπὶ τόκῳ	»	5000	
καὶ ἐκ μετρητῶν παρὰ τῷ ταμίᾳ . . .	»	4946,15	
ἤτοι ἐν ὅλῳ	»		9946,15

Προσθετέον τούτοις ὅτι ὡς τὰ παρελθόντα ἔτη οὕτω καὶ κατὰ τὸ λῆξαν ὁ ἔλεγχος κυρίως ἐστηρίχθη ἐπὶ τοῦ βιβλίου ταμείου· διότι τῶν διπλοτύπων ἀποδείξεων τινὲς μὲν ὡς ἀνείσπρακτοι εἶνε προσηρτημέναι εἰς τὰ στελέχη, τινὲς δὲ καὶ ἀπεστάλησαν μὲν πρὸς οὓς προσήκει ἑταίρους, ἀλλ' οὗτοι δὲν ἀπέστειλαν εἰσέτι τὰς συμβολὰς αὐτῶν. Τῶν ἀποσταλεισῶν δὲ τούτων ὑπάρχει παρὰ τῷ ταμίᾳ ἀπόδειξις τοῦ κ. Γ. Χατζιδάκι.

Κατωτέρω προσαρτᾶται καὶ πίναξ τῆς καταστάσεως τοῦ περιοδικοῦ καὶ τῆς βιβλιοθήκης.

Καταλήγοντες προτείνομεν εἰς τὴν Συνέλευσιν τῶν ἑταίρων πρῶτον μὲν νὰ ἐγκρίνωσι τὴν οἰκονομικὴν διαχείρισιν τοῦ ἔτους 1897, εἶτα δὲ νὰ ἐκφράσωσι τὰς εὐχαριστίας αὐτῶν πρός τε τὸν διευθυντὴν καὶ διαχειριστὴν τοῦ περιοδικοῦ καὶ πρὸς τὸν κ. ταμίαν δι' οὓς πόνους καταβάλλουσι δωρεὰν πρὸς εὐόδωσιν τῶν συμφερόντων τῆς Ἑταιρείας.

Ἐν Ἀθήναις τῇ 30 Ἰανουαρίου 1898.

ἡ ἐξελεκτικὴ ἐπιτροπὴ
ΜΙΛΤ. ΠΑΝΤΑΖΗΣ
Ι. Γ. ΒΟΤΣΕΛΑΣ
Μ. ΛΙΒΑΔΑΣ

Τοῦ περιοδικοῦ ὑπάρχουσι τὰ ἑξῆς τεύχη·

<table>
<tr><th rowspan="2">Τόμος</th><th colspan="4">Τεύχη</th></tr>
<tr><th>I</th><th>II</th><th>III</th><th>IV</th></tr>
<tr><td>Α'.</td><td colspan="2">478</td><td colspan="2">512</td></tr>
<tr><td>Β'.</td><td>394</td><td>462</td><td colspan="2">470</td></tr>
<tr><td>Γ'.</td><td>487</td><td>479</td><td>521</td><td>502</td></tr>
<tr><td>Δ'.</td><td>559</td><td>528</td><td>600</td><td>556</td></tr>
<tr><td>Ε'.</td><td>585</td><td>698</td><td>791</td><td>635</td></tr>
<tr><td>ς'.</td><td>197</td><td colspan="2">219</td><td>219</td></tr>
<tr><td>Ζ'.</td><td>205</td><td>219</td><td>219</td><td>218</td></tr>
<tr><td>Η'.</td><td>248</td><td>259</td><td>257</td><td>231</td></tr>
<tr><td>Θ'.</td><td colspan="2">279</td><td>—</td><td>—</td></tr>
</table>

ΔΙΟΙΚΗΤΙΚΟΝ ΣΥΜΒΟΥΛΙΟΝ

Προεδρεῖον

Πρόεδρος — Κ. ΚΟΝΤΟΣ

Ἀντιπρόεδροι — ΔΗΜΟΣΘΕΝΗΣ ΤΣΙΒΑΝΟΠΟΥΛΟΣ, ΙΩΑΝΝΗΣ Δ. ΧΑΤΖΙΔΑΚΙΣ

Γραμματεὺς — ΜΑΡΓΑΡΙΤΗΣ ΕΥΑΓΓΕΛΙΔΗΣ

Σύμβουλοι

ΠΑΝΑΓΙΩΤΗΣ ΚΑΒΒΑΔΙΑΣ
ΡΗΓΑΣ ΝΙΚΟΛΑΪΔΗΣ
ΣΠΥΡΙΔΩΝ ΒΑΣΗΣ
Γ. Ν. ΧΑΤΖΙΔΑΚΙΣ
ΓΕΩΡΓΙΟΣ Α. ΠΑΠΑΒΑΣΙΛΕΙΟΥ
Π. Π. ΟΙΚΟΝΟΜΟΥ
ΗΛΙΑΣ ΛΙΑΚΟΠΟΥΛΟΣ
ΙΩΑΝΝΗΣ ΑΡΓΥΡΙΑΔΗΣ

Ἐπιμεληταὶ τοῦ περιοδικοῦ

ΓΕΩΡΓΙΟΣ Ν. ΧΑΤΖΙΔΑΚΙΣ
ΣΠΥΡΙΔΩΝ ΒΑΣΗΣ
ΓΕΩΡΓΙΟΣ Α. ΠΑΠΑΒΑΣΙΛΕΙΟΥ

Εὐεργέται τῆς Ἑταιρείας

† ΑΙΚΑΤΕΡΙΝΗ Ι. ΝΕΓΡΟΠΟΝΤΟΥ

Δωρηταὶ τῆς Ἑταιρείας

ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ Σ. ΚΟΝΤΟΣ
ΑΡΙΣΤΟΜΕΝΗΣ ΣΤΕΡΓΙΟΓΛΙΔΗΣ
ΓΕΩΡΓΙΟΣ Α. ΠΑΠΑΒΑΣΙΛΕΙΟΥ
† ΣΠΥΡΙΔΩΝ ΟΙΚΟΝΟΜΙΔΗΣ

ΚΑΤΑΛΟΓΟΣ ΤΩΝ ΕΤΑΙΡΩΝ

ΤΗΣ ΕΝ ΑΘΗΝΑΙΣ ΕΠΙΣΤΗΜΟΝΙΚΗΣ ΕΤΑΙΡΕΙΑΣ

ΚΑΤΑ ΤΟ ΕΤΟΣ 1897

ΕΠΙΤΙΜΟΙ ΕΤΑΙΡΟΙ

EDUARD ZELLER
JOHANNES SCHMIDT
A. KIRCHHOFF
† A. NAUCK
S. NABER
H. VAN HERVERDEN
TH. MOMMSEN
IWAN VON MÜLLER
B. DELBRÜCK
WILH. WUNDT
MAX HEINZE
FRANZ SUSEMIHL
HERMANN DIELS
† ERNST CURTIUS
ADOLF MICHAELIS
† HEINRICH BRUNN
SALOMON REINACH
OTTO BENNDORF
C. M. FRANCKEN
J. J. HARTMANN
BERNHARD SCHMIDT
WILH. CHRIST
G KAIBEL
N. WECKLEIN
VAN LEEUWEN
J. VAHLEN
FR. BLASS
O. RIBBECK
DOM. COMPARETTI
R. KEKULÉE
A. CONZE
GEORG TREU
G. PERROT
U. KOEHLER
R. DAREST
HENRIE WEIL
E CAILLEMER
P. FOUCART
R. C. JEBB
W. G. RUTHERFORT
WILLIAM GOODWIN
BASIL D. GILDERLEEVE
† HERMANN HELMHOLTZ
C. JORDAN
ÉMILE PICARD
† EMIL DU BOIS-REYMOND
WILAMOWITZ VON MOELLENDORFF

ΣΥΝΕΔΡΟΙ ΚΑΙ ΠΑΡΕΔΡΟΙ

ΑΘΑΝΑΣΑΚΗΣ ΓΕΩΡΓΙΟΣ Ν., Καθηγητὴς τῆς ἐν Χάλκῃ Ἐμπορικῆς Σχολῆς.
ΑΙΓΙΝΗΤΗΣ ΔΗΜ., Καθηγ. τῆς Ἀστρονομίας ἐν τῷ Ἐθνικῷ Πανεπιστημίῳ καὶ διευθ. τοῦ Ἀστεροσκοπείου.
ΑΛΕΞΟΠΟΥΛΟΣ ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ Ι., Καθηγητὴς ἐν Ἀγρινίῳ.
ΑΛΗΜΟΝΑΚΗΣ ΧΑΡΑΛΑΜΠΗΣ, Καθηγητὴς ἐν Χίῳ.
ΑΝΤΩΝΙΑΔΗΣ ΒΑΣΙΛΕΙΟΣ, Καθ. τῆς ἐν Χάλκῃ Θεολογικῆς Σχολῆς.
ΑΡΒΑΝΙΤΑΚΗΣ ΣΠΥΡΙΔΩΝ Δ., Καθηγητὴς ἐν Κερκύρᾳ.
ΑΡΓΥΡΙΑΔΗΣ ΙΩΑΝΝΗΣ, πρῴην διευθυντὴς τῆς ἐν Ἀθήναις Ῥιζαρείου Σχολῆς.

ΒΑΛΕΤΤΑΣ Ι., Καθηγ. ἐν Λονδίνῳ.
ΒΑΣΗΣ ΣΠΥΡΙΔΩΝ, Καθηγητὴς τῆς Λατινικῆς φιλολογίας ἐν τῷ Ἐθνικῷ Πανεπιστημίῳ.
ΒΕΝΕΤΟΚΛΗΣ ΔΗΜΗΤΡΙΟΣ, Γυμνασιάρχης ἐν Ἀλεξανδρείᾳ.
ΒΟΡΤΣΕΛΑΣ ΙΩΑΝΝΗΣ Γ., πρῴην γυμνασιάρχης.

ΓΑΖΕΠΗΣ ΓΕΩΡΓ., ὀφθαλμίατρος.
ΓΕΩΡΓΙΑΔΗΣ ΕΥΣΤΡΑΤΙΟΣ, Καθηγητὴς τῆς ἐν Χάλκῃ Ἐμπορικῆς Σχολῆς.
ΓΕΩΡΓΙΟΥ ΠΑΛΑΙΟΛΟΓΟΣ, Γυμνασιάρχης ἐν Ἀλεξανδρείᾳ.
ΓΡΑΤΣΙΑΤΟΣ ΓΕΩΡΓΙΟΣ, Καθηγητὴς ἐν Λευκάδι.
ΓΡΥΛΛΗΣ ΣΤΕΦΑΝΟΣ, Σχολάρχης ἐν Νάξῳ.

ΔΕΛΛΙΟΣ ΙΩΑΝΝΗΣ, Διευθυντὴς Λυκείου.
ΔΟΥΚΑΣ ΠΑΝΑΓΙΩΤΗΣ, Καθηγ.
ΕΜΜΑΝΟΥΗΛ ΓΕΩΡΓΙΟΣ Γ., Καθηγητής.
ΕΞΑΡΧΟΠΟΥΛΟΣ ΝΙΚ., Σχολάρχης ἐν Ἀμοργῷ.
ΕΥΑΓΓΕΛΙΔΗΣ ΜΑΡΓΑΡΙΤΗΣ, Καθηγητὴς τῆς ἱστορίας τῆς φιλοσοφίας ἐν τῷ Ἐθνικῷ Πανεπιστημίῳ.
ΕΥΣΤΑΘΟΠΟΥΛΟΣ ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ, Καθηγητὴς ἐν Σμύρνῃ.

ΖΑΓΓΟΓΙΑΝΝΗΣ Δ. Κ., Γυμνασιάρχης καὶ Ὑφηγητὴς τῆς παιδαγωγικῆς ἐν τῷ Ἐθνικῷ Πανεπιστημίῳ.
ΖΟΛΙΝΔΑΚΙΣ ΠΑΥΛΟΣ Μ., Καθηγητὴς ἐν Κρήτῃ.
ΖΟΛΩΤΑΣ ΓΕΩΡΓΙΟΣ, Γυμνασιάρχης ἐν Χίῳ.
ΖΟΛΩΤΑΣ ΕΜΜΑΝΟΥΗΛ, Καθηγητὴς τῆς Θεολογικῆς Σχολῆς τοῦ ἐθνικοῦ Πανεπιστημίου.

ΘΑΛΗΣ ΜΙΛΤ., ἰατρὸς ἐν Ἀθήναις.

ΙΩΑΝΝΙΔΗΣ ΑΘΑΝΑΣΙΟΣ, Καθ. τῆς ἐν Καισαρείᾳ Ἱερατικῆς Σχολῆς.
ΙΩΑΝΝΙΔΗΣ ΠΑΝΑΓΙΩΤ., ἐν Χίῳ.

ΚΑΒΒΑΔΙΑΣ ΠΑΝΑΓΙΩΤΗΣ Α., Γενικὸς ἔφορος τῶν αρχαιοτήτων καὶ ὑφηγητὴς τῆς ἀρχαιολογίας ἐν τῷ Ἐθνικῷ Πανεπιστημίῳ.
ΚΑΡΟΛΙΔΗΣ ΠΑΥΛΟΣ, Καθηγ. τῆς ἱστορίας ἐν τῷ Ἐθνικῷ Πανεπιστημίῳ.
ΚΑΣΙΜΑΤΗΣ ΚΟΣΜΑΣ Π., Καθηγητὴς ἐν Ἀθήναις.
ΚΑΤΩΠΟΔΗΣ ΘΕΟΦΙΛΟΣ.
ΚΑΦΕΖΕΖΗΣ Σ.
ΚΑΦΤΑΝΤΖΟΓΛΟΥ Λ.
ΚΕΦΑΛΑΣ ΜΙΧΑΗΛ, Διευθυντὴς τῆς ἐν Σταυροδρομίῳ (Κωνσταντινουπόλεως) Ζωγραφείου.

ΚΛΑΡΑΣ ΝΙΚΟΛΑΟΣ ΗΛ., Καθηγητὴς ἐν Βώλῳ.

ΚΛΕΟΒΟΥΛΟΣ ΜΙΧΑΗΛ Ἀρχιμ., διευθυντὴς τῆς Μ. τοῦ Γένους Σχολῆς.

ΚΟΙΚΙΛΙΔΗΣ ΚΛΕΟΠΑΣ, Καθ. τῆς ἐν Ἱερουσαλὴμ θεολογικῆς Σχολῆς.

ΚΟΚΑΛΗΣ Σ., Καθηγητής.

ΚΟΝΔΥΛΗΣ Δ., Γυμνασιάρχης ἐν Καλάμαις.

ΚΟΝΤΟΣ ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ Σ., Καθηγητὴς τῆς Ἑλληνικῆς φιλολογίας ἐν τῷ Ἐθνικῷ Πανεπιστημίῳ.

ΚΟΡΦΙΩΤΑΚΗΣ ΙΩΑΝΝΗΣ Β., Γυμνασιάρχης ἐν Λαρίσῃ.

ΚΟΥΖΟΣ ΓΕΩΡΓΙΟΣ, Διευθυντὴς τῶν ἐν Κωνστάντσῃ Ἑλληνικῶν ἐκπαιδευτηρίων.

ΚΟΥΣΗΣ ΕΛΕΥΘΕΡΙΟΣ ΤΡΙΑΝΤΑΦΥΛΛΟΥ, Γυμνασιάρχης ἐν Αἰγίῳ.

ΚΟΦΙΝΙΩΤΗΣ ΙΩΑΝΝΗΣ Κ., Καθηγητὴς ἐν Ἀθήναις.

ΚΥΡΙΑΚΟΣ ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ Ι., Ὑφηγητὴς τοῦ διεθνοῦς δικαίου ἐν τῷ Ἐθνικῷ Πανεπιστηρίῳ.

ΛΑΒΔΑΣ ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ, Σχολάρχης.

ΛΕΟΝΑΡΔΟΣ ΒΑΣΙΛΕΙΟΣ, Ἔφορος τῶν ἀρχαιοτήτων.

ΛΙΒΑΔΑΣ ΜΙΧΑΗΛ, Ὑφηγητὴς τῆς πολιτικῆς δικονομίας ἐν τῷ Ἐθνικῷ Πανεπιστημίῳ.

ΛΙΑΚΟΠΟΥΛΟΣ ΗΛΙΑΣ, Γραμματεὺς τοῦ ὑπουργείου τῶν ἐσωτερικῶν καὶ ὑφηγητὴς τοῦ Ῥωμαϊκοῦ δικαίου ἐν τῷ Ἐθνικῷ Πανεπιστημίῳ.

ΛΙΑΝΟΠΟΥΛΟΣ ΓΕΩΡΓΙΟΣ Α., Διευθυντὴς τῆς ἐν Χάλκῃ Ἐμπορικῆς Σχολῆς.

ΛΥΡΗΣ ΙΩΑΝΝΗΣ, Πταισματοδίκης Ἐν Ἀθήναις.

ΜΑΛΛΙΑΚΑΣ ΗΛΙΑΣ, Δικηγόρος ἐν Κωνσταντινουπόλει,

ΜΑΤΣΑΣ Ι., Σχολάρχης Χαλκίδος.

ΜΙΧΑΛΟΠΟΥΛΟΣ Θ., Ἐπιθεωρητὴς τῶν δημοτικῶν Σχολείων Ἀττικῆς.

ΜΙΧΕΛΗΣ ΓΕΩΡΓΙΟΣ, Δικηγόρος ἐν Χαλκίδι.

ΜΟΜΦΕΡΡΑΤΟΣ ΑΝΤΩΝΙΟΣ, Δικηγόρος ἐν Ἀθήναις.

ΜΟΥΣΤΑΚΑΣ ΕΥΑΓΓΕΛΟΣ Δ., Καθηγητὴς ἐν Ἀθήναις.

ΜΠΑΞΕΒΑΝΑΚΗΣ ΝΙΚΟΛΑΟΣ Σ., Καθηγητὴς ἐν Σύρῳ.

ΝΙΚΟΛΑΪΔΗΣ ΡΗΓΑΣ, Καθηγητὴς τῆς ἀνατομικῆς ἐν τῷ Ἐθνικῷ Πανεπιστημίῳ.

ΞΗΘΑΛΗΣ ΙΩΑΝΝΗΣ, Ἑλληνοδιδάσκαλος ἐν Ἀθήναις.

ΟΙΚΟΝΟΜΙΔΗΣ ΔΗΜΟΣΘΕΝΗΣ, Καθηγητὴς τῆς ἐν Κωνσταντινουπόλει Μεγάλης τοῦ Γένους Σχολῆς.

ΟΙΚΟΝΟΜΙΔΗΣ ΛΕΟΝΤΙΟΣ, Διδάκτωρ τῶν φυσικῶν ἐπιστημῶν.

ΟΙΚΟΝΟΜΟΣ ΑΝΤΩΝΙΟΣ, Καθηγητὴς τοῦ ἐν Σέρραις γυμνασίου.

ΟΙΚΟΝΟΜΟΥ ΘΩΜΑΣ, Καθηγητὴς ἐν Θεσσαλονίκῃ.

ΟΙΚΟΝΟΜΟΥ Π. πρῴην γενικὸς διευθυντὴς τῶν δημ. σχολείων.

ΠΑΪΖΗΣ Π., Γυμνασιάρχης ἐν Λευκάδι.

ΠΑΝΤΑΖΗΣ ΜΙΛΤΙΑΔΗΣ Ι., πρῴην γυμνασιάρχης Ἰωαννίνων.

ΠΑΠΑΒΑΣΙΛΕΙΟΥ ΓΕΩΡΓΙΟΣ, Γυμνασιάρχης ἐν Ἀθήναις.

ΠΑΠΑΓΕΩΡΓΙΟΥ ΠΕΤΡΟΣ, γυμνασιάρχης ἐν Μυτιλήνῃ.

ΠΑΠΑΓΙΑΝΝΙΔΗΣ ΒΑΣΙΛΕΙΟΣ Καθηγητὴς ἐν Σμύρνῃ.

ΠΑΠΑΔΑΚΗΣ Ν.

ΠΑΠΑΔΗΜΗΤΡΑΚΟΠΟΥΛΟΣ ΘΕΟΔΩΡΟΣ, Καθηγητὴς ἐν Ἀθήναις.

ΠΑΠΑΘΕΟΔΩΡΟΥ ΙΩΑΝΝΗΣ στρατιωτικὸς ἰατρὸς ἐν Βώλῳ.

ΠΑΠΑΝΑΣΤΑΣΙΟΥ ΠΑΝΑΓΙΩΤΗΣ, Πρόεδρος τοῦ μετοχικοῦ ταμείου.
ΠΑΣΧΑΛΗΣ ΕΥΣΤ., Σχολάρχης ἐν ἐν Τεργέστῃ.
ΠΙΖΑΝΗΣ ΙΩΑΝΝΗΣ Ν., Καθηγητὴς ἐν Ἀλεξανδρείᾳ.
ΠΟΛΥΚΡΑΤΗΣ ΘΕΜΙΣΤΟΚΛΗΣ Κ. Καθηγητὴς ἐν Ἀθήναις.

† ΡΑΓΚΑΒΟΠΟΥΛΟΣ ΓΚΙΚΑΣ, Καθηγητὴς ἐν Βώλῳ.
ΡΑΛΛΗΣ ΜΑΛΛΙΑΚΑΣ, Καθηγητὴς τῆς ἐν Χάλκῃ Ἐμπορικῆς Σχολῆς.
ΡΩΜΑΙΟΣ Κ., Σχολάρχης Σύρου.

ΣΑΒΒΟΠΟΥΛΟΣ Κ., Σχολάρχης ἐν Ἄστρει.
ΣΑΚΕΛΛΑΡΙΟΣ ΑΝΑΣΤ., Καθηγητὴς τοῦ ἐν Σέρραις γυμνασίου.
ΣΑΚΕΛΛΑΡΙΟΥ ΔΗΜΗΤΡΙΟΣ, Καθ. τοῦ ἐν Βώλῳ Γυμνασίου.
ΣΙΔΕΡΗΣ Π., Καθηγητὴς ἐν Σάμῳ.
ΣΚΙΑΣ ΑΝΔΡΕΑΣ, Ὑφηγητὴς ἐν τῷ Ἐθνικῷ Πανεπιστημίῳ.
ΣΤΑΥΡΙΔΗΣ Ι.
ΣΤΑΥΡΟΠΟΥΛΟΣ ΔΗΜΗΤΡΙΟΣ, ἔφορος τῶν Ἀρχαιοτήτων.
ΣΩΤΗΡΙΑΔΗΣ ΓΕΩΡΓΙΟΣ, Καθηγητὴς ἐν Ἀθήναις.
ΣΩΤΗΡΙΟΥ ΓΕΩΡΓΙΟΣ, Διευθυντὴς τῆς ἐν Σμύρνῃ Εὐαγγελικῆς Σχολῆς.

ΤΡΙΑΝΤΑΦΥΛΛΟΥ ΘΕΟΔΩΡΟΣ.
ΤΣΕΡΕΠΗΣ ΓΕΩΡΓΙΟΣ Ν., Καθηγητὴς γυμνασίου καὶ ὑφηγητὴς τῆς Ἰνδικῆς φιλολογίας ἐν τῷ Ἐθνικῷ Πανεπιστημίῳ.
ΤΣΙΒΑΝΟΠΟΥΛΟΣ ΔΗΜΟΣΘΕΝΗΣ, εἰσαγγελεὺς τοῦ Ἀρείου Πάγου.
ΤΣΙΡΙΓΩΤΗΣ ΣΠΥΡΙΔΩΝ Γ., ἐπιθεωρητὴς τῶν δημ. σχολείων τοῦ νομοῦ Λαρίσης.

ΦΟΥΝΤΗΣ ΣΤΑΥΡΟΣ, Σχολάρχης.
ΦΩΤΙΑΔΗΣ Π., Δικηγ. ἐν Σμύρνῃ.

ΧΑΪΝΑΣ ΑΝΤΩΝΙΟΣ, Δικηγόρος ἐν Χαλκίδι.
ΧΑΛΚΙΟΠΟΥΛΟΣ ΝΙΚΟΛΑΟΣ, πρῴην Γυμνασιάρχης ἐν Ἀθήναις.
ΧΑΡΔΑΒΕΛΛΑΣ ΙΩΑΝΝΗΣ, Σχολάρχης ἐν Γαλαξειδίῳ.
ΧΑΤΖΙΔΑΚΙΣ ΓΕΩΡΓΙΟΣ Ν., Καθηγητὴς τῆς γλωσσολογίας ἐν τῷ Ἐθνικῷ Πανεπιστημίῳ.
ΧΑΤΖΙΔΑΚΙΣ ΙΩΑΝΝΗΣ Ν., Καθηγητὴς τῶν μαθηματικῶν ἐν τῷ Ἐθνικῷ Πανεπιστημίῳ.
ΧΑΤΖΗ ΖΩΓΙΔΗΣ ΝΙΚΟΛΑΟΣ Γ., Καθηγητὴς ἐν Λαρίσῃ.
ΧΟΥΡΜΟΥΖΗΣ ΚΛΕΑΝΘΗΣ, ἐπιθεωρητὴς τῶν δημοτικῶν σχολείων.
ΧΡΙΣΤΙΔΗΣ ΙΩΑΝΝΗΣ, Σχολάρχης ἐν Φεραῖς.

ΨΑΛΤΑΚΗΣ ΙΩΑΝΝΗΣ Ν., Καθηγητὴς ἐν Τρικάλοις.

Α΄ ΠΙΝΑΞ ΛΕΞΕΩΝ ΚΑΙ ΦΡΑΣΕΩΝ

α΄ Ἑλληνικῶν

6′ Λατινικῶν

Β′ ΠΙΝΑΞ ΠΡΑΓΜΑΤΩΝ

Γ' ΠΙΝΑΞ ΧΩΡΙΩΝ ΣΥΓΓΡΑΦΕΩΝ

α' Ἑλλήνων

β' Ῥωμαίων

ΔΙΟΡΘΩΤΕΑ

Σελ. 42 στίχ. 20 γρ. 1896 ἀντὶ 1876.
» 46 » 14 μετὰ τὸ solet πρόσθες ostiensem.
» 472 » 10 γρ. πληθύος.
Αὐτ. » 13 ἀντὶ τοῦ I, 37, 2 γρ. I. 37, 2 (ἢ Iug. 37, 2).

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

ΔΗΛΩΣΙΣ ΤΗΣ ΔΙΕΥΘΥΝΣΕΩΣ ΤΗΣ ΑΘΗΝΑΣ

Ἡ Διεύθυνσις τῆς Ἀθηνᾶς δηλοῖ ὅτι δέχεται μὲν καὶ δημοσιεύει προθύμως ἐπανόρθωσιν γενομένου τυχὸν πρὸς οἱονδήποτε ἀδικήματος εἴτε ἐν βιβλιοκρισίᾳ εἴτε ἐν ἄλλῃ πραγματείᾳ κατακεχωρισμένῃ ἐν τῷ περιοδικῷ παρέχουσα πρὸς τοῦτο σχεδὸν ὅσον ἡ ἐπανορθουμένη κρίσις κατεῖχε χῶρον, δὲν νομίζει δ' ὅμως ὅτι ὀφείλει νὰ παραδέχηται πρὸς δημοσίευσιν καὶ συζήτησιν πραγματείας λογίων, ἀλλοτρίων τῆς ἐπιστημονικῆς ἑταιρείας ὄντων καὶ πρεσβευόντων ἐν τῇ φιλολογίᾳ ἀρχάς, ἃς ἡ ἐπιστημονικὴ ἑταιρεία δὲν κρίνει λυσιτελεῖς εἰς τὴν φιλολογικὴν ἐπιστήμην, ἄλλως τε καὶ ἀφοῦ ὁ τοῦ περιοδικοῦ χῶρος μόλις ἐξαρκεῖ εἰς καταχώρισιν τῶν ὑπὸ ἑταίρων συντασσομένων πραγματειῶν.

ΚΑΝΟΝΙΣΜΟΣ ΤΟΥ ΠΕΡΙΟΔΙΚΟΥ ΣΥΓΓΡΑΜΜΑΤΟΣ

ΑΘΗΝΑΣ

1) Ἕκαστος τόμος τοῦ περιοδικοῦ τούτου ἀποτελεῖται ἐκ τεσσάρων τευχῶν, ὧν ἕκαστον ἐξ ὀκτὼ τοὐλάχιστον τυπογραφικῶν φύλλων.

2) Τὰ δημοσιευόμενα ἐν τῷ περιοδικῷ εἶναι πρωτότυποι πραγματεῖαι *φιλολογικαί*, *ἱστορικαί*, *ἀρχαιολογικαί*, *φυσικαὶ καὶ μαθηματικαί*. Εἰς τὰς φιλολογικὰς καὶ ἱστορικὰς πραγματείας ὑπάγεται πᾶσα φιλολογικῶς ἢ ἱστορικῶς διεξαγομένη διατριβή.

3) Ἐν τῷ περιοδικῷ καταχωρίζονται καὶ *βιβλιοκρισίαι*, ἂν περιορίζωνται ἀκριβέστατα ἐν τῷ περὶ οὗ ἡ κρίσις ἐπιστημονικῷ ζητήματι.

4) Πᾶσα *πραγματεία* καὶ *βιβλιοκρισία* εἶναι ὑπογεγραμμένη ὑπὸ τοῦ συντάξαντος αὐτήν.

5) Ἐπὶ τοῦ παρόντος οὐδεμία χρηματικὴ ἀμοιβὴ χορηγεῖται εἰς τοὺς συγγραφεῖς διατριβῶν, δίδονται δ' αὐτοῖς περὶ τὰ 25 ἀντίτυπα τῶν διατριβῶν αὐτῶν.

6) Αἱ διατριβαὶ ἐλεύθεραι ταχυδρομικῶν τελῶν ἀποστέλλονται *πρὸς τὸν διευθυντὴν τοῦ περιοδικοῦ*.

7) Διὰ τῆς Ἀθηνᾶς ἀγγέλλεται πᾶν βιβλίον, οὗτινος ἀντίτυπον ἤθελε σταλῆ πρὸς *τὸν ταμίαν τῆς ἑταιρείας* ἢ *τὸν διευθυντὴν* τοῦ περιοδικοῦ.

8) Τὸ περιοδικὸν ἀνταλλάσσεται τῇ ἐγκρίσει τοῦ συμβουλίου πρὸς πᾶν περιοδικὸν ἡμεδαπὸν καὶ ἀλλοδαπόν.

9) Πάντες οἱ ἑταῖροι οἱ καταβαλόντες τὴν ἐνιαύσιον αὐτῶν χορηγίαν λαμβάνουσι τὸ περιοδικὸν δωρεάν.

10) Οἱ μὲν ἐν Ἑλλάδι συνδρομηταὶ τοῦ περιοδικοῦ ἀποτίνουσι δραχμὰς 15, οἱ δ' ἐν τῇ ἀλλοδαπῇ δραχμὰς 18.

11) Τῆς ἐκδόσεως τοῦ περιοδικοῦ ἐπιμελεῖται τριμελὴς ἐπιτροπεία ἐκλεγομένη ὑπὸ τοῦ διοικητικοῦ Συμβουλίου ἐκ τῶν μελῶν αὐτοῦ· εἰς ἓν δὲ τῶν τῆς ἐπιτροπείας μελῶν ἀνατίθεται ἐπίσης ὑπὸ τοῦ Συμβουλίου ἡ διεύθυνσις καὶ διαχείρισις τοῦ περιοδικοῦ.

12) Ὁ διευθυντὴς τοῦ περιοδικοῦ καὶ μόνος οὗτος συνεννοεῖται μετὰ τοῦ τυπογράφου, ὁρίζει τὰς εἰς τὸ περιοδικὸν καταχωριστέας ἢ μὴ καταχωριστέας διατριβὰς καθὼς καὶ τὴν τάξιν καθ' ἣν πρέπει νὰ καταχωρισθῶσιν.

13) Οὐδεμία διατριβὴ (πλὴν μόναι αἱ τοῦ προέδρου τῆς ἑταιρείας καὶ αἱ τῶν ἐπιμελητῶν τοῦ περιοδικοῦ) δημοσιεύεται ἐν αὐτῷ, ἂν μὴ φέρῃ τὴν ὑπογραφὴν τοῦ διευθυντοῦ.

14) Ὁ διευθυντὴς τοῦ περιοδικοῦ ὢν ἅμα καὶ διαχειριστὴς αὐτοῦ φροντίζει περὶ τῆς ἀσφαλοῦς ἀποστολῆς αὐτοῦ πρὸς τοὺς ἑταίρους καὶ περὶ τῆς φυλακῆς τῶν ὑπολοίπων ἀντιτύπων.

15) Μετὰ προηγουμένην ἀπόφασιν τοῦ διοικητικοῦ Συμβουλίου δύνανται νὰ παρέχωνται δωρεὰν τοῖς τακτικοῖς τοῦ περιοδικοῦ συνεργάταις πεντήκοντα ἐν συνόλῳ ἀντίτυπα αὐτοῦ.

Πᾶσα αἴτησις περὶ συνδρομῆς ἢ ἀγορᾶς τοῦ περιοδικοῦ πωλουμένου κατὰ τόμους ἀπευθύνεται πρὸς τὸν ταμίαν τῆς ἑταιρείας κ. Γ. Α. Παππαβασιλείου ἐν ὁδῷ Ἄρεως 28, πᾶσα δ' ἄλλη αἴτησις περὶ τυπώσεως διατριβῆς κλπ. πρὸς τὸν διευθυντὴν τοῦ περιοδικοῦ Γ. Ν. Χατζιδάκιν ἐν ὁδῷ Σκουφᾶ 12.

CoLibrì
COVER SYSTEM ©

8 032919 990020